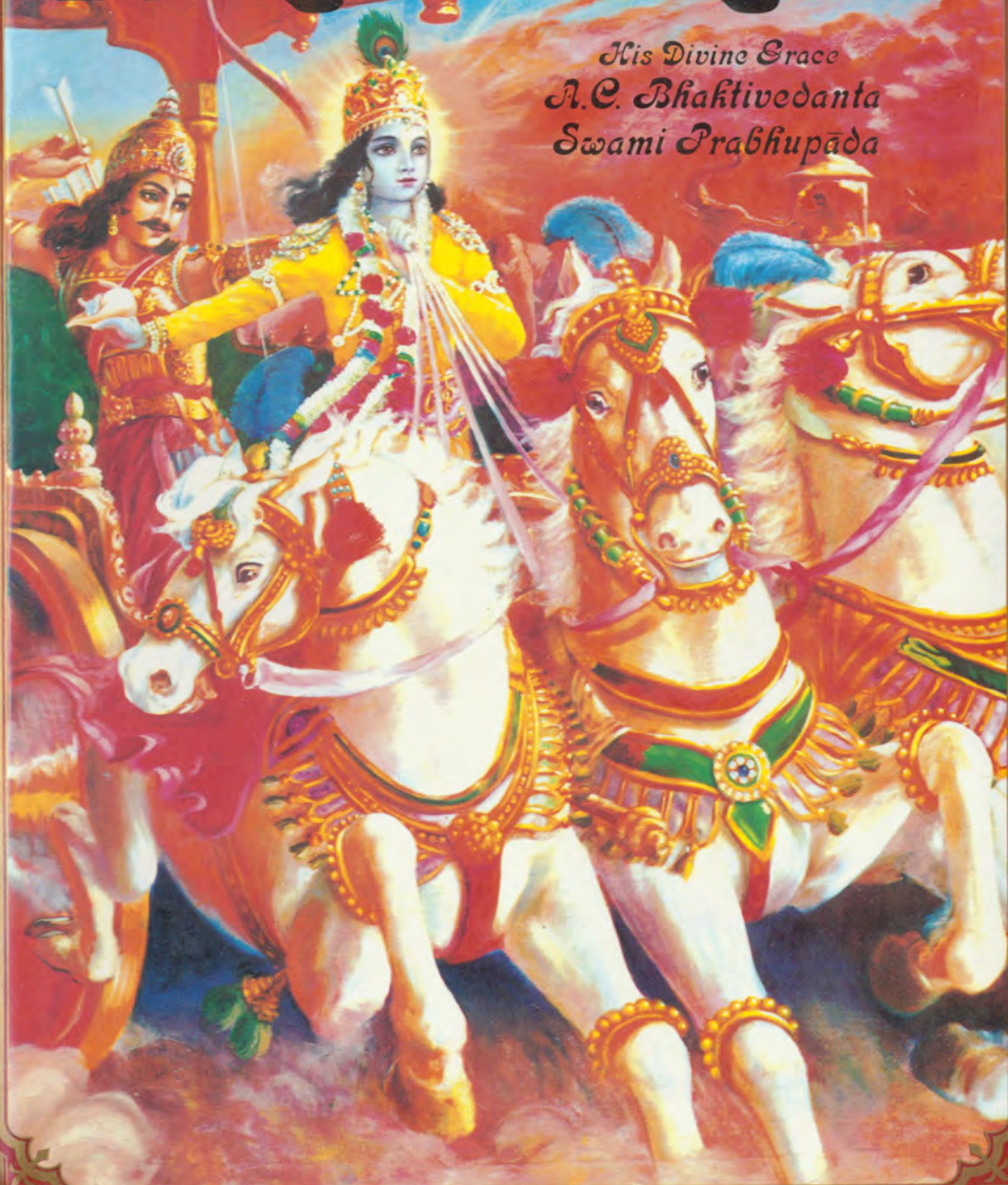

Az Eredeti Bhagavad-gītā

*His Divine Grace
A.C. Bhaktivedanta
Swami Prabhupāda*

Az Eredeti Bhagavad-gītā

Az Íróról

His Divine Grace A. C. Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda 1896 szeptember 1-én született Calcuttában. Tanulmányait a calcuttai egyetemen 1920-ban fejezte be. A főtantárgyai közé a filozófia, az angol és a gazdaságtan tartozott. Először 1922-ben találkozott lelki tanítómes-terével, His Divine Grace Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmīval, a *Vedák* híres tudósával, a hatvannégy Gaudiya Math (védikus intézmény) alapító-jával. Bhaktisiddhānta Sarasvatī megszerette a művelt fiatalembert, és meggyőzte őt, hogy szentelje életét a védikus tudomány terjesztésére. Ezután Śrīla Prabhupāda Bhaktisiddhānta Sarasvatī tanítványa lett, és tize-negy évvel később (1933-ban) hivatalos felavatásban részesült Allahabadban.

1922-ben, az első találkozásukkor, Śrīla Bhaktisi-ddhānta Sarasvatī arra kérte Śrīla Prabhupādát, hogy terjessze angol nyelven a védikus tudományt. Az ezt követő években Śrīla Prabhupāda írt egy magyarázatot a *Bhagavad-gītához*, segítette a Gaudiya Mathot munkájá-ban, s 1944-ben, minden külső támogatás nélkül, elkezdte egy angol nyelvű, kéthetenként megjelenő folyóirat (a „Back to Godhead”) szerkesztését. Ő maga csinált mindent: gépelte a kéziratokat, ellenőrizte a hasáblevo-natokat, s ő is terjesztette az egyes számokat ingyen, s küzdött, hogy fenntartsa a kiadást. Ez a folyóirat sohasem szűnt meg, és ma tanítványai folytatják a kiadását Nyugaton.

A Gaudiya Vaiṣṇava Társaság 1947-ben a „Bhakti-vedānta” névvel illette meg Śrīla Prabhupādát a kitűnő filozófiai ismereteiért és tiszta vallásosságaért. Śrīla Prabhupāda 1950-ben, ötvennégy éves korában megvált a családi élettől (vānaprastha), hogy Vṛndāvanában, a híres szent városkában elvonultan, szerény körülmények között éljen, hogy ily módon több időt szentelhessen tanulmányainak és írásainak. Ott, a történelmi Rādhā-Dāmodara középkori templomban kezdte el életének mesterművét, a tizennyolcezer versből álló, sok kötetű *Śrīmad-Bhāgavatam (Bhāgavata Purāṇa)* fordítását és magyarázását. Ezzel egyidőben írt egy kisebb könyvet is, melynek címe: „Easy Journey to Other Planets” (Kényel-mes utazás más bolygókra).

1959-ben elfogadta a sannyāsi (svāmī) rendet, amely egyedül csak az anyagiakról teljesen lemondott, magas fokon álló yogikat illeti meg. Śrīla Prabhupāda kiadta a *Bhāgavatam* három kötetét, s ezt követően 1965-ben az Egyesült Államokba utazott, hogy lelki tanító mestere kívánságának eleget téve ismertesse a nyugati világgal a *Bhagavad-gītā* igazi üzenetét. Azóta több mint hatvan terjedelmes könyvet írt, hiteles fordítással, magyarázat-tal és összefoglaló tanulmányokkal, India filozófiai és vallásos klasszikusairól.

Śrīla Prabhupāda mindössze 7 dollárral érkezett New Yorkba, 69 éves korában. Egy évig nagy nehézségekkel küzdött, majd 1966 júliusában megalapította a Kṛṣṇa-tudat Nemzetközi Szervezetét. Gondos vezetésének köszönhető, hogy a szervezet mindössze egy évtized leforgása alatt az egész világon elterjedt mozgalommá nőtt, több mint száz āsrammal, iskolákkal, templomokkal, intézményekkel és földműves közösségekkel.

1968-ban Śrīla Prabhupāda létrehozta New Vṛndāvanát, egy kísérleti védikus földművelő közösséget, West Virginia dombos vidékén. New Vṛndāvana, a több mint 450 hektárnyi területű, ma már virágzó közösség sikerétől fellelkesülve, még több hasonló közösség létesült az Egyesült Államokban és más országokban is. Śrīla Prabhupāda 1972-ben Dallasban (Texas) megalapította a Gurukula iskolát, s ezzel bevezette a Nyugatra a védikus rendszerű általános és középiskolai tanítást. Először csak néhány tanulója volt az iskolának, ma már azonban több mint 500 fiatal részesül a páratlan oktatásban.

Śrīla Prabhupāda biztatására kezdetét vette egy terjedelmes nemzetközi központ felépítése Śrīdhāma Māyāpurban (Nyugat-Bengál). Ugyancsak ott épül a Védikus Tanulmányok Nemzetközi Intézménye. Hasonló tervek alapján épült fel Vṛndāvanában a főszege Kṛṣṇa-Balarāma Templom és Vendégház, Bombayban pedig a Rādhā-Rāsabihārijji Templom a Védai Kulturális Központtal. Ezek a központok lehetővé teszik a nyugatiak számára, hogy elsősztályú ismereteket szerezzenek a védikus kultúráról.

Śrīla Prabhupāda legjelentősebb adományát azonban a könyvei jelentik, s ezeket a világ akadémiai közösségei igen nagyra becsülik a hitelességükért, mondanivalójukért és a stílusukért, amely még az egyszerű emberek számára is érthetővé teszik a témát. A világ számos egyeteme és főiskolája irányadó tankönyvként használja Śrīla Prabhupāda könyveit. Eddig már 26 nyelven jelentek meg, és ez hozzájárult ahhoz, hogy a Bhaktivedānta Book Trust (a Bhaktivedānta Könyv Tröszt) — melyet 1972-ben létesítettek abból a célból, hogy kiadja Śrīla Prabhupāda műveit — a világ legnagyobb könyvkiadójává vált az az indiai vallás és filozófia terén.

Az utóbbi tíz évben tizennégyszer utazta körbe a világot, hogy öt kontinensen tartson előadásokat, s hogy nélkülözhetetlen, bölcs tanácsaival lássa el tanítványait.

Śrīla Prabhupāda, India legigazibb és legeredményesebb guruja, 1977 október 14-én, Śrī Vṛndāvanában — szegényen és szerény körülmények között, úgy, ahogy kezdte — hagyta el testét szerető tanítványai körében. Śrīla Prabhupāda ācārya volt, s élete abból állt, hogy Kṛṣṇa eredeti tanítását terjesztette a világban, ezért munkája és tanítása sohasem fog elveszni. Minden olyan ember, aki komolyan elhatározta, hogy a végére jár az élet titkainak, s meg akarja ismerni az Abszolút Igazságot, hogy tökéletes, örök és örömteljes élethez jusson, az teljes és páratlan irányadást talál Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedānta Svāmī műveiben.

Az
Eredeti
Bhagavad-
gītā

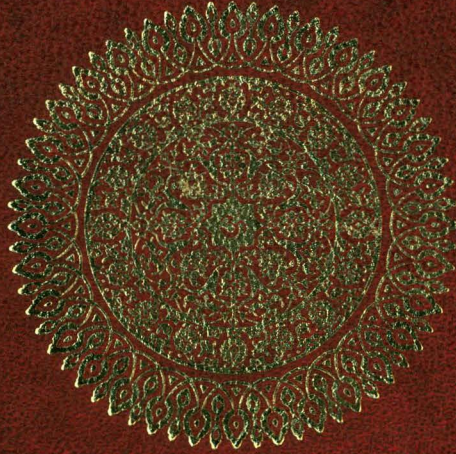
His
Divine Grace
A. C.
Bhaktivedanta
Swami
Prabhupāda

Bhaktivedanta
Book Trust

Az Éredeti
Bhagavad-gītā

His Divine Grace
A.C. Bhaktivedanta
Swami Prabhupāda

Az Eredeti
Bhagavad-gītā

His Divine Grace A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda Múvei:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam (40 kötet)
Śrī Caitanya-caritāmṛta (17 kötet)
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Iṣopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Kṛṣṇa, the Supreme Personality of Godhead (3 kötet)
Teaching of Lord Kapiladeva
Kṛṣṇa-consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
Life Comes from Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Geetar-gan (bengáli nyelven)
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
Back to Godhead Magazine (alapító)

Magyarul:

Az Eredeti Bhagavad-gītā
Tökéletes jóga
Śrī Iṣopaniṣad
Tökéletes kérdések, tökéletes válaszok
Előkészületben:
Śrīmad-Bhāgavatam (Első Ének)
Az élet eredete: élet
Śrī Upadeśāmṛta
Bhakti-rasāmṛta-sindhu
Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége
Az Úr Caitanya tanítása
Kagylókört (folyóirat)

Az Eredeti Bhagavad-gītā

teljes kiadása

*a szanszkrit eredetivel, annak latinbetűs
átírásával, a szavak magyar megfelelőivel,
fordítással és részletes magyarázatokkal*

**Ő Isteni Kegyelme
A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda**

*a Kṛṣṇa-tudat Nemzetközi Szervezetének
alapító-ácáryája*

**The Bhaktivedanta Book Trust
Vaduz**

A mű eredeti címe:
Bhagavad-gītā As It Is
Fordította: Dvārakeśa dāsa Brahmācāri
Nyelvi lektor: M. K.

Felhívjuk az érdeklődők figyelmét, hogy a
kiadó címére irjanak:

The Bhaktivedanta Book Trust Reg.
Postfach 225
SL/9490 VADUZ
Liechtenstein

Első kiadás: számozott példányszám 1-1 000.

Copyright THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Printed in India
ISBN 91-85580-24-4

Tartalom

Előszó a magyar kiadáshoz	11
Előszó	15
Bevezetés	17
A tanítványi lánc	49

ELSŐ FEJEZET

Hadiszemle a kuruksetrai csatamezőn	51
A híres harcosok	55
Arjuna látni szeretné a hadakat	68
Arjuna megingása	72

MÁSODIK FEJEZET

A Bhagavad-gītā tartalmának kivonata	89
Kṛṣṇa megrója Arjunát	91
Arjuna Kṛṣṇához fordul segítségért	97
A halhatatlan lélek	105
A kṣatriya kötelessége	130
Buddhi-yoga	138
A transzcendentalista jellemzői	158
Az érzékek szabályozása	161
A boldogság és béke útja	169

HARMADIK FEJEZET

Karma-yoga	177
A tétlenség elítélése	181
Áldozatok a felszabadulás érdekében	186
Kṛṣṇa függetlensége és jőpéldája	201
A bölcs	205
Az igazi ellenség	217

NEGYEDIK FEJEZET

A transzcendentális tudás	227
A tanítványi lánc	228
Kṛṣṇa természete és alászállása	235
A felszabadító tudás	241
Az igazi kasztrendszer	249
Tett és tétlenség	253
Különféle áldozatok	262
A guru fontossága	272

ÖTÖDIK FEJEZET

Karma-yoga — cselekvés a Kṛṣṇa-tudatban	283
Az odaadó munka jobb a lemondásnál	285
A teljes tudás eredménye	300
A Brahman elérése	304
A béke formulája	314

HATODIK FEJEZET

Dhyāna-yoga	317
Az igazi lemondás és yoga	318
Az elme szerepe	322
Aṣṭāṅga-yoga	327
A szabályozottság fontossága	335
A samādhi	339
A bukott yogī sorsa	361
A legjobb yogī	369

HETEDIK FEJEZET

Az Abszolútról szóló tudás	373
Isten és energiái	379
A māyā legyőzése	391
Kik nem bhakták	393
A négyféle bhakta	398
A félistenimádók, māyāvādik és materialisták hibái	403
Az odaadó szolgálatot végzők dicsőítése	415

NYOLCADIK FEJEZET

A Legfelsőbb elérése	419
Brahman, jīva, karma, prakṛti és a félistenek	422
A következő lét meghatározója	425
Meditálás Kṛṣṇán	427
A lelki világ	440
A yoga-úrutazás időpontjai	443

KILENCEDIK FEJEZET

A legbizalmasabb tudás	451
A tudás királya	452
A balgák és a bhakták	468
Kṛṣṇa képviselői	476
A különféle imádók sorsa	481
Mit és hogyan kell áldozni	487
A hibázó bhakta helyzete	493

TIZEDIK FEJEZET

Az Abszolút fensége	501
A Kṛṣṇa által teremtett jelzők	506
A <i>Gītā</i> négy fő verse	512
Arjuna dicsóíti az Urat	520
Meditálás Kṛṣṇa képviselőin	528

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Az univerzális forma	549
Arjuna kérése	551
Az univerzális forma leírása	553
Arjuna élménye	561
Az eredeti forma	593
Kṛṣṇa megpillantásának módja	598

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Odaadó szolgálat	605
Ki a jobb?	607
Ki kedves Kṛṣṇának?	621

TIZENHARMADIK FEJEZET

A prakṛti, puruṣa és a tudat	629
A tettek mezeje és ismerője	630
A tudás definíciója	639
A Felsőlélek	646
Az anyagi természet és a jīva	654

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Az anyagi természet három kötőereje	671
A három guṇa	676
A guṇáktól mentes személy jellemzői	694
A Brahman eredete	697

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

A Legfelsőbb Úrról szóló yoga	701
A banjanfa leírása	702
Az élőlény igazi természete	710
Lélekvándorlás	712
Kṛṣṇa hatalma	716

TIZENHATODIK FEJEZET

Az isteni és démoni természet	729
Az isteni tulajdonságok	730
A démonok jellemzői	737
A pokol három kapuja	753

TIZENHETEDIK FEJEZET

A háromféle hit	759
A hit felosztása	761
Háromféle vezeklés, étel és áldozat	765
Önfegyelem és ajándékozás	772
Om tat sat	779

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Végkövetkeztetés — a tökéletes lemondás	785
Lemondás és sannyása	787
A tett öt tényezője	796
A háromféle tudás, cselekvő és tett	801
Az értelem és elszántság	808
A különféle boldogság	814
A társadalom osztályai	817
A Brahman szint	826
A Felsőlélek	835
A legeslegbizalmasabb tudás	839

FÜGGELÉK

A Kuru dinasztia családfája	859
Az idézett irodalom jegyzéke	861
Szójegyzék	863
Szanszkrit kalauz	879
Versmutató	883
A magyarázatok versmutatója	901
Tárgymutató	905

Ajánlás
ŚRĪLA BALADEVA VIDYĀBHŪṢAṆĀNAK,
aki olyan szépen megmagyarázta a vedānta
filozófiát *Govinda-bhāṣya* című művében

Előszó a magyar nyelvű kiadáshoz

„Végre, végre megjelent már a sokat várt magyar nyelvű *Bhagavad-gītā*” — lélegeznek fel bizonyára sokan, amikor kézhez kapják *Az Eredeti Bhagavad-gītát*. Sajnos valóban hosszú időbe került ez az igényes munka. Saját erőmből képtelen lettem volna bármit is tenni. Ezért hálával ajánlom tiszteletemet szerett lelki tanítómesterem, Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedánta Swami Prabhupāda előtt, aki kegyesen felruházott ezzel a feladattal, s Őm Viṣṇupāda Harikeśa Svāmīnak, aki mindvégig inspirált, és erőt öntött belém. Nem akarom feleslegesen gyarapítani az oldalszámokat, ezért ebben az előszóban csupán olyan fontos dolgokról szeretnék szólni, melyek — remélem — segítségére lesznek az olvasónak.

A *Bhagavad-gītā* a *Mahābhārata* egyik fejezete. A *Mahābhārata* történelmi eseményeket összefoglaló és leíró mű, melyet a *Rāmayanával* és a *Purāṇákkal* együtt az ötödik *Vedaként* ismernek. Hogy miért épp a *Bhagavad-gītát* fordítottuk le magyarra, és adtuk ki a többi *Veda* ellenében? Azért, mert a négy *Veda* és annak sok kötetet számláló részei csupán a négy kevésbé jelentős céllal foglalkoznak: *artha* (gazdasági fejlődés), *dharma* (vallásos köteleességek), *kāma* (érzékielégítés) és *mokṣa* (felszabadulás). Az emberek többségét ez érdekli, így a *Vedák* megadják a módot vágyaik kielégítésére. Persze az anyagi vágyak végső soron kielégíthetetlenek, de mire ezt az emberek belátják, addigra már belefásultak a röpke érzéki gyönyörökbe, s a negyedik cél, a felszabadulás után sóvárognak. Közben már teljes hitet fejlesztettek ki a *Veda* Írások iránt, mert belátták, hogy parancsaik követése valóban gyümölcsöző. Így már hitelt adnak azoknak a védikus kijelentéseknek is, melyek felfedik, hogy tulajdonképpen nem az anyagi test az énünk (tehát az anyagi érzékszervek kielégítése sem vezethet boldogsághoz), s létezik egy örökkévaló, transzcendentális világ is. Az anyagi világ ideiglenességéről és szenvedést okozó természetéről keserű tapasztalatot szerzett ember ily módon már nem világi gyönyöröket, hanem felszabadulást akar. A felszabadulás viszont csak kijutást jelent az anyagi világ sűrűjéből. De hova tovább, mi lesz ezután? Erről szól az ötödik *Veda*, melynek a *Bhagavad-gītā* a gyöngyszeme. Feltárja, hogy létezik egy Legfelsőbb Személy, Isten, mindennek eredete, s az Ő szeretetteljes szolgálata jelenti igazi boldogságunkat. Tehát a felszabadulás után az Istenszeretet (*prema*), s a Legfelsőbb Úrral való személyes kapcsolat következik. Ez a *Vedák* ötödik témaköre, s egyben az igazi, végső célállomása. S mert a *Bhagavad-gītā* olyan gyönyörűen szól erről, nem

meglepő, hogy sok emberben keltett tiszteletet és csodálatot. Albert Einstein, Rudolf Steiner, Albert Schweitzer, G.F. Hegel, Wilhelm Humboldt, J.W. von Goethe, Arthur Schopenhauer, Emerson, Lord Byron, Szentgyörgyi Albert, Gandhi és még sokan mások, mind csodálói voltak a *Bhagavad-gītának*.

A *Bhagavad-gītā* nem monda vagy népmese, miként azt a felelőtlen, tájékozatlan fordítók és kiadók beállítják, hanem történelmi valóság. Ez a mű egy dialógus Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége és Arjuna, a Pāṇḍava herceg között. Körülbelül ötezer évvel ezelőtt történt, a helyszín mind a mai napig ismert és sokak által látogatott, New Delhitől Északnyugatra fekvő Kuruksetra mező. Régészeti leletek is igazolják a Pāṇḍavák, valamint a kuruksetrai csata történelmi létét. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a Śrī Kṛṣṇa által ismertetett tan mindössze ötezer éves, hiszen Ő Maga mondja a Negyedik Fejezet elején, hogy réges-régen a napistent is kioktatta e transzcendentális tudományról. Hogy most miért beszélte el ismét, annak oka az alábbiakban rejlik: először is az ősi tanítványi lánc megtört, s szükségessé vált annak felújítása. Ezenkívül Kṛṣṇa kifejti a Negyedik Fejezet hetedik és nyolcadik versében, hogy a vallás elvének hanyatlásakor, az ateizmus és a materializmus túlsúlyba kerülésekor ismét megjelenik, hogy megalapozza az igazi vallást, ritkítsa a démonok sorait, s megvédje igaz bhaktáit. Kṛṣṇának sok avatárja és ügynöke létezik (pl. a pusztító idő), akik elvégeznék ezt a munkát. De Ő mégis megjelenik, főként azért, mert Személyével kívánja megörvendeztetni tiszta híveit. Közben persze a többi feladatnak is eleget tesz. Hogy megértsük, miként történt mindez Arjuna esetében, ahhoz szükséges az előzmények összefoglaló ismertetése:

Akkoriban a jámbor Kuru dinasztia szent királyai kormányozták Bhārata-varšát (melynek csak töredék része a mai India). Pāṇḍu, az igazságos, sokak által szeretett király korán meghalt, így öt fia (Yudhiṣṭhira, Arjuna, Bhīma, Nakula és Sahadeva) bátyjának, a világtalan Dhṛtarāṣṭrának fennhatósága alá került. Bár Dhṛtarāṣṭra volt az idősebb, vaksága miatt nem lehetett király. Azonban egy ideig mégis vállalnia kellett e felelősségteljes munkát, míg a Pāṇḍu-fiak fel nem cseperedtek. De időközben egyre többet foglalkoztatta az a gondolat — s ebben nagyrésze volt saját fiainak és tanácsosainak befolyása —, hogy miért ne legidősebb fiát, Duryodhanát ültesse a trónra. Ellentétben az igazságos, népszerű Pāṇḍava-fivérekkel, akik tiszta bhakták voltak, Duryodhana és kilencvenkilenc öccse zsarnok, materialista és démoni természetű volt. Kezdetől fogva azon fáradoztak, hogy a Pāṇḍava testvéreket eltegyék az útból. Ennek érdekében nem

átallottak életükre törni, s az eszközökben sem válogattak: egyszer mérgezett étellel vendégelték meg őket, másszor rájuk gyújtották a házat, vagy éppen fegyveres támadást szerveztek ellenük. Egy másik alkalommal kihívták őket kockavető mérkőzésre (tudvalevő, hogy a lovagias kṣatriyák semmilyen kihívást nem utasíthatnak vissza), ahol csalással mindent elnyertek tőlük, még feleségüket, Draupadit is. Őt azután az egész közönség szeme előtt, erőnek erejével le akarták vetköztetni, hogy így üzzenek csúfot a Pāṇḍavák-ból. Azonban Śrī Kṛṣṇa — ígéretéhez hűen, miszerint hiveit sohasem hagyja elveszni — itt is közbelépett, s vég nélkülire hosszabbította a Hozzá esengő Draupadi száriját. A játék feltételei szerint a vesztes Pāṇḍaváknak tizenkét évi száműzetést kellett vállalniuk az őserdők mélyén. A tizenharmadik évben is csak inkognitóban jelenhettek meg az emberek között. A megállapodás szerint, ha úgy tudnak élni, hogy senki sem fedezi fel igazi kilétüket, akkor visszatérhetnek. Ez sikerült is, ám a gonosz szívű Duryodhanának képtelenek voltak belenyugodni a gondolatba, hogy Yudhiṣṭhira legyen a király, bár nyílt titok volt, hogy a nép őt szerette volna a trónon látni. Érthetővé tették a Pāṇḍavák számára, hogy jelenlétük nemkívánatos, sőt harcolniuk kell pusztalétükért is. Arjunának elleneztek a testvérgyilkos háborút, ahol a fél világ felsorakozott volna az egyik vagy a másik felet pártfogolva, így csupán őt falut kértek, mondván, hogy ez is elegendő lenne kṣatriya feladatuk betöltéséhez. Duryodhana válasza az volt, hogy még annyi földet sem szándékozik adni, amennyi egy tű feje alatt elfér. Śrī Kṛṣṇa is elment Duryodhanához, hogy békeközvetítőként megpróbálja jobb belátásra bírni, de az hajthatatlan maradt. Háborút követelt, s így sorakoztak fel a kor uralkodói seregeikkel a Pāṇḍavák vagy a Kuruk oldalán. Śrī Kṛṣṇa Arjuna harci szekérének hajtója lett, bizonyítván, hogy alászállásának célja a bhakták és az igazi vallás védelmezése, valamint a démonok pusztítása.

Kṛṣṇa többször is hangsúlyozza, hogy a transzcendentális tudományt csakis hivei érthetik meg igazán. Így mondanunk sem kell, hogy egyedül az a fordítás számít csak hitelesnek, amit Kṛṣṇa tiszta bhaktája készített. Lelki tanítómesterünk, A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda tiszta vaiṣṇava családban született, s egész életében Kṛṣṇa tanítása szerint élt és tevékenykedett. A szanszkrit nyelvet sok filológus tanulmányozza, de bármilyen világhírűek is legyenek, bármilyen diploma is diszítse szobájuk falát, ha nem bhakták, képtelenek megérteni Kṛṣṇa szavait. Így már megérthetjük hogy miért hívják a szanszkrit nyelvet *devanāgarī*-nak (a devák azaz a bhakták nyelvének). Általában egy kis nyelvtani ismerettel és egy vaskos szótár segítségével már eléggé eredményes lehet a vállalkozó szellemű fordító, de a szanszkritban ez csak a teljes kudarchoz vezet. Vegyük például az *ātma*

szót, ami jelenthet testet, elmét, lelket, sőt éppenséggel utalhat a Felsőlélekre is. Hasonlóan, a *yoga* fordítható mint összekapcsolás, meditáció vagy odaadó szolgálat, a *brahman* pedig mint a teljes anyagi állomány, az élőlény (lélek), Isten személytelen aspektusa vagy a Legfelsőbb Személyes Isten. Hogy mikor melyik értelmét kell használni az adott szónak, az a filozófiai tétel mondanivalójától, céljától függ. A transzcendentális filozófiát viszont Śrī Kṛṣṇa szerint csak az értheti meg, aki meghódolt Előtte, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt, vagyis bhakta, és odaadó szolgálatot végez. Ezért mondjuk azt, hogy a *Veda* Irodalmat fordító úgynevezett professzorok és intellektüelek próbálkozásai hiábavalóak, és senki se vesztegesse idejét találgatásaik megfejtésére. Śrīla Prabhupāda fordítása garantáltan hiteles, mert egész élete bizonyíték arra, hogy megértette a *Bhagavad-gītā*. Manapság népszerű, „menő” dolognak számít olyan filozófiai vagy tudományos előadásra eljárni (vagy ilyen témájú könyveket, cikkeket olvasni), ahol az előadó úgy próbálja meggyőzni zseniállóságáról hallgatóit, hogy minél elvontabb beszédet tart, melyet teletüzdél idegen szavakkal, s mondatai olyan komplikáltak, hogy lehetetlenség azokat követni. Így persze nagy sikert arat, mivel senki sem meri megkérdezni, hogy tulajdonképpen miről is van szó, mert úgy véli, ezzel csak saját tudatlanságát árulná el. Így azután senki sem kiáltja el magát, mint a mesében: „Jé, meztelen a király!”, hanem mindenki dicséri szép új ruháját. Śrīla Prabhupāda ezzel ellentétben nagyon egyszerűen fogalmaz, hogy a téma *félreérthetetlen*, világos legyen. Ugyanezt a célt szolgálja az általa alkalmazott többszöri ismétlés is, hiszen magyarul is mondjuk: „Az ismétlés a tudás anyja.” Néhány, magát nagyra értékelő ember az ilyen egyszerű és világos könyvet lebecsüli, mondván, ez túl elemi, kezdőknek való stb. Az ilyen sajnálatra méltó személy nem fogja megérteni Kṛṣṇa tanítását. Ha figyelembe vesszük Śrīla Prabhupāda hitelességét, tiszta bhakta mivoltát és ācārya pozícióját, akkor beláthatjuk, hogy művéből mindent megtudhatunk, ami csak szükséges ahhoz, hogy mi is tiszta bhaktákká válhassunk. Ehhez azonban szükséges, hogy ne a spekulációnak adjuk át magunkat, hanem minden álbüszkeség nélkül hagyjuk, hogy a mi életünk szekerét is Śrī Kṛṣṇa vezesse.

Dvārakeśa dāsa brahmacāri

1981. december 22. Unmīlanī Mahādvādaśī napján

Előszó

Jelen próbálkozásunk célja, hogy a tudomány e nagy könyvének kéziratát teljes paramparā (a Magával Kṛṣṇával kezdődő, hiteles tanítványi lánctól eredő) magyarázattal adjuk közre, annak érdekében, hogy szilárd alapja legyen a Kṛṣṇa-tudat terjedésének.

A mi Kṛṣṇa-tudat mozgalmunk valódi, történelmileg hiteles, természetes és transzcendentális, mert az *Eredeti Bhagavad-gītā*n alapszik, így fokozatosan a legnépszerűbb mozgalommá válik az egész világon. Valójában Maga az Úr Kṛṣṇa az eredeti atya ennek, amely Ővele réges-régen kezdődött, s az emberi társadalomba a guruk (lelki tanítómesterek) tanítványi láncán keresztül száll alá. Ha valami érdem járna nekem ezzel kapcsolatban, akkor az nem az én személyemnek, hanem örök lelki tanítómesteremnek, Ő Isteni Kegyelmeinek, Om Viṣṇupāda Paramahaṁsa Parivrājakācārya 108 Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja Prabhupādának köszönhető. Dicséret csak azért illelne meg, amiért eredetiben, torzítás nélkül próbáltam bemutatni a *Bhagavad-gītā*t. Az *Eredeti Bhagavad-gītā* megjelenése előtt majdnem mindegyik kiadás valakinek a személyes érdekeit szolgálta. A mi próbálkozásunk célja viszont az, hogy Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének misszióját ismertessük. Feladatunk tehát nem valami világi, spekuláló filozófus, esetleg politikus vagy tudós véleményének, hanem Kṛṣṇa akaratának az ismertetése. Amikor az ún. tudósok, politikusok, filozófusok és svámik — akik nem rendelkeznek teljes tudománnyal Kṛṣṇáról — magyarázatot írnak a *Bhagavad-gītához*, akkor ezzel általában az a céljuk, hogy Kṛṣṇa létét és személyét megsemmisítsék. A *Bhagavad-gītā* ilyen és ehhez hasonló magyarázatait *māyāvādi-bhāsyā*-nak hívják. Az Úr Caitanya övött bennünket ezektől a nem hiteles személyektől. Világosan megmondta: legyen az bárki, ha māyāvādi szemszögből próbálja megérteni a *Bhagavad-gītā*t, akkor nagy baklövést fog elkövetni, aminek következményeként a félrevezetett tanuló minden bizonynyal eltéved a lelki útmutatás ösvényén, s így nem lesz képes hazatérni, vissza az Istenséghez. Egyetlen szándékunk *Az Eredeti Bhagavad-gītā* kiadásával az, hogy a feltételekhez kötött tanulót ugyanazon cél felé tereljük, mint Kṛṣṇa, aki emiatt száll alá e bolygóra Brahmā minden napjában egyszer, vagyis minden 8 600 000 000 évben. Ezt a szándékát a *Bhagavad-gītā*ban említi, s ezt nekünk az eredeti szerint, szóról-szóra kell elfogadnunk, mert máskülönben semmi értelme annak, hogy a *Bhagavad-gītā* és az elbeszélő, Śrī Kṛṣṇa megértésén fáradozzunk. Kṛṣṇa akaratát figyelmen kívül hagyni és a *Bhagavad-gītā*t félreértelmezni a legnagyobb vétkeknek

számít. Hogy ezt elkerüljük, az Urat az Istenség Legfelsőbb Személyiségé-
ként kell elfogadnunk, miként közvetlenül így tett Arjuna is, Kṛṣṇa első
tanítványa. A *Bhagavad-gītā* ilyen módon lehet valóban hitelesen megér-
teni, és így az emberi élet küldetése érdekében gyümölcsöző is a társadalom
számára.

A Kṛṣṇa-tudat mozgalma nélkülözhetetlen az emberi társadalomban, mert
ez adja meg az élet legteljesebb tökéletességét. Hogy ez miként történik, azt
a *Bhagavad-gītā* részletesen megmagyarázza. Mivel mi nem szennyezzük
be a témáját, ezért bárkinek, aki lelki haszonhoz szeretne jutni ennek a
műnek a komoly tanulmányozásával, a Kṛṣṇa-tudat mozgalmától kell
segítséget kérnie, hogy az Úr közvetlen irányítása alatt a *Bhagavad-gītā* a
gyakorlatban is megértse. Ezért reméljük, hogy az embereknek igen nagy
hasznára válik az általunk közreadott *Eredeti Bhagavad-gītā*, s ha csak egy
valaki is Kṛṣṇa tiszta bhaktájává válik, próbálkozásunkat már sikeresnek
könyvelhetjük el.

Sydney, Ausztrália, 1971. május 12-én

A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda

Az Eredeti Bhagavad-gītā

BEVEZETÉS

*om ajñāna-timirāndhasya jñānāñjana-salākayā
cakṣur unmilitam yena tasmai śrī-gurave namaḥ*

*śrī-caitanya-mano bhīṣṭam sthāpitam yena bhū-tale
svayam rūpaḥ kadā mahyam dadāti sva-padāntikam*

Tiszteletteljes hódolatomat ajánlom lelki tanítómesteremnek, aki a tudomány fáklyalángjával felnyitotta a tudatlanság sötétségétől elvakult szememet.

Vajon mikor fog Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhupāda — az Úr Caitanya kívánságát e világban valóra váltó misszió alapítója — menedéket adni az ő lótuszvirág lábainál?

vande 'ham śrī-guroḥ śrī-yuta-pada-kamalam śrī-gurūn vaiṣṇavāmś ca śrī-rūpam sāgrajātam saha-gaṇa-raghunāthānvitam tam sa-jīvam sādvaitam sāvadhutam parijana-sahitam kṛṣṇa-caitanya-devam śrī-rādhā-kṛṣṇa-pādān saha-gaṇa-lalitā-śrī-viśākhānvitāmś ca

Tiszteletteljes hódolattal borulok földre lelki tanítómesterem lótuszvirág lábainál és az összes Vaiṣṇava előtt. Hódolatom ajánlom Śrīla Rūpa Gosvāmī és idősebb fivére, Sanātana Gosvāmī, valamint Raghunātha Dāsa és Raghunātha Bhaṭṭa, Gopāla Bhaṭṭa és Śrīla Jīva Gosvāmī lótuszvirág lábainál. Végtelen nagyrabecsüléssel adózom az Úr Śrī Kṛṣṇa Caitanya Mahāprabhu és az Úr Nityānanda Prabhu, valamint Advaita Ācārya, Gadādhara, Śrīvāsa és társaik előtt. Tiszteletteljes hódolatomat ajánlom Śrīmatī Rādhārāṇīnak, Śrī Kṛṣṇának és társainak, Śrī Lalitának és Viśākhának.

*he kṛṣṇa karunā-sindho dīna-bandho jagat-pate
gopeśa gopikā-kānta rādhā-kānta namo 'stu te*

Óh, kedves Kṛṣṇa, Te vagy a boldogtalanok barátja, s a teremtés bölcsője. Te vagy a tehénpásztorfiúk vezére, és a gopik (különösen Rādhārāṇī) szeretője. Tiszteletteljes hódolatomat ajánlom Neked.

*tapta-kāñcana-gaurāṅgi rādhe vṛndāvaneśvari
vṛṣabhānu-sute devi praṇamāmi hari-priye*

Mélységes tisztelem ajánlom Vṛndāvana királynőjének, Śrīmatī Rādhārāṇīnak, akinek testszine ragyogó, mint az olvadt arany. Ő Vṛṣabhānu király leánya, s az Úr Kṛṣṇa legkedvesebbje.

*vāñcha-kalpatarubhyaś ca kṛpā-sindhubhya eva ca
patitānām pāvanebhyo vaiṣṇavebhyo namo namaḥ*

Tiszteletteljes hódolatomat ajánlom Isten összes Vaiṣṇava hive előtt, akik olyanok, mint a mindenki óhaját teljesítő kívánságfák, s nagyon könyöröletek a bünbeesett, feltételekhez kötött élőlények iránt.

*śrī kṛṣṇa caitanya prabhu nityānanda
śrī advaita gadādhara śrīvāsādi-gaura-bhakta-vṛnda*

Hódolatom Śrī Kṛṣṇa Caitanyának, Prabhu Nityānandának, Śrī Advaitának, Gadādharának, Śrīvāsának és mindenki másnak, aki az Istenszeretet útján halad.

*hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare
hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare*

A *Bhagavad-gītā* *Gitopaniṣad*ként is ismerik. Ez a védikus tudomány lényege, s a Védikus Irodalom *Upaniṣadjai* közül az egyik legfontosabb. A *Bhagavad-gītā*nak sok angol nyelvű magyarázata létezik, ezért joggal kérdezhetnénk, hogy miért van szükség egy újabbra. A jelenlegi kiadás oka az alábbiakban rejlik: A közelmúltban arra kért egy amerikai hölgy, hogy ajánljak számára egy angol nyelvű *Bhagavad-gītā* fordítást. Kérését képtelen voltam teljesíteni. Amerikában természetesen nagyon sok ilyen kiadvány van már, de megítélésem szerint nemcsak ott, de még Indiában sincsen szigorúan hiteles fordítása, mivel a magyarázó majdnem mindegyikben a saját véleményét próbálja meg kifejtteni, anélkül, hogy a *Bhagavad-gītā* valódi szellemét megközelítene.

A *Bhagavad-gītā* szelleméről maga a *Bhagavad-gītā* ír. Hasonlatos ez valamely különleges gyógyszer használatához, mert ott is be kell tartani az utasításokat. A gyógyszert nem szabad a szeszélyeink vagy az ismerőseink tanácsai alapján szedni. A dobozon feltüntetett előírást vagy az orvos receptjét kell követni. Hasonlóan, a *Bhagavad-gītā* is úgy kell elfogadnunk, ahogyan arra az elbeszélője, az Úr Śrī Kṛṣṇa utasít. A *Bhagavad-gītā* Őt minden oldalon Bhagavānként, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéként említi. Természetesen maga a *bhagavān* szó bármilyen hatalmas személyre vagy félistenre vonatkozhat, de itt minden bizonnyal az Úr Śrī Kṛṣṇa nagy személyiségére utal. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy az Úr Śrī Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, mint ahogyan azt valamennyi kiváló ācārya, Śaṅkarācārya, Rāmānujācārya, Madhvācārya, Nimbārka Svāmī és Śrī Caitanya Mahāprabhu is megerősítette. Indiában sok hiteles tudós, a védikus tudás szakértője, ācāryája élt, és mindegyikük (még Śaṅkarācārya is) az Istenség Legfelsőbb Személyiségének fogadta el Śrī Kṛṣṇát. A *Bhagavad-gītā*ban Maga az Úr is megerősíti, hogy Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége, de a *Brahma-saṁhita* és a *Purāṇák* mindegyike is ezt vallja — különösen a *Śrīmad-Bhāgavatam* (*kṛṣṇas tu bhagavān svayam*; 1.3.28.), amelyet *Bhāgavata Purāṇa*-ként ismernek. Ezért a *Bhagavad-gītā* magának az Istenség Legfelsőbb Személyiségének utasításai szerint kell elfogadnunk.

A *Bhagavad-gītā* Negyedik Fejezetében az Úr tudatja Arjunával, hogy ezt a yoga-rendszert — a *Bhagavad-gītā*t — először a napistennek beszélte el, aki Manunak, Manu pedig fiának, Ikṣvākunak adta tovább. Ily módon, a tanítványa láncon keresztül, az egyik elbeszélőtől a másikig ereszkedett le ez

a yoga-rendszer. Ám idővel megszakadt a tanítványi lánc, ezért a kurukset-rai csatamezőn Kṛṣṇa ismét elbeszélte a *Bhagavad-gītā* ugyanazon ősi yoga-rendszerét — ezúttal Arjunának:

*imaṁ vivasvate yogam proktavān aham avyayam
vivasvān manave prāha manur ikṣvākave 'bravī*

*evam paramparā-prāptam imaṁ rājarṣayo viduḥ
sa kāleneha mahatā yogo naṣṭaḥ parantapa*

*sa evāyam mayā te 'dya yogaḥ proktaḥ purātanah
bhakto 'si me sakhā ceti rahasyam hy etad uttamam*

Közölte vele: azért tárja fel a legnagyobb titkot előtte, mert Arjuna az Ő híve és barátja. Csak ő értheti meg ezt a tanítást, mivel a *Bhagavad-gītā* már maga egy tanulmány, különösen az Úr hívei számára. Śrī Kṛṣṇa világosan értésére adja Arjunának, hogy őt teszi az új paramparā képviselőjévé, mivel a régi tanítványi lánc megszakadt. Tehát az Úr kívánsága volt az új paramparā alapítása, mely ugyanazt oktatja, mint korábban a napisten által elkezdett tanítványi lánc. Az Ő óhaja szerint tanítása ismét tért hódíthatott, ezúttal Arjuna révén. Azt akarta, hogy Arjuna szakértő legyen a *Bhagavad-gītā* megértésében. „Tessék, öleld magadhoz ezt a tudományt, s azután terjeszd! Mostantól fogva általad áradjon szét a *Bhagavad-gītā* yoga-rendszere! Te szakértő leszel a *Bhagavad-gītā* megértésében!” Láthatjuk tehát, hogy a *Bhagavad-gītā* főleg azért lett Arjunára bízva, mert ő az Úr Kṛṣṇa híve, közvetlen tanítványa és intim barátja volt. Azért e művet az érti meg a legjobban, akinek a jelleme Arjunáéhoz hasonló. Kṛṣṇa hívőjének kell lenni, Vele állván közvetlen kapcsolatban. Mihelyt valaki az Ő bhaktája lesz, ezt a kapcsolatot azonnal eléri. Ez roppant hosszadalmas téma: tömören csak annyit mondhatunk, hogy a bhakta ötféle viszonyban lehet az Istenség Legfelsőbb Személyiségével:

- 1.) passzív,
- 2.) aktív,
- 3.) baráti,
- 4.) szülői és
- 5.) intim szeretői viszonyban.

Arjuna baráti kapcsolatban állt az Úrral. Természetesen nagy a különbség az efféle barátság és az anyagi világban tapasztalt között. Ez a barátság transzcendentális, melyet nem érhet el akarki. Magától érthetődő, hogy mindenkinek volt egy sajtáságos viszonya Kṛṣṇával, amit ismét létre lehet

kelteni a tökéletes odaadó szolgálat által. Jelenlegi helyzetünkben azonban nemhogy a Legfelsőbb Személyről, de a Hozzá fűződő örök kapcsolatunkról is megfélekedtünk. Sok-sok billiónyi és trilliónyi élőlény létezik, s mindegyiküknek sajátos, örök kapcsolata van Kṛṣṇával. Ezt hívják *svarūpá*-nak, melyet az odaadó szolgálat folyamata által lehet felújítani. A *svarūpa* újraélesztése, vagyis valódi természetünk tökéletes és teljes megvalósítása a *svarūpa-siddhi*. Arjuna tehát bhakta volt, aki baráti kapcsolatban állt a Legfelsőbb Úrral.

Nagyon figyelemre méltó, hogy miként fogadta el Arjuna Kṛṣṇát. Erről a Tizedik Fejezetben olvashatunk:

*param brahma param dhāma pavitram paramam bhavān
puruṣam śāśvataṁ divyam ādi-devam ajam vibhuḥ*

*āhus tvām ṛṣayaḥ sarve devarṣir nāradaś tathā
āsito devalo vyāsaḥ svayam caiva braviṣi me*

*sarvam etad ṛtaṁ manye yan mām vadasi keśava
na hi te bhagavān vyaktim vidur devā na dānavāḥ*

„Te vagy a Legfelsőbb Brahman, a legvégső, a legfelsőbb hajlék, a tisztító, az Abszolút Igazság és az örök Isteni Személy. Te vagy az ősi Isten, transzcendentális és eredeti, és Te vagy a meg nem született és mindent átható szépség. Minden nagy szent, mint például Nārada, Asita, Devala és Vyāsa is ezt hirdeti Rólad, és most Te Magad is ezt mondod nekem. Óh, Kṛṣṇa, teljes igazságként fogadom el mindazt, amit elmondtál nekem. Sem a félistenek, sem pedig a démonok nem ismerik személyedet, óh, Uram!” (Bg.10.12-14.)

Miután Arjuna a *Bhagavad-gītā*t az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől hallotta, Legfelsőbb Brahmanként (*param brahman*-ként) fogadta el Kṛṣṇát. Minden élőlény Brahman, de a Legfelsőbb Élőlény, vagyis az Istenség Személyisége a legfelsőbb Brahman. Ő a legfelsőbb menedéke vagy lakhelye mindennek (*param dhāma*), s tiszta (*pavitram*), anyagi szennyezettségtől mentes. A *puruṣam* szó arra utal, hogy Ő a Legfelsőbb Élvező, a *śāśvataṁ* azt jelenti, hogy Ő az Első Személy a kezdet óta, a *divyam* pedig azt, hogy transzcendentális. *Ādi-devam* az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, *ajam* megszületetlent; *vibhum* pedig legnagyobbat, mindent-áthatót jelent.

Most valaki azt hihetné, hogy Arjuna mintegy hizelgésné mondta mindezt az Úrról, mivel a barátja volt. Hogy az efféle kétséget szétoszlassa a *Bhagavad-gītā* olvasóinak elméjében, Arjuna a következő versben megerősíti magasztalását, amikor azt mondja: az Úr Kṛṣṇát nemcsak ő fogadja el az

Istenség Legfelsőbb személyiségeként, de az olyan hiteles szentek is, mint például Nārada, Asita, Devala, Vyāsadeva és még sokan mások. Mindnyájan nagy személyiségek, akik azt a védikus tudományt terjesztik, amelyet minden ācārya elismert. Ezért mondja Kṛṣṇának Arjuna, hogy bármit is halljon Tőle, azt teljesként és tökéletesként fogja tudomásul venni. *Sarvam etad ṛtam manye*: „Minden szavadat igaznak fogadom el, bármit is mondj.” Arjuna azt is mondja, hogy az Úr személyiségét nagyon nehéz megérteni, s hogy Őt még a hatalmas félistenek sem ismerhetik meg. Eszerint az Urat még az embereknél nagyobb személyiségek sem foghatják fel. Hát akkor hogyan érthetné meg egy ember Kṛṣṇát anélkül, hogy az Ő híve lenne?

Ezért a *Bhagavad-gītā* odaadó (bhakti) szellemben kell elfogadni. Az ember ne higgye azt, hogy egyenlő Kṛṣṇával, vagy azt, hogy Kṛṣṇa közönséges személy. Sőt, még nagyon hatalmas személyiségnek sem szabad képzelni Őt. Az Úr Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége a *Bhagavad-gītā* és a *Gītā* megérteni próbáló személy, Arjuna állításai szerint. Ezért legalábbis elméletileg el kell fogadnunk Śrī Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, s az ilyen engedelmes szellemben képesek leszünk megérteni a *Bhagavad-gītā*-t. A *Bhagavad-gītā* nagy rejtély, s ezért mindaddig rendkívül nehéz megérteni, amíg nem alázatos szellemben olvassuk és hallgatjuk.

Mi is a *Bhagavad-gītā* pontosan? A szándéka az, hogy kiszabadítsa az embereket az anyagi lét tudatlanságából. Minden ember számtalan, különféle nehézséggel küzd, miként Arjunának is problémát okozott a kuruksetrai csata megvívása. Ő azonban meghódolt Śrī Kṛṣṇa előtt, s ennek eredményeként az Úr felvilágosította a *Bhagavad-gītā* által. Nemcsak Arjunának, de mindnyájunknak aggodalmi vannak az anyagi lét miatt. *Asat graha: asat* arra utal, ami nem létezik. A létünk örök, ezért a nemlétezés tulajdonképpen nem jellemző ránk, mégis, igazi létünk jelenleg a nemlétezés atmoszférájába, az *asatba* kényszerült.

A sok-sok szenvedő ember közül valójában csak néhány érdeklődik a helyzete felől, arról, hogy mi az éne, és miért kényszerült ilyen kínos helyzetbe stb. Az embert mindaddig nem lehet tökéletesnek nevezni, míg el nem jut e kérdésekig, míg kérdőre nem vonja önmagát, önnön szenvedését, s amíg meg nem érti, hogy muszáj valami megoldást keresnie, ami által megszabadulhat a problémáktól. Csak akkor leszünk emberek, ha megszületik elménkben ez a válaszvárás. A *Brahma-sūtra* ezt a kérdezősködést *brahma-jijñāsának* hívja (*Vs.* 1.1.1.). Az emberi lény valamennyi tette kudarcnak számít mindaddig, amíg fel nem teszi ezeket a kérdéseket. A *Bhagavad-gītā* igazi és sikeres tanulmányozói azok, akik kutatják szenvedésük okát és azt, hogy honnan jöttek, és hová tartanak a halál után.

Az Úr Kṛṣṇa főleg azért száll alá, hogy visszaállítsa az emberi élet igazi, elfelejtett értelmét és küldetését (*Bg. 4.7.*), s megakadályozza az örök vallás hanyatlását, a *dharmasya glāni*-t. Még a sok-sok feleszmélt ember közül is talán csak egy van, aki valóban behatol helyzete megértésébe. Az ilyen ember számára lett a *Bhagavad-gītā* elbeszélve. A tudatlanság tigrise tulajdonképpen mindannyiunkat követi, de az Úr indokolatlanul nagyon kegyes az élőlények, különösen pedig az emberek iránt. Ezért beszélt el a *Bhagavad-gītā*t, barátját, Arjunát téve tanítványává.

Arjuna az Úr társaként minden tudatlanság fölött állt, ám a kurukṣetrai csatamezőn mégis „tudatlanná” vált, csak azért, hogy az Úr Kṛṣṇát az élet problémáiról kérdezhesse, s hogy Kṛṣṇa az eljövendő emberi nemzedékek hasznára magyarázatot adjon, ily módon vázolja fel az élet célját. Ezt a tanítást követve mindenki hibátlanná teheti léte küldetését.

A *Bhagavad-gītā* témája magában foglalja az öt alapigazság megértését. Először az Istenről szóló tudományt magyarázza meg, azután pedig a jívák, azaz az élőlények eredeti helyzetét. A Legfelsőbb Urat *īśvara*-nak hívják, ami felülvigyázót, irányítót jelent. A jívák, vagyis az élőlények nem vezérlők, hanem az utasítások végrehajtói. Ha egy élőlény mesterkéltén azt állítja, hogy őt nem kormányozza senki, s hogy szabad, akkor az az illető örült. Az élőlény irányítás alatt áll minden szempontból, legalábbis a feltételekhez kötött életében. A *Bhagavad-gītā* az *īśvara*, vagyis a Legfelsőbb Irányító és a jívák, az irányított élőlények témáján kívül a *prakṛti*t (az anyagi természetet), a *kālāt* (az örök időt és az egész világegyetem időtartamát) és a karmát (a tetteket) is tárgyalja. A kozmikus megnyilvánulásban számtalan, különféle cselekedet megy végbe. Minden élőlény más és más tettekkel foglalkozik. A *Bhagavad-gītā*ból tehát a következőket kell megtanulnunk: ki Isten, kik az élőlények (jívák), mi a *prakṛti* (kozmikus megnyilvánulás) és miképpen befolyásolja az idő a *prakṛti*t és az élőlények tetteit.

A *Bhagavad-gītā* megállapítja, hogy az öt alapigazság közül a Legfelsőbb Istenség, Kṛṣṇa (Brahman, a Legfelsőbb Irányító vagy Paramātmā — szólítsák úgy, ahogyan Önöknek tetszik) a leghatalmasabb. Az élőlények minőségileg olyanok, mint a Legfelsőbb Irányító. Az Úr az, aki a világegyetem és az anyagi természet dolgait vezérli. Erről a *Bhagavad-gītā* utolsó fejezetei szólnak. Az anyagi természet nem független, hanem a Legfelsőbb Úr kormányzása alatt tevékenykedik, miként az Úr mondja: „A *prakṛti* az Én irányításom alatt működik.” (*mayādhakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate saḥ carācaram*; *Bg. 9.10.*) Ha gyönyörű dolgokat látunk a kozmoszban, s a természetben, akkor eszünkbe kell, hogy jusson: létezik egy irányító azok mögött. Semmi sem nyilvánulhat meg utasítások nélkül, ezért gyerekes dolog figyelmen kívül hagyni az irányítót. Például, csak egy

gyermek hiheti azt, hogy az autó csodálatos dolog, mert megy anélkül is, hogy ló vagy valami más állat húzná, ám a józan ember ismeri az autó motorrendszerét. Az ilyen ember azt is tudja, hogy a gépezet mögött van valaki, a vezető, aki nélkül nem megy az autó. Manapság a gépek korszakát éljük, de mindig jusson az eszünkbe, hogy a csodálatos gépezet mögött irányító is van. Hasonlóan, a Legfelsőbb Személy is vezető (*adhyakṣa*), az Ő irányítása alatt működik minden. A jívákat — ahogyan azt a későbbi fejezetekben olvashatjuk — az Úr az Ő szerves részeinek ismeri el (*mamaivāṁśo jīva bhūtaḥ*; 15.7.). *Amsā* szerves részt jelent. Az arany egy darabkája is arany, és az óceán vízcöppje is sós. Hasonlóan, mi, az élőlények is a Legfelsőbb Irányító (*īśvara*, aki Bhagavān, vagyis az Úr Śrī Kṛṣṇa) szerves részei vagyunk, s ezért csöppnyi alárendelt *īśvarákként* parányi mennyiségben mi is rendelkezünk a Legfelsőbb Úr minden tulajdonságával. Mi is megpróbálunk uralkodni a természet felett: jelenleg például műholdak fellövésén fáradozunk, hogy meghódítsuk az űrt bolygóival együtt. Az uralkodási és teremtői hajlam tehát azért van bennünk, mert Kṛṣṇában is jelen van. Tudatában kell lennünk annak, hogy nem mi vagyunk a Legfelsőbb Irányító, bár hajlamosak vagyunk az anyagi természet feletti uralkodásra. Ezt magyarázza meg a *Bhagavad-gītā*.

Mi az anyagi természet (*prakṛti*)? A *Bhagavad-gītā* erről is oktat minket, mondván: az az alsóbbrendű természet. (Az élőlényt pedig felsőbbrendű *prakṛtinek* magyarázza.) Ez a szó „irányítás alatt álló”-t fejez ki, valódi jelentése nőnemű. Mindig irányítás alatt van, akár alsóbb-, akár felsőbbrendű. A *prakṛti* tehát nőnemű, s az Úr kormányzása alatt áll, ahogyan a férj is befolyásolja felesége tetteit. A *prakṛti* mindig függőségben van, s Isten, az Irányító uralkodik felette. Az élőlények és az anyagi természet is *prakṛtik*, alárendeltjei a Legfelsőbb Irányítónak. A *Bhagavad-gītā* szerint az élőlényeket *prakṛtinek* kell tekinteni, annak ellenére, hogy szerves részei a Legfelsőbb Irányítónak. Ez világosan kifejezésre jut a Hetedik Fejezet ötödik versében:

*apareyam itas tv anyām prakṛti viddhi me param
jīva-bhūtam mahā-bāho yayedam dharyate jagat*

„Az Én alacsonyabb természetem ez a *prakṛti*, ám ezenkívül van egy másik *prakṛti* is, s ez a *jīva-bhūtam*, vagyis az élőlény.”

Magának a *prakṛtinak* (az anyagi természetnek) három összetevője van: jóság, szenvedély és tudatlanság. Ezek fölött van az örök idő, s a három kötőerőnek kombinációja az örök idő irányítása és hatásköre alatt cselekedeteket hoz létre, amiket karmának hívunk. Ezek a tettek időtlen idők óta

végbemennek, mi pedig vagy élvezzük, vagy pedig elszenvedjük gyümölcseit; így ebben az életben is. Például, tegyük fel, nagyon keményen és okosan dolgoztam, s ennek következtében nagy bankbetétre tettem szert, így élvezhetem munkám gyümölcsét. Hasonlóan, ha minden vagyonomat elveszítettem a vállalkozásokban, akkor szenvedek. Így élvezzük vagy szenvedjük el munkánk eredményét az élet minden területén. Ezt nevezik karmának.

A *prakṛti* megnyilvánulása nem valótlan, még ha ideiglenes is. Némely filozófus azt állítja, hogy az anyagi természet megnyilvánulása hamis, ám a *Bhagavad-gītā* és a vaišṇavák filozófiája nem osztja ezt a nézetet. Ők valóságosnak, ugyanakkor ideiglenesnek fogadják el a világ megnyilvánulásait, s az égen mozgó felhőhöz vagy a termést öntöző esőhöz hasonlítják. (Az esős időszak végével rögtön eltűnnek a felhők, lassanként elszáradnak a növények, a föld pedig kiszikkad.) A *Bhagavad-gītából* megérthetjük, hogy az anyagi világ bizonyos időközönként megnyilvánul, majd ismét megsemmisül (*bhūtvā bhūtvā pralīyate*; Bg. 8.19.). Ily módon működik az anyagi természet és a megnyilvánulás-megsemmisülés körforgása örökké tart. Ezért a *prakṛti* örök, nem pedig valótlan, hiszen az Úr kijelenti róla, hogy: *mama prakṛti*, vagyis az Ő energiája.

Az anyagi természet tehát a Legfelsőbb Úr különálló energiája. Az élőlények is Kṛṣṇa energiái, de nem különállóak, hanem örökre kapcsolatban állnak Vele. Tehát az Úr, az élőlény, az anyagi természet és az idő mind örök. A másik tényező, a karma azonban nem vég nélküli. A tettek gyökere nagyon hosszú időre nyúlik vissza. Cselekedeteink eredményeit már időtlen idők óta élvezzük, vagy szenvedjük, de a karmán, azaz a tettek következményén változtathatunk is, s ez csak tudományunk tökéletesítésétől függ. Kétségtelenül különféle módon cselekszünk, azt azonban nem tudjuk, hogy milyen tettek szabadítanak meg a karma hatásaitól és ellenhatásaitól. De a *Bhagavad-gītā* ezt is feltárja.

Az *iśvarāt* a legfelsőbb tudat jellemzi. A jivák vagy élőlények a Legfelsőbb Úr szerves részei, ezért ők is tudatosak. Az élőlény és az anyagi természet is *prakṛti*, vagyis mindkettő a Legfelsőbb Úr energiája, ám a kettő közül csak az egyik, a jiva tudatos, míg a másik nem az. Ez jelenti a különbséget. A *jiva-prakṛtit* felsőbbrendűnek hívják, mert az Úr-hoz hasonló tudattal rendelkezik. Azonban az Úr a legfelsőbb tudatú, s ezért nem szabad azt hinnünk, hogy a jiva, az élőlény is ilyen legmagasabbrendű tudattal bír, mert ő nem rendelkezhet ezzel tökéletessége egyik szintjén sem. Az a filozófia, amely a jiva és a Legfelsőbb Úr tudati egyenlőségét tanítja, félrevezető és hamis. A jiva tudatos, de az Úr-hoz viszonyítva tökéletlenül és alacsonyabbrendűen.

A jīva és az *īśvara* közötti különbségről a Tizenharmadik Fejezet szól. Az Úr *kṣetra-jñāḥ*, vagyis tudatos. Az élőlények is azok, a különbség csak abban rejlik, hogy míg az élőlények csak a testükről tudnak, addig Kṛṣṇa tudva tud a testek összességéről is, mert Ő minden élőlény szívében jelen van (*īśvara sarva-bhūtānām hṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati*; Bg. 18.61.). Kṛṣṇa tehát ismeri minden egyes élőlény pszichikai állapotát. Erről soha sem szabad megfeledkeznünk. A Tizenharmadik Fejezet továbbá azt is megmagyarázza, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége *īśvaraként*, vagyis irányítóként él minden élőlény szívében, s Ő adja az élőlény kívánsága szerint az útmutatást (*sarvasya cāham hṛdi sannaviṣṭhaḥ*; 15.15.). Az élőlény elfelejti, hogy mit kell tennie. Először is elszánt kísérletet tesz, hogy egy bizonyos módon cselekedjék, de azután belebonyolódik saját karmájának hatásaiba és ellenhatásaiba.

A *Bhagavad-gītā* a lélekvándorlást is részletesen megmagyarázza. Az élőlény teste elhagyásakor egy másfajta külsőt ölt fel, épp úgy, miként a régi ruhát újra cseréljük át (*vāsāmsi jīrṇāni yathā vihāya*; 2.22.). Az új testtel egyidejűleg régebbi cselekedeteinek hatásait és ellenhatásait is magára ölti, azt is magával viszi az újba. E tetteken akkor lehet változtatni, ha az élőlény a jóság, a józanság minőségében van, s így megérti, hogy miképpen kell cselekednie. Ha így tesz, akkor változtathat előző cselekedetei jó vagy rossz következményein; ezért a karma nem örök. Összegezésként tehát: az *īśvara*, a jīva, a *prakṛti*, a *kāla*, és a karma közül az első négy örök, míg a karma csak ideiglenes.

A legfelsőbbrendű tudattal rendelkező *īśvara* hasonló az élőlényekhez abban az értelemben, hogy Neki is és az élőlényeknek is transzcendentális a tudata. A tudat nem az anyaggal való társulás hatására jön létre. Ez a nézet téves. A *Bhagavad-gītā* nem fogadja el azt az elképzelést, mely szerint a tudat az anyagi elemek kombinációjából, meghatározott körülmények között születik. A tudat fertőzött formában tükröződhet az anyagi burkolaton — ahogyan a színezett üvegről visszaverődött fény is színesnek tűnik —, de az Úr tudatát az anyag nem befolyásolhatja. Az Úr Kṛṣṇa mondja: *ma-yādhyakṣena prakṛtiḥ* (Bg. 9.10.). Az anyag nem tud hatni Kṛṣṇa tudatára, amikor alászáll az anyagi univerzumba, mert ha így lenne, nem volna képes a transzcendentális tudomány elbeszélésére úgy, ahogyan azt a *Bhagavad-gītāban* teszi. Az ember semmit sem szólhat a transzcendentális világról mindaddig, amíg meg nem tisztul a szennyezett, materiális tudattól. Az Urat tehát nem fertőzte be az anyag, nem úgy, mint a jelen pillanatban bennünket. A *Bhagavad-gītā* arra tanít, hogy meg kell tisztitanunk az anyagiaktól befertőzött tudatunkat, mert akkor az *īśvara* óhaja szerint cselekszünk, s ez boldoggá tesz bennünket. Nem arról van szó, hogy felhagyjunk munkánkkal,

csak tisztává kell tenni azt. A megtisztított cselekedeteket bhaktinak hívják, melyek közönségesnek tűnhetnek ugyan, ám mégsem azok, mivel mentesek az anyagi szennyeződéstől. Egy tudatlan személy közönséges emberként dolgozónak láthatja a bhaktát, de nem tudja, hogy a fertőzött tudat és az anyag nem szennyezi be az Úrnak vagy az Ő híveinek cselekedeteit. Tudatuk transzcendentális, ezért a természet három guṇája (kötőereje) nem fertőzheti be azt. Be kell azonban látnunk, hogy a tudatunk jelen pillanatban nem tiszta.

Az anyagi fertőzöttség állapotát feltételekhez kötött létnek nevezzük. A hamis tudat akkor jelentkezik, amikor azt hisszük, hogy az anyagi természet termékei vagyunk. Ezt hívják hamis egonak, hamis ének: *yaśātmā buddhi kuṇapet vidhātuke* (*Bhāg.* 10.84.13.). A testi felfogásban elmélyedt, magát a testtel azonosító ember nem képes megérteni helyzetét. Arjuna ilyen embernek tüntette fel magát, s az Úr ezért beszélt el a *Bhagavad-gītā*. A *Bhagavad-gītā* tehát azt a célt szolgálja, hogy az embereket kiszabadítsa a testi életfelfogásból. A transzcendentalista első feladata, hogy ettől elszakadjon. Annak, aki meg akar szabadulni az anyagi természet bilincseitől, elsősorban azt kell megtanulnia, hogy nem a test az éne. A *mukti*, vagyis a felszabadulás az anyagi tudattól való megválást jelenti. A *Śrīmad-Bhāgavatam* megadja a felszabadulás definícióját: *mukti hitvānyata rūpam svarūpeṇa vyavasthitiḥ* (2.10.6.). A *mukti* kifejezés tehát ezen anyagi világ fertőzött tudatától való mentességet és a tiszta tudat elérését jelenti. A *Bhagavad-gītā* minden egyes utasításának az a célja, hogy felébressze a tiszta tudatot, melynek leglényegesebb vonása az Úr irányítása szerinti cselekvés. Ezért olvashatjuk az utolsó fejezetben azt, hogy Kṛṣṇa arról kérdezi Arjunát, elérte-e már ezt. Az élőlények mindig tudatosak, mert szerves részei az Úrnak, ám hajlamosak arra, hogy az anyagi kötőerőktől megfertőződjenek. Azonban az Úr a Legfelsőbb, s az anyagi tulajdonságok sohasem befolyásolják. Ez a különbség a Legfelsőbb Úr és az élőlények között.

Mi a tudat? A tudat jelentése: „vagyok”. De mi vagyok én? A fertőzött tudat állapotában a „vagyok” azt jelenti: „Én vagyok az ura minden láthatónak, és minden az én élvezetemet szolgálja.” Ez a világ azért van mozgásban, mert minden élőlény az anyagi világ urának és teremtőjének hiszi magát. A hamis tudat pszichikailag kétfelé osztható. Egyfelől: „én vagyok a teremtő”, másrészt: „az élvező vagyok”. Valójában a Legfelsőbb Úr a teremtő és az élvező is, s az élőlény sem ez, sem az, hanem a Legfelsőbb szerves része, s együttműködik az Úrral. A gépalkatrész például a teljes géppel, a testtag pedig az egész testtel végez közös munkát. Ha tanulmányozzuk testünk felépítését, akkor láthatjuk, hogy a kar, a láb, a szem stb.

mind tagjai a testnek, de nem ők az élvezők, hanem a gyomor. A lábak viszik a testet, a kezek beszerzik, s a fogak megrágnak az ételt. Így minden testtagnak az a feladata, hogy kielégítse a gyomrot, mert az a test szerveinek fő energiaellátója. Ezért kapja a gyomor az ételt. A fát a gyökér öntözésével, a testet pedig a gyomor ellátásával tápláljuk (*prānapaharac ca yathendriyānam; Bhāg. 4.31.14.*). Ha a testet egészséges állapotban szeretnénk tartani, akkor a testrészeknek együttes munkával kell a gyomrot étellel ellátniuk. Hasonlóan, a Legfelsőbb Úr a teremtő, az élvező, és nekünk, az alárendelt élőlényeknek az a feladatunk, hogy összedolgozzunk Vele, és Őneki örömet szerezzünk. Ez az együttműködés fog igazán segíteni rajtunk, miként a gyomorba juttatott étel is segítséget jelent a többi testtagnak. Ha az ujjaink úgy vélnék, hogy az ételt nem adják a gyomorba, hanem megtartják maguknak, akkor tévednének, hiszen nem lennének képesek az étel élvezetére. Ha az ujj élvezni szeretné az ételt, akkor abban kell közreműködnie, hogy az eljusson a gyomorba. Hasonlóan, a Legfelsőbb Úr a teremtés és az élvezet központi alakja, az élőlények pedig együttműködnek Vele, s ez juttatja őket örömhöz. Kapcsolatuk hasonlít az úr és a szolga viszonyához: ha az úr teljesen elégedett, akkor ez automatikusan a szolga kielégülését is jelenti. Így tehát a Legfelsőbb Úrnak kell örömet szereznünk, bár hajlamosak vagyunk beleképzelni magunkat a teremtő, és az anyagi világot élvezni óhajtó úr szerepébe, mivel ez a hajlam a kozmikus világot megnyilvánító Legfelsőbb Úrban is jelen van.

Ezért olvashatjuk a *Bhagavad-gītāban*, hogy a Teljes Egész a Legfelsőbb Irányítóból, az irányított élőlényekből, a kozmikus megnyilvánulásból, az örök időből és a karmából vagy cselekedetekből tevődik össze. Ezek együttesen formálják a Teljes Egésztestet, melyet a Legfelsőbb Abszolút Igazságnak hívnak. Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége a Teljes Egész és az Abszolút Igazság. Az Ő energiái okozzák a különböző megnyilvánulásokat.

A *Bhagavad-gītā* azt is megmagyarázza, hogy még a személytelen Brahman is alárendeltje a Teljes Személynek (*brahmaṇo hi pratiṣṭhāham; 14.27.*). A *Vedānta-sūtra* még részletesebb leírást ad a Brahmanról, s a Nap sugaraihoz hasonlítja. A személytelen Brahman tehát a Legfelsőbb Brahmannak, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségének ragyogó sugárzása. Ezért a személytelen Brahman nem teljes megvalósítása az Abszolút Teljes Egésznek, s ugyanez mondható el a Paramātmā (Felsőlélek) megvalósításáról is. A Tizenharmadik Fejezetet olvasván meggyőződhetünk arról, hogy Puruṣottama, az Istenség Legfelsőbb Személyisége felette áll a személytelen Brahmannak és a Paramātmā részleges megvalósításának. Az Istenség

Legfelsőbb Személyiségét *sac-cid-ānanda-vigrahának* hívják. A *Brahma-samhitā* Ötödik Fejezetének első verse eképpen hangzik:

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam*

„Kṛṣṇa minden ok oka. Ő az elsődleges Úr, s Maga az örök lét, a teljes tudás és a teljes gyönyör megtestesítője.” A személytelen Brahman az *Ősat* (övökkévalóság), a Paramātmā pedig a *sat-cit* (örök tudás) arculatának megvalósítása. De Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megértése jelenti az összes transzcendentális arculatának — *sat, cit* és *ānanda* — egy teljes *vigrahában* (formában) történő megvalósítását is.

Avyaktam vyaktam āpannam manyate mām abuddhayaḥ (7.24.). A kevésbé értelmes emberek személytelennek vélik a Legfelsőbb Igazságot, de Ő egy transzcendentális személy, s ezt az összes Védikus Írás megerősíti: *nityo nityānām cetanaś cetanānām* (*Kaṭha* 2.2.13.). Ahogyan mi mindannyian egyéni, személyiséggel rendelkező élőlények vagyunk, úgy végső fokon a Legfelsőbb Abszolút Igazság is az. Ezért az Istenség Személyiségének megvalósítása a teljes *vigrahában* történő összes transzcendentális arculatának (*sat, cit* és *ananda*) megismerését jelenti. A Teljes Egész tehát nem forma nélküli. Ha az lenne, vagyis ha kevesebbre lenne képes, mint bárki más, akkor nem lehetne Teljes Egésznek hívni. Rendelkeznie kell minden tapasztalaton belülivel és túlival, különben nem lenne teljes. A Teljes Egésznek, az Istenség Személyiségének képességei mérhetetlenek.

A *Bhagavad-gītā* továbbá azt is megmagyarázza, miképpen cselekszik Kṛṣṇa különféle energiáin keresztül (*parā'sya śaktir vividhaiva śrūyate; Śvet. Up. 6.8.*). Ez a tüneményes anyagi világ (amelybe belekényszerültünk) szintén teljes magában (*pūrṇam idam*), mert a huszonnégy elemnek — amelyekből a sāṅkhya filozófia szerint az anyagi univerzum ideiglenesen megnyilvánul — csak az a feladata, hogy előteremtse a materialis világegyetem fenntartásához és létezéséhez szükséges teljes anyagkészletet. Egy egységnek sem szükséges külön erőfeszítést tenni az univerzum fenntartásáért. E megnyilvánulásnak saját ideje van, amelyet a Legteljesebb Egész energiája szab ki. Amikor pedig lejár az idő, ezek az ideiglenes létezők megsemmisülnek az Egész tökéletes elrendezése által.

A védikus tudás mindvégig csalhatatlan. Több példa szolgál arra, hogy ezt megértsük. Vegyük például a tehéntrágyát. Ez egy állat hulladéka, s a *smṛtī*, vagyis a védikus parancsok szerint az embernek tisztító fürdőt kell vennie, ha ürülékhez ér. A Védikus Írások azonban a tehéntrágyát tisztító hatásának tartják. Sőt, tisztátlan, betegség fertőzte helységeket azzal szokták fertőtlení-

teni. Valaki ellentmondást láthat e két utasítás között, de mi elfogadjuk mindkettőt, mert védikus parancsok. Ezáltal nem követünk el hibát. A modern tudomány (dr. Lal Mohan Gosh) részletesen tanulmányozta a tehéntrágyát, s megállapította, hogy az mindenféle fertőtlenítő sajátsággal rendelkezik. Ugyanezt mondták a Gangesz vízeről is. A védikus tudomány tehát teljes, mert minden hiba és kétség fölött áll.

A *Bhagavad-gītā* e védikus tudomány lényegét tartalmazza. Ez a tudomány a tökéletes tanítványi láncan át jut le hozzánk, ezért nem kutatásról van szó. A modern tudomány kutatómunkája csupán abból áll, hogy tökéletlen érzékekkel vizsgálja a dolgokat, s így az eredmény szintén hiányos lesz. Ilyen eljárással sohasem kaphatunk tökéletes tudást, melyet úgy lehet megszerezni, miként a *Bhagavad-gītā* is írja: a paramparā révén, vagyis a tanítványi láncon keresztül (4.2.). Az abszolút tudást a helyes forrástól, a lelki tanítómesterek tanítványi láncától kell átvennünk. A tanítványi lánc a legfelsőbb lelki tanítómesterrel, Magával Kṛṣṇával kezdődik, s a guruk láncán keresztül jut el hozzánk.

A *Bhagavad-gītā* Maga az Úr Kṛṣṇa beszélte el, s Arjuna, a tanítvány, akit az Úr Śrī Kṛṣṇa oktatott, minden egyes mondatot igaznak fogadott el. Megengedhetetlen dolog az, ha valaki a *Bhagavad-gītā* bizonyos részeit elfogadja, a többit pedig elutasítja. Ez helytelen. A *Bhagavad-gītā* mindenféle értelmezés, kihagyás és a saját, szeszélyes észrevételeink nélkül kell elfogadnunk a legtökéletesebb védikus tudományként, melyet transzcendentális forrásokból kapunk, hiszen Maga Kṛṣṇa beszélte el. Az Általa kiejtett szavakat *apauruṣeya*-nak hívják, ami azt jelenti, hogy nem az evilági, a négyféle tökéletlenséggel befertőzött személyektől származnak. Az anyagi világban tartózkodó élőlény négy hiányossággal rendelkezik: 1.) hibázik, 2.) tévhitben él, 3.) hajlamos mások becsapására és 4.) tökéletlen érzékekkel van ellátva. E négy hiányossággal nem képes az ember teljes felvilágosítást adni a mindent átható tudásról.

A védikus tudomány tehát nem ilyen tökéletlen élőlényektől származik. Ezt a tudományt Kṛṣṇa az első teremtett élőlénynek, Brahmának a szívébe juttatta, aki azután fiainak és tanítványainak változatlanul adta tovább, úgy, ahogyan az Úrtól kapta. Az Úr Kṛṣṇa *pūrṇam*, vagyis teljesen tökéletes, ezért lehetetlen, hogy az anyagi törvények befolyása alatt álljon. Az embernek elég okosnak kell lennie ahhoz, hogy megértse: a világegyetemben mindennek az Úr Kṛṣṇa az egyetlen tulajdonosa (10.8.), s Ő az eredeti teremtő, Brahmā alkotója is. A Tizenegyedik Fejezetben Arjuna *prapitamahā*-nak szólítja az Urat, s ez azt jelenti, hogy Ő a nagyapa teremtője (Brahmát *pitamā*-nak, nagyapának szokták szólítani). Ezért senki se

formáljon tulajdonjogot bármi felett is. Az embernek csak azon dolgokat szabad elfogadnia, melyeket Isten az eltartására szánt. Sok példa adódik arra, miképpen használjuk fel az Úr által számunkra félrerakott dolgokat. Ezt is megmagyarázza a *Bhagavad-gītā*.

A mű elején olvashatjuk, hogy Arjuna nem akart részt venni a kuruksetrai csata megvívásában. Ez az ő saját döntése volt. A következőket mondta Kṛṣṇának: nem tudna örülni a királyságnak, ha azt csak rokonai megölése árán kaphatja meg. Ez a nézet a testi felfogáson alapult. Arjuna azt hitte, a test az éne, s hogy a testi kapcsolatok vagy kiterjedések jelentik a testvéreit, unokatestvéreit, sógorait, nagyatyáit és így tovább. A testi követelmények kielégítése miatt gondolkodott így. Kṛṣṇa azért beszélt el a *Bhagavad-gītā*t, hogy változtasson ezen a nézeten. S valóban, Arjuna végül is elszánta magát, hogy utasításait követve harcba lépjen: „A Te szavaid szerint fogok cselekedni” (*kariṣye vacanam tava; Bg. 18.73.*)

Az ember nem arra való, hogy állat módjára, keményen gürcöljön ebben a világban. Elég okosnak kell lennie ahhoz, hogy felfogja az emberi élet jelentőségét, s hogy elutasítsa a közönséges állatokra jellemző viselkedést. Az élet igazi célját kell megvalósítania. Ezzel kapcsolatban jelent útmutatást a Védikus Irodalom, melynek lényegét a *Bhagavad-gītā* tartalmazza. A Védikus Irodalmat az embereknek szánták, nem pedig az állatoknak, melyek létfenntartásuk érdekében megtehetik, hogy megölik társaikat, s ezért nem terheli bűn őket. De ha egy ember öl állatot, csupán azért, hogy féktelen nyelvének kielégülést szerezzen, akkor felelős a természet törvényeinek megszegéséért.

A *Bhagavad-gītā* világosan megmagyarázza, hogy a természet különféle kötőerői szerint a tetteket három csoportba lehet osztani: 1.) a jóság, 2.) a szenvedély és 3.) a tudatlanság minőségében lévő cselekedetekre. Ehhez hasonlóan az étel is háromféle lehet: a jóság, a szenvedély vagy a tudatlanság minőségében. Minderről részletes leírást találunk, és ha helyesen használjuk fel a *Bhagavad-gītā* tanítását, akkor az egész létünk megtisztul, s képesek leszünk arra, hogy elérjük azt a végső rendeltetést, amely túl van ezen az anyagi világon (*yad gatvā na nivartante tad dhāma paramaṁ mama; 15.6.*)

A *Bhagavad-gītā* felvilágosít bennünket, hogy túl az anyagi világon létezik egy lelki világ, amit *sanātana*-nak, örökkévalónak nevezünk. Ebben az anyagi világban azt tapasztaljuk, hogy minden ideiglenes. A dolgok megnyilvánulnak, maradnak egy ideig, mellékterméket hoznak létre, csökkennek, majd elenyésznek. Ez az anyagi világra jellemző törvény. Minden teremtett dolog, legyen az egy élőlény teste, egy gyümölcs vagy bármi más,

idővel megsemmisül. De ezen az ideiglenes világon túl létezik egy másik is, amelyről a *Bhagavad-gītā* nyújt felvilágosítást: „Egy másik, egy örök (*sanātana*) természet is létezik.” A jīvát is örökkévalónak említi: *mamāi-vāṁśo jīva-loke jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ* (15.7.). *Sanātana* tehát örökkön létezőt jelent, s a Tizenegyedik Fejezet Istent is ilyennek írja le. Miután bensőséges kapcsolatunk van Kṛṣṇával, s mivel minőségileg mind egyek vagyunk — a *sanātana-dhāma* (a lelki világ), a *sanātana* Legfelsőbb Személyiség és a *sanātana* élőlények —, ezért a *Bhagavad-gītā* szándéka az, hogy felújítsa *sanātana* hivatásunkat. Ezt hívják *sanātana-dharmá*-nak, az élőlény örök hivatásának, feladatának. Jelenleg különféle, ideiglenes dolgokkal foglalkozunk, de ha ezeket feladjuk, s helyükbe a Legfelsőbb Személy által előírt módon cselekszünk, akkor minden tettünk megtisztul. Ezt nevezik tiszta életnek.

A Legfelsőbb Úr, az Ő transzcendentális lakóhelye, valamint az élőlények mind *sanātana*knak, s az emberi élet tökéletességét az jelenti, ha a Legfelsőbb Úr *sanātana* tartózkodási helyén élünk, az Ő társaságában. Kṛṣṇa nagyon kedves az élőlények iránt, mert azok az Ő gyermekei. Ezt az alábbi módon jelenti ki a *Bhagavad-gītā*ban: *sarva-yoniṣu... ahaṁ bīja-pradaḥ pitā* (14.4.). Különféle karmájuk szerint különféle élőlények léteznek, de Kṛṣṇa jogot formál arra, hogy Őt mindegyikük apának tekintse. Azért száll alá ebbe az anyagi világba, hogy hazahívja az összes bünbeesett, feltételekhez kötött lelket, vissza a *sanātana* égbe, ahol a *sanātana* élőlények az Úr örök társaként visszanyerhetik *sanātana* helyzetüket. Emiatt Kṛṣṇa maga jön különböző inkarnációkként, vagy pedig fiaként, társaként bizalmas szolgálait, az ācāryákat küldi, hogy visszahívják a feltételekhez kötött élőlényeket.

Ezért a *sanātana-dharma* nem valamilyen szektás folyamatot jelent, hanem az élőlény vég nélküli, az örök Legfelsőbb Úrral kapcsolatos feladatát. Tehát a *sanātana-dharma* szó szerint örök feladatot jelent. Rāmānujācārya eképpen fogalmazta meg a *sanātana*-t: „Az, aminek nincsen sem eleje, sem vége.”

A vallás szó jelentése kissé különbözik attól, amit a *sanātana-dharma* fejez ki. Valláson általában hitet értünk, de a hit megváltozhat. Lehet, hogy valaki hisz egy bizonyos folyamatban, de idővel változtathat ezen, s elfogadhat egy másfajta vallásos folyamatot, ám a *sanātana-dharma* arra vonatkozik, amit nem lehet megváltoztatni, amely örök és állandó. Például, ahogyan a nedvesség nem választható el a víztől, s a hő sem a tüztől, úgy fűződik örökre a *sanātana-dharma* az élőlényhez, s ez megmásíthatatlan. Meg kell hát tudnunk, mi az örök feladat, a *sanātana-dharma*. Ezért, amikor erről beszélünk, akkor Śrī Rāmānujācārya szakértelmére támasz-

kovda biztosra kell vennünk, hogy sem kezdete, sem pedig vége nincsen. Aminek ilyen tulajdonsága van, nem lehet szektás, mert semmi testi megjelölés nem korlátozhatja. Mégis néhány felekezeti hívője tévesen a *sanātana-dharmát* is szektásnak véli. Ha viszont részletesen tanulmányozzuk a témát a modern tudomány fényében, akkor láthatjuk, hogy a *sanātana-dharma* az egész Föld, sőt a teljes világegyetem valamennyi emberére vonatkozik.

A nem *sanātana* vallásos hitnek van kezdete az emberiség történelmében, de ugyanez nem mondható a *sanātana-dharmáról*, mert az örökre elválaszthatatlan marad az élőlényektől, akiknek a hiteles sástrák (Írások) szerint szintén nincs sem kezdetük, sem pedig végük (vagyis születés és halál nélküliek). A *Bhagavad-gītā* világosan írja: az élőlény soha meg nem születik, és sohasem hal meg; örök, elpusztíthatatlan, s folytatja létét az ideiglenes, anyagi teste megsemmisülése után is (2.20.). Próbáljuk megérteni a vallás tartalmát a *sanātana-dharma* fogalmával kapcsolatban, a megfelelő szankszrit szótó vizsgálatával. *Dharma* olyan eredeti tulajdonságot jelent, ami elválaszthatatlan a tárgytól. Ha a tüzről beszélünk, akkor arra a következtetésre jutunk, hogy vele együtt létezik a hő és a fény is. Ezek nélkül nincs értelme a tűz szónak. Hasonlóan, fel kell fedoznünk az élőlény lényeges tulajdonságát, örök jellemét, mely állandó társa. Amikor Sanātana Gosvāmī az élőlények *svarūpájáról* (természetes állapotáról) kérdezte Śrī Caitanya Mahāprabhu, akkor az Úr azt válaszolta, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyiségének szerető szolgálatára képezi az élőlények eredeti, természetes helyzetét. Ha elemezzük az Úr Caitanyának ezen kijelentését, akkor könnyen meggyőződhetünk arról, hogy minden egyes élőlény szolgálat által élvezi az életet. B urat A szolgálja, C urat B, D urat C és így tovább. Ilyen körülmények között láthatjuk, hogy barát a barátot, anya a fiát, feleség a férjét, s férj a feleségét szolgálja stb. Ha ilyen szellemben folytatjuk a kutatást, akkor észrevehetjük, hogy az élőlények társadalmában nincsen kivétel a szolgálatadó tettek alól. A politikus kiáltványa útján próbálja meggyőzni közönségét a nép iránti szolgálatáról. A választók azért adják értékes szavazatukat a politikusra, mert remélik, hogy a társadalom hasznára fog tenni. A bolttulajdonos a vevőket, az iparos a tőkést, a tőkés a családot, a család pedig az államot szolgálja az örök élőlény örök képességével. Az alsóbbrendű állatok is alárendeltjei az embernek, mint szolgálja az urához. Ily módon láthatjuk, hogy egy élőlény sem szabadulhat más élőlények szolgálatától. Biztosan megállapodhatunk tehát abban, hogy a szolgálat az élőlény örök társa, s hogy a szolgálatadás az élőlény örök vallása.

Az emberek mégis azt vallják magukról, hogy egy bizonyos hithez tartoznak, amit korlátoznak a különféle körülmények és az idő, s így hindunak, mohamedánnak, kereszténynek, buddhistának vagy valami más szektához tartozónak vallják magukat. De a hindu változtathat a hitén, és mohamedánná válhat, a mohamedán áttérhet a hindu hitre, s a keresztény is megmásíthatja felekezeti hovatartozását. Mindez nem befolyásolhatja az örök feladatát senkinek sem, ami a többiek szolgálata, s megváltozhatatlan. A hindu, a mohamedán és a keresztény is mindig, minden körülmény között szolgálja valakinek. Tehát az, hogy az ember egy bizonyos szekta hívének tartja magát, még nem jelenti azt, hogy a *sanātana-dharmához* tartozik. De az örök élőlény örök társa a szolgálatadás, a *sanātana-dharma*.

Valójában a szolgálaton keresztül állunk kapcsolatban a Legfelsőbb Személlyel. Ő a legfelsőbb élvező, és mi, az élőlények pedig örökre a szolgálói vagyunk. Mi azért létezőnk, hogy Neki örömet okozzunk, s ha Vele, az Istenség Legfelsőbb Személyiségével veszünk részt ebben a kezdet és vég nélküli élvezetben, akkor boldogok leszünk. Más módon, önállóan nem lehetünk azok, ahogyan egy testtag sem válhat elégedetté, ha nem működik együtt a gyomorral. Az élőlény tehát csak akkor lehet boldog, ha a Legfelsőbb Személy transzcendentális, szerető szolgálatában él.

A *Bhagavad-gītā* nem helyesli a különféle félistenek szolgálatát vagy imádatát. A Hetedik Fejezet huszadik verse írja:

*kāmais tais tair hṛt-ajñānāḥ prapadyante 'nya-devatāḥ
taṁ taṁ niyamam āsthāya prakṛtyā niyatāḥ svayā*

„Azok az emberek, akiknek az elméjét anyagi vágyak torzították el, meghódolnak a félistenek előtt, s követik a saját természetük szerint kiszabott imádatszabályokat és előírásokat” (7.20.). Ez a vers világosan kifejezi, hogy akit a kēj vezérel, az a félisteneket, s nem a Legfelsőbb Urat, Kṛṣṇát imádja. Ha Kṛṣṇáról beszélünk, jusson eszünkbe, hogy az Ő neve nem szektás. Kṛṣṇa a legnagyobb gyönyört jelenti, s az bizonyított tény, hogy a Legfelsőbb Személy a kűtfője minden gyönyörnek, amely után mindannyian vágyakozunk (*ānandamayo 'bhyāsāt; Vs. 1.1.12.*). Az élőlények Istenhez hasonlóan tudattal teliek, s a gyönyört keresik. Kṛṣṇa örökké boldog, s ha az élőlények társulnak és együttműködnek Vele, akkor ők is azzá válhatnak.

Kṛṣṇa azért száll alá e halandó világba, hogy feltárja a Vṛndāvana-beli kedvteléseit, melyeket teljes boldogság jellemez. Amikor az Úr Śrī Kṛṣṇa Vṛndāvanában volt (a még ma is létező indiai faluban), akkor a tehénpásztorfiúkkal, leányka barátaival, Vṛndāvana lakosaival és a tehennel való

kapcsolata mind mennyei boldogságot jelentett. Vṛndāvana apraja-nagyja csak Kṛṣṇáról tudott, mindenki az Ő társaságát óhajtotta. Az Úr Kṛṣṇa még apját, Nanda Mahārāját is lebeszélte arról, hogy a félisten Indrát imádjá. Ezzel akarta megalapozni, hogy az embernek szükségtelen imádnia a félisteneket. Az élet végső célja az, hogy visszatérjünk a Legfelsőbb Személy tartózkodási helyére, ezért csak Őt kell imádnunk.

Kṛṣṇa tartózkodási helyéről a *Bhagavad-gītā* Tizenötödik Fejezetének hatodik verse szól:

*na tad bhāsayate sūryo na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante tad dhāma paramam mama*

„Az Én legfelsőbb hajlékomat nem Nap, Hold vagy elektromosság ragyogja be. És legyen bárki, aki egyszer eljut oda, az többé nem tér vissza az anyagi világba.”

Ez a vers az örök kozmoszt írja le. Természetesen anyagi felfogásunk sugallatára mindjárt a Nap, a Hold és a csillagok jutnak eszünkbe, ha a kozmoszra gondolunk. De az Úr azt mondja, hogy az örök világban nincs szükség sem Napra, sem Holdra, sem tüzre vagy elektromosságra, mert a lelki világot a brahmajyoti, a Legfelsőbb Úrból áradó sugarak ragyogják be (*yasya prabhā... Bs. 5.40.*). Manapság nagy nehézségek árán azon fáradozik az emberiség, hogy más bolygókra jusson, ugyanakkor a Legfelsőbb Úr tartózkodási helyét nagyon könnyű megérteni. A Legfelsőbb Úr a lelki világban van, s lakóhelyének Goloka Vṛndāvana a neve. A *Brahma-samhitā* nagyon szépen ír erről: *goloka eva nivasaty akhilātma-bhūtaḥ* (*Bs. 5.37.*). Az Úr örökké Golokában lakozik, mégis Ő *akhila ātma-bhūtaḥ*, azaz még az anyagi világból is megközelíthető. Hogy ez lehetségessé váljon, alászáll az anyagi világba, és kinyilvánítja valódi, *sac-cit-ānanda* formáját. Ilyenkor szükségtelen az alakjáról képzelődni. Ok nélküli kegye révén alászáll, hogy eredeti formájában, mint Śyāmasundara mutatkozzék, s így véget vessen a spekuláló elképzeléseknek. Sajnos a kevésbé értelmes emberek kigúnyolják Őt (*avajānanti mām mūdha; 9.11.*), mert közülünk valóként jön, s emberként űzi körünkben kedvteléseit. De ezért még nem szabad közülünk valónak hinnünk. Ez az Ő mindenhatósága: eredeti formájában mutatja meg Magát és isteni kedvteléseit, amelyek a lakóhelyén játszódó kedvtelések hasonmásai.

A lelki világ ragyogó közegében megszámlálhatatlanul sok lelki bolygó lebeg. Mint ahogy sok-sok bolygó kering a Nap sugaraiban, úgy a Kṛṣṇalokából, a legfelsőbb tartózkodási helyből áradó brahmajyoti sugárzásban is megannyi bolygó van (*ānanda-cinmaya-rasa-pratibhāvitābhis;*

Bs. 5.37.). Azok az égitestek nem anyagiak, hanem *ānanda-cinmaya*, azaz lelkiek. Kṛṣṇa azt mondja, ha valaki képes arra, hogy eljusson a lelki világba, akkor nem szükséges visszatérnie az anyagi létbe. Még ha a kozmosz legfejlettebben civilizált bolygójára, a Brahmlokára kerülnénk is, ugyanazokkal az életfeltételekkel találkozánk, mint bárhol másutt az anyagi világban: születéssel, öregkorral, betegséggel és halállal. Az anyagi kozmoszban egyetlen égitest sem mentes az anyagi lét ezen négy tényezőjétől. Ezért mondja Isten a *Bhagavad-gītā*ban:

*ābrahma-bhuvanāl lokāḥ punar āvartino 'rjuna
mām upetya tu kaunteya punar janma na vidyate*

„Az anyagi világ a szenvedések helye, ahol a legmagasabb bolygótól a legalacsonyabbig az ismétlődő születés és halál az úr. Az viszont, aki az Én környezetembe jut, óh, Kuntī fia, annak sohasem kell újra megszületnie.” (Bg. 8.16.). Az élőlények az egyik égitestről a másikig vándorolnak. A csak mechanikai eljárás — pl. rakéta, űrhajó — nem elegendő más csillag elérésére. Ha valaki más bolygóra szeretne kerülni, akkor arra nem ez a mód. „A félisteneket imádók a félistenek között fognak újra megszületni, a szellemek és kísértetek imádói pedig a szellemek és kísértetek között. Az ösatyák imádói az ösatyákhoz térnek, az Engem imádók pedig Velem fognak élni.” (*yānti deva-vratā devān pitṛn yānti pitṛ-vratāḥ*; Bg. 9.25.). A bolygóközi utazáshoz, pl. a holdutazáshoz, nincs szükség űrhajóra. Ez a *Bhagavad-gītā* utasítása.

A *Bhagavad-gītā* tehát arról is felvilágosít, miképpen lehet nagyon egyszerű módon a *deva-lokára*, a felsőbb bolygórendszerre eljutni. Csak a szóban forgó égitest — Nap, Hold, Jupiter stb. — félistenét kell imádni. A bolygók három különböző rendszerbe sorolhatók: Bhurloka, Bhuvaloka és Svaloka, vagyis: alsó-, közép- és felsőbb-bolygók. A Nap és a Hold a felsőbb csillagrendszerbe (a *svargalokába*) tartoznak.

A *Bhagavad-gītā* mégsem tanácsolja az utazást az anyagi világ egyik bolygójára sem, mert még ha a legfejlettebb égitestre, a Brahmlokára is mennénk — a modern tudósok szerint űrrakétával körülbelül 40 000 évig tartana az utazás (s vajon ki élne addig?) —, ott is találkozni fogunk az élet nyomorúságaival, név szerint a születéssel, öregséggel, betegséggel és halállal. Természetesen nem vagyunk képesek 40 000 évig élni, s így eljutni a kozmosz fejlettebb bolygóira, de ha valaki az életét a kiválasztott bolygó félistenének imádatára szánja, akkor el fog jutni a kívánt helyre.

A *pitṛn* szó arra utal, hogy létezik egy Pitṛ-loka, az ősök bolygója is. De ha valaki a lelki világba, a lelki bolygókra jut, akkor megszabadul az anyagi

lét minden szenvedésétől. A lelki világban sok *sanātana* bolygó létezik, amely sohasem semmisül meg, s azok közül Goloka Vṛndāvana az eredeti, a legfelsőbb égitest, s egyben Śrī Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének tartózkodási helye. Minderről a *Bhagavad-gītā* tájékoztat — így alkalmunk nyílik arra, hogy elhagyjuk ezt az anyagi világot, s visszanyerjük örök életünket az örök birodalomban.

Bhagavad-gītā Tizenötödik Fejezete a maga valójában írja le az anyagi világot:

*ūrdhva-mūlam adhaḥ-sākhā aśvattham prāhur avyayam
chandāmsi yasya parṇāni yas tam veda sa veda-vit*

„Van egy banjanfa¹, melynek gyökerei felfelé, ágai pedig lefelé nőnek, s amelynek a védikus himnuszok a levelei. Aki ismeri ezt a fát, az ismeri a *Vedákat*.” (Bg. 15.1.). Ez a vers az anyagi világot egy fának írja le, amelynek felfelé mutatnak a gyökerei (*ūrdhva-mūlam*). Mi is tudunk egy ilyen fáról: ha egy folyó vagy tó partján állunk, akkor a vízben koronájával lefelé tükröződve láthatjuk a fát. Az ágak lefelé irányulnak, a fa törzse pedig fölfelé. Hasonlóan: ez az anyagi világ a lelki világ ellentéte, azaz csak tükörképe a valóságnak. A tükröződés nem reális, nincs szubsztanciája, de megérthetjük belőle, hogy a valóság és a szubsztancia létezik. A sivatagban nincs víz, de a délibáb mégis sejteti a létét. Hasonlóan, kétségtelen, hogy a lelki világ tükörképében (vagyis az anyagi világban) sincs „víz”, nincs boldogság — de a lelki világban létezik a valóságos boldogság szomjat oltó vize.

Az Úr Kṛṣṇa tanácsa szerint az embernek az alábbi módon kell eljutnia a lelki világba:

*nirmāna-mohā jīta-saṅga-doṣā
adhyātma-nityā vinivṛtta-kāmāḥ
dvandvair vimuktāḥ sukha-duḥkha-saṁjñair
gaṅchanty amūḍhāḥ padam avyayam tat*

„Aki mentes az illúziótól, az áltekingintélytől és a hamis társulástól; megértette az örökkévalót, felhagyott minden anyagi vágygal, megszabadult a boldogság és az aggodalom kettősségétől; s tudja, miképpen kell meghódolnia a Legfelsőbb Személy előtt — az eléri az örök birodalmat.” (Bg. 15.5.)

1) Indiai fügefafa (*ficus bengalensis*).

Azt a *padam avyayam*-ot, vagyis az örök birodalmat csakis a *nirmāna-mohā* ember érheti el. Mit jelent ez? Mindannyian valamilyen megkülönböztető címre, névre vágyunk. Van, aki Isten akar lenni; van, aki elnök; mások gazdaggá, előkelővé szeretnének válni stb. Mindaddig ragaszkodunk a testhez is, amíg vonzódunk az ilyen, csupán a testre vonatkozó megkülönböztető jelzők után. Pedig nem az anyagi test az igazi énünk. Ennek a megértése jelenti a lelki megvalósítás első lépcsőfokát, tehát meg kell szabadulnunk a jelzők iránti vágyaktól.

Jita-saṅga-doṣā: Jelenleg az anyagi természet három kötőerejével társulunk, de Kṛṣṇa szeretetteljes szolgálata megszabadítja az embert ezektől a bilincsektől. Mindaddig nem lehet elszakadni az anyagi világ kötelekeitől, amíg nem vonzódunk az Ő szeretetteljes szolgálatához. Ezért mondja az Úr: *vinivṛtta-kāmāḥ*. A megkülönböztető jelzők és vonzódások a kējünk és a vágyaink eredménye. Arra törekszünk, hogy az anyagi természet ura legyünk, de amíg meg nem válunk az efféle vonzalomtól, addig nincs esélyünk arra, hogy visszatérjünk a Legfelsőbb birodalmába, a *sanātana-dhāmába*.

Az *amūḍhāḥ* szó olyan személyt jelöl, akit a csalóka anyagi élvezetek nem tévesztenek meg, s az Úr szolgálatában él. Csak az *amūḍhāk* közelíthetik meg azt az örök birodalmat, amely, az anyagi világgal ellentétben, sohasem semmisül meg. Dióhéjban elbeszélve ez az örök birodalom megközelítésének tudománya.

Śrī Kṛṣṇa mondja másutt a *Bhagavad-gītāban* (8.21.):

*avyakta 'kṣara ity uktas tam āhuḥ paramāṁ gatim
yam prāpya na nivartante tad dhāma paramaṁ mama*

„Azt a legfelsőbb tartózkodási helyet meg nem nyilvánultnak és maradandónak hívják, s az a legvégső cél. Ha valaki eljut oda, többé vissza nem tér. Az az Én legfelsőbb lakhelyem.”

Avyakta meg nem nyilvánultat jelent. Szemünk előtt még az anyagi világ teljessége sem mutatkozik meg. Érzékeink annyira tökéletlenek, hogy még azt sem tudjuk, hány csillag és bolygó lebeg ebben az anyagi kozmoszban. A Védikus Irodalom természetesen felvilágosítást ad az összes égitestről, függetlenül attól, elhisszük-e vagy sem. A Védikus Irodalom (különösen a *Śrīmad-Bhāgavatam*) nemcsak az anyagi világ fontosabb bolygóiról, de az azokon túl létező lelki világról is leírást ad (*paras tasmāt tu bhavo 'nyo*; Bg. 8.20.). Az *avyakta*, a meg nem nyilvánult lelki ég a *paramāṁ gatih* (végső cél). Azután a legfelsőbb birodalom után kell vágyakoznia az embernek, mert ha egyszer eljut oda, akkor többé nem kell visszatérnie ebbe az anyagi világba.

Most valaki felvethetné a kérdést: miképpen kell viselkednünk, hogy a Legfelsőbb Személy tartózkodási helyére jussunk. Erről a Nyolcadik Fejezet ír:

*anta-kāle ca mām eva smaran muktvā kalevaram
yaḥ prayāti sa mad-bhāvaṃ yāti nāsty atra saṁśayaḥ*

„Bárki legyen is az, aki a halál pillanatában Rám emlékezve hagyja el a testét, minden kétséget kizárva, azonnal eléri az Én természetemet.” (Bg. 8.5.). Aki Kṛṣṇára gondol a halál pillanatában, az Hozzá jut. Az embernek Kṛṣṇa formájára kell emlékeznie (*smaran* — emlékezni), s ha ilyen gondolattal hagyja el a testét, akkor bizonyosan eljut a lelki birodalomba. A *bhāvam* szó a Legfelsőbb Lény transzcendentális, lelki természetére utal. Amint korábban már említettük, az Úr *sac-cit-ānanda vigraha*. Vagyis: bár teste van, de örök (*sat*), tudománnyal (*cit*) és gyönyörrel (*ānanda*) teljes. Ha összehasonlítjuk a mi testünket az Övével, akkor láthatjuk, hogy a miénk nem *sac-cit-ānanda*, hanem *asat*. Tehát éppen az ellenkezője: *sat* helyett *asat*. A *Bhagavad-gītā* szerint ez a test *antavanta*, vagyis mulandó (*antavanta ime dehā*; 2.18.). Továbbá: nem *cittel* (tudással), hanem tudatlansággal teli. Nemcsak a lelki birodalomról, még az anyagi világról sincsenek tökéletes ismereteink. Oly sok dologról nem tudunk még! Ezért a testünk tudatlan, és nem tudománnyal teljes. Mulandó, tudatlan és *nirānanda* is, azaz nem gyönyörrel, hanem szomorúsággal teli. Az anyagi világban tapasztalt összes nyomorúság a testnek köszönhető. Tehát a fenti vers szerint, aki csakis az Úr Kṛṣṇára, az Istenség Legfelsőbb Személyiségére emlékezik teste elhagyásakor, az egyszerre *sac-cit-ānanda vigraha*, azaz örök, tudománnyal és gyönyörrel teljes lelki testet kap.

A test elhagyása, valamint az új forma megszerzése az anyagi világ szervezett folyamata. Az ember csak akkor hal meg, amikor már eldőlt, milyen testet kap a következő életben. A döntés nem az élőlénytől, hanem felsőbb hatalomtól származik. Az életünkben végrehajtott tettektől függően fogunk felsőbb létbe emelkedni, vagy alantasabb életformába születni. Ez az élet előkészület a következőre, s azt, hogy milyen testet kapunk, jelen életünk tettei döntenek el. Ezért, ha már ebben az életben felkészülünk arra, hogy eljussunk Isten birodalmába, akkor biztosan az Úrhoz hasonló (*mad-bhāva*) lelki testet kapunk az anyagi test elhagyása után (*yaḥ prayati*).

Mint már említettük, a brahmajyotiban megszámlálhatatlan lelki bolygó van. Számuk sokkal, de sokkal nagyobb, mint az anyagi kozmoszban lévőké. Az anyagi világ a világmindenség egynegyedének a megnyilvánulása (*ekāṁśena sthito jagat* 10.42.). A világmindenség háromnegyed részét a

lelki világ alkotja. Az egynegyed részben sok milliónyi — ehhez a kozmoszhoz hasonló — anyagi kozmosz van, s mindegyik csillagrendszerben sok-sok milliónyi bolygó, csillag, Nap és Hold létezik. Mégis, e számunkra szinte felmérhetetlenül hatalmas anyagi teremtés a teljes teremtesnek mindössze egynegyed részét teszi ki.

A transzcendentalistáknak több csoportja létezik: a *brahmavādik* (*jñānik*), a *paramatmavādik* (yogik) és a bhakták. Aki a Legfelsőbb Brahman létébe akar olvadni, az rögtön Kṛṣṇa brahmajyotijába olvad. *Mad-bhāvam* a brahmajyotit és annak lelki bolygóit jelenti. A bhakták, akik Isten társaságának élvezetére vágnak, a megszámlálhatatlan Vaikuṅṭha bolygóra kerülnek, ahol a Legfelsőbb Úr, Śrī Kṛṣṇa teljes kiterjedésével, a négykarú Nārāyaṇával fognak társulni, aki a különböző bolygókon különféle neven ismert, mint például Pradyumna, Aniruddha, Govinda, Mādhava stb. Nārāyaṇa nevei megszámlálhatatlanok. A Vaikuṅṭha bolygók is *mad-bhāvák*. Ezért a transzcendentalisták a halál pillanatában vagy a brahmajyotira, vagy a Paramātmára, vagy pedig Śrī Kṛṣṇára, az Istenség Legfelsőbb Személyiségére gondolnak, s így minden esetben a lelki világba jutnak. De csak a bhakták — vagyis akik személyes kapcsolatban állnak a Legfelsőbb Úrral — képesek a Vaikuṅṭhára, vagy akár a Kṛṣṇalokára kerülni. Az Úr azt mondja: „Ehhez semmi kétség nem fér.” (*nāsty atra saṁśayaḥ*). Nem szabad hát kételkednünk. Ez a mi problémánk. Egész életünkön keresztül olvassuk az Írást, de ha az Úr valami olyasmit mond, ami nem egyezik meg a mi elképzelésünkkel, akkor rögtön elutasítjuk. Ez nem helyes módja a *Bhagavad-gītā* tanulmányozásának sem. A komoly tanítványnak szilárdan kell hinnie az Istenség Legfelsőbb Személyiségében. (Ezt a hitet *śraddhā*-nak hívják.) Arjuna magatartása legyen számunkra a példa: „Mindent elhittem, amit csak mondtál.” (*sarvam etad ṛtam manye; Bg. 10.4.*) — mondta. Ilyen ideális személy volt Arjuna. Az Úr kijelentéséhez semmi kétség sem fér: ha valaki a halál pillanatában Rá gondol — mint Brahmanra, Paramātmára vagy az Istenség Személyiségére —, akkor biztosan eljut a lelki világba. Ebben nem szabad kételkednünk.

A *Bhagavad-gītā* tehát azt is leírja, miképpen lehet eljutni a lelki birodalomba azáltal, hogy az ember csak a Legfelsőbbre gondol a halál pillanatában:

*yam yam vāpi smaran bhāvam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaitikaunteya sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ*

„Amilyen létállapotra emlékezik az ember teste elhagyásakor, azt kétségtelenül eléri a következő életében.” (*Bg. 8.6.*). Többféle *bhāva* létezik,

köztük az anyagi természet, ami szintén a Legfelsőbb Úr egyik energiájának megnyilvánulása. A *Viṣṇu Purāṇa* összegezi az Úr totális energiáit:

*viṣṇu-śaktiḥ parā proktā
kṣetrajñākhyā tathā parā
avidyā-karma-samjñānyā
tṛtīyā śaktir iṣyate*

„Az Úr Viṣṇu energiái három csoportra oszthatók: a lelki energiára, az élőlényekre és a tudatlanságra. A lelki energia tudással teli; az élőlények hajlamosak a tévedésre, annak ellenére, hogy a lelki energiához tartoznak. A harmadik, amelyik tudatlansággal telített, mindig megmutatkozik a gyümölcsöző cselekedetekben (a karmában).” (*VP.* 6.7.61.)

Parāśya śaktir vividhaiva śrūyate (*Śvet. Up.* 6.8.): A Legfelsőbb Úr megszámlálhatatlanul sok, változatos energiával rendelkezik, melyek mind meghaladják elképzeléseinket. Sok kiváló tudós, szent és felszabadult lélek tanulmányozta ezeket, három főbb részre osztva őket. Összefoglaló nevük: *viṣṇu-śakti*, vagyis mind az Úr Viṣṇu különböző energiáját alkotják. A *viṣṇu-śakti parā*, vagyis transzcendentális. A *kṣetrajña* szó kifejezi az élőlények felsőbbrendű energiához tartozását, ahogyan azt a *Bhagavad-gītā* is megerősíti (7.5.). Ezt már említettük az előzőekben. A harmadik (*tṛtīyā*) energia az anyagi energia, amely *avidyā karma-samjñānyā*, vagyis a tudatlanság minőségében van. Tudnunk kell azonban, hogy az anyagi energia is *bhagavat-dhat* — Istentől származó.

Az tehát a halál pillanatában dől el, hogy itt maradunk-e az anyagi világ alsóbbrendű energiájában, vagy a lelki világba kerülünk-e?

Hozzászoktunk ahhoz, hogy az anyagi energiára gondolunk. De hogyan lehetséges gondolatainkat a lelki energiára irányítani? Ezt a célt támogatja a Védikus Irodalom, mint ahogyan az anyagi energiára való koncentrációt is oly sok újság, folyóirat, novella, regény stb. segíti elő. Az utóbbi olvasmányok lefoglalják minden gondolatunkat, így ha gondolatainkat a lelki atmoszférába akarjuk áthelyezni, akkor olvasóképességünket a Védikus Irodalomra kell terelni. E célból a tudós szentek olyan nagy terjedelmű irodalmat állítottak össze, mint pl. a *Purāṇákat* és egyebeket. A *Purāṇák* nem mesék, hanem történelmi feljegyzések. A *Caitanya-caritāmṛtā*ban olvashatjuk az alábbi verset:

*māyā-mugdha jīvera nāhi svataḥ kṛṣṇa-jñāna
jīvere kṛpāya kailā kṛṣṇa veda-purāṇa*

„A feltételekhez kötött lélek nem képes saját erejéből felújítani Kṛṣṇa-tudatát, ezért az Úr Kṛṣṇa, ok nélküli kegyéből, összeállította a Védikus Irodalmat és annak kiegészítését, a *Purāṇákat*”. (Cc. M. 20.122.) A feledékeny élőlények, vagyis a feltételekhez kötött lelkek elfelejtették a Legfelsőbb Személyhez fűződő viszonyukat, és gondolataikat teljesen lekötik az anyagi cselekedetek. Éppen ezért Kṛṣṇa-dvaipāyana Vyāsa (Kṛṣṇa avatárja) sok Védikus Írást hagyott ránk, hogy az élőlények gondolkodóképességét a lelki világra terelje. Először is négy részre osztotta a *Vedát*, majd megmagyarázta a *Purāṇákban*, azután megírta a *Mahābhārata-t* a kevésbé értelmes emberek, a *strīk*, a vaiśyák és a śūdrák számára. (A *Bhagavad-gītā* a *Mahābhārata* egyik fejezete.) Majd ismét összegezte a Védikus Irodalmat a *Vedānta-sūtrában*, és jövőbeni iránymutatóként megírta a *Vedānta-sūtra* természetes magyarázatát, a *Śrīmad-Bhāgavatamot*. A *Śrīmad-Bhāgavatamot bhaṣyāram brahma-sūtrānam*-nak is hívják, azaz a *Vedānta-sūtra* természetes magyarázatának. Oly sok szent irodalom áll rendelkezésünkre; gondolatainkat ezek olvasásával kell lefoglalnunk. Ahogyan a materialisták a gondolataikat újságokra, folyóiratokra és a tömérdék materialista regényre, tudományos műre stb. irányítják, ehhez hasonlóan kell olvasó hajlamunkat a Védikus Irodalomra terelnünk, s akkor képesek leszünk arra, hogy a halál eljövetelekor a Legfelsőbb Úrra emlékezzünk (*śadā tad-bhāva-bhāvitaḥ; Bg. 8.6.*). Ez az út az egyedüli, amit ajánl az Úr, ehhez semmi kétség nem fér (*nāsty atra saṁśayaḥ*). Kṛṣṇa a következőt tanácsolja Arjunának (*Bg. 8.7.*):

*tasmāt sarveṣu kāleṣu mām anusmaram yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhīr mām evaiśyasy asaṁśayaḥ*

„Ezért, óh, Arjuna, gondold mindig Rám, s ezzel egyidejűleg hajtsd végre harcosi kötelességed! Tetteidet Nekem ajánlva, elmédet és értelmédet rendületlenül Rám függesztve kétségtelenül elérsz Engem.”
Kṛṣṇa tehát nem azt tanácsolja, hogy a jelenlegi foglalkozásunkat feladva gondoljunk Őrá. Nem, Ő sohasem ad célszerűtlen tanácsot. Ebben az anyagi világban az embernek a teste fenntartása érdekében dolgoznia kell. A munka négy társadalmi rendre oszlik, akik mind más-más módon cselekszenek: brāhmaṇa, kṣatriya, vaiśya és śūdra. A társadalom értelmiségi rétege a brāhmaṇák, a vezető tisztséget betöltők a kṣatriyák, a kereskedők közössége vagy a termelők a vaiśyák, és a dolgozóosztály a śūdrák. Az emberi társadalomban mindenki végez valamilyen munkát, függetlenül attól, hogy munkás, kereskedő, harcos, vezető tisztviselő, földműves vagy még ha a legmagasabb osztályhoz tartozik is, azaz művelt ember, tudós vagy teológus,

s ez természetes, mert létünk fenntartása érdekében dolgoznunk kell. Az Úr tehát nem azt tanácsolja, hogy adjuk fel a munkánkat. Folytassuk, s ugyanakkor emlékezzünk szüntelenül Kṛṣṇára (*anusmara*). Ha a létért való küzdelem közben nem szoktunk hozzá ahhoz, hogy szüntelenül Kṛṣṇára gondoljunk, akkor az a halál pillanatában sem válik lehetségessé.

Az Úr Caitanya is ugyanezt tanácsolja. Az ember Kṛṣṇa Nevének szüntelen vibrálásával gyakorolja az Úrra való gondolat-koncentrációt (*kīrtanīyaḥ sadā hariḥ; Śikṣāṣṭaka* 3.). Isten és a Neve között nincsen különbség. Kṛṣṇa tehát arra utasítja Arjunát, hogy mindig Őrá gondoljon (*mām anusmara*), míg az Úr Caitanya rendelése az hogy vibrálnunk kell Śrī Kṛṣṇa neveit. E két utasítás között nincsen különbség; Kṛṣṇa és a Neve azonos, ugyanis abszolút állapotban a beszélő és az elbeszélte dolog megegyezik. Isten abszolút, ezért azonos Nevével. Ilyen felfogással kell gyakorolnunk a Kṛṣṇára való emlékezést, s úgy kell formálnunk az életünket, hogy képesek legyünk mindig Őrá gondolni.

Hogyan lehetséges ez? Az ācāryák ezzel kapcsolatban egy nagyon egyszerű példát adnak: ha egy férjes asszony vonzódik egy másik férfihoz, vagy ha a nő ember nem a feleségét, hanem egy másik nőt szeret, akkor az ilyen vágy felettébb erős. Ezt a fajta kapcsolatot *parakiya-rasā*-nak hívják. Mindkét esetben az az eredmény, hogy a férj vagy a feleség mindig a szeretőjére gondol. A kétes jellemű feleségnek állandóan, még a háziasszonyi teendők közben is azon jár az esze, hogyan találkozhatna a szeretőjével. Sőt, az addiginál sokkal figyelmesebben végzi munkáját, nehogy gyanússá váljon a férje előtt. Hasonlóan, ahogyan az asszony is mindig a szeretőjével való találkozásra gondol (háziasszonyi feladatának végzése mellett is), úgy kell nekünk is szüntelenül emlékeznünk a Legfelsőbb Szeretőre, Śrī Kṛṣṇára, ugyanakkor folytatnunk kell az anyagi életbeli feladatunk végzését is. Ez megvalósítható, de szükséges átelnünk a túlaradó szeretetet. Ha mély szeretetet érzünk a Legfelsőbb Személy iránt, akkor képesek leszünk arra, hogy szépen végezve feladatunkat, egyidejűleg Őreá is emlékezzünk. Ilyen szeretetet kell kifejlesztenünk. Példaképünk legyen Arjuna, aki mindig az Úrra gondolt, napi huszonnégy órán át. Még egy másodpercre sem feledkezett meg Kṛṣṇáról. Az állandó társa volt, de egyben harcos is. Az Úr nem azt tanácsolta Arjunának, hogy adja fel a küzdelmet, s vonuljon az őserdőbe vagy a Himalájába meditálni. Arjunának sem állt szándékában ilyesmi, hiszen amikor Kṛṣṇa felvázolta a nyolcfokú yoga-rendszert, akkor azt válaszolta, hogy ezt nem képes gyakorolni:

*yo 'yam yogas tvayā proktaḥ sāmyena madhusūdana
etasyaḥam na paśyāmi cañcalatvāt sthitim sthirām*

„Óh, Madhusūdana! Úgy tűnik nekem, hogy az általad ismertetett yoga nem praktikus, sőt elviselhetetlen, mert az elme nyugtalan és ingatag.” (Bg. 6.33.)

Az Úr szerint ez nem baj, hiszen:

*yoginām api sarveṣām mad-gaṇēnātarātmanā
śraddhāvān bhajate yo mām sa me yuktatamo mataḥ*

„Aki nagy hittel mindig Bennem lakozik, Engem imádva transzcendentális szerető szolgálatban, az a legmeghittebben egyesül Velem a yogában, s az összes yogī közül ő a legkiválóbb.” (Bg. 6.47.) Tehát aki szüntelenül a Legfelsőbb Úrra gondol, az a legtökéletesebb yogī, a legkiválóbb jñānī, s a bhakták közül is ő a legjobb. Az Úr azt tanácsolja Arjunának: „Kṣatriya vagy, ezért nem adhatod fel harcosi mivoltodat. Küzdened kell, de ha közben szakadatlanul Rám gondolsz, akkor képes leszel a halál pillanatában is Rám emlékezni.” (Bg. 8.7.) Majd megismétli, hogy ehhez semmi kétség nem fér. Az embernek teljesen át kell adnia magát a Legfelsőbb Személy transzcendentális, szerető szolgálatának.

Tulajdonképpen nem a testünkkel, hanem az elménkkel és az értelmünkkel cselekszünk (*mayy arpita mano buddhiḥ*). Ezért, ha az értelmünk és az elménk mindig az Úrral kapcsolatos gondolatokkal van lefoglalva, akkor magától érthetően az érzékeink is az Úr szolgálatával törődnek. Ez a *Bhagavad-gītā* titka.

El kell sajátítanunk a módját, hogyan állítsuk elménket és értelmünket napi huszonnégy órán át Kṛṣṇa szolgálatába. Ez fogja lehetővé tenni számunkra az Isten birodalmába való eljutást.

A modern tudósok már évek óta sikertelenül próbálkoznak a holdutazással¹, ugyanakkor a lelki élet elérésével nem törődnek. A *Bhagavad-gītā* azt tanácsolja, hogy az életünk hátralévő részét — mondjuk ötven évet — a lelki életünk fejlesztésére használjuk ki. Ennek így kellene lenni. „Természetesen” manapság kevesen áldoznak ötven évet lelki életük kifejlesztésére. De ha az ember csak öt vagy tíz éven át is próbálkozik komolyan a lelki élet tökéletesítésével (*mayy arpita mano buddhir*), akkor a lelki haszon nem marad el. Csak gyakorolni kell, ennyi az egész. A *śravaṇam* (hallás) Istenszerető szolgálata nagyon könnyűvé teszi ezt a gyakorlást. Ez jelenti a legkönnyebb folyamatot.

1.) A siker ugyanis ebben az esetben a felsőbb bolygókon való állandó tartózkodást jelentené, ami a *Vedák* szerint kizárólag a jó karma eredménye, nem pedig a mechanikai próbálkozásoké.

*śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ smaranam pāda-sevanam
arcanam vandanam dāsyam sakhyam ātma-nivedanam*

„Prahāda Mahārāja mondta: Az Úr Viṣṇu transzcendentális, Szent Neveinek, formájának, jellemeinek és kedvteléseinek hallása, dicsőítése, s az arra való emlékezés; valamint az Úr lótuszvirág lábainak szolgálata; az Úr tiszteletteljes imádata a tizenhatféle kellekkel; imádkozás az Úrhoz; szolgálai, valamint baráti viszony az Úrral; és teljes meghódolás az Úr előtt, vagyis a test, az elme és a beszéd az Ő szolgálatába állítása — ez a kilenc folyamat jelenti a tiszta, Istenszerető szolgálatot.” (*Bhāg.* 7.5.24.) A legegyszerűbb tehát a hallás folyamata, a *Bhagavad-gītā* és a *Śrīmad-Bhāgavatam* hallgatása egy önmegvalósított személy ajkairól. Ez majd segít abban, hogy napi huszonnégyszer át a Legfelsőbb Lényre összpontosítsuk a gondolatunkat. S ez fog majd segíteni ahhoz is, hogy a halál pillanatában (*ante-kāle*) a Legfelsőbb Személyre emlékezzünk, s így az anyagi test elhagyása után lelki testhez jussunk, amely alkalmas az Úrral való személyes társulásra. Ezért mondja Śrī Kṛṣṇa:

*abhyāsa-yoga-yuktena cetasā nānya-gāminā
paramam puruṣam divyam yāti pārthānucintayan*

„Óh, Pārtha, aki az Istenség Legfelsőbb Személyiségén meditál, elméjében mindig Rá emlékezve, nem térvén el az útról, az biztosan eléri Őt.” (*Bg.* 8.8.)

Csakis az Úrra kell gondolnunk állandóan (*anucintayam*). Ez nem nagyon nehéz folyamat. De olyan tapasztalt személytől kell elsajátítani, aki már maga is így él: „Az ember forduljon egy hiteles lelki tanítómesterhez, ha meg akarja érteni a transzcendentális tudományt.” (*tad-vijñānārtham sa gurum evābhigacchet; Mund. Up.* 1.2.12.). Ezt *abhyāsa*-yogának, vagyis gyakorlati yogának hívják, amely arra tanít, hogy miképpen lehet szakadatlanul az Úrra emlékezni. Az elme mindig ide-oda csapong, ezért gyakorolnunk kell az emlékezést, az elmét a Legfelsőbb Úr, Śrī Kṛṣṇa formájára vagy Nevének csengésére rögzítve. Az elme nagyon nyugtalan, ezért könnyebb Kṛṣṇa Nevének vibrálására koncentrálni. Ez segíteni fog. A lelki birodalom Urát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét úgy lehet megközelíteni, hogy állandóan Rá gondolunk (*anucintayam*). A folyamatról és az eszközzel a *Bhagavad-gītā* ír, s e tudomány kapuja mindenki előtt nyitva van. Szó sincs róla, hogy az emberek bizonyos rétegeinek ne lehetne esélye. Mindenki megközelítheti az Urat ezzel a folyamattal, vagyis azzal, hogy Őrá gondol, és Róla hall. Ezzel kapcsolatban így szól az Úr a *Bhagavad-gītā*-ban:

*mām hi pārtha vyapāśritya ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyas tathā sūdrās te 'pi yānti parām gatim*

*kim punar brāhmaṇāḥ puṇyā bhaktā rājarṣayas tathā
anityam asukham lokam imam prāpya bhajasva mām*

„Óh, Pṛthā fia, aki oltalmat keres Nálam, az elérheti a legfelsőbb rendeltetési helyet, bárki is legyen: nő, kereskedő vagy alacsony család szülötte. Mennyivel jobbakk akkor hát a brāhmaṇák, az igazak, a bhakták és a szent királyok, akik ebben a nyomorúságos világban szeretettel szolgálnak Engem!” (Bg. 9.32-33.)

Az Úr azt mondja, hogy még az emberek alacsonyabb rétege, vagyis egy bűnös nő, egy kereskedő vagy egy dolgozó is megközelítheti Őt. A kereskedők, a dolgozók és a nők ugyanabba az osztályba tartoznak, mert az értelmük nem nagyon fejlett. De Kṛṣṇa szava szerint ők is, sőt még a náluk alacsonyabb szinten levők is elérhetik a Legfelsőbbet. Bárki (*ye 'pi syuḥ*), aki elfogadja a *bhakti-yoga* tantételét, s aki a Legfelsőbb Urat az élet summum bonumjaként, a végső és legfelsőbb célként (*parām gatim*) fogadja el, az megközelítheti az Úr Kṛṣṇát a lelki világban. Csak az adott folyamatot kell gyakorolni. A *Bhagavad-gītā* nagyon szépen leírja ezt, s ha az ember elfogadja, akkor maradandó megoldást talál az élet problémáira, és tökéletessé teheti életét. Ez a *Bhagavad-gītā* tanításának a lényege.

Összefoglalásképpen még hadd mondjunk annyit: a *Bhagavad-gītā* transzcendentális irodalom, amelyet nagyon komolyan és behatóan kell tanulmányozni (*gītā-bhāṣyam idam puṇyam yat patet vrajat pumam*). Ha pontosan betartjuk az utasításokat, akkor az élet minden nyomorúságától és aggodalmától megszabadulhatunk (*bhaya-sākhā 'bhipadyeta*) még ebben az életben, a következő életünk pedig már lelki lesz.

*gītā bhayan śilasya
prāṇayānam parasya ca
naiva śānti papāni
padpayanti kṛtāni ca*

Ha valaki nagyon komolyan és behatóan tanulmányozza a *Bhagavad-gītā*t, akkor Śrī Kṛṣṇa kegye által előző vétkeinek következményei nem fognak hatni rá. Az Úr nagy nyomatékkal mondja a *Bhagavad-gītā* utolsó részében:

*sarva-dharmān parityajya mām ekam śaraṇam vraja
aham tvām sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Add fel a vallás minden változatát, és hódolj meg Elöttem egyedül! Én megszabadítalak a bűnös tettek összes visszahatásától, ne félj!” (Bg. 18.66.) Így az Úr teljes felelősséget vállal azokért, akik átadják magukat Neki, s megvédi őket a bűn összes visszahatásától.

*smarane majanam pumsam
jala-snāna dine dine
sat-kṛt-gītā-snānam
samśāram malam āsanam*

Az ember úgy tisztálkodik, hogy naponta megfürdik, de ha valaki csak egyszer is megfürdik a *Bhagavad-gītā* szent Gangesz vizében, az megtisztul az anyagi élet minden szennyétől.

*gītā-suhita kartabhyaḥ
kāmānyaīḥ śāstra viśtraiḥ
yaḥ śrayam padmanābhasya
bhagavad mā viniśritaḥ*

Mivel a *Bhagavad-gītā*t az Istenség Legfelsőbb Személyisége beszélte el, szükségtelen más Védikus Irodalmat olvasnunk. Már elegendő az is, ha rendszeresen tanulmányozzuk és halljuk a *Bhagavad-gītā*t (*gītā-suhita kartabhyaḥ*). De ez elengedhetetlenül szükséges. A jelen korszakban az emberiséget annyira lefoglalják a világi tettek, hogy nem képesek az összes Védikus Irodalmat tanulmányozni. De erre nincs is szükség, mert ez a könyv, a *Bhagavad-gītā*, elegendő, mivel ez a Védikus Irodalom lényege, s főleg, mert az Istenség Legfelsőbb Személyisége beszélte el.

*arodharma ca śravasyam
viṣṇur bhaktya viniśrtam
gītā-gaṅgo gadam vitsvā
punar janma na vidyate*

Úgy tartják, hogy a Gangesz vizét ivó ember felszabadul az anyagi világból, de akkor mit mondhatunk arról a személyről, aki a *Bhagavad-gītā* nektárját issza? A *Bhagavad-gītā* a *Mahābhārata* krémje, és ezt Maga Viṣṇu beszélte el. Śrī Kṛṣṇa az eredeti Viṣṇu. *Viṣṇu-bhaktya viniśrtam*. A *Bhagavad-gītā* az Istenség Legfelsőbb Személyiségének ajkáról származik, és *gaṅgo-gadam*: a Gangeszről pedig azt mondják, hogy az Úr lótuszvirág lábától való. A Legfelsőbb Úr ajka és lába között természetesen nincsen különbség; ám a *Bhagavad-gītā* még semleges nézőpontból itélve is nagyobb jelentőséggel bír, mint a Gangesz vize.

*sarvapaniṣado-gāvo
 dogdhā-gopāla-nandanah
 pārtho-vatsaḥ sudhīr-bhoktā
 dugdham gītāmṛtam-mahat*

A *Bhagavad-gītā*t tehénhez, az Úr Kṛṣṇát pedig tehénpásztorfiúhoz hasonlítják, aki megfeji a tehenet. *Sarva-upaniṣado*: Ez a tehén az *Upaniṣad* nyáj legfőbbje, az Úr pedig módfelett ügyes páztorfiú. *Pārtho-vatsaḥ*: Arjuna a borjú, és a tudós szentek, a tiszta bhakták isszák a *Bhagavad-gītā* nektárját (*sudhīr-bhoktā dugdham gītāmṛtam-mahat*). A *Bhagavad-gītā* nektári teje tehát a tanult bhaktát illeti. (*Śaṅkarācārya: Meditálás a Gītān*)

*evam śāstram devakī-putram gītām
 eka-deva devakī-putra eva
 eka-mantra stasya nāmāni
 yāni karmāpi ekan tasya devasya seva*

Manapság az emberek egy közös Írásra, közös Istenre és közös vallásra vágnak. Ezért legyen a *Bhagavad-gītā* az egész világ Írása (*evam śāstram devakī-putram-gītām*). És az egész világnak csak egy Istene legyen: Śrī Kṛṣṇa (*eka deva devakī-putra*). Legyen egy közös mantra vagy ima: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare (*eka mantra stasya nāmāni*). És hadd legyen csak egyetlen egy közös feladat: az Istenség Legfelsőbb Személyiségének szolgálata (*yāni karmāpi ekan tasya devasya seva*).

A GURU TANÍTVÁNYI LÁNC

*evam paramparā-prāptam
imam rājarṣayo viduḥ*

„Ehhez a legfőbb tudományhoz a tanítványi láncon keresztül jut az ember...” (Bg. 4.2.)

1.) Kṛṣṇa	17.) Brahmaṇyatīrtha
2.) Brahmā	18.) Vyāsātīrtha
3.) Nārada	19.) Lakṣmīpati
4.) Vyāsa	20.) Mādhavendra Purī
5.) Madhva	21.) Īśvara Purī (Nityānanda, Advaita)
6.) Padmanābha	22.) Śrī Caitanya Mahāprabhu
7.) Nṛhari	23.) Rūpa (Svarūpa, Sanātana)
8.) Mādhava	24.) Raghunātha, Jīva
9.) Akṣobhya	25.) Kṛṣṇadāsa
10.) Jayatīrtha	26.) Narottama
11.) Jñānasindhu	27.) Viśvanātha
12.) Dayānidhi	28.) (Baladeva) Jagannātha
13.) Vidyānidhi	29.) Bhaktivinoda
14.) Rājendra	30.) Gaurakīśora
15.) Jayadharmā	31.) Bhaktisiddhānta Sarasvatī
16.) Puruṣottama	32.) <i>Ó Isteni Kegyelme</i>
- Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda*

ELSŐ FEJEZET

Hadiszemle a kuruksetrai csatamezön

1. VERS

धृतराष्ट्र उवाच ।

धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।

मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥१॥

dhṛtarāṣṭra uvāca
dharma-kṣetre kuru-kṣetre
samavetā yuyutsavaḥ
māmakāḥ pāṇḍavāś caiva
kim akurvata sañjaya

dhṛtarāṣṭraḥ—Dhṛtarāṣṭra király; *uvāca*—mondta; *dharma-kṣetre*—a zarándokhelyen; *kuru-kṣetre*—a Kuruksetraként ismert vidéken; *samavetāḥ*—összegyültek; *yuyutsavaḥ*—harcra vágyva; *māmakāḥ*—a mieink (a fiaim); *pāṇḍavāḥ*—Pāṇḍu fiai; *ca*—és; *eva*—bizonyára; *kim*—mit; *akurvata*—tettek; *sañjaya*—óh, Sañjaya

FORDÍTÁS

Dhṛtarāṣṭra király így szólt Sañjayához:

Óh, Sañjaya, mi történt fiaimmal és Pāṇḍu fiaival, miután harcra vágyva összegyűltek a kurukṣetrai zarándokhelyen?

MAGYARÁZAT

A sokat olvasott *Bhagavad-gītā* tudományosan tanít Istenről, s ennek összefoglalása a *Gītā-māhātmya* („a Gītā dicsőítése”), mely szerint a *Bhagavad-gītā*t személyes indítékú értelmezés nélkül, nagyon alaposan kell tanulmányozni Śrī Kṛṣṇa egyik hívének segítségével. A világos megértést a *Bhagavad-gītā*ban Arjuna képviseli, aki közvetlenül Kṛṣṇától kapta a tudást. Arról a személyről, aki kellő szerencsével rendelkezett ahhoz, hogy a *Bhagavad-gītā* a tanítványi lánc tagja által érthette meg — anélkül, hogy személyes indítékú értelmezését hozzáfűzte volna —, el lehet mondani; már az összes Védikus Írást, sőt a világ minden Írását tanulmányozta. A *Bhagavad-gītā* nemcsak valamennyi Írás tartalmát foglalja magába, de az olvasó olyan dolgokkal is találkozhat majd, amelyekről máshol nem olvashat. Ez a *Bhagavad-gītā* különleges érdeme. Tökéletes leírást ad a teista tudományról, mert Maga Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége beszélt el.

Dhṛtarāṣṭra és Sañjaya párbeszédét a *Mahābhārata* írja le a *Bhagavad-gītā* című fejezetben. Ez a párbeszéd alkotja e nagyszerű bölcelet alapját. Közismert, hogy ez a filozófia a kurukṣetrai csatamezőn keletkezett — amely időtlen idők óta szent zarándokhely volt, a védikus korszakban is —, s az emberiség vezérlése érdekében Maga Isten beszélt el, amikor személyesen jelen volt ezen a bolygón.

A *dharma-kṣetra* (vallási ritusok helye) szó jelentős, mert a kurukṣetrai csatamezőn Arjuna oldalán az Istenség Legfelsőbb Személyisége is jelen volt. Dhṛtarāṣṭra, a Kuruk atyja erősen kételkedett fiai végső győzelmében. Bizonytalanságában végül is Sañjayától, a tanácsosától érdeklődött: „Mi történt az enyéimmal és Pāṇḍu fiaival?” Abban biztos volt, hogy fiai, valamint az öccse, Pāṇḍu fiai azért gyűltek össze a kurukṣetrai harctéren, hogy döntő csatát vívjanak egymással. A csatamezőn felsorakoztatott fiai sorsa felől akart bizonyosságot szerezni. Dhṛtarāṣṭra attól tartott, hogy a szent zarándokhely döntően befolyásolhatja a csata kimenetelét. A *Vedák* ugyanis Kurukṣetrát még a felsőbb bolygókon lakó félistenek számára is az Istentisztelet helyeként jelölik meg. Ő nagyon jól tudta, hogy ez a tény a természetüktől fogva erényes Arjuna és a Pāṇḍu fiak előnyére válhat. Sañjaya Ṛyāsa tanítványaként, az ő kegyelméből képes volt arra, hogy

lásson mindent, bár a csata egész ideje alatt Dhṛtarāṣṭra palotájában tartózkodott. Ezért kérdezte őt Dhṛtarāṣṭra a csata eseményeiről.

A Pāṇḍavák és Dhṛtarāṣṭra fiak is egy és ugyanazon családba tartoztak. Dhṛtarāṣṭra azonban csak a saját fiait volt hajlandó Kurukként, a trónra jogos családként elismerni, míg Pāṇḍu fiait megfosztotta ettől az örökségtől. Így már jobban megérthetjük Dhṛtarāṣṭra unokaöccseihez, Pāṇḍu fiaihoz füződő különleges viszonyát. Már a *Bhagavad-gītā* első soraiból következtethetünk arra, hogy Dhṛtarāṣṭra fiai — Duryodhana és társai —, nemkívánatos elemek, akiket Kṛṣṇa ki fog irtani, mint ahogyan a rizsföld nem odavaló növényeit is el kell távolítani, s helyükbe az igazán vallásos személyeket állítja vissza Yudhiṣṭhirával az élen. Ez tehát a *dharma-kṣetre* és a *kuru-kṣetre* szó jelentése (védikus és történelmi jelentésükön kívül).

2. VERS

सञ्जय उवाच ।

दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ।

आचार्यमुपसंगम्य राजा वचनमब्रवीत् ॥२॥

sañjaya uvāca
dṛṣṭvā tu pāṇḍavānikam
vyūḍham duryodhanas tadā
ācāryam upasaṅganya
rājā vacanam abravīt

sañjayaḥ—Sañjaya; *uvāca*—mondta; *dṛṣṭvā*—megtekintvén; *tu*—de; *pāṇḍava-anīkam*—a Pāṇḍavák katonáit; *vyūḍham*—tömött hadsorban felállítva; *duryodhanaḥ*—Duryodhana király; *tadā*—akkor; *ācāryam*—a tanítót; *upasaṅganya*—megközelítve; *rājā*—a király; *vacanam*—szavakat; *abravīt*—szólta

FORDÍTÁS

Sañjaya így felelt:

Óh, királyom, Duryodhana király megtekintette a Pāṇḍu fiai által felállított sereget, majd tanárához lépett, s eképpen szólt:

MAGYARÁZAT

Dhṛtarāṣṭra vakon született, és sajnos lelki látóképességgel sem rendelkezett. Jól tudta: a vallás tekintetében fiai is épp olyan vakok voltak, mint

önmaga. Arról is meg volt győződve, sohasem lennének képesek megegyezni a Pāṇḍavákkal, akik születésüktől fogva igaz hívők voltak.

Saṅjaya megértette szándékát, amikor királya, akit a zarándokhely hatása nyugtalanított, a csatatéri helyzet felől érdeklődött. Éppen ezért lelkesíteni szeretne volna a csüggedt uralkodót, amikor arról értesítette, hogy a szent hely nem befolyásolta fiait, akiknek továbbra sem áll szándékukban a megalkuvás. Ezért tudósította a királyt arról is, hogy fia, Duryodhana — miután megtekintette a Pāṇḍavák haderejét — azonnal a parancsnokhoz, Droṇācāryához sietett a valódi helyzetről tájékoztatva őt. Habár Duryodhanát királyként említik, mégis a parancsnokhoz kellett fordulnia a helyzet komolysága miatt, s király létére kikérte véleményét, mellyel bizonyította, hogy ügyes politikus volt. Azonban diplomatikus viselkedésével sem tudta elrejtetni azt a félelmet, amit a Pāṇḍavák hadi elrendezésének láttára érzett.

3. VERS

पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम् ।
व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥३॥

*paśyaitāṃ pāṇḍu-putrāṇām
ācārya mahatīm camūm
vyūḍhām drupada-putreṇa
tava śiṣyeṇa dhīmatā*

paśya—nézd; *etām*—ezt; *pāṇḍu-putrāṇām*—Pāṇḍu fiainak; *ācārya*—
óh, tanárom; *mahatīm*—hatalmas; *camūm*—haderejét; *vyūḍhām*—elren-
dezve; *drupada-putreṇa*—Drapada fia által; *tava*—tiéd; *śiṣyeṇa*—tanít-
vány; *dhīmatā*—nagyon okosan

FORDÍTÁS

Óh, tanárom, nézd Pāṇḍu fiainak hatalmas seregét, amelyet a te tanítványod, Draupada fia állított fel oly ügyesen!

MAGYARÁZAT

Duryodhana, a kiváló diplomata rá akart mutatni a nagy brāhmaṇa vezér, Droṇācārya hibáira. Droṇācārya, valamint Draupadī apja, Draupada király között régebben bizonyos politikai nézeteltérés, ellenségeskedés támadt. E

pörlekedés eredményeképpen Draupada egy nagy áldozatot¹ hajtott végre, ami ahhoz az áldáshoz juttatta, hogy Droṇacáryát is legyőzni képes fiúgyermeké született. Erről Droṇacárya is tudott, ám nemeslelkű bráhmaṇa lévén nem tagadta meg a rábizott fiútól azt, hogy kioktassa az összes hadászati titokról. Most, a kuruksetrai csatamezőn Dhṛṣṭadyumna a Pāṇḍavák mellé állt, ő rendezte soraikat egy falanxba, ahogyan ezt Droṇacáryától tanulta. Duryodhana felhívta Droṇacárya figyelmét e súlyos hibára, s egyúttal arra is rá akart mutatni, hogy Droṇacáryának a továbbiakban nem szabad elnézőnek lennie a Pāṇḍavák elleni harcban, még ha kedves tanítványai is voltak. Főleg Arjuna állt közel hozzá, aki ragyogó tulajdonságaival mindegyik tanítványa közül kitűnt. Duryodhana óva intette a vezért, hiszen mindennemű lágyszívűség csatavesztéshez vezethetett.

4. VERS

अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि ।
युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथः ॥४॥

*atra śūrā maheṣvāsā
bhīmārjuna-samā yudhi
yuyudhāno virāṭaś ca
drupadaś ca mahā-rathaḥ*

atra—itt; *śūrāḥ*—hősök; *maheṣvāsāḥ*—rettentő ijászok; *bhīma-arjuna*—Bhīma és Arjuna; *samāḥ*—egyenlőek; *yudhi*—a harcban; *yuyudhānaḥ*—Yuyudhāna; *virāṭaḥ*—Virāṭa; *ca*—és; *drupadaḥ*—Drupada; *ca*—szintén; *mahā-rathaḥ*—nagy harcosok

FORDÍTÁS

Hadseregük számos hősi ijásszal bír, akik küzdelemben egyenlőek Bhímával és Arjunával. Ott van Yuyudhāna, Virāta és Drupada is, akik szintén nagy harcosok.

MAGYARÁZAT

Ha Dhṛṣṭadyumna nem is jelentett különösebb veszélyt a kiváló hadászati képességekkel rendelkező Droṇacárya számára, voltak sokan

1.) Vallási rituáció, amely teljesíti az áldozó kívánságát.

mások, akiktől joggal tarthatott. Őket Duryodhana a győzelem útját gátló akadályokként említi, mert mindegyikük Bhīmához és Arjunához hasonló félelmetes harcos volt. Duryodhana ismerte Bhīma és Arjuna erejét, ezért hasonlította hozzájuk a többiekét is.

5. VERS

धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्च वीर्यवान् ।
पुरुजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुङ्गवः ॥५॥

*dhṛṣṭaketuś cekitānaḥ
kāśirājaś ca vīryavān
purujiṭ kuntibhojaś ca
śaibyaś ca nara-puṅgavaḥ*

dhṛṣṭaketuḥ—Dhṛṣṭaketu; *cekitānaḥ*—Cekitāna; *kāśirājaḥ*—Kāśirāja; *ca*—szintén; *vīryavān*—nagyon erősek; *purujiṭ*—Purujit; *kuntibhojaḥ*—Kuntibhoja; *ca*—és; *śaibyaḥ*—Śaibya; *ca*—és; *nara-puṅgavaḥ*—az emberi társadalom hősei

FORDÍTÁS

Ott van aztán Dhṛṣṭaketu, Cekitāna, Kāśirāja, Purujit, Kuntibhoja és Śaibya is, mindannyian hősök, kiváló harcosok.

6. VERS

युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान् ।
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥६॥

*yudhāmanyuś ca vikrānta
uttamaujāś ca vīryavān
saubhadro draupadeyāś ca
sarva eva mahā-rathāḥ*

yudhāmanyuḥ—Yudhāmanyu; *ca*—és; *vikrāntaḥ*—hatalmas; *uttamaujāḥ*—Uttamaujā; *ca*—és; *vīryavān*—nagy erejű; *saubhadraḥ*—Subhadra fia; *draupadeyāḥ*—Draupadī fia; *ca*—és; *sarve*—mindegyikük; *eva*—bizonyára; *mahā-rathāḥ*—bámulatos szekérharcosok

FORDÍTÁS

Ott a hatalmas Yudhāmanyu, a rettentő erejű Uttamaújā, valamint Subhadrā és Draupadī fiai. Ezek a vitézek mind bámulatos szekérharcosok.

7. VERS

अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम ।
नायका मम सैन्यस्य संज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते ॥७॥

*asmākam tu viśiṣṭā ye
tān nibodha dvijottama
nāyakā mama sainyasya
samjñārtham tān bravīmi te*

asmākam—miénk; *tu*—de; *viśiṣṭāḥ*—különösen erősek; *ye*—azok; *tān*—öket; *nibodha*—jegyezd meg, légy tájékoztatva; *dvijottama*—a brāhmaṇák legjobbjá; *nāyakāḥ*—vezérek; *mama*—az enyéim; *sainyasya*—a katonáké; *samjñā-artham*—tájékoztatásul; *tān*—öket; *bravīmi*—beszélék; *te*—teneked

FORDÍTÁS

Óh, brāhmaṇák legjobbjá, most tájékoztatásul hadd szóljak azokról, akik különösen méltóak seregeim vezényletére!

8. VERS

भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिजयः ।
अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव च ॥८॥

*bhavān bhīṣmaś ca karṇaś ca
kṛpaś ca samitiñjayaḥ
aśvatthāmā vikarṇaś ca
saumadattis tathaiva ca*

bhavān—jómagad; *bhīṣmaḥ*—Bhīṣma nagyatyá; *ca*—is; *karṇaḥ*—Karna; *ca*—és; *kṛpaḥ*—Kṛpa; *ca*—és; *samitiñjayaḥ*—mindig győzedelmesek a csatában; *aśvatthāmā*—Aśvatthāmā; *vikarṇaḥ*—Vikarṇa; *ca*—valamint; *saumadattiḥ*—Somadatta fia; *tathā*—úgyszintén; *eva*—biztosan; *ca*—és

FORDÍTÁS

Először is jómagad, majd a csatában mindig győzedelmes Bhīṣma, Karṇa, Kṛpa, Aśvatthāmā, Vikarṇa, valamint Somadatta fia, Bhūriśravā.

MAGYARÁZAT

Duryodhana említést tesz serege hőseiről, akik közül még senki sem vesztett csatát. Vikarṇa Duryodhana öccse, Aśvatthāmā Droṇacārya fia, Saumadatti, más néven Bhūriśravā pedig a bāhlikák királyának a fia. Karṇa Arjuna féltestvére volt, mert Kuntī szülte a világra, még mielőtt Pāṇḍu királyhoz feleségül ment volna. Kṛpācārya Droṇacārya ikerhúgát vette el.

9. VERS

अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीविताः ।
नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः ॥ ९ ॥

*anye ca bahavaḥ śūrā
mad-arthe tyakta-jīvitāḥ
nānā-śastra-praharaṇāḥ
sarve yuddha-viśāradāḥ*

anye—sokan mások; *ca*—is; *bahavaḥ*—nagy számban; *śūrāḥ*—hősök; *mad-arthe*—az én kedvemért; *tyakta-jīvitāḥ*—készek arra, hogy feláldozzák életüket; *nānā*—sok; *śastra*—fegyver; *praharaṇāḥ*—felszerelve; *sarve*—mindegyikük; *yuddha*—harc; *viśāradāḥ*—tapasztaltak a hadtudományban

FORDÍTÁS

És még sok más hős, akik készek életüket áldozni az én ügyemért. Mind különféle fegyverekkel felszerelt, s valamennyiük jártas a hadtudományban.

MAGYARÁZAT

Ami a többieket — mint például Jayadratha, Kṛtavarmā, Śalya, stb.—illeti, mindegyikük elszántan, életét kockáztatva akart küzdeni Duryodhana ügyéért. Ebből arra lehet következtetni, hogy valamennyien elvesztik életüket a kuruksetrai csatamezőn, mert pártját fogták a bűnös Duryodhanának. Duryodhana természetesen biztos volt a győzelemben, mert hitt barátai egyesített erejében.

10. VERS

अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् ।
पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥ १० ॥

*aparyāptam tad asmākaṃ
balaṃ bhīṣmābhirakṣitam
paryāptam tv idam eteṣāṃ
balaṃ bhīmābhirakṣitam*

aparyāptam—felmérhetetlen; *tat*—azt; *asmākaṃ*—miénket; *balam*—erönket; *bhīṣma*—Bhīṣma nagyatyá; *abhirakṣitam*—tökéletesen megvédve; *paryāptam*—korlátozott; *tu*—de; *idam*—mindez; *eteṣāṃ*—a Pāṇḍaváké; *balam*—erő; *bhīma*—Bhīma; *abhirakṣitam*—gondosan megvédve

FORDÍTÁS

Erőnk mérhetetlen, s Bhīṣma nagyatyá tökéletes védelmet nyújt, míg a Pāṇḍavák hadereje, amit Bhīma védelmez gondosan — korlátozott.

MAGYARÁZAT

Duryodhana itt összehasonlítást tesz a két haderő között. Úgy véli, hogy hadseregének ereje határtalan, mert a legtapasztaltabb tábornok, Bhīṣma nagyatyá biztosítja a védelmet. Másrészt, a Pāṇḍavák ereje korlátozott, mert seregüket a kevésbé tapasztalt tábornok, Bhīma védi, aki jelentéktelennek tűnik Bhīṣma mellett. Duryodhana mindig nagyon irigykedett Bhīmára, mert tudta, hogy csak ő győzheti le. Ugyanakkor Bhīṣma, a legkiválóbb tábornok jelenlétében bizva mégis győzelemre számított. Joggal hitte, hogy ő kerül ki győztesen a csatából.

11. VERS

अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः ।
भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥ ११ ॥

*ayaneṣu ca sarveṣu
yathā-bhāgam avasthitāḥ
bhīṣmam evābhirakṣantu
bhavantaḥ sarva eva hi*

ayaneṣu—a stratégiai helyeken; *ca*—is; *sarveṣu*—mindenütt; *yathā-bhāgam*—különféle elrendezések szerint; *avasthitāḥ*—elhelyezett; *bhīṣmam*—Bhīṣma nagyatyánk; *eva*—biztosan; *abhiraḥṣantu*—támogatni kell; *bhavantaḥ*—mindegyikötök; *sarve*—külön-külön; *eva*—biztosan; *hi*—pontosan

FORDÍTÁS

Ezért a sereg falanxában kijelölt stratégiai helyén, mindenkinek teljes támogatást kell nyújtania Bhīṣma nagyatyának.

MAGYARÁZAT

Duryodhana Bhīṣma erejének dicsérete után arra gondolt, a többiek talán zokon veszik, hogy őket kevésbé jelentősnek véli, s ezért szokásos diplomatikus módján a fenti kijelentéssel próbált enyhíteni a helyzeten. Hangsúlyozta, habár kétségtelenül Bhīṣmadeva a legnagyobb hős, mégis egy öreg emberről van szó, ezért különösen Bhīṣma védelmét kell mindenkinek, minden oldalról szem előtt tartania. Megtörténhet, hogy Bhīṣmát valahol helyhez köti a csata, amit az ellenség a falanx más pontjain áttörésre használna fel. Ezért volt fontos a vitézeknek a stratégiai helyükön maradniuk. Duryodhana tudva tudta, hogy a Kuruk győzelme Bhīṣma jelenlététől függ. Abban egészen biztos volt, hogy Bhīṣma és Droṇācārya teljes támogatást nyújtanak, mert jól tudta, hogy ők egy szót sem szóltak, amikor Arjuna felesége, Draupadī reménytelen helyzetében — mialatt egy gyűlés alkalmával, az összes híres tábornok színe előtt ruhája levetésére kényszerítették — hozzájuk fordult segítségért. Tudta, a két tábornok eleinte valamiféle gyengéd vonzalmat érzett a Pāṇḍavák iránt, de remélte, hogy azok után teljesen megváltoztak.

12. VERS

तस्य संजनयन्हर्षं कुरुवृद्धः पितामहः ।
सिंहनादं विनद्योच्चैः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान् ॥१२॥

tasya sañjanayan harṣam
kuru-vṛddhaḥ pitāmahaḥ
simha-nādam vinadyoccaiḥ
śaṅkham dadhmau pratāpavān

tasya—övé; *sañjanayan*—fokozódó; *harṣam*—derü; *kuru-vṛddhaḥ*—a Kuru dinasztia ösatya (Bhīṣma); *pitāmahaḥ*—a nagyatyja; *simha-nādam*—

az oroszlán bödüléséhez hasonló hang; *vinadya*—vibrál; *uccaiḥ*—nagyon hangosan; *śarikhāṃ*—kagylókürtöt; *dadhmau*—megfújta; *pratāpavān*—a vitéz

FORDÍTÁS

Ekkor Bhīṣma, a Kuru dinasztia hatalmas és vitéz ösatyja, a harcosok nagyatyja hangosan kagylókürtjébe fújt. Az oroszlán bödülésére emlékeztető hang megörvendeztette Duryodhana szívét.

MAGYARÁZAT

A Kuru dinasztia ösatyja megértette, mi ment végbe Duryodhana elméjében, s együttérzésből megpróbálta felvidítani a kagylókürtjével hallatott oroszlán ordításhoz hasonló hanggal. A kagylókürt szimbolikus megfúvásával közvetve azt tudatta kedvetlen unokájával, Duryodhanával, hogy nincs esélye a csata megnyerésére, mert a Legfelsőbb Úr, Śrī Kṛṣṇa a másik oldalon volt. Mégis, fáradságot nem kimélve, kötelességét teljesítve vezényelte a harcot.

13. VERS

ततः शङ्खाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः ।
सहसैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोऽभवत् ॥१३॥

tataḥ śarikhāś ca bheryāś ca
paṇavānaka-gomukhāḥ
sahasaiivābhyahanyanta
sa śabhas tumulo 'bhavat

tataḥ—ezután; *śarikhāḥ*—kagylókürtök; *ca*—is; *bheryaḥ*—kürtök; *ca*—és; *paṇava-ānaka*—trombiták és dobok; *go-mukhāḥ*—tülkök; *sahasā*—hirtelen; *eva*—biztosan; *abhyahanyanta*—egyszerre megszólaltak; *saḥ*—az; *śabdaḥ*—vegyes hang; *tumulaḥ*—rettenetesség; *abhavat*—vált

FORDÍTÁS

Ezután megharsantak hirtelen a kagylókürtök, tülkök, kürtök és trombiták, megperdültek a dobok, s ez együttesen szörnyű hangzavart adott.

14. VERS

ततः श्वेतैर्हर्ययुक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥ १४ ॥

*tataḥ śvetair hayair yukte
mahati syandane sthitau
mādhavaḥ pāṇḍavaś caiva
divyau śaṅkhau pradadhmatuḥ*

tataḥ—azután; *śvetaiḥ*—fehérekkel; *hayaiḥ*—lovakkal; *yukte*—befogott; *mahati*—nagy; *syandane*—harci szekéren; *sthitau*—elhelyezkedve; *mādhavaḥ*—Kṛṣṇa (a szerencse istennőjének férje); *pāṇḍavaḥ*—Arjuna (Pāṇḍu fia); *ca*—szintén; *eva*—bizonyára; *divyau*—transzcendentális; *śaṅkhau*—kagylókürtöket; *pradadhmatuḥ*—megszólaltatván

FORDÍTÁS

A másik oldalon, a fehér ménektől vont nagy harci szekéren állva, az Úr Kṛṣṇa és Arjuna is megszólaltatták transzcendentális kagylókürtjüket.

MAGYARÁZAT

Bhīṣmadeva kagylókürtjével ellentétben Kṛṣṇa és Arjuna kagylókürtjei transzcendentálisak voltak. Megszólaltatásuk azt tudatta, hogy az ellenség nem remélhetett győzelmet, mert Kṛṣṇa a Pāṇḍavák pártját fogta. *Jayas tu pāṇḍu-putrāṇāṃ yeṣāṃ pakṣe janārdanaḥ*: „A győzelem mindig azoké, akik olyanok, mint a Pāṇḍu fiak, mert Kṛṣṇa az ő társuk.” Bármikor, bárhol is legyen jelen Mādhava (Kṛṣṇa), a szerencse istennője is ott lesz, mert ő mindig a férjével tart. Ezért Arjunára győzelem és boldogság várt, s ezt Viṣṇu vagy Śrī Kṛṣṇa kagylókürtjének transzcendentális bűgása jelezte. Ezenkívül a két barát harci szekerét Agni (a tűz istene) ajándékozta Arjunának, vagyis legyőzhetetlen volt, bárhová is hajtották a három világban.

15. VERS

पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनंजयः ।
पौण्ड्रं दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः ॥१५॥

*pāñcajanyam hr̥ṣikeṣo
devadattam dhanañjayaḥ
paunḍram dadhmau mahā-śaikham
bhīma-karmā vṛkodaraḥ*

pāñcajanyam—a Pāñcajanyának nevezett kagylókürtöt; *hr̥ṣikeṣaḥ*—Hr̥ṣikeša (Kṛṣṇa, aki hívei érzékszerveit irányítja); *devadattam*—a Devadattának nevezett kagylókürtöt; *dhanañjayaḥ*—Dhanañjaya (Arjuna, a gazdagság elnyerője); *paunḍram*—a Pauṇḍramnak nevezett kagylókürtöt; *dadhmau*—megfújta; *mahā-śaikham*—rettenetes kagylókürtöt; *bhīma-karmā*—a herculesi tetteket végrehajtó; *vṛkodaraḥ*—a farkasgyomrú Bhīma

FORDÍTÁS

Az Úr Kṛṣṇa (Hr̥ṣikeša) a Pāñcajanyát, Arjuna a Devadattát, a herculesi tetteket végrehajtó és falánk Bhīma pedig rettentő kagylókürtjét, a Pauṇḍramot fújta.

MAGYARÁZAT

Ez a vers Hr̥ṣikešának említi Kṛṣṇát, mert Ő a birtokosa az összes érzékszervnek. Az élőlények az Ő szerves részei, s ezért érzeik is részei az övéinek. (Az imperszonalisták nem tudják megérteni, hogy a tiszta lélek transzcendentális egyéniséggel és érzékszervekkel rendelkezik, ezért mindig hangsúlyozzák az élőlények érzékszerv és egyéniség nélküliségét.) Isten az élőlények szívében is jelen van, Ő irányítja az érzékszerveiket, s ennek mikéntje az élőlények Hozzá való viszonyától, az odaadás mértékétől függ. Kṛṣṇa közvetlenül irányítja tiszta hívei érzékszerveit. Kṛṣṇát azért hívják a sajtóságos Hr̥ṣikeša néven, mert a kuruksetrai csatamezön személyesen irányította Arjuna érzekeit. Istennek különböző tetteitől függően más-más neve van. Őt például a Madhu démon megölése miatt Madhusūdhának is hívják. Govinda azt jelenti, hogy Ő ad gyönyört az érzékszerveknek és a tehéneknek; Vāsudevának azért hívják, mert Vasudeva fiaként jelent meg a Földön; Devakī-nandának is nevezik, mert Devakīt fogadta el anyjaként; Yaśodānandana azt jelenti, hogy Vṛndāvanában Yaśodā Anyát tüntette ki gyermekkori kedvteléseivel; Pārtha-sārathinak is hívják, mert barátja, Arjuna szekerét hajtotta. Hasonlóan, Hr̥ṣikešának azért nevezik, mert a kuruksetrai csatában Ő vezérelte Arjunát.

Ez a vers Dhanañjayaaként említi Arjunát, mert ő segített király bátyjának a vagyonszerzésben, ami a különféle költséges áldozatok bemutatásához volt szükséges. Hasonlóan, Bhīmát Vṛkodaraként és Bhīma-karmaként ismerik,

mert hihetetlen falánkság jellemezte, és olyan herkulesi tettekre volt képes, mint például Hiðimba démon megölése.

A harcosokra biztatóan hatott a bűgás, ami Śrī Kṛṣṇa és a Pāṇḍavák társai különféle kagylókürtjeiből eredt. Az ellenségnek a másik oldalon nem voltak ilyen érdemei, s a legfőbb vezér, Kṛṣṇa, valamint a szerencse istennője sem volt velük. Így már előre eldőlt a sorsuk — a csatavesztés. Ezt az üzenetet hirdette a kagylókürtök bűgása.

16-18

अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ।
 नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥ १६ ॥
 काश्यश्च परमेष्वासः शिखण्डी च महारथः ।
 धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः ॥ १७ ॥
 द्रुपदो द्रौपदेयाश्च सर्वशः पृथिवीपते ।
 सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥ १८ ॥

*anantavijayaṃ rājā
 kuntī-putro yudhiṣṭhiraḥ
 nakulaḥ sahadevaś ca
 sughoṣa-maṇipuṣpakau*

*kāśyaś ca parameśvāśaḥ
 śikhaṇḍī ca mahā-rathaḥ
 dhṛṣṭadyumno virāṭaś ca
 sātyakiś cāparājitaḥ*

*drupado draupadeyāś ca
 sarvaśaḥ pṛthivī-pate
 saubhadraś ca mahā-bāhuḥ
 śaṅkhān dadhmuḥ pṛthak pṛthak*

anantavijayaṃ—az Anantavijayának nevezett kagylót; *rājā*—a király; *kuntī-putraḥ*—Kuntī fia; *yudhiṣṭhiraḥ*—Yudhiṣṭhira; *nakulaḥ*—Nakula; *sahadevaḥ*—Sahadeva; *ca*—és; *sughoṣa-maṇipuṣpakau*—a Sughoṣának és Maṇipuṣpakának keresztelt kagylókat; *kāśyaḥ*—Kāśi (Vārāṇasī vagy

Benares) királya; *ca*—és; *parameṣvāsaḥ*—a kiváló ijász; *śikhaṇḍī*—Śikhaṇḍī; *ca*—is; *mahā-rathaḥ*—az ezrekkel küzdő; *dhr̥ṣṭadyumna*—Dhr̥ṣṭadyumna (Draupada király fia); *virātaḥ*—Virāta (a bujdosó Pāṇḍaváknak menedéket adó herceg); *ca*—szintén; *sātyakiḥ*—Sātyaki (vagyis Yuyudhāna, Kṛṣṇa kocsihajtója); *ca*—és; *aparājitaḥ*—akiket még sohasem győztek le; *drupadaḥ*—Drupada, Pāṅcāla királya; *draupadeyaḥ*—Draupadī (Draupada király leánya) fiai; *ca*—is; *sarveśaḥ*—mind; *pr̥thivī-pate*—óh, királyom; *saubhadraḥ*—Subhadra fia (Abhimanyu); *ca*—szintén; *mahā-bāhuḥ*—erős-karú; *śaṅkhān*—kagylókürtöket; *dadhmuḥ*—megfűjták; *pr̥thak pr̥thak*—külön-külön

FORDÍTÁS

Yudhiṣṭhira király, Kuntī fia Anantavijayát, Nakula és Sahadeva pedig Sughośát és Maṅipuṣpakát szólaltatta meg. Kāśī királya, a kiváló ijász, Śikhaṇḍī, a nagy harcos, Dhr̥ṣṭadyumna, Virāta, és a legyőzhetetlen Sātyaki, valamint Draupada, s leányának, Draupadinak fiai, Subhadrā fia, az erős-karú, és még mások is, mind megfűjták kagylókürtüket.

MAGYARÁZAT

Saṅjaya nagyon tapintatosan értesítette Dhṛtarāṣṭra királyt, mennyire dicstelen és oktalan volt politikája, amikor a Pāṇḍu fiakat becsapva saját fiait próbálta helyükre, a királyság trónjára ültetni.

A jelek e nagy csata előtt már világosan mutatták az egész Kuru dinasztia kipusztulását. Bhīṣma ösatyától kezdve halálra voltak ítélve a jelenlevő Abhimanyu és a többi unoka, valamint a Föld különböző államainak királyai is. S az egész katasztrófának a fiai alantas terveit támogató Dhṛtarāṣṭra király volt az okozója.

19. VERS

स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् ।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलोऽभ्यनुनादयन् ॥१९॥

sa ghoṣo dhārtarāṣṭrāṇām
hṛdayāni vyadārayat
nabhaś ca pṛthivīm caiva
tumulo 'bhyanunādayan

saḥ—az; *ghoṣaḥ*—vibráció; *dhārtarāṣṭrāṇām*—Dhṛtarāṣṭra fiainak; *hṛdayāni*—szívüket; *vyadārayat*—megremegettette; *nabhaḥ*—az ég; *ca*—is; *pṛthivīm*—a Föld felszíne; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *tumulaḥ*—lármás; *abhyānunādayam*—visszhangozva

FORDÍTÁS

A különböző kagylókürtök vibrálása betöltötte a földet és az eget, s az óriási lárma megremegettette Dhṛtarāṣṭra fiainak szívét.

MAGYARÁZAT

Nem találunk említést arról, miszerint a Pāṇḍavák szíve megremegett volna, amikor Bhīṣma és a többiek Duryodhana oldalán megfújták kagylókürtjeiket. Ebben a versben viszont az áll, hogy a Pāṇḍavák kagylókürtjeinek vibrálása megremegettette Dhṛtarāṣṭra fiainak szívét. Ez a Pāṇḍavák Kṛṣṇába vetett bizalmának tulajdonítható. Aki a Legfelsőbb Személynél keres oltalmat, annak még a legnagyobb veszély közepette sincsen oka félelemre.

20. VERS

अथ व्यवस्थितान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान्कपिध्वजः ।
प्रवृत्ते शस्त्रसंपाते धनुर्द्यम्य पाण्डवः ।
हृषीकेशं तदा वाक्यमिदमाह महीपते ॥ २० ॥

atha vyavasthitān dṛṣṭvā
dhārtarāṣṭrān kapi-dhvajaḥ
pravṛtte śastra-sampāte
dhanur udyamya pāṇḍavaḥ
hṛṣīkeśam tadā vākyaṃ
idam āha mahī-pate

atha—azután; *vyavasthitān*—elhelyezkedve; *dṛṣṭvā*—tekintve; *dhārtarāṣṭrān*—Dhṛtarāṣṭra fiai felé; *kapi-dhvajaḥ*—akinek Hanumān jelzi a zászlaját; *pravṛtte*—mielőtt elkezdte volna; *śastra-sampāte*—a nyilazást; *dhanuḥ*—íjat; *udyamya*—miután felvette; *pāṇḍavaḥ*—Pāṇḍu fia (Arjuna); *hṛṣīkeśam*—az Úr Kṛṣṇához; *tadā*—akkor; *vākyaṃ*—szavakat; *idam*—ezeket; *āha*—mondta; *mahī-pate*—óh, király

FORDÍTÁS

Óh, király, halld, mi történt:

Arjuna, Pāṇḍu fia, aki a harci szekeren ült, s akinek Hanumān jelölte a zászlaját, felvette iját, s Dhṛtarāṣṭra fiai felé tekintve felkészült nyilai kilövésére. Akkor, óh, király, Arjuna e szavakkal fordult Hṛṣīkeśához:

MAGYARÁZAT

A csata éppen a kezdete előtt állt. Az előző versekből megérthetjük, hogy Dhṛtarāṣṭra fiai többé-kevésbé elcsüggedtek a Pāṇḍavák — akiket Kṛṣṇa közvetlen utasításai vezéreltek a csatamezőn — haderejének nem várt elrendezése láttán.

A győzelem egy másik jelét, az Arjuna zászlaját diszitő Hanumān emblémát is láthatták. Hanumān az Úr Rāma szövetségese volt a Rāvaṇa elleni csatában, amelyből Śrī Rāma került ki győztesen. Arjuna harci szekeren most segítségként Rāma is és Hanuman is jelen volt. Az Úr Kṛṣṇa azonos Rāmával, s bárhol is mutatkozzék, örök szolgája, Hanumān és a szerencse istennője is ott van. Ezért Arjunának nem kellett félnie az ellenségtől. Mindenekelőtt az Érzékszervek Ura, Śrī Kṛṣṇa személyesen volt jelen, hogy útmutatást adjon neki. Így hát mindenféle jótanács segítette Arjunát a csata megvívásában. Ezek a kedvező körülmények — melyeket Kṛṣṇa rendezett el örök hive számára — jelezték a biztos győzelmet.

21-22. VERS

अर्जुन उवाच ।

सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापय मेऽच्युत ॥२१॥

यावदेतान्निरीक्षेऽहं योद्धुकामानवस्थितान् ।

कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन्णसमुद्यमे ॥२२॥

arjuna uvāca
senayor ubhayor madhye
ratham sthāpaya me'cyuta
yāvad etān nirīkṣe'ham
yoddhu-kāmān avasthitān

*kair mayā saha yoddhavyam
asmin raṇa-samudyame*

arjunaḥ—Arjuna; *uvāca*—mondta; *senayoḥ*—a seregek; *ubhayoḥ*—mindkettő; *madhye*—között; *ratham*—a harci szekeret; *sthāpaya*—(kérlek), állítsd meg; *me*—az enyém; *acyuta*—óh, Csalhatatlan; *yāvat*—addig, míg; *etān*—ezeket; *nirikṣe*—megtekinthetem; *aham*—én; *yoddhu-kāmān*—harcra vágyókat; *avasthitān*—felsorakozva a csatamezőn; *kaiḥ*—kikkel; *mayā*—tőlem; *saha*—együtt; *yoddhavyam*—harcolni; *asmin*—ebben; *raṇa*—küzdelem; *samudyame*—próbában

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Óh, Csalhatatlan, kérlek hajtsd harci szekeremet a két sereg közé, hogy láthassam, kik vannak jelen, kik vágnak a harcra, s kikkel kell majd megküzdenem e nagy csatában!

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége mindig gyengéd híveihez, bizonyítja ezt az is, hogy indokolatlan kegyéből barátja szolgálatába állt. Most, a szekér hajtójaként Arjuna utasításait kellett követnie, s mivel nem vonakodott ezt megtenni, ezért szavahihetőnek, „csalhatatlannak” hívják. Habár híve kedvéért elfogadta a kocsihajtó szerepét, ez mégsem vonta kétségbe felsőbbrendűségét. Minden körülmények között Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Hṛṣīkeśa, az összes érzékszerv ura.

Az Isten és szolgálói közötti kapcsolat transzcendentális és nagyon kellemes. A szolga mindig kész szolgálni Őt, s hasonlóan, a bhaktával szemben Isten, Kṛṣṇa is mindig keresi erre az alkalmat. Az Úr nagyobb örömét leli abban, ha nem Ő adja az utasításokat, hanem tiszta bhaktája veszi fel ezt az előnyös szerepet. Ő mindennek Ura, és senki sem áll felette — vagyis mindenkinek követnie kell az Ő parancsait —, de ha tiszta bhaktája utasítja, transzcendentális gyönyört érez.

Arjuna tiszta bhakta volt, s ezért nem akart harcolni unokatestvéreivel és fivéreivel, de Duryodhana konoksága — aki sohasem hajlott a békés megoldást indítványozó törekvésekre — kényszerítette erre. Ezért szerette volna annyira látni a csatamezőn jelenlevő vezető személyiségeket. Habár a békés megoldást kereső próbálkozás hiábavaló lett volna, ismét látni akarta őket, hogy mennyire hajlottak a nem kívánt csata megvívására.

23. VERS

योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः ।
धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥२३॥

*yotsyamānān avekṣe'ham
ya ete'tra samāgatāḥ
dhārtarāṣṭrasya durbuddher
yuddhe priya-cikīrṣavaḥ*

yotsyamānān—akik harcolni fognak; *avekṣe*—hadd lássam; *aham*—én; *ye*—kik; *ete*—azok; *atra*—itt; *samāgatāḥ*—összegyültek; *dhārtarāṣṭra-sya*—Dhṛtarāṣṭra fia; *durbuddheḥ*—gonosz szívű; *yuddhe*—a harcban; *priya*—jót; *cikīrṣavaḥ*—kivánva

FORDÍTÁS

Hadd lássam, kik jöttek el harcolni, hogy Dhṛtarāṣṭra gonosz szívű fiának örömet szerezzenek!

MAGYARÁZAT

Nyílt titok volt, hogy Duryodhana bitorolni akarta a Pāṇḍavák királyságát, s ennek érdekében apjával, Dhṛtarāṣṭrával együttműködésben gonosz terveket szőtt. A Duryodhanát pártolók sem lehettek különbek, mert ahogy a szólás is tartja: „Madarat tolláról, embert barátjáról”.

Arjuna látni akarta őket a csata kezdete előtt, megtudni, kikről van szó. De békétárgyalást nem akart javasolni. Tény az is, hogy fel akarta becsülni az erejüket, habár biztos volt a győzelemben, mivel Kṛṣṇa ült mellette.

24. VERS

सञ्जय उवाच ।
एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम् ॥२४॥

*sañjaya uvāca
evam ukto hr̥ṣīkeśo
guḍākeśena bhārata
senayor ubhayor madhye
sthāpayitvā rathottamam*

sañjayaḥ—Sañjaya; *uvāca*—mondta; *evam*—eképpen; *uktaḥ*—szólítva; *hr̥ṣikeśaḥ*—az Úr Kṛṣṇát; *guḍākeśena*—Arjuna által; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *senayoḥ*—a seregeknek; *ubhayoḥ*—mindkettőnek; *madhye*—közepette; *sthāpayitvā*—odahelyezve; *rathottamam*—a legjobb harci szekeret

FORDÍTÁS

Sañjaya folytatta:

Óh, Bharata leszármazottja, Arjuna kérésére az Úr Kṛṣṇa a két sereg közé hajtotta a pompás harci szekeret.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben Arjunát Guḍākeśának nevezik. *Guḍāka* álmod, alvást jelent, az álmom legyőzőjét pedig *guḍākeśának* hívják. Az alvás egyben tudatlanság is. Arjuna tehát fölébe kerekedett az álomnak és a tudatlanságnak, mert Kṛṣṇa barátja volt. Kṛṣṇa igaz híveként még egy pillanatra sem tudta elfelejteni Őt. Ilyen egy bhakta természete. Ha ébren van, ha alszik, a bhakta mindig Kṛṣṇa Nevére, formájára, jellemeire és kedvteléseire gondol. Így legyőzi az álmod és a tudatlanságot. Ezt hívják Kṛṣṇa-tudatnak, vagy samādhinak.

Kṛṣṇa Hr̥ṣikeśa, vagyis minden élőlény gondolatainak és érzékszerveinek irányítója, így megértette Arjuna szándékát, amikor az a seregek közé kívánt hajtani. Ezért eleget tett Arjuna óhajának.

25. VERS

भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां च महीक्षिताम् ।
उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरूनिति ॥२५॥

bhīṣma-droṇa-pramukhataḥ
sarveṣāṃ ca mahīkṣitām
uvāca pārtha paśyaitān
samavetān kurūn iti

bhīṣma—Bhīṣma nagyatya; *droṇa*—Droṇa, az oktató; *pramukhataḥ*—előtte; *sarveṣāṃ*—mindenkit; *ca*—is; *mahīkṣitām*—a világ vezéreit; *uvāca*—mondta; *pārtha*—óh, Pārtha (Pṛthā fia); *paśya*—lásd hát; *etān*—mindegyiküket; *samavetān*—összegyülteket; *kurūn*—a Kuru dinasztia összes tagját; *iti*—eképpen

FORDÍTÁS

Bhīṣma, Droṇa és a világ többi vezérének jelenlétében így szólt Hṛṣīkeśa, az Úr:

Lásd, óh, Pārtha, az itt összesereglett Kurukat!

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa a Felsőlélek minden élőlényben, s ezért megértette, hogy mi ment végbe Arjuna gondolataiban. A *hṛṣīkeśa* szó használata ezzel kapcsolatban arra utal, hogy Ő tudott mindenről. A Pārtha szó, ami Kuntī (vagyis Pṛthā) fiára (Arjunára) utal, szintén jelentős. Kṛṣṇa barátilag tudatni akarta Arjunával, azért egyezett bele a kocsihajtó szerepébe, mert Arjuna az Ő apja (Vasudeva) nővérenek, Pṛthának volt a fia. Mire gondolt Kṛṣṇa, amikor így szólt Arjunához: „Lásd a Kurukat!”? Talán Arjuna nem akart harcolni? Kṛṣṇa sohasem várt volna ilyet nagynénje, Pṛthā fiától. Így Kṛṣṇa barátságosan tréfálva jövendölte meg Arjuna szándékát.

26. VERS

तत्रापश्यत्सितान्पार्थः पितृनथ पितामहान् ।
आचार्यान्मातुलान्भ्रातृन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा ।
श्वशुरान्मुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि ॥ २६ ॥

*tatrāpaśyat sthitān pārthaḥ
pitṛn atha pitāmahān
ācāryān mātulān bhrātṛn
putrān pautrān sakhīms tathā
śvaśurān suhṛdaś caiva
senayor ubhayor api*

tatra—ott; *apaśyat*—láthatta; *sthitān*—állva; *pārthaḥ*—Arjuna; *pitṛn*—apákat; *atha*—is; *pitāmahān*—nagyatyákat; *ācāryān*—tanárokat; *mātulān*—anyai nagybácsikat; *bhrātṛn*—fivéreket; *putrān*—fiakat; *pautrān*—unokákat; *sakhīn*—barátokat; *tathā*—is; *śvaśurān*—apósokat; *suhṛdaḥ*—jóakarókat; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *senayoḥ*—a seregeknek; *ubhayoḥ*—mindkettőnek; *api*—beleértve

FORDÍTÁS

És Arjuna látta, hogy atyái, nagyatyái, tanárai, anyai nagybátyjai, fivérei, fiai, unokái, barátai, apósai és jóakarói is mind jelen voltak, mindkét seregben.

MAGYARÁZAT

Arjuna sokféle rokont látott a csatatéren. Például olyanokat, mint Bhūriśravā, aki apja kortársa volt — s akit ezért a védikus szokások szerint saját atyjaként tisztelt —, nagyapákat, mint Somadatta és Droṇācārya; tanárokat, mint Kṛpācārya és Droṇācārya; anyai nagybácsikat, mint Śalya és Śakuni; fivéreket, mint Karṇa; unokatestvéreket, mint Duryodhana és fivére; fiakat, mint Lakṣmaṇa; barátokat, mint Aśvatthāmā; jóakarókat, mint Kṛtavarnā stb. Különösen sok barátot ismert fel a két felsorakozott seregben.

27. VERS

तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धूनवस्थितान् ।
कृपया परयाविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् ॥ २७ ॥

*tān samikṣya sa kaunteyaḥ
sarvān bandhūn avasthitān
kṛpayā parayaviṣṭo
viṣīdann idam abravīt*

tān—mindet; *samikṣya*—miután megtekintette; *saḥ*—ő; *kaunteyaḥ*—Kuntī fia; *sarvān*—mindenféle; *bandhūn*—rokonokat; *avasthitān*—ott tartózkodó; *kṛpayā*—együttérzésből; *parayā*—magas fokú; *aviṣṭaḥ*—lesújtva; *viṣīdan*—keseregve; *idam*—így; *abravīt*—szólt

FORDÍTÁS

Amikor Arjuna, Kuntī fia meglátta a különféle rokonok és barátok sokaságát, szívért részvét töltötte el, s így szólt:

28. VERS

अर्जुन उवाच ।
दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितम् ।
सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति ॥२८॥

*arjuna uvāca
 dr̥ṣṭvemaṁ svajanam kṛṣṇa
 yuyutsum samupasthitam
 sīdanti mama gātrāṇi
 mukhaṁ ca pariśuṣyati*

arjunah—Arjuna; *uvāca*—mondta; *dr̥ṣṭva*—látván; *imam*—ezeket; *svajanam*—rokonokat; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *yuyutsum*—harcra vágyva; *samupasthitam*—mind jelen; *sīdanti*—reszketnek; *mama*—enyém; *gātrāṇi*—testtagok; *mukham*—ajak; *ca*—is; *pariśuṣyati*—kiszárad

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Kedves Kṛṣṇám, harci vágyban égő barátaim és rokonaim láttára tagjaim reszketnek, és kiszárad az ajkam.

MAGYARÁZAT

Aki valódi odaadással és szeretettel él Kṛṣṇa iránt, az rendelkezik a félistenek összes jótulajdonságával, míg a nem hívő személy, bármennyire fejlett anyagi jelleme van is (képzettség, kultúra stb.), híján van az isteni jellemnek. Arjuna tiszta bhakta volt, s ezért a harctéren felsorakozott, az egymás elleni harcra felkészült rokonai és barátai láttán együttérzés vett rajta erőt. Saját katonái iránt természetesen már kezdettől fogva részvétet érzett, de most még az ellenség katonáit is sajnálta, mert látta közelgő halálukat. Midőn így gondolkodott, tagjai reszketni kezdtek, ajka kiszáradt. Az egybegyültek harci vágya igen meglepte. Gyakorlatilag az egész tábor Arjuna vérrokona volt, akik most azért jöttek, hogy megküzdjenek vele. Ez nagyon nyomasztóan hatott az olyan jószívű bhaktára, mint Arjuna. Habár itt nem esik említés róla, mégis elképzelhetjük, nemcsak a tagjai reszkettek, s száradt ki az ajka, de együttérzésében még sirt is. Mindez nem a gyengeség jele volt, hanem jószívűségét tárta fel, ami nagyon is jellemző Kṛṣṇa tiszta bhaktájára.

Ezért írja a *Śrīmad-Bhāgavatam*:

*yasyāsti bhaktir bhagavaty akiñcanā
 sarvair guṇais tatra samāste surāḥ
 harāv abhaktasya kuto mahad-guṇā
 mano-rathenāsati dhāvato bahiḥ*

„Aki rendíthetetlen odaadással és szeretettel szolgálja az Istenség Személyiségét, az rendelkezik a félistenek összes jótulajdonságával. De aki nem híve az Úrnak, annak csupán anyagi tulajdonságai vannak, mert elméje materiális sikon lebeg, s így egész biztosan megigézi a csillogó anyagi energia.” (*Bhāg.* 5.18.12.)

29. VERS

वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ।
गाण्डीवं संसते हस्ताच्चकैव परिदह्यते ॥ २९ ॥

*vepathuś ca śarīre me
roma-harṣaś ca jāyate
gāṇḍīvaṃ samsate hastāt
tvak caiva paridahyate*

vepathuḥ—remegés; *ca*—is; *śarīre*—a testen; *me*—enyém; *roma-harṣaḥ*—égnek álló haj; *ca*—is; *jāyate*—történik; *gāṇḍīva*—Gāṇḍīva (Arjuna ija); *samsate*—kicsúszi; *hastāt*—kézből; *tvak*—bőr; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *paridahyate*—ég

FORDÍTÁS

Az egész testem remeg, hajam égnek áll. Gāṇḍīva ijam kicsúszi kezemből, és bőröm tüzel.

MAGYARÁZAT

Két esetben remeg a test, és áll égnek a haj; vagy magasfokú lelki extáziskor vagy anyagi félelem miatt. A transzcendentális megvalósítás után nincsen félelem. Ez alkalommal Arjunára anyagi ijedelem, pontosabban a halál iránti rettegés hatott. Ez más tünetekből is nyilvánvaló: oly zavarttá vált, hogy híres Gāṇḍīva ija kezdett kicsúszni kezéből, s mivel a szíve tüzelte belülről, bőrét égőnek érezte. Mindez az anyagi életfelfogásnak köszönhető.

30. VERS

न च शक्रोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः ।
निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ॥३०॥

*na ca śaknomy avasthātuni
bhramatīva ca me manaḥ
nimittāni ca paśyāmi
viparītāni keśava*

na—sem; *ca*—is; *śaknomy*—képes vagyok; *avasthātum*—megmaradni; *bhramati*—megfeledkezvén; *iva*—mint; *ca*—és; *me*—enyém; *manaḥ*—elme; *nimittāni*—okoz; *ca*—is; *paśyāmi*—sejtek; *viparītāni*—épp az ellenkezőjét; *keśava*—óh, a Keśi démon végzete (Kṛṣṇa)

FORDÍTÁS

Nem bírok tovább itt állni! Kezdek megfeledkezni magamról, fejem szédül. Óh, Keśi démon végzete, én csak rosszat sejtek.

MAGYARÁZAT

Türelmetlenségében Arjuna képtelen volt a csatatéren tovább maradni. Gyengeségében elfeledkezett magáról.

Az anyagi dolgok iránt érzett túlzott vonzódás eredményezi azt, hogy az ember megzavarodik. *Bhayaṁ dvitīyābhīniveśataḥ*: az efféle félelem és a lelki egyensúly elvesztése azoknál következik be, akiket túlságosan befolyásolnak az anyagi állapotok. (*Bhāg.* 11.2.37.) Arjuna csak boldogtalanságot sejtett. Úgy érezte, hogy még az ellenség felett aratott győzelem sem fogja boldoggá tenni. A *nimitta* szónak igen nagy a jelentősége. Ha az ember csupán bukást vár a jövőtől, akkor így gondolkodik: „Mit is keresek én itt tulajdonképpen?” Mindenkinek önmaga, a saját érdeke és teste a legfontosabb. A Legfelsőbb Én senkit sem érdekel. Arjunától elvárták, hogy ne a saját érdekeit részesítse előnyben, hanem hódoljon meg Kṛṣṇa akarata előtt, mert Ő a valódi érdeke mindenkinek. A feltételekhez kötött lélek megfeledkezik erről, s ezért van kitéve az anyagi szenvedéseknek.

Arjuna úgy vélte, hogy még a csata megnyerése is csak bánatot és szerencsétlenséget jelentene számára.

31. VERS

न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ।
न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च ॥३१॥

*na ca śreyo 'nupaśyāmi
 hatvā svajanam āhave
 na kāṅkṣe vijayam kṛṣṇa
 na ca rājyam sukhāni ca*

na—sem; *ca*—is; *śreyah*—jót; *anupaśyāmi*—látok; *hatvā*—öléssel; *svajanam*—saját rokonaimat; *āhave*—a harcban; *na*—sem; *kāṅkṣe*—vágyok; *vijayam*—győzelmet; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *na*—sem; *ca*—is; *rājyam*—királyságot; *sukhāni*—(ebből származó) boldogságot; *ca*—is

FORDÍTÁS

Nem látom, mi jó származhat abból, ha megölöm rokonaimat a harcban. Kedves Kṛṣṇa, nem vágyom a győzelemre, és a királyság, a dicső gyönyör sem kell nekem.

MAGYARÁZAT

A feltételekhez kötött lelkek nem tudják, hogy az igazi önérdékük Viṣṇuban (Kṛṣṇában) rejlik, s ezért az anyagi test kapcsolatainak rabjai lesznek, remélve, hogy így majd boldoggá válhatnak. Illúziójukban elfelejtették, hogy az anyagi boldogság forrása is Kṛṣṇa. Úgy tűnik, hogy Arjuna még a kṣatriyák erkölcsi törvényeiről is megfeledkezett.

Az Írásokban azt olvashatjuk, hogy kétféle ember juthat el a hatalmas és ragyogó Nap bolygóra. Az egyik a kṣatriya, aki Kṛṣṇa személyes utasítását követvén, az első sorokban harcolva hal hősi halált, a másik pedig a lelki kultúrának magát teljesen átadó, az anyagi életről való lemondás rendjében (a sannyásában) élő személy.

Arjuna még az ellenségeit is vonakodott megölni, mit sem szólva rokonairól. Azt hitte, sohasem lehet boldog az életben, ha megöli rokonait, s ezért nem volt hajlandó harcolni, ahogyan egy jóllakott személynek sincsen inyére a főzés. Elkeseredésében elhatározta, elvonul az őserdőbe, és magányos életet él. De kṣatriya lévén szüksége volt egy királyságra, mert a kṣatriyák a kormányzáson kívül nem üzhetnek más foglalkozást. Ám Arjuna nem rendelkezett királysággal. Egyetlen lehetősége az volt, hogy megküzd unokatestvéreivel, fivéréivel, és visszaköveteli az apjától örökölt birodalmat. De ezt nem akarta. Ezért más választása nem volt, mint elvonulva az őserdőbe, magányos, kesergő életet élni.

32-35

किं नो राज्येन गोविन्द किं भोगैर्जीवितेन वा ।
 येषामर्थे काङ्क्षितं नो राज्यं भोगाः सुखानि च ॥ ३२ ॥
 त इमेऽवस्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च ।
 आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः ॥ ३३ ॥
 मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः संबन्धिनस्तथा ।
 एतान्न हन्तुमिच्छामि घ्नतोऽपि मधुमूदन ॥ ३४ ॥
 अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किं नु महीकृते
 निहत्य धार्तराष्ट्रान्नः का प्रीतिः स्याज्जनार्दन ॥ ३५ ॥

*kim no rājyena govinda
 kim bhogair jīvitena vā
 yeṣām arthe kāṅkṣitam no
 rājyam bhogāḥ sukhāni ca*

*ta ime'vasthitā yuddhe
 prāṇāms tyaktvā dhanāni ca
 ācāryāḥ pitarāḥ putrās
 tathaiva ca pitāmahāḥ*

*mātulāḥ śvaśurāḥ pautrāḥ
 śyālāḥ sambandhinas tathā
 etān na hantum icchāmi
 ghnato'pi madhusūdana*

kim—mi (értelme); *naḥ*—számunkra; *rājyena*—a királyság; *govinda*—
 óh, Govinda; *kim*—mi; *bhogaiḥ*—élvezet; *jīvitena*—ha élünk; *vā*—vagy;
yeṣām—akikért; *arthe*—érdekében; *kāṅkṣitam*—kivánt; *naḥ*—miénk;
rājyam—királyságot; *bhogāḥ*—anyagi élvezet; *sukhāni*—mindenfajta bol-
 dogság; *ca*—is; *te*—mindegyikük; *ime*—ezek; *avasthitāḥ*—helyezkednek;
yuddhe—ezen a csatamezön; *prāṇān*—életüket; *tyaktvā*—feladva; *dha-
 nāni*—vagyonukat; *ca*—is; *ācāryāḥ*—tanárok; *pitarāḥ*—atyák; *putrāḥ*—
 fiak; *tathā*—valamint; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *pitāmahāḥ*—nagyatyák;
mātulāḥ—anyai nagybácsik; *śvaśurāḥ*—apósok; *pautrāḥ*—unokák;

śyālāḥ—sógorok; *sambandhinaḥ*—rokonok; *tathā*—valamint; *etān*—mindezeket; *na*—soha; *hantum*—megölni; *icchāmi*—kivánom; *ghnataḥ*—meggyilkolva; *api*—még ha; *madhusūdana*—óh, Madhu démon végzete (Kṛṣṇa); *api*—még ha; *trailokya*—a három világ; *rājyasya*—a királyságok; *hetoḥ*—cserében; *kim*—mit (sem szólva); *nu*—csak; *mahī-kṛte*—a föld miatt; *nihatya*—öléssel; *dhārtarāṣṭrān*—Dhṛtarāṣṭra fiait; *naḥ*—miénk; *kā*—mi; *prītiḥ*—gyönyör; *syāt*—lesz (abban); *janārdana*—óh, Janārdana, minden élőlény fenntartója

FORDÍTÁS

Óh, Govinda, mit ér nekünk a királyság, a boldogság, vagy mit ér maga az élet, ha azok, akiknek kedvéért erre vágyunk, most itt sorakoznak előttünk? Óh, Madhusūdana, még ha én életben is maradnék, miért kívánjam a halálukat, amikor tanítók, atyák, fiak, nagyapák, nagybácsik, apósok, sógorok, unokák és a teljes rokonság előttünk áll, készen arra, hogy feláldozzák az életüket és vagyonukat? Óh, Janārdana, minden lény fenntartója, én nemhogy ezért a Földért, még a három világért sem vagyok hajlandó harcolni velük!

MAGYARÁZAT

Arjuna először Govindának szólítja Kṛṣṇát, mert Ő jelent gyönyört az érzékszerveknek és a teheneknek. E kifejezésteljes szó használatával Arjuna arra utal, mi az, ami valóban kielégíti az érzékszerveinket. Habár Govindának nem ez a feladata, mégis, a mi érzékszerveink is automatikusan kielégülnek, ha az Övéinek próbálunk örömet szerezni. Ám az emberek sajnos anyagi módon akarják kielégíteni az érzékszerveiket. Szeretnék, ha Isten segítene ebben, de az Úr csak annyiban szerez örömet az élőlények érzékszerveinek, amennyiben megérdemlik, és nem úgy, ahogyan azt megkívánják. De ha az ember az ellenkező utat választja — vagyis nem a saját, hanem Govinda érzékszerveinek próbál örömet szerezni —, akkor Govinda kegyéből minden kívánsága teljesül.

Arjunának a közössége és családtagjai iránti mély szeretete az irántuk érzett részvétben nyilvánult meg, ezért nem akart harcolni ellenük. Az is természetes, hogy mindenki szereti fitogtatni vagyonát barátai és rokonai előtt, ám Arjuna attól tartott, hogy képtelen lesz együtt élvezni javait barátaival és rokonaival, ha közülük többen meghalnak a háborúban. Ez tipikusan materialista gondolkodás. A transzcendentális élet azonban nem ilyen. Mivel a bhakta Kṛṣṇa kívánságának akar eleget tenni, ezért, ha Kṛṣṇa úgy akarja, elfogadhat mindenféle vagyont az Ő szolgálatában, máskülönben

még egy fillért sem. Arjuna nem akarta megölni a rokonait, s úgy vélte, ha ez mégis szükségszerű lenne, akkor azt tegye meg Kṛṣṇa személyesen. Most még nem tudta, hogy Kṛṣṇa eszközévé kellett volna válnia, mert az Úr már megölte őket, mielőtt a csataterre jöttek volna. Erre a tényre a későbbi fejezetekben fog fény derülni. Arjuna természetéből adódóan bhakta volt, s így érthető, miért nem akart bosszút állni gonosz fivéreire és unokatestvéire, ám Kṛṣṇa terve szerint mindegyiküknek meg kellett halnia. Egy bhakta sohasem akar bosszút állni a vétkesen, Isten azonban nem tűri, ha gonosz emberek ártanak híveinek. Megbocsát az Őellene vétkezőknek, de azoknak nem, akik a híveit bántják. Ezért Kṛṣṇa határozott szándéka a bűnösök megölése volt, annak ellenére, hogy Arjuna meg akart bocsátani nekik.

36. VERS

पापमेवाश्रयेदस्मान् हत्वैतानाततायिनः ।
 तस्मान्नार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान् स्वबान्धवान् ।
 स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः साम माधव ॥ ३६ ॥

*pāpam evāśrayed asmān
 hatvaitān ātatāyinaḥ
 tasmān nārḥā vyaṁ hantum
 dhārtarāṣṭrān svabāndhavān
 svajanam hi katham hatvā
 sukhinaḥ syāma mādharma*

pāpam—bűnöket; *eva*—bizonyára; *āśrayet*—fel kell venni; *asmān*—nekünk; *hatvā*—gyilkolással; *etān*—ezeket; *ātatāyinaḥ*—támadókat; *tasmāt*—ezért; *na*—soha; *arḥāḥ*—nem helyes; *vyaṁ*—nekünk; *hantum*—ölni; *dhārtarāṣṭrān*—Dhṛtarāṣṭra fiait; *svabāndhavān*—barátokkal együtt; *svajanam*—rokonokkal; *hi*—bizonyára; *katham*—hogyan; *hatvā*—gyilkolással; *sukhinaḥ*—boldogok; *syāma*—leszünk; *mādharma*—óh, Mādharma, szerencse istennőjének ura (Kṛṣṇa)

FORDÍTÁS

A bűn fog hatalmába keríteni bennünket, ha legyilkoljuk a támadókat. Ezért nem helyes, ha megöljük barátainkat és Dhṛtarāṣṭra fiait. Mit nyernénk ezen, óh, Mādharma, szerencse istennőjének ura, és hogyan lehetnénk boldogok saját rokonaink élete árán?

MAGYARÁZAT

A védikus előírások szerint hatféle agresszor van: 1) a mérget adó, 2) a gyújtogató, 3) a halálos fegyverrel támadó, 4) a vagyont rabló, 5) a más földjét elfoglaló és 6) a más feleségét elrabló. Az efféle agresszorokat azonnal meg kell ölni, s ez nem számít bűnnek. A támadók legyilkolása természetes dolog lehet egy közönséges ember számára, ám Arjuna nem volt az. Tulajdonságai egy szentre vallottak, s ehhez méltóan akart bánni az ellenségeivel is. De az efféle szenteskedés nem méltó egy ksatriyához. Habár az államban vezető szerepet betöltő embertől elvárják, hogy szent életű legyen, ez nem jelenthet egyben gyávaságot is.

Az Úr Rāma például olyannyira jámbor volt, hogy a nép igen szeretett az Ő királyságában (a Rāma-rājyāban) élni. Ő azonban sohasem viselkedett gyáván. Rāvaṇa is támadónak számított, mert elrabolta Sītāt, Rāma hitvesét; de az Úr Rāma erre olyan leckét adott neki, ami párját ritkítja az egész világban.

Arjuna esetében azonban figyelembe kell vennünk azt is, hogy nem közönséges gonosztevőkről volt szó, hanem nagyapáiról, tanáiról, barátairól és rokonairól. Ezért Arjuna úgy vélte, nem szabad úgy bánni velük, mint a közönséges ellenséggel. Ezenkívül egy szent embertől elvárják, hogy mindenkinek megbocsásson, s a jámborok az efféle előírást fontosabbnak tartják bármely politikai szükségmegoldásnál. Arjuna úgy gondolta; ahelyett hogy politikai okokból megölné saját rokonait, jobb lenne, ha vallási meggyőződésből, jámbor emberhez méltóan megbocsátana nekik. Ezért nem látta értelmét a csupán ideiglenes, testi boldogság kedvéért való öldöklésnek. Az ebből adódó királyság és anyagi élvezet nem tart örökké, így miért kockáztassa életét és lelke örök üdvösségét azzal, hogy legyilkolja saját rokonait? Ezzel kapcsolatban nagy jelentőségű a „Mādhava” név, amellyel Arjuna Kṛṣṇāt szólítja. Ezzel arra akart rámutatni, hogy Kṛṣṇa a szerencse istennőjének ura, s ezért nem szabad olyasmire kérnie, ami végül szerencsétlenséget okoz. Kṛṣṇa azonban soha senkit nem sodor szerencsétlenségbe, főleg híveit nem.

37-38. VERS

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः ।

कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥ ३७ ॥

कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् ।
कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥३८॥

*yadyapy ete na paśyanti
lobhopahata-cetasah
kula-kṣaya-kṛtam doṣam
mitra-drohe ca pātakam
katham na jñeyam asmābhiḥ
pāpād asmān nivartitum
kula-kṣaya-kṛtam doṣam
prapaśyadbhir janārdana*

yadi—ha; *api*—bizonyára; *ete*—ők; *na*—nem; *paśyanti*—látnak; *lobha*—kapzsiság; *upahata*—erőt vett rajtuk; *cetasah*—a szivüket; *kula-kṣaya*—a család kiirtása; *kṛtam*—megtett; *doṣam*—vétek; *mitra-drohe*—barátokkal való veszekedés; *ca*—is; *pātakam*—bűnök, s azok visszahatásai; *katham*—miért; *na*—nem; *jñeyam*—ezt tudni; *asmābhiḥ*—általunk; *pāpāt*—bűnöktől; *asmāt*—jómagunk; *nivartitum*—megszüntetni; *kula-kṣaya*—egy dinasztia kipusztulását; *kṛtam*—így téve; *doṣam*—bünt; *prapaśyadbhiḥ*—azoktól, akik képesek látni; *janārdana*—óh, Janārdana, lények fenntartója (Kṛṣṇa)

FORDÍTÁS

Óh, Janārdana, habár ezek az emberek a kapzsiságtól hajtva nem látnak semmi hibát abban, hogy barátaikkal veszekedjenek, vagy hogy kiirtsák saját családjukat, miért tennénk így mi, akik tudjuk, hogy mi a bűn?

MAGYARÁZAT

Ha az ellenfél kihívja, egy kṣatriyának nem szabad visszautasítania a harcot. Hasonlóan, a szerencsejátékra (pl. kockajátékra) való kihívást is el kell fogadnia.

Druyodhana és társai rákényszerítették a harcra, így Arjuna nem tudta megtagadni azt. Mégis úgy vélte, hogy Duryodhana elvakultságában nem láthatta a kihívás eredményét, míg ő előre tudott a gonosz következményekről, s így nem fogadhatta el azt. A kötelesség csak akkor kötelező, ha jó eredmény születik, máskülönben nem. Fontolóra véve tehát a mellette és az ellene szóló érveket, Arjuna úgy döntött: nem fog harcolni.

39. VERS

कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः ।
धर्मे नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत ॥३९॥

kula-kṣaye praṇaśyanti
kula-dharmāḥ sanātanāḥ
dharme naṣṭe kulam kṛtsnam
adharmo 'bhibhavaty uta

kula-kṣaye—a család kiirtásában; *praṇaśyanti*—meg fognak semmisülni; *kula-dharmāḥ*—a családi hagyományok; *sanātanāḥ*—örök; *dharme*—vallásban; *naṣṭe*—lerombolva; *kulam*—családot; *kṛtsnam*—egyformán; *adharmāḥ*—vallástalan; *abhibhavati*—átváltozik; *uta*—úgy mondják

FORDÍTÁS

A dinasztia kipszttulásával az örök családi hagyományok is kivesznek, s az életben maradt családtagok vallásellenes életet fognak élni.

MAGYARÁZAT

A varṇāśrama rendszerben sok vallásos szokás van, amelyek célja, hogy helyesen neveljék a családot az élet lelki értékeinek elérésére. Ezért a tisztító folyamatért — amely a születésnél kezdődik, s a halállal ér véget — az idősebb családtagok a felelősek. Az ő halálukkal azonban ezek a lelkileg tisztító családi hagyományok megszűnhetnek, s bekövetkezhet az a veszély, hogy a fiatal nemzedék a vallástalan szokásokat felvéve elveszti a lelki üdvösség lehetőségét. Ezért a család öregjeit semmi szín alatt sem szabad megölni.

40. VERS

अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः ।
स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसङ्करः ॥४०॥

adharmābhibhavāt kṛṣṇa
praduṣyanti kula-striyaḥ
strīṣu duṣṭāsu vārṣṇeya
jāyate varṇa-sankaraḥ

adharna—vallástalanság; *abhibhavāt*—túlsúlyba került; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *praduṣyanti*—el fognak fajulni; *kula-striyaḥ*—a család hölgytagjai; *strīṣu*—az asszony népé; *duṣṭāsu*—megrontván; *vārṣṇeya*—óh, Vṛṣṇi leszármazottja; *jāyate*—lesz; *varṇa-saṅkaraḥ*—nem várt utódok

FORDÍTÁS

Óh, Kṛṣṇa, a vallástalanság meghonosodásával elfajulnak a család nőtagjai, ami azután, óh, Vṛṣṇi leszármazottja, nem várt utódokat fog eredményezni.

MAGYARÁZAT

Az emberi társadalomban a békének, a jólétnek és a lelki fejlődésnek az Istenszerető lakosság léte az alapja. A varṇāśrama vallás szabályai oly módon vannak lefektetve, hogy az államban — az általános lelki fejlődés javára — egy vallásos nép akarata érvényesüljön. Az ilyen lakosság léte a nők erkölcsi tisztaságán és hűségén múlik. Ahogyan a gyermekek könnyen tévútra térhetnek, hasonlóan, a nők is nagyon hajlamosak az elfajzásra. Éppen ezért a család idősebb tagjainak védelmeznie kell a gyermekeket és a nőket az ilyen veszélytől. Ha a nők különféle vallásos gyakorlatokkal vannak lefoglalva, akkor nem fognak tévútra térni, s nem követnek el házasságtörést. Cānakya Paṇḍit szerint a nők általában nem igen értelmesek, s így nem megbízhatóak. Ezért erkölcsösségüket és hűséges odaadásukat a hagyományos vallásos cselekedetek gyakorlása által kell fejleszteni. Ily módon Istenszerető nemzedéket fognak szülni, amely képes lesz beilleszkedni a varṇāśrama rendszerbe. A varṇāśrama-dharma megszűntével a nők természetesen felügyelet nélkül fognak cselekedni, szadadon érintkeznek a férfiakkal — vagyis házasságtörést követnek el —, s az eredmény egy nem várt nemzedék lesz. A felelőtlen férfiak is házasságtörést okoznak, így a nem várt nemzedék el fogja árasztani a társadalmat, aminek majd háborúk és járványok (például pestis) lesznek a következményei.

41. VERS

सङ्करो नरकायैव कुलग्नानां कुलस्य च ।
पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः ॥४१॥

saṅkaro narakāyaiva
kula-ghnānām kulasya ca
patanti pitaro hy eṣām
lupta-piṇḍodaka-kriyāḥ

sarikarāḥ—nem várt gyerekek; *narakāya*—pokoli; *eva*—bizonyára; *kula-ghnānām*—a családot gyilkolóktól; *kulasya*—a családtól; *ca*—is; *patanti*—lezülленek; *pitaraḥ*—ösatyák; *hi*—bizonyára; *eṣām*—tőlük; *lupta*—megvont; *piṇḍa*—áldozatok; *udaka*—viz; *kriyāḥ*—elvégzése

FORDÍTÁS

A nem várt nemzedék szaporodása pokoli helyzetet teremt a családnak és a családi hagyományokat lerombolóknak. Az ilyen romlott családokban nem áldoznak ételt és italt az ösatyáknak.

MAGYARÁZAT

A gyümölcsöző cselekedetek (*karma-kāṇḍa*) szabályai szerint időnként ételt és vizet kell áldozni a család ösatyáinak. Ez Viṣṇu imádatával van egybekapcsolva, mert ha Viṣṇu ételmaradékát fogyasztja az ember, akkor megszabadulhat a karma mindenféle bűnös visszahatásától. Néha az ösatyák is ilyentől szenvednek, s az is megtörténhet, hogy némelyikük még durva-fizikai testhez sem jut, hanem arra kényszerül, hogy a finom-fizikai testben szellemként maradjon. Így amikor a leszármazottak a prasāda maradékait ajánlják az ösatyáknak, megszabadíthatják őket a szellemi és más nyomorúságos léttől. Az ösatyák megsegítése családi hagyomány, s az odaadó szolgálatot nem végzők számára az ilyen rituáció kötelező. Az odaadó szolgálatban élőknek nem szükséges az ilyen és ehhez hasonló szertartások betartása, mert Kṛṣṇát szolgálva sok százezer ösatyát is megmenthetnek a különféle nyomorúságtól. A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja:

*devarṣi-bhūtāpta-nṛṇām piṭṛṇām
na kiṅkaro nāyamṛṇi ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇam śaraṇyam
gato mukundaṁ pariḥṛtya kartam*

„Aki Mukundának, a fészabadulás adójának lótuszvirág lábánál keres menedéket, és aki minden más kötelezettséget feladott, nagy komolysággal haladva ezen az úton, annak nincsenek kötelezettségei sem a félistenek, a bölcsek, a családtagok, az emberiség, az ösatyák, sem pedig más közönséges élőlény iránt” (*Bhāg.* 11.5.41.).

Az efféle kötelezettségeknek tehát automatikusan eleget tesz az ember, ha az Istenség Legfelsőbb Személyiségét szeretettel szolgálja.

42. VERS

दोषैरेतैः कुलग्नानां वर्णसङ्करकारकैः ।
उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥४२॥

*doṣair etaiḥ kula-ghnānām
varṇa-saṅkara-kāraakaiḥ
utsādyante jāti-dharmāḥ
kula-dharmās ca śāśvatāḥ*

doṣaiḥ—ilyen hibák által; *etaiḥ*—mindezek; *kula-ghnānām*—a család elpusztítójától; *varṇa-sarikara*—nem várt gyerekek; *kāraakaiḥ*—a cselekvőktől; *utsādyante*—pusztulást okoznak; *jāti-dharmāḥ*—közösségi tervezetek; *kula-dharmāḥ*—családi hagyomány; *ca*—is; *śāśvatāḥ*—örök

FORDÍTÁS

A családi hagyományok pusztítóinak gonosz tettei véget vetnek a különféle közösségi tervezeteknek és a családok jólétét szolgáló cselekedeteknek.

MAGYARÁZAT

A *sanātana-dharmát* vagy másnéven a *varṇāśrama-dharma* négy osztályát, valamint a családot védelmező előírásokat úgy tervezték, hogy az emberi társadalom minden tagja felszabadulhasson az anyagi világból. Ézért a *varṇāśrama-dharma* hagyomány megtörése a felelőtlen vezetők által káoszt okoz a társadalomban, aminek eredményeképpen az emberek megfélemedeznek az élet igazi céljáról, Viṣṇuról. Az ilyen vezetők vakok, és csak a pusztulásba sodorják követőiket.

43. VERS

उत्सन्नकुलधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन ।
नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशुश्रुम ॥४३॥

*utsanna-kula-dharmāṇām
manuṣyāṇām janārdana
narake niyatam vāso
bhavatīty anuśūruma*

utsanna—elrontott; *kula-dharmāṇām*—a családi hagyományokkal rendelkezőktől; *maṇuṣyānām*—ilyen emberektől; *janārdana*—óh, Kṛṣṇa, lények fenntartója; *narake*—pokolban; *niyatam*—mindig; *vāsaḥ*—otthon; *bhavati*—lesz; *iti*—eképpen; *anusuśrūma*—hallottam a tanítványi lánctól

FORDÍTÁS

Óh, Janārdana, népek fenntartója, azt hallottam a tanítványi lánc által, hogy a családi hagyományokat lerombolóknak mindig a pokolban a helyük.

MAGYARÁZAT

Arjuna nem a saját, személyes tapasztalatára hivatkozik, hanem azt ismétli, amit a hiteles forrásoktól hallott. Ez a módja az igazi tudás elsajátításának. Az ember nem remélhet tényleges tudást, ha nem kap segítséget egy megfelelő személytől, vagyis olyantól, aki már elsajátította ezt. A vaṃśrama-dharma rendszer szerint az embernek halála előtt át kell mennie egy folyamaton, ami megtisztítja az elkövetett bűnös cselekedetektől. Ezt a folyamatot *prāyaścittā*-nak hívják, s ezt mindenkinek végig kell járnia, aki csak egy rossz tettet is elkövetett életében. Ellenkező esetben egészen biztos, hogy pokoli bolygókra kerül, ahol előző bűnös cselekedetei eredményeképpen nyomorúságos életben lesz része.

44. VERS

अहो बत महत्पापं कर्तुं व्यवसिता वयम् ।
यद्राज्यसुखलोभेन हन्तुं स्वजनमुद्यताः ॥ ४४ ॥

aho bata mahat-pāpam
kartum vyavasitā vayam
yad rājya-sukha-lobhena
hantum svajanam udyatāḥ

ahaḥ—óh, jaj; *bata*—milyen különös; *mahat*—nagy; *pāpam*—bűnök; *kartum*—cselekedni; *vyavasitāḥ*—elhatároztuk; *vayam*—mi; *yat*—úgy, hogy; *rājya*—királyság; *sukha-lobhena*—mohón vágyva a (királyi) boldogságra; *hantum*—ölni; *svajanam*—rokonokat; *udyatāḥ*—megpróbálunk

FORDÍTÁS

Óh, jaj, mily különös, hogy a királyi gyönyörök utáni vágytól hajtva súlyos bűnök elkövetésére készülünk!

MAGYARÁZAT

A világ történelmében bőven akad példa arra, hogy önző érdekektől hajtott személyek képesek voltak olyan súlyos bűnök elkövetésére, mint saját apjuk, anyjuk, vagy fivéreik legyilkolása. De Arjuna Kṛṣṇa jámbor híveként mindig tudatában volt az erkölcsi törvényeknek. Éppen ezért mindent megtett, hogy elkerülje a harcot.

45. VERS

यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः ।
धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत् ॥४५॥

*yadi mām apratīkāram
śāstram śāstra-pāṇayah
dhārtarāṣṭrā raṇe hanyus
tat me kṣemataram bhavet*

yadi—még ha; *mām*—nekem; *apratīkāram*—ellenállás nélkül; *śāstram*—teljes fegyverzet nélkül; *śāstra-pāṇayah*—akiknek fegyver van a kezükben; *dhārtarāṣṭrah*—Dhṛtarāṣṭra fiai; *raṇe*—a csatamezön; *hanyuḥ*—megölhetnek; *tat*—az; *me*—enyém; *kṣemataram*—jobb; *bhavet*—lesz

FORDÍTÁS

Inkább haljak meg ellenállás nélkül és fegyvertelenül a Dhṛtarāṣṭra fiak kezétől, mintsem harcoljak ellenük.

MAGYARÁZAT

A kṣatriyák harci szabályai szerint a fegyvertelen és ellenállást nem tanúsító ellenséget nem szabad megtámadni. Arjuna azonban elképesztő módon úgy döntött, hogy még akkor sem küzd, ha megtámadják. Nem vette figyelembe, hogy a másik fél mennyire akarta a harcot. Mindez azt bizonyítja, hogy Kṛṣṇa nagy híve, és meleg szívvvel érző ember volt.

46. VERS

सञ्जय उवाच ।

एवमुक्त्वार्जुनः सङ्ख्ये रथोपस्थ उपाविशत् ।

विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्नमानसः ॥४६॥

sañjaya uvāca
evam uktvārjunah sañkhye
rathopastha upāviśat
visṛjya sa-śaram cāpam
śoka-saṁvigna-mānasah

sañjayaḥ—Sañjaya; *uvāca*—mondta; *evam*—így; *uktvā*—szólván; *arjunaḥ*—Arjuna; *sañkhye*—a csatamezőn; *ratha*—harcis szekér; *upasthaḥ*—elhelyezkedve; *upāviśat*—ismét leült; *visṛjya*—félretéve; *sa-śaram*—nyilvesszőkkel együtt; *cāpam*—az íjat; *śoka*—kesergés; *saṁvigna*—kedvét veszttve; *mānasah*—az elméjében

FORDÍTÁS

Sañjaya mondta:

Így szólt Arjuna a csatatéren, majd íját és nyilát félredobva leült harci szekereén, s szívét elborította a bánat.

MAGYARÁZAT

Az ellenség helyzetének szemügyre vétele közben Arjuna felállt harci szekereén, de most annyira erőt vett rajta a szomorúság, hogy íját és nyilait félredobva ismét leült.

Egy ilyen kedves és jószívű bhakta, aki odaadóan, szeretettel szolgálja az Urat, érdemes arra, hogy elnyerje az önvalóról szóló tudást.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad Bhagavad-gītā első fejezetéhez, melynek címe: A seregek megtekintése a kurukṣetrai csatamezőn.

Második Fejezet

A Bhagavad-gītā tartalmának kivonata

1. VERS

सञ्जय उवाच ।

तं तथा रूपयाविष्टयश्चूर्णाकुतेश्चणम् ।

विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः ॥१॥

*sañjaya uvāca
tam tathā kṛpayāviṣṭam
asru-pūrṇākulekṣaṇam
viśādanam idam vākyam
uvāca madhusūdanaḥ*

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya mondta; *tam*—Arjunának; *tathā*—így; *kṛpayā*—részvétől; *aviṣṭam*—lesújtva; *asru-pūrṇa*—könnyekkel teli; *ākula*—kedvetlen; *ikṣaṇam*—szemek; *viśādanam*—panaszkodva; *idam*—ezeket; *vākyam*—szavakat; *uvāca*—mondta; *madhusūdanaḥ*—a Madhu démon végzete (Kṛṣṇa)

FORDÍTÁS

Saṅjaya mondta:

Arjuna együttérzését, nagy bánatát és könnyező szemeit látván így szólt Madhusūdana:

MAGYARÁZAT

Az anyagi részvét, a panaszkodás és a könnyek mind az igazi énről való tudatlanság jelei. Az önmegvalósítás részvétet jelent az örök lélek iránt.

A *madhusūda* szó nagy jelentőséggel bír ebben a versben. Madhu egy démon volt, akit Śrī Kṛṣṇa megölt. Arjuna azt szerette volna, ha most a félreértés démonával is végez, azzal, aki megakadályozta kötelessége végrehajtásában. Senki sem tudja, mi iránt kell részvétet éreznie. Például a fuldokló ruhája iránt érzett részvét értelmetlenség. A tudatlanság óceánjában fuldoklón sem segíthetünk azzal, ha csak külső ruháját, a durva-fizikai testét mentjük meg. Aki ezt nem tudja, és ezért csak a külső ruha miatt panaszodik, azt sūdṛának, vagyis fölöslegesen kesergőnek hívják. De Arjunához kṣatriya létére az ilyen viselkedés méltatlan volt.

Śrī Kṛṣṇa azonban véget vethet a tudatlan ember kesergésének. E célból énekelte el a *Bhagavad-gītā*t. Ez a fejezet az önmegvalósításról oktat bennünket az anyagi test és a lelki lény analitikus tanulmányozásával. Az oktatást maga a legfelsőbb hiteles forrás, Śrī Kṛṣṇa irányítja. Ez a megvalósítás csak akkor lehetséges, ha a gyümölcsöző cselekedetekre vágyó élőlény az igazi én tudatában cselekszik.

2. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

कुतस्ता कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम् ।
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥ २ ॥

śrī bhagavān uvāca
kutas tvā kaśmalam idam
viṣame samupasthitam
anārya-juṣṭam asvargyam
akīrti-karam arjuna

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *kutaḥ*—honnan; *tvā*—neked; *kaśmalam*—fertőzöttséget; *idam*—ezt (a

panaszkodást); *viṣame*—kritikus időpont; *samupasthitam*—jött; *anārya*—akik nem tudnak az élet értékéről; *juṣṭam*—gyakorolt; *asvargyam*—ami nem juttatja el az embert a felsőbb bolygókra; *akīrti*—becstelenség; *karam*—valaminek oka; *arjuna*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

Bhagavān, a Legfelsőbb Személy szólt:

Kedves Arjunám, hogyan fertőzhettek meg ezek a tisztátalanságok téged? Ez nem méltó az olyan emberhez, aki ismeri az élet fennköltebb értékeit. Az ilyen viselkedés nem a felsőbb bolygókra, hanem a becstelenséghez vezet.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa és az Istenség Legfelsőbb Személyisége egy és ugyanaz. Ezért hívják Őt az egész *Bhagavad-gītā*n keresztül *bhagavān*-nak. Bhagavān az Abszolút Igazság végső, legteljesebb arculata. Az Abszolút Igazságot három fokon valósítják meg: 1) mint Brahmant, a személytelen, mindent-átható Lelket, 2) mint Paramātmát, vagyis a Legfelsőbb minden élőlény szívében helyezkötött arculatát és 3) mint Bhagavānt, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, Śrī Kṛṣṇát.

Erről a *Śrīmad-Bhāgavatam* ír:

*vadanti tat tattva-vidas tattvaṃ yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmēti bhagavān iti śabdya*

„Az Abszolút Igazságot annak ismerője három fokban valósítja meg. E három fok mind azonos, és Brahmának, Paramātmának, valamint Bhagavānnak ismerik.” (*Bhāg.* 1.2.11.)

Ezt a három isteni arculatot a Nap példájával lehet megmagyarázni. A Napnak is három arculata van, mégpedig a napfény, a felszín és maga a bolygó. A napfény tanulmányozása csak kezdet, míg a Nap felszínének vizsgálata már fejlettebb tanulmányozás, de a legjobb az, ha valaki képes bejutni magába a Napba. A közönséges tanulók, akik megelégszenek a napfény tanulmányozásával — annak egyetemes kiterjedésével és személytelen természetének sugárzásával —, azokhoz hasonlíthatók, akik az Abszolút Igazságnak csak a Brahman arculatát valósították meg. Az ennél tovább haladó tanuló megismerheti a Nap felszínét, amit az Abszolút Igazság Paramātmā arculatának felismeréséhez hasonlítanak. De a Legfelsőbb Abszolút Igazság személyes vonásainak megvalósítása olyan, mintha a tanuló a Nap szívébe hatolna. Ezért a bhakták, vagyis az Abszolút

Igazság Bhagavān arculatát megvalósító transzcendentalisták a legeredményesebbek. Annak ellenére, hogy az Abszolút Igazságot tanulmányozók mind ugyanazt a témát vizsgálják — mert a napfényt, a Nap felszínét és a bolygó belső jellemzőit nem lehet egymástól elválasztani —, e három különböző fokot tanulmányozó mégis külön kategóriába tartozik.

Parāšara Muni, Vyāsadeva apja, s a kiváló hiteles szakértő pontosan megmagyarázta a szanszkrit *bhagavān* szó értelmét. Az összes vagyont, hatalmat, hírnevet, szépséget, tudást és a lemondani tudás jellemét birtokló Legfelsőbb Személyiséget Bhagavānnak hívják. Sok olyan személy él, aki végtelenül gazdag, roppant hatalmas vagy rendkívül szép, világhírű, esetleg kimagaslóan képzett és lemondó is. Mégsem állíthatja senki sem magáról azt, hogy ő rendelkezik az összes vagyonnal és hatalommal stb. Csak Kṛṣṇa mondhatja ezt, mert Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Egy élőlény sem — beleértve Brahmát, az Úr Śívát és Nārāyaṇát — rendelkezik annyi és olyan fokú teljességgel, mint Kṛṣṇa. Ezért maga Brahmā arra a következtetésre jut (s erről a *Brahma-saṁhitā* című művében olvashatunk), hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Vele senki sem egyenlő, s Ő felülmúlhatatlan is. Ő az elsődleges Úr, Bhagavān, akit Govindaként is ismernek, minden ok legfelsőbb oka.

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam*

„Sok olyan személy létezik, aki rendelkezik Bhagavān jellemvonásaival, de közülük Kṛṣṇa a legfelsőbb, mert Ő mindenkinél teljesebben birtokolja azokat. A Legfelsőbb Személy Ő, kinek teste örök, tudással és üdvösséggel teljes. Ő az elsődleges Úr, Govinda, minden ok oka.” (*Brahma-saṁhitā* 5.1.)

A *Śrīmad-Bhāgavatam* is közli az Istenség Legfelsőbb Személyisége megjelenéseinek sorát, de Kṛṣṇát az Istenség eredeti Személyiségeként írja le, akiből sok-sok inkarnáció és személyes Istenség árad:

*ete cāmśa-kalāḥ pumsaḥ kṛṣṇas tu bhagavān svayam
indrāri-vyākulaṁ lokam mṛḍayanti yuge yuge*

„Az Istenség itt közölt inkarnációi mind vagy teljes, vagy teljes értékű részleges kiterjedései az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, aki maga Kṛṣṇa.” (*Bhāg.* 1.3.28)

Ezért Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb eredeti személyisége, az Abszolút Igazság, a Felsőlélek és a személytelen Brahman eredete.

Arjuna panaszkodása rokonai sorsa miatt az Istenség Legfelsőbb Személyiségének jelenlétében valóban nem illő, Kṛṣṇa ezért meglepetését a *kutas*

(honnan) szóval érzékelteti. Az efféle férfiatlan érzékenység sohasem várható egy olyan személytől, aki az āryanokként ismert civilizált emberek osztályába tartozik. Az *āryan* szó olyan egyéneket jelöl, akik ismerik az élet igazi értékét, s akiknek civilizációja a lelki megvalósításon alapul. Az anyagi életfelfogástól vezérelt tömegek nem tudják, hogy az élet valódi célja az Abszolút Igazság, Viṣṇu, vagyis Bhagavān megvalósítása. Az ilyen embereket az anyagi világ felszínes vonásai igézték meg, ezért nem tudják, mit értsenek felszabadulás alatt. Azokat, akiknek sejtelmük sincs az anyagi kötelekekből való felszabadulásról, nem lehet āryanoknak nevezni.

Habár Arjuna kṣatriya volt, mégis megtagadta a harcot, s ezzel eltért az előírt köteletségétől. Az efféle gyávaság nem illő az āryanokhoz. A kötelességtől való elhajlás azonban nemhogy a lelki életben nem segít, de még csak hírnevet sem szerez ebben a világban. Kṛṣṇa nem helyeselte Arjuna rokonai iránt érzett úgynevezett részvétét.

3. VERS

क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते ।
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परंतप ॥३॥

*klaibyaṁ mā sma gamaḥ pārtha
naitat tvayy upapadyate
kṣudraṁ hṛdaya-daurbalyaṁ
tyaktvotiṣṭha parantapa*

klaibyaṁ — tehetetlenség; *mā* — ne; *sma* — vedd; *gamaḥ* — engedj; *pārtha* — óh, Pṛthā fia; *na* — soha; *etat* — így; *tvayi* — hozzád; *upapadyate* — illő; *kṣudram* — nagyon csekély; *hṛdaya* — szív; *daurbalyam* — gyengeség; *tyaktvā* — feladni; *uttiṣṭha* — kelj fel; *parantapa* — óh, ellenség fenyítője

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, ne hódolj meg tehát e lealázó tehetetlenség előtt, mert ez nem illő hozzád! Óh, ellenség fenyítője, válj meg a szív e kicsinyes gyengeségétől, és harcra fel!

MAGYARÁZAT

Arjunát ebben a versben Pṛthā fiaként szólítják. Pṛthā Kṛṣṇa apjának, Vasudevának a nővére, tehát Arjuna Kṛṣṇa vérrokona volt. Ha egy kṣatriya fia megtagadja a harcot, akkor ő csak névleg kṣatriya, s ugyanez vonatkozik egy

bráhmana fiúra is, ha istentelen életet él. Az ilyen hitvány kšatriya és bráhmana utódok csak szégyent hoznak a szülökre. Kṛṣṇa nem szerette volna, ha Arjunából is érdemtelen kšatriya sarj válik. Arjuna Kṛṣṇa legmeghittebb barátja volt, s ezért a Ő közvetlen irányítását élvezte. De minden bizalom ellenére Arjuna becstelenül cselekedett volna, ha feladja a harcot. Ezért mondta Kṛṣṇa: az ilyen viselkedés nem méltó Arjuna személyiségéhez. Arjuna azzal érvelt, hogy a tiszteletre méltó Bhīṣma és a rokonai iránt érzett szánalomból akar elállni a küzdelemtől, ám Kṛṣṇa véleménye szerint a hiteles források nem helyeslik az ilyen viselkedést. Ezért az efféle nagylelkűségtől, vagy az úgynevezett erőszak nélküliségtől meg kell válnia az olyan személynek, mint Arjuna, aki Kṛṣṇa közvetlen vezetése alatt állott.

4. VERS

अर्जुन उवाच ।

कथं भीष्ममहं सङ्ख्ये द्रोणं च मधुसूदन ।

इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन ॥४॥

arjuna uvāca

katham bhīṣmam aham saṅkhye

dronam ca madhusūdana

iṣubhiḥ pratiyotsyāmi

pūjārhāv arisūdana

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *katham*—hogyan; *bhīṣmam*—Bhīṣmát; *aham*—én; *saṅkhye*—a harcban; *dronam*—Dronát; *ca*—is; *madhusūdana*—óh, Madhu démon végzete; *iṣubhiḥ*—nyillal; *pratiyotsyāmi*—fogom visszahárítani; *pūjā-arhau*—akik imádatra méltóak; *arisūdana*—óh, ellenség legyőzője

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Óh, Madhu végzete, hogyan támadhatok én nyilakkal olyan harcosokra, mint Bhīṣma és Droṇa, akik méltók arra, hogy imádjam őket?

MAGYARÁZAT

A tiszteletre méltó előjárók, mint Bhīṣma, a nagyatyja és Droṇa, a tanító, mindig imádatra méltóak. Még ha ők támadnának, sem lenne szabad kezét

emelni rájuk. Az általános illem azt tanítja, hogy a feljebbvalókkal még szócsatába sem szabad bocsátkozni. Hogyan harcolhatna ellenük, ha egyszer tilos velük nyersen bánni, még ha durván viselkednének is? Vajon megtámadná valaha is Kṛṣṇa saját nagyatyját, Ugrasenát és tanárát, Sāndīpani Munit? Így érvelt Arjuna.

5. VERS

गुरुंहत्वा हि महानुभावान्
श्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके ।
हत्वार्थकामास्तु गुरुनिर्ह्व
भुञ्जीय भोगान् रुधिरप्रदिग्धान् ॥५॥

*gurūn ahatvā hi mahānubhāvān
śreya bhoktum bhaikṣyam apīha loka
hatvārtha-kāmāms tu gurūn ihaiva
bhuñjīya bhogān rudhira-pradighān*

gurūn—feljebbvalókat; *ahatvā*—megölve; *hi*—bizonyára; *mahā-anubhāvān*—nagy lelkeket; *śreyaḥ*—ennél jobb; *bhoktum*—élvezni (az életet); *bhaikṣyam*—koldulást; *apī*—még; *iha*—itt; *loka*—(ebben) a világban; *hatvā*—gyilkolás; *artha*—haszon; *kāmān*—ezt kívánva; *tu*—de; *gurūn*—feljebbvalók; *iha*—ebben a világban; *eva*—bizonyára; *bhuñjīya*—élvezni kell; *bhogān*—kellemes dolgokat; *rudhira*—vérrel; *pradighān*—szennyezett

FORDÍTÁS

Jobb koldulva élni ebben a világban, mintsem élvezni az életet a nagy lelkek, tanárain elpusztítása árán. Habár mohóak, mégis feljebbvalók ők nálam. Vér szennyezi be zsákmányunkat, ha megöljük őket.

MAGYARÁZAT

Az Írások parancsai szerint helyes, ha az ember megválik tanárától, amikor az elvesztve ítélőképességét, förtelmes tetteket hajt végre. Bhīṣma és Droṇa kötelezve érezték magukat arra, hogy Duryodhana pártját fogják, aki a múltban anyagilag támogatta őket. De pusztán e szempont miatt nem lett volna szabad így tenniük. Ez volt az oka tanári tekintélyük elvesztésének.

Arjuna azonban úgy véli, ennek ellenére ők továbbra is feljebbvalói, s az életük árán szerzett anyagi bőség sem lenne más, mint a vérrel szennyezett hadizsákmány élvezete.

6. VERS

न चैतद्विद्मः कतरन्नो गरीयो
यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः ।
यानेव इत्वा न जिजीविषाम-
स्तेऽवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः ॥ ६ ॥

*na caitad vidmaḥ kataran no gariyo
yad vā jayema yadi vā no jayeyuḥ
yān eva hatvā na jijīviṣāmas
te'vasthitāḥ pramukhe dhārtarāṣṭrāḥ*

na—sem; *ca*—szintén; *etat*—ezt; *vidmaḥ*—tudjuk; *katarat*—ami; *naḥ*—nekünk; *gariyaḥ*—jobb; *yat*—mi; *vā*—vagy; *jayema*—legyőznek; *yadi*—ha; *vā*—vagy; *naḥ*—bennünket; *jayeyuḥ*—győzünk; *yān*—öket; *eva*—bizonyára; *hatvā*—öléssel; *na*—soha; *jijīviṣāmaḥ*—élni akarunk; *te*—mindegyikük; *avasthitāḥ*—tartózkodnak; *pramukhe*—előttünk; *dhārtarāṣṭrāḥ*—Dhṛtarāṣṭra fiai

FORDÍTÁS

Azt sem tudjuk, melyik a jobb: ha mi győzünk, vagy ha ők győznek le minket. Ha megöljük Dhṛtarāṣṭra fiait — akik most előttünk sorakoznak a csatatéren —, tovább már mi sem akarnánk az életet.

MAGYARÁZAT

Arjuna nem tudta, mit tegyen; harcoljon-e, s ezáltal kockáztassa a felesleges erőszakot, vagy (habár a harc a kṣatriya kötelessége) vonuljon vissza, és koldulással tengesse életét. Ugyanis ha nem kerekedik felül az ellenségén, akkor számára a koldulás maradna az egyetlen megélhetési forma. De nem volt biztos a győzelemben sem, hiszen bármelyik fél akként kerülhetett ki e csatából. Még ha sikeres harc elé nézne is (mely egyben ügyük igazságát is jelentené), a Dhṛtarāṣṭra fiak halálával, a hiányuk miatt nagyon nehéz élet jutott volna osztályrészéül, s ilyen körülmények között ez egy másfajta vereséget jelentett volna. Ezek a megfontolások határozottan

bizonyítják, hogy Arjuna nemcsak Kṛṣṇa nagy hive, de rendkívül felvilágosodott személy is volt, aki teljesen ura tudott lenni elméjének és érzékszerveinek. Kivánsága, hogy koldulva éljen — habár királyi család szülötte — egy másik bizonyítéka annak, mily mértékben rendelkezett a lemondás nemes tulajdonságával. Ezek a jellemvonások, valamint Śrī Kṛṣṇának, lelki tanítómesterének az utasításaiba vetett hite azt mutatják, hogy Arjuna igazán erkölcsös ember volt. Ebből arra lehet következtetni, hogy többszörösen is kiérdemelte a felszabadulást.

Az ember mindaddig nem érheti el a tudás szintjét, amíg nem képes uralkodni az érzékszervein. Tudás és odaadó Istenszeretet nélkül pedig senkinek sincsen esélye a felszabadulásra. Arjuna rendelkezett ezekkel a tulajdonságokkal, s családi kapcsolatai is igen kedvezőek voltak.

7. VERS

कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः

पृच्छामि त्वां धर्मसंमूढचेताः ।

यच्छ्रेयः स्यान्निश्चितं ब्रूहि तन्मे

शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥ ७ ॥

*kārṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ
pṛcchāmi tvāṁ dharmasammūḍha-cetāḥ
yac chreyaḥ syān niścitam brūhi tan me
śiṣyas te'ham śādhi mām tvāṁ prapannam*

kārṇya—szánalmas; *doṣa*—gyengeség; *upahata*—áldozata; *svabhāvaḥ*—tulajdonságok; *pṛcchāmi*—kérdzem; *tvāṁ*—Téged; *dharmā*—vallás; *sammūḍha*—zavart; *cetāḥ*—a szívben; *yat*—mit; *śreyaḥ*—teljesen jó; *syāt*—lehet; *niścitam*—bizalmasan; *brūhi*—mond; *tat*—azt; *me*—nekem; *śiṣyaḥ*—tanítvány; *te*—Tied; *aham*—vagyok; *śādhi*—oktass; *mām*—engem; *tvāṁ*—Neked; *prapannam*—meghódoltam

FORDÍTÁS

Most zavarban vagyok a köteletségemet illetően, és gyengeségem miatt elvesztettem a lélekjelenlételemet. Ebben a helyzetben kérlek Téged, mondd meg világosan, mi a legjobb számomra! A tanítványod vagyok, egy lélek, aki meghódolt előtted. Kérlek, oktass engem!

MAGYARÁZAT

A természet saját elrendezése szerint az anyagi cselekedetek teljes rendszere a forrása annak a zavarodottságnak, ami minden élőlényre vonatkozik. Minden lépésnél bonyodalomba, zavarodottságba ütközünk, ezért mindenki kötelessége, hogy felkeressen egy hiteles lelki tanítómestert, aki képes helyesen vezetni őt, hogy az élet igazi értelme szerint cselekedjék. A Védikus Irodalom összes könyve azt tanácsolja, keressünk fel egy hiteles lelki tanítómestert, hogy megszabadulhassunk az élet bonyodalmaiktól, amelyek akaratum ellenére adódnak. Ezeket az erdőtűzhöz lehetne hasonlítani, amely valamiképpen lánggra lobban, bár senki sem gyújtotta meg. Ehhez hasonló a világ helyzete is: az élet bonyodalmai automatikusan jönnek, még ha nem is akarjuk őket. Senki sem akarja a tüzet, ám mégis előfordul, s mi megzavarodunk. A védikus bölcsesség ezért azt tanácsolja: ha meg akarjuk oldani az élet bonyodalmaikat, megérteni a megoldás tudományát, akkor fel kell kutatnunk egy hiteles lelki tanítómestert, aki a tanítványi lánc tagja, s így biztosan eljutunk a helyes tudáshoz. Ezért az embernek nem lenne szabad az anyagi tanácsstalanságban maradni, hanem egy lelki tanítómesterhez kell fordulnia. Ez a magyarázata ennek a versnek.

Melyik ember él anyagi kétségekben? Az, aki nem érti meg az élet problémáit.

A Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad az alábbi módon ír az ilyen emberről:

yo vā etad akṣaram gārgy aviditvāsmāl lokāt praiti sa kṛpaṇaḥ

„Szánalomra méltó ember az, aki nem oldja meg az élet bonyodalmaikat, s ily módon a kutyákhoz és macskákhoz hasonlóan hagyja el ezt a világot, anélkül, hogy megértené az önmegvalósítás tudományát.” (3.8.10.)

Az élőlény számára ez az emberi életforma a legértékesebb kincs, eszköz arra, hogy megoldja az élet problémáit. Ezért szánalmas az a személy, aki nem használja ki megfelelően ezt a lehetőséget.

A *kṛpaṇák*, vagy szánalmas személyek anyagi felfogásuk révén úgy pocsékolják idejüket, hogy túlságosan ragaszkodnak a családhoz, társadalomhoz és a szülőföldhöz. Az embernek gyakran a „börbetegség”¹

1.) A „börbetegség” a szexuális életre utal, amely a mai családalapítás szinte kizárólagos oka. S miként a viszkető seb az állandó vakarással súlyosbodik, úgy válik egyre nehezebbé annak az élete, aki anyagi vágyait ily módon akarja kielégíteni.

jelenti az alapot a családi élethez, vagyis a feleséghez, gyermekekhez és más családtagokhoz való vonzódáshoz. A *kṛpaṇaḥ* azt hiszi, képes megvédeni hozzátartozóit a haláltól; vagy azt gondolja, hogy családja és társadalma megmentheti annak torkából. Az alacsonyabbrendű állatoknál, akik szintén nevelnek utódokat, ugyanúgy megtalálható az efféle vonzódás.

Velük ellentétben vannak a bráhmanák, akik eléggé okosak, hogy testüket az élet nehézségeinek megoldására használják.

Arjuna okos volt, ezért megértette zavarodottságának igazi okát. Indítéka a családtagok iránti ragaszkodás volt, s a vágy, hogy megmentse őket a haláltól. Habár belátta, hogy harcosi kötelességét kellene teljesítenie, szálnalmas gyengesége miatt mégsem érezte magát képesnek erre. Ezért kért Śrī Kṛṣṇától, legfelsőbb lelki tanítómesterétől egyértelmű megoldást. Tanítványként ajánlotta fel magát Kṛṣṇának — véget akart vetni a baráti társalgásoknak. A tanítómester és a tanítvány közötti beszélgetések mindig komolyak, s most Arjuna így akart szólni a felismert lelki tanítómester előtt. A *Bhagavad-gītā* tudományának eredeti lelki tanítómestere tehát Kṛṣṇa, az első tanítvány pedig, aki alkalmas annak megértésére, Arjuna. Hogy ő miképpen értette meg a *Bhagavad-gītāt*, arról maga a Gītā beszél. Ennek ellenére az ostoba világi tudósok úgy magyarázzák, hogy nem Kṛṣṇa személye előtt kell átadni magunkat, hanem „a Kṛṣṇán belüli megszületetlennek”. Azonban Kṛṣṇa belseje és külseje között nincsen különbség. Aki ezt nem képes felfogni, s így próbálja megérteni a *Bhagavad-gītāt*, az a legostobább.

8. VERS

न हि प्रपश्यामि ममापनुद्या-
 घञ्चोक्तमुच्छोषणयिन्द्रियाणाम् ।
 अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं
 राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम् ॥८॥

*na hi prapaśyāmi mamāpanudyād
 yac chokam ucchoṣaṇam indriyāṇām
 avāpya bhūmāv asapatnam ṛddham
 rājyaṁ surāṇām api cādhipatyam*

na—nem; *hi*—bizonyára; *prapaśyāmi*—látom; *mama*—enyém; *apanudyāt*—elűzhetik; *yat*—azt; *śokam*—panaszt; *ucchoṣaṇam*—kiszikkasztja; *indriyāṇām*—az érzékszerveket; *avāpya*—nyerve; *bhūmau*—a Földön;

asapatnam—vetélytárs nélkülit; *ṛddham*—gazdag; *rājyam*—királyságot; *surāṇām*—a félistenekét; *api*—még ha; *ca*—is; *ādhipatyam*—uralmat

FORDÍTÁS

Nem tudom, hogyan üzzem el ezt a bánatot, amely kiszikkasztja érzéseimet, s melyet legyőzni nem leszek még akkor sem, ha egy vetélytárs nélküli, a félistenek uralmához hasonló királyságot nyerek a Földön.

MAGYARÁZAT

Habár Arjuna sokféle, erkölcsi törvényeken és vallási elveken alapuló érvvel hozakodott elő, úgy tűnik, erre a problémájára képtelen volt megoldást kapni lelki tanítómestere, Śrī Kṛṣṇa segítsége nélkül. Megértette, hogy az úgynevezett tudása hasznavehetetlen nehézségei elűzéséhez, melyek már egész létét felemésztették. Belátta, hogy ezeket a bonyodalmakat lehetetlen megoldania az olyan lelki tanítómester segítsége nélkül, mint Śrī Kṛṣṇa. Akadémikus tudás, humanista műveltség, magas rang stb., mindmind hasznavehetetlen az élet problémáinak megoldásában. Segítséget csak a Kṛṣṇához hasonló lelki tanítómester adhat. Ebből végkövetkeztetésként megállapíthatjuk: az a hiteles lelki tanítómester, aki százszázalékosan Kṛṣṇa-tudatú, mert csak ő képes megoldani az élet problémáit. Az Úr Caitanya szerint az az igazi lelki tanítómester, aki a szociális helyzetétől függetlenül mestere a Kṛṣṇa-tudat tudományának.

*kibāvipra, kibā nyāsi, śūdra kene naya
yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya*

„Az nem számít, ha az ember egy *vipra* (a védikus tudomány jeles brāhmaṇa tudósa), vagy alacsonyrendű család szülőtte, esetleg az élet lemondott rendjében (*sannyāsa*) él, mert ha mestere a Kṛṣṇa-tudománynak, akkor ő a hiteles és tökéletes lelki tanítómester.” (*Caitanya-caritāmṛta, Madhya* 8.127)

A Védikus Írodalom írja:

*ṣaṭ-karma-nipuṇo vipro mantra-tantra-viśāradaḥ
avaiṣṇavo gurur na syād vaiṣṇavaḥ śvapaco guruḥ*

„A tudós brāhmaṇa, aki bár a védikus tudomány mindegyik ágában kiváló, nem méltó arra, hogy lelki tanítómester legyen, ha nem Vaiṣṇava, vagyis ha nem kimagasló a Kṛṣṇa-tudat tudományában. Ellenben az alacsony kasztú család gyermeke azzá válhat, ha Vaiṣṇava, vagyis Kṛṣṇa-tudatú.” (*Padma Purāṇa*)

Az anyagi lét problémáit — születés, betegség, öregség és halál — nem lehet elhárítani vagyonszerzéssel vagy gazdasági fejlődéssel. Sok olyan gazdag, fejlett ország van a világon, amely bővelkedik az élet minden szükségletével, ám az anyagi lét problémái még ott is jelen vannak. Különböző utakon kutatják a békét, de az igazi boldogsághoz csak akkor jutnak, ha tanácsot kérnek Kṛṣṇától, vagy a Kṛṣṇa-tudományt képező *Bhagavad-gītától* és a *Śrīmad-Bhāgavatamtól*, illetve Kṛṣṇa hiteles képviselőjétől, a Kṛṣṇa-tudatú embertől.

Ha a gazdasági fejlődés és az anyagi kényelmek véget tudnának vetni a családi, szociális, nemzeti és nemzetközi bajok okozta kesergéseknek, akkor Arjuna nem mondta volna, hogy még egy vetélytárs nélküli földi királyság, vagy a felsőbb bolygókon élő félistenek korlátlan hatalma sem lenne képes elűzni panaszait. Ezért keresett a Kṛṣṇa-tudatban menedéket, s ez az a helyes út, amely a békéhez és harmóniához vezet. A gazdasági fejlődésnek, a világ feletti korlátlan hatalomnak az anyagi természet katasztrófái bármelyik pillanatban véget vethetnek. Manapság az emberek el szeretnék jutni a felsőbb bolygókra, meg akarják vetni lábukat a Holdon, de még az ilyen próbálkozások is egy csapásra kudarcba fulladhatnak. A *Bhagavad-gītā* megerősíti ezt: *kṣīne puṇye martyalokam viśanti* (Bg. 9.21.). „A jámbor tettek eredményének végetértével az ember ismét visszaesik a boldogság csúcjáról az élet legalacsonyabb állapotába.” A világ sok politikusa zuhant vissza ily módon, és az ilyen bukások még több okot szolgáltatnak a panasza.

Ezért, ha végleg véget szeretnénk vetni a zokszónak, akkor Arjuna példáját követve Kṛṣṇánál kell menedéket keresnünk. Arjuna tehát Kṛṣṇa segítségét kérte problémája végleges megoldásához, s ez a Kṛṣṇa-tudat útja.

9. VERS

सञ्जय उवाच ।

एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परंतपः ।

न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह ॥ ९ ॥

sañjaya uvāca
evam uktvā hṛṣīkeśam
guḍākeśaḥ parantapaḥ
na yotsya iti govindam
uktvā tūṣṇīm babhūva ha

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya mondta; *evam*—így; *uktvā*—beszélve; *hr̥ṣīkeśam*—Kṛṣṇához, az értekek urához; *guḍākeśaḥ*—Arjuna, a tudatlanság legyőzésének mestere; *parantapaḥ*—az ellenség megfenyítője; *na*—nem; *yotsye*—fogok harcolni; *iti*—eképpen; *govindam*—Kṛṣṇának, a gyönyör adójának; *uktvā*—mondva; *tūṣṇīm*—csöndes; *babhūva*—lett; *ha*—minden bizonnyal

FORDÍTÁS

Sañjaya folytatta:

Így beszélt Arjuna, az ellenség fenyítője, majd eképp szólt Kṛṣṇához: „Govinda, én nem fogok harcolni.” — aztán elhallgatott.

MAGYARÁZAT

Dhṛtarāṣṭra nagyon boldog lehetett, amikor megértette Arjuna szándékát, aki a harc helyett el akarta hagyni a csatateret, hogy aztán koldusként tengesse életét. De Sañjaya ismét csalódást okozott neki felvilágosításával, miszerint Arjuna képes ellenségei megölésére is (*parantapaḥ*). Habár Arjunát egy pillanatra elborította a család iránt érzett szeretetéből fakadó hamis bánat, mint tanítvány meghódolt Kṛṣṇa, a legfelsőbb lelki tanító-mester előtt. Ez arra a következtetésre enged, hogy hamarosan megszabadul ettől a hamis panasztól, s felvilágosulva az önmegvalósítás tökéletes tudománya által, vagyis a Kṛṣṇa-tudattal, biztosan harcolni fog. Így, ha Kṛṣṇa felvilágosítaná Arjunát — aki azután a végsőig küzdene —, szertefoszlna Dhṛtarāṣṭra öröme.

10. VERS

तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः ॥ १० ॥

tam uvāca hr̥ṣīkeśaḥ
prahasann iva bhārata
senayor ubhayor madhye
viṣīdantam idam vacaḥ

tam—neki; *uvāca*—mondta; *hr̥ṣīkeśaḥ*—az értekszervek ura, Kṛṣṇa; *prahasann*—mosolyogva; *iva*—oly módon; *bhārata*—óh, Dhṛtarāṣṭra, Bharata leszármazottja; *senayor*—a seregek; *ubhayor*—mindkét fél; *madhye*—között; *viṣīdantam*—a panaszkodónak; *idam*—az alábbi; *vacaḥ*—szavakat

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, ekkor a két sereg között az alábbi szavakat intézte Kṛṣṇa mosolyogva a bánattól súlytott Arjunának.

MAGYARÁZAT

A beszélgetés két intim barát, névszerint Hṛṣikeša és Guḍākeša között történt. Barátok voltak, tehát mindketten ugyanazon a szinten álltak, de az egyik önszántából a másik tanítványa lett. Kṛṣṇa mosolygott, mert egy barátja tanítványa akart lenni. Ő, mint mindenki ura és mestere, mindig felettünk van. Mégis, Kṛṣṇa elfogadja azt, aki barátként, fiúi szeretettel vagy hívőként közeledik Hozzá, vagy aki Őt szeretné ilyen szerepben látni. Amikor mesternek tekintették, rögtön vállalta ezt a szerepet, s tanítványához oktatóan, kellő komolysággal és szigorral szólt. Úgy tűnik, hogy a tanár és a tanítványa közötti beszélgetés a két sereg jelenlétében történt, nyíltan, hogy mindenkinek haszna származhassék ebből. A *Bhagavad-gītā* párbeszédét tehát nem egy bizonyos személynek, társadalomnak vagy közösségnek szánták, hanem mindenkinek: barátok és ellenségek egyenlően jogosultak arra, hogy meghallhassák.

11. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे ।

गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥ ११ ॥

śrī bhagavān uvāca
aśocyān anvaśocas tvam
prajñā-vādāṁś ca bhāṣase
gatāsūn agatāsūṁś ca
nānuśocanti paṇḍitāḥ

śrī bhagavān uvāca—Az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *aśocyān*—ami nem méltó a panaszkodásra; *anvaśocaḥ*—panaszkodsz; *tvam*—te; *prajñā-vādāḥ*—művelt beszéd; *ca*—szintén; *bhāṣase*—beszélve; *gata*—elveszett; *asūn*—élet; *agata*—nem vezett el; *asūn*—élet; *ca*—szintén; *na*—soha; *anuśocanti*—siránkoznak; *paṇḍitāḥ*—a tanult emberek

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Művelt beszéded mellett olyasmit gyászolsz, amiért nem szabadna bánkódni. A bölcsök nem keseregnek sem a halott, sem az élő felett.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa máris felvette a tanító szerepét, s megintette tanítványát azáltal, hogy közvetve bolondnak nevezte: „Művelt emberként szólsz, de azt mégsem tudod, hogy a tanult ember, aki ismeri a különbséget a test és a lélek között, nem panaszkodik a testi állapot egyik szakaszára sem; legyen az élő vagy halott.”

Ahogy az a későbbi fejezetek is megmagyarázzák majd, világossá fog válni, mit jelent a tudás: az anyag és a lélek, valamint mindkettőjük irányítójának ismeretét. Arjuna érve így hangzott: több fontosságot kell tulajdonítani a vallási elveknek, mint a politikának vagy a szociológiának. Azt azonban nem tudta, hogy az anyagról, a lélekről, s a Legfelsőbből szóló tudás még a vallásos formuláknál is fontosabb. Természetesen, mivel nem rendelkezett ezzel az ismerettel, nem lett volna szabad bölcs embernek mutatnia magát. Nem volt az, hiszen lényegtelen dolog miatt panaszkodott. A test megszületik, de pusztulásra is ítéltetett, holnap vagy holnapután elvész, ezért nem olyan fontos, mint a lélek. Aki ennek tudatában van, az valóban tanulnak, művelnek mondhatja magát, s az ő számára semmi ok sincs a panaszkodásra, függetlenül az anyagi test bármely helyzetétől.

12. VERS

न त्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः ।
न चैव नभविष्यामः सर्वे वयमतः परम् ॥१२॥

*na tv evāham jātu nāsam
na tvam̐ neme janādhipāḥ
na caiva na bhaviṣyāmaḥ
sarve vayam ataḥ param*

na—soha; *tu*—de; *eva*—bizonytal; *aham*—Én; *jātu*—lesz; *na*—soha; *āsam*—létezett; *na*—nem; *tvam*—te magad; *na*—nem; *ime*—mindezek; *janādhipāḥ*—királyok; *na*—soha; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *na*—nem úgy; *bhaviṣyāmaḥ*—létezni fog; *sarve*—mindannyian; *vayam*—mi; *ataḥ param*—ezek után

FORDÍTÁS

Nem volt olyan idő, amikor Én nem léteztem, s öröktől fogva vagy te és ezek a királyok is. A jövőben sem fog megszűnni életünk, létünk végtelen.

MAGYARÁZAT

A *Kaṭha-Upaniṣad*, valamint a *Śvetāśvatara-Upaniṣad* azt mondja:

*nityo nityānām cetanaś cetanānām
eko bahūnām yo vidadhāti kāmān
tam ātmasthaṁ ye'nupaśyanti dhīrās
teṣām śāntiḥ śāśvati netareṣām*

„Az Istenség Legfelsőbb Személyisége örökkévaló, s Ő a fenntartója a világ megszámlálhatatlan, szintén örökkévaló élőlényének, különböző helyzetűktől függetlenül, egyéni munkájuk és azok visszahatásai szerint. Teljes, tudatos részaszpektusában a tudatos élőlények szívében is létezik. Kizárólag csak azok a szent személyek tudják elérni a tökéletes és örökkévaló békét, akik a szívében is és kívül is látják ugyanazt a Legfelsőbb Urat.” (*Kaṭha*. 5.13. *Śvet*. 6.13.)

Kṛṣṇa világosan kimondja: Ő Maga, Arjuna és a csatatéren összegyűlt királyok mind örökkévaló, egyéni élőlények, s Ő a fenntartójuk a feltételekhez kötött, s felszabadult helyzetükben egyaránt. Az Istenség Személyisége a Legfelsőbb Egyéni Személy. Arjuna, az Úr örök társa, valamint az ott összesereglett uralkodók szintén egyéni, örök személyek. Az nem igaz, hogy nem léteztek egyenként a múltban, s hogy nem fognak megmaradni azokként. Egyéniségük megvolt a múltban és megszakítás nélkül létezni fog a jövőben is. Ezért oktalán, felesleges dolog bárkit is gyászolni.

A Legfelsőbb Hiteles Forrás, Śrī Kṛṣṇa nem ismeri el a māyāvādi elméletet, miszerint a feszabadulás, tehát a māyā vagy illúzió burkától való megszabadulás után az élőlény beleolvad a személytelen Brahmanba, és elveszíti egyéni létét. Azt az elméletet sem támasztja alá, mely a sajátos jellemvonásokat csakis a feltételekhez kötött állapotban ismeri el. Ebben a versben világosan kijelenti, hogy az Ő, valamint minden élőlény egyénisége a jövőben is folytatódni fog, és ezt az *Upaniṣadok* is megerősítik. Kṛṣṇának ez a kijelentése autentikus, mivel Ő nem kerülhet illúzió alá. Ha mindez nem lenne valóság, akkor nem hangsúlyozta volna ennyire még a jövőre vonatkozólag is. Egy māyāvādi érvelhet azzal, hogy a Kṛṣṇa által említett egyéniség nem lelki, hanem anyagi, és az egyéniség nélküli, személytelen Brahman a Legfelsőbb. Még ha el is fogadnánk ezeket az érveket, hogyan

különböztetné meg az ember Kṛṣṇa lelki sajátságait? Kṛṣṇa határozottan állítja, és sokféleképpen megerősíti azok létét a múltban és jövőben egyaránt; azokat Ő mindig megtartotta. Ami pedig a személytelen Brahmant illeti, arról azt tanítják, hogy az az Ő alárendeltje. Ha Őt egy közönséges, egyéni tudattal rendelkező, feltételekhez kötött lélekként fogadják el, akkor a *Bhagavad-gītának*, mint hiteles Írásnak nincsen értéke. Egy közönséges egyén az emberi gyarlóság négy hibájával¹ képtelen meghallgatásra érdemeset tanítani. A *Bhagavad-gītā* felette áll az ilyen irodalomnak, egy világi könyvet sem lehet összehasonlítani vele. Ha valaki közönséges emberként fogadja el Kṛṣṇát, akkor a *Bhagavad-gītā* elveszíti minden jelentőségét. A māvādi érve szerint a versben említett többes szám szokásszerű, és csak a testre utal. De az előző vers az ilyen testi felfogást már elítélte. Ezek után hogyan tudhatott volna Kṛṣṇa egy szokásszerű állítást adni? Ha pedig az egyéniség az empirikus univerzumra vonatkozna, akkor nem lenne szükség Kṛṣṇa tanítására. Kṛṣṇa és az egyéni lélek többes száma egy örök tényező, s mindezt a *Vedák* is megerősítik. Az egyéniség ezért a lelki sikon is megmarad, s ezt hangsúlyozzák a nagy ācāryák, mint Śrī Rāmaṇuja és mások is. A *Bhagavad-gītā* sok helyen megemlíti, hogy Isten bhaktái megértik ezt.

Azok pedig, akik irigykednek Kṛṣṇára, mert Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége, el vannak zárva e nagy mű lényegének megértésétől. A nem-bhakta közelítése a *Bhagavad-gītā* tanításához olyan, mintha a méhek kívülről nyalogatnák a mézesüveget, pedig tartalmát csakis az üveg felnyitása után, belülről lehet élvezni. Hasonlóan, a *Bhagavad-gītā* misztikumát kizárólag a bhakták érthetik meg, más nem, s ezt állítja a könyv Negyedik Fejezete is (*Bg.* 4.3). A *Bhagavad-gītā*t nem érthetik meg olyan személyek, akik irigyek Kṛṣṇa valódi létére, ezért annak māvādi magyarázata az igazság legfélrevezetőbb módja. Az Úr Caitanya megtiltotta a māvādik értelmezéseinek olvasását, és figyelmeztet bennünket, hogy aki elfogadja a māvādi filozófiát, az elveszíti minden képességét a *Bhagavad-gītā* igazi misztériumának megértéséhez.

A világon minden ember, aki nagyon műveltnek adja ki magát, de a valóságban kevés tudással rendelkezik, megkaphatja ugyanazt a védikus igazságot, ami Arjunának adatott, ha az ő példáját követve szintén meghódol Śrī Kṛṣṇa előtt.

-
- 1.) a) *bhrama* — téved
 b) *pramāda* — az illúzió rabja
 c) *vīpra-lipsā* — csal
 d) *karaṇa-apāṭava* — érzékei tökéletlenek

13. VERS

देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्था रस्तत्र न मुह्यति ॥१३॥

*dehino 'smin yathā dehe
kaumāram yauvanam jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati*

dehinaḥ—a megtestesültté; *asmin*—ebben; *yathā*—mint; *dehe*—a testben; *kaumāram*—gyermekkor; *yauvanam*—fiatalság; *jarā*—öregség; *tathā*—hasonlóan; *dehāntara*—a test cseréje; *prāptiḥ*—teljesítés; *dhīraḥ*—a józan; *tatra*—azután; *na*—sohasem; *muhyati*—megtéved

FORDÍTÁS

Amint a megtestesült lélek állandóan vándorol ebben a testben a gyermekkortól a serdülőkoron át az öregkorig; a halál után is egy másik testbe költözik. Az igazi énet megvalósított embert azonban nem téveszti meg az efféle változás.

MAGYARÁZAT

Miután minden élőlény egyéni lélek, ezért mindenki teste pillanatonként változik. Az egyéni lélek végül a halál beálltával elhagyja testét, és egy másikba vándorol. Miután az biztos, hogy a következő születésben új testet kapunk, egy lelkit vagy egy anyagit, ezért Arjunának semmi oka nem volt sem Bhiṣma, sem Droṇa halála felett keseregni, belátva, hogy öreg testüket kapunk, egy lelkit vagy egy anyagit, ezért Arjunának semmi oka nem volt sem Bhiṣma, sem Droṇa halála felett keseregni; belátva, hogy öreg testüket csak újakra cserélik, felújítva energiájukat. Ez lehetővé teszi az élvezet és a szenvedés változatait, aszerint, hogy az ember miként cselekedett életében. Bhiṣma és Droṇa nemes jellemük miatt biztosan lelki formát kaptak volna következő életükben, vagy legalábbis mennyeit (felsőbbolygóbelit), ami az anyagi lét felsőbbrendű élvezésére való. Így Arjunának panaszra egyik esetben sem lehet oka.

Aki tökéletes tudással rendelkezik az egyéni lélekről, a Felsőlélekről, valamint az anyagi és a lelki természetéről, azt *dhīrának*, vagyis a legjózanabb embernek hívják. Az ilyen személyt sohasem tévesztik meg a testek cseréi. A lelkek (és Isten) egységéről szóló māvādi elméletet nem

lehet elfogadni annak alapján, miszerint azt nem lehet parányi részekre osztani. Ez a Legfelsőbbet feloszthatóvá és változtathatóvá tenné, ami viszont ellentmond annak az elvnek, miszerint Ő megbonthatatlan.

Ahogy azt a *Bhagavad-gītā* megerősíti, a Legfelsőbb parányi részei örökké (*sanātana*) léteznek, *kṣarāknak* hívják őket, ami annyit jelent: hajlamosak arra, hogy lezuhanjanak az anyagi természetbe¹ (*Bg.* 15.16.). Ezek az egyéni részek mindig parányiak, és azok maradnak még a felszabadulás után is. Felszabadulásuktól azonban örökké az Istenség Személyiségével fognak élni, teljes tudásban és boldogságban. A Felsőlélekre — akit Paramātmaként ismernek, s aki, bár minden egyéni testben jelen van, különbözik az élőlényektől — a tükröződés elvét lehet alkalmazni. Amikor a víz visszatükrözi az eget, akkor ezzel egyidejűleg a Napot, a Holdat és a csillagokat is láttatja. Az élőlényeket a csillagokhoz lehet hasonlítani, a Napot vagy a Holdat pedig a Felsőlélekhez. Arjuna képviseli az egyéni, parányi lelket, a Legfelsőbb Lélek pedig az Istenség Személyisége, Śrī Kṛṣṇa. Ők nincsenek ugyanazon a fokon. Ha Arjuna egy szinten lenne Kṛṣṇával, vagy ha Kṛṣṇa nem lenne felsőbbrendű Arjunánál, akkor oktató-oktatott viszonyuk értelmetlenné válna. Ha az anyagi energia (*māyā*) mindkettőjüket varázsa alatt tartotta volna, akkor semmi értelme, hogy az egyik tanár, a másik pedig tanítvány legyen. Az efféle oktatás hiábavaló lenne, mert a *māyā* karmai között senki sem lehet autentikus tanár. Śrī Kṛṣṇát ezért a Legfelsőbb Ūrként ismerik el, aki felsőbbrendű helyzetben van, mint Arjuna, az élőlény, aki megfelelkezve lelki létéről, a *māyā* vonzóereje alá került.

14. VERS

मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः ।
आगमापायिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥१४॥

*mātrā-sparsās tu kaunteya
śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dāḥ
āgamāpāyino'nityās
tāms titikṣasva bhārata*

mātrā—érzéki; *sparsāḥ*—érezékelés; *tu*—csak; *kaunteya*—óh, Kunti fia; *śīta*—tél; *uṣṇa*—nyár; *sukha*—boldogság; *duḥkha-dāḥ*—fájdalmat adó;

1.) Ellentétben a Legfelsőbbel, akit *akṣarānak* hívnak.

āgama—megjelenő; *apāyinaḥ*—eltűnő; *anityāḥ*—nem állandó; *tān*—mindegyikük; *titikṣasva*—próbdáld meg eltűrni; *bhārata*—óh, Bharata dinasztia leszármazottja

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, a boldogság és a boldogtalanság ideiglenes megjelenése, valamint kellő időben való eltűnése olyan, mint a tél és a nyár váltakozása. Óh, Bharata sarjadéka, ezek csak érzékelfogásból erednek, s az embernek el kell tűrnie őket anélkül, hogy zavarnák őt.

MAGYARÁZAT

Ha a feladatát jól szeretné végrehajtani, az embernek meg kell tanulnia eltűrni a boldogság és a boldogtalanság ideiglenes megjelenését és eltűnését. A védikus előírások szerint az ember még a Māgha hónapban is (amely január közepétől február közepéig tart) fürödjön meg kora reggel. Olyankor nagyon hideg van, de a vallásos elveket betartó ennek ellenére sem vonakodik. Hasonlóan, egy nő sem húzódzik főzni a konyhában májusban és júniusban, a legforróbb nyári évszak idején. Az embernek minden éghajlati kényelmetlenség ellenére végre kell hajtania feladatát.

A harc a kṣatriyák vallásos elve, s előírt kötelességüktől még akkor sem szabadna eltérniük, ha netalán valamely barátjukkal vagy rokonukkal kellene megküzdeniük. Az embernek követnie kell a vallásos elvek szabályait és utasításait annak érdekében, hogy felemelkedjen a tudás szintjére, mert csakis tudással és odaadó Istenszeretettel szabadulhat meg a mājā karmaiból.

A két különböző név, amellyel Arjunát megszólítják, szintén jelentőségteljes. Hogy Kaunteyaként hívják, ez az anyja felőli nemes vérokonságra utal; a Bhārata megnevezés pedig az apai ágon való nagyságára. Úgy tűnik, mindkét ágtól nagy örökséget kapott. E nemes hagyaték a kötelességek helyes végrehajtásának felelősségét vonja maga után, ezért nem kerülhetette el a harcot.

15. VERS

यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ ।
समदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥ १५

*yam hi na vyathayanty ete
puruṣam puruṣarṣabha*

*sama-duhkha-sukham dhīram
so'mṛtatvāya kalpate*

yam—aki; *hi*—bizonyára; *na*—soha; *vyathayanti*—gyötörnek; *ete*—mindezek; *puruṣam*—egy személynek; *puruṣarṣabha*—legjobb az emberek között; *sama*—változatlan; *duhkha*—boldogtalanság; *sukham*—boldogság; *dhīram*—türelmes; *saḥ*—ő; *amṛtatvāya*—alkalmas a halhatatlanságra

FORDÍTÁS

Óh, emberek legjobbjá (Arjuna), akit a boldogság és boldogtalanság nem zavar, sőt rendíthetetlen mindkettőben, az biztosan megérett a felszabadulásra.

MAGYARÁZAT

Legyen az bárki, ha szilárd elhatározással törekszik a lelki megvalósítás fejlett fokának elérésére, s ha képes egyenlően elviselni a boldogság-boldogtalanság támadásait, akkor biztosan megérett a felszabadulásra. A varṇāśrama intézményben az élet negyedik szakasza, névszerint a lemondás rendje (sannyāsa) sok fáradságot jelent. De aki komolyan törekszik élete tökéletesítésére, az minden nehézség ellenére, biztosan felveszi ezt a rendet. A bonyodalmak általában abból adódnak, hogy az embernek el kell vágnia a családjához fűződő kötelekeit, vagyis fel kell adnia kapcsolatát feleségével és gyermekeivel. Azonban, ha valaki képes eltűnni az ilyen nehézségeket, akkor biztosan halad a lelki megvalósításhoz vezető úton. Itt Arjunának is azt tanácsolják, hogy tartson ki kṣatriya kötelessége mellett, még ha nehezére is esik a harc családtagjai és más, hasonlóan szeretett személyek ellen. Az Úr Caitanya huszonnégy éves korában lépett a sannyāsa rendbe, magára hagyva fiatal feleségét és idős anyját, akikről így (bár rászorultak), senki sem gondoskodott. Mégis elfogadta ezt a rendet a felsőbb cél érdekében, megingás nélkül végrehajtva magasabbrendű kötelességét. Ily módon lehet felszabadulni az anyagi rabszolgaságból.

16. VERS

नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः ।
उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥१६॥

*nāsato vidyate bhāvo
nābhāvo vidyate sataḥ
ubhayor api dṛṣṭo 'ntas
tv anayos tattva-darsibhiḥ*

na—soha; *asataḥ*—a nemlétezőből; *vidyate*—van; *bhāvaḥ*—állandóság; *na*—soha; *abhāvaḥ*—változó tulajdonság; *vidyate*—létezik; *sataḥ*—az örökkévalóból; *ubhayoḥ*—a kettő közül; *api*—valóban; *dṛṣṭaḥ*—megfigyelt; *antaḥ*—végkövetkeztetés; *tu*—de; *anayoḥ*—közülük; *tattva*—igazság; *darsibhiḥ*—a látnokok által

FORDÍTÁS

Az igazság látnokai arra a következtetésre jutottak, hogy a nemlétezőből nincsen állandóság, a létezőből pedig megszűnés. A látnokok erre mindkettő alapos tanulmányozásával jöttek rá.

MAGYARÁZAT

A változó testnek nincsen állandósága. A modern orvostudomány is elismeri, hogy a test minden pillanatban cserélődik a különféle sejtek hatásaira és ellenhatásaira, s ezért van növekedés és öregség. A lélek azonban örökké létezik, ugyanaz marad a test és az elme minden változása ellenére. Ez a különbség az anyag és a lélek között. Ez utóbbi örök, a test pedig természeténél fogva mindig változik. Ezt a következtetést az igazság különféle látnokai mind elfogadták, úgy az imperszonalisták, mint a perszonalisták. A *Viṣṇu Purāṇában* az áll, hogy Viṣṇunak és tartózkodási helyeinek is önragyogó lelki léte van (*jyotīṃṣi viṣṇur bhavanāni viṣṇuḥ*). A „létező” és „nem létező” szavak csakis a transzcendensre, illetve a materiálisra vonatkoznak. Mindenki, aki az igazság birtokában van, osztozik e felfogásban.

Ez a kezdete annak az oktatásnak, amiben Kṛṣṇa az ismeretek hiányától megzavart élőlényeket részesíti. A tudatlanság eltávolítása magába foglalja az imádó és az imádott közötti örök kapcsolat visszaállítását, s az ebből eredő felfogást, miszerint különbség van a szerves részek (élőlények) és az Istenség Legfelsőbb Személyisége között. A Legfelsőbb természetét úgy ismerheti meg az ember, hogy mélyrehatóan tanulmányozza önmagát. Az önvaló és Isten közötti különbséget a rész és egész viszonyához lehet hasonlítani. A Legfelsőbbet a *Vedānata-sūtrákban* (V.S. 1.1.2.) és a *Śrīmad-Bhāgavatamban* (Bhāg. 1.1.1.) is az összes kiáradás eredetének fogadták el. Ezek felsőbb- és alsóbbrendűek. Az élőlények a felsőbb

természethez tartoznak, s erre a Hetedik Fejezet is fényt fog deríteni. Habár nincsen különbség az energia és az energiaforrás között, ez utóbbit a Legfelsőbbnek, az energiát — vagy természetet — pedig alárendeltként fogadják el. Az élőlények ezért mindig a Legfelsőbb Úr alárendeltjei, ahogyan egy szolga alárendeltje urának, a tanítvány pedig tanítójának. Addig, amíg az ember a tudatlanság varázsában van, lehetetlen megértenie az ilyen nyilvánvaló bölcsességet. Kṛṣṇa azért tanítja a *Bhagavad-gītā*t, hogy elűzze a tudatlanságot, s hogy minden élőlényt örök időkre felvilágosítson.

17. VERS

अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम् ।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति ॥१७॥

*avināśi tu tad viddhi
yena sarvam idaṁ tatam
vināśam avyayasyāśya
na kaścit kartum arhati*

avināśi—elpusztíthatatlan; *tu*—de; *tat*—az; *viddhi*—tudd meg; *yena*—aki által; *sarvam*—az egész (test); *idaṁ*—ezt; *tatam*—kiterjedt; *vināśam*—pusztulást; *avyayasya*—az elpusztíthatatlant; *asya*—ezt; *na*—nem; *kaścit*—senki; *kartum*—megtenni; *arhati*—képes

FORDÍTÁS

Tudd meg, hogy az, ami áthatja az egész testet, elpusztíthatatlan; ezért a lelket senki sem képes megsemmisíteni!

MAGYARÁZAT

A lélekről szóló tudományt itt Maga az Istenség Személyisége ismerteti, aki ebben a versben még világosabban magyarázza a lélek egész testre kiterjedő igazi természetét. Bárki megértheti, hogy e szétáradás a tudat. Mindenki tudatos a fájdalmakról és gyönyörökről, amelyeket vagy az egész testen, vagy annak csak egyes részein érzékelünk. Ez az ember saját testére korlátozódik. Egyik test tudatlan a másik fájdalmairól és gyönyöreiről. Ezért minden test az egyéni lélek egy megtestesülése, a lélek jelenlétének

bizonyítéka pedig az egyéni tudat. A Védikus Irodalomból megtudhatjuk, hogy a lélek nagysága megegyezik egy hajszálvég keresztmetszetének egy tizezred részével.

A *Śvetāśvatara Upaniṣad* is megerősíti ezt:

*bālāgra-śata-bhāgasya śatadhā kalpitasya ca
bhāgo jīvaḥ sa vijñeyaḥ sa cānantyāya kalpate*

„Ha egy hajszál felső végét felosztjuk száz részre, majd az így kapott töredéket ismét százra, akkor a kapott egységek azonosak lesznek a lélek nagyságával.” (*Svet.* 5.9.)

A *Śrīmad-Bhāgavatamban* ugyanez a változat található:

*keśāgra-śata-bhāgasya sādṛśātmakah
jīvaḥ sūkṣma-svarūpo'yaṁ saṅkhyātīto hi cit-kaṇaḥ*

„Megszámlálhatatlan lelki atomrészcseke létezik, melyet a hajszálvég felső keresztmetszetének egy tizezred részéhez mérnek.”

Ezért az egyéni lélekrészcseke lelki atom, amely kisebb az anyagi atomnál, s megszámlálhatatlanul sok létezik belőle. Ez a nagyon parányi lélekszakra az anyagi test alapja, hatása az egész testre kiterjed, mint ahogy valamely gyógyszer koncentrátuma is szétoszlik minden tagban. A lélek e kiterjedését tudatként érzékelhetjük minden testtájon, s ez egyben jelenlétének is bizonyítéka. Minden laikus ember megértheti, hogy tudat nélkül halott a test, s ezt semmilyen anyagi erőfeszítés által sem lehet feléleszteni. Ezért a tudat nem az elemek egy bizonyos összetételének, hanem a léleknek az eredménye. A *Muṇḍaka Upaniṣad* még részletesebben ír az atomnyi lélekről:

*eṣo 'ṅurātmā cetasā veditavyo
yasmin prāṇaḥ pañcadhā samviveśa
prāṇaiś cittam sarvam otam prajānām
yasmin viśuddhe vibhavaty eṣa ātmā*

„A lélek atomnyi és csakis tökéletes értelemmel lehet felfogni. Ez a parányi lélek ötfajta levegőben (*prāṇa, apāna, vyāna, samāna* és *udāna*) lebeg, a szívben helyezkedik el, és hatását kiterjeszti a megtestesült élőlény minden részére. Ennek lelki hatása akkor nyilvánvaló, amikor már megtisztult az ötféle anyagi levegő szennyeződésétől.” (3.1.9.)

A *haṭha*-yogarendszer célja, hogy különféle ülőhelyzetek által ellenőrizték a tiszta lelket körülzáró ötféle levegőt. A cél tehát nem az anyagi haszon, hanem a parányi lélek felszabadítása a materiális atmoszféra bonyodalmaiból.

Tehát az atomnyi lélek természetét mindegyik Védikus Írás elismeri, s ezt minden épelméjű ember is tapasztalhatja a gyakorlatban. Csak egy elmebeteg hiheti a parányi lelket mindent átható *Viṣṇu-tattvának*. A lélek hatása az egyéni test minden részében elterjedhet. A *Muṇḍaka Upaniṣad* szerint ez az atomnyi lélek az élőlények szívében helyezkedik el, s miután a materialista tudósok érzékelőképességét ez meghaladja, némelyikük boldogul azt állítja: nem is létezik. Az atomnyi, egyéni lélek bizonyára jelen van a szívből a Felsőlélekkel együtt, s ezért minden energia, ami a test működéséhez szükséges, ebből a testrészből ered. A tüdőből oxigént szállító vértestecskék energiájukat a lélektől kapják. Ha a lélek elhagyja helyzetét, akkor a vér aktivitása és a hőtermelése is megszűnik. Az orvostudomány elismeri a vörösvértetek jelentőségét, ám azt nem tudja kideríteni, hogy az energia forrása a lélek. Azt azonban, hogy a szív a központja a test összes energiájának, mégis elismeri.

A lelki egész ilyen atomnyi részecskéit a napfényrészecskékhez hasonlítják. A napfény megszámlálhatatlan ragyogó fényelemet tartalmaz. Hasonlóan, a Legfelsőbb Úr parányi részei sem mások, mint a Belőle áradó fény atomnyi szikrái, melyeket *prabhānak* vagy felsőenergiának neveznek.

A védikus tudás bizonyítja, a modern tudomány pedig nem tagadja a testben élő lelket.

18. VERS

अन्तवन्त इमे देहा नित्यसोक्ताः शरीरिणः ।

अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत ॥१८॥

*antavanta ime dehā
nityasyuktāḥ śārīriṇaḥ
anāśino'prameyasya
tasmād yudhyasva bhārata*

antavantah—mulandóak; *ime*—mindezek; *dehah*—anyagi testek; *nityasya*—örökké létezőek; *uktah*—így mondják; *śārīriṇah*—a megtestesült lelkek; *anāśinah*—megsemmisíthetetlenek; *aprameyasya*—a mérhetetlennek (a felfoghatatlannak); *tasmāt*—ezért; *yudhyasva*—harcolj; *bhārata*—őh, Bharata leszármazottja

FORDÍTÁS

Harcra fel, óh, Bharata leszármazottja, hiszen az elpusztíthatatlan, felfoghatatlan és örök élőlénynek csupán az anyagi teste van kitéve a megsemmisülésnek!

MAGYARÁZAT

Az anyagi test természeténél fogva mulandó. Lehet, hogy azonnal elpusztul, lehet, hogy csak száz év múlva. Ez csupán idő kérdése. Az anyagi testet képtelenség örökké megtartani. De a lélek olyan parányi, hogy az ellenség meg sem láthatja, mit sem szólva arról, hogy megölje. Tehát panaszra nem adhat okot egyik szempont sem, hiszen az élőlény megölése, és az anyagi test örökös megtartása is lehetetlen.

A vallási elvek betartása szükségszerű, mert a Lelki Egész parányi része anyagi testét a tettei után kapja. A *Vedānta-sūtrák* az élőlényt fénynek minősítik, mert szerves része a Legfelsőbb fényének. Míképpen a napsugár tartja fenn az egész kozmoszt, úgy tartja fenn a lélek sugárzása is az anyagi testet. A szellemi lélek távoztával azonnal elkezdődik a bomlás. A fizikai test jelentéktelenségét tehát könnyű belátnunk. Arjunának azt tanácsolták, hogy harcoljon, s áldozza fel az anyagi testet a vallás ügyéért.

19. VERS

य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।
उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥१९॥

*ya enam vetti hantāram
yaś cainam manyate hatam
ubhau tau na vijānīto
nāyam hanti na hanyate*

yaḥ—bárki; *enam*—ezt; *vetti*—tudja; *hantāram*—gyilkos; *yaḥ*—bárki; *ca*—szintén; *enam*—ezt; *manyate*—gondolja; *hatam*—halott; *ubhau*—mindkettő; *tau*—ők; *na*—sohasem; *vijānītaḥ*—tudással; *na*—sohasem; *ayam*—ezt; *hanti*—megölik; *na*—vagy; *hanyate*—megöl

FORDÍTÁS

Aki az élőlényt gyilkosnak vagy gyilkolhatónak hiszi, az nem érti igazi természetét. A tudással rendelkező tudja, hogy a lélek nem gyilkos és nem is gyilkolható.

MAGYARÁZAT

Az embernek tudnia kell, hogy a testen belüli élőlény ép marad még akkor is, ha az anyagi testet halálos seb éri. Az előző versekben nyilvánvalóvá vált: a lelket (természeténél fogva) semmilyen anyagi fegyver nem képes elpusztítani. Amit megölnek, vagy amit állítólag megölnek, az csupán a test. Ez azonban ne bátorítson senkit sem a test elpusztítására! A védikus utasítás így hangzik: *māhimśyāt sarva-bhūtāni*. „Ne alkalmazz erőszakot soha, senki ellen!” Ezért az állatok mézszárlását sem támogatja az az elv, mely szerint a lelki élőlényt nem lehet meggyilkolni. Valakinek a testét megölni a Felsőbb hatalom megbízása nélkül förtelmes és büntetendő az állam, valamint Isten törvényei szerint.

Hozzá kell tennünk azonban, hogy Arjuna nem a saját szeszélyei miatt, hanem a vallás elvéért öl.

20. VERS

न जायते म्रियते वा कदाचि-
 न्नायं भूत्वा भविता वा न भूयः ।
 अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो
 न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥२०॥

*na jāyate mriyate vā kadācit-
 nāyam bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ
 ajo nityaḥ śāśvato 'yam purāṇo
 na hanyate hanyamāne śarīre*

na—soha; *jāyate*—születik; *mriyate*—meghal; *vā*—vagy; *kadācit*—mindenkor (a múltban, a jelenben és a jövőben); *na*—sohasem; *ayam*—ezt; *bhūtvā*—létrejött; *bhavitā*—létre fog jönni; *vā*—vagy; *na*—nem; *bhūyaḥ*—létrejött (befejezett múlt idő); *ajaḥ*—megszületetlen; *nityaḥ*—örökkévaló; *śāśvataḥ*—maradandó; *ayam*—ezt; *purāṇaḥ*—a legöregebb; *na*—sohasem; *hanyate*—megölik; *hanyamāne*—meggyilkolható; *śarīre*—a testtől

FORDÍTÁS

A lélek nem ismer sem születést, sem halált; ha már létezett, többé meg nem szünhet; nem-született, örökkévaló, mindig-létező, halhatatlan és ősi, s ha a testet meg is ölik, ő meg nem ölhető.

MAGYARÁZAT

Minőségileg a Legfelsőbb Lélek piciny, atomnagyságú töredék része egy Ővele. A testtel ellentétben a lelket nem érik változások, ezért néha *kūṭasthānak* vagy szilárdnak nevezik. A test hatféle változás alárendeltje. Az anya méhéből születik, növekszik, utódokat hoz létre, marad egy időre, fokozatosan sorvad, és végül eltűnik a feledésben. Az anyagi testet öltött lelket azonban nem érik ilyen változások, vagyis csak a test születik meg. Minden ami megszületik, az el is múlik. Mivel a léleknek nincs születése, ezért múltja, jelene és jövője sincsen. Örökkévaló, mindig-létező és eredeti, azaz létrejöttének nincsen nyoma a történelemben. Időbeni eredetét az ember a test befolyása alatt próbálja kinyomozni. A testtel ellentétben a lélek soha, semmikor nem öregszik meg. Ezért van az, hogy az úgynevezett öregember éppolyan vígkedvűnek érezheti magát, mint gyermek vagy fiatal korában. A test változásai nem befolyásolják a lelket, nem oszlik szét az idővel (mint a fa vagy bármilyen más anyag), és ivadéka sincsenek. A test melléktermékei, névszerint a gyermekek, szintén különböző egyéni lelkek, s az csak a testnek tudható be, hogy egy bizonyos személy gyermekeiként szerepelnek. A test a lélek jelenlétének következtében fejlődik ki, de a lélek nem változik, és ivadékot sem hoz létre. Ezért mentes a test hatféle változásától.

A *Kaṭha Upaniṣadban* (1.2.18.) is találhatunk egy hasonló kijelentést, melynek jelentése és magyarázata ugyanaz mint a *Bhagavad-gītáé*, ám egy sajátos szót — *vipaścīti* — alkalmaz, aminek értelme: „tudós” vagy „tudással rendelkező”. A lélek mindig tudással vagy tudattal telített, ezért a tudat a lélek tünete. Ennek segítségével felfoghatjuk a lélek szívből való jelenlétét még akkor is, ha magát a lelket nem találjuk. Néha nem láthatjuk a Napot a felhők vagy más okok miatt, de a napfény jelenléte elegendő bizonyíték arra, hogy nappal van. Mihelyt egy kis fényt látunk korán reggel az égen, megérthetjük, hogy felkelt a Nap. Hasonlóan, miután egy kis tudat minden testben megtalálható, legyen az emberé vagy állaté, meggyőződhetünk a lélek jelenlétéről is. A lélek tudata azonban különbözik a Legfelsőbb tudatától, mert a Legfelsőbb Tudat magába foglal minden tudást: a múltat, a jelent és a jövőt is, míg az egyéni lélek tudata hajlamos a feledékenységre. Abban az esetben, ha a lélek megfelel az igaz természetéről, Kṛṣṇa felsőbbrendű leckéiből kap oktatást és felvilágosulást. Kṛṣṇa nem feledékeny, mert ha az lenne, akkor tanítása hasznavethetlen volna.

Kétféle lélek létezik, mégpedig a parányi lélekrészecske (*aṇu-ātmā*) és a Felsőlélek (*vibhu-ātmā*).

Ezt a *Kaṭha Upaniṣad* (1.2.20.) is megerősíti:

*aṅor aṅīyān mahato mahīyān
 ātmāsya jantor nihito guhāyām
 tam akraṭuḥ paśyati vīta-śoko
 dhātuḥ prasādān mahimānam ātmanaḥ*

„A Felsőlélek (Paramātmā) és az atomnyi lélek (*jīvātmā*) is a test ugyanazon fáján, az élőlény szívében helyezkedik el, s csupán az, aki megszabadult minden anyagi vágytól és panasztól tudja megérteni — a Legfelsőbb kegyéből — a lélek dicsőségét.”

A Felsőléleknek is Kṛṣṇa a kútjöje, s erre a későbbi fejezetek is fényt derítenek. Az atomnyi lélek Arjuna, aki megfélekedezett igazi természetéről, s ezért szüksége van Kṛṣṇa, vagy az Ő hiteles képviselője (a lelki tanítómester) felvilágosítására.

21. VERS

वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम् ।
 कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम् ॥ २१ ॥

*vedāvināśinam nityam
 ya enam ajam avyayam
 katham sa puruṣaḥ pārtha
 kam ghātayati hanti kam*

veda—tudván; *avināśinam*—elpusztíthatatlant; *nityam*—mindig; *yaḥ*—aki; *enam*—ezt; *ajam*—a meg nem születettet; *avyayam*—változhatatlant; *katham*—hogyan; *saḥ*—ő; *puruṣaḥ*—személy; *pārtha*—óh, Pārtha (Arjuna); *kam*—kit; *ghātayati*—megsebesít; *hanti*—meggyilkol; *kam*—kit

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, hogyan lehetne gyilkos, vagy miképpen bírhatna rá bárkit is a gyilkolásra az, aki tudja, hogy a lélek elpusztíthatatlan, meg nem született, örök és változatlan?

MAGYARÁZAT

Mindennek megvan a helyes használhatósága, s a teljes tudással rendelkező előtt nem ismeretlen, hogyan és hol alkalmazza mindezt. Ugyanígy erőszakot is lehet használni, s hogy miképpen, az a tudással rendelkezőtől

függ. Habár a békebíró halálbüntetéssel sújtja az emberéletet oltót, tettét nem lehet helyteleníteni, mert azt a törvény szabályai szerint rendelte el. A *Manu-samhitā*, az emberiség törvénykönyve helyesli a gyilkos halálra ítéletét, mert így következő életében nem kell szenvednie az elkövetett nagy bűn visszahatásai miatt. Ezért a király által kiszabott kötélt általi halálbüntetés tulajdonképpen jótékonyosság a gyilkos számára. Hasonlóan, ha Kṛṣṇa rendeli el a harcot, akkor arra a következtetésre kell jutni, hogy ez az erőszak a legfelsőbb igazságot szolgálja. Ily módon Arjunának is ezt kellett volna tennie, jól tudván, hogy amit a Kṛṣṇáért való harcban követ el, az nem erőszak. Mert bármi történjék is, az embert, helyesebben szólva a lelket nem lehet meggyilkolni. Tehát az igazságszolgáltatás érdekében megengedett az erőszak. Egy sebészeti műtét sem a beteg elpusztítására van, hanem annak gyógyulását szolgálja. Ezért a harc, amit Arjuna Kṛṣṇa utasításának értelmében fog végrehajtani, teljes tudásban történik, s így nem lehet semmilyen visszahatása sem.

22. VERS

वासंसी जीर्णानि यथा विहाय
 नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि ।
 तथा शरीराणि विहाय जीर्णा-
 न्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥२२॥

*vāsāmsi jīrṇāni yathā vihāya
 navāni grhṇāti naro'parāṇi
 tathā śarīrāṇi vihāya jīrṇāni
 anyāni saṁyāti navāni dehī*

vāsāmsi—ruhák; *jīrṇāni*—régiek és elnyüttek; *yathā*—ahogyan; *vihāya*—felad; *navāni*—új ruhákat; *grhṇāti*—elfogad; *naraḥ*—egy ember; *aparāṇi*—más; *tathā*—ugyanúgy; *śarīrāṇi*—testeket; *vihāya*—felad; *jīrṇāni*—öregeket és hasznavehetetleneket; *anyāni*—különbözőeket; *saṁyāti*—felvesz; *navāni*—új öltözékeket; *dehī*—a megtestesült

FORDÍTÁS

Miként az ember leveti elnyütt ruháit és újakat ölt magára, úgy adja fel a lélek is az öreg és hasznavehetetlen testeket, hogy újakat fogadjon el helyükbe.

MAGYARÁZAT

Az atomnyi, egyéni lélek elfogadott tény. Még néhány modern tudós is — aki nem hisz a lélek jelenlétében, de ugyanakkor nem képes magyarázatot adni a szívből származó energia eredetére — kénytelen elismerni a test állandó cseréjét, amely a csecsemőkorból a gyermekkorba, onnan a serdülőkorba, majd a felnőttkorba és az öregségbe való átalakuláson keresztül nyilvánul meg. Az öregség után a csere áttevődik egy másik testre, ahogyan azt a fenti vers már megmagyarázta.

Az egyéni atomnagyságú lélek egy másik testbe jutása a Felsőlélek kegye által lehetséges. Ő teljesíti az atomnyi lélek kívánságait, mint ahogyan az ember eleget tesz barátja kéréseinek. A *Vedák* a lelket és a Felsőlelket két madárhoz hasonlítják, akik egyazon fán ülnek. Az egyik madár (az egyéni, atomnagyságú lélek), akit foglyul ejtett az anyag fájának gyümölcse, csipegeti azt; miközben a másik (Kṛṣṇa) csupán tanúként figyel barátját. Így, bár minőségileg ugyanazok — lényegükben mégis eltérőek. Kṛṣṇa a „tanú-madár”, Arjuna pedig a „csipegető”. Habár barátok, az egyik mégis mester, a másik pedig szolga. E kapcsolat elfeledése okozza azt, hogy az atomnyi lélek helyzete változik egyik „fáról” a másikra, vagyis egyik testből a másikba vándorol. A jīva, vagyis az alárendelt madár nagyon keményen küzd az anyagi test fáján, ám ha beleegyezően elfogadja a másik madarat legfelsőbb tanítómestereként — ahogyan Arjuna is egyetértett azzal, hogy önszántából meghódoljon Kṛṣṇa utasításai előtt —, akkor rögtön megszabadul minden panasztól. Ezt úgy a *Muṇḍaka-Upaniṣad* (3.1.2.), mint a *Śvetāśvatara-Upaniṣad* (4.7.) is megerősíti:

*samāne vṛkṣe puruṣo nimagno
'nīśayā śocati muhyamānaḥ
juṣṭam yadā paśyaty anyam īsam asya
mahimānam iti vīta-śokaḥ*

„Habár a két madár ugyanazon a fán ül, a csipegetőt aggodalom és rosszkedv tölti el, mert a fa gyümölcset próbálja élvezni. De ha valami módon arcát barátja, az Úr felé fordítja, és felismeri az Ő dicsőségét, akkor a szenvedő madár azonnal megszabadul minden aggodalomtól.”

Arjuna arcát örök barátja, Kṛṣṇa felé fordította, és Őtöle tanulta a *Bhagavad-gītát*. Ily módon, Kṛṣṇától hallván megérthette Kṛṣṇa felsőbb dicsőségét, s megszabadulhatott minden panasztól.

Kṛṣṇa Arjunát itt arra utasítja, hogy ne keseregjen öreg nagyatyja és tanítója testi cseréje miatt. Inkább örülnie kellene, mert igazságos harcban öli meg testüket, s így egyszerre megtisztulhatnak a különféle anyagi

cselekedetek összes visszahatásától. Aki életét adja az áldozati oltáron vagy az igaz csatában, az azonnal megtisztul a visszahatásoktól, és magasabb létbe emelkedik. Így Arjunának semmi oka sem volt a kesergésre.

23. VERS

नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः ।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥ २३ ॥

*nainam chindanti śastrāṇi
nainam dahati pāvakaḥ
na cainam kledayanty āpo
na śoṣayati mārutaḥ*

na—sohasem; *enam*—ezt; *chindanti*—darabokra vágják; *śastrāṇi*—fegyverek; *na*—sohasem; *enam*—ezt; *dahati*—megégeti; *pāvakaḥ*—a tűz; *na*—sohasem; *enam*—ezt; *kledayanti*—nedvesítik; *āpaḥ*—a víz; *na*—sohasem; *śoṣayati*—felszárítja; *mārutaḥ*—a szél

FORDÍTÁS

A lelket semmilyen fegyver sem képes feldarabolni, tűz nem égeti, víz nem nedvesítheti, és a szél nem száríthatja.

MAGYARÁZAT

A transzcendentális lelket a különféle fegyverek — mint például szablya, tűz, eső, tornádó, stb. — képtelenek elpusztítani. Úgy tűnik, hogy a védai civilizáció a modern tűzfegyvereken kívül még sok másféle, földből, vízből, levegőből, éterből stb. készült fegyvert is ismert. Még a mai korszak nukleáris fegyverei is a tűzfegyverek csoportjába tartoznak, ám hajdanában más, különféle anyagi elemekből készült fegyverek is léteztek. A tűzfegyvereket vízfegyverekkel háritották el, ami ismeretlen a modern tudomány előtt. A mai tudósok a tornádó-fegyverekről sem tudnak. De bármit is találjon fel a tudomány, a lelket semmi sem képes megsemmisíteni, és feldarabolni sem lehet soha.

Az sem volt lehetséges sem egykor, sem most, hogy az egyéni lelket az eredeti Lélekből kivágják. A mājāvādī filozófus mindamellett nem képes beszámolni arról, hogy az egyéni lélek miként került a tudatlanságba, és ennek következtében miképpen borította be az illuzórikus energia. Miután az

atomnyi lélek egyénisége örökkévaló (*sanātana*), ezért hajlamos az illúzió hatása alá kerülni, elveszítve így a Legfelsőbb Úr társaságát, miként a tűz szikrái is — habár minőségileg ugyanazok, mint a tűz — hajlamosak arra, hogy kialudjanak, ha kipattannak a lángok közül. A *Varāha Purāna* az élőlényeket a Legfelsőbb szerves részeiként írja le. A *Bhagavad-gītā* szerint is ez az örök jellemzőjük. Így tehát az élőlény az illúzióból való felszabadulás után is különálló azanosság marad, miként erre Kṛṣṇa Arjuna oktatása közben is fényt derít. Arjuna felszabadult a Kṛṣṇától kapott tudomány által, ám sohasem lett eggyé Vele.

24. VERS

अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च ।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः ॥ २४ ॥

*acchedyo'yam adāhyo'yam
akledyo'soṣya eva ca
nityaḥ sarva-gataḥ sthāṇur
acalo'yam sanātanaḥ*

acchedyaḥ—törhetetlen; *ayam*—ezt (a lelket); *adāhyaḥ*—éghetetlen; *ayam*—ezt; *akledyaḥ*—oldhatatlan; *asoṣyaḥ*—nem lehet felszáritani; *eva*—minden bizonnyal; *ca*—és; *nityaḥ*—örökkévaló; *sarva-gataḥ*—mindenen keresztülható; *sthānuḥ*—állandó; *acalaḥ*—megingathatatlan; *ayam*—ezt; *sanātanaḥ*—örökké ugyanaz

FORDÍTÁS

Az egyéni lélek törhetetlen, oldhatatlan, és sem megégetni, sem felszáritani nem lehet. Ő mindent-átható, örökkévaló, változhatatlan, rendíthetetlen és örökké ugyanaz.

MAGYARÁZAT

A parányi lélek ezen tulajdonságai végérvényesen bebizonyítják, hogy az egyéni lélek örökre a Lelki Egész atomnyi részecskéje és az is marad mindig — változatlanul. A monizmus elméletét nagyon nehéz alkalmazni ebben az esetben, mert az egyéni lélektől sohasem várják azt, hogy egynemű egységet érjen el a Legfelsőbbel. Az anyagi szennyeződésből való felszabadulás után az atomnyi lény kívánsága szerint megmaradhat lelki

szikraként az Istenség Legfelsőbb Személyiségének ragyogó sugaraiban, de a bölcs lelkek a transzcendentális bolygókra kerülnek, hogy ott az Istenség Személyiségével társuljanak.

A *sarva-gataḥ* (minden-átható) szó jelentős, mert ahhoz semmi kétség nem fér, hogy az élőlények mindenhol jelen vannak Isten teremtésében. Megtalálhatók a Föld felszínén, a vízben, a levegőben, a földben, sőt még a tűzben is. Az a hit, miszerint a tűz sterilizálja őket, nem fogadható el, mert itt világosan áll: a lelket tűz meg nem égetheti. Ezért ahhoz semmi kétség nem fér, hogy a Nap bolygón is élnek élőlények, az ottani körülményeknek megfelelő testtel. Ha a Nap lakatlan lenne, akkor a *sarva-gataḥ*, vagyis a „mindent-átható” szó értelmetlenné válna.

25. VERS

अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते ।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि ॥२५॥

*avyakto'yam acintyo'yam
avikāryo'yam ucyate
tasmād evaṁ viditvainaṁ
nānuśocitum arhasi*

avyaktaḥ—láthatatlan; *ayam*—ezt (a lelket); *acintyaḥ*—felfoghatatlan; *ayam*—ezt; *avikāryaḥ*—változatlan; *ayam*—ezt; *ucyate*—úgy mondják; *tasmāt*—ezért; *evaṁ*—ily módon; *viditvā*—jól tudván; *enam*—ezt; *na*—nem; *anuśocitum*—kesereghet felette; *arhasi*—megérdemled

FORDÍTÁS

Úgy mondják, hogy a lélek láthatatlan, felfoghatatlan és változatlan. Ezt tudván, nem szabadna bánkódnod a test miatt.

MAGYARÁZAT

Miként korábban már megmagyarázták, anyagi felfogással mérve a lélek olyan, hogy még a legprecízebb mikroszkóppal sem lehet felfedezni, vagyis láthatatlan. Ami pedig a lélek létét illeti, azt kísérleti úton senki sem képes meghatározni. Az egyetlen bizonyíték a *śruti*, vagyis a védikus bölcelet. El kell fogadnunk ezt az igazságot, mert a lélek valóságának (amely a tudat révén érzékelhető tény) megértésére nincsen másfajta mód. Sokféle olyan

dolog van, amit csupán a felsőbbrendű tekintély alapján kell elfogadnunk. Senki sem tagadhatja anyja szavahihetőségét, amikor az apa kilétének megállapításáról van szó. Az apa azonosságának eldöntésére nincsen más lehetőség, mint elfogadni az anya felsőbb tekintélyét. Hasonlóan, a lélek megértésének a *Vedák* tanulmányozása az egyetlen módja. Más szóval, emberi-kisérleti tudással felfoghatatlan. A lélek tudat és tudatos — ez is a *Vedák* állítása —, nekünk pedig el kell fogadnunk ezt. A testtel ellentétben a lelket nem érik változások, ezért a végtelen Legfelsőbb Lélekhez viszonyítva mindig atomnyi marad. A Legfelsőbb Lélek végtelen, az atomnyi pedig végtelenül kicsi és változatlan, így sohasem tud egyenlővé válni a Végtelennel, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségével. Ezt a *Vedák* többféle módon ismétlik, hogy a lélek fogalom meghatározását megszilárdítsák. Az ismétlés szükségszerű a helyes megértéshez.

26. VERS

अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् ।
तथापि त्वं महाबाहो नैनं शोचितुमर्हसि ॥ २६ ॥

*atha cainam nitya-jātam
nityam vā manyase mṛtam
tathāpi tvam mahā-bāho
nainam śocitum arhasi*

atha—ha azonban; *ca*—szintén; *enam*—ezt; *nitya-jātam*—mindig megszületik; *nityam*—örökre; *va*—vagy; *manyase*—így gondolva; *mṛtam*—halott; *tathāpi*—még akkor is; *tvam*—te; *mahā-bāho*—óh, Erős-karú; *na*—soha; *enam*—ezt (a lelket); *śocitum*—búsulni; *arhasi*—érdemes

FORDÍTÁS

Óh, Erős-karú, búsulásra még akkor sincs okod, ha azt hiszed, hogy a lélek szüntelenül megszületik és mindig meghal.

MAGYARÁZAT

A filozófusoknak mindig létezik egy olyan, a buddhistákkal rokon rétege, akik nem hisznek a lélek testen túli külön léteben. Úgy tűnik, ők léteztek már akkor is, amikor Śrī Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītā*t elbeszélte, és lokāyatikák, valamint vaibhāṣikák néven voltak ismeretesek. Ezek a filozófusok azt

állítják, hogy az élet tünetei — azaz a lélek — az anyagi összetétel bizonyos fejlett állapotában keletkeznek. A modern materialista tudósok és filozófusok is hasonlóan gondolkodnak. Szerintük a test fizikai elemek összetétele, az élettünetek pedig a vegyi és fizikai elemek egymásra hatásának egy bizonyos stádiumában keletkeznek. Az antropológia nevű tudományág ezen a filozófián alapul. Jelenleg sokféle álvallás létezik, amelyek főleg Amerikában váltak divattá. Ezek ugyanazt a filozófiát vallják, mint a nihilista, nem Istenszerető buddhista szekták.

Még ha Arjuna a vaibhāṣika filozófusokhoz hasonlóan nem is hinne a lélek létében, akkor sem lenne oka a búslakodásra. Senki sem hagy fel kötelessége teljesítésével, hogy egy csomó vegyszer elvesztésén keseregjen. A modern tudomány háborúiban sok tonna vegszert elpazarolnak az ellenség legyőzésére. A vaibhāṣika filozófia szerint az úgynevezett lélek vagy ātmā megsemmisül a test halálával. Így tehát, ha Arjuna elfogadja a védikus következtetést, miszerint létezik egy örökkévaló, atomnyi lélek, vagy ha nem is hisz a lélek létezésében; egyik esetben sincsen oka szomorúságra. A fenti elmélet szerint semmi értelme a halál felett keseregni, hiszen az anyagból oly sok élőlény keletkezik, és hal meg minden pillanatban. Ha ez így lenne, akkor Arjunának nincs miért bánkódnia, ugyanis, ha az élet nem folytatódik egy új testben a halál után, akkor a nagyatyja és tanára meggyilkolásából származó bűnök sem hatnának vissza rá. Kṛṣṇa ugyanakkor nem fogadta el a védikus bölcséletet mellőző vaibhāṣikák filozófiáját, s gúnyosan *mahā-bāhunak*, erős-karúnak szólítja Arjunát, aki kṣatriya volt, tehát a védikus kultúrához tartozott. Így illő volt folytatnia a védikus elvek betartását.

27. VERS

जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥२७॥

*jātasya hi dhruvo mṛtyur
dhruvaṁ janma mṛtasya ca
tasmād aparihārya'rthe
na tvam śocitum arhasi*

jātasya—a megszületett; *hi*—minden bizonnyal; *dhruvaḥ*—a tény; *mṛtyuḥ*—a halál; *dhruvam*—tényt; *janma*—születés; *mṛtasya*—a halottból; *ca*—szintén; *tasmāt*—ezért; *aparihārye*—az elkerülhetetlennek; *arthe*—erre vonatkozólag; *na*—ne; *tvam*—te; *śocitum*—keseregj; *arhasi*—megérdemled

FORDÍTÁS

A megszületett számára biztos a halál, a holt számára pedig a születés. Ezért nem szabadna keseregned kötelességed elkerülhetetlen végrehajtása közben.

MAGYARÁZAT

Az embernek az életében elkövetett tettei szerint kell újraszületnie, s egy cselekedetperiódus befejezése után meg kell halnia, hogy aztán ismét új életre keljen. Ily módon forog a születés és halál kereke váltakozva, felszabadulás nélkül. A születés és halál ezen körfolyamata azonban nem támogatja a felesleges gyilkolást, mézárhlást és háborút. Ugyanakkor az erőszak és a háború az emberi társadalom elkerülhetetlen tényezői a törvény és a rend fenntartása miatt.

A kuruksetrai csata a Legfelsőbb kívánsága szerint történt, s így elkerülhetetlen volt. A kšatriya kötelességét az igaz ügyért való harc jelentette. Miért is féljen Arjuna, vagy miért is bánkódjon rokonai halála felett, ha egyszer kötelességének tett eleget? Nem volt méltó arra, hogy a törvény megszegésével aláessen a bűnös tettek visszahatásainak, amitől annyira félt. Hozzá tartozói halálát nem tudná megakadályozni helyes kötelessége végrehajtásának elkerülésével. Ez csak megalázást jelentene, mert a rossz cselekedet útját választotta.

28. VERS

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत ।
अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥२८॥

*avyaktādīni bhūtāni
vyakta-madhyāni bhārata
avyakta-nidhanāny eva
tatra kā paridevanā*

avyaktādīni—a kezdetben meg nem nyilvánult; *bhūtāni*—minden teremtet; *vyakta*—megnyilvánult; *madhyāni*—a középső stádiumban; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *avyakta*—megnyilvánulatlan; *nidhanāni*—minden, ami megsemmisül; *eva*—ez így van; *tatra*—ezért; *kā*—mi; *paridevanā*—bánat

FORDÍTÁS

A kezdetben minden teremtett élőlény megnyilvánulatlan, középső szakaszukban megnyilvánulnak, majd a megsemmisüléskor ismét megnyilvánulatlanok lesznek. Miért búsuljon hát az ember?

MAGYARÁZAT

Kétféle filozófus létezik: az egyik hisz a lélek létében, míg a másik nem. Ám a halott test felett egyiküknek sincs oka keseregni. A védikus bölcsesség követői ateistáknak hívják azokat, akik nem hisznek a lélek létében. Kesergésre még akkor sincs ok, ha a vita kedvéért elfogadjuk az ateista elméletet. A lélek különálló lététől eltekintve, az anyagi elemek megnyilvánulatlanok a teremtés előtt. A meg nem nyilvánulás e finom-fizikai állapotából lesz a megnyilvánulás, mint ahogyan éterből levegő, levegőből tűz, tűzből víz, s vízből föld keletkezik. A föld sok megnyilvánulás eredete. Vegyünk például egy nagy felhőkarcolót, ami szintén a földből jön létre. Rombadőlése után a megnyilvánultból ismét megnyilvánulatlan lesz, s végső fokon atomokként fog tovább létezni. Az energiamegmaradás törvénye helytálló, csak az a különbség, hogy a dolgok idővel megnyilvánulnak, majd ismét megnyilvánulatlanokká válnak. Így hát mi értelme keseregni bármelyik állapot felett? Semmi sem veszik el, még akkor sem, ha megnyilvánulatlaná válik. A középső stádiumot kivéve, a kezdetén és a végén minden elem ilyen állapotban van, de ez nem jelent igazi anyagi különbséget.

Ha pedig elfogadjuk a védikus végkövetkeztetést, amiről a *Bhagavad-gītā* ír, miszerint az anyagi testek idővel elmúlnak (*antavanta ime dehāḥ*), de a lélek örökkévaló (*nityasyuktāḥ śarīriṇaḥ*), akkor mindig emlékeznünk kell arra, hogy a test olyan, mint egy öltözék. S ki keseregne egy ruhacsere miatt? Az anyagi testnek az örök lélekhez képest nincsen igazi léte. Olyan, mint egy álom. Megeshet, hogy álmunkban repülünk az égben, vagy királyként utazunk egy hintóban, ám felébredésünkkel bebizonyosodik ezek valótlanúsága. A védikus bölcsesség az önmegvalósításra buzdít annak alapján, hogy az anyagi test nem létezik. Ezért, ha hisz az ember a lélek létében, ha nem, egyik esetben sincs oka keseregni az anyagi test veszte felett.

29. VERS

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेन-
माश्चर्यवद्ब्रूदति तथैव चान्यः ।

आश्चर्यवचैनमन्यः शृणोति
श्रुत्वाऽप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥२९॥

*āścaryavat paśyati kaścit enam-
āścaryavad vadati tathaiva cānyaḥ
āścaryavac cainam anyaḥ śrṇoti
śrutvāpy enam veda na caiva kaścit*

āścaryavat—csodálatos; *paśyati*—lát; *kaścit*—némely; *enam*—ezt (a lelket); *āścaryaravat*—csodálatos; *vadati*—beszél; *tathā*—ott; *eva*—bizonyára; *ca*—szintén; *anyaḥ*—mások; *āścaryavat*—csodálatra méltó; *ca*—szintén; *enam*—ezt; *anyaḥ*—mások; *śrṇoti*—hall; *śrutvā*—hallott róla; *apu*—még; *enam*—ezt; *veda*—tudja; *na*—soha; *ca*—és; *eva*—bizonyára; *kaścit*—bárki

FORDÍTÁS

A lelket az egyik csodálatosnak látja, a másik olyannak írja le, a harmadik azt hallja róla, hogy csodálatra méltó, míg mások egyáltalán nem értik, még azután sem, hogy hallottak róla.

MAGYARÁZAT

Miután a *Gītopaniṣad* (*Bhagavad-gītā*), többnyire az *Upaniṣadok* elvein alapszik, nem meglepő, hogy a *Kaṭha Upaniṣadban* is találunk egy ilyen verset:

*śravaṇāyāpi bahubhīr yo na labhyaḥ
śrṇvanto 'pi bahavo yaḥ na vidyuḥ
āścaryo vaktā kuśalo 'sya labdhā
āścaryo jñātā kuśalānuśiṣṭaḥ*

„Minden bizonnyal nagyon csodálatos az a tény, hogy az atomnyi lélek megtalálható a hatalmas állatban, az óriási banjanfában, meg abban a parányi mikrotestben is, amely milliárdszámban található egy négyzetméternyi felületen. A csekély tudással rendelkezők, valamint akik nem élnek mértékletes életet, képtelenek megérteni az egyéni, atomnyi lélekszakra csodáit, annak ellenére, hogy erről beszél a tudás legnagyobb képviselője, aki még Brahmát, a kozmosz első lényét is tanította.” (*Kaṭha* 2.7.)

A durva materialista felfogás következtében a mai korszak legtöbb embere nem tudja elképzelni, miképpen lehet egy ilyen parányi rész

egyidejűleg olyan nagy is. Ezért, ha ismerik a lélek természetét, vagy ha csak úgy hallottak róla, helyesen hiszik, hogy csodálatos. Az anyagi energia illúziójától megtevesztve az emberek olyannyira mélyre süllyedtek az érzékielégítésben, hogy alig van idejük az önmegvalósításra. Tény és való, hogy önmegvalósítás nélkül a létért való küzdelemben minden próbálkozásuk vereségben végződik. Talán nem tudják, hogy az embernek gondot kell fordítania a lélekre, és ugyanakkor az anyagi szenvedésekre is megoldást kell találnia.

Néhányan, akik hallani akarnak a lélekről, talán eljárnak jó társaságra, előadásokra, de tudatlanságuk miatt tévúton járnak, s azt hiszik, hogy a Felsőlélek és az atomnyi lélek egy, minden különbség nélkül. Nagyon nehéz olyan embert találni, aki tökéletesen megérti a lélek és a Felsőlélek természetét, sajátos szerepüket, egymáshoz fűződő viszonyukat, s a többi kisebb-nagyobb részletet. Még nehezebb olyat lelni, aki valóban teljes haszonra tett szert a lélekről szóló tudásból, s aki képes különböző szemszögből leírni a lélek természetét. Ha valakinek némiképpen mégis sikerül megértenie a lelket, annak élete sikeressé válik. A legkönnyebb folyamat az önvaló megértésére az, ha elfogadjuk a legfelsőbb hiteles forrás, Kṛṣṇa tanítását a *Bhagavad-gītában* anélkül, hogy más elméletek megtevesztenének bennünket. Ezenkívül sok előző és jelen életbeli áldozat vagy vezeklés elvégzése szükséges, mindaddig, míg képesek leszünk Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként elfogadni. Ez a felismerés azonban csakis egy tiszta bhakta indokolatlan kegyéből lehetséges, s nem másként.

30. VERS

देही नित्यमवधोऽयं देहे सर्वस्य भारत ।
तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि ॥ ३० ॥

dehī nityam avadhyo'yam
dehe sarvasya bhārata
tasmāt sarvaṇi bhūtāni
na tvam śocitum arhasi

dehī—az anyagi test birtokosa; *nityam*—örökké; *avadhyaḥ*—elpusztíthatatlan; *ayam*—ezt; *dehe*—a testben; *sarvasya*—mindenkiében; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *tasmāt*—ezért; *sarvaṇi*—minden; *bhūtāni*—(született) élőlények; *na*—soha; *tvam*—te magad; *śocitum*—búsulni; *arhasi*—megérdemled

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, egy teremtményért sem kell bánkódnod, hiszen a testben lakozó örökkévaló, és sohasem lehet elpusztítani.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa ezzel fejezi be a változtathatatlan transzcendentális lélekről szóló tanítás fejezetét. Különböző módon írja le a halhatatlan lelket, s ezzel szemben kijelenti a test ideiglenességét. Így Arjunának, mint kṣatriyának nem szabadna feladnia kötelességét csak azért, mert fél nagyatyja és tanára (Bhīṣma és Droṇa) harcban való elesésétől. Śrī Kṛṣṇa hitelességét véve alapul az embernek el kell fogadnia, hogy van egy lélek, ami különbözik az anyagi testtől. Nem szabad létében kételkedni, vagy azt hinni: az életjelek egy bizonyos fejlett anyagi stádiumnál a vegyi elemek egymásra hatásának a következményei. Bár a lélek halhatatlan, az erőszakot mégsem támogatják, kivéve háború esetén, de akkor is csak indokolt esetben. Ennek szükségét nem önféjűen, hanem kizárólag az Úr jóváhagyásával kell megállapítani.

31. VERS

स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि ।
धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोऽन्यत्क्षत्रियस्य न विद्यते ॥ ३१ ॥

*svadharmam api cāvekṣya
na vikampitum arhasi
dharmyāddhi yuddhāc chreyo'nyat
kṣatriyasya na vidyate*

svadharmam—az ember sajátosságos vallásos elvei; *api*—is; *ca*—csak-ugyan; *avekṣya*—figyelembe véve; *na*—sohasem; *vikampitum*—vonakodni; *arhasi*—megérdemled; *dharmyāt*—a vallásos elvektől; *hi*—valóban; *yuddhāt*—a harctól; *śreyaḥ*—jobb elfoglaltságok; *anyat*—bármilyen más; *kṣatriyasya*—egy kṣatriyáé; *na*—nem; *vidyate*—létezik

FORDÍTÁS

Figyelembe véve sajátos kötelességed, mint kṣatriya tudnod kéne, hogy számodra a vallásos elvekért való harcon kívül nincs jobb elfoglaltság; tehát semmi okod a tétovázásra.

MAGYARÁZAT

A társadalom négy rendje közül a második tagjai a kṣatriyák, ők felelősek a jó adminisztrációért. A *kṣat* szó jelentése: „megsebesíteni”. A baj ellen oltalmazót tehát kṣatriyának hívják (*trayate*: „védelmet nyújtani”). A kṣatriya az erdőben gyakorolja az ölést, ahol egy szál karddal a kezében harcra hív egy emberevő tigrist, és megküzd vele. A legyőzött fenevad aztán királyi hamvasztásban részesül. Jaipur tartomány kṣatriya királyai mind a mai napig követői e hagyománynak. A kṣatriyákat főleg harcra hívásra és ölésre oktatják, mert a vallásos erőszak néha szükségszerű tényező. Ezért nekik sohasem szabad fiatalon elfogadni a sannyása, vagyis a lemondás rendjét. Az erőszak nélküli politika lehet diplomatikus fogás, de sohasem valóságos. A vallásos törvénykönyvekben ez áll:

*āhaveṣu mitho 'nyonyam̐ jighāmsanto mahikṣitah
yuddhamānāḥ param̐ śaktyā svargam̐ yānty aparāṇimukhāḥ
yajñeṣu paśavo brahman hanyante satatam̐ dvijaiḥ
samskṛtāḥ kila mantraiś ca te 'pi svargam avāpnuvan*

„Az a király vagy kṣatriya, aki csatatéren küzd a rá irigykedő király ellen, érdemes a felsőbb bolygók elérésére, mint ahogyan az áldozati tűzben állatot feláldozó brāhmaṇa is oda jut.”

Ezért a csatatéren, a vallásos elvek érdekében történt ölés, valamint állatok feláldozása az áldozati tűzben egyáltalán nem fogható fel erőszakos cselekedetnek, mert a vallásos elvek végrehajtásából csak haszna származik mindenkinek¹. A feláldozott állat azonnal, a fokozatos fejlődési folyamat átugorva emberi testet kap, az áldozatot végrehajtó brāhmaṇának pedig a csatatéren elhunyt kṣatriyákkal egyetemben a felsőbb bolygókra jutnak.

Kétféle *svadharmā*, azaz sajátos kötelesség van. Amíg az ember fel nem szabadul, addig a felszabadulás érdekében a vallásos elvek szerint eleget kell tennie az adott testhez fűződő kötelességeknek. Felszabaduláskor az ember *svadharmája* lelkivé válik, és ezért nem tartozik az anyagi testi felfogás világába. A testi életfelfogású brāhmaṇákra és kṣatriyákra sajátos kötelességek hárulnak, s ezek elkerülhetetlenek. A Negyedik Fejezetben világossá válik, hogy a *svadharmát* Kṛṣṇa rendelte el (*Bg.* 4.13.). Ezt testi sikon varṇāśrama-dharmának hívják, s a lelki megvalósítás felé vezető lépcsőhöz lehet hasonlítani. Az emberi civilizáció a varṇāśrama-dharma szintjénél kezdődik, ami az anyagi test tulajdonságai által

1.) A *Vedák* szerint a Kali-yugában, vagyis a mai korszakban szigorúan tilos mindennemű állatáldozás.

meghatározott kötelességek végrehajtását jelenti. Ha az ember — a cselekvés színhelyétől függetlenül — a varnāśrama-dharma szerint hajtja végre sajátos kötelességét, akkor egy magasasabb szintű létbe emelkedik.

32. VERS

यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् ।
सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥३२॥

*yadṛccchayā copapannam
svarga-dvāram apāvṛtam
sukhinaḥ kṣatriyāḥ pārtha
labhante yuddham idṛśam*

yadṛccchayā—magától; *ca*—szintén; *upapannam*—érkezett; *svarga*—anyagi világbeli mennyei, azaz felsőbb bolygók; *dvāram*—ajtót; *apāvṛtam*—szélesre tárt; *sukhinaḥ*—nagyon boldogok; *kṣatriyāḥ*—a királyi rend tagjai; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *labhante*—elérnek; *yuddham*—háború; *idṛśam*—mint amilyen ez

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, boldogok a kṣatriyák, akiknek magától adódnak ilyen lehetőségek a harcra, megnyitván számukra a felsőbb bolygók kapuját.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa, mint a világ legfelsőbb tanítója, elitéli Arjuna magatartását, aki nem látott semmi jót a harcban, mondván, hogy az csak rendkívül hosszú pokoli létet von maga után vagy itt, vagy egy alacsonyabb szintű bolygón. Arjuna nem akart erőszakot alkalmazni sajátos kötelessége végrehajtásában, s ez csupán tudatlanságának tulajdonítható. Egy kṣatriya részéről ostobaság a csatatéren az erőszak nélküliség filozófiáját választani.

A *Parāśara-smṛtiben*, a vallásos szabályok könyvében — melyet a nagy szent Parāśara, Vyāsadeva apja irt — ez áll:

*kṣatriyo hi prajā rakṣan śastra-pāṇiḥ pradaṇḍayan
nirjitya parasainyādi kṣitim dharmeṇa pālayet*

„Egy kṣatriya kötelessége, hogy a polgárokat óvja mindenféle bajtól. Ennek érdekében, a helyzetnek megfelelően erőszakot kell alkalmaznia a

törvény és rendfenntartás miatt. Ezért az ellenséges királyok katonáit le kell győznie, így kormányozva a világot *a vallásos elvek szerint.*”

Figyelembe véve minden szempontot, Arjunának nem volt oka elállni a harctól. Ha legyőzi ellenségeit, a királyság örömei várják; ha pedig meghalna a csatában, akkor a felsőbb bolygókra emelkedik, melynek kapui nyitva állnak számára. A harc tehát mindkét esetben hasznára válna.

33. VERS

अथ चेत्त्वमिमं धर्म्य संग्रामं न करिष्यसि ।
ततः स्वधर्म कीर्ति च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥३३॥

*atha cet tvam imam dharmyam
saṅgrāmam-na kariṣyasi
tataḥ svadharmam kīrtim ca
hitvā pāpam avāpsyasi*

atha—ezért; *cet*—ha; *tvam*—te; *imam*—ezt; *dharmyam*—vallásos kötelességet; *saṅgrāmam*—a harcot; *na*—nem; *kariṣyasi*—fogod végrehajtani; *tataḥ*—akkor; *svadharmam*—sajátságos kötelességedet; *kīrtim*—híred; *ca*—is; *hitvā*—elveszítvén; *pāpam*—bűnös visszahatást; *avāpsyasi*—fogsz nyerni

FORDÍTÁS

Ha nem veszel részt e vallásos háborúban, akkor kötelességeid elhanyagolása feltétlenül bünt von maga után, s így elveszítéd harcosi hírneved.

MAGYARÁZAT

Arjuna nagy harcosi hírnévre tett szert, mert sok hatalmas félistennel megküzdött, még az Úr Śívával is. Küzdelmével és győzelmével nagy örömet szerzett a vadásznak öltözött Śívának, aki jutalmul megajándékozta a *pāśupata* nevű fegyverrel. Mindenki tudta, milyen nagy harcos volt ő. Még oktatója, Droṇācārya is megáldotta, s megjutalmazta egy különleges fegyverrel, amivel még őt is megölhette. Sok szakértő — beleértve apját, Indrát, a felsőbb bolygók királyát — részesítette katonai kitüntetésben. Ha tehát feladná a csatát, akkor nemcsak sajátosságos *ṣatriya* kötelességét hanyagolná el, hanem híret és jó nevét is elveszitené, s ily módon előkészítené útját a pokolba. Más szóval, nem a harc, hanem a visszavonulás miatt jutna kárhozatra.

34. VERS

अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम् ।
संभावितस्य चाकीर्तिर्भरणादतिरिच्यते ॥३४॥

*akīrtim cāpi bhūtāni
kathayiṣyanti te'vyayām
sambhāvitasya cākīrtir
maraṇād atiricyate*

akīrtim—becstelenséget; *ca*—is; *api*—ezenkívül; *bhūtāni*—emberek; *kathayiṣyanti*—beszélni fognak; *te*—rólad; *avyayām*—örökké; *sambhāvitasya*—egy tisztességes ember számára; *ca*—is; *akīrtiḥ*—szégyen; *maraṇāt*—a halálnál; *atiricyate*—rosszabb lesz

FORDÍTÁS

Becstelenséged mindig emlegetik majd az emberek, s a szégyen a halálnál is rosszabb annak, akit egyszer tiszteltek.

MAGYARÁZAT

Az Úr Kṛṣṇa, mint filozófus, s mint barát, most kimondja végső véleményét a harcot megtagadó Arjuna felett: „Arjuna, ha a csatát elhagyása mellett döntesz, akkor az emberek gyávnak fognak bélyegezni, még mielőtt elmennél. Ha úgy véled, nem érdekel az emberek gúnyolódása, s az összecsapás elől menekülve kívánod menteni az életed, akkor véleményem szerint jobb, ha csatában esel el. Egy tisztességes személy számára, mint amilyen te vagy, a szégyen rosszabb a halálnál. Ezért nem lenne szabad menekülnöd csak azért, mert félted az életed. Ennél jobb a harctéri halál, mert az megment a barátságommal való visszaélés szégyenétől, s a társadalmi tekintélyed elvesztésétől.”

Kṛṣṇa végső véleménye tehát az, hogy Arjuna inkább haljon meg az ütközetben, mintsem visszavonuljon.

35. VERS

भयाद्रणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः ।
येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥३५॥

*bhayād raṇād uparatam
 mamśyante tvām mahā-rathāḥ
 yeṣām ca tvam bahu-mato
 bhūtvā yāsyasi lāghavam*

bhayāt—félelemből; *raṇāt*—a csatértől; *uparatam*—abbahagyott; *mamśyante*—(azt) hiszik majd; *tvām*—rólád; *mahā-rathāḥ*—a nagy generálisok; *yeṣām*—akiknek; *ca*—is; *tvam*—téged; *bahu-mataḥ*—nagy becsben; *bhūtvā*—lesz; *yāsyasi*—el fogsz menni; *lāghavam*—értékében csökkent

FORDÍTÁS

A nagy generálisok, akik nagyra becsülték híred és neved, azt fogják hinni, hogy félelemből hagytad el a csatateret, s ezért gyávának fognak tekinteni.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa így folytatja véleményét: „Ne gondold, hogy a nagy generálisok, Duryodhana, Karṇa és mások elhiszik, hogy a fivéridek és nagyatyád iránti részvétből távozol a csatateréről. Úgy vélik majd, félted az életed, azért menekülsz, s személyed iránt érzett nagyrabecsülésük szertefoszlik.”

36. VERS

अवाच्यवादांश्च बहून्वदिष्यन्ति तवाहिताः ।
 निन्दन्तस्तत्र सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किम् ॥ ३६ ॥

*avācya-vādāṁś ca bahūn
 vadiṣyanti tava hitāḥ
 nīdantas tava sāmāthyam
 tato duḥkhataram nu kim*

avācya—barátságtalan; *vādān*—koholt szavakat; *ca*—is; *bahūn*—sokat; *vadiṣyanti*—mondani fogják; *tava*—tiéd; *ahitāḥ*—ellenségeid; *nīdantaḥ*—miközben becsmérelnek; *tava*—tiéd; *ahitāḥ*—ellenségeid; *sāmāthyam*—képességed; *tataḥ*—azután; *duḥkhataram*—gyötrőbb; *nu*—természetesen; *kim*—mi lehet

FORDÍTÁS

Ellenségeid barátságatlan szavakkal fognak illetni, s gúnyt üznek képességeidből. Számodra mi lehet ennél gyötrőbb?

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇát az elején meglepte Arjuna fölösleges együttérzés-ürügye, ami szerinte nem méltó az Āryanokhoz. Részletes érvekkel támadta azt.

37. VERS

हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।
तस्माद्दुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥३७॥

*hato vā prāpsyasi svargam
jivā vā bhokṣyase mahīm
tasmād uttiṣṭha kaunteya
yuddhāya kṛta niścayaḥ*

hataḥ—halott; *vā*—vagy; *prāpsyasi*—nyerni fogsz; *svargam*—mennyei birodalmat; *jivā*—győzelemmel; *vā*—vagy; *bhokṣyase*—élvezni fogod; *mahīm*—a világot; *tasmāt*—ezért; *uttiṣṭha*—kelj fel; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *yuddhāya*—harcolni; *kṛta*—elszántság; *niścayaḥ*—kétség

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, vagy megölnek a csatamezőn, és eljutsz a felsőbb bolygókra, vagy pedig győzöl, és élvezni fogod a földi királyságot. Fel hát, és küzdj elszántan!

MAGYARÁZAT

Arjunának küzdenie kellett volna még akkor is, ha nem volt esélye a győzelemre, ugyanis ha elesik a csatamezőn, akkor a felsőbb bolygókra kerül.

38. VERS

मुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ ।
ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥३८॥

*sukha-duḥkhe same kṛtvā
lābhālābhau jayājayau
tato yuddhāya yujyasva
naivam pāpam avāpsyasi*

sukha—boldogság; *duḥkhe*—nyomorúságban; *same*—egyenlően; *kṛtvā*—igy téve; *lābhālābhau*—ha veszítesz, vagy ha nyersz; *jayājayau*—ha legyőznek, vagy ha te győzöl; *tataḥ*—ezután; *yuddhāya*—a harc kedvéért; *yujyasva*—harcolj; *na*—sohasem; *evam*—ily módon; *pāpam*—bűnös visszahatást; *avāpsyasi*—szerezni fogsz

FORDÍTÁS

Harcolj a harc kedvéért — anélkül, hogy figyelembe vennéd a boldogságot vagy szomorúságot, veszteséget vagy nyereséget, győzelmet vagy vereséget! Így cselekedvén sohasem teszed ki magad a bűnnek.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa most kertelés nélkül megmondja Arjunának, hogy a harc kedvéért harcoljon, mert ez az Ő kívánsága. A Kṛṣṇa-tudatban cselekvő nem veszi figyelembe a boldogságot vagy boldogtalanságot, nyereséget vagy veszteséget, győzelmet vagy vereséget. Transzcendentális tudat az, amikor mindent Kṛṣṇa érdekében teszünk. Az ilyen tetteknek ezért nincsen anyagi visszahatásuk. Aki a saját érzékszervei kielégítéséért cselekszik — legyen a jószág, vagy a szenvedély kötőerejében —, az jó és rossz visszahatásoknak teszi ki magát. Aki teljesen átadta magát a Kṛṣṇa-tudatú tetteknek, azt (a közönséges tettek végrehajtójával szemben) már nem fűzi kötelesség senkihez, s nem is adósa senkinek.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* így ír erről:

*devarṣi-bhūtāpta-nṛṇām piṭṛṇām
na kinkaro nāyamṛṇī ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇam śaraṇyam
gato mukundam parihr̥tya kartam*

„Aki Mukunda, a felszabadulás adója lótuszvirág lábánál keres menedéket, s aki minden más kötelezettséget feladott, nagy komolysággal haladva ezen az úton, az nem tartozik senkinek, és kötelességei sincsenek sem a félistenek, a bölcsek, a családtagok, az emberiség, az ösatyák, sem pedig más, közönséges élőlény iránt.” (*Bhāg.* 11.5.41.)

Ez Kṛṣṇa közvetett célzása Arjunához, s a következő versek még világosabban megmagyarázzák ezt.

39. VERS

एषा तेऽभिहिता सांख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु ।
बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि ॥३९॥

*eṣā te'bhīhitā sāṅkhye
buddhir yoge tv imāṃ śṛṇu
buddhyā yukto yayā pārtha
karma-bandham prahāsyasi*

eṣā—mindezt; *te*—teneked; *abhīhitā*—leirtam; *sāṅkhye*—analitikus tanulmányai; *buddhiḥ*—értelem; *yoge*—gyümölcsöző eredmények nélküli munka; *tu*—de; *imāṃ*—ezt; *śṛṇu*—halld hát; *buddhyā*—értelem által; *yuktaḥ*—összeillesztett; *yayā*—amivel; *pārtha*—öh, Pṛthā fia; *karma-bandham*—a visszahatás kötelékeitől; *prahāsyasi*—megszabadulhatsz

FORDÍTÁS

Eddig a sāṅkhya filozófia analitikus tudását magyaráztam neked. Halld most a yogáról szóló tudást, amivel az ember úgy dolgozik, hogy nem vágyik tettei gyümölcseire! Öh, Pṛthā fia, ha ilyen értelemben cselekszel, megszabadulhatsz a karma bilincseitől.

MAGYARÁZAT

Arjuna javaslata — miszerint ő elállt volna a harctól — érzékielégítesen alapult. Elsődleges kötelességét elfeledvén le akart mondani a harcról, mert azt hitte, hogy boldogabb lehet, ha rokonait életben hagyja, mintsem az ő életük árán élvezze a királyságot. Az alapelv viszont mindkét esetben csupán érzékielégítési vágy lenne. Ugyanis akár legyőzésükből merit örömet, akár abból, hogy életben látja őket, mindkettő személyes érzékielégítesen alapszik, mert bölcsesség és kötelesség feláldozása az ára. Ezért Kṛṣṇa meg akarta magyarázni Arjunának, hogy nagyatyja testének elpusztításával magát a lelket nem ölné meg. Kifejtette, hogy minden lélek — Magát az Urat is beleértve — örökké egyéni marad. Azok voltak a múltban, ilyenek a jelenben, s azok maradnak a jövőben is, csupán test-öltözéküket cserélik különféle módon. Valójában tehát egyéniségünket még az anyagi test kötelékeitől való felszabadulás után is megőrizzük.

Az anyagi világban minden lélek érzékei kielégítésén fáradozik, és a materiális energia varázsa alatt magát élvezőnek hiszi. Ez a mentalitás a felszabadulás végső pontjáig elhúzódik, amikor az élőlény eggyé akar válni az Úrral. Ez a māyā, vagyis az érzékielégítés illúziójának utolsó hurka. Egy nagy lélek csak sok-sok születésen át történt ilyen érzékielégítési cselekedetek után hódol meg Vāsudeva, azaz Kṛṣṇa előtt, így teljesítvén a végső igazság utáni kutatást.

Arjuna már elfogadta Kṛṣṇát lelki tanítómestereként azáltal, hogy teljesen meghódolt Előtte: *śiṣyas te 'ham sādhi mām tvām prapannam* (2.7.). Következésképp Kṛṣṇa most beszélni fog neki a *buddhi-yoga*, vagyis a *karma-yoga* munkafolyamatáról; más szóval az odaadó szolgálat gyakorlatáról, amely csakis Isten érzékielégítését tekinti céljának. A Tizedik Fejezet 10. verse világosan megmagyarázza, hogy a *buddhi-yoga* közvetlen kapcsolatot jelent Kṛṣṇával, aki Paramātmaként mindenki szívében jelen van. De ezt a kapcsolatot lehetetlen megteremteni odaadó szolgálat nélkül. Ezért, aki az Úr odaadó vagy transzcendentális szerető szolgálatában él — vagyis Kṛṣṇa-tudatú —, az Isten különleges kegye által eléri a *buddhi-yoga* e szintjét. Ezért mondja Kṛṣṇa, hogy csakis azokat jutalmazza meg tiszta tudással, akik transzcendentális szeretettel telve mindig odaadóan szolgálják Őt. A bhakta így könnyen elérheti Kṛṣṇát örök, gyönyörteli birodalmában. Az itt említett *buddhi-yoga* ily módon Isten odaadó szolgálatát jelenti; vagyis nem más, mint Kṛṣṇa-tudatbeli, az odaadó szolgálat teljes gyönyörében és tudásában való cselekvés. Aki kizárólag azért cselekszik, hogy Istennek örömet szerezzen, az a *buddhi-yoga* elvei szerint dolgozik, és bármennyire nehéz is legyen az a munka, mindig transzcendentális gyönyört érez. Az ilyen lelki elfoglaltság révén az ember — Kṛṣṇa kegye által — automatikusan megszerzi az összes transzcendentális tulajdonságot. Felszabadulása ily módon teljessé válik, anélkül, hogy külön erőfeszítést tenne a tudásszerzésre. Nagy különbség van aközött, hogy az ember Kṛṣṇa-tudatban dolgozik-e, vagy pedig azért, hogy munkája gyümölcsét élvezze. A gyümölcsöző cselekedetek legfőképpen a családi életben tapasztalt anyagi örömet, érzékielégítést szolgálják. A *buddhi-yoga* ezért az elvégzett munka transzcendentális minősége.

Śrī Kṛṣṇa nagyon szemléletes és analitikus magyarázatot adott a testről és a lélekről. A *Nirukti*, vagyis a védikus értelmező szótár szerint *sāṅkhya* alatt a különféle nézőpontból megvilágított, a lélekről és a testről szóló részletes tudást kell érteni. A yoga és a *sāṅkhya* közötti különbség tehát abból áll, hogy az előző az érzékszervek feletti uralom elsajátítására törekszik, a másik pedig a lélek igazi természetét leíró filozófiai rendszer. Az itt említett *sāṅkhya* azonban semmiképp sem áll összefüggésben az ateista

Kapila által tanított, ugyancsak *sāṅkhyānak* hirdetett materialista filozófiával. Ennek ellenére az ostobák azt állítják, hogy a *Bhagavad-gītā* itt az ateista *sāṅkhyāra* utal. Az ál-Kapila filozófiájának a *Bhagavad-gītā* elbeszélésekor még semmi hatása nem volt, és Śrī Kṛṣṇának sem állna érdekében megemlíteni egy ilyen istentelen spekulációt. Az igazi *sāṅkhyāt* Śrī Kṛṣṇa inkarnációja, az Úr Kapila tanította anyjának, Devahūtinak — erről a *Śrīmad-Bhāgavatamban* olvashatunk —, még jóval az ál-Kapila előtt. Ő világosan kifejtette, hogy létezik egy Legfelsőbb Személy (*Puruṣa*), aki tevékeny, s a *prakṛtire* (az anyagi természetre) rápillantva teremt. Ez megegyezik a *Vedák* és a *Bhagavad-gītā* véleményével is. A *Vedák* ugyanis szintén közlik, hogy Isten csupán pillantásával termékenyítette meg atomnyi, egyéni lelkekkel a *prakṛtit*.

A *sāṅkhyā* itt tehát a test és a lélek analitikus leírását jelenti. Erről azért beszélt Kṛṣṇa, hogy Arjunát felemelje a *buddhi-yoga*, vagyis *bhakti-yoga* szintjére. Ezért Śrī Kṛṣṇa *sāṅkhyāja* és az Úr Kapila *sāṅkhyāja* egy és ugyanaz; mindkettő *bhakti-yoga*. Ennek okából mondja Kṛṣṇa, hogy csupán a kevésbé értelmesek tesznek különbséget a *sāṅkhyā*- és a *bhakti-yoga* között.

40. VERS

नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्यवायो न विद्यते ।
स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ॥४०॥

nehābhikrama-nāśo'sti
pratyavāyo na vidyate
svalpam apy asya dharmasya
trāyate mahato bhayāt

na—nincs; *iha*—ebben a világban; *abhikrama*—törekvés; *nāśaḥ*—veszteség; *asti*—van; *pratyavāyaḥ*—csökkenés; *na*—sohasem; *vidyate*—létezik; *svalpam*—kicsi; *api*—habár; *asya*—ebből; *dharmasya*—hivatásból; *trāyate*—felszabadít; *mahataḥ*—nagyon nagy; *bhayāt*—veszélytől

FORDÍTÁS

Ebben a törekvésben nincsen veszteség vagy csökkenés, s ezen az úton már egy kis fejlődés is megvédi az embert a félelem legveszélyesebb fajtájától.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatbeli cselekvés, vagyis az érzékkielégítésre való vágy nélküli, Kṛṣṇa kedvéért végzett cselekedet a munka legmagasabb lelki szintje. Ezt könnyű elkezdni, s még a kis eredmény sem veszik el soha, hatása állandó. Az anyagi siklon minden elkezdett munkát be kell fejezni, különben az egész kísérlet kudarcba fullad. A Kṛṣṇa-tudatban végzett egy százaléknyi munka is maradandó eredménnyel jár, ezért a következő kezdet már két százalékról indul. Ezzel ellentétben az anyagi cselekedet száz százalékos sikerrel is eredménytelen. Ajámilá kötelességét csupán néhány százalékos Kṛṣṇa-tudatban végezte el, de a végén teljes eredményt élvezett Kṛṣṇa kegye által. Ezzel kapcsolatban egy szép verset közöl a *Śrīmad-Bhāgavatam*:

*tyaktvā sva-dharmam caraṇāmbujam harer
bhajan na pakko'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadram abhūd amuṣya kim
ko vārtha āpto'bhajatām sva-dharmataḥ*

„Mit veszít az az ember, aki az érzéki örömeket feladván Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, de nem sikerül helyesen végeznie munkáját, esetleg később vissza is esik? Ellenben mit nyer az, aki anyagi cselekedeteit tökéletesen hajtja végre, de nem Kṛṣṇa-tudatú?” (*Bhāg.* 1.5.17.)

Vagy, miképpen a keresztények mondják: „Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?” (*Máté* 16.26.)

Az anyagi cselekedetek és azok eredményei véget érnek a testtel. A Kṛṣṇa-tudatú tettek azonban ismét visszasegítik a cselekvőt a Kṛṣṇa-tudathoz, még a test elvesztése után is. Legalább biztos esélyt kap a következő életében arra, hogy ismét emberként születhessen, vagy egy nagyon művelt brāhmaṇa, vagy pedig egy gazdag arisztokrata családjában. Ily módon kap további lehetőségeket a fejlődésre. Ez a Kṛṣṇa-tudatban végrehajtott munka páratlan tulajdonsága.

41. VERS

व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन ।
बहुशास्त्रा ह्यनन्ताश्च बुद्धयोऽव्यवसायिनाम् ॥४१॥

*vyavasāyātmikā buddhir
ekeha kuru-nandana
bahu-sākhā hy anantās ca
buddhayo 'vyavasāyinām*

vyavasāyātmikā—határozott (Kṛṣṇa)tudat; *buddhiḥ*—értelem; *ekā*—egyetlen; *iha*—itt (ebben a világban); *kuru-nandana*—óh, Kuruk szeretett gyermeke; *bahu-sākhāḥ*—sokágú; *hi*—valóban; *anantāḥ*—határtalan; *ca*—szintén; *buddhayaḥ*—értelmük; *avyavasāyinām*—a határozatlanoké (akik nem Kṛṣṇa-tudatúak)

FORDÍTÁS

Akik ezt az utat járják, azok értelme határozott, és csak egy a céljuk. Óh, Kuruk szeretett gyermeke, a határozatlanok szétszórt értelműek.

MAGYARÁZAT

Azt a szilárd meggyőződést, miszerint az ember a Kṛṣṇa-tudat által elérheti az élet legfelsőbb tökéletességét, *vyavasāyātmikā* értelemnek hívják.

A *Caitanya-caritāmṛtában* ez áll:

*'śraddhā'-śabde viśvāsa kahe sudṛḍha niścaya
kṛṣṇe bhakti kaile sarva-karma kṛta haya*

„Kṛṣṇa transzcendentális szerető szolgálatával az ember automatikusan végrehajtja az összes másodlagos cselekedetet. Ezt a biztos hitet, ami kedvező az odadó szolgálat végrehajtásához, *śraddhának* hívják.” (Cc. *Madhya-līlā* 22.62.)

A hit tehát Istenbe vetett rendithetetlen bizalmat jelent.

A Kṛṣṇa-tudatú kötelességekben elfoglalt embernek nincs szüksége az anyagi világgal kapcsolatos további cselekedetekre. Kötelezettségei megszűnnek a család, az emberiség vagy a nemzet iránt.

Gyümölcsöző cselekedetek alatt azt az elfoglaltságot értjük, ami az ember előző, jó és rossz tetteinek visszaható eredménye. A Kṛṣṇa-tudat éber állapotában az embernek már nem szükséges cselekedeteiben a jó eredmény után törekednie. Minden tette abszolút síkon van, mivel nem alárendeltje az olyan kettősségeknek, mint a jó és a rossz. A lelki élet tökéletessége az anyagi életfelfogásról való lemondás. Ezt a szintet a fejlődő Kṛṣṇa-tudat által automatikusan el lehet érni. A Kṛṣṇa-tudatú személy határozott szándéka a tudáson alapul, mely által tökéletesen megérti, hogy Vāsudeva,

vagyis Kṛṣṇa a gyökere mindennek (*vāsudevaḥ sarvam iti sa mahātmā sudurlabhaḥ... Bg. 7.19.*). Miként a fa gyökerét öntözve az ágak és a levelek is vízhez jutnak, a Kṛṣṇa-tudat által a legmagasabb rendű szolgálatot nyújthatjuk mindenkinek, névszerint az önvalónak, a családnak, a társadalomnak, a hazának, az emberiségnek stb. Ha Kṛṣṇa elégedett az ember tetteivel, akkor mindenki más is azzá válik.

A Kṛṣṇa-tudatú szolgálatot azonban legjobban a lelki tanítómester vezetése alatt lehet gyakorolni. Ő Isten hiteles képviselője, aki ismeri tanítványa természetét, és képes vezetni őt a Kṛṣṇa-tudatban. Ahhoz, hogy valaki tudást szerezzen a Kṛṣṇa-tudatban, határozottan kell cselekednie, engedelmeskedve Kṛṣṇa képviselőjének, akinek utasításait élete missziójaként kell elfogadnia. Śrīla Viśvanātha Cakravatī Ṭhākura a következőképpen utasít bennünket a lelki tanítómesterhez irt híres imájában:

*yasya prasādād bhagavat-prasādo
yasyāprasādānna gatiḥ kuto 'pi
dhyāyam stuvamś tasya yaśas tri-sandhyam
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

„A lelki tanítómester elégedettségekor Śrī Kṛṣṇa is örül. Ha viszont nem sikerül a guru elégedettségét kiérdemelni, akkor nincs esély arra, hogy eljussunk a Kṛṣṇa-tudat síkjára. Ezért naponta háromszor kell meditálnom rajta, és fohászokodom kegyéért, valamint tiszteletteljes hódolatom kifejezni előtte.” (*Śrī Śrī Gurv-aṣṭaka 8.*)

Az egész folyamat azonban attól függ, rendelkezik-e az ember teljes tudással a lélek és a test különállóságáról. Nem szabad, hogy a tudás csupán elméleti legyen, hanem a gyakorlatban is érvényesíteni kell, ami azt jelenti, hogy az ember érzékkielégítés utáni vágyainak nem szabad tovább megnyilvánulnia gyümölcsöző cselekedetekben. De a különféle gyümölcsöző cselekedetek félrevezetik azt, aki nem rendelkezik szilárd elmével.

42-43. VERS

मामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः ।
वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः ॥४२॥
कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम् ।
क्रियाविशेषबहुलां भोगैश्वर्यगतिं प्रति ॥४३॥

*yām imām puṣpitām vācam
pravadanty avipaścitaḥ
veda-vāda-ratāḥ pārtha
nānyad astīti vādinaḥ*

*kāmātmānaḥ svarga-parā
janma-karma-phala-pradām
kriyā-viśeṣa-bahulām
bhogaiśvarya-gatim prati*

yām imām—mindezeket; *puṣpitām*—virágosakat; *vācam*—szavakat; *pravadanti*—mondják; *avipaścitaḥ*—a csekély tudásúak; *veda-vāda-ratāḥ*—a *Vedák* feltételezett követői; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *na*—sohasem; *anyat*—bármilyen mást; *asti*—van; *iti*—ez; *vādinaḥ*—javasol; *kāma-ātmānaḥ*—érzékei kielégítésére vágyó; *svarga-parāḥ*—mennyei bolygókra való törekvés; *janma-karma-phala-pradām*—gyümölcsöző cselekedetekben, jó születésben stb. végződő; *kriyā-viśeṣa*—pompás szertartások; *bahulām*—különféle; *bhoga*—érzékkielégítés; *aiśvarya*—bőség; *gatim*—fejlődés; *prati*—afele

FORDÍTÁS

A csekély tudással rendelkezők nagyon vonzódnak a *Vedák* virágos szavaihoz, melyek különféle gyümölcsöző cselekedeteket ajánlanak a mennyei bolygók elérésére, vagy arra, miképpen juthat az ember előnyös születéshez, hatalomhoz és így tovább. Miután érzékkielégítésre és gazdag életre vágnak, ezért így gondolkodnak: „Nincs más ezen kívül.”

MAGYARÁZAT

Az emberek legtöbbször kevésbé értelmes. Tudatlanságuk következtében legjobban a *Vedák karma-kāṇḍa* részében ajánlott gyümölcsöző cselekedetekhez vonzódnak. Csak arról akarnak tudni: miképpen élvezheti az ember az érzéki életet a felsőbb bolygókon, ahol bor és nő, valamint általános anyagi bőség áll a rendelkezésére. A *Vedák* sok áldozatot ajánlanak a felsőbb bolygók elérésére, különösen a *jyotiṣtoma yaज्ञát*. A csekély tudással rendelkező emberek viszont azt hiszik, hogy ez a védikus bölcsesség egyedüli célja. Az ilyen tapasztalatlan személyeknek nagyon nehéz határozottan cselekedniük a Kṛṣṇa-tudatban. Miképpen az ostobák vonzódnak egy mérgező fa virágaihoz anélkül, hogy tudnák mi lesz annak eredménye, hasonlóan, a felvilágosulatlan emberek is vágyódnak a felsőbb bolygókbeli jólét és a velejáró érzékkielégítés elérésére.

A *Vedák karma-kāṇḍa* részeiben az áll, hogy a négy hónapos vezeklést (a *cāturmāsyát*) végrehajtottok lehetőséget kapnak a *somarasa* ital fogyasztására, s így halhatatlanok és örökké boldogok lehetnek. Még a Földön is vannak tehát olyanok, akik nagyon erős vágyat éreznek a *somarasa* után, mely által erőssé és alkalmassá válnak az érzékek élvezésére. Az ilyen emberek nem hisznek az anyagi kötelekekből való felszabadulásban, és nagyon ragaszkodnak a védikus áldozatok pompás szertartásaihoz. Általában érzéki emberek ők, és a mennyei élet gyönyörein kívül nem akarnak semmi mást.

A felsőbb bolygókon található az úgynevezett *nandana-kānana* kertek, ahol sok lehetőség nyílik anyagi, gyönyörű nőekkel való társulásra, és elegendő készlet van a *somarasa* borból is. Az efféle testi gyönyörök minden bizonnyal érzékiek. Ezért, akik magukat az anyagi világ urainak hiszik, azok csakis az ilyen anyagi és ideiglenes boldogsághoz vonzódnak.

44. VERS

भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहृतचेतसाम् ।
व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते ॥४४॥

bhogaishvarya-prasaktānām
tayāpahṛta-cetasām
vyavasāyātmikā buddhiḥ
samādhau na vidhīyate

bhoga—anyagi élvezet; *aiśvarya*—bőség; *prasaktānām*—vonzódók; *tayā*—ezektől; *apahṛta-cetasām*—megtevesztett elméjük; *vyavasāyātmikā*—szilárd elhatározás; *buddhiḥ*—az Úr odaadó szolgálata; *samādhau*—a szabályozott elmében; *na*—sohasem; *vidhīyate*—létrejön

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Úrhoz irányuló odaadó szolgálat szilárd elhatározása nem születik meg azon személyek elméjében, akiket túlságosan vonz, és megteveszt az érzéki élvezet, s az anyagi gazdagság.

MAGYARÁZAT

A *samādhī* szó szilárd elmét jelent. A *Nirukti* védikus értelmező szótár szerint: *samyag ādhīyate 'sminn ātmatattva-yāthātmyam* („*Samādhī*nek azt nevezzük, amikor az elme szilárd az önvaló megértésében.”). *Samādhī*

elérhetetlen az olyan személyek számára, akiket az anyagi, érzéki gyönyörök érdekelnek, vagy akiket az ilyen ideiglenes dolgok megtévesztettek. Ők arra vannak ítélve, hogy az anyagi energia uralkodjék felettük.

45. VERS

त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन ।
निर्द्वन्द्वो नित्यसच्चशो निर्योगक्षेम आत्मवान् ॥ ४५ ॥

*traiguṇya-viṣayā vedā
niṣtraiguṇyo bhavāṛjuna
nirdvandvo nitya-sattva-stho
niryoga-kṣema ātmavān*

traiguṇya—a három kötőerőre; *viṣayāḥ*—vonatkozó; *vedāḥ*—Védikus Irodalom; *niṣtraiguṇyaḥ*—a lelki lét tiszta állapotában; *bhava*—legyél; *arjuna*—óh, Arjuna; *nirdvandvaḥ*—szabadon az ellentétek fájdalmaitól; *nitya-sattva-sthaḥ*—maradj mindig a *sattvában* (jóságban); *niryoga-kṣemaḥ*—mentesen a birtoklás és a kuporgatás vágyától. *ātmavān*—elmélyült az önvalóban

FORDÍTÁS

A Vedák többnyire csak az anyagi természet három kötőerejéről tárgyalnak. Óh, Arjuna, emelkedj föléjük, légy transzcendentális velük szemben! Szabadulj meg minden kettősségtől és aggodalomtól, mind a nyerést, mind a biztonságot illetően, és légy szilárd az önvalóban!

MAGYARAZAT

Az anyagi természet három kötőerejében minden cselekedet hatást és ellenhatást von maga után. Gyümölcsöző cselekedetekben végződnek, s ezek okozzák az anyagi világ béklyóit. A *Vedák* főleg erről írnak, hogy a köznépet az érzékielégítés síkjáról fokozatosan a transzcendentális síkra emeljék.

Arjunát, mint Kṛṣṇa barátját és tanítványát arra utasítják, hogy emelkedjen fel a *Vedānta* filozófia transzcendentális síkjára, amit kezdetben a *brahma-jijñāsā*, vagyis a Legfelsőbb Transzcendens iránti érdeklődés jellemez. Az anyagi világra jellemző, hogy minden élőlénye keményen küzd a létért. E világ teremtése után Kṛṣṇa az ő kedvükért tanította a védikus bölcsességet; tanácsot adván, miként éljenek, s miképpen szabaduljanak

meg az anyag lápjából. Az érzékielégítést szolgáló tettek, névszerint a *karma-kāṇḍa* fejezet végeztével az *Upaniṣadok* formájában — melyek a négy *Veda* különféle részeit képezik — alkalom nyílik a lelki megvalósításra. Ezek az *Upaniṣadok* jelzik a transzcendentális élet kezdetét. A *Bhagavad-gītā* az ötödik *Veda*, azaz a *Mahābhārata* egy fejezete.

Az anyagi kötőerők hatásai és ellenhatásai addig léteznek, amíg az anyagi test. Az embernek meg kell tanulnia a boldogság-szomorúság, a hideg-meleg stb. kettősségeit béketűrő módon fogadni. Ezek eltűrésével megszabadul a nyeréssel vagy veszteséggel járó aggodalmaktól. Ezt a transzcendentális helyzetet a teljes Kṛṣṇa-tudatban lehet elérni, miután függővé tesszük magunkat Kṛṣṇa jóakaratótól.

46. VERS

यावानर्थ उदपाने सर्वतः संप्लुतोदके ।
तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः ॥४६॥

yāvān artha udapāne
sarvataḥ samplutodake
tāvān sarveṣu vedeṣu
brāhmaṇasya vijānataḥ

yāvān—ahogyan; *arthaḥ*—szándékot; *udapāne*—egy vízzel telített kútban; *sarvataḥ*—minden tekintetben; *sampluta-udake*—egy nagy vizgyűjtőben; *tāvān*—hasonlóan; *sarveṣu*—mindegyikben; *vedeṣu*—Védikus Irodalomban; *brāhmaṇasya*—a Legfelsőbb Brahmant ismerők; *vijānataḥ*—a teljes tudással rendelkezőnek

FORDÍTÁS

Egy nagy víztároló minden olyan célnak megfelel, amire egy kis tó. Épp így válik hasznára a Vedák összes célja annak az embernek, aki ismeri a mögöttük rejtőző szándékot.

MAGYARÁZAT

A Védikus Irodalom *karma-kāṇḍa* részében említett rituációk és áldozatok azért vannak, hogy elősegítsék az önmegvalósítás fokozatos fejlődését, melynek céljáról a *Bhagavad-gītā* Tizenötödik Fejezete világosan ír: a *Vedák* tanulmányozásának célja Kṛṣṇának, a mindenség elsődleges okának megismerése (15.15.). Így az önmegvalósítás Kṛṣṇa és az ember Hozzá

füződő örök kapcsolatának megértését jelenti. Erről a *Bhagavad-gītā* Tizenötödik Fejezete is ír. Az élőlények Kṛṣṇa szerves részei, ezért a védikus tudás legfelsőbb, tökéletes szintje az, amikor az egyéni lélek újjáéleszti Kṛṣṇa-tudatát.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* ezt a következőképpen erősíti meg:

*aho bata śvapaco 'to garīyān
yaj-jihvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānūcur nāma gṛṇanti ye te*

„Óh, Uram, még ha egy alacsony, *cāṇḍālā* (kutyaevő) család szülötte is vibrálja Szent Neved, ő az önmegvalósítás legmagasabb szintjén áll. Az ilyen személynek már el kellett végeznie az összes vezeklést és áldozatot a védikus rituációk szerint. Már sokszor tanulmányozta a Védikus Irodalmat is, aztán hogy megfürdött valamennyi szent zárandokhelynél.¹ Őt az Āryan család legjobbanak tekintik.” (*Bhāg.* 3.33.7.)

Az embernek tehát elég értelmesnek kell lennie a *Vedák* szándékainak megértéséhez, anélkül, hogy csak a szertartásokhoz vonzódna. Nem szabad azt kívánnia, hogy a jobb minőségű érzékielégítés kedvéért a mennyei birodalomba kerüljön. Ebben a korszakban a közönséges emberek számára lehetetlen a védikus rituációk, valamint a *Vedānta* és az *Upaniṣadok* utasításainak betartása. Céljaik sok időt, energiát, tudást, kelléket és anyagiakat igényelnek, tehát végrehajtásuk a mai korszakban kevésbé lehetséges. Ezeket legjobban Isten Szent Nevének vibrálásával szolgálhatjuk, ahogyan az Úr Caitanya, a bünbeesett lelkek megmentője ajánlotta. Amikor a *Vedák* nagy tudósa, Prakāśānanda Sarasvatī megkérdezte az Úr Caitanyát, miért vibrálja szentimentális módon a Szent Nevet, ahelyett, hogy a *Vedānta* filozófiát tanulmányozná, akkor az Úr a következőt mondta: „Lelki tanítómesterem nagyon ostobának talált, s így Kṛṣṇa Szent Nevének vibrálására kért. Ezt megtéve eksztatikussá váltam, mint egy örült.” (*Cc. Ādi-līlā* 7.72-78.)

Ebben a Kali korszakban az emberek legtöbbször ostoba, és nem elég művelt ahhoz, hogy megértse a *Vedānta* filozófiát, melynek célját legjobban Kṛṣṇa Szent Nevének vétek nélküli vibrálásával lehet szolgálni. A védikus bölcsességben a *Vedānta* az utolsó szó. E filozófia szerzője, valamint tudósa Śrī Kṛṣṇa. A legjobb vedāntista pedig az a nagy lélek, aki örömét leli Isten Szent Nevének vibrálásában. Ez az összes védikus misztika végső szándéka.

1. E cselekedeteket leginkább a brāhmaṇák végzik, tehát előző életeik során az itt említett *cāṇḍālák* már biztosan túljutottak ezen a szinten, s elérték az élelmi tökéletességét: az Úr tisztta, szerettetteljes szolgálataát.

47. VERS

कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥४७॥

*karmaṇy evādhikāras te
mā phaleṣu kadācana
mā karma-phala-hetur bhūr
mā te saṅgo 'stv akarmaṇi*

karmaṇi—előirt kötelességek; *eva*—minden bizonnyal; *adhikārah*—jog; *te*—tiéd; *mā*—sohasem; *phaleṣu*—a gyümölcsökben; *kadācana*—semmikor; *mā*—sohasem; *karma-phala*—a munka eredményében; *hetuḥ*—ok; *bhūh*—lesz; *mā*—soha; *te*—tiéd; *saṅgaḥ*—vonzódás; *astu*—legyen; *akarmaṇi*—nem megtenni

FORDÍTÁS

Előirt kötelességed végrehajtásához jogod van, de munkád gyümölcséhez nincs! Sose hidd, hogy te vagy tetteid eredményének oka, és sohasé vonzzon kötelességed elhanyagolása!

MAGYARÁZAT

Itt három dolgot kell figyelembe venni: előirt kötelességek, szeszélyes munka és tétlenség. Az előirt kötelességek még az anyagi természet kötőerejében lévő ember által végzett tettekre utalnak. A szeszélyes munka olyan cselekedetet jelent, amely valamely hiteles forrás jóváhagyása nélkül történik. Az előirt kötelességek végre nem hajtása pedig tétlenség. Kṛṣṇa azt ajánlja Arjunának, ne legyen ilyen, hanem hajtja végre előirt kötelességét, de anélkül, hogy vonzódna annak végkifejletéhez. A munkája gyümölcséhez vonzódo ugyanis felelős a tetteiért. Ezért ő az ilyen tettek eredményeinek élvezője vagy elszenvetője.

Az előirt kötelességek három alosztályba sorolhatók: rutinmunka, vég-szükségben végzett munka és gyümölcsöző cselekedetek. Az Írások szerinti rutinmunkát eredményre való vágy nélkül kell megtenni. A kötelező munka a jóság kötőerejébe tartozik. Az a tett, amit az ember azért hajt végre, mert vágyódik annak gyümölcsseire, kötöttséget eredményez, tehát egyáltalán nem kedvező. Az előirt kötelességekhez mindenkinek joga van, ám úgy kell cselekednie, hogy ne ragaszkodjon annak eredményéhez. Az ilyen érdek nélküli, kötelességből elvégzett tettek minden kétséget kizáróan a felszabadulás útjához vezetnek.

Kṛṣṇa ezért azt ajánlotta Arjunának, hogy küzdjön a kötelesség kedvéért, s ne ragaszkodjon az eredményhez. Ha nem venne részt a csatában, akkor ez az anyagi vonzódásnak egy másik formája lenne. Az ilyen kötődések sohasem engedik az embert a felszabadulás útjára. Bármely anyagi vonzódás, legyen az pozitív vagy negatív, kötöttséget eredményez. A tétlenség viszont bűn. Ezért Arjuna számára a felszabaduláshoz vezető egyetlen kedvező út a kötelességből végzett harc volt.

48. VERS

योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनंजय ।
सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥४८॥

*yoga-sthaḥ kuru karmāṇi
saṅgam tyaktvā dhanañjaya
siddhy-asiddhyoḥ samo bhūtvā
samatvaṁ yoga ucyate*

yoga-sthaḥ—a yogában rendületlen; *kuru*—hajtsd végre; *karmāṇi*—kötelességed; *saṅgam*—vonzódást; *tyaktvā*—feladván; *dhanañjayaḥ*—óh, Dhanañjaya; *siddhi-asiddhyoḥ*—sikerben vagy bukásban; *samaḥ*—ugyanaz; *bhūtvā*—legyél; *samatvam*—kiegyensúlyozott lelkiállapot; *yogaḥ*—yoga; *ucyate*—hívják

FORDÍTÁS

Légy rendületlen a yogában, óh, Arjuna! Végezd el kötelességed, és válj meg minden olyan köteléktől, amely a sikerhez és a kudarchoz fűződik! Az ilyen kiegyensúlyozott elmeállapotot hívják yogának.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa azt tanácsolja Arjunának, hogy cselekedjen a yoga szerint. Mi a yoga? Az elme összpontosítása a Legfelsőbbre a mindig zavaró érzékszervek szabályozása által. És ki a Legfelsőbb? Śrī Kṛṣṇa. Miután Ő Maga ösztönzi Arjunát a harcra, tanítványának nem lesz köze annak eredményéhez — mind a nyereség, mind a győzelem Kṛṣṇát érinti. Arjunának csupán az Ő utasításai szerint kell cselekednie. Az igazi yoga Kṛṣṇa utasításainak követése, s a folyamatot, amelyben ezt gyakorolják, Kṛṣṇa-tudatnak hívják. A birtoklási vágytól egyedül e folyamat által szabadulhatunk meg. Az

embernek Kṛṣṇa szolgájává, helyesebben az Ő szolgájának szolgájává kell válnia. Ez az igazi módja a kötelesség végrehajtásának a Kṛṣṇa-tudatban, s egyedül így lehet yogában cselekedni.

Arjuna egy kṣatriya, és ezért tagja a varṇāśrama-dharma intézménynek. A *Viṣṇu Purāṇában* az áll, hogy a varṇāśrama-dharma egyetlen célja Viṣṇu kielégítése (3.8.9.). Az embernek tehát nem a saját — ami különben jellemző az anyagi világra —, hanem Kṛṣṇa transzcendentális érzékszerveit kellene kielégítenie. Így addig, amíg valaki nem teszi ezt, nem képes jól betartani a varṇāśrama-dharma elveit.

Arjunát közvetve arra utasították, hogy Kṛṣṇa parancsai szerint cselekedjen.

49. VERS

दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनंजय ।
बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः ॥४९॥

*dūreṇa hy avaram karmā
buddhi-yogād dhanāñjaya
buddhau śaraṇam anviccha
kṛpanāḥ phala-hetavaḥ*

dūreṇa—messzire elvetve; *hi*—bizonyára; *avaram*—szörnyű; *karma*—tettek; *buddhi-yogāt*—a Kṛṣṇa-tudat erejével; *dhanāñjaya*—óh, gazdagság legyőzője; *buddhau*—ilyen tudatban; *śaraṇam*—teljes önátadást; *anviccha*—kivánság; *kṛpanāḥ*—a szánalomra méltók; *phala-hetavaḥ*—a gyümölcstöztető tettekre vágyók

FORDÍTÁS

Óh, Dhanāñjaya, szabadulj meg minden gyümölcstöztető cselekedettől az odaadó szolgálat által, s hódolj meg teljesen az ilyen tudat előtt! Szánalomra méltóak ők, akik élvezni akarják a munkájuk gyümölcstét.

MAGYARÁZAT

Aki valóban megértette, hogy az igazi természete szerint ő Kṛṣṇa örök szolgája, az a Kṛṣṇa-tudatbeli munkán kívül felad minden elfogaltságot. Mint már megmagyarázták, *buddhi-yoga* Isten transzcendentális szerető szolgálatát jelenti. Az élőlény számára ez a helyes cselekvési mód. Csak a szánalomra méltók kívánják élvezni munkájuk gyümölcstét, hogy egyre

jobban belebonyolódjanak az anyagi kötelekekbe. A Kṛṣṇa-tudatú munkát kivéve minden cselekedet förtelmes, mert a végrehajtót szakadatlanul a születés és halál körforgásához kötik. Az embernek ezért sohasem szabad azt kívánnia, hogy saját kielégítésére végezze feladatát. Mindent Kṛṣṇa-tudatban, az Ő kedvéért kell tenni. A szánalomra méltók azt sem tudják, miképpen használják fel a jószerencsájuk vagy a kemény munkájuk által szerzett vagyont. Minden energiájukat a Kṛṣṇa-tudatban való munkára kellene fordítaniuk, s így sikeres lenne életük. A szerencsétlenek — a szánalomra méltókhoz hasonlóan — nem állítják emberi energiájukat Isten szolgálatába.

50. VERS

बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते ।
तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम् ॥५०॥

*buddhi-yukto jahātīha
ubhe sukr̥ta-duṣkr̥te
tasmād yogāya yujyasva
yogaḥ karmasu kauśalam*

buddhi-yuktaḥ—az odaadó szolgálatnak élő; *jahātī*—megszabadulhat; *iha*—ebben az életben; *ubhe*—mindkettőtől; *sukr̥ta-duṣkr̥te*—a jó és rossz tettektől; *tasmāt*—ezért; *yogāya*—az odaadó szolgálat kedvéért; *yujyasva*—cselekedj így; *yogaḥ*—a Kṛṣṇa-tudat; *karmasu*—minden cselekedetben; *kauśalam*—művészetet

FORDÍTÁS

Az odaadó szolgálatban élő még ebben az életben megszabadul a jó és a rossz tettektől egyaránt. Ezért, óh, Arjuna, törekedj a jogára, az összes munka művészetére!

MAGYARÁZAT

Időtlen idők óta minden egyes élőlény felhalmozta a jó és rossz munkája különféle visszahatásait. Ennek következtében folytonosan tudatlan igazi, eredeti helyzetéről. Ezt a tudatlanságot a *Bhagavad-gītā* oktatásával lehet eltávolítani, mert ez a mű arra tanít, miképpen adjuk át magunkat minden tekintetben Śrī Kṛṣṇának, ami a születésről-születésre ismétlődő tett és visszahatás bilincselő rabságából való felszabadulással jár.

Arjunát ezért arra oktatják, hogy a Kṛṣṇa tudatban cselekedjen, mert csak e folyamat által lehet megszabadulni a tettek visszahatásaitól.

51. VERS

कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः ।
जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम् ॥५१॥

*karma-jam buddhi-yuktā hi
phalam tyaktvā manīṣiṇaḥ
janma-bandha-vinirmuktāḥ
padam gacchanty anāmayam*

karma-jam—a gyümölcsöző tettek miatt; *buddhi-yuktāḥ*—odaadó szolgálatban végzett; *hi*—bizonyára; *phalam*—eredményeket; *tyaktvā*—feladván; *manīṣiṇaḥ*—bhakták, nagy szentek; *janma-bandha*—születés és halál köteléke; *vinirmuktāḥ*—felszabadult lelkek; *padam*—helyzetet; *gacchanti*—elérnek; *anāmayam*—nyomorúságok nélkül

FORDÍTÁS

Az odaadó szolgálatban cselekvő bölcsek az Úrnál keresnek menedéket, s kiszabadítják magukat a születés és halál körfolyamatából azért, hogy lemondanak a tetteik gyümölcséről ebben az anyagi világban. Ily módon érhetik el azt az állapotot, ami túl van minden szenvedésen.

MAGYARÁZAT

A felszabadult élőlények azt a helyet keresik, ahol nincsenek anyagi szenvedések. A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja:

*samāśritā ye padapallava-plavam
mahat-padam punya-yaśo murāreḥ
bhāvambudhir vatsa-padam param padam
param padam yad vipadām na teṣām*

„Aki elfogadta az Úr (akit a kozmikus megnyilvánulás oltalmazója, valamint a mukti adományozójaként ismernek) lótuszvirág lábainak hajóját, annak az anyagi világ óceánján oly könnyű átkelni, mint a borjú pata-nyomában összegyűlt vizen. Célja nem ez a hely, ahol veszély fenyeget minden lépésnél, hanem a Vaikuṅṭha (*param padam*), vagyis a lelki világ, amely mentes a szenvedéstől.” (*Bhāg.* 10.14.58.)

Tudatlansága következtében az ember nem látja be, hogy az anyagi világ nyomorúságos egy hely, ahol minden lépésnél veszély leselkedik rá. Kizárólag a tudatlanságuk okozza, hogy a kevésbé értelmes emberek gyümölcsöző cselekedetekkel próbálnak segíteni helyzetükön, mert azt hiszik, hogy azok boldoggá teszik őket. Nem tudják, hogy az anyagi világon belül sehol, semmilyen test nem adhat szenvedések nélküli életet. Az élet bajai — névszerint a születés, betegség, öregség és halál — mindenhol jelen vannak ebben a világban. De aki megérti igazi, eredeti státuszát (mint Kṛṣṇa örök szolgája), s így megismeri az Istenség Legfelsőbb Személyiségének helyzetét, az hozzáfog az Ő transzcendentális szerető szolgálatához. Következésképpen alkalmas lesz a Vaikuṅtha bolygókra való jutásra, ahol sem anyagi nyomorúság, sem pedig az idő vagy a halál befolyása nem található meg. Az ember eredeti állapotának ismerete magába foglalja Isten fölényben lévő helyzetének belátását is. Aki tévesen azt hiszi, hogy az élőlény és Kṛṣṇa egyenrangú, az nyilvánvalóan sötétségben él, és ezért képtelen lefoglalni magát az odaadó szolgálatban. Ehelyett maga válik „úrrá”, így egyengetvén útját az ismétlődő születés és halál felé. De aki megértette alárendeltségét, az Kṛṣṇa szolgálatába fog, és azon nyomban kiérdemli a Vaikuṅthaloka elérését. Az Ūr ügyében végzett odaadó szolgálatot *karma-yogának* is és *buddhi-yogának* is hívják.

52. VERS

यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति ।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥५२॥

*yadā te moha-kalilam
buddhir vyatitariṣyati
tadā gantāsi nirvedam
śrotavyasya śrutasya ca*

yadā—amikor; *te*—tiéd; *moha*—illuzórikus; *kalilam*—sűrű erdő; *buddhiḥ*—a transzcendentális szolgálat értelmével; *vyatitariṣyati*—ki fog találni; *tadā*—akkor; *gantāsi*—még; *nirvedam*—érzéketlenség; *śrotavyasya*—(mindent), amit hallani fogsz; *śrutasya*—(mindent), amit már hallottál; *ca*—is

FORDÍTÁS

Amikor értelmed kitalál a tévhit sűrű erdejéből, közömbössé válsz mindazok iránt, amit hallottál, s amit hallani fogsz.

MAGYARÁZAT

Sok nagy bhakta élete példa arra, miképpen lehet közömbössé válni a *Vedák* rituációi iránt az Úrhoz irányuló odaadó szolgálat által. Amikor valaki valóban megérti Kṛṣṇát és a Hozzá fűződő kapcsolatát, akkor automatikusan teljesen közömbössé válik a gyümölcsöző cselekedetek rituációi iránt, még akkor is, ha egy tanult brāhmaṇáról van szó. Śrī Mādhavendra Purī, a tanítványi lánc nagy bhaktája és ācāryája mondja:

*sandhyā-vandana bhadrāṃ astu bhavato bhoḥ snāna tubhyaṃ namo
bho devāḥ pitaras ca tarpaṇa-vidhau nāhaṃ kṣamaḥ kṣamyatām
yatra kvāpi niṣadya yādava-kulottamasya kaṃsa-dviṣaḥ
smāraṃ smāraṃ aghaṃ harāmi tad alaṃ manye kim anyena me*

„Óh, esti imák, óh, rituális fürdés! Isten veletek! Óh, félistenek és ösatyák! Kérlek, bocsássatok meg nekem, hogy a különféle szertartások híján képtelen vagyok hódolatot ajánlani nektek! Most elhatároztam: meg akarok szabadulni minden bűnös visszahatástól csupán azáltal, hogy mindenhol a Yadu dinasztia dicső leszármazottjára, Kaṃsa ellenségére (Kṛṣṇára) fogok gondolni. Azt hiszem, számomra ez bőven elegendő. Mi értelme hát más folyamatnak?”

A kezdők számára szükségszerűek a védikus szertartások és rítusok: a különféle imák naponkénti háromszoros elmondása, a kora reggeli fürdés, tiszteletnyilvánítás az ösatyáknak stb. A teljesen Kṛṣṇa-tudatú, az Ó transzcendentális szerető szolgálatában élő már elérte a tökéletességet, s így közömbössé válik e szabályozó elvek iránt. Ha képes így eljutni a megértésig, a továbbiakban már nem szükséges végrehajtania a kinyilatkoztatott Írások ajánlotta különféle típusú vezekléseket és áldozatokat. Hasonlóan, aki nem értette meg, hogy a *Vedák* célja Kṛṣṇa elérése, az csupán a rituációknak él, feleslegesen pazarolván idejét. A Kṛṣṇa-tudatú személyek túlhaladnak a *śabda-brahma*, vagyis a *Vedák* és *Upaniṣadok* hatósugarán.

53. VERS

श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ।
समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि ॥ ५३ ॥

*śruti-vipratipannā te
yadā sthāsyati niścalā
samādhāv acalā buddhis
tadā yogam avāpsyasi*

śruti—védikus kinyilatkoztatás (a gyümölcsöző cselekedetekről); *vipratipannā*—befolyástalan; *te*—tiéd; *yadā*—amikor; *sthāsyati*—megmarad; *niścālā*—mozdulatlan; *samādhau*—transzcendentális, vagy Kṛṣṇa-tudatban; *acālā*—rendíthetetlen; *buddhiḥ*—értelem; *tadā*—akkor; *yogam*—önmegvalósítást; *avāpsyasi*—el fogod érni

FORDÍTÁS

Az Isteni tudatot akkor éred el, ha elméd szilárd marad az önmegvalósítás transzában, és a Vedák virágos szavai nem zavarják többé.

MAGYARÁZAT

A samādhi szó olyan embert jellemez, aki maradéktalanul megvalósította a Kṛṣṇa-tudatot, vagyis a Brahmant, Paramātmát és Bhagavánt. Az önmegvalósítás legtökéletesebb foka az, ha valaki megérti, hogy ő Kṛṣṇa szolgája örökre, és egyetlen dolga a Kṛṣṇa-tudatbeli kötelességek teljesítése. A Vedák ékes nyelven gyümölcsöző folyamatokat ajánlanak a felsőbb bolygók elérésére, de egy Kṛṣṇa-tudatú személyt, vagyis az Úr rendíthetetlen bhaktáját az ilyesmi érintetlenül hagyja. Egy bhakta tehát ne foglalkozzék ilyen, a felsőbb bolygók elérését szolgáló gyümölcsöző tettekkel. A Kṛṣṇa-tudatban ugyanis közvetlenül érintkezésbe léphet Kṛṣṇával, és ebben a transzcendentális állapotban képes lesz megérteni minden utasítását. Az ilyen cselekedeteket végrehajtó biztosan eredményt ér el, és végső tudáshoz jut. Csupán arra van szükség, hogy betartsa Kṛṣṇa, vagy az Ó képviselője, a lelki tanítómester utasításait.

54. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् ।

आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥५५॥

arjuna uvāca

sthita-prajñasya kā bhāṣā

samādhi-sthasya keśava

sthita-dhīḥ kiṁ prabhāṣeta

kiṁ āsita vrajeta kiṁ

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *sthita-prajñasya*—a Kṛṣṇa-tudatban rendíthetetlen; *kā*—mi; *bhāṣā*—nyelv; *samādhi-sthasya*—a transzban

elmerülté; *keśava*—öh, Kṛṣṇa; *sthita-dhīḥ*—a szilárdan Kṛṣṇa-tudatú; *kim*—mit; *prabhāṣeta*—beszél; *kim*—hogyan; *āsīta*—marad; *vrajeta*—megy; *kim*—hogyan

FORDÍTÁS

Arjuna kérdezte:

Milyen jelekről ismerhetem fel azt, akinek tudata ily módon a Transzcendensbe merült? Hogyan, milyen szavakkal beszél ő? Miként ül, és hogyan megy?

MAGYARÁZAT

Miként minden embernek sajátos helyzetéből fakadóan ismertetőjelei vannak, hasonlóan, egy Kṛṣṇa-tudatú személy is egyéni természettel rendelkezik, mely beszédében, járásában, gondolkodásmódjában, érzéseiben stb. nyilvánul meg. Ahogyan vannak bizonyos, megkülönböztető ismertetőjelei a gazdagnak, betegnek, vagy a művelt embernek, úgy a transzcendentális Kṛṣṇa-tudatú személy különféle cselekedetei is sajátos jelekről tanúskodnak. Ezekről a *Bhagavad-gītában* is olvashatunk. A legfontosabb az, miként beszél valaki, mivel ez minden ember legfőbb tulajdonsága. Úgy mondják, a balgát rögtön felfedezik, mihelyt kinyitja a száját. A jól öltözött ostobát nem lehet azonosítani addig, míg nem szólal meg, ám akkor azonnal elárulja magát. A Kṛṣṇa-tudatú személy közvetlen ismertetőjele, hogy csakis Kṛṣṇáról és a Vele kapcsolatos dolgokról beszél. A többi meghatározó vonásra — amiről a következő vers ír — aztán automatikusan tesz szert.

55. VERS

अर्जुन उवाच ।

स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव ।

स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत् ब्रजेत किं॥५४॥

śrī bhagavān uvāca
prajāhāti yadā kāmān
sarvān pārtha mano-gatān
ātmany evātmanā tuṣṭaḥ
sthita-prajñas tadocyate

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb személyisége mondta; *prajāhāti*—felad; *yadā*—amikor; *kāmān*—érzékielégítés utáni vágyakat;

sarvān—minden fajtáját; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *manaḥ-gatān*—elmebeli kiagyalást; *ātmani*—a lélek (tisztá állapotában); *eva*—bizonyára; *ātmanā*—a megtisztult elme által; *tuṣṭaḥ*—kielégült; *sthita-prajñāḥ*—transzcendentális helyzetű; *tadā*—akkor; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr válaszolt:

Óh, Pārtha, amikor az ember feladja az elme által kitalált érzéki vágyak összes fajtáját, és elméje egyedül az önvalóban elégül ki, akkor nevezhető tiszta transzcendentális tudatúnak.

MAGYARÁZAT

A *Śrīmad-Bhāgavatam* megerősíti, hogy a teljesen Kṛṣṇa-tudatú személy, vagyis aki odaadással szolgálja az Urat, a nagy szentek összes jótulajdonságával rendelkezik, míg a nem transzcendentális helyzetű ember nem birtokolja azokat, hiszen saját kiagyalásainál keresett menedéket. Következésképpen jogosan mondják itt: az embernek meg kell válnia a spekulatív, érzéki vágyaitól. Mesterkéltan azonban nem lehet véget vetni ezeknek, csupán a Kṛṣṇa-tudat cselekedeteivel. Így külön erőfeszítés nélkül lecsillapulnak az érzéki vágyak. Ezért habozás nélkül el kell fogadni a Kṛṣṇa-tudatot, mert az odaadó szolgálat azonnal a transzcendentális tudat szintjére helyezi az embert. A valóban fejlett bhakta mindig elégedett magában, tudván, hogy ő a Legfelsőbb Úr örök szolgája. Az ilyen transzcendentális helyzetű személynek nincsenek érzéki vágyai, mely a kicsinyes materializmus eredménye. Ehelyett a Legfelsőbb Személy örök szolgájaként mindig boldog marad természetes helyzetében.

56. VERS

दुःखेष्वनुद्विगमनाः सुखेषु विगतस्पृहः ।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥५३॥

duḥkheṣv anudvigna-manāḥ
sukheṣu vigata-sprhaḥ
vīta-rāga-bhaya-krodhaḥ
sthita-dhīr munir ucyate

duḥkheṣu—a háromféle szenvedésben; *anudvigna-manāḥ*—az elme nyugtalanítása nélkül; *sukheṣu*—boldogságban; *vigatasprhaḥ*—anélkül,

hogy túlságosan érdekelné; *vīta*—mentes; *rāga*—vonzódástól; *bhaya*—félelemtől; *krodhaḥ*—dühöt; *sthita-dhīḥ*—rendíthetetlen; *muniḥ*—bölcsek; *ucyate*—hívják

FORDÍTÁS

Aki a háromfajta szenvedés ellenére is háborítatlan, akit a boldogság nem mámorít, s aki mentes a vonzódástól, a félelemtől és dühtől, azt rendíthetetlen elméjű bölcsnek hívják.

MAGYARÁZAT

A *muni* szó olyan személyt jelöl, aki elméjét képes szellemi spekuláció által különféle módon ösztökélni, ám valódi végkövetkeztetésre nem jut. Úgy mondják, minden *muninak* más és más a szempontja, és a szó szoros értelmében nem is hívhatják *muninak* azt, kinek felfogása nem tér el a többiétől (*tarko 'pratiṣṭhaḥ śrutayo vibhinnā nāsāv ṛṣir yasya matam na bhinnam... Mahābhārata, Vana-pārva 313.117*). De a Kṛṣṇa által említett *sthita-dhī-muni* különbözik közönséges társától. Mindig Kṛṣṇa-tudatú, mert véget vetett valamennyi kreatív spekulációjának. Túljutott ezen az elmebeli szinten, elérkezve a végkövetkeztetéshez, miszerint Śrī Kṛṣṇa, vagy Vāsudeva a minden (*Bg. 7.19.*). Őt tehát rendíthetetlen elméjű *muninak* hívják. Az ilyen, teljesen Kṛṣṇa-tudatú személyt a háromfajta szenvedés¹ támadásai egyáltalán nem zavarják, mert minden megpróbáltatást Isten kegyeként fog fel, s úgy tekint magára, mint aki Kṛṣṇa kegyéből csak minimális szenvedést kap, bár múltbeli bűneiért több juthatna osztályrészül. Hasonlóan, ha boldog, azt is Kṛṣṇa érdemének tekinti, s nem érzi magát méltónak rá. Megérti, hogy az Ő jóindulatának tulajdonítható kellemes helyzete is, ami lehetőséget nyújt a tökéletesebb szolgálatra. Jellemző rá, hogy e cselekedetében mindig megfélemlíthetetlen, aktív, és nem befolyásolja ellenszenv vagy vonzódás. Vonzódás alatt azt értjük, amikor saját érzeink kielégítése érdekében fogadunk el bizonyos dolgokat, ellen-szenvről pedig akkor beszélünk, ha az ilyen kísérleteink megghiúsulnak. De aki szilárd a Kṛṣṇa-tudatban, az mentes mindkettőtől, mert életét Isten szolgálatának szentelte. Következésképpen kicsit sem mérges kísérleteinek kudarcai miatt, mindig szilárd elhatározásában.

1.) a) *ādhyātmika* — a test és az elme okozta,

b) *ādhibhautika* — más élőlények okozta, és

c) *ādhidaiivika* — a félistenek által előidézett természeti katasztrófák okozta szenvedés

57. VERS

यः सर्वत्रानभिस्त्रेहस्तत्प्राप्य शुभाशुभम् ।
नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥१७॥

*yaḥ sarvatrānabhisnehas
tat tat prāpya śubhāśubham
nābhinandati na dveṣṭi
tasya prajñā pratiṣṭhitā*

yaḥ—aki; *sarvatra*—mindenhol; *anabhisnehaḥ*—ragaszkodás nélkül; *tat*—azt; *tat*—azt; *prāpya*—elérve; *śubha*—jó; *aśubham*—gonosz; *na*—sohasem; *abhinandati*—ünnepel; *na*—sohasem; *dveṣṭi*—utál; *tasya*—ezé; *prajñā*—tökéletes tudás; *pratiṣṭhita*—szilárd

FORDÍTÁS

Aki mentes a vonzalomtól és gyűlölettől, s ha jó éri, nem ujjong, ha pedig rossz, nem panaszkodik, az szilárdan gyökerezik a tökéletes tudásban.

MAGYARÁZAT

Az anyagi világban mindig akadnak hirtelen, jó vagy rossz fordulatok. Akit ezek nem nyugtalanítanak, s akit a jó- vagy a balszerencse nem befolyásol, arra mint szilárd Kṛṣṇa-tudatú személyre kell tekinteni. A jóval és rosszal számolnunk kell mindaddig, míg a kettősségekkel telített anyagi világban vagyunk. De a Kṛṣṇa-tudatban szilárdan gyökerező embert ez nem befolyásolja, mert csakis Kṛṣṇa érdekli, Ő pedig abszolút jó. Az ilyen Kṛṣṇa-tudat egy tökéletes transzcendentális helyzetbe emeli az embert, amit védikus nyelven samādhinak hívnak.

58. VERS

यदा संहरते चायं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥५८॥

*yadā saṁharate cāyam
kūrmo 'ṅgānīva sarvaśaḥ
indriyāṇīndriyārthebhyas
tasya prajñā pratiṣṭhitā*

yadā—amikor; *saṁharate*—behúzza; *ca*—szintén; *ayam*—mindezt; *kūrmaḥ*—a teknősbéka; *aṅgāni*—a végtagokat; *iva*—mint; *sarvaśaḥ*—mindet; *indriya-arthebhyaḥ*—az érzékszervek tárgyairól; *tasya*—övé; *prajñā*—tudat; *pratiṣṭhitā*—rögzített

FORDÍTÁS

Aki képes úgy visszavonni érzékeit az érzékszervek tárgyairól, mint ahogyan a teknősbéka húzza be páncéljába tagjait, az igaz tudással rendelkezik.

MAGYARÁZAT

A yogī, a bhakta és az önmegvalósult lélek ismertetőjegye, hogy képesek uralkodni érzékszerveiken. A legtöbb ember azonban szolgálja saját érzékeinek, vagyis azok parancsait kényszerül követni.

Az érzékszerveket mérgekgigyókhöz hasonlítják, melyek nagyon szabadon, mindennemű korlátozás nélkül akarnak cselekedni. A yogīnak, vagy a bhaktának rendkívül erősnek kell lennie, hogy a kigyóbüvölőhöz hasonlóan győzedelmeskedni tudjon rajtuk. Sohasem szabad engednie azok önálló cselekedetét. A kinyilatkoztatott Írásokban sok parancs van arra vonatkozólag, mit szabad, és mit nem szabad tenni. A szilárd, rendíthetetlen Kṛṣṇa-tudat szintjét lehetetlen elérni mindaddig, míg az ember e parancsok betartásával el nem áll az érzéki élvezetektől. Erre a fentiekben említett teknősbéka a legjobb példa. A teknős bármelyik pillanatban képes visszahúzni tagjait, hogy aztán szükség esetén bármikor kiengedje, és adott célokra használja őket. Hasonlóan, a Kṛṣṇa-tudatú személy is csak különleges célokra, az Úr szolgálatában használja érzékszerveit, különben visszahúzza őket. A végtagjait behúzó teknős példája arra tanít, miképpen kell érzékszerveinket mindig az Úr szolgálatába állítani.

Ez a válasz a yogī helyzete felől érdeklődő kérdésre.

59. VERS

विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः ।
रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥५९॥

viṣayā vinivartante
nirāhārasya dehinah
rasa-varjaṁ raso 'py asya
param dṛṣṭvā nivartate

viṣayāḥ—az érzékek tárgyai; *vinivartante*—tartózkodást gyakorolnak; *nirāhārasya*—negatív korlátozásokkal; *dehinaḥ*—a megtestesült számára; *rasa-varjam*—megválva az íztől; *rasaḥ*—élvezet érzékelés; *api*—habár; *asya*—övé; *param*—sokkal felsőbbrendű dolgokat; *dṛṣṭvā*—tapasztalva; *nivartate*—eláll tőle

FORDÍTÁS

A megtestesült élőlény ugyan elállhat az érzéki örömeiktől, ám az érzékek tárgyai utáni szomj megmarad. Ettől csak úgy válhat meg, ha előbb felsőbbrendű ízt tapasztal, és így tudata rendíthetetlené válik.

MAGYARÁZAT

Az érzéki élvezetektől lehetetlen elállni addig, míg transzcendentális szintre nem jut az ember. Az érzéki élvezetektől szabályok és korlátozások által való elállás olyan, mint egy beteg eltiltása bizonyos ételektől. A páciensnek nem tetszik az ilyen korlátozás, sőt a tiltott ételek iránti étvágyát sem veszíti el. Hasonlóan, valamely erőltetett lelki folyamat — mint például az *aṣṭāṅga-yoga*, ami magába foglalja a *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*, *dharāṇa dhyāna*, és *samādhi* folyamatát — által történő érzék-visszatartást a kevésbé értelmes személyeknek ajánlják, akik nem rendelkeznek jobb tudással. De aki Kṛṣṇa-tudatbeli fejlődése közben megízlelte a Legfelsőbb Úr, Kṛṣṇa szépségét, annak már a holt anyagi dolgok nem izlenek. Ezért e szabályozások csupán a kevésbé értelmes kezdők lelki életének fejlődése érdekében vannak. Csak akkor hasznosak, ha az ember valóban kedvet, ízt kapott a Kṛṣṇa-tudatra. Ha valaki Kṛṣṇa-tudatú lesz, annak számára az anyagi örömök automatikusan iztellené válnak.

60. VERS

यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ।
इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ॥ ६० ॥

yatato hy api kaunteya
puruṣasya vipaścitaḥ
indriyāṇi pramāthīni
haranti prasabham manaḥ

yataṭaḥ—próbálkozás közben; *hi*—minden bizonnyal; *api*—ellenére; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *puruṣasya*—az emberé; *vipaścitaḥ*—megkülönböztető tudással teli; *indriyāṇi*—az érzékszervek; *pramāthini*—izgatóak; *haranti*—eltérítik; *prasabham*—erőnek erejével; *manaḥ*—az elmét

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, az érzékek olyan erősek és indulatosak, hogy még a rajtuk uralkodni próbálkozó, ítélőképes ember elméjét is erőnek erejével elragadják.

MAGYARÁZAT

Sok művelt, szent, filozófus és transzcendentalista létezik, akik megpróbálják legyőzni az érzékszerveket. De néha, minden igyekezetük ellenére, az izgatott elméjük következtében még a legkiválóbbak is áldozatul esnek az anyagi érzéki élvezeteknek. A nagy Viśvāmītra, a bölcs és tökéletes yogi szigorú vezeklési folyamatokkal és yoga-gyakorlatokkal törekedett az érzékek feletti uralomra, de Menakā még őt is félrevezette, és nemi élvezetre bírta. Természetesen még sok hasonló példa akad erre a világtörténelemben. Ezért az elme és az érzékszervek szabályozása felettébb nehéz, ha az ember nem teljesen Kṛṣṇa-tudatú. Az ilyen anyagi cselekedetektől csak akkor lehet megválni, ha elménket Kṛṣṇával foglaljuk le. Erre Śrī Yāmunācārya a nagy szent és bhakta szolgáltatott gyakorlati példát: „Mióta elmémet Kṛṣṇa lótuszvirág lábainak szolgálatában alkalmazom, és egy örökké új transzcendentális íznek örvendek, a nemi élvezetre gondolva elfordítom az arcom, s köpök egyet rá.”

A Kṛṣṇa-tudat olyan transzcendentális és csodálatos, hogy az anyagi élvezet automatikusan izteleenné válik, miként egy éhes ember is elegendő mennyiségű, tápláló étellel elüzi éhségét. Mahārāja Ambarīṣa, aki elméjét lekötötte a Kṛṣṇa-tudattal, szintén képes volt egy nagy yogi, Durvāsā Muni legyőzésére.

61. VERS

तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत् मत्परः ।
वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य ब्रह्मा प्रतिष्ठिता ॥ ६१ ॥

tāni sarvāṇi saṁyamya
yukta āsīt mat-paraḥ
vaśe hi yasyeṅdriyāṇi
tasya brahṇā pratiṣṭhita

tāni—azok (az érzékszervek); *sarvāṇi*—mindegyik; *saṃyama*—uralkodva felettük; *yuktaḥ*—lefoglalva; *āsīta*—ilyen helyzetben; *mat-paraḥ*—Velem kapcsolatban; *vaśe*—teljesen leigázva; *hi*—minden bizonnyal; *yasya*—annak, akié; *indriyāṇi*—érezkszervek; *tasya*—övé; *prajñā*—tudat; *pratiṣṭhitā*—szilárd

FORDÍTÁS

Aki érzékszerveit megzabolázza, és tudatát Rám szögezi, azt rendíthetetlen értelműnek ismerik.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan megmagyarázza, hogy a Kṛṣṇa-tudat a yoga legmagasabb és legtökéletesebb formája. Az embernek lehetetlen uralkodnia érzékszervein addig, míg nem válik Kṛṣṇa-tudatúvá.

A fentiekben már említettük, hogy a nagy yogi, Durvāsā Muni belekötött Mahārāja Ambariṣába, és miután büszkesége miatt oktalanul méregbe gurult, nem tudott uralkodni érzékszervein. Bár a király nem volt olyan hatalmas yogi mint Durvāsā, mivel bhakta volt, szó nélkül tűrte a yogi összes igazságtalanságát, s végül ő került ki győztesen e viszályból. A király képes volt érzékszervein uralkodni, mert rendelkezett azokkal a bizonyos tulajdonságokkal, melyekről a *Śrīmad-Bhāgavatam* ír:

*sai vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayor
vacāmsi vaikunṭha-guṇānuvarṇane
karau harer mandira-mārjanādiṣu
śrutim cakārācyuta-sat-kathodaye*

*mukunda-liṅgālaya-darśane dṛśau
tad-bhr̥tya-gātra-sparśe'ṅga-saṅgamam
ghrāṇam ca tat-pāda-saroja-saurabhe
śrīmat-tulasyā rasanām tad-arpite*

*pādaḥ hareḥ kṣetra-padānuserpaṇe
śiro hr̥ṣīkeśa-padābhivandane
kāmaṁ ca dāsyē na tu kāma-kāmyayā
yathottamaśloka-janāśrayā ratiḥ*

„Ambariṣa király elméjét Kṛṣṇa lótuszvirág lábára rögzítette, szavait az Ó hajlékának leírására, két karját templomának tisztítására, fülét kedvtelē-

seinek hallására, szemét formájának látására, testét a bhakták testének érintésére, orrát az Úr lótuszvirág lábának ajánlott virágok szaglására, nyelvét a Neki ajánlott tulasi levél izelésére, lábát a szent helyre, Isten templomához való zarándoklásra, fejét az Óiránta érzett hódolat kifejezésére, vágyait pedig az Ő kívánságainak teljesítésére használta. Mindezen tulajdonságok alkalmassá tették arra, hogy Kṛṣṇa *mat-parah*, vagyis legkiválóbb bhaktájává váljon.” (*Bhāg.* 9.4.18-20.)

A *mat-parah* szónak ezzel kapcsolatban nagy jelentősége van. Hogy miképpen lehet valaki *mat-parah*, az kitűnik Mahārāja Ambariṣa életéből. Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa¹, a *mat-parah* lánc nagy tudósa és ācāryája megjegyzi: *mad-bhakti-prabhāvena sarvendriya-vijaya-pūrvikā svātma dṛṣṭiḥ sulabheti bhāvaḥ.* „Az érzékszerveken csakis a Kṛṣṇához irányuló odaadó szolgálat ereje által lehet tökéletesen uralkodni.” Néha a tűz példáját is megemlítik: „Miként az apró lángok mindent fölégetnek egy szobában, úgy éget el mindenféle tisztátalanságot az Úr Viṣṇu, aki a yogī szívében lakozik.” A *Yoga-sūtra* is Viṣṇun, nem pedig a semmiségen való meditálást írja elő (1.23; 2.45.). Az úgynevezett yogik, akik nem ezt követik, csupán idejüket pocsékolják valami fantazmagória utáni hiábavaló kutatásban. Kṛṣṇa-tudatúvá, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének odaadó hívévé kell válnunk. Ez a yoga igazi célja.

62. VERS

ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते ।
सङ्गात्संजायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते ॥६२॥

*dhyāyato viṣayān puṁsaḥ
saṅgas teṣūpajāyate
saṅgāt saṅjāyate kāmāḥ
kāmat krodho 'bhijāyate*

dhyāyataḥ—elmélkedés közben; *viṣayān*—az érzékszervek tárgyai; *puṁsaḥ*—a személyé; *saṅgaḥ*—ragaszkodás; *teṣu*—az érzékszervek tárgyai iránt; *upajāyate*—kifejleszt; *saṅgāt*—vonzódást; *saṅjāyate*—fejleszt; *kāmāḥ*—vágy; *kāmāt*—vágyból; *krodhaḥ*—düh; *abhijāyate*—megnyilvánul

1. A *Bhagavad-gītā* egyik magyarázója.

FORDÍTÁS

Az emberben ragaszkodás ébred az érzékek tárgyai iránt, miközben rajtuk elmélkedik. Az ilyen vonzódás vágyat, a vágy pedig dühöt szül.

MAGYARÁZAT

Aki nem Kṛṣṇa-tudatú, abban elkerülhetetlenül anyagi vágyak ébrednek, miközben az érzékszervek tárgyait szemléli, vagy ha rajtuk elmélkedik. Az érzékeknek valódi elfoglaltság kell, mert ha nem az Isten iránti transzcendentális szerető szolgálat köti le őket, akkor egész biztosan a materializmusban keresnek feladatot. Az anyagi világban mindenki, még az Úr Śiva és az Úr Brahma is — mit sem szólva a felsőbb bolygókon élő többi félistenről — alárendeltje az érzéktárgyak befolyásának. Ha ki akarunk kerülni az anyagi lét ezen útvesztőjéből, akkor erre csak egyetlen mód van: Kṛṣṇa-tudatúvá kell válnunk.

Śiva mély meditációban volt, de mégis hajlott az érzéki élvezetre ösztökélő Pārvatī szavára, ennek eredményeképp született Kārtikeya. Hasonlóan kísértette Māyā Devī inkarnációja az ifjú Haridāsa Ṭhākur bhaktát, ám ő könnyen kiállta a próbát, mert Kṛṣṇa iránti odaadása vegyítetlen volt. Śrī Yāmunācārya előzőekben idézett verséből kitűnik, hogy a komoly bhakta képes megválni minden anyagi érzéki élvezettől, mert Kṛṣṇa társaságában megízlelte a magasabbrendű lelki élvezetet. Ez a siker titka. Ezért, ha valaki nem Kṛṣṇa-tudatú — legyen bármennyire eredményes érzékszervei erőltetett elnyomásában —, az végül biztosan kudarcot vall, mert az érzéki élvezet legkisebb gondolata is vágyai kielégítésére fogja készletelni.

63. VERS

क्रोधाद्भवति संमोहः संमोहात्स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥६३॥

*krodhād bhavati saṁmohaḥ
saṁmohāt smṛti-vibhramaḥ
smṛti-bhramśād buddhi-nāśo
buddhi-nāśāt praṇśyati*

krodhāt—a dühből; *bhavati*—lesz; *saṁmohaḥ*—teljes illúzió; *saṁmohāt*—az illúzióból; *smṛti*—memóriának; *vibhramaḥ*—zavara; *smṛti-bhramśāt*—a memóriazavar után; *buddhi-nāśaḥ*—az értelem elvesztése; *buddhi-nāśāt*—az értelem elvesztéséből; *praṇśyati*—vissza fog esni

FORDÍTÁS

A dühből illúzió ered, az illúzióból emlékeztet-zavar. Ha zavart az emlékezet, elveszik az értelem, s az értelem elvesztésével az ember ismét visszasüllyed az anyagi lét mocsarába.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa-tudata fejlődésével az ember megtudja, hogy mindennek megvan a maga használhatósága Isten szolgálatában. Akik nem ismerik a Kṛṣṇa-tudatot, azok mesterkéltén próbálják meg elkerülni az érzéktárgyakat, aminek eredményeként — bár ők is kívánják az anyagi kötelek alóli felszabadulást — nem érik el a lemondás tökéletes szintjét. A Kṛṣṇa-tudatú személy ellenben tudja, miként használjon fel mindent az Ő szolgálatában, s ezért ő nem válik az anyagi tudat áldozatává. Az imperszonalista például nem képes enni, mert úgy véli, hogy Kṛṣṇa, vagyis az Abszolút — személytelen. Ő tehát ahogy teheti kerüli a finom ételeket, míg a bhakta tudja, hogy Kṛṣṇa a legfelsőbb élvező, Őt illet minden élvezet, s Ő elfogyaszt mindent, amit szeretettel és odaadással ajánlanak fel Neki. A bhakta tehát finom ételeket ajánl Kṛṣṇának, majd elfogyasztja a maradékot, amit „prasāda”-nak hívnak. Ily módon minden lelkivé válik, és nem fog fenyegetni a visszaesés veszélye. A Kṛṣṇa-tudatú bhakta elfogyasztja a prasādát, míg az abhakta anyaginak véli, s elutasítja. Ezért az imperszonalista mesterkélten lemondása révén nem képes élvezni az életet, s ennek következtében elméje a legkisebb izgatásra is lehúzza az anyagi lét mocsarába. Az Írások említést tesznek az ilyen lélekről, amely ha el is érte a felszabadulás fokát, ismét visszaesik, mert nem kapott támogatást az odaadó szolgálattól.

64. VERS

रागद्वेषविमुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् ।
आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥६४॥

*rāga-dveṣa-vimuktaiḥ tu
viṣayān indriyaiḥ caran
ātma-vaśyair vidheyātmā
prasādam adhi-gacchati*

rāga—ragaszkodás; *dveṣa*—ellenszenv; *vimuktaiḥ*—azáltal, aki megszabadult az ilyesmitől; *tu*—de; *viṣayān*—érezéktárgyak; *indriyaiḥ*—az érzékszervek által; *caran*—cselekedve; *ātma-vaśyaiḥ*—aki képes uralkodni

felettük; *vidheyātmā*—aki a szabályozott szabadságot követi; *prasādam*—az Úr kegyét; *adhigacchati*—eléri

FORDÍTÁS

De aki képes a szabadság szabályozó elveinek gyakorlása által uralkodni az érzékszervein, az elnyerheti az Úr teljes kegyét, s ily módon megszabadulhat minden ragaszkodástól és ellenszenvtől.

MAGYARÁZAT

Már megmagyaráztuk, hogy valamilyen mesterként folyamattal lehetséges külsőleg uralkodni az érzékszervek felett, de addig minden esély megvan a visszaesésre, míg az érzékszerveket nem foglalkoztatjuk Isten transzcendentális szolgálatában. Ha a teljesen Kṛṣṇa-tudatú személy látszólag érzéki sikon mozog is, mivel Kṛṣṇa-tudatú, semmiképpen sem ragaszkodik az érzéki cselekedetekhez. Őt csakis Kṛṣṇa öröme érdekli, semmi más, s ezért transzcendentális minden ragaszkodás iránt. Ha Kṛṣṇa úgy akarja, a bhakta mindent megtehet, még olyat is, amit különben nem kívánna. Ha pedig Kṛṣṇa nem akarja, akkor még azt sem követi el, amit másként elvégezne saját örömeire. Kṛṣṇa irányítása alatt cselekszik, ezért tudja, mit szabad tenni és mit nem. Ez a tudat Kṛṣṇa indokolatlan kegyéből fakad, amit a bhakta elnyerhet még akkor is, ha netán ragaszkodna az érzéki szinthez.

65. VERS

प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते ।
प्रसन्नचेतसो ह्यशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥६५॥

*prasāde sarva-duḥkhānām
hānir asyopajāyate
prasanna-cetaso hy āśu
buddhiḥ paryavatiṣṭhate*

prasāde—(az Úr indokolatlan) kegyéből; *sarva*—minden; *duḥkhānām*—anyagi szenvedés; *hāniḥ*—megsemmisülés; *asya*—övé; *upajāyate*—teret nyert; *prasanna-cetaso*—a vig kedélyűé; *hi*—bizonyára; *āśu*—nagyon hamar; *buddhiḥ*—értelem; *pari*—kielégítően; *avatiṣṭhate*—megalapozott

FORDÍTÁS

Aki ily módon tartózkodik az Isteni tudatban, annak megszűnik az anyagi lét háromféle szenvedése, s értelme e boldog állapotban megszilárdul.

66. VERS

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना ।
न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥६६॥

*nāsti buddhir ayuktasya
na cāyuktasya bhāvanā
na cābhāvayataḥ śāntir
aśāntasya kutaḥ sukham*

na—nem; *asti*—létezik; *buddhiḥ*—transzcendentális értelem; *ayuktasya*—aki nem áll kapcsolatban (a Kṛṣṇa-tudattal); *na*—sem; *ca*—és; *ayuktasya*—aki nem Kṛṣṇa-tudatú; *bhāvanā*—a rendíthetetlenül boldog elme; *na*—sem; *ca*—és; *abhāvayataḥ*—aki nem szilárd; *śāntiḥ*—béke; *aśāntasya*—a nem békésnél; *kutaḥ*—hol van; *sukham*—boldogság

FORDÍTÁS

Aki nem rendelkezik transzcendentális tudattal, annak értelme nem szilárd, s elméjén sem képes uralkodni. Enélkül pedig lehetetlen a béke, s hogyan volna boldogság béke nélkül?

MAGYARÁZAT

Az ember nem érhet el békét mindaddig, amíg nem Kṛṣṇa-tudatú. Az Ötödik Fejezet megerősíti, hogy csak akkor lehetséges ez, ha megérti: Kṛṣṇa az áldozat és vezeklés összes jó eredményének élvezője, minden megnyilvánult univerzum birtokosa és valamennyi élőlény igazi barátja (5.27.). Ezért ha valaki nem Kṛṣṇa-tudatú, annak elméjéből hiányzik a végső cél, s ez nyugtalanságot okoz. Ám ha valaki biztos abban, hogy Kṛṣṇa minden és mindenki élvezője, birtokosa és barátja, az rendíthetetlen elméjével békét tud teremteni. Tehát aki a Kṛṣṇával való kapcsolat nélkül cselekszik, az egész biztosan gondterhelt és nyugtalan lesz mindig, bármennyire is színlelje a belső nyugalmat és az előrehaladt lelkiállapotot. A Kṛṣṇa-tudat egy magától eredő, békés állapot, melyet csakis a Vele való kapcsolat felújításával lehet elérni.

67. VERS

इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते ।
तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥६७॥

*indriyāṇām hi caratām
yan mano 'nuvidhīyate
tad asya harati prajñām
vāyur nāvam ivāmbhasi*

indriyāṇām—az érzékek közül; *hi*—bizonyára; *caratām*—örködés közben; *yat*—azt; *manah*—elme; *anuvīdhīyate*—állandóan foglalt lesz; *tat*—azt; *asya*—övé; *harati*—elragadja; *prajñām*—értelmét; *vāyuh*—szél; *nāvam*—egy hajót; *iva*—mint ahogyan; *ambhasi*—a vizen

FORDÍTÁS

Ahogy az erős szél elsodorja a bárkát a vizen, úgy képes elragadni az ember értelmét még egyetlen érzék is, ha az elme arra összpontosít.

MAGYARÁZAT

Minden egyes érzékszervet le kell foglalni Kṛṣṇa szolgálatában, mert ha csak egyikük is érzékielégitéssel foglalkozik, az már letérítheti a bhaktát a transzcendentális fejlődés ösvényéről. Miként Ambarīṣa Mahārāja életéből is kitűnik, így kell tenni, mert ez a helyes módja az elme szabályozásának.

68. VERS

तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥६८॥

*tasmād yasya mahā-bāho
nigṛhītāni sarvaśaḥ
indriyāṇīndriyārthebhyas
tasya prajñā pratiṣṭhitā*

tasmāt—ezért; *yasya*—valakié; *mahā-bāho*—óh, erős-karú; *nigṛhītāni*—igy legyűrve; *sarvaśaḥ*—körös-körül; *indriyāṇi*—az érzékszerveket; *indriya-arthebhyah*—az érzéktárgyak kedvéért; *tasya*—övé; *prajñā*—értelem; *pratiṣṭhitā*—szilárd

FORDÍTÁS

Ezért, óh, Erős-karú, aki érzékeit azok tárgyaitól vissza tudja tartani, annak értelme valóban rendíthetetlen.

MAGYARÁZAT

Miként az ellenséget a tülerő győzi le, hasonlóan, az érzékeket is kizárólag Kṛṣṇa szolgálatával, nem pedig emberi próbálkozással lehet legyűrni. Az ember csakis a Kṛṣṇa-tudat által tehet szert valódi értelemre, s ezt a művészetet a hiteles lelki tanítómester irányítása alatt kell gyakorolni — aki ezt belátta, azt *sadhakának*, vagyis a felszabadulásra megérett jelöltnek hívják.

69. VERS

या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः॥६९॥

yā niśā sarva-bhūtānām
tasyām jāgarti saṁyamī
yasyām jāgrati bhūtāni
sā niśā paśyato muneḥ

yā—ami; *niśā*—éj; *sarva*—minden; *bhūtānām*—élőlénynek; *tasyām*—akkor; *jāgarti*—ébren; *saṁyamī*—a fegyelmezett; *yasyām*—amelyikben; *jāgrati*—ébren van; *bhūtāni*—minden lény; *sā*—az; *niśā*—éjjel; *paśyataḥ*—a belsőt elemző (introspektív) számára; *muneḥ*—bölcshöz

FORDÍTÁS

Miközben mindenki alszik, a fegyelmezett ember ébren van, de az élőlények ébredléte a lelkét látó bölcshöz éjszaka.

MAGYARÁZAT

Az értelmes emberek két csoportot alkotnak. Az egyik értelme az érzékielégítést szolgáló tettekre korlátozódik, míg a másik, a belsőt elemző, lelkébe tekintő (introspektív) készen áll az önmegvalósítás művelésére. Az introspektív bölcshöz vagy a gondolkodó ember cselekedetei „éjszakát” jelentenek az anyagiakban elmélyült személyeknek. A materialisták — nem tudván az önmegvalósításról — folytatják ilyenkor álmukat, de az introspektív bölcshöz ébren marad az ő „éjszakájukban”. A bölcshöz transz-

cendentális örömet érez a lelki életben való fokozatos haladásakor, míg az anyagi tetteket végrehajtó (az önmegvalósítást illetően) „alszik”, s közben az érzéki gyönyörök különféle változatairól álmodik. Álmában néha boldognak, néha pedig boldogtalannak érzi magát. Az anyagi boldogság vagy boldogtalanlás viszont sohasem befolyásolja a belső életet élő bölcszet, aki a karmikus visszahatásoktól zavartalanul folytatja az önmegvalósítást szolgáló tetteit.

70. VERS

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं
समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत् ।
तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे
स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥७०॥

*āpūryamāṇam acala-pratiṣṭham
samudram āpaḥ praviśānti yadvat
tadvat kāmā yaṁ praviśānti sarve
sa śāntim āpnoti na kāma-kāmī*

āpūryamāṇam—mindig telített; *acala-pratiṣṭham*—mozdulatlan marad; *samudram*—az óceán; *āpaḥ*—vizek; *praviśānti*—beleömlenek; *yadvat*—amint; *tadvat*—úgy; *kāmāḥ*—vágyak; *yaṁ*—valakibe; *praviśānti*—ömlenek; *sarve*—minden; *saḥ*—az a személy; *śāntim*—békét; *āpnoti*—elér; *na*—nem; *kāma-kāmī*—aki teljesíteni kívánja vágyait

FORDÍTÁS

A békét nem az éri el, aki igyekszik vágyait kielégíteni, hanem csak az, akit nem zavar a kívánságok szakadatlan özöne, melyek úgy ömlenek bele, mint folyók az állandóan töltődő, ám mindig mozdulatlan óceánba.

MAGYARÁZAT

Habár a széles óceán hatalmas tömegű vizet foglal magába, mégis (főleg az esős évszak alatt) állandóan ömlik bele a víz. Ám az óceán ennek ellenére mozdulatlan marad; nem kavarodik fel, és határait sem lépi túl. Ez igaz a szilárd Kṛṣṇa-tudatú személy esetében is. A test érzékkielégítés utáni követelései folytatódni fognak mindaddig, amíg az embernek anyagi teste van. De a bhaktát tökéletessége révén nem zavarják az efféle vágyak.

Semmire sincs szüksége, mert Kṛṣṇa teljesíti minden anyagi életszükségletét. Ezért, az óceánhoz hasonlóan mindig teljes magában. Zúdulhatnak rá az érzékkielégítés utáni vágyak, mint folyók az óceánba, ő rendithetetlen marad tetteiben a legkisebb zavar nélkül. Ez a Kṛṣṇa-tudatú ember ismertetőjele, aki — noha a vágyak jelen vannak — megvált minden anyagi érzékkielégítési hajlamtól. Mindig elégedett Kṛṣṇa transzcendentális szerető szolgálatában, s így teljes békét élvez. Mások azonban, akik vágyaik betöltésére törekednek — beleértve a felszabadulás utáni óhajjt (mit sem szólva az anyagi siker utáni vágyról) —, sohasem érik el a békét. A munka gyümölcseért dolgozó, a felszabadulásra vágyó, sőt a misztikus hatalomra törekvő yogik is boldogtalanok beteljesületlen kívánságaik miatt. De a Kṛṣṇa-tudatú személynek nincsenek kielégítendő vágyai, ezért boldog az Ő szolgálatában. Valójában még az anyagi kötelékek alóli felszabadulást sem kívánja.

71. VERS

विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः ।

निर्ममो निरहंकारः स शान्तिमधिगच्छति ॥७१॥

*vihāya kāmān yaḥ sarvān
pumāṁś carati niḥspṛhaḥ
nirmamo nirahankāraḥ
sa śāntim adhicchatī*

vihāya—miután feladta; *kāmān*—az érzékkielégítés utáni vágyat; *yaḥ*—aki; *sarvān*—mindet; *pumān*—egy személy; *carati*—él; *niḥspṛhaḥ*—vágyak nélkül; *nirmamaḥ*—birtokvágy nélkül; *nirahankāraḥ*—hamis énérzet nélkül; *saḥ*—összes; *śāntim*—tökéletes békét; *adhicchatī*—elér

FORDÍTÁS

Egyedül az éri el az igazi békét, aki feladott minden érzékkielégítés iránti vágyat, kívánságok nélkül él, megvált minden birtoklásérzettől, és mentes a hamis gótól.

MAGYARÁZAT

Az a vágyak nélküli, aki nem törekszik az érzékkielégítésre. Más szóval: a Kṛṣṇa-tudat elérésének óhaja valójában vágyak nélküliséget jelent. Aki e

tökéletes szintre jut — mint Kṛṣṇa tökéletes szolgája — megérti valódi helyzetét, anélkül, hogy magát hamisan ezen anyagi testnek hinné (hamis ego), vagy tévesen bármi birtokosának is vallaná magát e világban. Aki elérte ezt, az tudja, hogy Kṛṣṇa a birtokosa mindennek, ezért mindent az Ő örömeire kell felhasználni. Ha valaki Kṛṣṇa kedvében akar járni, az valóban vágyak nélküli. Ez nem egy mesterkéltné kísérlet azok elűzésére. Az élőlény nem lehet vágyak vagy érzékek nélküli, csak a *minőségen* kell változtatnia. Az anyagi kívánságoktól mentes személy biztosan tudja, hogy minden Kṛṣṇához tartozik (*īśāvāsyaṃ idam sarvaṃ; Īśopaniṣad, 1. mantra*), ezért semmi felett sem követel hamis birtokjogot. Ez a transzcendentális tudás az önmegvalósításon alapszik, vagyis azon a teljes megértésen, hogy az élőlény lelki azonosságában Kṛṣṇa örök, szerves része, s ezért sohasem lehet Kṛṣṇával egy szinten vagy nagyobb nála. A Kṛṣṇa-tudat e megértése az igazi béke alapelve.

Arjuna nem akart saját érzékielégítéséért harcolni, ám Kṛṣṇa-tudatúvá válása után, az Ő kívánságára mégis így tett, és legjobb képességei szerint küzdött.

72. VERS

एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति ।
स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ॥७२॥

*eṣā brāhmī sthitiḥ pārtha
naināṃ prāpya vimuhyati
sthitvāsyām anta-kāle'pi
brahma-nirvāṇam ṛcchati*

eṣā—ez; *brāhmī*—lelki; *sthitiḥ*—helyzet; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *na*—sohasem; *enām*—ezt; *prāpya*—elérve; *vimuhyati*—zavarba ejt, megtéveszt; *sthitvā*—ilyen állapotban; *asyām*—amikor ilyen; *anta-kāle*—az élet végével; *api*—is; *brahma-nirvāṇam*—Isten lelki birodalmát; *ṛcchati*—eléri

FORDÍTÁS

Ez a lelki és isteni élet útja, melyhez eljutva az ember megtévesztethetetlené válik. Még ha a halál órájában lépett is rá, képes Isten birodalmába hatolni.

MAGYARÁZAT

Az ember vagy azon nyomban, egy pillanat alatt elérheti az isteni életet (Kṛṣṇa-tudatot), vagy pedig még sok-sok millió élet után sem. Ez csupán a tény elfogadásától és megértésétől függ. Khaṭvāṅga Mahārāja éppen halála előtt néhány perccel érte el ezt az állapotot, azáltal, hogy átadta magát Kṛṣṇának.

*Nirvāṇa*¹ a materialista életfolyamat beszüntetését jelenti. A buddhista filozófia szerint a materialista élet befejezése után nincs semmi, ám a *Bhagavad-gītā* mást tanít. Az igazi élet ezen anyagi lét befejezése után kezdődik. A durva materialista számára elég tudni, hogy fel kell hagynia anyagi életmódjával, de a lelkileg fejlett személyek tudják, hogy létezik még egy másik élet is. Ha valaki szerencsés módon Kṛṣṇa-tudatú lesz, akkor azonnal, még a test halála előtt eléri a *brahma-nirvāṇa* szintjét. Isten birodalma és odaadó szolgálata között nincsen különbség. Miután mindkettő az abszolút síkon van, ezért Isten transzcendentális, szerető szolgálata egyenlő a lelki birodalom elérésével. Az ember az anyagi világban érzelmi kielégítéséért, míg a lelki világban Kṛṣṇa kedvéért, Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, mely egyben a Brahman elérését is jelenti. Az ilyen személy tehát minden bizonnyal már ebben az életben behatolt Isten birodalmába.

Brahman pontosan az anyag ellentéte, így a *brāhmī sthitiḥ* jelentése: „nem az anyagi cselekedetek szintjén.” A *Bhagavad-gītā* Isten odaadó szolgálatát a felszabadulás szintjeként fogadja el, ezért a *brāhmī sthitiḥ* az anyagi kötelek alóli felszabadulás.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura megmagyarázta: a *Bhagavad-gītā* e fejezete összefoglalja az egész mű tartalmát. Témáját a *karma-yoga*, *jñāna-yoga* képezi, illetve a *bhakti-yogáról* is szólt röviden.

Így végződnek a Bhaktivedānta magyarázatok a Śrīmad Bhagavad-gītā második fejezetéhez, a Bhagavad-gītā tartalmának összefoglalásához.

1.) Szó szerinti jelentése: *nir* — kint; *vana* — erdő; kijutás az anyagi lét sűrű erdejéből.

HARMADIK FEJEZET

Karma-yoga

1. VERS

अर्जुन उवाच ।
ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन ।
तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव ॥१॥

arjuna uvāca
jyāyasī cet karmaṇas te
matā buddhir janārdana
tat kiṃ karmaṇi ghore mām
niyojayasi keśava

arjunaḥ—Arjuna; *uvāca*—mondta; *jyāyasī*—nagyon jót mondasz; *cet*—habár; *karmaṇaḥ*—a gyümölcsözö cselekedeteknél; *te*—Tiéd; *matā*—vélemény; *buddhiḥ*—értelem; *janārdana*—óh, Kṛṣṇa, lények fenntartója; *tat*—ezért; *kiṃ*—miért; *karmaṇi*—tettben; *ghore*—kisérteties; *mām*—engem; *niyojayasi*—rábirsz; *keśava*—óh, Kṛṣṇa, Keśi démon legyőzője

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Óh, Janārdana! Óh, Keśava! Miért készíted, hogy részt vegyek ez iszonyatos harcban, ha véleményed szerint az értelem jobb a gyümölcsöző munkánál?

MAGYARÁZAT

Az előző fejezetben az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Śrī Kṛṣṇa nagyon részletesen leírta a lélek természetét a céllal, hogy Arjunát, meghitt barátját kimentse az anyagi bánat óceánjából. A megvalósításhoz vezető útként a *buddhi-yogát* vagy Kṛṣṇa-tudatot ajánlotta. A Kṛṣṇa-tudatot néha egyesek összetévesztik a tétlenséggel, s ennek következtében gyakran egy elhagyatott helyre vonulnak, hogy ott Kṛṣṇa Szent Nevének vibrálása által teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá váljanak. De a Kṛṣṇa-tudat filozófiájának elsajátítása nélkül nem ajánlatos a félreeső helyen való mantrázás, ahová feltehetőleg az ártatlan tömeg olcsó tiszteletének kivívásáért vonulnak. Arjuna is azt hitte, hogy a Kṛṣṇa-tudat vagy *buddhi-yoga* (az értelem használata a lelki tudás kifejlesztésére) az aktív élettől való visszavonulást, valamint a vezeklés és önfegyelmezés gyakorlását jelenti egy félreeső helyen. Más szóval, nagyon ügyesen el akarta kerülni a harcot, ezért a Kṛṣṇa-tudatot hozta fel mentségére. De miután komoly tanítvány volt, mestere elé vitte az ügyet, s Kṛṣṇától érdeklődött afelől, melyik a legjobb cselekvési mód. Válaszul Śrī Kṛṣṇa részletes magyarázatot ad ebben a fejezetben a *karma-yogáról*, vagyis a Kṛṣṇa-tudatbeli munkáról.

2. VERS

व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे ।
तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोऽहमाप्नुयाम् ॥२॥

*vyāmiśreṇeva vākyaena
buddhiṁ mohayasīva me
tad ekam vada niścītya
yena śreya 'ham āpnuyām*

vyāmiśreṇa—a kétértelműtől; *iva*—mint; *vākyaena*—szavaktól; *buddhiṁ*—értelem; *mohayasi*—megtévesztő; *me*—enyém; *tad*—ezért; *ekam*—csak egyet; *vada*—kérelek mondd; *niścītya*—megállapítva; *yena*—ami által; *śreyaḥ*—igazi haszon; *aham*—én; *āpnuyām*—rendelkezhetem

FORDÍTÁS

Kétértelmű utasításaid megtévesztették értelmemet. Ezért kérlek, mondd meg nekem világosan, mi a leghasznosabb számomra!

MAGYARÁZAT

Mint bevezetés a *Bhagavad-gítához*, az előző fejezet különféle utakat ismertet: *sāṅkhya-yoga*, *buddhi-yoga* (az érzékek értelem általi szabályozása) és *karma-yoga* (cselekvés anélkül, hogy vágnánk a munka gyümölcséire). Ezenkívül a kezdő helyzetét is leírta, ám mindez eléggé rendszertelenül történt. A jobb cselekvés és értelem érdekében szükségszerű az út rendezettebb áttekintése. Arjuna ezért tisztázni akarta ezeket a látszólag zavarba ejtő dolgokat, úgy, hogy bármelyik közönséges ember elfogadhassa őket félreértelmezés nélkül. Habár Kṛṣṇának nem állt szándékában megzavarni Arjunát semmiféle szóbüvészkedéssel, Arjuna nem volt képes követni a Kṛṣṇa-tudat folyamatát sem tétlenség, sem aktív szolgálat által. Más szóval, kérdésével megvilágítja a Kṛṣṇa-tudat útját minden olyan tanítvány számára, aki komoly abban az elhatározásában, hogy a *Bhagavad-gītā* misztériumát megértse.

3. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

लोकेऽस्मिन्द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मयानघ ।

ज्ञानयोगेन साङ्ख्यानं कर्मयोगेन योगिनाम् ॥३॥

śrī bhagavān uvāca
loke 'smin dvi-vidhā niṣṭhā
purā proktā mayānagha
jñāna-yogena sāṅkhyānām
karma-yogena yoginām

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *loke*—a világban; *asmin*—ebben; *dvi-vidhā*—kétféle; *niṣṭhā*—hit; *purā*—előzőleg; *proktā*—említve volt; *mayā*—Általam; *anagha*—öh, büntelen; *jñāna-yogena*—a tudás általi összekapcsoló folyamattal; *sāṅkhyānām*—az empirikus filozófusoké; *karma-yogena*—az odaadás általi összekapcsoló folyamat segítségével; *yoginām*—a bhaktáké

FORDÍTÁS

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége szólt:

Óh, büntelen Arjuna, már megmagyaráztam, hogy az emberek két rétege valósítja meg az Abszolútát. Némelyek empirikus, filozófiai spekuláció útján, mások odaadó szolgálat által kívánják azt megérteni.

MAGYARÁZAT

A Második Fejezet harminckilencedik versében Śrī Kṛṣṇa két folyamatról, a *sāṅkhya-yogáról* és a *karma-yogáról* (vagy *buddhi-yogáról*) beszél. Ebben a versben ugyanezt világosabban megmagyarázza. A *sāṅkhya-yogát*, vagy a lélek és anyag természetének analitikus tanulmányozását azok végzik, akik hajlamosak a spekulációra és a dolgok kísérleti tudás, valamint filozófia által történő megértésére. Az emberek másik rétege Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, mint ahogyan a Második Fejezet hatvanegyedik verse megmagyarázza. Ugyancsak a harminckilencedik versben kifejti Śrī Kṛṣṇa, hogy a *buddhi-yoga* vagy Kṛṣṇa-tudat elvei szerinti munka által az ember megszabadulhat a munka kötekekeitől. Ezenkívül e folyamatban nincsen veszteség. A hatvanegyedik vers még világosabban megmagyarázza ugyanezt az elvet, miszerint e *buddhi-yoga* magába foglalja az ember Legfelsőbbtől (pontosabban Kṛṣṇától) való teljes függését, s hogy ily módon lehet könnyedén uralmat szerezni az érzékek felett. Ezért, mindkét yoga-folyamat kölcsönösen függ egymástól, mint vallás és filozófia. A vallás filozófia nélkül szentimentalizmus, sőt néha fanatizmus, míg filozófia vallás nélkül csupán elmebeli spekuláció. Kṛṣṇa a végső cél, mert az Abszolút Igazság után komolyan kutató filozófusok is végül a Kṛṣṇa-tudatnál kötnek ki. Erről a *Bhagavad-gītā* is ír. (Bg. 5.4-5.) Az egész folyamat arra való, hogy megértsük az önvaló Legfelsővel kapcsolatos igazi helyzetét. A filozófiai spekuláció közvetett folyamat, ami által az ember fokozatosan elérhet a Kṛṣṇa-tudat szintjére. A másik folyamat azt jelenti, hogy a kezdettől fogva mindent Kṛṣṇával kapcsolatban kell látni. E kettő közül a Kṛṣṇa-tudat útja a jobb, mert nem függ az érzékek egy filozófiai folyamattal való megtisztításától. A Kṛṣṇa-tudat maga a tisztító folyamat, amely az odaadó szolgálat közvetlen alkalmazásával egyidejűleg könnyű és nagyszerű is.

4. VERS

न कर्मणामनारम्भाच्चैकर्म्यं पुरुषोऽश्रुते ।
न च संन्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥४॥

*na karmaṇām anārambhān
naiṣkarmyam puruṣo 'śnute
na ca sannyasanād eva
siddhim samadhigacchati*

na—nélkül; *karmaṇām*—az előirt kötelességek; *anārambhāt*—nem végrehajtása; *naiṣkarmyam*—visszahatástól való felszabadulás; *puruṣaḥ*—ember; *śnute*—elér; *na*—sem; *ca*—is; *sannyasanāt*—lemondás által; *eva*—csupán; *siddhim*—sikert; *samadhigacchati*—elér

FORDÍTÁS

Az ember nem szabadulhat meg a visszahatásoktól csupán azáltal, hogy eláll a munkától, és pusztán lemondással sem érhet el tökéletességet.

MAGYARÁZAT

A lemondott élet rendjét (sannyását) akkor lehet elfogadni, miután az ember megtisztult előirt kötelességei teljesítésével. Az előirt kötelességek tehát azért vannak, hogy megtisztítsák a materialista emberek elméjét. Senki sem érhet el sikert az élet negyedik rendjének (a sannyásának) hirtelen elfogadásával, ha még nem tisztult meg. Az empirikus filozófusok szerint csupán a sannyása elfogadásával, vagyis a gyümölcsöző cselekedetektől való visszavonulással az ember azon nyomban egyenlővé válik Nārāyaṇával. Śrī Kṛṣṇa azonban nem hagyja jóvá ezt az elvet. A sziv (az elme) megtisztítása nélkül a sannyása csupán zavaró tény a társadalomban. Más részről, ha valaki elkezdi Isten transzcendentális szolgálatát (a *buddhi-yogát*) — még ha nem is végzi előirt kötelességeit —, annak fejlődését elfogadja Kṛṣṇa, bármilyen kicsi is legyen (*svalpam apy asya dharmasya trāyate mahato bhayāt*; Bg. 2.40.). Ennek az elvnek csupán parányi teljesítése is képessé teszi az embert a nagy nehézségek legyőzésére.

5. VERS

न हि कश्चित्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत् ।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥५॥

*na hi kaścit kṣaṇam api
jātu tiṣṭhaty akarmakṛt
kāryate hy avaśaḥ karma
sarvaḥ prakṛti-jair guṇaiḥ*

na—sem; *hi*—bizonyára; *kaścit*—bárki; *kṣaṇam*—akár egy pillanatra; *api*—szintén; *jātu*—még; *tiṣṭhati*—áll; *akarma-kṛt*—anélkül, hogy tenne valamit; *kāryate*—kényszerítve van a munkára; *hi*—bizonyára; *avaśaḥ*—akarata ellenére; *karma*—munka; *sarvaḥ*—minden; *prakṛti-jaiḥ*—az anyagi természet kötőerőiből; *gunaiḥ*—tulajdonságok által

FORDÍTÁS

Minden ember akaratlanul kényszerítve van, hogy az anyagi kötőerőkből születő impulzusok szerint cselekedjen; ezért senki sem maradhat tétlen, még egy pillanatra sem.

MAGYARÁZAT

Az aktivitás nemcsak a megtestesült állapotra jellemző, hanem ez a lélek természete is. A lélek jelenléte nélkül az anyagi test képtelen mozogni. A test csupán egy halott jármű, melyet a mindig aktív, egy pillanatra sem nyugvó lélek működtet. Ezért kell lefoglalni a Kṛṣṇa-tudat jó munkájával, mert máskülönben az illuzórikus energia diktálta tennivalók kötik le. A lélek az anyagi energiával való kapcsolat hatására anyagi kötőerőkre tesz szert. Szükségszerű tehát a sásztrák említette előirt kötelességekkel lefoglalni, hogy megtisztulhasson az efféle béklyóktól. De ha a Kṛṣṇa-tudat, vagyis a természetes szerepe foglalja le, akkor bármit végezzen is, az javára válik. A *Śrīmad-Bhāgavatam* megerősíti ezt:

*tyaktvā sva-dharmam caraṇāmbujam harer
bhajann apakvo 'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadrām abhūd amuṣya kim
ko vārtha āpto 'bhajatām sva-dharmataḥ*

„Ha valaki elkezdte a Kṛṣṇa-tudatot, őt nem éri veszteség vagy rossz, még akkor sem, ha esetleg nem követi a sásztrák által előirt kötelességet, vagy ha nem végzi rendesen az odaadó szolgálatot, sőt még akkor sem, ha visszaesne. De mit használ a sásztrák említette összes tisztító előírás végrehajtása, ha nem válik Kṛṣṇa-tudatúvá?” (*Bhāg.* 1.5.17.) A tisztító folyamat tehát szükségszerű a Kṛṣṇa-tudat szintjének eléréséhez. Ezért a sannyása, vagy bármi más tisztító folyamat a végső cél elérését, a Kṛṣṇa-tudatúvá válást segíti, ami nélkül minden kudarcnak számít.

6. VERS

कर्मेन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् ।
इन्द्रियार्थान्विमृढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥६॥

*karmendriyāṇi saṁyamya
ya āste manasā smaran
indriyārthān vimūḍhātmā
mithyācārah sa ucyate*

karma-indriyāṇi—az öt cselekvő érzékszerven; *saṁyamya*—uralkodva; *yaḥ*—bárki; *āste*—marad; *manasā*—az elmében; *smaran*—gondolva; *indriya-arthān*—érezetárgyakra; *vimūḍha*—ostoba; *ātmā*—lélek; *mithyā-ācārah*—képmutató; *saḥ*—öt; *ucyate*—hívják

FORDÍTÁS

Aki visszatartja érzékeit és cselekvésre szolgáló szerveit, ám elméje továbbra is az érzékek tárgyain csüng, az bizonyára becsapja magát, és az ilyet álszentnek hívják.

MAGYARÁZAT

Sok álszent létezik, aki a Kṛṣṇa-tudatú cselekvést megtagadván színleli a meditációt, miközben valójában elméjében az érzéki élvezetre gondol. Lehet, hogy az ilyenek emellett valamiféle filozófiát is ismertetnek, ám e vers szerint ők a legnagyobb csalók. Ha valaki érzéki élvezetre vágyik, azt a varna bármelyik rendjében megkaphatja, miközben fokozatosan megtisztítja létét saját rendjének munkaszabályait és előírásait követve. De aki nagy yoginak tünteti fel magát, miközben valójában az érzékielégítés tárgyai után kutat, azt a legnagyobb csalónak kell hívni, még ha filozófiáról is tárgyal néha. Tudása értéktelen, mert Kṛṣṇa illuzórikus energiája megfosztja eredményétől a bűnös embert. Az ilyen álszent elméje tisztátalan, s így a színlelt yoga-meditációja teljesen értéktelen.

7. VERS

यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्जुन ।
कर्मेन्द्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते ॥७॥

*ya tu indriyāṇi manasā
niyamārabhate' rjuna
karmendriyaiḥ karma-yogam
asaktaḥ sa viśiṣyate*

yaḥ—aki; *tu*—de; *indriyāṇi*—érezkszerveket; *manasā*—az elmével; *niyamā*—szabályozva; *ārabhate*—elkezd; *arjuna*—óh, Arjuna; *karma-indriyaiḥ*—az aktív érezkszervek által; *karma-yogam*—feláldozás, odaadás; *asaktaḥ*—ragaszkodás nélkül; *saḥ*—ő; *viśiṣyate*—sokkal kiválóbb

FORDÍTÁS

Sokkal jobb az, aki elméjével uralkodik érzékein, cselekvésre szolgáló szerveit pedig ragaszkodás nélkül odaadó munkával foglalja le.

MAGYARÁZAT

Jobb folytatni a munkát az élet célja érdekében — ami felszabadulás az anyagi kötelékek alól, és bejutás Isten birodalmába —, mintsem áltranzcendentalistává válni az olcsó megélhetés és az érzéki élvezet kedvéért. A legfőbb *svārtha-gati* (saját érdekcél) Viṣṇu elérése. Az egész varnāśrama intézmény arra való, hogy segítsen bennünket e cél elérésében. Ezt a házas ember is elérheti a Kṛṣṇa-tudatban történő szabályozott szolgálattal. Az önmegvalósításban lehetséges úgy fejlődni, hogy az ember egyidejűleg követi a sāstrákban előírt szabályozott életet és ragaszkodás nélkül folytatja munkakötelességeit. Az ilyen, ezt a folyamatot követő komoly személy helyzete sokkal jobb, mint a hamis képmutatóé, aki csak színleli a lelki életet, hogy az ártatlan tömeget becsapja. A komoly utcaseprő sokkal többet ér a sarlatán „yogi”-nál, aki csak a megélhetés kedvéért medítál.

8. VERS

नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः ।
शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्धेदकर्मणः ॥८॥

*niyatam kuru karma tvam
karma jyāyo hy akarmanah
śarīra-yātrāpi ca te
na prasiddhyed akarmanah*

niyatam—előírt; *kuru*—tedd; *karma*—kötelességeid; *tvam*—te; *karma*—munka; *jyāyah*—jobb; *hi*—mint; *akarmaṇaḥ*—munka nélkül; *śarīra*—testi; *yātrā*—fenntartás; *api*—még; *ca*—is; *te*—tiéd; *na*—sohasem; *prasiddhyet*—befolyásolt; *akarmaṇaḥ*—munka nélkül

FORDÍTÁS

Végezd előírt kötelességed, mert a cselekvés jobb a tétlenségnél! Az ember még fizikai testét sem képes fenntartani munka nélkül.

MAGYARÁZAT

Sok álmeditáló és híres „profi-yogi” van, aki hamisan előkelő származásúnak adja ki magát, és azt állítja, hogy mindent feláldozott a lelki élet érdekében. Śrī Kṛṣṇa nem akarta, hogy Arjunából ilyen álszent váljon, ezért előírt kṣatriya kötelességei elvégzésére szólította fel. Arjuna tábornok volt és házas ember, ezért számára előnyösebb, ha megmarad ebben a helyzetben és a gṛhastha kṣatriyák számára előírt vallásos kötelességeit végzi. Az ilyen tettek fokozatosan megtisztítják a világi ember szívét, aki így megszabadul az anyagi szennyeződéstől. Az életfenntartás kárára végzett lemondást sohasem támogatta Isten, vagy bármelyik vallásos Írás. Az embernek végül is fenn kell tartania testét-lelkét valamely munka által. Nem szabad szélségesen feladni azt, előbb meg kell tisztulni a materialista hajlamoktól. Az anyagi világban mindenkire jellemző az a tisztátlan hajlam, hogy ura akar lenni az anyagi természetnek, más szóval: érzékielégítére vágyik. Ezekről a szennyes hajlamoktól kell megtisztulni. Ha az ember nem tisztul meg az előírt kötelességek végrehajtása által, akkor sohasem szabad úgynevezett transzcendentalistának kiadnia magát. Nem adhatja fel a munkát, hogy aztán mások tartsák el.

9. VERS

यज्ञार्थात्कर्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्मबन्धनः ।
तदर्थं कर्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर ॥९॥

yajñāṛthāt karmaṇo'nyatra
loko'yam karma-bandhanaḥ
tad-artham karma kaunteya
mukta-saṅgaḥ samācara

yajña-arthāt—csakis Yajña (vagyis Vişņu) kedvéért; *karmanah*—elvégzett munka; *anyatra*—máskülönbén; *lokaḥ*—ebben a világban; *ayam*—ezt; *karma-bandhanah*—munka okozta kötelékek; *tat*—azért; *artham*—kedvéért; *karma*—munka; *kaunteya*—óh, Kuntí fia; *mukta-saṅgaḥ*—felszabadulás a társulás alól; *samācara*—végezd tökéletesen

FORDÍTÁS

Az ember végezze úgy munkáját, hogy az áldozat legyen Vişņunak, mert különben a munka leköti az anyagi világhoz. Ezért, óh, Kuntí fia, teljesítsd előirt kötelességed az Ő örömére, s ily módon mindig mentes maradsz a ragaszkodástól, és megszabadulsz a kötelékektől!

MAGYARÁZAT

Miután az embernek dolgoznia kell még a test fenntartásáért is, ezért a sajtáságos társadalmi helyzetek és tulajdonságok (*varṇāśrama*) számára előirt kötelességek úgy alakultak, hogy az ember munkája végzésével elérhesse az élet célját. A *yajña* jelentése: 1) az Úr Vişņu és 2) áldozatok végrehajtása. A *Vedák* írják: „Minden áldozat (*yajña*) Vişņu örömét szolgálja” (*yajño vai vişṇuḥ*). Más szóval, ugyanannak a célnak teszünk eleget, ha előirt *yajñák*at hajtunk végre, vagy ha közvetlenül Vişņut szolgáljuk. Ezért a *Kṛṣṇa*-tudat, mint ahogyan ez a vers írja, *yajña* végrehajtást jelent. A *varṇāśrama* intézménynek szintén Vişņu kielégítése a célja (*varṇāśramācāra-vatā puruṣeṇa paraḥ pumān / vişṇur ārādhyate... Vişņu Purāṇa* 3.8.8.). Ezért az embernek Vişņu öröméért kell dolgoznia. Bármi másért is dolgozunk ebben az anyagi világban, az rabszolgaságot eredményez, mert a jó és a rossz munka is visszahatásokkal jár, azok pedig lebilincselik az embert. Ezért *Kṛṣṇa*-tudatban kell cselekedni, *Kṛṣṇa*, vagyis Vişņu kielégítéséért. Ilyen tettek végzése közben az ember felszabadult állapotban van. Ez a munka nagy művészete, ami a kezdetben nagyon ügyes vezetést igényel. Ezért nagyon szorgalmasnak kell lenni, s *Śrī Kṛṣṇa* hívének szakavatott vezetése, vagy pedig *Maga Kṛṣṇa* irányítása alatt (ami *Arjunának* módjában állt) kell cselekedni. Semmit sem szabad az érzékkielégítésért végezni; legyen *Kṛṣṇa* kielégítése minden tettünk célja. Ez nemcsak a munka visszahatásaitól (a karmától) menti meg az embert, hanem fokozatosan *Kṛṣṇa* transzcendentális szerető szolgálatához emeli. Isten birodalmába csakis ezután lehet eljutni.

10. VERS

सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः ।
अनेन प्रसविष्यध्वमेष वोऽस्त्विष्टकामधुक् ॥१०॥

*saha-yajñāḥ prajāḥ sṛṣṭvā
purovāca prajāpatiḥ
anena prasaviṣyadhvam
eṣa vo'stv iṣṭa-kāma-dhuk*

saha—együtt; *yajñāḥ*—áldozatok; *prajāḥ*—generációk; *sṛṣṭvā*—teremtve; *purā*—az ősi időkben; *uvāca*—mondta; *prajā-patiḥ*—a teremtmények Ura; *anena*—ezáltal; *prasaviṣyadhvam*—minél jobban boldoguljatok; *eṣaḥ*—bizonyára; *vaḥ*—tiétek; *astu*—legyen; *iṣṭa*—minden kívánatos dolog; *kāma-dhuk*—adományozója

FORDÍTÁS

A teremtés kezdetén az összes élőlény Ura az emberek és félistenek generációit bocsátotta előre Viṣṇunak szánt áldozatokkal, aztán megáldotta őket, mondván: „Legyetek boldogok e yajña (áldozat) által, mert ennek végrehajtása majd megajándékoz benneteket minden kívánatos dologgal!”

MAGYARÁZAT

Az élőlények Urának (Viṣṇunak) anyagi teremtése egy lehetőség a feltételekhez kötött lelkek számára, hogy hazatérjenek, vissza az Istenséghez. A materiális teremtésen belül minden élőlény alárendeltje az anyagi természetnek, mert megfeledezett Kṛṣṇához, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez fűződő kapcsolatáról. A védikus elvek azért vannak, hogy segítsenek bennünket ez örök kapcsolat megértésében, miként Śrī Kṛṣṇa is mondja a *Bhagavad-gītā*-ban: a *Vedák* célja az Ő megértése (*vedaiś ca sarvair aham eva vedyah*; Bg. 15.15.). A védikus himnuszokban ez áll: „Az élőlények Ura az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Viṣṇu” (*patim viśvasyātmeśvaram*; *Mahānārāyaṇa* 11.3.). A *Śrīmad-Bhāgavatam*-ban Śrīla Śukadeva Gosvāmī is többszörösen *patinak*, azaz úrnak, irányítónak írja le Kṛṣṇát:

*śriyah-patir yajña-patiḥ prajā-patir
dhiyām patir loka-patir dharā-patiḥ
patir gatiś cāndhaka-vṛṣṇi-sātvatām
prasīdatām me bhagavān satām patiḥ*

„Legyen kegyes hozzám Śrī Kṛṣṇa, aki a bhakták imálandó Ura, a Yadu dinasztíából származó Andhaka, Vṛṣṇi és hasonló királyok védelmezője s dicsősége, a jószerencse istennőjének férje, az összes áldozat irányítója, s így az élőlények vezetője, az értelem mestere, a lelki és anyagi bolygók birtokosa, valamint a legfelsőbb inkarnáció a Földön!” (*Bhāg.* 2.4.20.)

Kṛṣṇa azért teremtette ezt az anyagi világot a feltételekhez kötött lelkek számára, hogy azok yajñákat hajthassanak végre Viṣṇu kielégítésére úgy, hogy amíg az anyagi világban vannak, addig nagyon kényelmesen, aggodalom nélkül éljenek. Így anyagi testük halála után bejuthatnak Isten birodalmába. Ez az Ő terve a feltételekhez kötött lelkek megmentésére, akik az áldozatok végzésével fokozatosan Kṛṣṇa-tudatúvá és minden tekintetben jámborrrá válhatnak. A Védikus Írások a *sankīrtana-yajñāt* (Isten Szent Nevének vibrálását) ajánlják e Kali korszak számára. Ezt a transzcendentális folyamatot az Úr Caitanya vezette be korunk összes emberének felmentésére. A *sankīrtana-yajña* és a Kṛṣṇa-tudat nagyon jól megy együtt.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* az alábbi módon említi meg az Úr Kṛṣṇa *bhakti-yogī* formáját (az Úr Caitanyát), külön utalással a *sankīrtana-yajñára*:

*kṛṣṇa-varṇam tviṣākṛṣṇām sāṅgopāṅgāstra-pārṣadam
yajñaiḥ sankīrtana-prāyair yajanti hi su-medhasaḥ*

„Akik elegendő értelemmel rendelkeznek, azok a Kali korszakban a *sankīrtana-yajña* végzésével fogják imádni a társaival együtt megjelenő Urat.” (*Bhāg.* 11.5.29.)

A Védikus Irodalomban leírt többi yajñát nehéz végrehajtani ebben a Kali korszakban, míg a *sankīrtana-yajña* minden célra könnyű és egyszerű.

11. VERS

देवान्भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः ।
परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ ॥११॥

*devān bhāvayatānena
te devā bhāvayantu vaḥ
parasparam bhāvayantaḥ
śreyah param avāpsyatha*

devān—félistenek; *bhāvayata*—miután örömet okoztak nekik; *anena*—áldozat által; *te*—azok; *devāḥ*—félistenek; *bhāvayantu*—örömet fognak okozni; *vaḥ*—neked; *parasparam*—kölcsonösen; *bhāvayantaḥ*—örömet okozva egymásnak; *śreyaḥ*—áldás; *param*—a legfelsőbbet; *avapsyatha*—el fogod érni

FORDÍTÁS

A félistenek, akiket az áldozatok megörvendeztettek, szintén a kedvedben fognak járni, és általános jólét fog uralkodni, ha ily módon tápláljátok egymást.

MAGYARÁZAT

A félistenek az anyagi ügyek felhatalmazott intézői. Feladatuk, hogy levegővel, fénnel, vízzel, valamint a test fenntartásához szükséges összes többi áldással lássák el az élőlényeket. Ők megszámlálhatatlan segédkezők az Istenség Legfelsőbb Személyisége univerzális teste különböző tagjain. Örömük és neheztelésük az emberek által végrehajtott yajñáktól függ. Némely yajña azért van, hogy végzői bizonyos félistenek kedvébe járjanak, de még ha így is tesznek, ők is Viṣṇut imádják fő haszonélvezőként minden áldozatban. A *Bhagavad-gītā* is írja, hogy Maga Kṛṣṇa mindenféle yajña haszonélvezője (*bhoktāram yajña-tapasām*; Bg. 5.29.). Ezért valamennyi yajña fő célja, hogy a yajña-pati (az áldozatok élvezője, Viṣṇu) kedvébe járjon. Ha a yajñákat tökéletesen hajtották végre, akkor az ellátás különféle folyamatairól gondoskodó félistenek automatikusan elégedettek lesznek, s így hiánytalanul látják el az embereket a természet termékeivel.

A yajñák végrehajtása sok egyéb áldással jár, melyek végül is az anyagi kötelékek alóli felszabaduláshoz vezetnek. Végrehajtásukkal minden tett megtisztul, miként a *Vedák* is írják:

*āhāra-śuddhau sattva-śuddhiḥ sattva-śuddhau
dhruvā smṛtiḥ smṛti-lambhe sarva-granthīnām vipra-mokṣaḥ*

„A yajña végzésével az ember megszenteli ételét. Az ilyen szentelt ételek fogyasztása megtisztítja létét, ezáltal megszentelődnek memóriájának vékony szövetei is, minek következtében képes lesz a felszabadulás útjára gondolni.” (*Chāndogya-Upaniṣad* 7.26.2.)

Mindez együttvéve a Kṛṣṇa-tudathoz vezet, melyre a mai társadalomnak nagy szüksége van.

12. VERS

इष्टान्भोगान्हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः ।
 तैर्दत्तानप्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः ॥१२॥

*iṣṭān bhogān hi vo devā
 dāsyante yajña-bhāvītāḥ
 tair dattān apradāyaibhyo
 yo bhunkte stena eva saḥ*

iṣṭān—kiván; *bhogān*—életszükségletek; *hi*—bizonyára; *vaḥ*—neked; *devāḥ*—a félistenek; *dāsyante*—meg fognak jutalmazni; *yajña-bhāvītāḥ*—az áldozatok végzésétől elégedetten; *taiḥ*—általuk; *dattān*—adományok; *apradāya*—feláldozás nélkül; *ebhyaḥ*—a félistenek számára; *yaḥ*—aki; *bhunkte*—élvezi; *stenaḥ*—tolvaj; *eva*—bizonyára; *saḥ*—ő

FORDÍTÁS

Ha a különféle életszükségletekről gondoskodó félistenek elégedettek a yajña végzésével, ellátják az embereket minden szükségessel. De minden bizonnyal tolvaj az, aki élvezi ezen adományokat anélkül, hogy visszaajánlaná a félisteneknek.

MAGYARÁZAT

A félistenek az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Viṣṇu által felhatalmazott ellátás-ügynökök. Ezért kell kedvükben járni az előirt yajñák végzésével. A *Vedák* különféle yajñákat írnak elő, amit más-más félisten számára kell végezni, ám végső soron az Istenség Legfelsőbb Személyisége kap minden áldozatot. A félistenek számára végzett yajña azok számára ajánlatos, akik nem tudnak az Istenség Személyiségéről. A *Vedák* különböző típusú yajñát ajánlanak az érdekelt személyek különféle anyagi tulajdonsági (guṇái) szerint. A félistenek imádatára is ugyanez az elv vonatkozik, tehát az áldozatot végrehajtó tulajdonságai döntenek el, kit imád. A húsevőknek például azt ajánlják, hogy Kālī istennőt, az anyagi természet szörnyű formáját imádják, és állatokat áldozzanak előtte. De akiket a jóság kötőereje (sattva-guṇa) jellemez, azoknak Viṣṇu transzcendentális imádatát javasolják. Végső soron azonban minden yajñának a transzcendentális helyzet felé történő fokozatos előléptetés a célja. A közönséges emberek számára legalább öt yajña, a *pañca-mahāyajña* szükséges.

Tudnunk kell azonban, hogy minden létfeltételt, amire az emberi társadalomnak szüksége van, Kṛṣṇa félisten ügynökei szolgáltatják. Senki sem képes előállítani semmit. Vegyük például az emberi társadalom élelmiszerit. Ezek a jóság kötőerejében lévő egyének számára gabonaféléket, gyümölcsöket, zöldségféléket, tejet, cukrot stb. jelentenek, a nem vegetáriánusoknak pedig húst és hasonlókat. Az ember egyik előállítására sem képes. Vagy vegyük ismét a levegő, fény, víz, hő stb. példáját, melyek szintén életszükségletek: az emberi társadalom egyik létrehozására sem képes. A Legfelsőbb Úr nélkül nem lehet napfény, holdfény, eső, szellő stb., ezek hiányában pedig senki sem élhet. Világos tehát, hogy életünk Isten szolgáltatásaitól függ. Még ipari vállalkozásaink is oly sok nyersanyagot igényelnek: vasat, ként, higanyt, mangánt és még sok mást. Mindezeket Kṛṣṇa ügynökei szolgáltatják a célból, hogy helyes módon alkalmazva őket erőre és egészségre tegyünk szert az önmegvalósítás eléréséhez, amely az élet végső céljához, az anyagi létért való küzdelem alóli felszabaduláshoz vezet. Ezt az életcélta a yajñák végzésével lehet elérni. Ha megfeledekezünk az emberi élet értelméről, ám érzékkielégítés céljából elfogadjuk a szolgáltatásokat Kṛṣṇa ügynökeitől, akkor minden bizonyonnyal tolvajokká válunk, s ezáltal kiteszünk magunkat az anyagi természeti törvények büntetésének, és egyre jobban belebonyolódunk az anyagi létbe (holott a teremtésnek nem ez a célja). A rablók társadalma sohasem lehet boldog, mert nem ad semmi értelmet életüknek. A durva materialista tolvajoknak nincs végső életcéljuk, csupán az érzékkielégítés érdekli őket. Arról sem tudnak, hogy miként kell a yajñákat végrehajtani. Az Úr Caitanya ezért bevezette a legkönnyebb yajñát, névszerint a *saṅkīrtana-yajñát*, amit bárki végezhet e világban, ha elfogadja a Kṛṣṇa-tudat elvét.

13. VERS

यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः ।
भुञ्जते ते त्वयं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात् ॥१३॥

*yajña-siṣṭāśinaḥ santo
mucyante sarva-kilbiṣaiḥ
bhujate te tv agham pāpā
ye pacanty ātma-kāraṇāt*

yajña-siṣṭa — a yajña elvégzése után fogyasztott étel; *śinaḥ* — fogyasztók; *santaḥ* — a bhakták; *mucyante* — meg fognak szabadulni; *sarva* — mindenféle;

kilbiṣaiḥ—bűnöktől; *bhuñjate*—élveznek; *te*—ők; *tu*—de; *agham*—súlyos bűnök; *pāpāḥ*—vétkezők; *ye*—azok; *pacanti*—főznek; *ātma-kāraṇāt*—érzéki élvezetre

FORDÍTÁS

A bhakták megszabadulnak mindenféle büntől, mert csak olyan ételt fogyasztanak, amit először felajánlottak áldozat gyanánt. Mások, akik személyes érzéki élvezetükre készítenek ételt, bizony csak bünt esznek.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb Úr híveit, vagyis a Kṛṣṇa-tudatú embereket *santáknak* hívják. Mint a *Brahma-saṁhitā* írja, ők mindig az Urat szeretik: *premañjana-cchurita-bhakti-vilocanena santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti* (Bs. 5.38.). A *santák* szeretetükön keresztül mindig az Istenség Legfelsőbb Személyiségével, Govindával (a Gyönyör Adójával), Mukundával (a Felszabadulás Adományozójával) vagy Kṛṣṇával (a Legvonzóbbal) vannak, és semmi olyat nem fogadnak el, amit előzőleg nem ajánlottak fel Neki. Ezért az ilyen bhakták mindig yajñákat végeznek azo daadó szolgálat különféle módjai szerint, mint pl. *śravaṇam*, *kīrtanam*, *smaraṇam*, *arcanam* stb. Ezek mindig megmentik őket az anyagi világ bűnös társulásainak mindenfajta szennyétől. Azonban akik csak saját maguk, vagyis érzékielégítésük számára készítenek ételt, nemcsak tolvajok, hanem mindenféle bűnök fogyasztói is. Hogy lehet valaki boldog, ha egyidejűleg tolvaj és bűnös? Így semmi esetre sem. Ezért, hogy az emberek minden tekintetben boldogok legyenek, meg kell tanítani őket a könnyű *saṅkīrtana-yajña* folyamat teljes Kṛṣṇa-tudatú végzésére. Különben nem lehet béke vagy boldogság a világon.

14. VERS

अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसंभवः ।

यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥१४॥

annād bhavanti bhūtāni
parjanyaād anna-sambhavaḥ
yajñād bhavati parjanya
yajñāḥ karma-samudbhavaḥ

annāt—a gabonaféléktől; *bhavanti*—növekednek; *bhūtāni*—az anyagi testek; *parjanyaāt*—az esőtől; *anna*—gabonafélék; *sambhavaḥ*—lehetőségessé válnak; *yajñāt*—az áldozat végzéséből; *bhavati*—(lehetőséges) lesz; *parjanyaḥ*—esők; *yajñāḥ*—a yajña végzése; *karma*—előirt kötelességek (ből); *samudbhavaḥ*—születik

FORDÍTÁS

Mindenki teste gabonaféléken él, melyeket az eső termel. Yajña (áldozat) végzéséből ered az eső, yajña pedig az előirt kötelességekből.

MAGYARÁZAT

Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa, a *Bhagavad-gītā* híres magyarázója eképpen ír:

ye indrādy-aṅga-tayāvasthitam yajñam sarveśvaram viṣṇum abhyarccya taccheṣam aśnanti tena taddeha-yāntrām sampādayanti, te santaḥ sarveśvarasya bhaktāḥ sarva-kilviṣair anādi-kāla-vivṛddhair ātmānubhava-pratibandhakair nikhilaiḥ pāpāir vimucyante

„A Legfelsőbb Személy, akit *yajña-puruṣaḥ*-ként, minden áldozat személyes haszonélvezőjeként ismernek, mestere minden félistennek, s ők úgy szolgálják Őt, mint különféle tagok az egész testet. Indra, Candra, Varuṇa és a többi félisten az Ő felhatalmazott intézője, akiket az anyagi ügyek szervezésével bízott meg. A *Vedák* áldozatokat írnak elő a félistenek kielégítésére, mert ha ők elégedettek, akkor elegendő mennyiségű levegőt, fényt és a gabonafélék termesztéséhez szükséges vizet szolgáltatnak. Kṛṣṇāt imádvá automatikusan a félisteneket (akik az Ő különféle tagjai) is imádjuk, ezért a félistenek külön imádata nem szükséges. A bhakták, vagyis akik Kṛṣṇa-tudatúak, ennek okául az ételt először felajánlják Neki, s csak azután fogyasztják el. Ez a folyamat lelkileg tápláló a testnek. Nemcsak megszüadítja a testet előző, bűnös visszahatásaitól, de ellenállóvá is teszi az anyagi természet minden szennyeződésével szemben.”

A fertőtlenítő oltás megvédi az embert a ragályos betegségtől. Hasonlóan, a Viṣṇunak felajánlott étel fogyasztása immunissá tesz az anyagi vonzódással szemben. Aki mindig ily módon cselekszik, azt bhaktának, az Ūr hívének hívják. Ezért az a Kṛṣṇa-tudatú személy, aki csak Kṛṣṇának felajánlott ételt fogyaszt, képes elhárítani az előző anyagi fertőzések visszahatásait, melyek gátolják az önmegvalósítás fejlődését. Azonban aki nem tesz így, az tovább fokozza a bűnös tettek mennyiségét, s ennek eredményeként következő teste disznóhoz és kutyákhoz hasonló lesz, hogy

bünei visszahatásának megfelelően szenvedjen. Az anyagi világ szennyeződésekkel teli, de az Isten prasádája fogyasztásától immunissá vált személy megmenekül támadásaitól; ellenben az, aki nem így cselekszik — beszenyeződik.

A gabonafélék és a zöltségek jelentik az igazi ételt. Az emberek különféle gabonamagvakat, zöltséget, gyümölcsöt stb., az állatok pedig ezek maradékát, valamint füvet és egyebeket fogyasztanak. A húsevéshez szokott emberek is függnek a növénytermesztéstől, mert azzal etetik állataikat. Ezért végső soron a föld megművelésére kell hagyatkoznunk, nem pedig a nagy gyárak termékeire. A földműveléshez kellő mennyiségű eső szükséges, ami Indrától, Vivasvántól, Candrától és más félistenek irányításától függ. A félistenek viszont mind Kṛṣṇa szolgálói, akiknek az áldozatok végrehajtásával lehet kedvében járni. Ezért a természet törvénye, hogy aki nem hajt végre yajñát, hiányt szenved a létszükségleti dolgokban. A yajñát, főleg a *sankīrtana-yajñát* erre a korszakra írják elő, és ezt legalább az élelemhiány elkerülése érdekében végre kell hajtánunk.

15. VERS

कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवम् ।
तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम् ॥१५॥

*karma brahmodbhavam vidधि
brahmākṣara-samudbhavam
tasmāt sarva-gataṁ brahma
nityam yajñe pratiṣṭhitam*

karma — munka; *brahma* — a Vedák; *udbhavam* — származnak; *vidधि* — tudni kéne; *brahma* — a Vedák; *akṣara* — a Legfelsőbb Brahman (az Istenség Személyisége); *samudbhavam* — közvetlenül megnyilvánult; *tasmāt* — ezért; *sarva-gataṁ* — mindent átható; *brahma* — Transzcendencia; *nityam* — öröké; *yajñe* — áldozatban; *pratiṣṭhitam* — tartózkodó

FORDÍTÁS

A szabályozó cselekedeteket a Vedák írják elő, a Vedák pedig az Istenség Legfelsőbb Személyiségének közvetlen megnyilvánulásai. Következésképpen a mindent átható Transzcendencia mindig jelen van az áldozati tetteken.

MAGYARÁZAT

Ez a vers még kifejezőbben szól a *yajñārtha karma*, vagyis a kizárólag az Úr Vişnu örömét szolgáló munka szükségyszerüségéről. Ha a *yajña-puruṣa*, vagyis Vişnu kedvéért kell dolgoznunk, akkor szükségünk van a munka folyamatáról szóló utasításokra is. Ezt a Brahmanban, vagyis a transzcendentális *Vedákban* találjuk meg. A *Vedák* tehát a munka törvénykönyvei. Végezzünk bármit, ha a *Vedák* nem írják elő, akkor az *vikarma*, vagyis nem autentikus, bűnös munka. Ezért mindig a *Vedák* szerint kell cselekedni, hogy megszabaduljunk a munka visszahatásaitól. Isten legfelsőbb államának irányítása alatt kell dolgoznunk, úgy, ahogyan a hétköznapi életben az ember az állam utasításai szerint cselekszik.

A *Vedák* útmutatásai közvetlenül az Istenség Legfelsőbb Személyisége kielégzéséből nyilvánultak meg: „A négy *Veda*, névszerint a *Ṛg-veda*, *Yajur-veda*, *Sāma-veda* és az *Atharva-veda* mind az Istenség hatalmas Személyiségének lélegzéskiáradása.” (*asya mahato bhūtasya naśvasitam etad yad ṛg-vedo yajur-vedaḥ sāma-vedo 'tharvāni girasaḥ; Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* 2.4.10.) Isten mindenható, ezért tud beszélni lélegzésével is. Minden egyes érzékszervével képes arra, amire a többivel. Erről a *Brahma-saṁhitā* (5.32.) ír. Más szóval, Isten beszélhet lélegzésén keresztül, szemeivel pedig megtermékenyíthet. Az Írásokban az áll, hogy Isten az anyagi természetre rápillantva nemzette az élőlényeket. A teremtés után, vagyis miután megtermékenyítette élőlényekkel az anyagi világ méhét, védikus bölcséletbe foglalva utasításokat adott arról, miképpen térhetnek haza a feltételekhez kötött lelkek, vissza az Istenséghez. Jusson mindig eszünkbe, hogy a materiális világban élő feltételekhez kötött lelkek mind nagyon vágynak az anyagi élvezetre. De a védikus utasításokat úgy szerkesztették, hogy azokat követve az ember kielégítheti eltorzult kívánságait, majd úgynevezett élvezete befejezése után visszatérhet az Istenséghez. A *Vedák* esélyt adnak a feltételekhez kötött lelkeknek a felszabadulás elérésére, ezért kell nekik megpróbálniuk Kṛṣṇa-tudattal követni a *yajña* folyamatát. A Kṛṣṇa-tudat elveit még azok is képesek elfogadni, akik nem tudták követni a védikus utasításokat, mert a Kṛṣṇa-tudatban már nem szükséges a védikus *yajña* elvégzése.

16. VERS

एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः ।
अथायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति ॥१६॥

*evam pravartitam cakram
nānuvartayatiḥa yaḥ
aghāyur indriyārāmo
mogham pārtha sa jivati*

evam—ezeket (az előírásokat); *pravartitam*—a *Vedákban* lefoglaltakat; *cakram*—kört; *na*—nem; *anuvartayati*—magához vesz; *iha*—ebben az életben; *yaḥ*—aki; *aghāyuh*—bűnökkel teli élet; *indriya-ārāmaḥ*—kielégülve az érzékielégítéstől; *mogham*—hiábavaló; *pārtha*—óh, Pṛthā fia (Arjuna); *saḥ*—ő (aki így tesz); *jivati*—él

FORDÍTÁS

Kedves Arjuna, ha valaki nem követi ezt az előírt védikus áldozat-kört, az biztosan bűnös életet él, mert léte hiábavaló annak, aki csak az érzékekben leli örömét.

MAGYARÁZAT

Az Úr itt elítéli a mammonista filozófiát, melynek mottója: „Dolgozz keményen, és élvezd az életet!” Ezért a fentiekben említett yajñák végzési köre abszolút módon szükséges azoknak, akik élvezni akarják ezt az anyagi világot. Akik nem követik e szabályokat, azok nagyon kockázatos életet élnek, és mindinkább elkarhozhatnak. A természet törvényei szerint az emberi élet főleg az önmegvalósításra való, amit a három út — névszerint: *karma-yoga*, *jñāna-yoga* vagy *bhakti-yoga* — valamelyikével lehet elérni. Az erény és a bűn felett álló transzcendentalista számára nem szükséges az előírt yajñák szigorú végrehajtása, de az érzékielégítést hajhászóknak meg kell tisztulniuk a fentiekben említett yajña-kör végzésével. Erre különféle tettek vannak. Akik nem Kṛṣṇa-tudatúak, azok tudata minden bizonnyal érzéki; ezért kell jámbor tetteket végezniük. A yajña-rendszert úgy tervezték, hogy akik vágyaiknak élnek, kielégíthetik azokat anélkül, hogy belebonnyolódna azok visszahatásaiba. A világ jóléte nem saját erőfeszítésünktől, hanem a Legfelsőbb Úr háttérben véghezvitt elrendezésétől függ, melyet közvetlenül a félistenek hajtanak végre. Ezért a yajña közvetlenül a *Vedák* említette adott félistenre irányul. Ez közvetve Kṛṣṇa-tudatú folyamatot jelent, mert biztosan Kṛṣṇa-tudatúvá válik az, aki a yajñák végrehajtásának mestere lesz. De ha a yajñák véghezvivője nem válik Kṛṣṇa-tudatúvá, akkor mindez csupán világi törvénynek számít. Fejlődésünket ezért nem szabad korlátozni a világi szabályok követésével; túl kell haladni rajtuk, hogy elérjük a Kṛṣṇa-tudatot.

17. VERS

यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः ।
आत्मन्येव च संतुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते ॥१७॥

*yas tv ātma-ratir eva syād
ātma-tṛptaś ca mānavaḥ
ātmany eva ca santuṣṭas
tasya kāryam na vidyate*

yaḥ—aki; *tu*—de; *ātma-ratiḥ*—a lélekben leli örömet; *eva*—bizonyára; *syāt*—marad; *ātma-tṛptaḥ*—ön-megvilágosult; *ca*—és; *mānavaḥ*—az ember; *ātmani*—az önvalóban; *eva*—egyedül; *ca*—és; *santuṣṭaḥ*—tökéletesen elégedett; *tasya*—övé; *kāryam*—kötelesség; *na*—nem; *vidyate*—létezik

FORDÍTÁS

De aki az önvalóban találja meg örömet, az önvalóban felvilágosult és egyedül az önvalóval teljesen elégedett — számára nincsen kötelesség.

MAGYARÁZAT

A teljesen Kṛṣṇa-tudatú személynek, aki tökéletesen elégedett Kṛṣṇa-tudatú tettei által, már nincsen semmi teljesíteni való kötelessége. Miután Kṛṣṇa-tudatúvá vált, azonnal megtisztul minden belső istentelenségtől, amit egyébként csak sok ezer jajña végzésével érhetett volna el. E tudattisztítás eredményeként meggyőződik a Legfelsőbbhöz fűződő örök helyzetéről. Az Úr kegye által megérti kötelességeit, s ezért már semmi kötelezettsége sem lesz a védikus parancsok iránt. Az ilyen Kṛṣṇa-tudatú személyt nem érdeklik az anyagi tettek, és az olyan materiális dolgokban sem leli örömet többé, mint a bor, a nők és más, hasonló bolondságok.

18. VERS

नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन ।
न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥१८॥

*naiva tasya kṛtenārtho
nākṛteneha kaścana
na cāsya sarva-bhūteṣu
kaścīd artha-vyapāśrayaḥ*

na—sohasem; *eva*—bizonyára; *tasya*—övé; *kṛtena*—a kötelesség végrehajtásával; *arthaḥ*—szándék; *na*—sem; *akṛtena*—a kötelesség végrehajtása nélkül; *iha*—e világban; *kaścana*—bármi; *na*—sohasem; *ca*—és; *asya*—tőle; *sarva-bhūteṣu*—minden élőlényben; *kaścit*—bármi; *artha*—szándék; *vyapa-āśrayaḥ*—menedéket keres

FORDÍTÁS

Az önmegvalósult embernek nincsen személyes szándéka, amit teljesíteni akarna előírt kötelességei végrehajtása közben, de arra sincs semmi oka, hogy ne hajtson végre ilyen munkát; ő nem függ semmilyen más élőlénytől.

MAGYARÁZAT

Az önmegvalósult ember már nincs kötelezve semmilyen előírt kötelesség végrehajtására. Ez alól csak a Kṛṣṇa-tudatú tettek képeznek kivételt. A következő versek megmagyarázzák, hogy a Kṛṣṇa-tudat nem tétlenséget jelent. A Kṛṣṇa-tudatú egy embernél vagy félistennél sem keres menedéket. Bármit is tegyen a Kṛṣṇa-tudatban, az elegendő kötelezettsége teljesítésére.

19. VERS

तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर ।
असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः ॥१९॥

tasmād asaktaḥ satataṁ
kāryaṁ karma samācara
asakto hy ācāraṁ karma
param āpnoti pūruṣaḥ

tasmāt—ezért; *asaktaḥ*—ragaszkodás nélkül; *satatam*—állandóan; *kāryam*—kötelességként; *karma*—munka; *samācara*—hajtsa végre; *asaktaḥ*—ragaszkodásmentesen; *hi*—bizonyára; *ācāraṁ*—végezvén; *karma*—munka; *param*—a Legfelsőbbet; *āpnoti*—elér; *pūruṣaḥ*—egy ember

FORDÍTÁS

Ezért kellene az embernek a kötelesség kedvéért cselekednie állandóan, anélkül, hogy ragaszkodna tettei gyümölcseihez. Aki így, vonzódás nélkül cselekszik, az eléri a Legfelsőbbet.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb a bhakták számára az Istenség Személyisége, az imperszonalistáknak pedig a felszabadulás. Aki helyes vezetés alatt cselekszik Kṛṣṇának (tehát Kṛṣṇa-tudatú), anélkül, hogy vonzódna munkája eredményéhez, biztosan halad előre az élet legfelsőbb célja felé. Arjunának azt mondták, harcoljon a kurukṣetrai csatában Kṛṣṇa érdekéért, mert ez az Ő kívánsága. Jó emberek, vagy erőszak nélkülinek lenni személyes kötődés, míg a Legfelsőbb kedvéért való munka azt jelenti, hogy az ember nem ragaszkodik az eredményhez. Ez a tökéletes cselekvés legmagasabb szintje, amit Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége ajánl. A védikus szertartásokat (mint például az előirt áldozatokat) azért teljesítik, hogy az ember megtisztuljon az érzékielégítés síkján végzett istentelen cselekedetektől. De a Kṛṣṇa-tudatban elkövetett tettek transzcendentálisak, ezért nem járnak jó vagy rossz visszahatással (karmával). A Kṛṣṇa-tudatú személy teljes ragaszkodás nélkül végez mindent — kizárólag Kṛṣṇa kedvéért cselekszik.

20. VERS

कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः ।
लोकसंग्रहमेवापि संपश्यन्कर्तुमर्हसि ॥२०॥

*karmaṇaiva hi saṁsiddhim
āsthitā janakādayaḥ
loka-saṅgraham evāpi
sampaśyan kartum arhasi*

karmaṇā—munkával; *eva*—még; *hi*—bizonyára; *saṁsiddhim*—tökéletességet; *āsthitāḥ*—helyzetben; *janaka-ādayaḥ*—királyok, mint Janaka és mások; *loka-saṅgraham*—a köznép művelése; *eva*—szintén; *api*—azért; *sampaśyan*—figyelembe véve; *kartum*—cselekedni; *arhasi*—mélto

FORDÍTÁS

Előirt köteleességük teljesítésével még a királyok is — mint Janaka és mások — elérték a tökéletes állapotot. Cselekedned kell hát a köznép tanítása érdekében!

MAGYARÁZAT

Az olyan királyok, mint Janaka és a többi hozzá hasonló, mind önmegvalósult lelkek voltak, következésképpen számukra nem volt kötelező a *Vedákban* előírt feladatok végrehajtása. Mégis teljesítettek minden előírt tettet, hogy saját példájukkal tanítsák a köznépet. Janaka Sítá apja és az Úr Śrī Rāma apósa volt. Mint az Úr nagy híve, helyzete transzcendentális volt, de mint Mithilā királya, tanítania kellett alattvalóit az igazságos harcra. Velük együtt harcolt, hogy oktassa az embereket: erőszakra is szükség van ott, ahol a szép szó már nem segít.

Arjunának mindent megtettek a kuruksetrai csata előtt a háború elkerüléséért. Még az Istenség Legfelsőbb Személyisége is közbenjárt a békéért, ám a másik tábor mindenáron háborút akart. Ilyen igaz ügy érdekében tehát szükség van a harcra. Habár a Kṛṣṇa-tudatú személyt egyáltalán nem érdekli ez a világ, mégis dolgozik, hogy másokat helyes cselekedetekre és helyes életre tanítson. Tapasztalt Kṛṣṇa-tudatú személyek képesek úgy munkálkodni, hogy mások követhessék őket. Erről szól a következő vers.

21. VERS

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।
स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥२१॥

*yad yad ācarati śreṣṭhas
tat tad evetaro janaḥ
sa yat pramāṇam kurute
lokaḥ tat anuvartate*

yat—bármit; *yat*—bármelyiket; *ācarati*—cselekszik; *śreṣṭhaḥ*—tiszteletre méltó vezető; *tat*—azt; *tat*—csak azt; *eva*—bizonyára; *itarah*—közönséges; *janaḥ*—személy; *saḥ*—ő; *yat*—bármelyiket; *pramāṇam*—bizonyítékot; *kurute*—végrehajt; *lokaḥ*—az egész világ; *tat*—azt; *anuvartate*—követi nyomdokait

FORDÍTÁS

Bármit is tegyen egy nagy egyéniség, a közönséges emberek nyomdokába lépnek; és bármilyen irányadó mértéket is szabjon meg saját példájával, az egész világ követi őt.

MAGYARÁZAT

A köznépnak mindig szüksége van egy kiemelkedő emberre, aki képes oktatni saját példájával és magatartásával. A vezető például nem taníthatja az embereket a dohányzás abbahagyására, ha ő maga dohányzik. Az Úr Caitanya azt mondta: a tanárnak illően kell viselkednie, még akkor is, mielőtt tanítana. Aki ily módon, saját jó példájával elől járva oktat, azt ācāryának vagy ideális tanítónak hívják. Ezért a tanárnak követnie kell a śāstra (Írás) elveit, hogy hatni tudjon a közönséges emberekre. Nem ötlöhet ki olyan szabályokat, melyek ellene szólnak a kinyilatkoztatott Írások elveinek. Ezek ugyanis — mint a *Manu-saṁhitā* és hasonlóak — irányadó könyvek, melyeket az emberi társadalomnak követnie kell. Ilyenformán egy előljárónak a mérvadó törvények elvére kell alapoznia tanítását, ahogyan a nagy tanárok is teszik. A *Śrīmad-Bhāgavatam* is megerősíti, hogy az embernek a nagy bhakták nyomdokait kell követnie. Így lehet előrehaladni a lelki megvalósítás útján. A királyról, államelnökről, apáról és a pedagógusról mindenki azt tartja, ők az ártatlan köznép természetes vezetői. Így mindnyájuknak nagy felelősséggel kell bírnuk alárendeltjeik iránt, s ezért jártasnak kell lenniük a mérvadó erkölcsi és lelki törvénykönyvekben.

22. VERS

न मे पार्थास्ति कर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किंचन ।
नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त एव च कर्मणि ॥२२॥

*na me pārthāsti kartavyam
triṣu lokeṣu kiñcana
nānavāptam avāptavyam
varta eva ca karmaṇi*

na—semmi; *me*—Enyém; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *asti*—van; *kartavyam*—előírt kötelesség; *triṣu*—a háromban; *lokeṣu*—bolygórendszerben; *kiñcana*—bármilyen; *na*—nem; *anavāptam*—szükséges; *avāptavyam*—nyerni; *varte*—folgalkozó; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *karmaṇi*—előírt kötelességen

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, Számomra nincsen előírt munka a három bolygórendszerben. Semmire sincs szükségem, és nincs semmi, amit el kellene érnem — mégis végzek munkát.

MAGYARÁZAT

A Védikus Irodalom eképpen ír az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről:

*tam isvarāṇām paramam mahesvaram
tam devatānām paramam ca daivatam
patim patinām paramam parastād
vidāna devam bhuvaneśam idyam*

*na tasya kāryam karaṇam ca vidyate
na tat-samaś cābhyadhikāś ca dṛṣyate
parāśya śaktir vividhaiva śrūyate
svā-bhāvīkī jñāna-bala-kriyā ca*

„A Legfelsőbb Személy kormányoz minden más irányítót, a különféle bolygók vezetői közül Ő a leghatalmasabb. Mindenki az Ő irányítása alatt áll. Az élőlények sajtóságos hatalmukat csak Tőle kaphatják, ők maguk nem egyenrangúak Vele. Minden félisten Őt imádja, Ő minden vezető legfelsőbb vezetője. Ezért transzcendentális minden anyagi vezetőhöz és irányítóhoz viszonyítva, s imádatra méltó mindenki számára. Ő nagyobb a legnagyobbnál, s Ő minden ok legvégső oka.

Az Ő teste nem olyan, mint a közönséges élőlényeké. Teste és lelke között nincsen különbség. Ő abszolút, mindegyik érzéke transzcendentális, és képes ellátni a többi feladatát. Ezért senki sem egyenlő Vele, vagy nagyobb Nála. Energiái sokfélék, s így tettei automatikusan, természetes módon következnek.” (*Śvetāśvatara Upaniṣad* 6.7-8.)

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége számára nincsen kötelesség, mert minden Őbenne éri el teljességét és igazi létét. Aki függ munkája eredményétől, annak van egy meghatározott feladata, de aki nem vágyik semmi elérésére sem e három bolygórendszerben, annak biztos nincsen kötelessége. A kṣatriyák vezéréként Śrī Kṛṣṇa mégis részt vesz a kurukṣetrai csatában, mert a kṣatriyák meghatározott teendője, hogy megvédjék a rászorulókat. Habár Ő fölötté áll a kinyilatkoztatott Írások minden szabályán, mégsem tesz semmi olyat, ami azok ellen szólna.

23. VERS

यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्मण्यतन्द्रितः ।
मम वर्तमानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥२३॥

*yadi hy aham na varteyam
jātu karmaṇy atandritaḥ
mama vartmānuvartante
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ*

yadi—ha; *hi*—bizonyára; *aham*—Én; *na*—nem; *varteyam*—tennék így; *jātu*—mindig; *karmaṇi*—az előirt kötelességek végrehajtása közben; *atanditaḥ*—gondosan; *mama*—Enyém; *vartma*—út; *anuvartante*—követnék; *manuṣyaḥ*—minden ember; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *sarveśaḥ*—minden tekintetben

FORDÍTÁS

Mert ha Én nem cselekednék, óh, Pārtha, az emberek minden bizonnyal követnék példámat.

MAGYARÁZAT

Minden civilizált ember számára vannak hagyományos családi szokások, hogy lehetséges legyen a lelki fejlődéshez szükségszerű társadalmi nyugalom fenntartása. Habár ezek a szabályok a feltételekhez kötött lelkeket érintik, s nem Śrī Kṛṣṇát, Ő mégis betartotta az előirt törvényeket, mert azért szállt alá, hogy a vallás elveit megalapozza. Ha nem követné azokat, akkor a közönséges emberek utánoznák példáját, hiszen Ő a leghitelesebb forrás. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* olvashatjuk, hogy Śrī Kṛṣṇa otthonában is és otthonán kívül is végrehajtotta a családos ember számára előirt összes vallásos kötelességet.

24. VERS

उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्या कर्म चेदहम् ।
संकरस्य च कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः ॥२४॥

*utsideyur ime lokā
na kuryām karma ced aham
saṅkarasya ca kartā syām
upahanyām imāḥ prajāḥ*

utsideyuh—romba dőlnének; *ime*—mindezek; *lokaḥ*—világok; *na*—nem; *kuryām*—végezném; *karma*—előirt kötelességek; *ced*—ha; *aham*—Én; *saṅkarasya*—nemkívánatos népességnek; *ca*—és; *kartā*—teremtő; *syām*—leszek; *upahanyām*—elpusztítanám; *imāḥ*—mindezek; *prajāḥ*—élőlények

FORDÍTÁS

Mert ha Én abbahagynám a munkát, romba dőlne az egész világ. Én lennék az oka a nemkívánatos népeességnek is, s ezáltal véget vetnék minden érző lény békéjének.

MAGYARÁZAT

Varṇa-sankara nemkívánatos népeességet jelent, amely zavarja az általános társadalom békéjét. A társadalmi zavar elkerülése végett sok előírt szabály és törvény létezik. Ha a nép követi ezeket, akkor automatikusan elérheti a békét, és felkészülhet a fejlődésre a lelki életben. Śrī Kṛṣṇa természetesen követi az ilyen szabályokat és előírásokat amikor alászáll, hogy fenntartsa azok tekintélyét és jelentőségét. Isten minden élőlény atyja, s ha ők tévútra jutnak, akkor a felelősség közvetve Őrá hárul. Amikor az emberek többsége mellőzi a szabályozó elveket, akkor Ő Maga száll alá, hogy segítsen a társadalmon. Habár követnünk kell Isten nyomdokait, jusson eszünkbe, hogy nem imitálhatjuk az Ő cselekedeteit. Követni és utánozni nem ugyanazt jelenti. Nem utánozhatjuk Śrī Kṛṣṇát, aki gyermekkorában felemelte a Govardhana hegyet. Erre egy ember sem képes. Az utasításait kell betartanunk, de sohasem másolhatjuk tetteit. A *Śrīmad-Bhāgavatam* megerősíti ezt:

*naitat samācarej jātu manasāpi hy anīśvaraḥ
vinaśyaty ācaran mauḍhyād yathā 'rudro 'bdhijamī viṣam*

*īśvaraṅām vacaḥ satyaṁ tathaivācaritam kvacit
teṣāṁ yat sva-vaco yuktam buddhimāms tat samācaret*

„Az ember kövesse az Úr és az Ő felhatalmazott szolgájának utasításait, melyek mindegyike javunkra válik. Minden értelmes ember pontosan végre fogja hajtani azokat. Ugyanakkor vigyáznunk kell, hogy ne imitáljuk tetteiket. Senki se próbálja utánozni Śívát, Őt, aki kiitta a mérgeőceánt.” (*Bhāg.* 10.33.30.)

A Napot és a Holdat szabályozni képes *īśvarák* helyzetét mindig feljebbvalónak kell tekintenünk. Az ilyen hatalom hiányában nem szabad mimelni a szuperhatalmú *īśvarák* cselekedeteit.

Az Úr Śiva kiivott egy egész mérgeőceánt, melynek egy csöppjétől is meghalna a közönséges ember. Śívának sok álhíve van, akik *gāñjāt* (marihuánát) és más, hasonlóan mérgező kábítószerrel kívánnak szívní. Arról azonban elfeledkeznek, hogy nagyon közel állnak a halálhoz, ha így imitálják Śiva tetteit. Hasonlóan, Śrī Kṛṣṇa hívei között is akadnak olyan álhívők,

akik *rāsa-līlājāt* (szerelmi táncát) akarják utánozni, ám az nem jut eszükbe, hogy a Govardhana hegyet képtelenek felemelni. Az a legjobb tehát, ha az ember nem próbálja másolni a hatalmasok cselekedeteit, hanem csak követi utasításaikat. Kellő tulajdonságok nélkül arra se tegyünk kísérletet, hogy helyzetükbe kerüljünk. Istennek oly sok „inkarnációja” létezik manapság, ám egyikük sem rendelkezik a Legfelsőbb hatalmával.

25. VERS

सक्ताः कर्मण्यविद्रांसो यथा कुर्वन्ति भारत ।
 कुर्याद्विद्रांस्तथाऽसक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहम् ॥२५॥

*saktāḥ karmaṇy avidvāṃso
 yathā kurvanti bhārata
 kuryād vidvāṃs tathāsaktaś
 cikīrṣur loka-saṅgraham*

saktāḥ—ragaszkodni; *karmaṇi*—előirt kötelességek; *avidvāṃsaḥ*—a tudatlanok; *yathā*—amennyire; *kurvanti*—cselekednek; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *kuryāt*—meg kell tenni; *vidvān*—a tanult; *tathā*—ily módon; *asaktaḥ*—ragaszkodás nélkül; *cikīrṣuḥ*—kivánni; *loka-saṅgraham*—a köznép vezetését

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, a tudatlanok eredményre vágyva hajtják végre kötelességeiket. Hogy az embereket a helyes úton vezesse, a bölcs is cselekszik, de a tetteihez való ragaszkodás nélkül.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú és a nem Kṛṣṇa-tudatú személy között a különféle vágyak tesznek különbséget. Az előbbi nem tesz semmi olyat, ami nem segíti lelki fejlődését. Lehet, éppúgy cselekszik, mint az anyagi tettekhez túlságosan ragaszkodó tudatlan, de az egyik saját érzékei kielégítéséért, a másik pedig Kṛṣṇa kedvéért teszi azt. Ezért van szükség a Kṛṣṇa-tudatú személyre, aki megmutatja az embereknek, miként cselekedjenek, s a Kṛṣṇa-tudat érdekében hogyan használják tetteik gyümölcsét.

26. VERS

न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसङ्गिनाम् ।
 जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन् ॥२६॥

*na buddhi-bhedam janayed
 ajñānām karma-saṅginām
 joṣayet sarva-karmāṇi
 vidvān yuktaḥ samācaran*

na—ne; *buddhi-bhedam*—zavarja az értelmét; *janayet*—tesz; *ajñānām*—az ostobákét; *karma-saṅginām*—a gyümölcsöző munkához ragaszkodók; *joṣayet*—összeillesztett; *sarva*—minden; *karmāṇi*—munka; *vidvān*—tanult; *yuktaḥ*—teljesen lefoglalt; *samācaran*—gyakorolván

FORDÍTÁS

A bölcs ne zavarja meg a gyümölcsöző tettekhez ragaszkodó tudatlanok elméjét. Nem a tétlenségre kell buzdítani őket, hanem az odaadó szellemben végzett munkára.

MAGYARÁZAT

Vedais ca sarvair aham eva vedyaḥ — mondja Śrī Kṛṣṇa (*Bg.* 15.15.), vagyis: „Én vagyok az összes védikus szertartás végső célja.” Az összes szertartás, áldozatvégzés és minden más a *Vedákban* arra való — beleértve az anyagi cselekedetekkel kapcsolatos utasításokat is —, hogy az emberek fokozatosan megértsék Kṛṣṇát, az élet végső célját. Miután a feltételekhez kötött lelkek az érzékkielégítésen kívül nem tudnak más célról, így avégett tanulmányozzák a *Vedákat*, hogy ennek eleget tegyenek. Ezért a Kṛṣṇa-tudatú, önmegvalósult lélek ne zavarjon másokat tetteikben vagy értelmükben, hanem saját tétével mutassa, miképpen kell minden munka eredményét Kṛṣṇa szolgálatának szentelni. A bölcs tehát úgy munkálkodik, hogy az érzékkielégítésért dolgozó tudatlanok elsajátíthassák a helyes cselekedet és viselkedés módját. Habár a tudatlant nem szabad tetteiben megzavarni, a Kṛṣṇa-tudatban kicsit is fejlett személyt már lehet közvetlenül Isten szolgálatában alkalmazni; neki nem kötelező sorra venni a többi védikus formulát. E szerencsés embernek tehát nem szükségszerű a védikus szertartások követése, mert a Kṛṣṇa-tudat által, csupán előírt kötelességei betartásával az összes eredményt elérheti.

27. VERS

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः ।
अहङ्कारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥२७॥

*prakṛteḥ kriyamāṇāni
guṇaiḥ karmāṇi sarvaśaḥ
ahaṅkāra-vimūḍhātmā
kartāham iti manyate*

prakṛteḥ—az anyagi természetnek; *kriyamāṇāni*—mindent megtesz; *guṇaiḥ*—a kötőerők által; *karmāṇi*—cselekedetek; *sarvaśaḥ*—mindenféle; *ahaṅkāra-vimūḍha*—a hamis egótól megtévesztve; *ātmā*—a szellemi lélek; *kartā*—cselekvő; *aham*—én; *iti*—igy; *manyate*—gondolkodik

FORDÍTÁS

A megtévesztett szellemi lélek az anyagi természet három kötőerejének hatása alatt önmagát hiszi a tettek végrehajtójának, pedig valójában a természet végzi azokat.

MAGYARÁZAT

Két egyazon munkát végző személy — az egyik Kṛṣṇa-tudatú, míg a másik tudata anyagi — látszólag ugyanazon a szinten van, ám kettőjük helyzete között mégis óriási a különbség. A materialista tudatú személlyel elhitette hamis egoja, hogy ő maga hajt végre mindent. Arról nincs fogalma, hogy a test mechanizmusát az Úr ellenőrzése alatt álló anyagi természet teremti, így az végső soron Kṛṣṇa irányítása alatt áll. A hamis énértetű magának tulajdonít minden érdemet a független cselekvésért. Ez egyben tudatlanságának ismertetőjele is. Nem érti, hogy ez a durva- és finom-fizikai test az Istenség Legfelsőbb Személyiségének irányítása alatt álló anyagi természet terméke, s hogy ezért testi és elméleti cselekedeteit Kṛṣṇa szolgálatában (a Kṛṣṇa-tudatban) kellene alkalmaznia. A tudatlan elfelejti, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyiségét Hṛṣīkeśānak, vagyis az anyagi test érzékei urának hívják. Érzékszerveit hosszú időn át tévesen érzékielégítésre használta, ezért megtévesztette a hamis ego, s így nem emlékezhet Kṛṣṇához fűződő örök kapcsolatára sem.

28. VERS

तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः ।
गुप्ता गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥२८॥

*tattvavit tu mahā-bāho
guṇa-karma-vibhāgayoḥ
guṇā guṇeṣu vartanta
iti matvā na sajjate*

tattvavit—az Abszolút Igazság ismerője; *tu*—de; *mahā-bāho*—óh, Erőskarú; *guṇa-karma*—az anyagi hatás alatt dolgozik; *vibhāgayoḥ*—különbségek; *guṇāḥ*—érzékek; *guṇeṣu*—érzékielégítésben; *vartante*—le-foglalva; *iti*—igy; *matvā*—gondolván; *na*—sohasem; *sajjate*—ragaszkodik

FORDÍTÁS

Óh, Erőskarú, az Abszolút Igazság ismerője nem lesz rabszolgája érzékeinek és azok kielégítésének, mert jól látja az odaadó és az érdemkunya közötti különbséget.

MAGYARÁZAT

Az Abszolút Igazságot ismerő meg van győződve az anyagi világban lévő kínos helyzetéről. Tudja: ő az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, Kṛṣṇának szerves része, s ezért nem az anyagi teremtésben van a helye. Ismeri valódi azonosságát, ami szerves része a Legfelsőbbnek, akit örökkévaló lét, teljes tudás és gyönyör jellemez, s megérti, hogy valamiképpen beleesett az anyagi életfelfogás csapdájába. Tiszta létállapotában cselekedeteit az Istenség Legfelsőbb Személyisége odaadó szolgálatának kell szentelnie. Ezért hozzáfog a Kṛṣṇa-tudatú tettekhez, és természetes módon megszabadul minden köteléktől, mely anyagi érzékeinek tetteihez fűzi, s amely mind ideiglenes és a körülményektől függő. Tudja, hogy az anyagi élet feltételei Kṛṣṇa felsőbb irányítása alatt állnak. Következésképpen nem zaklatják a különféle anyagi visszahatások, ezeket az Ő kegyének tekinti. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint az Abszolút Igazság három arculatát (Brahmant, Paramātmát és az Istenség Legfelsőbb Személyiségét) ismerőt *tattvavit*-nek hívják, mert ismeri a Legfelsőbbel kapcsolatos valódi helyzetét is.

29. VERS

प्रकृतेर्गुणसंमूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु ।
तानकृत्स्नविदो मन्दानकृत्स्नविन्न विचालयेत् ॥ २९ ॥

*prakṛteḥ guṇa-sammūḍhāḥ
sajjante guṇa-karmasu
tān akṛtsna-vido mandān
kṛtsna-vin na vicālayet*

prakṛteḥ—az anyagi kötőerőktől hajtvá; *guṇa-sammūḍhāḥ*—az anyagi azonosítástól bolonddá téve; *sajjante*—elfoglalt lesz; *guṇa-karmasu*—anyagi tetteiben; *tān*—mindazok; *akṛtsna-vidaḥ*—csekély tudással rendelkezők; *mandān*—lusta (az önmegvalósításra); *kṛtsna-vit*—aki valódi tudással rendelkezik; *na*—nem fog; *vicālayet*—megpróbál nyugtalanítani

FORDÍTÁS

A balgák az anyagi természet kötőerőitől megtévesztve teljesen lefoglalják magukat a materiális munkával, és így annak rabjává válnak. Tudatlanságuk következtében ugyan az efféle tettek alsóbbrendűek, a bölcsnek mégsem szabad megzavarni őket.

MAGYARÁZAT

A tudatlan emberek — hamisan — a durva anyagi testtel azonosítják magukat, ezért elméjük tele van anyagi fogalommal. Ez a test az anyagi természet ajándéka. Aki túlságosan ragaszkodik a testi tudathoz, azt *mandān*-nak, vagyis lustának, a lelket nem értőnek hívják. A tudatlanok tehát a testüknek hiszik magukat, ezért a testtel kapcsolatban állókat rokonságnak, az országot pedig, ahol ezt a testet kapták, imádatra méltónak tartják. Végső célnak a vallásos szertartások formáit tekintik. Az ilyen materialista személyek tetteit szociális munka, nacionalizmus, altruizmus és más hasonló jellemzik. Megtévesztvén az efféle megjelölésektől mindig aktívak — de csak anyagi síkon. A lelki megvalósítás számukra csupán mítosz, ezért nem is érdekli őket. Ezek a megtévesztett emberek néha még olyan főbb erkölcsi alapelvekkel is foglalkoznak, mint erőszak-nélküliség és más hasonló, anyagi jellegű jótékony munka. A lelki életben felvilágosult személyek azonban ne próbálják megzavarni az anyagi munkában elmélyedt tudatlan embereket, akik nem képesek méltányolni a Kṛṣṇa-tudatú tetteket.

Ezért Śrī Kṛṣṇa arra utasít bennünket, hogy ne zavarjuk őket, ne pazaroljuk időnket feleslegesen. Jobb, ha csendben végezzük saját lelki cselekedeteinket. De Kṛṣṇa hívei kegyesebbek Nála, mert megértik az Ő szándékát. Következésképpen mindenféle veszélyt elvállalnak, még azt is, hogy megközelítsék a tudatlanokat és megpróbálják Kṛṣṇa-tudatú tettekkel foglalkoztatni őket, amelyek abszolút módon szükségesek az emberi lény számára.

30. VERS

मयि सर्वाणि कर्माणि संन्यस्याध्यात्मचेतसा ।
निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः ॥३०॥

*mayi sarvāṇi karmāṇi
sannyasyādhyātma-cetasā
nirāśīr nirmamo bhūtvā
yudhyasva vigata-jvaraḥ*

mayi—Nekem; *sarvāṇi*—mindenféle; *karmāṇi*—tetteket; *sannyasya*—teljesen feladva; *ādhyātma*—teljes tudással az önvalóról; *cetasā*—tudat; *nirāśīḥ*—haszonvágy nélkül; *nirmamaḥ*—birtokvágy nélkül; *bhūtvā*—legyél; *yudhyasva*—harcolj; *vigata-jvaraḥ*—letargia nélkül

FORDÍTÁS

Küzdj ezért, óh, Arjuna, minden munkádat Énnekem feláldozva, elmédet Rám irányítva, haszonvágy, önzés és letargia nélkül!

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan tükrözi a *Bhagavad-gītā* mondanivalóját. Az Úr arra utasít, hogy az embernek száz százalékosan Kṛṣṇa-tudatúvá kell válnia, és feladatait muszáj katonás fegyelemmel megoldania. Az ilyen parancs talán megnehezíti kicsit a dolgot, ám a kötelességeket ennek dacára végre kell hajtani, mégpedig úgy, hogy az ember — eredeti helyzetének megfelelően — függővé teszi magát Kṛṣṇától. Az élőlény nem lehet boldog, ha nem működik együtt a Legfelsőbb Személlyel, mert örök eredeti helyzete szerint alárendeltje az Ő kívánságainak. Śrī Kṛṣṇa ezért mint katonai parancsnok utasította Arjunát a harcra. Az embernek jószándékúan mindent fel kell áldoznia a Legfelsőbb Személynek, s egyben előírt kötelességeit is teljesítenie kell anélkül, hogy birtokjogot követelne bármi felett. Arjunának nem volt szükséges analizálnia Kṛṣṇa parancsát, csupán végre kellett hajtania.

A Legfelsőbb Személy a lelke minden léleknek. Ezért aki saját személyének figyelembe vétele nélkül, teljes egészében a Legfelsőbbtől függ, vagyis Kṛṣṇa-tudatú, azt *adhyātma-cetasā*-nak hívják. A *nirāśih* azt jelenti: a mester utasításai szerint kell cselekedni, és a munka gyümölcseire sem szabad soha számítani. A pénztáros sok millió dollárt átad munkaadójának anélkül, hogy magának akár egy centet is megtartana. Ehhez hasonlóan meg kell értenünk azt is, hogy ebben a világban minden a Legfelsőbb Személyé, semmi sem tartozik az individuális személyhez. Ez a *mayi* (Énnekem, Énhozzám) igazi tartalma. Ha valaki ilyen Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, az egész biztosan nem követel birtokjogot semmi felett. Ezt a fajta tudatot hívják *nirmamā*-nak („semmi sem az enyém”). És ha az ember netán húzódozna végrehajtani egy ilyen szigorú parancsot — amely nem veszi tekintetbe a testtel kapcsolatos ún. rokonságot —, akkor kötelessége megválni ettől a vonakodástól. Ily módon lehet valaki *vigata-jvara*, vagyis lázas elmétől vagy letargiától mentes. Tulajdonságai és helyzete szerint mindenkinek el kell végeznie egy bizonyos fajta munkát. S mint a fenti vers írja, minden ilyen kötelességet Kṛṣṇa-tudatban kell végrehajtani. Ez az út juttatja el az embert a felszabaduláshoz.

31. VERS

ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः ।
श्रद्धावन्तोऽनसूयन्तो मुच्यन्ते तेऽपि कर्मभिः ॥ ३१ ॥

*ye me matam idam nityam
anutiṣṭhanti mānavāḥ
śraddhāvanto'anasūyanto
mucyante te'pi karmabhiḥ*

ye—akik; *me*—Enyém; *matam*—utasításokat; *idam*—ezt; *nityam*—örök tevékenységet; *anutiṣṭhanti*—rendszeresen végrehajtják; *mānavāḥ*—emberek; *śraddhāvantaḥ*—hittel és odaadással; *anasūyantaḥ*—irigység nélkül; *mucyante*—megszabadulnak; *te*—mindegyiktől; *api*—még; *karmabhiḥ*—a gyümölcsező cselekedet törvénye kötelékétől

FORDÍTÁS

Akik kötelességeiket az Én utasításaim szerint teljesítik, és hűségesen, irigység nélkül követik ezt a tanítást, azok felszabadulnak a karma rabságából.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége utasításai képezik az egész védikus bölcselet lényegét, ezért kivétel nélkül mindegyik örök igazság. Miután a *Vedák* örökkévalóak, így a Kṛṣṇa-tudat igazságai is azok. Az ember higgyn rendületlenül ezen utasításokban anélkül, hogy Istenre irigykedne. Sok olyan filozófus van, aki magyarázatot írt a *Bhagavad-gītához*, de nem hisz Kṛṣṇában. Ők sohasem szabadulnak fel a gyümölcsöző cselekedetek rabságából. De a Kṛṣṇa örök utasításaiban rendületlenül hívő közönséges ember felszabadul a karma bilincseiből még akkor is, ha végrehajtani nem is tudja az ilyen parancsokat. Lehet, hogy a kezdő Kṛṣṇa-tudatú nem teljesíti egészében az Ő utasításait, de ha nem neheztel a folyamatra, hanem komolyan, sikertelenségét és tehetetlenségét félretéve dolgozik, akkor az Úr biztosan átsegíti a Kṛṣṇa-tudat tiszta síkjára.

32. VERS

ये त्वेतदभ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतम् ।
सर्वज्ञानविमूढास्तान्विद्धि नष्टानचेतसः ॥३२॥

*ye tv etad abhyasūyanto
nānutiṣṭhanti me matam
sarva-jñāna-vimūḍhāns tān
viddhi naṣṭān acetasaḥ*

ye—akik; *tu*—azonban; *etat*—ezt; *abhyasūyantaḥ*—irigységből; *na*—nem; *anutīṣṭhanti*—végzik rendszeresen; *me*—Enyém; *matam*—utasítást; *sarva-jñāna*—mindenféle tudás; *vimūḍhān*—teljesen rászédettek; *tān*—ők; *viddhi*—tudd hát; *naṣṭān*—mind vesztébe rohan; *acetasaḥ*—Kṛṣṇa-tudat nélkül

FORDÍTÁS

De akik irigységből nem veszik figyelembe ezt a tanítást, és nem gyakorolják rendszeresen, azokat minden tudástól megfosztottnak, rászédettnek, valamint tudatlanságra és rabságra kárhozottaknak kell tekinteni.

MAGYARÁZAT

Ebből a versből világosan kitűnik, miért baj az, ha valaki nem Kṛṣṇa-tudatú. Mint ahogyan büntetés jár az államelnök parancsainak be nem tartásáért, úgy az Istenség Legfelsőbb Személyisége utasításainak meg-

szegése is minden bizonnyal büntetést von maga után. A szófogadatlan ember köszivű, és így nem tud önvalójáról, a Brahmanról, a Paramātmáról és az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről sem. Ezért nincsen reménye a tökéletes életre.

33. VERS

सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि ।
प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ॥३३॥

*sadr̥śam ceṣṭate svasyāḥ
prakṛter jñānavān api
prakṛtim yānti bhūtāni
nigraha kim kariṣyati*

sadr̥śam—e szerint; *ceṣṭate*—próbál; *svasyāḥ*—saját természetében; *prakṛteḥ*—szokások; *jñānavān*—a tanult; *api*—habár; *prakṛtim*—természet; *yānti*—aláveti magát; *bhūtāni*—minden élőlény; *nigrahaḥ*—elfojtás; *kim*—mit; *kariṣyati*—tehet

FORDÍTÁS

Mindenki a saját természete szerint cselekszik, még a bölcs is. Mit érünk vele tehát, ha elfojtjuk azt?

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa szerint addig nem lehet megszabadulni az anyagi természet kötőerőinek befolyásától, míg el nem érjük a Kṛṣṇa-tudat transzcendentális szintjét (7.14). Ezért még a legműveltebb világi ember sem képes kikerülni a māyā útvesztőjéből csupán elméleti tudással, vagyis a lélek és a test különválasztásával. Sok olyan ún. transzcendentalista van, aki bár a lelki tudományban kívülről nagyon fejlettnak tűnik, belül teljesen rabja az anyagi természet sajátos kötőerőinek, melyeket képtelen legyőzni. Lehet, hogy valaki akadémikus szinten nagyon művelt, de az anyagi természettel való, hosszú időn át történt társulása következtében bilincsekben él. A Kṛṣṇa-tudat még akkor is segít kiszabadulni az anyagi kötelekekből, ha közben az ember előírt anyagi feladatait is végzi. Ezért meggondolatlanul senki se adja fel előírt kötelességeit, hogy mesterkélten yogī vagy transzcendentalista legyen, ha még nem teljesen Kṛṣṇa-tudatú. Ennél az is jobb, ha az ember jelenlegi helyzetében marad, s így, egy felsőbb szakértő vezetése alatt próbál Kṛṣṇa-tudatúvá válni. Így lehet megszabadulni a māyā béklyóiból.

34. VERS

इन्द्रियसेन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ ।
तयोर्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपन्थिनौ ॥३४॥

*indriyasendriyasyārthe
rāga-dveṣau vyavasthitau
tayor na vaśam āgacchet
tau hy asya paripanthinau*

indriyasya — az érzékeké; *indriyasya arthe* — az érzéktárgyakhoz; *rāga* — ragaszkodás; *dveṣau* — ellenszenvvel; *vyavasthitau* — szabályozva; *tayoḥ* — közülük; *na* — sohasem; *vaśam* — irányítást; *āgacchet* — el 'kell érni; *tau* — azokat; *hi* — bizonyára; *asya* — övé; *paripanthinau* — akadályok

FORDÍTÁS

A megtestesült lények vonzalmat és irtózatot éreznek az érzéktárgyak iránt, de nem szabad ily módon az érzékek és tárgyaik hatalma alá kerülni, mert ezek csak akadályok az önmegvalósítás útján.

MAGYARÁZAT

Akik Kṛṣṇa-tudatúak, azok természetükből adódóan vonakodnak anyagi érzékielégítő tetteket végrehajtani. De akik nem rendelkeznek ilyen tudattal, azok kövessék a kinyilatkoztatott Írások szabályait és előírásait. Az anyagi rabság oka a mértéktelen érzéki élvezetben rejlik, de a kinyilatkoztatott Írások szabályainak betartóit nem kötik le az érzéktárgyak. Például, a nemi élvezet szükségszerű a feltételekhez kötött lélek számára, és a házaselet keretei között az Írások engedélyezik ezt. Az Írások parancsai szerint csakis a feleségével élhet nemi életet az ember, a más nővel való nemi kapcsolat tilos. A feleségen kívül a többi asszonyt anyánkként kell tisztelnünk. Az emberek azonban még e parancsok ellenére is hajlamosak a más nővel való nemi kapcsolatra. Ezeket a hajlamokat meg kell fékezni, különben akadályokat jelentenek az önmegvalósítás ösvényén. Az anyagi test szükségletei megengedettek, de csakis szabályok és előírások között. Ugyanakkor nem szabad kizárólag az ilyen engedmények hatására építeni. Ragaszkodás nélkül kell követni őket, mert különben a szabályozott érzékielégítés gyakorlása is tévútra vezetheti az embert, ahogyan mindig fennháll a balesetveszély még a királyi utakon is. Senki sem garantálhat biztonságot még a legbiztonságosabb, jól karbantartott úton sem. Az érzéki

élvezet szelleme már hosszú idő óta jelen van az anyagi társulás eredményeként. Ezért még a szabályozott érzéki élvezet ellenére is minden esély megvan a visszaesésre. Tehát feltétlenül próbáljuk elkerülni az érzéki élvezet iránti bárminemű kötődést. De a Kṛṣṇa szerető szolgálatában való cselekvés elválasztja az embert mindenfajta érzéki tettől. Ezért sohase próbáljon megválni senki a Kṛṣṇa-tudattól. Az összes érzéki kötelelékektől való elkülönülés célja, hogy az ember végül is elérje a Kṛṣṇa-tudat szintjét.

35. VERS

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥३५॥

*śreyān sva-dharmaḥ viguṇaḥ
para-dharmāt svanuṣṭhitāt
sva-dharme nidhanam śreyaḥ
para-dharmo bhayāvahaḥ*

śreyān—sokkal jobb; *sva-dharmaḥ*—saját előírt kötelességek; *viguṇaḥ*—(még ha) hibásak (is); *para-dharmāt*—mások számára előírt kötelességeket; *svanuṣṭhitāt*—amiket tökéletesen végrehajtottak; *sva-dharme*—saját előírt kötelességeiben; *nidhanam*—megsemmisülés; *śreyaḥ*—jobb; *para-dharmaḥ*—mások számára előírt kötelességek; *bhaya-āvahaḥ*—veszélyesek

FORDÍTÁS

Sokkal jobb a saját előírt kötelességeket végrehajtani — még ha hibásan is —, mint másokét. Más feladatait végezni veszélyes, ennél jobb az is, ha az embert saját kötelessége közben éri a halál.

MAGYARÁZAT

Tehát az ember végezze inkább saját előírt munkáját teljes Kṛṣṇa-tudatban, mint másokét. Az előírt feladatok az anyagi természet kötőerőinek varázslata alatt élő ember pszicho-fizikai kondícióját javítják. A lelki tanítómester által meghatározott lelki kötelességek pedig Kṛṣṇa transzcendentális szolgálatát segítik elő. Az ember inkább tartson ki előírt anyagi vagy lelki cselekedetei mellett a haláláig, mintsem másét utánozza. A lelki és az anyagi sikon végzett kötelezettségek különböznek egymástól, ám a hiteles irányt követő mindig jól jár. Ha valaki az anyagi természet

kötőerőinek varázslata alatt áll, annak követnie kell a sajátságos helyzetére előírt kötelességeket és nem szabad másokat utánoznia. A jóság kötőerőjében levő bráhmana például erőszaknélküli, de a szenvedély kötőerőjében levő ksatrijának engedélyezett az erőszak. Ezért a ksatriya számára jobb az erőszak szabályait követve meghalni, mint az erőszaknélküliség elvét követő bráhmanát utánozni. A szívet nem hirtelen, hanem fokozatos folyamattal kell mindenkinek megtisztítania. Ha valaki fölébe kerül az anyagi természet kötőerőinek, és teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá válik, az a hiteles lelki tanítómester vezetése alatt bármit, bármilyen feladatot elvégezhet. A Kṛṣṇa-tudat tökéletes síkján a ksatriya cselekedhet bráhmanaként vagy fordítva. Az anyagi világ megkülönböztetései nem vonatkoznak a transzcendentális szférára. Viśvámitra például eredetileg ksatriya volt, ám később bráhmanaként tevékenykedett, míg a bráhmana Paraśurāma egy ksatriya munkáját végezte. Számukra ez lehetségessé vált, mert transzcendentális szinten voltak. De addig, amíg az ember anyagi sikon van, végre kell hajtania az anyagi természet kötőerői szerinti kötelességeit, ugyanakkor teljesen meg kell értenie a Kṛṣṇa-tudatot.

36. VERS

अर्जुन उवाच ।

अथ केन प्रयुक्तोऽयं पापं चरति पूरुषः ।

अनिच्छन्नपि वार्ष्णेय बलादिव नियोजितः ॥३६॥

arjuna uvāca
atha kena prayukto 'yam
pāpam carati pūruṣaḥ
anicchann api vārṣṇeya
balād iva niyojitaḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *atha*—ezentúl; *kena*—miáltal; *prayuktaḥ*—ösztökélt; *ayam*—ez (az ember); *pāpam*—bűnöket; *carati*—elkövet; *pūruṣaḥ*—egy ember; *anicchan*—nem akarván; *api*—habár; *vārṣṇeya*—óh, Vṛṣṇi leszármazottja; *balāt*—erővel; *iva*—mintha; *niyojitaḥ*—késztet

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Óh, Vṛṣṇi leszármazottja, mi az, ami az embert akarata ellenére, szinte erőszakkal bűnös tettekre kényszeríti?

MAGYARÁZAT

Az élőlény, mint a Legfelsőbb szerves része, eredetileg lelki, tiszta, mentes minden anyagi szennyeződéstől. Ezért természeténél fogva nem alárendeltje a materiális világ vétkeinek. De az anyagi természettel kapcsolatba kerülve, tétovázás nélkül — néha még akarata ellenére is — sokféleképpen bűnös módon cselekszik. Így Arjuna Kṛṣṇához intézett kérdése nagyon optimista, hiszen az élőlények eltorzult természetén akar segíteni. Az élőlény kényszerítve van a bűnös cselekedetekre, bár néha nem is akarja azt. De ezekre a tettekre nem a szívben élő Felsőlélek ösztönöz bennünket, hanem — mint ahogyan Isten megmagyarázza a következő versben — más.

37. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

काम एष क्रोध एष रजोगुणसमुद्भवः ।

महाशनो महापाप्मा विद्ध्येनमिह वैरिणम् ॥३७॥

*śrī bhavagavān uvāca
kāma eṣa krodha eṣa
rajoguna-samudbhavaḥ
mahā-śano mahā-pāpmā
viddhy enam iha vairiṇam*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Személyisége mondta; *kāmaḥ*—kém; *eṣaḥ*—mindez; *krodhaḥ*—harag; *eṣaḥ*—mindez; *rajo-guṇa*—a szenvedély kötőereje; *samudbhavaḥ*—született; *mahā-śanaḥ*—mindent elnyelő, elpusztító; *mahā-pāpmā*—nagyon bűnös; *viddhi*—tudd hát; *enam*—ez; *iha*—az anyagi világban; *vairiṇam*—legnagyobb ellenség

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr így válaszolt:

Csupán a kém az, óh, Arjuna. Ez a szenvedély kötőerejével való társulásból születik, és később haraggá alakul át: ez a világ mindentfelemésző, bűnös ellensége.

MAGYARÁZAT

Az anyagi teremtéssel kapcsolatba kerülve, a szenvedély kötőerejével való társulás következtében az élőlény Kṛṣṇa iránti örök szeretete kéjjé alakul át.

Ez úgy történik, ahogyan a tej joghurtta válik savanyú tamariszk hatására. A kielégítetlen kéj haraggá alakul, a haragból illúzió származik, az illúzió pedig azt eredményezi, hogy az ember folytatja anyagi létét. Ezért a kéj az élőlény legnagyobb ellensége. Egyedül ez készíti a különben tiszta lelket, hogy az anyagi világ béklyóiban maradjon. A harag a tudatlanság kötőerejének (tamo-guṇának) megnyilvánulása. Ezt a kötőerőt tehát a dühről és velejáróiról lehet felismerni. Ezért, ha a szenvedély kötőerejéből az előirt cselekedetek és életmód által a jóságéba emelkedünk ahelyett, hogy a tudatlanság kötőerejébe süllyednénk, akkor a lelki folyamat iránt érzett ragaszkodással megmenekülhetünk a lealacsonyító dühtől.

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége kiterjesztette Magát több formába, hogy élvezze örökké növekvő lelki gyönyörét, melynek az élőlények is szerves részei. Az élőlények is rendelkeznek önállósággal, de ha azt rosszul használják fel, és szolgáló természetük az érzéki élvezetre hajlamossá alakul át, akkor a kéj hatalma alá kerülnek. Ezt az anyagi világot azért teremtette Isten, hogy lehetőséget adjon a feltételekhez kötött élőlényeknek kéjes hajlamaik kielégítésére. Azután, hogy ilyen hajlamaikat hosszú időn át próbálták — teljes kudarccal — élvezni, elkezdének tudakozódni igazi helyzetükről. Ez a tudakozódás képezi a *Vedānta-sūtrák* első sorait: „Most, hogy elértük az emberi életformát, érdeklődnünk kell a Legfelsőbből.” (*athāto brahma-jijñāsā; V.s. 1.1.1.*) A Legfelsőbbet pedig így értelmezi a *Śrīmad-Bhāgavatam*: „A mindenség eredete a Legfelsőbb Brahman” (*janmādyasya yato 'nvayād itarataś ca; Bhāg. 1.1.1.*). Ezért a kéj is a Legfelsőbből ered. Ha tehát kéjünket a Legfelsőbb iránti szeretetre, vagyis Kṛṣṇa-tudatúvá formáljuk át — más szóval, amikor Kṛṣṇa öröme minden vágyunk —, akkor a kéjt és a haragot is lelkivé változtathatjuk. Hanumān, az Úr Rāma nagy szolgája dühét ellenségei ellen alkalmazta, hogy Ura kedvében járjon. Ezért a Kṛṣṇa-tudatban, Kṛṣṇa kedvéért felhasznált kéj és harag már nem ellenségünk többé, hanem barátunk.

38. VERS

धूमेनाव्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च ।
यथोल्बेनावृत्तो गर्भस्तथा तेनेदमावृतम् ॥३८॥

*dhūmenāvriyate vahnir
yathādarśo malena ca
yatholbenāvṛto garbhas
tathā tenedam āvṛtam*

dhūmena—füsttel; *āvriyate*—borított; *vahniḥ*—tűz; *yathā*—mint ahogy; *ādaśaḥ*—tükör; *malena*—porral; *ca*—is; *yathā*—mint; *ulbena*—anyaméhkel; *āvṛtaḥ*—fedett; *garbhaḥ*—embrió; *tathā*—úgy; *tena*—azzal (a kéjjel); *idam*—ez; *āvṛtam*—befedett

FORDÍTÁS

Mint tüzet a füst, mint tükröt a por, mint magzatot anyja méhe, úgy burkolják be az élőlényt a kék különböző fokai.

MAGYARÁZAT

Van egy burkolat, ami betakarja az élőlényt, és tiszta tudatát elhomályosítja. Ez a fedőréteg nem más, mint a kék, ami három különböző fokban nyilvánul meg. E fokozatok a tűz füstjéhez, a tükröt takoró porhoz és az embriót körülvevő anyaméhhez hasonlíthatók. Amikor fűsthöz hasonlítják, megérthetjük, hogy az élő szikra tüze alig látható. Más szóval: az élőlényt akkor lehet a füsttől takart tűzhöz hasonlítani, ha Kṛṣṇa-tudata alig érzékelhető. Habár van füst, van tűz is, a korai szakaszban mégsem látható a láng. Ez az állapot tehát olyan, mint a Kṛṣṇa-tudat kezdete. A tükör és a por példája az elme sokféle lelki folyamat által való tisztítására is utal, melyek közül Isten Szent Nevének vibrálása (a mantrázás) a legjobb. Az anyaméh által beburkolt magzat analógiája a reménytelenséget illusztrálja. A magzat helyzete annyira kilátástalan, hogy még mozogni is alig-alig bír. Ezt a fák létállapotához lehet hasonlítani. Ezek az élőlények nagyfokú kéjük kinyilvánításáért majdnem tudat nélküli létállapotba kerültek. A madarak és állatok léte a porral fedett tükrökhöz, az embereké pedig a füsttel takart tűzhöz hasonlítható. Emberi formát öltve az élőlény képes Kṛṣṇa-tudatát valamelyest felújítani, s ha további előrelépéseket tesz, akkor a lelki élet tüze lángra kaphat ebben az életformában. Ezért az emberi létállapot olyan esély az élőlény számára, amely által kiszabadulhat az anyagi lét béklyóiból. Ebben a létben a helyes vezetés alatt, a Kṛṣṇa-tudat művelésével képesek vagyunk legyőzni a kék ellenségét.

39. VERS

आष्टतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा ।
कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेषानलेन च ॥३९॥

*āvṛtaṁ jñānam etena
jñānino nitya-vairiṇā
kāma-rūpeṇa kaunteya
duṣpūreṇānalena ca*

āvṛtam—fedett; *jñānam*—tisza tudatot; *etena*—ettől; *jñāninaḥ*—a tudóé; *nitya-vairiṇa*—örök ellenség; *kāma-rūpeṇa*—a kék formájában; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *duṣpūreṇa*—sohasem elégedett; *analena*—mint a tűz; *ca*—is

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, így fedi be az ember tisza tudatát örök ellensége, a kék, mely sohasem elégedett, és lángol, mint a tűz.

MAGYARÁZAT

A *Manu-smṛti* írja, hogy a kéjt nem elégíti ki semmilyen mennyiségű érzéki élvezet, ahogyan a tüzet sem lehet eloltani, ha folyton tápláljuk. Az anyagi világban a nemi élet a központja minden tettnek, ezért ezt a világot *maithuṇya-āgārā*-nak, vagyis a nemi élet bilincseinek hívják. A közönséges börtönben rácsok mögött őrzik a rabokat, az Úr törvényeit megszegő bűnözőket pedig (ehhez hasonlóan) a nemi élet láncolja le. Az anyagi civilizáció fejlődése az érzékielégítésen alapul, vagyis meghosszabbítja az élőlények anyagi léttartamát. Így a kék a tudatlanság szimbóluma, mely az anyagi világhoz köti az élőlényt. Igaz, hogy érzékielégítés közben érezhet valamelyes boldogságot az ember, ám ez az ún. boldogságérzet az érzékeit élvező legfőbb ellensége.

40. VERS

इन्द्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते ।
एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनम् ॥४०॥

*indriyāṇi mano buddhir
asyādhiṣṭhānam ucyate
etaiḥ vimohayaty eṣa
jñānam āvṛtya dehinaṁ*

indriyāṇi—az érzékek; *manaḥ*—az elme; *buddhiḥ*—az értelem; *asya*—a kéké; *adhiṣṭhānam*—székhely; *ucyate*—mondják; *etaiḥ*—ezek által; *vimohayati*—megtéveszti; *eṣaḥ*—ezért; *jñānam*—tudást; *āvṛtya*—befedve; *dehinaṁ*—a megtéveszt

FORDÍTÁS

Az érzékek, az elme és az értelem a székhelye a kéjnek, amely beborítja az élőlény igazi tudását, és tévútra vezeti őt.

MAGYARÁZAT

Az ellenség elfoglalta a feltételekhez kötött lélek testének különböző stratégiai pontjait. Az Úr Kṛṣṇa céloz e pontokra, úgyhogy aki le akarja győzni, az tudja, hol található. Az elme az érzékszervek összes tettének központja, így az érzékielégtetéssel foglalkozó valamennyi gondolat gyűjtőmedencéje. Ennek eredményeként az elme és az érzékek válnak a kéj tárházává. A szellemi lélek közvetlen szomszédja az értelem. A kéjes értelem készíti a lelket a hamis ego elsajátítására, hogy az anyaggal, valamint ezzel egyidejűleg az elmével és az érzékeivel azonosítsa magát. A szellemi lélek rászokik az anyagi érzékek élvezetére, és ezt összetéveszti az igazi boldogsággal. A *Śrīmad-Bhāgavatam* nagyon szépen megmagyarázza ezt a hamis azonosítást:

*yasyātma-buddhiḥ kuṅāpe tri-dhātuke
sva-dhiḥ kalatrādiṣu bhauma idyadhiḥ
yat-tīrtha-buddhiḥ salite na karhicij
janeṣv abhijñeṣu sa eva gokharaḥ*

„A magát a három elemből álló testtel azonosító ember, aki teste termékeit rokonainak tekinti, szülőföldjét pedig imádatra méltónak tartja, és aki csak fürödni jár a zarándokhelyekre, nem tekinthető különbnek a számaránál vagy az ökörmél.” (*Bhāg.* 10.84.13.)

41. VERS

तस्मात्त्वमिन्द्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ ।
पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनम् ॥ ४१ ॥

*tasmāt tvam indriyāṅy ādau
niyamya bharatarṣabha
pāpmānaṁ prajahi hy enaṁ
jñāna-vijñāna-nāśanam*

tasmāt—ezért; *tvam*—te; *indriyāṅi*—érezékek; *ādau*—az elején; *niyamya*—szabályozva; *bharatarṣabha*—óh, Bharata leszármazottak vezére;

pāpmānam—a bűn nagy szimbólumát; *prajahi*—zabolázd meg; *hi*—bizonyára; *enam*—ezt; *jñāna*—tudás; *vijñāna*—a tiszta lélek tudományos ismerete; *nāśanam*—megsemmisítő

FORDÍTÁS

Ezért, óh, Arjuna, Bhārata sarj legjobbjá, még az elején zabolázd meg érzékeid szabályozásával a bűn e nagy jelképét (a kéjt), és semmisítsd meg a tudás és az önmegevalósítás e rombolóját!

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa azt tanácsolja Arjunának, hogy még a legelején szabályozza az érzékeit, mert csak úgy gyűrheti le a legnagyobb, bűnös ellenséget, a kéjt, ami megsemmisíti az önmegevalósítás utáni vágyat, s főleg az önvalóról szóló tudást. *Jñānam* a nem-éntől különálló önvalóról szóló tudásra utal, arra az ismeretre, mely szerint a lélek nem azonos a testtel. *Vijñānam* az önvalóról szóló még sajátosabb tudást, a lélek eredeti helyzetének és a Legfelsőbb Lélekhez fűződő kapcsolatának ismeretét jelenti. A *Śrīmad-Bhāgavatam* ezt az alábbi módon magyarázza: „Az önvalóról, valamint a Legfelsőbből szóló tudás nagyon titkos és misztikus, mert a māyā befátyolozza. De az Úr magyarázata segítségével meg lehet érteni mindent.” (*jñānam parama-guhyam me yad-vijñāna-samanvitam/ sarahasyam tad-aṅgam ca gṛhāna gaditam mayā; Bhāg. 2.9.31.*) Ezt a tudást — főként az önvalóról szólót — a *Bhagavad-gītā* szolgáltatja. Az élőlények Kṛṣṇa szerves részei, ezért arra valók, hogy Őt szolgálják. Ezt az eredeti tudatot hívják Kṛṣṇa-tudatnak. A Kṛṣṇa-tudatot tehát már életünk korai szakaszában el kell sajátítanunk, hogy teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá válhassunk, és eszerint cselekedhessünk.

A kéj annak az Istenszeretetnek az eltorzult tükörképe, ami minden élőny természetéhez tartozik. De ha valakit már fiatal korától a Kṛṣṇa-tudatban nevelnek, annak Istenszeretete nem fajulhat azzá. Ha az Istenszeretet kéjje deformálódott, akkor nagyon nehéz visszatérni a normális állapotba. A Kṛṣṇa-tudat emellett olyannyira hatásos, hogy még a későn kezdő is Istenszeretővé válhat, feltéve, ha követi az odaadó szolgálat szabályozó elveit. Az érzékek Kṛṣṇa-tudatbeli, vagyis Isten odaadó szolgálatában való szabályozását tehát az élet bármelyik szakaszában el lehet kezdeni, amikor megértettük annak sürgősségét. A kéjt ily módon átváltoztathatjuk Istenszeretetté. Ez az emberi élet legtokéletesebb szintje.

42. VERS

इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः ।
मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥४२॥

*indriyāṇi parāṇy āhur
indriyebhyaḥ param manaḥ
manasas tu parā buddhir
yo buddheḥ paratas tu saḥ*

indriyāṇi—érzékek; *parāṇi*—felsőbbrendűek; *āhuḥ*—mondják; *indriyebhyaḥ*—az érzékeknél; *param*—felsőbbrendű; *manaḥ*—az elme; *mana-saḥ*—az elménél; *tu*—szintén; *parā*—felsőbbrendű; *buddhiḥ*—az értelem; *yaḥ*—amelyik; *buddheḥ*—az értelemnél; *parataḥ*—felsőbbrendű; *tu*—de; *saḥ*—ő

FORDÍTÁS

A cselekvő érzékszervek felsőbbrendűek a tompa anyagnál, az elme az érzékeknél, az értelem az elménél, de ő (a lélek) még az értelemnél is felsőbbrendű.

MAGYARÁZAT

Az érzékek a kěj tetteinek különféle kijáratai. A kěj a testen belül tanyázik, de az érzékszervek a kivezető nyílásai. Így az érzékek magasabbrendűek a testnél. A felsőbbrendű tudatban, vagyis a Kṛṣṇa-tudatban nem használják ezeket a kijáratokat. A Kṛṣṇa-tudatban a lélek közvetlen kapcsolatot teremt az Istenség Legfelsőbb Személyiségével, így — mint ez a vers is írja — a testi tevékenységek a Legfelsőbb Lélekben végződnek. Testi cselekedet az érzékek működését jelenti; annak leállítása tehát minden testi cselekedet megszüntetésével jár. Mivel az elme aktív, így cselekszik, mint ahogyan megteszi az alvás alatt is, bár a test nyugodt, tétlen állapotban van. De az értelem döntése felette áll az elmének, afölött pedig maga a lélek áll. Ha tehát a lélek közvetlenül a Legfelsőbbet szolgálja, akkor automatikusan a többi alárendelt szervet is — az értelmet, az elmét és az érzékeket is — foglalkoztatja. A *Kaṭha-Upaniṣad* egyik verse arról szól, hogy az érzékkie-légítés tárgyai felsőbbrendűek az érzékeknél, az elme pedig az érzék-tárgyagnál. Ha tehát az elmét állandóan Kṛṣṇa közvetlen szolgálatával foglaljuk le, akkor nem adunk alkalmat arra, hogy az alacsonyabbrendű hajlamok irányítsanak bennünket. A *Kaṭha-Upaniṣad mahān*-nak, nagynak

írja le a lelket. Ezért a lélek mindezek (az érzéktárgyak, az érzékek, az elme és az értelem) felett áll. Eszerint minden probléma megoldása a lélek eredeti helyzetének közvetlen megértésében van.

Értelmünkkel ki kell kutatni a lélek eredeti helyzetét, majd az elmét mindig a Kṛṣṇa-tudatra kell összpontosítani. Ez meg fog oldani minden problémát. A kezdő transzcendentalista számára ajánlatos az érzékek tárgyaitól való tartózkodás, és az elme megerősítése az értelem segítségével. Ha az ember értelme által a Kṛṣṇa-tudatban foglalkoztatja elméjét, vagyis ha teljesen átadja magát az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, akkor az elme automatikusan erősebbé válik. Így az érzékek, melyek különben rendkívül erősek, nem fognak nagyobb veszélyt jelenteni a kitört fogú mérgeskígyónál. Meg kell azonban hagyni, habár a lélek az értelem, az elme és az érzékek ura, amíg nem erősödik meg a Kṛṣṇa-tudatban, a Kṛṣṇával való társulás által, addig az izgatott elme miatt bármikor visszaeshet.

43. VERS

एवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना ।
जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम् ॥ ४३ ॥

*evam buddheḥ param buddhvā
saṁstabhyātmānam ātmanā
jahi śatrum mahā-bāho
kāma-rūpaṁ durāsadam*

evam—igy; *buddheḥ*—értelemnél; *param*—felsőbbrendű; *buddhvā*—tudván ezt; *saṁstabhya*—megszilárdítván; *ātmānam*—az elmét; *ātmanā*—megfontolt értelem által; *jahi*—győzd le; *śatrum*—az ellenséget; *mahā-bāho*—óh, Erőskarú; *kāma-rūpaṁ*—a kék formájában; *durāsadam*—félelmetes

FORDÍTÁS

Ha megértette, hogy a lélek transzcendentális az anyagi érzékekhez, az elméhez és az értelemhez képest, az ember felsőbbrendű énjével uralkodjon az alsóbbrendű felett, s így lelki erővel győzze le a kéjként ismert telhetetlen ellenséget.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* Harmadik Fejezete végső soron a Kṛṣṇa-tudathoz vezeti az embert, ha megérti, hogy ő az Istenség Legfelsőbb Személyiségének szolgája, és nem a személytelen semmiség a végső cél. Az anyagi létben a kény és az anyagi természet javai feletti birtokvágy egész biztosan befolyásolja az embert. Az uralkodási vágy és az érzékielégítés a feltételekhez kötött lélek legnagyobb ellensége. A Kṛṣṇa-tudat ereje által azonban bárki képes lehet az anyagi érzékszervek, az elme és az értelem szabályozására. Ha nem is adja fel azon nyomban a munkát és az előírt kötelességet, a Kṛṣṇa-tudat fokozatos kifejlesztésével elérheti a transzcendentális sikot, és a rendíthetetlen értelemnek a tiszta azonosságra való irányításával nem fogják többé az anyagi érzékek és az elme befolyásolni.

Az anyagi lét éretlen állapotában a filozófiai spekuláció és az érzékek szabályozására tett yoga-testtartások általi mesterkéltségek sohasem segíthetik az embert a lelki élethez. Hogy ezt elérje, felsőbb értelem által kell kiképeznie magát a Kṛṣṇa-tudatban.

Ez ennek a fejezetnek a mondanivalója.

Így végződnek a Bhaktivedānta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā harmadik fejezetéhez, melynek címe: Karma-yoga, vagyis az előírt kötelességek végrehajtása a Kṛṣṇa-tudatban.

NEGYEDIK FEJEZET

Transzcendentális tudás

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम् ।

विवस्वान्मनवे प्राह मनुरिक्ष्वाकवेऽब्रवीत् ॥१॥

*śrī bhagavān uvāca
imam vivasvate yogam
proktavān aham avyayam
vivasvān manave prāha
manur ikṣvākave'bravīt*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *imam*—ezt; *vivasvate*—a napistennek; *yogam*—a Legfelsőbbel való kapcsolat tudományát; *proktavān*—kioktattam; *aham*—Én; *avyayam*—maradandó; *vivasvān*—Vivasvān; *manave*—az emberiség atyjának, Manunak (Vaivasvatának); *prāha*—elbeszélte; *manuḥ*—az emberiség atyja; *ikṣvākave*—Ikṣvāku királynak; *abravīt*—mondta

FORDÍTÁS

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége szólt:

A yoga e maradandó tudományát Én tanítottam a napistennek, Vivasvánnak, aki később Manut, az emberiség atyját, Manu pedig Ikšvākut oktatta erről.

MAGYARÁZAT

Itt olvashatunk a *Bhagavad-gītā* történelméről, amely az ősi időkbe nyúlik vissza. Ezt a tudományt akkor a királyi rendnek, minden bolygó uralkodójának beszélték el. Célja főként a bolygók lakosainak védelmezése volt, ezért főleg a királyoknak kellett megérteniük, hogy képesek legyenek helyes irányba vezetni az embereket, s hogy kiszabadíthassák őket a kék anyagi bilincseiből. Az emberi élet a lelki tudás művelésére való, örök kapcsolatban az Istenség Legfelsőbb Személyiségével, és minden államnak, minden bolygó kormányzójának kötelessége, hogy ezt a tanítást alattvalóival ismertesse oktatás, kultúra és odaadás által. Más szóval, a Kṛṣṇa-tudat tudományának terjesztése minden államfő kötelessége, hogy ily módon válhasson az emberek javára e nagy bölcsélet. Az emberi életforma által nyújtott lehetőség kihasználásával egy sikeres utat követhetnek.

A jelen korszakban Vivasván a napisten, vagyis a naprendszeri bolygók eredetének, a Napnak a királya. A *Brahma-samhitában* ekképpen szól Brahmā:

*yac-cakṣur eṣa savitā sakala-grahāṇām
rājā samasta-sura-mūrttir aśeṣa-tejāḥ
yasyājñayā bhramati sambhṛta-kālacakro
govindam ādi-puruṣam tam aham bhajāmi*

„Govindát (Kṛṣṇát), az Istenség Legfelsőbb Személyiségét imádom, az eredeti személyt, akinek utasítására a Nap, az összes bolygó királya óriási fényt és hőt fejleszt ki! A Nap az Úr szemét képviseli, és az Ő utasítására kering szófogadóan pályáján.” (Bs. 5.52.)

A Nap a bolygók királya, és hő, valamint fény juttatásával döntő befolyással van a többi bolygóra. Pályáján Kṛṣṇa parancsára kering, s a mai korszakban Vivasvánnak hívják az ott uralkodó napistent. Kṛṣṇa Vivasvánt tette első tanítványának a *Bhagavad-gītā* tudományának megértésében. A *Gītā* ezért nem egy spekulatív tanulmány a világi tudósok számára, hanem a tudás ősi keletkezésű mintakönyve. A *Mahābhāratában* nyomon követhetjük a *Bhagavad-gītā* történetét:

*tretā-yugādau ca tato vivasvān manave dadau
manuś ca loka-bhṛty-arthaṁ sutāyekṣvākave dadau
ikṣvākunā ca kathito vyāpya lokān avasthitāḥ*

„A Legfelsőbbel való kapcsolat ezen tudományát Vivasvān a Tretā-yuga kezdetén adta át Manunak. Az emberiség atyja (Manu) fiát, Ikṣvāku Mahārāját, a Föld királyát és a Raghu dinasztia — amelyben az Ū Rāmacandra megjelent — ősatyját oktatta ki erről. Ezért a *Bhagavad-gītā* Ikṣvāku Mahārāja idejétől létezik az emberi társadalomban.” (*Mb. Sānti-parva* 348.51-52.)

Jelenleg még csak ötezer év telt el a különben négyszázharminckétezer évnvi Kali-yugából. E yuga előtt a Dvāpara-yuga (nyolcszázezer év), azelőtt pedig a Tretā-yuga (egymillió-kétszázezer év) volt. Így Manu körülbelül kétmillió-ötezer évvel ezelőtt beszélt el a *Bhagavad-gītā* fiának és tanítványának, Ikṣvāku Mahārājának, a Föld uralkodójának. A jelenkori Manu élettartama háromszázötmillió-háromszázezer év, amiből már száz-húszmillió-négyszázezer év eltelt. Elfogadván a tény, hogy Kṛṣṇa Manu születése előtt oktatta a *Bhagavad-gītā* tanítványának, Vivasvān napistennek, hozzávetőleges számitással megállapíthatjuk, hogy ez minimum száz-húszmillió-négyszázezer évvel ezelőtt történt, s az emberi társadalomban mintegy kétmillió éve létezik, majd Kṛṣṇa ismét elbeszélte Arjunának körülbelül ötezer évvel ezelőtt. Ez a *Bhagavad-gītā* történetének hozzávetőleges becslése, maga a mű és annak elbeszélője, Śrī Kṛṣṇa véleménye szerint. Vivasvānt azért oktatta ki erről, mert ő szintén egy kṣatriya, a napistentől származó *sūrya-vamśa* kṣatriyák atyja. A *Bhagavad-gītā* az Istenség Legfelsőbb Személyisége beszélt el, ezért egyenértékű a *Vedákkal*; s *apauruṣeya*, vagyis nem embertől származó (emberfeletti). Miután a védikus utasításokat minden emberi értelmezés nélkül kell elfogadni, így a *Bhagavad-gītához* sem szabad világi magyarázatot fűzni. A világi vitatkozók saját spekulációjukkal próbálják megérteni a *Bhagavad-gītā*t, ám az eredeti tanításhoz így nem juthatnak hozzá. Ezért a *Bhagavad-gītā*t annak eredetijében, a tanítványi lánctól kell elfogadni.

Ez a vers az egyik tanítványi láncot ismerteti, amit Kṛṣṇa kezdett, majd a napisten, annak fia (Manu) és Ikṣvāku folytatott.

2. VERS

एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः ।
स कालेनेह महता योगो नष्टः परंतप ॥२॥

*evam paramparā-prāptam
imam rājarṣayo viduḥ
sa kāleneha mahatā
yogo naṣṭaḥ parantapa*

evam—ily módon; *paramparā*—tanítványi lánc; *prāptam*—kézhez kapták; *imam*—ezt (a tudományt); *rājarṣayah*—a szent királyok; *viduḥ*—megértették; *saḥ*—azt (a tudást); *kālena*—idővel; *iha*—e világban; *mahatā*—nagyon hosszú (idő); *yogaḥ*—a Legfelsőbbel való kapcsolat tudománya; *naṣṭaḥ*—elveszett; *parantapa*—öh, Arjuna, ellenség fenytője

FORDÍTÁS

Öh, Ellenség Fenytője, a szent királyok ehhez a legfelsőbb tudományhoz ily módon, a tanítványi láncon keresztül jutottak, így értették meg azt. Idővel azonban megtört e lánc, ezért tűnik az eredeti tudomány elveszettnek.

MAGYARÁZAT

Ebből a versből világosan kitűnik, hogy a *Bhagavad-gītā* főként a szent királyokat illette, akiknek szándékuk volt azt a nép vezetéséhez felhasználni. Sohasem a démonikus személyeknek szánták, mert azok elherdálnák értékét, és egyéni szeszélyeiket követve mindenféle értelmezést agyalnának ki, ami senkinek sem válna javára. Mihelyt a lelkiismeretlen magyarázók személyes érdekeikkel elhomályosítják az eredeti mondanivalót, szükségessé válik a tanítványi lánc felújítása. Ötezer évvel ezelőtt Maga Kṛṣṇa fedezte fel a tanítványi lánc törését, ezért tette azt a kijelentést, hogy a *Bhagavad-gītā* eredeti tanítása elveszettnek tűnt. Ehhez hasonlóan a *Bhagavad-gītā* napjainkban is oly sok (főleg angol) kiadásban jelent meg, ám úgyszólván egyikük sem a felhatalmazott tanítványi lánc szerint. Különbféle világi professzorok megszámlálhatatlan magyarázatot irtak a műhöz, s bár jó üzlethez jutnak Kṛṣṇa szavaival, szinte kivétel nélkül egyikük sem hódol meg Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt. Ez a szellem démoni, mert a démonok nem hisznek Istenben, ugyanakkor élvezik a tulajdonát. Miután nagy igény van az eredeti, paramparā (tanítványi lánc) szerinti, angol és más nyelvű *Bhagavad-gītára*, itt egy kísérletet teszünk e nagy elvárás kielégítésére. Az eredetiben elfogadott *Bhagavad-gītā* nagy áldás az emberiség számára, de csupán időpazarlás, ha spekulációs filozófiai tanulmányként kezeljük.

3. VERS

स एवायं मया तेऽद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः ।
भक्तोऽसि मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥३॥

*sa evāyaṁ mayā te'dya
yogaḥ proktaḥ purātaṇaḥ
bhakto'si me sakhā ceti
rahasyaṁ hy etad uttamam*

saḥ—(ugyanaz) az (ösi); *eva*—bizonyára; *ayam*—ez; *mayā*—Énáltalam; *te*—neked; *adya*—ma; *yogaḥ*—a yoga tudománya; *proktaḥ*—elbeszél; *purātaṇaḥ*—nagyon régi; *bhaktaḥ*—bhakta; *asi*—vagy; *me*—Enyém; *sakhā*—barát; *ca*—is; *iti*—ezért; *rahasyam*—rejtély; *hi*—bizonyára; *etat*—ezt; *uttamam*—transzcendentális

FORDÍTÁS

A Legfelsőbbel való kapcsolat ugyanazon ősi tudományát mondom el ma neked, s mert az Én bhaktám és barátom vagy, megértheted e tudomány transzcendentális rejtélyét.

MAGYARÁZAT

Kétféle ember van; a bhakta és a démon. Kṛṣṇa választása Arjunára esett, mert ő bhakta volt, s így érdemes e nagy tudományra, melyet a démonok képtelenek megérteni. A bölcsesség e hatalmas könyve sok kiadást megélt már, s néha bhakták, néha pedig démonok fűztek hozzá magyarázatot. A bhakták kísérő szövege valóságos, míg a démonoké hasznavehetetlen. Arjuna elfogadta Śrī Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként, és bármelyik magyarázó is kövesse nyomdokait, az igazi, odaadó szolgálatot végez e nagy ügyért. A démoni emberek azonban kiagyalnak valamit Kṛṣṇáról, s így letérik a nyilvánosságot és a közönséges olvasót Kṛṣṇa tanításainak ösvényéről. Az ember igazán úgy jár jól, ha megpróbálja követni az Arjunával kezdődő taniványi láncot.

4. VERS

अर्जुन उवाच ।
अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः ।
कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥४॥

arjuna uvāca
aparam bhavato janma
param janma vivasvataḥ
katham etad vijānīyām
tvam ādau proktavān iti

arjunah uvāca—Arjuna mondta; *aparam*—fiatal; *bhavataḥ*—Tiéd; *janma*—születés; *param*—idősebb; *janma*—születés; *vivasvataḥ*—a napistené; *katham*—hogyan; *etat*—ezt; *vijānīyām*—értsem; *tvam*—Te; *ādau*—a kezdetben; *proktavān*—oktattad; *iti*—ily módon

FORDÍTÁS

Arjuna így kérdezett:

Hiszen Te jóval a napisten, Vivasvān után születted. Hogyan értsem hát, hogy a kezdetben őt oktattad ki erről a tudományról?

MAGYARÁZAT

Arjunáról tudjuk, hogy az Úr bhaktája. Hogyan értsük mégis fenti kétkedését, azt, hogy nem hitt Kṛṣṇa szavaiban? Tény és való, hogy Arjuna nem saját maga, hanem azok miatt érdeklődik, akik nem hisznek az Istenség Legfelsőbb Személyiségében, illetve a démonok érdekében, akiknek nem tetszik az a tétel, hogy Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként kell elfogadni. Csakis az ő számukra várja a választ, mintha maga nem is tudná, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, a mindenség kútforrása, valamint a Transzcendens legvégső aspektusa. A Tizedik Fejezetben nyilvánvalóvá válik, miszerint Arjuna nagyon is jól tudta mindezt. Kṛṣṇa természetesen Devakī fiaként is megjelent e földön, de a közönséges ember nagyon nehezen értheti meg, hogy miképpen maradt meg ugyanazon Istenség Legfelsőbb Személyiségeként, örökkévaló, eredeti személyként. Arjuna azért kérdezte Kṛṣṇát, hogy Ő autentikus válaszával éppen ezt a lényeges pontot tisztázza. Nemcsak manapság, de időtlen-idők óta az egész világ elfogadja Kṛṣṇát a legfelsőbb hiteles forrásként, ezt egyedül csak a démonok tagadják. Ezért Arjuna Őhöz intézte kérdését, hogy Ő beszéljen Magáról, s így elkerülje a démonok torzító leírását, amit csak ők maguk és követőik tartanak érthetőnek. A Kṛṣṇáról szóló tudományt mindenkinek szükségszerű megtanulnia a saját érdekében. Ezért ha Ő beszél Magáról, akkor az az egész világ számára kedvező. A démonok furcsának találják Kṛṣṇa magyarázatait, mert mindig saját szempontjuk szerint tanulmányozzák Őt. De a bhakták szívből jövő örömmel fogadnak minden szót, amit Maga Kṛṣṇa

mond. Mindig imádni fogják az Ő autentikus kijelentéseit, mert örökké lelkesek, és egyre többet meg akarnak tudni Róla. Ily módon a Kṛṣṇát közönséges embernek képzelők megtudhatják: Ő emberfölötti, *sac-cid-ānanda-vigraha* (a gyönyör és tudás örökkévaló formája) és transzcendentális, aki az anyagi természet kötőerői, valamint az idő és a tér felett áll.

Kṛṣṇa olyan bhaktája, mint Arjuna kétségtelenül mentes minden félreértéstől az Ő transzcendentális helyzetét illetőleg. Arjuna kérdése tehát egy bhakta kísérlete, hogy megdöntse azon személyek ateista állásfoglalását, akik Kṛṣṇát az anyagi természet kötőerői alá rendelt közönséges emberi lénynek hiszik.

5. VERS

धीमगवानुवाच ।

बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जुन ।

तान्महं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्स्य परंतप ॥५॥

śrī bhagavān uvāca
bahūni me vyatītāni
janmāni tava cārjuna
tāny ahaṁ veda sarvāṇi
na tvam vettha parantapa

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *bahūni*—sok; *me*—Enyém; *vyatītāni*—túlhaladtunk; *janmāni*—születések; *tava*—tiéd; *ca*—is; *arjuna*—óh, Arjuna; *tāni*—mindazok; *aham*—Én; *veda*—tudom; *sarvāṇi*—mind; *na*—nem; *tvam*—te magad; *vettha*—tudod; *parantapa*—óh, ellenség fenyítője

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr így válaszolt:

Sok-sok születés van Énmögöttem és mögöttem. Én képes vagyok mindegyikre emlékezni, de te nem, óh, Arjuna, ellenség fenyítője.

MAGYARÁZAT

A *Brahma-saṁhitā* tájékoztat Śrī Kṛṣṇa megszámlálhatatlanul sok inkarnációjáról:

*advaitam acyutam anādim ananta-rūpam
 ādyam purāṇa-puruṣam nava-yauvanam ca
 vedeṣu durllabham adurllabham ātma-bhaktau
 govindam ādi-puruṣam tam aham bhajāmi*

*rāmādi mūrtiliṣu kalā-niyamena tiṣṭhan
 nānāvātāram akarod bhuvaneṣu kintu
 kṛṣṇaḥ svayam samabhavat paramaḥ pumān yo
 govindam ādi-puruṣam tam aham bhajāmi*

„Govindát [Kṛṣṇát], az eredeti, abszolút, csalhatatlan, kezdet nélküli, végtelen számú formákba kitejedt, de mégis ugyanolyan eredeti, legősibb, ugyanakkor mindig üde ifjúként megjelenő Istenség Legfelsőbb Személyiségét imádom. Az Úr ezen örökkévaló, üdvösségteljes és mindentudó formáit általában a *Veda*-ismerők legjobbjai értik meg, de mindig megnyilvánulnak a tiszta és igaz bhakták előtt.

Az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, Govindát imádom, aki mindig különféle inkarnációként, mint pl. Rāma, Nṛsiṃha és sok alinkarnációként is létezik, de aki a Kṛṣṇaként ismert eredeti Istenség Személyisége, aki Maga is alászáll személyesen.” (Bs. 5.33. és 39.)

A *Vedák* is megemlítik, hogy bár Isten egy és páratlan, mégis megnyilvánul megszámlálhatatlan formában. Őt a *vaidurya* drágakövhöz lehet hasonlítani, amely bár változtatja színét, mégis ugyanaz marad. A tiszta, igaz bhakták megértik a végtelen számú inkarnációkat, amiket különben pusztán a *Vedák* tanulmányozásával lehetetlen felfogni (*vedeṣu durllabham ātma-bhaktau*). Az Arjunához hasonló bhakták Kṛṣṇa állandó társai, akik mindig megjelennek vele együtt, bármikor is szálljon Ő alá, hogy különféleképpen szolgálják. Arjuna egyike e bhaktáknak, s e versből kitűnik; egy másfajta szerepben ő is jelen volt, amikor Kṛṣṇa több millió évvel ezelőtt elbeszélte a *Bhagavad-gītát* a napistennek, Vivasvánnak. De amíg Kṛṣṇa emlékezett a történetekre, addig Arjuna erre képtelen volt. Ez a különbség a szerves részként létező élőlény és a Legfelsőbb Úr között. Habár Arjunát itt hatalmas hősnek szólítják, aki képes legyőzni ellenségeit, mégis képtelen visszaemlékezni, mi történt különféle előző életeiben. Ezért (anyagi értékelés szerint) bármennyire is legyen nagy az élőlény, a Legfelsőbb Személlyel sohasem lehet egyenrangú. Legyen az bárki, ha az Úr állandó társa, akkor egész biztosan felszabadult lélek, ám Istennel akkor se lehet egy szinten. A *Brahma-samhitā* csalhatatlannak (*acyuta*) írja le az Urat, s ez azt jelenti; Ő soha, még az anyaggal való kapcsolatakor sem kerül illúzióba. Ezért az Úr és az élőlény sohasem lehet minden tekintetben egyenrangú,

még olyan felszabadult lélek, mint Arjuna esetében sem. Habár Arjuna Kṛṣṇa bhaktája volt, néha elfelejtekezett az Ő természetéről. De a bhakta az isteni kegy által egyszerre megértheti Isten csalhatatlan transzcendentális helyzetét, míg az abhakta vagy a démon képtelen erre. Következésképpen a *Bhagavad-gītā* e leírásait nem lehet felfogni démonikus ésszel. Kṛṣṇa képes volt a sokmillió évvel ezelőtti tetteire emlékezni, de Arjuna nem, pedig természetükből adódóan mindkettőjük örökkévaló. Itt azt is meg kell jegyeznünk, hogy az élőlény testcseréje miatt felejt el előző életeit, ám Kṛṣṇa nem cseréli *sac-cid-ānanda* (örökkévaló, teljes tudással és üdvösséggel rendelkező) testét, így Ő emlékezik mindenre. Ő *advaita*, vagyis teste és lelke között nincsen különbség. Vele kapcsolatban minden lelki, míg a feltételekhez kötött lélek különbözik anyagi testétől. Miután Isten teste és lelke azonos, ezért az Ő helyzete mindig különbözik a közönséges élőlényekétől, még akkor is, ha alászáll az anyagi síkra.

Śrī Kṛṣṇa a következő versben transzcendentális, a démonok által fel nem fogható természetéről beszél.

6. VERS

अजोऽपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोऽपि सन् ।
प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय संभवाम्यात्ममायया ॥६॥

*ajo'pi sann avyayātmā
bhūtānām īśvaro'pi san
prakṛtiṁ svām adhiṣṭhāya
sambhavāmy ātma-māyayā*

ajaḥ—megszületetlen; *api*—habár; *san*—ilyen; *avyaya*—pusztulás nélküli; *ātmā*—test; *bhūtānām*—minden megszületett élőlényé; *īśvaraḥ*—a Legfelsőbb Úr; *api*—habár; *san*—ilyen; *prakṛtim*—transzcendentális forma; *svām*—Enyém; *adhiṣṭhāya*—ilyen helyzetben; *sambhavāmi*—alászállok; *ātma-māyayā*—belső energiám által

FORDÍTÁS

Noha Én megszületetlen vagyok, és transzcendentális testem sohasem pusztul el, s habár Én vagyok az összes lény Ura, mégis megjelenek minden korszakban eredeti, transzcendentális formámban.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa itt sajátos születéséről tesz említést. Habár közönséges személynek tűnhet, emlékezik mindenre, ami a sok-sok előző „születése” alatt történt, míg egy átlagember még azt sem tudja felidézni, amit néhány órával ezelőtt tett. A közönséges embernek nagyon nehéz azonnali választ adnia, ha megkérdezik tőle: mit csinált az előző nap ugyanazon órájában? Bizonyára erőltetnie kellene emlékezetét, hogy eszébe jussanak 24 órával korábbi tettei. Ám az emberek mégis gyakran merészelik Kṛṣṇának, Istennek nevezni magukat. Ne vezessenek félre bennünket az ilyen semmitmondó állítások!

Most Kṛṣṇa *prakṛtjét*, formáját magyarázza meg. *Prakṛti* itt természetet és *svarūpát*, azaz saját formát jelent. Az Úr saját testében jelenik meg, nem cseréli azt, mint az egyik testből a másikba vándorló közönséges élőlény. A feltételekhez kötött lélek egyfajta külső burokkal rendelkezik ebben az életben, ám a következőben egy másikat kap. A anyagi világban az élőlénynek nincsen állandó teste, hanem egyikből a másikba vándorol. Kṛṣṇa azonban nem tesz így. Bármikor jelenjék is meg, az mindig ugyanabban az eredeti alakban, belső energiája által történik. Más szóval, Kṛṣṇa eredeti, örökkévaló, kétkarú formájában — egyik kezében fuvolát tartva — mutatkozik meg ebben az anyagi világban. Örökkévaló testében jelenik meg, az anyagi világ fertője nem éri. Habár mindig ugyanabban a transzcendentális formában száll alá, s bár Ő az univerzum Ura, születése mégis egy közönséges élőlényéhez hasonlít. Annak dacára, hogy Śrī Kṛṣṇa csecsemőkorból gyermekkorba, gyermekorból ifjúkorba fejlődik, ennél a kornál csodálatos módon sohasem lesz öregebb. A kuruksetrai csata idejében már sok unokája volt otthon, vagyis anyagi számítással nézve eléggé hajlott korú lehetett, ám mégsem tűnt idősebbnek húsz-húszonöt évesnél. Sohasem látunk olyan képet, ami öregnek ábrázolja Kṛṣṇát. Velünk ellentétben Ő sohasem vénül meg, habár Ő a teremtés, a múlt, a jelen és a jövő legöregebb személye. Hasonlóan, teste és értelme sem mulandó vagy változó. Ezért érthető, hogy bár az anyagi világban van, Ő ugyanaz a megszületetlen, az üdvösség és tudás örökkévaló formája, akinek transzcendentális teste és értelme változatlan. Megjelenését és távozását valójában a Nap felkeléséhez, egy bizonyos ideig tartó jelenlétéhez, majd szemünk előli eltűnéséhez lehet hasonlítani. Ha nem látjuk a Napot, azt mondjuk: lenyugodott; ha pedig megjelenik, úgy véljük, a horizonton van. Ám valójában a Nap mindig egy helyen áll, csak hiányos és elégtelen érzékeink következtében hisszük azt, hogy megjelenik, majd eltűnik. Mivel Kṛṣṇa megjelenése és távozása teljesen különbözik a közönséges élőlényétől, ezért

nyilvánvaló, hogy Ő örökkévaló, teljes tudással és gyönyörrel rendelkezik, s az anyagi természet sohasem fertőzi be. A *Vedák* is megerősítik az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megszületetlen létét, ám hozzáteszik: mégis úgy tűnik, mintha Ő megszületne megszámlálhatatlan sokaságú megnyilvánulásban. A *Vedák* kiegészítő irodalma szintén alátámasztja: habár a látszat ezt mutatja, Ő mégsem cserél testet. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* olvashatjuk, miként jelenik meg Kṛṣṇa Anyja előtt, négykarú Nārāyanaként, a hatféle fenséges tulajdonság teljes díszében. Eredeti örök formájában történő megjelenése a *Viśvakośa* értelmező szótár szerint indokolatlan kegyéből történik. Isten tudva tud összes megjelenéséről és távozásáról, de a közönséges élőlény elfelejt mindent előző testéről, mihelyt egy másikhoz jut. Kṛṣṇa az összes élőlény Ura, mert csodálatos és emberfeletti tetteket hajt végre földi tartózkodása idején. Ezért Isten mindig ugyanaz az Abszolút Igazság; formája, lelke, valamint tulajdonságai között nincsen különbség.

Most felmerülhet az a kérdés, hogy milyen okból történik ebben a világban megjelenése és távozása. Erre a következő vers ad választ.

7. VERS

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥७॥

*yadā yadā hi dharmasya
glānir bhavati bhārata
abhyutthānam adharmasya
tadātmānam sṛjāmyaham*

yadā—bármikor; *yadā*—bárhol; *hi*—bizonyára; *dharmasya*—vallásé; *glāniḥ*—eltérés; *bhavati*—lesz, megnyilvánul; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *abhyutthānam*—túlsúly; *adharmasya*—vallástalanságé; *tadā*—akkor; *ātmānam*—Magam; *sṛjāmi*—megnyilvánulok; *aham*—Én

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, bármikor és bárhol is legyen a vallás gyakorlása hanyatlásban, és fölényes túlsúlyban a vallástalanság, akkor alászállok Én Magam.

MAGYARÁZAT

A *sṛjāmi* szónak nagy jelentősége van. Ezt nem lehet teremtésnek érteni, hiszen az előző vers szerint Śrī Kṛṣṇa formája vagy teste nem teremtett:

mindegyik teste örökké létező. Ezért a *śrjāmi* azt jelenti, hogy az Úr Maga megnyilvánul eredeti formájában. Habár Śrī Kṛṣṇa előre meghatározott időben, név szerint Brahmā napjában egyszer, a huszonnyolcadik *mahā-yuga* (*catur-yuga*) Dvāpara-yugája végén jelenik meg, Ő még sincs kötelezve az ilyen szabályok betartására, mert teljesen szabadon cselekedhet mindent tetszése szerint. Ezért jelenik meg Ő, bármikor is kerüljön túlsúlyba a vallástalanság, és legyen lemenőben az igazi vallás. A vallás elvei a *Vedákban* vannak lefektetve, s az ember akkor válik vallástalanná, ha eltér ezek helyes végzésétől. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint ezek az elvek Isten törvényei. Az is tudvalevő, hogy a *Vedákat* Maga Kṛṣṇa beszélte el Brahmā szíven keresztül. Ezért a dharma, vagyis a vallás elvei az Istenség Legfelsőbb Személyiségének közvetlen parancsai (*dharmam tu sākṣāt-bhagavat-praṇītam; Bhāg. 6.3.19.*). A *Bhagavad-gītā* ezeket az elveket világosan ismerteti. A *Vedák* szándéka, hogy lefektessék ezen elvek alapjait a Legfelsőbb Személy parancsai szerint, aki a *Bhagavad-gītā* végén nyíltan megmagyarázza, hogy a vallás legfelsőbb elve nem más, mint az egyedül Őelőtte való teljes meghódolás. A védikus elvek e cél felé ösztökélik az embert, s ha a démoni személyek megakadályozzák ezt, akkor Kṛṣṇa megjelenik. A *Bhāgavatam* olvasásakor megérthetjük, hogy az Úr Buddha Kṛṣṇa inkarnációja volt, aki a materializmus elburjánzásakor jelent meg. A materialisták akkoriban a *Vedák* hitelességének örve alatt éltek vallástalan életet. Igaz, hogy a *Vedákban* vannak bizonyos korlátozó szabályok és előírások az egyes célok érdekében végzett állatáldozatokat illetően, ám a démoni hajlamú emberek saját érzékielégítésük érdekében, a védikus elvek figyelmen kívül hagyásával ölték az állatokat. Az Úr Buddha azért jelent meg, hogy véget vessen ezen ostobaságnak, és megalapozza a védikus erőszak-nélküliség elvét. Láthatjuk tehát, hogy minden egyes avatárnak sajátos missziója van. Az avatárokról és azok misszióiról a kinyilatkoztatott Írások szólnak. Ezért senkit sem szabad avatárként elfogadni, ha az Írások nem tesznek említést róla. Az nem helytálló feltevés, miszerint Isten csakis Indiában jelenik meg. Ő bárhol és bármikor feltűnhet, ha úgy kívánja. Minden egyes inkarnáció csak úgy és annyit beszél a vallásról, amennyit az a bizonyos nép különleges körülményei között megérthet. De a misszió mindig ugyanaz: az embereket Isten-tudat felé vezetni, s a vallás elveinek betartására ösztönözni. Isten néha Maga jön személyesen, néha pedig hiteles képviselőjét küldi fia vagy szolgája szerepében. Az is előfordul, hogy bár Maga jön, de valamilyen rejtett formában.

A *Bhagavad-gītā* elveit Arjunának beszéltek el — és ami azt illeti, a többi felvilágosult embernek is —, mert nagyon fejlett volt a világ más részein élő közönséges emberekhez képest. $2 \times 2 = 4$ — ez számtani szabály, ami igaz

úgy a kezdő, mint a fejlett matematikusok számára. Ennek ellenére mégis létezik alacsonyabb és magasabb szintű matematika. Hasonlóan, Isten mindegyik inkarnációja ugyanazokat az elveket tanítja, de azok alacsonyabb- vagy felsőbbrendűeknek tűnnek a különböző körülmények között. A vallás felsőbb szintje a négy rend és a négy társadalmi osztály elfogadásával kezdődik, mint ahogyan azt a későbbiek folyamán megmagyarázzák. Az inkarnációk missziójának célja a Kṛṣṇa-tudat felélesztése szerte a világon. Ez a tudat egyszer megnyilvánult, másszor nem, de ez csupán a különböző körülményeknek tudható be.

8. VERS

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृतम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥८॥

*paritrāṇāya sādḥūnām
vināśāya ca duṣkṛtām
dharma-samsthāpanārthāya
sambhavāmi yuge yuge*

paritrāṇāya—felszabadításáért; *sādḥūnām*—a bhaktáké; *vināśāya*—megsemmisítéséért; *ca*—is; *duṣkṛtām*—a gonoszoké; *dharma*—a vallás elvei; *samsthāpana-arthāya*—visszaállítani; *sambhavāmi*—Én megjelenek; *yuge yuge*—korszakról-korszakra

FORDÍTÁS

A jámborok felszabadítása, a gonoszok megsemmisítése, valamint a vallás elveinek visszaállítása végett korszakról-korszakra megjelenek Én.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* szerint a *sādhu* szó Kṛṣṇa-tudatú embert jelent. Lehet, hogy külsőleg valaki vallástalannak tűnik, de ha teljes mértékben rendelkezik a Kṛṣṇa-tudatú tulajdonságokkal, akkor ő *sādhu*. A *duṣkṛtam* azokat jelöli, akiket nem érdekel a Kṛṣṇa-tudat. Az ilyen hitetlenek ostobák, és ők képezik az emberiség legalját, még ha dekorálják is magukat világi műveltséggel. Ellenben a száz százalékosan Kṛṣṇa-tudatban cselekvőt *sādhu*ként fogadják el, még ha kevésbé tanult is vagy nem kellően művelt. Ami az ateistákat illeti, a Legfelsőbb Személynek nem szükséges feltétlenül megjelennie, hogy

Maga végezzen velük, mint Rāvaṇā és Kaṁsa esetében. Erre a célra sok ügynöke van, akik nagyon is értenek a démonok megsemmisítéséhez. Isten főleg azért jelenik meg, hogy megnyugtassa a démonoktól állandóan zaklatott tiszta hiveit. A démon még akkor is üldözi a bhaktákat, ha az netalán a saját rokona. Hiranyakaśipu például saját fiát, Prahlāda Mahārāját üldözte. Habár Kṛṣṇa anyja (Devakī) Kaṁsa húga volt, mégis számtalan viszontagságon kellett keresztülmennie férjével, Vasudevával együtt csak azért, mert úgy volt, hogy Kṛṣṇa az ő gyermekükként fog megjelenni. Az Úr Kṛṣṇa megnyilvánulása főleg Devakī helyzetén való segítség, nem pedig Kaṁsa megölése miatt történt, bár egyidejűleg mindkét feladatot elvégezte. Ezért mondja ez a vers; Kṛṣṇa különféle inkarnációkban a bhakták védelmezésére és a démoni hitetlenek megsemmisítésére jelenik meg. Kṛṣṇadāsa Kavirāja *Caitanya-caritāmṛtāja* így ír az inkarnációkról:

*sṛṣṭi-hetu yei mūrti prapañce avatare
sei īśvara-mūrti 'avatāra' nāma dhare
māyātita paravyome savāra avasthāna
viśve 'avatāri' dhare 'avatāra' nāma*

„Az Istenség inkarnációja Isten birodalmából száll alá ebbe az anyagi megnyilvánulásba. Az Istenség Személyiségének e sajátos alászálló formáját avatárnak (inkarnációnak) hívják. Tehát a lelki világban, Isten birodalmában élnek, és az anyagi teremtésbe alászállva kapják az avatāra nevet.” (C.c. *Madhya* 20.263-264.)

Különféle avatárok léteznek: *puruṣa, guṇa, līlā, śaktyāveśa, manvantara* és *yugā*. Mindegyikük előre meghatározott időpontban, a világegyetem különböző részein jelenik meg. De az összes avatāra kútfője Śrī Kṛṣṇa, az elsődleges Úr. Śrī Kṛṣṇa főleg azért jelenik meg, hogy enyhítsen a tiszta bhakták aggodalmain, akik nagyon vágnak látni Őt eredeti vṛndāvani kedvteléseik között. Ezért a Kṛṣṇa-avatāra elsődleges szándéka, hogy tiszta bhaktái kedvében járjon.

Isten azt mondja: Ő minden korszakban megjelenik. Ebből következik, hogy a Kali korszakban is. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint az Úr Caitanya Mahāprabhu a mai korszak inkarnációja, aki a saṅkīrtana (a Szent Nevek együttes éneklése) mozgalom által terjesztette Kṛṣṇa imádatát. Ő terjesztette el a Kṛṣṇa-tudatot egész Indiában. Megjósolta, hogy a saṅkīrtana mozgalom faluról-falura, városról-városra fog elterjedni az egész világon. A kinyilatkoztatott Írások meghitt részeiben — mint az *Upaniṣadok, Mahābhārata, Śrīmad-Bhāgavatam* stb. — nem közvetlenül, hanem közvetve írnak az Úr Caitanyáról, mint Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége

inkarnációjáról. Az Úr Kṛṣṇa bhaktáit nagyon vonzza Śrī Caitanya saṅkīrtana mozgalmá. Kṛṣṇa ezen avatárja nem öli meg a gonosz embereket, hanem indokolatlan kegyéből felszabadítja őket.

9. VERS

जन्म कर्म च मे दिव्यमेवं यो वेत्ति तत्त्वतः ।
त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति सोऽर्जुन ॥९॥

*janma karma ca me divyam
evam yo veti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

janma—születés; *karma*—munka; *ca*—is; *me*—Enyém; *divyam*—transzcendentális; *evam*—így; *yaḥ*—akárki; *veti*—ismeri; *tattvataḥ*—valójában; *tyaktvā*—elhagyván; *dehaṁ*—ezt a testet; *punaḥ*—ismét; *janma*—születés; *na*—sohasem; *eti*—elér; *mām*—Engem; *eti*—elér; *saḥ*—ő; *arjuna*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, aki ismeri megjelenésem és cselekedeteim transzcendentális természetét, az teste elhagyása után nem születik meg újra ebben az anyagi világban, hanem eléri az Én örök tartózkodási helyemet.

MAGYARÁZAT

A hatodik vers már megmagyarázta Kṛṣṇa transzcendentális tartózkodási helyéről való alászállását. Aki képes megérteni az Istenség Legfelsőbb Személyisége megjelenésének igazi természetét, az már megszabadult az anyagi kötelekektől, s ezért jelenlegi anyagi teste elhagyása után azonnal visszatér Isten birodalmába. Az anyagi kötelekek alóli felszabadulás egyáltalán nem könnyű dolog. Az imperszonalisták és a yogik csak sok nehézség és sok-sok születés után szabadulnak fel. De még akkor is, az a fajta felszabadulás — beolvadás Isten személytelen brahmajyotijába — csupán részleges, s magában rejt a veszélyt, hogy ismét visszatérnek ebbe az anyagi világba. De a bhakta, csupán azáltal, hogy megérti Kṛṣṇa tetteinek és testének transzcendentális természetét, jelen teste elhagyása után az Ő tartózkodási helyére jut anélkül, hogy kockáztatná az anyagi világba való

visszatérést. A *Brahma-samhitā* írja, hogy Kṛṣṇának sok-sok formája és inkarnációja van (*advaitam acyutam anādim ananta-rūpam Bs. 5.33.*). Habár sok transzcendentális alakja van, mégis mindegyik egy és ugyanaz — az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Szilárd meggyőződéssel kell megértenünk ezt a tényt, ami felfoghatatlan a világi professzorok és empirikus filozófusok számára. Mint ahogyan a *Vedák* is írják:

eko devo nitya-līlānurakto bhakta-vyāpi hṛdy antarātmā

„Az Istenség Legfelsőbb Személyisége egy, de sok-sok transzcendentális formája révén örökké kapcsolatban áll makulátlan bhaktáival szívükön keresztül.” (*Ātharvana Upaniṣad*) Ezt a védikus kijelentést Isten személyesen megerősíti a *Bhagavad-gītā* e versében. Aki elfogadja ezt az igazságot a *Vedák* és az Istenség Legfelsőbb Személyisége hitelessége alapján, és aki nem vesztegeti idejét filozófiai spekulációkkal, az eléri a felszabadulás legtökéletesebb fokát. Ha csupán hitből elfogadja valaki ezt az igazságot, az kétségtelenül felszabadul. A *tattvasi*¹ védikus kijelentésnek az az igazi alkalmazása, ha valaki megérti, hogy Śrī Kṛṣṇa a Legfelsőbb, és így szól Hozzá: „Te vagy ugyanaz a Legfelsőbb Brahman, az Istenség Személyisége!” Az ilyen biztosan felszabadul azon nyomban, s következképpen garantált az Úr transzcendentális társaságába való bejutása is. Másképpen fogalmazva: Kṛṣṇa e hűséges bhaktája eléri a tökéletességet. Ezt az alábbi védikus kijelentés támasztja alá:

tam eva viditvāti mṛtyum eti nānyaḥ panthā vidyate ayanāya

„Az ember elérheti a születés és halál alóli felszabadulás tökéletes szintjét csupán az Istenség Legfelsőbb Személyisége ismeretével.” (*Śvet. Up. 3.8.*) Más alternatíva nincsen, mert aki nem érti meg, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, az egész biztosan a tudatlanság kötőerejében van. Ennek következtében, vagyis a *Bhagavad-gītā* világi tudás által történt értelmezésével — úgymond: csupán a mézesüveg külsejét nyalogatván — nem jut üdvözüléshez. Az efféle empirikus filozófusok betölthetnek ugyan fontos szerepet az anyagi világban, de ez még nem jelenti feltétlenül azt, hogy alkalmasak a felszabadulásra. Az ilyen felfuvalkodott világi értelmiségieknek várniuk kell Kṛṣṇa bhaktájának indokolatlan kegyére. Ezért kell hittel és tudással művelnünk a Kṛṣṇa-tudatot, hogy ily módon elérjük a tökéletességet.

1.) „Te vagy az.” (*Chāndogya Upaniṣad 6.8.7.*)

10. VERS

वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥१०॥

vīta-rāga-bhaya-krodhā
man-mayā mām upāśritāḥ
bahavo jñāna-tapasā
pūtā mad-bhāvam āgatāḥ

vīta—mentes; *rāga*—ragaszkodás; *bhaya*—félelem; *krodhāḥ*—harag; *mat-mayā*—teljesen Énbennem; *mām*—Énnekem; *upāśritāḥ*—teljesen elmélyülve; *bahavaḥ*—sokan; *jñāna*—tudás; *tapasā*—vezekléssel; *pūtāḥ*—megtisztulván; *mat-bhāvam*—transzcendentális szeretettel Énirántam; *āgatāḥ*—elérték

FORDÍTÁS

Megszabadulván a ragaszkodástól, a félelemtől és a haragtól, teljesen elmélyülvén Énbennem, oltalmat Énnálam keresve, már sokan megtisztultak a múltban a Rólam szóló tudás által, s így mind elérték az Irántam érzett transzcendentális szeretetet.

MAGYARÁZAT

E vers szerint a túlságosan materialista személy számára nagyon nehéz megérteni a Legfelsőbb Abszolút Igazság személyes természetét. A testi életfelfogáshoz ragaszkodó emberek általában annyira elmélyednek a materializmusban, hogy számukra szinte lehetetlen megérteni a transzcendentális, elpuszithatatlan, teljes tudással rendelkező és örökké üdvösségteljes test létét. Materialista felfogással a test mulandó, tudatlansággal teljes és szenvedést okozó. Ezért amikor az áltageberek Isten személyes formájáról hallanak, azt hiszik, hogy az Ő testére is ez vonatkozik. Az ilyen materialisták számára a gigantikus anyagi megnyilvánulás formája a legfőbb, következésképpen a Legfelsőbbet személytelennek hiszik. Miután túlságosan elmélyültek az anyagi életben, megrémülnek attól a gondolattól, hogy az egyéniséget még az anyagi kötelekek alóli felszabadulás után is megőrizzük. Ha azt hallják, hogy a lelki élet is egyéni és személyes, félnek, hogy ismét személyek lesznek, s így természetesen inkább a személytelen semmiségbe való olvadás mellett döntenek. Ők az élőlényeket általában az óceánba

ezt a szintet érhetik el. Ez félelmetes létállapot, amely mentes a lelki létről szóló tökéletes tudástól.

Ezen kívül sok olyan ember van, aki egyáltalán nem képes megérteni e lelki létet. A sokféle elmélet és a különböző filozófiai spekulálás ellentmondásaitól megzavarodva csalódottak és mérgesek lesznek, majd ostobán arra a következtetésre jutnak, hogy nincs semmilyen felsőbb ok (Isten), és végső soron minden üresség, nemlét. Az ilyen emberek létállapota beteges.

Bizonyos emberek túlságosan kötődnek az anyagiakhoz, s ezért nem tanúsítanak figyelmet a lelki életnek, mások a legfelsőbb lelki okba szeretnének oltadni, s vannak, akik semmiben sem hisznek, mert reménytelenségükben dühösek mindenféle „lelki” spekulációs folyamatra. Az utóbbiak általában valamifajta mámorító szerben keresnek menedéket, és hatásos hallucinációikat néha lelki vizióként fogadják el. Meg kell szabadulnunk az anyagi világhoz fűződő ragaszkodás mindhárom fajtájától, melyek a következők: 1) a lelki élet elhanyagolása, 2) rettegés a lelki személyes azonosságtól és 3) a nemlét elmélete, amely az életből való kiábrándulás alapja. Ha valaki meg akar szabadulni ezektől, annak a hiteles lelki tanítómester vezetése alatt teljes menedéket kell keresnie Kṛṣṇánál, valamint követnie kell az odaadó élet szabályozó elveit és diszciplináját. Az odaadó élet utolsó szakaszát *bhāvānak*, vagyis transzcendentális Istenszeretetnek hívják. A *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (az Odaadó Szolgálat Tudománya) így ír erről:

*ādau śraddhā tataḥ sādhu-saṅgo 'tha bhajana-kriyā
tato 'nartha-nivṛtṭiḥ syāt tato niṣṭhā rucis tataḥ
athāsaktis tato bhāvas tataḥ premābhyudañcati
sādhakānām ayaṁ premṇaḥ prādurbhāve bhavet kramāḥ*

„Az elején szükség van az önmegvalósítás iránti bevezető kívánságra. Ez eljuttatja az embert arra a szintre, ahol megkisérel lelkileg fejlett személyekkel társulni. A következő fok egy hiteles, kiemelkedő lelki tanítómester által történő felavatás, majd a kezdő bhakta az ő irányítása alatt belefog az odaadó szolgálatba. A lelki tanítómester felügyelete alatt végzett odaadó szolgálat által megszabadul minden anyagi ragaszkodástól, rendíthetetlen lesz az önmegvalósításban, és kedvet kap, hogy az Istenség Abszolút Személyiségéről, Śrī Kṛṣṇáról halljon. Ez a szomj viszi tovább a bhaktát a Kṛṣṇa-tudathoz való ragaszkodásban, ami a *bhāvāban*, vagyis a transzcendentális Istenszeretet bevezető fokában érlelődik be. Az igazi Istenszeretetet *premānak* hívják, ez az élet legtokéletesebb állapota.” (*Brs.* 1.4.15.)

A *prema* síkján az ember állandó jelleggel Kṛṣṇa transzcendentális szerető szolgálatával foglalja el magát. A hiteles lelki tanítómester irányítása alatt végzett odaadó szolgálat fokozatos folyamatával tehát az ember elérheti a legmagasabb szintet, és megszabadul minden anyagi kötődéstől; az individuális, lelki, személyes létől való félelemtől; és az ürességet, nemléteket valló filozófia okozta kiábrándulástól. Ezután végül képes eljutni a Legfelsőbb Személy tartózkodási helyére is.

11. VERS

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।
मम वर्तमानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥११॥

*ye yathā mām prapadyante
tāms tathaiva bhajāmy aham
mama vartmānuvartante
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ*

ye—mindenki; *yathā*—ahogyan; *mām*—Énelöttem; *prapadyante*—meghódolnak; *tān*—nekik; *tathā*—úgy; *eva*—bizonyára; *bhajāmi*—megjutalmazom; *aham*—Én; *mama*—Enyém; *vartma*—út; *anuvartante*—követik; *manuṣyāḥ*—minden ember; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *sarvaśaḥ*—minden tekintetben

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, mindenkit aszerint jutalmazok meg, amilyen mértékben átadja magát Énnekem. Mindenki, minden tekintetben az Én utamat követi.

MAGYARÁZAT

Mindenki Kṛṣṇa után kutat az Ő megnyilvánulásának különféle aspektusaiban. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége (Kṛṣṇa) személytelen brahmajyoti ragyogásának megvalósítása csak részleges, mint a mindent átható, a mindenben, még az atomban is jelenlevő Felsőlélek megvalósítása is. Kṛṣṇát Magát azonban csak tiszta bhaktái valósítják meg teljesen. Következésképpen Kṛṣṇa mindenki megvalósításának tárgya, s így minden ember aszerint elégedett, amennyire kívánja Őt. Kṛṣṇa a transzcendentális világban is úgy, olyan transzcendentális szerepben viszonzozza tiszta hívei szeretetét, ahogyan ők kívánják. Az egyik bhakta legfelsőbb uraként akarja

imádni Kṛṣṇát, a másik személyes barátja akar lenni, a harmadik saját gyermekeként kívánja szeretni Őt, míg mások a szeretői viszonyt részesítik előnyben. Kṛṣṇa egyenlően jutalmazza meg mindegyik bhaktát, az Ő iránta érzett szeretetük különböző intenzivitásához mérten. Ugyanezek az érzelmviszonyok az anyagi világban is léteznek, és Kṛṣṇa épp úgy, az imádók különféle szeretete szerint viszonzoz mindent. A tiszta bhakták itt és transzcendentális hajlékán is személyesen társulnak Ővele, mindkét helyen képesek személyes szolgálatot nyújtani Őneki, s így transzcendentális gyönyört éreznek Kṛṣṇa szerető szolgálatában. Ami pedig az élőlény egyéni léte elpusztításával lelki öngyilkosságot elkövetni akaró imperszonalistákat illeti, Kṛṣṇa rajtuk is segít azáltal, hogy transzcendentális testének brahmajyoti sugárzásával elnyeli őket. Az efféle imperszonalisták nem hajlandók elfogadni az örökkévaló, üdvösséggel teli Istenség Személyiségét. Egyéniségük megszüntetésével képtelenek élvezni Isten transzcendentális személyes szolgálatának gyönyörét. Némelyikük, akik még a személytelen létállapotot sem érték el, visszatérnek az anyagi síkra, hogy felébresszék szunnyadó cselekedetvágyaikat. Őket nem engedik be a lelki bolygókra, de kapnak egy újabb esélyt az anyagi bolygókon való cselekvésre. A gyümölcsöző munkásokat Isten *yajñeśvaraként* jutalmazza meg előírt kötelelességeik kívánt eredményeivel. A misztikus képességekre vágyó yogikat is megjutalmazza a kívánt hatalommal. Más szóval: mindenki kizárólag az Ő kegyétől függ, és a különféle lelki folyamatok mind más-más eredményt hoznak ugyanazon az úton. Ezért, mint ahogyan a *Śrīmad-Bhāgavatam* is írja, minden kísérletünk tökéletlen marad addig, míg el nem jutunk a Kṛṣṇa-tudat legtökéletesebb szintjére:

*akāmaḥ sarva-kāmo vā mokṣa-kāma udāradhīḥ
tīvreṇa bhakti-yogena yajeta puruṣaṁ param*

„Vagy vágyak nélküli valaki (mint a bhakta), vagy kíván mindenféle gyümölcsöző eredményt, vagy pedig a felszabadulást akarja, de a teljes tökéletesség elérése érdekében — ami a *bhakti-yogában*, vagyis a Kṛṣṇa-tudatban tetőzik — mindenképpen meg kell próbálnia minden erővel az Istenség Legfelsőbb Személyiségét imádni.” (*Bhāg.* 2.3.10.)

12. VERS

काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः ।
क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥१२॥

*kāṅkṣantaḥ karmaṇām siddhim
yajanta iha devatāḥ
kṣipram hi mānuṣe loke
siddhir bhavati karmajā*

kāṅkṣantaḥ—kivánva; *karmaṇām*—a gyümölcsöző cselekedeteket; *siddhim*—tökéletesség; *yajante*—áldozatok által imádják; *iha*—az anyagi világban; *devatāḥ*—a félistenek; *kṣipram*—nagyon gyorsan; *hi*—bizonyára; *mānuṣe*—az emberi társadalomban; *loke*—ebben a világban; *siddhiḥ*—siker; *bhavati*—lesz; *karmajā*—a munka gyümölcseért fáradozó

FORDÍTÁS

Ebben a világban az emberek a gyümölcsöző tettekben kívánnak sikert, s ezért imádják a félisteneket. Természetesen az ilyen munka által nagyon hamar érhetnek el eredményt itt a földön.

MAGYARÁZAT

Az anyagi világ isteneiről az emberi tudatban nagy félreértés uralkodik. A magukat bölcs értelmiségiekként feltüntető, de valójában csekély értelemmel rendelkező emberek a félisteneket a Legfelsőbb Személy különféle formáinak vélik. Valójában ők nem Isten különféle formái, hanem különböző szerves részei (jívák). Isten egy van, de szerves részeinek száma nagyon sok. *Nityo nityānām*, mondják a *Vedák*: „Isten egy”. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ* (Bs. 5.1.). A Legfelsőbb Úr — Kṛṣṇa — egy, és a félisteneket olyan képességekkel ruházta fel, amelyek alkalmassá teszik őket az anyagi világ igazgatására. Ezek a félistenek mind élőlények (*nityānām*), akik különböző fokú anyagi hatalommal rendelkeznek. A Legfelsőbb Istennel, Nārāyaṇával (Viṣṇuval, vagyis Kṛṣṇával) nem lehetnek egyenlőek. Aki a félisteneket egyenrangúnak hiszi Istennel, azt ateistának, vagy *pāṣaṇḍīnak* hívják. Még az olyan félisteneket, mint Brahmā és Śiva, sem lehet a Legfelsőbb Személyhez hasonlítani. Valójában Brahmā, Śiva és más félistenek is Kṛṣṇát imádják (*śiva-virīñci-nutam*). Mégis, az ostoba emberek — eléggé különös módon — a zoomorfizmus és antropomorfizmus tanaitól félrevezetve a társadalom sok vezetőjét dicsőítik. *Iha devatāḥ* az anyagi világ egy hatalmas emberére vagy félistenére utal. De Nārāyaṇa (Viṣṇu, vagyis Kṛṣṇa), az Istenség Legfelsőbb Személyisége nem tartozik e világba. Ő az anyagi teremtés felett áll, ill. transzcendentális ahhoz viszonyítva. Még Śrīpāda Śaṅkarācārya, az imperszonalisták vezére is azt állítja hogy Nārāyaṇa, vagyis Kṛṣṇa túl van ezen az anyagi teremtésen¹. Az ostoba emberek (*hṛt-*

1. *Nārāyaṇa paro 'vyaktāt*

añjana) azonban a félisteneket imádják, mert azonnali eredményt akarnak. Azt meg is kapják, de arról nem tudnak, hogy az ilyen módon szerzett munkadíjak ideiglenesek, s csak a kevésbé értelmes embereket illetik. Az okos ember Kṛṣṇa-tudatú, s nem tartja szükségesnek a jelentéktelen félistenek imádatát holmi átmeneti, azonnali haszon kedvéért. A félistenek imádóikkal együtt el fognak tűnni az anyagi világ megsemmisülésekor. A félistenek áldásai tehát anyagiak, ezért ideiglenesek. Az anyagi világok lakóikkal együtt — beleértve a félisteneket és azok imádóit is — a kozmikus óceán buborékai.

Ebben a világban az emberek mindamellett bolondulnak az olyan ideig óráig tartó dolgok után, mint anyagi bőség, föld, család és a hozzájuk kapcsolódó élvezhető tartozékok birtoklása. A félisteneket vagy az emberi társadalom hatalmas embereit imádják, hogy hozzájuthassanak az efféle rövid életű dolgokhoz. Ha valaki egy politikai vezető dicsőítésével az államban miniszteri tisztséget nyer, úgy véli, nagy áldáshoz jutott. Ezért az ideiglenes jutalmak elérése érdekében sokan megalázkodnak az ún. vezetők vagy „nagyemők” előtt, persze nem minden eredmény nélkül. Az ilyen ostoba embereket nem érdekli a Kṛṣṇa-tudat, az anyagi lét nehézségeinek végleges megoldása. Egyedül az érzékielégítés foglalkoztatja mindannyiukat, s hogy egy kis lehetőséget is kapjanak erre, nagyon vonzóan találják a félistenekként ismert felhatalmazott élőlények imádatát. Ez a vers arra utal, hogy a Kṛṣṇa-tudat kevés embert érdekel. A többséget csak az anyagi élvezet köti le, s ennek érdekében valamilyen hatalmas élőlényt imádnak.

13. VERS

चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥१३॥

cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam
guṇa-karma-vibhāgaśaḥ
tasya kartāram api mām
viddhy akartāram avyayam

cātur varṇyam—az emberi társadalom négy rétege; *mayā*—Én általam; *sṛṣṭam*—teremtett; *guṇa*—minőség; *karma*—munka; *vibhāgaśaḥ*—felosz-

tása szerint; *tasya*—annak; *kartāram*—atyja; *api*—habár; *mām*—Én; *viddhi*—tudd hát; *akartāram*—nem cselekvő; *avyayam*—változatlan

FORDÍTÁS

Az emberi társadalom négy osztályát Én teremtettem az anyagi természet három kötőereje és a hozzájuk illő munka szerint. Tudd meg, habár Én vagyok e rendszer alkotója, Én mégis nem-cselekvő és változatlan vagyok!

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa a teremtője mindennek. Minden Őbelőle származik, Ő tart fenn mindent, s a megsemmisülés után Őbele tér vissza minden. Ezért Ő a négy társadalmi rend teremtője is. A társadalmi felosztás az emberek értelmes rétegével, a bráhmanákkal kezdődik, mert ők a jóság kötőerejében vannak. A következő az adminisztrációs osztály, hivatalos nyelven a kṣatriyák, akiket a szenvedély kötőereje jellemez. A vaiśyákként ismert kereskedők a szenvedély és a tudatlanság kevert kötőerejében, a śūdrák, vagyis a dolgozók pedig az anyagi természet okozta tudatlanság kötőerejében élnek. Az emberi társadalom osztályait Śrī Kṛṣṇa teremtette, de Ő ennek ellenére az egyikhez sem tartozik, mert nem feltételekhez kötött. Az emberi társadalom hasonló bármelyik állati társadalomhoz, s Kṛṣṇa azért teremtette a fentiekben említett négy rendet, hogy kiemlje az embereket az állatias állapotból, hogy így képesek legyenek a Kṛṣṇa-tudat szisztematikus kifejlesztésére. Az anyagi természet domináló kötőereje határozza meg, hogy az ember milyen sajátságos munka végzésére hajlamos. A különféle kötőerőkről tanúskodó életjelekről a Tizennyolcadik Fejezet ír.

A Kṛṣṇa-tudatú személy még a bráhmanáknál is felsőbbrendű. A bráhmana szó olyan valakit jelöl, akinek jelleme szerint ismernie kellene Brahmant, az Abszolút Igazságot, ám a legtöbbjét Kṛṣṇa személytelen Brahman megnyilvánulása érdekli. Kṛṣṇa-tudatú, vagyis Vaiṣṇava csakis az lehet, aki a bráhmanák korlátolt tudásán túlhaladva az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről, Śrī Kṛṣṇáról szerez tudást. A Kṛṣṇa-tudat magába foglalja a Kṛṣṇa különböző kiterjedéseiről — mint pl. Rāma, Nṛsiṃha, Varāha stb. — szóló tudást is.

Kṛṣṇa tehát az emberi társadalom négy osztálya felett áll, vagyis transzcendentális velük szemben. Hasonlóan, a Kṛṣṇa-tudatú személy is transzcendentális az emberi társadalom minden osztályához viszonyítva, beleértve a közösség, nemzet és faj szerinti felosztást is.

14. VERS

न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा ।
इति मां योऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥१४॥

*na mām karmāṇi limpanti
na me karma-phale sprhā
iti mām yo 'bhijānāti
karmabhir na sa badhyate*

na—sohasem; *mām*—Engem; *karmāṇi*—munkák; *limpanti*—befolyásolnak; *na*—sem; *me*—Enyém; *karma-phale*—gyümölcsöző cselekedetekben; *sprhā*—törekvés; *iti*—ily módon; *mām*—Engem; *yaḥ*—aki; *abhijānāti*—ismer; *karmabhiḥ*—az ilyen munka visszahatásával; *na*—sohasem; *saḥ*—ő; *badhyate*—kötődik

FORDÍTÁS

Nincs tett, ami Engem befolyásolna, és a munka gyümölcséért sem törekszem Én. Aki megérti ezt a Rólam szóló igazságot, az szintén nem bonyolódik bele a munka visszahatásaiba.

MAGYARÁZAT

Az anyagi világban vannak alaptörvények, miszerint a király nem hibázhat, s őt az állam törvényei sem kötik. Hasonlóan, habár Kṛṣṇa teremtette az anyagi világot, Őt nem befolyásolják annak tettei. Ő teremt, de független marad a teremtéstől, míg az élőlények az anyagi javak feletti uralkodási hajlamuk következtében belebonyolódnak az anyagi cselekedetek gyümölcsöző eredményeibe, visszahatásaiba. A munkások jó vagy rossz tetteiért nem a vállalat tulajdonosa a felelős, hanem maguk a dolgozók. Minden élőlény saját érzékkielégítésének megfelelő tettekkel foglalja le magát, de ezeket nem Isten rendelte el. Az élőlények az érzékkielégítés fejlődéséért végeznek világi munkát és törekednek a halál utáni mennyei boldogságra. Kṛṣṇa teljes magában, ezért Őt nem vonzza az ún. mennyei boldogság. A mennybéli, vagyis a felsőbb, de anyagi bolygókon élő félistenek csupán Őt szolgálják. A tulajdonos sohasem vágyik az olyan alacsonyrendű boldogság után, mint a munkások. Isten felette áll az anyagi tetteknek és azok visszahatásainak. Például, a különféle földi növényzetért nem az eső felelős, bár nélküle képtelenek növekedni. A védikus *smṛti* az alábbi módon erősíti meg ezt a tényt:

*nimitta-mātram evāsau srjyānāṁ sarga-karmanī
pradhāna-kāraṇī-bhūtā yato vai srjya-śaktayah*

„Az anyagi teremtésekben Isten az egyetlen legfelsőbb ok. Az azonnali ok az anyagi természet, ezáltal látható a kozmikus megnyilvánulás.” A teremtett élőlények sokfélék: félistenek, emberek és alacsonyabbrendű állatok. Mindegyikük alárendeltje előző jó vagy rossz tettei visszahatásainak. Isten mindössze megadja nekik a természet kötőerőinek szabályozásait és a megfelelő lehetőséget az ilyen tettek végrehajtásához, de Ő sohasem felelős múltbeli vagy jelen tetteikért. A *Vedānta-sūtra* megerősíti, hogy Kṛṣṇa soha, egyetlen élőlényel szemben sem elfogult¹. Az élőlény tehát maga felelős cselekedeteiért. Kṛṣṇa az anyagi természet, a külső energia ügynöksége révén csupán megadja számukra a lehetőségeket. Aki teljesen jártas a karma, vagyis a gyümölcsöző tettek törvényében, azt nem befolyásolják munkájának eredményei. Más szóval, aki megérti Isten transzcendentális természetét, az tapasztalt Kṛṣṇa-tudatú személy, ezért sohasem lesz a karma-törvény alárendeltje. A Kṛṣṇa transzcendentális természetéről mit sem tudó, aki azt hiszi, hogy a közönséges élőlényekhez hasonlóan az Ő cselekedeteinek is a gyümölcsöző eredmények a céljai, az minden bizonnyal belebonyolódik a tettek visszahatásainak kötelékeibe. De a Legfelsőbb Igazságot ismerő már felszabadult lélek, aki rendíthetetlen a Kṛṣṇa-tudatban.

15. VERS

एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षुभिः ।
कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वं पूर्वतरं कृतम् ॥१५॥

*evam jñātvā kṛtam karma
pūrvair api mumukṣubhiḥ
kuru karmaiva tasmāt tvam
pūrvaiḥ pūrvataram kṛtam*

evam—ily módon; *jñātvā*—jól tudván; *kṛtam*—végrehajtott; *karma*—munka; *pūrvaiḥ*—előző autentikus személyek által; *api*—habár; *mumukṣubhiḥ*—akik felszabadultak; *kuru*—végezd csak; *karma*—előírt kötelesség; *eva*—bizonyára; *tasmāt*—ezért; *tvam*—te; *pūrvaiḥ*—az elődök által; *pūrvataram*—az ősi elődök szerint; *kṛtam*—végrehajtott

1. *Vaiṣamya nairghṛṇyena na sāpekṣatvāt tathā hi darśayat*: „Isten nem részrehajló, sem kegyetlen, mert az Írások szerint az élőlények fájdalmai ill. örömei csupán karmájuktól függ.” (Vs. 2.1.34.)

FORDÍTÁS

A régmúlt időkben az összes felszabadult lélek ezzel az értelemmel cselekedett, így érték el a felszabadulást. Ezért az ősök mintájára, ebben az Isteni tudatban végezd te is kötelességedet.

MAGYARÁZAT

Kétféle ember létezik: az egyik szívét anyagi vágyak szennyezik be, a másik mentes minden ilyentől. A Kṛṣṇa-tudat egyenlően hasznos mindkettő számára. Az előbbieket azért kezdjek el a Kṛṣṇa-tudat folyamatát, hogy az odaadó szolgálat szabályozó elveit követve fokozatosan megtisztulhassanak. Azok is folytathatják ugyanezt a folyamatot, akik már megtisztultak a szennyeződésektől, hogy mások is követhessék példájukat, és ezáltal jól járjanak. A Kṛṣṇa-tudatról mit sem tudó ostoba személyek, vagy akik kezdők a Kṛṣṇa-tudatban, gyakran vissza akarnak vonulni a munkától.

Kṛṣṇa nem helyeselte Arjuna kívánságát sem, aki szintén vissza akart lépni a csatateri tettek elől. Azt kell tudni csupán, hogy miként kell helyesen cselekedni. A lemondás a Kṛṣṇa-tudat tetteiről, az egyedül, ülve tettett Kṛṣṇa-tudat semmivel sem jobb a valóban Kṛṣṇa kedvéért végzett tettekénél. Arjunának itt azt tanácsolják, hogy Kṛṣṇa előző bhaktáinak — mint pl. a napisten Vivasvānnak — nyomdokait követve Kṛṣṇa-tudatban cselekedjen. A Legfelsőbb Személy nemcsak a Saját előző cselekedeteiről tud, de a Kṛṣṇa-tudatban cselekvők múltbeli tetteit is ismeri. Ezért a napisten példáját ajánlja, aki sok millió évvel ezelőtt Tőle tanulta ezt a művészetet. Śrī Kṛṣṇa összes hasonló tanítványáról itt „előzőleg felszabadult személyek”-ként tesz említést, akik a rájuk kiszabott kötelességek végrehajtását tartották elsődleges feladatuknak.

16. VERS

किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः ।
तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्षयसेऽशुभात् ॥१६॥

*kiṁ karma kim akarmeti
kavayo'py atra mohitāḥ
tat te karma pravakṣyāmi
yaj jñātvā mokṣayase'subhāt*

kiṁ—mi; *karma*—a tett; *kiṁ*—mi; *akarma*—a tétlenség; *iti*—ily módon; *kavayaḥ*—az értelmes; *api*—szintén; *atra*—ezzel kapcsolatban; *mohitāḥ*—

megtévesztett; *tat*—azt; *te*—neked; *karma*—munka; *pravakṣyāmi*—meg fogom magyarázni; *yat*—amit; *jñātvā*—tudván; *mokṣyase*—meg fogsz szabadulni; *aśubhāt*—a balszerencsétől

FORDÍTÁS

Még az értelmesek is zavarba jönnek, amikor megpróbálják meghatározni, hogy mi a cselekvés és mi a tétlenség. Én most megmagyarázom neked, hogy ennek ismeretében megszabadulhass minden büntől.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú tetteket az előző hiteles bhakták példáival összhangban kell végrehajtani. Ez a tizenötödik vers ajánlata. Hogy miért nem szabad az ilyen tetteknek függetlennek lenni, erre az alábbi sorok adnak megmagyarázatot:

Ha valaki a Kṛṣṇa-tudatban akar cselekedni, annak követnie kell egy hiteles vezetőt, olyat, aki tagja a tanítványi láncnak, ahogyan Kṛṣṇa ezt már megmagyarázta e fejezet kezdetén. A Kṛṣṇa-tudatot először a napistennek tanították, aki később fiát, Manut oktatta ki erről. Manu azután saját fiának, Ikṣvákunak mondta el ugyanezt, így a Földön már nagyon régóta alkalmazták ezt a rendszert. Ezért az embernek a tanítványi utódlási lánc előző, hiteles személyeinek nyomdokait kell követnie, különben még a legértelmesebb ember sem fogja tudni, hogy melyek a Kṛṣṇa-tudat alapvető tettei. Ezért határozta el az Úr, hogy Arjunát közvetlenül kioktatja a Kṛṣṇa-tudatról. Miután Maga Śrī Kṛṣṇa tanítja őt, biztosan nem téved meg az, aki Arjuna nyomdokait követi.

Az Írások szerint csupán tökéletlen tapasztalati tudással senki sem határozhatja meg a vallást. Valójában egyedül Maga Isten fektetheti le annak elveit (*dharmam tu sākṣāt-bhagavat-praṇītam; Bhāg.* 6.3.19.). Hiányos spekulálással senkinek sem szabad valláselveket kiagyalnia. A nagy, hiteles személyiségek — mint Brahmā, Śiva, Nārada, Manu, Kumāra, Kapila, Prahlāda, Bhīṣma, Śukadeva Gosvāmī, Yamarāja, Janaka stb. — nyomdokait kell követni. Az ember nem képes elméleti spekulációval kideríteni, hogy mi a vallás vagy az önmegvalósítás. Ezért Kṛṣṇa bhaktáival szembeni indokolatlan kegye által közvetlenül megmagyarázza Arjunának, hogy mi a tett és mi a tétlenség.

Egyedül a Kṛṣṇa-tudatban végrehajtott tettek menthetik ki az embert az anyagi lét hálójából.

17. VERS

कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः ।
अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो गतिः ॥१७॥

*karmaṇo hy api boddhavyam
boddhavyam ca vikarmaṇaḥ
akarmaṇaś ca boddhavyam
gahanā karmaṇo gatiḥ*

karmaṇaḥ—cselekvésszabály; *hi*—bizonyára; *api*—is; *boddhavyam*—meg kell érteni; *boddhavyam*—meg kell érteni; *ca*—is; *vikarmaṇaḥ*—tiltott munka; *akarmaṇaḥ*—tétlenség; *ca*—is; *boddhavyam*—meg kell érteni; *gahanā*—nagyon nehéz; *karmaṇaḥ*—cselekvésszabály; *gatiḥ*—behatolni

FORDÍTÁS

Nagyon nehéz megérteni a cselekvés szövevényeit. Ezért jól kell tudni, hogy mi a cselekedet, a tiltott cselekedet és a tétlenség.

MAGYARÁZAT

Ha valaki komolyan elhatározta, hogy felszabadul az anyagi kötelekek alól, annak meg kell értenie, mi a különbség a cselekvés, a tétlenség és az illetéktelen tettek között. Mivel ez rendkívül nehéz téma, időt kell szakítani a tett, a visszahatás és az eltorzult tettek analizálására. A Kṛṣṇa-tudat és a kötőerők szerinti cselekvés megértése végett meg kell ismerni a Legfelsőbbhöz fűződő kapcsolatunkat. Aki tökéletes ismeretet szerez erről, az tudja, hogy minden élőlény Isten örök szolgája, következésképpen az embernek Kṛṣṇa-tudatban kell cselekednie. Az egész *Bhagavad-gītā* ehhez a végkövetkeztetéshez vezet. Minden más cselekedet, ami ellentétben áll ezzel a tudattal, az vikarma, vagyis tiltott cselekedet. Hogy az ember mindezt megértse, autentikus személyekkel kell társulnia a Kṛṣṇa-tudatban, tőlük kell eltanulnia a titkot, s ez ugyanolyan jó, mintha közvetlenül Kṛṣṇától tanulna. Ha nem így tesznek, még a legértelmesebb emberek is zavarba jönnek.

18. VERS

कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः ।
स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्त्वकर्मकृत् ॥१८॥

*karmaṇy akarma yaḥ paśyad
akarmaṇi ca karma yaḥ
sa buddhimān manuṣyeṣu
sa yuktaḥ kṛtsna-karma-kṛt*

karmaṇi—cselekvésben; *akarma*—tétlenség; *yaḥ*—aki; *paśyet*—észlel; *akarmaṇi*—tétlenségben; *ca*—is; *karma*—gyümölcsöző cselekedet; *yaḥ*—aki; *saḥ*—ő; *buddhimān*—értelmes; *manuṣyeṣu*—az emberi társadalomban; *saḥ*—ő; *yuktaḥ*—transzcendentális helyzetben van; *kṛtsna-karma-kṛt*—habár mindenféle tettet végez

FORDÍTÁS

Aki a cselekvésben tétlenséget és a tétlenségben cselekvést lát, az értelmes az emberek között, s az ő helyzete még akkor is transzcendentális, ha mindenféle tettet végez.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatban cselekvő személy természetes módon mentes a karma béklyóitól. Minden tettét Kṛṣṇáért végzi, ezért nem élvezi munkája visszahatásait, s nem is szenved azoktól. Következésképpen ő az értelmes az emberi társadalomban, noha mindenféle cselekedetet végez (Kṛṣṇáért). Az *akarma* visszahatások nélküli munkát jelent. Az imperszonalisták félelemből felhagynak a gyümölcsöző cselekedetekkel, nehogy a visszahatások akadályozzák előrehaladásukat az önmegvalósítás útján. A perszonalista (a bhakta) ellenben ismeri valódi helyzetét, vagyis tudja, hogy ő az Istenség Legfelsőbb Személyiségének örök szolgája, ezért Kṛṣṇa-tudatú tettekkel foglalja le magát. Miután mindent Kṛṣṇáért tesz, ezért szolgálata végrehajtása közben csupán a transzcendentális boldogságot élvezi. Az ezt a folyamatot végzőt úgy ismerik, mint aki mentes a személyes érzékkielégítés utáni vágytól. Maga az a tudat, hogy az ember Kṛṣṇa örök szolgája, immunissá tesz a munka mindenfajta visszahatásaival szemben.

19. VERS

यस्य सर्वे समारम्भाः कामसंकल्पवर्जिताः ।
ज्ञानामिदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः ॥१९॥

*yasya sarve samārambhāḥ
kāma-saikalpa-varjitāḥ
jñānāgni-dagdha-karmāṇam
tam āhuḥ pāṇḍitam budhāḥ*

yasya—akié; *sarve*—mindenféle; *samārambhāḥ*—minden kísérletben; *kāma*—érzékielégítés utáni vágy; *saikalpa*—eltökélttség; *varjitāḥ*—mentes; *jñāna*—tökéletes tudás; *āgni*—tűz; *dagdha*—felégett; *karmāṇam*—a cselekvő; *tam*—ő róla; *āhuḥ*—kijelentik; *pāṇḍitam*—a nagy tudásúak; *budhāḥ*—akik tudnak

FORDÍTÁS

Szilárdan megalapozott tudással az rendelkezik, akinek minden tette mentes az érzékielégítés utáni vágytól. A bölcsek azt tartják róla, hogy tökéletes tudása van, melynek tüze felégette gyümölcsöző tetteit.

MAGYARÁZAT

Csak a teljes tudással rendelkező értheti meg a Kṛṣṇa-tudatú ember cselekedeteit. A Kṛṣṇa-tudatú személy mentes mindenfajta érzékielégítő hajlamtól. Ez más szóval azt jelenti, hogy megértette eredeti helyzetét, mint az Istenség Legfelsőbb Személyiségének örök szolgája, s ez a tökéletes tudás felégette munkája visszahatásait. Az a valóban művelt ember, aki elérte ezt. Azt a tudást, mely szerint az ember Isten örök szolgája, a tűzhöz hasonlítják. Ha egyszer meggyújtják, képes felégetni a munka bármilyen visszahatását.

20. VERS

त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः ।
कर्मण्यभिप्रवृत्तोऽपि नैव किञ्चित्करोति सः ॥२०॥

*tyaktvā karma-phalāsaṅgam
nitya-tṛpto nirāśrayaḥ
karmaṇy abhipravṛtto'pi
naiva kiñcit karoti saḥ*

tyaktvā—feladván; *karma-phala-āsaṅgam*—a gyümölcsöző eredményekhez való ragaszkodást; *nitya*—mindig; *tṛptaḥ*—megelégedvén; *nirāśrayaḥ*—mindenféle menedék nélkül; *karmaṇi*—cselekvésben; *abhipravṛttaḥ*—teljesen lefoglalt; *api*—ennek ellenére; *na*—nem; *eva*—bizonyára; *kiñcit*—bármit; *karoti*—tesz; *saḥ*—ő

FORDÍTÁS

Feladván minden ragaszkodást, melyek tettei gyümölcseihez fűzik, bár mindenféle munkát végez, mégis elégedett mindig, független, és mentes az anyagi cselekedetektől.

MAGYARÁZAT

A tettek kötelékeitől való megszabadulás csupán a Kṛṣṇa-tudatban lehetséges, amikor az ember mindent Őerte tesz. Tiszta szeretetből végzi munkáját az Istenség Legfelsőbb Személyisége kedvéért, ezért nem akarja magának munkája eredményeit. Még személyes létfenntartása miatt sem aggódik; mindent Kṛṣṇára bíz. Azzal sem törődik, hogy különböző dolgokat szerezzen magának, vagy megvédje a már tulajdonában levőket. A tőle telhető legjobban végzi feladatát, minden mást Kṛṣṇára bíz. Az ilyen kötetlen személy mindig mentes a jó és rossz visszahatásoktól, s ez olyan, mintha semmit sem cselekedne. Ez az *akarma*, vagyis a gyümölcöző, visszahatások nélküli cselekvés jele. Minden más cselekvés, ami nem Kṛṣṇa-tudatú, megköti végrehajtóját, s ez az előzőekben már említett *vikarma* (bönös cselekedet) igazi jellege.

21. VERS

निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः ।
शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥२१॥

nirāśīr yata-cittātmā
tyakta-sarva-parigrahaḥ
śārīraṁ kevalam karma
kurvan nāpnoti kilbiṣam

nirāśīh—nem kívánva az eredményt; *yata*—szabályozott; *citta-ātmā*—elmét és lelket (fenntartván); *tyakta*—feladván; *sarva*—minden; *parigrahaḥ*—birtoklási érzet minden tulajdon felett; *śārīram*—a testet és lelket (fenntartva); *kevalam*—csak; *karma*—munka; *kurvan*—így cselekedvén; *na*—sohasem; *āpnoti*—szerez; *kilbiṣam*—bűnös visszahatásokat

FORDÍTÁS

Az ilyen értelmes ember feladja a tulajdonaihoz fűződő összes birtoklásérzetét, és elméjén valamint értelmén uralkodva csupán a

minimális életszükségletért cselekszik. Aki ily módon dolgozik, arra nem hatnak a bűnös visszahatások.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személy nem számít tetteinek jó vagy rossz eredményeire. Elméjét és értelmét teljesen uralma alatt tartja. Tudja, hogy szerves része a Legfelsőbbnek, ezért a ráeső alárendelt szerep nem a saját, hanem a Legfelsőbb választása, és minden Őtöle függ, miként a kéz sem a saját, hanem az egész test erőfeszítése révén mozog. A Kṛṣṇa-tudatú személy mindig a Legfelsőbb kívánságához igazodik, mert személyes érzékielégítő vágyai nincsenek. Éppen úgy működik, mint egy gépalkatrész, melynek karbantartása olajozást és tisztítást igényel. Így a Kṛṣṇa-tudatú embernek is fenn kell tartania magát munkájából, hogy egészséges és alkalmas legyen Isten transzcendentális szolgálatára. Ezért ő immunis törekvéseinek visszahatásaival szemben. Az állathoz hasonlóan, neki sincsen tulajdonjoga, még saját teste felett sem. A gonoszlelkű gazda néha leöli a tulajdonában lévő állatot, ám az állat nem tud tiltakozni; nincs igazi függetlensége. Az önmegvalósítással teljesen lefoglalt Kṛṣṇa-tudatú személynek nagyon kis ideje van arra, hogy — tévesen — bármi anyagi tárgyat birtokoljon. Teste fenntartása érdekében sem tartja szükségesnek a tisztességtelen pénzszerző módszerek alkalmazását. Ezért az efféle anyagi dolgok nem fertőzik be őt; cselekedeteinek összes visszahatásától védve van.

22. VERS

यदृच्छाताभसंतुष्टो द्वन्द्वतीतो विमत्सरः ।
समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते ॥ २२ ॥

*yadṛcchā-lābha-santuṣṭo
dvandvātīto vimatsaraḥ
samaḥ siddhāv asiddhau ca
kṛtvāpi na nibadhyate*

yadṛcchā—magától; *lābha*—nyereség; *santuṣṭaḥ*—elégedett; *dvandva*—kettősség; *atītaḥ*—túlhaladt; *vimatsaraḥ*—irigységtől mentes; *samaḥ*—rendíthetetlen; *siddhau*—sikerben; *asiddhau*—kudarcban; *ca*—is; *kṛtvā*—cselekedvén; *api*—habár; *na*—sohasem; *nibadhyate*—befolyásolja

FORDÍTÁS

Sohasem kötik tettei az olyan cselekvőt, aki elégedett a számára önként kínálkozó nyereséggel, megszabadult az ellentétpároktól, nem irigy, és rendíthetetlen a sikerben és kudarcban egyaránt.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személy nem sok kísérletet tesz még teste fenntartására sem. Megelégszik a számára magától kínálkozó nyereséggel, nem kéreget és nem kölcsönöz — becsületesen dolgozik legjobb képessége szerint. Elégedett azzal, amihez tisztességes munkája által jutott, ezért független létfenntartásában. Nem engedi, hogy bárki munkája megzavarja saját, Kṛṣṇa-tudatú cselekedeteit. Kṛṣṇa szolgálata kedvéért azonban bármilyen munkában részt vehet anélkül, hogy az anyagi világ kettősségei zavarnák. Ezek az ellentétpárok a hőség és hideg, fájdalom és boldogság stb. formájában érzékelhetők. A Kṛṣṇa-tudatú személy a kettősségek felett áll, mert Kṛṣṇa kedvéért semmilyen munkától sem riad vissza. Ezért rendíthetetlen ő a sikerben és kudarcban egyaránt. Ezek a jelek a teljes transzcendentális tudás elsajátításakor jelentkeznek.

23. VERS

गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः ।
यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते ॥२३॥

*gata-saṅgasya muktasya
jñānavasthita-cetasah
yajñāyācarataḥ karma
samagram pravilīyate*

gata-saṅgasya—független az anyagi természet kötőerőitől; *muktasya*—a felszabadulttét; *jñāna-avasthita*—a transzcendencia állapotában; *cetasah*—az ilyen bölcsességé; *yajñāya*—Yajña (Kṛṣṇa) kedvéért; *ācarataḥ*—így cselekedvén; *karma*—munka; *samagram*—teljesen; *pravilīyati*—beleolvad

FORDÍTÁS

Az anyagi természet kötőerőitől független, teljesen a transzcendentális tudásban élő ember munkája egészében a transzcendensbe olvad.

MAGYARÁZAT

Ha az ember teljesen Kṛṣṇa-tudatú lesz, megszabadul minden kettősségtől, s így az anyagi kötőerők szennyeződésétől is. Azért képes felszabadulni, mert ismeri Kṛṣṇához fűződő eredeti helyzetét, s így elméje eltéríthetetlen a Kṛṣṇa-tudattól. Következésképpen bármit is teyen, azt Kṛṣṇáért, az elsődleges Viṣṇuért teszi. Ezért védikus nyelven valamennyi tette áldozat, mert annak hívják mindazt, ami a Legfelsőbb Személy, Kṛṣṇa örömét szolgálja. Minden ilyen munka biztosan a transzcendensbe olvad egészen, így az ember nem fog szenvedni az anyagi visszahatásoktól.

24. VERS

ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्म कर्म समाधिना ॥२४॥

*brahmārpaṇam brahma havir
brahmāgnau brahmaṇā hutam
brahmaiva tena gantavyam
brahma-karma-samādhinā*

brahma—lelki természet; *arpaṇam*—hozzájárulás; *brahma*—a Legfelsőbb; *haviḥ*—vaj; *brahma*—lelki; *agnau*—az emésztés tüzeiben; *brahmaṇā*—a szellemi lélek által; *hutam*—felajánlott; *brahma*—lelki birodalom; *eva*—bizonyára; *tena*—tőle; *gantavyam*—elérni; *brahma*—lelki; *karma*—cselekedetek; *samādhinā*—teljes felszívódással

FORDÍTÁS

A Kṛṣṇa-tudatban teljesen elmélyedő személy biztosan eljut a lelki birodalomba, mert teljes mértékben hozzájárult a lelki tettekhez, melyekben a teljesítés abszolút, és amit feláldoznak, az ugyanolyan lelki természetű.

MAGYARÁZAT

Ez a vers azt írja le, miként vezethetik az embert a Kṛṣṇa-tudatú tettek végül a lelki célhoz. A Kṛṣṇa-tudat különféle cselekedeteiről a következő versek írnak. Egyelőre csak a Kṛṣṇa-tudatú tettek elvéről olvashatunk. Az

anyagi fertőben megrekedt és feltételekhez kötött léleknek, bár az anyagi atmoszférában cselekszik, ki kell kerülnie az ilyen környezetből. Ezt a célt szolgálja a Kṛṣṇa-tudat folyamata. Hogy ez miképpen történik, arra példa a túlzott tejfogyasztástól gyomorbántalmakban szenvedő ember esete, akit egy másik tejféle, vagyis a túró hoz helyre. Az anyagi bajokban elmerült lelket a Kṛṣṇa-tudatban végrehajtott tettek gyógyítják ki, ahogyan a *Bhagavad-gītā* itt közzé teszi. Ez a folyamat általában yajñaként, vagyis kizárólag Viṣṇu (Kṛṣṇa) érdekében végzett tetteként (áldozatokként) ismeretes. Minél több Kṛṣṇa-tudatú, tehát csakis Viṣṇu örömét szolgáló cselekedetet hajtunk végre az anyagi világban, annál inkább lelkivé válik az atmoszféra a teljes felszívódás által. A *brahman* lelki természetűt jelent. Isten transzcendentális teste sugarait pedig brahmajyotinak, a Parabrahman (Kṛṣṇa) ragyogásának hívják. Minden létező a brahmajyotiban van, de a mājā, vagyis az érzékkielégítés által befedett jyotit anyagnak hívják. A Kṛṣṇa-tudat által azonnal el lehet távolítani ezt a materiális fátyolt. Így a Kṛṣṇa-tudat érdekét szolgáló áldozás, az ilyen áldozást vagy hozzájárulást fogyasztó fél, maga a folyamat, a közreműködő és az eredmény együttesen mind Brahman — vagyis az Abszolút Igazság.

A mājával befedett Abszolút Igazságot tehát anyagnak hívják. Így az Abszolút Igazság szolgálatában alkalmazott, annak az ügyével összekapcsolt anyag visszanyeri lelki tulajdonságát. A Kṛṣṇa-tudat az a folyamat, amivel az illuzórikus tudatot Brahmáná, vagyis a Legfelsőbbé változtatjuk át. Az elme Kṛṣṇa-tudatban való teljes elmélyedését samādhinak vagy transznak nevezik. Bármit is tegyünk ilyen transzcendentális tudatban, azt yajñának, vagyis az Abszolút kedvéért végzet áldozatnak hívjuk. A lelki tudat ezen állapotában a közreműködő, a hozzájárulás, a fogyasztás, az áldozat végrehajtója és az eredmény vagy a végső nyereség mind eggyé válik az Abszolútban, vagyis a Legfelsőbb Brahmanban. Ez a Kṛṣṇa-tudat módszere.

25. VERS

दैवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते ।
ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवोपजुहति ॥२५॥

*daivam evāpare yajñam
yoginaḥ paryupāsate
brahmāgnāv apare yajñam
yajñenai vopajuhvati*

daivam—a félistenek (imádata); *eva*—igy; *apare*—néhányan; *yajñam*—áldozat; *yoginah*—a misztikusok; *parjupāsate*—tökéletesen imádja; *brahma*—az Abszolút Igazság; *agnau*—tüzében; *apare*—mások; *yajñam*—áldozatot; *yajñena*—áldozattal; *eva*—ily módon; *upajuhvati*—imádja

FORDÍTÁS

Némely yogī a félisteneket imádja tökéletesen, különféle áldozatokat ajánlva fel nekik. Mások a Legfelsőbb Brahman tüzebe ajánlják áldozataikat.

MAGYARÁZAT

Az előző vers szerint a kötelességét Kṛṣṇa-tudatban végzőt tökéletes yogīnak vagy elsőrangú misztikusnak is hívják. De vannak, akik a félistenek részére végeznek hasonló áldozatokat, mások pedig a Legfelsőbb Brahmanak, vagyis a Legfelsőbb Úr személytelen arculatának. Tehát a különféle kategóriák szerint különféle áldozatok vannak. A sokféle végrehajtó áldozatvégzése csupán látszólag eltérő. A valódi felajánlás a Yajñaként is ismert Legfelsőbb Személy, Viṣṇu kedvéért történik.

A különféle áldozatokat két fő csoportba sorolhatjuk: 1) a világi javak feláldozása és 2) áldozat a transzcendentális tudás elérése érdekében. Akik anyagi (és ezért ideiglenes) boldogságra vágyanak, földi javaikat a félistenek kielégítésére ajánlják, pl. Indrának, Vivasvánnak stb. Az imperszonalisták azonosságukat áldozzák a személytelen Brahmanba való beleolvadás révén. A félistenek a Legfelsőbb Úr által az összes anyagi ténykedés — mint az univerzum ellátása hővel, fénnel, vízzel stb. — fenntartására és felügyelésére kinevezett nagyhatalmú élőlények. Az anyagi jólétet kívánók a félisteneket imádják a védikus szertartásoknak megfelelően, különféle áldozatok végrehajtásával. Őket *bhav-īśvara-vādik*nak vagy sokistenhívőknek nevezik. De mások (akik az Abszolút Igazság személytelen arculatát imádják, s a félistenek testét ideiglenesnek tekintik) egyéni azonosságukat áldozzák a Legfelsőbb tüzebe, s ezáltal a Legfelsőbb létébe olvadva véget vetnek egyéni életüknek. Ezek az imperszonalisták idejüket filozófiai spekulációval töltik, a Legfelsőbb transzcendentális természetének megértése érdekében. Más szóval: a munka gyümölcseért dolgozók az anyagi élvezet miatt mondanak le javaikról, míg az imperszonalisták anyagi megjelöléseiket áldozzák fel a Legfelsőbb létébe való beolvadásért. Az imperszonalista számára a Legfelsőbb Brahman az áldozás tűzoltára, melyen a Brahman lángja felemésztí az önvalót. Azonban a Kṛṣṇa-tudatú

személy — mint Arjuna — mindent feláldoz, hogy Kṛṣṇa kedvében járjon: összes anyagi tulajdonát és önmagát is. Így ő elsőrangú yogi, ám egyéni létét nem veszíti el.

26. VERS

श्रोत्रादीनीन्द्रियाण्यन्वे संयमाग्निषु जुहति ।
शब्दादीन्विषयानन्य इन्द्रियाग्निषु जुहति ॥२६॥

*śrotrādīnīndriyāṅy anye
saṁyamāgniṣu juhvati
śabdādīn viṣayān anya
indriyāgniṣu juhvati*

śrotra-ādīni—a hallás folyamata; *indriyāṅi*—érzékek; *anye*—mások; *saṁyama*—visszatartással; *agniṣu*—a tűzben; *juhvati*—felajánlja; *śabda-ādīn*—hangvibráció stb.; *viṣayān*—az érzékkielégítés tárgyai; *anye*—mások; *indriya*—érezkszervek; *agniṣu*—tűzben; *juhvati*—feláldozza

FORDÍTÁS

Némelyek hallásukat és az érzékeket áldozzák a fegyelmezett elme tüzébe, mások a hangot és az érzékek egyéb tárgyait öntik az áldozati lángok közé.

MAGYARÁZAT

Az emberi élet négy āśramjának vagy rendjének (brahmacārī, grhastha, vānaprastha és sannyāsa) az a szándéka, hogy segítse az embereket elsőrangú yogikká vagy transzcendentalistákká válni. Az emberi élet nem arra való, hogy az állatokhoz hasonlóan az érzékkielégítésnek éljünk, ezért a négy āśramát úgy tervezték, hogy követőjük lelki élete tökéletessé válhasson. A brahmacārīk, vagyis a hiteles lelki tanítómaster felügyelete alatt élő nőtlen tanulók úgy uralkodnak az elméjükön, hogy elállnak az érzékkielégítéstől. Ez a vers úgy utal rájuk, mint akik feláldozzák a hallás folyamatát és az érzékeket a szabályozott elme tüzében. A brahmacārī csupán a Kṛṣṇa-tudattal kapcsolatos szavakat hallgatja. A megértés alapelve a hallás, ezért a tiszta brahmacārī a *harer nāmānukīrtanammal* (Isten dicsőségének hallásával és vibrálásával) teljesen lefoglalja magát. Kerüli az anyagi hangvibrációt, őt a Hare Kṛṣṇa mantra transzcendentális vibrációja köti le. A bizonyos fokú érzékkielégítés engedélyével rendelkező grhasthák („háztar-

tók”) nagy mértékletességgel végzik az ilyen tetteket. Az emberi társadalom fejlődési tendenciája általában a nemi élet, a mámorító szerek és a hús fogyasztás felé hajlik, ám a fegyelmezett háztartó nem engedi meg magának a korlátlan szexuális életet és a többi érzékielégítést. Ezért a vallás elvén alapuló házaselet minden egyes civilizált társadalomban jelen van, mert ez a mérsékelt nemi élet módja. Ez a korlátozott, ragaszkodás nélküli nemi élet is egyfajta yajña, mert a mértéket tartó házaseMBER feláldozza az érzékielégítés iránti általános hajlamát a magasabbrendű transzcendentális élet érdekében.

27. VERS

सर्वाणीन्द्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे ।
आत्मसंयमयोगाग्नौ जुहति ज्ञानदीपिते ॥२७॥

*sarvāṇīndriya-karmāṇi
prāṇa-karmāṇi cāpare
ātma-samyama-yogāgnau
juhvati jñāna-dīpīte*

sarvāṇi—minden; *indriya*—érezék; *karmāṇi*—tevékenységek; *prāṇa-karmāṇi*—az élethelegzés tevékenységei; *ca*—is; *apare*—mások; *ātma-samyama*—az elmén uralkodva; *yoga*—összekapcsoló folyamat; *agnau*—tűzében; *juhvati*—felajánlja; *jñāna-dīpīte*—az önmegvalósítás utáni vágyakozás miatt

FORDÍTÁS

Akiket az elme és az érzékek szabályozására irányuló önmegvalósítás érdekel, azok az összes érzékek működését, valamint az életerőt (lélegzést) ajánlják áldozatként a fegyelmezett elme tűzébe.

MAGYARÁZAT

Itt a Patañjali tanította yoga-rendszerre találhatunk utalást. Patañjali *Yoga-sūtrája pratyag-ātmānak* és *parag-ātmānak* hívja a lelket. *Parag-ātmānak* addig nevezik, míg csak ragaszkodik az érzéki élvezethez. A lélek a testen belül működő tizféle levegő tevékenységeitől függ, és ez a lélegzés folyamata által érzékelhető. A Patañjali-féle yoga a testlevegő működésének technikai úton történő szabályozását tanítja. Ennek célja, hogy a belső levegő működései végül is alkalmazhatók legyenek a lélek anyaghoz való

ragaszkodásának megtisztítására. E yoga-rendszer szerint a végső cél a *pratyag-ātma*, azaz visszavonulás minden anyagi cselekedettől. Az érzékek és a cselekvő szervek kölcsönösen hatnak egymásra: a fül a hallásra, a szem a látásra, az orr a szaglásra, a nyelv az ízlelésre, a kéz a tapintásra. Ily módon mindegyiket az önvalón kívüli cselekedetek foglalják le. Ezeket hívják *prāna-vāyu* tevékenységeknek. Az *apāna-vāyu* lefelé megy, az *udāna-vāyu* felfelé, a *samāna-vāyu* az egyensúlyt szabályozza, a *vyāna-vāyu* pedig az összehúzóást és a kiszélesedést segíti elő. A megvilágosodott tudatú mindezt az önmegvalósítás kutatására alkalmazza.

28. VERS

द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे ।
स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः ॥२८॥

dravya-yajñās tapo-yajñā
yoga-yajñās tathāpare
svādhyāya-jñāna-yajñās ca
yatayah samśita-vratāḥ

dravya-yajñāḥ—feláldozván a tulajdonokat; *tapo-yajñāḥ*—áldozat önfegyelmezés által; *yoga-yajñāḥ*—áldozás a nyolcfokú misztika által; *tathā*—ily módon; *apare*—mások; *svādhyāya*—áldozás a *Vedák* tanulmányozása által; *jñāna-yajñāḥ*—áldozat a transzcendentális tudásbeli fejlődés által; *ca*—is; *yatayah*—megvilágosult; *samśita*—szigorú; *vrataḥ*—fogadalmakat

FORDÍTÁS

Vannak mások, akik azután, hogy anyagi javaikat a szigorú önfegyelmezésbe áldozván megvilágosultak, szigorú fogadalmakat tesznek, és a nyolcfokú misztika yogáját gyakorolják; míg mások a *Vedák* tanulmányozzák, hogy előrehaladhassanak a transzcendentális tudásban.

MAGYARÁZAT

Ezeket az áldozatokat több kategóriába lehet csoportosítani. Vannak emberek, akik különféle jótékonsági célokra áldozzák javaikat. Indiában a gazdag kereskedők közössége és a hercegi családok sokféle jótékonsági intézményt nyitnak, mint pl. *dharmasālā*, *anna-kṣetra*, *atithi-sālā*, *anatha-*

laya, vidyāpītha stb. Más országokban is akadnak szép számmal kórházak, aggok otthonai és hasonló jótékonyági létesítmények, melyek ingyenes étellellátást, oktatást és orvosi kezelést biztosítanak a szegények számára. Az efféle jótékonyági cselekedeteket együttesen *dravyamaya-yajñának* hívják. Egyesek a felsőbb bolygók elérése, vagyis a magasabbrendű élet érdekében önszántukból sok olyan önfegyelmező cselekedetnek vetik alá magukat, mint pl. *candrāyana* és *cāturmāsya*. Ezek a folyamatok szent fogadalmakat és bizonyos szigorú szabályok betartását jelentik. A *cāturmāsya* fogalmát tartó például az esős évszak négy hónapja alatt (júliustól októberig) nem borotválkozik, tartózkodik bizonyos ételektől, naponta csak egyszer étkezik, s nem mozdul el otthonról. Az élet kényelmességeinek ilyen feláldozását *tapomaya-yajñának* hívják. Ismét mások különféle misztikus yogával foglalkoznak, pl. a Patañjali-félével, hogy az Abszolút létébe olvadjanak, esetleg *haṭha-yogával* vagy pedig *aṣṭāṅga-yogával* az egyes *siddhik* (misztikus képességek) elérése végett. Némelyek szent zarándokhelyekre utaznak. Ezeket a gyakorlatokat együttesen *yoga-yajñának* hívják, vagyis olyan áldozatoknak, melynek célja egy bizonyos fajta tökéletesség elérése ebben az anyagi világban. Megint mások a *Vedák* különböző részeit tanulmányozzák, főleg az *Upaniṣadokat*, a *Vedānta-sūtrát* vagy a *sāṅkhya* filozófiát. Ezeket együtt *svādhyāya-yajñának* vagy a tanulás általi áldozatnak hívják. Ezek a yogik mind hűen végzik a különféle áldozatokat a magasabbrendű élet reményében. A Kṛṣṇa-tudat azonban különbözik ezektől a folyamatoktól, mert ez a Legfelsőbb Úr közvetlen szolgálata. A Kṛṣṇa-tudatot a fentiekben említett áldozatfajták egyikével sem lehet elérni, hanem kizárólag az Úr és az Ő hiteles bhaktája kegye által. Ezért a Kṛṣṇa-tudat transzcendentális.

29. VERS

अपाने जुहति प्राणं प्राणेऽपानं तथापरे ।
 प्राणापानगती रुद्धा प्राणायामपरायणाः ।
 अपरे नियताहाराः प्राणान्प्राणेषु जुहति ॥२९॥

*apāne juhvati prāṇam
 prāṇe'pānam tathāpare
 prāṇāpāna-gatī ruddhvā*

*prāṇāyāma-parāyaṇāḥ
apare niyatāhārāḥ
prāṇān prāṇeṣu juhvati*

apāne—lefelé ható levegőben; *juhvati*—felájánl; *prāṇam*—a kifelé ható levegő; *prāṇe*—a kifelé menő levegőben; *apānam*—lefelé ható levegő; *tathā*—szintén; *apare*—mások; *prāṇa*—kifelé menő levegő; *apāna*—lefelé ható levegő; *gatī*—mozgást; *ruddhvā*—szabályozván; *prāṇāyāma*—transz, amit a lélegzés beszüntetésével érnek el; *parāyaṇāḥ*—hajlamosak erre; *apare*—mások; *niyata*—szabályozott; *āhārāḥ*—étkezés; *prāṇān*—kifelé menő levegő; *prāṇeṣu*—a kifelé menő levegőben; *juhvati*—áldoz

FORDÍTÁS

Ismét mások a lélegzetszabályozással akarják elérni a transz állapotát, s ennek érdekében a következőket gyakorolják: megállítják a kilégzést a belégzésben, a belégzést pedig a kilégzésben, míg végül is a lélegzet teljes leállításával transzba nem merülnek. Némelyikük az étkezés csökkentésével kilégzést áldoz a kilégzésbe.

MAGYARÁZAT

Ezt a lélegzésfolyamatot szabályozó yogát *prāṇāyāmának* hívják, amit kezdetben a *haṭha-yoga* különféle ülőhelyzeteivel gyakorolnak. Ezeket a folyamatokat az érzékek szabályozására ajánlják, hogy az ember fejlődni tudjon a lelki megvalósításban. Ez a gyakorlat magába foglalja a testen belüli levegő szabályozását, hogy így lehetővé tegye az egyidejűleg ellenkező irányban történő haladását. Az *apāna* levegő lefelé, a *prāṇa* pedig felfelé megy. A *prāṇāyāma* yogi az ellenkező légzést gyakorolja, míg csak az áramlatok semlegessé nem válnak a *pūrakában* vagy egyensúlyban. A belélegzésbe ajánlott kilégzést *recakának* hívják. Ha teljesen megszűnt mindkét légáramlat, azt *kumbhaka-yogának* nevezzük. E yoga gyakorlásával sok-sok évvel meghosszabbíthatja életét a yogi. Ezzel szemben a Kṛṣṇa-tudatú személy automatikusan ura lesz érzékeinek, mert mindig az Ő transzcendentális szerető szolgálatában cselekszik. Érzékei állandóan Kṛṣṇa szolgálatával vannak lefoglalva, így nincs lehetősége arra, hogy más (anyagi dolog) kösse le őket. Az anyagi test halála után természetes módon Śrī Kṛṣṇa transzcendentális világába jut, azon nyomban eléri a felszabadulást, következésképpen nem tesz külön kísérletet földi élete meghosszabbítására. A Kṛṣṇa-tudatú személy már a transzcendentális sikon kezd, és állandóan

ilyen tudatban van. Ezért nem esik vissza, s végül késedelem nélkül behatol az Úr lelki világába. Az étkezés csökkentése automatikusan megtörténik, ha az ember csak Kṛṣṇa-prasádát, vagyis előzőleg az Úrnak felajánlott ételt fogyaszt. Az étkezés csökkentése nagyon sokat segít az érzékek szabályozásában. Ha nem vagyunk képesek uralkodni érzékeinken, akkor lehetetlen kiszabadulni az anyagi kötelékekből.

30. VERS

सर्वेऽप्येते यज्ञविदो यज्ञक्षपितकल्मषाः ।
यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम् ॥३०॥

*sarve'py ete yajña-vido
yajña-kṣapita-kalmaṣāḥ
yajña-śiṣṭāmṛta-bhujo
yānti brahma sanātanam*

sarve—mind; *api*—habár látszólag különbözőek; *ete*—mindezek; *yajña-vidah*—ismervén az áldozat szándékát; *yajña*—áldozatok; *kṣapita*—megtisztulván ezek eredményeitől; *kalmaṣāḥ*—bűnös visszahatások; *yajña-śiṣṭa*—az ilyen yajña-végzés eredményeként; *mṛta-bhujaḥ*—akik megízlelték ezt a nektárt; *yānti*—eljutnak; *brahma*—a legfelsőbb; *sanātanam*—örök atmoszférába

FORDÍTÁS

Ezek a személyek, akik ismerik az áldozat célját, mind megtisztulnak a bűnös visszahatásoktól, majd az ilyen áldozati maradék nektárának megízlelése után a legfelsőbb, örök atmoszférába jutnak.

MAGYARÁZAT

A különféle áldozatok — vagyis: a tulajdon feláldozása, a *Vedák* vagy filozófiai doktrinák tanulmányozása és a yoga-rendszer gyakorlása — leírásából kitűnik, hogy mindegyikük célja az érzékek feletti teljes uralom megszerzése. Az anyagi lét legfőbb oka az érzékielégítés, ezért addig nincs esély a teljes tudásból, teljes boldogságból és örök létből álló szint elérésére, míg el nem rugaszkodunk az érzékielégítés sikjéről. Ez az örökkévaló szint nem más, mint az örökkévaló Brahman atmoszféra. A fentiekben említett áldozatok segítik megtisztulni az embert az anyagi lét bűnös visszahatásaitól. Ez a fejlődés nemcsak boldoggá és gazdaggá teszi az egyént ebben az

életben, de teste elhagyása után Isten örök birodalmába is segíti, ahol vagy a személytelen Brahmanba olvad, vagy pedig Kṛṣṇával, az Istenség Legfelsőbb Személyiségével fog társulni.

31. VERS

नायं लोकोऽस्त्ययज्ञस्य कुतोऽन्यः कुरुसत्तम ॥३१॥

*nāyam loka'sty ayajñasya
kuto'nyah kuru-sattama*

na—sohasem; *ayam*—ez; *lokaḥ*—bolygó; *asti*—van; *ayajñasya*—az ostobáé; *kutaḥ*—hol; *anyah*—másik; *kuru-sattama*—óh, Kuruk legjobbjá

FORDÍTÁS

Óh, Kuru dinasztia legjobbjá, áldozat nélkül sohasem élhet az ember boldogan ezen a bolygón vagy ebben az életben, még kevésbé a következőben.

MAGYARÁZAT

Bármilyen anyagi létformában legyen is az élőlény, soha nincs tisztában igazi helyzetével. Más szóval, jelenlétünk az anyagi világban bűnös életeink sokszoros visszahatásainak köszönhető. A tudatlanság a bűnös élet oka, a vétkekkel teli élet pedig az anyagi lét folytatását idézi elő. Az emberi élet az egyetlen kibúvó, amin keresztül megszabadulhatunk a béklyóktól. Ezért a *Vedák* úgy adják meg az esélyt a menekülésre, hogy először a vallás (dharma), a gazdasági kényelem (*ārtha*) és a fegyelmezett érzékielégítés (*kāma*) útját mutatják, s végül a nyomorúságos helyzetből való teljes kiszabadulást (*mokṣa*) tanítják. A vallás vagy az előzőekben említett különféle áldozatok útja automatikusan megoldja a gazdasági problémáinkat. A yajña végrehajtásával elegendő mennyiségű élelemhez, tejhez stb. jutunk, még az ún. népességszaporulat ellenére is. A test teljes ellátása után természetesen az érzékek kielégítése a következő lépés. Ezért a szabályozott érzékielégítés érdekében a *Vedák* szent házasságot írnak elő. Ezáltal az ember fokozatosan felszabadul anyagi rabságából. A felszabadult élet legteljesebb tökéletessége a Legfelsőbb Úrral való társulás. Mint az előző versek írták, a tökéletességet a yajña végzésével lehet elérni. De ha valaki nem hajlamos a *Vedák* szerinti yajña végzésére, hogyan remélhet

boldog életet? A felső bolygókon az anyagi kényelem különböző fokozatai találhatóak, és a különféle yajñák végzőire minden esetben mérhetetlen öröm vár. Ám a legnagyobb elérhető boldogság az, ha a Kṛṣṇa-tudat gyakorlásával az ember eljut a lelki bolygókra. Ezért a Kṛṣṇa-tudatú élet a megoldás az anyagi lét összes problémájára.

32. VERS

एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे ।
कर्मजान्विद्धि तान्सर्वानिवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे ॥३२॥

*evam̐ bahu-vidhā yajñā
vitatā brahmaṇo mukhe
karma-jān viddhi tān sarvān
evam̐ jñātvā vimokṣyase*

evam—ily módon; *bahu-vidhāḥ*—különféle; *yajñāḥ*—áldozatok; *vita-tāḥ*—széleskörű; *brahmaṇāḥ*—a Vedáké; *mukhe*—szájából; *karma-jān*—munkából született; *viddhi*—ismerd meg; *tā*—öket; *sarvān*—mindet; *evam*—igy; *jñātvā*—tudván; *vimokṣyase*—fel fogsz szabadulni

FORDÍTÁS

A Vedák helyeslik a különféle áldozatokat, melyek mind másfajta munkából születnek. Ha így ismered őket, felszabadulsz.

MAGYARÁZAT

A Vedák sokféle áldozatot ajánlanak a különböző munkások számára. Miután az emberek nagyon mélyre süllyedtek a testi életfelfogásban, ezeket oly módon írták elő, hogy az ember teste, elméje és értelme felhasználásával végezheti azokat. Ugyanakkor mindegyik yajñát a testtől való megszabadulás érdekében ajánlják. Ezt itt Maga az Úr erősíti meg.

33. VERS

श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञः परंतप ।
सर्वं कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परिसमाप्यते ॥३३॥

*śreyān dravyamayād yajñāj
jñāna-yajñāḥ parantapa
sarvaṁ karmākhiḷam pārtha
jñāne parisamāpyate*

śreyān—nagyobb; *dravyamayāt*—az anyagi javaknál; *yajñāt*—áldozatnál; *jñāna-yajñāḥ*—a tudás feláldozása; *parantapa*—óh, ellenség fenyítője; *sarvam*—minden; *karma*—tett; *akhiḷam*—teljességben; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *jñāne*—tudásban; *parisamāpyate*—tetőzik

FORDÍTÁS

Óh, Ellenség Fenyítője, a tudással végzett áldozat többet ér az anyagi javak áldozatánál. Óh, Pṛthā fia, a munka felajánlása végezetül a transzcendentális tudásban éri el tetőfokát.

MAGYARÁZAT

Minden áldozat célja a teljes tudás elérése, majd az anyagi szenvedésektől való megszabadulás, és végül a Legfelsőbb Személy transzcendentális szerető szolgálata (Kṛṣṇa-tudat). E különféle áldozati cselekedeteket mindamellettsz misztika lengi körül, amit meg kell ismernünk. Az áldozatok néha különböznek formailag, a végrahajtó sajátosságos hite szerint. Ha az áldozat végrehajtójának hite elérte a transzcendentális tudás síkját, akkor őt fejlettebbnek kell tekinteni annál, aki tudás nélkül csupán az anyagi javakat áldozza fel, mert tudás hiányában az áldozat anyagi jellegű marad, és nem jár lelki haszonnal. Az igazi megismerés a Kṛṣṇa-tudatban, a transzcendentális tudás legmagasabb fokán éri el tetőpontját. A tudás síkjára való emelkedés nélkül az áldozatok csak anyagi tettek. Ha elérik ezt a transzcendentális szintet, akkor minden ilyen cselekedet lelki jellegű lesz. Az áldozati tetteket a különböző körülményekhez mértén néha *karmakāṇḍānak* (gyümölcsöző cselekedeteknek), néha pedig *jñāna-kāṇḍānak* (az igazságot kereső, spekulatív tudásnak) nevezzük. Jobb, ha a tudás a végső cél.

34. VERS

तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।
उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥३४॥

*tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānam
jñāninaḥ tattva-darśinaḥ*

tat—azt (az ismeretet a különféle áldozatokról); *viddhi*—próbáld megérteni; *praṇipātena*—azáltal, hogy egy lelki tanítómesterhez fordulsz; *paripraśnena*—alázatos tudakozódással; *sevayā*—szolgálatadással; *upadekṣyanti*—fel fognak avatni; *te*—téged; *jñānam*—tudás(ban); *jñāninaḥ*—az önmegvalósítottak; *tattva*—az igazság; *darśinaḥ*—látnokai

FORDÍTÁS

Fordulj egy lelki tanítómesterhez, úgy próbáld megérteni az igazságot! Tudakozódj alázatosan, és szolgálj őt! Az önmegvalósult lélek képes tudásban részesíteni téged, mert ő már látta az igazságot.

MAGYARÁZAT

A lelki megvalósítás útja kétségtelenül nagyon nehéz. Ezért Śrī Kṛṣṇa azt tanácsolja, hogy forduljunk egy hiteles lelki tanítómesterhez, aki tagja a Magától az Úrtól eredő tanítványi láncnak. Senki sem lehet hiteles lelki tanítómester, ha nem tartozik a tanítványi láncba. Kṛṣṇa az elsődleges lelki tanító, így az Ótőle eredő tanítványi lánc tagja képes üzenetét eredetiben átadni. Az ostoeba álszentek körében népszerű a saját folyamat kitalálása, de így senki sem érhet el lelki megvalósítást. A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja: „A vallás útját Maga az Úr szabja ki.” (*dharmam tu sākṣād-bhagavat-praṇitam*; 6.3.19.). Ezért az elmebeli spekuláció vagy az oktan, üres viták nem segítik elő a lelki életben való fejlődést. A tudásért egy hiteles lelki tanítómesterhez kell fordulnunk. Az ilyen gurut teljes meghódolással kell elfogadni, és hamis presztizs nélkül, cselédként kell szolgálni. Az önmegvalósult tanítómester elégedettsége a lelki életbeli fejlődés titka. Transzcendentális megértést akarva a tudakozódás és alázatosság a helyes módszer. A nagy tudású mesternél való érdeklődés eredménytelen mindaddig, amíg az ember nem alázatos és szolgálatkész. A guru próbára teszi tanítványait, s ezt ki kell állni. Ha meggyőződik tanítványa komoly óhajáról, akkor automatikusan megáldja valódi lelki értelemmel. Ez a vers a vakon követést és az abszurd tudakozódást is elítéli. Nemcsak alázatosan kell hallgatni a lelki tanítómester szavait, de engedelmesség, szolgálat és kérdések által meg is kell érteni világosan mindazt, amit mond. A hiteles lelki tanítómester természeténél fogva nagyon kedvesen viseltetik tanítványa

íránt. Ezért, ha a tanítvány alázatos és mindig szolgálatkész, a tudakozódás és oktatás kölcsönössége tökéletessé válik.

35. VERS

यज्ज्ञात्वा न पुनर्मोहमेवं यास्यसि पाण्डव ।
येन भूतान्यशेषाणि द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि ॥३५॥

*yaj jñātvā na punar moham
evam yāsyasi pāṇḍava
yena bhūtāny aśeṣāṇi
drakṣyasi ātmany atho mayi*

yaj—amit; *jñātvā*—tudván; *na*—sohasem; *punaḥ*—ismét; *moham*—illúzió; *evam*—igy; *yāsyasi*—menni fogsz; *pāṇḍava*—óh, Pāṇḍu fia; *yena*—ami által; *bhūtāni*—minden élőlényt; *aśeṣāṇi*—teljesen; *drakṣyasi*—látni fogsz; *ātmani*—a Legfelsőbb Lélekben; *atho*—vagyis más szóval; *mayi*—Én-bennem

FORDÍTÁS

Óh, Pāṇḍu fia, ha megismerted az igazságot, nem tévedsz meg többé, s tudni fogod, hogy minden élőlény az Én részem, Bennem van mind — az Enyémekek ök.

MAGYARÁZAT

Ha az ember tudáshoz jutott az önmegvalósult lélektől (vagyis attól, aki a dolgokat azok valójában ismeri), akkor annak eredményeként megtanulja, hogy minden élőlény az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Śrī Kṛṣṇa szerves része. A Kṛṣṇától való különlét felfogását māyának¹ hívják. Egyesek úgy vélik, semmi közünk Kṛṣṇához, aki csupán egy jelentős történelmi személyiség, s hogy a személytelen Brahman az Abszolút. Valójában, mint a *Bhagavad-gītā* írja, ez a személytelen Brahman nem más, mint a Kṛṣṇa személyéből áradó ragyogás (14.27.). Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége a mindenség gyökere. A *Brahma-samhitā* (5.1.) világosan írja, hogy Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége minden ok oka. Még a sok millió inkarnáció is Kṛṣṇa kiterjedése. A māyāvādī filozófusok tévesen hiszik azt, hogy Kṛṣṇa a sok kiterjedésében elveszíti saját különálló

1. *mā*—nem, *yā*—ez

létazonosságát. Ez a gondolat anyagi természetű. Az anyagi világban tapasztalható az, hogy egy tárgy elveszíti eredeti azonosságát, ha apró részekre oszlik. De a māvādi filozófusok képtelenek megérteni, hogy az Abszolút esetében egy meg egy az eggyel, egy mínusz egy pedig szintén eggyel egyenlő. Ez jellemző az abszolút világra.

Az élőlények Kṛṣṇához fűződő alárendelt szerepe állandó, bár szintén az Ő kiterjedései. Az abszolút tudományról szóló, kellő ismeret hiányában most az illúzió borít be bennünket, ezért különállónak hisszük magunkat Kṛṣṇától. Igaz, Kṛṣṇa különálló részei vagyunk, ám mégsem különbözünk Őtőle. Az élőlények testi különbözősége māvā, vagyis valótlan. Csakis a māvā hatása alatt hitte Arjuna, hogy a rokonaihoz fűződő ideiglenes testi kapcsolata fontosabb a Kṛṣṇához fűződő örök lelki kapcsolatánál. A *Bhagavad-gītā* tanításának ez a végső célja: az élőlény Kṛṣṇa örök szolgája, ezért nem választható el Őtőle, s ha különállónak gondolja magát (Kṛṣṇától független azonosságúnak), akkor ez māvā, vagyis illúzió. Az élőlényeknek — mint a Legfelsőbb szerve részeinek — van egy feladatuk, amit teljesíteniük kell. Mindnyájuk létének értelme a Kṛṣṇának való örömszerzés. Erről meglepedkezvén, időtlen idők óta különböző testeket öltenek, néha emberit, néha állatit, félistenit stb. Az efféle testi különbségeknek eredete az Úr transzcendentális szolgálatáról való meglepedkezés. Ha az ember a Kṛṣṇa-tudat által hozzáfog Kṛṣṇa transzcendentális szolgálatához, akkor azonnal megszabadul ettől az illúziótól. Így kerülhetünk ki abból a tévhitből, mely szerint a élőlény egyenlő Kṛṣṇával. Az ilyen tiszta tudás csakis a hiteles lelki tanítómestertől kapható. A tökéletes tudás azt jelenti, hogy a Legfelsőbb Lélek, Kṛṣṇa minden élőlény végső oltalma, s Őt feladván a független létet hirdető élőlényeket az anyagi energia ejti varázsába. Ily módon, a különféle anyagi testtel való azonosítás révén elfeledkeznek Kṛṣṇáról. Ha ezek a megtévesztett élőlények ismét Kṛṣṇa-tudatúvá válnak, akkor ez azt jelenti, hogy a felszabadulás útján haladnak, ahogyan a *Śrīmad-Bhāgavatam* is megerősíti: „A felszabadulás azt jelenti, hogy az ember elfogadja eredeti helyzetét, mint Kṛṣṇa örök szolgája”, vagyis Kṛṣṇa-tudatú lesz. (*muktir hītvānyathā rūpam sva-rūpeṇa vyavasthitiḥ; Bhāg. 2.10.6.*)

36. VERS

अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः ।
सर्वं ज्ञानप्रवेनैव वृजिनं संतरिष्यसि ॥३६॥

*api cet asi pāpebhyaḥ
sarvebhyaḥ pāpa-kṛttamaḥ
sarvaṃ jñāna-plavenaiva
vrjinaṃ santariṣyasi*

api—még; *cet*—ha; *asi*—vagy; *pāpebhyaḥ*—bűnösök (közül); *sarvebhyaḥ*—mindegyikük (közül); *pāpa-kṛttamaḥ*—a legnagyobb bűnös; *sarvam*—minden (bűnös visszahatást); *jñāna-plavena*—a transzcendentális tudás hajójával; *eva*—bizonyára; *vrjinaṃ*—a szenvedések óceánját; *santariṣyasi*—sikeresen át fogod szelni

FORDÍTÁS

Még ha a bűnösök legbűnösebbjének is tekintenek, képes lesz el átszelni a szenvedések óceánját, ha helyet foglaltál a transzcendentális tudás hajóján.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇához fűződő kapcsolatunk, vagyis eredeti helyzetünk megértése olyan csodálatos dolog, mely azon nyomban kimenthet bennünket a nyomorúság óceánjában történő, létért való küzdelemből. Az anyagi világot néha a tudatlanság óceánjának, néha pedig égő erdőnek tekintik. Bármennyire is ügyes úszó valaki, az óceánban történő létküzdelem felettébb kíméletlen. A legdicsebb üdvözítő az, aki eljön, és kimenti az árral küszködő úszót. A felszabadulás útja az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől kapott tökéletes tudás. A Kṛṣṇa-tudat „hajója” nagyon egyszerű, s ugyanakkor egyszerű.

37. VERS

यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन ।
ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥३७॥

*yathaidhānsi samiddho'gnir
bhasmasāt kurute'arjuna
jñānāgniḥ sarva-karmāṇi
bhasmasāt kurute tathā*

yathā—mint ahogyan; *edhānsi*—tüzifa; *sammiddhaḥ*—lángoló; *agnih*—tűz; *bhasmasāt*—hamuvá változtatja; *kurute*—(igy) tesz; *arjuna*—óh,

Arjuna; *jñāna-agniḥ*—a tudás tüze; *sarva-karmāṇi*—az anyagi cselekedetek minden visszahatását; *bhasmasāt*—hamuvá; *kurute*—(igy) tesz; *tathā*—hasonlóan

FORDÍTÁS

Amint a lobogó lángok közt hamuvá lesz a fa, úgy hamvasztja el a tudás tüze az anyagi cselekedetek összes visszahatását.

MAGYARÁZAT

Az önvalóról és a Felsőlélekről, valamint a kettőjük kapcsolatáról szóló tökéletes tudást itt a tűzhöz hasonlítják. A tűz nemcsak a rossz tettek összes visszahatását égeti fel, de a jókét is. A visszahatásnak több fokozata van: lehet tett közbeni, érlelődő, már megkapott és előzetes. De az élőlény eredeti helyzetéről szóló tudás minden visszahatást elhamvaszt. Ha valaki teljes ismerettel rendelkezik, akkor minden visszahatás, az előző és az utólagos is elhamvad. A *Vedák* írják: „Az ilyen ember megszabadul a jó és rossz munka visszahatásaitól.” (*ubhe uhaivaiṣa ete taraty amṛtaḥ sādhu-asādhūnī*) *Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* 4.4.22.

38. VERS

न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ।
तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥३८॥

*na hi jñānena sadṛśam
pavitram iha vidyate
tat svayaṁ yoga-samsiddhaḥ
kālenātmani vindati*

na—sohasem; *hi*—bizonyára; *jñānena*—tudással; *sadṛśam*—összehasonlítva; *pavitram*—megszentelt; *iha*—ebben a világban; *vidyate*—létezik; *tat*—az; *svayaṁ*—maga; *yoga*—odaadás; *samsiddhaḥ*—érett; *kālena*—idővel; *ātmani*—magában; *vindati*—örvend

FORDÍTÁS

Ebben a világban semmi sem olyan tiszta és magasztos, mint a transzcendentális tudás. Ez minden misztika érett gyümölcse, s ha valaki megízlelte, az idővel belül örvend az önvalónak.

MAGYARÁZAT

Ha transzcendentális tudásról beszélünk, akkor ezalatt a lélek megértését értjük. Ezért semmi sem magasztosabb és tisztább ennél. Rabszolgaságunk okozója a tudatlanság, felszabadulásunké pedig a tudás, mely az odaadó szolgálat érett gyümölcse. Ennek birtokában az embernek nem szükséges máshol kutatni a béke után, hiszen belülről örvend annak. Más szóval, ez a tudás és béke a Kṛṣṇa-tudatban éri el tetőfokát. Ez a *Bhagavad-gītā* utolsó szava.

39. VERS

श्रद्धावाँल्लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः ।
ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति॥३९॥

*śraddhāvāl labhate jñānam
tat-paraḥ saṁyatendriyaḥ
jñānam labdhvā parāṁ śāntim
acireṇādhigacchati*

śraddhāvān—a hittel rendelkező; *labhate*—eléri; *jñānam*—a tudást; *tat-paraḥ*—erősen kitartva mellette; *saṁyata*—szabályozott; *indriyaḥ*—érzékek; *jñānam*—tudást; *labdhvā*—elérvén; *parāṁ*—transzcendentális; *śāntim*—békét; *acireṇa*—nagyon hamar; *adhigacchati*—hozzájut

FORDÍTÁS

A transzcendentális tudásban elmélyedt és az érzékein uralkodó, nagyhitű ember hamarosan eléri a legfelsőbb lelki békét.

MAGYARÁZAT

Ezt a Kṛṣṇa-tudatú tudást csak a Kṛṣṇában szilárdan hívő, nagy hittel rendelkező ember érheti el. Nagyhitűnek azt hívják, aki meg van győződve arról, hogy csupán a Kṛṣṇa-tudatban cselekedvén érheti el a legteljesebb tökéletességet. Ezt a hitet az odaadó szolgálat végzésével, és a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare mantra vibrálásával lehet elérni. Ez a mantrázás megtisztítja a szívet minden anyagi szennytől. Ezenkívül meg kell tanulnunk uralkodni az érzékek felett. A Kṛṣṇához hű, érzékeit szabályozó könnyen, késedelem nélkül elérheti a transzcendentális tudás teljességét.

40. VERS

अज्ञश्चाश्रद्धानश्च संशयात्मा विनश्यति ।
 नायं लोकोऽस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः ॥४०॥

*ajñāś cāśraddadhānaś ca
 saṁśayātmā vinaśyati
 nāyaṁ loko'sti na paro
 na sukhaṁ saṁśayātmanaḥ*

ajñāḥ—ostobák (akik nem ismerik a kinyilatkoztatott Írásokat); *ca*—és; *āśraddadhānaḥ*—hitetlenek (akik nem hisznek a kinyilatkoztatott Írásokban); *ca*—is; *saṁśaya*—kétség; *ātmā*—személy; *vinaśyati*—visszaesik; *na*—sohasem; *ayam*—ezen; *lokaḥ*—világ; *asti*—van; *na*—sem; *paraḥ*—következő (élet); *na*—sem; *sukham*—boldogság; *saṁśaya*—kétkelkedő; *ātmanaḥ*—személynek

FORDÍTÁS

De a kinyilatkoztatott Írásokban kételkedő tudatlan és hitetlen személy nem éri el az Isten-tudatot, hanem visszaesik. A kételkedő lélek nem boldog e világban, sem ebben az életben, sem pedig a következőben.

MAGYARÁZAT

A sok irányadó és hiteles kinyilatkoztatott Írás közül a *Bhagavad-gītā* a legjobb. A majdnem állatként élő emberek nem hisznek a kinyilatkoztatott Írásokban, nem is tudnak róluk. Némelyek, bár ismerik, sőt idézni is képesek belőlük, valójában nem veszik komolyan azokat. Megint mások, bár elismerik az olyan Írásokat, mint a *Bhagavad-gītā*, nem hisznek Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége imádatában. Az ilyenek nem képesek megmaradni a Kṛṣṇa-tudatban, így idővel visszaesnek. Az említett személyek közül a hitetlenek és az állandóan kételkedők egyáltalán nem fejlődnek. Aki nem hisz Istenben és az Ő kinyilatkoztatott szavaiban, az semmilyen boldogságot nem talál e világban, ebben az életben vagy a következőben. Ezért hittel kell követni a kinyilatkoztatott Írások elveit, hogy eljuthassunk az igazi tudás síkjára. Csakis a tudás segítségével érhetjük el a lelki értelem transzcendentális szintjét. Más szóval, a kételkedő személyeknek semmiféle helyük sincs a felszabadulás lelki folyamatában. Ezért, a siker érdekében a tanítványi lánc nagy ācāryáinak nyomdokait kell követni.

41. VERS

योगसंन्यस्तकर्माणं ज्ञानसंछिन्नसंशयम् ।
आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनंजय ॥४१॥

*yoga-sannyasta-karmāṇam
jñāna-saṅchinna-saṁśayam
ātma-vantaṁ na karmāṇi
nibadhnanti dhanañjaya*

yoga—a *karma-yogában* végzett odaadó szolgálat; *sannyasta*—lemondott; *karmāṇam*—a végrehajtóé; *jñāna*—tudás; *saṅchinna*—levágva (a tudás fejlődése által); *saṁśayam*—kétségek; *ātma-vantaṁ*—szilárd az önvalóban; *na*—sohasem; *karmāṇi*—munka; *nibadhnanti*—lekötik; *dhanañjaya*—óh, gazdagság meghódítója

FORDÍTÁS

Óh, Bőség Meghódítója, aki lemondott munkája gyümölcseről, kinek kétségeit széteszlatta a transzcendentális tudás, és aki szilárdan horgonyzik az önvalóban, azt nem kötik a tettek.

MAGYARÁZAT

Aki úgy követi a *Bhagavad-gītā* utasításait, ahogyan azt Kṛṣṇa, Maga az Istenség Legfelsőbb Személyisége tanítja, az a transzcendentális ismeret által megszabadul minden kételytől. A teljes Kṛṣṇa-tudatú már megalapozott tudással rendelkezik az önvalóról, mert megértette, hogy az Úr szerves része, minek következtében kétségtelenül kiszabadult a cselekvés köteleiből.

42. VERS

तस्मादज्ञानसंभूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः ।
छिच्चैनं संशयं योगमातिष्ठोत्तिष्ठ भारत ॥४२॥

*tasmād ajñāna-sambhūtaṁ
hṛt-sthaṁ jñānāsinaātmanaḥ
chittvainam saṁśayam yogam
ātiṣṭhottiṣṭha bhārata*

tasmāt—ezért; *ajñāna-sambhūtam*—a tudatlanság eredményét; *hṛtstham*—a szívben lakozót; *jñāna*—tudás; *asinā*—fegyverével; *ātmanah*—az önvalóról; *chittvā*—levágva; *enam*—ezt; *saṁśayam*—kétséget; *yogam*—yogában; *ātiṣṭha*—horgonyozva; *uttiṣṭha*—kelj fel és harcolj; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja

FORDÍTÁS

Ezért a tudás kardjával hasítsd szét a kétségeket, melyek tudatlanságból támadtak szivedben. Óh, Bhārata, állj fel a yogával felfegyverkezve, és harcolj!

MAGYARÁZAT

Az ebben a fejezetben ismertetett yogát *sanātana-yogának* hívják, amely az élőlény által végzett örök tetteket jelent. Ez a yoga két csoportra osztja az áldozati tevékenységet: az egyiket az anyagi javak feláldozásának, a másikat pedig az önvalóról szóló tudásnak nevezi. Az utóbbi teljesen lelki cselekedet. Ha az anyagi javak feláldozása nem kapcsolódik egybe a lelki megvalósítással, akkor az ilyen áldozat anyagi lesz. De ha lelki szándékkal, vagyis odaadó szolgálatban hajtják végre, akkor tökéletessé válik. A lelki tettekhez érve úgy találjuk, hogy azok is két részre oszthatók: az önvaló (a lélek eredeti helyzetének) megértése, és az Istenség Legfelsőbb Személyiségére vonatkozó igazság felismerése. Aki *Az eredeti Bhagavad-gītā* útját követi, az nagyon könnyen megértheti a lelki tudás e két fontos kategóriáját. Számára nem nehéz tökéletes tudást szerezni a lélekről, mint Kṛṣṇa szerves részéről. Aki könnyen megérti Isten transzcendentális tetteit, annak hasznára válik az ilyen értelem. A fejezet elején Maga a Legfelsőbb Személy beszélt transzcendentális cselekedeteiről. Aki nem érti meg a *Bhagavad-gītā* utasításait, az hitetlen, s úgy kell tekinteni rá, mint olyanra, aki visszaélt a Kṛṣṇától kapott töredék függetlenségével. Aki ezen utasítások ellenére sem érti meg Śrī Kṛṣṇa igazi természetét — hogy Ő az Istenség örökkévaló, üdvösségteli és mindentudó Személyisége —, az bizonyosan nagyon ostoba. A Kṛṣṇa-tudat elveinek fokozatos elfogadásával jut a tudatlanságot. A Kṛṣṇa-tudatot különféle folyamatokkal lehet feléleszteni: a félistenek számára végzett különböző áldozatokkal, Brahmanna való áldozással, a cölíbátus áldozatával, az Írások szerinti házaselettel, az érzékek fegyverezésével, a misztikus yoga gyakorlásával, vezekléssel, anyagi javak feláldozásával, a *Vedák* tanulmányozásával és a társadalmi intézményben, a varṇāśrama-dharmában való részvétellel. Ezeket áldozatokként ismerik, s mindegyikük a szabályozott cselekedeten alapszik, de

valamennyiükben az ömegvalósítás a legfontosabb tényező. Aki ezt a célt kutatja, az a *Bhagavad-gītā* igazi tanulmányozója. A Kṛṣṇa hitelességében kételkedő ellenben visszaesik. Ezért ajánlatos, hogy a *Bhagavad-gītāt* vagy bármelyik más Írást egy hiteles lelki tanítómester felügyelete alatt, önátadással és szolgálatvégzéssel tanulmányozzuk. A hiteles tanítómester az öröktől fogva létező tanítványi lánc tagja, ő semennyire sem tér el Kṛṣṇa utasításaitól, amelyeket a napisten hallott sok millió évvel ezelőtt. A *Bhagavad-gītāt* tehát annak utasításai szerint kell követni, és kerülni kell az olyan embereket, akik az öndicséret és hatalomvágy kedvéért félrevezetnek másokat az igazi útról. Minden kétséget kizárva Kṛṣṇa a Legfelsőbb Személy, akinek tettei transzcendentálisak. Aki ezt megérti, az már a *Bhagavad-gītā* tanulmányozása elején felszabadul.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā negyedik fejezetéhez, melynek címe: Transzcendentális tudás.

ÖTÖDIK FEJEZET

Karma-yoga — cselekvés a Kṛṣṇa-tudatban

1. VERS

अर्जुन उवाच ।

संन्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि ।

यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ॥१॥

arjuna uvāca
sannyāsam karmaṇām kṛṣṇa
punar yogam ca śamsasi
yac chreya etayor ekam
tan me brūhi suniścitam

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *sannyāsam*—lemondást; *karmaṇām*—minden tettről; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *punaḥ*—megint; *yogam*—odadó szolgálatot; *ca*—és; *śamsasi*—dicséred; *yat*—ami; *śreyaḥ*—hasznos; *etayoḥ*—e kettő közül; *ekam*—egy; *tat*—az; *me*—nekem; *brūhi*—kérlek, mondd meg; *sunīścitam*—feltétlenül

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Óh, Kṛṣṇa, először a munka feladására kérsz, majd az odaadással végzett munkát ajánlod. Kérlek, mondd meg nekem határozottan, a kettő közül melyik hasznosabb?

MAGYARÁZAT

Ebben a fejezetben Kṛṣṇa kijelenti, hogy az odaadó szolgálatban végzett munka jobb az unalmas elmebeli spekulációnál. Könnyebb is, mert transzcendentális természeténél fogva megszabadítja az embert a visszahatásoktól. A Második Fejezet a lélekről szóló bevezető tudást és a lélek anyagi testben levő rabságát tárgyalta. Azt is megmagyarázta, miképpen lehet a *buddhi-yoga*, vagyis az odaadó szolgálat által kikerülni az anyag börtönéből. A Harmadik Fejezet arról szól, hogy a tudás síkját elért személynek már nincsenek végrehajtandó kötelességei. A Negyedik Fejezetben pedig a következőt mondta Kṛṣṇa Arjunának: „Mindenféle áldozati munka a tudásban tetőzik”. A fejezet végén azonban azt tanácsolta neki: ébredjen fel, és harcoljon tökéletes tudással. Arjuna határozottságát megzavarta, hogy Kṛṣṇa egyidejűleg hangsúlyozta az odaadó munka és a tudásbeli tétlenség fontosságát. Arjuna megértette, hogy a tudás általi lemondás az érzékielégítő tettek megszüntetését jelenti. De hogyan szüntessük be a tetteket, ha odaadó szolgálatot végzünk? Más szóval: úgy vélte, hogy a *sannyāsam*-nak, vagyis a tudással való lemondásnak mentesnek kell lennie mindenféle cselekedettől, mert a munka és a lemondás ellentétesnek tűnt számára. Úgy látszik, nem értette meg azt, miszerint a teljes tudással végzett munka nem jár visszahatásokkal, tehát ugyanaz, mint a tétlenség. Ezért tette fel a kérdést: lemondjon-e minden munkáról, avagy teljes tudásban dolgozzék?

2. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

संन्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ ।

तयोस्तु कर्मसंन्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥ २ ॥

śrī bhagavān uvāca

sannyāsaḥ karma-yogaś ca

niḥśreyasa-karāv ubhau

*tayos tu karma-sannyāsāt
karma-yogo viśiṣyate*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Személyisége mondta; *sannyāsaḥ*—a munka lemondása; *karma-yogaḥ*—odaadással végzett munka; *ca*—is; *nī-ḥsreyasa-karau*—a felszabaduláshoz vezet; *ubhau*—mindkettő; *tayoḥ*—a kettő közül; *tu*—de; *karma-sannyāsāt*—a gyümölcsöző munkáról való lemondással összehasonlítva; *karma-yogaḥ*—az odaadással végzett munka; *viśiṣyate*—jobb

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr így válaszolt:

A munka lemondása és az odaadással végzett munka egyaránt a felszabaduláshoz vezet. De a kettő közül az odaadó szolgálat a jobb.

MAGYARÁZAT

Az anyagi rabság okai az érzékielégítésre törekvő gyümölcsöző cselekedetek. Az élőlény mindaddig elkerülhetetlenül vándorol a különféle testekbe (így folytatva szakadatlanul az anyagi rabságot), amíg csak olyan tetteket hajt végre, amelyek a testi kényelem javítását szolgálják. A *Śrīmad-Bhāgavatam* így ír erről:

*nūnam pramattaḥ kurute vikarma yad-indriya-prītaya apr̥ṇoti
na sādhu manye yata ātmano 'yam asann api kleśada āsa dehaḥ*

*parābhavas tāvad abodha-jāto yāvanna jijñāsata ātma-tattvam
yāvat kriyās tāvad idaṁ mano vai karmātmakam yena śarīra-bandhaḥ*

*evam manaḥ karma vaśam prayunkte avidyayātmany upadhīyamāne
prītir na yāvan mayi vāsudeve na mucyate deha-yogena tāvat*

„Az emberek bolondulnak az érzékielégítésért, és nem tudják, hogy a szenvedésekkel teli jelen test múltbeli gyümölcsöző cselekedetük eredménye. Habár ez a test ideiglenes, mégis sokféleképpen és állandóan bajt okoz. Ezért nem jó az érzékek kielégítéséért cselekedni. Az ember élete kudarcnak tekinthető mindaddig, míg nem tudakozódik a gyümölcsöző eredményekért végzett munka természetéről. Addig, amíg mélyre süllyed az érzékielégítésben, egyik testből a másikba kell vándorolnia. Habár az elme talán elmerül a gyümölcsöző tettekben, és a tudatlanság befolyása alatt áll, mégis szeretetet kell kifejlesztenie Vāsudeva odaadó szolgálata iránt. Csakis akkor nyílik lehetőség arra, hogy az ember kiszabaduljon az anyagi lét rabságából.” (*Bhāg.* 5.5.4-6.)

Maga a *jñāna* (vagyis az a tudás, miszerint nem az anyagi test az énünk, hanem a szellemi lélek) tehát nem elegendő a felszabaduláshoz. *Cselekedni* kell a lélek helyzete szerint, különben nem szabadulhatunk ki az anyagi rabságból. A Kṛṣṇa-tudatban való munkálkodás azonban nem a gyümölcsöző cselekvés sikkján történik. A teljes tudással végzett tettek elősegítik az igazi tudásban való haladást. Kṛṣṇa-tudat nélkül maga a gyümölcsöző tettekről történő lemondás valójában nem tisztítja meg a feltételekhez kötött lélek elméjét. Mindaddig kényszerítve vagyunk a gyümölcsöző munka sikkján cselekedni, amíg elménk nem tiszta. De a Kṛṣṇa-tudatbeli munka automatikusan megment a gyümölcsöző tettek végeredményétől, úgyhogy nem szükséges az anyagi síkra való újbóli alászállás. Ezért a Kṛṣṇa-tudatbeli cselekedet mindig felsőbbrendű a pusztá lemondásnál, ez utóbbi állandóan maga után vonja a visszaesés veszélyét. Śrīla Rūpa Gosvāmī a *Bhakti-rasāmṛta-sinḍhu* című művében megerősíti a Kṛṣṇa-tudat nélküli lemondás tökéletlenségét:

*prāpañcikatayā buddhyā hari-sambandhi-vastunaḥ
mumukṣubhiḥ parityāgo vairāgyam phalgu kathyate*

„Ha a felszabadulásra sóvárgó személyek lemondanak olyan dolgokról, amik bár anyagiak, mégis kapcsolatban állnak az Istenség Legfelsőbb Személyiségével, akkor ezt hiányos lemondásnak nevezik.” (*Brs.* 1.2.256.) A lemondás akkor teljes, ha azzal a tudattal történik, hogy minden létező Śrī Kṛṣṇa tulajdona. Ezért senki se követeljen birtokjogot semmi felett. Meg kell értenünk, hogy valójában semmi sem a miénk. Így pedig hogyan is beszélhetnénk lemondásról? Aki tudatában van annak, hogy minden Kṛṣṇa tulajdona, az mindig lemondással él, mert ha Kṛṣṇa az egyedüli birtokló, akkor mindent az Ő szolgálatában kell alkalmazni. A Kṛṣṇa-tudatbeli cselekvés e tökéletes formája sokkal jobb, mint a māvāvādī iskola sannyāsijának bármilyen fokú, mesterkéltn lemondása.

3. VERS

ज्ञेयः स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति ।
निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं बन्धात्प्रमुच्यते ॥ ३ ॥

*jñeyah sa nitya-sannyāsi
yo na dveṣṭi na kāṅkṣati
nirdvandvo hi mahā-bāho
sukham bandhāt pramucyate*

jñeyah—tudni kell; *saḥ*—ő; *nitya*—mindig; *sannyāsī*—a lemondott élet rendjében élő; *yaḥ*—aki; *na*—sohasem; *dveṣṭi*—gyűlöl; *na*—sem; *kā-nikṣati*—vágyakozik; *nirvandvaḥ*—mentes minden ellentétpártól; *hi*—bizonyára; *mahā-bāho*—óh, erőskarú; *sukham*—boldogan; *bandhāt*—a kötelékekből; *pramucyate*—teljesen felszabadul

FORDÍTÁS

Óh, erőskarú Arjuna, mindig sannyāsiként él az, aki nem vágyakozik munkája gyümölcseire, és nem is gyűlöli őket. Az ilyen mentes az ellentétpároktól, könnyen legyőzi az anyagi kötelékeket, és teljesen felszabadul.

MAGYARÁZAT

Aki teljesen Kṛṣṇa-tudatú, az mindig a lemondásnak megfelelően (sannyāsiként) él, mert nem gyűlöli, és nem is kívánja tettei eredményeit. Az ilyen, életét Kṛṣṇa transzcendentális szerető szolgálatának szentelt, lemondással élő ember teljesen képzett a tudásban, mert ismeri a Kṛṣṇához fűződő eredeti helyzetét. Nagyon is jól látja, hogy Kṛṣṇa az egész, ő pedig az egész szerves része. Az ilyen tudás tökéletes, mert minőségileg és mennyiségileg is helyes. A Kṛṣṇával való egység elmélete helytelen, hiszen a rész nem lehet egyenlő az egészszel. A helyes transzcendentális tudás tehát a következő: minőségileg egyek vagyunk Kṛṣṇával, de mennyiségileg különbözünk Tőle. Ez az igaz transzcendentális tudás teljessé teszi az embert, aki azután semmire sem fog vágyakozni, és semmi miatt nem fog bánkódni. Elméje mentes lesz a kettősségektől, mert — bármit is csináljon — Kṛṣṇáért tesz mindent. Azután, hogy elrugaszkodott a kettősségek sikjéről, felszabadul még evilági, anyagi életében.

4. VERS

साङ्ख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः ।
एकमप्यास्थितः सम्यग्भयोर्विन्दते फलम् ॥ ४ ॥

sāṅkhya-yogau pṛthag bālāḥ
pravadanti na paṇḍitāḥ
ekam apy āsthitāḥ samyag
ubhayaṃ vindate phalam

sāṅkhya—az anyagi világ analitikus tanulmányozása; *yogau*—az odaadó szolgálatban végzett munka; *pṛthag*—különböző; *bālāḥ*—kevesbé értel-

mesek; *pravadanti*—beszélnek; *na*—sohasem; *paṇḍitāḥ*—a nagy tudásúak; *ekam*—egyben; *api*—habár; *āsthitaḥ*—vannak; *samyak*—teljes; *ubhayaḥ*—kettő közül; *vindate*—élvez; *phalam*—eredményt

FORDÍTÁS

Csak a tudatlanok mondják, hogy az odaadó szolgálat (karma-yoga) különbözik az anyagi világ analitikus tanulmányozásától, a sāṅkhyától. A nagy tudásúak szerint, aki helyesen halad a két út egyikén, az mindkettő eredményét elnyeri.

MAGYARÁZAT

Az anyagi világ analitikus tanulmányozásának célja a lét lelkének felfedezése, mely nem más, mint Viṣṇu, vagyis a Felsőlélek. A Śrī Kṛṣṇa iránti odaadó szolgálattal együtt jár a Felsőlélek szolgálata. Az első feladat: megtalálni a fa gyökerét; megöntözni azt a második. A *sāṅkhya* filozófia valódi tanulója megtalálja az anyagi világ gyökerét, Viṣṇut, majd tökéletes tudásban az Ő szolgálatának szenteli magát. Ezért nincs lényeges különbség a kettő között, hiszen mindegyik célja Viṣṇu. Akik nem ismerik a végső eredményt, azt mondják, hogy a *sāṅkhya* és a *karma-yoga* szándéka nem ugyanaz. De a bölcs tudja, hogy a két különböző folyamatnak Viṣṇu a közös célja.

5. VERS

यत्साङ्ख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ।
एकं साङ्ख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥ ५ ॥

yat sāṅkhyaiḥ prāpyate sthānam
tad yogair api gamyate
ekam sāṅkhyam ca yogam ca
yaḥ paśyati sa paśyati

yat—ami; *sāṅkhyaiḥ*—a *sāṅkhya* filozófia által; *prāpyate*—elérhető; *sthānam*—hely; *tad*—azt; *yogaiḥ*—az odaadó szolgálat által; *api*—is; *gamyate*—elérhető; *ekam*—egy; *sāṅkhyam*—analitikus tanulmányozás; *ca*—és; *yogam*—odaadással végzett cselekedet; *ca*—és; *yaḥ*—aki; *paśyati*—látja; *saḥ*—ő; *paśyati*—valóban lát

FORDÍTÁS

Aki tudja, hogy odaadó munkával is elérhető az, ami lemondással, s aki ezért a munka és a lemondás útját egynek látja — az valóban lát.

MAGYARÁZAT

A filozófiai kutatás igazi szándéka az élet végső céljának felfedezése. Miután az önmegvalósítás az élet végső célja, ezért nincsen különbség a két folyamat végkövetkeztetése között. A *sāṅkhya* filozófiai kutatás által arra a megállapításra jut az ember, hogy az élőlény nem az anyagi világ, hanem a Legfelsőbb lélekegész szerves része. Következésképpen a léleknek semmi köze az anyagi világhoz. Tetteinek a Legfelsőbbel kell kapcsolatban állnia. Akkor van valójában eredeti helyzetében, ha a Kṛṣṇa-tudatban cselekszik. A *sāṅkhya* első szakaszában el kell különülni az anyagtól, az odaadó yoga folyamatban pedig a Kṛṣṇa kedvéért végzett munkához kell ragaszkodni. A valóságban mindkét folyamat egyforma, bár külsőleg úgy tűnik, az egyik elkülönülést, míg a másik ragaszkodást alkalmaz. Az anyagtól való elkülönülés azonban ugyanaz, mint a Kṛṣṇához való ragaszkodás. Aki képes ezt látni, az valóban lát.

6. VERS

संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ।
योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥ ६ ॥

*sannyāsas tu mahā-bāho
duḥkham āptum ayogataḥ
yoga-yukto munir brahma
na cireṇādhigacchati*

sannyāsaḥ—az élet lemondott rendje; *tu*—de; *mahā-bāho*—óh, erőskarú; *duḥkham*—szenvedés; *āptum*—sújtva; *ayogataḥ*—odaadó szolgálat nélkül; *yoga-yuktaḥ*—az odaadó szolgálatot végző; *munih*—gondolkodó; *brahma*—Legfelsőbb; *na*—nélkül; *cireṇa*—késedelem; *adhigacchati*—elér

FORDÍTÁS

Az ember mindaddig nem lehet boldog egyedül a tettekről való lemondás által, míg odaadással nem szolgálja az Urat. Az ilyen munkától megtisztult bölcsek késedelem nélkül elérik a Legfelsőbbet.

MAGYARÁZAT

Kétféle sannyási van: a māvādi, aki a *sāṅkhya* filozófiát tanulmányozza, és a vaiṣṇava sannyási, aki a *Vedānta-sūtrák* természetes magyarázatát tartalmazó *Bhāgavatam* filozófiának él. A māvādi sannyāsik is tanulmányozzák a *Vedānta-sūtrákat*, de saját magyarázatukat, a Śaṅkarācārya által irt *Śārīraka-bhaṣyāt* használják. A *Bhāgavata* iskola tanítványai a *pāñcarātrikī* előírások szerint Isten odaadó szolgálatának élnek, és ezért sokféle elfoglaltságuk van. A vaiṣṇava sannyāsiknak semmi közük sincs az anyagi tettekhez, ám az odaadó szolgálatban különféle munkát végeznek. A *sāṅkhyāt* és *Vedāntāt* tanulmányozó spekuláló māvādi sannyāsik viszont nem ismerik Kṛṣṇa transzcendentális szolgálatának gyönyöreit. Tanulmányaik unalmassá teszik őket, így néha belefáradnak a Brahmanról való spekulálásba, s kellő tudás nélkül a *Śrīmad-Bhāgavatam*nál keresnek menedéket. Következésképpen a *Śrīmad-Bhāgavatam* tanulmányozásakor nehézséget tapasztalnak. Üres spekulációjuk és erőltetett, személytelen magyarázataik mind hasznavehetetlenek. Az odaadó szolgálatot végző vaiṣṇava sannyāsik ellenben boldogok transzcendentális kötelességeik végrehajtása közben, és garantált az Isten birodalmába való bejutásuk. A māvādi sannyāsik néha visszaesnek az önmegvalósítás útjáról, és ismét anyagi tettekhez folyamodnak. Ezek a tettek filantropikusak, vagy altruisták, ám mégis anyagiak. A végkövetkeztetés: a Kṛṣṇa-tudatban dolgozók helyzete jobb a Brahmanról spekuláló sannyāsikénál, habár sok születés után az utóbbiak is Kṛṣṇa-tudatúak lesznek.

7. VERS

योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥ ७ ॥

yoga-yukto viśuddhātmā
vijitātmā jiteन्द्रियाḥ
sarvabhūta-ātmabhūta-ātmā
kurvann api na lipyate

yoga-yuktaḥ—odaadó szolgálatot végezve; *viśuddha-ātmā*—a megtisztult lélek; *vijita-ātmā*—önfegyelmezett; *jita-indriyaḥ*—legyőzte az érzékeket; *sarvabhūta-ātmabhūta-ātmā*—jószívű minden élőlényel szemben; *kurvan api*—habár dolgozik; *na*—sohasem; *lipyate*—kötődik

FORDÍTÁS

Az elméjén és érzékein uralkodó, odaadással dolgozó tiszta lélek kedvel mindenkit, és mindenki kedveli őt. Az ilyen embert, bár állandóan dolgozik, sohasem kötik tettei.

MAGYARÁZAT

A felszabadulás útján a Kṛṣṇa-tudat által haladó kedvel minden élőlényt, és minden élőlény kedveli őt. Ez Kṛṣṇa-tudatának köszönhető. Az ilyen személy egy élőlényt sem lát különállónak Kṛṣṇától, mint ahogyan a fa levelei és ágai sem különböznek a fától. Tudja jól, hogy a fa gyökerét öntözve a víz eljut minden levélhez és ághoz, a gyomor táplálása pedig automatikusan látja el energiával az egész testet. Aki a Kṛṣṇa-tudatban dolgozik, az mindenki javát szolgálja, ezért őt mindenki szereti. Munkájával mindenki elégedett, ezért tudata tiszta. Ebből következik, hogy teljesen ura elméjének, s így érzékei felett is győzedelmes. A Kṛṣṇától való eltérésre nincs eshetőség, mert elméje mindig Kṛṣṇában horgonyzik. Az sem valószínű, hogy érzékeit mással foglalja le, mint az Ó szolgálatával. Semmi mást nem akar hallani, csak a Kṛṣṇával kapcsolatos témát. Egyedül Óneki felajánlott ételt akar fogyasztani, mást nem, és csak olyan helyre akar utazni, ami kapcsolatos Kṛṣṇával; ezért érzékei fegyelmeztettek. Az érzékein uralkodni tudó pedig nem sérthet meg senkit.

Most valaki megkérdezhetné: „De akkor miért volt Arjuna agresszív (a csatában) másokkal szemben? Talán nem volt Kṛṣṇa-tudatú?” Arjuna viselkedése csupán felszínét tekintve volt sértő, mert — mint a Második Fejezet ezt már megmagyarázta — a csatatéren összegyűlt harcosok mind folytatják egyéni életüket, hiszen a lelket nem lehet elpusztítani. Lelkileg tehát senkit sem öltek meg a kuruksetrai csatamezőn, a harcosok csupán „öltözéküket” cserélték fel egy másikra, a személyesen jelenlévő Kṛṣṇa utasítására. A kuruksetrai csatatéren küzdő Arjuna tehát valójában egyáltalán nem harcolt, mindössze Kṛṣṇa utasításait hajtotta végre teljes Kṛṣṇa-tudatban. Az ilyen személyt sohasem kötik a munka visszahatásai.

8-9. VERS

नैव किञ्चित्करोमीति युक्तो मन्येत तच्चवित् ।
पश्यञ्शृण्वन्स्पृशञ्जिघ्रन्नभ्रन्गच्छन्स्वपन्श्वसन् ॥ ८ ॥

प्रलपन्विसृजन्तृद्भुन्मिषबिमिषत्रपि ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥ ९ ॥

*naiva kiñcit karomīti
yukto manyeta tattva-vit
paśyañ śṛṇvan sprśaṅ jighraṅ
aśnan gacchan svapan śvasan*

*pralapan viśṛjan grhṇann
unmiṣan nimiṣann api
indriyāṅindriyārtheṣu
vartanta iti dhārayan*

na—sohasem; *eva*—bizonyára; *kiñcit*—bármit; *karomi*—cselekszem; *iti*—ily módon; *yuktaḥ*—az Isteni tudatban dolgozó; *manyeta*—gondolkodik; *tattvavit*—az igazságot ismerő; *paśyan*—látván; *śṛṇvan*—hallván; *sprśan*—érintvén; *jighran*—szagolván; *aśnan*—evés közben; *gacchan*—menet közben; *svapan*—álmában; *śvasan*—lélegzés közben; *pralapan*—beszéd közben; *viśṛjan*—feladván; *grhṇan*—elfogadván; *unmiṣan*—kinyitva; *nimiṣan*—becsukva; *api*—ennek ellenére; *indriyāṅi*—az érzékek; *indriyārtheṣu*—érzékkielégítésben; *vartante*—hadd tegyenek; *iti*—így; *dhārayan*—véli

FORDÍTÁS

Az Isteni tudatban élő, bár lát, hall, érint, szagol, eszik, mozog, alszik és lélegzik, mindig tudja, hogy ő maga tudajdonképpen nem tesz semmit. A beszéd, ürités, elfogadás, a szem kinyitása és behunyása közben állandóan tudatában van annak, hogy csupán az anyagi érzékek foglalkoznak tárgyaikkal, ezért felettük áll.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személynek tiszta léte van, következésképpen semmi köze az olyan munkához, ami az öt azonnali és távoli okkal, névszerint a cselekvővel, a munkával, a helyzettel, az erőfeszítéssel és a szerencsével kapcsolatos. Ez azért van így, mert Kṛṣṇa transzcendentális szerető szolgálatában él. Habár úgy tűnik, hogy testével és érzékeivel cselekszik, mindig tudatos eredeti helyzetéről, amelyet lelki tettek jellemeznek. Anyagi felfogásban élve az érzékek a maguk kielégítésében tevékenykednek, de a Kṛṣṇa-tudatban Kṛṣṇa érzékei kielégítésén fáradoznak. Ezért a Kṛṣṇa-

tudatú személy mindig független, bár látszatra kapcsolatot tart fenn az érzékek tárgyaival. A látás, hallás, beszéd, ürités stb. a cselekvő érzék-szervek tevékenységei. A Kṛṣṇa-tudatú személyt sohasem befolyásolják az érzékek cselekedetei. Csakis az Ő szolgálatában munkálkodik, mert tudja, hogy Kṛṣṇa örökös alárendeltje.

10. VERS

ब्रह्मण्याघाय कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा करोति यः ।
लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा ॥१०॥

*brahmaṇya ādhāya karmāṇi
saṅgam tyaktvā karoti yaḥ
lipyate na sa pāpena
padma-patram ivāmbhasā*

brahmaṇi—az Istenség Legfelsőbb Személyiségének; *ādhāya*—meghódol; *karmāni*—minden munkával; *saṅgam*—ragaszkodást; *tyaktvā*—feladván; *karoti*—végzi; *yaḥ*—aki; *lipyate*—befolyásolt; *na*—sohasem; *saḥ*—ő; *pāpena* —bűnök által; *padma-patram*—lótuszlevél; *iva*—mint; *ambhasā*—a vízben

FORDÍTÁS

Aki ragaszkodás nélkül végzi kötelességét, és minden eredményt átad az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, azt nem éri bűn, mint ahogyan a víz sem éri a lótuszlevelet.

MAGYARÁZAT

A *brahmaṇi* szó itt a Kṛṣṇa-tudatra utal. A materiális világ az anyagi természet, szaknyelven a *pradhāna* három kötőerejének totális megnyilvánulása. A védikus himnuszok (mint pl. *sarvam etad brahma; Māṇḍūkya-Upaniṣad* 2. — *tasmād etad brahma nāma-rūpam annam ca jāyate; Muṇḍaka-Upaniṣad* 1.1.9.) és a *Bhagavad-gītā* Tizenegyedik Fejezetének harmadik verse (*mama yonir mahad brahma*) arra utalnak, hogy az anyagi világban minden Brahman megnyilvánulása, s habár az okozatok eltérően valósulnak meg, mégsem különböznek az októl. Az *Īsopaniṣad* szerint minden a Legfelsőbb Brahmanhoz, Kṛṣṇához kapcsolódik, ezért minden kizárólag az Övé (*Īśo*. 1. mantra). Aki teljesen belátja, hogy Kṛṣṇa a birtokosa mindennek, ezért minden az Övé, s hogy

éppen emiatt mindent Kṛṣṇa szolgálatában kell alkalmazni, annak természetesen semmi köze tettei eredményéhez, legyenek azok jók vagy rosszak.

Az emberi test Isten ajándéka, általa sajátos cselekedeteket végeztünk. Azt is lehet foglalkoztatni a Kṛṣṇa-tudatban, és akkor a bűnös tettek nem szennyezik be, ahogyan a vízben élő lótusz levele is száraz marad. Śrī Kṛṣṇa azt mondja a *Bhagavad-gītā*-ban: „Hódolj meg minden munkával Énelöttem!” (*mayi sarvāṇi karmāṇi sannyasya*; 3.30.) A végkövetkeztetés szerint: aki nem Kṛṣṇa-tudatú, az abban a felfogásban cselekszik, hogy az érzékek és az anyagi test az éne, míg a Kṛṣṇa-tudatú személy a helyes tudás szerint végzi munkáját, mely szerint a test Kṛṣṇa tulajdona, s ezért azt az Ő szolgálatában kell alkalmazni.

11. VERS

कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि ।
योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥११॥

*kāyena manasā buddhyā
kevalair indriyair api
yoginaḥ karma kurvanti
saṅgam tyaktvātma-śuddhaye*

kāyena—testtel; *manasā*—elmével; *buddhyā*—értelemmel; *kevalaiḥ*—megtisztult; *indriyaiḥ*—érzékkel; *api*—még azzal is; *yoginaḥ*—a Kṛṣṇa-tudatú személyek; *karma*—tettek; *kurvanti*—végeznek; *saṅgam*—ragaszkodást; *tyaktvā*—feladván; *ātma*—önvaló; *śuddhaye*—megtisztításra

FORDÍTÁS

A yogik feladják a ragaszkodást, s csakis a megtisztulás kedvéért cselekednek testükkel, elméjükkel, értelmükkel vagy akár az érzékeikkel.

MAGYARÁZAT

Ha a Kṛṣṇa-tudatban, Kṛṣṇa érzékeinek kielégítéséért cselekszünk, akkor a test, elme, értelem, sőt még az érzékek is megtisztulnak az anyagi szennyeződéstől. A Kṛṣṇa-tudatú személy cselekedeteinek nincsenek visszahatásai. Ezért a Kṛṣṇa-tudatban könnyen lehet végezni a megtisztított tetteket, melyeket általában *sadācāra* néven ismernek. Śrīla Rūpa Gosvāmi így ír erről a *Bhakti-rasāmṛta-sindhujában*:

*ihā yasya harer dāsye karmaṇā manasā girā
nikhīlāsv apy avasthāsu jīvanmuktaḥ sa ucyate*

„A Kṛṣṇa-tudatban (vagyis Kṛṣṇa szolgálatában) testével, elméjével, értelmével és szavaival cselekvő, bár oly sokféle anyagi tettel foglalkozik, már ebben az anyagi világban felszabadult.” (1.2.187.)

Hamis egoja nincs, vagyis tudja, hogy ez az anyagi test nem az igazi énje, s nem is tulajdona. Ő maga és a test is Kṛṣṇaé. Ha mindenét, vagyis a testét, elméjét, értelmét, beszédét, életét, vagyonát stb. Kṛṣṇa szolgálatába állítja, akkor azon nyomban összekapcsolódik Ővele. Megválik attól a hamis egótól, ami az embert arra készíti, hogy testének vagy más egyébnek higgye magát, így minőségileg egy lesz Kṛṣṇával. Ez a Kṛṣṇa-tudat tökéletes állapota.

12. VERS

युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम् ।
अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते ॥१२॥

*yuktaḥ karma-phalaṁ tyaktvā
śāntim āpnoti niṣṭhikīm
ayuktaḥ kāma-kāreṇa
phale saktō nibadhyate*

yuktaḥ—aki odaadó szolgálatban él; *karma-phalam*—a munka gyümölcsait; *tyaktvā*—feladván; *śāntim*—tökéletes békét; *āpnoti*—elér; *niṣṭhikīm*—rendíthetetlen; *ayuktaḥ*—aki nem Kṛṣṇa-tudatú; *kāma-kāreṇa*—a munka eredményének élvezetéért; *phale*—eredményéhez; *saktaḥ*—ragaszkodó; *nibadhyate*—kötve lesz

FORDÍTÁS

A rendíthetetlen, odaadó lélek tökéletes békét ér el, mert minden tette eredményét Énnem ajánlja fel. De aki nem él harmóniában az Abszolúttal, s munkája gyümölcseire sóvárog, az rabja lesz cselekedeteinek.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú és a testi-tudatú személy között az a különbség, hogy az előbbi Kṛṣṇához kötődik, míg a másik tettei eredményeihez. Aki ragaszkodik Kṛṣṇához, és csakis Őneki dolgozik, az minden bizonnyal felszabadult

személy, aki nem vágyódik a gyümölcsöző jutalmakra. A *Srīmad-Bhāgavatam* a munka eredménye utáni sóvárgást azzal magyarázza, hogy az ember a kettősség-felfogásban cselekszik, vagyis anélkül, hogy tudna az Abszolút Igazságról. Kṛṣṇa a Legfelsőbb Abszolút Igazság, az Istenség Személyisége. A Kṛṣṇa-tudatban nincsenek kettősségek. Minden létező Kṛṣṇa energiájának terméke, Kṛṣṇa pedig teljesen jó. Ezért a Kṛṣṇa-tudatban végzett tettek abszolút sikon vannak, transzcendentálisak és nincsenek anyagi következményeik. Így a Kṛṣṇa-tudatú embert béke tölti el, nem úgy azt, akit az érzékielégítés nyereségelhajzásra sarkall. A Kṛṣṇa-tudat titka: egyedül a Kṛṣṇával kapcsolatos lét ad igazi békét és félelménküliséget.

13. VERS

सर्वकर्माणि मनसा संन्यस्यास्ते सुखं वशी ।
नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन् ॥१३॥

*sarva-karmāṇi manasā
sannyasyāste sukham vaśī
nava-dvāre pure dehī
nāiva kurvan na kārayan*

sarva—minden; *karmāṇi*—tett; *manasā*—az elme által; *sannyasya*—feladván; *āste*—marad; *sukham*—boldogság; *vaśī*—aki önfegyelmezett; *nava-dvāre*—a kilenc kapusban; *pure*—városban; *dehī*—a megtestesült lélek; *na*—sohasem; *eva*—bizonyára; *kurvan*—bármit tesz; *na*—nem; *kārayan*—okoz

FORDÍTÁS

Amikor a megtestesült lélek fegyelmezi természetét, és elméjében lemond minden tettről, akkor boldogan pihen a kilenckapus városban [az anyagi testben]. Nem cselekszik ő, s nem is oka az anyagi tetteknek.

MAGYARÁZAT

A megtestesült lélek egy kilenc kapuval rendelkező városban él. A természet sajátos kötőerői önműködően irányítják e képletes „várost”, vagyis a test cselekedeteit. A lélek, bár alárendelte magát a test feltételeinek, ha úgy akarja, túljuthat azokon. Szenvedése annak tudható be, hogy megfélemedezett felsőbb természetéről, s ezért az anyagi testtel azonosítja

magát. A Kṛṣṇa-tudat segítségével visszanyerheti eredeti helyzetét, s megszabadulhat az anyagi testtől. Így a Kṛṣṇa-tudat elkezdésével rögtön és teljesen elkülönül a testi cselekedetektől. Az ilyen fegyelmezett személy, aki változtatott felfogásán, boldogan él a kilenckapus városban. A *Śvetāśvartara-Upaniṣad* (3.18.) eképpen ír erről:

*nava-dvāre pure dehī hamso lelāyate bahiḥ
vaśī sarvasya lokasya sthāvarasya carasya ca*

E vers szerint az Istenség Legfelsőbb Személyisége (a Paramātmā), a világegyetem összes lényének irányítója az élőlények testében él. A testnek kilenc kapuja van: két szem, két orrlyuk, két fül, száj, végbél és nemi szerv. Feltételekhez kötött állapotában az élőlény a testtel azonosítja magát, ám még megtestesült létében is szabad lehet, mint az Úr, ha visszanyeri eredeti, lelki azonosságát.

A Kṛṣṇa-tudatú személy ezért mentes az anyagi test külső és belső tetteitől is.

14. VERS

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ।
न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥१४॥

*na kartṛtvam na karmāṇi
lokasya sṛjati prabhuḥ
na karma-phala-samyogam
svabhāvas tu pravartate*

na—sohasem; *kartṛtvam*—tulajdonjog; *na*—sem; *karmāṇi*—tettek; *lokasya*—az embereké; *sṛjati*—teremt; *prabhuḥ*—a test városának ura; *na*—sem; *karma-phala*—aettek gyümölcsei; *samyogam*—kapcsolatot; *svabhāvaḥ*—az anyagi természet kötőerői; *tu*—de; *pravartate*—végez

FORDÍTÁS

A megtestesült lélek, a test városának ura nem hoz létre tetteket, nem készíti cselekvésre az embereket, és a munka gyümölcseit sem ő teremti meg; mindezt az anyagi természet kötőerői végzik.

MAGYARÁZAT

A Hetedik Fejezet megmagyarázza, hogy az élőlény természete megegyezik a Legfelsőbb Személyével, vagyis különbözik az anyagtól, amely Kṛṣṇa alsóbbrendű energiája. A felsőbbrendű természettel bíró élőlény valamiképpen időtlen idők óta kapcsolatban van az anyagi világgal. A lélek ideiglenes testhez, anyagi lakhelyhez jut, s ez az oka a különböző tetteknek és azok eredményeinek, visszahatásainak. Ilyen feltételekhez kötött atmoszférában élve az élőlény szenved a test tetteinek visszahatásaitól, mivel oktalanságában a testtel azonosítja magát. A már régen szerzett tudatlanság okozza a testi és lelki fájdalmat. Mihelyt az élőlény felülemelkedik a test cselekedetein, rögtön megszabadul a visszahatásoktól is. Míg a test városában tartózkodik, úgy tűnik, hogy ő az úr és irányító, ám valójában sem nem tulajdonosa, sem pedig nem irányítója a test tetteinek és azok visszahatásainak. Keményen küzd a létért az anyag óceánjának kellős közepén. A hullámok ide-oda taszítják, miközben ő tehetetlenül vergődik. A legjobb módszer, amely által kikerülhet ebből a veszélyes helyzetből: a transzcendentális Kṛṣṇa-tudat. Egyedül csak az mentheti őt meg az összes bajtól.

15. VERS

नादत्ते कस्य चित्पापं न चैव सुकृतं विभुः ।
अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः ॥१५॥

*nādatte kasyacit pāpaṁ
na caiva sukṛtaṁ vibhuḥ
ajñānenāvṛtaṁ jñānaṁ
tena muhyanti jantavaḥ*

na—sohasem; *ādatte*—elfogad; *kasyacit*—bárkiét; *pāpaṁ*—bűnt; *na*—sem; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *sukṛtaṁ*—jámbor tetteket; *vibhuḥ*—a Legfelsőbb Úr; *ajñānena*—tudatlanságtól; *āvṛtaṁ*—fedett; *jñānaṁ*—tudás; *tena*—attól; *muhyanti*—megzavarodnak; *jantavaḥ*—az élőlények

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Lélek nem vállalja magára senki jó vagy bűnös cselekedetét. A megtettesült lényeket azonban megtéveszti az a tudatlanság, amely befedi igazi tudásukat.

MAGYARÁZAT

A szanszkrit *vibhuḥ* szó a Legfelsőbb Úrra utal, aki teljes, végnélküli tudással, bőséggel, erővel, hírrrel, szépséggel és lemondással rendelkezik. Ő mindig elégedett Önmagában; a bűnös vagy jó cselekedetek nem háborgatják. Ő egy élőlény számára sem teremt sajtáságos helyzetet. A tudatlanságtól megtévesztett élőlény az, aki egy bizonyos létkörülménybe kívánczik, s így kezdődik el a tett és visszahatás lánc. Az élőlény a felsőbbrendű természethez tartozik, ezért teljes tudással rendelkezik. Korlátolt hatalma révén azonban hajlamos arra, hogy a tudatlanság befolyása alá kerüljön. Isten mindenható, ám az élőlény nem. Kṛṣṇa *vibhu*, vagyis mindentudó, míg az élőlény *aṇu*, vagyis atomnyi. Miután az élőlény élő lélek, ezért módjában áll, hogy szabad akarata szerint kívánjon bármit. Vágyát csakis a mindenható Kṛṣṇa teljesítheti. Ha az élőlényt megtévesztik vágyai, Kṛṣṇa beleegyezik azok teljesítésébe, ám sohasem lesz felelős a kívánt sajtáságos helyzet tetteiért és azok visszahatásaiért. Ebben az illuzórikus állapotban az élőlény a körülményes anyagi testtel azonosítja magát, s alárendeltjévé válik az élet ideiglenes bajainak és örömeinek. Kṛṣṇa Paramātmaként, vagyis Felsőlélekként az élőlény állandó társa, ezért képes megérteni az egyéni lélek vágyait, ahogyan a virághoz közel álló képes megérezni annak illatát. A vágy az élőlény kötődésének finom-fizikai formája. A Felsőlélek az élőlény érdemei szerint hajtja végre annak kívánságait. „Ember tervez, Isten végez.” Más szóval az ember nem mindenható saját vágyai betöltésében. Kṛṣṇa azonban képes teljesíteni minden óhajt, s mert semleges mindenkivel szemben, nem avatkozik bele a parányi, de független élőlények kéréseibe. Ha azonban valaki Kṛṣṇát kívánja, arról Ő külön gondoskodik, s lelkesíti szándékában, hogy elérhesse Őt, s örökre boldog legyen. A védikus himnuszok ezért kijelentik:

*eṣa hy eva sādhu karma kārayati tam yamebhyo lokebhya unninīṣate
eṣa u evāsādhu karma kārayati tam yamadho ninīṣate*

*ajño jantur anīṣo'yam ātmanaḥ sukha-duḥkhayoḥ
īśvara-prerito gacchet svargaṁ vāśvabhram eva ca*

„A Legfelsőbb Személy jámbor tettekkel foglalkoztatja az élőlényt, hogy az fejlődhessen, és bűnös tettekkel, hogy a pokolba kerülhessen. Az élőlény saját boldogságának és boldogtalanságának függvénye. A Legfelsőbb akarata szerint eljuthat a mennybe vagy a pokolba, ahogyan a szél is elsodorhatja a felhőt.” (*Kuṣītaki-Brāhmaṇa Upaniṣad* 3.8.)

Ezért maga a megtestesült lélek okozza saját zavarodottságát, mert ősi idők óta kívánja elkerülni a Kṛṣṇa-tudatot. Következésképpen: bár az élőlény természetéből adódóan örökkévaló, gyönyörrel és tudással teli, parányi léte miatt megfélekedzik eredeti rendeltetéséről, vagyis Kṛṣṇa szolgálatáról, és így válik a tudatlanság rabjává. Ennek varázsa alatt teszi felelőssé a teremtőt feltételekhez kötött létéért. A *Vedānta-sūtra* ellenben így ír:

vaiṣaṃya-nairghṛṇye na sāpekṣatvāt tathā hi darśayati

„A látszat ellenére Isten nem gyűlöl, és nem is részesít előnyben senkit. Az Írások tanítása szerint az élőlények szenvedése és öröme karmájuknak tudható be.” (Vs. 2.1.34.)

16. VERS

ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ।
तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम् ॥१६॥

*jñānena tu tad ajñānam
yeṣāṃ nāśitam ātmanaḥ
teṣāṃ ādityavaj jñānam
prakāśayati tat param*

jñānena—tudással; *tu*—de; *tat*—azt; *ajñānam*—tudatlanság; *yeṣāṃ*—amiktól; *nāśitam*—széteszlik; *ātmanaḥ*—az élőlényé; *teṣāṃ*—övéké; *ādityavat*—mint a felkelő Nap; *jñānam*—tudás; *prakāśayati*—felfedi; *tat param*—Kṛṣṇa-tudatban

FORDÍTÁS

Ellenben amikor a tudatlanságot eloszlató tudás megvilágosítja az embert, akkor az felfed mindent, ahogyan a felkelő Nap is fényt vet mindenre.

MAGYARÁZAT

Akik elfelejtették Kṛṣṇát, azok minden bizonnyal tévhitben élnek, ellentétben a Kṛṣṇa-tudatú személyekkel, akiről ez egyáltalán nem mondható el. A *Bhagavad-gītā* szerint: *sarvaṃ jñāna-plavena...jñānāgniḥ sarva-karmāṇi...na hi jñānena sadṛśam*; Bg. 4.36-38. A tudást mindig nagyra becsülik. Hogyan lehet ezt tökéletesen elérni? Akkor juthat hozzá az ember, amikor meghódol Kṛṣṇa előtt, ahogyan a Hetedik Fejezet 19. verse is mondja:

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate*

Sok-sok születésen át való vándorlás után, amikor — tudása révén — az ember meghódol Kṛṣṇa előtt (vagyis amikor Kṛṣṇa-tudatúvá válik), minden világos lesz számára, ahogyan a felkelő Nap is bevilágít mindent. Az élőlényt számtalan tévhit zavarja. Például, Istennek képzeli magát, s ezzel a tudatlanság utolsó csapdájába esik. Mert ha az lenne, hogyan keríthetné hatalmába bármiféle tévedés? Megtévesztheti-e Istent valamely tévhit? Ha igen, akkor a tudatlanság, vagyis a Sátán hatalmasabb Nála.

Igazi bölcsességhez a teljesen Kṛṣṇa-tudatú személy által juthatunk. Az embernek ezért fel kell kutatnia egy ilyen hiteles lelki tanítómestert, s az ő felügyelete alatt meg kell tanulnia, hogy mi a Kṛṣṇa-tudat. A lelki tanítómester képes elűzni minden tudatlanságot, mint ahogyan a Nap képes eloszlatni a sötétséget. Lehet, hogy valaki teljesen tudatában van annak, hogy az éne nem azonos az anyagi testtel, hanem transzcendentális ahhoz képest, ám a lélek és a Felsőlélek között mégsem tud különbséget tenni. Ha meghódol egy tökéletes, hiteles, Kṛṣṇa-tudatú lelki tanítómester előtt, akkor mindent jól megérthet. Istenről és a Vele való kapcsolatunkról csak akkor szerezhetünk tudást, ha előbb találkozunk Isten képviselőjével. Az ilyen egyén sohasem állítja magát az Ő helyére (bár minden tiszteletet — ami Istennek jár — megadnak neki, mert ő az, aki tudással rendelkezik a Legfelsőbből). Meg kell tehát tanulnunk különbséget tenni Isten és az élőlények között.

A Második Fejezetben (2.12.) azt mondja Śrī Kṛṣṇa, hogy mindnyájan — tehát Ő is — egyéni személyek vagyunk. Azok voltunk a múltban, azok most, s a jövőben is azok maradunk mind, még a felszabadulás után is. Éjjel, a sötétben mindent egynek látunk, de napfelkelte után a valóságnak megfélelően érzékeljük a dolgokat. Az igazi tudás tehát nem más, mint az egyéniségünk lelki azonosítása életben.

17. VERS

तद्बुद्ध्यस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः ।
गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥१७॥

*tad-buddhayaś tad-ātmānaś
tan-niṣṭhāś tat-parāyaṇāḥ
gacchanty apunar-āvṛttim
jñāna-nirdhūta-kalmaṣāḥ*

tad-buddhayaḥ—akiknek értelme mindig a Legfelsőbbön függ; *tad-ātmānaḥ*—akiknek elméje mindig a Legfelsőbbön csüng; *tat-niṣṭāḥ*—akik csak a Legfelsőbbre gondolnak; *tat-parāyaṇāḥ*—akik Önála kerestek menedéket teljesen; *gacchanti*—mennek; *apunaḥ-āvṛttim*—felszabadulás; *jñāna*—tudás; *nirdhūta*—megtisztult; *kalmaṣaḥ*—kétségek

FORDÍTÁS

Amikor az ember értelme, elméje, hite és menedéke mind szilárdan a Legfelsőbbben gyökerezik, akkor tökéletes tudása által teljesen megtisztult kétségeitől, és feltartóztatlanul halad a felszabadulás útján.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb Transzcendentális Igazság Śrī Kṛṣṇa. Az egész *Bhagavad-gītā* eköré a kijelentés köré csoportosul. Ezt tanítja a Védikus Irodalom valamennyi könyve. *Paratattva* a Legfelsőbb Valóságot jelenti, akit ismerői Brahmanként, Paramātmaként és Bhagavānként valósítanak meg. Bhagavān, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyisége az Abszolút legteljesebb, végső aspektusa. Nálánál nincsen magasabbrendű. Śrī Kṛṣṇa mondja:

*mattaḥ parataram nānyat
kiñcit asti dhanañjayaḥ*

„Nálamnál magasabbrendű igazság nincsen” (*Bg.* 7.7.). A személytelen Brahman is Kṛṣṇából árad: *brahmaṇo hi pratiṣṭhāham* (*Bg.* 14.27.). A Legfelsőbb Valóság ezért mindenképpen Kṛṣṇa. Akinek elméje, értelme, hite és menedéke állandón Kṛṣṇában van, más szóval aki teljesen Kṛṣṇa-tudatú, az már biztosan megtisztult valamennyi kétségétől, és a transzcendensből kiindulva tökéletes tudást szerez mindenről.

A Kṛṣṇa-tudatú személy meg tudja érteni száz százalékosan, hogy egyidejűleg azonosság és egyediség van Kṛṣṇában¹. Ilyen transzcendentális tudással felfegyverkezve rohamosan haladhat előre a felszabadulás útján.

1.) Vagyis: a lelkek minőségileg azonosak Kṛṣṇával, ugyanakkor különálló egyéniségük van nekik és Öneki is.

18. VERS

विद्याविनयसंपन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि ।
शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥१८॥

*vidyā-vinaya-sampanne
brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śvapāke ca
paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ*

vidyā—műveltség; *vinaya*—kedvesség; *sampanna*—teljesen felszerelve; *brāhmaṇe*—a brāhmaṇában; *gavi*—a tehénben; *hastini*—az elefántban; *śuni*—a kutyában; *ca*—és; *eva*—hizonyára; *śvapāke*—a kutyaevőben (a kasztonkivüliben); *ca*—külön-külön; *paṇḍitāḥ*—akik ilyen bölcsek; *sama-darśinaḥ*—egyenlőnek látva

FORDÍTÁS

A szerény bölc igaz tudása által egyenlőnek látja a tanult és alázatos brāhmaṇát, a tehenet, az elefántot, a kutyát és a kutyaevőt (kasztonkivülit) is.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személy nem tesz semmilyen különbséget a fajok vagy kasztok között. A brāhmaṇa és a kasztonkivüli szociális szemszögből nézve különbözhet egymástól; s a kutya, tehén vagy elefánt faj szerint, de a művelt transzcendentálista számára ezek a testi különbségek nem léteznek. Ez a felfogás a helyes, hiszen minden élőlénynek kapcsolata van a Legfelsőbb Úrral, aki teljes részaspektusában, mint Paramātmā mindenki szívében jelen van. Ez a nézet a Legfelsőbből képezi az igazi tudást. Ami pedig a különféle fajok vagy kasztok testi különbözőségét illeti, Isten mindegyikükhöz egyenlő módon kedves, mert minden élőlényt barátjának tekint, így — függetlenül az élőlény létkörülményeitől — Paramātmáként Ő jelen van a kasztonkivüli és a brāhmaṇa szívében is, bár e két test különbözik egymástól. A testek az anyagi természet különféle kötőerőinek fizikai termékei, viszont a testen belüli lélek és a Felsőlélek egyazon minőségű. Azonban a kettőjük között létező minőségi hasonlóság nem teszi őket mennyiségileg is egyenlővé, mivel az egyéni lélek csak egy sajátágos testben, míg a Paramātmā minden egyes testben jelen van. A Kṛṣṇa-tudatú személy valódi műveltsége révén tökéletesen tudja ezt, tehát mindenkit egyenlőnek lát. A lélek és a Felsőlélek

hasonlósága révén tudatos, örökkévaló és örömteljes. A különbség pedig: az egyéni lélek csak egy test korlátolt hatáskörén belül tudatos, míg a Felsőlélek így van minden testtel kapcsolatban, tehát az összes anyagi formában jelen van megkülönböztetés nélkül.

19. VERS

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः ।
निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद्ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥१९॥

*ihaiva tair jitaḥ sargo
yeṣāṃ sām̐ye sthitam̐ manaḥ
nirdoṣam̐ hi samam̐ brahma
tasmād brahmaṇi te sthitāḥ*

iha—ebben az életben; *eva*—bizonyára; *taiḥ*—általuk; *jitaḥ*—legyőzött; *sargaḥ*—születés és halál; *yeṣām*—akikéből; *sām̐ye*—nyugalom; *sthitam*—ilyen helyzetben; *manaḥ*—elme; *nirdoṣam*—hibátlan; *hi*—bizonyára; *samam*—egyensúlyban; *brahma*—a Legfelsőbb; *tasmāt*—ezért; *brahmaṇi*—a Legfelsőbbben; *te*—ők; *sthitāḥ*—helyezkednek

FORDÍTÁS

Akiknek elméje megállapodott a változatlanságban és az egyensúlyban, azok már legyőzték a születést és halált. Hibátlanok ők, mint Brahman, s így már Őbenne vannak.

MAGYARÁZAT

A fenti vers szerint az elme kiegyensúlyozottsága az önmegvalósítás ismertetőjele. Akik valóban elérték ezt a sikot, azokra úgy kell tekinteni, mint akik legyőzték az anyagi lét feltételeit, vagyis a születést és halált. Amíg az ember a testével azonosítja magát, addig feltételekhez kötött léleknek tekinthető, ám mihelyt felemelkedik — igazi éne megvalósítása által — a kiegyensúlyozottság szintjére, azonnál megszabadul a feltételekhez kötött élettől. Más szóval, többé nem lesz arra ítélve, hogy megszülessen az anyagi létben — a fizikai test halála után behatolhat a lelki világba. Isten hibátlan, mert Ő mentes a vonzódástól és gyűlölettől. Hasonlóan, az élőlény is hibátlanná lesz, ha megtisztul ezektől, s így alkalmassá válik a lelki világba való belépésre. Őrá, mint felszabadult személyre kell tekinteni. Ismertetőjeleiről az alábbi vers ír.

20. VERS

न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियम् ।
स्थिरबुद्धिरसंमूढो ब्रह्मविद्ब्रह्मणि स्थितः ॥२०॥

*na prahṛṣyet priyaṃ prāpya
nodvijet prāpya cāpriyam
sthira-buddhir asammūḍho
brahma-vid brahmaṇi sthitaḥ*

na—sohasem; *prahṛṣyet*—örvendezik; *priyam*—kellemeset; *prāpya*—elérve; *na*—nem; *udvijet*—izgatott; *prāpya*—elérve; *ca*—is; *apriyam*—kellemetlent; *sthira-buddhiḥ*—rendületlen értelmű; *asammūḍhaḥ*—megtéveszthetetlen; *brahma-vid*—aki tökéletesen ismeri a Legfelsőbbet; *brahmaṇi*—a Transzcendensben; *sthitaḥ*—megállapodott

FORDÍTÁS

Aki nem örvendezik, ha valami kellemes éri, s nem bánul a kellemetlenen, kinek értelme rendületlen; megtévesztethetetlen, és jártas az Istenről szóló tudományban, az már megállapodott a Transzcendensben.

MAGYARÁZAT

Ez a vers az énjét megvalósított személy jellemzőit írja le. Őt nem téveszti meg a hamis testi azonosság, igazi énjét nem egyezteti az anyagi testtel. Tudja nagyon jól, hogy ő az Istenség Legfelsőbb Személyiségének parányi része, egyéni lélek, aki különbözik a testtől. Éppen ezért nem örül semmi elérésén, s nem is bánkódik semmi elvesztésén, ami csak a testtel kapcsolatos. Az ilyen szilárd elmeállapotot hívják *sthira-buddhinak*, vagyis rendíthetetlen értelemnek. Őt tehát sohasem téveszti meg az az illuzórikus felfogás, amely a durva-fizikai testet hiszi az ember énjének. Nem fogadja el a testet örökkévalónak, és a lélek létét sem hagyja figyelmen kívül. Ez a tudás felemeli őt az Abszolút Igazság — névszerint a Brahman, Paramātmā és Bhagavān — teljes tudományának síkjára. Ily módon tisztán ismeri saját eredeti helyzetét, s nem próbál tévesen, minden tekintetben eggyé válni a Legfelsőbbel. Ezt hívják Brahman megvalósításnak, vagyis önmegvalósításnak, s ez a megállapodott tudat a Kṛṣṇa-tudat.

21. VERS

ब्राह्मस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम् ।
स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्रुते ॥२१॥

*bāhya-sparśeṣv asaktātmā
vindaty ātmani yat sukham
sa brahma-yoga-yuktātmā
sukham akṣayam aśnute*

bāhya-sparśeṣu—külsőleges érzéki gyönyörben; *asakta-ātmāna*—aki nem kötődik; *vindaty*—élvezi; *ātmani*—az önvalóban; *yat*—amit; *sukham*—boldogságot; *saḥ*—azt; *brahma-yoga*—a Brahmanra összpontosítva; *yukta-ātmā*—az önvalóval kapcsolatban; *sukham*—boldogságot; *akṣayam*—végtelent; *aśnute*—élvez

FORDÍTÁS

Az ilyen felszabadult személy nem vonzódik az anyagi érzéki élvezetekhez, sem a külső tárgyakhoz; csak az önvalóban leli örömét, s ezért mindig transzban van. Az énjét megvalósított ily módon határtalan boldogságot érez, mert figyelmét a Legfelsőbbre összpontosítja.

MAGYARÁZAT

Śrī Yāmunācārya, a Kṛṣṇa-tudat nagy bhaktája mondta:

*yadāvadhi mama cetah kṛṣṇa-padāravinde
nava-nava-rasa-dhāmanudyata rantum āsī
tadāvadhi bata nārī-saṅgame smaryamāne
bhavati mukha-vikāraḥ suṣṭu niṣṭhīvanam ca*

„Mióta elmémet Kṛṣṇa transzcendentális szerető szolgálatával foglalom le, egy örökké új, lelki gyönyört élvezek, ezért bármikor gondolok a nemi élvezetre, ajkaim legörbülnek az undortól, s köpök a gondolatra is.”

A *brahma-yogában*, vagy Kṛṣṇa-tudatban levő személy annyira elmélyül Isten szerető szolgálatában, hogy minden kedvét elveszíti az anyagi élvezetek után. A legnagyobb anyagi gyönyör a nemi élvezet. Az egész világ ennek varázsa alatt működik. A materialisták képtelenek enélkül dolgozni, számukra ez az indítóok. A Kṛṣṇa-tudatú személy ezzel ellentétben elkerüli a nemi élvezetet, s így egyre nagyobb energiával képes dolgozni. Ez a lelki

megvalósítás. Az önmegvalósítás és a nemi élvezet nem illenek egybe. A Kṛṣṇa-tudatú ember felszabadult lélek, ezért egyáltalán nem vonzódik semmilyen érzéki élvezethez sem.

22. VERS

ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते ।
आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः ॥२२॥

*ye hi saṁsparaśajā bhogā
duḥkha-yonaya eva te
ādy-antavantaḥ kaunteya
na teṣu ramate budhaḥ*

ye—azok; *hi*—bizonyára; *saṁsparaśajāḥ*—az anyagi érzékek kapcsolatából; *bhogāḥ*—élvezet; *duḥkha*—boldogtalanság; *yonayaḥ*—forrása; *eva*—bizonyára; *te*—ők; *ādi*—a kezdetben; *antavantaḥ*—hajlamos; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *na*—sohasem; *teṣu*—azokban; *ramate*—örömet leli; *budhaḥ*—az okos

FORDÍTÁS

Az okos távol tartja magát az anyagi érzékek kapcsolatából származó gyönyörtől, hiszen az a szenvedés eredete. Óh, Kuntī fia, az efféle élvezeteknek kezdetük és végük van, ezért a bölcs nem bennük leli örömet.

MAGYARÁZAT

Az anyagi örömök az érzékekkel való kapcsolatnak tulajdoníthatók. Ezek mind ideiglenesek, mert maga a test is az. A felszabadult személyt nem érdekel semmilyen átmeneti dolog. Hogyan is lenne képes élvezni a hamis gyönyört, amikor jól ismeri a transzcendentális élvezet örömeit? A *Padma Purāṇában* ez áll:

*ramante yogino'nante satyānanda-cid-ātmani
iti rāma-padenāsau param brahmābhidhiyate*

„A yogik vég nélküli transzcendentális gyönyört merítenek az Abszolút Igazságból, ezért a Legfelsőbb Abszolút Igazságot, az Istenség Személyiségét Rāmának¹ is nevezik.”

A *Śrīmad-Bhāgavatam* pedig így ír ezzel kapcsolatban:

1.) *rāma* — transzcendentális gyönyör

*nāyaṁ deho deha-bhājāṁ nr-loke
kaṣṭhān kāmānarhate vid-bhujāṁ ye
tapo divyaṁ putrakā yena sattvaṁ
śuddhyed yasmād brahma-saukhyam tv anantam*

„Kedves fiaim, ebben az emberi létformában semmi értelmű keményen dolgozni az érzéki örömeért. Az efféle boldogságra még az ürülekevőknek (sertéseknek) is lehetőségük adódik. Ehelyett vállalatok önfegyelmű életmódot, mert ezáltal léteket megtisztul, s így képesek lesztek élvezni a végnélküli transzcendentális gyönyört.” (*Bhāg.* 5.5.1.)

Az igazi yogikat vagy tudós transzcendentalistákat ezért nem vonzzák az érzéki öröme, melyek csak a szakadatlan anyagi lét forrásai. Minél jobban rászokik az ember a materiális élvezetekre, annál inkább törbe ejti őt az anyagi szenvedés.

23. VERS

शक्रोतीहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात् ।
कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः ॥२३॥

*śaknotīhaiva yaḥ soḍhum
prāk śarīra-vimokṣaṇāt
kāma-krodhodbhavam vegam
sa yuktaḥ sa sukhi naraḥ*

śaknoti—képes megtenni; *iha eva*—a jelenlegi testben; *yaḥ*—aki; *soḍhum*—eltérni; *prāk*—mielőtt; *śarīra*—test; *vimokṣaṇāt*—feladva; *kāma*—vágy; *krodha*—düh; *udbhavam*—keletkezik; *vegam*—ösztönzés; *saḥ*—ő; *yuktaḥ*—transzban; *saḥ*—ő; *sukhi*—boldog; *naraḥ*—ember

FORDÍTÁS

Ha valaki képes eltérni az anyagi érzékek ösztönzéseit, s még a jelen teste feladása előtt legyűrni a vágy és harag hatalmát, az yogi, és boldog ebben a világban.

MAGYARÁZAT

Ha valaki rendületlenül szeretne haladni az önmegvalósítás útján, akkor meg kell próbálnia szabályozni az anyagi érzékek büverejét. Ezek a következők: a beszéd, a düh, az elme, a gyomor, a nemiszervek és a nyelv

hatalma. Aki képes erre, azt gosvāminak, vagy svāminak hívják. Ők rendkívül szigorú szabályokat követnek, így megelőzik az érzékek ösztönzéseit. A kielégítetlen anyagi vágyak dühöt szülnek, melynek eredményeként felborul az elme egyensúlya, a szív és a szem nyugalma. Ezért — még mielőtt feladná anyagi testét — az embernek gyakorolnia kell az érzékek ösztönzésének legyűrését. Aki képes erre, arról tudni kell, hogy már megvalósította énjét, s így boldogan él a lelki önmegvalósítás szintjén. A transzcendentalista feladatához tartozik, hogy próbálja meg szigorúan szabályozni a vágyakat és a dühöt.

24. VERS

योऽन्तःसुखोऽन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः ।
स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोऽधिगच्छति ॥२४॥

*yo'ntaḥ-sukho 'ntarāraṃas
tathāntar-jyotir eva yaḥ
sa yogī brahma-nirvāṇam
brahma-bhūto 'dhigacchati*

yaḥ—aki; *antaḥ-sukhaḥ*—belülről boldog; *antaḥ-ārāmaḥ*—belülről é-lénk; *tathā*—valamint; *antaḥ-jyotiḥ*—belülről felvilágosult; *eva*—bizo-nyára; *yaḥ*—bárki; *saḥ*—ő; *yogī*—misztikus; *brahma-nirvāṇam*—felsza-badult a Legfelsőben; *brahma-bhūtaḥ*—önmegvalósult; *adhigacchati*—elér

FORDÍTÁS

Valójában az a tökéletes yogī, aki belsejében boldog és aktív, onnan merít örömet, és belsejében felvilágosult. Ő felszabadult a Legfelsőben, s végül el is éri Őt.

MAGYARÁZAT

Hogy lenne képes bárki is visszavonulni a felületes boldogságot adó külső, anyagi cselekedetektől mindaddig, amíg nem izlelte a belülről fakadó boldogságot? A felszabadult személy ténylegesen átéli ezt. Ezért képes bárhol csöndben ülni, és önmagában élvezni az élet áramlását. Az ilyen felszabadult személy többé már nem kívánja a külső, anyagi boldogságot. Ezt az állapotot hívják *brahma-bhutának*, s ha ezt eléri az ember, biztosan hazatér az őshazába, vissza az Istenséghez.

25. VERS

लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः ।
छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः ॥२५॥

*labhante brahma-nirvāṇam
ṛṣyaḥ kṣīṇa-kalmaṣāḥ
chinna-dvaidhā yatātmānaḥ
sarva-bhūta-hite ratāḥ*

labhante—elérnek; *brahma-nirvāṇam*—felszabadulást a Legfelsőbben; *ṛṣyaḥ*—akik belülről aktívak; *kṣīṇa-kalmaṣāḥ*—akik mentesek minden büntől; *chinna*—leszakadt; *dvaidhāḥ*—kettősségtől; *yata-ātmānaḥ*—az önmegvalósítással foglalkozó; *sarva-bhūta*—minden élőlényben; *hite*—jótékonyági munkában; *ratāḥ*—foglalatoskodó

FORDÍTÁS

Akik túljutottak a kettősségen és kétségen, akiknek elméjét a lélek foglalkoztatja, állandóan az érző lények jólétéért serénykednek, s mentesek minden büntől, azok felszabaduláshoz jutnak a Legfelsőbben.

MAGYARÁZAT

Csakis a teljesen Kṛṣṇa-tudatú személyről mondható, hogy az összes élőlény jólétén fáradozik. Amikor az ember valóban megértette, hogy Kṛṣṇa a kútforrás mindennek, s ha ebben a felfogásban dolgozik, akkor egyúttal mindenkiért cselekszik. Az emberiség szenvedése annak tudható be, hogy elfelejtették; Kṛṣṇa a legfelsőbb élvező, a legfelsőbb tulajdonos és a legfelsőbb barát. Ha valaki azért dolgozik, hogy felelőssé ezt a tudatot az egész emberi társadalomban, az a legmagasabb rendű jótékonyági munkát végzi. De senki sem teheti ezt mindaddig, míg nem szabadult fel a Legfelsőbben. A Kṛṣṇa-tudatú személynek — mivel teljesen megtisztult minden büntől — nincsenek kétségei Kṛṣṇa felsőbbiségét illetően. Ez az isteni szeretet állapota. Csupán az emberi társadalom fizikai jólétéért fáradozó személy valójában senkin sem képes segíteni. Az nem kielégítő, ha ideiglenesen enyhítünk a külső test és az elme okozta szenvedésen. A létért való kemény küzdelem közben tapasztalt nehézségeknek az igazi oka abban található, hogy az ember megfélemlkedett a Legfelsőbb Úrral fennálló kapcsolatáról. Ha teljesen tudatossá válik ismét a Kṛṣṇához fűződő kapcsolatáról, akkor — még ha anyagi teste is van — felszabadult lélek lesz.

26. VERS

कामक्रोधविमुक्तानां यतीनां यतचेतसाम् ।
अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तते विदितात्मनाम् ॥२६॥

*kāma-krodha-vimuktānām
yatīnām yata-cetasām
abhito brahma-nirvāṇam
vartate viditātmanām*

kāma — vágy; *krodha* — düh; *vimuktānām* — akik megszabadultak ezektől; *yatīnām* — a szent személyeké; *yata-cetasām* — akik teljesen uralkodnak az elméjükön; *abhitaḥ* — biztosítva van a közeljövőben; *brahma-nirvāṇam* — felszabadulás a Legfelsőben; *vartate* — van; *viditātmanām* — akik megvalósították az énüket

FORDÍTÁS

Azok a szent személyek, akik mentesek a haragtól és minden anyagi vágytól, akik megvalósították igazi énüket, önfegyelmezettek és állandóan tökéletességre törekednek, azok a közeljövőben biztosan felszabadulnak a Legfelsőben.

MAGYARÁZAT

A felszabadulás irányában rendületlenül törekvő szent személyek közül a Kṛṣṇa-tudatú a legjobb. A *Śrīmad-Bhāgavatam* a következőképpen erősíti meg ezt a tényt:

*yat-pāda-paṅkaja-palāśa-vilāsa-bhaktiā
karmāṣayam grathitam udgrathayanti santah
tadvan na rikta-matayo yatayo 'pi ruddha-
srotogaṇās tam araṇam bhaja vāsudevam*

„Próbáld odaadó szolgálattal imádni Vāsudevát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. Még a nagy bölcsek sem képesek olyan sikeresen uralkodni az érzékek ösztönzésein, mint azok, akik transzcendentális gyönyörben élnek az Ő lótuszvirág lábának szolgálata által, így szagatván fel a gyümölcsöző tettek iránti vágyak mélyre nyúló gyökereit.” (*Bhāg.* 4.22.39.)

A feltételekhez kötött lélekben a vágy, hogy munkája gyümölcsét élvezze olyannyira mélyen gyökerezik, hogy felülkerékedni rajta még a nagy erőfeszítésekkel próbálkozó, kiváló bölcsek számára is felettébb nehéz.

Az a bhakta, aki a Kṛṣṇa-tudatban állandóan az odaadó szolgálatnak él, és tökéletes eredményt ért el az önmegvalósításban, nagyon hamar felszabadul a Legfelsőben. Az önmegvalósításról szerzett teljes tudása következtében mindig transzban marad. Kiváló példaként szolgál erre az alábbi vers:

*darśana-dhyāna-saṁsparsair matsya-kūrṇa-vihaṅgamāḥ
svānya patyāni puṣṇanti tathāham api padmaja*

„A hal nézéssel, a teknős meditálással, a madár pedig csupán érintés által neveli fel ivadékait. Hasonlóan gondoskodom Én is gyermekeimről (bhaktáimról), óh, Padmaja (Brahmā).” (*Padma-Purāṇa*)

A hal úgy neveli fel ivadékait, hogy csupán nézi őket. A teknős ugyanezt meditálással teszi, ugyanis tojásait kint a szárazföldön, a homokban rejti el, ő maga pedig visszatér a vízbe, s ott meditál rajtuk. Hasonlóan — bár távol van az Ó tartózkodási helyétől —, a Kṛṣṇa-tudatú személy is eljuthat Kṛṣṇa bolygójára, ha csak szakadatlanul Órá gondol. Számára ez a Kṛṣṇa-tudat miatt lehetséges. Ő nem érzi az anyagi lét gyötrelmeit. Ezt az állapotot hívják *brahma-nirvāṇának*, amikor az ember szüntelenül a Legfelsőben mélyül el, s ezért rá nem hathat az anyagi szenvedés.

27-28. VERS

स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः ।
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ ॥२७॥
यतेन्द्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः ।
विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः ॥२८॥

*sparsān kṛtvā bahir bāhyāṁś
cakṣuś caivāntare bhruvoḥ
prāṇāpānau samau kṛtvā
nāsābhyantara-cāriṇau*

*yatendriya-mano-buddhir
munir mokṣa-parāyaṇaḥ
vigatecchā-bhaya-krodho
yaḥ sadā mukta eva saḥ*

sparsān—külső érzéki tárgyak, mint például hang stb.; *kṛtvā*—így cselekedvén; *bahiḥ*—külső; *bāhyān*—felesleges; *caḥṣuḥ*—szem; *ca*—szintén; *eva*—bizonyára; *antare*—belül; *bhruvoḥ*—a szemöldöké; *prāṇa-apānau*—fel- és lefelé mozgó levegőt; *samau*—beszüntetve; *kṛvā*—így téve; *nāsa-abhyantara*—az orrlyukakban; *cāriṇau*—fűjő; *yata*—szabályozott; *indriya*—érzékek; *manaḥ*—elme; *buddhiḥ*—értelem; *munih*—a transzcendentalista; *mokṣa*—felszabadulás; *parāyaṇaḥ*—elmélyülve; *vigata*—elhagyott; *icchā*—vágyak; *bhaya*—félelem; *krodhaḥ*—düh; *yaḥ*—aki; *sadā*—mindig; *muktaḥ*—felszabadult; *eva*—bizonyára; *saḥ*—ő

FORDÍTÁS

Amikor kizárja az összes külső érzéki tárgyat, tekintetét a szemöldök közé rögzíti, leállítja a ki- és belélegzést az orrlyukban, és ily módon szabályozza az elmét, az érzékeket és az értelmet, akkor a transzcendentalista megszabadul a vágytól, félelemtől és haragtól. Aki mindig ebben az állapotban van, az biztos, hogy felszabadult.

MAGYARÁZAT

Ha valaki a Kṛṣṇa-tudatban él, akkor megértheti lelki azonosságát, majd az odaadó szolgálat révén képes lesz felfogni a Legfelsőbb Urat is. A transzcendentális sikot az odaadó szolgálatban való előrehaladással érheti el. Ebben a helyzetben képes érezni Kṛṣṇa jelenlétét saját cselekedetei körében is. Ezt a sajátságos helyzetet hívják *brahma-nirvanának*, melynek jelentése: felszabadulás a Legfelsőbbben.

Azután, hogy megmagyarázta a Legfelsőbbben való felszabadulás fentiekben említett elveit, Kṛṣṇa arra oktatja Arjunát: miképpen lehet elérni ezt az állapotot a misztika, vagyis a yoga gyakorlása által. Ezt a fajta yogát *aṣṭāṅga-yogaként* ismerik, mert nyolcfokú folyamatból áll: *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*, *dhāraṇā*, *dhyāna* és *samādhi*. Śrī Kṛṣṇa itt az Ötödik Fejezet végén csak előzetes ismertetést ad erről a yogáról, de a Hatodik Fejezetben részletesen leírja a folyamatot. Ebben a yogában a *pratyāhāra* (visszatartás) folyamat által távol kell tartani az érzéktárgyakat, vagyis a hangot, az érintést, a formát, az ízt és illatot, majd a tekintetét a két szemöldök közé szögezve, félig lehunyt szemmel az orrhegyre kell összpontosítani. A szemet nem tanácsos teljesen becsukni, nehogy az álom kerítse hatalmába az embert, de teljesen kinyitni sem jó, mert az érzéki tárgyak megakadályozhatják a koncentrációt. A légzés folyamatát az orrlyukban a test le- és felfelé mozgó levegőjének semlegesítésével lehet

visszatartani. E yoga gyakorlása által az ember teljesen uralmat nyerhet az érzékek felett, elkülönülhet a külső érzéki tárgytól, s ily módon felkészül a Legfelsőbbben való felszabadulásra.

Ez a yoga-folyamat segít megszabadítani az embert mindenféle félelemtől és dühtől, s így, a transzcendentális állapotban érezteti a Felsőlélek jelenlétét. Más szóval: a Kṛṣṇa-tudat a legkönnyebb a yoga elveinek betartására. Erről a következő fejezet fog bővebben szólni. Az *aṣṭāṅga-yoga*val ellentétben a Kṛṣṇa-tudatú személy számára nem áll fenn az a veszély, hogy elveszíti uralmát érzékei felett, mert az anyagi tettek feladásán kívül odaadó szolgálatot is végez mindig. Ez jobb módszer az érzékek szabályozására, mint az *aṣṭāṅga-yoga* (ahol csak az anyagi tettektől válik meg az ember, de nem végez odaadó szolgálatot).

29. VERS

भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम् ।
सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति ॥२९॥

*bhoktāraṁ yajña-tapasāṁ
sava-loka-maheśvaram
suhṛdam sarva-bhūtānām
jñātvā mām śāntim ṛcchati*

bhoktāraṁ—haszonélvező; *yajña*—áldozat; *tapasām*—vezekléseké és önfegyelmézéseké; *sarva-loka*—minden bolygó és egyben félisten; *maheśvaram*—a Legfelsőbb Úr; *suhṛdam*—jőtevő; *sarva*—mindenki; *bhūtānām*—élőlényeké; *jñātvā*—így ismervén; *mām*—Engem (Śrī Kṛṣṇát); *śāntim*—felszabadulást az anyagi kinoktól; *ṛcchati*—elér

FORDÍTÁS

A bölcsek megszabadulnak az anyagi szenvedéstől, s békéhez jutnak, mert tudják, hogy Én vagyok minden áldozat és önfegyelmzés végső célja, a bolygók és félistenek Legfelsőbb Ura, valamint az összes élőlény jóakarója és jőtevője.

MAGYARÁZAT

A feltételekhez kötött lelkek az anyagi világban az illuzórikus energia karmai között nagyon vágyódnak a békére. Ennek feltételeit azonban nem

ismerik. A *Bhagavad-gītā* fenti verse szolgáltatja a béke elérésének legegyszerűbb módját. Eszerint Śrī Kṛṣṇa a haszonélvezője minden emberi tetteknek. Ő az összes bolygó birtokosa — beleértve az azokon uralkodó félisteneket is —, ezért mindent az Ő transzcendentális szolgálatába kell ajánlanunk. Nálánál senki sem hatalmasabb. A *Vedák* szerint Ő még a legnagyobb félisteneknél, az Úr Śivánál és az Úr Brahmánál is hatalmasabb (*tam īśvarāṇām paramam maheśvaram; Śvet. Up. 6.7.*). Az élőlények az illúzió varázsa alatt megpróbálnak urai lenni mindennek, aminek csak bírnak, holott a valóságban mind csak alárendeltjei Śrī Kṛṣṇa anyagi energiájának. Az anyagi természetnek Isten az ura, a feltételekhez kötött élőlények pedig függőségi viszonyban vannak a természet szigorú törvényeivel. Mindaddig lehetetlen lesz akár egyénileg, akár kollektíven békét elérni a világban, amíg meg nem értjük ezeket a magától értetődő tényeket. A Kṛṣṇa-tudat lényege a következő: Śrī Kṛṣṇa a legfelsőbb uralkodó, az összes élőlény pedig — beleértve a hatalmas félisteneket — az Ő alárendeltje. A tökéletes békét tehát csakis a teljes Kṛṣṇa-tudattal lehet elérni.

Ez az Ötödik Fejezet — amit általában *karma-yogaként* ismernek — a Kṛṣṇa-tudat gyakorlati magyarázata. Spekulatív kérdésünkre: miképpen adhat a *karma-yoga* felszabadulást, itt kapunk választ. A Kṛṣṇa-tudatbeli munka jelentése: teljes tudás Kṛṣṇáról, mindennek birtokosáról. Az ilyen munka megegyezik a transzcendentális tudással. *Bhakti-yoga* közvetlen Kṛṣṇa-tudatot jelent, a *jñāna-yoga* pedig olyan út, amely végül a *bhakti-yogához* vezet. A Kṛṣṇa-tudat tehát olyan munka, amelyben az ember teljes tudással rendelkezik a Legfelsőbb Abszolút Igazsághoz fűződő kapcsolatról. Ez a tudat a Kṛṣṇáról, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről szóló teljes ismeretben tetőzik. A tiszta lélek Isten parányi szerves része, s így örök szolgája. A máyával azért kerül kapcsolatba, mert annak ura akar lenni, s ez okozza sokrétű szenvedését. Mindaddig, míg kapcsolatban van az anyaggal, munkát is kell végeznie, hogy anyagi szükségleteit fedezhesse. A Kṛṣṇa-tudat azonban a lelki életbe viszi át az embert már az anyagi világban való tartózkodás ideje alatt, mert ennek gyakorlása felelőssé teszi lelki létét. Minél jobban fejlődik az ember a lelki életben, annál jobban kiszabadul az anyag vonzásköréből.

Kṛṣṇa nem részrehajló senkivel sem. Az ember Istennel való kapcsolata attól függ, milyen célszerűen hajtja végre azon kötelességeit, melyek révén uralmat nyer érzekein, s legyőzi a vágy és düh befolyását. Az említett ösztönök szabályozásával az ember eléri a Kṛṣṇa-tudatot, és a *brahmanirvāṇát*, vagyis transzcendentális sikon marad. A Kṛṣṇa-tudatú automatikusan végzi el az *aṣṭāṅga-yogát* is, mivel annak végső célját szolgálja. A

yama, niyama, āsana, prāṇāyāma, pratyāhāra, dhāraṇā, dhyāna és *samādhi* gyakorlásával az ember fokozatosan emelkedik felfelé, mígnem az odaadó szolgálatban eléri tökéletességét. Egyedül ez ajándékozhatja meg békével az embert, ez a legmagasabbrendű élet.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā ötödik fejezetéhez, melynek címe: Karma-yoga — cselekvés a Kṛṣṇa-tudatban.

HATODIK FEJEZET

Dhyāna-yoga

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः ।

स संन्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाक्रियः ॥ १ ॥

śrī bhagavān uvāca
anāśritaḥ karma-phalam
kāryam karma karoti yaḥ
sa sannyāsī ca yogī ca
na niragnir na cākriyaḥ

śrī bhagavān uvāca—Legfelsőbb Személy mondta; *anāśritaḥ*—menedék nélkül; *karma-phalam*—a munka gyümölcsét; *karoti*—végrehajt; *yaḥ*—aki; *saḥ*—ő; *sannyāsī*—a lemondott életrendben; *ca*—is; *yogī*—misztikus; *ca*—is; *na*—nem; *nir*—nélkül; *agnih*—tűz; *na*—sem; *ca*—is; *akriyaḥ*—kötelesség nélkül

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Aki kötelessége szerint cselekszik, ám nem vonzódik munkája gyümölcseihez, az a lemondott élet rendjében él. Ő az igazi misztikus, nem a tüzet nem gyújtó és munkáját nem végző.

MAGYARÁZAT

Ebben a fejezetben Śrī Kṛṣṇa megmagyarázza, hogy a nyolcfokú yoga-rendszer folyamatának célja az elme és az érzékek szabályozása. Az átlagemberek számára azonban ezt nagyon nehéz elvégezni, különösen a Kali korszakban. Habár ez a fejezet a nyolcfokú yoga-rendszert tárgyalja, Kṛṣṇa kihangsúlyozza, hogy a *karma-yoga* folyamata, vagyis a Kṛṣṇa-tudatban való cselekvés jobb. Ebben a világban mindenki azért dolgozik, hogy fenntartsa családját és anyagi életének tartozékait, de önérdék vagy saját személye kielégítésének célja nélkül — legyen az központosított vagy kiterjedt — senki sem cselekszik. A tökéletesség kritériuma olyan Kṛṣṇa-tudatbeli cselekvés, amely mentes a gyümölcsöket élvezni óhajtó szándéktól. Minden élőlény kötelessége a Kṛṣṇa-tudatban dolgozni, hiszen alkatunk szerint mindannyian a Legfelsőbb szerves részei vagyunk. A test tagjai sem önmagukért, hanem a teljes egész ellátásáért cselekszenek. Hasonlóan, az a tökéletes sannyási, a tökéletes yogi, aki nem a személyes érdekeiért, hanem a Legfelsőbb egész kielégítéséért fáradozik.

A sannyásik néha tévesen azt hiszik, hogy felszabadultak minden anyagi kötelesség alól, ezért abbahagyják az *agnihotra yajñák* (tűzáldozatok) végzését. Valójában e szándékuk önző, mert céljuk a személytelen Brahmannel való eggyéválás. Az ilyen vágy jobb minden más anyagi óhajnál, de még ez sem mentes az önző motivumtól. Ehhez hasonló az anyagi tettekről lemondott misztikus yogi is, aki félig lehunytt szemmel gyakorolja a yogát, szintén valamiféle személyes érdek betöltésére vágyva. A Kṛṣṇa-tudatban cselekvő személy azonban az egész kielégítéséért dolgozik, önérdék nélkül, s nem vágyik arra, hogy magát szolgálja. Az ő sikerének titka Kṛṣṇa kielégítésében rejlik, s így ő a tökéletes sannyási, vagy tökéletes yogi. Az Úr Caitanya, a lemondás legtökéletesebb példaképe ily módon imádkozik:

*na dhanam na janam na sundarim kavitam va jagadisa kamaya
mama janmani janmanisvare bhavatad bhaktir ahaituki tvayi*

„Óh, mindenható Úr! Se vagyont gyűjteni, se követőket toborozni nem kívánok. Szép nőkre nem vágyom. Egyedüli óhajom, hogy életről-életre Téged szolgálhassalak!” (*Śikṣāṣṭaka*, 4.)

2. VERS

यं संन्यासमिति प्राहुर्योगं तं विद्धि पाण्डव ।
न ह्यसंन्यस्तसंकल्पो योगी भवति कश्चन ॥ २ ॥

*yam sannyāsam iti prāhur
yogam tam viddhi pāṇḍava
na hy asannyasta-saṅkalpo
yogī bhavati kaścana*

yam—amit; *sannyāsam*—lemondást; *iti*—igy; *prāhur*—mondják; *yogam*—összekapcsolódás a Legfelsőbbel; *tam*—azt; *viddhi*—tudnod kell; *pāṇḍava*—óh, Pāṇḍu fia; *na*—sohasem; *hi*—bizonyára; *asannyasta*—lemondás nélkül; *saṅkalpaḥ*—önelégedettség; *yogī*—misztikus transzcendentalista; *bhavati*—lesz; *kaścana*—bárki

FORDÍTÁS

Amit lemondásnak nevezünk, az nem más, mint yoga — összekapcsolódás a Legfelsőbbel; ugyanis senki sem lehet yogī addig, míg meg nem válik az érzékek kielégítésének vágyától.

MAGYARÁZAT

Az igazi *sannyāsa-yoga* vagy bhakti azt jelenti, hogy az embernek, mint élőlénynek ismernie kell az eredeti helyzetét, és e szerint kell cselekednie. Az élőlénynek nincsen különálló, független azonossága; ő a Legfelsőbb szélső energiájához tartozik. Amikor Kṛṣṇa-tudatú, vagyis tudva tud a lelki energiáról, akkor valódi és természetes létállapotában van, de az anyagi energia vonzaskörébe kerülve feltételekhez kötött lesz. A teljes tudással rendelkező éppen ezért felhagy minden anyagi érzékkielégítéssel. Ezt azok a yogik gyakorolják, akik visszatartják érzékeiket az anyagi kapcsolatok befolyásától. A Kṛṣṇa-tudatú személynek nincs is alkalma érzékeit bármi mással lefoglalni, melynek nem Kṛṣṇa kielégítése a célja, ezért ő egyidejűleg sannyāsi és yogi is. A *jñāna-yogára* a tudás művelése, az *aṣṭāṅga-yogára* pedig az érzékek szabályozása jellemző. A Kṛṣṇa-tudat azonban automatikusan magába foglalja mindkét folyamat eredményét. Ha valaki képtelen feladni az önző természetű tetteket, akkor se *ajñāna*, sem pedig az *aṣṭāṅga* nem használ. Az élőlény igazi célja: megválni minden olyan tettől, melynek alapja az önző kielégülés, s felkészülni a Legfelsőbb vágyainak betöltésére. A Kṛṣṇa-tudatú személy nem vágyik semmiféle önző élvez-

zetre, ő mindig a Legfelsőbb öröméért cselekszik. Mivel senki sem lehet tétlen, a Legfelsőbből nem tudó csakis saját maga kielégítéséért dolgozik. Az ember tehát a Kṛṣṇa-tudat gyakorlásával a *jñāna* és az *aṣṭāṅga* eredményeit is automatikusan eléri.

3. VERS

आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते ।
योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते ॥ ३ ॥

*ārurukṣor muner yogam
karma kāraṇam ucyate
yogārūḍhasya tasyaiva
śamaḥ kāraṇam ucyate*

ārurukṣoḥ—aki éppen elkezdte a yogát; *muneḥ*—a bölcsé; *yogam*—a nyolcfokú yogarendszer; *karma*—munka; *kāraṇam*—az ok; *ucyate*—úgy mondják; *yoga*—a nyolcfokú yoga; *ārūḍhasya*—aki elérte; *tasya*—övé; *eva*—bizonyára; *śamaḥ*—minden anyagi tett lemondása; *kāraṇam*—az ok; *ucyate*—úgy mondják

FORDÍTÁS

Aki még csak kezdő a nyolcfokú yoga gyakorlásában, annak a munkát ajánlják; a yogát már elért személynek pedig az összes anyagi tettről való lemondást.

MAGYARÁZAT

Yogának azt a folyamatot nevezzük, amely összekapcsolja az embert a Legfelsőbbel. Hasonlatos ez egy létrához, amely a lelki megvalósítás legmagasabb szintjéhez vezet. A lépcső az élőlény anyagi világbeli létének legalacsonyabb helyzeténél kezdődik, s a tiszta lelki életbe, a tökéletes önmegvalósításhoz vezet. A különféle fokokat különböző nevekkal illetik. Magát a teljes „létrát” yogának hívják, mely felosztható az alábbi három részre: *jñāna-yoga*, *dhyāna-yoga* (*aṣṭāṅga-yoga*) és *bhakti-yoga*. A létra legalacsonyabb fokát *yogārūrukṣa* szintnek, a legmagasabbat pedig *yogārūḍhānak* mondják.

A nyolcfokú yoga-rendszer első gyakorlatai gyümölcsöző anyagi tetteknek tekinthetők. Ezek a gyakorlatok az élet szabályozó elveinek betartásával

meditációt, valamint különféle ülőhelyzetek (melyek többé-kevésbé testi cselekedeteknek számítanak) gyakorlását foglalják magukban. Ezek az ember tökéletes elmebeli egyensúlyához vezetnek, s ez által képes lesz érzékei szabályozására. A meditációban való előrehaladás azt jelenti, hogy az ember megválí minden zavaró pszichikai tettől. Ellenben a Kṛṣṇa-tudatú személy már rögtön az elején eléri ezt a sikot, mert mindig Kṛṣṇára gondol. Szakadatlanul Kṛṣṇa szolgálatában cselekszik, ezért ő már feladott minden anyagi tettet.

4. VERS

यदा हि नेन्द्रियार्थेषु न कर्मस्वनुषज्जते ।
सर्वसंकल्पसंन्यासी योगारूढस्तदोच्यते ॥ ४ ॥

*yadā hi nendriyārtheṣu
na karmasv anuṣajjate
sarva-saṅkalpa-sannyāsī
yogārūḍhas tadocyate*

yadā—mikor; *hi*—bizonyára; *na*—nem; *indriya-artheṣu*—érzékkielégítésben; *na*—sohasem; *karmasu*—gyümölcsöző tettekben; *anuṣajjate*—szükségképpen résztvesz; *sarva-saṅkalpa*—minden anyagi vágy; *sannyāsī*—lemondó; *yoga-ārūḍhaḥ*—fejlett a yogában; *tadā*—akkor; *ucyate*—úgy mondják

FORDÍTÁS

Akkor éri el a yogát valaki, amikor az összes anyagi kívánságát feladván sem érzékei kielégítésére nem törekszik, sem pedig gyümölcsöző cselekedetekkel nem foglalkozik.

MAGYARÁZAT

Amikor az ember teljesen lefoglalja magát Isten transzcendentális szerető szolgálatában, belső elégedettség tölti el, és így nem foglalkozik érzékkielégítő vagy gyümölcsöző tettekkel. Máskülönben, ha nem Kṛṣṇa szolgálatának él — mivel nem lehet tétlenül — érzékei kielégítésével kell, hogy foglalkozzon. A Kṛṣṇa-tudat nélkül az ember mindig egocentrikus, vagy pedig másokra is kiterjedt, de továbbra is önző cselekedetekre kényszerül. A Kṛṣṇa-tudatú személy ellenben képes bármit megtenni Kṛṣṇa kielé-

gítésére, és így teljesen elkülönül az anyagi érzékkielégítéstől. Aki nem valósította ezt meg, annak mechanikusan kell próbálnia elmenekülni az anyagi vágyaktól, még mielőtt felemelkedne a yoga-létra legfelsőbb fokára.

5. VERS

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ ५ ॥

*uddhared ātmanātmānaṁ
nātmānam avasādayet
ātmaiva hy ātmano bandhur
ātmaiva ripur ātmanaḥ*

uddharet—fel kell szabadítani; *ātmanā*—az elme által; *ātmānam*—a feltételekhez kötött lélek; *na*—sohasem; *ātmānam*—a feltételekhez kötött lélek; *avasādayet*—degradálódva; *ātmā*—elme; *eva*—bizonyára; *hi*—valóban; *ātmanaḥ*—a feltételekhez kötött léleké; *bandhuḥ*—barát; *ātmā*—elme; *eva*—bizonyára; *ripuḥ*—ellenség; *ātmanaḥ*—a feltételekhez kötött léleké

FORDÍTÁS

Az embernek emelkednie kell elméje segítségével, nem pedig degradálódnia. Az elme barátja, vagy ellensége is lehet a leigázott léleknek.

MAGYARÁZAT

Az *ātmā* szó testet, elmét és lelket jelent, a helyzet különbözősége szerint. Ebben a versben az elmére utal, mert az áll a yoga-gyakorlat központjában. A yoga-rendszer célja az elme szabályozása, s visszatartása az érzéki tárgyak kapcsolatától. A yoga-rendszerben tehát különösen az elmének és a feltételekhez kötött léleknek van nagy jelentősége. Śrī Kṛṣṇa itt kihangsúlyozza: az elmét oly módon kell irányítani, hogy az felszabadíthassa a feltételekhez kötött lelket a tudatlanság lápjából. Az anyagi létben az ember alárendeltje az elme és az érzékek befolyásának. A tiszta lélek valójában annak köszönheti az anyagi világbeli fogságát, hogy önző elmével uralkodni akar az anyagi természet felett. Az elmét ezért oly módon kell szabályozni, hogy azt ne vonzza az anyagi természet csillogása. Így lehet megmenteni a feltételekhez kötött lelket. Az embernek nem lenne szabad degradálnia

magát az anyagi tárgyakhoz való vonzódással, mert minél jobban ragaszkodik hozzájuk, annál inkább belebonyolódik a materiális létbe. A kiszabadulás legjobb módszere az elme állandó, Kṛṣṇa-tudatban való lefoglalása. A *hi* szó nyomatékosít, vagyis kihangsúlyozza: így *kell* tenni. A *Vedákban* ez áll:

*mana eva manuṣyāṇām kāraṇam bandha-mokṣayoḥ
bandhāya viṣayasaṅgo muktyai nirviṣayam manaḥ*

„Az emberi kötődésnek és felszabadulásnak az elme az oka. Ha elmerül az érzeki tárgyakban, kötődöttséget, ha pedig különáll azoktól, felszabadulást okoz.” (*Maitreyi Upaniṣad* 6.34.)

A Kṛṣṇa-tudatban állandóan elmélyülő elme ezért a legfelsőbb felszabadulást eredményezi.

6. VERS

बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः ।
अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६ ॥

*bandhur ātmānanas tasya
yenaīmaivātmanā jitaḥ
anātmanas tu śatruṭve
vartetaīmaiva śatruvat*

bandhuḥ—barát; *ātmā*—elme; *ātmanaḥ*—az élőlényé; *tasya*—övé; *yena*—akitől; *ātmā*—elme; *eva*—bizonyára; *ātmanā*—az élőlénytől; *jitaḥ*—legyőzött; *anātmanaḥ*—aki nem járt sikerrel elméje szabályozásában; *tu*—de; *śatruṭve*—ellenségeskedés miatt; *varteta*—megmarad; *ātmā eva*—ugyanaz az elme; *śatruvat*—ellenségként

FORDÍTÁS

A legyőzött elme a legjobb barátta, a nem fegyelmezett pedig a legnagyobb ellenséggé válik.

MAGYARÁZAT

A nyolcfokú yoga gyakorlásának célja az elme szabályozása, hogy az az ember barátjává válhasson, s így segíteni tudja őt feladatainak elvégzésében. A látszat kedvéért, vagy az elme szabályozását kihagyva végzett yoga csupán időpocsékolásnak számít. Aki nem képes erre, az elméjével, mint

legnagyobb ellenséggel kell, hogy küzdjön, és így élete, valánfint annak küldetése egyaránt sikertelenné válik. Az élőlény eredeti természetéhez tartozik, hogy feljebbvalója parancsait végrehajtsa. Amíg nincs uralma elméje felett, addig a kéj, a düh, a fősვნყség, az illúzió stb. utasításait kell szolgálnia. Az ember elméje leggyőzésekor önszántából beleegyezik azon utasítások betartásába, melyeket az Istenség Személyisége ad, Ő, aki Paramātmaként foglal helyet mindenki szívében. A Paramātmā felfedezése a szívbő, majd parancsainak követése együtt jár az igazi yoga gyakorlásával. Aki közvetlenül a Kṛṣṇa-tudattal kezd, az automatikusan, fenntartás nélkül meghódol Isten utasításai előtt.

7. VERS

जितात्मनः प्रशान्तस्य परमात्मा समाहितः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः ॥ ७ ॥

*jītātmanah prasāntasya
paramātmā samāhitah
śītoṣṇa-sukha-duḥkheṣu
tathā mānāpamānayoḥ*

jīta-ātmanah—aki legyőzte elméjét; *prasāntasya*—aki békét ért el (az ilyen elmeszabályozás által); *paramātmā*—a Felsőlélek; *samāhitah*—végre elérte; *śīta*—hideg; *uṣṇa*—meleg; *sukha*—boldogságban; *duḥkheṣu*—boldogtalanságban; *tathā*—is; *māna*—becsben; *apamānayoḥ*—becstelenségben

FORDÍTÁS

Aki legyőzte elméjét, az nemcsak nyugalomhoz jutott, de elérte már a Felsőlelket is. Az ilyen ember számára a boldogság vagy szenvedés, hideg vagy meleg, tisztelet vagy gyalázat mind egyforma.

MAGYARÁZAT

Valójában minden élőlény arra való, hogy magát az Istenség Legfelsőbb Személyiségének irányítása alá vesse, aki Paramātmaként mindenki szívében jelen van. Az ember akkor bonyolódik bele az anyagi cselekedetekbe, amikor a külső, illuzórikus energia félrevezeti az elméjét. Érthető tehát, hogy aki a yoga-rendszer valamelyikének segítségével uralmat szerzett az elme felett, arra úgy kell tekinteni, mint aki már célba ért.

Az embernek követnie kell a felsőbb utasításokat. Amikor elméje szilárdan rögződik a felsőbb lelki természetben, akkor már nincsen más feladata, mint a Legfelsőbb irányadásának követése. Elméjének el kell fogadnia és követnie kell valamilyen magasabbrendű vezérlést. Az elme szabályozásának következményeként az ember automatikusan igazodik a Paramātmā, vagyis a Felsőlélek útmutatásához. A Kṛṣṇa-tudatú személy egyszerre eléri ezt a transzcendentális sikot, a bhaktára tehát nem hatnak az anyagi lét ellentétpárjai, mint például a boldogság-boldogtalanság, hideg-meleg stb. Ez az állapot a tényleges samādhi, vagyis elmélyülés a Legfelsőbbben.

8. VERS

ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितेन्द्रियः ।

युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकाञ्चनः ॥ ८ ॥

*jñāna-vijñāna-tr̥ptātmā
kūṭastho vijitendriyaḥ
yukta ity ucyate yogī
sama-loṣṭrāśma-kāñcanaḥ*

jñāna—elméleti tudás; *vijñāna*—megvalósított tudás; *tr̥pta*—elégedett; *ātmā*—élölény; *kūṭasthaḥ*—lelki síkon; *vijita-indriyaḥ*—szabályozott érzékekkel; *yuktaḥ*—alkalmas az önmegvalósításra; *iti*—igy; *ucyate*—mondják; *yogī*—a misztikus; *sama*—egyenlő; *loṣṭra*—kavicsok; *śma*—kő; *kāñcanaḥ*—arany

FORDÍTÁS

Csak akkor szilárd valaki az önmegvalósításban, és csak akkor hívják yogīnak, ha teljesen elégedett elért tudásával és annak megvalósításával. Az ilyen ember transzcendenciában van, és önfegyelmzett. Mindent egyenlőnek lát, legyen az kö, kristály vagy arany.

MAGYARÁZAT

A csupán elméleti tudás, amely hiányolja a Legfelsőbb Igazság megvalósítását, hasznavehetetlen. A *Vedák* így írják ezzel kapcsolatban:

*ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi na bhaved grāhyam indriyaiḥ
sevonmukhe hi jihvādau svayam eva sphuraty adaḥ*

„Fertőzött anyagi érzékei által senki sem értheti meg Śrī Kṛṣṇa Nevének, formájának, jellemének és kedvteléseinek transzcendentális természetét. Ez akkor tárul fel az ember előtt, amikor áthatja lelkét a Śrī Kṛṣṇa iránti transzcendentális szolgálat.” (*Padma Purāṇa*)

A *Bhagavad-gītā* a Kṛṣṇa-tudat tudományáról ír. Csupán világi bölcsélet által senki sem válhat Kṛṣṇa-tudatúvá. Nagyon szerencsés az az ember, aki tiszta tudatú személlyel társulhat. Az ilyen embernek Kṛṣṇa kegye által megvalósított ismerete van, mert elégedett a tiszta, odaadó szolgálattal. Ilyen tudással válik tökéletessé. Ezáltal szilárd maradhat meggyőződéseiben, de a kizárólagos akadémiai tudás — nyilvánvaló ellentmondásaival — könnyen félrevezeti és becsapja az embert. Valójában csak a Kṛṣṇa előtt meghódolt, igazi énjét megvalósított ember képes szabályozni érzékeit. Az ilyen személy transzcendentális, semmi köze a világi tudáshoz. Számára a világi tudás és elmebeli spekuláció — amit mások úgy becsülnék, mint az aranyat — nem ér többet a kavicsnál vagy a kőnél.

9. VERS

सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु ।
साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते ॥ ९ ॥

*suhṛn-mitrāry-udāsīna-
madhyastha-dveṣya-bandhuṣu
sādhuṣv api ca pāpeṣu
sama-buddhir viśiṣyate*

suhṛt—(természeténél fogva) jóakaró; *mītra*—gyengéd jötevő; *ari*—ellen-ség; *udāsīna*—semleges a hadviselők között; *madhyastha*—közvetítő a hadviselők között; *dveṣya*—gyűlölt; *bandhuṣu*—a rokonokkal vagy barátokkal; *sādhuṣu*—a jámborokkal; *api*—valamint; *ca*—és; *pāpeṣu*—a bűnözökkel; *sama-buddhiḥ*—ugyanolyan értelmes; *viśiṣyate*—sokkal fejlettebb

FORDÍTÁS

Aki a baráttal, az ellenséggel, a becsületes jóakaróval, a gyűlölttel, a féltékennyel, a jámborral, a bűnössel, a közvetítővel és a pártatlannal is, tehát mindenkivel egyenlően bánik — az még fejlettebb.

10. VERS

योगी युञ्जीत सततमात्मानं रहसि स्थितः ।
 एकाकी यतचित्तात्मा निराशीरपरिग्रहः ॥१०॥

*yogī yuñjīta satatam
 ātmānam rahasi sthitaḥ
 ekāki yata-cittātmā
 nirāśīr aparigrahaḥ*

yogī—a transzcendentalista; *yuñjīta*—Kṛṣṇa-tudatúan kell koncentrálnia; *satatam*—állandóan; *ātmānam*—maga (a test, elme és a lélek által); *rahasi*—egy elhagyatott helyen; *sthitaḥ*—ebben a helyzetben; *ekāki*—egyedül; *yata-cittātmā*—mindig figyelmesen szabályozni az elmét; *nirāśīh*—anélkül, hogy bármi más vonzaná; *aparigrahaḥ*—mentesen a birtoklási vágytól

FORDÍTÁS

A transzcendentalistának mindig arra kell törekednie, hogy elméjét a Legfelsőbb Lélekre rögzítse. Egyedül, elvont helyen kell élnie, mindig figyelmesen szabályozva elméjét. Meg kell szabadulnia minden vágytól és birtoklásérzettől.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇát különböző fokokban, Brahmanként, Paramātmaként és az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként (Bhagavānként) valósítják meg. A Kṛṣṇa-tudat tömören azt jelenti, hogy az ember állandóan az Úr transzcendentális szerető szolgálatában él. Akik a személytelen Brahmanhoz, vagy a lokalizált Felsőlélekhez vonzódnak, azok részben szintén Kṛṣṇa-tudatúak, mert a személytelen Brahman Kṛṣṇa lelki testének sugárzása, a Felsőlélek pedig az Ő mindent-átható részleges kiterjedése. Tehát az imperszonalisták és a meditáló yogik is közvetve Kṛṣṇa-tudatúak. A Kṛṣṇa-tudatú személy a legkiválóbb transzcendentalista, mert az ilyen bhakta jól tudja, mi jelent a Brahman vagy Paramātmā. Az ő tudása az Abszolút Igazságról tökéletes, míg az imperszonalisták és a meditáló yogik Kṛṣṇa-tudata hiányos.

Mindamellet mindnyájukat arra utasítja ez a vers, hogy szakadatlanul végezzék sajátjaos keresésüket, úgy hogy előbb-utóbb eljuthassanak a legfelsőbb tökéletességhez. A transzcendentalista első és legfontosabb kötelessége, hogy elméjét mindig Kṛṣṇára szögezze. Gondoljon tehát mindig

Kṛṣṇára, s ne felejtse el Őt egy pillanatra sem. Az elme Legfelsőbbre való összpontosítását *samādhinak*, vagy transzznak hívják. A sikeres elme-összpontosítás érdekében az ember éljen mindig elvonultan, és kerülje el a külső tárgyak zavaró hatásait. Nagyon óvatosnak kell lennie, hogy az önmegvalósítást befolyásoló kedvező és kedvezőtlen dolgokat elfogadja, illetve elutasítsa. Váljon teljesen határozottá, és ne vágyódjon szükségtelen anyagi dolgok után, melyek megkötik a birtokvágy érzetével.

Amikor az ember közvetlenül Kṛṣṇa-tudatú, akkor tökéletes elővigyázatosságra tesz szert, mert e tudat önmegtagadást, az anyagiakról való lemondást jelent, amely megóv az anyagi birtoklásérzettől. Śrīla Rūpa Gosvāmī ily módon jellemzi a Kṛṣṇa-tudatot:

*anāsaktasya viṣayān yathārham upayujjataḥ
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe yuktam vairāgyam ucyate
prāpañcikatayā buddhyā hari-sambandhi-vastunaḥ
mumukṣubhiḥ parityāgo vairāgyam phalgu kathyate*

„Amikor az ember nem kötődik semmihez, de ugyanakkor Kṛṣṇával kapcsolatban elfogad mindent, akkor túljutott a birtoklásérzeten, és elérte az igazi lemondás szintjét. Ellenben nem lesz teljes annak a lemondása, aki elutasít mindent, anélkül, hogy tudna azok Kṛṣṇához fűződő kapcsolatáról.”
(*Bhakti-rasāmṛta-sinḍhu* 2.255-256.)

A Kṛṣṇa-tudatú személy nagyon jól tudja, hogy minden Kṛṣṇához tartozik, s így mindig mentes marad a személyes birtoklásérzettől. Ennek eredményeképpen önmagának nem kér soha semmit. Tudja, miképpen kell elfogadni a Kṛṣṇa-tudat számára kedvező dolgokat, s elutasítani a kedvezőtleneket. Transzcendentális gondolkodása révén ő az anyagi dolgok felett áll, s mert semmi köze az olyan személyekhez, akik nem Kṛṣṇa-tudatúak, mindig egyedül van. Ezért a Kṛṣṇa-tudatú személy a tökéletes yogi.

11-12. VERS

शुचौ देशे प्रतिष्ठाप्य स्थिरमासनमात्मनः ।
नात्युच्छ्रितं नातिनीचं चैलाजिनकुशोत्तरम् ॥११॥
तत्रैकाग्रं मनः कृत्वा यतचित्तेन्द्रियक्रियः ।
उपविश्यासने युञ्ज्याद्योगमात्मविशुद्धये ॥१२॥

*śucau deśe pratiṣṭhāpya
 sthiram āsanam ātmanaḥ
 nāty-ucchritam nātinicam
 cailājina-kuśottaram
 tatraikāgram manaḥ kṛtvā
 yata-cittendriya-kriyaḥ
 upaviśyāsane yuñjyād
 yogam ātma-viśuddhaye*

śucau — megszentelt; *deśe* — földön; *pratiṣṭhāpya* — elhelyezve; *sthiram* — szilárd; *āsanam* — ülőhely; *ātmanaḥ* — (csak) a lélektől függő; *na* — nem; *ati* — túlságosan; *ucchritam* — magas; *na* — sem; *ati* — túlságosan; *nīcam* — alacsony; *caila-ajina* — puha ruha és özbőr; *kuśottaram* — kuśafű; *tatra* — azután; *ekāgram* — összpontosított figyelem; *manaḥ* — elme; *kṛtvā* — így téve; *yata-citta* — az elmét ellenőrizve; *indriya* — érzékeket; *kriyaḥ* — cselekedeteket; *upaviśya* — ülve; *āsane* — az ülőhelyen; *yuñjyāt* — végez; *yogam* — yogagyakorlatot; *ātma* — a szív; *viśuddhaye* — tisztításáért

FORDÍTÁS

A yoga gyakorlásához szükséges, hogy az ember szent és elvont környezetet keressen magának. Terítsen kuśa-szénát a földre, amit előbb özbőrrel, majd ruhadarabbal fedjen le. Az ülés ne legyen sem túl magas, sem túl alacsony. Ezután a yogi vegyen fel egy stabil, mozdulatlan ülőhelyzetet, s gyakorolja a yogát elméje, valamint érzékei szabályozásával -- tisztítva szívét, s egy pontra rögzítve elméjét.

MAGYARÁZAT

A „szent hely” a zarándokhelyekre utal. Indiában a yogik, a bhakták és más transzcendentalisták elhagyják otthonukat, és olyan szent helyeken telepednek le, mint Prayāg, Mathurā, Vṛndāvana, Hṛṣīkeśa és Hardwar. A szent folyók, például a Yamunā és a Gangesz folyásánál, magányban gyakorolják a yogát. Azonban ez gyakran nem lehetséges, főleg a nyugati emberek számára. A nagyvárosok úgynevezett yogaszervezetei — bár sikeresek lehetnek az anyagi javak beszerzésében — az igazi yoga gyakorlására egyáltalán nem alkalmasak. Aki nem él önszabályozó életet, s akinek elméjét nem tölti ki harmónia, az a meditálást nem képes gyakorolni. A *Bṛhan-Nāradya Purāṇában* ezért ez áll: a Kali-yugában (vagyis a jelen korszakban), amikor az emberek általában rövid életűek, a lelki megvalósításban lassúak, és mindig nyugtalanok a különféle aggodalmak miatt,

az Úr Szent Nevének vibrálása a legcélravezetőbb lelki önmegvalósításuk érdekében.

*harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā*

„A nézeteltérések és a képmutatás e korszakában az Úr Szent Nevének vibrálásán kívül nincs más út, nincs más út, nincs más út a felszabadulásra.”
(41.115.)

13-14. VERS

समं कायशिरोग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः ।
संप्रेक्ष्य नासिकाग्रं खं दिशश्चानवलोकयन् ॥१३॥
प्रशान्तात्मा विगतभीर्ब्रह्मचारिव्रते स्थितः ।
मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत् मत्परः ॥१४॥

*samam kāya-śiro-grīvam
dhārayann acalam sthiraḥ
samprekṣya nāsikāgram svam
diśaś cānavalokayan*

*praśāntātmā vigata-bhīr
brahmacāri-vrate sthitaḥ
manaḥ saṁyamya mac-citto
yukta āsita mat-paraḥ*

samam—egyenesen; *kāya-śiraḥ*—test és fej; *grīvam*—nyakat; *dhārayan*—tartva; *acalam*—mozdulatlan; *sthiraḥ*—nyugodt; *samprekṣya*—nézve; *nāsikā*—orr; *agram*—hegy; *svam*—saját; *diśaḥ*—minden oldalra; *ca*—is; *anavalokayan*—nem látva; *praśānta*—háboríthatlan; *ātmā*—elme; *vigata-bhīr*—félelemtől mentes; *brahmacāri-vrate*—a cölibátus fogadalmában; *sthitaḥ*—helyezkedve; *manaḥ*—elme; *saṁyamya*—teljesen legyőzött; *mat*—Rajtam (Kṛṣṇán); *cittaḥ*—összpontosítva; *yuktaḥ*—valódi yogi; *āsita*—ilyen helyzetben; *mat*—Engem; *paraḥ*—végső cél

FORDÍTÁS

Testét, nyakát, és fejét egyenes vonalban tartsa, szemét orrhegyére szögezze rendületlenül! Ily módon — nyugodt és szabályozott elmével,

félelemtől felszabadultan, a nemi élettől teljesen mentesen — szívében Rajtam meditáljon, s Engem tegyen élete végső céljának!

MAGYARÁZAT

Az élet célja Kṛṣṇa megismerése, aki Paramātmaként, vagyis a négykarú Viṣṇu formájaként mindenki szívében jelen van. Az *aṣṭāṅga-yogát* kizárólag azért gyakorolják, hogy felfedezzék, és meglássák Viṣṇu lokalizált formáját. Az élőlények szívében lakozó, helyhez kötött Viṣṇu-mūrti Kṛṣṇa teljes képviselője. Akinek nem áll szándékában ezt megvalósítani, az teljesen hiábavalóan, idejét pocsékolva csak egy ál-yogát gyakorol. Kṛṣṇa az élet végső célja, a szívben élő Viṣṇu-mūrti pedig a yoga gyakorlásának tárgya. E Viṣṇu-mūrti megvalósításához szükséges, hogy az ember teljesen felhagyjon a nemi étellel. Ezért el kell hagynia otthonát, s magányos helyen, egyedül kell élnie, mozdulatlanul ülve a fentiekben említett leírás szerint. Az ember nem lehet yogi azért, hogy az úgynevezett yogatanfolyamokra jár, miközben otthon, vagy máshol naponta élvezzi a nemi életet. Az elme szabályozását kell gyakorolnia, és el kell kerülnie mindenféle érzékielégítést, melyek közül a szexualitás a legerősebb. Yājñavalkya, a nagy bölcs így ír a cölibátus törvényeiről:

*karmaṇā manasā vācā sarvāvasthāsu sarvadā
sarvatra maithuṇa-tyāgo brahmacaryam pracakṣate*

„A *brahmacarya* fogadalma arra való, hogy segítse az embert teljesen megválni a nemi élvezettől: munkájában, beszédében és gondolataiban egyaránt — minden időben, mindenhol, bármilyen körülmények között.”

Senki sem végezheti helyesen a yogagyakorlatokat a nemi élvezettel egyidejűleg. A *brahmacaryát* ezért már a gyermekkortól fogva oktatják, amikor az embernek még fogalma sincs a nemi életről. A gyermekeket ötéves koruktól a *guru-kulába*, vagyis a lelki tanítómester tartózkodási helyére küldik, ahol a mester szigorú elvekkal neveli a fiatalokat a brahmacāri életre. Senki sem fejlődhet az ilyen *brahmacarya* gyakorlatok nélkül egy yogában sem, legyen az *dhyāna*, *jñāna*, vagy bhakti.

A házaselet elveit és szabályait követőt, akinek csak feleségével van nemi érintkezése (s az is csak bizonyos előírások szerint), szintén brahmacārinak hívják. Az ilyen fegyelmezett házasság brahmacārit a bhakti iskola elfogadja, ám a *jñāna* és *dhyāna* iskolák még az ilyen életet sem engedélyezik. Ők megkövetelik a teljes tartózkodást, mindenféle kiegyezés nélkül. A bhakti iskolában a házasság brahmacāri számára engedélyezett a szabályozott nemi

élet, mert a *bhakti-yoga*, vagyis Kṛṣṇa felsőbbrendű szolgálata olyannyira hatalmas, hogy az ember automatikusan elveszti vonzódását a nemi élet iránt. A *Bhagavad-gītāban* ez áll:

*viṣayā vinivartante
nirāhārasya dehinah
rasa-varjaṁ raso 'py asya
param dr̥ṣṭvā nivartate*

„Ha a megtestesült élőlény el is áll az érzéki örömtől, szomjúsága az érzékek tárgyai után megmarad. Ettől csak úgy válhat meg, ha felsőbbrendű ízt tapasztal, és így tudata rendíthetetlené válik.” (*Bg.* 2.59.)

Míg mások erőnek erejével tartják vissza magukat az érzékielégítéstől, a bhakta felsőbb ízhez jutván automatikusan eláll ettől. Ezt a felsőbb ízt csak a bhakta ismeri, senki más.

Mindaddig nem lehet félelem nélküli (*vigatabhiḥ*) az ember, amíg nem teljesen Kṛṣṇa-tudatú. A feltételekhez kötött lélek félelme elferdült emlékezőtehetségének tudható be, vagyis annak, hogy megfélemedezett a Kṛṣṇával fennálló, örökkévaló kapcsolatáról. A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja: *bhayaṁ dvitīyābhīniveśataḥ syād īśād apetasya viparyayo 'smṛtiḥ*. (11.2.37.) A félelem nélküli állapotot egyedül a Kṛṣṇa-tudat folyamatával lehet elérni. Csak az ilyen tudattal rendelkező személy számára lehetséges a yoga tökéletes gyakorlása, s miután ennek végső célja a szívben lakozó Viṣṇu meglátása, érthető, hogy az összes yogi közül a Kṛṣṇa-tudatú a legsikeresebb. Tehát az itt említett yogarendszer elvei nagyban különböznek a népszerű ún. yoga-szervezetektől.

15. VERS

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः ।
शान्तिं निर्वाणपरमां मत्संस्थामधिगच्छति ॥१५॥

*yuñjann evaṁ sadātmānaṁ
yogī niyata-mānasaḥ
śāntim nirvāṇa-paramāṁ
mat-samsthāṁ adhigacchati*

yuñjan—így gyakorolván; *evaṁ*—a fentiekben említett szerint; *sadā*—állandóan; *ātmānaṁ*—test, elme és lélek; *yogī*—a misztikus transzcendentalista; *niyata-mānasaḥ*—szabályozott elme; *śāntim*—békét; *nirvāṇa-*

paramām—az anyagi lét megszűnését; *mat-samsthām*—a lelki világban (Isten birodalmában); *adhigacchati*—elér

FORDÍTÁS

A testét, tetteit és elméjét ily módon szabályozó, az anyagi létet megszüntető misztikus transzcendentalista Isten birodalmát [Kṛṣṇa hajlékát] éri el.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan megmagyarázza a yoga gyakorlásának végső célját. A yoga nem arra való, hogy általa az ember bármilyen anyagi előnyhöz jusson, hanem hogy elősegítse az anyagi lét teljes megszüntetését. A *Bhagavad-gītā* szerint aki a yogától jobb egészséget, vagy valamifajta anyagi tökéletességet vár, az nem yogī. Az anyagi lét megszüntetése nem a „semmi”-be való olvadás — ez csupán legenda. Isten teremtésén belül sehol sem található „semmi”. Az anyagi lét felszámolása a lelki világ, a Legfelsőbb Személy lakhelyének elérésére képesíti az embert. A *Bhagavad-gītā* részletes leírást közöl Isten hajlékáról, s többek között megemlíti: ott nincs szükség sem a Nap, sem a Hold ragyogására, vagy az elektromosság fényére. A lelki világban minden bolygó önmagában hordozza a fényt, az anyagi világ Napjához hasonlóan. Isten birodalma tulajdonképpen mindenhová kiterjed, de a lelki világot és azok bolygóit *param dhāmānak*, vagyis felsőbb hajléknak nevezik.

Maga Śrī Kṛṣṇa világosan kijelenti itt, hogy csak a tökéletes yogī képes igazi békét elérni; az, aki Őt teljesen megérti (*mat-cittaḥ, mat-paraḥ, mat-sthānam*). Így végül az Ő legfelsőbb lakhelyére, a Kṛṣṇa-lokára juthat, amit Goloka Vṛndāvanaként is ismernek.

A *Brahma-saṁhitāban* világosan kifejezésre jut: bár Kṛṣṇa mindig Golokaként ismert lakhelyén tartózkodik, legfelsőbb lelki energiái által Ő egyidejűleg a mindent átható Brahman és a lokalizált Paramātmā is (*goloka eva nivasaty akhilātma-bhūtaḥ... Bs. 5.37.*). A lelki világba, vagyis Isten örök lakhelyére senki sem juthat Kṛṣṇa és az Ő teljes Viṣṇu kiterjedéséről szóló megfelelő tudás nélkül. A Kṛṣṇa-tudatban dolgozó személy elméje mindig Kṛṣṇa tetteibe merül, ezért ő a tökéletes yogī (*sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ; Bhāg. 9.4.18.*). A *Vedákból* azt is megtudhatjuk, hogy csupán Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megértése által az ember túljuthat az ismétlődő születés és halál világán (*tam eva viditvāti mṛtyum eti; Śvet. Up. 3.8.*). Más szóval a yoga-rendszer tökéletessége az

anyagi létől való teljes felszabadulás elérésében rejlik, nem pedig az ártatlan nép becsapásában, holmi mágikus bűvészkedés vagy akrobatikus tornagyakorlatok által.

16. VERS

नात्यभतस्तु योगोऽस्ति न चैकान्तमनभतः ।
न चातिस्वमश्नीतस्य जाग्रतो नैव चार्जुन ॥१६॥

*nātyaśnatas tu yogo'sti
na caikāntam anaśnataḥ
na cāti svapna-śīlasya
jāgrato naiva cārjuna*

na—sohasem; *ati*—túl sokat; *aśnataḥ*—evő; *tu*—de; *yogaḥ*—a Legfelsőbbel való összekapcsolás; *asti*—van; *na*—sem; *ca*—is; *ekāntam*—nagyon kevés; *anaśnataḥ*—elállva az evéstől; *na*—sem; *ca*—is; *ati*—túl sok; *svapna-śīlasya*—túl sokat alvó; *jāgrataḥ*—az éjszaka virrasztó; *na*—sem; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *arjuna*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, az nem lehet yogī, aki túl sokat vagy túl keveset eszik, vagy alszik.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben a yogīnak a szabályozott evést és alvást ajánlják. Túl sokat eszik az, aki a test és a lélek fenntartásához szükséges ételnél többet vesz magához. Az állati hús fogyasztása nem szükséges, mert a gabonafélék, zöldségek, gyümölcsök és tejtermékek elegendő mennyiségben állnak az ember rendelkezésére. A *Bhagavad-gītā* szerint ezek az egyszerű táplálékok tartoznak a jóság minőségébe (17.8-10.) Húst csak a tudatlanság kötőerejében lévő emberek fogyasztanak. A dohányzók, s az alkoholos italokat, a húst, vagy más, Kṛṣṇának előzőleg fel nem ajánlott, és ezért tisztátlan ételt kedvelők szenvedni fognak bűnös tetteik visszahatásaitól. Bárki legyen is az, ha érzékkielégítése érdekében eszik, vagy magának főzve nem ajánlja fel ételét Kṛṣṇának — csak bünt vesz magához (*bhuñjate te tv agham pāpāḥ ye pacanty ātma-kāraṇāt*; Bg. 3.13.). Az ilyen ember, vagy a határt nem ismerő nem végezheti megfelelően a yogát. Ha valaki csupán a Kṛṣṇának felajánlott étel maradékait fogyasztja el, helyesen cselekszik. A Kṛṣṇa-

tudatú személy csakis ilyen táplálékot fogyaszt. Tehát a yoga gyakorlásában kizárólag ő érheti el a tökéletességet. Az sem helyes módszer, ha valaki a saját maga által kiöltött koplaló folyamatot követve mesterkéltnél még is lemond az evésről. A Kṛṣṇa-tudatú személy az Írások tanácsai szerint böjtöl. A kelletténél nem eszik, és nem koplal többet, így alkalmas lesz a yogagyakorlatok végzésére. Aki a szükségesnél többet eszik, az nagyon sokat fog álmodni, minek következtében a szokásosnál hosszabb ideig fog aludni. Az ember ne aludjon napi hat óránál többet. Aki a huszonnégy órán belül ennél többet tölt alvással, az valószínűleg a tudatlanság kötőerejének hatása alatt áll. A tudatlanság kötelékének rabja lusta, és hajlamos a hosszú alvásokra. Az ilyen személy sem alkalmas a yogagyakorlatok végzésére.

17. VERS

युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु ।
युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा ॥१७॥

*yuktāhāra-vihārasya
yukta-ceṣṭasya karmasu
yukta-svapnāvabodhasya
yogo bhavati duḥkha-hā*

yukta—szabályozott; *āhāra*—evés; *vihārasya*—pihenés; *yukta*—szabályozott; *ceṣṭasya*—aki a fenntartásért dolgozik; *karmasu*—a kötelességek végrehajtása közben; *yukta*—szabályozott; *svapna-avabodhasya*—alvás és ébrenlét; *yogaḥ*—a yoga gyakorlása; *bhavati*—lesz; *duḥkha-hā*—fájdalom-mérsékelő

FORDÍTÁS

Akinek mérsékelt az evése, alvása, munkája és pihenése, az minden anyagi fájdalmat képes megszüntetni a yoga gyakorlása által.

MAGYARÁZAT

Szertelenség az evésben, alvásban, védekezésben és nemi életben — melyek mind testi igények — gátolhatja a yoga gyakorlásában való fejlődést. Ami az evést illeti, azt csak akkor lehet szabályozni, ha az ember megtanulta, hogy csakis prasādamot, megszentelt ételt fogyasszon.

A *Bhagavad-gītā* szerint (9.26.) Śrī Kṛṣṇának főzelékféléket, virágokat, gyümölcsöket, gabonaféléket, tejet stb. ajánlanak fel. A Kṛṣṇa-tudatú

személy így automatikusan megtanulja, hogy csakis a jóság kategóriájába tartozó, emberekhez méltó ételt fogyasszon. Ami az alvást illeti, ő mindig éber Kṛṣṇa-tudatú kötelességei végrehajtása közben, ezért nagy veszteségnek tekint minden szükségtelen alvással eltöltött percet. Nem viselheti el, hogy csak egy rövid időt is Kṛṣṇa szolgálata nélkül éljen, alvását ezért a minimumra csökkenti. Példaképe ebben Śrīla Rūpa Gosvāmi, aki mindig Kṛṣṇa szolgálatában foglalatoskodott, és nem volt képes napi két óránál többet aludni, sőt néha még annyit sem. Tḥakur Haridāsa még prasādát sem akart fogyasztani, s egy pillanatot sem akart alvással tölteni mindaddig, amíg el nem végezte napi japa gyakorlatát, amely százhetvenöt körből, vagyis a Szent Név háromszázezer vibrálásából állt. Ami pedig a munkát illeti: a Kṛṣṇa-tudatú személy nem tesz semmi olyat, ami nem áll kapcsolatban Kṛṣṇa érdekével, így munkája mindig szabályozott, és mentes az érzék-kielégítéstől. Miután számára testi vágyainak kielégítése szóba sem jöhet, így nincsen ideje az anyagi dolgokra. Munkájában, beszédében, alvásában, ébrenlétében és más testi cselekedeteiben egyaránt szabályozza magát, ezért órá nem tud hatni az anyagi szenvedés.

18. VERS

यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते ।
निस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥१८॥

*yadā viniyatam cittam
ātmany evāviṣṭhate
niṣpṛhaḥ sarva-kāmebhyo
yukta ity ucyate tadā*

yadā—amikor; *viniyatam*—sajátságosan fegyelmezett; *cittam*—az elme és tettei; *ātmani*—a Transzcendensben; *eva*—bizonyára; *avatiṣṭhate*—megállapodik; *niṣpṛhaḥ*—mentesen; *sarva*—mindenféle; *kāmebhyaḥ*—anyagi vágyaktól; *yuktaḥ*—elmélyült a yogában; *iti*—ily módon; *ucyate*—mondják; *tadā*—akkor

FORDÍTÁS

Úgy mondják, ha a yogī elméje a Transzcendensben gyökerezik, s képes azt a gyakorlatok által fegyelmezni, akkor elérte a yoga célját.

MAGYARÁZAT

A yogī tetteit a különféle anyagi vágyak (melyek közül a nemi élvezet a legerősebb) megszüntetése választja el a közönséges ember tetteitől. A yogī olyan jól tudja fegyelmezni elméje tevékenykedését, hogy őt semmilyen anyagi vágy nem izgatja többé. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint ezt a tökéletes sikot a Kṛṣṇa-tudatú személyek automatikusan elérik:

*sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoṛ
vacāmsi vaikuṅṭha-guṇānuvarṇane
karau harer mandira-mārjanādiṣu
śrutim cakārācyuta-sat-kathodaye*

*mukunda-liṅgālaya-darśane dṛṣau
tad-bhrtyagātra-sparśe 'niga-saṅgamam
ghrāṇam ca tat-pāda-saroja-saurabhe
śrīmat tulasyā rasanām tad-arpite*

*pādaḥ hareḥ kṣetra-padānuserpane
śiro hṛṣikeśa-padābhivandane
kāmaḥ ca dāsyē na tu kāma-kāmyayā
yathottama-śloka-janāśrayā ratih*

„Ambariṣa király először is elméjét Śrī Kṛṣṇa lótuszvirág lábára szögezte, majd beszédét az Ő transzcendentális jellemeinek leírására, karjait templomának tisztítására, fülét cselekedeteinek hallására, szemét transzcendentális formáinak látására, testét a bhakták testének érintésére, orrát a Kṛṣṇának felajánlott lótuszvirág szaglására, nyelvét az Ő lótuszvirág lábának ajánlott tulasilevél izelésére, lábait a templomba való járásra és a zarándokhelyek felkeresésére, fejét az Úr iránti hódolat kifejezésére, vágyait pedig az Ő kívánságainak kielégítésére használta. E transzcendentális tulajdonságok jellemzik a tiszta bhaktát.” (*Bhāg.* 9.4.18-20)

Az imperszonalista út követői számára ez a transzcendentális sik talán szubjektív kifejezhetetlen, de a Kṛṣṇa-tudatú személy számára nagyon könnyű és praktikus. Ez kitűnik Mahārāja Ambariṣa fentiekben említett tetteiből is. A cselekvés e transzcendentális fajtája nem lehetséges mindaddig, amíg elménket az állandó emlékezés által nem rögzítjük Kṛṣṇa lótuszvirág lábaira. Az Ő odaadó szolgálatában előírt tetteket ezért *arcanának* hívják, melynek jelentése: az emberi érzékek lefoglalása Isten szolgálatával. Az érzékek és az elme lekötése szükségszerű, csupán a cselekedetek tagadása nem praktikus. Ezért az emberek számára — főleg azoknak, akik nem a lemondott életrendben élnek — a transzcendentális sik

eléréséhez vezető tökéletes folyamat az érzékek és az elme olyan fentebb leírt szolgálattal való lefoglalása, melyet a *Bhagavad-gītā* yuktának hív.

19. VERS

यथा दीपो निवातस्यो नेङ्गते सोपमा स्मृता ।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः ॥१९॥

*yathā dīpo nivāstho
neṅgate sopamā smṛtā
yogīno yata-cittasya
yuñjato yogam ātmanah*

yathā—mint; *dīpaḥ*—a lámpa; *nivāsthaḥ*—szélcsendes helyen; *na*—nem; *ingate*—lobog; *sā upamā*—ahhoz hasonlítva; *smṛtā*—említett; *yogīnaḥ*—a yogiék; *yata-cittasya*—kinek elméje fegyelmezett; *yuñjataḥ*—állandóan foglalatoskodik; *yogam*—yogában; *ātmanah*—a Transzcendensen

FORDÍTÁS

Ahogyan szélcsendes helyen sem lobog a gyertyaláng, úgy az elméjét szabályozó yogi is mindig rendületlen marad a Transzcendensen való meditálásában.

MAGYARÁZAT

Az igazán Kṛṣṇa-tudatú személy, aki mindig a Transzcendensbe merül, imádandó Urán meditálva olyan rendületlen, mint a szélcsendes helyen égő lámpa lángja.

20-23. VERS

यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया ।
यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति ॥२०॥
सुखमात्यन्तिकं यत्तद्बुद्धिग्राह्यमतीन्द्रियम् ।
वेत्ति यत्र न चैवायं स्थितश्चलति तत्त्वतः ॥२१॥
यं लब्ध्वा चापरं लाभं मन्यते नाधिकं ततः ।

यस्मिन्स्थितो न दुःखेन गुरुणापि विचाल्यते ॥२२॥
 तं विद्याद्दुःखसंयोगवियोगं योगसंज्ञितम् ॥२३॥

*yatroparamate cittam
 niruddham yoga-sevayā
 yatra caivātmanātmānam
 paśyann ātmani tuṣyati
 sukham ātyantikam yat tad
 buddhi-grāhyam atīndriyam
 vetti yatra na caivāyam
 sthitas calati tattvataḥ
 yaṁ labdhvā cāparam lābham
 manyate nādhikam tataḥ
 yasmin sthīto na duḥkhena
 guruṇāpi vicālyate
 taṁ vidyād duḥkha-samyoga-
 viyogaṁ yoga-samjñitam*

yatra — abban az állapotban; *uparamate* — amikor az ember transzcendentális boldogságot érez; *cittam* — az elme tevékenykedése; *niruddham* — visszatartva az anyagtól; *yoga-sevayā* — a yoga végzése által; *yatra* — abban; *ca* — is; *eva* — bizonyára; *ātmanā* — a tiszta elme által; *ātmānam* — önvaló; *paśyan* — látva (helyzetét); *ātmani* — az önvalóban; *tuṣyati* — elégedett lesz; *sukham* — boldogság; *ātyantikam* — legfelsőbb; *yat* — amiben; *tad* — azt; *buddhi* — értelem; *grāhyam* — elfogadható; *atīndriyam* — transzcendentális; *vetti* — tudja; *yatra* — amelyben; *na* — sohasem; *ca* — is; *eva* — bizonyára; *ayam* — ebben; *sthitaḥ* — helyzetben; *calati* — eltér; *tattvataḥ* — az igazságtól; *yaṁ* — amelyet; *labdhvā* — elérve; *ca* — is; *aparam* — bármi más; *lābham* — nyereség; *manyate* — gondolja; *na* — sohasem; *adhikam* — több; *tataḥ* — attól; *yasmin* — amiben; *sthītaḥ* — helyzetben; *na* — sohasem; *duḥkhena* — szenvedés által; *guruṇāpi* — habár nagyon nehéz; *vicālyate* — megrendül; *taṁ* — azt; *vidyāt* — tudnod kell; *duḥkha-samyoga* — az anyagi kapcsolat szenvedései; *viyogaṁ* — kiirtása; *yoga-samjñitam* — transz a yogában

FORDÍTÁS

A tökéletesség szintjét samādhinak, vagy transznak hívják. Ilyenkor a yoga gyakorlása által az ember elméje minden anyagi szellemi tevékeny-

ségtől mentes. Jellemzője, hogy a yogī ebben az állapotban tiszta elméje segítségével megláthatja önvalóját, s örömet, élvezetet tud meríteni abból. Ezen az örömteli síkon az ember kötetlen, lelki boldogságban él, s transzcendentális érzékszerveivel élvezni tudja azt. E szilárd helyzetben az igazságtól sohasem tér el, s érzi: ennél nagyobb nyereségre soha nem tehet szert. Ezt a fokot elérve kiegyensúlyozott és rendületlen még a legnagyobb nehézségek közepette is. Ez a valódi szabadság, mely felold az anyagi kapcsolatok okozta szenvedések alól.

MAGYARÁZAT

A yoga legfőbb jellemzője, hogy gyakorlása által az ember elméje fokozatosan megtisztul az anyagi élet fogalmaitól. Amikor a yogī lelki elméje és értelme által megvalósítja a Felsőlelket anélkül, hogy az önvalót bármi módon azonosítaná Vele, akkor eléri a transz, vagyis a samādhi állapotát.

A nyolcfokú yoga gyakorlása többé-kevésbé a Patañjali rendszer elveire épül. Néhány nem hiteles magyarázó megpróbálja azonosítani az egyéni lelket a Felsőlélekkel (a monisták ezt vélik felszabadulásnak), de ők nem értették meg a Patañjali féle yogarendszer igazi célját. Patañjali rendszere ugyanis elfogadja a tiszta lélek egyéniségével járó transzcendentális öröm létét, de az imperszonalisták nem, mert attól tartanak, hogy ez veszélyeztetné egység-elméletüket. Az imperszonalisták nem fogadják el a tudás és a tudó kettősségét, ám ez a vers elismeri a transzcendentális érzékeken át megvalósított lelki gyönyört. Ezt Patañjali Muni, a yogarendszer híres magyarázója is hitelesíti. A nagy bölcs eképpen ír a *Yoga-sútrákban* (4.34.):

*puruṣārtha-śūnyānām guṇānām pratiprasavaḥ
kaivalyaṁ svarūpa-pratiṣṭhā vā citi-śaktir iti*

A *citi-śakti* transzcendentális belső energia. A *puruṣārtha* materiális vallásosságra, gazdasági fejlődésre, érzékkielégítésre és végül a Legfelsőbbel való egygyéválás kísérletére utal. Az imperszonalisták a Legfelsőbbel való egygyéválást *kaivalyamnak* hívják. Patañjali szerint azonban ez a *kaivalyam* nem más, mint egy belső vagy transzcendentális erő, melynek segítségével az élőlény képes tudatosítani eredeti természetét és helyzetét. Az Úr Caitanya ezt az állapotot *ceto-darpaṇa-mārjanam*-nak, vagyis az elme poros tükre tisztításának nevezi. Ez a „tisztítás” az igazi felszabadulás, a *bhava-mahādāvāgni-nirvāpaṇam*, amit a *Bhāgavatam* (2.10.6.) *svarūpeṇa vya-vasthitih*-nek hív. A *nirvāṇa* elmélete — ami különben csak a kezdetet jelenti — megegyezik ezzel az elvvel. Ebben a versben a *Bhagavad-gītā* is

megerősíti ezt. A *nirvāṇa*, vagyis az anyagi lét megszüntetése után nyilvánulnak meg a lelki tettek, azaz Isten odaadó szolgálata, amit Kṛṣṇa-tudatnak hívnak. A *Bhāgavatam* szavaival: „Ez az élőlény igazi élete” (*sva-rūpeṇa vyavasthitiḥ*; 2.10.6.).

Māyának vagy illúzióknak azt a állapotot nevezzük, amikor a lelki életet beszennyezi az anyagi fertő. Megszabadulás ettől azonban még nem jelenti az élőlény eredeti, örök helyzetének megszűnését. Ezzel Patañjali is egyetért: *kaivalyaṃ svarūpa-pratiṣṭhā vā citi-śaktir iti*. Ez a *citi-śakti*, vagyis transzcendentális öröm az igazi élet. Ezt a *Vedānta-sūtra* is megerősíti: *ānandamayo 'bhyāsāt* (*Vs.* 1.1.12.). Ez a természetes transzcendentális gyönyör a yoga végső célja, és ezt könnyen el lehet érni az odaadó szolgálattal, vagyis a *bhakti-yoga* végzésével. A *bhakti-yogáról* részletesen a *Bhagavad-gītā* Hetedik Fejezete ír.

Az ebben a fejezetben leírt yogarendszerben kétféle samādhi van; *samprajñāta-samādhi* és *asamprajñāta-samādhi*. Ha a transzcendentális sikot különféle filozófiai kutatásokkal éri el valaki, ezt *samprajñāta-samādhinak* hívják. Az *asamprajñāta-samādhiban* többé már semmilyen kapcsolat sincs a világi gyönyörrel, mert a yogī akkorra már transzcendentálissá válik minden olyan boldogság iránt, amelyhez az érzékeken keresztül jut az ember. Ha a yogī egyszer megállapodik ebben a transzcendentális helyzetben, akkor nem tér el ettől sohasem. Próbálkozásai mindaddig sikertelennek tekinthetők, amíg el nem éri ezt a sikot.

Az úgynevezett mai yoga gyakorlatok, amelyekkel különféle érzéki örömek járnak, ellentmondanak ezzel. A nemi életet és a részegítő italokat élvező „yogī” csak nevetséges utánczó. Még azok sem tökéletesek, akik a yogafolyamatban a siddhiket (misztikus képességeket) tartják vonzónak. Ahogyan ez a vers is állítja: ha a yogikat a yoga melléktermékei vonzzák, a tökéletesség szintjét nem érhetik el. A mutatványos tornagyakorlatokkal és siddhikkel foglalkozó személyeknek tudniuk kellene, hogy ily módon elvesztik a yoga igazi célját.

Ebben a korszakban a Kṛṣṇa-tudat (*bhakti-yoga*) a legjobb yogagyakorlat; ez nem okoz csalódást. A Kṛṣṇa-tudatú személyt oly boldoggá tesz munkája, hogy semmilyen más gyönyörre nem vágyik. A *haṭha-yoga*, *dhyāna-yoga* és *jñāna-yoga* gyakorlásában — főleg a képmutatás e korszakában — sok akadály adódik, de a *karma-yoga* vagy *bhakti-yoga* megőv ettől.

Amíg az anyagi test létezik, addig az embernek számolnia kell a test követeléseivel: az evéssel, alvással, védekezéssel és párosodással. Viszont, a tiszta *bhakti-yogában*, vagyis a Kṛṣṇa-tudatban élő személy, miközben a

test követelményeinek eleget tesz, nem izgatja fel érzékeit. Ehelyett megpróbálja menteni a menthetőt, vagyis csakis azt és annyit fogad el, ami szükséges a létfenntartáshoz, s ily módon transzcendentális boldogságot élvez a Kṛṣṇa-tudatban. A nem várt események, például baleset, betegség, éhínség, sőt legkedvesebb rokonának halála iránt is érzéketlen, de arra mindig nagyon vigyáz, hogy kötelességeit a Kṛṣṇa-tudatban, vagy *bhakti-yogában* végrehajtsa. Nem várt események, vagy balesetek sohasem térítik el kötelessége végrehajtásától. Ez kitűnik a *Bhagavad-gītā* Második Fejezetének tizennegyedik verséből is: *āgamāpāyino 'nityās tām̐s tī-tikṣasva bhārata*. A bhakta képes elviselni minden váratlan eseményt, s mert tudja, hogy azok állandóan jönnek és mennek, ezért ez nem befolyásolja őt előirt cselekedeteinek elvégzésében. Ily módon éri el ő a yoga legmagasabb tökéletességét.

24. VERS

स निश्चयेन योक्तव्यो योगोऽनिर्विण्णचेतसा
संकल्पप्रभवान्कामांस्त्यक्त्वा सर्वानशेषतः।
मनसैवेन्द्रियग्रामं विनियम्य समन्ततः ॥२४॥

*sa niścayena yuktavyo
yogo 'nirviṅṇa-cetasā
saṅkalpa-prabhavān kāmāṁs
tyaktvā sarvān aśeṣataḥ
manasaivendriya-grāmaṁ
viniyamya samantataḥ*

saḥ—az a yogarendszer; *niścayena*—szilárd elhatározással; *yuktavyaḥ*—kell gyakorolni; *yogaḥ*—ilyen gyakorlásban; *anirviṅṇa-cetasā*—eltérés nélkül; *saṅkalpa*—anyagi vágyak; *prabhavāḥ*—született; *kāmān*—érzék-kielégítést; *tyaktvā*—feladva; *sarvān*—mindent; *aśeṣataḥ*—teljesen; *manasā*—az elme által; *eva*—bizonyára; *indriya-grāmam*—az összes érzéket; *viniyamya*—szabályozva; *samantataḥ*—minden oldalról

FORDÍTÁS

Az embernek törhetetlen elszántsággal és hittel kell gyakorolnia a yogát. Kivétel nélkül meg kell válnia a hamis egóból eredő összes anyagi vágytól, s elméje által minden oldalról, egytől egyig szabályoznia kell érzékeit.

MAGYARÁZAT

A yogát gyakorlónak határozottnak kell lennie, s szükség van megszakítás nélküli, türelmesen végzett gyakorlatokra is. Biznia kell a végső győzelemben, és nagy kitartással követnie a kijelölt utat, anélkül, hogy a siker elérését gátló bárminemű késés kedvét szegné. A yoga elveit szigorúan betartó ember számára az eredmény biztosítva van. A *bhakti-yogával* kapcsolatban így ír Rūpa Gosvāmī:

*utsāhān niścayād dhairyāt tat tat karma-pravartanāt
saṅga-tyāgāt satovṛtteḥ ṣaḍbhir bhaktiḥ prasidhyati*

„A *bhakti-yoga* folyamatát sikeresen végezni csak igazi, szívből jövő lelkesedéssel, kitartással, béketűréssel és az előirt kötelességek végrehajtásával lehet. A bhakták társasága és a jóság teljes minőségében való cselekvés is elengedhetetlen.” (*Śrī Upadeśāmṛta* 3. mantra)

Ami a határozottságot illeti, az ember tanuljon a veréb példájából, aki az óceán partjára rakta tojásait, de a hullámok elsodorták azokat. A madárka nagyon mérges lett, követelte a tengertől a tojások visszaadását, ám az figyelemre sem méltatta kérését. Ezért a veréb megpróbálta kiszáritani az óceánt. Hozzáfogott, hogy csőrében hordja el a vizet. Persze mindenki kinevette makacsságáért, mellyel e lehetetlen feladatot végre akarta hajtani. Tették híre messzire terjedt, míg végül Garuḍa, az Úr Viṣṇu hatalmas madár-szállítója is meghallotta. Megszánta csöppnyi madárhúgát, s elment, hogy találkozzon vele. Nagyon örült a piciny veréb elszántságának, s megígérte, hogy segíteni fog neki. Ráparancsolt rögtön az óceánra: adja vissza a tojásokat, különben ő maga folytatja a veréb munkáját. Az óceán erre nagyon megijedt, s engedelmeskedett. Ily módon a veréb — Garuḍa kegyének jóvoltából — ismét boldog lett.

E példázathoz hasonlóan a yoga, különösen a *bhakti-yoga* (Kṛṣṇa-tudat) gyakorlása nagyon nehéznek tűnik. Azonban aki nagy eltökéltséggel követi a yoga elveit, azon Kṛṣṇa bizonyára segíteni fog, mert (ahogyan a közmondás is szól): „Segíts magadon, és Isten is megsegít.”

25. VERS

शनैः शनैरुपरमेद्बुद्ध्या षृतिगृहीतया ।

आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ॥२५॥

*śanaiḥ śanair upamed
buddhyā dhṛti-grhīṭayā
ātma-samstham manaḥ kṛtvā
na kiñcid api cintayet*

śanaiḥ śanaiḥ—lépésről lépésre; *upamed*—megfontoló; *buddhyā*—értelem által; *dhṛti-grhīṭayā*—fenntartván a meggyőződést; *ātma-samstham*—megállapodva a transzcendensben; *manaḥ*—elme; *kṛtvā*—így téve; *na*—semmi; *kiñcit*—mást; *api*—még; *cintayet*—rágondol

FORDÍTÁS

Az ember teljes meggyőződéssel, lépésről lépésre, értelme segítségével szilárduljon meg a transzban, vagyis elméjét egyedül a Legfelsőbb Lélekre rögzítse, és semmi másra ne gondoljon.

MAGYARÁZAT

Helyes meggyőződése és értelme által az embernek fokozatosan el kell érnie a *pratyāhāra* sikját, ahol minden érzéki tett megszűnik. Amikor a yogi meggyőződése és a meditáció segítségével, valamint az érzéki tettek megszüntetésével teljes uralmat szerzett az elme felett, képes lesz megállapodni a samādhiban, ahol nem kell már többet félnie az anyagi szintre való visszaeséstől. Más szóval, bár az ember kénytelen-kelletlen kapcsolatban van az anyaggal, addig, amíg az anyagi teste létezik, nem szabad gondolnia semmi szín alatt sem az érzékielégitésre. Nem a saját, hanem a Legfelsőbb örömét kell szem előtt tartania. Ez a szint könnyen elérhető a Kṛṣṇa-tudat közvetlen gyakorlása által.

26. VERS

यतो यतो निश्चलति मनश्चञ्चलमस्थिरम् ।
ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं नयेत् ॥२६॥

*yato yato niścalati
manaś cañcalam asthiram
tatas tato niyamyaivat
ātmany eva vaśam nayet*

yataḥ—bármikor; *yataḥ*—bárhol; *niścalati*—nagyon izgatott; *manaḥ*—az elme; *cañcalam*—csapongó; *asthiram*—ingatag; *tataḥ*—onnan; *tataḥ*—akkor; *niyamyā*—szabályozva; *etat*—ezt; *ātmani*—az önvalóban; *eva*—bizonyára; *vaśam*—szabályozást; *na yet*—be kell vezetni

FORDÍTÁS

Az embernek határozottan vissza kell térítenie elméjét az önvaló felügyelete alá, csapongó és határozatlan természete miatt bármikor és bárhová is vándoroljon az.

MAGYARÁZAT

Az elme természetéből adódóan csapongó és ingatag. Az önmegvalósításra vágyó yogīnak uralkodnia kell rajta, nem szabad, hogy az irányítsa őt. Aki elméjét (s egyben az érzékeit is) szabályozza, azt gosvāmīnak vagy svāmīnak — vagyis az érzékek mesterének hívják. Akit azonban az elméje irányít, azt *godasának*, vagyis az érzékek szolgájának nevezik. A gosvāmī ismeri az érzéki boldogság természetét. A lelki boldogságban az érzékek Hṛṣīkeśa, vagyis az Érzékek Legfelsőbb Tulajdonosa (Kṛṣṇa) szolgálatával vannak lefoglalva. Megtisztított érzékekkel szolgálni Kṛṣṇát — ez a Kṛṣṇa-tudat. Ez a módja az érzékek feletti teljes uralom elsajátításának, sőt mi több, ez a yoga gyakorlásának legmagasabb tökéletessége is.

27. VERS

प्रशान्तमनसं ह्येनं योगिनं सुखमुत्तमम् ।
उपैति शान्तरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषम् ॥२७॥

praśānta-manasam hy enam
yoginam sukham uttamam
upaiti śānta-rajasam
brahma-bhūtam akalmaṣam

praśānta—Kṛṣṇa lótuszvirág lábaira szögezett elme; *manasam*—akinek elméje ilyen szilárd; *hi*—bizonyára; *enam*—ezt; *yoginam*—a yogī; *sukham*—boldogságot; *uttamam*—a legfelsőbbet; *upaiti*—elér; *śānta-rajasam*—lecsendesült szenvedély; *brahma-bhūtam*—felszabadult az Abszolúttal való azonosítás által; *akalmaṣam*—mentesen minden előző tett bűnös visszahatásától

FORDÍTÁS

Az a yogī, akinek elméje Rajtam nyugszik, biztosan eléri a legmagasabbrendű boldogságot. A Brahmannel való azonosulása által felszabadult, elméje békéssé vált, szenvedélye lecsendesült, s megszabadult a büntől.

MAGYARÁZAT

A *brahma-bhūta* az a szint, amikor az ember megszabadult az anyagi szennyeződéstől, és Kṛṣṇa transzcendentális szolgálatában él (*mad-bhaktim labhate parām*; Bg. 18.54.). Az ember nem juthat el addig a Brahman, vagyis az Abszolút szintjére, amíg elméjét nem rögzíti Kṛṣṇa lótuszvirág lábára (*sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ*). Ha mindig Isten transzcendentális szerető szolgálatában él, vagyis ha megmarad a Kṛṣṇa-tudatban, azt bizonyítja, hogy tényleg megszabadult a szenvedély kötőerejétől és az összes anyagi szennyeződéstől.

28. VERS

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी विगतकल्मषः ।
सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते ॥२८॥

*yujann evaṁ sadātmānam
yogī vigata-kalmaṣaḥ
sukhena brahma-saṁsparśam
atyantam sukham aśnute*

yujam—végezvén a yogagyakorlatokat; *evaṁ*—ily módon; *sadā*—mindig; *ātmānam*—az önvalót; *yogī*—aki kapcsolatban van a Legfelsővel; *vigata*—mentes; *kalmaṣaḥ*—minden anyagi szennytől; *sukhena*—transzcendentális boldogságban; *brahma-saṁsparśam*—mert állandóan kapcsolatban van a Legfelsővel; *atyantam*—legmagasabb; *sukham*—boldogságot; *aśnute*—eléri

FORDÍTÁS

A lelki megvalósításban, az önvalóban szilárdan horgonyzó, az anyagi szennyeződéstől megtisztult yogī a Legfelsőbb Tudattal állandó kapcsolatba kerülve eléri a boldogság legmagasabb fokát.

MAGYARÁZAT

Az önmegvalósítás azt jelenti, hogy az ember ismeri a Legfelsőbbhöz fűződő eredeti szerepét. Az egyéni lélek a Legfelsőbb szerves része, ezért feladata Kṛṣṇa transzcendentális szolgálata. Ezt a Legfelsőbbel való lelki kapcsolatot hívják *brahma-samīparśānak*.

29. VERS

सर्वभूतस्यमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि ।
ईक्षते योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥२९॥

sarva-bhūta-stham ātmānam
sarva-bhūtāni cātmani
īkṣate yoga-yukta-ātmā
sarvatra sama-darśanaḥ

sarva-bhūta-stham—minden lényben jelen van; *ātmānam*—a Felsőlelket; *sarva*—minden; *bhūtāni*—lény; *ca*—is; *ātmani*—a Felsőlélemben; *īkṣate*—látja; *yoga-yukta-ātmā*—aki a yoga által összekapcsolódott Kṛṣṇával; *sarvatra*—mindenhol; *sama-darśanaḥ*—egyenlőnek lát

FORDÍTÁS

Az igazi yogi minden élőlényben Engem, s minden lényt Bennem lát. Valóban, az igazi énjét megvalósított yogi Engem lát mindenhol.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú yogi tökéletesen lát, mert tudja, hogy a Legfelsőbb, azaz Śrī Kṛṣṇa Felsőlélekként mindenki szívében jelen van (*īśvaraḥ sarva-bhūtānām ḥṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati; Bg. 18.61.*). Kṛṣṇa Paramātmā aspektusában jelen van a kutya és a brāhmaṇa szívében egyaránt. A tökéletes yogi tudja, hogy Isten örökké transzcendentális, s az anyag nem befolyásolja, bárhol is van jelen, akár a kutyában, akár a brāhmaṇában. Ez Kṛṣṇa fenséges semlegessége. Az egyéni lélek is a szívből helyezkedik el, de egy individuális szívből, nem pedig mindenkiben. Ez a különbség az egyéni és a Felsőlélek között. Aki nem végzi helyesen a yogát, az nem látja ezt világosan. A Kṛṣṇa-tudatú személy képes Kṛṣṇát a hitetlen és hívő szívében is meglátni. *A smṛti* ezt a következőképpen erősíti meg: *ātataivāc ca māṛtvād ātmā hi paramo hariḥ*. „Az Úr minden lény forrása, ezért szerepe olyan, mint az

anyáé és a fenntartóé.” Miképpen az anya semleges minden gyerekével szemben, úgy a Legfelsőbb Atya (vagy anya) sem részrehajló. Következésképpen a Felsőlélek mindig és minden élőlényben jelen van. Az élőlények külsőleg úgyszintén Isten energiájában tartózkodnak. A Hetedik Fejezet megmagyarázza, hogy Kṛṣṇának elsőfokon két energiája van: lelki (vagy felsőrendű) és anyagi (vagyis alsórendű). Az élőlény, bár a felsőbb energia része, az alsóbbrendű alárendeltje; de mindig az Ő energiájában van. Valamiféle módon tehát minden élőlény Őbenne van. A yogi egyenlőnek lát mindent, mert tudja, hogy az élőlények — bár helyzetük az anyagi munkájuk eredményeképp különbözik — minden körülmény között Isten szolgálói maradnak. A materiális energiában élve az élőlény az anyagi érzékeket szolgálja, a lelki energiában élve pedig közvetlenül a Legfelsőbb Urat, de mindkét esetben Isten szolgálja ő. Tehát a Kṛṣṇa-tudatú személy az egyenlő látásmóddal teljes mértékben rendelkezik.

30. VERS

यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति ।
तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥३०॥

*yo mām paśyati sarvatra
sarvaṁ ca mayi paśyati
tasyāhaṁ na praṇśyāmi
sa ca me na praṇśyati*

yaḥ—bárki; *mām*—Engem; *paśyati*—lát; *sarvatra*—mindenhol; *sarvam*—mindent; *ca*—és; *mayi*—Bennem; *paśyati*—lát; *tasya*—övé; *aham*—Én; *na*—nem; *praṇśyami*—fogok elveszni; *saḥ*—ő; *ca*—is; *me*—Számomra; *na*—sem; *praṇśyati*—fog elveszni

FORDÍTÁS

Aki mindenhol Engem, és mindent Bennem lát, számára Én sohasem veszek el, s ő sem vész el számomra soha.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személy Śrī Kṛṣṇát látja mindenhol, és mindent Őbenne lát. Bár úgy tűnhet: az ilyen személy látja az anyagi természet összes különálló megnyilvánulását, ám mindegyik esetben tudatos Kṛṣṇáról, s

belátja, hogy minden az Ő energiájának megnyilvánulása. A Kṛṣṇa-tudat alapelve: Kṛṣṇa az Ura mindennek, Nála nélkül semmi sem létezhet. A Kṛṣṇa-tudat célja a Kṛṣṇa iránti szeretet kifejelesztése, vagyis annak a szintnek az elérése, amely még az anyagi világból való felszabadulásnál is felsőbbrendű. Azon a sikon, amely túl van az önmegvalósításon, a bhakta egygé válik Kṛṣṇával, abban az értelemben, hogy teljes szeretetet ér el iránta; számára Ő lesz minden. Ezen a fokon intim kapcsolat keletkezik Kṛṣṇa és a bhakta között, s ezáltal az élőlény halhatatlansághoz jut. Az Istenség Személyisége sohasem tűnik el a bhakta látóköréből. A Kṛṣṇába való beleolvadás ugyanaz lenne, mint a lelki megsemmisülés, ezért egy bhakta sohasem vállal ilyen kockázatot. A *Brahma-samhitā* írja:

*premānjana-cchurita-bhakti-vilocanena
santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti
yaṁ śyāmasundaram acintya-guṇa-svarūpaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Govindát, az eredeti Urat imádom, akit a szeretet írával bekent szemű, tiszta bhakták örök Śyāmasundara formájában, állandó jelleggel szívükben látnak.” (Bs. 5.38.)

Ezen a fokon Śrī Kṛṣṇa sohasem tűnik el a bhakta látóköréből, s a bhakta sem veszíti el soha Őt szem elől. A yogīra, — aki szívében Paramātmaként látja Kṛṣṇát — ugyanez vonatkozik. Az ilyen yogīból tiszta bhakta lesz, aki egy percig sem tudná elviselni, hogy ne lássa szívében az Urat.

31. VERS

सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि स योगी मयि वर्तते ॥ ३१ ॥

*sarva-bhūta-sthitam yo mām
bhajaty ekatvam āsthitah
sarvathā vartamāno'pi
sa yogī mayi vartate*

sarva-bhūta-sthitam—mindenki szívében helyezkedik; *yaḥ*—aki; *mām*—Engem; *bhajati*—odaadóan szolgál; *ekatvam*—egység; *āsthitah*—ilyen helyzetben; *sarvathā*—minden tekintetben; *vartamānaḥ*—ebben az állapotban; *api*—ellenére; *saḥ*—ő; *yogī*—transzcendentalista; *mayi*—Nálam; *vartate*—marad

FORDÍTÁS

Az a yogī, aki tudja, hogy Én egy és ugyanaz vagyok, mint a minden élőlényben lakozó Felsőlélek, imád Engem, és mindig, minden körülmények között Velem marad.

MAGYARÁZAT

A yogī, aki a Felsőlelken meditál, látja magában Kṛṣṇa teljes részaspektusát, a négykarú Viṣṇut, aki kezeiben kagylókürtöt, cakrát (harci korongot), buzogányt és lótuszvirágot tart. A yogīnak tudnia kell, hogy Viṣṇu nem különbözik Kṛṣṇától, s hogy Felsőlélek formájában Kṛṣṇa jelen van mindenki szívében. Ezenkívül a megszámlálhatatlan sok élőlény szívében jelenlévő Felsőlelkek között sincs eltérés. Azonos a Felsőlelken meditáló tökéletes yogī, és az a bhakta is, aki Kṛṣṇát mindig transzcendentális szeretettel szolgálja.

Habár a Kṛṣṇa-tudatú yogī anyagi léte alatt sokféle tettel foglalkozik, Kṛṣṇáról soha, egy percre sem feledkezik meg. Ezért írja Śrīla Rūpa Gosvāmī *Bhaktirasāmṛta-sindhuja*: „Az bhakta, aki mindig a Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, automatikusan felszabadul” (*nikhilāṣv apy avasthāsu jīvan-muktaḥ sa ucyate*; 1.2.187.).

A *Nārada-pañcarātra* hasonlóképpen ír:

*dik-kālādy-anavacchinne kṛṣṇa ceto vidhāya ca
tanmayo bhavati kṣipram jīvo brahmaṇi yojayet*

„Ha az ember figyelmét Kṛṣṇa transzcendentális formájára összpontosítja — aki mindent átható, valamint időtől és tértől független —, akkor elmélyül a Kṛṣṇán való elmélkedésben, és az Ő társaságában tökéletes boldogsághoz jut.”

A yoga gyakorlásában a transz legmagasabb fokát a Kṛṣṇa-tudat képezi. Csupán annak a ténynek a megértése, hogy Kṛṣṇa Paramātmaként mindenki szívében jelen van, a yogit hibátlanná teszi. A *Vedák* a következőképpen erősítik meg Isten e felfoghatatlan hathatóságát:

*eka eva paro viṣṇuḥ sarvatrā'pi na saṁśayaḥ
aiśvaryaḍ rūpam ekam ca sūryavad bahudheyate*

„Viṣṇu egy, ám áthat mégis mindent. Annak ellenére, hogy lelki formája egy, mégis jelen van mindenhol, és — mint a Nap — egyidejűleg sok helyen feltűnik.” (*Matsya Purāṇa*)

Hasonlóan ír a *Gopāla-pūrva-tāpani Upaniṣad* is:

*eko vaśī sarvagaḥ kṛṣṇa īdyaḥ
eko'pi san bahudhā yo vibhāti*

„Kṛṣṇa, az imádandó Úregy. Ó minden irányítója, és mindent-átható. Bár egy Ó, mégis soknak tűnik.” (1.5.)

32. VERS

आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योऽर्जुन ।
सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मतः ॥ ३२ ॥

*ātmanupamyena sarvatra
samam paśyati yo'rjuna
sukham vā yadi vā duḥkham
so yogī paramo mataḥ*

ātma—önvaló; *aupamyena*—összehasonlítással; *sarvatra*—mindenhol; *samam*—egyenlőséget; *paśyati*—lát; *yaḥ*—aki; *arjuna*—óh, Arjuna; *sukham*—boldogság; *vā*—vagy; *yadi*—ha; *vā*—vagy; *duḥkham*—boldogtalanság; *saḥ*—ilyen; *yogī*—transzcendentalista; *paramaḥ*—tökéletesnek; *mataḥ*—tekinthető

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, az a tökéletes yogī, aki minden boldog vagy boldogtalan élőlényben magából kiindulva látja a hasonlóságot.

MAGYARÁZAT

Az a tökéletes yogī, aki Kṛṣṇa-tudatú. Saját tapasztalata által tudatában van mindnyájunk boldogságának és boldogtalanságának. Tudja jól, azért szenved mindenki, mert megfélekedett az Istenhez fűződő kapcsolatáról. A boldogság oka az, ha valaki tudja, hogy az emberi tettek legfelsőbb élvezője, valamint minden föld és bolygó tulajdonosa Kṛṣṇa. Az ilyen tökéletes yogī az élőlények legjobb barátja. Tudja, hogy az anyagi természet kötőerei alatt élők háromféle anyagi szenvedés alárendeltjei, mivel megfélekeztek Kṛṣṇához fűződő kapcsolatukról. A Kṛṣṇa-tudatú bhakta nagyon boldog, ezért mindent megtesz a Kṛṣṇáról szóló tudás elterjesztése érdekében. Miután azon fáradozik, hogy a Kṛṣṇa-tudatúvá válás fontosságát közhírré tegye, ezért ő a világ legjobb filantrópusa, és Kṛṣṇa legkedvesebb szolgálja (*na ca tasmān manuṣyeṣu kaścin me priya-kṛttamaḥ*; Bg. 18.69.). Más

szóval, a bhakta állandóan az élőlények boldogulását tartja feladatának, ezért válik mindenki jóbarátjává. Ő a legnagyobb yogi, mert nem a saját érdekében, hanem mások megsegítése céljából kívánja a yoga tökéletes szintjének elérését. Ő sohasem irigy élőlénytársaira.

Láthatjuk tehát az ellentétet a tiszta bhakta, és az olyan yogi között, akit csak személyes fejlődése érdekel. A zavartalan meditáció érdekében egy elhagyott helyre visszavonult yogi nem olyan tökéletes, mint a bhakta, aki megtesz minden tőle telhetőt, hogy mindenkit Kṛṣṇa-tudatúvá tegyen.

33. VERS

अर्जुन उवाच ।

योऽयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन ।

एतस्याहं न पश्यामि चञ्चलत्वात्स्थितिं स्थिराम् ॥ ३३ ॥

arjuna uvāca

yo 'yaṁ yogas tvayā proktaḥ

sāmyena madhusūdana

etasyāhaṁ na paśyāmi

cañcalatvāt sthitim sthirām

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *yaḥ*—az (a rendszer); *ayaṁ*—ez; *yogaḥ*—yoga; *tvayā*—Általad; *proktaḥ*—leirt; *sāmyena*—általánosságban; *madhusūdana*—óh, Madhu démon gyilkosa; *etasya*—ebből; *ahaṁ*—én; *na*—nem; *paśyāmi*—látom; *cañcalatvāt*—nyugtalanlás miatt; *sthitim*—helyzetet; *sthirām*—stabil

FORDÍTÁS

Arjuna szól:

Óh, Madhusūdana, számomra úgy tűnik, hogy az Általad ismertett yoga nem praktikus, sőt elviselhetetlen, mert az elme nyugtalan és ingatag.

MAGYARÁZAT

Ebben a fejezetben Śrī Kṛṣṇa hosszú szakaszon át — a *śucau deśe* verssel kezdődve és a *yogī paramaḥ*-val bezárólag — ismerteti a yogát, ám Arjuna itt elutasítja ezt a fajta yogamódszert, mert képtelennek érzi magát annak végzésére.

Ebben a Kali korszakban a közönséges ember számára lehetetlen elhagyni otthonát és a yoga gyakorlása érdekében egy elhagyatott helyre a hegyek közé, vagy az erdő mélyére vonulni. Erre a korszakra a szokottnál rövidebb élettartam, s a létért folytatott elkeseredett küzdelem jellemző. Az embereket még az egyszerű és praktikus kivitelű önmegvalósítás folyamata sem érdekli, mit sem szólva erről a nehéz yogarendszerről, amely megköveteli az életmód szabályozását, egy elhagyatott hely felkutatását, különleges ülőhelyzetek felvételét és az elme elkülönítését az anyagi dolgoktól.

Bár Arjuna sokoldalú, tehetséges ember volt, gyakorlati okokból mégis úgy látta, hogy ezt a yogafolyamatot lehetetlen követni. Királyi családból származott, és több kiváló tulajdonsággal rendelkezett: nagy harcos volt, hosszú életet élt, s ami a legfontosabb: közvetlen barátja volt Śrī Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének. Ötezer évvel ezelőtt Arjuna lehetőségei sokkal nagyobbak voltak mint a miénk, ám ő mégis elutasította a yoga e fajtáját. A *Mahābharatát*, a nagy történelmi eposzt tanulmányozván láthatjuk, hogy Arjuna sohasem gyakorolta ezt.

El kell ismerni tehát, hogy napjainkban, a Kali korszakban néhány rendkívüli ember számára lehetséges, de az emberek legtöbbszörének lehetetlen követni ezt a folyamatot. Ha ez volt a helyzet ötezer évvel ezelőtt, akkor mit szólunk a mai időről? Akik az úgynevezett yogatanfolyamokon és yoga-klubokban utánozzák az *aṣṭāṅga-yogát*, csupán idejüket pocsékolják, még akkor is, ha ők maguk elégedettek az eredménnyel, hiszen tudatlanok az igazi célról.

34. VERS

चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद्दृढम् ।
तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम् ॥ ३४ ॥

*cañcalam hi manaḥ kṛṣṇa
pramāthi balavad dṛḍham
tasyāham nigrāham manye
vāyor iva suduṣkaram*

cañcalam—csapongó; *hi*—bizonyára; *manaḥ*—elme; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *pramāthi*—izgató; *balavad*—erős; *dṛḍham*—akaratos; *tasya*—azé; *aham*—én; *nigrāham*—legyőzés; *manye*—gondolom; *vāyoḥ*—szélé; *iva*—olyan; *suduṣkaram*—nehéz

FORDÍTÁS

Óh, Kṛṣṇa, én úgy látom, hogy könnyebb megállítani a szelet, mint szabályozni az elmét — nyugtalanúsága, fegyelmezetlensége, csökönysége és hihetetlen ereje miatt.

MAGYARÁZAT

Az elme olyannyira erős és csökönyös, hogy néha legyőzi az értelmet, bár tulajdonképpen annak alárendeltje kell, hogy legyen. Biztosan nagyon nehéz uralkodnia az elméjén annak az embernek, aki a gyakorlati életben oly sok szembeszegülő elemmel kényszerül megküzdeni. Mesterként képes lehet azonosan viselkedni a baráttal és az ellenséggel is, de erre hosszú távon egy földi ember sem alkalmas, mert az efféle elmeszabályozás nehezebb a száguldozó szél megfékezésénél. A Védikus Irodalom eképpen ír ezzel kapcsolatban:

*ātmānam rathinam viddhi śarīram ratham eva ca
buddhīntu sārathīm viddhi manaḥ pragraham eva ca
indriyāṇi hayānāhur viśayāms teṣu gocarān
ātmendriya-mano-yukto bhoktety āhur manīṣiṇaḥ*

„Az individuális lélek az anyagi test szekerének utasa, az értelem pedig a hajtó. Az elme a gyeplő, az érzékek a szekér elé fogott öt ló. Ily módon szenved vagy örvend a lélek az elme és az érzékek társaságában, a nagy elmélkedők felfogása szerint.” (*Kaṭha Upaniṣad* 1.3.3-4.)

Valójában az értelemnek kellene irányítania az elmét, ám az elme olyannyira erős és csökönyös, hogy gyakran felülkerekedik az ember értelmén. A yoga gyakorlásának az a célja, hogy megfékezze az ilyen erőszakos elmét. Az Arjunához hasonló földi személy számára sohasem praktikus az effajta yoga gyakorlása. Mit mondjunk hát a modern ember esetében? A versben említett hasonlat nagyon is helyén való: az ember nem képes feltartóztatni a dühöngő szelet. A féktelen elme szabályozása azonban még ennél is nehezebb. Az Úr Caitanya javaslata szerint erre a legkönnyebb módszer a Hare Kṛṣṇa, vagyis a felszabadulás nagy mantrájának végtelen alázatossággal való vibrálása. Ez az előirt folyamat. *Sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ*: az embernek teljesen le kell foglalnia elméjét Kṛṣṇával, ily módon az anyagi gondolatok nem kapnak helyet (*Bhāg.* 9.4.18.). Csakis így válik lehetségessé az elme szabályozása.

35. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम् ।

अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते ॥३५॥

śrī bhagavān uvāca
asamśayam mahā-bāho
mano durnigrahaṁ calam
abhyāseṇa tu kaunteya
vairāgyeṇa ca gr̥hyate

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Személyisége mondta; *asamśayam*—kétségtelenül; *mahā-bāho*—óh, hatalmas karú; *manaḥ*—elme; *durnigrahaṁ*—nehéz legyőzni; *calam*—ingadozó; *abhyāseṇa*—gyakorlással; *tu*—de; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *vairāgyeṇa*—elkülönülés által; *ca*—is; *gr̥hate*—szabályozható

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Óh, Kuntī erős karú fia, a nyugtalan elmét legyűrni nagyon nehéz, ez kétségtelen, de az állandó gyakorlás és elkülönülés célhoz vezet.

MAGYARÁZAT

Az Istenség Személyisége elfogadja Arjuna véleményét — miszerint nagyon nehéz a hajthatatlan elme szabályozása —, ugyanakkor a helyes utat is megmutatja, ugyanis gyakorlás és elkülönülés által célhoz érhet az ember. Mit ért a gyakorlás alatt? A mai korszakban senki sem képes szigorúan betartani a szabályokat és előírásokat, mint amilyen például a magányos és szent helyen való élet, az elmének a Felsőlélekre való rögzítése, az érzékek és az elme visszatartása, a cölibátus betartása, az egyedüli élet stb. Azonban a Kṛṣṇa-tudat gyakorlása által az ember kilencféle módon szolgálja odadóan Istent. Az első és legfontosabb odaadó szolgálat Kṛṣṇáról hallani. Ez nagyon hatásos transzcendentális folyamat, amely megtisztítja az elmét minden aggodalomtól és anyagi gondolattól. Az ember minél többet hall Kṛṣṇáról, annál jobban felvilágosul, és elkülönül mindentől, ami eltérítheti Tőle. A *vairāgyát* könnyen elsajátíthatjuk azáltal, hogy elménket elkülönítjük az olyan tettektől, amelyek nem állnak kapcsolatban az odaadó szolgálattal. *Vairāgya* anyagtól való elkülönülést jelent, valamint az elme

lelki foglalkoztatását. Az elme elkülönítése az anyagtól az imperszonalista lelki folyamat által nehezebb, mint rögzítése Kṛṣṇa tetteire. Az utóbbi praktikusabb, mert Kṛṣṇáról hallva az ember automatikusan ragaszkodni fog Őhozzá. Ezt a ragaszkodást hívják *pareśānubhūtinak*, vagyis lelki elégedettségnek. Ez éppen olyan, mint az éhes ember elégedettség-érzése minden falat után. Hasonlóan, az odaadó szolgálat végzése által transzcendentális elégedettséget érzünk. Mihelyt az elme elkülönül az anyagi tárgyaktól, meggyógyul, mint a megfelelő diéta által a beteg gyomor. Az örült elme számára ezért kiváló kezelés Śrī Kṛṣṇa transzcendentális tetteinek hallása, s a Kṛṣṇának ajánlott étel fogyasztása a szenvedő beteg megfelelő diétája. Ezt a kezelési módot hívják Kṛṣṇa-tudatnak.

36. VERS

असंयतात्मना योगो दुष्प्राप इति मे मतिः ।
वश्यात्मना तु यतता शक्योऽऽवाप्तुमुपायतः॥३६॥

*asamyatātmanā yogo
duṣṣprāpa iti me matiḥ
vaśyātmanā tu yatatā
śakyo 'vāptum upāyataḥ*

asamyata—zabolátlan; *ātmanā*—az elme által; *yogaḥ*—önmegvalósítás; *duṣṣprāpaḥ*—nehezen elérhető; *iti*—igy; *me*—Enyém; *matiḥ*—vélemény; *vaśya*—szabályozott; *ātmanā*—az elme által; *tu*—de; *yatatā*—igyekvés közben; *śakyaḥ*—praktikus; *avāptum*—elérni; *upāyataḥ*—megfelelő eszközök

FORDÍTÁS

Az önmegvalósítás nehéz feladat annak, kinek elméje zabolátlan. De a szabályozott elméjű, a helyes eszközzel törekvő számára biztosított a siker. Ez az Én véleményem.

MAGYARÁZAT

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége kijelenti, hogy aki nem fogadja el a helyes eljárást az elme anyagi gondolatoktól és tettektől való elkülönítésére, az alig érhet el sikert az önmegvalósításban. A kísérlet a yoga gyakorlására, miközben az ember elméjét anyagi élvezetek foglalkoztatják, éppen olyan,

mintha valaki tüzet akarna gyújtani, miközben vizet önt rá. A yoga gyakorlása szabályozott elme nélkül csak időpocsékolás. Az efféle mutavány anyagi szempontból nézve csábító lehet, ám a lelki megvalósítást illetően teljesen hasznavehetetlen. Ezért az elmét állandóan az Úr transzcendentális szerető szolgálatával lefoglalva kell szabályozni. Az ember képtelen behatóan korlátozni elméjét mindaddig, amíg azt nem tölti ki teljesen a Kṛṣṇa-tudat. Más szóval: a Kṛṣṇa-tudatú személy könnyen, külön erőfeszítés nélkül eléri a yoga célját, ellenben a csak yogagyakorlatokat folytató mindaddig nem lehet sikeres, amíg Kṛṣṇa-tudatúvá nem válik.

37. VERS

अर्जुन उवाच ।

अयतिः श्रद्धयोपेतो योगाच्चलितमानसः ।

अप्राप्य योगसंसिद्धिं कां गतिं कृष्ण गच्छति ॥३७॥

arjuna uvāca
ayatiḥ śraddhayopeto
yogāc calita-mānasah
aprāpya yoga-samsiddhim
kām gatiṁ kṛṣṇa gacchati

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *ayatiḥ*—sikertelen transzcendentalista; *śraddhayā*—hittel; *upetaḥ*—elfoglalt; *yogāt*—a misztikus kapcsolattól; *calita*—eltért; *mānasah*—az ilyen elméjűé; *aprāpya*—sikertelen; *yoga-samsiddhim*—a legmagasabb tökéletesség a yogában; *kām*—amely; *gatiṁ*—cél; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *gacchati*—elér

FORDÍTÁS

Arjuna kérdezett:

Mi a sorsa az olyan embernek, akinek hite ugyan van, de nem kitartó, s bár az önmegvalósítás folyamatába belefog, túlságosan világias elméje miatt később letér az útról, tehát a misztika tökéletességét nem éri el?

MAGYARÁZAT

Az önmegvalósítás, vagyis a misztika útjáról a *Bhagavad-gītában* találhatunk leírást. Az önmegvalósítás alapelve az az ismeret, hogy az élőlény nem azonos az anyagi testtel, hanem különbözik tőle, miután valódi

természetéhez az örökkévaló élet, a teljes boldogság és a tudás tartozik. Ezek a tulajdonságai transzcendentálisak, túl vannak az anyagi testen és elmén. Háromféle mód van az önmegvalósításra: a tudás művelése (*jñāna-yoga*), a nyolcfokú yoga (*āṣṭāṅga-yoga*), valamint az odaadó szolgálat (*bhakti-yoga*). Mindegyik út magába foglalja az élőlény valódi természete megvalósításának elengedhetetlen fontosságát, Istenhez fűződő kapcsolatát, és azokat a cselekedeteket, amelyek által visszaállíthatja az elveszett kapcsolatot, és elérheti a Kṛṣṇa-tudat legtokéletesebb szintjét. Ha az ember követi e három folyamat valamelyikét, akkor előbb-utóbb biztosan eléri a legfelsőbb célt. Ezt Maga Kṛṣṇa állítja a Második Fejezetben: „Ezen a transzcendentális úton nagy reményt nyújt a felszabadulásra még a legkisebb előrejutás is.” (Bg. 2.40.) E három lehetőség közül ebben a korszakban különösen a *bhakti-yoga* a megfelelő, mert ez Isten megvalósításának legközvetlenebb módja.

A kétszeres biztonság érdekében Arjuna itt arra kéri Śrī Kṛṣṇát, erősítse meg előző kijelentését. Lehet, hogy valaki komolyan fog az önmegvalósításba, ám manapság a tudás művelésének és a nyolcfokú yogafolyamat gyakorlásának útja nagyon nehéz. Ezért az ember — állandó törekvése ellenére is — többféle ok miatt vallhat kudarcot. Előfordulhat az is, hogy nem a megfelelő módon végzi a folyamatot. A transzcendentális út követése többé-kevésbé hadüzenetet jelent az illuzórikus energiának. Következésképpen az illuzórikus energia sokoldalú elbűvölő technikájával mindent megtesz annak érdekében, hogy legyőzze a karmai közül kiszabadulni igyekvő személyt. A feltételekhez kötött lélek már különben is rabja az anyagi energia kötőerőinek, ezért minden esély megvan arra, hogy az ismét elcsábítsa, még akkor is, miközben a transzcendentális folyamatot végzi. Ezt úgy hívják, hogy *yogāt calita-mānaśaḥ*, azaz letérés a transzcendentális útról. Arjuna az ilyen ember sorsa felől is érdeklődik.

38. VERS

कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति ।
अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि ॥ ३८ ॥

*kaccin nobhaya-vibhraṣṭaś
chinnābhram iva naśyati
apraṭiṣṭho mahā-bāho
vimūḍho brahmaṇaḥ pathi*

kaccit—vajon; *na*—nem; *ubhaya*—mindkettő; *vibhraṣṭaḥ*—eltért; *chinnā*—visszaesett; *abhram*—felhő; *iva*—mint; *naśyati*—elvész; *apra-tiṣṭhaḥ*—minden helyzet nélkül; *mahā-bāho*—óh, erőskarú Kṛṣṇa; *vimūḍaḥ*—megtévesztett; *brahmaṇaḥ*—a Transzcendensé; *pathi*—útján

FORDÍTÁS

Óh, erőskarú Kṛṣṇa, vajon a Transzcendencia útjáról letért ember nem fog-e a széltől szétkergetett felhőhöz hasonlóan elveszni?

MAGYARÁZAT

Kétféle előrehaladás van: anyagi és lelki. A materialistákat nem érdekli a Transzcendens, vagyis a lelki fejlődés. Ehelyett inkább az olyan anyagi előbbre jutás, amely gazdasági jellegű, vagy a felsőbb bolygók megfelelő munka által történő elérése érdekli őket. Az embernek a Transzcendens útjára lépve fel kell hagynia minden anyagi tettel, és fel kell áldoznia minden ún. anyagi boldogságot. Ha a törekvő transzcendentalista megbukik kísérletében, akkor kétségtelenül vesztesé válik mindkét folyamatban, vagyis sem az anyagi boldogságot, sem pedig a lelki sikert nem képes élvezni. Egyik létszférában sincsen szilárd helyzete, ezért hasonlítható a szertefoszlott felhőhöz. Néha az égen elválik egy felhő a másiktól, s ha nem sikerül egy nagyobbhoz csatlakoznia, szétfújja a szél, s nyomtalanul eltűnik.

A *brahmaṇaḥ pathi* a Transzcendencia útja: az ember megvalósítja éne lelki természetét, mely a Legfelsőbb Úr szerves része, aki Brahmanként, Paramātmaként és Bhagavānként nyilvánul meg. Bhagavān Maga Śrī Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Abszolút Igazság megnyilvánulása. Sikeres transzcendentalistának ezért az nevezhető, aki meghódol a Legfelsőbb Személy előtt. Ez az élet célja, és ezt a Brahman és Paramātmā megvalósítás által sok-sok születés után lehet csak elérni: *bahūnām janmanām ante* (Bg. 7.19.). Ehhez a *bhakti-yoga*, vagyis a Kṛṣṇa-tudat a közvetlen folyamat.

39. VERS

एतन्मे संशयं कृष्ण छेतुमर्हस्यशेषतः ।
त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न ह्युपपद्यते ॥ ३९ ॥

*etan me saṁśayaṁ kṛṣṇa
chettum arhasy aśeṣataḥ
tvad-anyaḥ saṁśayasyāsya
chettā na hy upapadyate*

etat—ez; *me*—enyém; *samśayam*—kétség; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *chettum*—elüzni; *arhasi*—megkér; *aśeṣataḥ*—teljesen; *tvaṭ*—Rajtad; *anyaḥ*—kivül; *samśayāśya*—kétségből; *asya*—ebből; *chettā*—eltávolító; *na*—sohasem; *hi*—bizonyára; *upapadyate*—található

FORDÍTÁS

Óh, Kṛṣṇa, ez az én kétségem. Kérlek, segíts ezt teljesen szétosztatni, mert Rajtad kívül erre senki sem képes!

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa a múlt, jelen és jövő tökéletes ismerője. A *Bhagavad-gītā* elején kijelentette: minden élőlény egyenként létezett a múltban, így létezik a jelenben is, és egyéni létüket a jövőben is folytatni fogják, még az anyagi fogságból való felszabadulás után is. Ebből érthető, hogy már fényt derített az egyéni lény jövőjére. Arjuna viszont a sikertelen transzcendentalista jövőjéről is szeretne tudni. Senki sem egyenlő Kṛṣṇával, vagy nagyobb Őnála. Még a hatalmas bölcsek és filozófusok is az anyagi természet befolyása alatt állnak, ezért nem lehetnek egyenrangúak Ővele. Kṛṣṇát senki sem ismeri teljességében, de Ő tökéletesen ismeri a múltat, a jelent és a jövőt, ezért az Ő véleménye a végső és teljes válasz minden kérdésre. Tehát egyedül Kṛṣṇa és a Kṛṣṇa-tudatú bhakták tudják, hogy mi micsoda.

40. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

पार्थ नैवेह नामुत्र विनाशस्तस्य विद्यते ।

न हि कल्याणकृत्कश्चिद्गतिं तात गच्छति ॥४०॥

śrī bhagavān uvāca
pārtha naiveha nāmutra
vināśas tasya vidyate
na hi kalyāṇa-kṛt kaścid
durgatim tāta gacchati

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *na eva*—soha sincs így; *iha*—ebben az anyagi világban; *na*—sohasem; *amutra*—a következő életben; *vināśaḥ*—megsemmisülés; *tasya*—övé; *vidyate*—létezik; *na*—sohasem; *hi*—bizonyára;

kalyāṇa-kṛt—aki kedvező tetteket végez; *kaścit*—bárki; *durgatim*—degradáció; *tāta*—azután; *gacchati*—megy

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr így válaszolt:

Óh, Prthā fia, a jámbor cselekedeteket végző transzcendentalistát nem éri elmúlás sem ebben, sem a lelki világban. A jótevőt sohasem győzi le a gonosz.

MAGYARÁZAT

A *Śrīmad-Bhāgavatamban* Śrī Nārada Muni a következőképpen oktatja Vyāsadevát:

*tyaktvā sva-dharmam caraṇāmbujam harer
bhajann apakko 'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadram abhūd amuṣya kim
ko vārtha āpto 'bhajatām sva-dharmataḥ*

„Ha valaki felad minden anyagi kötelességet és védelmet keres az Istenség Legfelsőbb Személyiségénél, az nem veszít semmit, és nem degradálódik semmilyen értelemben sem. Ellenben semmit sem nyer az, aki nem bhakta, még ha tökéletesen hajtja is végre kötelességeit és munkáját.” (*Bhāg.* 1.5.17.)

Az anyagi feladatok sok, Írások által javasolt és közönséges tetteket foglalnak magukba. A transzcendentalistáról feltételezik, hogy felhagy minden anyagi tettel a Kṛṣṇa-tudat, vagyis a lelki életben való fejlődés kedvéért. Valaki érvelhetne ezzel: „Bár a Kṛṣṇa-tudat által az ember elérheti a tökéletesség csúcsát, ám ha eltér, még mielőtt befejezné a folyamatot, akkor anyagilag és lelkileg is kudarcot vall. A Írásokban az áll, hogy az előírt kötelességet nem teljesítőnek szenvednie kell sikertelensége visszahatásaitól, vagyis ha az ember kudarcot vall transzcendentális cselekedeteiben, akkor alárendeltje lesz ezeknek az anyagi visszahatásoknak.” A *Śrīmad-Bhāgavatam* ellenben megnyugtató a sikertelen transzcendentalistát: nincs ok az aggodalomra. Az lehet, hogy alárendeltje lesz azoknak a visszahatásoknak, melyek előírt kötelességei nem teljesítéséből származnak, ám így sem tekinthető vesztesnek, mert a kedvező Kṛṣṇa-tudatú tettek sohasem lesznek elfelejtve. Egy idő után visszatér ezekhez, még ha következő életében alacsonyrangú családban születik is meg. Ellenben az előírt kötelességeit szigorúan követő számára egyáltalán nem biztos a siker, ha nem Kṛṣṇa-tudatú.

Az emberek két csoportra oszthatók: szabályozottak és nem-szabályozottak. Akiket csupán az állatias érzékkielégítés érdekel, s mit sem tudnak a következő életéről, vagy arról, hogy miképpen lehet felszabadulni az anyagi világból, azok a szabályozatlan csoportba tartoznak. Ezeket az embereket az állatias hajlamok jellemzik, legyenek bár civilizáltak, civilizálatlanok, műveltek vagy műveletlenek, erősek vagy gyöngék. Tetteik sohasem kedvezők, mert csupán a négy állatias hajlammal kívánnak eleget tenni (evés, alvás, védekezés és párosodás), ezért végtelenül hosszú időre (a mindig szenvedéssel járó) anyagi létben maradnak. A szabályozott emberek csoportjába azok tartoznak, akik követik az Írásokban kinyilatkoztatott elveket és előírt köteleességeket. Ők valóban fejlődnek, mert fokozatosan felemelkednek a Kṛṣṇa-tudat szintjére. A szabályozott életet követő embereket három csoportra lehet felosztani: 1) akik azért követik az Írások szabályait és parancsait, hogy az anyagi jólétet élvezhessék, 2) akik az anyagi létből való végső felszabadulást kutatják és 3) a Kṛṣṇa-tudatú bhakták. Az Írások szabályait és utasításait az anyagi boldogság reményében követők két további csoportra oszthatók: a) a munka gyümölcseire vágyók és b) akik nem kívánják érzékeiket munkájuk eredményeivel kielégíteni. Akik érzékeik kielégítése céljából vágynak a gyümölcöző cselekedetekre, azok felemelkedhetnek egy magasabb életszínvonalra, sőt még a felsőbb bolygókra is eljuthatnak. Ők nem az igazán kedvező utat járják, mivel nem mentesek az anyagi léttől. Egyedül a felszabaduláshoz vezető tettek nyilváníthatók kedvező cselekedeteknek, nem pedig az olyanok, melyeknek nem a végső önmegvalósítás, vagy az anyagi testi életfelfogásból való felszabadulás a céljuk. A Kṛṣṇa-tudatban végrehajtott tett az egyetlen ilyen cselekedet, és azok, akik önszántukból szigorú önfegyelmzésnek teszik ki magukat a Kṛṣṇa-tudatbeli fejlődés kedvéért, tökéletes transzcendentalistáknak hívhatók. Miután a nyolcfokú yogafolyamat végső célja a Kṛṣṇa-tudat megvalósítása, ezért ez a fajta gyakorlat is kedvező. Aki komolyan, minden tőle telhetőt megtesz, annak nem kell félnie a degradálódástól.

41. VERS

प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः ।
शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोऽभिजायते ॥४१॥

*prāpya puṇya-kṛtām lokān
uṣitvā śāśvatīḥ samāḥ*

*śucīnām śrīmatām gehe
yoga-bhraṣṭo 'bhijāyate*

prāpya—elérve; *puṇya-kṛtām*—a jámbor cselekedeteket végrehajtottok; *lokān*—bolygókat; *uṣītṛvā*—(azután, hogy ott) tartózkodtak; *śāśvatīḥ*—sok; *samāḥ*—évek; *śucīnām*—a jámboroké; *śrīmatām*—a kedvezőeké; *gehe*—házában; *yoga-bhraṣṭaḥ*—aki letért a yoga útvjáról; *abhijāyate*—megszületik

FORDÍTÁS

A sikertelen yogī sok-sok évig fogja a jámbor élőlények bolygóin élvezni az életet, majd gazdag, arisztokratikus vagy becsületes emberek családjában fog újrászületni.

MAGYARÁZAT

A yoga útvjáról letértek két csoportra oszthatók: aki kis előrehaladás után, és aki a yoga hosszú időn át tartó gyakorlása után esett vissza. Az előző felsőbb bolygókra fog jutni, ahová csak a jámbor élőlények kerülhetnek. Ott nagyon hosszú ideig fog élni, majd ismét visszakerül erre a bolygóra, ahol jámbor brāhmaṇa vaiṣṇavák vagy pedig arisztokratikus kereskedők családjába fog születni.

A yogagyakorlat igazi célja a Kṛṣṇa-tudatbeli legmagasabb tökéletesség elérése. Akik azonban nem eléggé kitartóak, és az anyagi csábításnak engedve visszaesnek, azok Kṛṣṇa kegyéből kísérletet tehetnek anyagi hajlamaik teljes kihasználására. Ezután lehetőséget kapnak a jómódú életre jámbor vagy arisztokratikus családokban. Mődjukban áll, hogy kihasználják az ilyen előnyös születés adta lehetőségeket a teljes Kṛṣṇa-tudat elérésére.

42. VERS

अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम् ।
एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशम् ॥४२॥

*athavā yoginām eva
kule bhavati dhīmatām
etaddhi durlabhataram
loke janma yad īdṛśam*

athavā—vagy; *yoginām*—művelt transzcendentalistákéba; *eva*—bizonyára; *kule*—családjába; *bhavati*—megszületik; *dhīmatām*—akik nagy bölcsességgel rendelkeznek; *etat*—ezt; *hi*—bizonyára; *durlabhataram*—felettebb ritka; *loke*—ebben a világban; *janma*—születés; *yat*—ami; *īdṛśam*—ilyen

FORDÍTÁS

Az is lehet, hogy nagy tudású yogī családjába születik, ami ebben a világban bizony nem kis dolog.

MAGYARÁZAT

Ez a vers dicsőíti a yogik vagy transzcendentalisták családjába való születést, mert az ilyen kedvezményhez jutó gyermek élete kora szakaszától kezdve lelki lendületet kap. Ez különösen vonatkozik arra az esetre, ha valaki egy ācārya vagy gosvāmī családjába születik meg. Ezek a családok a hagyományok és a képzés által nagyon műveltek, Isten iránt odaadóak; érthető tehát, hogy tagjaik lelki tanítómesterek lesznek. Indiában sok ācārya család él, de közülük jónéhány sajnos a hiányos képzés és művelés híján már eléggé degradálódott. Kṛṣṇa kegye jóvoltából azonban még mindig vannak olyanok, akik nemzedékről nemzedékre transzcendentális fiakat nevelnek. Az ilyen családokba való születés minden bizonnyal nagyon szerencsés.

Kṛṣṇa kegyéből lelki tanítómesterünk, Om Viṣṇupāda Śrī Śrīmad Bhakti-siddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja és jómagam is lehetőséget kaptunk arra, hogy ilyen családokba szülessünk. Mindkettőnk az Úr odaadó szolgálatára tanítottak életünk kora szakaszától fogva. Később a Transzcendens elrendezése folytán találkoztunk.

43. VERS

तत्र तं बुद्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकम् ।
यतते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन ॥४३॥

*tatra taṁ buddhi-samyogam
labhate paurva-dehikam
yatate ca tato bhūyaḥ
samsiddhau kuru-nandana*

tatra—ezután; *tam*—ezt; *buddhi-samyogam*—az ilyen tudat felújítása; *labhate*—visszanyeri; *paurva*—előző; *dehikam*—testi tudat; *yatate*—igyekszik; *ca*—is; *tataḥ*—ezután; *bhūyaḥ*—ismét; *samsiddhau*—tökéletesség után; *kuru-nandana*—óh, Kuruk öröme

FORDÍTÁS

Óh, Kuru fia, az ilyen szerencsés születés után a yogī ismét ráébred előző életének isteni tudatára, és a teljes siker érdekében megpróbál további előrelépést tenni.

MAGYARÁZAT

Bharata király esete — aki letért a lelki útról, s ezért még kétszer meg kellett születnie — jó példát szolgál az előző élet transzcendentális tudatának visszanyerésére. Bharata király az egész világ császára volt, s ezt a bolygót, melyet Ilāvartavarṣa néven ismertek, az ő uralkodása után a félistenek a Bhāratavarṣa névre keresztelték át. A császár fiatalkorában otthagya palotáját, királyságát és családját, majd az őserdőbe vonult, hogy lelki tökéletességet érjen el. Ám később letért erről az útról, s előbb özként, majd egy kiváló brāhmaṇa családjában született újra. Ez utóbbi születése után mindig a magányt kereste, senkihez sem beszélt, ezért Jaḍabharataként (Bolond Bharataként) ismerték. A későbbiek folytán Rahūgaṇa király, mint a legnagyobb transzcendentalistát fedezte fel őt. Élete jó példa arra, hogy a yoga gyakorlása, vagyis a transzcendentális kísérletek sohasem mennek veszendőbe. A transzcendentalista Isten kegye jóvoltából ismételten lehetőségeket kap, hogy elérhesse a Kṛṣṇa-tudatban való tökéletességet.

44. VERS

पूर्वाभ्यासेन तेनैव ह्रियते ह्यवशोऽपि सः ।
जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥४४॥

pūrvābhyāsenā tenaiva
hriyate hy avaśo'pi saḥ
jijñāsuraḥ api yogasya
śabda-brahmātivartate

pūrvā—előző; *abhyāsenā*—gyakorlat; *tena*—annak (hatására); *eva*—bizonyára; *hriyate*—vonzódik; *hi*—biztosan; *avaśaḥ*—segítség nélkül; *api*—

is; *saḥ*—ő; *jijñāsuḥ*—készséges megtudni; *api*—igy; *yogasya*—yogáé; *śabda-brahma*—az Írások rituális elvei; *ativartate*—túljut

FORDÍTÁS

Előző élete isteni tudata folytán automatikusan vonzódni fog a yoga elveihez, anélkül, hogy kutatna utánuk. Az ilyen, tudásra vágyó, yogára törekvő transzcendentálista felette áll az Írások rituális elveinek.

MAGYARÁZAT

Az előrehaladott yogik számára érdektelenek az Írások rituációi, ám a yoga elveit automatikusan vonzónak fogják találni, melyek a Kṛṣṇa-tudathoz, a yoga legmagasabb tökéletességének eléréséhez segíthetik őket. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* az alábbi példát találhatjuk arra, hogy a fejlett transzcendentálisták figyelmen kívül hagyják a védikus rituációkat:

*aho bata śvapaco 'to garīyān
yaḥjihvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānūcur nāma gṛṇanti ye te*

„Óh, Uram, még ha alacsony, *caṇḍāla* (kutyaevő) család szülöttje is vibrálja Szent Neved, ő az önmegvalósítás legmagasabb szintjén áll. Az ilyen személynek már el kellett végeznie az összes vezeklést és áldozatot a védikus rituációk szerint. Már sokszor tanulmányozta a Védikus Irodalmat is, azután, hogy megfürdött valamennyi szent zarándokhelynél. Őt az Āryān család legjobbjának tekintik.” (*Bhāg.* 3.33.7.)

Erre Ṭhākura Haridāsa híres esete szolgáltat példát, aki az Úr Caitanya egyik legközelebbi tanítványa volt. Ṭhākura Haridāsa szigorúan betartotta lelki fogadalmát, ami abból állt, hogy a Hare Kṛṣṇa mantrát vibrálva mindennap háromezerezerszer kimondta Isten nevét: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Az Úr Caitanya ezért a *nāmācārya* előkelő címmel tüntette ki őt, bár Haridāsa mohamedán család szülöttje volt. Miután szüntelenül vibrálta a Szent Nevet, nyilvánvaló volt, hogy előző életében már elvégezte a *Vedák* (*śabda-brahman*) által előírt összes rituációt. Ez azt jelenti más szóval, hogy amíg az ember nem tisztul meg, addig nem képes sem a Kṛṣṇa-tudat elvét követni, sem pedig a Szent Nevet, a Hare Kṛṣṇa mantrát igazán vibrálni.

45. VERS

प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्धक्लिबपः ।
अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम् ॥४५॥

*prayatnād yatamānas tu
yogī saṁśuddha-kilbiṣaḥ
aneka-janma-saṁsiddhas
tato yāti parāṁ gatim*

prayatnāt—szigorú gyakorlat által; *yatamānaḥ*—az igyekvő; *tu*—de; *yogī*—(az ilyen) transzcendentalista; *saṁśuddha*—megtisztult; *kilbiṣaḥ*—mindenféle büntől; *aneka*—sok-sok; *janma*—születés; *saṁsiddhaḥ*—(így elért) tökéletesség; *tataḥ*—ezután; *yāti*—elér; *parām*—legmagasabb; *gatim*—célt

FORDÍTÁS

Amikor a yogī komoly eltökéltséggel hozzáfog, hogy még jobban előre haladjon, akkor a sok-sok életen át tartó gyakorlat után megtisztul minden szennytől, és végül eléri a legfelsőbb célt.

MAGYARÁZAT

A tisztességes, arisztokrata vagy szent családba születő tudatában lesz a yoga gyakorlását elősegítő kedvező körülményeknek, ezért nagy elszántsággal fog hozzá befejezetlen feladatához, s így teljesen megtisztul minden anyagi szennyeződéstől. Amikor végleg megtisztul, eléri a legfelsőbb tökéletességet, a Kṛṣṇa-tudatot. A *Bhagavad-gītā* megerősíti, hogy a Kṛṣṇa-tudat a megtisztulás tökéletes szintje:

*yeṣāṁ tvanta-gataṁ pāpaṁ janānāṁ puṇya-karmaṇāṁ
te dvandva-moha-nirmuktā bhajante mām dṛḍha-vratāḥ*

„Akik jámboran cselekedtek ebben, és az előző életükben, akiknek bűnös tettei teljesen kipusztultak, s megszabadultak az illúzió ellentétpárjaitól, azok határozottan hozzáfognak szolgálatomhoz.” (Bg. 7.28.)

46. VERS

तपस्विभ्योऽधिको योगी ज्ञानिभ्योपि मतोऽधिकः ।
कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी भवार्जुन ॥४६॥

*tapasvibhyo'dhiko yogī
jñānibhyo'pi mato'dhikaḥ
karmibhyaś cād'hiko yogī
tasmād yogī bhavārjuna*

tapasvibhyaḥ—az aszkétánál; *adhikaḥ*—nagyobb; *yogī*—a yogi; *jñānibhyaḥ*—a munka gyümölcséért dolgozónál; *ca*—is; *adhikaḥ*—nagyobb; *yogī*—a yogi; *tasmāt*—ezért; *yogī*—transzcendentalista; *bhava*—legyel; *arjuna*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

A yogi jobb az aszkétánál, az empirikus filozófusnál és a munkája gyümölcseiért dolgozónál is. Óh, Arjuna, ezért légy yogi minden körül mény között!

MAGYARÁZAT

Yoga alatt azt értjük, amikor tudatunk összekapcsolódik a Legfelsőbb Abszolút Igazsággal. Ennek elérésére különféle folyamatok vannak, melyeket a gyakorlók a sajátos folyamat szerint különféle nevekkal illetnek. Ha az összekapcsoló folyamatot többnyire a gyümölcsöző cselekedetek jellemzik, akkor *karma-yogának*, ha inkább empirikus, *jñāna-yogának* nevezik. A *bhakti-yogára* túlnyomó részt a Legfelsőbb Úrral való odaadó kapcsolat jellemző. Miként erre a következő vers is fényt derít, valamennyi yoga tökéletessége a Kṛṣṇa-tudat vagy *bhakti-yoga*. Ebben a versben Kṛṣṇa csupán azt hangsúlyozta, hogy az *aṣṭāṅga-yoga* jobb az aszkétizmusnál, az empirikus útnál és a gyümölcsöző cselkedetknél, ám arra nem utal, hogy ez a *bhakti-yogánál* is jobb lenne. A *bhakti-yogát* teljes lelki tudás jellemzi, ezért semmi sem múlhatja felül. Az önvaló ismerete nélküli aszkétizmus tökéletlen, és ilyen az empirikus tudás is, ami mellözi a Legfelsőbb Úr előtti meghódolást. Hasonlóan, ha az ember nem Kṛṣṇa-tudatú, akkor csupán idejét pocskolja a gyümölcsöző munkával. Ezért az itt legjobban dicsért yogafolyamat a *bhakti-yoga*, s ezt a következő vers még világosabban megmagyarázza.

47. VERS

योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनान्तरात्मना ।
भद्धावान्भजते यो मां स मेयुक्ततमो मतः ॥४७॥

*yoginām api sarveṣām
mad-gatenāntarātmanā
śraddhāvān bhajate yo mām
sa me yuktatamo mataḥ*

yoginām—a yogik közül; *api*—is; *sarveṣām*—az összes közül; *mat-gatena*—Bennem lakó; *antaḥ-ātmanā*—aki belül mindig Rám gondol; *śraddhāvān*—teljes hittel; *bhajate*—transzcendentális szerető szolgálatot végez; *yaḥ*—aki; *nām*—Engem (a Legfelsőbb Urat); *saḥ*—ő; *me*—Enyém; *yuktatamaḥ*—a legnagyobb yogi; *mataḥ*—vélemény

FORDÍTÁS

Aki nagy hittel mindig Bennem lakozik, s Engem imád transzcendentális szerető szolgálatában, az a legmeghittebben egyesül Velem a yogában, s az összes yogi közül ő a legkiválóbb.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben a *bhajate* szó nagy jelentőségű. Eredete a *bhaj* igető, amit a szolgálattal kapcsolatban használnak. Az „imádat” szó nem egészen ugyanaz, mint a *bhaja*. Imádás alatt egy érdemes személy iránti tiszteletteljes rajongást értünk, míg a szeretetteljes és hűséges szolgálat főleg az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez irányul. Ha valaki elmulasztja egy tiszteletre méltó személy vagy egy félisten imádatát, legfeljebb udvariatlannak nevezhető, ám a Legfelsőbb Személy szolgálatát senki sem kerülheti el anélkül, hogy ezzel súlyos ítéletet ne vonna maga után. Minden élőlény az Istenség Legfelsőbb Személyiségének szerves része, ezért saját természetéből adódóan mindenki a Legfelsőbb Úr szolgálatára való. Aki eltér eredeti helyzetétől, az az anyagi világba kerül. Ezt a *Śrīmad-Bhāgavatam* az alábbi módon erősíti meg:

*ya eṣām puruṣam sāḁṣād ātma-prabhavam īṣvaram
na bhajanty avajānanti sthānād bhraṣṭā patanty adhaḥ*

„Minden bizonnyal visszaesik az, aki eredeti természetétől eltérve elhanyagolja kötelességét, és nem szolgálja az Elsődleges Személyt, az összes élőlény forrását.”

Ez a vers is a *bhajanti* szót használja, amely csakis a Legfelsőbb Személyre vonatkozik, míg az „imádás” szó inkább a félistenekkel vagy bármilyen más közönséges élőlényvel kapcsolatban használatos. A fenti versben említett *avajānanti* a *Bhāgavad-gītāban* is előfordul: „Csupán az

ostobák és a szélhámosok gúnyolják ki Śrī Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét” (*avajānanti mām mūdhāh; Bg. 9.11.*). Ezek az emberek messze állnak az Ő odaadó szolgálatától, ám mégis arra merészkednek, hogy magyarázatokat irjanak a *Bhagavad-gítához*. Következésképpen nem tudnak különbséget tenni — sok más mellett — a *bhājanti* és az „imádat” szó között.

Mindenfajta yoga a *bhakti-yogában* tetőzik. A többi yoga csupán eszköz arra, hogy az ember elérje a bhaktit a *bhakti-yogában*. Más szóval a yoga valójában *bhakti-yogát* jelent, mert minden yoga fokozatosan az igazi cél, a *bhakti-yoga* felé vezet az embert. A *karma-yoga* elejétől a *bhakti-yoga* végéig hosszú az út az önmegvalósításhoz. Ennek az útnak az eleje a tettek gyümölcséről lemondó munka, vagyis a *karma-yoga*. Ha ehhez később tudás és lemondás járul, akkor *jñāna-yogának* hívják. Amikor az ember a *jñāna-yoga* által eljutott arra a síkra, ahol különböző fizikai és pszichikai folyamattal a Felsőlelken meditál, és elméjét Őrá szegezi, akkor ezt *aṣṭāṅga-yogának* hívják. A csúc a *bhakti-yoga*, amikor a yogi — túlhaladván az *aṣṭāṅga-yogán* — még tovább jutott, odaadást és szeretetet fejlesztve ki Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége iránt. Valójában a *bhakti-yoga* a legvégső cél, de ahhoz, hogy ezt valaki részletesen analizálni tudja, meg kell értenie a többi yogafolyamat feladatát is. Az állandóan előrehaladó yogi ezért az örök jószerencséhez vezető igazi utat járja. Aki megáll egy pontnál, és nem halad tovább, annak sajátságos neve van, például *karma-yogī, jñāna-yogī, dhyāna-yogī, rāja-yogī, haṭha-yogī* stb. De ha valaki olyannyira szerencsés, hogy eljut a *bhakti-yogához*, akkor az már minden más yogafolyamaton túlhaladt. Kṛṣṇa-tudatúvá válni ezért a yoga legmagasabb fokának elérését jelenti, éppen úgy, mint amikor a Himalájáról, a világ legmagasabb hegységéről beszélve a Mount Everestre, a legfelsőbb csúcsra is utalunk.

Aki a *bhakti-yoga* útját járva eljut a Kṛṣṇa-tudathoz, az nagyon szerencsésnek mondható, mert az élőlény — a védikus útmutatás szerint — így lesz csak igazán boldog. Az ideális yogi figyelmét Kṛṣṇára összpontosítja, akit Śyāmasundarának hívnak, és akinek bőrszíne a viharfelhőhöz hasonlóan gyönyörű sötétkék. Lótuszvirághoz hasonlítható arca ragyogó, mint a Nap. Öltözékét csillogó ékkövek, testét pedig virágfüzéreket díszítik. Formáját minden oldalról fennséges lelki fény, a brahmajyoti övezi. Időről-időre, különböző formákban száll alá e világba, mint például Rāma, Nṛsimha, Varāha, vagy eredeti formájában jön, mint Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Ebben az emberhez hasonló formájában Yaśodā Anya gyermekeként jelenik meg, és Kṛṣṇa, Govinda, Vāsudeva stb. néven ismerik. Ő

birtokolja az összes fenséges és transzcendentális jellemvonást, Ő a tökéletes gyermek, férj, barát és mester. Akkor nevezhető valaki a legjobbfajta yoginak, ha mindig tudatában marad Isten e tulajdonságainak.

Az összes Védikus Írás megerősíti, hogy a yoga legmagasabb csúcásit csakis a *bhakti-yoga* által lehet elérni:

*yasya deve parā bhaktir yathā deva tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ prakāśante mahātmanaḥ*

„A védikus tudás igazi tartalma azon nagy lelkek előtt tárul fel, akiknek az Úrba és a lelki tanítómesterbe vetett hite (*bhakti*) rendíthetetlen.” (*Śvetāśvatara Upaniṣad* 6.23.)

*bhaktir asya bhajanam tadihāmutropādhi
nairāśyenaivāmuṣmin manaḥ kalpanam
etaḥ eva ca naiṣkarmyam*

„*Bhakti* olyan Kṛṣṇa iránti odaadó szolgálatot jelent, amely mentes az anyagi haszonvágytól ebben és a következő életben is. Miután az ember megtisztult ezektől a hajlamoktól, elméjében merüljön el teljesen a Legfelsőbbben. Ez a *naiṣkarmya* (tettek nélkülség) igazi jelentése.” (*Gopāla-pūrva-tāpanī Upaniṣad* 1.3.)

Ez a *bhakti-yoga* vagy Kṛṣṇa-tudat — amely a yogarendszer legmagasabb csúcsa — végzését szolgáló néhány eszköz.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad Bhagavad-gītā hatodik fejezetéhez, melynek címe: Dhyāna-yoga Brahma-vidyā.

HETEDIK FEJEZET

Az Abszolútról szóló tudás

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युञ्जन्मदाश्रयः ।

असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥ १ ॥

*śrī bhagavān uvāca
mayy āsakta-manāḥ pārtha
yogaṁ yuñjan mad-āśrayaḥ
asamśayam samagram mām
yathā jñāsyasi tac chṛṇu*

śrī bhagavān uvāca—a Legfelsőbb Úr mondta; *mayi*—Rám; *āsakta-manāḥ*—irányított elme; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *yogaṁ*—önmegvalósítást; *yuñjan*—így gyakorolván; *mat-āśrayaḥ*—tudatosan Énrólam (Kṛṣṇa-tudat); *asamśayam*—kétség nélkül; *samagram*—teljesen; *mām*—Engem; *yathā*—amennyire csak; *jñāsyasi*—tudhatsz; *tat*—azt; *śṛṇu*—próbáld hallani

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Halld most, óh, Pṛthā fia, hogyan ismerhetsz meg Engem teljesen, kétségtelenül, a Rólam való teljes tudat által, a yoga gyakorlásával, az elmét Rám irányítva!

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* Hetedik Fejezete a Kṛṣṇa-tudat természetét részletesen ismerteti. Kṛṣṇa minden fenséges jellemmel azok teljességében rendelkezik, s hogy ezek miként nyilvánulnak meg, arról ebben a fejezetben olvashatunk. Ezenkívül leírást találunk a négyféle szerencsés, illetve szerencsétlen emberről, akik kapcsolatba kerülnek Kṛṣṇával, vagy akik sohasem fordulnak Őhöz.

A *Bhagavad-gītā* első hat fejezete anyagtalan lelki lénynek írta le az élőlényt, amely különféle yogafolyamatok által képes felemelni magát az önmegvalósítás síkjára. A Hatodik Fejezet utolsó verse félreérthetetlenül kijelenti, hogy az elme rendíthetetlen összpontosítása Kṛṣṇán, vagyis a Kṛṣṇa-tudat az összes yogafajta legmagasabb formája. Az ember csakis akkor ismerheti meg az Abszolút Igazságot teljesen, ha elméjét Kṛṣṇára összpontosítja. A személytelen brahmajyoti vagy a lokalizált Paramātmā megvalósítása — részlegessége miatt — nem nevezhető az Abszolút Igazság tökéletes ismeretének. A Kṛṣṇa-tudatú személy előtt minden feltárul, mert Kṛṣṇa ismerete jelenti a teljes és tudományos tudást. A teljes Kṛṣṇa-tudatú ember minden kétséget kizárva belátja, hogy Kṛṣṇa a végső tudás. A különféle yogafolyamatok csupán lépcsők a Kṛṣṇa-tudat útján. Aki közvetlenül elkezd a Kṛṣṇa-tudatot, az automatikusan teljes ismeretet szerez a brahmajyotiról és Paramātmáról. A Kṛṣṇa-tudat (*bhakti-yoga*) gyakorlásával az ember teljes ismerethez juthat az Abszolút Igazságról, az élőlényekről, az anyagi természetről, valamint megnyilvánulásairól és tartozékaikról egyaránt. Ezért az ember a Hatodik Fejezet utolsó versének utasításai szerint kezdje el a yoga gyakorlását. Az elme összpontosítása Kṛṣṇán az ismertetett odaadó szolgálat kilenc különféle folyamata által lehetséges. Ezek közül a *śravaṇam* (hallás) az első és legfontosabb. Ezért mondja Kṛṣṇa Arjunának: *tat śṛṇu* („Halld Tőlem!”). Kṛṣṇánál senki sem lehet nagyobb, hitelesebb forrás, ezért Őt hallgatva kapja az ember a legnagyobb lehetőséget a Kṛṣṇa-tudatban való fejlődésre. Tehát vagy közvetlenül Kṛṣṇától, vagy Kṛṣṇa tiszta bhaktájától kell tanulni, nem pedig a csaló abhaktától, akit felfuvalkodottá tett akadémiai kiképzése.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* első énekének második fejezete arról ír, miképpen lehet megismerni Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, az Abszolút Igazságot:

*śṛṅvatām sva-kathām kṛṣṇaḥ puṅya-śravaṇa-kīrtanaḥ
hṛdyantaḥstho hy abhadrāṇi vidhunoti suhṛt satām*

*naṣṭa-prāyeṣv abhadreṣu nityam bhāgavata-sevayā
bhagavaty uttama-śloke bhaktir bhavati naiṣṭhikī*

*tadā rajas-tamo-bhāvāḥ kāma-lobhādayas ca ye
ceta etair anāviddham sthitam sattve prasidati*

*evam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogataḥ
bhagavat-tattva-vijñānam mukta-saṅgasya jāyate*

*bhidyate hṛdaya-granthiś chidyante sarva-saṁsayāḥ
kṣīyante cāsya karmāṇi dṛṣṭa evātmanīśvare*

„Már magában az is jámbor cselekedetnek számít, ha az ember a védikus Irodalomból hall Kṛṣṇáról, vagy ha közvetlenül a *Bhagavad-gītából* hallja az Ő szavait. Śrī Kṛṣṇa mindenki szívében ott lakozik, s jóakaróként segíti, valamint megtisztítja azt a bhaktát, aki állandóan Őrá hall. A bhakta így természetes módon feléleszti szunnyadó transzcendentális tudását. Minél többet hall Kṛṣṇáról a *Bhāgavatamból* és a bhaktáktól, annál szilárdabb lesz az odaadó szolgálatban. Ennek kifejlesztésével megszabadul a szenvedély és a tudatlanság kötőerőitől, s ezt követően megtisztul az anyagi kéjtől és fősvénységtől. E tisztátalanságok lemosása után megszilárdítja helyzetét a tiszta jóságban, majd az odaadó szolgálatot végezve felélénkül, és tökéletesen megismeri az Istenről szóló tudományt. A *bhakti-yoga* tehát kettévágja az anyagi vonzalom gordiusi csomóját, és egyszerre eljuttatja az embert az *asamśayam samagram*, vagyis a Legfelsőbb Abszolút Igazság, az Istenség Személyisége megértésének síkjára.” (*Bhāg.* 1.2.17-21.)

Ezért csakis úgy értheti meg az ember a Kṛṣṇáról szóló tudományt, ha Kṛṣṇa, vagy az Őrá tudatos bhakta szavaira hallgat.

2. VERS

ज्ञानं तेऽहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः ।

यज्ज्ञात्वा नेह भूयोऽन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ २ ॥

*jñānam te'ham sa-vijñānam
idam vakṣyāmy aśeṣataḥ
yaj jñātvā neha bhūyo'nyaj
jñātavyam avaśiṣyate*

jñānam—fenomenális tudást; *te*—neked; *aham*—aham—Én; *sa*—azzal; *vijñānam*—lelki tudást; *idam*—ezt; *vakṣyāmi*—meg fogom magyarázni; *aśeṣataḥ*—teljességében; *yaj*—amit; *jñātvā*—tudván; *na*—nem; *iha*—ebben a világban; *bhuyah*—tovább; *anyat*—bármilyen mást; *jñātavyam*—tudnivaló; *avaśiṣyate*—marad

FORDÍTÁS

Most részletesen megmagyarázom neked a fenomenális és a lelki tudományt is, s ha megértetted ezeket, nem lesz már semmi, amit tudnod kellene.

MAGYARÁZAT

Teljes tudás vagy transzcendentális tudás alatt a fenomenális világ és a mögötte lévő lélek ismeretét értjük. Śrī Kṛṣṇa azért akarja Arjunának megmagyarázni a fentiekben említett tudásrendszert, mert az meghitt bhaktája és barátja. Ezt Kṛṣṇa a Negyedik Fejezet elején is kifejtette, most pedig újra megerősítette: közvetlenül a Tőle eredő teljes tudáshoz csakis az Ő bhaktája, a tanítványi lánc tagja juthat. Az embernek eléggé intelligensnek kell lennie ahhoz, hogy felismerje az összes tudás eredetét, Őt, aki minden ok oka, és mindegyik yogafolyamatban a meditáció egyetlen tárgya. Az összes ok okát megismerve minden egyébre, amit csak tudni kell fény derül, semmi sem marad ismeretlen. A *Vedák* ezt az alábbi versben erősítik meg: *yasmin vijñate sarvam eva vijñatam bhavanti*.

3. VERS

मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये ।
यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तच्चतः ॥ ३ ॥

*manuṣyāṇām sahasreṣu
kaścid yatati siddhaye
yatatām api siddhānām
kaścin mām veti tattvataḥ*

manuṣyāṇām—az emberek közül; *sahasreṣu*—sok ezer közül; *kaścit*—egyalaki; *yatati*—törekszik; *siddhaye*—tökéletességre; *yatatām*—ezek közül; *api*—valóban; *siddhānām*—a tökéletességet elérték közül; *kaścit*—egyalaki; *mām*—Engem; *vetti*—ismer; *tattvataḥ*—igazán

FORDÍTÁS

Sok ezer ember közül talán egy törekszik tökéletességre, s a tökéletességet elérték közül igazán alig ismer Engem egy is.

MAGYARÁZAT

Az embereknek számos különféle típusa létezik, és ezer ember közül talán egy található, akit eléggé érdekel a transzcendentális önmegvalósítás, vagyis az én, a test és az Abszolút Igazság megértésének kísérlete. Az emberek legtöbbször általában állatias hajlamuk kielégítése foglalkoztatja, más szóval az evés, alvás, védekezés és a nemi élet. Így nagyon ritka az, akit a transzcendentális tudás érdekel. A *Bhagavad-gītā* első hat fejezete azoknak való, akiket érdekel a transzcendentális tudás, az önvaló és a Felsőlélek megismerése, az önmegvalósítás folyamata a *jñāna-yoga* és a *dhyāna-yoga* által, valamint a lélek elkülönítése az anyagtól. Kṛṣṇát azonban csak azok ismerhetik meg, akik Kṛṣṇa-tudatúak. A többi transzcendentalista csak a személytelen Brahman megvalósításáig juthat el, mert ez könnyebb Kṛṣṇa megértésénél. Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Személy túl van a Brahmanról és Paramātmáról szóló tudáson. A yogik és a jñānik nagy zavarban vannak, amikor megkísérlik megérteni Kṛṣṇát, bár Śrīpāda Śaṅkarācārya, a legkiválóbb imperszonalista a *Bhagavad-gītához* fűzött magyarázatában elismerte, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége¹. Követői azonban sajnos nem ismerik el ugyanezt Kṛṣṇáról, miután Őt még annak is nagyon nehéz megérteni, aki eljutott a személytelen Brahman transzcendentális megvalósításhoz.

Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, minden ok oka. Ő Govinda, az elsődleges Úr (*iśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ anādīr ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam*; *Bs.* 5.1.). Az abhakták nem ismerhetik meg Őt. Az ilyen emberek kijelentik, hogy a bhakti, vagyis az odaadó szolgálat útja nagyon könnyű (ám ők mégsem képesek annak követésére). Ha a bhakti útja olyan könnyű lenne, mint ahogyan egyesek állítják, akkor miért választják a nehezebbet? Valójában a bhakti útja nem könnyű. Lehet, hogy az ún. „bhakti” útja ilyen, amit az igazi bhaktiról mit

1.) *nārāyaṇaḥ paro 'vyaktat*

sem tudó, semmilyen felhatalmazással nem rendelkező személyek járnak, ám az ilyen spekuláló tudósok és filozófusok kudarcot vallának, ha a szabályok és előírások szerint kellene követniük az igazi bhakti útját. Śrīla Rūpa Gosvānī így ír a *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*-jában:

*śruti-smṛti-purāṇādi-pañcarātra-vidhiṃ vinā
aikāntikī harer bhaktir utpātāyaiva kalpate*

„Csupán felesleges zavar a társadalomban az olyan odaadó szolgálat, mely nem veszi figyelembe az olyan Védikus Írásokat, mint például az *Upaniṣadok*, *Purāṇák*, *Nārada-pañcarātra* stb.” (Brs. 1.2.101.)

A Brahmant megvalósított imperszonalista vagy a Paramātmát megvalósított yogī számára lehetetlenség megérteni Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét Yaśodā Anya gyermekeként vagy Arjuna kocsisaként. Még a nagy félistenek is zavarban vannak néha Kṛṣṇát illetően: *muhyanti yat sūrayaḥ*. (*Bhāg.* 1.1.1.) Kṛṣṇa mondja: „Senki sem ismer Engem igazán” (*mām tu veda na kaścana*; *Bg.* 7.26.) — tehát nagyon ritka az olyan lélek (*sa mahātmā sudurlabhaḥ*), aki valóban, teljességében (*tattvataḥ*) megismeri Őt (*Bg.* 7.19.). Ez mindaddig lehetetlen, amíg nem szolgálja odaadóan Śrī Kṛṣṇát, legyen bár akármilyen nagy tudós vagy filozófus. Mivel Kṛṣṇa jóindulatúan hajlik tiszta bhaktái felé, egyedül ők tudhatnak valamennyit Kṛṣṇa felfoghatatlan, transzcendentális jellemeiről, minden ok okáról, az Ő mindenhatóságáról és fenségéről, bőségéről, híreről, erejéről, tudásáról és lemondásáról. Ő a Brahman megvalósítás utolsó lépcsőfoka, akit — bhaktáit kivéve — nem érthet meg teljességében senki sem. Ezért írja a *Padma Purāṇa*:

*ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi na bhaved grāhyam indriyaiḥ
sevonmukhe hi jihvādau svayam eva sphuraty adaḥ*

„Csupán a tompa anyagi érzékek által senki sem értheti meg Kṛṣṇát. Azonban Ő felfedi magát bhaktái előtt, mert nagyon elégedett transzcendentális szerető szolgálattal.”

4. VERS

भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ।
अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥ ४ ॥

*bhūmir āpo'nalo vāyuh
kham mano buddhir eva ca
ahankāra itīyam me
bhinnā prakṛtir aṣṭadhā*

bhūmiḥ—föld; *āpaḥ*—viz; *analaḥ*—tűz; *vāyuh*—levegő; *kham*—éter; *manaḥ*—elme; *buddhiḥ*—értelem; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *ahankāraḥ*—hamis ego; *itī*—ily módon; *iyam*—mindezek; *me*—Enyém; *bhinnā*—különálló; *prakṛtiḥ*—energiák; *aṣṭadhā*—összesen nyolc

FORDÍTÁS

Föld, tűz, víz, levegő, éter, elme, értelem és hamis ego — e nyolc képezi az Én különálló anyagi energiámat.

MAGYARÁZAT

Az Istenről szóló tudomány analizálja Isten természetét, valamint különféle energiáit. Az anyagi természetet *prakṛtinek* hívják, amely nem más, mint Kṛṣṇa különféle *puruṣa* inkarnációinak (kiterjedéseinek) energiája. Erről a következőképpen ír a *Svatvata Tantra*:

*viṣṇoḥ tu trīṇi rūpāṇi puruṣākhyāny atho viduḥ
ekantu mahataḥ sraṣṭr dviṭīyam tv aṇḍa-samsthitam
ṛṭīyam sarvabhūta-stham tāni jñātvā vimucyate*

„Az anyagi teremtés érdekében Śrī Kṛṣṇa teljes értékű kiterjedése háromféle Viṣṇu-formában nyilvánul meg. Az első Mahā-Viṣṇu, Ő teremti a *mahat-tattvaként* ismert totális anyagi energiát. A második Garbhodakaśāyī Viṣṇu, aki behatol minden kozmoszba, hogy sokféleséget teremtsen valamennyiben. A harmadik Viṣṇu-forma Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, aki mindent átható Felsőlélekként szétterjed a világmindenségben, s még az atomokban is jelen van. Aki ismeri e három Viṣṇut, az felszabadulhat az anyagi kötelékek alól.”

Ez az anyagi világ a Legfelsőbb Személy egyik energiájának ideiglenes megnyilvánulása. Śrī Kṛṣṇa e három Viṣṇu-kiterjedése irányítja az anyagi világon belüli cselekedeteket. Ezeket a Viṣṇukat *puruṣa-avatároknak* hívják. Az Istenről (Kṛṣṇáról) szóló tudomány hiányában az emberek általában úgy vélik, hogy ez az anyagi világ az élőlények élvezetére való, s hogy az élőlények az anyagi energia okai, irányítói és élvezői (*puruṣái*). A *Bhagavad-gītā* véleménye szerint ez az ateista következtetés hamis. Ez a vers világosan rámutat: Kṛṣṇa az anyagi megnyilvánulás eredeti oka. Ezt a

Śrīmad-Bhāgavatam is megerősíti (1.1.1.). Az anyagi megnyilvánulás alkotóelemei Kṛṣṇa különálló energiái. Még az imperszonalisták végső célja, a brahmajyoti is egy lelki energia, amely a lelki világban nyilvánul meg. A brahmajyotiban nincsen lelki változatosság, mint a Vaikuṅthalokákon. Az imperszonalisták tehát ezt a brahmajyotit fogadják el végső célként. A Paramātmā megnyilvánulásnak nincsen örök léte a lelki világban: ez Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu egy ideiglenes mindent-átható aspektusa. A tényleges Abszolút Igazság ezért az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Kṛṣṇa. Ő a forrása a különféle belső és külső energiáknak.

Ahogy a fentiekben is említették, a megnyilvánult anyagi energia nyolc alapelemből áll. Ezek közül az első ötöt, névszerint a földet, vizet, tüzet, levegőt és étert az öt fő- vagy durva-fizikai elemnek nevezik. Az érzékek öt tárgya — fizikai hang, tapintás, forma, íz és szag — is ide tartozik. Az anyagi tudomány semmi mással, csupán ezzel a tiz tétellel foglalkozik. Ezenkívül azonban létezik még három (elme, értelem és hamis ego), amit a materialisták elhanyagolnak. A pszichológusok ismerete sem lehet teljes, mert nem tudják, hogy Kṛṣṇa a végső forrása mindennek. Az anyagi lét alapelvét a hamis ego („a test vagyok” és „az enyém”) képezi, amely magába foglalja az anyagi tettekhez szükséges tiz érzékszervet. Az értelem a totális anyagi teremtésre, a *mahat-tattvāra* utal. Śrī Kṛṣṇa nyolc különálló energiájából nyilvánul meg az anyagi világ huszonnégy eleme, ezek képezik az ateista sāṅkhya filozófia témáját. Ezek eredetileg Kṛṣṇa energiáinak különálló termékei. Ám az ateista sāṅkhya filozófusok csupán Kṛṣṇa külső energiájának megnyilvánulását tárgyalják, mivel csekély tudásuk következtében nem tudják, hogy Kṛṣṇa minden ok oka.

5. VERS

अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् ।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥ ५ ॥

*apareyam itas tv anyām
prakṛtim viddhi me parām
jīva-bhūtām mahā-bāho
yayedam dhāryate jagat*

aparā—alsóbbrendű; *iyam*—ez; *itaḥ*—emögött; *tu*—de; *anyām*—egy másik; *prakṛtim*—energia; *viddhi*—próbáld megérteni; *me*—Enyém;

parām—felsőbbrendű; *jīva-bhūtām*—az élőlények; *mahā-bāho*—óh, hatalmas-karú; *yayā*—akik által; *idam*—ez; *dhāryate*—használt vagy kihasznált; *jagat*—az anyagi világ

FORDÍTÁS

Óh, Erős-karú, ezen alsóbbrendű természetén kívül van egy felsőbbrendű energiám, mégpedig az anyagi természettel küzdő élőlények, akik fenntartják az univerzumot.

MAGYARÁZAT

Ebből a versből világosan kitűnik, hogy az élőlény Isten felsőbb energiájához tartozik. Az alsóbbrendű energia az anyag, ami különféle elemekként, névszerint földként, vízként, tűzként, levegőként, éterként, elmeként, értelemként és hamis egoként nyilvánul meg. Az anyagi természet mindkét változata — a durva-fizikai, mint például a föld stb. és finom-fizikai, mint például az elme stb. — az alsóbbrendű energia terméke. Az élőlények, akik ezeket az alacsonyabbrendű energiákat különféle céljaikra használják, Śrī Kṛṣṇa felsőbbrendű energiáját képezik. Az egész anyagi világ működése ennek az energiának tudható be. A kozmikus megnyilvánulás mindaddig nem képes működni, amíg a felsőbbrendű energia, vagyis az élőlények erre nem késztetik. Az energiákat mindig az energiaforrás irányítja, így az élőlényeknek nincsen független létük, mert mindig Isten irányítása alatt állnak. Az Ő hatalmával sohasem lehetnek egyenlők, ezt csak az ostobák hiszik. A *Śrīmad-Bhāgavatam* a következőképpen ír Śrī Kṛṣṇa és az élőlények közötti különbségről:

*aparimitā dhruvās tanubhṛto yadi sarva-gatās
tarhim na śāsyateṇi niyamo dhruva netarathā
ajani ca yanmayam tad avimucya niyantr
bhavet samam anujānatām yad-amatam mata-duṣṭatayā*

„Óh, Legfelsőbb Örökkévaló! Ha a testet öltött élőlények Hozzád hasonlóan mérhetetlenek, csálthatatlanok és mindent-áthatóak lennének, akkor nem lennének a Te irányításod alatt, vagyis nem lehetnél irányító, ők pedig az irányítottak. De ha elfogadjuk, hogy az élőlények atomnyiak és hajlamosak a tévedésre, akkor minden érthetővé válik. Az igazi felszabadulás ezért magával hozza az élőlények irányításod előtti meghódolását, és ez majd boldoggá teszi őket. Ebben az eredeti helyzetükben lehetnek csak irányítók. Azok az emberek tehát, akik korlátolt tudásuk révén azt a

monisztikus elméletet tanítják, hogy Isten és az élőlények minden tekintetben egyenlőek, tulajdonképpen félrevezetik magukat és másokat.” (*Bhāg.* 10.87. 30.)

Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Személy az egyedüli irányító, minden élőlény az Ő fennhatósága alatt áll. Az élőlények az Ő felsőbbrendű energiáját képezik, mert minőségileg létük megegyezik a Legfelsőbbével, de hatalmuk nagyságában sohasem egyenlőek Vele. A durva és a finom-fizikai alsóbbrendű energia (az anyag) kihasználásával a felsőbbrendű energia (az élőlény) megfeledezik eredeti lelki elméjéről és értelméről. Ez a feledékenység az anyag élőlényekre gyakorolt befolyásának eredménye. Amikor az élőlény megszabadul az illuzórikus anyagi energia hatásától, akkor elérkezik a *mukti*, vagyis a felszabadulás síkjára. Az anyagi illúzió érvényesülése következtében az élőlény hamis egoja eképpen gondolkodik: „Anyag vagyok, az anyagi javak pedig az én tulajdonomat képezik.” Eredeti természetét akkor valósíthatja meg, ha megszabadul minden materialista gondolattól, beleértve az Istennel minden tekintetben való egyévválás felfogását.

Tehát a *Bhagavad-gītā* megerősíti: az élőlény csupán Kṛṣṇa számtalan energiáinak egyike, s amikor ez az energia megtisztul az anyagi szennyeződéستől, teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá válik, vagyis felszabadul.

6. VERS

एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय ।
अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा ॥ ६ ॥

*etad yonīni bhūtāni
sarvāṇīty upadhāraya
aham kṛtsnasya jagataḥ
prabhavaḥ pralayas tathā*

etad—ezek (a természetek); *yonīni*—a születés forrása; *bhūtāni*—teremtett lények; *sarvāṇi*—minden; *iti*—ily módon; *upadhāraya*—tudd meg; *aham*—Én; *kṛtsnasya*—mindent-átfogó; *jagataḥ*—a világé; *prabhavaḥ*—a megnyilvánulás forrása; *pralayaḥ*—megsemmisülés; *tathā*—úgy szintén

FORDÍTÁS

Meggyőződhetsz arról, hogy Én vagyok a forrása és a feloszlása minden anyagnak és lelkeknek.

MAGYARÁZAT

Minden ami létezik, az anyag és a lélek terméke. A lélek a teremtés alapja, és az anyag teremtője, tehát nem az anyag fejlődésének egy bizonyos szintjénél keletkezett. Ellenkezőleg, ez az anyagi világ csupán a lelki energia révén nyilvánult meg, az anyagi test fejlődése is a benne lévő léleknek tudható be. A gyermek fokozatosan serdülővé, majd felnőtt emberré válik, mert a felsőbbrendű energia, a szellemi lélek jelen van a testben. Hasonlóan, a gigantikus univerzum kozmikus megnyilvánulása és fejlődése is a Felsőléleknek, Vişnu jelenlétének tudható be. Tehát a lélek és az anyag eredetileg Śrī Kṛṣṇa két energiája, melyek együttes kombinációjából valósul meg az óriási egyetemes forma, következésképpen Ő az eredeti oka mindennek. Az Ő parányi szerves része az anyagi energia manipulálása által képes lehet egy felhőkarcolót, gyárat vagy egy várost építeni, ám képtelen a semmiből anyagot teremteni, így érthető módon nem képes egy bolygót vagy kozmoszt sem konstruálni. Kṛṣṇa, a Felsőlélek az univerzum oka, minden egyéni lélek forrása, az összes ok eredeti oka. Ezt a *Kaṭha Upaniṣad* is megerősíti: *nityo nityānām cetanaś cetanānām*. (2.2.13.)

7. VERS

मत्तः परतरं नान्यत्किञ्चिदस्ति धनंजय ।
मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥ ७ ॥

*mattaḥ parataram nānyat
kiñcid asti dhanañjaya
mayi sarvam idaṁ protaṁ
sūtre maṇi-gaṇā iva*

mattaḥ—Énrajtam kívül; *parataram*—felsőbb; *na*—nem; *anyat*—más; *kiñcit*—valami; *asti*—van; *dhanañjaya*—óh, gazdagság meghódítója; *mayi*—Bennem; *sarvam*—minden; *idaṁ*—látható; *protam*—felfűzve; *sūtre*—fonálra; *maṇi-gaṇāḥ*—gyöngyök; *iva*—hasonló

FORDÍTÁS

Óh, bőség meghódítója, Nálamnál nincsen felsőbb igazság. Minden Rajtam nyugszik, mint gyöngysor a fonálon.

MAGYARÁZAT

Általános vita tárgyát képezi, hogy a Legfelsőbb Abszolút Igazság személy-e vagy személytelen. Ami a *Bhagavad-gītā* véleményét illeti, az Abszolút Igazság Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Személyisége. Ezt a kijelentést újra meg újra megerősíti ez a mű. Főleg ez a vers hangsúlyozza, hogy az Abszolút Igazság személyes. Ugyanezt a *Brahma-saṁhitā* is megerősíti: *īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ*. „A Legfelsőbb Abszolút Igazság Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Személyisége. Ő az elsődleges Úr, minden gyönyör forrása (Govinda), a teljes öröm és tudás örökkévaló formája.” (Bs. 5.1.) Ezek a hiteles Írások minden kétséget kizáróan állítják, hogy az Abszolút Igazság a Legfelsőbb Személy, minden ok végső oka. Az imperszonalisták azonban a *Śvetāsvatara Upaniṣad* egyik versével érvelnek:

*tato yad uttarataram tad arūpam anāmayaṁ
ya etad vidur amṛtās te bhavanty athetare duḥkham evāpi yanti*

„(Az anyagi világban Brahmā, az univerzum első élőlény a leghatalmasabb az összes félisten, emberi lény és alacsonyabb állat közül.) De Brahmán túl van a Transzcendens, akinek nincsen anyagi formája, és mentes minden anyagi szennyeződéstől. Akik képesek megismerni Őt, azok felülkerekednek a halálon, míg akik nem ismerik, szenvednek az anyagi világ bajaitól.” (Śvet. 3.10.)

Az imperszonalisták nagy hangsúlyt fektetnek az *arūpam* (testnélküli) szóra. Ez a szó azonban nem vonja kétségbe, hogy a Legfelsőbb személyes. Csupán az anyagi külsőt tagadja, miközben az Ő örökkévaló, gyönyörből és teljes tudásból álló transzcendentális formájára utal, mint ahogyan a fentiekben idézett *Brahma-saṁhitā* is leírja. A *Śvetāsvatara Upaniṣad* más versei is alátámasztják ezt, mégpedig a következőképpen:

*vedāham etaṁ puruṣaṁ mahāntam āditya-varṇaṁ tamaśaḥ parastāt
tam eva viditvāti mṛtyum eti nānyaḥ panthā vidyate 'yanāya*

*yasmāt paraṁ nāparaṁ asti kiñcid yasmānnāṇīyo na jyāyo 'sti kaścit
vṛkṣā iva stabdho divi tiṣṭaty ekastenedaṁ pūrmaṁ puruṣeṇa sarvaṁ*

„Ismerem azt az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, aki ragyog mint a Nap, és aki transzcendentális a sötétség minden anyagi felfogásával szemben. Egyedül az szabadulhat meg a születés és halál kötelékeiből, aki ismeri Őt. Ezen a tudáson kívül más út nem vezet a felszabaduláshoz.

Nálánál nincsen felsőbbrendű, mert Ő a Legfelsőbb. Nálánál nincsen sem kisebb, sem nagyobb, sem ősbibb. Olyan Ő, mint egy csendes fa, amely beragyogja a transzcendentális világot, s miként a fa gyökereket ereszt, úgy terjednek szét az Ő mindent-átfogó energiái.” (Śvet. 3.8-9.)

Ezekből a versekből az ember megértheti: az Istenség Legfelsőbb Személyisége a Legfelsőbb Abszolút Igazság, aki megszámlálhatatlan anyagi és lelki energiái által áthat mindent.

8. VERS

रसोऽहमप्सु कौन्तेय प्रभास्मि शशिमूर्त्ययोः ।
प्रणवः सर्ववेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु ॥ ८॥

*raso'ham apsu kaunteya
prabhāsmi śāsi-sūryayoḥ
praṇavaḥ sarva-vedeṣu
śabdaḥ khe pauruṣam nṛṣu*

rasaḥ—iz; *aham*—Én; *apsu*—vizben; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *prabhā*—fény; *asmi*—Vagyok; *śāsi-sūryayoḥ*—a Napé és a Holdé; *praṇavaḥ*—a három betű: a, u, m.; *sarva*—minden; *vedeṣu*—Vedában; *śabdaḥ*—hangvibráció; *khe*—az éterben; *pauruṣam*—képesség; *nṛṣu*—az emberben

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, Én vagyok a víz ize, a Nap és a Hold fénye, az om szótag a védikus mantrákban, a hang az éterben, és az emberi képesség.

MAGYARÁZAT

Ez a vers megmagyarázza, miképpen hat át mindent Śrī Kṛṣṇa különféle anyagi és lelki energiái által. A Legfelsőbb Személyt kezdetben különféle energiáin keresztül lehet felfogni; ez a személytelen megvalósítás módja. Miképpen a Napon élő félisten személy, és őt mindent-átható energiája, a napfény által lehet felfogni, az Urat is hasonlóan fogják fel az Ő mindent-átható, mindent-átfogó energiái által, bár Ő Maga örökkévalóan lelki bolygóján tartózkodik.

A víz lényege az ize. Senki sem szeret tengervizet inni, mert a tiszta iz sóval keveredik. Az ivóvíz felbecsülése az iz finomságától függ, és ez a tiszta iz Kṛṣṇa energiáinak egyike. Az imperszonalisták az izről ismerik fel Isten

jelenlétét a vízben, a perszonalisták pedig dicsérik Kṛṣṇát, amiért a szomjas embert kedvesen vízzel látja el. Ez a módja a Legfelsőbb meglátásának. Valójában nincsen konfliktus a perszonalizmus és az imperszonalizmus között. Aki ismeri Istent, tudja, hogy a személytelen és a személyes aspektus egyidejűleg mindenben jelen van, ezért nincsen ellentmondás. Az Úr Caitanya ezért alapozta meg nagyszerű *acintya-bheda* és *abheda-tattvam* (egyidejű egység és különbözőség) tanítását.

A Nap és a Hold fénye is eredetileg a brahmajyotiból, Śrī Kṛṣṇa személytelen ragyogásából árad. Hasonlóan, a *praṇava*, vagyis a transzcendentális hang „omkāra” (Isten megszólítására), amivel minden védikus himnusz kezdődik, szintén Őtöle ered. Az imperszonalisták nagyon félnek attól, hogy Kṛṣṇát, a Legfelsőbb Személyt számtalan neve valamelyikén szólítsák, ezért inkább a transzcendentális *omkāra* hang vibrálását választják. Arról azonban nem tudnak, hogy az *omkāra* Kṛṣṇa hangképviselője. A Kṛṣṇa-tudat hatásköre mindenhová elterjed. A Kṛṣṇát nem ismerők illúzióban vannak, míg a Kṛṣṇa-tudatú emberek áldottak. A Kṛṣṇáról szóló tudás tehát felszabadulás, míg a tudatlanság kötöttséget jelent.

9. VERS

पुण्यो गन्धः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ ।
जीवनं सर्वभूतेषु तपश्चास्मि तपस्विषु ॥ ९ ॥

puṇyo gandhaḥ pṛthivyām ca
tejaś cāsmi vibhāvasau
jīvanam sarva-bhūteṣu
tapas cāsmi tapasviṣu

puṇyaḥ—eredeti; *gandhaḥ*—illat; *pṛthivyām*—a földben; *ca*—szintén; *tejaḥ*—hő; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *vibhāvasau*—a tűzben; *jīvanam*—élet; *sarva*—minden; *bhūteṣu*—élőlényben; *tapas*—önszigor; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *tapasviṣu*—az önfegyelmézést gyakorlókban

FORDÍTÁS

Én vagyok a föld eredeti illata, a tűz heve, az élők élete, valamint minden aszkéta vezeklése.

MAGYARÁZAT

A szanszkrit *punya* szó arra utal, ami friss, nem rothadt. Az anyagi világban mindennek van bizonyos íze és illata. Például a virágnak illata és íze is van, de ugyanez mondható el a földről, vízről, tüzről, levegőről stb. Láthatjuk, hogy mindennek van sajátos eredeti íze, amit meg lehet változtatni vegyszerek bizonyos keverésével. Mindennek van tehát eredeti illata, szaga és íze. Az eredeti, szennyezetlen, átható illat is Kṛṣṇa.

Vibhāva tüzet jelent. Tűz nélkül nem tudunk főzni, nem tudunk dolgozni, és így tovább. A tűz és hője is Kṛṣṇa. A védikus orvostudomány szerint az emésztési zavar a gyomor alacsony hőmérsékletének tudható be. A hő tehát még az emésztéshez is elengedhetetlenül szükséges.

A *bhakti-yogában* az ember tudatában van annak, hogy Kṛṣṇa az eredete a földnek, víznek, tüznek, levegőnek és minden anyagi elemnek. Tehát, hogy az emberi test hosszú életű lesz-e vagy sem, Kṛṣṇa kegyétől függ. A Kṛṣṇa-tudat tehát az élet minden területére vonatkozik.

10. VERS

बीजं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनम् ।
बुद्धिर्बुद्धिमतामसि तेजस्तेजस्विनामहम् ॥१०॥

bijam mām sarva-bhūtānām
viddhi pārtha sanātanam
buddhir buddhimatām asmi
tejas tejasvinām aham

bijam—mag; *mām*—Engem; *sarva-bhūtānām*—minden élőlény közül; *viddhi*—próbálj megérteni; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *sanātanam*—eredeti, örökkévaló; *buddhiḥ*—értelem; *buddhimatām*—az értelmesé; *asmi*—Vagyok; *tejaḥ*—hatalom; *tejasvinām*—a hatalmasé; *aham*—Vagyok

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, tudd meg hát: Én vagyok minden lét eredeti magja, az értelmesek értelme, a hatalmasok bátorsága.

MAGYARÁZAT

Bijam magot jelent: Kṛṣṇa a magja mindennek. Rápillant az anyagi természetre, így az megfogamzik élőlényekkel, mozgókkal és mozdulat-

lanokkal. A madarak, állatok, emberek stb. mozgó élőlények, míg a fák és a növények mozdulatlanok, egy helyben állnak. Nyolcmillió-négyszázezer fajta élőlény létezik, némelyikük képes mozogni, mások nem. Azonban minden esetben Kṛṣṇa a létük eredete, magja. A Védikus Irodalom szerint Brahman, vagyis a Legfelsőbb Abszolút Igazság az, amiből minden árad (*janmādy asya yataḥ; Vs. 1.1.2.*). A Brahman személytelen, míg a Parabrahman személyes. A Parabrahman Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Lélek. A *Bhagavad-gītā* írja, hogy a személytelen Brahman a személyes Parabrahmanból ered (*Bg. 14.27.*). Végső soron tehát Kṛṣṇa a forrása mindennek; Ő a gyökér. Ő tartja fenn az anyagi megnyilvánulást, ahogyan a gyökér táplálja az egész fát. Ezt a Védikus Irodalom is megerősíti:

yato vā imāni bhūtāni jāyante

„A Legfelsőbb Abszolút Igazság az, amiből minden megszületik.”
(*Taittirīya Upaniṣad 2.1.1.*)

Az örökkévaló lények közül Ő az elsődleges örökkévaló. Ő minden élőlény közül a Legfelsőbb, egyedül Ő tart fenn minden életet. Kṛṣṇa azt is mondja, hogy Ő minden értelem gyökere, eredete. A buta ember nem értheti meg Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét.

11. VERS

बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितम् ।
धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोऽस्मि भरतर्षभ ॥११॥

*balam balavatām cāham
kāma-rāga-vivarjitam
dharmāviruddho bhūteṣu
kāmo'smi bharatarṣabha*

balam—erő; *balavatām*—az erőse; *ca*—és; *aham*—Én; *kāma*—szenvédély; *rāga*—ragaszkodás; *vivarjitam*—mentes; *dharmāviruddha*—nem ellenkezik a vallásos elvekkel; *bhūteṣu*—minden élőlényben; *kāmaḥ*—nemi élet; *asmi*—Vagyok; *bharatarṣabha*—óh, Bhāraták ura

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták ura, Én vagyok az erő az erősekben, azokban, akik vágy és szenvedély nélküliek; és Én vagyok az a nemi élet, amely nem ellenkezik a vallásos elvekkel.

MAGYARÁZAT

Az erős ember a gyengék megvédésére használja erejét, nem pedig az önérdeket szolgáló agresszióra. Hasonlóan, a vallásos elvek (dharma) szerinti nemi élet célja kizárólag a gyermeknemzés. Ezután a szülők feladata az lesz, hogy gyermeküket Kṛṣṇa-tudatúvá tegyék.

12. VERS

ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये ।

मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि ॥ १२ ॥

*ye caiva sāttvikā bhāvā
rājasās tāmasās ca ye
matta eveti tāt viddhi
na tv ahaṁ teṣu te mayi*

ye—mindazok; *ca*—és; *eva*—bizonyára; *sāttvikāḥ*—a jóságban; *bhāvā*—állapotok; *rājasāḥ*—a szenvedély kötőerejében; *tāmasāḥ*—a tudatlanság kötőerejében; *ca*—is; *ye*—bár; *mattaḥ*—Tőlem; *eva*—bizonyára; *iti*—ily módon; *tāt*—azok; *viddhi*—értsd meg; *na*—nem; *tu*—de; *ahaṁ*—Én; *teṣu*—azokban; *te*—ők; *mayi*—Rám

FORDÍTÁS

Mindegyik létállapot az Én energiából nyilvánul meg, legyen az a jóság, a szenvedély vagy a tudatlanság kötőerejében. Tudd meg, hogy bizonyos értelemben Én vagyok minden, de mégis független mindentől. Rám nem hatnak az anyagi természet kötőerei.

MAGYARÁZAT

Az anyagi világban minden tettet a természet három kötőerejének hatása alatt végeznek. Habár a természet ezen kötőerei Kṛṣṇából, a Legfelsőbb Úrból áradnak, Ő mégsem alárendeltje azoknak. Például, az emberek megbüntethetők az állam törvényei alapján, ám ez nem vonatkozik a törvényhozó királyra. Hasonlóan, a jóság, a szenvedély és a tudatlanság kötőerei a Legfelsőbb Személyből, Kṛṣṇából áradnak, ám Ő nem alárendeltje az anyagi természetnek. Ezért Ő *nirguṇa*, ami azt jelenti, hogy a *guṇák* vagy kötőerők — bár Tőle származnak — nem befolyásolják. Ez Bhagavánnak, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének egyik sajátosság jellemvonása.

13. VERS

त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् ।
मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्ययम् ॥१३॥

*tribhir guṇamayair bhāvair
ebhiḥ sarvam idam jagat
mohitam nābhijānāti
mām ebhyaḥ param avyayam*

tribhiḥ—három; *guṇamayaiḥ*—a guának által; *bhāvaiḥ*—állapotok; *ebhiḥ*—mindezek; *sarvam*—az egész (világ); *idam*—itt (ebben a világban); *jagat*—univerzum; *mohitam*—illúzió alatt; *na*—nem; *abhijānāti*—ismer; *mām*—Engem; *ebhyaḥ*—ezek felett; *param*—Legfelsőbb; *avyayam*—kimerithetetlen

FORDÍTÁS

A három kötőerőtől megtévesztett világ nem ismer Engem, aki a guṇák felett állok, aki kimerithetetlen vagyok.

MAGYARÁZAT

Az anyagi természet három kötőereje az egész világot varázsa alatt tartja. Akiket megtévesztettek a kötőerők, nem érthetik meg, hogy Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Úr transzcendentális ehhez az anyagi természethez képest. Ebben a világban tehát mindenkit befolyásol a három *guṇa*, ezért az élőlények mind tévhitben élnek.

A természet elrendezése révén az élőlények sajátságos testtel, valamint eszerinti fizikai és biológiai aktivitással rendelkeznek. Az anyagi természet három kötőereje szerint az embereknek négy csoportja létezik. Akik teljesen a jóság minőségében élnek, azokat bráhmanáknak hívják. A kṣatriyák azok, akikre a szenvedély kötőereje jellemző. A vaiśyákat a szenvedély és a tudatlanság köti meg. Akik pedig teljesen a tudatlanságban vannak, azokat sūdráknak hívják. Ennél is alacsonyabbak az állatok, vagy azok, akik léte állatias. Ezek a megjelölések azonban nem állandóak. Legyen az ember bráhmaṇa, kṣatriya, vaiśya vagy bármi más, élete minden esetben ideiglenes. Mégis — annak ellenére, hogy nem tudjuk mik leszünk következő életünkben —, az illuzórikus energia varázsa alatt a testi felfogás szerint tekintünk magunkra. Ily módon azt hisszük, hogy amerikaiak, indiaiak, oroszok, bráhmanák, hinduk, muzulmánok, keresztények stb. vagyunk. Az anyagi

természet kötőerőinek rabjaiként megfélelkezünk az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről, aki a kötőerők mögött áll. Śrī Kṛṣṇa azt mondja: A гуна́któl megtévesztett emberek nem tudják, hogy a Legfelsőbb Istenség az anyagi világ forrása.

Sokféle élőlény létezik: emberek, félistenek, állatok stb. Mindegyikük az anyagi természet befolyása alatt áll, s így mind elfelejtették az Istenség Transzcendens Személyiségét. A szenvedély és a tudatlanság kötőerejében lévő emberek — sőt még azok is, akik a jóság minőségében vannak — nem juthatnak túl az Abszolút Igazság személytelen Brahman megvalósításán. A Legfelsőbb Úr — aki minden szépség, fenség, tudás, erő, hírnév és lemondás birtokosa — személyes arculatának fogalma megzavarja őket. Ha Őt még a jóság minőségében levők sem érthetik meg, akkor mit remélhetnek a szenvedély és a tudatlanság kötőerejében élő emberek? A Kṛṣṇa-tudat transzcendentális az anyagi természet mindhárom kötőerejéhez képest, ezért azok érhetnek el teljes felszabadulást, akik igazán Kṛṣṇa-tudatúak.

14. VERS

दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया ।
मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते ॥१४॥

*daivī hy eṣā guṇamayī
mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etāṁ taranti te*

daivī—transzcendentális; *hi*—bizonyára; *eṣā*—ez; *guṇamayī*—az anyagi természet három kötőerejéből álló; *mama*—Enyém; *māyā*—energia; *duratyayā*—nagyon nehéz legyőzni; *mām*—Elöttem; *eva*—bizonyára; *ye*—akik; *prapadyante*—meghódolnak; *māyām*—Enyémen; *etām*—ezen (az illuzórikus energián); *taranti*—túljutnak; *te*—ők

FORDÍTÁS

Az anyagi természet három kötőerejéből álló Isteni energiámat nagyon nehéz legyőzni. De akik átadták magukat Nekem, azok könnyen túllépnek rajta.

MAGYARÁZAT

Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megszámlálhatatlanul sok energiája van, melyek mind Isteniek. Habár az élőlények is részei energiáinak, s ezért Isteniek, az anyagi energiával kapcsolatba kerülve eredeti, felsőbbrendű természetük befedett lesz. Ilyen állapotban az ember nem képes megszabadulni az anyagi energia befolyásától. Miként az előzőekben olvastuk, az anyagi és a lelki természet is örökkévaló, mert az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől származik. Az élőlények Kṛṣṇa örökkévaló felsőbbrendű természetéhez tartoznak, ám az alsóbbrendű természettől (az anyagtól) beszennyezve illúziójuk is „örökkévaló”. Az anyagi világban élő lelket ezért *nitya-baddhá*-nak, vagyis örökké feltételekhez kötöttek nevezik. Az anyagi történelem alapján senki sem képes kinyomozni, mikor került az anyagi világba. Annak ellenére, hogy az anyagi természet az alsóbbrendű energiához tartozik, nagyon nehéz megszabadulni karmai közül, mert végeredményben a Legfelsőbb akarata irányítja, amit az élőlény nem képes legyőzni. Az alsóbbrendű anyagi természetet itt Isteni természetként említik, mert Istentől ered, és az Ő akarata működteti. Ezért bár alsóbbrendű, mégis csodálatra méltóan működik, felépítve és lerombolva az anyagi világot. A *Vedák* így írnak erről:

māyām tu prakṛtim vidyān māyinaṃ tu maheśvaram

„Habár a *māyā* (illúzió) hamis és ideiglenes, eredete mégis az Istenség Személyisége, a legnagyobb mágikus, akit Maheśvaraként, a Legfelsőbb Irányítóként ismernek.” (*Śvet.* 4.10.)

A *guṇa* egyik jelentése: kötel. Tudnunk kell, hogy az illúzió kötelei szoroson megláncolják az anyagi világba került lelket. A kezét-lábát lekötött ember képtelen önerejéből kiszabadítani magát. Csak olyantól remélhet segítséget, aki nincs megkötve. A béklyóba vert ember nem segíthet a hozzá hasonlóknak, ezért a megmentőnek felszabadultnak kell lenni. Tehát az anyagi világ feltételekhez kötött lelkeit csakis Śrī Kṛṣṇa, vagy az Ő hiteles képviselője (a lelki tanítómester) szabadíthatja fel. Ilyen felsőbb segítség nélkül senki sem kerülhet ki az anyagi természet rabságából. Az odaadó szolgálat vagy Kṛṣṇa-tudat képes felszabaduláshoz segíteni az embert. Az illuzórikus energia ura Kṛṣṇa, aki — ha akarja — utasíthatja ezt a legyőzhetetlen energiát a megkötött lelkek szabadonbocsátására. Kṛṣṇa e tette a meghódolt lélek iránt érzett indokolatlan kegyének tudható be, és annak az atyai vonzalomnak, mely az élőlényhez fűzi, aki eredetileg az Ő szeretett fia. Az anyagi természet erős kötelékeiből ezért csakis úgy lehet kikerülni, ha az ember meghódol Kṛṣṇa lótuuszvirág lábai előtt.

Ebben a versben a *mām eva* szavak nagy jelentőségűek. *Mām* arra utal: nem Brahmā vagy Śiva, hanem kizárólag Kṛṣṇa (Viṣṇu) előtt kell meghódolni. Igaz, hogy Brahmā és Śiva is nagyon fejlett szinten van, majdnem egyszinten Viṣṇuval, a *rājo-guṇa* és *tamo-guṇa* ezen inkarnációi mégsem képesek felszabadítani az élőlényt a māyā kötelékei alól. Ez másszóval azt jelenti, hogy Brahmā és Śiva is a māyā befolyása alatt áll. Egyedül Viṣṇu a māyā ura és mestere, ezért egyedül Ő szabadíthatja fel a feltételekhez kötött lelkeket. A *Vedák* megerősítik ezt: „Felszabadulást csakis Kṛṣṇa megértése adhat” (*tam eva viditvāti; Śvet.* 3.8.). Még az Ūr Śiva is elismeri, hogy a felszabadulást csakis Viṣṇu kegye által lehet elérni:

mukti-pradātā sarveṣāṃ viṣṇur eva na saṃśayaḥ

„Semmi kétség affelől, hogy mindenkinek Viṣṇu adományozza a felszabadulást.”

15. VERS

न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः ।
माययापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः ॥१५॥

*na mām duṣkṛtino mūḍhāḥ
prapadyante narādhamāḥ
māyayāpahṛta-jñānā
āsuram bhāvam āśritāḥ*

na—nem; *mām*—Elöttem; *duṣkṛtinaḥ*—a gonosztevők; *mūḍhāḥ*—az ostobák; *prapadyante*—meghódolnak; *narādhamāḥ*—az emberiség alja; *māyayā*—az illuzórikus energia által; *apahṛta*—megfosztott; *jñānāḥ*—tudástól; *asuram*—démoni; *bhāvam*—természetet; *āśritāḥ*—elfogadva

FORDÍTÁS

Az alábbi bűnös emberek nem hódolnak meg Elöttem: a felettebb ostobák, az emberiség alja, akiket az illúzió megfosztott tudásuktól, s akik a démonok ateista természetével rendelkeznek.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* előző verse szerint az ember legyőzheti az anyagi természet szigorú törvényeit csupán azáltal, hogy meghódol Kṛṣṇa, a

Legfelsőbb Személy lótuszvirág lábai előtt. Most valaki megkérdezhetné: „Hogyan lehetséges, hogy a művelt filozófusok, tudósok, sikeres üzletemberek és a nagy tisztségeket belöltők nem hódolnak meg a mindenható Istenség Személyisége, Śrī Kṛṣṇa lótuszvirág lábai előtt? Hiszen az emberiség vezetői oly sokféleképpen kívánják a *muktit*, ők is felül szeretnének kerekedni az anyagi természet törvényein. Ennek érdekében nagy terveket szőnek, és sok-sok éven és nemzedéken át állhatatosan próbálkoznak. De ha az anyagi törvények legyőzése, vagyis a felszabadulás olyan könnyen elérhető csupán azáltal, hogy az ember meghódol az Istenség Legfelsőbb Személyisége lótuszvirág lábai előtt, akkor miért nem fogadják el ezt az egyszerű módot ezek az értelmes és keményen dolgozó vezetők?”

A *Bhagavad-gītā* nagyon kielégítően válaszol erre a kérdésre. A társadalom *valóban* művelt vezetői, mint például Brahmā, Śiva, Kapila, a Kumārak, Manu, Vyāsa, Devala, Asita, Janaka, Prahlāda, Bali, majd később Madhvācārya, Rāmānujācārya, Śrī Caitanya és sokan mások, akik hívő filozófusok, politikusok, tanítók, tudósok stb. voltak, mind meghódoltak a mindenható Hiteles Forrás, a Legfelsőbb Személy lótuszvirág lábai előtt. Akik csak az anyagi javak kedvéért tüntetik fel magukat filozófusoknak, tudósoknak, tanítóknak, vezetőknek stb. azok nem fogadják el a Legfelsőbb Személy útját vagy tervét. Istenről mit sem tudnak, így saját világi terveket ötlönek ki, hogy megoldják az anyagi lét problémáit, ám hiábavaló kísérleteikkel csak fokozzák azokat. Az anyagi energia felettébb hatalmas, ezért ellenáll az ateisták hitelesítetlen terveinek, és nevetségessé teszi a „tervezőbizottságok” tudását. Ez a vers *duṣkṛtināknak*, vagyis gonosztevőknek írja le az ateista tervezőket. *Kṛtina* olyan személyre utal, aki jószándékú munkát végez. Az ateista tervezők néha nagyon okosak, sőt látszólag jószándékúak, mert egy hatalmas terv — legyen az jó vagy rossz — végrehajtásához értelemre van szükség. De mivel az ateisták helytelenül, a Legfelsőbb Személy tervével ellenkezően használják értelmüket, ezért *duṣkṛtināknak* nevezik őket, ami arra utal, hogy értelmükkel és fáradozásaikkal rossz irányba haladnak.

A *Bhagavad-gītā* világosan megemlíti, hogy az anyagi energia teljesen a Legfelsőbb irányítása alatt működik, független hatalommal nem rendelkezik. Szerepe hasonló az árnyékéhoz, amely a tárgy mozgását követi. Az anyagi energia mégis nagyon hatalmas, és az ateisták — nem látván mögötte Istent — nem tudják, miképpen működik. Így Śrī Kṛṣṇa tervét sem ismerik. Az illúzió, valamint a szenvedély és tudatlanság kötőerejének rabjai, így minden tervük meghiúsul. Ez történt Hiraṇyakaśipu és Rāvaṇa esetében is, akiknek terveit mégis izzé-porrá zúzódta, bár anyagi szempontból nézve

mindketten művelt tudósok, filozófusok és vezetők voltak. Ezeknek a *duşkırtináknak* vagy gonosztevőknek négy különféle csoportjuk van:

1. A *müdhák*, akik durva, ostoba emberek, és keményen robotolnak, mint az igavonó barmok. Munkájuk gyümölcsseit nem kívánják megosztani a Legfelsőbbel, hanem maguk akarják élvezni azokat. Indiában az igavonó barmok közül a szamár egy tipikus példa. Ezt a szerencsétlen állatot nagyon keményen megdolgoztatja gazdája. A szamár tulajdonképpen nem is tudja, hogy kinek, és miért gürcöl olyan keményen éjjel-nappal. Akkor elégedett, ha bendőjét megtömheti füvel, aludhat és kielégítheti nemi vágyát. Nyugodtan nem képes aludni, mert mindig tart gazdája botjától, ha pedig pározni akar, azt kockáztatja, hogy a másik nem elutasítván, többször egymás után oldalba rúgja. Boldogságában néha szamárfilozófiáról és költészetéről énekel, ám mások számára ez csupán zavaró iázást jelent. Ez az ostoba, gyümölcsökre vágyó munkás helyzete is, aki nem tudja, hogy kinek dolgozzon. Tudatlan arról is, hogy a karmának (tettnek) a yajña (áldozat) célját kellene szolgálnia.

Akik éjjelt nappá téve keményen dolgoznak, hogy az önmaguk teremtette kötelességek súlyán könnyítsenek, azok általában azt hangoztatják, hogy nincs idejük az élőlények halhatatlanságáról hallani. Számukra az ideiglenes anyagi nyereség jelenti az alfát és az omegát. Ennek ellenére tény, hogy a *müdhák* minden erőlködésük ellenére alig képesek élvezni valamennyit munkájuk gyümölcséből. A nyereség kedvéért néha több napon át dolgoznak alvás nélkül, s bár lehet, hogy gyomorfekélytől vagy emésztési zavaroktól szenvednek, kapzsi természetük miatt még maguktól is sajnálják az ételt. Teljesen elmélyülnek a hamis uraik javát szolgáló munkában. Ezek az ostoba dolgozók tudatlanok igazi urukról, így csupán értékes idejüket pocskéolják a mammon szolgálatával. Sajnálatos módon sohasem hódolnak meg a vezetők legfelsőbb vezetője előtt, és arra sem szakítanak időt, hogy halljanak felőle a helyes forrásokból. Az ürüléket és moslékot fogyasztó sertés nem tanúsít figyelmet a cukorból és ghiből (tisztított vajból) készült édesség iránt. Hasonlóan, ezek a balga materialisták sohasem fáradnak bele az anyagi világot mozgató erőről szóló, az anyagi érzékek számára élvezetes hírek hallgatásába, míg a transzcendentális tudás hidegen hagyja őket.

2. A *duşkırtinák* másik rétegét *narādhamának*, vagyis az emberiség aljának nevezik. *Nara* embert jelent, *adhama* pedig legalacsonyabbat. A nyolcmillió-négyszázezer különböző faj közül négyszázezer az emberi fajok száma. Ezek között számos alacsonyrendű, többnyire civilizálatlan emberfajta van. A civilizált emberek közé azok tartoznak, akik szabályozott elvű

szociális, politikai és vallásos életet folytatnak. A társadalmilag és politikailag fejlett, ám a vallás elveit mellőző embereket *narādhamáknak* kell tekinteni. A vallás nem vallás Isten nélkül, mert a vallásos elvek követésének célja a Legfelsőbb Igazság, s az Őhöz fűződő kapcsolatunk megismerése. Az Istenség Személyisége világosan kijelenti a *Bhagavad-gītában*, hogy Ő a Legfelsőbb Igazság és Hiteles Forrás. A civilizált emberi életforma arra való, hogy *visszanyerjük elvesztett tudatunkat* a mindenható Śrī Kṛṣṇához fűződő kapcsolatunkról. Ő a Legfelsőbb Igazság, az Istenség Személyisége. Aki kihagyja ezt a lehetőséget, az a *narādhamák* csoportjába tartozik.

A kinyilatkoztatott Írások arról tájékoztatnak bennünket, hogy az anyaméhben lévő magzat helyzete felettébb kényelmetlen, ezért imádkozva kéri Istent, szabadítsa meg a sok szenvedéstől. Cserébe megfogadja, hogy csak Őt fogja imádni születésétől kezdve. Az élőlény kapcsolata Istennel örökkévaló, így természetes ösztönéhez tartozik, hogy nehéz helyzetekben Istenhez imádkozzon. A születés után a gyermek a máyá, vagyis az illuzórikus energia befolyása alá kerül, így megfélemledik az anyaméhben töltött idő és születés kínjairól, valamint szabadítójáról is. A szülők kötelessége felébreszteni gyermekükben a szunnyadó Isteni tudatot. A *Manu-smṛti*, a vallásos elveket lefektető könyv tíz felújító ceremóniáról ír, melyek célja, hogy a varnáshrama rendszeren belül ismét felkeltsék az Isten-tudatot. Manapság azonban a világ egyik részén sem követik szigorúan ezt a folyamatot, ezért az emberiség 99,9 százaléka *narādhamá*. Ha az emberek túlnyomó része *narādhamá*, akkor természetesen a fizikai természet teljhatalmú energiája semmissé teszi minden ún. művelődésüket. A *Bhagavad-gītā* szerint az a művelt ember, aki egyenlőnek látja a tanult bráhmanát, a tehenet, az elefántot, a kutyát és a kutyaevőt (5.18.). Ilyen az igazi bhakta látásmódja. Śrī Nityānanda Prabhu, aki isteni mesterként az Istenség inkarnációja volt, saját példájával mutatta meg, miképpen részesíti kegyében egy igazi bhakta még az emberiség alját is. Ő még Jagáit és Madháit, a *narādhamák* tipikus képviselőit is megtérítette. Tehát a bhakta kegye révén még az Istenség Személyisége által elítélt *narādhamák* is visszanyerhetik lelki tudatukat.

Śrī Caitanya Mahāprabhu a *bhāgavata-dharma*, vagyis a bhakták kötelességei hirdetése közben azt ajánlotta, hogy az emberek alázatosan hallgassák az Istenség Személyiségének üzenetét. A *Bhagavad-gītā* ennek az üzenetnek a lényege. Az emberiség alja csakis az alázatos hallás folyamata által szabadulhat fel. Sajnos még az üzenet hallását is megtagadják, mit sem szólva a Legfelsőbb Személy akarata előtti meghódolásról. Így a *narādhamák* teljesen elhanyagolják az emberi élet elsődleges kötelességét.

3. A *duṣkṛtīnāk* következő csoportját *māyayāpahṛta-jñānānak* hívják. Ez olyan személyeket jelöl, akiknek széleskörű műveltségét az illuzórikus anyagi energia érvénytelenítette. Ezek az emberek többnyire nagyon műveltek: híres filozófusok, költők, írók, tudósok stb., ám az illuzórikus energia félrezevete őket, ezért ők sem engedelmeskednek a Legfelsőbbnek. Napjainkban a *māyayāpahṛta-jñāna* emberek száma igen nagy, még a *Bhagavad-gītā* tudósai között is. A *Bhagavad-gītāban* Śrī Kṛṣṇa egyszerűen és érthetően kifejezi, hogy Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Nálánál senki senki sem nagyobb, senki nem egyenlő Vele. Megemlíti, hogy Ő Brahmának, az emberek atyjának eredeti atyja. Valójában Śrī Kṛṣṇa nemcsak Brahmā, hanem minden lény eredeti atyja. Ő a személytelen Brahman, valamint a mindenki szívében létező teljes részaspektusának, a Paramātmának gyökere. Ő tehát a kútforrás mindennek, ezért ajánlatos mindenkinek meghódolni az Ő lótuszvirág lábai előtt. A *māyayāpahṛta-jñāna* emberek e nyilvánvaló kijelentések ellenére kigúnyolják a Legfelsőbb Személyt, és csupán közönséges embernek vélik. Nem tudják, hogy az áldott emberi test az Ő örökkévaló és transzcendentális formája szerint lett teremtve.

A *māyayāpahṛta-jñāna* emberek *Bhagavad-gītához* fűzött, minden hitelességet mellőző magyarázatai nem egyeznek meg a paramparā rendszer nézetével, és ezért akadályokat jelentenek a lelki felvilágosulás útján. A tévhitben élő magyarázók nem hódolnak meg Śrī Kṛṣṇa lótuszvirág lábai előtt, és másokat sem buzdítanak erre.

4. A *duṣkṛtīnāk* utolsó csoportját *āsuram bhāvam āśrītānak* hívják, vagyis a démoni elveket követőknek. Ez a csoport nyíltan ateista. Némelyikük azzal érvel, hogy a Legfelsőbb sohasem szállhat alá ebbe az anyagi világba, bár állításukat képtelenek kézzel fogható bizonyítékokkal alátámasztani. Mások a személytelen arculat alárendeltjévé teszik Őt, bár a *Bhagavad-gītā* ennek ellenkezőjét tanítja. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségére irigykedő ateisták minden hitelességet hiányoló, kiagyalt inkarnációk hosszú sorával hozakodnak elő. Az ilyen személyek, akik életük legfontosabb céljának az Istenség Személyiségének becsmérlését tartják, természetesen képtelenek meghódolni Śrī Kṛṣṇa lótuszvirág lábai előtt.

A dél-indiai Śrī Yāmunācārya Albandru eképpen fohászkodott: „Óh, Uram! Bár a transzcendentális tudományban nagyon jártas és Isteni jellemeikkel rendelkező híres, hiteles források elismernek, az ateista elveket követő személyek mégsem ismerhetnek meg Téged, rendkívüli tulajdonságaid, vonásaid, tetteid, valamint annak ellenére, hogy az összes kinyilatkoztatott Írás megerősíti a tiszta jóságban lévő személyiségedet.”

Mindent összefoglalva tehát: 1) a felettebb ostoba személyek, 2) az emberiség alja, 3) a tévúton járó spekulálók és 4) a megrögzött ateisták az összes Írás és hiteles forrás tanácsainak ellenére sohasem hódolnak meg az Istenség Személyiségének lótuszvirág lábai előtt.

16. VERS

चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन ।
आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥१६॥

*catur-vidhā bhajante mām
janāḥ sukṛtino'ṛjuna
ārto jijñāsur arthārthī
jñānī ca bharatarṣabha*

catur-vidhāḥ—négyféle; *bhajante*—szolgálatot végeznek; *mām*—Nekem; *janāḥ*—személyek; *sukṛtinaḥ*—jámborok; *arjuna*—öh, Arjuna; *ārtaḥ*—a boldogtalanok; *jijñāsuḥ*—a kíváncsik; *artha-arthī*—az anyagi javakat öhajtó; *jñānī*—aki helyes tudással rendelkezik; *ca*—is; *bharatarṣabha*—öh, Bhāraták legjobbja

FORDÍTÁS

Öh, Bhāraták legjobbja, négyféle jámbor ember végez odaadó szolgálatot Nekem: aki szenved, az anyagi javakra vágyó, a kíváncsi, és aki az Abszolútról szóló tudás után kutat.

MAGYARÁZAT

A *duṣkṛtinákkal* ellentétben ezek az emberek követik az Írások szabályozó elveit, az erkölcsi és szociális törvényeket, valamint többé-kevésbé meghódoltak a Legfelsőbb Személy előtt, ezért őket *sukṛtináknak* hívják. Négy csoportjuk van: akik többnyire boldogtalanok, akik szűkében vannak a pénznek, akik kíváncsiak, és akik az Abszolút Igazságról szóló tudás után kutatnak. Ezek a személyek tehát különféle körülmények között jutnak el a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálatához. Ők nem tiszta bhakták, mert az odaadó szolgálatért cserében vágyaik kielégítését öhajtják. A tiszta, odaadó szolgálat mentes a vágyaktól és az anyagi haszon kívánságától. A *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* az alábbi módon fogalmazza meg a tiszta bhaktit:

*anyābhilāṣitāsūnyam jñāna-karmādy-anāvṛtam
ānukūlyena kṛṣṇānuśīlanam bhaktir uttamā*

„Az ember kedvezően, vagyis a gyümölcsöző cselekedetek és filozófiai spekuláción át megnyilvánuló anyagi haszon és nyereségre való vágy nélkül végezzen transzcendentális szerető szolgálatot Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Úr iránt. Ezt hívják tiszta odaadó szolgálatnak.” (1.1.11.)

Amikor ez a négyféle ember elérkezik a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálatához, a tiszta bhaktákkal társulva ők is teljesen megtisztulnak. Ami pedig a *duṣkṛtinákat* illeti, számukra az odaadó szolgálat felettébb nehéz, mert életük önző, szabályozatlan és lelki célok nélküli. De ha valamelyikük a véletlen folytán kapcsolatba kerül egy tiszta bhaktával, ő maga is azzá válhat.

Az állandóan gyümölcsöző cselekedetekkel foglalatoskodó személyek anyagi szükségükben fordulnak Istenhez, majd tiszta bhaktákkal társulva ők is megtisztulnak. A boldogtalanok is néha a tiszta bhakták társágába kerülnek, és felébred bennük az érdeklődés minél többet megtudni Istenről. Hasonlóan, amikor az unalmas filozófusok a tudás minden ágában csödbe jutottak, akkor ők is többet vágnak tudni Istenről, s így elérkeznek az Ő odaadó szolgálatához. Ily módon jutnak túl a személytelen Brahman és a lokalizált Paramātmā tudásán, és a Legfelsőbb Személy vagy tiszta bhaktájának kegye által eljutnak a személyes Isten megvalósításához. Mindent összegezve: amikor a boldogtalan, a kíváncsi, a tudást kereső és az anyagi javakra vágyó megszabadul minden anyagi kívánságtól, és teljesen megéri, hogy a lelki fejlődésnek semmi köze nincs az anyagi ellenszolgáltatáshoz, akkor tiszta bhaktává válik. Amíg nem éri el ezt a tiszta szintet, az Istent transzcendentálisan szolgáló bhaktát megfertőzik a gyümölcsöző cselekedetek, és a világi tudást stb. kutatja. Ezekkel fel kell hagyni, ha az ember el akar jutni a tiszta odaadó szolgálat szintjére.

17. VERS

तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते ।
प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः ॥१७॥

*teṣāṃ jñānī nitya-yukta
eka-bhaktir viśiṣyate
priyo hi jñānino 'tyartham
aham sa ca mama priyaḥ*

teṣām—közülük; *jñānī*—a teljes tudással rendelkező; *nitya-yuktaḥ*—mindig szorgos; *eka*—egyetlen; *bhaktiḥ*—odaadó szolgálat; *viśiṣyate*—különösen; *priyaḥ*—nagyon kedves; *hi*—bizonyára; *jñāninaḥ*—a tudással rendelkezőnek; *atyartham*—felettébb; *aham*—Én; *saḥ*—ő; *ca*—is; *mama*—Enyém; *priyaḥ*—kedves

FORDÍTÁS

Ezek közül a teljes tudással rendelkező bölcs a legjobb, aki a tiszta, odaadó szolgálat által egyesül Velem, mert nagyon kedves Vagyok neki, és ő is kedves Számomra.

MAGYARÁZAT

A boldogtalan, a kíváncsi, a pénznélküli és a legfelsőbb tudás után kutató is mind tiszta bhaktává válhat, ha előbb megszabadul minden anyagi vágy szennyeződésétől. Közülük az válik igazán és előbb Isten tiszta bhaktájává, aki minden anyagi érdek nélkül jön a Kṛṣṇa-tudatba, s aki teljes tudással rendelkezik az Abszolút Igazságról. Śrī Kṛṣṇa azt mondja, hogy a négyfajta érdeklődő közül a teljes tudással rendelkező bhakta a legjobb, aki ugyanakkor odaadóan szolgálja Őt. Tudás után kutatva az ember megvalósítja, hogy éne különbözik az anyagi testtől, majd még tovább fejlődve eljut előbb a személytelen Brahmanról, majd a Paramátmáról szóló tudáshoz. A teljes megtisztulás után megvalósítja eredeti természetét Isten örök szolgájaként. Tehát a tiszta bhaktákkal való társulás által a kíváncsi, a boldogtalan, az anyagi jólét után vágyó és a tudással rendelkező is mind tisztává válik. De aki már kezdetben is teljes tudással rendelkezik a Legfelsőbbbről, és ugyanakkor odaadó szolgálatot végez, az nagyon kedves Őelőtte. Aki tiszta tudással rendelkezik az Istenség Legfelsőbb Személyiségének transzcendentális természetéről, az védelmet élvez Kṛṣṇa odaadó szolgálatában, így az anyag nem fertőzheti meg őt.

18. VERS

उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम् ।
आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम् ॥१८॥

*udārāḥ sarva evaite
jñānī tv ātmaiva me matam*

*āsthitaḥ sa hi yuktātmā
mām evānuttamām gatim*

udārāḥ—nemes; *sarve*—mind; *eva*—bizonyára; *ete*—ezek; *jñānī*—a tudással rendelkező; *tu*—de; *ātmā eva*—Hozzám hasonló; *me*—Enyém; *matam*—vélemény; *āsthitaḥ*—helyezkedik; *sah*—ő; *hi*—bizonyára; *yukta-ātmā*—odaadó szolgálatot végző; *mām*—Engem; *eva*—bizonyára; *anuttamām*—a legfelsőt; *gatim*—cél

FORDÍTÁS

Ezek a bhakták kétségtelenül mind nemes lelkek, de aki a Rólam szóló tudással rendelkezik, arra mint Bennem lakozóra tekintek Én. Transzcendentális szolgálata által ő elér Engem, a legvégső célt.

MAGYARÁZAT

Nem arról van szó, hogy a tudásban kevésbé jeles bhakták nem kedvesek Kṛṣṇának. Ő azt mondja: mindegyikük nemes lélek. Bárki, bármilyen célból is jön Hozzá, azt *mahātmának* vagy nagy léleknek hívják. Az odaadó szolgálat ellenében valamely anyagi nyereségre vágyó híveket is elfogadja Isten, mert az ő esetükben is észlelhető egy bizonyos fokú gyengéd viszony. Ők is vonzódnak az Úrhoz, és anyagi javakat kérnek Tőle, melyeket megkapva kielégülnek, majd ők is fejlődnek az odaadó szolgálatban. Kṛṣṇa mindamellettt a teljes tudással rendelkező bhaktát véli a legjobbnak, mert az ő célja csupán a Legfelsőbb Személy szeretettel és odaadással való szolgálata. Az ilyen bhakta még egy másodpercre sem élhet Kṛṣṇa kapcsolata vagy szolgálata nélkül. Ezzel párhuzamosan Ő is nagyon ragaszkodik a bhaktáihoz, és nem akar nélkülük élni. Ezzel kapcsolatban így szól a *Srīmad-Bhāgavatam*:

*aḥam bhakta-parādhīno hy asvatantra iva dvija
sādhubhir grasta-hṛdayo bhaktair bhakta-jana-priyaḥ*

„Én mindig a bhakták szívében Vagyok, ők pedig állandóan az Én szívémben lakoznak. A bhakta mindig és egyedül csak Rám gondol, s Én sem vagyok képes elfelejteni őt. A Köztem és a tiszta bhaktáim között lévő kapcsolat nagyon intim. A teljes tudással rendelkező tiszta bhakták sohasem vesztik el a lelki kapcsolatot, ezért ők nagyon kedvesek Számomra.” (*Bhāg.* 9.4.63.)

19. VERS

बहूनां जन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते ।
वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥१९॥

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhaḥ*

bahūnām—sok; *janmanām*—születesek; *ante*—után; *jñānavān*—a tudással rendelkező; *mām*—Elöttem; *prapadyate*—meghódol; *vāsudevaḥ*—az okok oka; *sarvam*—minden; *iti*—ily módon; *saḥ*—ilyen; *mahātmā*—nagy lélek; *sudurlabhaḥ*—nagyon ritka

FORDÍTÁS

Sok-sok születés és halál után az igazi tudást elsajátító ember átadja magát Nekem, mert tudja, hogy Én vagyok minden ok oka. Az ilyen nagy lélek bizony ritka.

MAGYARÁZAT

A sok-sok életen át való odaadó szolgálat vagy transzcendentális rituációk végzése után az élőlény végre elsajátíthatja azt a tiszta lelki tudást, mely szerint az Istenség Legfelsőbb Személyisége a lelki megvalósítás végső célja. Az ember a lelki megvalósítás elején, miközben megpróbál megválni a materialista élethez fűződő kötelekeitől, könnyen elhajlik az imperszonalizmus felé, ám ha még tovább fejlődik, akkor megértheti, hogy a lelki életben is vannak tettek, s ezek képezik az odaadó szolgálatot. Az ilyen személy a megvalósítás után vonzódni fog az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez, és meghódol Őelőtte. Akkor képes megérteni: Śrī Kṛṣṇa kegye minden, Ő minden ok oka, s az anyagi megnyilvánulás nem független Tőle. Megérti, hogy az anyagi világ a lelki változatosság eltorzult tükörképe, és mindennek kapcsolata van Kṛṣṇával, a Legfelsőbb Személlyel. Ennek következtében mindent Vāsudévával, vagyis Śrī Kṛṣṇával kapcsolatban lát. Ez az univerzális nézet sietteti az ember teljes meghódolását Śrī Kṛṣṇa előtt, akit a legvégső célként fogad el. Az ilyen meghódolt, nagy lelkek felettébb ritkák.

Ezt a verset a *Śvetāśvatara Upaniṣad* Harmadik Fejezete nagyon szépen megmagyarázza:

„Az anyagi test rendelkezik beszélő, látó, halló, gondolkodó stb. képességgel. De ezek nem jelentősek, ha nem állnak kapcsolatban a Legfelsőbb Úrral. Miután Vāsudeva mindent-átható és minden Vāsudeva, a teljes tudású bhakta meghódol Előtte.” (V.ö. *Bhagavad-gītā* 7.17. és 11.40.)

20. VERS

कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यन्तेऽन्यदेवताः ।
तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया ॥२०॥

*kāmis tais tair hrta-jñānāḥ
prapadyante'nya-devatāḥ
taṁ taṁ niyamam āsthāya
prakṛtyā niyatāḥ svayā*

kāmaiḥ—vágyakkal; *taiḥ*—általuk; *taiḥ*—általuk; *hrta*—eltorzult; *jñānāḥ*—tudás; *prapadyante*—meghódnak; *anya*—más; *devatāḥ*—félistenek; *taṁ*—azt; *taṁ*—azt; *niyamam*—szabályokat; *āsthāya*—követve; *prakṛtyā*—a természet által; *niyatāḥ*—szabályozott; *svayā*—sajátjuk által

FORDÍTÁS

Kiknek elméjét eltorzították az anyagi vágyak, meghódnak a félistenek előtt, és követik a saját természetük szerint kiszabott imádat szabályokat.

MAGYARÁZAT

Akik mentesek minden anyagi szennyeződéstől, azok meghódnak a Legfelsőbb Személy előtt, és odaadóan szolgálják Őt. Addig, amíg nem tisztulnak meg teljesen az anyagi fertőzéstől, az emberek természetüktől fogva abhakták. Ha azonban az ilyen anyagi vágyakkal rendelkezők a Legfelsőbb Úrhoz fordulnak, akkor már nem nagyon vonzza őket az anyagi energia, mivel a helyes cél irányába fordultak, s így rövid idő múltán teljesen megtisztulnak az anyagi kéjtől. A *Śrīmad-Bhāgavatam* a következőt ajánlja:

*akāmaḥ sarva-kāmo vā mokṣa-kāma udāra-dhūḥ
tīvreṇa bhakti-yogena yajeta puruṣaṁ param*

„Az ember minden esetben hódoljon meg Vāsudeva előtt, és imádjá Őt, akár mentes az összes anyagi vágytól, akár telve van azokkal, ha felszabadulást óhajt, vagy ha tiszta bhakta.” (*Bhāg.* 2.3.10.)

A *Bhagavad-gītā* szerint a lelki ítélőképességüket elvesztett, kevésbé értelmes emberek az anyagi vágyak azonnali kielégítésének reményében a félisteneknél keresnek menedéket. Ezek az emberek általában nem fordulnak az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez, mert a tudatlanság és a szenvedély kötőerői tartják fogva őket, így a különféle félisteneket imádják. Az efféle imádat szabályainak és előírásainak a betartása elégedetté teszi őket. A félistenek imádóit kicsinyes vágyak hajtják, és nem tudnak arról, miképpen éri el a legvégső célt. A Legfelsőbb Személy bhaktáját azonban nem lehet félrevezetni. A Védikus Irodalom különféle célból ajánlja a különféle félistenek imádatát (pl. egy beteg embernek a Nap imádatát), ezért az abhakták úgy vélik, hogy a félistenek némely szempontból jobbak a Legfelsőbb Személynél. A tiszta bhakta azonban tudja, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb, Ő mindenki forrása. A *Caitanya-caritāmṛtában* az áll, hogy csupán Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége az Úr, mindenki más szolga (*ekale īṣvara kṛṣṇa, āra saba bhṛtya; Cc. Ā. 5.142.*). Értethető tehát, hogy a tiszta bhakta sohasem fordul a félistenekhez anyagi szükségletei kielégítéséért, hanem csakis Kṛṣṇára bizza magát. Az ilyen tiszta bhakta elégedett mindennel, bármit is adjon Śrī Kṛṣṇa.

21. VERS

यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति ।
तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम् ॥२१॥

*yo yo yām yām tanum bhaktaḥ
śraddhayārcitum icchati
tasya tasyācalām śraddhām
tām eva vidadhāmy aham*

yaḥ—az; yaḥ—az; yām—ami; yām—ami; tanum— a félistenek formái; *bhaktaḥ—* bhakta; *śraddhayā* —hittel; *arcitum—* imádni; *icchati—* kíván; *tasya—* övét; *tasya—* övét; *acalām—* szilárd; *śraddhām—* hit; *tām—* őt; *eva—* biztosan; *vidadhāmi—* adok; *aham—* Én

FORDÍTÁS

Mihelyt valaki a félisteneket kívánja imádni, Én [a mindenki szívében jelenlevő Felsőlélek] megszilárdítom hitét, hogy átadhassa magát annak a félistennek.

MAGYARÁZAT

Isten függetlenséget adott mindenkinek, ezért ha valaki az anyagi élvezetet komolyan kéri a félistenektől, akkor a Legfelsőbb Személy (aki Felsőlélek-ként mindenki szívében jelen van), megéri vágyát, és minden lehetőséget megad erre. Ő minden élőlény igazi atyja, ezért nem avatkozik bele függetlenségükbe, hanem mindig alkalmat teremt anyagi vágyaik kielégítésére. Most felmerülhet a kérdés: miért ad meg a Mindenható Isten minden lehetőséget az élőlényeknek az anyagi világ élvezetére, hiszen ezzel az illuzórikus energia csapdájába engedi tévedni őket. Erre a következő a válasz: ha Kṛṣṇa, mint Felsőlélek nem adná meg az ilyen lehetőségeket, akkor az élőlények függetlensége jelentőségét vesztené. Így hát Ő mindenkinek teljes függetlenséget ad (tehetünk bármit óhajunk szerint), de a végső kívánsága és utasítása az, hogy az ember — felhagyva minden más elfoglaltsággal — teljesen hódoljon meg Őelőtte (*Bg.* 18.66.). Ez teszi az embert igazán boldoggá.

Végső soron a félistenek és az élőlények is alárendeltjei az Istenség Legfelsőbb Személyisége akaratának. Csupán az élőlény akarata nem elegendő, és a Legfelsőbb beleegyezése nélkül egy félisten sem adhat áldást. Úgy mondják, még egy fűszál sem mozdulhat meg az Istenség Legfelsőbb Személyiségének akarata nélkül. Ebben a világban általában az anyagi dolgokat óhajító emberek fordulnak a félistenekhez, követve a Védikus Irodalom tanácsait. A valamely anyagi dolgokra vágyó ember imádhhatja azt a bizonyos félistent, aki képes vágyai teljesítésére. A beteg embernek például a napisten imádatát javasolják. A művelődésre vágyó imádhhatja a tudás istennőjét, Sarasvatit, a gyönyörű feleségre vágyó pedig Umā istennőt, az Úr Śiva hitvesét. A sāstrák tehát a különféle félistenek imádasának különböző folyamatait ajánlják. Azt az élőlényt, aki sajátos anyagi lehetőséget akar élvezni, Kṛṣṇa erős vágygal lelkesíti azon félisten imáadására, aki majd áldásában részesíti, és kívánságát teljesíti. Az élőlénynek a bizonyos félisten irányában való sajátos, odaadó magatartását szintén a Legfelsőbb Személy okozza. A félistenek kénytelenek ilyen vonzódást kelteni az élőlényekben, de miután Kṛṣṇa a Legfelsőbb Úr és a mindenki szívében jelenlevő Felsőlélek, Ő adja meg az embernek a lendületet ehhez. A félistenek tulajdonképpen Kṛṣṇa univerzális testének különféle tagjait képezik, ezért nincsen teljes függetlenségük. A *Taittirīya Upaniṣad* Első *Anuvākāja* írja:

„Az Istenség Legfelsőbb Személyisége Felsőlélekként a félisten szívében is jelen van, ezért rajta keresztül gondoskodik az élőlény vágyának teljesítéséről. A félistenek és az élőlények sem teljesen önállóak, hanem a Legfelsőbb akaratára vannak utalva.”

22. VERS

स तया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहिते ।
 लभते च ततः कामान्मयैव विहितान्हितान् ॥२२॥

*sa tayā śraddhayā yuktas
 tasyārādhanaṁ ihate
 labhate ca tataḥ kāmān
 mayaiva vihitān hi tān*

saḥ—ő; *tayā*—azzal; *śraddhayā*—hittel; *yuktaḥ*—felruházott; *tasya*—öve; *ārādhanaṁ*—imádatot; *ihate*—keres; *labhate*—kap; *ca*—és; *tataḥ*—amitől; *kāmān*—vágyak; *mayā*—Általam; *eva*—egyedül; *vihitān*—szabályozott; *hi*—mert; *tān*—azok

FORDÍTÁS

Ilyen hittel felruházva, a kiválasztott félisten kegyét kereső vágyai teljesülnek. Valójában azonban egyedül Én vagyok az, aki ezeket az áldásokat adja.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb Személy engedélye nélkül a félistenek nem képesek megjutalmazni imádójukat. Az élőlény elfelejtheti, hogy minden Kṛṣṇa tulajdona, ám a félistenek sohasem. A félistenek imádata és a kívánt eredmények elérése tehát nem a félistenektől, hanem az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől függ. A kevésbé értelmes élőlények nem tudnak erről, ezért az anyagi nyereség reményében, ostoba módon a félistenekhez fordulnak. A tiszta bhakta azonban csakis a Legfelsőbb Személyhez imádkozik, ha szüksége van valamire. Mindemellett jellemző rá, hogy sohasem kér anyagi javakat Tőle. Az élőlények általában azért fordulnak a félistenekhez, mert már majd megörülnek, annyira ki akarják elégíteni kényüket. Ez akkor történik, ha az élőlény valami helytelen (jogtalan) dolgot kíván, amit Isten Maga nem teljesít. A *Caitanya-caritāmṛta* írja, hogy az ember vágyaiban ellentmond magának, amikor a Legfelsőbbet imádvá, ezzel egyidejűleg anyagi élvezetre vágyik. A Legfelsőbb odaadó szolgálata és a félistenek imádata nem lehet ugyanazon a szinten, mert egy félisten imádata anyagi, míg a Legfelsőbb Személy odaadó szolgálata teljesen lelki természetű.

Az Istenséghez visszatérni kívánó élőlény számára az anyagi vágyak akadályokat jelentenek. Kṛṣṇa tiszta bhaktája ezért nem részesül azokban az

anyagi „áldásokban”, amelyeket azok a kevésbé értelmes élőlények kívánnak, akik a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálata helyett az anyagi világ félisteneinek imádását választják.

23. VERS

अन्तवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम् ।
देवान्देवयजो यान्ति मद्भक्ता यान्ति मामपि ॥२३॥

*antavat tu phalam teṣāṃ
tat bhavaty alpa-medhasām
devān deva-yajo yānti
mad-bhaktā yānti mām api*

antavat tu—korlátolt és ideiglenes; *phalam*—gyümölcsök; *teṣāṃ*—övéké; *tat*—az; *bhavati*—lesz; *alpa-medhasām*—a kevésbé értelmeseké; *devān*—a félistenek bolygói; *deva-yajaḥ*—a félistenek imádói; *yānti*—elérnek; *mat*—Tőlem; *bhaktāḥ*—a bhakták; *yānti*—elérnek; *mām*—Engem; *api*—biztosan

FORDÍTÁS

A csekély értelmű emberek a félisteneket imádják, de az efféle hódolat gyümölcsei korlátoltak és mulandóak. A félistenek imádói a hozzájuk tartozó bolygókra jutnak, míg bhaktáim végül az Én legfelsőbb bolygómra kerülnek.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* néhány magyarázója azt állítja, hogy a félistenimádó elérheti a Legfelsőbb Urat, ám ez a vers félreérthetetlenül kijelenti, hogy a félistenek imádói abba a bolygórendszerbe jutnak, ahol a különféle félistenek lakoznak. A Nap imádója a Napra, a Holdé pedig a Holdra jut. Hasonlóan, ha valaki Indra bolygójára akar kerülni, akkor Indrát kell imádnia. Az nem igaz, hogy bármilyen félistent imádjon is az ember, mindenképpen az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez jut. Ez a vers tagadja ezt az elméletet, világosan kijelentve: a félistenek imádói az anyagi világ különféle felsőbb bolygóira jutnak, míg a Legfelsőbb Úr bhaktái közvetlenül az Istenség Személyiségének legfelsőbb lelki bolygójára kerülnek.

Most valaki azzal érvelhetne: ha a félistenek a Legfelsőbb Úr különféle testtagjai, akkor imádatukkal ugyanazt kellene elérnie az embernek, mint

magának a Legfelsőbbnek az imádatával. Erre a következő a válasz: a félistenek imádói kevésbé értelmesek, mert nem tudják, hogy a test melyik részébe kell juttatni az ételt. Némelyikük annyira ostoba, hogy azt állítja: a testnek sok tagja van, és így mindegy, hova juttatjuk az ennivalót. Ez azonban nem éppen logikus. Vajon lehetséges-e táplálni a testet a szemén vagy a fülön keresztül? Az ilyen emberek azt hiszik, hogy minden egyes félisten egy külön Isten, s így az Ő egyenrangú vetélytársa. Tudniuk kéne azonban, hogy a félistenek mind a Legfelsőbb Személy univerzális testének különféle tagjai. Nemcsak a félistenek, hanem a közönséges élőlények is részei a Legfelsőbb Személynek. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* az áll, hogy a bráhmanák a Legfelsőbb fejét, a kṣatriyák a karját stb. képezik. Mind-egyiküknek külön feladata van. Ha valaki tudja, hogy anyagi pozíciójuktól függetlenül a félistenek és saját maga is a Legfelsőbb szerves részei, akkor az ő tudása tökéletes. Viszont ha ezt nem érti meg, akkor a félistenek lakta különféle bolygókra kerül, ami nem a bhakták rendeltetési helye.

A félistenek imádatával elért eredmények mulandóak, mert ebben az anyagi világban a bolygók, a félistenek és imádóik is mind ideiglenesek. Ezért mutat rá világosan ez a vers a félistenek imadásának mulandó eredményeire, melyet egyedül a kevésbé értelmes élőlények akarnak. A Kṛṣṇa-tudatban élő, a Legfelsőbb Személyt odaadóan szolgáló bhakta örökkévaló, teljes tudással és boldogsággal rendelkező létet ér el, ezért különbözik az övé a félistenek közönséges imádjának eredményeitől. A Legfelsőbb Úr határtalan, és ilyen az Ő kegye és jóindulata is. Tehát a Legfelsőbb Személy tiszta bhaktái iránt tanúsított kegye végtelen.

24. VERS

अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः ।
परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम् ॥२४॥

*avyaktam vyaktim āpannam,
manyante mām abuddhayaḥ
param bhāvam ajānanto
mamāvyayam anuttamam*

avyaktam—meg nem nyilvánult; *vyaktim*—személyiség; *āpannam*—felöltött; *manyante*—gondolják; *mām*—Engem; *abuddhayaḥ*—kevésbé

értelmes személyek; *param*—legfelső; *bhāvam*—létállapot; *ajānantaḥ*—tudás nélkül; *mama*—Enyém; *avyayam*—elpusztíthatatlan; *anuttamam*—felülmúlhatatlan

FORDÍTÁS

Az ostobák, akik nem ismernek Engem, azt hiszik, úgy öltöttem fel ezt a formát és személyiséget. Csekély tudásuk révén nem ismerik felsőbb természetemet, mely változatlan és páratlan.

MAGYARÁZAT

Előzőleg a félistenek imádóit csekély értelműekként írták le, s most ez a vers ugyanezt mondja az imperszonalistákról. Itt Śrī Kṛṣṇa személyes formájában áll Arjuna előtt, és úgy oktatja őt. De tudatlanságuk következtében az imperszonalisták azzal érvelnek, hogy a Legfelsőbb Úrnak végső fokon nincsen teste. Ezzel kapcsolatban Yāmunācārya, egy nagy bhakta, aki a Rāmānujācāryától eredő tanítványi lánc tagja volt, két nagyon ideillő verset írt: „Kedves Uram, a bhakták — mint Vyāsadeva és Nārada — tudják, hogy Te vagy az Istenség Személyisége. A különféle védikus könyvek tanulmányozása által az ember megismerheti a Te jellemeidet, formádat és tetteidet, s így megértheti, hogy Te vagy az Istenség Legfelsőbb Személyisége. A szenvedély és tudatlanság kötőerőinek rabjai, a démonok és az abhakták viszont képtelenek megérteni Téged. Bármennyire is ügyesek az ilyen abhakták a *Vedānta* és az *Upaniṣadok*, valamint a többi Védikus Irodalom megvitatásában, számukra lehetetlen az Istenség Személyiségének megértése.”

A *Brahma-saṁhitában* az áll, hogy csupán a *Vedānta* irodalom tanulmányozásával nem lehet megérteni az Istenség Személyiségét (5.33.). Ez csupán az Ő kegye révén lehetséges. Ezért világosan rámutat ez a vers: nemcsak a félistenek imádói, hanem a *Vedāntát* tanulmányozó és a Védikus Irodalmon spekuláló abhakták — akiknek halvány fogalmuk sincs az igazi Kṛṣṇa-tudatról — szintén kevésbé értelmesek. Számukra lehetetlen megérteni Isten személyes természetét. Azokat a személyeket, akik abban a tévhitben élnek, hogy az Abszolút Igazság végsőfokon személytelen, asuráknak hívják. Ez a szó az Abszolút Igazság végső arculatát nem ismerő személyeket jelöli. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint Isten megvalósítása a személytelen Brahmannel kezdődik, majd a lokalizált vagy helyhez kötött Felsőlélekkel folytatódik, de az Abszolút Igazság végső megvalósítása az Istenség Személyisége (*Bhāg.* 1.2.11.). A modern imperszonalisták még kevésbé értelmesek, mert még nagy elődüket, Śaṅkarācāryát sem követik,

aki nyomatékosan kijelentette, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Nem ismervén a Legfelsőbb Igazságot, az imperszonalisták Kṛṣṇát csupán Devakī és Vasudeva fiának, vagy egy hercegnek, esetleg egy rendkívüli élőlénynek vélik. A *Bhagavad-gītā* ezt is elítéli: „Csupán az ostobák hisznek Engem közönséges személynek” (*Bg.* 9.11.). Tény, hogy senki sem képes megérteni Kṛṣṇát odaadó szolgálat és Kṛṣṇa-tudat nélkül. Ezt a *Bhagavad-gītā* több helyen is megerősíti (4.3; 11.54; 18.55.). Kizárólag elméleti spekuláció vagy a Védikus Irodalom fejtegetése által az ember nem tudja felfogni Őt, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, sem formáját, sem jellemeit vagy Nevét. Erre csak akkor képes, ha a mahāmantra — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare — vibrálásával kezdve teljesen lefoglalja magát a Kṛṣṇa-tudatban. Az imperszonalista abhakták azt hiszik, hogy Kṛṣṇa teste az anyagi természet terméke, s ezért teste, tettei és minden, ami Vele kapcsolatos — mǎyā. Ezért hívják az imperszonalistákat mǎyāvādīknak. Ők semmit sem tudnak a végső igazságról.

A huszadik vers érthetően mondja: „Az anyagi vágyaktól elvakult személyek meghódnak a különféle félistenek előtt”. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségén kívül a félisteneknek is van bolygójuk, ezek léte elfogadott tény (*Bg.* 7.23.). Arra is fény derült, hogy a félistenek imádói azok különféle bolygóira, Śrī Kṛṣṇa bhaktái pedig a Kṛṣṇaloka bolygóra jutnak. E nyilvánvaló kijelentés ellenére az ostoba imperszonalisták továbbra is az Ūr testnélküliségét állítják, s hogy minden forma csupán illúzió. De hol tanítja a *Bhagavad-gītā* a félistenek és hajlékaik személytelenségét, formanélküliségét? Világos, hogy sem a félistenek, sem Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége nem személytelenek. Śrī Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, és Ő, valamint a félistenek is személyek, akik mind saját bolygókkal rendelkeznek. Láthatjuk tehát, mennyire nem bizonyul helytállóknak az az imperszonalista állítás, miszerint a végső igazság testnélküli, és az anyagi világba alászállva anyagi testet ölt magára. Ez a vers világosan leírja: Kṛṣṇa formája nem anyagi, nem is kitalált, hanem örökkévaló és transzcendentális. A *Bhagavad-gītából* félreérthetetlenül kitűnik a félistenek formáinak, valamint a Legfelsőbb Személy testének egyidejű létezése. A különbség a következő: a félistenek ideiglenesek, míg Kṛṣṇa *sac-cid-ānanda*, vagyis örökkévaló, gyönyörrel és tudással teli. A *Vedák* megerősítik, miszerint a Legfelsőbb Abszolút Igazság *ānandamaya*, vagyis üdvösséggel teli, s *abhyāsāt*, azaz természeténél fogva végtelen kedvező jellemelek forrása. A *Bhagavad-gītában* kijelenti: bár Ő *āja*, megszületetlen, mégis megjelenik. Ezeket a tényeket a *Bhagavad-gītából* kell megértenünk. Mi nem tudjuk

felfogni, miképpen lehet az Istenség Legfelsőbb Személyisége személytelen. A *Bhagavad-gītā* megmagyarázza: a személytelenséget hirdetők elmélete hamis, amikor minden formát csupán erőltetett kitalálásnak tartanak. Ez a vers félreérthetetlenül kijelenti: a Legfelsőbb Abszolút Igazságnak, Śrī Kṛṣṇának formája és személyisége van.

25. VERS

नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः ।
मूढोऽयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम् ॥२५॥

*nāham prakāśaḥ sarvasya
yoga-māyā-samāvṛtaḥ
mūḍho'yaṁ nābhijānāti
loko mām ajam avyayam*

na—sem; *aham*—Én; *prakāśaḥ*—megnyilvánul; *sarvasya*—mindenkinek; *yoga-māyā*—belső energia; *samāvṛtaḥ*—betakart; *mūḍhaḥ*—ostoba; *ajam*—ezt; *na*—nem; *abhijānāti*—megért; *lokaḥ*—(az ilyen kevésbé értelmes) személyek; *mām*—Engem; *ajam*—megszületetlent; *avyayam*—kimeríthetlent

FORDÍTÁS

Én sohasem nyilvánulok meg a balgák és az értelem nélküliek előtt. Számukra rejtve maradok belső teremő energiám, a *yoga-māyā* által, így a megtévesztett világ Engem, a megszületetlent és kimeríthetlent nem ismer.

MAGYARÁZAT

Valaki érvelhetne azzal: ha Kṛṣṇa mindenki számára láthatóan volt jelen e földön, akkor hogyan mondhatja most, hogy nem nyilvánul meg az ostobák és az értelmetlenek előtt? Az igazság szerint Kṛṣṇa nem volt mindenki számára látható. Kizárólag néhányan tudták csak megérteni Őt, mint az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. A Kuruk gyülekezetében például — amikor Śiśupála ellenezte Kṛṣṇa vezetőnek való megválasztását — Bhīṣma Kṛṣṇa pártjára állt, és hirdette: Ő a Legfelsőbb Isten. Hasonlóan, a Pāṇḍavák és még néhányan tudták, de az emberek többsége nem, mivel nem fedte fel Magát az abhakták és a közönséges materialisták előtt. Ezért mondja Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītāban*, hogy Őt tiszta bhaktáin kívül mindenki

más saját magához hasonlónak véli. Kizárólag bhaktái előtt fedte fel Magát, mint minden öröm forrását. Mások, az értelmetlen abhakták számára azonban fedve maradt belső lelki energiája által.

A *Śrīmad-Bhāgavatamban* (1.8.19.), Kuntī devī imájában olvashatjuk, hogy Kṛṣṇát a *yoga-māyā* függönye fedi be, s így a közönséges emberek nem érthetik Őt meg. Kuntī devī eképpen fohászkodik: „Óh, Uram, Te vagy az egész világmindenség fenntartója, s a legfontosabb vallásos elv a Te odaadó szolgálatod. Ezért kérlek, kezeskedj rólam is! Transzcendentális formádat a *yoga-māyā*, vagyis belső energiád, a brahmajyoti takarja el. Kérlek, légy kedves és távolítsd el ezt a vakító ragyogást, amely megakadályozza a Te örök (*sat*), teljes tudással (*cit*) és boldogsággal (*ānanda*) rendelkező formád (*vigrahaḥ*) látását.” Erről a *yoga-māyā* függönyről a *Śrī Īśopaniṣad* Tizenötödik Mantrája is ír. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének gyönyörből és tudásból álló transzcendentális formáját belső energiája, a brahmajyoti takarja el, ezért a kevésbé értelmes imperszonalisták nem láthatják Őt meg. Brahmā eképpen imádkozik a *Śrīmad-Bhāgavatamban*: „Óh, Istenség Legfelsőbb Személyisége, óh, Felsőlélek, óh, minden misztérium mestere, ki képes felfogni kedvteléseidet és energiáidat ebben a világban? Belső energiád állandóan terjed, ezért senki sem képes megérteni Téged. Művelt tudósok és képzett professzorok tanulmányozhatják az anyagi világ atomfelépítését, sőt még a bolygókat is, mégis képtelenek felbecsülni energiádat és hatalmadat, bár Te jelen vagy előttük.” (10.14.7.)

Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége nemcsak megszületetlen, de *avyaya*, vagyis kimeríthetetlen is. Örökkévaló formája gyönyörből és tudásból áll, energiái pedig mind kimeríthetetlenek.

26. VERS

वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जुन ।
भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥ २६ ॥

*vedāham samatītāni
vartamānāni cārjuna
bhaviṣyāṇi ca bhūtāni
mām tu veda na kaścana*

veda—tudok; *aham*—Én; *sama*—egyenlően; *atītāni*—múlt; *vartamānāni*—jelen; *ca*—és; *arjuna*—óh, Arjuna; *bhaviṣyāṇi*—jövő; *ca*—is;

bhūtāni—élőlények; *mām*—Engem; *tu*—de; *veda*—ismer; *na*—nem; *kaścana*—bárki

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, mint az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Én tudok mindenről, ami a múltban történt, ami most történik, s mindenről, ami a jövőben történni fog. Az összes élőlényt is ismerem, Engem azonban senki sem.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan válaszol a személyesség vagy a személynélküliség vitájára. Ha Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének formája *māyā*, vagyis anyagi lenne — mint ahogyan az imperszonalisták hiszik — akkor a többi élőlényhez hasonlóan Ő is váltaná testét, és elfelejtené előző életét. Aki anyagi testtel rendelkezik, az nem képes előző életére emlékezni, valamint jelen élete jövőjéről és következő élete kimeneteléről sem tud semmit. Más szóval nem tudja, hogy mi történt a múltban, mi a jelen, és milyen lesz a jövő. Senki sem ismerheti a múltat, a jelent és a jövőt addig, amíg meg nem tisztult az anyagi szennyeződéstől.

Śrī Kṛṣṇa világosan kijelenti, hogy Ő — a közönséges emberektől eltérően — tökéletesen ismeri a múltat, a jelent és a jövőt. A Negyedik Fejezetben Śrī Kṛṣṇa emlékezik arra, hogy Vivasvánt, a Nap félistenét sok millió évvel ezelőtt oktatta. Kṛṣṇa Felsőlélekként minden élőlény szívében jelen van, ezért ismer mindenkit. Annak ellenére, hogy Paramātmaként jelen van minden élőlényben, és ugyanakkor az Istenség Legfelsőbb Személyiségként az anyagi világon túl, a lelki bolygóján tartózkodik, a kevésbé értelmes emberek képtelenek megérteni, hogy Ő a Legfelsőbb Személy. Śrī Kṛṣṇa transzcendentális teste minden bizonnyal nem mulandó. Ő olyan, mint a Nap, a *māyā* pedig a felhőhöz hasonló. Az anyagi világban a felhők ideiglenesen eltakarhatják a Napot vagy más bolygókat és csillagokat. Ez azonban a mi korlátolt látásunknak tudható be, mert valójában a felhők nem takarják be egyiket sem. Hasonlóan, a *māyā* nem fedheti be a Legfelsőbb Urat. Belső energiája segítségével megnyilvánulatlan marad a kevésbé értelmes emberek előtt. E fejezet harmadik verse szerint sok-sok millió ember közül csupán néhány próbálja elérni az emberi élet tökéletességét, és sok ezer ilyen tökéletes ember közül alig egy érti meg Śrī Kṛṣṇát. Még ha valaki tökéletessé is vált a személytelen Brahman és a lokalizált Paramātmā megvalósítása által, ha nem Kṛṣṇa-tudatú, akkor lehetetlen megértenie Śrī Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét.

27. VERS

इच्छाद्वेषसमुत्थेन द्वन्द्वमोहेन भारत ।
सर्वभूतानि संमोहं सर्गे यान्ति परंतप ॥२७॥

*icchā-dveṣa samutthena
dvandva-mohena bhārata
sarva-bhūtāni sammohaṁ
sarge yānti parantapa*

icchā—kivánság; *dveṣa*—gyűlölet; *samutthena*—született; *dvandva*—kettősség; *mohena*—legyőzve; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *sarva*—minden; *bhūtāni*—élőlény; *sammohaṁ*—tévhitben; *sarge*—teremtéskor; *yānti*—mennek; *parantapa*—óh, ellenség legyőzője

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, óh, ellenség fenyítője, minden élőlény illúzióban születik, legyőzve a vágy és a gyűlölet kettősségétől.

MAGYARÁZAT

Az élőlény igazi, eredeti természetéhez tartozik, hogy alárendeltje a Legfelsőbb Úrnak, aki maga a tiszta tudás. Ha tévhit következtében elválik ettől a tiszta tudástól, akkor az illuzórikus energia irányítása alá kerül, és így nem képes megérteni az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. Az illuzórikus energia a vágy és a gyűlölet kettősségében nyilvánul meg. A tudatlan személy vágya és gyűlölete következtében eggyé akar válni a Legfelsőbb Úrral, és irigykedik Kṛṣṇára, mert Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége. A tiszta bhakták, akiket nem fertőzött be a vágy és a gyűlölet, megérthetik, hogy Śrī Kṛṣṇa Saját belső energiái által jelenik meg. Ezzel ellentétben a kettősségtől és tudatlanságtól megtévesztett élőlények azt hiszik, az anyagi energiák teremtik az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, amikor az alászáll ebbe a világba. Ez a téves felfogás az oka minden balszerencsájuknek. Ezek a félrevezetett személyek jellegzetes módon a kettősségek — becstelenség-becsület, szenvedés-boldogság, nő-férfi, jó-rossz, gyönyör-fájdalom stb. — rabjai, és eképpen gondolkoznak: „Ő az én feleségem; ez az én házam; én vagyok e ház ura; én vagyok e nő férje...” Ezek az illúzió ellentétpárjai. A kettősségektől ennyire félrevezetett emberek teljesen ostobák, így nem érthetik meg az Istenség Legfelsőbb Személyiségét.

28. VERS

येषां त्वन्तगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणाम् ।
ते द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः ॥२८॥

*yeṣām tv anta-gatam pāpam
janānām puṇya-karmaṇām
te dvandva-moha-nirmuktā
bhajante mām dṛḍha-vratāḥ*

yeṣām—akiké; *tu*—de; *anta-gatam*—végére ért; *pāpam*—bűn; *janānām*—személyeké; *puṇya*—jámbor; *karmānām*—előző tettek; *te*—ők; *dvandva*—kettősség; *moha*—illúzió; *nirmuktāḥ*—megszabadulva; *bhajante*—imádnak; *mām*—Engem; *dṛḍha-vrataḥ*—eltökélten

FORDÍTÁS

Akik jámboran cselekedtek ebben és előző életükben, akiknek bűnös tettei teljesen kipusztultak, s akik megszabadultak az illúzió ellentétpárjaitól, azok határozottan hozzáfognak Szolgálatomhoz.

MAGYARÁZAT

Ez a vers azokról beszél, akik alkalmasak a transzcendentális sik elérésére. A bűnös, ateista, ostoba és álnok embereknek nagyon nehéz túlhaladni a vágy és gyűlölet kettősségén. Egyedül azok képesek elfogadni az odaadó szolgálatot, s így fokozatosan fejlődni az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről szóló tiszta tudás felé, akik előző életeikben a vallás szabályozó elveit követték, jámboran cselekedtek, valamint megsemmisítették a bűnös cselekedetek visszahatásait.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja: Ha valaki valóban fel akar szabadulni az anyagi világból, akkor feltétlenül szolgálnia kell a bhaktákat (*mahat-sevām dvāram āhur vimuktes*). Aki viszont a materialista emberekkel¹ társul, az az anyagi lét legsötétebb régióiba vezető úton halad (*tamo-dvāram yoṣitām sangi-saṅgam*; *Bhāg.* 5.5.2.). Az Úr bhaktái keresztül-kasul utaznak a földön, csak azért, hogy a feltételekhez kötött lelkeket kiszabadítsák az illúzióból. Az imperszonalisták mit sem tudnak arról, hogy eredeti természetük szerint alárendeltjei a Legfelsőbb Személynek, s ha erről megfeledkeznek, akkor ez Isten törvényeinek legnagyobb fokú megszegését jelenti. Az

1.) Akik a nemi élvezetet tartják az élet igazi céljaként.

ember nem értheti meg a Legfelsőbb Személyiséget, és nem is szolgálhatja Őt transzcendentális szeretettel, teljes elszántsággal addig, amíg vissza nem nyeri eredeti természetét.

29. VERS

जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतन्ति ये ।
ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चाखिलम् ॥२९॥

*jarā-marāṇa-mokṣāya
mām āśritya yatanti ye
te brahma tad viduḥ kṛtsnam
adhyātmam karma cākhilam*

jarā—öregség; *marāṇa*—halál; *mokṣāya*—a felszabadulás kedvéért; *mām*—Nálam; *āśritya*—menedéket keresve; *yatanti*—igyekeznek; *ye*—mindazok; *te*—ilyen személyek; *brahma*—Brahman; *tad*—(valójában) azt; *viduḥ*—tudják; *kṛtsnam*—mindent; *adhyātmam*—transzcendentális; *karma*—gyümölcösöző cselekedetek; *ca*—is; *akhilam*—teljesen

FORDÍTÁS

Az értelmes emberek, akik igyekeznek megszabadulni az öregségtől és haláltól, menedéket keresnek a Hozzám irányuló odaadó szolgálatban. Valójában ők a Brahman, mert mindent tudnak a transzcendentális és a gyümölcösöző cselekedetéről.

MAGYARÁZAT

A születés, betegség, öregség és halál csupán az anyagi testre hat, a lelkire nem, számára nem létezik egyik sem. Az szabadult fel valóban az anyagi világból, aki kifejlesztette a lelki testét, és az Istenség Legfelsőbb Személyiségének egyik társává vált örök, odaadó szolgálatot végezve ily módon.

Aham brahmāsmi: „Lélek (*brahman*) vagyok” (*Bṛhad. Up.* 1.4.10.). Az embernek meg kell értenie, hogy ő Brahman, lelki lény. A tiszta bhakták a transzcendentális Brahman sikon vannak, s így mindent tudnak a transzcendentális és anyagi tettekről. Az a négyféle bhakta, aki még nem tisztult meg az anyagi vágyaktól, de transzcendentális szolgálatot végez, eléri saját céljait, majd amikor teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá vált, a Legfelsőbb kegye által élvezheti az Ő lelki társaságát. A félistenek imádói viszont sohasem érhetik el a Legfelsőbb Urat lelki bolygóján, amit Goloka

Vṛndāvanaként ismernek. Oda még a kevésbé értelmes Brahman megvalósult személyek sem juthatnak el. Brahmának csak azt lehet hívni, aki Kṛṣṇánál keresett menedéket (*mām āśritya*), s Kṛṣṇa-tudatú tetteket végez, mert ő valóban igyekszik elérni Kṛṣṇa bolygóját. Az ilyen személynek nincs kétsége Kṛṣṇa felől, ezért ő érdemli meg igazán a Brahman nevet.

A következő fejezetben Kṛṣṇa a Brahmanról, az *adhibhūtáról* stb. beszél. Kṛṣṇa kegye által ezek jelentését azok is megtudják, akik az *Óarcā* formáját imádják, vagy az anyagi kötelékből való felszabadulást óhajtva meditálnak Órajta.

30. VERS

साधिभूताधिदैवं मां साधियज्ञं च ये विदुः ।
प्रयाणकालेऽपि च मां ते विदुर्युक्तचेतसः ॥ ३

*sādhībhūtādhidaivam mām
sādhiyajñam ca ye viduḥ
prayāṇa-kāle 'pi ca mām
te vidur yukta-cetasah*

sa-adhibhūta—az anyagi megnyilvánulás irányító elve; *adhidaivam*—az összes félisten alapja; *mām*—Engem; *sa-adhiyajñam*—minden yajña fenntartóját; *ca*—és; *ye*—azok; *viduḥ*—ismerik; *prayāṇa*—halálé; *kāle*—idejében; *api*—még; *ca*—és; *mām*—Engem; *te*—ők; *viduḥ*—ismernek; *yukta-cetasah*—rendíthetetlen elmével

FORDÍTÁS

Akik úgy ismernek Engem, mint a Legfelsőbb Urat, mint az anyagi megnyilvánulás irányító elvét, a félistenek eredetét és az összes áldozat fenntartóját, azok szilárd elmével képesek megérteni és felismerni Engem még a halál pillanatában is.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatban cselekvő személyek sohasem térnek el teljesen az Istenség Legfelsőbb Személyisége megértésének útjáról. A Kṛṣṇa-tudat transzcendentális társulás következtében az ember fokozatosan meggyőződik az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről, így a Kṛṣṇa-tudatú személy a transzcendentális társulás következtében az ember fokozatosan meggyőződik az Istenség Legfelsőbb személyiségéről, így a Kṛṣṇa-tudatú személy a

halál idejekor sem felejtí el Őt. Ennek következtében természetesen a Goloka Vřndávanára, a Legfelsőbb Személy bolygójára kerül.

A Hetedik Fejezet főleg azt magyarázza meg, miképpen válhat az ember teljesen Křřna-tudatúvá. Először Křřna-tudatú személyekkel kell társulni, s ez lelki természetű. Az ember így azonnal kapcsolatot teremt a Legfelsőbbel, majd az Ő kegye által megértheti, hogy Křřna a Legfelsőbb Isten. Ugyanakkor igazán megéri az élőlény eredeti helyzetét, valamint azt, miképpen felejtette el Křřnát, s hogyan lett az anyagi tettek rabja. A jó társaságban fokozatosan halad a Křřna-tudatban, s megéri, azért lett az anyagi természet törvényeinek alárendeltje, mert megfelekedezett Křřnáról. Azt is belátja, hogy ez az emberi élet olyan esély a Křřna-tudat visszanyerésére, amit a Legfelsőbb Ūr indokolatlan kegyének elnyerése érdekében teljesen ki kell használni.

Ez a fejezet több témát tárgyal: a négyféle embert, akik a Křřna-tudatba kerülnek (a szenvedő, a kíváncsi, az anyagi szükségre vágyó és a tudással rendelkező), a félistenek imádatát, a Brahmanról és a Paramátmáról szóló tudást, a születés, betegség és halál alóli felszabadulást, majd a Legfelsőbb Személy imádatát. A valóban fejlett Křřna-tudatú embert azonban nem érdekli más folyamat, mint az odaadó szolgálat. Ezért csupán Křřna szolgálatával foglalja le magát, s így, mint Śrī Křřna örök szolgája, ténylegesen visszanyeri eredeti helyzetét. Ezen a sikon nagy örömét leli a Legfelsőbb Ūr tiszta odaadó szolgálatában, az Ő dicsérésével, s az Ő róla való hallással. Meggyőződött arról, hogy így cselekedvén minden lelki vágya teljesülni fog. Ezt az eltökélt hitet hívják *drđha-vratá*-nak, s ez a transzcendentális szerető szolgálat vagy *bhakti-yoga* kezdete. Ez az összes Írás véleménye. A *Bhagavad-gītā* Hetedik Fejezete e meggyőződés lényegét formálja.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā hetedik fejezetéhez, melynek címe: Az Abszolútról szóló tudás.

NYOLCADIK FEJEZET

A Legfelsőbb elérése

1. VERS

अर्जुन उवाच ।
किं तद्ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥ १ ॥

arjuna uvāca
kim tad-brahma kim adhyātmam
kim karma puruṣottama
adhibhūtam ca kim proktam
adhidaivam kim ucyate

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *kim*—mi; *tad*—az; *brahma*—Brahman; *kim*—mi; *adhyātmam*—az önvaló; *kim*—mi; *karma*—gyümölcsöző cselekedetek; *puruṣottama*—óh, Legfelsőbb Személy; *adhibhūtam*—az anyagi megnyilvánulás; *ca*—és; *kim*—mi (hogyan); *proktam*—hívják; *adhidaivam*—a félisteneket; *kim*—hogyan; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

Arjuna így kérdezett:

Óh, Uram, óh, Legfelsőbb Személy, kérlek, magyarázd meg nekem, mi a Brahman! Mit értek az önvaló s a gyümölcsöző cselekedetek alatt, mi ez az anyagi megnyilvánulás, és kik a félistenek?

MAGYARÁZAT

Ebben a fejezetben az Úr Kṛṣṇa választ ad Arjuna különböző kérdéseire. Először a Brahmanról beszél, majd megmagyarázza a karmát (a gyümölcsöző cselekedeteket), az odaadó szolgálatot, a yoga elveit és a tiszta odaadó szolgálatot. A *Śrīmad-Bhāgavatam* kifejti, hogy a Legfelsőbb Abszolút Igazságot Brahmanként, Paramātmaként és Bhagavānként ismerik. Az élőlényt, az egyéni lelket is Brahmannak hívják. Arjuna a testre, elmére és lélekre utaló átmáról is kérdez. A védikus értelmezőszótár szerint az átmā helyzettől függően jelenthet testet, elmét, lelket, sőt érzékeket is.

Arjuna Puruṣottamának, vagyis Legfelsőbb Személynek szólítja Kṛṣṇát, ami azt jelenti, kérdéseit nemcsak barátjához, hanem a Legfelsőbb Személyhez is intézte, jól tudván: Ő a leghitelesebb forrás, aki érdeklődésére pontos és végleges választ ad majd.

2. VERS

अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन ।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥ २ ॥

*adhiyajñāḥ katham ko'tra
dehe'smin madhusūdana
prayāṇa-kāle ca katham
jñeyo'si niyatātmabhiḥ*

adhiyajñāḥ—az áldozat Ura; *katham*—hogyan; *kaḥ*—aki; *atra*—itt; *dehe*—a testben; *asmin*—ebben; *madhusūdana*—óh, Madhusūdana; *prayāṇa-kāle*—a halál idejekor; *ca*—is; *katham*—hogyan; *jñeyah*—ismerhető; *asi*—Te vagy; *niyata-ātmanabhiḥ*—az önfegyelmzett által

FORDÍTÁS

Óh, Madhusūdhana, hogyan, és a test melyik részén él az áldozat Ura? Miként tudhatnak Rólad a halál pillanatában azok, akik odaadó szolgálatot végeznek?

MAGYARÁZAT

Az áldozás Ura alatt Indra és Vişnu is értendő. Vişnu a fő félistenek (ideértve Brahmát és Śívát is) vezére, Indra pedig az adminisztráló félisteneké. A yajña végrehajtásával Indrát és Vişnut is imádják. Arjuna ebben a versben azt kérdezi: tulajdonképpen ki a yajña igazi Ura, s miképpen lakozik Isten az élőlények testében.

Arjuna Madhusūdanaként szólítja Kṛṣṇát, mert egyszer megölt egy Madhu nevezetű démont. Arjuna Kṛṣṇa-tudatú bhakta, ezért az ilyen, kétségeket eláruló kérdéseknek nem lett volna szabad felmerülniük elméjében. Ezeket démonokhoz lehet hasonlítani, s miután Kṛṣṇa nagyon ügyes azok pusztításában, ezért Arjuna Madhusūdanaként szólítja Őt, remélvén, hogy Kṛṣṇa eltávolítja az elméjében keletkezett démoni kétségeket.

Ebben a versben a *prayāna-kāle* szavak nagy jelentőségűek. Minden tett, amit ebben az életben végzünk, rendkívül fontos, mert ezek határozzák majd meg tudatállapotunkat a halál pillanatakor. Az ember következő léte és teste pedig ettől a tudatállapottól függ. Arjuna attól tart, hogy a Kṛṣṇa-tudatú bhakták a halál pillanatában megfélekednek Istenről, mert ilyenkor a test tevékenységei felhagynak, az elme pedig teljes pánikállapotba kerül. Ezért Mahārāja Kulāsekara, a nagy bhakta eképpen imádkozik: „Kedves Uram, hadd haljak meg most, amíg fiatal és egészséges vagyok, amikor elmém hattyúja még képes a Te lótuszvirág lábado szárába hatolni.” Ezt a metaforát azért használja, mert a hattyú ismert kedvteléséhez tartozik, hogy fejével a lótuszvirág szárába hatol. Hasonlóképpen vonzza Kṛṣṇa lótuszvirág lába a tiszta bhakta elméjét. Mahārāja Kulāsekara attól tart, hogy öregkorában teste nem engedelmeskedik majd az akaratának, s így a halál pillanatakor képtelen lesz a Szent Nevek vibrálására. Ezért véli jobbnak az „azonnali halál”-t.

Arjuna tehát azt szeretné megtudni, miképpen maradhat az ember elméje rendületlenül Kṛṣṇa lótuszvirág lábaira szegezve a halál beálltakor.

3. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते ।

भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥ ३ ॥

*śrī bhagavān uvāca
akṣaram brahma paramam*

*svabhāvo'dhyātmam ucyate
bhūta-bhāvodbhava-karo
visargaḥ karma-samjñītaḥ*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *akṣaram*—elpusztíthatatlan; *brahma*—Brahman; *paramam*—transzcendentális; *svabhāvaḥ*—örök természet; *adhyātmam*—az önvaló; *ucyate*—mondják; *bhūta-bhāva-udbhava-karaḥ*—az élőlények anyagi testét okozó tettek; *visargaḥ*—teremtés; *karma*—gyümölcsöző cselekedetek; *samjñītaḥ*—hívják

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Személy eképpen válaszolt:

Az elpusztíthatatlan, transzcendentális élőlényt Brahmannak, örök természetét pedig önvalónak hívják. Az anyagi testek fejlődését szolgáló tetteket karmának, vagyis gyümölcsöző cselekedeteknek nevezik.

MAGYARÁZAT

Brahman elpusztíthatatlan, örökké létező, természete sohasem változik. A Brahmanon túl létezik a Parabrahman. Brahman az élőlényekre utal, Parabrahman pedig az Istenség Legfelsőbb Személyigére. Az élőlény eredeti természete különbözik az anyagi világban felvett természetétől. Anyagi tudatára az jellemző, hogy az anyag ura akar lenni, lelki (Kṛṣṇa-) tudatában pedig a Legfelsőbb Személy szolgálatát óhajtja. Amikor az élőlény tudata materiális, akkor különféle testeket kell felöltenie az anyagi világban. Az anyagi testek sokaságát teremtő tetteket karmának nevezik, melyet az anyagi tudat ereje okoz.

A Védikus Irodalom az élőlényt *jīvātmának* és Brahmannak hívja, de sohasem Parabrahmannak. Az élőlény helyzete váltakozó: néha a sötét anyagi természetbe merül, és az anyaggal, máskor pedig a felsőbbrendű természettel azonosítja magát. Ezért a Legfelsőbb Személy szélső energiájának hívják. Kaphat anyagi vagy lelki testet, attól függően, hogy melyik természettel azonosítja magát. Az anyagi világban a létező nyolcmilliónégyszázezer életforma közül választhat, de a lelki világban csak egy lelki teste van, amit nem cserél. Karmája szerint az anyagi természetben néha emberként, félistenként, állatként, madárként stb. születik. Az emberi létformában olykor — a felsőbb anyagi bolygók elérése és az ottani anyagi lehetőségek élvezése érdekében — áldozatokat (yajñákat) hajt végre, de

a jámbor cselekedetek eredményeinek felhasználása után ismét visszazülek emberként a Földre. Tehát az élőlény különféle áldozatokat hajt végre, hogy bizonyos felsőbb bolygókra jusson. Az áldozatok valóban lehetővé teszik számára ezt. Amikor az áldozatok végzéséből nyert jutalom véget ér, az élőlény eső alakjában ismét a Földre jut, majd a gabonafélékbe kerül, onnan pedig a gabonaféléket fogyasztó emberekbe. Ezután spermává alakul át, s egy nő megtermékenyítésekor ismét emberi formához jut. Így megint képes yajñák végrehajtására, azaz előről kezdi ugyanazt a körfolyamatot. Ily módon vándorol az élőlény ide-oda az anyagi lét ösvényén. A Kṛṣṇa-tudatú személy azonban elkerüli az ilyen áldozatokat. Közvetlenül a Kṛṣṇa-tudatba fog, s így felkészül az Istenséghez való visszatérésre.

A *Bhagavad-gītā* imperszonalista magyarázói minden ok nélkül azt állítják, hogy a Parabrahman jivaként születik meg az anyagi világban. Hogy ezt az állításukat alátámasszák, a Tizenötödik Fejezet hetedik versére utalnak. Ez a vers azonban szintén Kṛṣṇa örökkévaló parányi részecskejeként említi meg az élőlényt. Isten parányi része, az élőlény alábukhat az anyagi világba, de ez sohasem történik meg a Legfelsőbb Úrral, akit Acyutának (Csalhatatlannak) hívnak. Így hát ez az elmélet, miszerint a Legfelsőbb Brahman jīva formáját ölti magára az anyagi világban — elfogadhatatlan. Emlékezzünk mindig arra, hogy a Védikus Irodalom éles különbséget tesz Brahman (az élőlény) és Parabrahman (a Legfelsőbb Úr) között!

4. VERS

अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम् ।
अधियज्ञोऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥ ४ ॥

*adhibhūtam kṣaro bhāvaḥ
puruṣaś cādhidaivatam
adhiyajño'ham evātra
dehe deha-bhṛtām vara*

adhibhūtam—fizikai megnyilvánulás; *kṣaraḥ*—állandóan váltakozó; *bhāvaḥ*—természet; *puruṣaḥ*—az univerzális forma; *ca*—és; *adhidaivatam*—az összes félistennel, mint pl. a Nap és a Hold félisteneivel; *adhiyajñaḥ*—a Felsőlélek; *aham*—Én (Kṛṣṇa); *eva*—bizonyára; *atra*—ebben; *dehe*—testben; *deha-bhṛtām*—a megtestesültté; *vara*—a Legfelsőbb

FORDÍTÁS

A fizikai természetet végtelenül változékonynak ismerik. Az univerzum a Legfelsőbb Személy kozmikus formája, és Én vagyok az az Úr, akit a megtestesült lelkek szívében lakozó Felsőlélek képvisel.

MAGYARÁZAT

A fizikai természet mindig váltakozik. Az anyagi testek általában hat fokozaton mennek keresztül: születés, növekvés, rövid ideig tartó állandósulás, utódok létrehozása, sorvadás és végül pusztulás. A fizikai természetet *adhibhütam*-nak hívják. Isten bizonyos időközönként teremti, és semmisíti meg az anyagi világot, ezért a Legfelsőbb univerzális formájának elképzelését, amely magába foglalja az összes félistent és azok különféle bolygóit, *adhidaivatam*-nak hívják. Az egyéni lélek (*jīva*) minden testben jelen van. Az Úr Kṛṣṇa teljes részaspektusa, a Paramātmā (az *adhiyajña*) az élőlények szívében lakozik. Ebben a versben az *eva* szó különösen nagy jelentőséggel bír, mert ezáltal Kṛṣṇa kihangsúlyozza, hogy a Paramātmā nem különbözik Ötöle. A Felsőlélek, az Istenség Legfelsőbb Személyisége az individuális lélek mellett foglal helyet, s Ő a forrása a *jīva* tudatának, valamint tanúja tetteinek. A Felsőlélek lehetőséget ad a *jīvának* a független cselekvésre. Az Isten transzcendentális szerető szolgálatában élő, tiszta Kṛṣṇa-tudatú bhakta számára automatikusan érthetővé válik a Legfelsőbb e különféle megnyilvánulásainak feladata. Az Úr gigantikus, univerzális formáján, az *adhidaivatamon* az a kezdő meditál, aki képtelen felfogni Isten Felsőlélek megnyilvánulását. A kezdő számára tehát ajánlatos, hogy az univerzális formán elmélkedjen, melynek lábaként az alsóbb bolygókat képzeli, a Holdat és Napot szemnek, a felsőbb bolygórendszert pedig fejnek véli.

5. VERS

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् ।
यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥ ५ ॥

*anta-kāle ca mām eva
smaram muktṵā kalevaram
yaḥ prayāti sa mad-bhāvaṁ
yāti nāsty atra saṁśayaḥ*

anta-kāle—az idő végén; *ca*—is; *mām*—Rám; *eva*—bizonyára; *smaram*—emlékezve; *muktvā*—feladva; *kalevaram*—a testet; *yaḥ*—aki; *prayāti*—megy; *saḥ*—ő; *mad-bhāvam*—az Én természetemet; *yāti*—eléri; *na*—nem; *asti*—van; *atra*—itt; *saṁśayaḥ*—kételey

FORDÍTÁS

Bárki legyen is az, ha a halál pillanatában Rám emlékezve hagyja el testét, minden kétséget kizárva azonnal eléri az Én természetemet.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a Kṛṣṇa-tudat fontosságát hangsúlyozza. Aki a Kṛṣṇa-tudatban hagyja el testét, az azonnal Kṛṣṇa transzcendentális hajlékára kerül. A *smaran* szó különösen nagy jelentőségű. A nem tiszta lélek, aki életében nem gyakorolta a Kṛṣṇa-tudatot az odaadó szolgálat által, nem tud Kṛṣṇára emlékezni a halál pillanatában. Erre akkor lesz képes, ha az Úr Caitanya nyomdokaiban haladva állandóan vibrálja a mahāmantrát: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Eközben legyen szerényebb a fűnél, béketűrőbb a fánál, és adjon meg minden tiszteletet másoknak anélkül, hogy cserében ugyanezt elvárná magának. Ezzel a folyamattal az ember képes lesz sikeresen, Kṛṣṇára emlékezve megválni testétől, s elérni a legfelsőbb célt.

6. VERS

यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् ।
तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभाषितः ॥ ६ ॥

yam yam vāpi smaran bhāvam
tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ

yam yam—bármit; *vā*—vagy; *api*—is; *smaran*—emlékezve; *bhāvam*—természet; *tyajati*—felad; *ante*—a végén; *kalevaram*—testnek; *tam tam*—hasonlóan; *eva*—bizonyára; *eti*—kap; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *sadā*—mindig; *tat*—azt; *bhāva*—létállapot; *bhāvitaḥ*—gondolt

FORDÍTÁS

Ki milyen létre gondol teste elhagyásakor, azt éri majd el kétségtelenül.

MAGYARÁZAT

Ez a vers megmagyarázza, miképpen történik a testcsere a halál kritikus pillanatában. Hogyan képes az ember a megfelelő elmeállapotban elhagyni testét? Mahārāja Bharata halála pillanatában egy özre gondolt, s így következő életében őz lett. Mahārāja Bharata azonban özként is képes volt előző élete tetteire emlékezni. Magától értetődő, hogy az ember elmeállapotát az életében végzett tettei, valamint gondolatainak összessége befolyásolja a halál pillanatában. Az ember következő létét tehát az ebben az életben végzett cselekedetei határozzák meg. Ha valaki Kṛṣṇa transzcendentális szolgálatával foglalja le magát, akkor a következő teste transzcendentális és nem fizikai lesz. A Hare Kṛṣṇa mantra vibrálása ezért a legjobb folyamat, ha az anyagi létet sikeresen lelkire akarjuk változtatni.

7. VERS

तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च ।
मय्यर्पितमनो बुद्धिर्मामैवैष्यत्यसंशयः ॥ ७ ॥

*tasmāt sarveṣu kāleṣu
mām anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano buddhir
mām evaiṣyasy asaṁśayaḥ*

tasmāt—ezért; *sarveṣu*—mindenben; *kāleṣu*—időben; *mām*—Rám (Kṛṣṇára); *anusmara*—állandóan emlékezz; *yudhya*—harcolj; *ca*—is; *mayi*—Hozzám; *arpita*—hódolj meg; *manaḥ*—elme; *buddhiḥ*—értelem; *mām*—Rám; *eva*—bizonyára; *eṣyasi*—el fogod érni; *asaṁśayaḥ*—kétség nélkül

FORDÍTÁS

Ezért, óh, Arjuna, gondold mindig Rám, s ezzel egyidejűleg hajtsd végre harcosi kötelességed! Tetteid Nekem ajánlva, elméd és értelmed rendületlenül Rám függesztve, kétségtelenül elérsz Engem.

MAGYARÁZAT

Amit Kṛṣṇa tanácsol ebben a versben Arjunának, az különösen fontos minden olyan ember számára, aki anyagi tettekkel foglalkozik. Kṛṣṇa nem mondja azt, hogy az ember váljon meg előírt feladatától vagy munkájától. Lehet folytatni őket, és ugyanakkor a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálása által Kṛṣṇára gondolni. Ez meg fogja tisztítani az embert minden anyagi szennyeződéstől, valamint Kṛṣṇával foglalja le az elmét és az értelmet. Kṛṣṇa Neveit vibrálva minden kétséget kizáróan eljut Kṛṣṇalokára, a legfelsőbb lelki bolygóra.

8. VERS

अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना ।
परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥ ८ ॥

*abhyāsa-yoga-yuktena
cetasā nānya-gāminā
paramam puruṣam divyam
yāti pārthānucintayan*

abhyāsa—gyakorlat; *yoga-yuktena*—a meditálással lefoglalva; *cetasā*—az elme és értelem által; *na*—nem; *anya*—máshová; *gāminā*—eltérve; *parama*—a Legfelsőbb; *puruṣam*—az Istenség Személyisége; *divyam*—transzcendentális; *yāti*—elér; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *anucintayan*—állandóan rágondolva

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, aki Rajtam, az Istenség Legfelsőbb Személyiségén meditál, elméjében állandóan Rám emlékezve, anélkül, hogy eltérne az útról, az biztosan elér Engem.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben az Úr Kṛṣṇa az Órá való emlékezés fontosságát hangsúlyozza. Az emlékezést Kṛṣṇára a Hare Kṛṣṇa mahāmantra vibrálásával lehet visszanyerni. Ezt a misztikus meditációt nagyon könnyű gyakorolni. A Legfelsőbb Nevét vibrálva és hallva lefoglaljuk fülünket, nyelvünket és elménket. Ez a folyamat segíti az embert a Legfelsőbb Személy elérésében.

Purušam élvezőt jelent. Habár az élőlények Isten lelki energiájához tartoznak, mégis hajlamosak arra, hogy az anyag megfertőzze őket. Ezért őket szélső energiának is hívják. Az anyagi világban azt hiszik magukról, hogy ők az anyag urai és élvezői, holott ez egyáltalán nem így van. Ez a vers világosan kijelenti, hogy az igazi élvező az Istenség Legfelsőbb Személyisége a különböző megnyilvánulásaiban és teljesértékű kiterjedéseiben, mint pl. Nārāyaṇa, Vāsudeva stb.

A bhakták a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálása által képesek állandó jelleggel imádatuk tárgyára gondolni, azaz a Legfelsőbb Személyre vagy pedig bármelyik formájára (Nārāyaṇa, Rāma stb.). Ez a folyamat megtisztítja, majd szüntelen mantrázása következtében, anyagi teste elhagyása után Isten birodalmába jut. A yoga meditálást jelent a szívben lakozó Felsőlelken. Hasonlóan szögezi az ember elméjét mindig a Legfelsőbb Személyre a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálásával. Az elme nagyon csapongó, ezért erőszakkal kell rábírní, hogy Kṛṣṇára gondoljon. Ezzel kapcsolatban gyakran említik a hernyó példáját, amely mindig azon meditál, hogy lepke lesz, s ez a kívánsága még ebben az életében valóra válik. Hasonlóan, ha állandóan Kṛṣṇára gondolunk, akkor biztosra vehetjük, hogy a jelenlegi életünk után Kṛṣṇához hasonló lelki testet kapunk.

9. VERS

कविं पुराणमनुशासितार-
मणोरणीयांसमनुसरेद्यः ।
सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूप-
मादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥९॥

*kaviṁ purāṇam anuśāsītāram
aṇor aṇiyāmsam anusmared yaḥ
sarvasya dhātāram acintya-rūpam
āditya-varṇam tamasaḥ parastāt*

kaviṁ—aki mindent tud; *purāṇam*—a legősibb; *anuśāsītāram*—az irányító; *aṇoḥ*—az atomnál; *aṇiyāmsam*—kisebb; *anusmaret*—mindig emlékekezve; *yaḥ*—aki; *sarvasya*—mindennek; *dhātāram*—fenntartója;

acintya—elképzeltetetlen; *rūpam*—test; *āditya-varṇam*—ragyogó, mint a Nap; *tamaśaḥ*—a sötétséghez (képest); *paraśāt*—transzcendentális

FORDÍTÁS

Az ember úgy meditáljon a Legfelsőbb Személyen, mint olyanon, aki mindentudó, a legősibb irányító, kisebb a legkisebbnél, a fenntartója mindennek, túl van az anyagi felfogáson, felfoghatatlan, s mindig egy személy. Ragyogó Ő, mint a Nap, s mivel transzcendentális — túl van ezen az anyagi természetén.

MAGYARÁZAT

Ez a vers arról ír, miképpen gondoljunk a Legfelsőbre. Az a legfontosabb, hogy Ő nem lét, vagy személyiség nélküli. Senki sem meditálhat a semmin vagy valami személytelenen. Az ilyenfajta meditálás felettébb nehéz. Azonban Kṛṣṇára gondolni nagyon könnyű, s ez a vers is ezt ajánlja. Először is Ő *puruṣa*, a Legfelsőbb Transzcendentális Személy (Kṛṣṇa, Rāma), akit itt *kavim*-ként emlitenek, vagyis ismeri a múltat, a jelent és a jövőt, azaz mindentudó. Mint mindennek az eredete, Ő a legősibb személy; minden belőle születik. Az univerzum legfelsőbb irányítója, valamint az emberiség fenntartója és oktatója is Ő, ugyanakkor kisebb az atomnál. A lélek (*jīva*) a haj keresztmetszetének tizedred része, ám Isten felfoghatatlanul olyan kicsiny is, hogy behatol a parányi lélek szívébe. Ezért mondják azt, hogy Ő kisebb a legkisebbnél. Felsőlélekként megtalálható az atomban és a legkisebb lény szívében is, irányítván őket. Parányi léte ellenére mégis mindent-átható. Ő mindenképpen fenntartója, a bolygórendszerké is. Az emberek gyakran csodálkoznak azon, miképpen lebegnek a hatalmas égitestek az űrben. A kilencedik vers szerint a Legfelsőbb Személy energiája felfoghatatlan az emberi elme számára. Ez a felfoghatatlan energia tartja fenn, és mozgatja a hatalmas bolygókat és galaxisokat. Ebben az összefüggésben az *acintya* szó nagy jelentőségű. Isten energiáját azért hívják felfoghatatlannak, mert meghaladja az érzékelő és gondolkodó képességünket. Ki nem ért ezzel egyet? Ő áthatja az egész anyagi világot, és mégis kívül áll rajta. Hogyan is foghatnánk fel a lelki világot, ha még az ahhoz képest jelentéktelenül kicsiny anyagi világ nagyságát sem tudjuk elképzelni? *Acintya* arra utal, ami az anyagi világon túl van, és ami érveléseink, logikánk és filozófiai spekulációnk által felfoghatatlan. Az értelmes személy ezert kerülje el a hiábavaló érvelést és spekulációt, s helyett fogadja el, s kövesse a *Vedákban*, a *Bhagavad-gītában* és a *Śrīmad-Bhāgavatamban* lefektetett elveket. Ez vezetni majd a helyes megértéshez az embert.

10. VERS

प्रयाणकाले मनसाऽचलेन
 भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव ।
 भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्य-
 क्स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥ १० ॥

*prayāṇa-kāle manasā'calena
 bhaktiyā yukto yoga-balena caiva
 bhruvor madhye prāṇam āveśya samyak
 sa taṁ param puruṣam upaiti divyam*

prayāṇa-kāle—a halál pillanatakor; *manasā*—az elmével; *acalena*—eltérés nélkül; *bhaktiyā*—teljes odaadásban; *yuktaḥ*—lefoglalt; *yoga-balena*—a misztikus yoga ereje által; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *bhruvoḥ*—a két szemöldök; *madhye*—között; *prāṇam*—életlevegőt; *āveśya*—rögzítve; *samyak*—teljesen; *sah*—ő; *taṁ*—azt; *param*—transzcendentálisat; *puruṣam*—Istenség Személyisége; *upaiti*—elér; *divyam*—a lelki világban

FORDÍTÁS

Aki a halál beálltakor életlevegőjét a két szemöldöke közé rögzíti, és teljes odaadással a Legfelsőbb Személyre emlékezik, az minden kétséget kizárva eljut az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan állítja, hogy a halál pillanatában odaadással kell az elmét a Legfelsőbb Istenségre szögezni. Az *aṣṭāṅga-yogát* gyakorló számára ajánlott, hogy az életerőt a két szemöldök közé emelje. A tiszta bhaktának — aki nem gyakorolja ezt — mindig a Kṛṣṇa-tudatban kell lefoglalnia elméjét, hogy a halál pillanatában, az Ő kegye által képes legyen a Legfelsőbbre emlékezni. Erről a tizennegyedik vers ír világosabban.

A *yoga-balena* szó sajátosságos használata rendkívül jelentős ebben a versben, mert a yoga gyakorlása nélkül a halál pillanatában az ember nem érheti el ezt a transzcendentális állapotot. A halál eljövetelekor képtelen az ember a Legfelsőbb Személyre emlékezni, ha életében nem gyakorolta valamelyik yogát, különösen a *bhakti-yogát*. A halál pillanatában az elme nagyon zavaros, ezért még jóval előtte, életünk ideje alatt kell gyakorolni azt, és így képesek leszünk mindvégig megőrizni a transzcendentális elmeállapotot.

11. VERS

यदक्षरं वेदत्रिदो वदन्ति
 विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ।
 यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति
 तत्ते पदं संग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥ ११ ॥

*yad akṣaram veda-vido vadanti
 viśanti yad yatayo vīta-rāgāḥ
 yad icchanto brahmacaryam caranti
 tat te padam saṅgrahaṇa pravakṣye*

yat—ami; *akṣaram*—kimerithetetlen; *veda-vidaḥ*—a *Vedákat* ismerő; *vadanti*—mondják; *viśanti*—behatolnak; *yat*—amiben; *yatayaḥ*—a nagy bölcsek; *vīta-rāgāḥ*—a lemondott életrendben; *yat*—amit; *icchantāḥ*—kivánva; *brahmacaryam*—cölibátust; *caranti*—gyakorolnak; *tat*—azt; *te*—neked; *padam*—helyzetet; *saṅgrahaṇa*—összefoglalva; *pravakṣye*—meg fogom magyarázni

FORDÍTÁS

A *Vedákat* jól ismerő bölcsek, akik az *omkarát* vibrálják, és a lemondás rendjének nagy szentjei a *Brahmanba* hatolnak. Az ilyen tökéletesség után vágyakozók cölibátusban élnek. Most pedig röviden elmagyarázom neked azt a folyamatot, amely által felszabadulhat az ember.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa itt megmagyarázza, hogy bár *Brahman* (*brahmajyoti*) egy, mégis különféle aspektusai és megnyilvánulásai vannak. Az imperszonalisták számára az *om* szótag azonos *Brahmannal*. Kṛṣṇa itt arról a személytelen *Brahmanról* beszél, amelybe a lemondott életrend bölcsei hatolnak. A védikus oktatási rendszerben a tanulókat kora fiatalságuktól fogva az *om* vibrálására tanítják. Teljes cölibátusban élnek, s a lelki tanítómestertől a személytelen *Brahmanról* tanulnak. Ily módon valósítanak meg kettőt *Brahman* aspektusai közül. Ez a gyakorlat nagyon lényeges a lelki életben fejlődni kívánó tanulók számára, ám a jelenkorban egyáltalán nem lehetséges az ilyen *brahmacārī* élet. A világ társadalmi felépítése olyannyira megváltozott, hogy az embernek nincs lehetősége a korai évektől kezdődő cölibátus gyakorlására. A tudás különféle kategóriái számára sok intézmény létezik

világszerte, ám olyan elismert intézmény nincsen, ahol a tanulók elsajátíthatják a brahmacāri elveket. Tény viszont, hogy mindaddig nagyon nehéz fejlődni a lelki életben, amíg az ember nem gyakorolja a cölibátust. Az Úr Caitanya ezért hirdette az Írások parancsaival egybehangzóan, hogy a mai Kali korszakban nincs más folyamat a Legfelsőbb megvalósítására, mint az Úr Kṛṣṇa Szent Nevének vibrálása: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

12. VERS

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च ।
मूर्ध्याधायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणां ॥१२॥

*sarva-dvārāṇi saṁyamya
mano hṛdi-nirudhya ca
mūrdhny ādhāyātmanah prāṇam
āsthito yoga-dhāraṇām*

sarva-dvārāṇi—a test minden kapuját; *saṁyamya*—szabályozva; *manah*—elme; *hṛdi*—szívben; *nirudhya*—korlátolt; *ca*—is; *mūrdhni*—a fejen; *ādhāya*—rögzített; *ātmanah*—a lélek; *prāṇam*—életlevegő; *āsthitah*—helyezkedik; *yoga-dhāraṇām*—yogahelyzet

FORDÍTÁS

A yoga elkülönülést jelent mindennemű érzéki tevékenységtől. Gondolatait a szívre összpontosítva, érzékeinek összes ajtaját bezárva, életlevegőjét a koponya felső részében tartva, az ember egyre jobban meggyökerezhet a yogában.

MAGYARÁZAT

E vers ajánlata szerint a yoga gyakorlásához az embernek először is el kell zárnia az érzékielégítés minden ajtaját. Ezt a gyakorlatot *pratyāhārā*-nak, vagyis „az érzékek visszatartását a tárgyaiktól”-nak hívják. Az ismereteket adó szervek — a szem, fül, orr, nyelv és tapintás — felett teljes uralmat kell szerezni, nem szabad azokat érzékielégítésre használni. Ily módon válik lehetségessé a szívben az elmét a Felsőlélekre összpontosítani, és az életerőt a fej felső részébe emelni. Erről a folyamatról a Hatodik Fejezet ír

részletesen. Előzőleg már olvashattuk, hogy ez a folyamat nem praktikus a mai korszakban. Napjainkban a Kṛṣṇa-tudat az ajánlatos és egyben legjobb folyamat. Ha valaki képes elméjét az odaadó szolgálatban állandóan Kṛṣṇára rögzíteni, annak nagyon könnyű a zavartalan transzcendentális transzban, vagyis a samādhiban megmaradnia.

13. VERS

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।
यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥१३

*om ity ekākṣaram brahma-
vyāharan mām anusmaran
yaḥ prayāti tyajan deham
sa yāti paramām gatim*

om—*omkāra* (az A, U és M betűk kombinációja); *iti*—ily módon; *eka-akṣaram*—a legfelsőbb, az elpusztíthatatlan; *brahma*—abszolút; *vyāharan*—vibrálva; *mām*—Rám (Kṛṣṇára); *anusmaran*—emlékezve; *yaḥ*—bárki; *prayāti*—eltávozik; *tyajan*—feladván; *deham*—(ezt) a testet; *saḥ*—ő; *yāti*—eléri; *paramām*—a legfelsőbbet; *gatim*—cél

FORDÍTÁS

Ha a yogát elsajátító és a betűk tökéletes kombinációjából eredő szent *om* szótagot vibráló személy teste elhagyásakor az Istenség Legfelsőbb Személyiségére gondol, akkor minden bizonnyal a lelki bolygókra jut.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan kijelenti: az *om* és Śrī Kṛṣṇa nem különböznek egymástól. Az *om* Kṛṣṇa személytelen aspektusának (a Brahmának) hangvibrációja, így a Hare Kṛṣṇa mantra ezt a szót is tartalmazza. Az Írások ebben a korszakban félreérthetetlenül a mahāmantra vibrálását ajánlják. Ha valaki a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálása közben hagyja el testét, akkor a lelki bolygókra jut. Kṛṣṇa bhaktái az Ő bolygójára, vagyis a Goloka Vṛndāvanára kerülnek, az imperszonalisták pedig a brahmajyotiba. A Kṛṣṇa egyéb transzcendentális formáját imádó bhakták a lelki világ megszámlálhatatlan bolygóinak, a Vaikuṅṭha bolygók egyikére kerülnek.

14. VERS

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥१४॥

*ananya-cetāḥ satatam
yo mām smarati nityaśaḥ
tasyāham sulabhaḥ pārtha
nitya-yuktasya yoginaḥ*

ananya-cetāḥ—eltérés nélkül; *satatam*—mindig; *yaḥ*—bárki; *mām*—Rám (Kṛṣṇára); *smarati*—emlékezik; *nityaśaḥ*—rendszeresen; *tasya*—számára; *aham*—Én; *sulabhaḥ*—nagyon könnyen (elérhető); *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *nitya*—rendszeresen; *yuktasya*—elfoglalt; *yoginaḥ*—a bhaktáé

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, aki szüntelenül Rám gondol, könnyen el is ér Engem, mert az ilyen személy állandóan odaadó szolgálatban él.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a Legfelsőbb Személy szeplőtlen bhaktáinak *bhakti-yogájáról* ír. Az előző fejezet négyféle kezdő bhaktáról írt: a boldogtalanról, a kíváncsiról, az anyagi javakra vágyóról és a spekuláló filozófusról. Az eddigi fejezetek különféle folyamatokról írtak, amelyekkel fel lehet szabadulni az anyagi kötelekekből (*karma-*, *jñāna-* és *aṣṭāṅga-yoga*). Ez a vers a tiszta *bhakti-yogát* említi, ami nem keveredik más folyamattal. A tiszta bhakti-yogának Kṛṣṇán kívül nincs más kívánsága. Az anyagi világ felsőbb bolygóira sem szeretne eljutni, sőt még az anyagi kötelekekből való felszabadulás után sem sóvárog. A tiszta bhakta tehát vágyak nélküli. A *Caitanya-caritāmṛta* az ilyen személyt *niṣkāmanak*, vagyis önérdék nélkülinek hívja. Csak az ilyen bhakta érhet el tökéletes békét, s nem az, aki személyes nyereségre törekszik. A tiszta bhakta egyetlen kívánsága, hogy a Legfelsőbb Személynek örömet szerezzen. Kṛṣṇa ezért mondja, hogy Őt könnyen eléri, akik rendíthetetlen odaadással szolgálják. A bhakta képes a Legfelsőbb bármelyik transzcendentális formáját szolgálni, s őt nem érik azok a problémák, melyek a más yogafolyamatok gyakorlóit. A *bhakti-yoga* nagyon egyszerű, tiszta és könnyen végezhető. Csupán magával a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálásával is el lehet kezdeni. Kṛṣṇa nagyon kegyes az Őt

szolgálók iránt, s különféleképpen segíti a teljesen meghódolt bhaktát az Ő igazi megértésében. Elegendő értelmet ad neki, hogy elérhesse Őt lelki birodalmában.

A tiszta bhakta különleges ismertetőjele, hogy időt és teret figyelmen kívül hagyva mindig Kṛṣṇára gondol. Ebben semmi sem akadályozhatja meg. Feladatát kész végrehajtani mindenhol, minden időben. Néhányan azt állítják, hogy egy bhaktának a szent helyek valamelyikén kellene élnie (mint például Vṛndāvanában), ahol azelőtt Kṛṣṇa is élt. A tiszta bhakta azonban bárhol élhet, mert odaadó szolgálata által mindenhol képes Vṛndāvana atmoszférát teremteni. Śrī Advaita így szólt az Úr Caitanyához: „Óh, Uram, bárhol is legyél Te — ott van Śrī Vṛndāvana”. A tiszta bhakták, akik számára Kṛṣṇa legkönnyebben elérhető, jellemzői, hogy állandóan Kṛṣṇára emlékeznek, Rajta meditálnak.

A *Bhagavad-gītā* minden más folyamatnál jobban ajánlja a *bhakti-yogát*. A *bhakti-yogik* általában ötféle módon viszonyulnak Kṛṣṇához: 1.) a *śānta-bhakta* odaadó szolgálata semleges; 2.) a *dāśya-bhakta* szolgálként viszonyul Istenhez; 3.) a *sākhya-bhakta* barátja; 4.) a *vātsalya-bhakta* szülője és 5.) a *mādhurya-bhakta* pedig intim szeretője a Legfelsőbb Személynek. A tiszta bhakta ezen öt viszony valamelyikében transzcendentális szerető szolgálatot végez Istennek. Sohasem feledkezik meg Róla, így számára Kṛṣṇa könnyen elérhető. Egy pillanatra sem felejt el Kṛṣṇát, és Kṛṣṇa sem feledkezik meg róla soha. Ebben a nagy áldásban az részesül, aki a Kṛṣṇa-tudat folyamatát végzi, s a Hare Kṛṣṇa mahāmantrát vibrálja.

15. VERS

मासुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।
नामुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥१५

*mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam-
nāpnuvanti mahātmānaḥ
samsiddhiṁ paramām gatāḥ*

mām—Engem; *upetya*—elérve; *punaḥ*—ismét; *janma*—születés; *duḥkha-ālayam*—szenvedések helye; *aśāśvatam*—ideiglenes; *na*—sohasem; *āpnuvanti*—eljutnak; *mahātmānaḥ*—a nagy lelkek; *samsiddhiṁ*—tökéletességet; *paramām*—a végsőt; *gatāḥ*—elértek

FORDÍTÁS

A nagy lelkek, az odaadó yogik, miután elértek Engem, soha többé nem térnek vissza ebbe a szenvedésekkel teli, átmeneti világba, mert már abszolút tökéletességhez jutottak.

MAGYARÁZAT

Az ideiglenes anyagi világ a születés, betegség, öregség, halál és a többi szenvedés színhelye. Így érthető, hogy aki már elérte a legfőbb tökéletességet és a legfelsőbb bolygót, Goloka Vṛndāvanát, az nem akar visszatérni ide. A legfelsőbb lelki bolygóról azt írják a *Vedák*, hogy az a legvégső cél, és túl van az anyagi felfogóképességen.

A mahātmák az önmegvalósult, fejlett bhaktáktól kapják a transzcendentális üzenetet, s így fokozatosan kifejlesztik a Kṛṣṇa-tudatú odaadó szolgálataikat. Annyira elmélyednek benne, hogy nem kívánnak eljutni többé egy anyagi bolygóra sem, sőt még a lelki égitestekre sem. Egyedül csak Kṛṣṇa társaságára vágnak, és semmi másra. Az ilyen nagy lelkek elérik az élet legmagasabb tökéletességét. Ők tehát az igazán nagy lelkek.

16. VERS

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोऽर्जुन ।
 मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥१६॥

*ābrahma-bhuvanāl lokāḥ
 punar āvartino' rjuna
 mām upetya tu kaunteya
 punar janma na vidyate*

ābrahma—Brahmā bolygójaig; *bhuvanāt*—a bolygórendszerektől; *lokāḥ*—bolygók; *punaḥ*—ismét; *āvartinaḥ*—visszatérve; *arjuna*—óh, Arjuna; *mām*—Hozzám; *upetya*—elérve; *tu*—de; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *punaḥ*—ismét; *janma*—születés; *na*—sohasem; *vidyate*—tapasztal

FORDÍTÁS

Az anyagi világ a legfelsőbb bolygótól a legalacsonyabbig a szenvedések helye, ahol az ismétlődő születés és halál uralkodik. Óh, Kuntī fia, ha valaki eljut az Ért környezetembe, annak sohasem kell újra születnie.

MAGYARÁZAT

Mielőtt eljutna Kṛṣṇa transzcendentális hajlékára, mindegyik yoginak (legyen bár *karma-*, *jñāna-* vagy *haṭha-yogī*) el kell sajátítania a tökéletes odaadást a Kṛṣṇa-tudatban, ill. *bhakti-yogában*. Így sohasem fognak visszatérni az anyagi világba. Ellenben azok, akik a félistenek bolygóira, vagyis a felsőbb bolygókra jutnak, később kénytelenek lesznek visszatérni a születés és halál ismétlődő körfolyamatába. Ahogyan a Föld emberei a felsőbb bolygókra jutnak, úgy az ott élők, mint pl. Brahmaloaka, Candraloaka és Indraloaka lakosai, visszakerülnek a Földre. A *Kaṭha Upaniṣad* ajánlotta *pañcāgni-vidya* áldozatot végző ember Brahmaloakára juthat, ám ha ott sem műveli a Kṛṣṇa-tudatot, akkor vissza kell térnie a Földre. Viszont, akik a felsőbb bolygókön tovább fejlesztik a Kṛṣṇa-tudatot, egyre fejlettebb égitestekre kerülnek, majd az univerzum megsemmisülésekor az örökkévaló lelki világba jutnak. Az anyagi világ megsemmisülésekor Brahmā és a tanítványai, akik állandóan Kṛṣṇa-tudatúak, mind a transzcendentális világba kerülnek, az óhajuk szerinti lelki bolygóra.

17. VERS

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्षद्रह्मणो विदुः ।
रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥१७॥

sahasra-yuga-paryantam
ahar yad brahmaṇo viduḥ
rātriṁ yuga-sahasrāntām
te'ho-rātra-vido janāḥ

sahasra—ezer; *yuga*—korszak; *pryantam*—beleértve; *ahar*—napot; *yat*—azt; *brahmaṇaḥ*—Brahmāét; *viduḥ*—tudd hát; *rātrim*—éjszaka; *yuga*—korszak; *sahasra-antām*—az ezer végeztével; *te*—az; *ahar-rātra*—nap és éjszaka; *vidaḥ*—megért; *janāḥ*—nép

FORDÍTÁS

Ezer földi korszak Brahmā egy napja, másik ezer egy éjszakája.

MAGYARÁZAT

Az anyagi univerzum időtartama korlátozott, és a kalpák köréből áll. Egy kalpa Brahmā egy napja, ami ezer *catur-yugából* áll. Négy yuga vagy

korszak együtt — Satya, Tretā, Dvāpara és Kali — képez egy *catur-yugát* vagy *mahā-yugát*. A Satya-yuga egymillió-hétszázhuszonnyolcezer évig tart. Ezt a korszakot erkölcsi tisztaság, bölcsesség és vallásosság jellemzi, a tudatlanságnak és a bűnek szinte nyoma sem található. A bűn a Tretā yugában kezdődik, ami egymillió-kétszázkilencvenhatezer évig tart. A Dvāpara-yugában még nagyobb méreteket ölt, s ezzel párhuzamosan hanyatlik a vallásosság és az erkölcsösség. Ez a korszak nyolcszázhatvan-négyezer évig tart. A negyedik a Kali-yuga, amelyben ma élünk. Ez a yuga összesen négyszázharminckétezer évig tart¹. Jellemzője: felettébb sok küzdelem, általános tudatlanság, vallástalanság és bűn, valamint az igazi erény majdnem teljes kiveszése. Ebben a korszakban a bűn oly magasra hág, hogy a yuga végén megjelenik Maga a Legfelsőbb Kalki avatáraként, elpusztítja a démonokat, megmenti bhaktáit, valamint elkezd a következő Satya-yugát. Ily módon ismétlődik a yugák körfolyamata. A négy yuga ezer köre alkotja tehát Brahmā, a teremtő félisten egy napját, s ugyanennyiből áll egy éjszakája is. Háromszázhatvan nap és éjszaka alkot egy évet. Brahmā száz évig él, azután ő is meghal. Ez a száz év a mi éveinkkel számolva háromszáztizenegybillió-negyvenmilliárd (311 040 000 000 000) évet tesz ki. E számítás alapján Brahmā élete csodálatosnak és véget nem érőnek tűnik, ám az örökkévalóság szemszögéből nézve csak röpke pillanat. Az Okozati-óceánból megszámlálhatatlan sok Brahmā kel életre, és tűnik el ismét, mint buborékok a tengerben. Brahmā és a teremtése is az anyagi világegyetem része, ezért mindenketten állandó változásnak vannak kitéve. Más szóval, az anyagi univerzumban még Brahmā sem mentes a születéstől, betegségtől, öregkortól és haláltól. Ugyanakkor a kozmosz igazgatásával közvetlenül szolgálja a Legfelsőbb Személyt, ezért halála után azonnal felszabadul. A magasrangú sannyásik következő életükben az anyagi univerzum legmagasabbrendű bolygóján, Brahmálokán születnek meg. Ez Brahmā lakhelye, ami mindegyik felsőbb égitestnél hosszabb ideig létezik. Az anyagi természet törvényei alapján azonban idővel Brahmának és bolygója többi lakosának is meg kell halnia.

18. VERS

अव्यक्ताद्भव्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे ।
रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥१८॥

1.) I.e. 3102-ben, február 8.-án kezdődött.

*avyaktād vyaktayaḥ sarvāḥ
prabhavanti ahar-āgame
rātry-āgame pralīyante
tatraivāvyakta-samjñake*

avyaktāt—a megnyilvánulatlanból; *vyaktayaḥ*—élölények; *sarvāḥ*—mind; *prabhavanti*—teremtődnek; *ahaḥ-āgame*—a nap kezdetén; *rātri-āgame*—az éj eljöttével; *pralīyante*—megsemmisülnek; *tatra*—akkor; *eva*—bizonyára; *avyakta*—a megnyilvánulatlan; *samjñake*—hívják

FORDÍTÁS

Brahmā napjának hajnalán élölények sokasága kel életre, alkonyán pedig minden megsemmisül.

MAGYARÁZAT

A kevésbé értelmes jivák igyekeznek az anyagi világban maradni, s így a vágyaik szerint hol a felsőbb, hol pedig az alsóbb bolygókra vándorolnak. Brahmā napjának ideje alatt aktívak, az éj eljövetelevel vizsont „megsemmisülnek”. Napközben különféle testeket kapnak az anyagi cselekedetek végrehajtásához, de az éjszaka jöttével minden test elpusztul. A jivák összetömörítve Viṣṇu lelki testében maradnak, s Brahmā napjának hajnalán ismét megnyilvánulnak. Mindent összefoglalva: Brahmā élete végével fizikailag minden élőlény megsemmisül, és megnyilvánulatlan állapotban marad sok millió évig, míg az új Brahmā születésekor ismét meg nem nyilvánulnak. Ily módon tartja foglyul a jivákat az anyagi világ. Ellenben azok az okos emberek, akik elkezdik a Kṛṣṇa-tudatot, és odaadó szolgálatot végeznek, valamint vibrálják a Hare Kṛṣṇa mantrát, még ebben az életükben Kṛṣṇa lelki bolygóóra jutnak, ahol örökkévaló boldogság várja őket. Ezek a jivák nem fognak még egyszer megszületni az anyagi világban.

19. VERS

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ।
रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥१९॥

*bhūta-grāmaḥ sa evāyam
bhūtvā bhūtvā pralīyate
rātry-āgame'vaśaḥ pārtha
prabhavaty ahar-āgame*

bhūta-grāmaḥ—az élőlények összessége; *saḥ*—ők; *eva*—bizonyára; *ayam*—ezt; *bhūtvā-bhūtvā*—újra meg újra (megszületve); *pralīyate*—megsemmisülve; *rātri*—éjszaka; *āgame*—kezdetével; *avaśaḥ*—automatikusan; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *prabhavanti*—megnyilvánulnak; *ahaḥ*—a nap; *āgame*—kezdetével

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, újra meg újra jön a nap, élénk lények tömegét hozván, de a következő éjszakára mind eltűnik reménytelenül.

20. VERS

परस्तस्मात्तु भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात्सनातनः ।
यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥ २० ॥

paras tasmāt tu bhāvo'nyo
'vyakto'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati

paraḥ—transzcendentális; *tasmāt*—abból; *tu*—de; *bhāvaḥ*—természet; *anyaḥ*—másik; *avyaktaḥ*—megnyilvánulatlan; *avyaktāt*—a megnyilvánulatlanból; *sanātanaḥ*—örökkévaló; *yaḥ*—az; *saḥ*—ami; *sarveṣu*—mindenhez; *bhūteṣu*—megnyilvánulthoz; *naśyatsu*—elpusztítottához; *na*—sohasem; *vinaśyati*—elpusztul

FORDÍTÁS

Ám létezik egy másik természet is, amely ehhez a megnyilvánult és megnyilvánulatlan anyaghoz képest örök, transzcendentális, páratlan és sohasem semmisül meg. Az a világ még akkor is megőrzi eredeti létét, amikor ebben a világban már minden megsemmisült.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa felsőbbrendű lelki energiája transzcendentális és örökkévaló, nem folyásolja be a Brahmā napjának és éjjelének váltakozásai szerint hol megnyilvánult, hol pedig megnyilvánulatlan anyagi természet. Kṛṣṇa felsőbbrendű energiája minőségileg teljes ellentéte az anyagi természetnek. A felső- és alsórendű természetről a Hetedik Fejezet ír.

21. VERS

अव्यक्तोऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् ।
यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥२१॥

*avyakto'kṣara ity uktas
tam āhuḥ paramām gatim
yam prāpya na nivartante
tad dhāma paramam mama*

avyaktaḥ—megnyilvánulatlan; *akṣaraḥ*—elpusztíthatatlan (maradandó); *iti*—igy; *uktaḥ*—mondják; *tam*—ami; *āhuḥ*—ismert; *paramām*—végsőt; *gatim*—cél; *yam*—amit; *prāpya*—elérve; *na*—sohasem; *nivartante*—viszszajön; *tat*—az; *dhāma*—hajlék; *paramam*—legfelsőbb; *mama*—Enyém

FORDÍTÁS

Azt a legfelsőbb világot megnyilvánulatlanak és múlhatatlannak hívják. Az az Én felsőbb hajlékom, s a legvégső cél. Aki egyszer eljut oda, nem tér vissza többé.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇának, az Istenség Személyiségének hajlékát a *Brahma-saṁhitā cintāmaṇi-dhāma*-ként, vagyis olyan helyként írja le, ahol minden kívánság teljesül. Azt a legfelsőbb lelki bolygót Goloka Vṛndávanának hívják. Ott a paloták csodakövekből, vagyis ún. bölcsék kövéből vannak. A fák „kivánságfák”, melyek óhaj szerint bármilyen étellel szolgálnak, a tehenek pedig *surabhi* tehenek, vagyis korlátlan mennyiségű tejet adnak. Goloka Vṛndávanán sok ezer szerencseistennő (Lakṣmi) szolgálja Govindát, az elsődleges Urat, minden ok okát, aki fuvoláján játszik (*venum kvanantam: Bs. 5.30.*). Transzcendentális teste vonzóbb, mint bármi más az anyagi és lelki világban. Szeme gyönyörű, mint a lótoszvirág szirma, testének színe az esőfelhőéhez hasonló. Olyan gyönyörűsége, hogy szépsége túlesz sokezer Cupidó együttes szépségén. Sáfrányszínű ruhába öltözik, nyaka körül virágfüzért, hajában pedig pávatollat hord.

A *Bhagavad-gītāban* Śrī Kṛṣṇa csupán egy kis bepillantást ad személyes hajlékába, a lelki birodalom legfelső bolygójába. Részletes leírást a *Brahma-saṁhitāban* találhatunk. A Védikus Irodalom kijelenti: semmi sem magasabbrendű Kṛṣṇa hajlékánál, ami egyben a legvégső cél is. Ha valaki eljut oda, sohasem fog többet visszatérni az anyagi világba. Kṛṣṇa transzcen-

dentális hajléka és Maga Kṛṣṇa között nincsen különbség, mert mindkettő azonos tulajdonságú. Földünkön is van egy Vṛndavana, Delhitől kilencven mérföldnyire délkeletre, ami a lelki világ Goloka Vṛndavanájának mása. Śrī Kṛṣṇa e faluban és környékén, Mathurā körzetében nyilvánította ki transzcendentális kedvteléseit, amikor ötezer évvel ezelőtt alászállt a Földre.

22. VERS

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ।
यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥२२॥

*puruṣaḥ sa paraḥ pārtha
bhaktyā labhyaṣ tv ananyayā
yasyāntaḥsthāni bhūtāni
yena sarvam idaṁ tatam*

puruṣaḥ—a Legfelsőbb Személyiség; *saḥ*—Ő; *paraḥ*—a Legfelsőbb (akinél senki sem hatalmasabb); *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *bhaktyā*—az odaadó szolgálat által; *labhyaḥ*—elérhető; *tu*—de; *ananyayā*—szeplőtlen, vegyítetlen; *yasya*—Övé; *antaḥsthāni*—belül; *bhūtāni*—(ez az egész) anyagi megnyilvánulás; *yena*—aki által; *sarvam*—minden; *idaṁ*—látható; *tatam*—szétszórt

FORDÍTÁS

A mindenkinél hatalmasabb Istenség Legfelsőbb Személyiségét kizárólag vegyítetlen szeretettel lehet elérni. Habár lelki hajlékán tartózkodik, mégis áthat mindenben, és Őbenne van minden, ami létezik.

MAGYARÁZAT

Az előző vers világosan kijelentette, hogy a legvégső cél Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Személy hajléka, ahonnan nincs visszatérés. A *Brahma-saṁhitā* a legfelső hajlékot *ānanda-cinmaya-rasā*-nak írja le, vagyis olyan helynek, ahol minden teljes lelki gyönyör, semmi sem anyagi. Minden változatosságot a lelki üdvösség jellemez, s minden Maga a Legfelsőbb Istenség lelki kiterjedése. Ezt már a Hetedik Fejezet megmagyarázta. Habár Kṛṣṇa mindig transzcendentális hajlékán marad, energiái által mégis áthat mindent, így az anyagi világot is. Ő tehát lelki és anyagi energiái által mindenhol, a lelki és az anyagi világban is jelen van. *Yasyāntaḥsthāni* azt jelenti, hogy a lelki vagy pedig az anyagi energia révén Ő tart fenn mindent.

Ez a vers félreérthetetlenül kihangsúlyozza, hogy csakis bhakti, vagyis odaadó szolgálat által juthat el valaki a Vaikuṅṭha bolygórendszerbe. Ott Kṛṣṇa sok millió teljesértékű, lelki formája létezik, de Legfelsőbb Istenség csak egy van, s az Kṛṣṇa. Kiterjedései négykarúak, és Ők uralkodnak a megszámlálhatatlan lelki bolygón. Mindegyiket sajátos néven ismerik: Puruṣottama, Trivikrama, Keśava, Mādhava, Aniruddha, Hṛṣīkeśa, Saṅkarṣaṇa, Pradyumna, Śrīdhara, Vāsudeva, Dāmodara, Janārdana, Nārāyaṇa, Vāmana, Padmanābha stb. Ezek a teljesértékű kiterjedések falevelekhez hasonlíthatók, Kṛṣṇa pedig magához a fához. Kṛṣṇa tehát mindig Goloka Vṛndāvanán lakozik, de mindent-átható képessége által hibátlanul igazgatja a lelki és anyagi univerzum ügyeit.

23. VERS

यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्ति चैव योगिनः ।
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥२३॥

*yatra kāle tv anāvṛttim
āvṛttim caiva yoginaḥ
prayātā yānti taṁ kālam
vakṣyāmi bharatarṣabha*

yatra—abban; *kāle*—időben; *tu*—de; *anāvṛttim*—nincs visszatérés; *āvṛttim*—visszatérés; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *yoginaḥ*—a különféle yogiké; *prayātāḥ*—az elmenő; *yānti*—eltávoznak; *taṁ*—azt; *kālam*—időt; *vakṣyāmi*—le fogom írni; *bharatarṣabha*—óh, Bhāraták legjobbjá

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták legjobbjá, most a különböző időpontokat magyarázom el neked, amikor az ember örökre, vagy pedig csak egy időre hagyja el ezt a világot.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb Személy vegyítetlen bhaktái, a teljesen meghódolt lelkek nem törődnek azzal, hogy milyen folyamattal, s mikor hagyják el testüket. Mindent Kṛṣṇára bíznak, s így könnyen és boldogan térnek vissza az Istenséghez. A nem tiszta yogiknak, akik ehelyett olyan lelki megvalósítástól függenek, mint például a *karma-yoga*, *jñāna-yoga*, *haṭha-yoga* stb., a megfelelő időben kell elhagyniuk testüket, máskülönben vissza kell térsük a születés és halál világába.

A fejlett yogī képes kiválasztani a megfelelő helyet és időt, s így saját akaratától irányítva hagyja el az anyagi világot. Kevésbé tökéletes lévén azonban a természet törvényei kényszerítik teste elhagyására. A következő versekben Kṛṣṇa leírja a test elhagyására legmegfelelőbb időpontot, amikor az ember nem kényszerül majd visszatérni többé.

Ācārya Baladeva Vidyābhūṣaṇa szerint az itt használt *kāla* szanszkrit szó az idő félistenére utal.

24. VERS

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्रः षण्मासा उत्तरायणम् ।
तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥२४॥

*agnir jyotir ahaḥ śuklaḥ
ṣaṅ-māsā uttarāyaṇam
tatra prayātā gacchanti
brahma brahma-vido janāḥ*

agnih—tűz; *jyotiḥ*—fény; *ahaḥ*—nap; *śuklaḥ*—fehér; *ṣaṅ-māsāḥ*—hat hónap; *uttarāyaṇam*—amikor a Nap az északi féltekén jár; *tatra*—ott; *prayātāḥ*—akik elmennek; *gacchanti*—eltávoznak; *brahma*—az Abszolút; *brahma-vidāḥ*—az Abszolút ismerők; *janāḥ*—személyek

FORDÍTÁS

A Brahmant ismerők kedvező pillanatban, a tűzisten hatásának ideje alatt, fényben, a holdvilágos két hét és a Nap északi pályájának hat hónapja alatt távoznak el e világból.

MAGYARÁZAT

Amikor tüzről, fényről, Napról és Holdról olvasunk, meg kell értenünk, hogy ezeknek a félistenei rendezik el a lélek szabad útját. A halál beállta után a jiva új életet kezd. Ha valaki a fentiekben leírt időben hagyja el testét, az eljuthat a személytelen brahmajyotiba. A fejlett yogik képesek kiválasztani a megfelelő időt és helyet testük elhagyására. Más yogik, akik nem rendelkeznek ilyen képességgel, kényszerítve lesznek a születés és halál körfolyamatába való visszatérésre, hacsak a szerencsés véletlen folytán nem a megfelelő időben hagyják el testüket. Azonban a tiszta Kṛṣṇa-tudatú bhakta számára ez a veszély nem létezik, akár kedvező, illetve kedvezőtlen időben, akarva vagy akaratlanul hagyja el testét.

25. VERS

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम् ।
तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥२५॥

*dhūmo rātris tathā kṛṣṇaḥ
ṣaṅ-māsā dakṣiṇāyanam
tatra cāndramasam jyotir
yogī prāpya nivartate*

dhūmaḥ—füst; *rātriḥ*—éjszaka; *tathā*—is; *kṛṣṇaḥ*—a holdnélküli két hét; *ṣaṅ-māsah*—hat hónap; *dakṣiṇa-ayanam*—amikor a Nap a déli féltekén jár; *tatra*—ott; *cāndramasam*—a Hold; *jyotiḥ*—fény; *yogī*—a yogi; *prāpya*—elérve; *nivartate*—visszatér

FORDÍTÁS

A yogi ismét visszatér, ha a füst, az éjszaka, a holdfogyatkozás két hete és a Nap déli pályájának hat hónapja alatt hagyja el ezt a világot, illetve ha a Holdra jut.

MAGYARÁZAT

A *Śrīmad-Bhāgavatam* Harmadik Énekében azt olvashatjuk, hogy a gyümölcsöző cselekedetekben és a különféle áldozatok végrehajtásában egyes emberek haláluk után a Holdra jutnak. Ezek a magasztos lelkek a félistenek időszámításával mérve körülbelül tízezer évig élnek ott, és a *soma-rasa* italt fogyasztva élvezik az életet. Bizonyos idő elteltével azonban ők is visszatérnek a Földre. Eszerint a Holdon fejlett civilizációjú élőlények lakoznak, csak a durva érzékek által nem lehet észlelni őket.

26. VERS

शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते ।
एकया यात्यनावृत्तिमन्यया वर्तते पुनः ॥२६॥

*śukla-kṛṣṇe gatī hy ete
jagataḥ śāśvate mate
ekayā yāty anāvṛttim
anyayāvartate punaḥ*

śukla—fény; *kṛṣṇe*—sötétben; *gati*—eltávozván; *hi*—bizonyára; *ete*—mindezek; *jagataḥ*—az anyagi világa; *śāsvate*—a *Vedákban*; *mate*—véleményük szerint; *ekayā*—egyikben; *yāti*—megy; *anāvṛttim*—nincs visszatérés; *anyayā*—a másokban; *āvartate*—visszajön; *punaḥ*—ismét

FORDÍTÁS

Az anyagi világegyetem elhagyásának két módjáról írnak a *Vedák*. Az egyik világosságban, a másik sötétségben történik. A világosságban távozó nem jön vissza, míg a sötétségben elmenőnek vissza kell térnie.

MAGYARÁZAT

Ācārya Baladeva Vidyābhūṣaṇa a *Chandogya-Upaniṣadból* az eltávozás és visszatérés ugyanilyen leírását idézi, s hozzáteszi: a munka gyümölcseiért dolgozók és a spekuláló filozófusok (jñānik) időtlen idők óta jönnek és mennek ily módon. Végső felszabaduláshoz sohasem jutnak, mivel nem hódolnak meg Kṛṣṇa előtt.

27. VERS

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन ।
तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥२७॥

naite sṛtī pārtha jānan
yogī muhyati kaścana
tasmāt sarveṣu kāleṣu
yoga-yukto bhavārjuna

na—sohasem; *ete*—ezek; *sṛtī*—különféle utak; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *jānan*—még ha tudják is; *yogī*—Isten bhaktái; *muhyati*—megtéveszt; *kaścana*—bárki; *tasmāt*—ezért; *sarveṣu*—mindenben; *kāleṣu*—időben; *yoga-yuktaḥ*—elfoglalt a Kṛṣṇa-tudatban; *bhava*—legyél; *arjuna*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, a bhakták ismerik e két utat, és sohasem kerülnek tévhitbe. Ezért gyökerezz szilárdan az odaadásban!

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa itt azt tanácsolja Arjunának, hogy ne törődjön azokkal a különféle utakkal, amelyekben a lélek elhagyhatja az anyagi világot. A Legfelsőbb Személy bhaktájának nem szabad aggódnia afelől, miképpen hagyja el a testét. A bhakta mélyüljön el rendíthetetlenül a Kṛṣṇa-tudatban, és vibrálja a Hare Kṛṣṇa mantrát. Tudnia kell jól, csak felesleges probléma e két út miatt nyugtalanzkodnia. A legjobb a Kṛṣṇa-tudatban való elmélyülés, és a teljes önátadás az Ő szolgálatában. Ez a biztos és egyenes útja a lelki világba jutásnak. Ebben a versben a *yoga-yukta* szó különösen nagy jelentőségű. Aki állandóan, minden tettében Kṛṣṇa-tudatú, az szilárd a yogában. Śrī Rūpa Gosvāmī azt tanácsolja: Ne kötődjék az ember az anyagi világhoz, itassa át minden tettet a Kṛṣṇa-tudat. Ily módon lehet elérni a tökéletességet. A bhaktát ezért nem zavarják a test elhagyásának különféle útjairól szóló leírások, mert tudja, hogy az odaadó szolgálat garantálja eljutását a legfelső hajlékra.

28. VERS

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव
दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।
अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा
योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥२८॥

*vedeṣu yajñeṣu tapaḥsu caiva
dāneṣu yat puṇya-phalam pradiṣṭam
atyeti tat sarvam idam viditvā
yogī param sthānam upaiti cādyam*

vedeṣu—a *Vedák* tanulmányozásában; *yajñeṣu*—a yajnáknak, vagyis áldozatok végrehajtásában; *tapaḥsu*—a különféle önfegyelmező gyakorlatokban; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *dāneṣu*—adományozásban; *yat*—ami; *puṇya-phalam*—a jámbor munka gyümölcse; *pradiṣṭam*—irányított; *atyeti*—túljut; *tat*—azon; *sarvam*—mindent; *idam*—ezeket; *viditvā*—tudván; *yogī*—a bhakta; *param*—legfelsőbbet; *sthānam*—hajlékot; *upaiti*—eléri; *ca*—is; *ādyam*—eredeti

FORDÍTÁS

Az odaadó szolgálat útját járó személy nincs megfosztva az olyan eredményektől, melyek különben a Vedák tanulmányozásából, az

önsanyargató áldozatok végzéséből, adományozásból vagy filozófiai és gyümölcsöző cselekedetéből származnak. Ő végül is eljut a transzcendentális világba.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a Hetedik és Nyolcadik fejezetet foglalja össze, amelyek a Kṛṣṇa-tudatról és az odaadó szolgálatról szólnak. A *Vedákat* hiteles lelki tanítómester vezetése alatt kell tanulmányozni, és az ő felügyelete alatt sok önfegyelmező és vezeklő gyakorlatot kell végezni. A brahmacāri éljen mindig a lelki tanítómesterrel, legyen szolgája és házról-házra járva koldulja az ételmet. A kapott ételt vigye mestere elé, csak az ő felszólítására egyen, s ha a guru netalán egész nap nem szólna az evésről, akkor a tanuló böjtöljön. Mindez csupán néhány azokból a védikus utasításokból, melyeket egy brahmacārīnak be kell tartania.

Miután öt éves korától kezdve húsz éven át tanulta a *Vedákat* lelki tanítómesterétől, a brahmacārī tökéletes jelleművé válik. A *Vedák* tanulmányozása nem a „karosszék”-spekulálók szórakozására, hanem jellemformálásra való. Kiképzése után a brahmacārī megházasodhat, és beléphet a gr̥hasztha életrendbe. Házasemberként sok yajñát kell végrehajtania, és tovább kell törekednie a lelki tudás gyarapítására. A házasság élettel való visszavonuláskor a vānaprasztha rendbe lép, amely oly szigorú tapasyákkal jár, mint például erdőben élés, faháncsba öltözködés, szakáll növesztése stb. A brahmacārī, gr̥hasztha, vānaprasztha és végül sannyása rend követésével az ember az élet tökéletes síkjára emelkedik. Ezután némelyik a felsőbb bolygók valamelyikére kerül, s ha ott még többet fejlődik, akkor felszabadul, és eljuthat a lelki világba, pontosabban a személytelen brahmajyotiba, vagy a Vaikuṅztha bolygókra, esetleg Kṛṣṇalokára. Ez a Védikus Irodalom által kijelölt fokozatos út.

A Kṛṣṇa-tudatban ellenben az a csodálatos, hogy az ember az odaadó szolgálat végzésével egycsapásra túlhaladja a különféle rendek minden rituációjával elért eredményét.

A *Bhagavad-gītā* Hetedik és Nyolcadik Fejezetét nem a tudományosság és intellektuális spekuláció által kell megpróbálnunk megérteni, hanem azáltal, hogy tiszta bhaktától halljuk. A *Bhagavad-gītā* lényegét a Hatodik Fejezettől kezdődő és a Tizenkettedik Fejezettel záródó rész alkotja. Ha valaki elég szerencsés ahhoz, hogy a bhakták társaságában megértse a *Bhagavad-gītāt* — főleg a középső hat fejezetet —, akkor élete azon nyomban dicsővé válik, túl a tapasyák, yajñák, adományozások, spekulációk stb. minden eredményén. A *Bhagavad-gītāt* tehát a bhaktáktól kell

megtanulni, mert csakis ők érthetik meg teljesen, mint ahogy azt a Negyedik Fejezet elején is olvashatjuk. Hitnek azt nevezzük, amikor az ember nem az intellektuális spekulálótól, hanem a bhaktától hallja a *Bhagavad-gītā* tanítását. A bhaktákkal való társulás által az ember elkezd az odaadó szolgálatot, minek következtében fokozatosan megtisztul, minden kételye szétfoszlik, és Kṛṣṇa tettei, formája, kedvtelései, Neve stb. mind világossá válnak előtte. A *Bhagavad-gītā* tanulmányozása akkor lesz felettebb kellemes, ha az ember mentessé vált minden kétségtől. A fejlett sikon a bhakta teljesen szerelmes lesz Kṛṣṇába. Ez az élet legtökéletesebb szintjének kezdete, amely előkészíti a bhakta átjutását Kṛṣṇa lelki világban lévő hajlékára, a Goloka Vṛndāvanába, ahol örökkévaló lelki gyönyört élvez.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā nyolcadik fejezetéhez, melynek címe: A Legfelsőbb elérése.

KILENCEDIK FEJEZET

A legbizalmasabb tudás

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्याम्यनमूयवे ।

ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्षयसेऽशुभात् ॥ १ ॥

śrī bhagavān uvāca
idaṁ tu te guhyatamaṁ
pravakṣyāmy anasūyave
jñānam vijñāna-sahitam
yaj jñātvā mokṣyase'śubhāt

śrī bhagavān uvāca—a Legfelsőbb Úr mondta; *idaṁ*—ezt; *tu*—de; *te*—neked; *guhyatamaṁ*—legtitkosabb; *pravakṣyāmi*—el fogom mondani; *anasūyave*—a nem irigynek; *jñānam*—bölcseletet; *vijñāna*—megvalósított tudás; *sahitam*—amivel; *yaj*—amelyet; *jñātvā*—megismerve; *mokṣyase*—meg fogsz szabadulni; *aśubhāt*—az anyagi lét szenvedéseitől

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Személy szólt:

Kedves Arjunám, mivel te sohasem irigykedsz Rám, átadom neked a legtitkosabb bölcseletet, melyet megismerve megszabadulsz az anyagi lét szenvedéseitől.

MAGYARÁZAT

A bhakta annál jobban felvilágosul, minél többet hall a Legfelsőbb Úrról. A *Śrīmad-Bhāgavatam* a következő folyamatot ajánlja: „Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének üzenetei tele vannak energiával, amiket akkor lehet megvalósítani, ha a bhakták maguk között a Legfelsőbb Istenségről tárgyalnak. Miután ez megvalósított tudás, ezért nem lehet hozzájutni az intellektuális elmélkedők és akadémikus tudósok társaságában.”

A bhakták állandóan a Legfelsőbb szolgálatával foglalják le magukat. Isten megéri a Kṛṣṇa-tudatban tevékeny élőlény mentalitását és komolyságát, ezért megadja neki azt az értelmet, mellyel — a bhakták társaságában — megértheti az ÓrOLA szóló tudományt. A Kṛṣṇáról folyó társalgás nagyon hatásos. Ha egy szerencsés embernek módjában áll társulni a bhaktákkal, és megpróbálja megemészteni ezt a tudást, akkor biztosan haladni fog a lelki megvalósításban. Śrī Kṛṣṇa lelkesíteni akarja Arjunát, hogy egyre magasabb szintre fejlődjön az Ő szolgálatában, ezért feltárja előtte az eddigieknél még titkosabb tudományt.

Az Első Fejezet többé-kevésbé bevezetése a könyvnek. A Második és Harmadik Fejezet meghittnek írja le a tudást. A Hetedik és Nyolcadik Fejezet témái főleg az odaadó szolgálattal kapcsolatosak, s mert felvilágosítják az embert a Kṛṣṇa-tudatról, ezért még bizalmasabbnak nevezhetők. A Kilencedik Fejezet témái azonban a vegyítetlen, tiszta odaadásról szólnak. Ezért hívják ezt a fejezetet a legbizalmasabbnak. Aki rendelkezik ezzel a Kṛṣṇáról szóló legbizalmasabb tudással, az természetesen transzcendentális, ezért — bár az anyagi világban van — nincsenek anyagi fájdalmai. A *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* írja, hogy bár a Legfelsőbb Úr szerető szolgálatára komolyan vágyó bhakta az anyagi lét feltételekhez kötött állapotában van, mégis felszabadultnak kell tekinteni. A *Bhagavad-gītā* Tizedik Fejezete szerint is az odaadó szolgálattal végző személy már felszabadult.

A Kilencedik Fejezet első verse különösen nagy jelentőségű. A tudás (*idam jñānam*) a tiszta, odaadó szolgálatra utal, ami kilenc különböző tetteből áll: hallás, ismétlés, emlékezés, szolgálat, imádat, imádkozás, engedelmeskedés, barátkozás és minden tulajdonnal való meghódolás Kṛṣṇa

előtt. Az odaadó szolgálat e kilenc részének gyakorlásával az ember felemelkedik a lelki tudat, a Kṛṣṇa-tudat síkjára. Ezt a Kṛṣṇáról szóló tudományt akkor lehet megérteni, amikor az ember szíve megtisztult minden anyagi szennyeződéstől. Nem elegendő csupán annak megértése, hogy az élőlény nem azonos az anyagi testtel, mert ez mindössze a lelki megvalósítás kezdete. Azt, hogy lélek az énünk, akkor lehet megérteni, ha felismerjük a testi és a lelki cselekedetek közötti különbséget.

A Hetedik Fejezet már tárgyalta az Istenség Legfelsőbb Személyiségének fenséges hathatóságát, különféle energiáit, az alsóbb- és felsőbbrendű természetet, valamint az anyagi megnyilvánulást. A Kilencedik és Tizedik Fejezet Śrī Kṛṣṇa dicsőségéről fog szólni.

Ebben a versben az *anasūyave* szó is nagyon fontos. Általában a *Bhagavad-gītā* magyarázói — sokszor nagy műveltségük ellenére is — irigyek Kṛṣṇára, az Istenség Legfelsőbb Személyiségére. Még a nagytudású értelmiségiek is felettebb pontatlanul értelmezik a *Bhagavad-gītā*t. Miután irigyek Kṛṣṇára, ezért magyarázataik mind hasznavehetetlenek. Egyedül az Úr bhaktái által irt magyarázatok hitelesek. Ha irigy Kṛṣṇára, senki sem képes megmagyarázni a *Bhagavad-gītā*t, sem tökéletes tudásban részesíteni másokat. Aki ismeretlenül kritizálja Kṛṣṇa természetét, az ostoba. Az ilyen emberek magyarázatait teljesen el kell kerülni.

Ezek a fejezetek nagy hasznára válnak azoknak, akik megértették, hogy Kṛṣṇa a tiszta és transzcendentális Istenség Legfelsőbb Személyisége.

2. VERS

राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम् ।
प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुमव्ययम् ॥ २ ॥

rāja-vidyā rāja-guhyam
pavitram idam uttamam
pratyakṣāvagamam dharmyam
susukham kartum avyayam

rāja-vidyā—az oktatás királya; *rāja-guhyam*—a titkok királya; *pavitram*—a legtisztább; *idam*—ez; *uttamam*—transzcendentális; *pratyakṣa*—közvetlenül tapasztalt; *avagamam*—megértett; *dharmyam*—a vallás elve; *susukham*—nagyon boldog; *kartum*—végezni; *avyayam*—örökkévaló

FORDÍTÁS

Ez a tudás a bölcsesség királya, a legnagyobb titok az összes titok közül. Ez a legtisztább tudás, örökkévaló, örömmel végezhető, és a vallás tökéletessége, mert megvalósítása által közvetlen tapasztalatot nyújt az önvalóról.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* e fejezetét minden tudomány királyának nevezik, mert ez a lényege minden előzőleg ismertetett filozófiának és doktrínának. Indiának hét fő filozófusa van: Gautama, Kaṇāda, Kapila, Yājñavalkya, Śaṅḍilya, Vaiśvānara és végül Vyāsadeva, a *Vedānta-sūtra* szerzője. A filozófia vagy transzcendentális tudás terén tehát nincsen hiány. Az Úr itt kijelenti: ez a fejezet minden tudás királya, és az összes olyan tudomány lényege, amit a *Vedák* és a különféle filozófiák tanulmányozásából lehet elsajátítani. Ez a legintimebb, ugyanis bizalmas vagy transzcendentális tudás alatt a test és lélek közötti különbség megértését értjük. Valamennyi bizalmas tudás az odaadó szolgálatban tetőzik.

Az embereket általában nem képezik ki a transzcendentális tudományról, csupán a külső, materialista tudást tanítják. Ebből áll a közönséges oktatás, s ennek oly sok válfaját tanulmányozzák: politika, szociológia, fizika, kémia, matematika, asztronómia, technika stb. Világszerte nagy-nagy egyetemeken oktatják ezeket, ám szerencsétlen módon egy egyetem vagy oktatási forma sincs, ahol a lélekről szóló igazi tudományt tanítanak. Tudnunk kell azonban, hogy a lélek a test legfontosabb része, enélkül a test értéktelen. Az emberek mégis a testi létszükségletek fontosságát hangsúlyozzák, nem törődve az életfontosságú lélekkel.

A *Bhagavad-gītā* nagy hangsúlyt fektet a lélekre, főleg a Második Fejezettől. Az Úr rögtön az elején figyelmeztet, hogy a test mulandó, míg a lélek elpusztíthatatlan. Ez a tudás egyik bizalmas része: csupán megérteni azt, hogy a lélek különbözik az anyagi testtől, s hogy természeténél fogva változhatatlan, elpusztíthatatlan és örökkévaló. Ez a leírás azonban még nem ad pozitív információt a lélekről. Néha az emberek abban a tévhitben vannak, miszerint a lélek különbözik ugyan a testtől, ám a test halálával — vagyis miután a lélek eltávozott a testből — elveszti személyiségét, és ily módon semmivé válik. Ez a felfogás azonban nem igaz. Hogyan válhatna tétlenné a test elhagyása után a különben annyira aktív lélek? Az mindig aktív. Ha léte örökkévaló, akkor aktivitása is az, s a lelki világban végzett tettei képezik a transzcendentális tudás legmeghittebb részét, ahogyan ez a vers is utal rá.

A Védikus Irodalom magyarázata szerint ez a tudás a legtisztább tettekhez vezeti az embert. A *Padma Purāṇa* az ember bűnös cselekvését analizálja, megmagyarázza, hogy ez előző bűnös tetteinek tulajdonítható. A gyümölcsöző tetteket végzők a bűnös visszahatások különféle formáiba és fokozataiba bonyolódnak. A visszahatásoknak különféle fokozatai vannak. Az elvetett mag például nem azonnal hajt ki, hanem csak hosszabb idő után. Először megjelenik egy piciny, csirázó hajtás, ami évek múlva fává nő, s csak akkor virágzik, és hoz gyümölcsöt. Növekedése akkor tekinthető befejezettnek, amikor a magot elültető személyek képesek élvezni a fa virágait és termését. Hasonlóan, a bűnös tett sem azonnal hozza meg gyümölcsét. Lehet, hogy az ember már nem folytat vétkes cselekedetet, de annak eredményeit vagy gyümölcseit még élvezi. Vannak tettek, melyek visszahatásai továbbra is magként várnak a kihajtásra, míg mások már meghozták a boldogtalanság és fájdalom formájában fogyasztható termésüket, ahogyan ezt a Hetedik Fejezet is megmagyarázta.

Aki teljesen megszüntette bűnös tetteinek minden visszahatását, és mentes az anyagi világ kettősségeitől, valamint csakis jámbor tetteket végez, az hozzáfog Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének odaadó szolgálatához. Más szóval, akik ténylegesen a Legfelsőbb Ūr odaadó szolgálatában élnek, azok már megszabadultak a vétkes tettek minden visszahatásától. Számukra minden bűnös visszahatás — legyen az mag, éretlen vagy érett gyümölcs formájában — fokozatosan megszűnik. Tehát az odaadó szolgálat tisztító ereje nagyon hatásos, ezért ezt *pavitram uttamam*-nak nevezik. *Tamas* az anyagi világra vagy sötétségre utal, így az *uttamam* jelentése: ami transzcendentális az anyagi tettekhez képest. Néha úgy tűnik, mintha a bhakták közönséges emberekhez hasonlóan cselekednének, ám ennek ellenére az odaadó tetteket sohasem szabad anyagiaknak tekinteni. A felvilágosult ember — aki jól ismeri az odaadó szolgálatot — tudja, hogy a bhakták tettei nem materiálisak. Odaadással hajtják végre őket, ezért lelki természetűek, és mentesek az anyagi természet kötőerőinek szennyeződésétől.

Úgy mondják; az odaadó szolgálat végrehajtása annyira tökéletes, hogy az ember azonnal észlelheti az eredményt. A gyakorlatban már többször tapasztaltuk, hogy a Kṛṣṇa Szent Neveit (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) vibráló ember idővel transzcendentális örömet érez, és nagyon hamar megtisztul minden anyagi szennyeződéstől. Ez valóban kimutatható. Továbbá, ha valaki nemcsak hallja Isten dicsőségének leírását, hanem ezen kívül megpróbálja terjeszteni az odaadó szolgálat üzenetét, vagyis ha aktívan

részt vesz a Kṛṣṇa-tudat missziós tevékenységében, akkor érezni fogja, hogy fokozatosan fejlődik a lelki életben. Ez a fejlődés nem függ semmiféle előző iskolázottságtól vagy más anyagi képességtől. Maga a folyamat olyannyira tiszta, hogy csupán végzésével megtisztul az ember. A *Vedānta-sūtra* ezt az alábbi szavakkal írja le:

prakāśaś ca karmaṇy abhyāsāt

„Az odaadó szolgálat olyannyira hatásos, hogy általa az ember kétség-telenül felvilágosul” (*V.s.* 3.2.26.).

Nārada például nagyon egyszerű családban, egy cseléd fiaként született, és nem részesült oktatásban. Anyja munkája a nagy bhakták szolgálata volt, s ebben Nārada is segédkezett. Néha, amikor anyja távol volt, egymaga szolgálta a kiváló bhaktákat. Maga Nārada így beszél erről: „Szives beleegyezésükkel egyszer elfogyasztottam ételmaradékukat, s ezzel minden bűnöm azon nyomban gyökerestől kiveszett. Ily módon szolgálva őket szívem megtisztult, s attól fogva a transzcendentalisták valóságos természete nagyon vonzóvá vált számomra.” (*Bhāg.* 1.5.25.) Nārada elbeszéli tanítványának, Vyāsadévának, hogy előző életében kisfiuként szolgálta a tiszta bhaktákat, akik az esős időszak négy hónapja alatt annak a brāhmaṇának a házában kerestek menedéket, ahol Nārada édesanyja szolgált. Ez időszak alatt nagyon közeli kapcsolatba került a bölcsekkel. A bhakták néha maradékot hagytak tányérjukon, amit később a tálakat mosó fiú megkivánt. Illemtudóan megkérdezte a nagy bhaktákat, elfogyaszthatja-e azt, s ők beleegyeztek. Nārada a szentek ételmaradékának fogyasztásával megtisztult minden bűnös visszahatástól. Mivel a későbbiekben is folytatta a bhakták ételének fogyasztását, fokozatosan maga is tiszta szívűvé vált, mint a szentek, és kívánságai is lelki természetűek lettek. Már Nārada is Kṛṣṇa tetteiről akart hallani, s Őt kívánta dicsőíteni. A nagy szentekkel való társulás következtében heves vágyat kapott az odaadó szolgálatra, s ezért idézi a *Vedānta-sūtrát*: *prakāśaś ca karmaṇy abhyāsāt* (*V.s.* 3.2.26.). Ha valaki egyedül az odaadó szolgálat tetteit végzi, akkor neki mindenre automatikusan fény derül, s mindent meg fog érteni. Ezt hívják *prakāśának*, azonnali érzékelésnek.

Nāradának, mint egy cseléd fiának sohasem volt lehetősége iskolába járni. Ehelyett édesanyjának segédkezett, aki szerencsés módon a bhaktákat szolgálta. Ily módon a gyermek Nārada is lehetőséget kapott erre, és csupán a bhaktákkal való társulás hatására elérte minden vallás legmagasabb célját: az odaadó szolgálatot. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint a vallásos emberek általában nem tudják, hogy a vallás legmagasabb tökéletessége az odaadó

szolgálat szintjének elérése. A *Vedák* tanulmányozása általában szükséges, mielőtt az ember megértené az önmegvalósítás útját. Nārada azonban anélkül jutott a *Vedák* tanulmányozásának legjobb eredményéhez, hogy védikus oktatásban részesült volna. Az odaadó szolgálatnak olyan ereje van, hogy az ember a vallásos rituációk rendszeres végzése nélkül is elérheti a legfelsőbb tökéletességet. Miként lehetséges ez? Erre így válaszol a Védikus Irodalom: *ācāryavān puruṣo veda (Chāndogya Upaniṣad 6.14.2.)*. Vagyis: még ha valaki nem is részesült kellő oktatásban, vagy nem tanulmányozta a *Vedákat*, ha a nagy *ācāryákkal* társul, akkor jártassá válhat a lelki megvalósításhoz szükséges minden tudásban.

Az odaadó szolgálat folyamata nagyon örömteli. Vajon miért? Azért, mert főleg az Úr dicsőségének hallásából és ismétléséből (*śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ*) áll, s ez a legnagyobb öröm forrása. Tehát az embernek csak hallgatnia kell Isten dicsőítését, vagy részt vennie az autentikus *ācāryák* transzcendentális tudásról tartott filozófiai előadásán. Tanulhat csupán azáltal, hogy leül, és hallgatja őket. Ezután fogyaszthatja az Istennek ajánlott étel maradékait, a finomabbnál finomabb ételeket. Az odaadó szolgálat minden szakaszában örömteli, s még a legszegényebb ember is végezheti, mert Kṛṣṇa mondja: *patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam* (9.26.). Ő kész elfogadni a bhaktától bármit, amit szeretettel áldoz: virágot, levelet, egy darabka gyümölcsöt vagy egy kis vizet; ezek a világ bármelyik részén megtalálhatók. Kṛṣṇa tehát társadalmi helyzetét figyelmen kívül hagyva *bárkitől* bármit elfogad, feltéve, ha azt szeretettel ajánlja. A történelem sok példával szolgál erre. Nagy bölcsek, mint például Sanatkumāra és fivérei a Kṛṣṇa lótuszvirág lábához ajánlott tulasi levél megízlelése által váltak bhaktákká. Az odaadó szolgálat folyamata tehát nagyon csodálatos, és végzése jó kedéllyel párosul. Isten tehát csak a szeretetet fogadja el, amivel a tárgyakat felajánlották Neki.

Ez a vers megemlíti, hogy az odaadó szolgálat örökké létező. Ez nem egyezik meg a māvādi filozófusok elképzelésével. Ők néha belefognak egyfajta ún. odaadó szolgálatba, amit addig folytatnak, amíg fel nem szabadulnak, de azután az Istennel való „eggyé válást” részesítik előnyben. Az efféle ideiglenes, köpönyegforgató szolgálatot nem lehet tiszta odaadó szolgálatként elfogadni, mert a tiszta bhakti még a felszabadulás után is folytatódik. A bhakta akkor is szolgálja a Legfelsőbb Urat, miután eljutott Isten birodalmának egyik lelki bolygójára. Az ilyen igazi bhakta sohasem próbál egyé válni a Legfelsőbb Személyiséggel.

Mint majd látni fogjuk, a *Bhagavad-gītā* azt írja; az igazi odaadó szolgálat a felszabadulás, a Brahman szint (*brahma-bhūta*) elérése után kezdődik. Az

Istenség Legfelsőbb Személyiségét a *bhakti-yoga* végzésével lehet megérteni. Senki sem teheti azt a *karma-yoga*, *jñāna-yoga*, *aṣṭāṅga-yoga*, vagy a bhaktitól különálló bármilyen más folyamat végzésével. Szeretetteljes odaadó szolgálat nélkül nem lehet felfogni Őt. A *Śrīmad-Bhāgavatam* is megerősíti, hogy az ember csak akkor képes belátni a Kṛṣṇáról, vagyis Istenről szóló tudományt, miután megtisztult az odaadó szolgálat folyamatának végzésével, különösen azáltal, hogy a *Śrīmad-Bhāgavatamot* és *Bhagavad-gītāt* a tiszta bhakták ajkairól hallja (*evam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogataḥ; Bhāg. 1.2.20.*). Tehát előbb meg kell tisztítani a szívet minden ostobaságtól, s csak azután értheti meg az ember Istent.

Láthatjuk, hogy az odaadó szolgálat folyamata, vagyis a Kṛṣṇa-tudat az oktatás és minden bizalmas tudás királya. Ez a vallás legtisztább formája, amit minden nehézség nélkül, boldogan lehet végezni, ezért mindenkinek el kellene fogadnia.

3. VERS

अश्रद्धानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परंतप ।
अप्राप्य मां निवर्तन्ते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥ ३ ॥

*āsraddadhānāḥ puruṣā
dharmasyāsya parantapa
aprāpya mām nivartante
mṛtyu-samsāra-vartmani*

āsraddadhānāḥ—a hit nélkülniek; *puruṣāḥ*—emberek; *dharmasya*—a vallás (e folyamatát); *asya*—ettől; *parantapa*—óh, Ellenség Legyőzője; *aprāpya*—nem érvén el; *mām*—Engem; *nivartante*—visszatérnek; *mṛtyu*—a halál; *samsāra*—az anyagi lét; *vartmani*—útján

FORDÍTÁS

Óh, Ellenség Legyőzője, akik az odaadó szolgálatban nem rendelkeznek hittel, azok nem érhetnek el Engem, hanem visszatérnek az anyagi világbeli születéshez és halálhoz.

MAGYARÁZAT

Ennek a versnek a magyarázata szerint, aki nem rendelkezik hittel, nem képes befejezni az odaadó szolgálat folyamatát. A hit a bhakták társulásából születik. A szerencsétlen emberek nem hisznek Istenben még azután sem, ha

nagy egyéniségektől hallották a Védikus Irodalom bizonyítékait. Határozatlanok, és nem képesek megmaradni Kṛṣṇa odaadó szolgálatában. A *Caitanya-caritāmṛta* írja: az ember legyen teljesen meggyőződve arról, hogy csupán Śrī Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Személy szolgálatával elérhet minden tökéletességet. Ezt hívják igazi hitnek. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* (4.31.14.) az áll, hogy a fa gyökerét öntözve az ágak, gallyak és levelek is táplálékhoz jutnak, az étel gyomorba való juttatásával pedig kielégül a test minden érzeke. Hasonlóan, a Legfelsőbb Úr transzcendentális szolgálatával automatikusan valamennyi félistent és élőlényt elégedetté teszünk.

A *Bhagavad-gītā* olvasása után haladéktalanul magunkévá kell tennünk a végkövetkeztetést: fel kell hagynunk minden más feladattal, és el kell kezdenünk Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége szolgálatát. Ha valaki meggyőződött erről az életfilozófiáról, annak igazi hite van. A Kṛṣṇa-tudat az a folyamat, amivel az ember kifejlesztheti ezt a hitet.

A Kṛṣṇa-tudatú embereknek három csoportja létezik. Az első csoportba tartozó bhakták ismertetőjele a rendkívül erős hit, s az Írások alapos ismerete. Ők feltartóztathatatlanul haladnak előre, és előbb-utóbb elérik a végső célt. A második csoportba azok tartoznak, akik nem olyan fejlettek a bhakti irodalom megértésében, de spontán, rendületlenül hiszik, hogy a Kṛṣṇa-bhakti, vagyis Kṛṣṇa szolgálata a legjobb folyamat, ezért nagy hittel elkezdik azt. Ezek a bhakták magasabb szinten vannak, mint a harmadik csoportbeliek, akiknek sem az Írásokról való átfogó tudásuk, sem pedig erős hitük nincsen. Egyszerűségük révén mégis megpróbálják a többi bhakta társaságában követni az odaadó szolgálat útját. Több, mint valószínű, hogy egy idő után teljesen visszaesnek az anyagi sikra, de az első, vagy második csoportba tartozók nem. Ők nem érhetik el a legfelsőbb tökéletesség szintjét, ha az odaadó szolgálatot hivatalosan, valamely rejtett anyagi célból végzik. Erőfeszítésük ellenére a teljes meggyőződés és hit hiányában nagyon nehéz lesz számukra a Kṛṣṇa-tudat folytatása. Misszionárius tevékenységünk közben a gyakorlatban is módunkban állt tapasztalni, miképpen fog néhány ember valami rejtett indítéktól hajtva a Kṛṣṇa-tudatba, ám mihelyt gazdasági helyzetük fellendül, azonnal feladják ezt, és visszatérnek régi útjaikhoz. Pedig csakis a hit segítségével fejlődhet az ember a Kṛṣṇa-tudatban. A harmadik csoportban lévők, még ha Kṛṣṇa szolgálatát jónak is tartják, nem rendelkeznek a Kṛṣṇáról szóló tudással az olyan Írásokból, mint a *Śrīmad-Bhāgavatam* és a *Bhagavad-gītā*. Ezek a kezdő bhakták olykor fogékonyak a *karma-yoga* és *jñāna-yoga* iránt, s ezért gyakran problémáik vannak. A *karma* és *jñāna* „fertőzéséből” kigyógyulván, rögtön ők is másod vagy első osztályú bhaktákká válnak.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* megmagyarázza, hogy a Kṛṣṇába vetett hit három kategóriába osztható. A Tizenegyedik Énekében a Kṛṣṇához fűződő első, másod és harmad osztályú vonzódásról is ír. Akiknek még azután sincs hitük, hogy Kṛṣṇáról és az odaadó szolgálat kiválóságáról hallottak; akik az egészet csupán dicsőítő, üres beszédnek tartják, azok — még a látszólagos odaadó szolgálat végzése ellenére is — nagyon nehéznek találják ezt az utat. A hitnek tehát roppant nagy jelentősége van az odaadó szolgálat folyamában.

4. VERS

मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना ।
मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥ ४ ॥

*mayā tatam idam sarvaṁ
jagad avyakta-mūrtinā
mat-sthāni sarva-bhūtāni
na cāham teṣv avasthitaḥ*

mayā—Általam; *tatam*—szétterjedt; *idam*—ezek (a megnyilvánulások); *sarvaṁ*—mind; *jagat*—a kozmosz; *avyakta-mūrtinā*—megnyilvánulatlan forma; *mat-sthāni*—Bennem; *sarva-bhūtāni*—minden élőlény; *na*—nem; *ca*—is; *aham*—Én; *teṣu*—bennük; *avasthitaḥ*—helyezkedem

FORDÍTÁS

Megnyilvánulatlan formában ezt az egész univerzumot áthatom. Minden lény Bennem van, de Én nem vagyok bennük.

MAGYARÁZAT

Az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, valamint Nevét, hírét, kedvteléseit stb. nem lehet felfogni durva anyagi érzékekkel. Ő csak azok előtt tárja fel Magát, akik megfelelő vezetés alatt tiszta, odaadó szolgálatot végeznek. A *Brahma-saṁhitā* azt írja: Csak az láthatja Govindát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét mindenhol, testén kívül és testén belül (a szívében) is, aki szemét a transzcendentális Istenszeretet irjával kente be (*premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena*; B.s. 5.38.). Az átlagemberek tehát nem láthatják Őt. E vers szerint bár Ő mindent-átható, tehát jelen van mindenhol, mégsem érzékelhető az anyagi érzékek által. Ennek ellenére a valójában minden Őbenne nyugszik. A Hetedik Fejezetben már meg-

magyaráztuk, hogy az egész kozmikus megnyilvánulás csupán az Ő két különféle energiájának, a felsőbbrendű lelki és az alsóbbrendű anyagi energiának kombinációja. A napfényhez hasonlóan Kṛṣṇa energiája is szétterjed az egész teremtésben, és minden abban az energiában nyugszik.

Ugyanakkor nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy Ő elveszíti személyes létét, ha áthatja az egész megnyilvánulást. Kṛṣṇa az ilyen értelmezést akarja elhárítani, amikor így szól ebben a versben: „Én mindenhol vagyok, és minden Bennem van, de mégis különállóan létezem.” Ezt a következő egyszerű példa jól megmagyarázza: A király kormányozza az államot, amely nem más, mint energiájának megnyilvánulása (a különféle miniszterek képviselik a különböző energiáit, ám mindegyikük teljesen a király hatalmától függ). Senki sem várhatja el a királytól, hogy személyesen legyen jelen az adminisztráció különféle osztályain.

Minden, ami az anyagi és a lelki világban létezik, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének energiáján nyugszik. A teremtés az Ő különféle energiáinak szétesztása által történik, és miképpen a *Bhagavad-gītā* is megmagyarázza, Ő mindenhová szétterjed, mindenütt jelen van energiái — képviselői — által.

5. VERS

न च मत्स्थानि भूतानि पश्य मे योगमैश्वरम् ।
भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥ ५ ॥

*na ca mat-sthāni bhūtāni
paśya me yogam aiśvaram
bhūta-bhṛn na ca bhūta-stho
mamātmā bhūta-bhāvanaḥ*

na—sohasem; *ca*—is; *mat-sthāni*—Bennem van; *bhūtāni*—az egész teremtés; *paśya*—lásd hát; *me*—Enyém; *yogam aiśvaram*—fenséges és felfoghatatlan misztikus hatalmam; *bhūta-bhṛt*—az összes élőlény fenntartója; *na*—sohasem; *ca*—is; *bhūta-sthaḥ*—a kozmikus megnyilvánulásban; *mama*—Enyém; *ātmā*—Személyem; *bhūta-bhāvanaḥ*—minden megnyilvánulás forrása

FORDÍTÁS

És mégsem nyugszik Bennem minden teremtett. Íme misztikus hatalmam! Habár Én vagyok az összes élőlény fenntartója, s jelen vagyok mindenhol, mégis Én Magam vagyok a teremtés eredeti forrása.

MAGYARÁZAT

Nem szabad félreérteni Kṛṣṇa kijelentését: „minden Rajtam nyugszik”. Ő ugyanis nem áll közvetlen kapcsolatban az anyagi megnyilvánulás fenntartásával és ellátásával. Néha látunk egy képet Atlaszról, ahogy majd összeroskad a vállain nyugvó földgolyó súlyától. Amikor Kṛṣṇa azt mondja, hogy Ő a teremtet univerzum fenntartója, nem szabad ezt Atlasz mintájára elképzelni. Kṛṣṇa azt mondja, bár minden Rajta nyugszik, Ő mégis különálló. A különféle bolygók és bolygórendszerek az űrben lebegnek. Az űr a Legfelsőbb Úr energiája, ám Ő nem azonos azzal, kívül áll rajta. Ezért mondja: bár minden az Ő elképzelhetetlen energiáján nyugszik, az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként mégis függetlenül létezik. Ez Kṛṣṇa felfoghatatlan fensége.

A védikus értelmezőszótár mondja: „Amikor a Legfelsőbb Úr felfedi belső, lelki energiáját, akkor ez elképzelhetetlenül csodálatos *lilāk*-ként, kedvtelésekként nyilvánul meg. Az Ő személyisége különféle dinamikus energiákkal teli, akarata pedig magában való tény. Ily módon kell megérteni az Istenség Személyiségét”. Ha mi csinálni akarunk valamit, mindig sok akadályba ütközünk, néha pedig lehetetlen végrehajtanunk a terveinket. Kṛṣṇa azonban pusztán az akaratával olyan tökéletesen képes megtenni bármit, hogy mi nem tudjuk felfogni, miképpen történt. Ezt az Úr Maga így magyarázza meg: bár Ő az anyagi megnyilvánulás forrása és fenntartója, mégsem áll közvetlen kapcsolatban vele. Mindent pusztán legfelsőbb akarata teremt, tart fenn, és semmisít meg. Miután abszolút, ezért nincsen különbség teste, elméje és lelke között (míg az anyagi világ élőlényeinek anyagi elméje és lelke között különbség van). A feltételekhez kötött lélek képtelen megérteni, miképpen van jelen Kṛṣṇa mindenben energiái és kiterjedései által — de megőrizve különálló személyes létét is. Minden Rajta nyugszik, ám Ő mégis különbözik az anyagi megnyilvánulástól. Ez a vers ezt *yogam aiśvaram*-nak, az Istenség Legfelsőbb Személyisége misztikus hatalmának magyarázza.

6. VERS

यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् ।
तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्यानीत्युपधारय ॥ ६ ॥

*yathākāśa-sṭhito nityam
vāyuh sarvatra-go mahān*

*tathā sarvāṇi bhūtāni
mat-sthānity upadhāraya*

yathā—ahogyan; *ākāśa-sthitaḥ*—az űrben nyugodva; *nityam*—mindig; *vāyuḥ*—szél; *sarvatra-gaḥ*—mindenhol fújó; *mahān*—nagy; *tathā*—hasonlóan; *sarvāṇi*—minden; *bhūtāni*—teremtett lény; *mat-sthāni*—Bennem helyezkedik; *iti*—ily módon; *upadhāraya*—próbáld megérteni

FORDÍTÁS

Tudd meg, hogy minden élőlény úgy nyugszik Bennem, miként a mindenhol fújó, erős szél állandóan az éteri űrben.

MAGYARÁZAT

A közönséges ember számára szinte elképzelhetetlen, hogy az anyagi teremtés Istenben nyugszik. Ezért Kṛṣṇa egy példával segít nekünk ezt megérteni. Az űr számunkra a felfoghatóság határain belül a lehető legnagyobb megnyilvánulás. A különféle bolygórendszerek és bolygók mind itt lebegnek. Az űrben minden mozgásban van, a parányi atomoktól kezdve az olyan hatalmas bolygókig, mint a Hold és a Nap. Habár az ég (a levegő és a szél) számunkra hatalmas kiterjedésű, mégis az űrben nyugszik. Nem a világűr van az atmoszféránkban, hanem az atmoszféránk (vagy a végtelennek tűnő szél) nyugszik a világűrben. Hasonlóan, a csodálatos kozmikus megnyilvánulások mind Isten akarata által léteznek, ennek alárendeltjei. Miképpen mondani szokás: az Istenség Legfelsőbb Személyiségének óhaja nélkül még egy fűszál sem mozdulhat. Minden az akarata szerint mozog, ez teremt, tart fenn, és semmisít meg mindent. Ő mégis kívül áll mindenben, mint ahogyan az űrt sem érintik az atmoszféránkban mozgó szelek. Az *Upaniṣadok* szerint a szél a Legfelsőbb Ūrtól való félelmében fúj. Az *Upaniṣadok* egyik verse szerint: „A Hold, a Nap és a nagy bolygók az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felügyelete alatt, az Ő parancsára keringenek.” Ezt a *Brahma-samhitā* is megerősíti. Ez a mű a Nap mozgását is leírja. Arról is tájékoztat, hogy a Napot a Legfelsőbb egyik szemének tekintik, amely hőjét és fényét óriási energiával árasztja szét a kozmoszban. Mégis, ez a hatalmas és csodálatos bolygó is Govinda, a Legfelsőbb akarata által mozog és kering előírt pályáján. A Védikus Irodalomban tehát bizonyítékot találunk arra, hogy ez a számunkra felettébb csodálatosnak és hatalmasnak tűnő anyagi megnyilvánulás teljesen az Istenség Legfelsőbb Személyiségének irányítása alatt áll. Ezt a későbbi versek még részletesebben megmagyarázzák majd.

7. VERS

सर्वभूतानि कौन्तेय प्रकृतिं यान्ति मामिकाम् ।
कल्पक्षये पुनस्तानि कल्पादौ विसृजाम्यहम् ॥ ७ ॥

*sarva-bhūtāni kaunteya
prakṛtiṁ yānti māmikām
kalpa-kṣaye punas tāni
kalpādaṁ viśṛjāmy aham*

sarva-bhūtāni—minden teremtett élőlény; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *prakṛtiṁ*—természet; *yānti*—behatolnak; *māmikām*—Énbelém; *kalpa-kṣaye*—a kalpa végén; *punaḥ*—ismét; *tāni*—mindazok; *kalpa-ādaṁ*—a kalpa kezdetén; *viśṛjāmi*—teremtek; *aham*—Én

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, a korszak végével minden anyagi megnyilvánulás visszatér Belém, de a következő korszak hajnalán újra teremtek energiám által.

MAGYARÁZAT

Az anyagi kozmikus megnyilvánulás teremtése, fenntartása és megsemmisülése teljesen az Istenség Személyiségének legfelsőbb akaratától függ. A *kalpa-kṣaye* (a kalpa végén) kifejezés Brahmā halálára utal. Brahmā egy napja a mi időszámításunk szerint 4 320 000 000 évből áll, éjszakája ugyanennyiből. Harminc nap és éjszaka képez egy hónapot, tizenkét hónap pedig egy évet Brahmā bolygóján. Ő száz ilyen évig él, majd meghal, és ezzel megkezdődik az univerzum megsemmisülése. Ez azt jelenti, hogy a Legfelsőbb Úr ismét Magába vonja kinyilvánított energiáját. Amikor újra szükségessé válik a kozmikus világ teremtése, akkor ez is akarata által történik. Ezzel kapcsolatban így hangzik a védikus aforizma: „Egy vagyok, mégis sok leszek.” Az anyagi energiával kiterjeszti Magát, és így ismét létrejön az egész kozmikus megnyilvánulás.

8. VERS

प्रकृतिं स्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः ।
भूतग्राममिमं कृत्स्नमवशं प्रकृतेर्वशात् ॥ ८ ॥

*prakṛtiṁ svām avaṣṭabhya
viśrjāni punaḥ punaḥ
bhūta-grāmam imam kṛtsnam
avaśam prakṛter vaśāt*

prakṛtiṁ—anyagi természet; *svām*—saját Magam által; *avaṣṭabhya*—behatol; *viśrjāmi*—teremtek; *punaḥ punaḥ*—újra meg újra; *bhūta-grāmam*—a kozmikus megnyilvánulásokat; *imam*—ezt; *kṛtsnam*—egészet; *avaśam*—automatikusan; *prakṛteḥ*—a természet ereje által; *vaśāt*—kényyszerből

FORDÍTÁS

Ez az egész kozmikus megnyilvánulás Nekem van alárendelve. Akaratom által újra meg újra megnyilvánul, s végezetül akaratom által is semmisül meg.

MAGYARÁZAT

Mint már előzőleg többször megmagyaráztuk, az anyag az Istenség Legfelsőbb Személyisége alsóbbrendű energiájának megnyilvánulása. Teremtéskor az anyagi energia *mahat-tattva*-ként kioldódik, amibe Isten első *Puruṣa* inkarnációjában Mahā-Viṣṇuként behatol. Ez az avatāra az Okozati-óceánon nyugszik, és légzésritmusa által megszámlálhatatlan, egyre táguló anyagi kozmosz árad ki Belőle. Kṛṣṇa ismét behatol mindegyik kozmoszba, ezúttal Garbhodakaśāyī Viṣṇuként. Ily módon teremt minden univerzumot. Egy másik inkarnáció, a Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu mindenbe, még a legkisebb atomba is behatol.

Az anyagi természet megtelik élőlényekkel, akik előző tetteikhez mérten különböző körülmények közé kerülnek. Tehát a különféle élőlények tettei a teremtés első pillanatától kezdődnek, a fajok ugyanis nem fokozatosan fejlődnek ki, miként az evolúciós elmélet tanítja. Az élet különböző fajai az univerzummal egyidejűleg jönnek létre. Az élőlények (tudatos vagy ösztönös) kívánságai ugyanazok, mint amivel az előző kozmosz megsemmisülésekor rendelkeztek. Így érthető az emberek, állatok, madarak stb. egyidejű keletkezése. Ez a vers érthetően mondja, hogy az élőlényeknek semmi közük ehhez a folyamathoz, mert mindent Kṛṣṇa akarata végez. Az Ő akarata által nyerik vissza az élőlények azt a tudatszintüket és testi állapotukat, amelyekkel az előző teremtésben rendelkeztek. Ilyen az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felfoghatatlan hatalma. A különféle életformák megteremtése után az Ūrnak nincsen további kapcsolata azokkal. A teremtés a különféle élőlények hajlamainak kielégítéséért történik, s ezekbe Kṛṣṇa nem avatkozik bele.

9. VERS

न च मां तानि कर्माणि निबध्नन्ति धनंजय ।
उदासीनवदासीनमसक्तं तेषु कर्मसु ॥ ९ ॥

*na ca mām tāni karmāṇi
nibadhnanti dhanañjaya
udāsīnavad āśīnam
asaktam teṣu karmasu*

na—sohasem; *ca*—is; *mām*—Engem; *tāni*—mindezek; *karmāṇi*—tettek; *nibadhnanti*—megkötnek; *dhanañjaya*—óh, bőség meghódítója; *udāsīnavat*—semlegesként; *āśīnam*—helyezkedem; *asaktam*—vonzódás nélkül; *teṣu*—azokban; *karmasu*—tettekben

FORDÍTÁS

Óh, Dhanañjaya, mégsem kötnek meg ezek a tettek Engem. Mindig különálló vagyok tőlük, mintha semleges lenne helyzetem.

MAGYARÁZAT

Ez a vers ne késztesen senkit se arra a gondolatra, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége teljesen tétlen, ugyanis lelki bolygóján Ő mindig aktív. A *Brahma-samhitā* írja: „Ő mindig aktív örökkévaló, gyönyörrel teli lelki tevékenységében, ám nincs kapcsolatban az anyagi tettekkel.” Azokat különféle energiái végzik. Az Úr mindig semleges a teremtett világ anyagi tettei iránt. Ez a vers ezt a kívülállást említi. Habár közvetve Ő irányít minden parányi anyagrészcskét, mégis semleges módon tétlen. Ezzel kapcsolatban a bíró példáját lehet felhozni. A bíró kényelmesen ül, mialatt parancsára oly sok minden történik: valakit felakasztanak, másvalakit börtönbe zárnak, megint másokat pedig pénzjutalomban részesítenek. Maga a bíró azonban pártatlan, akár nyereségről, akár veszteségről van szó. Hasonló módon semleges mindig Kṛṣṇa, bár keze mindenhová elér. A *Vedānta-sūtra* szerint Ő nem függ az anyagi világ kettősségeitől, hanem transzcendentális azokhoz képest. Az anyagi világ teremtéséhez és megsemmisítéséhez sem ragaszkodik. Az élőlények azok, akik előző kívánságai és tetteik szerint megszületnek különféle életformákban; az Úr nem avatkozik bele a vágyaikba.

10. VERS

मयाध्यक्षेण प्रकृतिः स्यूते सचराचरम् ।
हेतुनानेन कौन्तेय जगद्विपरिवर्तते ॥१०॥

*mayādyakṣeṇa prakṛtiḥ
sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya
jagad viparivartate*

mayā—Általam; *adyakṣeṇa*—felügyeletem által; *prakṛtiḥ*—az anyagi természet; *sūyate*—megnyilvánul; *sa*—együtt; *carā-acaram*—mozgó és mozdulatlan; *hetunā*—ebből az okból; *anena*—ez; *kaunteya*—öh, Kuntī fia; *jagat*—a kozmikus megnyilvánulás; *viparivartate*—működik

FORDÍTÁS

Öh, Kuntī fia, az anyagi természet az Én irányításom alatt működik, létrehozva a mozgó és mozdulatlan lényeket. Az anyagi természet törvénye alapján ismétlődve teremődik, és semmisül meg ez a megnyilvánulás.

MAGYARÁZAT

Ebből a versből kiderül, hogy a Legfelsőbb Úr marad mindig a legfelsőbb irányító, bár távol áll az anyagi világ tetteitől. Az Ő felsőbb akarata az anyagi megnyilvánulás háttere, de a részletmunkát az anyagi természet végzi. Kṛṣṇa azt is mondja a *Bhagavad-gītāban*, hogy Ő az atyja a különféle fajok élőlényeknek. Miként az apa a gyermek megfogamzásához az anyaméhbe juttatja a magot, a Legfelsőbb csupán a pillantása által élőlények tömkelegével termékenyíti meg az anyagi természet méhét. Az élőlények előző vágyaik és tetteik alapján a különféle fajok különféle formáit öltik magukra. Bár Kṛṣṇa pillantására születnek, mégis előző vágyaik és tetteik szerint kapnak testeket. Isten tehát nem áll közvetlen kapcsolatban a teremtéssel: Ő csupán rápillant az anyagi természetre. Ily módon teszi tevékenyé azt, és ezáltal egyszerre létrejön minden. A *smṛti* ezzel kapcsolatban az alábbi példát említi: egy illatos virághoz hajolva az illat megcsapja az ember szaglószervét, bár az orr nem érinti magát a virágot. Ehhez hasonló viszony létezik az anyagi világ és az Istenség Legfelsőbb Személyisége között. Valójában semmi kapcsolata nincs az anyagi világgal, de mégis — pillantása és akarata által — Ő teremti meg azt.

Összefoglalóul annyit, hogy az anyagi természet semmire sem képes az Istenség Legfelsőbb Személyisége felügyelete nélkül, de Ő ennek ellenére külön áll minden anyagi tettől.

11. VERS

अवजानन्ति मां मूढा मानुषीं तनुमाश्रितम् ।
परं भावमजानन्तो मम भूतमहेश्वरम् ॥११॥

*avajānanti mām mūḍhā
mānuṣīm tanum āśritam
param bhāvam ajānanto
mama bhūta-maheśvaram*

avajānanti—kigúnyolnak; *mām*—Engem; *mūḍhāḥ*—ostobák; *mānuṣīm*—emberhez hasonlóan; *tanum*—testet; *āśritam*—felöltve; *param*—transzcendentális; *bhāvam*—természetet; *ajānantaḥ*—nem ismerve; *mama*—Enyém; *bhūta*—minden létező; *maheśvaram*—legfelsőbb irányító és birtokos

FORDÍTÁS

Az ostobák kigúnyolnak, mikor alászállok emberi alakomban. Nem ismerik transzcendentális természetem és mindenek felett álló, páratlan uralmam.

MAGYARÁZAT

Az előző versek magyarázataiból világossá válik, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége nem ember, bár ahhoz hasonlóan jelenik meg. A teljes kozmikus megnyilvánulás teremtését, fenntartását és megsemmisítését irányító Istenség Személyisége nem lehet emberi lény. Mégis sok olyan ostoba személy van, akik Kṛṣṇát csupán nagy személyiségnek, embernek hiszik. A valóságban Kṛṣṇa Maga az Isten, az eredeti Legfelsőbb Személyiség. Ezt a *Brahma-saṁhitā* is megerősíti (*iśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ*; B.s. 5.1.).

Sok *iśvara* vagy irányító van, és egyikük hatalmasabbnak tűnik a másiknál. A társadalom mindennapi adminisztrációjában is tapasztalhatjuk, hogy egy csoport vagy iroda vezetője felett a titkár, afelett a miniszter, a miniszter felett pedig az államelnök van. Mindegyikük irányító, de az egyik a másik vezetése alatt áll. A *Brahma-saṁhitā* szerint kétségtelenül sok vezető

személyiség létezik az anyagi és a lelki világban, de Kṛṣṇa mindegyikük végső irányítója (*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ*). Az Ő teste *sac-cid-ānanda*, vagyis örökkévaló, teljes tudással és üdvösséggel teli. Ezt nem nehéz megérteni, hiszen az előző versekben említett csodálatos tettek nem hajthatók végre anyagi testtel. Mindezek ellenére az ostobák embernek hiszik Kṛṣṇát. Ez a vers *mānuṣīm*-nak írja le az Ő testét, mert emberi szerepben, Arjuna politikus barátjaként vett részt a kurukṣetrai csatában. Sok esetben úgy tűnik, mintha közönséges emberhez hasonlóan cselekedne, ám ez csak látszat, mert valójában az Ő teste *sac-cid-ānanda-vigraha* (örökkévaló, abszolút tudással és lelki üdvösséggel teli). Ezt több Védikus Írás is megerősíti: „Hódolatomat ajánlom Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt, kinek teste örökkévaló, lelki gyönyörrel és boldogsággal teli” (*sac-cid-ānanda-rūpāya kṛṣṇāya; Gopāla-pūrva-tāpani Upaniṣad* 2.). „Te vagy Govinda, az érzékek és tehenek örömforrása. A Te tested transzcendentális, teljes tudással, gyönyörrel és örökkévalósággal rendelkezik” (*tam ekaṁ govindam sac-cid-ānanda-vigraham; Gopāla-pūrva-tāpani Up.* 8.).

Az Úr Kṛṣṇa testének transzcendentális jellemei ellenére oly sok ún. értelmiségi és *Bhagavad-gītā* magyarázó akad, aki közönséges embernek gondolja Kṛṣṇát, s kigúnyolja Őt. Lehet, hogy ezek a tanult emberek előző életük jámbor cselekedetei révén a szokottnál nagyobb értelemmel ellátott testhez jutottak, ám mégis tudatlanoknak nyilváníthatók, ha Śrī Kṛṣṇát embernek hiszik. Azért hívja ez a vers az ilyeneket *mūḍhāk*-nak, mert csakis az ostobák vélik Kṛṣṇát közönséges emberi lénynek, mivel nem ismerik a Legfelsőbb Személy és az Ő különféle energiáinak csodálatra méltó cselekedeteit. Arról sem tudnak, hogy Kṛṣṇa teste a teljes tudás és lelki üdvösség szimbóluma, s hogy Ő minden létező tulajdonosa, aki képes bárkit felszabadulásban részesíteni. Az ostobák tehát nem tudnak Kṛṣṇa transzcendentális tulajdonságairól, s kigúnyolják Őt. Azt sem tudják, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megjelenése ebben az anyagi világban a belső energiájának megnyilvánulása. Ő az Ura az anyagi energiának, és sohasem kerül annak befolyása alá. A *Bhagavad-gītāban* Kṛṣṇa több helyen megmagyarázza: bár az anyagi energia rendkívül hatalmas, mégis az irányítása alatt áll, és csak az szabadulhat meg a kötelekeiből, aki meghódol Őelőtte (7.14.). Hogyan is lenne a Legfelsőbb Úrnak, az egész kozmosz teremtő, fenntartó és megsemmisítő irányítójának hozzánk hasonlóan anyagi teste, ha a feltételekhez kötött lelkek az Őelőtte való meghódolás által kiszabadulhatnak az anyagi világból? A Kṛṣṇáról alkotott ilyen anyagi elképzelés tehát teljesen nevetséges. Az ostoba személyek nem tudják

felfogni, miképpen lehet a látszólag közönséges emberként megjelenő Kṛṣṇa az Istenség Személyisége, s az atomok és a gigantikus univerzális megnyilvánulás irányítója. A legnagyobb és a legkisebb fogalma meghaladja elképzelésüket, ezért nem bírják felfogni: miképpen tudja egyszerre szabályozni az emberhez hasonló formájú Kṛṣṇa a végtelenül nagyot és a végtelenül parányit. Annak ellenére, hogy Ő a végső irányítója mindennek, mégis különáll az anyagi megnyilvánulástól. Előzőleg már fény derült arra, hogy az elképzelhetetlen transzcendentális energiája képes egyedül irányítani a makro- és mikrokozmoszt is, ám mégis távol áll mindkettőtől. Az ostobákkal ellentétben a tiszta bhakták elfogadják, és megértik, hogy az emberhez hasonlóan megjelenő Kṛṣṇa ilyen képességgel rendelkezik, mert tudják: Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Ezért a bhakták teljesen meghódolnak Előtte, és aktívan részt vesznek a Kṛṣṇa-tudatban, vagyis az Úr odaadó szolgálatában.

Az imperszonalisták és a perszonalisták között sok vitára adott okot Isten emberhez hasonló formában való megjelenése. Azonban a Kṛṣṇáról szóló tudomány hiteles forrásait, a *Bhagavad-gītát* és a *Śrīmad-Bhāgavatamot* tanulmányozva beláthatjuk, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Tudnunk kell: Ő nem ember, bár a Földön emberhez hasonló formában jelent meg. A *Śrīmad-Bhāgavatam* Első Énekének Első Fejezetében — ahol a bölcsek Kṛṣṇa tettei felől érdeklődnek — az áll, hogy az Ő, emberhez hasonló megjelenése megtéveszti az ostobákat. Egy ember sem képes olyan csodálatos tettekre, amiket Kṛṣṇa hajtott végre földi jelenléte ideje alatt. Kṛṣṇa apja és anyja (Vasudeva és Devakī) előtt négykarú formában jelent meg, de kérésükre később látszólag közönséges gyermekké változott. Az a képessége, amely által szinleg közönséges emberként tud megjeleneni, egyike transzcendentális teste tulajdonságainak. A *Bhagavad-gītā* Tizenegyedik Fejezetében Arjuna kérésére ismét megmutatta eredeti, négykarú formáját (11.49.). A Legfelsőbb Személy e különféle arculatai mind bizonyítékok arra, hogy az Ő teste nem anyagi, bár emberi formájában jelenik meg.

Az Úr Kṛṣṇát kigúnyolói közül egyesek, akiket megfertőzött a māvādyāi filozófia, az alábbi verset idézik a *Śrīmad-Bhāgavatamból* annak bebizonyítására, hogy Kṛṣṇa is csupán ember: „Ēn (az Isten) jelen vagyok minden élőlényben” (*aḥaṁ sarveṣu bhūteṣu bhūtātmaṁvasthitaḥ sadā; Bhāg. 3.29.21.*). Ezt a verset azonban nem a szakértelmet mellőző, Kṛṣṇát kigúnyoló személyek félremagyarázásával, hanem a hiteles Vaiṣṇava ācāryák (mint pl. Jīva Gosvāmī) segítségével kell megérteni. Ezt a verset magyarázva Jīva Gosvāmī azt mondja, hogy Kṛṣṇa teljesértékű kiterjedéseként, mint Paramātmā jelen van a mozgó és mozdulatlan élőlényekben

egyaránt. Tehát annak a kezdő bhaktának hiábavaló az imádata, aki nem tanúsít tiszteletet más élőlények (és így a bennük lakozó Paramātmā) iránt, hanem figyelmét kizárólag a Legfelsőbb Úr templomban jelenlevő *arcamūrti* formájára rögzíti. A bhaktáknak három csoportja létezik, melyek közül a kezdők képezik a legalsóbb szintet. Közülük sokan a templomban nagyobb figyelmet tanúsítanak a Mūrtinak, mint bhaktatársaiknak, ezért Jīva Gosvāmī figyelmeztet bennünket, hogy az ilyen mentalitáson minél előbb változtatni kell. A bhaktának látnia kell Kṛṣṇát, aki Paramātmaként mindenki szívében jelen van, s azt is, hogy minden test Isten templomának számít emiatt. Ezt megértve éppúgy kell tisztelni az élőlényeket, melyekben a Paramātmā lakozik, mint ahogyan az Úr templomát tiszteljük. Fontos, hogy kivétel nélkül mindenkinek megadjuk a kellő megbecsülést.

Létezik sok olyan imperszonalista is, aki gúnyt űz Isten templomi imádatából. Véleményük szerint Isten mindenhol megtalálható, ezért felesleges az embernek a templomban történő imádkozásra korlátoznia magát. Erre viszont a válasz az, ha Isten mindenhol jelen van, akkor miért ne lenne jelen a templomában vagy a Mūrtiban is? A perszonalisták és az imperszonalisták között szüntelenül dúló vita ellenére a Kṛṣṇa-tudatú, tökéletes bhakta tudja, hogy bár Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Személyiség egy, mégis mindent áthat. Ezt a *Brahma-samhitā* is megerősíti. Habár Kṛṣṇa mindig személyes hajlékán, a Goloka Vṛndāvanán tartózkodik, különféle energiáinak megnyilvánulása, és teljesértékű kiterjedése révén mégis mindenhol, az anyagi és lelki teremtésben egyaránt jelen van.

12. VERS

मोघाशा मोघकर्माणो मोघज्ञाना विचेतसः ।
राक्षसीमासुरीं चैव प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः ॥१२॥

moghāśā mogha-karmāṇo
mogha-jñānā vicetasah
rākṣasīm āsurīm caiva
prakṛtiṁ mohiniṁ śritāḥ

moghāśāḥ—meghiúsult remények; *mogha-karmāṇaḥ*—meghiúsult gyümölcsöző cselekedetek; *mogha-jñānāḥ*—meghiúsult ismeretek; *vicetasah*—megzavarodott; *rākṣasīm*—démoni; *āsurīm*—ateista; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *prakṛtiṁ*—természet; *mohiniṁ*—megtévesztő; *śritāḥ*—menedéket keresvén

FORDÍTÁS

Ezek a megtévesztett emberek vonzódnak a démoni és ateista nézetekhez. Ebben az illuzórikus állapotban a felszabaduláshoz, a gyümölcsöző tettekhez és a tudomány műveléséhez fűzött összes reményük vereséget szenved.

MAGYARÁZAT

Sok olyan ember van, akik magát Kṛṣṇa-tudatúaknak véli, és odaadó szolgálatot végez, ám valójában nem hiszi tiszta szívből, hogy Kṛṣṇa az Abszolút Igazság és az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Az ilyen „bhakta” sohasem fogja az odaadó szolgálat gyümölcsét, a tiszta Istenszere-tetet megízlelni. A gyümölcsöző jámbor cselekedeteket végzők — akik végső soron az anyagi kötelékekből való felszabadulást óhajtják — sem lesznek soha sikeresek, mert gúnyt üznek Kṛṣṇából, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéből. Más szóval: a Kṛṣṇát kigúnyolókról tudnunk kell, hogy démoniak és ateisták. A Hetedik Fejezet szerint az ilyen démoni bűnösök sohasem hódolnak meg Őelőtte. Elmebeli spekulációval akarják elérni az Abszolút Igazságot, ezért arra a téves következtetésre jutnak, hogy az élőlény és Kṛṣṇa (Isten) egy és ugyanaz. Erre a téves meggyőződésre alapozva úgy vélik, hogy — bár a lelkét pillanatnyilag az anyagi test takarja — a felszabadulás után azonnal megszűnik minden különbség a lélek és Isten között. Ez a Kṛṣṇával való eggyé válás kísérlete illuzórikus, ezért kudarcban fog végződni. Mint ez a vers is rámutat, az ilyen ateista és démoni erőfeszítés a tudás után mindig reménytelen marad. Ezek az emberek mindig kudarcot vallanak kísérleteikben, amikor megpróbálják elsajátítani a Védikus Irodalom (mint például a *Vedānta-sūtra* és az *Upaniṣadok*) tudományát. Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét tehát nagy vétek egyszerű embernek hinni. Akik így tesznek, azok minden bizonnyal az illúzió rabjai, mert képtelenek megérteni Kṛṣṇa örökkévaló, transzcendentális formáját. A *Bṛhad-vaiṣṇava mantra* kihangsúlyozza, hogy a Kṛṣṇa testét anyaginak vélő ember számára tilos a *śrutiban* (kinyilatkoztatott Írásokban) leírt rituációk és tettek végzése. Ha pedig valaki véletlenül megpillantja egy ilyen bűnös személy arcát, annak azonnal tisztító fürdőt kell vennie a Gangeszban. Az emberek azért üznek gúnyt Kṛṣṇából, mert irigyek Rá, az Istenség Legfelsőbb Személyiségére. Az ő jövőjük kétségtelenül az ateista és démoni fajok közötti ismétlődő születés lesz. Az illúzió szüntelenül be fogja takarni igazi tudásukat, s így fokozatosan a teremtés legsötétebb rétegeibe süllyednek.

13. VERS

महात्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः ।
भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमन्ययम् ॥१३॥

*mahātmānas tu mām pārtha
daivīm prakṛtim āśritāḥ
bhajanty ananya-manaso
jñātvā bhūtādim avyayam*

mahātmānaḥ—a nagy lelkek; *tu*—de; *mām*—Nálam; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *daivīm*—isteni; *prakṛtim*—természet; *āśritāḥ*—védelmet keresve; *bhajanti*—szolgálatot rendelnek; *ananya-manasaḥ*—rendületlen elmével; *jñātvā*—ismerve; *bhūta*—teremtés; *ādim*—eredeti; *avyayam*—kimerithetetlen

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, a nagy lelkek, akik nincsenek illúzióban, az Isteni természet védelme alatt állnak. Teljesen lefoglalják magukat az odaadó szolgálatban, mert az Istenség Legfelsőbb Személyiségéként, eredetinek és kimerithetetlennek ismernek Engem.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan leírja a mahātmā jelentését. A mahātmā első ismertetőjele, hogy nem áll az anyagi természet irányítása alatt, mert már elérte az Isteni természetet. Hogy ez miképpen lehetséges, azt a Hetedik Fejezet már megmagyarázta: aki meghódol Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt, az azon nyomban felszabadul az anyagi természet irnyítása alól. A szükséges tulajdonság tehát a meghódolás. Mihelyt az ember átadja lelkét az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, azonnal felszabadul az anyagi természet rabságából. Az élőlény az Úr szélső energiáját képezi, ezért rögtön a lelki természet irányítása alá kerül, mihelyt megszabadul az anyagi természet befolyásától. Ezt a lelki vezetést *daivīm prakṛtim*-nak, vagyis az Isteni természet vezetésének hívják. Amikor tehát az ember annyira fejletté válik, hogy meghódol az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt, akkor eléri a mahātmā szintet.

A mahātmā figyelmét Kṛṣṇán kívül nem köti le semmi más, mert tudja nagyon jól, hogy Ő az eredeti Legfelsőbb Személy, minden ok oka. Efelől még halvány kétsége sincs. Az ilyen mahātmā, vagy nagy lélek más

mahātmák, vagy tiszta bhakták társaságában fejlődik ki. A tiszta bhaktákat még Kṛṣṇa más transzcendentális formája — mint például a négykarú Mahā-Viṣṇu — sem érdekli. Őket kizárólag Kṛṣṇa eredeti, kétkarú formája vonzza, és nem törődnek sem a félistenek, sem pedig az emberek imádásával. Egyedül Kṛṣṇán meditálnak, és eltérés nélkül, szakadatlanul szolgálják Őt a Kṛṣṇa-tudatban.

14. VERS

सततं कीर्तयन्तो मां यतन्तश्च दृढव्रताः ।
नमस्यन्तश्च मां भक्त्या नित्ययुक्ता उपासते ॥१४॥

*satatam kīrtayanto mām
yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ
namasyantaś ca mām bhaktyā
nitya-yuktā upāsate*

satatam—mindig; *kīrtayantaḥ*—dicsőítve (énekelve, zengve); *mām*—Engem; *yatantaḥ*—teljes igyekezettel; *ca*—is; *dṛḍha-vratāḥ*—elszántsággal; *namasyantaḥ*—hódolatot ajánlva; *ca*—is; *mām*—Elöttem; *bhaktyā*—odaadásban; *nitya-yuktāḥ*—szakadatlanul elfoglaltak; *upāsate*—imádat

FORDÍTÁS

Ezek a nagy lelkek állandóan az Én dicsőségem zengik, nagy elszántsággal igyekeznek, s leborulva Elöttem szüntelen odaadással imádnak Engem.

MAGYARÁZAT

A mahātmā címmel nem lehet akárkit felruházni, mert ahhoz bizonyos tulajdonságok kellene, amikről az előző versek már irtak: egy mahātmā mindig az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Kṛṣṇa dicsőségét zengi, más dolga nincs; tehát nem imperszonalista. Imádat alatt a Legfelsőbb Személy imádatát kell érteni, Szent Nevének, örökkévaló formájának, transzcendentális tulajdonságainak és rendkívüli kedvteléseinek dicsőítésével együtt. A mahātmā ezért nagyon ragaszkodik az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez.

A *Bhagavad-gītā* nem nevezi mahātmának a Legfelsőbb Úr személytelen arculatához, a brahmajyotihoz vonzódo embert. A mahātmáról mást ír a következő vers. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint is a mahātmā mindig az

odaadó szolgálat különféle tetteivel foglalja le magát. Ez az odaadás: nem egy félistenről, sem egy emberről, hanem Viṣṇuról kell hallani, Őt kell dicsérni, és Őrá kell emlékezni (*śravaṇam kīrtanam viṣṇoḥ, smaraṇam: Bhāg. 7.5.23.*). Az ilyen mahātmā rendületlen elhatározásában, hogy végül is elérje Kṛṣṇa társaságát az öt transzcendentális rasa valamelyikében. Ennek érdekében minden tettét, gondolatait, testét és szavait, azaz *mindenét* Śrī Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Úr szolgálatába állítja. Ezt hívják tökéletes Kṛṣṇa-tudatnak. Az odaadó szolgálatban vannak bizonyos szabályozó tettek, melyeket ajánlatos elszántan, fogadalomként végezni. Ide sorolható a böjtölés bizonyos napokon, mint például az Úr megjelenési napján, vagy a holdtölte és a holdfogyta utáni tizenegyedik napon (az ekādaśin). Ezeket a szabályokat és előírásokat mind nagy ācāryák ajánlják azok számára, akiket valóban érdekel az Istenség Legfelsőbb Személyisége társaságának elnyerése a transzcendentális világban. A mahātmák szigorúan betartják az összes szabályt és előírást, s ezért biztosan elérik a kívánt lelki eredményt.

Mint ahogyan e fejezet második verse írta, az odaadó szolgálat nemcsak könnyű, de örömteli is. Az embernek nem szükséges feleslegesen szigorú vezeklésen és önmegtágadáson keresztül mennie. A kiváló lelki tanító-mester vezetése alatt boldogan élhet az odaadó szolgálatban bármilyen helyzetben: brahmacāriként, gr̥hasthiként vagy sannyāsiként. Életkörülményeitől függetlenül bárhol, a világ bármelyik részén odaadással szolgálhatja az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, s ezáltal igazi mahātmává, nagy lélekké válik majd.

15. VERS

ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तो मामुपासते ।
एकत्वेन पृथक्त्वेन बहुधा विश्वतोमुखम् ॥१५॥

*jñāna-yajñena cāpy anye
yajanto mām upāsate
ekatvena pṛthaktvena
bahudhā viśvato-mukham*

jñāna-yajñena—a tudás művelésével; *ca*—is; *api*—bizonyára; *anye*—mások; *yajantaḥ*—imádva; *mām*—Engem; *upāsate*—imádat; *ekatvena*—egységben; *pṛthaktvena*—kettősségben; *bahudhā*—sokféleség; *viśvataḥ-mukham*—az univerzális formában

FORDÍTÁS

A tudást művelők a Legfelsőbb Urat imádják, mint a páratlanul állót, a sokban jelenlevőt és az univerzális formát.

MAGYARÁZAT

Ez a vers az előzőek összefoglalása. Śrī Kṛṣṇa megmagyarázta Arjunának, hogy a tiszta bhaktát hívják mahātmáknak, akit nem érdekel más, mint Kṛṣṇa és az Ő szolgálata. Vannak azonban mások, akik nem érték el a mahātmā szintet, és szintén Kṛṣṇát imádják, bár más módon. Ezek közül a boldogtalanról, a szegényről, a kíváncsiról és a tudás művelőjéről már volt szó. Vannak azonban olyanok, akik még alacsonyabb szinten állnak, és ezek három csoportra oszthatók: 1.) aki magát a Legfelsőbb Úrral azonosítva önimádó, 2.) aki saját elképzelése szerint kiagyal valami formát a Legfelsőbb Úrról, és azt imádjá, és 3.) aki az Istenség Legfelsőbb Személyisége *viśvarūpáját*, vagyis univerzális formáját imádjá. A három közül aki istenként imádjá magát, vagyis a monista van a legalacsonyabb szinten, és ugyanakkor ez a leggyakoribb is. Az is egyfajta Isten-imádat, mert legalább megértették, hogy nem az anyagi test, hanem a szellemi lélek az énük. Az imperszonalisták általában ily módon hódolnak Kṛṣṇa előtt. A második csoportot a félistenek imádói alkotják, akik bármilyen elképzelt formát Kṛṣṇa formájának vélnek. A harmadik csoport azokból áll, akik az anyagi univerzumon kívül nem képesek semmi mást elfogadni. Magát az univerzumot hiszik a Legfelsőbb Létezőnek, s így közvetve ők is Istent imádják, mert az univerzum is Kṛṣṇa egyik formája.

16. VERS

अहं क्रतुरहं यज्ञः स्वधाहमहमापधम् ।
मन्त्रोऽहमहमेवाज्यमहमग्निरहं हुतम् ॥१६॥

*aham kratuṛ aham yajñah
svadhāham aham auśadham
mantra'ham aham evājyam
aham agnir aham hutam*

aham—Én; *kratuṛ*—rituáció; *aham*—Én; *yajñah*—áldozat; *svadhā*—felajánlás; *aham*—Én; *aham*—Én; *auśadham*—gyógynövény; *mantraḥ*—

transzcendentális vibráció; *aham*—Én; *aham*—Én; *eva*—bizonyára; *ajyam*—tisztított vaj (ghi); *aham*—Én; *agniḥ*—tűz; *aham*—Én; *hutam*—felajánlás

FORDÍTÁS

Én vagyok a szertartás, az áldozat, az ösatyáknak szóló áldozás, a gyógyító fű és a transzcendentális mantra. Én vagyok a vaj, a tűz és a felajánlás.

MAGYARÁZAT

A *jyotiṣtomaként* ismert áldozat és a *mahā-yajña* is Kṛṣṇa. A Pitrlokán lakozó ösatyák kielégítése végett ajánlott áldozat — ami a tisztított vaj fornájában egyfajta gyógyszernek tekinthető — szintén Kṛṣṇa. Az ez alkalommal vibrált mantrák szintén lelki természetűek, ezért Kṛṣṇának tekinthetők. A sokféle ételre (amit felajánlás céljából tejfélékből készítenek) szintén ez vonatkozik. A tűz is Kṛṣṇa, mert egyike az öt durva anyagi elemnek, melyek az Ő különálló energiáját képezik. Más szóval: a *Vedák karma-kāṇḍa* fejezetében ajánlott áldozatok tartozékaikkal együtt mind a lelki célt szolgálják, ezért Kṛṣṇának tekinthetők. Ebből arra a következtetésre lehet jutni, hogy akik közvetlenül, az odaadó szolgálattal imádják Kṛṣṇát, azok már előző életeikben végrehajtották a *Vedák* ajánlotta összes áldozatot.

17. VERS

पिताहमस्य जगतो माता धाता पितामहः ।
वेद्यं पवित्रमोँकार ऋक् साम यजुरेव च ॥१७॥

pitāham asya jagato
mātā dhātā pitāmahaḥ
vedyaṁ pavitram omkāra
ṛk sāma yajur eva ca

pitā—apa; *aham*—Én; *asya*—ezé; *jagataḥ*—az univerzumé; *mātā*—anya; *dhātā*—fenntartó; *pitāmahaḥ*—nagyatya; *vedyam*—a tudnivaló; *pavitram*—a tisztító; *omkāraḥ*—az om szótag; *ṛk*—a *R̥g-veda*; *sāma*—a *Sāma-veda*; *yajuḥ*—a *Yajur-veda*; *eva*—bizonyára; *ca*—és

FORDÍTÁS

Én vagyok az univerzum atyja, az anya, a fenntartó és az ősatya. Én vagyok a tudás tárgya, a tisztító és az om szótag. A Rg, Sāma és Yajur szintén Én vagyok.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa energiájának különféle tevékenységei által létezik az egész kozmikus megnyilvánulás, mozdulatlan és mozgó lényeivel együtt. Az anyagi létben különböző kapcsolatokat teremtünk a különféle élőlényekkel, akiket a *prakṛti* (az anyagi energia) befolyása alatt apánknak, anyánknak, nagyatyánknak, eltartónknak stb. hiszünk. Valójában azonban mindezek Kṛṣṇa szélső energiáját képezik, tehát az Ő részei. Ebben a versben a *dhātā* szó teremtőt jelent. Nemcsak anyánk és apánk a részei Kṛṣṇának, de az ő teremtőik, vagyis a nagyanyáink, nagyapáink stb. is. Tulajdonképpen, egy bizonyos értelemben véve minden élőlény Kṛṣṇa, mert mindenki az Ő szerves része. Az összes *Veda* egyedül az Eredeti Forrást, Kṛṣṇát tartja végső céljának. A *Vedákban* ismertetett különféle tudományágak mind Kṛṣṇa megértéséhez segítik az embert. Különösen az a téma tekinthető Isteninek (vagyis Kṛṣṇának), ami segít bennünket felfedni eredeti természetünket. A védikus elvek megértésére törekvő élőlény hasonlóan Isteninek (Kṛṣṇának) tekinthető, mert az Ő szerves része. A transzcendentális hangvibráció, a *praṇava* vagy om is — ami megtalálható az összes védikus mantrában — Kṛṣṇa. A négy *Veda* (*Sāma*, *Yajur*, *Rg* és *Atharva*) himnuszaiiban nagyon gyakori az *omkāra* (*praṇava*), ezért ez is Kṛṣṇának tekinthető.

18. VERS

गतिर्मर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत् ।
प्रभवः प्रलयः स्थानं निधानं बीजमव्ययम् ॥१८॥

gatir bhartā prabhuḥ sākṣī
nivāsaḥ śaraṇam suhṛt
prabhavaḥ pralayaḥ sthānam
nidhānam bījam avyayam

gatiḥ—cél; *bhartā*—fenntartó; *prabhuḥ*—Úr; *sākṣī*—tanú; *nivāsaḥ*—hajlék; *śaraṇam*—menedék; *suhṛt*—legjobb barát; *prabhavaḥ*—teremtés;

pralayaḥ—megsemmisülés; *sthānam*—alap; *nidhānam*—nyugvóhely; *bījam*—mag; *avyayam*—elpusztíthatatlan

FORDÍTÁS

Én vagyok a cél, a fenntartó, az úr, a tanú, a hajlék, a menedék és a legkedvesebb barát. Én vagyok a teremtés és a megsemmisülés, mindennek alapja, a nyugvóhely és az örök mag.

MAGYARÁZAT

Gati arra a célállomásra utal, ahova el szeretnénk jutni. A végső cél azonban Kṛṣṇa, bár az emberek nagy része ezt nem tudja. Tévúton járnak és az ún. progresszív fejlődésük vagy nagyon jelentéktelen, vagy pedig csupán érzékcsalódás, káprázat. Sokan a félistenek különféle hajlékait tekintik céljuknak, és a megfelelő folyamat szigorú betartásával el is jutnak a különféle félistenek bolygóira, mint például a Candralokára, Sūryalokára, Indralokára, Maharlokára stb. Ezek a *lokák* vagy bolygók mind Kṛṣṇa teremtései, ezért tekinthetők egyidejűleg Kṛṣṇának is, meg nem is. Mint energiájának megnyilvánulásai, ezek a bolygók is egy bizonyos értelemben Kṛṣṇának tekinthetők, de valójában elérésük csak kis előrelépést jelent a megvalósításhoz vezető úton. Kṛṣṇát közvetve közelítjük meg, ha különféle energiái által közeledünk Hozzá. De Kṛṣṇát közvetlen módon kell megközelítenünk, mert ezzel időt és energiát takarítunk meg. Minek választanánk például a lépcsőt, hogy feljussunk egy felhőkarcoló legmagasabb emeletére, amikor rendelkezésünkre áll a lift is?

Minden Kṛṣṇa energiáján nyugszik, ezért az Ő oltalma nélkül semmi sem létezhet. Kṛṣṇa a legfelsőbb vezető, mert minden az Ő tulajdonát képezi, s minden az energiáján nyugszik. Ő a végső tanú is, mert mindenki szívében jelen van. A menedéket adó lakhelyek, szülőházak vagy bolygók, melyeken élünk, szintén Kṛṣṇát képviselik. Ő a legvégső menedék, ezért az ember keressen oltalmat Nála, hogy védelemben részesülhessen, és megszabadulhasson a szenvedéstől. Bármikor is próbáljunk menedéket keresni, mindig tudnunk kell, hogy ezt csakis egy élő erő nyújthatja. Miután Kṛṣṇa a Legfelsőbb Élőlény, ezért Ő adhatja az igazi oltalmat. Ő az élőlények generációinak forrása, vagyis az eredeti atya, ezért Nála senki sem lehet nagyobb barát vagy jóakaró. Ő a teremtés eredeti forrása és a megsemmisülés után mindennek nyugvóhelye. Láthatjuk tehát, hogy Kṛṣṇa minden ok örökkévaló oka.

19. VERS

तपाम्यहमहं वर्ष निगृह्णाम्युत्सृजामि च ।
अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहमर्जुन ॥१९॥

*tapāmy aham aham varṣam
nigṛhṇāmy utsrjāmi ca
amṛtam caiva mṛtyuś ca
sad asac cāham arjuna*

tapāmi—hőt adó; *aham*—Én; *aham*—Én; *varṣam*—esőt; *nigṛhṇāmi*—visszatartom; *utsrjāmi*—előreküldöm; *ca*—és; *amṛtam*—halhatatlanság; *ca*—és; *eva*—bizonyára; *mṛtyuḥ*—halál; *ca*—és; *sat*—létező; *asat*—nemlétező; *ca*—és; *aham*—Én; *arjuna*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, Én adom a hőt, s Én irányítom az esőt és a szárazságot. Én vagyok a hallhatatlanság megszemélyesítője is; a létezők és a nemlétezők egyaránt Bennem vannak.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa különféle energiái által, a Nap és az elektromosság tevékenysége révén hőt és fényt áraszt szét az univerzumban. Ő az, aki a forró indiai nyár idején meggátolja a csapadék hullását, majd az esős évszak ideje alatt szakadatlan esővel árasztja el a kitikkadt földet. Az életünket fenntartó és az élettartamunkat meghosszabbító energia is Kṛṣṇa, s életünk végén, a halál formájában szintén Ővele találkozunk. Kṛṣṇa e különféle energiáit tanulmányozva az ember rájön arra, hogy Isten számára nincs különbség az anyag és lélek között, más szóval: mivel minden Őtőle származik, ezért Ő az anyag és a lélek is. A Kṛṣṇa-tudatban fejlett bhakta ezért nem a különbséget, hanem mindenben csupán Kṛṣṇát látja.

Megértve azt, hogy Kṛṣṇa az eredete a léleknek és az anyagnak is, a hatalmas anyagi megnyilvánulás szintén Kṛṣṇának tekinthető. A kétkarú, fuvoláján játszó Śyāmasundara viszont, aki kinyilvánította a kedvteléseit Vṛndāvanában, Maga az eredeti Istenség Legfelsőbb Személyisége.

20. VERS

त्रैविद्या मां सोमपाः पूतपापा
 यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गतिं प्रार्थयन्ते ।
 ते पुण्यमासाद्य सुरेन्द्रलोक-
 मश्नन्ति दिव्यान्दिवि देवभोगान् ॥२०॥

*trai-vidyā mām soma-pāḥ pūta-pāpā
 yajñair iṣṭvā svargatim prārthayante
 te puṇyam āsādy surendra-lokam
 aśnanti divyān divi deva-bhogān*

trai-vidyāḥ—a három *Veda* ismerői; *mām*—Engem; *soma-pāḥ*—a soma nektár fogyasztói; *pūta*—megtisztítva; *pāpāḥ*—bűnök; *yajñaiḥ*—áldozatok által; *iṣṭvā*—imádván; *svargatim*—a mennyei felsőbb bolygók elérése; *prārthayante*—imádkoznak; *te*—ők; *puṇyam*—erkölcsi tisztaság; *āsādyā*—élvezve; *surendra*—Indráé; *lokam*—bolygót; *aśnanti*—élveznek; *divyān*—mennyei; *divi*—a mennyben; *deva-bhogān*—a félistenek örömeit

FORDÍTÁS

Akik a felsőbb bolygókra vágyva a Vedákat tanulmányozzák, és a soma italt fogyasztják, azok közvetve imádnak Engem. Ők Indra bolygóján fognak megszületni, hogy isteni élvezetekben vegyenek részt.

MAGYARÁZAT

A *trai-vidyāḥ* a három *Veda* (*Sāma*, *Yajur* és *R̥k*) tanulmányozóira utal. Azt a bráhmanát, aki már áttanulmányozta a három *Vedát*, *tri-vedī*-nek hívják. Nagy tiszteletnek örvend az államban az, aki jártas ebben a tudásban. Sajnálatos módon sok olyan, a *Vedákat* tanulmányozó tudós is létezik, aki nem tudja, mi ennek a megismerésnek a végső célja. Ezért jelenti ki Kṛṣṇa ebben a versben, hogy Ő maga a *tri-vedik* végső célja. Az igazi *tri-vedik* Kṛṣṇa lótuszvirág lábainál keresnek menedéket, és tiszta, odaadó szolgálattal kedveskednek az Úrnak. Az odaadó szolgálat a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálásával kezdődik, de ezzel egyidejűleg mindig akarni is kell Kṛṣṇa igazi megértését. Sajnálatos módon a *Vedákat* kizárólag hivatalból tanulmányo-

zókat jobban érdeklik a különféle félistenek — mint például Indra, Candra stb. — számára végzett áldozatok. Igaz, hogy a különböző félistenek imádói megtisztulnak az anyagi természet szennyeződéseitől, de mivel ez csak részleges, ezért a lelki világ helyett a felsőbb, vagyis mennyei bolygókra (Maharlokára, Janalokára, Tapolokára stb.) jutnak. Ott élve az embernek több ezerszeresen nagyobb a lehetősége az érzékei kielégítésére, mint itt a Földön.

21. VERS

ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं
 क्षीणे पुण्ये मर्त्यालोकं विशन्ति ।
 एवं त्रयीधर्ममनुप्रपन्ना
 गतागतं कामकामा लभन्ते ॥२१॥

*te tam bhuktvā svarga-lokaṁ viśālaṁ
 kṣīṇe puṇye martya-lokaṁ viśanti
 evaṁ trayī-dharmam anuprapannā
 gatāgatam kāma-kāmā labhante*

te—ők; *tam*—azt; *bhuktvā*—élvezve; *svarga-lokaṁ*—a mennyei bolygók; *viśālam*—nagyértékű; *kṣīṇe*—kifogyván; *puṇye*—jámor tettekből; *martya-lokaṁ*—a halandók bolygójára (a Földre); *viśanti*—visszatérnek; *evam*—ily módon; *trayī*—a három (*Veda*); *dharmam*—doktrínát; *anuprapannāḥ*—követve; *gata-agaṭam*—születést és halált; *kāma-kāmāḥ*—érzékkielégítésre vágyva; *labhante*—elérnek

FORDÍTÁS

A mennyei érzéki öröömök élvezete után ismét visszatérnek a halandók bolygójára. Így a védikus elveket követve csupán röpke boldogsághoz jutottak.

MAGYARÁZAT

A felsőbb bolygókra jutó ember hosszabb életet élvez, és ott a körülmények is sokkal jobbak az érzékkielégítésre. Mindezek ellenére az ember ott nem maradhat örökre. Előző, jámbor tettei gyümölcsének elfogyasztása után ismét visszakerül a Földre.

A *Vedānta-sūtra* szerint az igazi tudás azt jelenti, hogy megértjük: Kṛṣṇa a forrása minden oknak (*janmādy asya yataḥ*; *V.s.* 1.1.2.). Aki nem érte el

a tudás e tökéletes szintjét, az sikertelen lesz az élet végső céljának elérésében, s így annak a körfolyamatnak válik alárendeltjévé, amely óriáskerékként hol felsőbb, hol ismét az alacsonyabb bolygókra juttatja az embert. Más szóval ez azt jelenti, hogy az odaadó szolgálat (és Kṛṣṇa megértése) nélkül az ember nem juthat el a lelki világba (ahonnan a visszatérésre nincsen már több esély), hanem ehelyett a születés és halál körforgásában vándorol az alsóbb és felsőbb bolygók között. Természetes, hogy az ember inkább a lelki világot választja, ahol örökkévaló, teljes tudásból és boldogságból álló életet élvezhet, és ahonnan sohasem fog visszatérni ebbe a szenvedésekkel teli, anyagi létbe.

22. VERS

अन्याश्रित्यन्तो मां ये जनाः पर्युपासते ।
तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥२२॥

*ananyāś cintayanto mām
ye janāḥ paryupāsate
teṣāṃ nityābhīyuktānām
yoga-kṣemam vahāmy aham*

ananyāḥ—minden más nélkül; *cintayantaḥ*—összpontosítva; *mām*—Rám; *ye*—akik; *janāḥ*—személyek; *paryupāsate*—helyesen imádnak; *teṣāṃ*—az övék; *nitya*—mindig; *abhīyuktānām*—rendületlen az odaadásban; *yoga-kṣemam*—szükségleteket; *vahāmi*—megadom; *aham*—Én

FORDÍTÁS

De akik odaadással imádnak Engem, transzcendentális Formámon meditálva, azoknak elhozom, amire szükségük van, s megőrzöm, amijük van.

MAGYARÁZAT

Aki képtelen akár egy pillanatra is a Kṛṣṇa-tudat nélkül élni, az mást sem csinál, mint Kṛṣṇára gondol napi huszonnégy órán át. Az ilyen bhakta mindig odaadó szolgálatot végez hallás, dicsőítés, emlékezés, imádkozás, imádás, az Úr lótuszvirág lábainak szolgálása, más szolgálatok végzése, barátság kialakítása révén, és azért, hogy mindennel meghódol Kṛṣṇa előtt. Ezek a tettek mind nagyon kedvezőek és lelki erővel teliek. Ezek teszik tökéletessé a bhaktát az önmegvalósításban. Azután egyetlen kívánsága,

hogy az Istenség Legfelsőbb Személyiségének társaságát elnyerje. Ezt hívják yogának. Az Úr kegye jóvoltából az ilyen bhakta sohasem tér vissza az anyagi életfeltételek közé. A *kṣema* szó Kṛṣṇa irgalmára utal. Ez segíti a bhaktát, hogy a yoga (összekapcsoló folyamat) segítségével Kṛṣṇa-tudatúvá válhasson. Ha ez megtörtént, vagyis ha a bhakta teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá vált, akkor az Úr megvédi őt attól, hogy visszaessen a szenvedésekkel teli, feltételekhez kötött életbe.

23. VERS

येऽप्यन्यदेवताभक्ता यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेऽपि मामेव कौन्तेय यजन्त्वविधिपूर्वकम् ॥२३॥

*ye'py anya-devatā-bhaktā
yajante śraddhayānvitāḥ
te'pi mām eva kaunteya
yajanty avidhi-pūrvakam*

ye—azok; *api*—is; *anya*—más; *devatā*—félistenek; *bhaktāḥ*—bhakták; *yajante*—imádnak; *śraddhaya-anvitāḥ*—hittel; *te*—ők; *api*—is; *mām*—Engem; *eva*—még; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *yajanti*—áldoznak; *avidhi-pūrvakam*—rossz módon

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, amit az ember a félisteneknek ajánl, igaz tudás nélkül teszi, hiszen valójában Engem illet az.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa mondja: „Bár közvetve Engem imádnak, mégis, a félistenek imádói kevésbé okos emberek.” Például, a fa gyökere helyett a leveleket és ágakat öntöző ember cselekedete hiányos tudásának, és az ajánlott folyamat elhanyagolásának tudható be. Hasonlóan, a test különféle tagjait oly módon kell energiával ellátni, hogy az ételt a gyomorba, nem pedig máshová juttatjuk. A félistenek különféle vezetői tisztségeket töltenek be a Legfelsőbb Úr államrendszerében. Az embernek végső soron az állam, nem pedig a különféle tisztviselők és igazgatók törvényeit kell követni. Hasonlóan, minden embernek kizárólag a Legfelsőbb Személyt kell imádnia. Ezzel automatikusan kedvében jár Kṛṣṇa különféle tisztségviselőinek és vezetőinek is. Az ilyen funkciót betöltő emberek az állam képviselői, megvesztegetésük

azonban jogellenes. Ez az *avidhi-pūrvakam* jelentése ebben a versben. Más szóval: Kṛṣṇa nem helyesli, ill. feleslegesnek tartja a félistenek imádását.

24. VERS

अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च ।
न तु मामभिजानन्ति तच्चेनातश्च्यवन्ति ते ॥२४॥

*aham hi sarva-yajñānām
bhoktā ca prabhur eva ca
na tu mām abhijānanti
tattvenātaś cyavanti te*

aham—Én; *hi*—biztosan; *sarva*—minden; *yajñānām*—áldozatnak; *bhoktā*—élvező; *ca*—és; *prabhur*—Úr; *eva*—is; *ca*—és; *na*—nem; *tu*—de; *mām*—Engem; *abhijānanti*—ismernek; *tattvena*—igazán; *ataḥ*—ezért; *cyavanti*—visszaesnek; *te*—ők

FORDÍTÁS

Én vagyok az egyetlen élvező, és az áldozat egyedüli célja. Visszaesnek azok, akik nem ismerik fel igazi, transzcendentális természetemet.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben érthetően kifejezésre jut, hogy bár a Védikus Irodalom sokféle yajña végrehajtását ajánlja, valójában azonban mindegyik a Legfelsőbb Úr kielégítésére való. *Yajña* Viṣṇu egyik neve. A *Bhagavad-gītā* Harmadik Fejezetének kilencedik verse világosan kijelenti, hogy az embernek csakis Yajña, vagyis Viṣṇu kielégítéséért kell dolgozni. A varṇāśramadharmaként ismert tökéletes emberi társadalom kimondottan úgy van felállítva, hogy Viṣṇu kielégítését szolgálja. Ezért mondja Kṛṣṇa ebben a versben: „Én vagyok a Legfelsőbb Úr, ezért Én élvezek minden áldozatot.” Azonban a kevésbé értelmes emberek nem tudják ezt, s az ideiglenes nyereség reményében a félisteneket imádják. Ezért nem érik el az élet végső célját, hanem az anyagi létben maradnak. Ha valakinek anyagi vágyai vannak, akkor jobb, ha a Legfelsőbb Személyhez imádkozik (bár ez nem tiszta odaadás), mert így vágyai teljesülni fognak.

25. VERS

यान्ति देवव्रता देवान्पितृन्यान्ति पितृव्रताः ।
 भूतानि यान्ति भूतेज्या यान्ति मद्याजिनोऽपि माम् ॥२५॥

yānti deva-vratā devān
pitṛn yānti pitṛ-vratāḥ
bhūtāni yānti bhūtejyā
yānti mad-yājino'pi mām

yānti—elérnek; *deva-vratāḥ*—a félistenek imádói; *devān*—a félistenekhez; *pitṛn*—az ősatyákhoz; *yānti*—mennek; *pitṛ-vratāḥ*—az ősatyák imádói; *bhūtāni*—a szellemekhez és kísértetekhez; *yānti*—mennek; *bhūtejyā*—a szellemek és kísértetek imádói; *yānti*—mennek; *mat*—Enyém; *yājinaḥ*—bhakták; *api*—is; *mām*—Hozzám

FORDÍTÁS

A félisteneket imádók a félistenek között fognak újraszületni, akik a szellemeket és hasonlókat imádják, azok közéjük születnek, az ősatyák imádói az ősatyákhoz jutnak, s akik Engem imádnak, azok Velem fognak élni.

MAGYARÁZAT

Ha valaki a Holdra, a Napra vagy bármelyik más bolygóra akar jutni, akkor könnyen elérheti célját, ha az ezzel kapcsolatban álló védikus előírásokat követi. Ezekről a *Vedák* gyümölcsöző cselekedetekkel foglalkozó részében találunk leírást, amit szaknyelven *darśa-paurṇamāsī*-nak ismernek. Ez a különféle felsőbb bolygókon lakozó félistenek sajtósága imádatát ajánlja. Hasonló módon lehet elérni a *pitā* bolygókat is, az ehhez ajánlott yajña végzésével. Az ember a sok szellembolygó valamelyikére is eljuthat, hogy ott *yakṣa*, *rakṣa* vagy *piśācā* legyen. A *piśācā* imádatot hívják varázslatnak vagy fekete mágiának. A fekete mágiát sokan üzik, és azt hiszik, hogy ez a lelki élethez tartozik, ám ezek a cselekedetek teljesen materialisták.

Az Istenség Legfelsőbb Személyiségét imádó tiszta bhakta biztosan a Vaikuṅṭha bolygókra vagy Kṛṣṇalokára jut. Ebből a fontos versből könnyű megérteni a következőt: ha a félistenek imádói elérhetik a mennyei felsőbb bolygókat, vagy ha a *pitā* imádója a *pitā* bolygókra jut, a fekete mágiát végzők pedig a szellembolygókra, akkor miért ne érhetné el a tiszta bhakta Viṣṇu vagy Kṛṣṇa bolygóját? Sajnálatos módon a legtöbb ember nem tud

Viṣṇu és Kṛṣṇa csodálatos bolygóiról, ezért még ha fejlett síkon is van, vissza fog esni. Az imperszonalisták is visszaesnek a brahmajyotiból. A Kṛṣṇa-tudat mozgalma ezért az egész emberi társadalmat informálja arról a csodálatos dologról, hogy csupán a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálásával az ember tökéletessé teheti életét, és visszatérhet az őshazába, vissza az Istenséghez.

26. VERS

पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति ।
तदहं भक्त्युपहृतमश्रामि प्रयतात्मनः ॥२६॥

*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam
yo me bhaktyā prayacchati
tat ahaṁ bhakti-upahr̥tam
aśnāmi prayatātmanaḥ*

patraṁ—levelet; *puṣpaṁ*—virágot; *phalam*—gyümölcsöt; *toyam*—vizet; *yaḥ*—bárki; *me*—Nekem; *bhaktyā*—odaadással; *prayacchati*—felajánl; *tat*—azt; *ahaṁ*—Én; *bhakti-upahr̥tam*—odaadással ajánlott; *aśnāmi*—elfogadom; *prayata-ātmanaḥ*—a tiszta tudatúét

FORDÍTÁS

Ha valaki szeretettel és áhitattal áldoz Nekem egy levelet, virágot, gyümölcsöt vagy egy kis vizet, Én elfogadom azt.

MAGYARÁZAT

Itt Śrī Kṛṣṇa felfedi, hogy miféle áldozatot kíván (miután kijelentette, hogy Ő az egyedüli élvező, az elsődleges Úr és minden áldozati ajánlás igazi célja). Ha valaki odaadóan akarja szolgálni a Legfelsőbbet, hogy megtisztuljon, és elérje az élet végső célját (az Isten iránti transzcendentális szeretetet és szolgálatot), akkor a végére kell járnia annak, hogy mit kíván tőle az Úr. Aki szereti Kṛṣṇát, az mindent megad Neki, bármit is kívánjon, és elkerüli az olyan dolgok felajánlását, melyeket Kṛṣṇa nem óhajt. Így érthető, hogy húst, halat és tojást nem szabad felajánlani Kṛṣṇának. Ha kívánt volna ilyeneket, akkor ezt mondta volna. Ehelyett azonban világosan

azt kéri, hogy levelet, gyümölcsöt, virágot és vizet adjunk Neki, mert ezeket szívesen elfogadja. Tehát elutasítja a húst, a halat és a tojást. Śrī Kṛṣṇa a zöldségeket, gabona-, gyümölcs- és tejféléket valamint a vizet írja elő az emberek számára helyes ételként. Ezen kívül semmi mást nem ajánlhatunk fel Öneki. Ha tehát a felsoroltakon kívül más ételt akarunk feláldozni Neki, akkor nem mondhatjuk azt, hogy szeretettel és odaadással szolgáljuk Kṛṣṇát.

A Harmadik Fejezet tizenharmadik versében Śrī Kṛṣṇa megmagyarázza, hogy akik fejlődni kívánnak a lelki életben, és meg szeretnének szabadulni az anyagai kötelekektől, azok számára kizárólag az áldozat megtisztított maradékai jelentik a helyénvaló ételt. Ugyanez a vers hozzáteszi, hogy csak bünt esznek azok, akik nem ajánlják fel ételüket Istennek. Más szóval minden falattal egyre mélyebbre süllyednek az anyagi természet mocsarába. Ha azonban valaki egyszerű, de finom vegetáriánus ételt főz, amit leborulva felajánl Śrī Kṛṣṇa képe vagy Mūrtija előtt, kérve Őt, hogy fogadja el a szerény ajánlatot, akkor ez segíti a lelki életbeli gyors fejlődésében, a test megtisztításában, és olyan finom agyszövetek teremtésében, melyek tiszta gondolkodást eredményeznek. A legfontosabb a felajánlás szeretetteljes végzése. Kṛṣṇa minden birtokosa, ezért Öneki nincs szüksége ételre, ám mégis elfogadja a felajánlást az olyan személytől, aki ily módon akar a kedvében járni. Az étel készítésében, tálalásában és felajánlásában tehát a Kṛṣṇa iránti szeretet játsza a legnagyobb szerepet.

Az imperszonalista filozófusok, akik azt állítják, hogy az Abszolút Igazság érzékszervek nélküli, nem tudják felfogni a *Bhagavad-gītā* e versét. Számukra ez metaforának tűnik vagy pedig Kṛṣṇának, a *Bhagavad-gītā* elbeszélőjének világi jellemét bizonyítja. Az igazság azonban az, hogy Kṛṣṇának, a Legfelsőbb Istenségnek vannak érzékszervei, melyek mindegyike képes a többi feladatát is elvégezni. Ezt kell érteni az alatt, hogy Kṛṣṇa abszolút. Őt nem lehetne minden tekintetben tökéletesnek tekinteni, ha nem rendelkezne érzékszervekkel. Śrī Kṛṣṇa a Hetedik Fejezetben megmagyarázta: Ő termékenyíti meg élőlényekkel az anyagi természetet. Ez rápillantással történik. Tehát vannak érzékszervei, melyek helyettesíthetik egymást. Ebben az esetben Kṛṣṇa hallja, amint a bhakta szeretetteljes szavakkal felajánlja ételét Öneki, s ez a hallás *teljesen* azonos az Ő ételízlelésével és evésével. Ennek a lényeges pontnak nagy nyomatékot kell adni: mivel Ő abszolút, ezért hallása teljesen azonos evésével és ízlelésével. Egyedül az a bhakta értheti meg, hogy a Legfelsőbb Abszolút Igazság képes ételt fogyasztani és élvezni, aki Kṛṣṇát külön értelmezés nélkül, olyannak fogadja el, amilyenek Ő leírja Magát.

27. VERS

यत्करोषि यदभ्रासि यज्जुहोषि ददासि यत् ।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम् ॥२७॥

*yat karoṣi yad aśnāsi
yaj juhoṣi dadāsi yat
yat tapasyasi kaunteya
tat kuruṣva mad arpaṇam*

yat—amit; *karoṣi*—teszel; *yat*—bármit; *aśnāsi*—eszel; *yat*—bármit; *juhoṣi*—áldozol; *dadāsi*—elajándékozol; *yat*—bármit; *yat*—bármit; *tapasyasi*—vezekelsz; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *tat*—azt; *kuruṣva*—tedd; *mat*—Nekem; *arpaṇam*—felajánlás

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, ajánld fel Nekem mindazt, amit cselekszel, eszel, elajándékozol, valamennyi vezekléssel együtt!

MAGYARÁZAT

Láthatjuk, mindenkinek oly módon kell alakítania életét, hogy Kṛṣṇát soha, semmilyen körülmények között se felejtse el. Az egészséges test és szellem fenntartása érdekében mindenkinek dolgoznia kell, de Kṛṣṇa ebben a versben azt ajánlja, hogy Őerte dolgozzunk. Aki élni akar, annak ennie kell, tehát az evés is fontos, ám vigyáznunk kell arra, hogy csupán a Kṛṣṇának ajánlott étel maradékait fogyasszuk. Minden embernek végeznie kell valamiféle vallásos rituációt, ezért Kṛṣṇa azt ajánlja, ezt az Ő érdekében tegyék. Kṛṣṇa rituális imádatát hívják *arcaná*-nak, vagyis Mūrti-imádatnak. Hasonlóan, mindenkiben van hajlam az adományozásra, ezért Kṛṣṇa azt mondja: „Add azt Nekem”. Ez azt jelenti, hogy minden összegyűlt többletpénzt a Kṛṣṇa-tudat mozgalmának terjesztésére kell felhasználni. Manapság az emberek egyre jobban érdeklődnek a különféle meditációs folyamatok iránt (melyeknek végzése nem praktikus ebben a korszakban), ám ha valaki napi huszonnégy órán át meditál Kṛṣṇán a japázás, vagyis a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálása által, az minden kétséget kizárva a legnagyobb yogi, ahogyan a *Bhagavad-gītā* Hatodik Fejezetének utolsó verse írja.

28. VERS

शुभाशुभफलैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबन्धनैः ।
संन्यासयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि ॥२८॥

*śubhāśubha-phalair evam
mokṣyase karma-bandhanaiḥ
sannyāsa-yoga-yuktātmā
vimukto mām upaiṣyasi*

śubha—jó; *aśubha*—rossz; *phalaiḥ*—eredmények; *evam*—ily módon; *mokṣyase*—megszabadulsz; *karma*—tett; *bandhanaiḥ*—kötelékektől; *sannyāsa*—lemondás; *yoga*—yoga; *yukta-ātmā*—rögzített elmével; *vimuktaḥ*—felszabadulást; *mām*—Hozzám; *upaiṣyasi*—el fogsz jutni

FORDÍTÁS

Ily módon megszabadulsz a jó és a rossz cselekedetek összes visszahatásától, s a lemondás ezen elvével felszabadulsz, és eljutsz Hozzám.

MAGYARÁZAT

Aki felsőbb vezetés alatt a Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, azt *yuktá*-nak, lemondását pedig szaknyelven *yukta-vairāgyá*-nak nevezik. Ezt Rūpa Gosvāmī a következőképpen magyarázta meg: amíg az anyagi világban vagyunk, addig cselekednünk kell; ettől nem tudunk elállni. Ha viszont munkánk gyümölcseit Kṛṣṇának adjuk, akkor ezt *yukta-vairāgyá*-nak hívják. Ez az igazi lemondás. Az ilyen tettek megtisztítják az elme tükrét, s amint a cselekvő fokozatosan fejlődik a leki megvalósításban, úgy végül teljesen meghódol az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt. Testének elhagyása után ezért felszabadul, ez azonban nem jelenti azt, hogy eggyé válik a brahmajyotival, hanem Isten lelki bolygójára jut. Ezt érthetően kifejezi ez a vers: „Hozzám jön” (*mām upaiṣyasi*). Az ilyen bhakta tehát visszatér az őshazába, vissza az Istenséghez. A felszabadulásnak ötféle változata van¹, és vers szerint aki egész életében az Úr Kṛṣṇa vezetése alatt

- 1.) 1. *sāyujya* — a Brahmannel való eggyéválás,
2. *sārṣṭī* — az Úréval egyenlő fenség,
3. *sārūpya* — az Úréhoz hasonló lelki test,
4. *sāmeṣya* — Isten személyes társaságának és,
5. *sālokya* — a lelki bolygók elérése.

élt, az annyit fejlődött, hogy teste elhagyása után visszatérhet Istenhez, és közvetlen társaságában szolgálhatja Őt.

Igazi sannyásnak azt nevezik, akinek nincs más érdeke, mint életét Isten szolgálatának szentelni. Az ilyen személy magát Kṛṣṇa örökkévaló szolgájának, az Ő legfelsőbb akaratától függőnek tekinti mindig. Ezért, bármit is tegyen, azt Kṛṣṇa javáért, az Ő szolgálatában cselekszi. Nem tanúsít nagyobb figyelmet a *Vedákban* említett gyümölcsöző cselekedeteknek, vagy az ott leírt kötelességek végrehajtásának. A közönséges emberek számára kötelező a *Vedákban* előírt kötelességek végrehajtása, s ezeket a magát teljesen Isten szolgálatának szentelt tiszta bhakta sem töri meg, még ha ez úgy is tűnik néha.

A hiteles Vaiṣṇava források ezért a tanítják, hogy még a legokosabb ember sem képes megérteni a tiszta bhakta terveit és tetteit (*vaiṣṇavera kriyā mudrā vijñe nā bujhayā*). Aki ily módon mindig Kṛṣṇa szolgálatával foglalja le magát, és állandóan azon medítál, hogyan fokozza ezt, arra úgy kell tekinteni, mint aki mentes minden anyagi szennyeződéstől most és a jövőben egyaránt. Visszatérése az őshazába, vissza az Istenséghez garantált. Kṛṣṇához hasonlóan őt sem érheti semmilyen anyagi kritika.

29. VERS

समोऽहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योऽस्ति न प्रियः ।
ये भजन्ति तु मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहम् ॥२९॥

*samo'ham sarva-bhūteṣu
na me dveṣyo'sti na priyaḥ
ye bhajanti tu mām bhaktyā
mayi te teṣu cāpy aham*

samaḥ—egyenlő; *aham*—Én; *sarva-bhūteṣu*—minden élőlényvel szemben; *na*—senki; *me*—Nekem; *dveṣyaḥ*—gyűlölt; *asti*—van; *na*—sem; *priyaḥ*—kedves; *ye*—akik; *bhajanti*—transzcendentális szolgálatot végeznek; *tu*—mégis; *mām*—Nekem; *bhaktyā*—odaadással; *mayi*—Számomra; *te*—ők; *teṣu*—bennük; *ca*—is; *api*—bizonyára; *aham*—Én

FORDÍTÁS

Én mindenkivel szemben egyenlő vagyok: senkire sem irigykedem, és olyan sincs, akivel pártoskodnék. De aki odaadással szolgál Engem, az Bennem van, a barátja vagyok, s Nekem is barátom ő.

MAGYARÁZAT

Most felmerülhet az a kérdés, hogy ha Kṛṣṇa egyenlő mindenkivel szemben, és senkit sem tekint külön barátjának, akkor miért mutat megkülönböztetett érdeklődést azon bhakták iránt, akik mindig az Ő transzcendentális szolgálatában élnek? Ez azonban nem részrehajlás, hanem magától értetődő és természetes. Az anyagi világban is láthatjuk, hogy a mindenkivel szemben jószándékú ember is külön érdeklődést mutat gyermekei iránt. Az Úr minden élőlényt (bármilyen testben is legyenek) saját fiainak tekint, ezért mindenkit bőségesen ellát életszükségleti dolgokkal. Ő a felhőhöz hasonlítható, ami megkülönböztetés nélkül mindent, sziklát, földet és tengert is megöntöz. De Kṛṣṇa a bhaktáival szemben mégis külön figyelmet tanúsít. Mégpedig azokkal, akik mindig tudatosak Róla, s ezért természetfölötti módon „Kṛṣṇában vannak” — miként ez a vers írja. Maga a Kṛṣṇa-tudat is arra utal, hogy akiknek ilyen a tudatuk, azok igazi transzcendentalistákként Őbenne is vannak. Az Úr félreérthetetlenül mondja: „Bennem vannak” (*mayi te*). Ennek eredményeképp természetes, hogy Kṛṣṇa is bennük van. A fenti vers szerint ez a viszony kölcsönös (*asti na priyaḥ ye bhajanti*). Másutt azt mondja Isten: „Mindenkinek úgy viselem gondját, amilyen mértékben átadja magát Énnekem” (*Bg. 4.11.*). Ez a transzcendentális, kölcsönös viszony azért létezik, mert Kṛṣṇa és a bhaktája is tudatos. Az aranygyűrűbe foglalt gyémánt nagyon szépen mutat. Ez a kombináció a gyémánt, de ugyanakkor az arany tündöklésén is emel. Kṛṣṇa és az élőlények is örökké ragyogóak, de egy gyönyörű párosítással az Úr gyémánthoz, az Őt szolgálni hajlamos élőlények pedig az aranyhoz hasonlíthatók.

Bhaktáknak azokat az élőlényeket hívjuk, akik megőrizték, vagy visszanyerték tiszta természetüket. A Legfelsőbb Urat annyira megörvendeztetni bhaktái szeretete, hogy viszonzásul az ő szolgájukká (bhaktájukká) válik. Perszonalista (személyes) filozófia csak az Úr és bhaktái közötti kölcsönös viszony jelenlétekor létezik. Az imperszonalista filozófia tagadja a Legfelsőbb Személy és az élőlény közötti kölcsönös viszonyt, míg a perszonalista filozófiában ez tény és való.

Istent gyakran hasonlítják kívánságfához, amitől bárki bármit kérhet és kaphat. Ez a vers azonban még többet mond erről, amikor azt írja, hogy Kṛṣṇa részrehajló a bhaktáival szemben, ami az irántuk kimutatott különleges kegyének tudható be. Isten ilyen viszonzását azonban nem szabad a karma törvényének felfogni. Ez ahhoz a transzcendentális természethez tartozik, ami Istent és bhaktáit jellemzi. Az Ő odaadó szolgálása nem az anyagi, hanem a lelki világ része, ahol örökkévalóság, lelki gyönyör és teljes tudás uralkodik.

30. VERS

अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्यभाक् ।
साधुरेव स मन्तव्यः सम्यग्व्यवसितो हि सः ॥३०॥

*api cet sudurācāro
bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ
samyag vyavasito hi saḥ*

api—annak ellenére; *cet*—habár; *sudurācārah*—a legszörnyűbb tetteket végrehajtó; *bhajate*—odaadó szolgálatot végez; *mām*—Irántam; *ananya-bhāk*—eltérés nélkül; *sādhur*—szent; *eva*—bizonyára; *saḥ*—ő; *mantavyaḥ*—tekintendő; *samyak*—teljesen; *vyavasitaḥ*—helyezkedik; *hi*—bizonyára; *saḥ*—ő

FORDÍTÁS

Még ha valaki a legszörnyűbb tettet is követi el, ha odaadó szolgálatot végez, szentnek kell tekinteni, mert a helyes utat járja.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben a *sudurācārah* szó nagy jelentőségű, ezért helyesen kell megérteni. Az anyagi világban tartózkodó élőlény kétféle tettet hajt végre: az egyik feltételes, a másik pedig természete szerinti. Az előbbieket a feltételekhez kötött étellel kapcsolatosak, amelyeket a test védelme vagy a társadalmi törvények követésének érdekében kell végrehajtani. Ezek a cselekedetek a bhaktákat is érintik. Ezenkívül a lelki természetéről tudva tudó élőlénynek, aki Kṛṣṇa-tudatban, vagyis Isten odaadó szolgálatában él, más, transzcendentális tettekkel is kell foglalkoznia. Ezeket eredeti, lelki természete szerint végzi, s ezért (szaknyelven) ezt odaadó szolgálatnak hívják. A feltételekhez kötött létállapotban az odaadó, és a testtel kapcsolatos feltételes szolgálat egyidejűleg történik. Ugyanakkor néha ezek a tettek teljes ellentétben állhatnak egymással. Amennyire csak lehet, a bhakta nagyon óvatos, hogy ne tegyen semmi olyat, ami felborítaná ezt az egységet. Tudja: munkája olyan arányban válik tökéletessé, amilyen arányban megvalósítja a Kṛṣṇa-tudatot.

Néha azonban azt tapasztaljuk, hogy egy Kṛṣṇa-tudatú olyan tettet hajt végre, amit a társadalom vagy politika nagyon förtelmesnek könyvel el. Az ilyen ideiglenes visszaesés azonban nem fosztja meg őt tulajdonságaitól, nem semmisíti meg addigi eredményeit. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint, ha egy

személy visszaesik, de továbbra is szívvel-lélekkel résztvesz a Legfelsőbb Úr transzcendentális szolgálatában, azt a szívben jelenlevő Isten megtisztítja és megbocsátja szörnyű tettét. Az anyagi szennyeződés annyira erős, hogy néha még a teljesen az Úr szolgálatában élő yogi is megtévelyedik. A Kṛṣṇa-tudat azonban olyannyira hatásos, hogy az ilyen ideiglenes visszaesést azonnal kijavítja. Az odaadó szolgálat folyamata ezért mindig sikeres. Az ideális útról véletlenül lelépő bhaktát senkinek sem szabad kigúnyolnia, mert a következő vers megmagyarázza, hogy az ilyen ideiglenes visszaesés megszűnik, mihelyt a bhakta teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá válik.

Ezért a Kṛṣṇa-tudatban élő embert, aki nagy igyekezettel végzi a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare mantra vibrálását, transzcendentális helyzetűnek kell tekinteni, még ha véletlenül és akaratlanul le is tért az útról. A vers kihangsúlyozza: „Az ilyen személy szent” (*sādhur eva*). Ez figyelmezteti az abhaktákat, hogy nem szabad kigúnyolniuk a véletlen folytán visszaesett bhaktát, hanem továbbra is szentnek kell tekinteni őt. A *mantavyaḥ* szó még nyomatékosabb. Ha valaki nem tartja be ezt a szabályt, és kigúnyolja őt ideiglenes visszaeséséért, az megszegi a Legfelsőbb Úr parancsát. Az egyetlen tulajdonság, amely által a bhakta alkalmasnak bizonyul: a rendíthetetlenül és kiválóan végzett odaadó szolgálat.

A Holdon látható folt nem gátolja a holdfényt. Hasonlóan, a szent jellem útjáról véletlenül letért bhaktát sem teszi vétke förtelmessé.

Ugyanakkor nem szabad azt hinnünk, hogy a transzcendentális, odaadó szolgálatot végző bhaktának szabad mindenféle förtelmes módon cselekednie. Ez a vers csak a véletlen esetekre utal, melyek az anyagi kötelek erős hatására történtek. Az odaadó szolgálat többé-kevésbé hadüzenetet jelent az illuzórikus energia ellen. A véletlen visszaesések számbajöhetnek mindaddig, amíg az ember nem eléggé erélyes, hogy sikeresen megküzdjön az illuzórikus energiával. Ha kellő erőt szerzett, akkor többé nem kényszerül a visszaesésre, miként az előzőekben ezt már megmagyaráztuk. Senkinek sem szabad fölhasználnia ezt a verset arra, hogy mindenféle buta dolgot csináljon, s ugyanakkor bhaktának higgye magát. Ha az odaadó szolgálat által nem javít karakterén, akkor érthető módon nem éppen nevezhető fejlett bhaktának.

31. VERS

क्षिप्रं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्तिं निगच्छति ।
कौन्तेय प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति ॥३१॥

*kṣīpraṁ bhavati dharmātmā
śāśvac-chāntim nigacchati
kaunteya pratijānīhi
na me bhaktaḥ praṇaśyati*

kṣīpraṁ—hamarosan; *bhavati*—lesz; *dharmātmā*—erényes; *śāśvat-śāntim*—maradandó békét; *nigacchati*—elér; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *pratijānīhi*—hirdesd jogasan; *na*—sohasem; *me*—Enyém; *bhaktaḥ*—a bhakta; *praṇaśyati*—megsemmisül

FORDÍTÁS

Hamarosan tisztességgé válik, és maradandó békét ér el. Óh, Kaunteya, hirdesd bátran, az Én hívem nem vész el soha!

MAGYARÁZAT

Ezt sem szabad félreérteni. A Hetedik Fejezetben azt mondja Śrī Kṛṣṇa, hogy a förtelmes tetteket végző nem lehet bhakta, aki pedig nem bhakta, annak nincsenek jótulajdonságai. Felmerül tehát az igazságos kérdés, hogy a véletlenül, vagy akaratlanul förtelmes tetteket végző miképp lehet tiszta bhakta? A *Bhagavad-gītā* Hetedik Fejezete, valamint a *Śrīmad-Bhāgavatam* is kijelenti: a bűnös tettek elkövetői, akik sohasem fognak hozzá az odaadó szolgálathoz, nem rendelkeznek jótulajdonságokkal. Az odaadó szolgálat kilencféle tétével a bhakta megtisztítja szívét minden anyagi szennyeződéstől. A szívébe zárja az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, s ezáltal természetesen minden bűntől megtisztul. Természete folttalanná válik azáltal, hogy állandóan a Legfelsőbb Úrra gondol. A *Vedák* bizonyos szabályokat, valamilyen rituáció végrehajtását írják elő a fejlett síkról visszaesett embernek. A bhakta számára azonban nem szükségesek az ilyen tisztító folyamatok, mert azok már a szívében vannak, miután állandóan emlékezik az Istenség Legfelsőbb Személyiségére. Ezért kell a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare mantrát folytonosan, megállás nélkül vibrálni. Ez meg fogja védeni a bhaktát minden alkalmi visszaeséstől, s így tartósan mentes marad az anyagi fertőzésektől.

32. VERS

मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः ।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां गतिं ॥३२॥

*mām hi pārtha vyapāśritya
ye'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā śūdrās
te'pi yānti parām gatim*

mām—Nálam; *hi*—bizonyára; *pārtha*—óh, Pṛthā; *vyapāśritya*—védelmet keresve; *ye*—bárki; *api*—is; *syuḥ*—lesz; *pāpa-yonayaḥ*—alsóbbrendű család szülöttjei; *striyaḥ*—nők; *vaiśyāḥ*—kereskedők; *tathā*—is; *śūdrāḥ*—sudrák; *te*—ők; *api*—még; *yānti*—mennek; *parām*—legfelsőbb; *gatim*—rendeltetési hely

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, legyen az bárki: nő, kereskedő, vagy alacsony család szülötte, ha oltalmat keres Nálam, elérheti a legfelsőbb rendeltetési helyet.

MAGYARÁZAT

Itt világosan kijelenti a Legfelsőbb Úr, hogy az odaadó szolgálatban nincsen különbség az emberek között. Materialista életfelfogással szemléelve vannak alacsonyrendű és magasabbrendű emberek, ám Kṛṣṇa transzcendentális odaadó szolgálatában élők között nincsen ilyen különbség. Mindenki alkalmas a végső cél elérésére. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint még a *caṇḍalākként* (kutyaevökként) ismert legalacsonyabbrendű emberek is fejlődhetnek a tiszta bhaktákkal való társulás és a helyes vezetés által. Ehhez viszont szükséges, hogy menedéket keressenek a tiszta bhaktánál. Az odaadó szolgálatnak és a tiszta bhakták vezetésének tehát olyan hatásos lelki ereje van, hogy bárki számára lehetővé teszi Kṛṣṇa szolgálatát, tekintet nélkül arra, hogy az illető az emberek melyik csoportjához tartozik. A tiszta bhakta vezetése alatt a legegyszerűbb ember is megtisztulhat.

Az embereket az anyagi természet különféle kötőerői szerint négy csoportra osztják: brāhmaṇák (a jóság minőségében levők), kṣatriyák (a szenvedély minőségében levő adminisztrátorok), vaiśyák (a szenvedély és tudatlanság kötőerejében levő kereskedők) és śūdrák (a tudatlanság kötőerejében élő dolgozók). Az ennél alacsonyabb fokon levő embereket *candalák*-nak nevezik, akik bűnös családokban születnek. A felsőbb osztályok általában kerülnek az ilyenek társaságát. Az odaadó szolgálat és a Legfelsőbb Úr tiszta bhaktájával való társulás azonban olyannyira hatásos, hogy általuk az alacsonyabbrendű osztályok is elérhetik az élet legvégső célját. Ez csak akkor lehetséges, ha az ember Kṛṣṇánál keres menedéket. Ha valaki teljesen alárendeli magát Öneki, akkor sokkal fejlettebbé válhat, mint a nagy jñānik és yogik.

33. VERS

किं पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा ।
अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम् ॥३३॥

*kim punar brāhmaṇāḥ puṇyā
bhaktā rājarṣayas tathā
anityam asukham lokam
imam prāpya bhajasva mām*

kim—mennyire; *punaḥ*—megint; *brāhmaṇāḥ*—a brāhmaṇák; *puṇyāḥ*—tisztességesek; *bhaktāḥ*—a bhakták; *rājarṣayaḥ*—a szent királyok; *tathā*—is; *anityam*—ideiglenes; *asukham*—boldogtalan; *lokam*—bolygók; *imam*—ezt; *prāpya*—nyerve; *bhajasva*—szerető szolgálatot végezve; *mām*—Irántam

FORDÍTÁS

Akkor hát mennyivel jobbak a brāhmaṇák, az igazak, a bhakták és a szent királyok! Ők ebben az ideiglenes és nyomorúságos világban szeretettel szolgálnak Engem.

MAGYARÁZAT

Ebben a világban az embereknek különféle osztályai léteznek, ám egyikük sem lehet boldog az anyagi létben. Ezt világosan kifejezi a fenti vers: *anitya asukham lokam*. Ez a világ ideiglenes, szenvedésekkel teli, ezért egyetlen józan úriember sem találja lakhatónak. Néhány filozófus, különösen a kevésbé ismertek, azt mondják, hogy ez a világ hamis, a *Bhagavad-gītában* azonban Maga az Istenség Legfelsőbb Személyisége juttatja tudtunkra, hogy a világ nem hamis, hanem ideiglenes és szenvedésekkel teli. A kettő nem ugyanaz. Ez a világ átmeneti, de létezik egy másik világ is, amely örökkévaló. Ez a szenvedések világa, de a másik örökkévaló és gyönyörteli.

Arjuna szent királyi család szülöttje volt. Őt is felszólítja Isten: „Fogj az Én odaadó szolgálatomba és térj haza minél előbb, vissza az Istenséghez!” Senkinek sem szabadna ebben az ideiglenes, szenvedésekkel teli világban maradnia. Mindenkinnek menedéket kellene keresnie az Istenség Legfelsőbb Személyiségénél az örök boldogság elérése miatt. Kṛṣṇa odaadó szolgálata az egyetlen folyamat, amely által az emberek különböző osztályainak minden problémája megoldódhat. Ezért mindenkinek Kṛṣṇa-tudatúvá kellene válnia, hogy életét tökéletessé formálhassa.

34. VERS

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
 मामेवैष्यसि युक्त्वैवमात्मानं मत्परायणः ॥ ३४ ॥

*man-manā bhava mad-bhakto
 mad-yāji mām namaskuru
 mām evaiṣyasi yuktvaivam
 ātmānam mat-parāyaṇaḥ*

mat-manāḥ—gondolj mindig Rám; *bhava*—legyél; *mat*—Enyém; *bhaktaḥ*—bhaktám; *mat*—Enyém; *yāji*—imádó; *mām*—Nekem; *nama-skuru*—ajánld tiszteletedet; *mām*—Bennem; *eva*—teljesen; *eṣyasi*—legyél; *yuktvá evam*—elmélyülve; *ātmānam*—lelked; *mat-parāyaṇaḥ*—Nekem átván

FORDÍTÁS

Elmédben gondolj mindig Rám, légy bhaktám, ajánld hódolatodat Nekem, és imádj Engem! A Bennem való teljes elmélyüléssel biztosan eljutsz Hozzám.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan utal arra, hogy egyedül a Kṛṣṇa-tudat által lehet megszabadulni a fertőzött anyagi világ karmai közül. Néha a *Bhagavad-gītā* lelkiismeretlen magyarázói eltorzítják e vers világos mondanivalóját, miszerint Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét kell szeretettel szolgálni. Ezek a magyarázók sajnálatos módon eltérítik az olvasók figyelmét valami másra, ami egyáltalán nem fontos. Ezek a lelkiismeretlen emberek nem tudják, hogy nincsen különbség Kṛṣṇa elméje és Maga Kṛṣṇa között. Ő nem egy közönséges ember, hanem Maga az Abszolút Igazság. Teste, elméje és Ő Maga mind egy és abszolút. Az *Anubhāṣya* című művében Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī a *Caitanya-caritāmṛta Ādi-līlāja* Ötödik Fejezetének 41-48. versét magyarázva a *Kūrma Purānā*-ból idéz: „A Legfelsőbb Úr (Kṛṣṇa) teste és lelke között nincsen különbség” (*deha-dehi-vibhedo 'yam neṣvare vidyate kvacit*). A nem hiteles magyarázók azonban nem ismerik ezt a Kṛṣṇáról szóló tudományt, s így elhatárolták az Ő személyét testétől és elméjétől. A Kṛṣṇa-tudományról mit sem tudó személyek így, az emberek félrevezetésével jutnak pénzhez.

Vannak olyan démonok is, mint például Devakī fivére, Kamsa király, aki szintén Kṛṣṇára gondolt mindig, de merő irigységből. Kamsa királynak szakadatlanul Kṛṣṇán jártak a gondolatai, ám ellenségének vélte Őt. Állandóan attól tartott, hogy Kṛṣṇa jön és megöli. Az efféle meditálás nem segít. Az embernek odaadó szeretettel kell gondolnia Kṛṣṇára; ez az igazi bhakti. Művelje folytatólagosan a Kṛṣṇáról szóló tudást. „Miképpen történik ez?” — kérdezi valaki. A válasz: hiteles lelki tanítómestertől kell tanulnunk. Meddő próbálkozás, ha Kṛṣṇát helytelen, megbízhatatlan forrás által akarjuk megérteni. Ha valaki bhakta akar lenni, akkor sokat segít, ha helyes módon, a hiteles források tanítása szerint beszél Kṛṣṇáról: Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, az Ő teste nem anyagi, hanem örökkévaló, teljes tudással és boldogsággal teli.

Az ember tehát foglalja le gondolatait Kṛṣṇa elsődleges, örökkévaló formájával, és fogjon az Ő imádatába azzal a szívből jövő meggyőződéssel, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Indiában sok százezer templom van, ahol Kṛṣṇát szolgálják odaadással. A templomi imádat magába foglalja az ember Kṛṣṇának kifejezett tiszteletét és hódolatát; vagyis az embernek meg kell hajtania fejét a Mūrtil előtt, és elméjét, testét, tetteit, azaz mindenét Kṛṣṇa szolgálatába kell állítania. Ez hozzásegíti ahhoz, hogy eltérés nélkül, teljesen elmélyüljön Kṛṣṇában, és eljuthasson Kṛṣṇalokára. Nem szabad, hogy a lelkiismeretlen magyarázók tévútra vezessenek bennünket. Rendületlenül kell végezni az odaadó szolgálat kilenc folyamatát, amely a hallással és ismétléssel (vibrálással) kezdődik. A tiszta odaadó szolgálat az emberi társadalom legtokéletesebb vívmánya.

Összefoglalva: a *Bhagavad-gītā* Hetedik és Nyolcadik Fejezetében a tudás yogájától, a misztikus yogától és a gyümölcsöző cselekedetektől különálló, Kṛṣṇa tiszta odaadó szolgálatáról volt szó. Akik még nem tisztultak meg teljesen, azok vonzódnak Kṛṣṇa különféle aspektusaihoz, például a személytelen brahmajyotihoz és a lokalizált Paramátmához, de a tiszta bhakta közvetlenül a Legfelsőbb Úr szolgálatába fog.

Az egyik Kṛṣṇáról szóló gyönyörű vers szerint a félistenek imádatával foglalkozó személy a legbutább, s ő sohasem juthat a legnagyobb ajándékhoz, Kṛṣṇához. Néha, fejlődése elején a bhakta visszaeshet az elért színvonalról, de még akkor is felsőbbrendűnek kell tekinteni őt a többi filozófusnál és yoginál. A mindig Kṛṣṇa-tudatban cselekvőről tudnunk kell, hogy ő a tökéletes szent. Véletlenszerű világi tettei lemaradnak, és kétségtelenül hamarosan eléri a teljes tökéletességet. Valójában a tiszta bhaktáknak nincsen esélyük a visszaesésre, mert a Legfelsőbb Istenség személyesen gondoskodik róluk. Az okos embernek ezért azonnal el kell

kezdenie a Kṛṣṇa-tudat folyamatát, hogy ily módon boldog életet éljen ebben az anyagi világban, és végül megkapja a legcsodálatosabb ajándékot — Kṛṣṇát.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā kilencedik fejezetéhez, melynek címe: A legbizalmasabb tudás.

TIZEDIK FEJEZET

Az Abszolút fensége

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

भूय एव महाबाहो ऋणु मे परमं वचः ।

यत्तेऽहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥ १ ॥

*śrī bhagavān uvāca
bhūya eva mahā-bāho
śṛṇu me paramaṁ vacaḥ
yat te'haṁ prīyamāṇāya
vakṣyāmi hita-kāmyayā*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *bhūyaḥ*—ismét; *eva*—bizonyára; *mahā-bāho*—óh, erőskarú; *śṛṇu*—halld hát; *me*—Enyém; *paramaṁ*—legfelsőbb; *vacaḥ*—információ; *yat*—amit; *te*—neked; *ahaṁ*—Én; *prīyamāṇāya*—úgy tekintek rád, mint aki kedves Nekem; *vakṣyāmi*—el fogom mondani; *hita-kāmyayā*—a te érdekedben

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Úr szólt:

Óh, kedves barátom, erőskarú Arjuna, figyelj ismét abszolút szavamra, melyeket a te érdekedben szólok; s melyek megörvendeztetnek majd.

MAGYARÁZAT

Parásara Muni eképpen magyarázta meg a *paramam* szót: *paramam*-nak, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségének azt lehet nevezni, aki teljességében rendelkezik a hat fenséges tulajdonsággal: erő, hírnév, gazdagság, tudás, szépség és lemondás. Kṛṣṇa kinyilvánította mind e hat dicső jellemvonást földi jelenléte idején. Parásara Muni és a hozzá hasonló bölcsek ezért mind elfogadták Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségé-ként. Ebben a fejezetben Kṛṣṇa még bizalmasabb tudásban részesíti Arjunát fenségéről és tevékenységéről. A Hetedik Fejezetben világos leírást adott különféle energiáiról, hogy szilárd meggyőződéssel alapozza meg az odaadást.

Minél többet hall valaki a Legfelsőbb Istenről, annál jobban meggyökerezik az odaadó szolgálatban. Az Úrról mindig a bhakták társaságában kell hallani, mert ez fokozni fogja az ember odaadó szolgálatát. A bhakták társalgásaiban és előadásain viszont csak azok tudnak résztvenni, akik valóban áhítoznak arra, hogy Kṛṣṇa-tudatúak legyenek.

Kṛṣṇa érthetően mondja: azért fog erről a témáról beszélni, mert Arjuna nagyon kedves Számára.

2. VERS

न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः ।

अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशुः ॥ २ ॥

*na me viduḥ sura-gaṇāḥ
prabhavam na maharṣayaḥ
aham ādir hi devānām
maharṣīṇām ca sarvaśaḥ*

na—sohasem; *me*—Engem; *viduḥ*—ismer; *sura-gaṇāḥ*—a félistenek népe; *prabhavam*—pompám; *na*—sohasem; *maharṣayaḥ*—nagy bölcsek; *aham*—Én; *ādir*—eredet; *hi*—bizonyára; *devānām*—a félisteneké; *maharṣīṇām*—a nagy bölcseké; *ca*—is; *sarvaśaḥ*—minden tekintetben

FORDÍTÁS

A félistenek serege és a kiváló szentek sem ismerik származásomat, mert Én vagyok mindnyájuk eredete minden tekintetben.

MAGYARÁZAT

A *Brahma-samhitā* kijelenti, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb Úr, Nálánál senki sem nagyobb; Ő minden ok végső oka. Ebben a versben személyesen mondja, hogy Ő az eredete az összes félistennek és bölcsnek. Hogyan érthetnék meg parányi bolygónk ún. értelmiségei Kṛṣṇát, Nevét és személyiségét, amikor a félistenek és a nagy bölcssek sem képesek erre? Az emberek nem tudják felfogni, miért jelenik meg a Földön a Legfelsőbb Isten emberhez hasonló formájában, és miért végez egyidejűleg közönségesnek és csodálatosnak tűnő tetteket.

Tudnunk kell tehát, hogy a Kṛṣṇa megértéséhez szükséges tulajdonság nem anyagi műveltség. Elmebeli spekuláció által még a nagy félisteneknek és bölcsseknek sem sikerült megérteniük Őt. A *Śrīmad-Bhāgavatam* világosan mondja, hogy még a nagy félistenek sem képesek megérteni az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. Spekulálással csak annyit érhetnek el, amennyit tökéletlen érzékeik megengednek, de így pont az ellenkező következtetéshez jutnak; hogy Isten személytelen valami, ami nem az anyagi természet három kötőerejének megnyilvánulása. Az is lehet, hogy valami másféle hamis végeredményhez érnek, ám egy biztos: Kṛṣṇát lehetetlen megérteni ilyen ostoba spekulálással.

Az Abszolút Igazságot megismerni kívánóknak Isten közvetve azt mondja e versben: „Itt vagyok, jelen vagyok, mint az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Én vagyok a Legfelsőbb.” Ezt tudnunk kell. A felfoghatatlan Úr személyesen jelen van annak ellenére, hogy ezt nem tudjuk megérteni. Az örökkévaló, teljes tudással és boldogsággal rendelkező Kṛṣṇát csak akkor lehet valóban megérteni, ha tanulmányozzuk szavait a *Bhagavad-gītában* és a *Śrīmad-Bhāgavatamban*. A személytelen Brahmant azok is felfoghatják, akik Kṛṣṇa alsóbbrendű energiájában vannak, ám az Istenség Személyiségét csak a transzcendentális sikra jutott ember foghatja fel.

Kṛṣṇa indokolatlan kegyénél fogva alászáll, hogy segítsen a sok spekuláló emberen, akik nem tudják megérteni Őt. A Legfelsőbb Úr rendkívüli tettei ellenére az anyagi energiától megfertőzött spekulálók továbbra is azt hiszik, hogy a személytelen Brahman a Legfelsőbb. Egyedül az Őelőtte teljesen meghódolt bhakták érthetik meg, hogy Ő Kṛṣṇa. A bhakták nem törődnek Isten személytelen Brahmán arculatával. Hitük és odaadásuk arra készíteti

őket, hogy azonnal meghódoljanak a Legfelsőbb Úr előtt, s így Kṛṣṇa indokolatlan kegye által képesek megérteni Őt. Kṛṣṇát senki más nem képes felfogni. Még a nagy bölcsek is egyetértenek azzal, hogy a Személyes Isten a Legfelsőbb, ezért Őt kell imádnunk.

3. VERS

यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरम् ।
असंमूढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ३ ॥

*yo mām ajam anādim ca
vetti loka-maheśvaram
asammūḍhaḥ sa martyeṣu
sarva-pāpaiḥ pramucyate*

yaḥ—bárki; *mām*—Engem; *ajam*—megszületetlent; *anādim*—kezdet nélkül; *ca*—is; *vetti*—ismer; *loka*—bolygók; *maheśvaram*—a Legfelsőbb Irányítót; *asammūḍhaḥ*—kétség nélkül; *saḥ*—ő; *martyeṣu*—a halandók közül; *sarva-pāpaiḥ*—minden bűnös visszahatástól; *pramucyate*—megszabadul

FORDÍTÁS

Aki Engem megszületetlennek, kezdet nélkülinek és az összes világ Legfelsőbb Urának ismer, az a többi halandótól eltérően mentes az illúziótól és minden bűntől.

MAGYARÁZAT

Amint a Hetedik Fejezet is írja, nem közönségesek azok, akik megpróbálják elérni a lelki megvalósítás síkját. Ők jobbak annál a sokmillió embernél, aki mit sem tud erről. A lelki azonosságukat megérteni próbálkozók közül azok a legsikeresebbek, akik megértették, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, mindennek tulajdonosa. Csakis ezen a szinten, miután teljesen megértették Kṛṣṇa legfelsőbb helyzetét, tisztulhatunk meg valamennyi bűnös visszahatástól.

Ebben a versben az *ajam* (megszületetlen) szó nem az élőlényekre utal, mint a Második Fejezetben, hanem az Úrra. Ő különbözik az élőlényektől, akik anyagi kötődéseik miatt születnek meg és halnak meg. A feltételekhez kötött lelkek állandóan cserélik testüket, de az Öve nem változik. Még ha el is jön ebbe az anyagi világba, azt megszületetlenül, az eredeti formájában

teszi. Ezért mondja a Negyedik Fejezet: Kṛṣṇa belső energiája által száll alá, tehát sohasem kerül az alsóbbrendű anyagi energia hatásába.

Ő létezett a teremtés előtt is, ezért különbözik attól. Az összes félisten az anyagi világgal együtt lett teremtve, de Kṛṣṇa tőlük is különbözik, mert az Írások szerint Őt sohasem teremtik. Más szóval: Ő a Legfelsőbb Személy, s az összes bolygó, valamint Brahmā, Śiva és a többi félisten létrehozója. Śrī Kṛṣṇa tehát teljes mértékben eltér mindentől, ami alkotva van. Aki ilyenek ismeri Őt, az azonnal felszabadul minden előző tett bűnös visszahatásától. Az embernek szabaddá kell válnia bűnös tetteitől, ha a Legfelsőbb Úrról szóló tudáshoz szeretne jutni. A *Bhagavad-gīta* tanítása szerint Őt kizárólag az odaadó szolgálat által lehet megismerni.

Nem szabad azt hinnünk, hogy Kṛṣṇa emberi lény. Az előzőekben olvashattuk, hogy csak az ostobák vélekednek így. Ugyanez közvetve ebben a versben is kifejezésre jut. Aki nem buta, vagyis aki eléggé értelmes ahhoz, hogy megértse Isten igazi természetét, az mindig mentes a bűnös visszahatásoktól.

Ezt a verset olvasva felmerülhet az a kérdés, miképpen lehet Kṛṣṇa megszületetlen, ha Őt Devakī fiaként ismerik? Erre a *Śrīmad-Bhāgavatam* ad választ: Ő nem közönséges gyermek módjára született. Először eredeti formájában jelent meg, s csak azután változott át látszólag közönséges gyermekké.

Bármi is történjék Kṛṣṇa irányítása alatt, az transzcendentális, és nem fertőzhetik be az anyagi, kedvező vagy kedvezőtlen visszahatások. Hiba azt hinni, hogy ebben az anyagi világban áldásos körülmények is vannak, mert ezt csak szenvedés — mint pl. születés, öregkor, betegség és halál — jellemzi. Az emberek csupán beképzelik maguknak a világ kedvező voltát, holott ez az anyagi burkolat kedvezőtlen. Az igazi boldogság a teljes odaadással végzett Kṛṣṇa-tudatú tettekből és szolgálatból fakad. Ezért ha azt akarjuk, hogy tetteink valóban előnyösek legyenek, akkor a Legfelsőbb Személy utasításai szerint kell cselekednünk. Ezekhez az utasításokhoz a *Śrīmad-Bhāgavatamból* és a *Bhagavad-gītából*, vagy egy hiteles lelki-tanítómestertől juthatunk. A lelki-tanítómester tanácsadása ugyanaz, mint a Legfelsőbb Úré, mert Őt képviseli. Az Írások, a szentek és a lelki-tanítómester tanításai mind megegyeznek. E három forrás nem mond ellent egymásnak. Ha irányításuk szerint cselekszünk, akkor — az anyagi világban végzett tettektől eltérően — a mi munkánknak nem lesz semmilyen (jó vagy rossz) anyagi visszahatása. A bhaktának a tettek végrehajtásában tanúsított transzcendentális magatartása igazi lemondásra utal, amit sannyásának hívnak. Az az igazi sannyási és yogī, aki a Legfelsőbb Úr irányítása alatt cselekszik, nem pedig az álszent, kinek csupán, az öltözéke sannyási.

4-5. VERS

बुद्धिर्ज्ञानमसंमोहः क्षमा सत्यं दमः शमः ।
 सुखं दुःखं भवोऽभावो भयं चाभयमेव च ॥ ४ ॥
 अहिंसा समता तुष्टिस्तपो दानं यशोऽयशः ।
 भवन्ति भावा भूतानां मत्त एव पृथग्विधाः ॥ ५ ॥

*buddhir jñānam asaṁmohaḥ
 kṣamā satyaṁ damaḥ śamaḥ
 sukhaṁ duḥkhaṁ bhavo'bhāvo
 bhayaṁ cābhayaṁ eva ca*

*ahimsā samatā tuṣṭiḥ
 tapo dānaṁ yaśo'yaśaḥ
 bhavanti bhāvā bhūtānāṁ
 matta eva pṛthag-vidhāḥ*

buddhiḥ—értelem; *jñānam*—tudás; *asaṁ-mohaḥ*—illúziótól (és kéte-lyektől) mentes; *kṣamā*—megbocsátás; *satyaṁ*—igazmondás; *damaḥ*—az érzékek szabályozása; *śamaḥ*—az elme szabályozása; *sukhaṁ*—boldogság; *duḥkhaṁ*—boldogtalanság; *bhavaḥ*—születés; *abhāvaḥ*—halál; *bhayaṁ*—félelem; *ca*—is; *abhayaṁ*—félelemnélküliség; *eva*—is; *ca*—és; *ahimsā*—erőszaknélküliség; *samatā*—egyensúly; *tuṣṭiḥ*—elégedettség; *tapaḥ*—ön-szigor; *dānaṁ*—adományozás; *yaśaḥ*—hírnév; *ayaśaḥ*—becstelenség; *bhavanti*—lesznek; *bhāvāḥ*—jellemzőik; *bhūtānām*—élőlényeké; *mattaḥ*—Tőlem; *eva*—bizonyára; *pṛthag-vidhāḥ*—különféleképpen elrendezett

FORDÍTÁS

Értelem, tudás, kétségtől és tévhitől való mentesség, megbocsátás, igazmondás, önszabályozás, nyugalom, gyönyör és fájdalom, születés és halál, félelemnélküliség, erőszaknélküliség, kiegyensúlyozottság, elégedettség, vezeklés, adományozás, hírnév és becstelenség — egyedül Tőlem származik mindez.

MAGYARÁZAT

Az élőlények különféle tulajdonságait, a jókat és rosszakat egyaránt Kṛṣṇa teremtette, miként ez a vers is írja.

Az értelem (*buddhi*) az a képesség, mely által a dolgokat helyes nézőpontból elemezzük, a tudás (*jñāna*) pedig az az értelem, amellyel különbséget teszünk a lélek és az anyag között. Az egyetemeken oktatott közönséges tudás csupán az anyagról szól, ezért nem fogadható el igazi bölcsességnek. A modern oktatás kizárólag az anyagi elemekről és a testi szükségletekről tanít, mellőzve a lélekről szóló tudományt. Éppen ezért az akadémikus tudás nem teljes.

Asam̐mohaḥ: A félelemtől és illúziótól való mentességet akkor lehet elérni, ha az ember nem határozatlan, s ha megértette a transzcendentális filozófiát. Ily módon lassan, de biztosan megszabadul a zavarodottságtól. Semmit sem szabad vakon elfogadni, hanem mindent nagy figyelemmel és elővigyázatossággal kell mérlegelni.

Kṣamā: A megbocsátást minden esetben gyakorolni kell; az embernek meg kell tudni bocsátani mások apró sértéseit.

Satyam: A tényeket mások érdekében változatlanul kell közölni, nem szabad elferdítve előadni. A társadalom hagyományos szokásai szerint csak akkor mond igazat az ember, ha ez örömet okoz másoknak. Viszont az igazat mindig meg kell mondani kertelés és körülírás nélkül, hogy mások a valósághoz hűen ismerhessék meg a tényeket. Ha egy ember tolvaj, és erről értesítjük a többieket, akkor az igazság szerint cselekszünk. Az igazság néha fáj, ám ez ne tántorítson el senkit sem a kimondásától. Az igazmondás megköveteli, hogy (saját érdekükben) változatlanul közöljük a tényeket embertársainkkal. Ez az igazmondás definíciója.

Damaḥ: Önszabályozás. Jelentése: az érzékeket nem szabad felesleges személyi élvezetre használni. Az érzékek kellő szükségleteinek kielégítésére nincsen tilalom, de a túlzott érzéki élvezet hátráltatja a lelki fejlődést. Ezért óvni kell őket a felesleges használatától.

Samaḥ: Ha az elme nem foglalkozik szükségtelen gondolatokkal, akkor ezt nyugalomnak vagy *samānak* nevezzük. Senki ne pazarolja az idejét arra, hogy a pénzszerzésen törje a fejét; ez a gondolkodóképeség rossz célra való használása. Az elmét inkább arra kell összpontosítani, hogy megértsük az emberek legfontosabb szükségletét, s ezt később autentikus módon ismertessük. A gondolkodóképeséget az Írások szakértői, szentek, lelkitanítómesterek és fejlett gondolkodású személyek társaságában kell kifejlesztenünk.

Sukham: A gyönyört vagy boldogságot mindig olyan dolgokban kell megtalálnunk, melyek kedvezőek a Kṛṣṇa-tudat lelki művelésére.

Duḥkham: Boldogtalanság vagy fájdalom az, ami kedvezőtlen a Kṛṣṇa-tudat fejlesztéséhez. Ami előnyös a Kṛṣṇa-tudat fejlődéséhez, azt el kell fogadnunk; minden mást utasítsunk el.

Bhavaḥ és *abhāvaḥ*: A születés és halál csupán a testre utal. Még a *Bhagavad-gītā* elején megtárgyaltuk, hogy a lélek számára nem létezik egyik sem. Ezek csupán az anyagi világbeli testekre jellemzőek.

Bhayam és *abhayam*: A félelem annak tudható be, hogy az ember aggódik a jövő felől. A Kṛṣṇa-tudatú személy nem fél, mert tudja: lelki cselekedetei révén biztosan visszatér a transzcendentális világba, vissza az Istenséghez. Jövője tehát nagyon ragyogó. Mások azonban nem tudják, mit tartogat számukra a holnap, és a következő életükről is tudatlanok. Érthető tehát, hogy állandó aggodalom tölti el őket. Ha valaki meg akar szabadulni ettől, akkor a legjobb módszer, ha Kṛṣṇa felől érdeklődik, és állandó jellegű tudást szerez Róla. Ily módon szabadulhatunk meg minden félelemtől. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* az áll, hogy a félelmet az illuzórikus energiába való elmélyülésünk okozza, ám azoknak nincs mitől tartaniuk, akik megszabadultak ettől, vagyis akik meggyőződtek afelől, hogy nem az anyagi test az énünk, hanem parányi, lelki részei az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, akit ezért transzcendentális szolgálattal imádnak. Az ő jövőjük rendkívül fényes. A félelem olyan személyeket jellemez, akik nem Kṛṣṇa-tudatúak. Ezért az *abhayam* vagy félelemnélküliség csak a Kṛṣṇa-tudatúak számára elérhető.

Ahimsā: Az erőszaknélküliség azt jelenti, hogy nem szabad semmi olyat cselekedni, ami másoknak fájdalmat vagy zavart okoz. A politikusok, szociológusok, filantrópok stb. által ígért anyagi tettek nem hoznak jó eredményt, mert tervezőik nem rendelkeznek transzcendentális látóképességgel, s ezért nem tudják, mi az, ami valóban az emberi társadalom javát szolgálja. A tulajdonképpeni *ahimsā* azt jelenti; oly módon kell kiképezni az embereket, hogy képesek legyenek kihasználni az emberi élet és a test adta lehetőségeket, amelyek a lelki megvalósításra valók. Így minden ezt hátráltató tett vagy utasítás az emberi test elleni erőszakként fogható fel. Erőszaknélküliségnek tehát azt nevezzük, ami támogatja az emberek jövőbeli, lelki boldogságát.

Samatā: A lelki egyensúly a vonzódástól és gyűlölettel való mentességre utal. Nem jó az anyagi dolgokat túlságosan kíváncsnak tartani, vagy ellenszenvet táplálni irántuk. Az anyagi világot vonzódás és elutasítás nélkül kell elfogadni. A lelki egyensúlyt (*samatā*) úgy lehet fenntartani, hogy csak azt vesszük tudomásul, ami előnyös a Kṛṣṇa-tudat végzéséhez, ami pedig kedvezőtlen, azt elvetjük. A Kṛṣṇa-tudatú személy semmit sem vesz át, és semmit nem utasít vissza anélkül, hogy előbb ne mérlegelné: hasznos-e ez a Kṛṣṇa-tudat végzésében vagy sem?

Tuṣṭiḥ: Elégedettség — azt jelenti, hogy az embernek nem szabad

felesleges tettek által egyre több anyagi dolgot gyűjtenie. Bármit is kapjunk a Legfelsőbb Személy kegyéből, be kell érünk azzal. Ezt hívják elégedettségnek.

Tapah olyan nehézségeket jelent, amelyeken az önfegyelmzés kedvéért kell átmennünk. Ezzel kapcsolatban a *Vedákban* sok szabály és előírás van, mint pl. a hajnalban való felkelés, a hideg vízben való fürdés stb. Néha nagyon nehéz korán felkelni, de bármilyen nehézséget is vállaljon magára ily módon, önszántából az ember, azt *tapah*-nak, vagy pedig tapasyának hívják. Ehhez hasonlóan a *Vedák* előírják a bizonyos napokon való böjtölést is. Lehetséges, hogy valakinek nincsen inyére a böjt, de ha elhatározta magát, hogy fejlődni fog a Kṛṣṇa-tudatban, akkor el kell fogadnia az ajánlott, testi kellemetlenségekkel járó tapasyát. Nem szabad azonban feleslegesen, vagy a védikus előírásokkal ellenkezően böjtölni. A politikai célokat szolgáló böjt is tilos. Erről a *Bhagavad-gītā* Tizenhetedik Fejezete mint a tudatlanság kötőerejébe tartozóról ír. A tudatlanság vagy szenvedély kötőerejében végzett tettek pedig sohasem vezetnek lelki fejlődéshez. A lelki életben csak a jóság minőségében végzett cselekedetek jelentenek előrelépést, így a védikus utasítások értelmében betartott böjt is gyarapítja az ember lelki tudását.

Dānam: Ami az adományozást illeti, az ember áldozza keresetének ötven százalékát jó célokra. Hogy mi a jó cél? Ami megegyezik a Kṛṣṇa-tudat céljával. Ez nemcsak jó, de a legjobb is. Kṛṣṇa teljesen jó, ezért az Ő ügye is az. Adományt tehát annak kell adni, aki Kṛṣṇa-tudatú. A Védikus Irodalom szerint az adomány a brāhmaṇákat illeti. Ezt a szokást mind a mai napig betartották, bár nem egészen a védikus utasításokkal megegyezően. A parancs mégis úgy szól, hogy az adomány a brāhmaṇákat illeti. Miért? Mert ők a magasabbrendű lelki tudás művelésével vannak elfoglalva. Egy brāhmaṇáról feltételezik, hogy egész életét Brahman megértésére szenteli. Brāhmaṇának azt hívják, aki ismeri Brahmant (*brahma-jana*). Azért kell tehát adakozni nekik, mert teljesen lefoglalja őket a felsőbb lelki szolgálat, így nincs idejük a kenyérkeresésre. A Védikus Irodalom szerint a szanyásnak, vagyis a lemondott rendben élőknek is illik adakozni. A szanyásik házról-házra járva kéregetnek, nem a vagyongyűjtés céljából, hanem missziós okokból. A védikus rendszer szerint sorba látogatják a családokat, hogy felrázzák őket mély tudatlanságukból. A családi ügyekkel túlságosan lefoglalt gṛhasták megfélemedeztek az élet igazi céljáról (a szunnyadó Kṛṣṇa-tudat felélesztéséről), ezért a szanyásik dolga, hogy koldusként felkeresve, ily módon biztassák őket a Kṛṣṇa-tudatra. A *Vedák* az írják, hogy a szunnyadó Kṛṣṇa-tudat felélesztése minden emberi formát öltött élőlény feladata. A szanyásik az ehhez szükséges tudást és folyamatot

ismertetik. Nem szabad tehát szeszélyesen és meggondolatlanul adományozni, az ilyesmi csakis a sannyásikat, bráhmanákat és más, hasonló jó ügy képviselőit illetik.

Yasaḥ és *ayasaḥ*: Az Úr Caitanya Mahāprabhu szerint az ember akkor lesz igazán híres, ha nagy bhaktává válik. Ez az igazi hírnév. Ha valakit úgy ismernek, mint a Kṛṣṇa-tudat nagy személyiségét, akkor ő valóban híres. A hírnév minden más esetben hamis.

Ezek a tulajdonságok jelen vannak az egész világegyetemben, az emberek és a félistenek társadalmában is. Más bolygókon az emberiség más változatai léteznek, ám ezek a tulajdonságok ott is megtalálhatók. Mindezeket Kṛṣṇa teremti azok számára, akik fejlődni szeretnének a Kṛṣṇa-tudatban. Ezeket azonban belülről kell kifejleszteni. A Legfelsőbb Úr elrendezése szerint az odaadó szolgálatot végző ember kialakítja az összes jótulajdonságot.

Kṛṣṇa az eredete mindennek, találjunk bár jót vagy rosszat. Ebben az anyagi világban semmi olyan nem nyilvánulhat meg, ami nincs jelen Őbenne. A tudás azt a felismerést jelenti, hogy bár a dolgok különféle tulajdonságokkal és rendeltetéssel bírnak, mégis minden Kṛṣṇából árad.

6. VERS

महर्षयः सप्त पूर्वे चत्वारो मनवस्तथा ।
मद्भावा मानसा जाता येषां लोक इमाः प्रजाः ॥ ६ ॥

maharṣayaḥ sapta pūrve
catvāro manavas tathā
mad-bhāvā mānasā jātā
yeṣāṃ loka imāḥ prajāḥ

maharṣayaḥ—a nagy bölcsek; *sapta*—hat; *pūrve*—előzőleg; *catvāraḥ*—négy; *manavaḥ*—Manuk; *tathā*—is; *mat-bhāvāḥ*—Tőlem lettek; *mānasāḥ*—az elméből; *jātāḥ*—születtek; *yeṣāṃ*—tőlük; *loke*—bolygóké; *imāḥ*—ezeket; *prajāḥ*—népesség

FORDÍTÁS

A hét nagy bölcs, s az őket megelőző másik négy tudós, valamint a Manuk [az emberiség atyái] az Én elméből születtek, s e bolygók összes lénye tőlük származik.

MAGYARÁZAT

Itt az Úr az univerzum népségéről ad nemzedékrendű összegezést. Brahmā az első teremtmény, aki a Hiranyagarbha néven ismert Legfelsőbb Úr energiájából született. Brahmā az atyja Rudrának, a négy bölcsnek (Sanaka, Sananda, Sanātana és Sanatkumāra), majd a hét nagy bölcsnek és a tizennégy Manunak. Ezt a huszonöt nagy bölcslet univerzumszerte úgy ismerik, mint az élőlények ősatyáit. Az anyagi világ megszámlálhatatlanul sok univerzumot foglal magába, melyek mindegyikében végtelen számú bolygó lebeg. Mindegyik égitestet különféle élőlények sokasága lepi be, akik a huszonöt ősatyától származnak. Brahmā előbb ezer félisteni évig nagy tapasyákat (önfegyelmező tetteket) vállalt, mignem Kṛṣṇa kegye jóvoltából megvalósította a teremtés tudományát. Ily módon teremtette az Istenség Legfelsőbb Személyiségének energiája az összes brāhmaṇát és kṣatriyát. Brahmát *pitāmaha*-ként vagy nagyatyaként ismerik, Kṛṣṇát pedig a *Bhagavad-gītā prapitā-mahā*-nak, vagyis űkapának nevezi (Bg. 11.39.).

7. VERS

एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः ।
सोऽविकल्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः ॥ ७ ॥

*etām vibhūtim yogam ca
mama yo vetti tattvataḥ
so'vikalpena yogena
yujyate nātra saṁśayaḥ*

etām—mindez; *vibhūtim*—fenség; *yogam*—misztikus hatalom; *ca*—is; *mama*—Enyém; *yaḥ*—bárki; *vetti*—tudja; *tattvataḥ*—igazán; *saḥ*—ő; *avikalpena*—töretlen; *yogena*—odaadó szolgálatban; *yujyate*—szorgoskodik; *na*—sohasem; *atra*—itt; *saṁśayaḥ*—kétség

FORDÍTÁS

Aki igazán ismeri az Én dicsőségemet és hatalmamat, az vegyitetlen odaadó szolgálatba fog — ehhez semmi kétség sem fér.

MAGYARÁZAT

A lelki tökéletesség csúc sát az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről szóló tudás képezi. Senki sem foghat odaadó szolgálatba mindaddig, amíg

szilárdan meg nem győződött a Legfelsőbb Úr különféle fenséges tulajdonságairól. Az emberek általában tudják, hogy Isten nagy, de hogy mennyire, azt nem. A részletekkel a *Bhagavad-gītā* rendelkezik. Ha valaki valóban tisztában van Isten hatalmasságával, akkor magától értetődően meghódolt lélekké válik, és hozzáfog az odaadó szolgálathoz. A Legfelsőbb fenségét ténylegesen megismerve nincsen más választása, mint meghódolni Őelőtte. A tényleges tudáshoz a *Śrīmad-Bhāgavatamból*, a *Bhagavad-gītából* és a hasonló Írásokból jutunk.

A különféle bolygókon sok félisten él, akiknek feladata az univerzum közigazgatása. Közülük a legfőbbek: Brahmā, Śiva, a négy Kumāra és más ősatyák. Az univerzumban sok ősatya létezik, akiknek mind Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Úr az eredete. Tudnunk kell tehát, hogy minden ősatyának az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Kṛṣṇa az eredeti ősatyja.

Ez néhány a Legfelsőbb Személy fenséges tulajdonságai közül. Ha valaki meggyőződik róluk, akkor rendületlen hittel, minden kétség nélkül elfogadja Kṛṣṇát, és hozzákezd az odaadó szolgálathoz. A tudás e sajátságos részei szükségesek ahhoz, hogy fokozzák az ember érdeklődését Kṛṣṇa szerető, odaadó szolgálata iránt. Nem szabad elhanyagolnunk Kṛṣṇa nagyságának megértését, mert csak ennek ismeretében leszünk képesek megszilárdulni és megkomolyodni az odaadó szolgálatban.

8. VERS

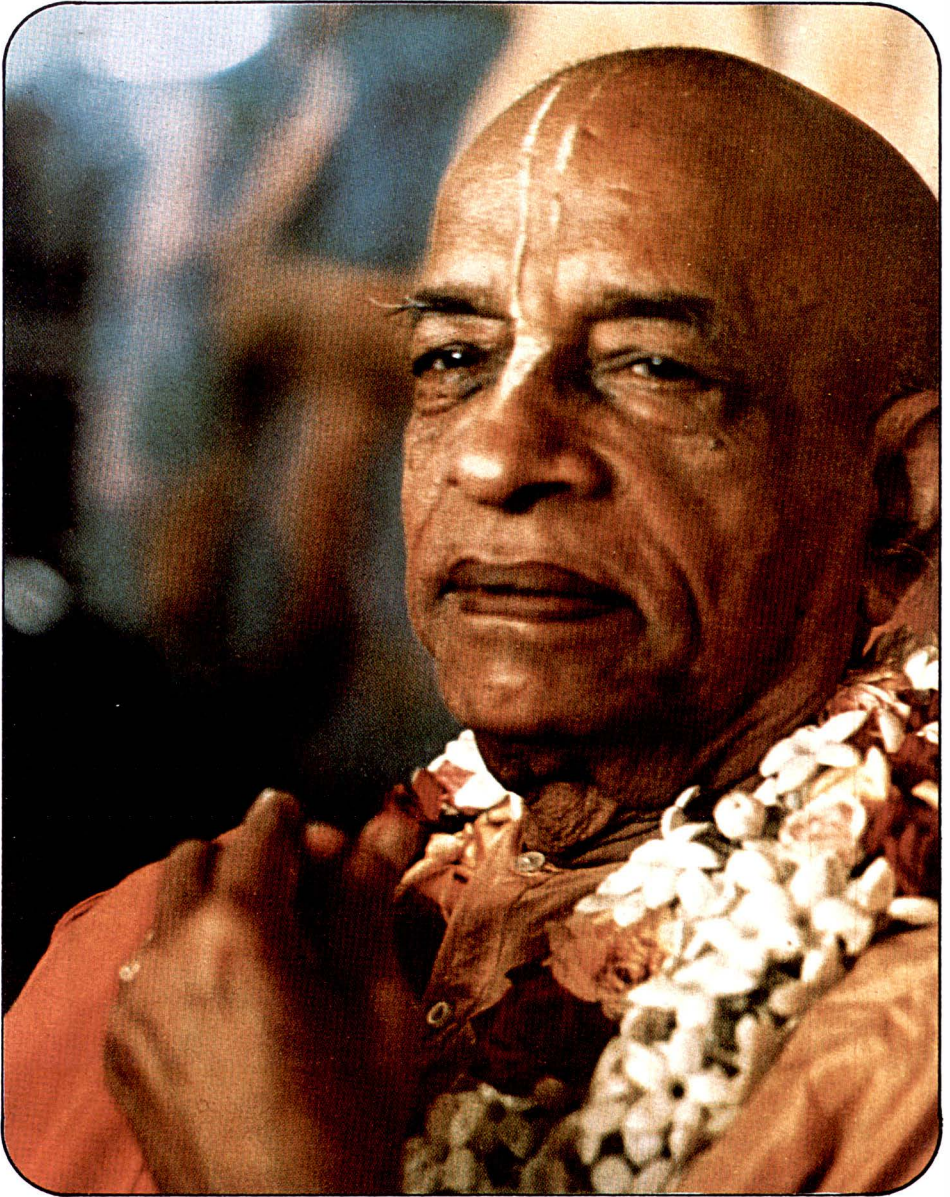
अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते ।
इति मत्वा भजन्ते मां बुधा भावसमन्विताः ॥ ८ ॥

*aham sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṁ pravartate
iti matvā bhajante mām
budhā bhāva-samanvitāḥ*

aham—Én; *sarvasya*—mindené; *prabhavaḥ*—forrása; *mattaḥ*—Tőlem; *sarvaṁ*—minden; *pravartate*—árad; *iti*—így; *matvā*—tudván; *bhajante*—imádnak; *mām*—Engem; *budhāḥ*—a műveltek; *bhāva-samanvitāḥ*—nagy figyelemmel

FORDÍTÁS

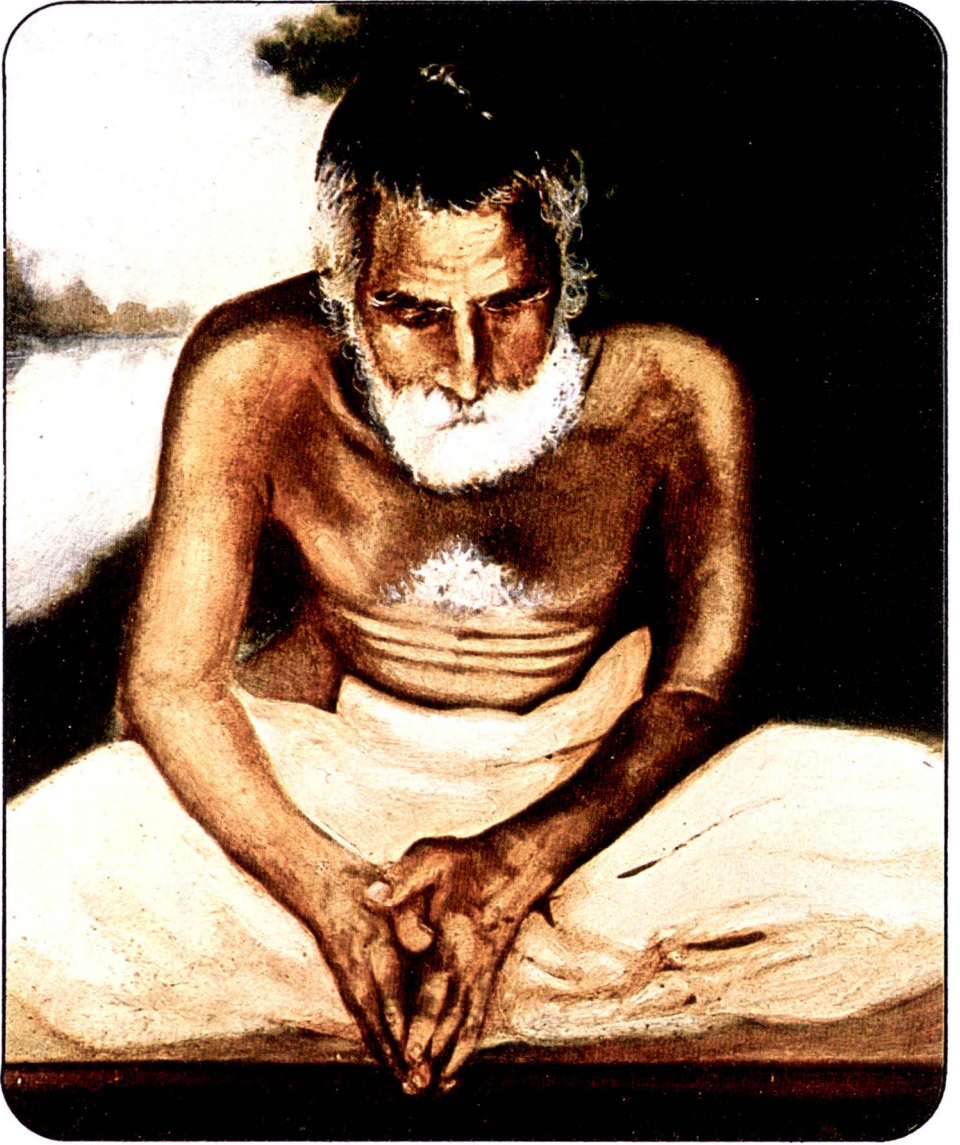
Én vagyok az eredete a lelki és az anyagi világnak, minden Belőlem árad. A bölcsék, akik tudva tudják ezt, megkezdik odaadó szolgálatukat, és tiszta szívből imádnak Engem.

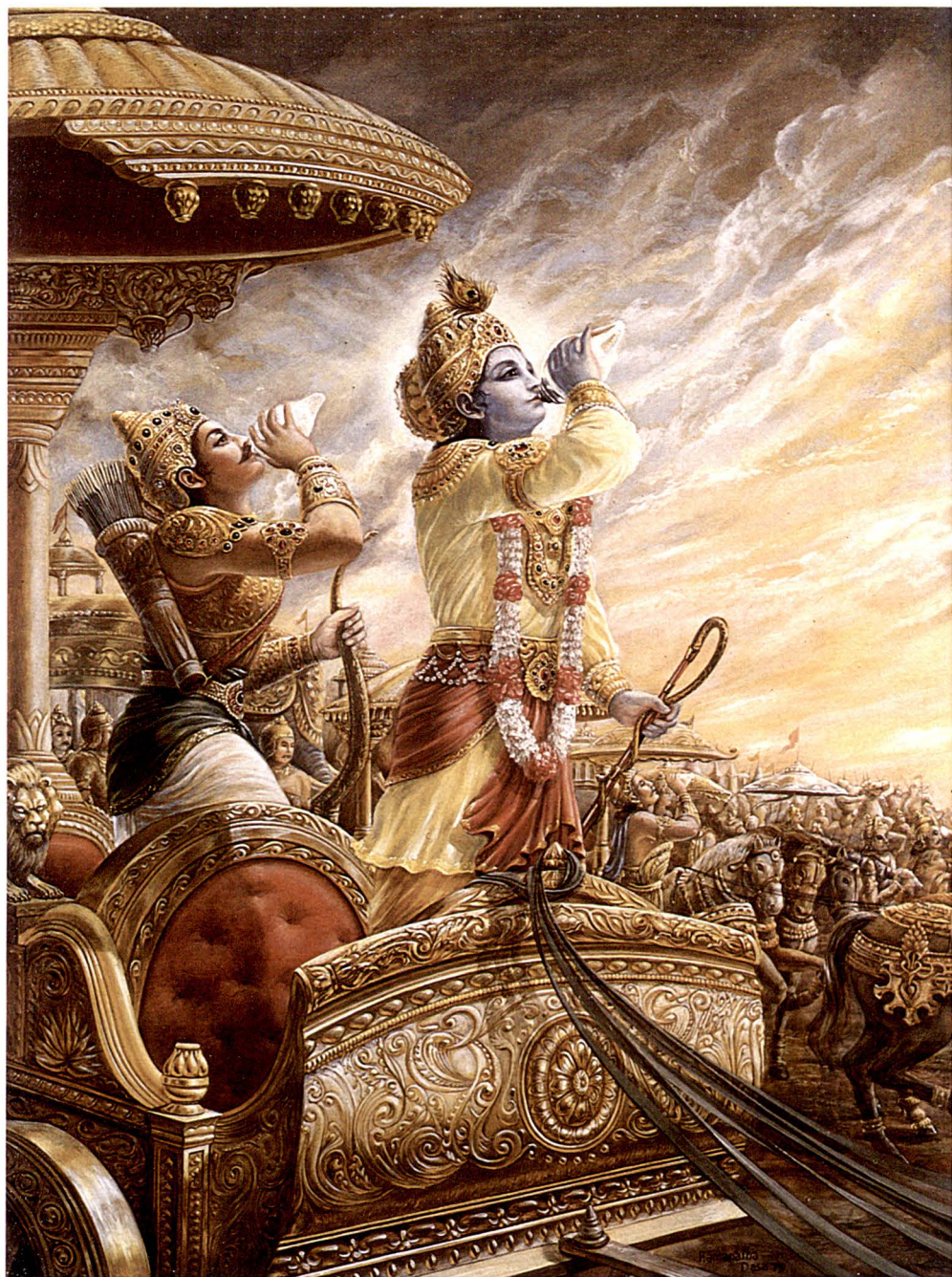
His Divine Grace A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, a Kṛṣṇa-tudat Nemzetközi Szervezetének alapító-ācāryája, aki a történelemben először India határain kívül is terjesztette a Kṛṣṇa-tudatot.

Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Ṭhākura, A. C. Bhaktivedānta Swami Prabhupāda lelki tanítómestere, korának legkiemelkedőbb bhaktája és Veda-szakértője.

Śrīla Gaurakīśora Dāsa Bābājī Mahārāja, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī
tanitōmestere.

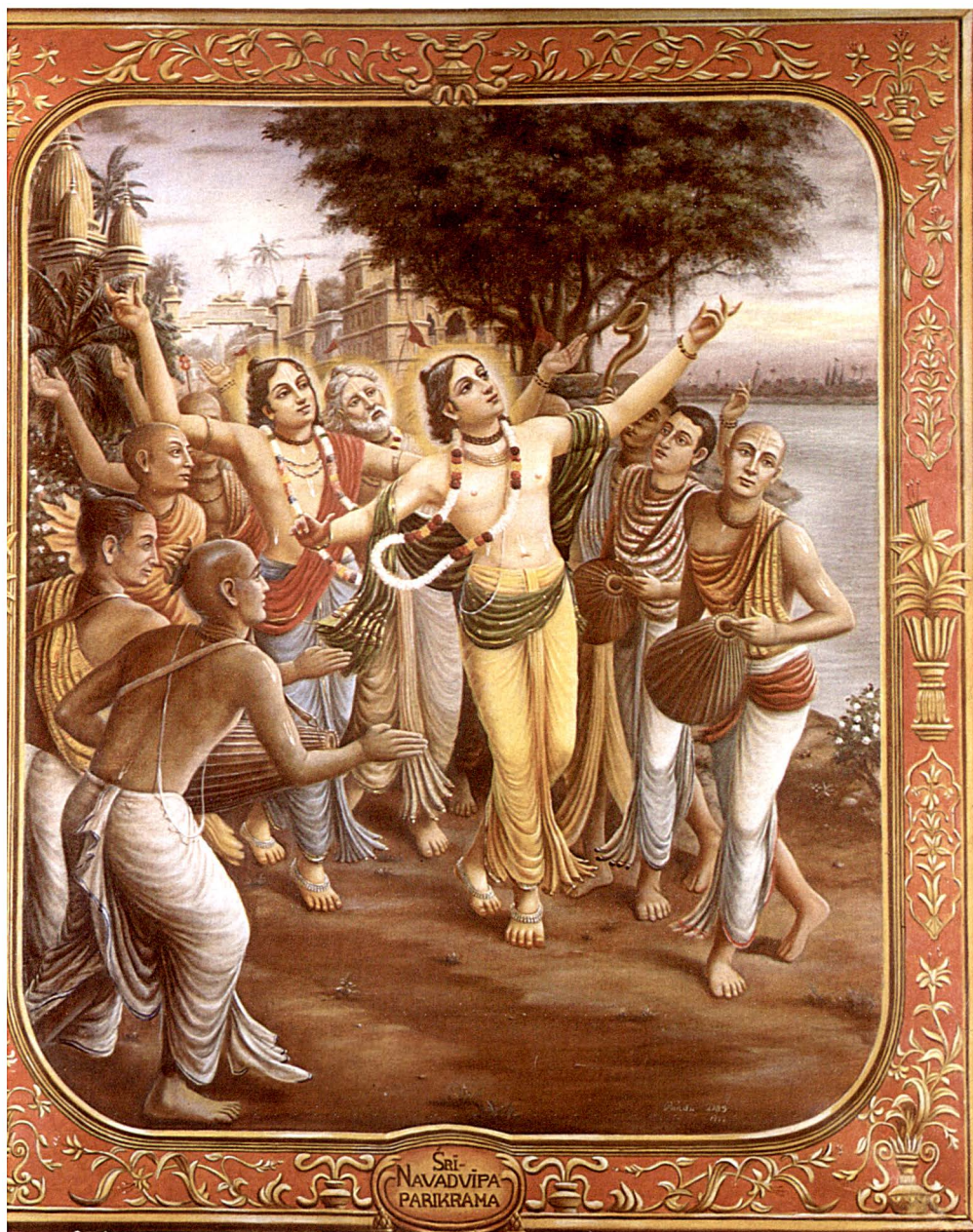
A másik oldalon — a fehér ménektől vont nagy harci szekeren állva — Śrī Kṛṣṇa és Arjuna is megszólaltatták tanszcendentális kagylókürtjeiket. (1.14.)

A Legfelsőbbel való kapcsolat ugyanazon ősi tudományát mondom el ma neked, s mert az Én bhaktám és barátom vagy, megértheted e tudomány transzcendentális rejtélyét. (4.3.)

Amint a megtestesült lélek állandóan vándorol ebben a testben a gyermekkortól a serdülőkoron át az öregkorig; a halál után is egy másik testbe költözik. Az igazi énet megvalósított embert azonban nem zavarja az effele változás. (2.13.)

Állandóan az Én dicsőségem zengik, nagy elszántsággal igyekeznek, és leborulnak Elöttem; ezek a nagy lelkek szüntelen odaadással imádnak Engem. (9.14.)

Aki a Felsőlelket minden testben látja, és mindig, mindenhol egyenlőnek, az nem degradálódik elméje által, s így eléri a legfelsőbb célt. (13.29.)

Egy yoginak mindig arra kell törekednie, hogy elméjét a Legfelsőbb Személyre rögzítse. (6.10.)

A csekély értelmű emberek a félisteneket imádják, de az efféle hódolat gyümölcsei korlátoltak és mulandóak. (7.23.)

Ha sok ezer nap egyszerre lángolna fel az égen, az közelíthetné csak meg a Legfelsőbb Személy univerzális formájának ragyogását. (11.12.)

Az élőlény az anyagi világban úgy viszi különböző életfelfogásait egyik testből a másikba, miképpen a szél szállítja az illatot egyik helyről a másikra. (15.8.)

Így az élőlény egy újabb durva-fizikai testet kap, bizonyos fajta füffel, nyelvvel, orral és érintőszervvel, melyek mind az elme körül csoportosulnak. Ily módon élvezzi az érzékek tárgyainak egy bizonyos csoportját. (15.9.)

A jámborok felszabadítása, a gonoszok megsemmisítése, valamint a vallás elveinek visszaállítása végett korszakról-korszakra megjelenek Én. (4.8.)

MAGYARÁZAT

A művelt értelmiségi, aki behatóan tanulmányozta a *Vedákat*, s olyan hiteles forrásoktól szerzett tudást, mint az Úr Caitanya, valamint tudja, miképpen alkalmazza ezeket az ismereteket, az megértheti, hogy Kṛṣṇa az eredete mindennek, a lelki és az anyagi világokban egyaránt. Ha ezt tökéletesen megérti, akkor rendíthetlenné válik a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálatában. Őt nem téríthetik le útjáról az ostobák, sem a képtelen magyarázatok. A *Vedák* minden könyve egyetért abban, hogy Kṛṣṇa az eredete Brahmának, Śivának és az összes félistennek. Az *Atharva-veda* írja:

*yo brahmānaṁ vidadhāti
pūrvam yo vai vedāś ca gāpayati sma kṛṣṇaḥ*

„Kṛṣṇa volt az, aki a kezdet kezdetén transzcendentális tudásban részesítette Brahmát, és aki a múltban elterjesztette a védikus tudást.”

Szintén a *Vedákban* olvashatjuk:

atha puruṣo ha vai nārāyaṇo 'kāmayata prajāḥ srjeya iti

„Azután Nārāyaṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége élőlényeket kívánt teremteni.” (*Nārāyaṇa Upaniṣad* 1.) Majd így folytatják:

*nārāyaṇād brahmā jāyate nārāyaṇād prajāpatiḥ prajāyate, nārāyaṇād
indro jāyate, nārāyaṇād aṣṭau vasavo jāyante, nārāyaṇād ekādaśa
rudrā jāyante, nārāyaṇād dvādaśādityāḥ*

„Nārāyaṇától született Brahmā és az ösatyák is. Indra szintén Nārāyaṇa által kelt életre, s ugyanúgy a nyolc Vasu, a tizenegy Rudra és a tizenkét Āditya is.” A *Vedák* világosan kijelentik:

brahmaṇyo devakī-putraḥ

„Az Istenség Legfelsőbb Személyisége Kṛṣṇa, Devakī fia” (*Nārāyaṇa Upaniṣad* 4.). Megint másutt:

*eko ha vai nārāyaṇa āsīn na brahmā na iśāno nāpo nāgniṣomau
nemne dyāv-āpṛthivī na nakṣatrāṇi na sūryo na candramāḥ
sa ekākī na ramate tasya dhyānāntaḥ sthasya yajña stomam ucyate*

„A teremtés előtt csak az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Nārāyaṇa létezett. Nem volt Brahmā, nem volt Śiva, nem volt tűz, víz, sem az egek, sem a Föld, sem a csillagok, a Nap vagy a Hold. Csakis Kṛṣṇa volt, mindenek teremtője és élvezője.” (*Mahā Upaniṣad* 1.)

Sok *Purāṇa* mondja, hogy Śiva a Legfelsőbbtől, azaz az Úr Kṛṣṇától született. A *Vedák* azt írják, hogy Kṛṣṇa Brahmā és Śiva teremtője, ezért Őt kell imádni. A *Mokṣa-dharmában* hasonlóan szól Kṛṣṇa:

*prajāpatim ca rudram cāpy aham eva sṛjāmi vai
tau hi mām na vijānīto mama māyā-vimohitau*

„Śivát, az ösatyákat és a többit mind Én teremtettem, bár ők ezt nem tudják, mert illuzórikus engeriám alatt állnak.” A *Varāha Purāṇa* is megerősíti:

*nārāyaṇaḥ paro devas
tasmāj jātaś caturmukhaḥ
tasmād rudro bhavad devaḥ
sa ca sarvajñatām gataḥ*

„Az Istenség Legfelsőbb Személyisége Nārāyaṇa, és Tőle született Brahmā, valamint Śiva.”

Az Úr Kṛṣṇa valamennyi generáció forrása, és Őt hívják minden leghathatósabb okának. Ő mondja: „Minden Tőlem származik, Én vagyok az Eredeti Forrás. Minden az Én irányításom alatt áll, de senki sincs Felettem.” Láthatjuk tehát, hogy Kṛṣṇa a legfelsőbb irányító. Aki ily módon érti meg Őt a Védikus Iródalomból, egy hiteles lelki tanítómester segítségével, és aki minden energiáját a Kṛṣṇa-tudatban alkalmazza, az valóban művelt lesz. Hozzá képest mindenki más — aki nem ismeri Őt igazán — ostoba. Ugyanis egyedül a buta véli Kṛṣṇát közönséges lénynek. A Kṛṣṇa-tudatú személynek nem szabad ilyen emberre hallgatnia. El kell kerülnie a *Bhagavad-gītā* hamis magyarázatait és értelmezéseit, s nagy elszántsággal, rendületlenül kell haladnia a Kṛṣṇa-tudat útján.

9. VERS

मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् ।
कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च ॥९॥

*mac-cittā mad-gata-prāṇā
bodhayantaḥ parasparam
kathayantaś ca mām nityam
tuṣyanti ca ramanti ca*

mat-cittāḥ—elméjüket teljesen Rám szögezve; *mat-gataḥ prāṇāḥ*—életüket az Én szolgálatomnak szentelve; *bodhayantaḥ*—prédikálva; *parasparam*—maguk között; *kathayantaḥ*—beszélgetve; *ca*—is; *mām*—Rólam; *nityam*—mindig; *tuṣyanti*—kielégülnek; *ca*—is; *ramanti*—transzcendentális örömet élveznek; *ca*—is

FORDÍTÁS

Tiszta híveim gondolatai Bennem lakoznak, életüket Nekem ajánlották fel. Nagy örömet, elégedettséget élveznek ők, amikor felvilágosítják egymást, és Rólam társalognak.

MAGYARÁZAT

Ez a vers kifejezetten a tiszta bhakták ismertetőjeleiről ír. Ők teljesen lefoglalják magukat az Úr transzcendentális, szerető szolgálatával. Gondolataikat sohasem lehet eltéríteni Kṛṣṇa lótuszvirág lábairól, beszélgetéseik kizárólag transzcendentális tartalmúak. A bhakták napi huszonnégy órán át dicsérik a Legfelsőbb Úr tetteit. Szívük és lelkük állandóan Kṛṣṇában merül el, és örömeiket abban lelik, hogy a többi bhaktával Őröla beszélnek. Az odaadó szolgálat kezdő fokán a bhakták magából a szolgálatból merítenek transzcendentális örömet, fejlettebb szinten pedig a tiszta Istenszeretetet élvezik. Ezt a transzcendentális állapotot elérve tapasztalhatják azt a legmagasabb tökéletességet, amit Saját hajlékán nyilvánít ki az Úr.

Az Úr Caitanya a transzcendentális, odaadó szolgálatot az élőlény szívében elültetett maghoz hasonlítja. A megszámlálhatatlan sokaságú élőlény bolygóról bolygóra vándorol az univerzumban, de közülük csak néhány szerencsés találkozik egy tiszta bhaktával, lehetőséget kapva az odaadó szolgálat megértésére. Az odaadó szolgálat tehát olyan, mint egy mag. Ha elültetjük szívünkben, és rendszeresen öntözzük a hallás és vibrálás folyamatával — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare —, akkor megfog. Ezáltal az odaadó szolgálat lelki palántája fokozatosan nagy fává növekszik, majd áttöri az anyagi univerzum burkolatát, és behatol a brahmajyoti ragyogásába. Ott tovább nő, míg el nem éri a legfelsőbb lelki bolygót, a Goloka Vṛndāvanát, Kṛṣṇa transzcendentális lakhelyét. Végül az Úr Kṛṣṇa lótuszvirág lábainál keres menedéket, és ott megállapodik. A szakadatlan hallás és vibrálás eredményeképp az odaadó szolgálat fája fokozatosan kivirágzik, majd gyümölcsöket terem. A *Caitanya-caritāmṛta* részletes leírást közöl a bhakti fájáról. Ez a mű azt is megmagyarázza: amikor az egész „fa” védelmet keres a Legfelsőbb Úr lótuszvirág lábánál, akkor az embert teljesen

eltölti az Istenszeretetet, s egy pillanatig sem tud élni Kṛṣṇa kapcsolata nélkül, miként a hal sem képes víz nélkül. Ebben az állapotban a bhakta a Legfelsőbb Személlyel való kapcsolat hatására teljesen elsajátítja a transzcendentális jellemeket.

A *Śrīmad-Bhāgavatam*ban is sok olyan elbeszélés van, mely a Legfelsőbb Úr és bhaktái közötti kapcsolatról szól. A *Śrīmad-Bhāgavatam* ezért nagyon nagy kincs a bhakták számára. Ez a mű egyáltalán nem tárgyalja az anyagi tetteket, az érzékielégítést vagy a felszabadulást. A *Śrīmad-Bhāgavatam* az egyetlen olyan Írás, amely teljes közlést ad a Legfelsőbb Személy és bhaktái transzcendentális természetéről. Az énüket megvalósított, Kṛṣṇa-tudatú személyek tehát örömet mindig az ilyen transzcendentális irodalom tanulmányozásából merítik, miként egy fiatal fiú és lány is örömet merit egymás társaságából.

10. VERS

तेषां सततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकम् ।
ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते ॥ १० ॥

*teṣāṃ satata-yuktānām
bhajatām prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogam taṃ
yena mām upayānti te*

teṣāṃ—nekik; *satata-yuktānām*—akik mindig teljesen lefoglaltak; *bhajatām*—az odaadó szolgálatban; *prīti-pūrvakam*—szerető eksztázisban; *dadāmi*—adok; *buddhi-yogam*—igazi értelmet; *taṃ*—azt; *yena*—ami által; *mām*—Hozzám; *upayānti*—jönnek; *te*—ők

FORDÍTÁS

Akik szüntelen odaadással élnek, és szeretettel imádnak Engem, azoknak megadom azt az értelmet, amellyel eljuthatnak Hozzám.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben a *buddhi-yogam* szó nagy jelentőségű. Talán emlékezünk még arra, hogy a Második Fejezetben Kṛṣṇa Arjunát oktatva megemlíti: sok dologról beszélt, és a *buddhi-yogáról* is szólni fog. Erre most kerül sor. A *buddhi-yoga* nem más, mint a Kṛṣṇa-tudatbeli cselekvés; ez

jelenti a legfejlettebb értelmet. *Buddhi* értelmet, *yogam* pedig misztikus tetteket vagy misztikus fejlődést jelent. Ha valaki megpróbál visszatérni az őshazába, vissza az Istenséghez, és teljes mértékben hozzáfog a Kṛṣṇa-tudatban való odaadó szolgálathoz, akkor az ő cselekvését *buddhi-yogának* hívják. Ez más szóval az a folyamat, mely által az ember megszabadul az anyagi világ kötelekeitől. A fejlődés végső célja Kṛṣṇa, ám az emberek sajnos nem tudnak erről. Ezért feltétlenül szükséges, hogy egy hiteles lelkitanítómesterrel és a bhaktákkal társuljunk. Az embernek mindenek előtt azt kell belátnia, hogy Kṛṣṇa a cél. Ha ezt megértette, akkor lassan, de biztosan haladni kezd az úton, és végül eléri Őt.

Karma-yogában az cselekszik, aki ismeri az élet célját, de ragaszkodik tettei gyümölcséhez. Aki pedig tudja, hogy a cél Kṛṣṇa, de Őt elmebeli spekulálás által akarja megérteni, s ebből merit örömet, az *ajñāna-yogában* cselekszik. A teljes yoga a *bhakti-* vagy *buddhi-yoga*, melyhez az jut el, aki ismeri a végső célt, és Kṛṣṇát egyedül az odaadó szolgálattal, a Kṛṣṇa-tudat folyamata által kívánja elérni. Ez a teljes yoga képezi az élet legkövetesebb szintjét.

Ha a bhakta eléggé értelmes, akkor fejlődni fog az önmegvalósítás úján. Ha viszont valakinek hiteles lelki tanítómestere van, és tagja egy lelki mozgalomnak, ám nem eléggé okos a fejlődéshez, akkor Kṛṣṇa belülről látja el utasításokkal, hogy végül nehézség nélkül elérhesse Őt. A kellő tulajdonság az, hogy az ember mindig foglalja le magát a Kṛṣṇa-tudattal, és szeretettel, odaadással végezzen mindenféle szolgálatot Kṛṣṇának. Ha valaki tehát komolyan, odaadóan végzi szolgálatát, annak Isten megadja az esélyt a fejlődésre, így végül is elérheti Őt.

11. VERS

तेषामेवानुकम्पार्थमहमज्ञानजं तमः ।

नाशयाम्यात्मभावस्यो ज्ञानदीपेन भास्वता ॥११॥

*teṣām evānukampārtham
aham ajñāna-jam tamaḥ
nāśayāmy ātma-bhāvastho
jñāna-dīpena bhāsvatā*

teṣām—nekik; *eva*—bizonyára; *anukampā-artham*—különleges kegyet mutatva; *aham*—Én; *ajñāna-jam*—tudatlanság miatt; *tamaḥ*—sötétség;

nāśayāmi—szétoszlatom; *atma*—belülről; *bhavasthaḥ*—bennük; *jñāna*—tudás; *dīpena*—lámpájával; *bhāsvatā*—ragyogó

FORDÍTÁS

Együttérzésből szívükben lakozom, s a tudás fénylő lámpásával szétoszlatom a tudatlanságból származó sötétséget.

MAGYARÁZAT

Amikor az Úr Caitanya Benáreszben volt, hogy ismertesse a *mahā-mantra* (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) vibrálását, sok ezer ember követte példáját. Prakāśānanda Sarasvatī, korának nagyon befolyásos és művelt, imperszonalista hittudósa kigúnyolta Śrī Kṛṣṇa Caitanyát, szentimentalistának mondván Őt. A filozófusok néha kritizálják a bhaktákat, felettebb tudatlanoknak és a filozófia terén naiv szentimentalistáknak tartván őket. Ez azonban nem felel meg a valóságnak. Számptalan nagyon művelt, tudós bhakta létezik, aki jártas a bhakti filozófiájában. De ha van is olyan bhakta, aki nem képes tanulni műveikből, vagy a lelki tanítómesterétől, azt Kṛṣṇa megsegíti szívéen keresztül, ha komolyan, odaadással szolgálja őt. A Kṛṣṇa-tudatban tevékeny, komoly bhakta tehát nem maradhat tudás nélkül. Az egyetlen szükséges tulajdonság az odaadó, teljesen Kṛṣṇa-tudatú szolgálat végzése.

A modern filozófusok véleménye szerint megkülönböztető elemzés nélkül nem juthat igazi tudáshoz az ember. Nekik válaszolja a Legfelsőbb Úr ebben a versben azt, hogy segít a tiszta, odaadó szolgálatot végzőkön, műveltségük hiányos volta ellenére is, vagy ha nem rendelkeznének elegendő tudással a védikus elvekről.

Kṛṣṇa azt mondja Arjunának: csupán spekulálás által gyakorlatilag nincsen remény a Legfelsőbb Abszolút Igazság, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megismerésére, mert Ő olyannyira hatalmas, hogy kizárólag elmebeli erőfeszítés által senki sem értheti meg. Ha az ember nem hiva és szeretője a Legfelsőbb Igazságnak, akkor sohasem fogja megérteni Kṛṣṇát, vagyis a Legfelsőbb Igazságot, még ha sok millió éven át is folytatja a spekulálást. Kṛṣṇát csakis odaadó szolgálattal lehet kielégíteni, és így Ő — felfoghatatlan energiája révén — felfedi Magát a tiszta bhakta szívében (ahol mindig jelen van), transzcendentális Napként szétoszlátván a tudatlanság sötétségét. Ez Kṛṣṇa különleges kegye tiszta bhaktája iránt.

A sok-sok millió születésen át való anyagi társulás fertőzése következtében az ember szívét belepi a materializmus pora, ám ha hozzáfog az

odaadó szolgálathoz, mindig vibrálva a Hare Kṛṣṇa mantrát, akkor gyorsan megtisztul, és eljut a tiszta tudás síkjára. Viṣṇut, a legvégső célt egyedül a Szent Nevek vibrálásával és az odaadó szolgálat által lehet elérni, nem pedig elméleti spekulációval vagy vitával.

A tiszta bhaktának nem kell aggódnia az életszükségletek felől, mert ha a szívében széteszlott a sötétség, akkor a Legfelsőbb Személy — aki nagyon örül a bhakta szerető, odaadó szolgálatának — automatikusan ellátja mindennel. Ez a *Bhagavad-gītā* tanításának lényege. A *Bhagavad-gītā* tanulmányozva az ember képessé válik a Legfelsőbb Úr előtti teljes meghódulásra, és a tiszta, odaadó szolgálat végzésére. Ily módon Isten irányítása alatt teljesen megszabadul mindenféle materialista törekvéstől.

12-13. VERS

अर्जुन उवाच ।

परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् ।

पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥१२॥

आहुस्त्वामृषयः सर्वे देवर्षिर्नारदस्तथा ।

असितो देवलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे ॥१३॥

arjuna uvāca

param brahma param dhāma

pavitram paramam bhavān

puruṣam śāśvatam divyam

ādi-devam ajam vibhum

āhus tvām ṛṣayaḥ sarve

devarṣir nāradas tathā

asīto devalo vyāsaḥ

svayam caiva bravīṣi me

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *param*—legfelsőbb; *brahma*—igazság; *param*—legfelsőbb; *dhāma*—hajlék; *pavitram*—legtisztább; *paramam*—a legfelsőbb; *bhavān*—Te Magad; *puruṣam*—személyiség; *śāśvatam*—eredeti; *divyam*—transzcendentális; *ādi-devam*—az eredeti Úr; *ajam*—megszületetlen; *vibhum*—legnagyobb; *āhuḥ*—mondják; *tvām*—Rólád; *ṛṣayaḥ*—a bölcsek; *sarve*—mindegyik; *devarṣiḥ*—a félisten-bölcs; *nāradaḥ*—

Nārada; *tathā*—is; *asitaḥ*—Asita; *devalaḥ*—Devala; *vyāsaḥ*—Vyāsa; *svayam*—személyiség; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *bravīṣi*—kifejtett; *me*—nekem

FORDÍTÁS

Arjuna szólott:

Te vagy a Legfelsőbb Brahman, a legvégső hajlék, a tisztító, az Abszolút Igazság és az örök isteni Személy. Te vagy az ősi Isten, transzcendentális és eredeti, és Te vagy a megszületetlen, mindentátható szépség. Nārada, Asita, Devala és Vyāsa, valamint minden más nagy bölcs ezt hirdeti Rólad, és most Te Magad is ezt mondod nekem.

MAGYARÁZAT

Az előző négy vers képezi a *Bhagavad-gītā* lényegét. Ezeket hallván Arjuna teljesen megszabadult minden kételytől, és elfogadta Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként. Azon nyomban lelkesen közzétette: „Te vagy Parambrahma, az Istenség Legfelsőbb Személyisége.” Az előzőekben Kṛṣṇa kijelentette, hogy Ő az eredete mindennek és mindenkinek. Minden félisten és élőlény Tőle függ. Tudatlanságuk következtében viszont az emberek és a félistenek magukat abszolútnak és Kṛṣṇától, a Legfelsőbb Úrtól függetlennek hiszik. Az odaadó szolgálat végzése tökéletesen eltávolítja ezt a tudatlanságot. Ezt Isten már megmagyarázta az előző versben. Kegyéből most Arjuna is — a védikus tanításokkal egyetértően — elfogadja Őt a Legfelsőbb Igazságként. Nem szabad azt hinnünk: mivel Arjuna Kṛṣṇa meghitt barátja, ezért hízelgéskeppen szólítja Őt az Istenség Legfelsőbb Személyiségének és az Abszolút Igazságnak. A Védikus Írások ugyanis megerősítenek mindent, amit Arjuna e két versben mondott. Igazolják azt, miszerint csak az értheti meg a Legfelsőbb Urat, aki szeretettel és odaadóan szolgálja Őt, s más nem. A *Vedák* tehát megerősítik Arjuna minden egyes szavát.

A *Kena Upaniṣad* szerint is a Legfelsőbb Brahman az alapja mindennek. Az előzőekben Śrī Kṛṣṇa már megmagyarázta, hogy minden Órajta nyugszik. Ezt a *Muṇḍaka Upaniṣad* is megerősíti, valamint hozzáteszi; Őt csak azok valósíthatják meg, akik állandóan Rá gondolnak. Ezt *smaṇam*-nak (emlékezésnek) hívják, és egyike az odaadó szolgálat kilenc folyamatainak. Az ember egyedül a Kṛṣṇa iránti odaadó szolgálattal értheti meg helyzetét, és ily módon szabadulhat meg az anyagi testétől.

A *Vedák* a Legfelsőbb Urat a tiszták közül is a legtisztábbnak fogadják el. Aki megérti, hogy Kṛṣṇa a legeslegtisztább, az megtisztulhat minden bűnös

tettől. (Ez azonban mindaddig nem lehetséges, amíg az ember meg nem hódol Őelőtte.) Arjuna a legtisztábbként fogadja el Kṛṣṇát, és ez megegyezik a Védikus Irodalom tanításával. Ezt nagy személyiségek is megerősítik, akik közül Nārada a legelső.

Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Az ember kötelessége abból áll, hogy mindig Őrajta medításon, és élvezze az Őhöz fűződő transzcendentális kapcsolatát. Ő a legfelsőbb lét, aki mentes a testi szükségletektől, valamint a születéstől és haláltól. Ezt nemcsak Arjuna mondja, hanem az összes Védikus Irodalom, a *Purāṇák*, és a történelmi elbeszélések (*Itihāsák*) is. A Védikus Irodalom tehát ilyenképpen írja le Kṛṣṇát. Ő Maga is mondja a Negyedik Fejezetben: „Habár megszületetlen vagyok, mégis megjelenek ezen a Földön, hogy megalapozzam a vallás elveit.” Ő a legfelsőbb és a végső ok. Neki nincsen eredete, mert Ő minden ok oka, minden Belőle árad. Ezt a tökéletes tudást a Legfelsőbb Úr kegye által lehet elsajátítani. Arjuna itt Kṛṣṇa kegyéből képes kifejezni magát. Ha meg akarjuk érteni a *Bhagavad-gītát*, akkor el kell fogadnunk e vers tételit. Ezt hívják paramparā rendszernek, vagyis a tanítványi lánc elfogadásának. Senki sem értheti meg a *Bhagavad-gītát* mindaddig, amíg nem tagja a tanítványi láncnak. Az ún. akadémikus műveltség nem segít. A Védikus Irodalomban felhalmozott sok bizonyíték ellenére az akadémikus képzettségükre büszke emberek sajnálatos módon nem tágitanak önféjű elképzelésüktől, miszerint Śrī Kṛṣṇa nem az Istenség Legfelsőbb Személyisége, hanem közönséges ember.

Ez a vers tehát esély a modern filozófusok számára, mert világosan kifejezi, hogy a Legfelsőbb különbözik az egyéni lélektől.

14. VERS

सर्वमेतद्धतं मन्ये यन्मां वदसि केशव ।

न हि ते भगवन्व्यक्तिं विदुर्देवान दानवाः ॥१४॥

*sarvam etad ṛtam manye
yan mām vadasi keśava
na hi te bhagavan vyaktim
vidur devā na dānavāḥ*

sarvam—mindet; *etat*—ezeket; *ṛtam*—igazságot; *manye*—elfogodom; *yat*—amiket; *mām*—nekem; *vadasi*—elmondasz; *keśava*—óh, Kṛṣṇa; *na*—

sohasem; *hi*—bizonyára; *te*—Tiéd; *bhagavan*—óh, Istenség Személyisége; *vyaktim*—kinyilatkoztatást; *viduḥ*—tudhatják; *devāḥ*—a félistenek; *na*—sem; *dānavāḥ*—a démonok

FORDÍTÁS

Óh, Kṛṣṇa, igazságként fogadom el mindazt, amit nekem elmondtál. Sem a félistenek, sem pedig a démonok nem ismerik személyedet, óh, Uram.

MAGYARÁZAT

Nemcsak a hitetlen és démoni természetű emberek, de még a félistenek sem érthetik meg Kṛṣṇát — erősíti meg Arjuna. Ha ez így van, akkor mit szólunk a modern világ ún. tudósairól és filozófusairól? Arjuna Kṛṣṇa kegye által megérthette, hogy Ő a legtökéletesebb, s a Legfelsőbb Igazság. Az ember kövesse ezért Arjuna nyomdokait, aki a *Bhagavad-gītā* szakértőjévé vált.

Mint ahogyan a bevezetésben már megmagyaráztuk, ezt a *Gītā Upaniṣadot* a paramparā láncon keresztül kell megérteni. A Negyedik Fejezet leírása szerint a *Bhagavad-gītā* tanításának előző paramparā rendszere elveszett, ezért Kṛṣṇa új tanítványi láncot alapított. Választása Arjunára esett, mert az meghitt barátja és kiváló bhaktája volt. Követnünk kell Arjuna példáját, aki elfogadott mindent, amit Kṛṣṇa mondott, s ily módon mi is képesek leszünk majd megérteni a *Bhagavad-gītā* lényegét. Ezután fogjuk csak megérteni, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége.

15. VERS

स्वयमेवात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम ।
भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते ॥१५॥

svayam evātmanātmānam
vettha tvam puruṣottama
bhūta-bhāvana bhūteśa
deva-deva jagat-pate

svayam—személyiséget; *eva*—bizonyára; *ātmanā*—Magadtól; *ātmānam*—Magadat; *vettha*—ismered; *tvam*—Te; *puruṣottama*—óh, minden

személy leghatalmasabbja; *bhūta-bhāvana* — óh, mindenek eredete; *bhūteśa* — óh, minden Ura; *deva-deva* — óh, félistenek Ura; *jagad-pate* — óh, a hatalmas univerzum Ura

FORDÍTÁS

Bizony egyedül csak Te ismered Magad képességeid által, óh, mindenek eredete, lények Ura, istenek Istene, óh, Legfelsőbb Személy, univerzum Ura!

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇát, a Legfelsőbb Urat csak azok ismerhetik meg, akik az odaadó szolgálat által kapcsolatban állnak Vele, úgy mint Arjuna és lelki örökösei. A démoni vagy ateista mentalitású emberek nem érthetik meg Őt. Komoly bűn az elmebeli spekuláció, amely eltéríti az embert a Legfelsőbb Úrtól.

Aki nem ismeri Kṛṣṇát, annak tilos a *Bhagavad-gītā* magyarázásával próbálkoznia. A *Bhagavad-gītáról* nem szabad az ateistáktól hallani, hanem úgy kell megérteni, miképpen azt Kṛṣṇa segítségével Arjuna tette. Az egész mű az Ő tanítását, a Kṛṣṇáról szóló tudományt tartalmazza.

A Legfelsőbb Igazságot három aspektusban valósítják meg: személytelen Brahmanként, lokalizált Paramátmaként, és végül az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként. Tehát az Abszolút Igazság végső arculatának megértésekor az ember eljut az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez. Egy felszabadult személy, sőt még egy közönséges ember is megvalósíthatja a személytelen Brahmant és a lokalizált Paramátmát, de sohasem értheti meg Kṛṣṇa személyiségét a *Bhagavad-gītā* verseiből, melyeket személyesen Śrī Kṛṣṇa mondott el. Néha előfordul, hogy az imperszonalisták elfogadják Kṛṣṇát Bhagavánként, vagy elismerik hitelességét. Azonban sok olyan felszabadult ember van, aki nem képes megérteni, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb Személy, minden élőlény Atyja. Arjuna ezért szólítja Őt Puruṣottamának. Ha valaki Śrī Kṛṣṇát minden élőlény Atyjaként is ismeri, még nem jelenti azt, hogy a Legfelsőbb Irányítónak is Őt tudja. Arjuna ezért ebben a versben Bhūteśának, mindenki Legfelsőbb Irányítójának szólítja Kṛṣṇát. Ha ezt tudja is valaki Róla, az lehet, hogy még nem tudja, hogy Ő valamennyi félisten eredete. Ez a vers azonban Devadevának, vagyis az összes félisten imádozt Isténének nevezi Őt. Létezhet olyasvalaki, aki fölfogta mindezt, s még ritkábban olyan is akad, aki azt is tudja, hogy Kṛṣṇa minden Legfelsőbb birtokosa is — ezért szólítja Őt Arjuna Jagatpatinak.

Itt tehát Arjuna megvalósítása alapozza meg a Kṛṣṇáról szóló igazságot, ezért ha Őt valóságában akarjuk megérteni, akkor Arjuna nyomdokait kell követnünk.

16. VERS

वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वं व्याप्य तिष्ठसि ॥१६॥

*vaktum arhasy aśeṣeṇa
divyā hy ātma-vibhūtayāḥ
yābhir vibhūtibhir lokān
imāṃs tvam vyāpya tiṣṭhasi*

vaktum—mond; *arhasi*—érdemesnek tartom; *aśeṣeṇa*—részletekben; *divyā*—isteni; *hi*—bizonyára; *ātma*—Te Magad; *vibhūtayāḥ*—fenségekkel; *yābhiḥ*—amik által; *vibhūtibhiḥ*—fenségek; *lokān*—az összes bolygó; *imān*—ezek; *tvam*—Tiéd; *vyāpya*—átható; *tiṣṭhasi*—marad

FORDÍTÁS

Kérlek, beszélj nekem részletesen isteni erőidről, melyek által áthatod a világokat, és bennük lakozol!

MAGYARÁZAT

Ebből a versből kitűnik, hogy Arjuna már elégedett Kṛṣṇáról, a Legfelsőbb Személyről szerzett ismerettel. Kṛṣṇa kegye által Arjunának személyes tapasztalata, értelme és tudása van, valamint rendelkezik minden mással, ami csak elsajátítható ily módon. Tehát megértette, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Nem kételkedik, mégis megkéri Kṛṣṇát, beszéljen mindent-átható természetéről, hogy a jövő nemzedéke (főleg az imperszonalisták) megérthessék, miképpen létezik Ő különféle energiái által, mindent-átható aspektusában. Tudnunk kell azonban, hogy Arjuna a közönséges emberek érdekében kérdezte mindezt.

17. VERS

कथं विद्यामहं योगिंस्त्वां सदा परिचिन्तयन् ।
केषु केषु च भावेषु चिन्त्योऽसि भगवन्मया ॥१७॥

*katham vidyāmaham yogiṃstvāṃ sadā paricintayan
tvāṃ sadā paricintayan
keṣu keṣu ca bhāveṣu
cintyo'si bhagavan mayā*

katham—hogyan; *vidyām*—tudjam; *aham*—én; *yogin*—öh, Legfelsőbb Misztikus; *tvām*—Rajtad; *sadā*—mindig; *paricintayam*—gondolva; *keṣu*—mindenben; *keṣu*—mindenben; *ca*—is; *bhāveṣu*—természetben; *cintyaḥ*—emlékezve; *asi*—(Te) vagy; *bhagavan*—öh, Legfelsőbb; *mayā*—általam

FORDÍTÁS

Öh, Legfelsőbb Misztikus, hogyan lehet Téged megismerni a szüntelen meditálás folyamatával? Öh, Magasztos Úr, milyen sajtáságos formákban elmélkedjem Rajtad?

MAGYARÁZAT

Miképpen az előző fejezet is írta, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét a *yoga-māyā* függönye fedi el. Ezért egyedül csak a meghódolt lelkek és a bhakták láthatják Öt. Arjuna meg van győződve arról, hogy barátja, Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, de tudni szeretné az általános folyamatot is, mely által a közönséges emberek is megérthetik a mindentátható Urat. Az átlagemberek sem ismerhetik Kṛṣṇát — beleértve a démonokat és ateistákat is —, mert Öt elfedi *yoga-māyā* energiája. Az ilyen emberek érdekében kérdez Arjuna ismét erről a témáról. A fejlett bhakták nemcsak a saját, hanem mások előrehaladása is érdekel. Arjuna Vaiṣṇava, vagyis bhakta, ezért kegyesen lehetőséget ad az egyszerű embereknek a Legfelsőbb mindentáthatóságának megértésére. Kṛṣṇát azért szólítják *yogin*-nak, mert Ő a *yoga-māyā* mestere, amely hol eltakarja, hol elfedi Öt.

A közönséges, Istenszeretettel nem rendelkező ember képtelen állandóan Kṛṣṇára gondolni, s így elméjét anyagi célokra kell irányítani. Arjuna számol világunk materialista gondolkodásmódjával. Mivel az ilyen emberek nem tudják megérteni Isten lelki természetét, ezért számukra gondolataik fizikai dolgokra való összpontosítása ajánlott. E közvetett folyamat által kell fellelniük Kṛṣṇát, akit a fizikai elemek is képviselnek.

18. VERS

विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन ।
भूयः कथय तृप्तिर्हि शृण्वतो नास्ति मेऽमृतम् ॥१८॥

*vistareṇātmano yogam
vibhūtiṁ ca janārdana
bhūyaḥ kathaya tṛptir hi
śṛṇvato nāsti me'mṛtam*

vistareṇa—leírásban; *ātmanaḥ*—Magadról; *yogam*—misztikus hatalom; *vibhūtim*—fenség; *ca*—is; *janārdana*—óh, ateisták gyilkosa; *bhuyaḥ*—ismét; *kathaya*—ird le; *trptih*—kielégülés; *hi*—bizonyára; *śṛṇvataḥ*—hallván; *na*—nem; *asti*—van; *me*—enyém; *amṛtam*—nektár

FORDÍTÁS

Kérlek, beszélj még egyszer részletesen hatalmas képességeidről és dicsőségeidről, mert sohasem fáradok bele ambróziás szavaid hallgatásába.

MAGYARÁZAT

Naimiṣāraṇya erdejében Sūta Gosvāmi hasonlóan szólt Śanuakához és a *ṛṣikhez*:

*vayaṁ tu na vitṛpyāma
uttama-śloka-vikrame
yac chrṇvatāṁ rasa-jñānām
svādu svādu pade pade*

„Még ha szüntelenül hallja is az ember a védikus himnuszok által dicsőített Kṛṣṇa transzcendentális kedvteléseit, sohasem fárad bele. Akik transzcendentális kapcsolatba kerülnek Övele, örömeiket lelik az Úr kedvteléseinek minden mozzanatában.” (*Bhāg.* 1.1.19.) Arjuna tehát hallani akar Kṛṣṇáról, s főleg arról, mikképpen hat Ő át mindent.

Ami az *amṛtam* szót illeti, minden Kṛṣṇával kapcsolatos kijelentés vagy elbeszélés élvezetes, mint a nektár, melyet csakis a gyakorlati tapasztalat által lehet megízlelni. A modern regények, elbeszélések, novellák és a tudományos-fantasztikus regényirodalom mind-mind mellőzi az Úr transzcendentális kedvteléseit. A világi irodalom olvasásába belefárad az ember, de a Kṛṣṇáról való hallásba soha. Az univerzum történelme éppen emiatt van teli az Isteni inkarnációk kedvteléseinek leírásával. A *Purāṇák* például az előző korszakok történelméről írnak, és közlik Isten különféle avatárjainak kedvteléseit. Ezek az olvasmányok így akkor is örökké frissek maradnak, ha többször is olvassuk őket.

19. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

हन्त ते कथयिष्यामि दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।

प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ नास्त्यन्तो विस्तरस्य मे ॥१९॥

*śrī bhagavān uvāca
hanta te kathaiṣyāmi
divyā hy ātma-vibhūyataḥ
prādhānyataḥ kuru-śreṣṭha
nāsty anto vistarasya me*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *hanta*—igen; *te*—neked; *kathaiṣyāmi*—el fogom beszélni; *divyāḥ*—isteniek; *hi*—bizonyára; *ātma-vibhūyataḥ*—személyes fenségeim; *prādhānyataḥ*—lényegében; *kuru-śreṣṭha*—óh, Kuruk legjobbjá; *na*—nem; *asti*—van; *antaḥ*—határ; *vistarasya*—terjedelmében; *me*—Enyém

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólott:

Jó, beszélni fogok neked, óh, Kuruk legjobbjá, csodálatos megnyilvánulásaimról, de csak a legfontosabbakról, mert fenségemnek nincsen határa.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa nagyságát és fenségét lehetetlen felfogni. Az egyéni lélek érzékei tökéletlenek, és így akadályozzák Kṛṣṇa dolgainak teljességében való megértését. A bhakták mégis megpróbálják megismerni Kṛṣṇát, de nem azzal a gondolattal, hogy egy nap majd képesek lesznek egészen megérteni Őt. Inkább azért, mert maguk a Kṛṣṇáról szóló témák annyira élvezetesek, hogy számukra nektárnak tűnnek. A tiszta bhakták transzcendentális gyönyört tapasztalnak, amikor Kṛṣṇa fenségéről vagy sokféle energiájáról beszélgetnek, ezért állandóan ilyen témáról akarnak hallani, erről szeretnének társalogni.

Kṛṣṇa tudja azt, hogy az élőlények képtelenek teljességében felfogni fenségét, s ezért beleegyezik abba, hogy a különféle energiáinak csak legfőbb megnyilvánulásairól beszéljen. A *prādhānyataḥ* szó nagyon fontos, mert arra utal: mivel Isten sajátosságai végtelenek, ezért csak a legfontosabbak közül érthetünk meg néhányat, mindet lehetetlen.

Ebben a versben a *vibhūti* szó Śrī Kṛṣṇa fenségére utal, mely által az egész megnyilvánulást irányítja. Az *Amara-kośa* értelmezőszótár szerint a *vibhūti* kivételes nagyszerűséget jelent. Az imperszonalisták és a panteisták sem a Legfelsőbb Úr kivételes fenségét, sem pedig Isteni energiájának megnyilvánulásait nem képesek megérteni. Az Ő energiái a lelki és az anyagi világbán is szétoszlanak a létezés minden részébe.

Kṛṣṇa most le fogja írni azt, amit a közönséges ember közvetlenül is felfoghat. A következő versek tehát részleteket közölnek változatos energiáiból.

20. VERS

अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्यितः ।
अहमादिश्च मध्यं च भूतानामन्त एव च ॥२०॥

*aham ātmā guḍākeśa
sarva-bhūtāśaya-sthitaḥ
aham ādiś ca madhyam̐ ca
bhūtānām anta eva ca*

aham—Én; *ātmā*—lélek; *guḍākeśa*—óh, Álom Legyőzője; *sarva-bhūtā*—minden élőlény; *āśaya-sthitaḥ*—belül helyezkedve; *aham*—Én; *ādiḥ*—eredet; *ca*—is; *madhyam*—közép; *ca*—is; *bhūtānām*—minden élőlényé; *antaḥ*—vége; *eva*—bizonyára; *ca*—és

FORDÍTÁS

Óh, Guḍākeśa, Én vagyok a Lélek, aki ott lakozik minden élőlény szívében. Én vagyok minden lény kezdete, közepe és vége.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa ebben a versben Arjunát Guḍākeśának szólítja, aminek jelentése: aki legyőzte az álom sötétségét. Akik a tudatlanság sötétségében alszanak (vagyis nem ébredtek rá lelki azonosságukra), azok képtelenek megérteni, miképpen jelenik meg a Legfelsőbb Istenség a lelki és az anyagi világban. Ezért nagyon jelentőségeltjes, hogy Arjunát így szólították. Az Istenség Személyisége azért egyezett bele különféle fenségeinek leírásába, mert Arjuna felébredt a tudatlanság álmából.

Śrī Kṛṣṇa először arról tájékoztatja Arjunát, hogy az elsődleges teljesrész kiterjedése által Ő az egész kozmikus megnyilvánulás Önvalója vagy lelke. Az anyagi teremtés előtt *puruṣa-avatároként*, azaz a teljesrész kiterjedéseiben jelenik meg, s Ők lesznek a teremtés bölcsői. Ily módon Ő az *ātmā*, a *mahat-tattva* (az őselemek) lelke. Nem a totális anyagi energia okozza a teremtést, hanem Mahā-Viṣṇu, az első *puruṣa*, aki a kozmikus megnyilvánulás lelkeként behatol a *mahat-tattvába*, majd ismét megnyilvánul, ezúttal mint Felsőlélek, aki jelen van minden élőlényben. Az Istenség

Legfelsőbb Személyisége Felsőlélekként az összes megnyilvánult univerzumban létezik. Tapasztalhattuk már, hogy az élőlények teste azért él, mert jelen van benne a lelki szikra. Enélkül a test képtelen fejlődni. Hasonlóan, az anyagi megnyilvánulás sem fejlődhet addig, amíg a Legfelsőbb Lélek, Kṛṣṇa bele nem hatol.

A *puruṣa-avatārokról* a *Śrīmad-Bhāgavatam* közöl leírást: „Az Istenség Legfelsőbb Személyisége az anyagi megnyilvánulásban három arculatban, Kāraṇodakaśāyī Viṣṇuként, Garbhodakaśāyī Viṣṇuként és Kṣīrodakaśāyī Viṣṇuként jelenik meg.” Śrī Kṛṣṇa, minden ok végső oka Mahā-Viṣṇuként vagy Kāraṇodakaśāyī Viṣṇuként fekszik az Okozati-óceánon, ezért Kṛṣṇa az univerzum kezdete, fenntartója, valamint az összes energia vége.

21. VERS

आदित्यानामहं विष्णुज्योतिषां रविरंशुमान् ।
मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी ॥२१॥

*ādityānām aham viṣṇur
jyotiṣāṃ ravir amśumān
marīcīr marutām asmi
nakṣatrāṇām aham śaśī*

ādityānām—az Ādityák közül; *aham*—Én; *viṣṇuḥ*—a Legfelsőbb Úr; *jyotiṣāṃ*—a világító égitestek közül; *raviḥ*—a Nap; *amśumān*—ragyogó; *marīcīḥ*—Marīci; *marutām*—a Marutok közül; *asmi*—Vagyok; *nakṣatrāṇām*—a csillagok közül; *aham*—Én; *śaśī*—a Hold

FORDÍTÁS

Az Ādityák közül Viṣṇu, a csillagok közül a ragyogó Nap vagyok. A Marutok közül Marīci, a világító égitestek közül pedig a Hold.

MAGYARÁZAT

Tizenkét Āditya van, melyek közül Viṣṇu (Vāmana) a legfőbb. Az égen ragyogó égitestek közül a Nap a legfontosabb, amit a *Brahma-saṃhitā* Kṛṣṇa vakító ragyogásának, valamint egyik szemének tekint. Marīci a felsőbb bolygók közötti űr felülvigyzó félistene. A csillagok közül éjszaka a Hold a legkiemelkedőbb, ezért az képviseli Kṛṣṇát.

22. VERS

वेदानां सामवेदोऽस्मि देवानामस्मि वासवः ।
इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना ॥२२॥

*vedānām sāma-vedo'smi
devānām asmi vāsavaḥ
indriyānām manaś cāsmi
bhūtānām asmi cetanā*

vedānām—az összes *Veda* közül; *sāma-vedaḥ*—a *Sāma-veda*; *asmi*—Vagyok; *devanam*—az összes félisten közül; *asmi*—Vagyok; *vāsavaḥ*—a felsőbb bolygók királya; *indriyānām*—az érzékek közül; *manaḥ*—az elme; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *bhūtānām*—az élőlények közül; *cetanā*—az életerő

FORDÍTÁS

A Vedák közül a Sāma-veda vagyok, a félistenek közül Indra, az érzékek közül az elme, s Én vagyok az életerő [tudat] minden élőlényben.

MAGYARÁZAT

Az anyag és lélek közötti különbség abból áll, hogy az anyagnak nincsen tudata. A tudat felsőrendű és örökkévaló, ezért nem keletkezhet az anyagi elemek kombinációjából.

23. VERS

रुद्राणां शंकरश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसाम् ।
वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरिणामहम् ॥२३॥

*rudrānām śaṅkaraś cāsmi
vitteśo yakṣa-rakṣasām
vasūnām pāvakaś cāsmi
meruḥ śikhariṇām aham*

rudrānām—az összes Rudra közül; *śaṅkaraḥ*—az Úr Śiva; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *vitteśaḥ*—a vagyon ura; *yakṣa-rakṣasām*—a Yakšák és Rākšasák közül; *vasūnām*—a Vasuk közül; *pāvakaḥ*—a tűz; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *meruḥ*—Meru; *śikhariṇām*—a hegyek közül; *aham*—Én

FORDÍTÁS

A Rudrák közül az Úr Śiva vagyok, a Yakśák és Rākṣasák közül a vagon ura, Kuvera, a Vasuk közül a tűz [Agni], a hegyek közül Meru.

MAGYARÁZAT

Tizenegy Rudra létezik, melyek közül Śaṅkara, azaz az Úr Śiva a legfontosabb. Ő a Legfelsőbb Személy *guṇa-avatāra* inkarnációja, aki az univerzum tudatlanság kötőerejéről gondoskodik. A félistenek világában Kuvera a „főpénztáros”, s így a Legfelsőbb képviselője. A Meru hegy gazdag természeti készleteiről híres.

24. VERS

पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृहस्पतिम् ।
सेनानीनामहं स्कन्दः सरसामस्मि सागरः ॥२४॥

*purodhasām ca mukhyam mām
viddhi pārtha bṛhaspatim
senānīnām aham skandah
sarvasām asmi sāgaraḥ*

purodhasām—a papok közül; *ca*—is; *mukhyam*—főnök; *mām*—Engem; *viddhi*—érts meg; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *bṛhaspatim*—Bṛhaspati; *senānīnām*—a parancsnokok közül; *aham*—Én; *skandah*—Kārtikeya; *sarvasām*—a vízgyűjtők közül; *asmi*—Vagyok; *sāgaraḥ*—az óceán

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, tudd meg, hogy a papok közül Bṛhaspati főpap, az odaadás ura vagyok. A generálisok közül Skanda, a háború ura, a vízgyűjtők közül az óceán.

MAGYARÁZAT

A felsőbb bolygók leghatalmasabb félistenét Indrának hívják, ő a félistenek királya. Bolygóját Indralokának nevezik. Bṛhaspati Indra papja, s így a papok főpapja. Pārvatī és Śiva fiát Skandának (Kārtikeyának) hívják, ő a katonai vezérek főnöke. Az állóvizek közül az óceán a legnagyobb.

Kṛṣṇa e képviselői csupán röpke bepillantást adnak az Ő nagyságába.

25. VERS

महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरम् ।
यज्ञानां जपयज्ञोऽस्मि स्यावराणां हिमालयः ॥२५॥

*maharṣīṇām bhṛgur aham
girām asmy ekam akṣaram
yajñānām japa-yajño'smi
sthāvarāṇām himālayaḥ*

maharṣīṇām—a nagy bölcsek közül; *bhṛguḥ*—Bhṛgu; *aham*—Én; *girām*—a vibrációk közül; *asmi*—Vagyok; *ekam akṣaram*—a *praṇava*; *yajñānām*—az áldozatok közül; *japa-yajñaḥ*—a japázás; *asmi*—Vagyok; *sthāvarāṇām*—a mozdulatlan dolgok közül; *himālayaḥ*—a Himalája

FORDÍTÁS

A nagy bölcsek közül Bhṛgu, a vibrációkban a transzcendentális om vagyok. Az áldozatokból a Szent Nevek vibrálása [japa], a mozdíthatatlan dolgok közül a Himalája.

MAGYARÁZAT

Brahmā, az univerzum első teremtménye a különféle fajok elterjesztésére több fiat nemzett. Közülük Bhṛgu a leghatalmasabb és a legnagyobb bölcs. A transzcendentális vibrációk közül az *om (omkara)* képviseli a Legfelsőbbet. Az áldozatok közül a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare mantra képviseli legtisztábban Kṛṣṇát. A *Vedák* néha állatáldozatot is ajánlanak, de a Hare Kṛṣṇa mantra áldozatban szóba sem jöhet az erőszak. Ez a legegyszerűbb és legtisztább. Ebben a világban minden nagyszerű dolog Kṛṣṇát képviseli, tehát a világ legnagyobb hegysége, a Himalája is. Egy korábbi vers a Meru hegyről tett említést, ám az néha mozog, míg a Himalája sohasem, tehát felülmúlja azt.

26. VERS

अश्वत्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः ।
गन्धर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः ॥२६॥

*aśvatthaḥ sarva-vṛkṣāṇām
devarṣiṇām ca nāradaḥ
gandharvāṇām citrarathaḥ
siddhāṇām kapilo muniḥ*

aśvatthaḥ—a banjanfa; *sarva-vṛkṣāṇām*—minden fa közül; *deva-rṣiṇām*—a félisten-bölcsek közül; *ca*—és; *nāradaḥ*—Nārada; *gandharvāṇām*—a Gandharva bolygó lakosai közül; *citarathaḥ*—Citaratha; *siddhāṇām*—a tökéletességet elérték közül; *kapilaḥ muniḥ*—Kapila Muni

FORDÍTÁS

Valamennyi fa közül a szent fűgafa, a félisten-bölcsek közül Nārada, a félistenek énekesei közül Citaratha, a tökéletes lények közül Kapila vagyok.

MAGYARÁZAT

Az indiai fűgafa (*aśvattha*)¹ egyike a leggyönyörűbb és legmagasabb fáknak, amit az emberek Indiában gyakran imádnak reggeli rituációikban. A félistenek közül Nārada-t is imádják, akit az univerzum legnagyobb bhaktájának tekintenek. Ily módon — egy bhakta formájában — ő Kṛṣṇa képviselője. A Gandharva bolygón sok olyan lény lakozik, aki gyönyörűen énekel, és közülük Citaratha a legkiválóbb. A tökéletes lények közül Kapilát Kṛṣṇa inkarnációjának tekintik, és a filozófiájáról a *Śrīmad-Bhāgavatam* ír. (A későbbiek folyamán egy másik Kapila is híressé vált, de ateista filozófiája révén, így hatalmas különbség van a kettő között).

27. VERS

उच्चैःश्रवसमश्वानां विद्धि माममृतोद्भवम् ।
ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधिपम् ॥२७॥

*uccaiḥśravasam aśvānām
viddhi mām amṛtodbhavam
airāvatam gajendrāṇām
narāṇām ca narādhipam*

1.) *Ficus bengalensis*

uccaiḥśravasam—Uccaiḥśravā; *aśvānām*—a lovak közül; *viddhi*—tudd hát; *mām*—Engem; *amṛta-udbhavam*—a tejóceán köpüléséből keletkezett; *airāvata*—Airāvata; *gajendrāṇām*—az elefántok közül; *narāṇām*—az emberek közül; *ca*—és; *narādhipam*—a király

FORDÍTÁS

Tudd meg, hogy a lovak közül az óceánból származó, a halhatatlanság elixirjéből született Uccaiḥśravā vagyok. A királyi elefántok közül Airāvata, az emberek közül a király.

MAGYARÁZAT

A bhakta félistenek egyszer tengeri kirándulásra mentek az asurákkal. E kirándulás alatt nektárt és mérget termeltek, s az Úr Śiva ez utóbbit felitta. A nektárból aztán sok lény keletkezett, köztük az Uccaiḥśravā nevezetű ló és Airāvata, az elefánt. Mivel a két állat a nektárból keletkezett, ezért különleges jelentőséggel bírnak, és szintén Kṛṣṇāt képviselik.

Az emberek közül a király képviseli Kṛṣṇāt, mert miképpen Kṛṣṇa az univerzum fenntartója, úgy a király — akit isteni tulajdonságai alapján választottak azzá — a királyságé. Az olyan uralkodók, mint például Mahārāja Yudhiṣṭhira, Mahārāja Parikṣit és az Úr Rāma, mind nagyon igazságosak voltak, és mindig az állampolgárok jólétét tartották legfontosabb feladatuknak. A Védikus Irodalom tehát a királyt Isten képviselőjének tekinti. Ebben a korszakban azonban a vallás elveinek hanyatlásával a monarchiák is felbomlottak, manapság pedig már végleg eltűntek. Be kell látnunk azonban, hogy a múltban az emberek boldogabbak voltak az igazságos királyok uralkodása alatt.

28. VERS

आयुधानामहं वज्रं धेनुनामसि कामधुक् ।
प्रजनश्चासि कन्दर्पः सर्पाणामसि वासुकिः ॥२८॥

āyudhānām aham vajram
dhenūnām asmi kāmadhuk
prajānaś cāsmi kandarpaḥ
sarpāṇām asmi vāsukiḥ

āyudhānām—a fegyverek közül; *aham*—Én; *vajram*—a villám; *dhenūnām*—a tehenek közül; *asmi*—Vagyok; *kāmadhuk*—a *surabhi* tehén; *prajānaḥ*—a gyermekek nemzéséért; *ca*—és; *asmi*—Vagyok; *kandarpaḥ*—Cupidó; *sarpāṇām*—a kigyók közül; *asmi*—Vagyok; *vāsukiḥ*—Vāsuki

FORDÍTÁS

A fegyverek közül a villám, a tehenek közül *surabhi*, a mértéktelen tejelő, az ösnemzők közül *Kandarpa*, a szerelem istene, a kigyók közül a legnagyobb, *Vāsuki* vagyok.

MAGYARÁZAT

A villám hatalmas erejű fegyver, ezért *Kṛṣṇa* hatalmát képviseli. A lelki világban *Kṛṣṇa*lokán olyan tehenek vannak, amiket bármikor meg lehet fejni, és annyi tejet adnak, amennyit csak kíván az ember. Ilyen tehén természetesen nem létezik az anyagi világban, de a *Vedák* megemlítik, hogy *Kṛṣṇa*lokán igen. Az Írásokban azt olvashatjuk, hogy *Kṛṣṇa* sok *surabhi* tehenet tart, s Ő a pásztoruk.

Kandarpa a jó fiak nemzéséhez szükséges nemi vágy, azért ez is *Kṛṣṇa*t képviseli. Az érzékkielégítés végett elkövetett nemi aktus viszont nem képviseli *Kṛṣṇa*t. Kizárólag a jó gyermekek nemzése céljából végzett nemi közösülést hívják *Kandarpa*nak, s így ez Őt képviseli.

29. VERS

अनन्तश्चासि नागानां वरुणो यादसामहम् ।
पितृणामर्यमा चासि यमः संयमतामहम् ॥२९॥

anantaś cāsmi nāgānām
varuṇo yādasām aham
pitṛṇām aryamā cāsmi
yamaḥ saṁyamātām aham

anantaḥ—Ananta; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *nāgānām*—a kigyók közül; *varuṇaḥ*—*Varuṇa* (a víz félistene); *yādasām*—a vízi élőlények közül; *aham*—Én; *pitṛṇām*—az ösatyák közül; *aryamā*—*Aryāma*; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *yamaḥ*—*Yama* (a halál félistene); *saṁyamātām*—az összes szabályozó közül; *aham*—Én

FORDÍTÁS

A felsőbb bolygóbeli Nāga kígyók közül Ananta, a vízi istenségek közül Varuṇa, az eltávozott ősök közül Aryamā, s a törvényt hozók közül Yama, a halál ura vagyok.

MAGYARÁZAT

A sok mennyei Nāga kígyó közül Ananta a leghatalmasabb, a vízi lények közül pedig a félisten Varuṇa. Mindkettő Kṛṣṇát képviseli. Létezik olyan bolygó is, ahol csak fák vannak, és ahol Aryamā, Kṛṣṇa képviselője uralkodik. Sok olyan élőlény van, akinek feladata a gonosztevők megbüntetése, s ezek közül Yama a legfőbb. Yama egy a Földünkhöz közeli bolygón lakozik. A nagyon bűnös élőlények haláluk után az ő bolygójára kerülnek, ahol Yama különféle büntetést szab ki számukra.

30. VERS

प्रहादश्चासि दैत्यानां कालः कलयतामहम् ।
मृगाणां च मृगेन्द्रोऽहं वैनतेयश्च पक्षिणाम् ॥३०॥

*prahlādaś cāsmi daityānām
kālah kalayatām aham
mṛgāṇām ca mṛgendro 'ham
vainateyaś ca pakṣiṇām*

prahlādaḥ—Prahlada; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *daityānām*—a démonok közül; *kālah*—idő; *kalayatām*—a hódítók közül; *aham*—Én; *mṛgāṇām*—az állatok közül; *ca*—és; *mṛgendraḥ*—az oroszlán; *aham*—Én; *vainateyaḥ*—Garuda; *ca*—is; *pakṣiṇām*—a madarak közül

FORDÍTÁS

A Daitya démonok közül az odaadó Prahlada, a hódítók közül az idő, a vadállatok közül az oroszlán, a madarak közül Garuda, Viṣṇu tollas hordozója vagyok.

MAGYARÁZAT

Diti és Aditi két leánytestvér. Aditi gyermekeit Ādityáknak, Ditiét pedig Daityáknak hívják. Az Ādityák mind az Ūr bhaktái, a Daityák pedig

ateisták. Habár Prahlāda a Daityák családjában született, mégis gyermekkorától fogva nagy bhakta volt. Makulátlan odaadó szolgálata és isteni természete miatt Kṛṣṇa képviselőjének tekintik.

Sok leigázó dolog létezik, de az idő mindent felemészt ebben az anyagi univerzumban, ezért Kṛṣṇát képviseli. Az állatok közül az oroszlán a leghatalmasabb és legvadabb, a sok millió fajta madár közül pedig az Úr Viṣṇu szállítója, Garuḍa a legfőbb.

31. VERS

पवनः पवतामसि रामः शस्त्रभृतामहम् ।
झषाणां मकरश्चासि स्रोतसामसि जाह्नवी ॥ ३१ ॥

*pavanaḥ pavatām asmi
rāmaḥ śastra-bhṛtām aham
jhaṣāṇām makaraś cāsmi
srotasām asmi jāhnavī*

pavanaḥ—a szél; *pavatām*—a tisztítók közül; *asmi*—Vagyok; *rāmaḥ*—Rāma; *śastra-bhṛtām*—a fegyvert hordók közül; *aham*—Én; *jhaṣāṇām*—a vízi élőlények közül; *makaraḥ*—cápa; *ca*—is; *asmi*—Vagyok; *srotasām*—a folyóvizek közül; *asmi*—Vagyok; *jāhnavī*—a Gangesz

FORDÍTÁS

A tisztító dolgok közül a szél, a fegyverforgatók közül Rāma, a halfajták közül a cápa, a folyóvizek közül a Gangesz vagyok.

MAGYARÁZAT

A vízi élőlények közül a cápa az egyik legnagyobb és minden bizonnyal a legveszélyesebb az ember számára. A cápa tehát Kṛṣṇát képviseli. Indiában a Gangesz Anya a legnagyobb folyó. Az Úr Rāmacandra, a Rāmāyaṇa hőse Kṛṣṇa egyik inkarnációja, és a leghatalmasabb harcos.

32. VERS

सर्गाणामादिरन्तश्च मध्यं चैवाहमर्जुन ।
अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः प्रवदतामहम् ॥ ३२ ॥

*sargāṇām ādir antaś ca
madhyam caivāham arjuna
adhyātma-vidyā vidyānām
vadaḥ pravadatām aham*

sargāṇām—minden teremtmény közül; *ādiḥ*—a kezdet; *antaḥ*—a vég; *ca*—és; *madhyam*—a közép; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *aham*—Én; *arjuna*—óh, Arjuna; *adhyātma-vidyā*—lelki tudás; *vidyānām*—minden oktatás közül; *vadaḥ*—természetes végkövetkeztetés; *pravadatām*—a viták közül; *aham*—Én

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, az összes teremtmény közül Én vagyok a kezdet, a közép és a vég. A tudományok közül az önvalóról szóló lelki tudomány, a logikában a végső igazság vagyok.

MAGYARÁZAT

A megnyilvánulások közül a totális anyagi őselemeket először Mahā-Viṣṇu teremti, majd az Úr Śiva semmisíti meg őket. Brahmā mindössze másodlagos teremtő. A teremtett őselemek mind a Legfelsőbb Úr anyagi jellemeinek különféle inkarnációi, ezért Ő minden teremtés kezdete, közepe és vége.

Ami az önvalóról szóló lelki tudományt illeti, ezzel sok Írás foglalkozik, mint például a négy *Veda*, a *Vedānta-sūtra*, a *Purāṇák*, a *Śrīmad-Bhāgavatam* és a *Bhagavad-gītā*. Ezek mind Kṛṣṇa képviselői. A logikatanárok az érvelés különféle szintjeiről tudnak. A bizonyíték ismertetését *japá*-nak, a másik meggyőzésére tett kísérletet *viṭaṇḍá*-nak, a végső következtetést pedig *vadā*-nak hívják. Ily módon az összefoglaló igazság, minden okfejtő folyamat vége Kṛṣṇa.

33. VERS

अक्षराणामकारोऽस्मि द्वन्द्वः सामासिकस्य च ।
अहमेवाक्षयः कालो धाताऽहं विश्वतोमुखः ॥ ३३ ॥

*akṣarāṇām akāro'smi
dvandvaḥ sāmāsikasya ca
aham evākṣayaḥ kālo
dhātāham viśvato-mukhaḥ*

akṣarāṇām—a betük közül; *akārah*—az első; *asmi*—Vagyok; *dva-ndvah*—kettős; *sāmāsikāśya*—összetételek; *ca*—és; *aham*—Én; *eva*—bizonyára; *akṣayah*—örökkévaló; *kālah*—idő; *dhātā*—teremtő; *aham*—Én; *viśvavato-mukhaḥ*—Brahmā

FORDÍTÁS

A betűkből az A, az összetett szavakban a kettős szó vagyok, de Én a kimeríthetetlen időként is létezem. A teremtők közül Brahmā vagyok, kinek sokarcú feje minden irányban lát.

MAGYARÁZAT

A *Veda* Irodalom kezdete az *akāra*, a szanszkrit ábécé első betűje. Az *akāra* nélkül semmit sem lehet kiejteni, ezért ez a hang kezdete. A szanszkrit nyelvben sok összetett szó van, melyek közül a kettős szót (mint pl. Rāma-kṛṣṇa) *dvandvānak* hívják. Azért hívják kettősnek, mert ritmusuk megegyezik.

A különféle pusztítók közül az idő a legnagyobb, mert mindent megöl. Ezért ez is Kṛṣṇa képviselője. Az élőlények és teremtők közül Brahmā a legfőbb. A különféle Brahmák négy, nyolc, tizenhat stb. fejjel rendelkeznek, ők univerzumuk fő teremtői. A Brahmák tehát szintén Kṛṣṇát képviselik.

34. VERS

मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्भवश्च भविष्यताम् ।
कीर्तिः श्रीर्वाक् नारीणां स्मृतिर्मेधा धृतिः क्षमा ॥३४॥

mṛtyuḥ sarva-harāś cāham
udbhavaś ca bhaviṣyatām
kīrtiḥ śrīr vāk ca nārīṇām
smṛtir medhā dhṛtiḥ kṣamā

mṛtyuḥ—halál; *sarva-harah*—mindent elpusztító; *ca*—is; *aham*—Én; *udbhavaḥ*—nemzedék; *ca*—is; *-bhaviṣyatām*—a jövőé; *kīrtiḥ*—hírnév; *śrīr*—gyönyörű; *vāk*—beszéd; *ca*—is; *nārīṇām*—a nők; *smṛtiḥ*—emlékezet; *medhā*—értelem; *dhṛtiḥ*—hűség; *kṣamā*—türelem

FORDÍTÁS

Én vagyok a mindenkit elpusztító halál, és a jövőben keletkező dolgok létrehozója. A nők közül hírnév, szerencse, beszéd, memória, értelem, hűség és türelem vagyok.

MAGYARÁZAT

Az ember születésétől fogva pillanatról-pillanatra közelebb kerül a halálhoz. A halál tehát minden másodpercben pusztítja az élőlényeket, habár az emberek rendszerint csak a végső kegyelemdőfést hívják annak. Ez a halál Kṛṣṇa. Mindenféle test hat alapvető változásnak van kitéve: megszületik, növekedik, változatlan egy ideig, sokasodik, sorvad és végül elpusztul. Ezek közül az első, az anyaméhből való megszületés Kṛṣṇa. Az első nemzedék a kezdete minden jövőbeli tetteknek.

A hat felsorolt jótulajdonságot nőinek tekintik. A nő dicsővé válik, ha rendelkezik e tulajdonságok valamelyikével, vagy mindegyikkel. A szanszkrit tökéletes nyelv, és ezért nagyon magasztos. Ha ezt tanulmányozva valaki képes visszagondolni egy témára, akkor jó emlékezőképességgel, vagyis *smṛti*-vel rendelkezik. Nem szükséges sok, különféle tárgyú könyvet olvasni, mert ha néhányra emlékezik az ember, és szükség esetén képes azokat idézni, akkor ez is jótulajdonságnak fogható fel.

35. VERS

बृहत्साम तथा साम्नां गायत्री छन्दसामहम् ।
मासानां मार्गशीर्षोऽहमृतूनां कुसुमाकरः ॥३५॥

*brhat-sāma tathā sāmnām
gāyatrī chandasām aham
māsānām mārga-sīrṣaḥ
ṛtūnām kusumākaraḥ*

brhat-sāma—a *Bṛhat-sāma*; *tathā*—is; *sāmnām*—a *Sāma-veda* himnuszai közül; *gāyatrī*—a *Gāyatrī* himnusz; *chandasām*—a költemények közül; *aham*—Én; *māsānām*—a hónapok közül; *mārga-sīrṣaḥ*—november-december hónapja; *aham*—Én; *ṛtūnām*—az évszakok közül; *kusumākaraḥ*—a tavasz

FORDÍTÁS

A himnuszok közül az Úr Indrának énekelt *Bṛhat-sāma* vagyok. A versek közül Én vagyok a *Gāyatrī*, amit a *brāhmaṇák* vibrálnak napon-

ta. A hónapok közül az aratás hónapja, az évszakok közül a virágot fakasztó tavasz vagyok.

MAGYARÁZAT

Az Úr már megmagyarázta, hogy a *Vedák* közül a *Sāma-veda* a leggazdagabb a gyönyörű énekekben, melyeket különféle félistenek adnak elő. Ez énekek egyike az éjfélkor énekelt *Bṛhat-sāma*, melynek melódiája rendkívüli.

A szanszkrit nyelvben kötött előírások szabályozzák a költészetet; a ritmusra és versmértékre nagy gondot fordítanak, nem úgy, mint a modern lírában. A szabályozott versek közül a képzett bráhmanák által naponta vibrált Gāyatrī-mantra a legmegszokottabb. (A Gāyatrī mantrát a *Śrīmad-Bhāgavatam* is megemlíti.) Ez a mantra főleg Isten megvalósítását szolgálja, ezért a Legfelsőbb Urat képviseli. A Gāyatrī-mantra lelkileg fejlett emberek számára való, és ha valaki megtanulta sikeresen vibrálni, akkor behatolhat Isten transzcendentális világába. De először teljesen az anyagi természet jószág minőségében kell lennie annak, aki a Gāyatrī-mantrát helyesen akarja vibrálni. A védikus civilizációban ez a mantra nagy jelentőségű, s a Brahman hanginkarnációjának tekintik. Brahmā az első, aki vibrálta, és ily módon, a tanítványi láncon át tőle jutott le az emberek közé.

Indiában a novembert és decembert tartják a legjobbnak, mert ez az aratás ideje, és ilyenkor az emberek érthető módon nagyon boldogok. Természetesen a tavasz univerzális népszerűségnek örvend, mert ez az évszak se nem túl meleg, se nem túl hideg, és a növények, a fák gyönyörű virágköntösben pompáznak. Tavasszal sok-sok ünneppel emlékeznek az emberek Kṛṣṇa kedvteléseire, ezért ezt az évszakot tartják a legvidámabbnak — ez is a Legfelsőbb Úr, Śrī Kṛṣṇa képviselője.

36. VERS

द्यूतं छतयतामसि तेजस्तेजस्विनामहम् ।
जयोऽसि व्यवसायोऽसि सत्त्वं सत्त्वतामहम् ॥ ३६ ॥

*dyūtam chalayatām asmi
tejas tejasvinām aham
jayo'smi vyavasāyo'smi
sattvam sattvatām aham*

dyūtām—szerencsejáték; *chalayatām*—az összes csaló közül; *asmi*—Vagyok; *tejah*—pompa; *tejasvinām*—minden pompásé; *aham*—Én; *jayah*—győzelem; *asmi*—Vagyok; *vyavasāyah*—kaland; *asmi*—Vagyok; *sattvam*—erő; *sattvatām*—az összes erőse; *aham*—Én

FORDÍTÁS

A csalások közül a szerencsejáték, a ragyogók között a ragyogás, de Én vagyok a győzelem, a kaland és az erők ereje is.

MAGYARÁZAT

Sokféle csaló létezik mindenütt a világon. A csaló folyamatok közül a szerencsejáték a legnépszerűbb, és ezért Kṛṣṇát képviseli az is. Kṛṣṇa a Legfelsőbb, ezért Ő képes a csalárdságban is minden emberen túltenni. Ha Kṛṣṇa rá akar szedni valakit, akkor senki sem vetekedhet a ravaszságban Vele. Az Ő nagyság nem egy-, hanem sokoldalú.

A győzedelmeskedők közül Ő a győzelem, a pompás dolgok közül a pompa. Ő a kalandkereső emberek kalandja (a tehetséges gyárosok közül a vállalkozó szellem), az erők ereje. Kṛṣṇa tehát a legmerészebb, a legerősebb stb. Amikor jelen volt Földünkön, senki sem tudta felülmúlni Őt erőben: még csak fiatal gyermek volt, amikor felemelte a Govardhana hegyet.

Kṛṣṇán tehát senki sem tehet túl a csalásban, a nagyszerűségben, a győzelemben, a merészségben és erőben.

37. VERS

वृष्णीनां वासुदेवोऽस्मि पाण्डवानां घनञ्जयः ।
मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुद्यना कविः ॥ ३७ ॥

vṛṣṇīnām vāsudevo'smi
pāṇḍavānām dhanan̄jayah
munīnām apy aham̄ vyāsaḥ
kavīnām uśanā kavīḥ

vṛṣṇīnām—Vṛṣṇi leszármazottjai közül; *vāsudevaḥ*—a dvārakai Kṛṣṇa; *asmi*—Vagyok; *pāṇḍavānām*—a Pāṇḍavák közül; *dhanan̄jayah*—a bőséghódítója (Arjuna); *munīnām*—a bölcsék közül; *api*—is; *aham*—Én; *vyāsaḥ*—Vyāsa, a Védikus Irodalom szerkesztője; *kavīnām*—a nagy gondolkodók közül; *uśanā*—Uśanā; *kavīḥ*—a gondolkodó

FORDÍTÁS

Vr̥ṣṇi leszármazottjai közül Vāsudeva, a Pāṇḍavák között Arjuna, a bölcsek közül Vyāsa, s a nagy gondolkodók közül Uśanā vagyok.

MAGYARÁZAT

Az elsődleges Istenség Legfelsőbb Személyisége Kṛṣṇa, Vāsudeva pedig első kiterjedése. Az Úr Kṛṣṇa és Baladeva is Vasudeva fiaként jelenik meg. Pāṇḍu fiai közül a vitéz Arjuna a leghíresebb. Valójában ő az emberek legjobbjja, ezért Kṛṣṇát képviseli. A *munik*, vagyis a védikus tudásban jártas bölcsek közül Vyāsa a legkiválóbb, mert oly sokféle módon kifejtette a védikus tudást, arra való tekintettel, hogy e Kali korszak egyszerű tömegei is megérthessék. Vyāsát Kṛṣṇa inkarnációjaként is ismerik, ezért szintén Kṛṣṇa képviselője. *Kaviknak* azokat hívjuk, akik képesek alaposan átgondolni bármilyen témát. Közülük Uśanā, a démonok tanítója nagyon okos, jövőbe látó, a politikában és lelki témákban sokoldalúan képzett. Uśanā tehát szintén Kṛṣṇa fenségét képviseli.

38. VERS

दण्डो दमयतामसि नीतिरसि जिगीषताम् ।
मौमं चैवासि गुह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहम् ॥३८॥

*daṇḍo damayatām asmi
nitir asmi jigīṣatām
maunam caivāsmi guhyānām
jñānam jñānavatām aham*

daṇḍaḥ—a fenyítés botja; *damayatām*—a büntetések közül; *asmi*—Vagyok; *nitih*—az erény; *asmi*—Vagyok; *jigīṣatām*—a győzedelmeskedők közül; *maunam*—a csend; *ca*—és; *eva*—is; *asmi*—Vagyok; *guhyānām*—az összes titkok közül; *jñānam*—a tudás; *jñānavatām*—a bölcsek közül; *aham*—Én

FORDÍTÁS

A büntetések közül a büntetés lesújtó botja, a győzelemre vágyók közül az erkölcs, a csend formájában a titkok öre, a bölcsek között a bölcsesség vagyok.

MAGYARÁZAT

Sok szabályozó tényező, természeti erő létezik, melyek közül a gonosztevéket megsemmisítők a legfontosabbak. Az őket megbüntető fenyítés botja Kṛṣṇát képviseli. Akik egy bizonyos területen sikert akarnak elérni, azoknak a győzelemhez az erény a legfontosabb alkotórész. A hallás, gondolkodás és meditálás bizalmas tettei közül a csend a legfontosabb, mert ezáltal az ember rendkívül gyorsan fejlődhet. Bölcsnek azt nevezzük, aki képes különbséget tenni az anyag és lélek, azaz Isten felsőbbrendű és alsóbbrendű energiája között. Az ilyen tudás maga Kṛṣṇa.

39. VERS

यच्चापि सर्वभूतानां बीजं तदहमर्जुन ।
न तदस्ति विना यत्स्यान्मया भूतं चराचरम् ॥३९॥

*yac cāpi sarva-bhūtānām
bijaṁ tad aham arjuna
na tad asti vinā yat syān
mayā bhūtaṁ carācaram*

yac—bármilyen; *ca*—is; *api*—lehet; *sarva-bhūtānām*—az összes élőlényé; *bijaṁ*—mag; *tad*—az; *aham*—Én; *arjuna*—óh, Arjuna; *na*—nem; *tad*—az; *asti*—van; *vinā*—nélkül; *yat*—ami; *syāt*—létezik; *mayā*—Általam; *bhūtaṁ*—teremtett; *carācaram*—mozgó és mozdulatlan

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, ezenkívül Én vagyok minden lét teremtő magja. Nincsen olyan mozgó vagy mozdulatlan lény, ami létezhetne Nélkülem.

MAGYARÁZAT

Minden megnyilvánulásnak van oka, és ez az ok vagy mag Kṛṣṇa. Kṛṣṇa energiája nélkül semmi sem létezhet, ezért hívják Őt Mindenhatónak. Az Ő hathatósága nélkül sem mozdulatlan, sem pedig mozgó nem létezhet. Minden olyan létet, ami nem Kṛṣṇa energiáján alapul, *mayának* („az, ami nincs”) hívják.

40. VERS

नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परंतप ।
एष तूद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरो मया ॥४०॥

*nānto'sti mama divyānām
vibhūtīnām parantapa
eṣa tūddeśataḥ prokto
vibhūter vistaro mayā*

na—sem; *antaḥ*—határ; *asti*—van; *mama*—Enyém; *divyānām*—Isteni; *vibhūtīnām*—fenségek; *parantapa*—óh, ellenség legyőzője; *eṣaḥ*—mindez; *tu*—mint; *uddeśataḥ*—példák; *proktaḥ*—elmondottak; *vibhūteḥ*—fenségek; *vistarāḥ*—kiterjesztett; *mayā*—Általam

FORDÍTÁS

Óh, ellenség hatalmas legyőzője, isteni megnyilvánulásaim végtelenek. Amit felsoroltam neked, az töredéke csupán végtelen fenségemnek.

MAGYARÁZAT

A Védikus Irodalom szerint nem lehet megmagyarázni a Legfelsőbb összes energiáját és fenségét, mert ezek végtelenek, bár a leirt folyamatok által viszonylag jól meg lehet érteni őket. Śrī Kṛṣṇa csupán néhány példát említ Arjunának, hogy kielégítse kíváncsiságát.

41. VERS

यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा ।
तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोशसंभवम् ॥४१॥

*yad yad vibhūtimat sattvaṁ
śrīmad ūrjitam eva vā
tat tad evāvagaccha tvaṁ
mama tejo'mśa-sambhavam*

yat yat—bármilyen; *vibhūti*—fenség; *mat*—rendelkezik; *sattvam*—lét; *śrīmat*—gyönyörű; *ūrjitam*—dicső; *eva*—bizonyára; *vā*—vagy; *tat*—min-

daz; *eva*—bizonyára; *avagaccha*—tudnod kell; *tvam*—neked; *mama*—Enyém; *tejah*—pompa; *aśśa*—része; *sambhavam*—származik

FORDÍTÁS

Tudd meg, hogy minden gyönyörű, dicsőséges és hatalmas teremtény pompám szikrájából születik csupán.

MAGYARÁZAT

Tudnunk kell, hogy minden dicső és gyönyörű — akár az anyagi, akár a lelki világban — Kṛṣṇa fenségének csupán parányi megnyilvánulása. Minden különlegesen magasztost Kṛṣṇa fenségének képviselőjeként kell tekinteni.

42. VERS

अथवा बहुनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन ।
विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ॥४२॥

*athavā bahunaitena
kim jñātena tavāṛjuna
viṣṭabhyāham idam kṛtsnam
ekāśśena sthito jagat*

athavā—vagy; *bahunā*—sok; *etena*—ilyesminek; *kim*—mi; *jñātena*—tudván; *tava*—te; *arjuna*—óh, Arjuna; *viṣṭabhyah*—egész; *aham*—Én; *idam*—ezt; *kṛtsnam*—az összes megnyilvánulást; *eka*—egy; *aśśena*—rész; *sthithah*—helyezkedik; *jagat*—az univerzumban

FORDÍTÁS

De mire való ez a részletes tudomány, óh, Arjuna? Énem parányi töredékével áthatom, és fenntartom ezt az egész univerzumot.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb Személyt az anyagi kozmoszokban a mindent és mindenkit áthatoló Felsőlélek lépviseli. Isten itt azt mondja Arjunának: semmi értelme bármi fenségeset és csodálatosat Ötöle különállónak tekinteni. Tudnia kell, hogy Ő Felsőlélekként mindenbe behatol, ezért minden lét Tőle függ. Brahmától, a leghatalmasabb élőlénytől kezdve a legparányibb baktériumig mind csak azért létezhet, mert Kṛṣṇa beléjük hatolt, és fenntartja őket.

Ez a vers elveti a félistenek imádatát, mert még a legnagyobb félistenek is, mint például Brahmā és Śiva, a Legfelsőbb Ūr fenségének csupán parányi részét képviselik. Śrī Kṛṣṇa az eredete minden teremtésnek, Nálánál senki sem nagyobb. Őt *samatā*-nak is hívják, aminek jelentése: senki sem egyenlő Övele, és senki sem nagyobb Nála. A *Viṣṇu-mantra* azt írja, hogy aki a Legfelsőbb Urat, Śrī Kṛṣṇát a félistenek kategóriájába sorolja, (még ha Brahmával vagy Śivával véli is egyenlőnek), az rögtön ateistává válik. Ha valaki behatóan tanulmányozza Kṛṣṇa energiájának fenségéről és kiterjedéséről szóló különféle leírásokat, akkor minden kétség nélkül megértheti Śrī Kṛṣṇa helyzetét, és elméjét képes lesz eltérés nélkül Kṛṣṇa imádatára rögzíteni. Az Ūr, részleges képviselője révén, a Felsőlélek által mindentátható. A tiszta bhakták ezért elméjüket a Kṛṣṇa-tudatú, teljes, odaadó szolgálatra rögzítik, és ezért mindig megőrzik transzcendentális helyzetüket. E fejezet 8-11. versei igen világosan utalnak az odaadó szolgálatra és Kṛṣṇa imádatára, s feltárják, mit is jelent mindez.

Ez a fejezet tehát részletes magyarázatot ad arról, miképpen érheti el az ember az odaadás legtökéletesebb szintjét, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségének társaságát.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizedik fejezetéhez, melynek címe: Az Abszolút fensége.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Az univerzális forma

1. VERS

अर्जुन उवाच ।

मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम् ।

यच्चयोक्तं वचस्तेन मोहोऽयं विगतो मम ॥ १ ॥

arjuna uvāca
mad anugrahāya paramam
guhyaṃ adhyātma-saṃjñitam
yat tvayoktam vacas tena
mohō'yaṃ vigato mama

arjuna uvāca—Arjuna mondta; *mat-anugrahāya*—irántam való kedveségből; *paramam*—legfelsőbb; *guhyaṃ*—bizalmas; *adhyātma*—lelki; *saṃjñitam*—ezzel kapcsolatban; *yat*—amit; *tvayā*—Általad; *uktam*—mondott; *vacaḥ*—szavak; *tena*—ami által; *mohaḥ*—illúzió; *ayam*—ez; *vigataḥ*—eltűnt; *mama*—enyém

FORDÍTÁS

Arjuna szólott:

Hallottam tanításod a titkos lelki témákról, melyeket irántam való kedvességből mondtál el nekem. Illúzióm most szertefoszlott.

MAGYARÁZAT

Ez a fejezet felfedi, hogy Kṛṣṇa minden ok végső oka. Ő az eredete Mahā-Viṣṇunak is, akiből az anyagi univerzumok áradnak. Kṛṣṇa nem inkarnáció, hanem minden inkarnáció forrása. Ezt az előző fejezet is érthetően megmagyarázta.

Arjuna közli, hogy illúziója szertefoszlott. Ezek szerint már nem hiszi Kṛṣṇát emberi lénynek vagy csupán a barátjának, mert megértette: Ő a forrása mindennek. Arjuna most nagyon lelkes és boldog, mivel felismerte nagy barátja, Kṛṣṇa igazi valóját, de ugyanakkor nyugtalanítja az a gondolat, miszerint esetleg mások talán nem ismerik Kṛṣṇát így, a mindenség forrásaként. Ezért kéri most az univerzális formájának megmutatására, hogy mások előtt is nyilvánvaló legyen Śrī Kṛṣṇa isteni természete. Tulajdonképpen Kṛṣṇa univerzális alakját megpillantva az ember éppúgy megijedne, mint Arjuna, de Kṛṣṇa olyannyira kedves, hogy utána azonnal visszaváltozik eredeti formájába.

Kṛṣṇa Arjuna érdekében beszél, aki elismeri, hogy Kṛṣṇa kegye által képes egyetérteni mindennel. Ily módon meggyőződött arról, hogy Kṛṣṇa minden ok oka, aki Felsőlélekként jelen van mindenki szívében.

2. VERS

भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया ।
त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम् ॥ २ ॥

*bhavāpyayau hi bhūtānām
śrutau vistaraśo mayā
tvattaḥ kamala-patrākṣa
māhātmyam api cāvyaṃyam*

bhava—megjelenés; *apyayau*—eltávozás; *hi*—bizonyára; *bhūtānām*—minden élőlényé; *śrutau*—hallottam; *vistaraśaḥ*—részletesen; *mayā*—általam; *tvattaḥ*—Tőled; *kamala-patrākṣa*—óh, lótuszvirág-szemű; *māhātmyam*—dicsőséged; *api*—is; *ca*—is; *avyayam*—kimerithetetlen

FORDÍTÁS

Óh, Lótuszvirág-szemü, részletesen hallottam Tőled minden élőlény megjelenéséről és eltűnéséről, valamint kimeríthetetlen dicsőségdről.

MAGYARÁZAT

Arjuna az Urat örömeiben lótuszvirág-szemünek szólítja (Kṛṣṇa szeme épp olyan formás és gyönyörű, mint a lótuszvirág szirma), mert az előző fejezetben Kṛṣṇa meggyőzte arról, hogy csupán lénye parányi részével fenntartja az egész univerzumot. Hallotta részletes magyarázatát annak, hogy Ő mindennek a forrása ebben az anyagi megnyilvánulásban. Arjuna azt is megtanulta: bár Kṛṣṇa a kezdete minden teremtésnek és megsemmisülésnek, mégis kívül áll azokon. Ő mindent-átható, ám ennek ellenére nem vesztí el személyiségét. Ez Kṛṣṇa felfoghatatlan fensége, amit most Arjuna saját bevallása szerint alaposan megértett.

3. VERS

एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मानं परमेश्वर ।
द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥ ३ ॥

*evam etad yathāttha
tvam ātmānam paramēśvara
draṣṭum icchāmi te rūpam
aiśvaram puruṣottama*

evam—az; *etad*—ezt; *yathāttha*—eredetiben; *tvam*—Te; *ātmānam*—a lélek; *paramēśvara*—a Legfelsőbb Úr; *draṣṭum*—látni; *icchāmi*—óhajtom; *te*—Tied; *rūpam*—forma; *aiśvaram*—isteni; *puruṣottama*—óh, legjobb személy

FORDÍTÁS

Óh, minden személyiség legnagyobbja, óh, legfelsőbb forma, bár látom magam előtt valódi alakodat, mégis szeretném tudni, miképpen hatoltál ebbe a kozmikus megnyilvánulásba. Szeretném megpillantani azon formádat!

MAGYARÁZAT

Az Úr előzőleg már beszélt a kozmikus megnyilvánulásról, mely úgy vált lehetővé, és azért működik, mert Ő a személyes aspektusában belehatolt.

Arjunát fellelkesítette Kṛṣṇa kijelentése, de hogy másokat is meggyőzzön (akik a jövőben talán közönséges személynek hinnék Kṛṣṇát), hát látni kívánja Őt univerzális formájában. Meg akarja érteni, miképpen cselekszik Kṛṣṇa az univerzumon belül, holott Ő maga különáll tőle. Arjuna e kérése nagy jelentőségű. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége Felsőlélekként az ő szívében is jelen van, azért ismeri a kívánságát. Tudja: Arjuna nem vágyik különösképpen univerzális formájának meglátására, mivel teljesen elégedett az eredeti, személyes formájának látványával, tehát csupán mások meggyőzése érdekében kéri ezt, mert ő személy szerint nem tartott igényt bizonyítékra. Kṛṣṇa érti, hogy Arjuna a *viśva-rūpa* megmutatásával feltételt akar szabni a jövő szélhámosai számára, akik Isten inkarnációjának tüntetik fel magukat. Az ember tehát legyen elővigyázatos: aki Kṛṣṇának adja ki magát, az bizonyításul legyen kész az univerzális forma megmutatására is.

4. VERS

मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो ।
योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययम् ॥ ४ ॥

*manyase yadi tac chakyam
mayā draṣṭum iti prabho
yogeśvara tato me tvam
darśayātmānam avyayam*

manyase—gondolod; *yadi*—ha; *tat*—azt; *śakyam*—lehetséges; *mayā*—általam; *draṣṭum*—látni; *iti*—ily módon; *prabho*—óh, Uram; *yogeśvara*—óh, az összes misztikus képesség Ura; *tataḥ*—akkor; *me*—nekem; *tvam*—Te; *darśaya*—mutasd; *ātmānam*—Magad; *avyayam*—örökkévalót

FORDÍTÁS

Óh, Uram, misztikus képességek mestere, ha úgy gondolod, hogy képes vagyok meglátni univerzális formádat, akkor kérlek, mutasd meg nekem azt az Éned!

MAGYARÁZAT

A *Vedák* szerint anyagi érzékekkel senki sem foghatja fel, értheti meg, láthatja, vagy hallhatja Kṛṣṇát, a Legfelsőbb Urat. Minden élőlény csupán lelki szikra; ezért a saját erőfeszítésük által nem érzékelhetik, nem

érthetik meg Istent. Az csak akkor lehetséges, ha az ember teljesen az Úr szerető, transzcendentális szolgálatában él, mert akkor Kṛṣṇa feltárja Magát előtte. A Végtelen természetét csak akkor lehet megérteni, ha az kegyesen felfedi Magát. Arjuna képes volt belátni, hogy az élőlény számára lehetetlen a határtalan végnélküliséget felfogni. Ő bhakta, ezért nem bizza magát a spekulálás folyamatára, hanem elismeri a saját korlátozott képességeit és Kṛṣṇa felbecsülhetetlen helyzetét.

Az Úr felfoghatatlan hatalmára utaló *yogeśvara* szó is nagy jelentőségű. Ha Ő úgy gondolja, akkor kegyesen felfedi Magát, a végtelensége ellenére is. Arjuna nem ad utasításokat Kṛṣṇának, hanem úgy esedezik felfoghatatlan kegyéért. Az Úr nem köteles megmutatni Magát az ember előtt, amíg az teljesen meg nem hódol, és el nem kezdi a Kṛṣṇa-tudatú, odaadó szolgálatot. Kṛṣṇát tehát nem láthatják meg azok, akik az elmebeli spekulálóképességükre bizzák magukat.

5. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोऽथ सहस्रशः ।

नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च ॥ ५ ॥

śrī bhagavān uvāca
paśya me pārtha rūpāṇi
śataśo 'tha sahasraśaḥ
nānā-vidhāni divyāni
nānā-varṇākṛtīni ca

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *paśya*—láss hát; *me*—Engem; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *rūpāṇi*—testek; *śataśaḥ*—sok száz; *atha*—is; *sahasraśaḥ*—sok ezer; *nānā*—változatos; *vidhāni*—elrendezés; *divyāni*—isteni; *nānā*—változatos; *varṇa*—színes; *akṛtīni*—formák; *ca*—is

FORDÍTÁS

Szólt a Magasztos Úr:

Kedves Arjunám, Pṛthā fia, lásd hát fenségem, a sok százezrenyi, változó isteni formát, melyek sokszínűek, mint a tenger.

MAGYARÁZAT

Arjuna Kṛṣṇa univerzális formáját kívánta látni, ami (az Úr transzcendentális természete ellenére) csupán az anyagi világban nyilvánul meg, ezért alárendeltje az ott uralkodó időnek — vagyis ideiglenes. Az anyagi természethez hasonlóan Kṛṣṇa univerzális formája is hol megnyilvánult, hol megnyilvánulatlan állapotban van. Nincsen állandó léte a lelki világban, mint Kṛṣṇa többi formájának. A bhaktát nem nagyon érdekli az univerzális forma megpillantása, de Kṛṣṇa felfedi, mert Arjuna ily módon kívánta látni Őt. Ezt a formát egy közönséges ember sem pillanthatja meg, csak ha Kṛṣṇa megadja a kellő látóképességet.

6. VERS

पश्यादित्यान्वसुन्दरानश्विनौ मरुतस्तथा ।
बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि भारत ॥ ६ ॥

*paśyādityān vasūn rudrān
avināu marutaḥ tathā
bahūny adṛṣṭa-pūrvāṇi
paśyāścaryāṇi bhārata*

paśya—lásd; *ādityām*—Aditi tizenkét fiát; *vasūn*—a nyolc Vasut; *rudrān*—Rudra tizenegy formáját; *aśvināu*—a két Aśvint; *marutaḥ*—a negyvenkilenc Marutot (a szél félisteneit); *tathā*—is; *bahūni*—sok; *adṛṣṭa*—nem látott, és nem hallott; *pūrvāṇi*—ezelőtt; *paśya*—lásd hát; *āścaryāṇi*—a csodálatosakat; *bhārata*—óh, Bhāraták legjobbjá

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták legjobbjá, lásd hát az Ādityák és Rudrák különféle megnyilvánulásait, a Marutokat, a két Aśvint, és a többi sok csodát, amit még senki sem látott, vagy hallott ezelőtt!

MAGYARÁZAT

Habár Arjuna nemcsak Kṛṣṇa személyes barátja, de a legműveltebb ember is volt, mégsem tudhatott mindent Róla. E vers szerint az emberek nem tudtak, és nem is hallottak azokról a csodálatos formákról és megnyilvánulásokról, melyeket Kṛṣṇa most felfed.

7. VERS

इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम् ।
मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद्रष्टुमिच्छसि ॥ ७ ॥

*ihaikastham jagat kṛtsnam
paśyādya sa-carācaram
mama dehe guḍākeśa
yac cānyad draṣṭum icchasi*

iha—ezt; *ekastham*—egyben; *jagat*—az univerzum; *kṛtsnam*—teljesen; *paśya*—lásd; *adya*—azonnal; *sa*—együtt; *cara*—mozgó; *acaram*—mozdulatlan; *mama*—Enyém; *dehe*—ebben a testben; *guḍākeśa*—óh, Arjuna; *yat*—azt; *ca*—is; *anyat*—mást; *draṣṭum*—láttni; *icchasi*—kivánod

FORDÍTÁS

Óh, Álom Legyőzője, bármit is kívánj megtekinteni, azon nyomban megláthatod e testben. Ez az univerzális forma képes megmutatni neked mindazt, amit most kívánsz, s amit majd a jövőben akarsz. Ebben a formában minden teljes.

MAGYARÁZAT

A hatalmas univerzumot senki sem képes meglátni egy helyen. Még a legképzettebb tudósok sem láthatják, mi történik a világmindenség távoli részeiben. Kṛṣṇa azonban megadja Arjunának azt a képességet, hogy megpillanthasson bármit, amit csak kíván: múltat, jelent és jövőt. Arjuna ily módon, Kṛṣṇa kegye által képes meglátni mindent.

8. VERS

न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा ।
दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् ॥ ८ ॥

*na tu mām śakyase draṣṭum
anenaiva sva-cakṣuṣā
divyaṁ dadāmi te cakṣuḥ
paśya me yogam aiśvaram*

na—sohasem; *tu*—de; *mām*—Engem; *śakyase*—képes; *draṣṭum*—meglátni; *anena*—ezzel; *eva*—bizonyára; *sva-cakṣuṣa*—saját szemekkel; *divyam*—istenit; *dadāmi*—adok; *te*—neked; *cakṣuḥ*—szemeket; *paśya*—lásd; *me*—Enyém; *yogam*—misztikus; *aiśvaram*—felfoghatatlan hatalom

FORDÍTÁS

Isteni szemet adok neked, amellyel megpillanthatsz misztikus fenségemet; anélkül nem láthatsz meg Engem.

MAGYARÁZAT

A tiszta bhakta Kṛṣṇát csak a kétkarú formájában szereti látni. Az univerzális formát csak Kṛṣṇa kegyéből lehet meglátni, tehát nem az elmével, hanem lelki szemekkel. Arjunának sem az elméjén, hanem a látásmódján kell változtatnia ahhoz, hogy Kṛṣṇa univerzális alakját megpillanthassa. A következő versekből érthetővé válik, hogy Kṛṣṇának ez a formája kevésbé fontos. Az Úr azonban mégis megadja a szükséges látóképességet Arjunának, mert meg akarja tekinteni az univerzális formát.

A Kṛṣṇával igazi, transzcendentális kapcsolatot fenntartó bhaktákat az Ó szeretetre méltó tulajdonságai vonzzák, nem pedig fenségének látványos, de személytelen bemutatása. Kṛṣṇa játszópajtásai, barátai és szülei sohasem kívánják látni pompáját. Ők annyira elmélyedtek a tiszta Istenszeretben, hogy még azt sem veszik figyelembe, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Szeretetteljes kapcsolatuk közben megfélekednek arról, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb Úr. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint a Kṛṣṇával játszó fiúk mind nagyon jámbor lelkek, akik sok-sok születés után érdemelték ki ezt a lehetőséget. Személyes barátjukként kezelik Kṛṣṇát, és nem tudják, hogy Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége. A Legfelsőbb Személyt a bölcsek személytelen Brahmának, a bhakták az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, a közönséges emberek pedig az anyagi természet termékének tekintik.

A bhaktát nem érdekli a *viśva-rūpa*, vagyis az univerzális forma megpillantása, ez tény. Arjuna mégis látni szeretne volna, ezzel erősítve meg Kṛṣṇa kijelentését. Így a jövő emberei is megérthetik, hogy Kṛṣṇa nemcsak elméletileg és filozófiailag, hanem a gyakorlatban is bemutatta felsőbbtségét. Arjuna kénytelen bebizonyítani ezt, mert ő a tanítványi lánc (paramparā) első tagja. Akit valóban érdekel az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Kṛṣṇa megértése, és aki Arjuna nyomdokaiban halad, annak meg kell értenie, hogy Kṛṣṇa nemcsak tanításaiban, hanem a valóságban is a Legfelsőbbként fedte fel Magát.

Miképpen előzőleg már megmagyaráztuk, az Úr megadta Arjunának a szükséges látóképeséget, mert ismerte igazi szándékát.

9. VERS

सञ्जय उवाच ।

एवमुक्त्वा ततो राजन्महायोगेश्वरो हरिः ।

दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम् ॥ ९ ॥

sañjaya uvāca
evam uktvā tato rājam
mahā-yogeśvaro hariḥ
darśayāmāsa pārthāya
paramam rūpam aiśvaram

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya mondta; *evam*—igy; *uktvā*—mondván; *tataḥ*—ezután; *rājan*—óh, király; *mahā-yogeśvaraḥ*—a leghatalmasabb yogi; *hariḥ*—Kṛṣṇa, az az Istenség Legfelsőbb Személyisége; *darśayāmāsa*—megmutatta; *pārthāya*—Arjunának; *paramam*—isteni; *rūpam*—univerzális formát; *aiśvaram*—fenséget

FORDÍTÁS

Sañjaya szólt:

Óh, király, így szólt a Legfelsőbb, a misztikus képességek Ura, az Istenség Legfelsőbb Személyisége, majd megnyilvánította Arjunának univerzális formáját.

10-11. VERS

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम् ।

अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम् ॥ १० ॥

दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेपनम् ।

सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम् ॥ ११ ॥

aneka-vaktra-nayanam
anekādbhuta-darśanam
aneka-divyābharaṇam
divyānekodyatāyudham

divya-mālyāmbara-dharam
divya-gandhānulepanam
sarvāścaryamayam devam
anantam viśvato-mukham

aneka—különféle; *vaktra*—szájak; *nayanam*—szemek; *aneka*—különféle; *adbhuta*—csodálatos; *darśanam*—látvány; *aneka*—sokféle; *divya*—isteni; *abharaṇam*—ékeségek; *divya*—isteni; *aneka*—különféle; *udyata*—felemelt; *āyudham*—fegyverek; *divya*—isteni; *mālya*—virágfüzerek; *ambara-dharam*—öltözékkel beborított; *divya*—isteni; *gandha*—illat; *anulepanam*—bekenve; *sarva*—minden; *aścaryamayam*—csodálatos; *devam*—fénylő; *anantam*—végtelen; *viśvataḥ-mukham*—mindent-átható

FORDÍTÁS

Arjuna végtelen sok száját és szemet látott. A kép csodálatos volt. A formát isteni, vakító ékeségek, felöltött fegyverek, és temérdek, rendezett öltözék díszítette. Teste illatos kenőcsökkel bekenve, gyönyörű virágfüzerekkel ékesítve. Az egész elragadó, mindenhová kiterjedő és végtelen volt.

MAGYARÁZAT

Ez a két vers arra utal, hogy az Úrnak végtelen számú keze, szája, lába stb. van. Ezek a megnyilvánulások az egész univerzumban kiterjednek véget nem érőn. Arjuna az Úr kegye által egy helyen láthatta mindezt. Ez Kṛṣṇa felfoghatatlan hatalmának tudható be.

12. VERS

दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदुत्थिता ।
यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्तस्य महात्मनः ॥ १२ ॥

divi sūrya-sahasrasya
bhaved yugapad utthitā
yadi bhāḥ sadṛśī sā syād
bhāsas tasya mahātmanah

divi—az égen; *sūrya*—Nap; *sahasrasya*—sok ezeré; *bhaved*—volna; *yugapat*—egyidejűleg; *utthitā*—jelen; *yadi*—ha; *bhāḥ*—fény; *sadṛśī*—hasonló; *sā*—az; *syāt*—lehet; *bhāsaḥ*—ragyogás; *tasya*—az Övé; *mahātmanah*—a hatalmas Úré

FORDÍTÁS

Ha sok ezer Nap egyszerre lángolna fel az égen, az közelíténé csak meg a Legfelsőbb Személy univerzális formájának ragyogását.

MAGYARÁZAT

Az Arjuna elé táruló látvány leirhatatlan volt, Sañjaya mégis megpróbálta szavakkal lefesteni Dhṛtarāṣṭrának azt a hatalmas megnyilvánulást. Sañjaya és Dhṛtarāṣṭra nem volt jelen a csatamezőn, de Sañjaya — lelki tanító-mestere, Vyāsa kegyéből — képes volt mindent meglátni a távolból is. Amennyire meg lehet érteni, a helyzetet egy elképzelhető tüneményhez, vagyis sok ezer Nap ragyogásához hasonlíja.

13. VERS

तत्रैकस्यं जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकया ।
अपश्यदेवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा ॥ १३ ॥

*tatraikastham jagat kṛtsnam
pravibhaktam anekadhā
apaśyad deva-devasya
śarīre pāṇḍavas tadā*

tatra—ott; *ekastham*—egy helyben; *jagat*—az univerzum; *kṛtsnam*—teljesen; *pravibhaktam*—felosztott; *anekadhā*—sokféle; *apaśyat*—láthatta; *deva-devasya*—az Istenség Legfelsőbb Személyiségéé; *śarīre*—az univerzális formában; *pāṇḍavaḥ*—Arjuna; *tadā*—akkor

FORDÍTÁS

És akkor Arjuna megláthatta a világegyetemet sok ezer részre osztott, végtelen kiterjedéseit, mind egy helyen, az Úr univerzális formájában.

MAGYARÁZAT

Arjuna Kṛṣṇa testében sok ezer univerzumot látott. A Védikus Írások tanítása szerint több kozmosz és megszámlálhatatlan különféle nagyságú bolygó létezik. Némelyik földből, más aranyból vagy drágakövekből stb. épül fel.

A *tatra* szó nagy jelentőségű. Arra enged következtetni, hogy Arjuna is és Kṛṣṇa is a harci szekéren foglalt helyet, amikor Arjuna megpillantotta az

univerzális formát. Kṛṣṇa csak Arjunának adta meg a kellő látóképességet, ezért a csatatéren jelen levő sokaság nem láthatott semmit. Senki más nem tudta megérteni, mi ment végbe Arjuna és Kṛṣṇa között.

14. VERS

ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः ।
प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरभाषत ॥१४॥

*tataḥ sa vismayāviṣṭo
hr̥ṣṭa-romā dhanañjayaḥ
praṇamya śirasā devam
kṛtāñjalir abhāṣata*

tataḥ—ezután; *saḥ*—ő; *vismayāviṣṭaḥ*—csodálattal elboritva; *hr̥ṣṭa-romā*—égnék álló hajjal (a nagy eksztázis következtében); *dhanañjayaḥ*—Arjuna; *praṇamya*—hódolatát ajánlva; *śirasā*—fejével; *devam*—az Istenség Legfelsőbb Személyiségének; *kṛtāñjaliḥ*—összetett kézzel; *abhāṣata*—mondani kezdte

FORDÍTÁS

A zavart és megdöbbsent Arjuna a csodálattól lenyűgözve, égnék álló hajjal, összetett kézzel tiszteletét kezdte ajánlani a Legfelsőbb Úrnak.

MAGYARÁZAT

Az isteni látvány feltártával azonnal megváltozott a viszony Kṛṣṇa és Arjuna között. Kapcsolatuk előzőleg a közvetlen barátságon alapult, de a kinyilatkoztatás után Arjuna nagy tisztelettel ajánlotta hódolatát, és összetett kézzel imádkozott Kṛṣṇához, magasztalván az univerzális formát. Tehát Arjuna közvetlen barátsága csodáló imádattá alakult át. A nagy bhakták Kṛṣṇát a különféle kapcsolatok kütfőjének tekintik. Az Írások tizenkétféle fő kapcsolatról¹ tesznek említést, melyek mindegyike jelen van Kṛṣṇában. Úgy

1. A Kṛṣṇához fűződő 12 kapcsolat mindegyike sajtáságos rasát vált ki, melyek a következők:

1.) <i>mādhurya</i> (vagy <i>śrīgāra</i>) — szeretői;	
2.) <i>vātsalya</i> — szülői;	
3.) <i>sakhya</i> — baráti;	8.) <i>hāsya</i> — tréfás;
4.) <i>dāsya</i> — szolgálai;	9.) <i>vīra</i> — hősiesség;
5.) <i>śānta</i> — semleges;	10.) <i>dayā</i> — könyörületesség;
6.) <i>raudra</i> — dühös;	11.) <i>bhayānaka</i> — félelmes és
7.) <i>adbhuta</i> — csodálkozó;	12.) <i>vibhatsa</i> — kísérteties, undorító.

is nevezik Öt, mint a két élőlény (a félistenek vagy a Legfelsőbb Úr és a bhaktái) között fennálló kapcsolatok óceánját.

A versből kitűnik, hogy Arjunát megihlette az új kapcsolatukból született csodálat, és bár természeténél fogva nagyon józan, nyugodt és csendes volt, hirtelen eksztatikussá vált, a haja égnek állt, ugyanakkor összetett kézzel tiszteletét ajánlotta a Legfelsőbb Úrnak. Természetesen nem félelemből, hanem a Legfelsőbb Úr iránti csodálatból tett így. Az azonnali reagálás a bámulat volt, ez kerekedett felül a természetes, szeretetteljes baráti viszonyon.

15. VERS

अर्जुन उवाच ।

पश्यामि देवांस्तत्र देव देहे

सर्वास्तथा भूतविशेषसङ्घान् ।

ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थ-

मृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥१५॥

arjuna uvāca

paśyāmi devāṁs tava deva dehe

sarvāṁs tathā bhūta-viśeṣa-saṅghān

brahmāṇam īśam kamalāsana-stham

ṛṣīṁs ca sarvān uragāṁs ca divyān

arjuna uvāca—Arjuna mondta; *paśyāmi*—látok; *devān*—az összes félistent; *tava*—Tiéd; *deva*—óh, Uram; *dehe*—a testben; *sarvān*—mind; *tathā*—is; *bhūta*—élőlények; *viśeṣa-saṅghān*—külön összegyültek; *brahmāṇam*—az Úr Brahmā; *īśam*—az Úr Śiva; *kamala-āsana-stham*—a lótuszvirágon ülve; *ṛṣīn*—nagy bölcsek; *ca*—is; *sarvān*—mind; *uragān*—kigyók; *ca*—is; *divyān*—isteniek

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Kedves Uram, testedben látom egybegyülve az összes félistent és a különféle élőlényeket. Látom Brahmát, amint a lótuszvirágon ül, látom Śívát, valamint sok bölcslet és isteni kigyót.

MAGYARÁZAT

Arjuna mindent lát az univerzumban: Brahmát, az első teremtményt, valamint az isteni kígyót, melyen Garbhodakašâyī Viṣṇu pihen a kozmosz alsóbb rétegeiben. Ezt a pihenőhelyül szolgáló kígyót Vāsukinak hívják (vannak más kígyók is, melyek szintén erre a névre hallgatnak). Arjuna egyszerre láthatja Garbhodakašâyī Viṣṇut és az univerzum legfelsőbb részét, a lótszvirág-bolygót, ahol Brahmā él. Ez azt jelenti, hogy Arjuna harci szekerén ülve egyszerre pillanthatott meg mindent, a kezdettől a végéig. Ez Śrī Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Úr kegyéből vált lehetségessé.

16. VERS

अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रं
 पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् ।
 नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं
 पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥१६॥

aneka-bāhūdara-vaktra-netram
paśyāmi tvāṁ sarvato'nanta-rūpam
nāntaṁ na madhyaṁ na punas tavādim
paśyāmi viśveśvara viśva-rūpa

aneka—sok; *bāhū*—kart; *udara*—gyomrot; *vaktra*—száját; *netram*—szemet; *paśyāmi*—látok; *tvām*—Benned; *sarvataḥ*—minden oldalról; *ananta-rūpam*—végtelen formát; *na*—nincs; *anta*—vége; *na*—nincs; *madhyaṁ*—közepe; *punaḥ*—ismét; *tava*—Tiéd; *ādim*—kezdet; *paśyāmi*—látok; *viśveśvara*—óh, univerzum Ura; *viśva-rūpa*—az univerzum formájában

FORDÍTÁS

Óh, kozmosz Ura, univerzális testedben minden oldalról sok-sok vég nélkül kiterjedő formát, gyomrot, száját és szemet látok. Mindezeknek nincs sem kezdete, sem vége, sem közepe.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége végtelen, ezért lehetett Rajta keresztül mindent látni.

17. VERS

किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च
 तेजोराशिं सर्वतो दीप्तिमन्तम् ।
 पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ता-
 दीप्तानलार्कद्युतिमग्रमेयम् ॥१७॥

*kirīṭinam gadinam cakriṇam ca
 tejorāśim dīptimantam
 paśyāmi tvāṁ durnirikṣyam samantād
 dīptānalārka-dyutim aprameyam*

kirīṭinam—sisakokkal; *gadinam*—buzogányokkal; *cakriṇam*—cakrákkal; *ca*—és; *tejorāśim*—ragyogást; *sarvataḥ*—minden oldalról; *dīptimantam*—izzót; *paśyāmi*—látok; *tvāṁ*—Téged; *durnirikṣyam*—nehéz látni; *samantāt*—terjedő; *dīpta-anala*—lobogó tűz; *arka*—Nap; *dyutim*—napfény; *aprimeyam*—felmérhetetlen

FORDÍTÁS

Nehéz a különféle koronákkal, buzogányokkal és cakrákkal ékesített formádat nézni, mert vakítóan ragyog, mérhetetlen és izzó, mint a Nap.

18. VERS

त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं
 त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
 त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता
 सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे ॥१८॥

*tvam akṣaram paramam veditavyam
 tvam asya viśvasya param nidhānam
 tvam avyayaḥśāśvata-dharma-goptā
 sanātanas tvam puruṣo mato me*

tvam—Te; *akṣaram*—kimerithetetlen; *paramam*—legfelsőbb; *veditavyam*—az ismeret célja; *tvam*—Te; *asya*—ennek; *viśvasya*—univerzumnak; *param*—legfelsőbb; *nidhānam*—alap; *tvam*—Te; *avyayaḥ*—kimerithetetlen; *sāsvata-dharma-goptā*—az örök vallás fenntartója; *sanātanaḥ*—örökkévaló; *tvam*—Te; *puruṣaḥ*—a Legfelsőbb Személyiség; *mataḥ*—vélemény; *me*—enyém

FORDÍTÁS

Te vagy a legvégső cél, az univerzumokban a legkiválóbb, kimerithetetlen, s a legősibb. Te vagy a múlhatatlan vallás fenntartója, az örökkévaló Istenség Személyisége.

19. VERS

अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्य-
मनन्तबाहुं शशिसूर्यनेत्रम् ।
पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्त्रं
स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम् ॥१९॥

anādi-madhyāntam ananta-vīryam
ananta-bāhum śaśi-sūrya-netram
paśyāmi tvāṁ dīpta-hutāśa-vaktram
sva-tejasā viśvam idam tapantam

anādi—kezdet nélküli; *madhya*—közép (nélkül); *antam*—vég (nélkül); *ananta*—végtelen; *vīryam*—dicső; *ananta*—végtelen; *bāhum*—kart; *śaśi*—Hold; *sūrya*—Nap; *netram*—szemet; *paśyāmi*—látom; *tvām*—Téged; *dīpta*—lobogó; *hutāśa-vaktram*—a szádból kitorő tűz; *sva-tejasā*—a saját ragyogásod által; *viśvam*—az univerzumot; *idam*—ezt; *tapantam*—melegited

FORDÍTÁS

Te vagy a kezdet, a közép és a vég nélküli forrás. Számptalan karod van, a Hold és a Nap nagy, végtelen számú szemeid közé tartozik. Látom, a szádból izzó láng lövell, s ragyogásod által melegited ezt az egész univerzumot.

MAGYARÁZAT

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége hatféle fenséges jellemének nincsen határa. Itt is és és sok más helyen ismétlés fordul elő, de az Írások szerint Kṛṣṇa dicsőségének ismételt elmondása nem fogható fel stílusbeli hibaként. A *Vedák* szerint a zavart, a csodálkozó vagy a nagyfokú eksztázisban lévő ember többször is megismétli állításait. Láthatjuk tehát, hogy ez nem tévedés.

20. VERS

द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि
 व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः ।
 दृष्ट्वाद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं
 लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन् ॥ २० ॥

*dyāv āpṛthivyor idam antaram hi
 vyāptam tvayaikena diśaś ca sarvāḥ
 dṛṣṭvādbhutam rūpam ugram tavedam
 loka-trayam pravyathitam mahātman*

dyau—az űrben; *āpṛthivyoḥ*—a Földé; *idam*—ez; *antaram*—közben; *hi*—bizonyára; *vyāptam*—áthatott; *tvayā*—Általad; *ekena*—egy által; *diśaḥ*—irányok; *ca*—és; *sarvāḥ*—mindent; *dṛṣṭvā*—látván; *adbhutam*—csodálatos; *rūpam*—formát; *ugram*—szörnyű; *tava*—Tiéd; *idam*—ez; *loka*—bolygórendszer; *trayam*—három; *pravyathitam*—zavart; *mahātman*—óh, hatalmas

FORDÍTÁS

Habár egy vagy, kiterjedtél az égben, a bolygókban, s a köztük levő űrben egyaránt. Óh, Nagy Lélek, félelmetes formádat szemlélve látom, hogy mind a három bolygórendszer lakosai megzavarodtak.

MAGYARÁZAT

A *dyāv āpṛthivyoḥ* (a Föld és a felsőbb bolygók között lévő űr) és a *lokatrayam* (a három világ) szavak fontosak ebben a versben, mert ezekből kitűnik, hogy nem csak Arjuna látta az Űr univerzális formáját, hanem más

bolygórendszerek lakói is. A látvány tehát nem álom volt. Mindenki láthatja az univerzális formát, aki lelkileg éber, és rendelkezik az isteni látóképességgel.

21. VERS

अमी हि त्वां सुरसङ्घा विशन्ति
केचिद्भीताः प्राञ्जलयो गृणन्ति ।
स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसिद्धसङ्घाः
स्तुवन्ति तां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥२१॥

*amī hi tvām sura-saṅghā viśanti
kecid bhītāḥ prāñjalayo gṛṇanti
svastīty uktvā maharṣi-siddha-saṅghāḥ
stuvanti tvām stutibhiḥ puṣkalābhiḥ*

amī—mindazok; *hi*—bizonyára; *tvam*—Beléd; *sura-saṅghāḥ*—félistenek csoportjai; *viśanti*—behatolnak; *kecid*—némelyikük; *bhītāḥ*—félelmükben; *prāñjalayaḥ*—összetett kézzel; *gṛṇanti*—imádkoznak Hozzád; *svasti*—teljes béke; *iti*—ily módon; *uktvā*—beszélvén; *maharṣi*—nagy bölcsek; *siddha-saṅghāḥ*—tökéletes szentek; *stuvanti*—himnuszokat énekelnek; *tvam*—Hozzád; *stutibhiḥ*—imákkal; *puṣkalābhiḥ*—védikus himnuszok

FORDÍTÁS

Az összes félisten meghódol Előtted, s Beléd hatolnak. Nagyon félnek, s összetett kézzel védikus himnuszokat zengenek.

MAGYARÁZAT

A különféle bolygórendszerek félisteneit megrémítette az univerzális forma iszonyú megnyilvánulása és izzó ragyogása, így oltalomért esedeznek.

22. VERS

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या
विश्वेऽश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च ।
गन्धर्वयक्षासुरसिद्धसङ्घा
वीक्षन्ते तां विस्मिताश्चैव सर्वे ॥२२॥

*rudrādityā vasavo ye ca sādhyā
viśve'śvinau marutaś coṣmapās ca
gandharva-yakṣāsura-siddha-saṅghā
vikṣante tvām vismitās caiva sarve*

rudra—Rudrák, az Úr Śiva megnyilvánulásai; *ādityāḥ*—az Ādityák; *vasavaḥ*—a Vasuk; *ye*—mindazok; *ca*—és; *sādhyāḥ*—a Sādhyák; *viśve*—a Viśvadevák; *aśvinau*—az Aśvinikumārák; *marutaḥ*—a Marutok; *ca*—és; *uṣmapāḥ*—az ösatyák; *ca*—és; *gandharva*—a Gandharvák; *yakṣa*—a Yakṣák; *asura*—a démonok; *siddha*—a tökéletessé vált félistenek; *saṅghāḥ*—gyülekezetek; *vikṣante*—látnak; *tvām*—Téged; *vismitāḥ*—csodálattal; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *sarve*—mind

FORDÍTÁS

Csodálkozva szemlélnék Téged az Úr Śiva különféle megnyilvánulásai, valamint az Ādityák, a Vasuk, a Sādhyák, a Viśvadevák, a két Aśvin, a Marutok, az ösatyák, a Gandharvák, a Yakṣák, az Asurák és a tökéletessé vált félistenek.

23. VERS

रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं
महाबाहो बहुबाहूरूपादम् ।
बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं
दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाहम् ॥२३॥

*rūpam mahat te bahu-vaktra-netram
mahā-bāho bahu-bāhūru-pādam
bahūdaram bahu-daṁṣṭrā-karālam
dṛṣṭvā lokāḥ pravyathitās tathāham*

rūpam—forma; *mahat*—nagyon nagy; *te*—Tiéd; *bahu*—sok; *vaktra*—arcot; *netram*—szemet; *mahā-bāho*—óh, Hatalmas-karú; *bahu*—sok; *bāhu*—kart; *ūru*—combot; *pādam*—lábat; *bahu*—sok; *udaram*—gyomort; *bahu*—sok; *daṁṣṭra*—fogat; *karālam*—szörnyüt; *dṛṣṭvā*—látván; *lokāḥ*—a bolygók; *pravyathitāḥ*—zavartak; *tathā*—hasonlóan; *aham*—én

FORDÍTÁS

Óh, Hatalmas-karú, bolygóján az összes félisten zavartan szemléli számtalan arcod, szemed, karod, gyomrod, lábad és rettenetes fogaid. Én is megdöbbszem, akárcsak ők.

24. VERS

नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं
व्यात्ताननं दीप्तविशालनेत्रम् ।
दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा
धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो ॥२४॥

*nabhaḥ spṛśam dīptam aneka-varṇam
vyāttānanam dīpta-viśāla-netram
dṛṣṭvā hi tvāṁ pravayathītāntarātmā
dhṛtim na vindāmi śamam ca viṣṇo*

nabhaḥ spṛśam—az eget érintve; *dīptam*—izzót; *aneka*—sokféle; *varṇam*—szín; *vyāttā*—nyílt; *ānanam*—száj; *dīpta*—izzó; *viśāla*—nagyon nagy; *netram*—szemet; *dṛṣṭvā*—látván; *hi*—bizonyára; *tvām*—Téged; *pravayathitā*—zavart; *antaḥ*—belül; *ātmā*—lélek; *dhṛtim*—határozottság; *na*—nem; *vindāmi*—fenntartom; *śamam*—lelki egyensúly; *ca*—is; *viṣṇo*—óh, Uram, Viṣṇu

FORDÍTÁS

Óh, mindent-átható Viṣṇu! Nem vagyok képes tovább fenntartani lelki egyensúlyomat. Félek eget betöltő, ragyogó színeid, valamint izzó szemeid és szájjaid láttán.

25. VERS

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि
दृष्ट्वैव कातानलसन्निभानि ॥२५॥
दिशो न जाने न लभे च शर्म
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥२५॥

*damṣṭrā-karālāni ca te mukhāni
 drṣṭvaiva kālānala-sannibhāni
 diśo na jāne na labhe ca śarma
 prasīda deveśa jagan-nivāsa*

damṣṭrā—fogak; *karālāni*—szörnyüek; *ca*—is; *te*—Tiéd; *mukhāni*—arcok; *drṣṭvā*—látván; *eva*—ily módon; *kālānala*—az idő (a halál) tüze; *sannibhāni*—mintha lángolna; *diśaḥ*—irányok; *na*—nem; *jāne*—tudom; *na*—nem; *labhe*—kapni; *ca*—és; *śarma*—kegy; *prasīda*—légy kedves; *deveśa*—óh, urak Ura; *jagan-nivāsa*—világok menedéke

FORDÍTÁS

Óh, urak Ura, világok menedéke, kérlek, légy kegyes hozzám!
 Lángoló halotti arcaid és félelmetes fogaid látványa elűzte lelki békémet,
 teljesen megzavarodtam.

26-27. VERS

अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः
 सर्वे सहैवावनिपालसङ्घैः ।
 भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ
 सहासदीयैरपि योधमुख्यैः ॥२६॥
 वक्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति
 दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।
 केचिद्विलग्रा दशनान्तरेषु
 संदृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ॥२७॥

*amī ca tvām dhṛtarāṣṭrasya putrāḥ
 sarve sahaivāvanipāla-saṅghaiḥ
 bhīṣmo droṇaḥ sūta-putras tathāsau
 sahāsmadiyair api yodha-mukhyaiḥ*

*vaktrāṇi te tvaramāṇā viśanti
 damṣṭrā-karālāni bhayānakāni
 kecid vilagnā daśanāntareṣu
 sandrṣyante cūrṇitair uttamāṅgaiḥ*

amī—mindazok; *ca*—is; *tvām*—Tiéd; *dhṛtarāṣṭasya*—Dhṛtarāṣṭráé; *putrā*—fiak; *sarva*—mind; *saha eva*—együtt; *avanipála*—vitéz királyok; *saighaiḥ*—csoportjaival; *bhīṣmaḥ*—Bhīṣmadeva; *droṇaḥ*—Droṇácārya; *sūta-putraḥ*—Karṇa; *tathā*—is; *asau*—azt; *saha*—együtt; *asmadīyaiḥ*—miénk; *api*—is; *yodha-mukhyaiḥ*—a harcosok vezére; *vaktrāṇi*—szájak; *te*—Tiédbe; *tvaramāṇāḥ*—félelmetes; *viśanti*—behatolnak; *daṁṣṭrā*—fogak; *karālāni*—szörnyűek; *bhayānakāni*—nagyon félelemkeltőek; *kecit*—némelyikük; *vilagnāḥ*—megtámadván; *daśanāntareṣu*—a fogak között; *sandṛśyante*—látható; *cūrṇitaiḥ*—szétzúzva; *uttama-angaiḥ*—fejek

FORDÍTÁS

Dhṛtarāṣṭra összes fia, és a velük szövetséges királyok, Bhīṣma, Droṇa és Karṇa, valamint kiváló katonáink egytől-egyig a szájadba özőnlenek. Borzadva látom, miként némelyikük koponyája szétmorzsolódik félelmetes, iszonyú fogaid között.

MAGYARÁZAT

Az egyik előző versben azt az ígéretet tette az Úr, hogy olyan dolgokat mutat majd Arjunának, amiket nagyon érdekesnek fog találni. Arjuna most láthatja, amint az ellenség vezérei (Bhīṣma, Droṇa, Karṇa és Dhṛtarāṣṭra összes fia), valamint saját katonái mind megsemmisülnek. Ez arra mutat, hogy — a mindkét felet érintő hatalmas veszteségek ellenére is — ő fog kikerülni győztesen a csatából. Ez a vers azt is megemlíti, hogy a legyőzhetetlennek tartott Bhīṣma és Karṇa el fog esni. Nemcsak az ellenfél nagy harcosai, hanem az Arjuna oldalán küzdő, kiváló vitézek közül is megfognak halni egyesek.

28. VERS

यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।
तथा तवामी नरलोकवीरा
विशन्ति वक्राण्यभिविञ्चतन्ति ॥२८॥

yathā nadīnām bahavo'mbu-vegāḥ
samudram evābhimukhā dravanti
tathā tavāmī nara-loka-vīrā
viśanti vaktrāṇy abhivijvalanti

yathā—miképpen; *nadīnām*—a folyóké; *bahavaḥ*—sok; *ambu-vegāḥ*—a víz hullámai; *samudram*—óceán; *eva*—bizonyára; *abhimukhāḥ*—irányában; *dravanti*—hőmpölyögnek; *tathā*—hasonlóan; *tava*—Tiéd; *amī*—mindazok; *nara-loka-vīrāḥ*—az emberi társadalom királyai; *viśanti*—behatolnak; *vaktrāṇi*—szájakba; *abhivijvalanti*—elégnek

FORDÍTÁS

Mint folyók az óceánba, úgy ömlenek e harcosok lángoló szájaidba, hoy ott megsemmisüljenek.

29. VERS

यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा
विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।
तथैव नाशाय विशन्ति लोका-
स्तवापि वक्राणि समृद्धवेगाः ॥२९॥

yathā pradīptam jvalanam pataṅgā
viśanti nāśāya samṛddha-vegāḥ
tathaiva nāśāya viśanti lokā-
tavāpi vaktrāṇi samṛddha-vegāḥ

yathā—miképpen; *pradīptam*—lobogó; *jvalanam*—tűz; *pataṅgaḥ*—éjjeli lepkék; *viśanti*—belerepülnek; *nāśāya*—pusztulás; *samṛddha*—teljes; *vegāḥ*—sebesség; *tathā*—úgy; *eva*—hasonlóan; *nāśāya*—megsemmisülés; *viśanti*—behatolnak; *lokāḥ*—mindenki; *tava*—Beléd; *api*—is; *vaktrāṇi*—szájakba; *samṛddha*—teljes; *vegāḥ*—sebességgel

FORDÍTÁS

Látom az embereket teljes sebességgel torkodba rohanni, miként az éjjeli lepkék is fejeszvetten a tűzbe szállanak.

30. VERS

लेलिहसे ग्रसमानः समन्ता-
लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः ।

तेजोभिरापूर्यं जगत्समग्रं
भासस्तवोग्राः प्रतपन्ति विष्णो ॥३०॥

*lelihyase grasamānaḥ samantāḥ
lokān samagrān vadanaiḥ jvaladbhiḥ
tejobhir āpūrya jagat samagram
bhāsas tavogrāḥ pratapanti viṣṇo*

lelihyase—nyaldosva; *grasamānaḥ*—elnyelve; *samantāt*—minden oldalról; *lokān*—emberek; *samagrān*—teljesen; *vadanaiḥ*—szájjal; *jvaladbhiḥ*—lángolóan; *tejobhiḥ*—ragyogással; *āpūrya*—beboritva; *jagat*—az univerzumot; *samagram*—minden; *bhāsaḥ*—ragyogó; *tava*—Tiéd; *ugrāḥ*—szörnyű; *pratapanti*—perzselnek; *viṣṇo*—óh, mindenható Úr

FORDÍTÁS

Óh, Viṣṇu, lángoló nyelveiddel minden irányban elpusztítasz mindenkit, s felmérhetetlen sugaraid beragyogják az univerzumot. Perzselvén a világot, Te jelen vagy mindenütt.

31. VERS

आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो
नमोऽस्तु ते देववर प्रसीद ।
विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं
न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥३१॥

*ākhyāhi me ko bhavān ugra-rūpo
namo'stu te deva-vara prasīda
vijñātum icchāmi bhavantam ādyam
na hi prajānāmi tava pravṛttim*

ākhyāhi—kérlek, magyarázd meg; *me*—nekem; *kaḥ*—ki; *bhavān*—Te; *ugra-rūpaḥ*—szörnyű forma; *namaḥ astu*—hódolatom; *te*—Neked; *deva-vara*—félistenek Úra; *prasīda*—légy kegyes; *vijñātum*—megtudni; *icchāmi*—kivánom; *bhavantam*—Te; *ādyam*—eredeti; *na*—sohasem; *hi*—bizonyára; *prajānāmi*—ismerem; *tava*—Tiéd; *pravṛttim*—szándék

FORDÍTÁS

Óh, urak Ura, ily félelmetes forma, kérlek, áruld el nekem, ki vagy Te! Hódolatom ajánlom Neked, s esedezem, légy kegyes hozzám! Küldetédet nem ismerem, de vágyom arra, hogy halljak róla!

32. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

कालोऽस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो

लोकान्समार्हर्तुमिह प्रवृत्तः ।

ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे

येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥३२॥

śrī bhagavān uvāca

kālo'smi loka-kṣaya-kṛt pravṛddho

lokān samāhartum iha pravṛttaḥ

ṛte'pi tvān na bhaviṣyanti sarve

ye'avasthitāḥ pratyānīkeṣu yodhāḥ

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Személyisége mondta; *kālah*—idő; *asmi*—vagyok; *loka*—a világok; *kṣaya-kṛt*—megsemmisítője; *pravṛddhaḥ*—foglalkoztatni; *lokān*—minden embert; *samāhartum*—lerombolni; *iha*—ebben a világban; *pravṛttaḥ*—lefoglalni; *ṛte*—nélkül; *api*—még; *tvām*—téged; *na*—sohasem; *bhaviṣyanti*—fognak; *sarve*—mindenki; *ye*—aki; *avasthitāḥ*—helyezkedik; *pratyānīkeṣu*—az ellenkező oldalom; *yodhāḥ*—harcosok

FORDÍTÁS

Szólt a Magasztos Úr:

Idő vagyok, világok pusztítója. Azért jöttem, hogy az összes embert foglalkoztassam. Te és a többi Pāṇḍava kivételével mindkét fél harcosai meg fognak semmisülni.

MAGYARÁZAT

Habár Arjuna tudta, hogy Kṛṣṇa a barátja, és az Istenség Legfelsőbb Személyisége, mégis zavarba hozták az univerzális megnyilvánulás sokféle alakjai, ezért kérdez még többet, ezúttal a pusztító erő valódi szándékáról. A *Vedák* azt írják, hogy a Legfelsőbb Igazság mindent, még Brahmát is megsemmisíti:

*yasya brahme ca kṣaram ca ubhe bhavata odanaḥ
mṛtyur yasyopasecanam ka itthā veda yatra saḥ*

„A Legfelsőbb végül mindenkit, a bráhmanákat is, és a kṣatriyákat is elpusztítja.” (*Kaṭha Upaniṣad* 2.25.) A Legfelsőbb Úrnak ez a formája egy mindent elnyelő óriás. Itt Kṛṣṇa a mindent elpusztító idő formájában mutatja be Magát. Tehát mindenkit meg fog semmisíteni a csatatéren, kivéve a néhány Paṇḍavát.

Arjuna ellenezte a harcot, mert a véleménye szerint csak így lehetett volna elkerülni a véget. Válaszként Kṛṣṇa közli, hogy a harcosok mindenképpen el fognak pusztulni, mert ez az Ő terve, így Arjuna halálukat akkor sem akadályozhatja meg, ha ő maga eláll a harctól. Tény, hogy a küzdelemre összegyűlt emberek már halottnak tekinthetők. Az idő maga a pusztulás, és a Legfelsőbb Úr kívánsága által minden megnyilvánulásnak el kell pusztulnia — ez az anyagi természet törvénye.

33. VERS

तस्माच्चमुत्तिष्ठ यशो लभस्व
जित्वा शत्रून्भुङ्क्ष्व राज्यं समृद्धम् ।
मयैवैते निहताः पूर्वमेव
निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन् ॥३३॥

*tasmāt tvam uttiṣṭha yaśo labhasva
jītvā śatrūn bhukṣva rājyam samṛddham
mayaiivate nihatāḥ pūrvam eva
nimitta-mātram bhava savyasācin*

tasmāt—ezért; *tvam*—Te; *uttiṣṭha*—kelj fel; *yaśaḥ*—hírnév; *labhasva*—nyereség; *jītvā*—legyőzvéen; *śatrūn*—az ellenséget; *bhukṣva*—élvezni; *rājyam*—királyságot; *samṛddham*—virágzót; *mayā*—Általam; *eva*—bizonyára; *ete*—mindezek; *nihatāḥ*—már meghaltak; *pūrvam eva*—előző tényezőktől; *nimitta-mātram*—csak az eszköze; *bhava*—legyél; *savyasācin*—óh, Savyasācin

FORDÍTÁS

Kelj fel hát, készülj a harcra! Óh Savyasācin, virágzó királyságot fogsz élvezni ellenségeid legyőzése után. Én már halálra ítéltém őket, te csupán eszköz lehetsz a harcban.

MAGYARÁZAT

Savyasācin olyan személyre utal, aki nagyon kiváló az ij kezelésében. Arjunát azért szólítja így az Úr, mert kiváló harcos, aki képes nyilaival leteríteni az ellenséget.

Kṛṣṇa felszólítása (*nimitta-mātram bhava* — „legyél hát eszköz”) felettebb nagy jelentőségű. Az egész világ az Istenség Legfelsőbb Személyiségének terve szerint működik. A kellő értelmet nélkülöző, ostoba ember azt hiszi, hogy az anyagi természet minden előrelátás nélkül létezik, s hogy minden megnyilvánulása csupán a véletlennek köszönhető. Sok olyan ún. tudós van, aki az elméletét teletüzdeli a „talán”, „lehet, hogy így volt, lehet, hogy úgy” féle kijelentésekkel. Az igazi tudományban azonban szó sem lehet „talán”-ról és „lehet”-ről. Az anyagi természet egy meghatározott terv szerint működik. Mi a célja? A kozmikus megnyilvánulás lehetőség a feltételekhez kötött lelkek számára, hogy hazatérjenek, vissza az Istenséghez. Feltételekhez kötött állapotuk addig tart, amíg meg nem válnak attól a mentalitástól, mely az anyagi természet uralmára sarkallja őket. Az a legokosabb ember, aki képes megérteni a Legfelsőbb Úr tervét, és a Kṛṣṇa-tudatot műveli.

A kozmikus megnyilvánulás megteremtése és megsemmisítése Isten felsőbbrendű irányítása alatt történik. Ily módon a kuruksetrai csata is Isten tervei szerint ment végbe. Arjuna először elvetette a harc gondolatát, de arra utasították, hogy küzdjön a Legfelsőbb Úr kedvéért, mert csak úgy lehet boldog. Akkor tökéletes az ember, ha teljesen Kṛṣṇa-tudatú, s életét Śrī Kṛṣṇa transzcendentális szolgálatának szentelte.

34. VERS

द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च
कर्णं तथान्यानपि योधवीरान् ।
मया हतांस्त्वं जहि मान्यथिष्ठा
युद्धस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥३४॥

*droṇam ca bhīṣmam ca jayadratham ca
karṇam tathānyān api yodha-vīrān
mayā hatāms tvam̐ jahi mā vyathiṣṭhā
yuddhasva jetāsi raṇe sapatnān*

droṇam—Droṇát; *ca*—is; *bhīṣmam*—Bhīṣmát; *ca*—is; *jayadratham*—Jayadrathát; *ca*—is; *karṇam*—Karnát; *tathā*—szintén; *anyān*—mások; *api*—bizonyára; *yodha-vīrān*—nagy harcosok; *mayā*—Általam; *hatān*—(már) halottak; *tvam*—te; *jahi*—nyerj; *mā*—sohasem; *vyathiṣṭhaḥ*—zavart; *yudhyasva*—harcolj hát; *jetāsi*—győzedelmeskedj; *raṇe*—a csatában; *sapatnān*—ellenségeit

FORDÍTÁS

A hatalmas vitézek, mint például Droṇa, Bhīṣma, Jayadratha és Karṇa, már mind elpusztultak. Harcolj csak, s ne aggódj, győzedelmeskedni fogsz ellenségeid felett!

MAGYARÁZAT

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége készít el minden tervet, de olyan-nyira kedves és kegyes bhaktái iránt, hogy az érdemet azoknak kívánja adni, akik az óhaja szerint hajtják végre azokat. Életünket ezért oly módon kell alakítanunk, hogy mindenki a Kṛṣṇa-tudatban cselekedhessen, és a lelki tanítómester médiumán keresztül megérthesse az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. Kṛṣṇa terveit Saját kegye által lehet megérteni. A bhakták tervei ugyanolyan jók, mint Kṛṣṇáé. Ezeket a terveket követnünk kell, hogy győztesen kerülhessünk ki a létért folytatott küzdelemből.

35. VERS

सञ्जय उवाच ।

एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य

कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीती ।

नमस्कृत्वा भूय एषाह कृष्णं

सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य ॥ ३५ ॥

sañjaya uvāca

etac chrutvā vacanam keśavasya

kṛtāñjalir vepamānaḥ kirīti

namaskṛtvā bhūya evāha kṛṣṇam

sagadgam bhīta-bhītaḥ praṇamya

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya mondta; *etat*—így; *śrutvā*—hallván; *vacanam*—beszédet; *keśavasya*—Keśaváét (Kṛṣṇáét); *kṛtāñjaliḥ*—összetett

kézzel; *vepamānaḥ*—reszketve; *kirītī*—Arjuna; *namaskṛtvā*—hódolatát ajánlva; *bhūyaḥ*—ismét; *eva*—is; *āha*—mondta; *kṛṣṇam*—Kṛṣṇának; *sagadgam*—elcsuklóan; *bhīta-bhītaḥ*—nagy félelemmel; *praṇāmya*—tiszteletét ajánlva

FORDÍTÁS

Így szólt Saṅjaya Dhṛtarāṣṭrához:

Óh, király, Arjuna reszketett, midőn e szavakat hallotta az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől, majd összetette kezét, s félelemmel telve, elcsukló hangon eképpen szólott:

MAGYARÁZAT

Előzőleg már megmagyaráztuk, hogy Arjuna roppant zavarttá vált az Istenség Legfelsőbb Személyiségének univerzális formája láttán. Érthető tehát, hogy újra és újra tiszteletteljes hódolatát fejezi ki Kṛṣṇa előtt, és elcsukló hangon — ezúttal nem barátként, hanem csodálkozó bhaktaként — imádkozni kezd Hozzá.

36. VERS

अर्जुन उवाच ।

स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या

जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ।

रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति

सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसङ्घाः ॥३६॥

arjuna uvāca

sthāne hr̥ṣīkeśa tava prakīrtyā

jagat prahr̥ṣyaty anurajyate ca

rakṣāṁsi bhītāni diśo dravanti

sarve namasyanti ca siddha-saṅghāḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *sthāne*—helyesen; *hr̥ṣīkeśa*—óh, érzék-szervek Ūra; *tava*—Tiéd; *prakīrtya*—dicsőségek; *jagat*—az egész világ; *prahr̥ṣyati*—örül; *anurajyate*—vonzódni kezd; *rakṣāṁsi*—a démonok; *bhītāni*—félelemből; *diśaḥ*—irányokban; *dravanti*—menekülnek; *sarve*—minden; *namasyanti*—tiszteletüket ajánlják; *ca*—is; *siddha-saṅghāḥ*—a tökéletes lények

FORDÍTÁS

Óh, Hr̥ṣīkeśa, Neved hallatára örömtelivé válik a világ, s így mindenki ragaszkodni fog Hozzád. A tökéletessé vált lények tiszteletteljes hódolatukat ajánlják, míg a démonok szerteszét menekülnek. Mindez így van rendjén.

MAGYARÁZAT

Arjuna Kṛṣṇa felvilágosult bhaktájává vált, miután hallotta Tőle a kurukṣetrai csata kimenetelét. Elismerete: minden tökéletes, amit Kṛṣṇa végez. Megerősíti, hogy Kṛṣṇa a bhakták fenntartója és imádandó tárgya, valamint minden nem kívánatos dolog megsemmisítője. Az Ő tettei mindenki számára egyenlően jók. Itt Arjuna megértette, hogy a kurukṣetrai csata vége felé sok félisten (*siddha*) volt jelen, valamint a felsőbb bolygók értelmiségei. Mindnyájan a harcot szemlélték, mert Kṛṣṇa is ott volt. Az Úr univerzális formáját látván a félisteneket öröm töltötte el, de a démonok és az ateisták nem bírták elviselni az Úr dicsőítését. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének pusztító formájától érthető módon nagyon féltek — ezért menekültek minden irányba. Arjuna dicsérte Kṛṣṇa a bhaktákkal és ateistákkal szembeni bánásmódját. A bhakta minden esetben magasztalja az Urat, mert tudja, bármit is tegyen Ő, az jó mindenki számára.

37. VERS

कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन्
 गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे ।
 अनन्त देवेश जगन्निवास
 त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत् ॥३७॥

*kasmāc ca te na nameran mahātman
 garīyase brahmaṇo'py ādi-kartre
 ananta deveśa jagan-nivāsa
 tvam akṣaram sad-asat tat-param yat*

kasmāt—miért; *ca*—is; *te*—Neked; *na*—nem; *nameran*—megfelelő tiszteletet (ajánlanak); *mahātman*—óh, nagylelkű; *garīyase*—jobb vagy; *brahmaṇaḥ*—Brahmánál; *api*—habár; *ādi-kartre*—Legfelsőbb Teremtő; *ananta*—végtelen; *deveśa*—istenek Istene; *jagat-nivāsa*—óh, univerzum

oltalma; *tvam*—Te; *akṣaram*—elpusztíthatatlan; *sat-asat*—ok és okozat; *tat-param*—transzcendentális; *yat*—mert

FORDÍTÁS

Óh, Nagylelkű, óh, Határtalan, miért ne ajánlják hát hódolatukat Neked, ki még Brahmánál is felsőbbrendű vagy? Te vagy az eredeti mester, óh, univerzum menedéke, legyőzhetetlen forrás, minden ok oka, aki transzcendentális ehhez az anyagi megnyilvánuláshoz képest.

MAGYARÁZAT

E tiszteletajánlás által Arjuna arra utal, hogy Kṛṣṇa mindenki számára imádandó. Ő mindent-átható, s az összes lélek Lelke. Arjuna itt Kṛṣṇát *mahātman*-nak szólítja, melynek a jelentése: legönzettelenebb. *Azananta* szó arra utal, hogy nincs olyan, amit ne befolyásolna a Legfelsőbb Úr energiája. A *devēṣa* szó jelentése: Ő minden félisten irányítója és feljebbvalója. Kṛṣṇa az egész univerzum menedéke. Arjuna úgy vélte, illő volt a tökéletes élőlények és hatalmas félistenek tiszteletteljes hódolata Kṛṣṇa előtt, mert Nála senki sem nagyobb. Külön említést tesz arról, hogy Kṛṣṇa hatalmasabb Brahmánál. Brahmā abból a lótuuszvirágból született, ami Garbhodakaśāyī Viṣṇunak, Kṛṣṇa teljesrész kiterjedének köldökéből nő ki. Ezért ő is és az Úr Śiva is (aki Brahmából született), valamint az összes többi félisten köteles tiszteletteljes hódolatát kifejezni Kṛṣṇa előtt.

Az *akṣaram* szó nagy jelentőségű. Habár ez az anyagi teremtés a pusztulás alárendeltje, az Urat ez nem érinti, mert Ő minden ok végső oka. Ő felsőbbrendű az anyagi, kozmikus megnyilvánuláshoz és annak feltételekhez kötött lelkeihez képest. Ő tehát a leghatalmasabb; a Legfelsőbb Úr.

38. VERS

त्वमादिदेवः पुरुषः पुराण-
स्त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
वेत्ताऽसि वेद्यं च परं च धाम
त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥३८॥

tvam ādi-devaḥ puruṣaḥ purāṇas
tvam asya viśvasya param nidhānam
vettāsi vedyam ca param ca dhāma
tvayā tatam viśvam ananta-rūpa

tvam—Te; *ādi-devaḥ*—az eredeti Legfelsőbb Isten; *puruṣaḥ*—személyiség; *purānaḥ*—ösi; *tvam*—Te; *asya*—ez; *viśvasya*—univerzum; *param*—transzcendentális; *nidhānam*—menedék; *vettā*—tudó; *asi*—Vagy; *vedyam*—amit meg kell ismerni; *ca*—szintén; *param*—transzcendentális; *ca*—és; *dhāma*—oltalom; *tvayā*—Általad; *tatam*—áthatott; *viśvam*—univerzum; *ananta-rūpa*—végtelen forma

FORDÍTÁS

Te vagy az eredeti Személy, a Legfelsőbb Isten, a megnyilvánult kozmikus világ egyetlen oltalma. Tudsz mindent, s Te vagy mindaz, amit meg kell ismerni. Te felette állsz az anyagi kötőerőknek. Óh, végnélküli forma, Te hatod át az egész kozmikus megnyilvánulást.

MAGYARÁZAT

Nidhānam azt jelenti, hogy minden, még a Brahman-ragyogás is az Istenség Legfelsőbb Személyiségén, Kṛṣṇān nyugszik, ezért Ő a végső menedék. Mindenről tud, ami ebben a világban történik. Ha a tudásnak van vége, akkor az Ő. Ezért tudása és mindenhatósága révén Ő a tudás tárgya is egyben. Ő a lelki világ eredete, ezért transzcendentális. Kṛṣṇa a Legfelsőbb Személyiség a lelki világban is.

39. VERS

वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः
 प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च ।
 नमो नमस्तेऽस्तु सहस्रकृत्वः
 पुनश्च भूयोऽपि नमो नमस्ते ॥३९॥

vāyur yamo'gnir varuṇaḥ śaśāṅkaḥ
prajāpatih tvam prapitāmahaś ca
namo nanas te'stu sahasra-kṛtvaḥ
punaś ca bhūyo'pi namo namas te

vāyuḥ—levegő; *yamaḥ*—irányító; *agniḥ*—tűz; *varuṇaḥ*—viz; *śaśāṅkaḥ*—Hold; *prajāpatih*—Brahmā; *tvam*—Te; *prapitāmahaḥ*—nagyatya; *ca*—is; *namaḥ*—tisztelet; *namaḥ*—hódolat; *te*—Neked; *astu*—vannak; *sahasra-kṛtvaḥ*—ezerszer; *punaḥ*—ismét; *ca*—és; *bhūyaḥ*—ismét; *api*—szintén; *namaḥ*—hódolatom ajánlom; *namaḥ*—tiszteletem; *te*—Neked

FORDÍTÁS

Te vagy a levegő, a tűz, a víz, és Te vagy a Hold! Te vagy a Legfelsőbb Irányító, Te vagy Brahma, a nagyatyja. Ezért tiszteletteljes hódolatomat ajánlom Neked újra meg újra — ezerszeresen.

MAGYARÁZAT

Az Urat itt azért szólítják levegőnek, mert mindent-áthatósága révén az képviseli az összes félistent. Arjuna azért nevezi Kṛṣṇát nagyatyának, mert Ő az atyja Brahmának, az univerzum első élőlényének.

40. VERS

नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते
 नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व ।
 अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं
 सर्वं समाम्नोषि ततोऽसि सर्वः ॥४०

*namaḥ purastād atha pṛṣṭhataḥ te
 namo'stu te sarvata eva sarva
 ananta-vīryāmita-vikramas tvam
 sarvaṁ samāpnoṣi tato'si sarvaḥ*

namaḥ—hódolat ajánlása; *purastāt*—előlről; *atha*—is; *pṛṣṭhataḥ*—há-
 tulról; *te*—Neked; *namaḥ astu*—hódolatot ajánlom; *te*—Neked; *sarva-
 taḥ*—minden oldalról; *eva sarva*—mert (Te vagy) minden; *ananta-vīrya*—
 végtelen hatalom; *amita-vikramaḥ*—végtelen erő; *tvam*—Te; *sarvam*—
 mindent; *samāpnoṣi*—beborítasz; *tataḥ*—ezért; *asi*—(Te) vagy; *sarvaḥ*—
 minden

FORDÍTÁS

Hódolatot előlről, hátulról és minden oldalról! Óh, kötetlen erő, Te vagy a korlátlan hatalom mestere! Mindent-áthatóként Te vagy a minden!

MAGYARÁZAT

Arjuna a barátja, Kṛṣṇa iránti szerető önkívületében minden oldalról hódolatát ajánlja. Elfogadja, hogy Ő a birtokosa minden erőnek, minden hatalomnak, és felsőbbrendű a csatatér összes nagy harcosánál. A *Viṣṇu Purāṇa* írja:

*yo 'yam tavāgato deva-samīpam devatā-ganaḥ
sa tvam eva jagat-sraṣṭā yataḥ sarva-gato bhavān*

„Óh, Istenség Legfelsőbb Személyisége, bárki is járuljon Eléd, az mind a Te teremtményed, még ha félisten is.”

41-42. VERS

सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं
हे कृष्ण हे यादव हे सखेति ।
अजानता महिमानं तवेदं
मया प्रमादात्प्रणयेन वाऽपि ॥४१॥
यच्चावहासार्थमसत्कृतोऽसि
विहारशय्यासनभोजनेषु ।
एकोऽथवाप्यच्युत तत्समक्षं
तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम् ॥४२॥

*sakheti matvā prasabham yad uktam
he kṛṣṇa he yādava he sakheti
ajānatā mahimānam tavedam
mayā pramādāt praṇayena vāpi*

*yac cāvahāsārtham asatkṛto'si
vihāra-śayyāsana-bhojaneṣu
eko'thavāpy acyuta tat-samakṣam
tat kṣāmaye tvām aham aprameyam*

sakhā—barát; *iti*—igy; *matvā*—gondolván; *prasabham*—ideiglenes; *yat*—bármit; *uktam*—mondtam; *he kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *he yādava*—óh, Yādava; *he sakhā*—óh, kedves barátom; *iti*—ily módon; *ajānatā*—tudatlanul; *mahimānam*—dicsőséged; *tava*—Tiéd; *idam*—ezt; *mayā*—Általam; *pramādāt*—butaságból; *praṇayena*—szeretetből; *vā*—vagy; *api*—ha; *yat*—bármit; *ca*—is; *avahāsārtham*—tréfálkozva; *asatkṛtaḥ*—tisztetetlen; *asi*—volt; *vihāra*—pihenés közben; *śayyā*—tréfálkozva; *āsana*—nyughelyen; *bhojaneṣu*—evés közben; *ekaḥ*—egyedül; *athavā*—vagy; *api*—mások; *acyuta*—óh, csalhatatlan; *tat-samakṣam*—a Te vetélytársadként; *tat*—mindazok; *kṣāmaye*—bocsásd meg; *tvām*—Neked; *aham*—én; *aprimeyam*—mérhetetlen

FORDÍTÁS

A múltban nem tudtam dicsőségedről, ezért csupán így szólítottalak: „Óh, Kṛṣṇám; óh, Yādavám; kedves barátom!” Kérlek nézd el, bármit is tettem bolondságomban vagy szeretetemben! Tréfálkozván, sokszor voltam tiszteletlen Veled szemben, miközben együtt pihentünk, egy ágyban feküdtünk, vagy együtt ettünk; néha kettesben, néha pedig a többi barátunk előtt. Kérlek, bocsásd meg minden vétkem!

MAGYARÁZAT

Habár Kṛṣṇa feltárta Arjunának az univerzális formáját, Arjuna a köztük létező baráti kapcsolatra gondol, és ezért arra kéri, bocsássa meg neki a közvetlen baráti viszonyban elkövetett esetleges tiszteletlenségeket. Elismeri, előzőleg nem gondolta volna, hogy Kṛṣṇa képes felvenni ilyen univerzális formát, bár Kṛṣṇa bizalmas barátként korábban már megmagyarázta ezt. Arjuna nem tudja, hányszor volt tiszteletlen Vele szemben, amikor fenségét figyelmen kívül hagyva így szólította az Urat: „óh, barátom; óh, Kṛṣṇa; óh, Yādava” stb. Kṛṣṇa azonban annyira kedves és kegyes, hogy isteni pompája ellenére is barátként viszonyult Arjunához. Ilyen az Úr és a bhaktája közötti transzcendentális szeretet-csere. Az élőlény és Kṛṣṇa között örökkévaló a kapcsolat, s Arjuna viselkedéséből kiderül, hogy azt nem lehet elfelejteni, hiszen az univerzális forma pompájának megpillantása után sem feledkezett meg a Kṛṣṇához fűződő baráti viszonyról.

43. VERS

पितासि लोकस्य चराचरस्य
 त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ।
 न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो
 लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव ॥४३॥

*pitāsi lokasya carācarasya
 tvam asya pūjyaś ca gurur garīyān
 na tvat-samo'sty abhyadhikah kuto'nyo
 loka-traye'py apratima-prabhāva*

pitā—atya; *asi*—vagy; *lokasya*—a világoké; *cara*—mozgó; *acarasya*—mozdulatlané; *tvam*—Te; *asya*—ezé; *pūjyaḥ*—imádandó; *ca*—is; *guru*—

lelki tanítómester; *garīyān*—dicső; *na*—sohasem; *tvat*—Veled; *samaḥ*—egyenlő; *asti*—van; *abhyadhikaḥ*—nagyobb; *kutaḥ*—hogyan lehetséges; *anyaḥ*—más; *loka-traye*—a három bolygórendszerben; *api*—is; *aprati-ma*—mérhetetlen; *prabhāva*—hatalom

FORDÍTÁS

Te vagy az atyja a teljes kozmikus megnyilvánulásnak, Te vagy az imádandó lelki tanítómester. Senki sem egyenrangú Veled, és senki sem válhat egyé Veled. Mérhetetlen vagy a három világon belül.

MAGYARÁZAT

Az Úr Kṛṣṇa minden élőlény számára imádandó legalább oly módon, ahogyan az atya imádandó a fiú számára. Kṛṣṇa az eredeti lelki tanítómester, mert Ő volt az, aki a kezdetben védikus oktatásban részesítette Brahmát, és aki most a *Bhagavad-gītā*t tanítja Arjunának. A lelki tanítómester akkor hiteles, ha tagja a Kṛṣṇától eredő tanítványi láncnak. Enélkül (vagyis ha nem Kṛṣṇa képviselője) nem lehet a transzcendentális téma tanítója vagy tanítómestere.

Az Urat sokféleképpen dicsérik, az Ő nagysága határtalan. Kṛṣṇa a leghatalmasabb, mert az anyagi és lelki megnyilvánulásban senki sem egyenlő Vele, vagy nagyobb Nála. Mindenki az Ő irányítása alatt áll, Rajta senki sem tehet túl.

Kṛṣṇának, a Legfelsőbb Úrnak a közönséges emberhez hasonlóan van teste, és vannak érzékszervei, ám Nála nincsen különbség Önmaga, a teste, érzékszervei és elméje között (vagyis a teste teljesen transzcendentális). Azok az ostoba személyek, akik nem ismerik Őt, azt mondják: Kṛṣṇa lelke különbözik a testétől, szivétől, elméjétől stb. Ez azonban nem így van. Kṛṣṇa abszolút, ezért hatalma és tettei korlátlanok. A *Vedák* azt is megemlítik, hogy az Ő érzékszervei nem olyanok, mint a mieink. Érzékszervei bármelyikével képes végrehajtani az összes többi feladatát is, ezért az Ő érzékszervei nem tökéletlenek vagy korlátozottak. Istennel tehát senki sem lehet egyenlő, Nálánál senki sem lehet nagyobb. Más szóval: mindenki az Ő alárendeltje.

Aki tudást szerzett Kṛṣṇa transzcendentális testéről, tetteiről és tökéletességéről, az teste elhagyása után visszatér Hozzá, és többé soha nem kerül ebbe a szenvedésekkel teli világba. Ezért a mi érdekünk, hogy felismerjük: Kṛṣṇa tettei mindig tökéletesek és transzcendentálisak, vagyis nem hasonlíthatók össze más tetteivel. A legjobb Kṛṣṇa tanítását követni, mert ezáltal tökéletessé válik az ember.

Arról is szó esik, hogy senki sem lehet Kṛṣṇa ura, mindenki az Ő szolgája. Egyedül Kṛṣṇa az Isten, tehát mindenki az Ő alárendeltje. Valamennyien kötelesek vagyunk engedelmeskedni parancsainak. Mindenki az Ő felügyelete alatt áll, és az Ő irányítását követve cselekszik. Ezért írja a *Brahma-samhitā*: „Ő minden ok végső oka¹.”

44. VERS

तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं
 प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम् ।
 पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः
 प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम् ॥४४॥

*tasmāt praṇamya praṇidhāya kāyam
 prasādaye tvām aham īśām idyam
 piteva putrasya sakheva sakhyaḥ
 priyaḥ priyāyārhasi deva soḍhum*

tasmāt—ezért; *praṇamya*—a hódolatnyilvánítás után; *praṇidhāya*—leborulván; *kāyam*—test; *prasādaye*—kegyért könyörök; *tvam*—Tőled; *aham*—én; *īśam*—a Legfelsőbb Úrnak; *idyam*—imádandó; *pitā*—apa; *iva*—mint; *putrasya*—fiú gyermeke; *sakhā iva*—barátként; *sakhyaḥ*—baráté; *priyaḥ*—szerető; *priyāyūḥ*—a legkedvesebbnek; *arhasi*—legyél; *deva*—óh, Uram; *soḍhum*—könyörületes

FORDÍTÁS

Te vagy a Legfelsőbb Úr, aki minden élőlény számára imádandó. Ezért hát leborulok, hogy a tiszteletemet ajánljam, és kegyedért esedezem. Kérlek, nézd el, bármilyen hibát is követtem el Veled szemben, s légy türelmes hozzám, mint apa a fiához, barát a pajtásához, szerető a kedveséhez!

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa bhaktái különféle viszonyban kapcsolódnak az Úrhoz. Van, aki saját fiaként, a másik férjeként vagy barátjaként, uraként stb. kezeli Őt.

1.) *sarva kārāṇa kārāṇam* (5.1.)

Kṛṣṇa és Arjuna baráti viszonyban állnak egymással. Kṛṣṇa elnéző szerető bhaktáival szemben, ahogyan az apa is az a gyermekeivel, vagy a férj a feleségével, s az úr a szolgájával.

45. VERS

अदृष्टपूर्वं हृषितोऽस्मि दृष्ट्वा
 भयेन च प्रव्यथितं मनो मे ।
 तदेव मे दर्शय देव रूपं
 प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥४५॥

*adṛṣṭa-pūrvam hr̥ṣito'smi dṛṣṭvā
 bhayena ca pravyathitam mano me
 tad eva me darśaya deva rūpam
 prasīda deveśa jagan-nivāsa*

adṛṣṭa-pūrvam—előzőleg sohasem látott; *hr̥ṣitaḥ*—boldog; *asmi*—vagyok; *dṛṣṭvā*—látván; *bhayena*—félelemből; *ca*—is; *pravyathitam*—zavart; *manaḥ*—elme; *me*—enyém; *tat*—ezért; *eva*—bizonyára; *me*—nekem; *darśaya*—mutasd; *deva*—óh, Uram; *rūpam*—a formát; *prasīda*—légy kegyes; *deveśa*—óh, urak Ura; *jagan-nivāsa*—az univerzum oltalma

FORDÍTÁS

Boldog vagyok az eddig sohasem látott univerzális forma megtekintése után, de ugyanakkor félelem gyöttri elmémet. Kérlek hát, részesíts kegyedben, s fedd fel ismét eredeti formádat, mint az Istenség Személyisége, óh, urak Ura, univerzum hajléka!

MAGYARÁZAT

Arjuna a jó barátság révén mindig bizalmas viszonyban volt Kṛṣṇával. Miképpen egy embert megörvendeztet kedves barátjának jószerencséje és pompája, Arjuna is nagyon megörült, amikor látta, hogy barátja, Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, aki képes megmutatni egy ilyen csodálatos univerzális formát. Ugyanakkor a látvány után megijedt, attól tartván, hogy közvetlen baráti viszonya miatt eddig már sokszor megsérthette Kṛṣṇát. Lelkét ily módon félelem gyöttri, holott erre nincsen oka. Arjuna ezért most arra kéri Kṛṣṇát, mutassa meg Nārāyaṇa formáját, mivel bármilyen

alakot felvehet kívánsága szerint. Az univerzális forma az anyagi világhoz hasonlóan anyagi és ideiglenes. Kṛṣṇa Vaikuṅṭha bolygókön uralkodó transzcendentális formája (a négykarú Nārāyaṇa) azonban örökkévaló. A lelki világban megszámlálhatatlanul sok lelki bolygó létezik, és Kṛṣṇa mindegyiken jelen van teljesrész aspektusa által, különféle nevek alatt. Arjuna tehát a Vaikuṅṭha bolygókön uralkodó Nārāyaṇa formák egyikét szerette volna látni. Ezek négykarúak, és mindegyik más-más jelet tart: kagylókürtöt, buzogányt, lótuszvirágot és cakrát. A Nārāyaṇa formák a sajtóságos nevüket aszerint kapják, hogy milyen sorrendben tartják kezükben ezeket az emblémákat. Bár különféle neveket viselnek, mindegyik azonos Kṛṣṇával, ezért kéri Öt Arjuna a négykarú forma megmutatására.

46. VERS

किरीटिनं गदिनं चक्रहस्त-
मिच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव ।
तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन
सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥४६॥

*kirīṭinam gadinam cakra-hastam
icchāmi tvāṁ draṣṭum ahaṁ tathaiva
tenaiva rūpeṇa catur-bhujena
sahasra-bāho bhava viśva-mūrte*

kirīṭinam—sisakkal; *gadinam*—buzogánnyal; *cakra-hastam*—cakrával a kézben; *icchāmi*—kivánom; *tvāṁ*—Téged; *draṣṭum*—láttni; *ahaṁ*—én; *tathā*—úgy; *eva*—bizonyára; *tena*—azzal; *eva*—bizonyára; *rūpeṇa*—formával; *catur-bhujena*—négykarú; *sahasra-bāho*—óh, ezerkarú; *bhava*—legyel; *viśva-mūrte*—óh, univerzális forma

FORDÍTÁS

Óh, ezerkarú, óh, univerzális Úr, szeretnék négykarú formádban látni, ékes sisakkal fejedem, kezeidben buzogányt, cakrát, kagylókürtöt és lótuszvirágot tartván. Nagyon vágyódom, hogy ebben a formádban lássalak!

MAGYARÁZAT

A *Brahma-saṁhitā* szerint az Úrnak sok százezernyi örökkévaló, transzcendentális formája van, melyek közül Rāma, Nṛsiṁha, Nārāyaṇa stb. a legkiemelkedőbbek. Istennek tehát megszámlálhatatlanul sok alakja van, de Arjuna tudta, hogy Kṛṣṇa az Istenség eredeti Személyisége, aki most az ideiglenes, univerzális formáját mutatja. Arra kéri, mutassa meg a lelki, Nārāyaṇa formáját.

Ez a vers minden kétséget kizáróan megerősíti a *Śrīmad-Bhāgavatam* állítását, miszerint az Istenség eredeti Személyisége Kṛṣṇa, és Őtőle származik minden más forma. Nem különbözik teljesrész aspektusaitól; Ő bármelyik alakban Isten. Megszámlálhatatlan lelki formáit az állandó üdeség és fiatalság jellemzi. Ez az Istenség Legfelsőbb Személyiségének örök ismérve. Aki tudja ezt mind Kṛṣṇáról, az azon nyomban megszabadul az anyagi világ összes szennyétől.

47. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं

रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् ।

तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं

यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥४७॥

śrī bhagavān uvāca

mayā prasannena tavārjunedaṁ

rūpaṁ paraṁ darśitam ātma-yogāt

tejomayaṁ viśvam anantaṁ ādyaṁ

yaṁ me tvad-anyaena na dṛṣṭa-pūrvam

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *mayā*—Általam; *prasannena*—boldogan; *tava*—neked; *arjuna*—óh, Arjuna; *idaṁ*—ezt; *rūpaṁ*—formát; *paraṁ*—transzcendentálisat; *darśitam*—megmutatom; *ātma-yogāt*—belső energiám által; *tejomayaṁ*—vaki-tóan ragyogó; *viśvam*—az egész univerzumot; *anantaṁ*—végtelent; *ādyaṁ*—eredetit; *yaṁ*—ami; *me*—Enyém; *tvad-anyaena*—rajtad kívül; *na*—nem; *dṛṣṭa-pūrvam*—előzőleg látható

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Kedves Arjunám, boldogan mutattam meg belső energiám által az univerzális formát. Előtted még senki sem látta ezt, a végtelent és vakítóan ragyogót.

MAGYARÁZAT

Arjuna szerette volna látni a Legfelsőbb Úr univerzális formáját, ezért az Úr Kṛṣṇa (bhaktája iránti kegyéből) szeme elé tárta a Naphoz hasonló, vakítóan ragyogó és fenséges univerzális alakját, melynek arcai gyorsan cserélődtek. Kṛṣṇa egyedül csak azért mutatta ezt meg — az emberi agynak felfoghatatlan, belső energiája által —, hogy teljesítse barátja, Arjuna kívánságát. Előzőleg senki sem látta az Úrnak ezt az univerzális formáját, de Arjunával egyidőben a felsőbb égitesteken és a kozmosz más bolygóin élő bhakták is láthatták. Előzőleg senkinek sem volt lehetősége erre, de most Arjuna segítségével ők is megnézhatték. Más szóval: Kṛṣṇa kegyéből a tanítványi lánc minden bhaktája részesülhetett ebben az élményben. A *Bhagavad-gītā* egyik magyarázója szerint Kṛṣṇa Duryodhana előtt is felfedte e formáját, amikor a béketárgyalások végett meglátogatta. Kṛṣṇa rá akarta venni Duryodhanát a békére, és hogy meggyőzze, kinyilvánította az univerzális alakjának egy részét, de Duryodhana sajnálatos módon még így sem fogadta el az ajánlatát. Hogy az más volt, mint amit az Arjunának megmutatott, világosan kitűnik ebből a versből, miszerint azt még senki nem láthatta azelőtt.

48. VERS

न वेद यज्ञाध्ययनैर्न दानै-
र्न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः ।
एवंरूपः शक्य अहं नृलोके
द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥४८॥

*na-veda-yajñādhyayanair na dānair
na ca kriyābhir na tapobhir ugraiḥ
evaṃ rūpaḥ śakya ahaṃ nṛloke
draṣṭuṃ tvad-anyena kuru-pravīra*

na — sohasem; *veda* — a Védikus Irodalom; *yajña* — áldozat; *adhyaya-*
naiḥ — tanulmányozás; *na* — sohasem; *dānaiḥ* — adományozás által; *na* —

nem; *ca*—is; *kriyābhiḥ*—jámbor tettek által; *na*—nem; *tapobhiḥ*—vezeklések által; *ugraiḥ*—szigorú; *evam*—ily módon; *rūpaḥ*—forma; *śakyaḥ*—látható; *aham*—Én; *nṛloke*—ebben az anyagi világban; *draṣṭum*—látni; *tvat*—te; *anyena*—mások által; *kurupravīra*—óh, Kuru harcosok legjobbja

FORDÍTÁS

Óh, Kuru harcosok legjobbja, előtted senki sem láthatta univerzális formámat, mert azt nem lehet megpillantani a Vedák tanulmányozásával, áldozatok végrehajtásával, vagy hasonló cselekedetekkel. Egyedül te láthattad meg azt.

MAGYARÁZAT

Ezzel kapcsolatban világosan meg kell értenünk, hogy mit jelent az isteni látóképesség, és ki rendelkezhet ezzel. Az isteni szó jelentése: „Istenhez hasonló”. Tehát csak az rendelkezhet vele, aki jámbor, mint egy félisten. Hogy kik a félistenek? A Védikus Irodalom szerint az Úr Viṣṇu bhaktái. Más szóval az ateisták, vagyis akik nem hisznek Viṣṇuban, vagy pedig egyedül Kṛṣṇa személytelen aspektusát tartják a legfelsőbbnek — nem rendelkezhetnek ezzel a tulajdonsággal. Nem lehet egyidejűleg Kṛṣṇát becsmérelni, és birtokolni az isteni látóképességet. Az ember csak akkor juthat ehhez, ha előbb Istenhez hasonlóvá válik. Csak ezután lesz képes úgy és azt látni, amit Arjuna.

A *Bhagavad-gītának* az univerzális formáról szóló leírása teljesen ismeretlen volt az emberek előtt, amíg Arjuna tanúja nem lett ennek a látványnak. Ezek után az ember már el tudja képzelni valamelyest a *viśva-rūpát*. Aki valóban rendelkezik isteni tulajdonságokkal, az szintén láthatja az Úr univerzális formáját. De ezekhez csak akkor jut az ember, ha Kṛṣṇa tiszta bhaktájává válik. Az isteni tulajdonságokkal ékesített, és a lelki látóképességgel rendelkező bhaktákat azonban nem nagyon érdekli az Úr univerzális formájának meglátása. Az előző versek leírása szerint Arjunát félelem töltötte el annak megpillantásakor, ezért inkább az Úr Kṛṣṇa négykarú Viṣṇu formáját szerette volna látni.

Ebben a versben van néhány jelentőségteljes szó, mint például a *veda-yajñādhyayanaiḥ*, ami a Védikus Irodalom tanulmányozására és az áldozati szabályokra utal. *Vedák* alatt több könyvet értünk, névszerint a négy *Vedát* (*Rk*, *Yajur*, *Sāma* és *Atharva*), a tizennyolc *Purāṇát*, a száznolc *Upaniṣadot*, a *Vedānta-sūtrát* stb. Ezeket nemcsak a templomban, de

otthon, vagy bárhol másutt is tanulmányozhatja az ember. Ezenkívül vannak olyan *sūtrák* is, mint például a *Kalpa-sūtrák* és *Mīmāṃsā-sūtrák*, melyek az áldozás folyamatát tanítják.

Dānaiḥ olyan adományozást jelent, melyet az emberek megfelelő csoportjának ajánlanak, például a brāhmaṇáknak és a vaiṣṇaváknak, akik transzcendentális szerető szolgálattal imádják az Urat. A jámbor cselekedetek alatt a kasztok előirt kötelességeit, mint például az *agni-hotrát* értjük. A jámbor tettek és a lelki élet érdekében önkéntesen vállalt, a testnek kényelmetlenséget vagy fájdalmat okozó tetteket hívjuk tapasyának. Tehát az ember vállalhat tapasyát, adományozhat, tanulmányozhatja a *Vedákat* stb., de mindaddig lehetetlen meglátnia az univerzális formát, amíg — Arjunához hasonlóan — bhaktává nem válik. Az imperszonalisták beképzelik maguknak, hogy látják, de a *Bhagavad-gītából* megérthetjük: ez nem lehet igaz, hiszen nem bhakták.

Sok olyan ember van, aki inkarnációt „gyárt”. Ostobaság egy közönséges embert inkarnációnak hirdetni. A *Bhagavad-gītā* elveit kell követnünk, különben nincs esélyünk a tökéletes lelki tudás elérésére. Bár a *Bhagavad-gītā*t az Istenről szóló tudomány bevezető tanulmányozásának tekintik, mégis olyannyira tökéletes, hogy segítségével az ember eldöntheti, hogy mi micsoda. Hiába állítják egy ál-inkarnáció hívei, hogy ők is látták Isten univerzális alakját, a kijelentésük nem fogadható el, hiszen az előző versekből világossá vált: senki sem láthatja azt mindaddig, míg Kṛṣṇa bhaktájává nem válik. A bhakták nem ismerik el a hamis inkarnációkat és követőiket.

49. VERS

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो
 दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृच्छमेदम् ।
 व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं
 तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥४९॥

*mā te vyathā mā ca vimūḍha-bhāvo
 dṛṣṭvā rūpaṁ ghoram idṛṅṅ mamedam
 vyapetabhiḥ prīta-manāḥ punas tvam
 tad eva me rūpam idam prapaśya*

mā—ne; *te*—Neked; *vyathā*—aggodalom; *mā*—ne; *ca*—is; *vimūḍha-bhāvaḥ*—zavarodottság; *dṛṣṭvā*—látván; *rūpam*—formát; *ghoram*—szörnyüt; *īdṛk*—mind ez; *mama*—Enyém; *idam*—ezt; *vyapeta bhīḥ*—szabadulj hát meg minden félelemtől; *prīta-manāḥ*—nyugodjon meg lelked (elméd); *punaḥ*—ismét; *tvam*—te; *tat*—azt; *eva*—igy; *me*—Enyém; *rūpam*—formát; *idam*—ezt; *prapaśya*—lásd hát

FORDÍTÁS

Az elméd nyugtalaná vált szörnyű arculatom láttán. Most legyen hát vége ennek! Kedves bhaktám, szabadulj meg minden aggodalomtól, hogy megbékélt elmével megpillanthasd a kívánt formát.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* elején olvashattuk, miszerint Arjuna vonakodott megöl- ni Bhīṣmát és Droṇát, imádató nagyatyját és tanítóját. Ezért Kṛṣṇa — remélvén, hogy így majd harcolni fog — emlékeztette arra a közgyűlésre, ahol Duryodhanáék megkísérelték levetkőztetni a Pāṇḍavák feleségét, Draupadit. Bhīṣma és Droṇa hallgattak akkor (és ez beleegyezést jelent), így hát kötelességük elhanyagolásáért halált érdemelnek. Śrī Kṛṣṇa azért mutatta meg az univerzális formáját Arjunának, hogy az megláthassa: ezek az emberek már mind halálra ítéltettek törvénytelen tetteikért. Arjuna láthatta, miként pusztulnak el mind az univerzális formában. A bhakták természetükből adódóan mindig békések, s így nem képesek olyan szörnyű tettekre, mint mások megölése. Kṛṣṇa felfedte hát Arjuna előtt univerzális formáját és a szóban forgó harcosok jövőjét, így ösztönözve őt kötelessége végrehajtására. Az univerzális forma feltárásának célja beteljesült, s most Arjuna a négykarú Nārāyaṇát kívánta látni, s azt Kṛṣṇa szintén megmutatta neki.

A bhaktát azért nem érdekli különösebben az univerzális forma, mert az nem teszi képessé az embert Kṛṣṇa szeretetének viszonzására. Tisztelettel- jes érzelmeivel és imádatával akarja szolgálni az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, s ezért Kṛṣṇa négykarú vagy kétkarú személyes formájához ragaszkodik, mert ily módon képes lesz az odaadó szolgálatával viszonzni az Úr szeretetét.

50. VERS

सञ्जय उवाच

इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा

स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः ।
 आश्वासयामास च भीतमेनं
 भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥५०॥

sañjaya uvāna
ity arjunam vāsudevas tathoktvā
svakam rūpam darśayāmāsa bhūyah
āśvāsayāmāsa ca bhītam enam
bhūtvā punaḥ saumya-vapur mahātmā

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya mondta; *iti*—ily módon; *arjunam*—Arjunának; *vāsudevaḥ*—Kṛṣṇa, Vasudeva fia; *tathā*—úgy; *uktvā*—mondván; *svakam*—Saját; *rūpam*—formát; *darśayāmāsa*—megmutatta; *bhūyah*—ismét; *āśvāsayāmāsa*—meggyőzte őt; *ca*—szintén; *bhītam*—félő; *enam*—őt; *bhūtvā*—lett; *punaḥ*—ismét; *saumya-vapuḥ*—gyönyörű forma; *mahātmā*—a hatalmas

FORDÍTÁS

Sañjaya e szavakkal fordult Dhṛtarāṣṭrához:

Ezeket mondta Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége Arjunának, majd nagylelkűen felfedte előbb a négykarú, végül a valódi, gyönyörűséges kétkarú formáját, ily módon lelkesítve a megrettent Arjunát.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa először négykarú Nārāyaṇa formájában jelent meg szülei, Vasudeva és Devakī előtt, majd kérésükre egy látszólag közönséges gyermekké változott. Tudta, hogy Arjunát nem nagyon érdekelte négykarú alakja, de kérésére megmutatta azt is, azután ismét átváltozott az eredeti, kétkarú formájába.

A *saumya-vapuḥ* szó nagy fontosságú. Jelentése: rendkívül gyönyörű forma. Kṛṣṇa kétkarú formáját úgy ismerik, mint a legcsodálatosabb alakot. Amikor Kṛṣṇa jelen volt Földünkön, mindenkit elbűvölt szépséges külsejével. Az univerzum irányítója ezért eloszlatta Arjuna félelmét, amikor újból az eredeti formájában, a gyönyörűséges Kṛṣṇaként mutatkozott meg bhaktája előtt. A *Brahma-samhitā* szerint ezt a megigézően szép alakot csak azok láthatják, akik az Istenszeretetet irjával kenték be szemüket.

51. VERS

अर्जुन उवाच ।
 दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ।
 इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥ ५१ ॥

arjuna uvāca
dr̥ṣṭvedam mānuṣam rūpam
tava saumyam janārdana
idānim asmi samvṛttaḥ
sa-cetāḥ prakṛtiṁ gataḥ

arjuna uvāca—Arjuna mondta; *dr̥ṣṭvā*—látván; *idam*—ezt; *mānusaṃ*—emberhez hasonló; *rūpam*—formát; *tava*—Tiéd; *saumyam*—nagyon gyönyörű; *janārdana*—óh, ellenség fenytője; *idānim*—épp most; *asmi*—vagyok; *samvṛttaḥ*—megállapodott; *sa-cetāḥ*—tudatomban; *prakṛtiṃ*—sajátom; *gataḥ*—visszatért

FORDÍTÁS

Amikor Arjuna megpillantotta Kṛṣṇát eredeti formájában, így szólt:

Látván emberhez hasonló, gyönyörű formád, elmém megnyugodott, s visszatért eredeti lelkiállapotom.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben a *mānuṣam rūpam* szavak világosan jelzik, hogy az Istenség eredeti Személye kétkarú. Eszerint, akik Kṛṣṇát gúnyosan közönséges embernek hiszik, tudatlanok az Ő isteni természetéről. A *Bhagavad-gītā* nagyon is világosan kijelenti, hogy aki közönséges embernek véli Kṛṣṇát, és az olvasót félrevezeti, mondván, hogy nem Kṛṣṇa, hanem „a testén belüli” személytelen Brahman a fontos, az a legnagyobb igazságtalanságot követi el. Mert hogyan lehetne Ő közönséges ember azok után, hogy megmutatta az univerzális és a négykarú Viṣṇu formáját?

A tiszta bhaktát nem tévesztik meg a *Bhagavad-gītā*hoz irt félrevezető magyarázatok, mert nagyon is jól tudja, hogy mi micsoda. A *Bhagavad-gītā* eredeti versei olyan világosak, mint a Nap, ezért nem szükséges az ostoba magyarázók „lámpafénye”.

52. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मम ।

देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः ॥५२॥

*śrī bhagavān uvāca
 sudurdarśam idaṁ rūpaṁ
 dṛṣṭvān asi yan mama
 devā apy asya rūpasya
 nityaṁ darśana-kāṅkṣiṇaḥ*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *sudurdarśana*—nagyon nehéz meglátni; *idaṁ*—ezt; *rūpaṁ*—formát; *dṛṣṭvān asi*—miképpen te láttad; *ya*—amit; *mama*—enyém; *devaḥ*—a félisteneké; *api*—még; *asya*—ezét; *rūpasya*—formáét; *nityaṁ*—örökké; *darśana-kāṅkṣiṇaḥ*—vágyakoznak megpillantani

FORDÍTÁS

Szólt a Magasztos Úr:

Kedves Arjunám, nagyon nehéz megpillantani ezt a formám, amit most látsz. Még a félistenek is állandóan lesik az alkalmat, hogy megláthassák ezt a számukra annyira kedves formát.

MAGYARÁZAT

E fejezet negyvennyolcadik versében az Úr Kṛṣṇa összefoglalóan szólt univerzális formájának kinyilvánításáról, s tudatta Arjunával, hogy ezt nem lehet csupán áldozatok végzésével, a *Vedák* tanulmányozásával stb. meglátni. Ebben a versben a *sudurdarśam* szó arra utal, hogy Kṛṣṇa eredeti, kétkarú formája méginkább bizalmas jellegű. Az univerzális formát megláthatja az ember, ha különféle tettekhez, mint például a tapasýához, a Védikus Irodalom tanulmányozásához, a filozófiai spekulációhoz stb. egy kis odaadó szolgálatot ad. Ez tehát lehetséges, de csak a bhakti hozzáadásával, mint ahogyan ezt már előzőleg Śrī Kṛṣṇa megmagyarázta. Kṛṣṇa eredeti, kétkarú formáját azonban még az univerzális alakjánál is nehezebb megpillantani, még az olyan hatalmas félistenek számára is, mint Brahmā és Śiva. Ők is látni szeretnék Őt, és ezt a *Śrīmad-Bhāgavatam* is tanúsítja: Amikor Kṛṣṇa — úgymond — az anyja, Devakī méhében volt, a felsőbb

bolygók összes félistené eljött, sőt még vártak is, hogy megcsodálhassák Kṛṣṇát. Csak az ostoba és közönséges ember gúnyolja Őt ki. Tény, hogy Śrī Kṛṣṇát az eredeti, kétkarú formájában még az olyan félistenek is szeretnék látni, mint Brahmā és Śiva.

A *Bhagavad-gītā* is megerősíti (7.25; 9.11.), hogy Ő láthatatlan a gúnyolódo ostoba személyek számára. Śrī Kṛṣṇa Maga mondja a *Bhagavad-gītāban* (és ezt a *Brahma-samhitā* is hangsúlyozza), hogy a teste teljesen lelki, örökkévaló és üdvösséggel teli. Az Ő teste sohasem hasonlítható egy anyagihoz. Kṛṣṇa mégis problémát jelent azoknak, akik világi elmével tanulmányozzák a *Bhagavad-gītāt* és más, hasonló Védikus Írást. Azok számára, akik Istent anyagi folyamat által kísérlék megérteni, Kṛṣṇa csak egy nagy történelmi személyiség és művelt filozófus. Őt azonban nem szabad az emberek közé sorolnunk. Némelyek mégis azt hiszik, hogy Kṛṣṇának, bár nagyon hatalmas volt, anyagi testet kellett felölnenie. Végső soron úgy vélik, hogy az Abszolút Igazság személytelen. Ezért gondolják azt, hogy a személytelen arculat csupán az anyagi természettel kapcsolatba kerülve ölt személyes formát. Ez a megítélés azonban a Legfelsőbb Úr materialista felfogása. Van egy másik spekuláló feltevés is: a tudás kutatói szintén töprengenek Kṛṣṇával kapcsolatban, de Őt kevésbé olyan fontosnak vélik, mint az univerzális formát. Más szóval egyesek azt hiszik, hogy az Arjunának kinyilvánított *viśva-rūpa* fontosabb Kṛṣṇa személyes formájánál. Szerintük az utóbbi csupán a képzelet szülötte, mert az Abszolút Igazság végső fokon nem lehet személy. Śrī Kṛṣṇa megértésének igazi, transzcendentális folyamatáról a *Bhagavad-gītā* Második Fejezete ír: Kṛṣṇáról a hiteles forrásoktól kell hallani. Ez az igazi védikus folyamat, és akik valóban a védikus utat követik, azok kizárólag az autentikus forrásoktól hallanak Kṛṣṇáról. A hallás ismétlődő folyamata által Kṛṣṇa nagyon kedvessé válik számukra.

Mint ahogy már többször tárgyaltuk, Kṛṣṇát a *yoga-māyā* energiája fedi, ezért Őt más nem láthatja, csak az, aki előtt felfedi Magát. Ezt a Védikus Irodalom is alátámasztja: Az Abszolút Igazságot valóban csak a meghódolt lélek értheti meg.¹ A transzcendentalisták a szüntelen Kṛṣṇa-tudat és az odaadó szolgálat által visszanyerik lelki szemüket, és megláthatják a Magát felfedő Kṛṣṇát. Az ilyen kinyilatkoztatás még a félistenek számára sem adatott meg, vagyis még nekik is nagyon nehéz megérteniük Őt. Még a

1.)

*yasya deva parā bhaktir yathā deve tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ prakāśante mahātmanāḥ*
(Svet. Up. 6.23.)

lelkileg legfejlettebb félistenek is állandóan abban reménykednek, hogy egyszer megláthatják Kṛṣṇát eredeti, kétkarú formájában.

Végkövetkeztetésképpen tehát annyit: bár Kṛṣṇa univerzális formájának megpillantása igen nehéz, és ezért nem lehetséges bárki számára, az eredeti, személyes, kétkarú Śyāmasundara formáját még nehezebb megérteni.

53. VERS

नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया ।
शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानमि मां यथा ॥५३॥

*nāham vedair na tapasā
na dānena na cejyayā
śakya evaṁ-vidho draṣṭum
dṛṣṭavān asi mām yathā*

na—sohasem; *aham*—Én; *vedaiḥ*—a Vedák tanulmányozásával; *na*—sohasem; *tapasā*—szigorú vezeklések által; *na*—sohasem; *dānena*—adományozás által; *na*—sohasem; *ca*—is; *ijyayā*—imádat által; *śakyaḥ*—lehetséges; *evaṁ-vidhaḥ*—ehhez hasonló; *draṣṭum*—látni; *dṛṣṭvān*—látván; *asi*—vagy; *mām*—Engem; *yathā*—amint

FORDÍTÁS

Amit most transzcendentális szemeddel felfogsz, azt nem lehet meglátni vagy megérteni csupán a Vedák tanulmányozásával, sem komoly vezeklések végzésével, sem adományozással, sem rituális imáddal. Az efféle folyamatok által lehetetlen eredeti formámban megpillantani Engem.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇa először négykarú Viṣṇu formájában jelent meg szülei, Devakī és Vasudeva előtt, majd átváltozott kétkarú formájába. Az ateisták vagy az odaadó szolgálatot nélkülöző emberek nagyon nehezen fogják fel ezt a misztériumot. Śrī Kṛṣṇa megértése nem egy könnyű feladat azon teológusok számára, akik a spekuláció segítségével, vagy csupán akadémiai érdekből tanulmányozták a Védikus Irodalmat. Azok sem érthetik meg Őt, akik csupán a szokás kedvéért látogatják a templomot, és végeznek áldozatot. Templomba járásuk ellenére képtelenek Kṛṣṇát valójában megismerni. Az

csak az odaadó szolgálat folyamatával lehetséges, miként ezt Maga Śrī Kṛṣṇa is kijelenti a következő versben.

54. VERS

भक्त्या त्वनन्यया शक्य अहमेवांवेधोऽर्जुन ।
ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परंतप ॥५४॥

*bhaktiā tv ananyayā śakya
aham evam-vidho'rjuna
jñātum draṣṭum ca tattvena
praveṣṭum ca parantapa*

bhaktiā—odaadó szolgálat által; *tu*—de; *ananyayā*—anélkül, hogy ez mással (gyümölcsöző cselekedetekkel vagy spekulálás útján szerzett tudással) keveredne; *śakyaḥ*—lehetséges; *aham*—Én; *evam-vidhaḥ*—ily módon; *arjuna*—óh, Arjuna; *jñātum*—megismerni; *draṣṭum*—látni; *tattvena*—a valóságnak megfelelően; *praveṣṭum*—behatolni; *ca*—is; *parantapa*—óh, ellenség fenyítője

FORDÍTÁS

Óh, kedves Arjunám, ellenség fenyítője, csakis osztatlan odaadó szolgálat által lehet Engem igazán megérteni. Egyedül így lehet közvetlenül meglátni Engem, úgy, ahogyan előtted állok. Ily módon lehet csak behatolni a Rólam szóló tudás misztériumába.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇát csakis az osztatlan, odaadó szolgálat folyamata által lehet megérteni. Ezt határozottan megmagyarázza ebben a versben, hogy a *Bhagavad-gītā*t a spekulálás folyamatával felfogni próbáló, jogosítatlan magyarázók beláthassák: az ilyen munkával csupán idejüket pocskélik. Senki sem tudja megérteni Kṛṣṇát, sem azt, miképpen jelent meg szülei előtt előbb négykarú formájában, hogy azután egyszerre átváltozzon kétkarú gyermekké. E vers világosan kijelenti: Őt senki sem láthatja, de a Védikus Irodalom sokat tapasztalt tanulói több mindent megtudhatnak Róla. Sokféle szabály és előírás van, s ha az ember egyáltalán meg akarja érteni Kṛṣṇát, akkor követnie kell a hiteles könyvekben lefektetett irányító elveket. A tapasyát vagy önszigort is ezekkel az elvekkel egybehangzóan kell végezni. Ami pedig az adományozást illeti, magától értetődő, hogy az mindig Kṛṣṇa

bhaktáit illeti, akik az Ő odaadó szolgálatában élnek, és a Kṛṣṇáról szóló filozófiát, vagyis a Kṛṣṇa-tudatot terjesztik világszerte. A Kṛṣṇa-tudat áldás az emberiség számára. Rūpa Gosvāmī úgy dicsőítette az Ūr Caitanyát, mint a legönzertlenebb adakozót, mert ingyen osztogatta azt, amit oly nehéz elérni: a Kṛṣṇa iránti szeretetet.

A Védikus Irodalom megerősíti, hogy a *bhakti-yogában* a kezdő számára nagyon fontos a templomi imádat. Ha valaki az előírások szerint eleget tesz ennek (Indiában minden templomban van egy Mūrti, általában Viṣṇué, vagy Kṛṣṇaé), akkor esélye van a fejlődésre.

Aki a lelki tanítómester vezetése alatt, rendíthetetlen odaadással él a Legfelsőbb Ūrnak, az előtt az Istenség Legfelsőbb Személyisége felfedi Magát. Viszont aki nem részesül személyesen egy hiteles lelki tanítómester oktatásában, annak lehetetlen még egy csöppet is megértenie Kṛṣṇát. Ez a vers kifejezetten a *tu* szót használja, ami arra utal: Kṛṣṇa sikeres megértésére *nem lehet* más folyamatot használni vagy ajánlani.

Kṛṣṇa személyes, kétkarú és négykarú formái teljes mértékben különböznek az Arjunának megmutatott ideiglenes *viśvarūpától*. A négykarú formát Nārāyaṇának (Viṣṇunak), a kétkarút pedig Kṛṣṇának hívják. Mindkettő örökkévaló és transzcendentális, ellentétben az Arjunának megmutatott univerzális formával, ami ideiglenes. A *sudurdarsam* („nagyon nehéz meglátni”) szó arra enged következtetni, hogy előzőleg még senki sem látta azt, de arra is utal: ezt nem is volt szükséges megmutatni a bhaktáknak. Śrī Kṛṣṇa mégis látni engedte Arjuna kérésére és a jövőre való tekintettel, mert ha valaki esetleg Isten inkarnációjának adná ki magát, akkor az emberek bizonyítékképpen követelhetik majd tőle az univerzális forma megmutatását.

A *viśva-rūpa* feltárása után Śrī Kṛṣṇa átváltozik négykarú Nārāyaṇává, majd visszanyeri a Saját, természetes, kétkarú alakját. Ez azt jelenti, hogy a négykarú és a Védikus Irodalom által említett többi forma is mind az eredeti, kétkarú Kṛṣṇából, a mindenség forrásából árad. Kṛṣṇa különáll ezektől a formáktól, és természetesen a személytelen aspektustól is. A *Vedák* világosan és érthetően írják, hogy még Mahā-Viṣṇu is, aki a négykarú formák közül leginkább azonos Kṛṣṇával, az Ő egyik kiterjedése. (Mahā-Viṣṇu a kozmikus óceánon fekszik, és kilélegzésékor testéből pórusain keresztül megszámlálhatatlan univerzum árad ki, belélegzésékor pedig mind visszatér.) Az ember ezért kizárólag Kṛṣṇa személyes formáját, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét imádja, aki Maga az örökkévalóság, a lelki gyönyör és tudás. A *Bhagavad-gītā* megerősíti, hogy ő az eredeti Legfelsőbb Személyiség, az összes Viṣṇu forma és inkarnáció forrása (10.8.).

A Védikus Irodalom kijelenti: a Legfelsőbb Abszolút Igazság egy személy, névszerint Kṛṣṇa, aki néha Maga is alászáll a Földre. Hasonlóan, a *Śrīmad-Bhāgavatamban* is található leírás az Istenség Legfelsőbb Személyiségének sokféle inkarnációjáról. Ez a mű kihangsúlyozza, hogy Kṛṣṇa nem Isten egyik inkarnációja, hanem Ő Maga az Istenség eredeti Legfelsőbb Személyisége (*kṛṣṇas tu bhagavān svayam; Bhāg. 1.3.28.*). Hasonlóképpen szól Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītāban*: „Semmi sem felsőbbrendű az Én formámnál, az Istenség Személyiségénél” (*mattaḥ parataram nānyāt; Bg. 7.7.*). Megint másutt ezt olvashatjuk: „Én vagyok az összes félisten eredete” (*aḥam ādir hi devānām; Bg. 10.2.*). A *Bhagavad-gītā* tanításának megértése után Arjuna így erősítette meg Kṛṣṇa szavait: „Most teljesen megértem, hogy Te vagy az Istenség Legfelsőbb Személyisége, az Abszolút Igazság, mindennek oltalma” (*param brahma param dhāma pavitram paramam bhavān; Bg. 10.12.*).

Meg kell értenünk hát, hogy Isten eredeti formája nem az Arjunának feltárt *viśva-rūpa*, hanem Maga Kṛṣṇa. A sok ezer fejű és karú univerzális forma kinyilvánítására azért van szükség, hogy felkeltse azok érdeklődését, akik nem rendelkeznek Istenszeretettel. Azonban a különféle transzcendentális kapcsolatok révén az Istennel szeretetteljes viszonyt folytató tiszta bhaktákat nem vonzza ez a forma. A Legfelsőbb Személy eredeti alakjában (mint Kṛṣṇa) transzcendentális szeretetet vált ki bhaktáiból. A Śrī Kṛṣṇával meghitt baráti viszonyban lévő Arjuna számára ezért inkább félelmetes, mintsem megnyerő volt az univerzális megnyilvánulás. Arjuna Kṛṣṇa állandó társa, ezért transzcendentális látóképességgel kellett rendelkeznie. Más szóval nem közönséges ember volt, s ez abból is látszik, hogy az univerzális forma nem ragadtatta el. A gyümölcsöző tettek által felemelkedni próbáló személyek talán gyönyörűnek tartják azt, de az odaadó szolgálatban élők számára Kṛṣṇa kétkarú formája a legkedvesebb.

55. VERS

मत्कर्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः सद्गवर्जितः ।
निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव ॥५५॥

*mat-karma-kṛn mat-paramo
mad-bhaktaḥ saṅga-varjitah
nirvairah sarva-bhūteṣu
yaḥ sa mām eti paṇḍava*

mat-karma-kṛt—az Énhozzám irányuló munkát élvezve; *mat-paramaḥ*—ami Engem, a Legfelsőbbet illet; *mat-bhaktaḥ*—az Én Bhaktám; *saṅga-varjitaḥ*—mentes az előző tettek szennyeződésétől és az elmebeli spekulációtól; *nivairah*—ellenségeskedés nélkül; *sarva-bhūteṣu*—minden élőlényel szemben; *yaḥ*—aki; *saḥ*—ő; *mām*—Hozzám; *eti*—jön; *pāṇḍava*—öh, Pāṇḍu fia

FORDÍTÁS

Kedves Pāṇḍava, aki tiszta, odaadó szolgálatomban él, mentesen előző tetteinek szennytől és az elmebeli spekulációtól, és barátja minden élőlénynek — az biztosan eljut Hozzám.

MAGYARÁZAT

Aki el akar jutni a lelki világba, Kṛṣṇalokára, hogy ott meghitt kapcsolatban éljen Kṛṣṇával, az Istenség Személyiségeinek Legfelsőbbjével, annak követnie kell ezt a formulát, amit Maga a Legfelsőbb ajánl a fenti versben. Ezt a verset ezért a *Bhagavad-gītā* lényegének tekintik. Ez a mű a feltételekhez kötött lelkekhez szól, akik azzal a céllal élnek az anyagi világban, hogy urai legyenek a természetnek, és mitsem tudnak az igazi, lelki életről. A *Bhagavad-gītā* szándéka megmutatni, miképpen értheti meg az ember a lelki létét és a Legfelsőbb Lelki Személyiséghez fűződő, örökkévaló kapcsolatát, továbbá azt, hogyan térjen vissza az Istenséghez, vissza az őshazába. Ez a vers nagyon világosan megmagyarázza, hogy a lelki életben az odaadó szolgálat folyamatával lehet sikert elérni. Ami a munkát illeti, minden energiánkat a Kṛṣṇa-tudatú tettekre kell fordítanunk. Senkinek sem szabad más munkát végeznie, kivéve az olyat, ami kapcsolatban áll Kṛṣṇával; ezt hívják *kṛṣṇa-karmának*. Az ember végezhet különféle cselekedeteket, de nem szabad vonzódnia munkája eredményeihez, mivel az Kṛṣṇát illeti.

Vegyünk példának egy üzletembert: hogy a tetteit Kṛṣṇa-tudatúvá tegye, az Ő javára kell a vállalkozásait lebonyolítania. Ha Śrī Kṛṣṇa a tulajdonos, akkor Őt illeti a profit élvezete is. Az üzletembernek Kṛṣṇának kell ajánlania a nyereséget, még ha több ezres összegről is van szó. Ez jelenti a Kṛṣṇának való munkát. Ahelyett, hogy az érzékei kielégítése végett egy felhőkarcólót emelne, épített egy szép templomot Kṛṣṇának, majd beállítja az Ő Mürtiját, valamint az odaadó szolgálatról szóló hiteles könyvek leírása szerint megszervezi annak templomi szolgálatát. Ez mind *kṛṣṇa-karma*. Az embernek nem szabad ragaszkodnia munkája eredményéhez, hanem Kṛṣṇá-

nak kell felajánlania. A *kṛṣṇa-karmához* tartozik az is, hogy az ételt fel kell ajánlani Kṛṣṇának, és csak ennek az áldozatnak a maradékát szabad fogyasztani. Ha valakinek nem áll módjában templomot építtetnie Kṛṣṇa részére, akkor például oly módon is végezhet *kṛṣṇa-karmát*, hogy a templomát tisztítja. Egy másik lehetőség a kertművelés. A föld tulajdonosai — Indiában még a szegényebb embereknek is van egy darabka földjük — arra használják birtokukat, hogy olyan virágot termeljenek, amit majd Śrī Kṛṣṇának ajánlanak fel. A *Bhagavad-gītában* Kṛṣṇa közvetlenül ajánlja a *tulasī* növény termelését, aminek levelei nagyon fontosak. A Kilencedik Fejezet huszonhatodik versében kijelenti: azzal is elégedett lesz, ha valaki odaadással egy levelet, virágot vagy egy kis vizet ajánl fel Neki. A *patram* (levél) főleg a Tulasī levelére utal. Az is *kṛṣṇa-karma* tehát, ha valaki a Tulasit gondozza és öntözi. Ily módon még a legszegényebb ember is szolgálhatja Kṛṣṇát. Ezek a példák azt mutatják, hogy az ember milyen módon dolgozhat a Legfelsőbb Úrnak.

A *mat-paramah* arra a személyre utal, aki Kṛṣṇával az Ő legfelső hajlékán való társulást tekinti az élet legmagasabb tökéletességének. Az ilyen személy nem kíván az anyagi, felsőbb bolygókra elérni, mint például a Holdra vagy a Napra, sőt még az univerzum legfejlettebb bolygójára, a Brahmlokára sem kíváncsi. Őt egyedül a lelki világba való eljutás vonzza. Ott azonban nem az izzó brahmajyoti ragyogásba kíván beleolvadni, hanem a legfelsőbb lelki bolygóra, névszerint Kṛṣṇalokára, Goloka Vṛndāvanára kíván megérkezni. Teljes ismerettel rendelkezik erről a bolygóról, ezért más nem érdekli. A *mat-bhaktah* szó arra utal, hogy ő az odaadó szolgálattal, főleg annak kilenc folyamatával foglalja le magát: hallás, vibrálás, emlékezés, imádás, a lótuszvirág lábainak szolgálata, imádkozás, az Úr parancsainak végrehajtása, barátkozás Övele és végül meghódolás Őelőtte minden tulajdonunkkal. Az ember végezheti e kilenc folyamat mindegyikét, vagy csak nyolcat, hetet stb., de legalább egyet — és ezáltal biztosan tökéletessé válik.

A *saṅga-varjitaḥ* kifejezés nagy jelentőségű. Az embernek nem szabad társulnia olyan személyekkel, akik Kṛṣṇa ellen vannak. Ezalatt nemcsak azokat értjük, akik ateisták, hanem azokat is, akik vonzódnak a gyümölcsöző cselekedetekhez és az elméleti spekulációhoz. Śrīla Rūpa Gosvāmī ezért a következőképpen fogalmazza meg a tiszta odaadó szolgálatot a *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* című könyvében (1.1.11.):

*anyaḥhilāṣitā-śunyam jñāna-karmādy-anāvṛtam
ānukūlyena kṛṣṇānuśīlanam bhaktir uttamā*

E vers szerint, aki szeplőtlen odaadó szolgálatot kíván végezni, annak mentesnek kell lennie mindenféle anyagi szennyeződéstől és az olyan személyek társaságától, akik a gyümölcsöző cselekedetek és az elmebeli spekuláció rabjai. Tiszta odaadó szolgálatról tehát akkor beszélhetünk, amikor az ember megszabadult az ilyen nemkívánatos társaságtól és az anyagi vágyak szennyeződésétől, továbbá a kedvező módon műveli a Kṛṣṇáról szóló tudást. Az embernek nem hátrányosan, hanem kedvezően, eredményesen kell Kṛṣṇára gondolnia, és úgy kell az Ő számára cselekednie (*ānukūlyasya saṅkalpaḥ prātikūlyasya varjanam*). Kaṁsa például mindig Kṛṣṇára gondolt, de ellenségként. Állandóan, már Kṛṣṇa születésétől fogva azon fáradozott, miképpen ölje meg Őt. Sokféle tervet agyalt ki, de minden szándéka kudarcot vallott, így hát újra és újra az Úrra gondolt. Ennek következtében munkája, evése és pihenése közben is Kṛṣṇa-tudatú volt —ám egyáltalán nem kedvező módon. Ezért Kaṁsa annak ellenére, hogy elméjében napi huszonnégy órán át, folyton-folyvást Kṛṣṇával foglalkozott, mégis démonnak számított, így az Úr végül is megölte. Természetesen, akit Kṛṣṇa megöl, az azon nyomban felszabadul. A tiszta bhaktának azonban nem ez a célja. Ő ugyanis még a felszabadulást vagy a legfelsőbb lelki bolygó, a Goloka Vṛndāvana elérését sem akarja. Bárhol is legyen, Kṛṣṇa szolgálata egyetlen vágya.

Kṛṣṇa hívei mindenkivel barátságosak. Ezért mondja ez a vers, hogy egy bhaktának nincsen ellensége. Hogyan lehetséges ez? A Kṛṣṇa-tudatban élő bhakta tudja, hogy csupán a Kṛṣṇa iránti odaadó szolgálat szabadíthatja meg az embert az élet minden problémájától. Erről már személyes tapasztalatot szerzett, és ezért azon fáradozik, hogy a Kṛṣṇa-tudatot megismertesse az emberi társadalommal. A történelem sok példával szolgál az Úr olyan híveiről, akik az életük kockáztatása árán is terjesztették az Isten-tudatot. Erre jól ismert példa az Úr Jézus Krisztus élete. Őt az abhakták keresztre feszítették, mert életét az Isten-tudat terjesztésének szentelte. (Természetesen hiba lenne Őt halottnak hinni!) Indiában is sok hasonló eset történt, mint például Ṭhākur Haridāsé. Miért ilyen nagy a kockázat? Azért, mert ők az Isten-tudatot akarták terjeszteni, és ez nagyon nehéz. A Kṛṣṇa-tudatú személy tisztában van azzal, hogy az emberi szenvedés a Kṛṣṇához fűződő kapcsolatunk elfeledésének tudható be. Tudja, hogy a társadalomnak úgy teheti a legnagyobb szolgálatot, ha megszabadítja embertársát az összes materiális problémától. Így szolgálja egy tiszta bhakta az Urat. Képzeljük csak el, mennyire kegyes Kṛṣṇa ahhoz, aki az Ő szolgálatában és az Ő kedvéért mindent megkockáztat! Az ilyen személy teste elhagyása után minden bizonnyal a legfelsőbb lelki bolygóra jut.

Összefoglalva: Śrī Kṛṣṇa az, aki az ideiglenes megnyilvánulást, vagyis az univerzális és a mindent elpusztító idő formáját, sőt a négykarú Viṣṇu alakot is megmutatta. Ezért Kṛṣṇa az eredete minden megnyilvánulásnak. Helytelen az az elmélet, melyszerint a *viśva-rūpa*, vagy pedig Viṣṇu lenne Isten eredeti formája, Kṛṣṇa pedig csupán az inkarnációjuk. Śrī Kṛṣṇa az eredete minden anyagnak és lelkinak. Sok százezernyi különféle Viṣṇu inkarnációja létezik, de egy bhakta számára az eredeti kétkarú Śyāmasundara (Kṛṣṇa) a legfontosabb. A *Brahma-saṁhitā* szerint, aki szeretettel és odaadással vonzódik ehhez a formához, az csak Őt látja a szívében mindig¹. Meg kell értenünk tehát: ennek a fejezetnek az a legfőbb mondanivalója, hogy Kṛṣṇa formája a legfelsőbb és legfontosabb.

1.) *premāñjana-cchurita-bhakti vilocanena
santaḥ sadaiva hṛdeyeṣu vilokayanti
yaṁ śyāmasundaram acintya-guṇa-svarīpaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*
(Bs. 5.38.)

Ily módon végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizenegyedik fejezetéhez, melynek címe: Az univerzális forma.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Az odaadó szolgálat

1. VERS

अर्जुन उवाच ।

एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपासते ।

ये चाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः ॥ १ ॥

arjuna uvāca
evam satata-yuktā ye
bhaktās tvām paryupāsate
ye cāpy akṣaram avyaktam
teṣām ke yoga-vittamāḥ

arjuna uvāca—Arjuna mondta; *evam*—ily módon; *satata*—mindig; *yuktāḥ*—foglalkozva; *ye*—azok; *bhaktāḥ*—bhakták; *tvām*—Téged; *paryupāsate*—megfelelően imádnak; *ye*—azok; *ca*—is; *api*—ismét; *akṣaram*—az érzékszerveken túl; *avyaktam*—megnyilvánulatlan; *teṣām*—közülük; *ke*—ki; *yoga-vittamāḥ*—a legtökéletesebb

FORDÍTÁS

Arjuna így kérdezett:

Ki tekinthető tökéletesebbnek: aki mindig megfelelően imád Téged az odaadó szolgálatban, vagy aki a személytelen Brahmant, a megnyilvánulatlan imádja?

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa az eddigiekben beszélt a személyes, a személytelen, valamint az univerzális aspektusról, s ezenkívül leírást adott a különféle bhaktákról és yogikról. A transzcendentalistákat általában két csoportra lehet osztani. Az imperszonalisták tagadják Isten és a lélek személyiségét, a perszonalisták pedig a lélek személyességét hirdetik. A perszonalista bhakta minden energiáját a Legfelsőbb Úr szolgálatába állítja. Az imperszonalista ellenben nem közvetlenül szolgálja Kṛṣṇát, hanem a személytelen, megnyilvánulatlan Brahmanon meditál.

Ebben a fejezetben fény derül arra, hogy az Abszolút Igazság megvalósításának különféle folyamatai közül a *bhakti-yoga*, magyarul az odaadó szolgálat a legjobb. Ha az ember az Istenség Legfelsőbb Személyiségének társaságát óhajtja, akkor el kell kezdenie ezt a folyamatot. Akik a Legfelsőbb Urat az odaadó szolgálat által közvetlenül imádják, perszonalistáknak hívjuk. Imperszonalisták alatt pedig azokat értjük, akik a személytelen Brahmanon meditálnak. Arjuna most azt kérdezi: a kettő közül melyik a jobb? Az Abszolút Igazság megvalósítására különféle folyamatok léteznek, de Kṛṣṇa ebben a fejezetben kifejti, hogy az összes közül a *bhakti-yoga*, vagyis az Iránta végzett odaadó szolgálat a legjobb. Ez a legközvetlenebb és egyben a legkönnyebb mód az Istenség társaságának elnyerésére.

A Második Fejezetben az Úr megmagyarázza, hogy az élőlény nem azonosítható az anyagi testével; igazi valója a lelki szikra, amely része az Abszolút Igazságnak. A Hetedik Fejezetben azt mondja az élőlényről, hogy az a Legfelsőbb Egész szerves része, ugyanakkor azt ajánlja, hogy az ember minden figyelmét teljesen az Egészre irányítsa. A Nyolcadik Fejezet arról szól, hogy bárki legyen is az, ha a halál pillanatában Kṛṣṇára gondol, akkor azonnal az Ő lakhelyére, a lelki világba kerül. A Hatodik Fejezet végén pedig az Úr megjegyzi: az összes yogi közül azt tartja a legtökéletesebbnek, aki szívében mindig Őrá gondol. Láthatjuk tehát, hogy az egész *Bhagavad-gītā*n keresztül a Kṛṣṇa iránti személyes odaadást ajánlják, mint a lelki megvalósítás legmagasabb szintjét. Ennek ellenére vannak olyan emberek, akiket mégis inkább Kṛṣṇa személytelen brahmajyoti ragyogása vonz. Ez az Abszolút Igazság mindent-átható aspektusa, a megnyilvánulatlan, amely túl van az érzékszervek hatósugarán.

Arjuna azt szeretné tudni, hogy a két transzcendentalista közül melyiknek a tudása tökéletesebb. Így (más szavakkal) saját helyzetét kívánja tisztázni, mivel őt a személytelen Brahman nem vonzza, csak Kṛṣṇa személyes formája. Tudni szeretné tehát, helyesen választott-e. A Legfelsőbb személytelen aspektusán való meditálás nagy problémát jelent az anyagi és a lelki világban egyaránt. A valóságban képtelen az ember tökéletesen felfogni az Abszolút Igazság személytelen arculatát. Arjunának ezért az a véleménye, semmi értelme az ilyen időpocsékolásnak. A Tizenegyedik Fejezetben olvashattuk: Arjuna azt tapasztalta, hogy az a legjobb, ha Kṛṣṇa személyes formájához ragaszkodik, mert így egyidejűleg az összes többit is megértheti, s ráadásul a Kṛṣṇa iránti szeretete is háborítatlan marad.

Arjuna e fontos kérdése tisztázni fogja az Abszolút Igazság személyes és személytelen felfogása közötti különbséget.

2. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

मय्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते ।

श्रद्धया परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः ॥ २ ॥

śrī bhagavān uvāca
mayy āveśya mano ye mām
nitya-yuktā upāsate
śraddhayā parayopetās
te me yuktatamā matāḥ

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *mayi*—Rajtam; *āveśya*—rászögezve; *manaḥ*—elme; *ye*—aki; *mām*—Engem; *nitya*—mindig; *yuktāḥ*—foglalkozik; *upāsate*—imád; *śraddhayā*—hittel; *parayā*—transzcendentális; *upetāḥ*—elfoglalja magát; *te*—öket; *me*—Enyém; *yuktatmāḥ*—legtökéletesebb; *matāḥ*—vélem

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Aki elméjét személyes formámra rögzíti, s mindig nagy, transzcendentális hittel imád Engem, azt a legtökéletesebbnek tekintem Én.

MAGYARÁZAT

Arjuna kérdésére Kṛṣṇa világos választ ad: az tekinthető a yogában a legtökéletesebbnek, aki az Ő személyes formájára összpontosít, s hittel és odaadással imádja Őt. Aki ily módon Kṛṣṇa-tudatú, annak tettei nem anyagiak, mert mindent Kṛṣṇáért tesz. A tiszta bhakta állandóan aktív, és bármit is végezzen — néha mantrázik, vagy énekel, néha Kṛṣṇáról hall, vagy Róla szóló könyvet olvas, esetleg prasādát főz, vagy elmegy a piacra venni valamit Kṛṣṇának, néha a templomot takarítja, vagy az edényeket mosogatta —, egyetlen percet sem képes eltölteni Kṛṣṇa-tudatú tettek nélkül. Az ilyen cselekvés teljes samādhiban történik.

3-4. VERS

ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं पर्युपासते ।
 सर्वत्रगमचिन्त्यं च कूटस्थमचलं ध्रुवम् ॥ ३ ॥
 संनियम्येन्द्रियश्रापं सर्वत्र समबुद्धयः ।
 ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः ॥ ४ ॥

*ye tv akṣaram anideśyam
 avyaktam paryupāsate
 sarvatra-gam acintyam ca
 kūṭastham acalam dhruvam*

*sanniyamyendriya-grāmam
 sarvatra sama-buddhayaḥ
 te prāpnuvanti mām eva
 sarva-bhūta-hite ratāḥ*

ye—akik; *tu*—de; *akṣaram*—az érzékszervek felfogásán túl; *anirdeśyam*—határozatlan; *avyaktam*—megnyilvánulatlan; *paryupāsate*—teljesen lefoglalva; *sarvatra-gam*—mindent-átható; *acintyam*—felfoghatatlan; *ca*—is; *kūṭastham*—középpontban; *acalam*—mozdithatatlan; *dhruvam*—szilárd; *sanniyamya*—szabályozva; *indriya-grāmam*—az összes érzék; *sarvatra*—mindenhol; *sama-buddhayaḥ*—egyenlő beállítottágú; *te*—ők; *prāpnuvanti*—elérnek; *mām*—Engem; *eva*—bizonyára; *sarva*—minden; *bhūta*—élőlény; *hite*—jólétéért; *ratāḥ*—szorgoskodó

FORDÍTÁS

De akik az érzékek szabályozásával, s azáltal, hogy egyenlőek mindenkivel szemben, teljesen az Abszolút Igazság személytelen aspektusát, a megnyilvánulatlan imádják, amely túl van az érzékek felfogásán, s mindent-átható, felfoghatatlan és mozdulatlan, az ilyen személyek, akik mindenki jólétéért fáradoznak — végül is elérnek Engem.

MAGYARÁZAT

Végtére azok is elérik a Legfelsőbb Célt, Śrī Kṛṣṇát, akik nem közvetlenül imádják a Legfelsőbb Személyt, hanem egy közvetett folyamat által próbálják elérni. Erről a *Bhagavad-gītā* másutt is szól: „Sok-sok születés után a bölcs ember védelmet keres Nálam, tudván, hogy Vāsudeva minden.” (Bg. 7.19.) Tehát amikor az ember a sok-sok élete alatt teljes tudást gyűjtött össze, akkor meghódol az Ūr Kṛṣṇa előtt. Ha e vers alapján kívánja valaki megközelíteni az Istenséget, akkor fegyelmeznie kell az érzékszerveit, és mindenkit szolgálva, minden lény boldogságáért kell fáradoznia. Ebből következik: minden esetben az Ūr Kṛṣṇa kell hogy legyen a cél, különben szó sem lehet tökéletes megvalósításról. Gyakran felettébb sok tapasyára van szükség ahhoz, hogy az ilyen transzcendentalista végül is teljesen meghódoljon Őelőtte.

Az embernek fel kell hagynia az érzéki tettekkel (a látással, hallással, izleléssel, cselekvéssel stb.) annak érdekében, hogy az egyéni lélekben érzékelné tudja a Felsőlelket. Ezután rájön majd, hogy a Legfelsőbb Lélek mindenhol jelen van. Ezt megvalósítva nem fog többé gyűlölni egy élőlényt sem, és nem tesz majd különbséget az ember és a többi lény között, mert csak a lelket látja, nem pedig a külső burkolatot. Azonban a közönséges ember számára ez az imperszonalista megvalósítási folyamat nagyon nehéz.

5. VERS

क्लेशोऽधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसाम् ।
अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते ॥ ५ ॥

*kleśo'dhikataras teṣām
avyaktāsakta-cetasām
avyaktā hi gatir duḥkham
dehavadbhir avāpyate*

kleśah—nehézség; *adhikatarah*—még nehezebb; *teśām*—közülük; *avyakta*—megnyilvánulatlan; *āsakta*—vonzódva; *cetasām*—akiknek elméje; *avyaktā*—megnyilvánulatlanhoz; *hi*—bizonyára; *gatiḥ*—fejlődés; *duḥkham*—fáradtságos; *dehavadbhiḥ*—a megtestesülteké; *avāpyate*—elérni

FORDÍTÁS

Rendkívül nehéz előrehaladniuk azoknak, akiknek elméje a Legfelsőbb személytelen, megnyilvánulatlan aspektusához vonzódik. Ezen az úton mindig nagyon fáradtságos az előrejutás a megtestesült lények számára.

MAGYARÁZAT

A transzcendentalistáknak azt a csoportját, amely a Legfelsőbb Úr személytelen, megnyilvánulatlan és felfoghatatlan arculatához vonzódik, *jñāna-yogiknak* nevezzük, míg a *bhakti-yogik* azok, akik teljesen Kṛṣṇa-tudatúak, és az Úr odaadó szolgálatában élnek. Ez a vers határozottan különbséget tesz a két yoga között. A *jñāna-yoga* folyamata — habár végül ugyanahhoz a célhoz vezet — felettebb nehéz, míg a *bhakti-yoga*, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségének közvetlen szolgálata könnyebb és természetesebb a megtestesült lélek számára.

Az egyéni lélek különféle testeket ölt magára ösidők óta. Csupán elméletileg nagyon bajos megértenie, hogy nem azonos a testével. A *bhakti-yogi* ezért Kṛṣṇa Műrtiját imádja, mert így pozitív módon képes alkalmazni a testi felfogást, amitől az elmének nehéz megszabadulnia. Természetesen az Istenség Legfelsőbb Személyisége formájának templomi imádata nem bálványimádás. A Védikus Irodalom tanúskodik amellet, hogy az imádás kétféle lehet: *saguna* (amikor a Legfelsőbbet, mint személyes jellemekkel rendelkezőt imádjuk) és *nirguna* (amikor az imádat a Legfelsőbb személytelen, jellemek nélküli aspektusára irányul). A templomi Mूर्ti imádat *saguna*, mert az Urat ott anyagi tulajdonságok helyettesítik. Az Úr formája ennek ellenére nem anyagi, bár olyan anyagi tulajdonságú elemek képviselik, mint például márvány, fa vagy olajfesték. Ő abszolút természetű. Erre jól rávilágít a következő példa: Ha leveleinket az utcákon található postaládába tesszük, akkor minden különösebb probléma nélkül célba érnek. Azzal viszont semmire sem megyünk, ha a küldeményeket a postahivatal által nem hitelesített ládába vagy egy utánzat ládába helyezzük. Hasonlóan, Istennek van egy hitelesített képviselője s ez az *arca-vigraha* (Mूर्ti), ami a Legfelsőbb Úr inkarnációja. Isten ezen keresztül tudomásul veszi az emberek szolgálatát. Az Úr mindenható, ezért az *arca-vigraha* inkar-

nációján keresztül képes elfogadni a bhakta szolgálatát, hogy ezzel is könnyítsen az emberen, akinek léte feltételekhez kötött.

Egy bhakta számára tehát nem nehéz a Legfelsőbb azonnali és közvetlen megközelítése. A személytelen lelki megvalósítás útját járóknak azonban ez felettebb megerőltető. Az olyan védikus könyveken keresztül, kell megismerniük a Legfelsőbb megnyilvánulatlan képviselőjét, mint az *Upaniśádok* valamint jól meg kell tanulniuk szankszritul, meg kell érteniük az érzékelhetetlen érzéseket — s ráadásul mindezt meg is kell valósítaniuk. Ez egyáltalán nem könnyű a közönséges ember számára. Az odaadó szolgálatot végző, Kṛṣṇa-tudatú személy pedig nagyon egyszerűen képes megvalósítani az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, csupán azáltal, hogy a hiteles lelki tanítómester vezetése szerint él, rendszeresen hódolatát ajánlja a Mūrtil előtt, az Úr dicsőségéről hall, és a Neki felajánlott étel maradékait fogyasztja. Kétségtelen, hogy az imperszonalisták szükségtelenül olyan nehéz utat választanak, ami magában hordja azt a kockázatot, hogy végül mégsem lesznek képesek megvalósítani az Abszolút Igazságot. A perszonalisták ezzel szemben minden veszély, nehézség és probléma nélkül, közvetlenül elérik a Legfelsőbb Személyiséget. A *Śrīmad-Bhāgavatam* hasonlóan írja: ha az embernek végső soron meg kell hódolnia az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt (ezt a folyamatot hívják *bhaktinak*), ám ha ehelyett egész életében azon töri magát, hogy megértse: mi a Brahman és mi nem, akkor csupán még több nehézség lesz az eredmény. Ezért ez a vers azt ajánlja hogy ne fogjon bele az ember az önmegvalósítás e nehéz folyamatába, mert így a végső eredmény kétes.

Az élőlény örökkévalóan egyéni lélek, ezért ha a lelki egészbe (a brahmajyotiba) való beolvadást tűzte ki céljául, akkor eljuthat eredeti természetének örökkévaló (*sat*) és tudással teli (*cit*) jellemeinek megvalósításához, ám a lelki boldogságot (*ānanda*) nem fogja elérni. Az ilyen, a *jñāna-yoga* folyamatában nagyon jártas transzcendentalista azonban egy bhakta kegye által szintén eljuthat a *bhakti-yogához*, vagyis az odaadó szolgálathoz. Viszont ennél a foknál a hosszú időn át gyakorolt imperszonalista filozófia további nehézségek forrását jelenti számára, mert nehéz megszabadulnia a személytelenség gondolatától. A megtettesült léleknek ezért mindig nehéz gyakorolnia és megvalósítania a személytelen filozófiát. Minden élőlény részlegesen független, és bizonyosak lehetünk affelől, hogy a megnyilvánulatlan megvalósítása akadály a transzcendentális gyönyörnek, ami pedig a lélek természetéhez tartozik. Ezért nem szabad az embernek belefognia az ilyen folyamatba. Minden egyéni élőlény számára a Kṛṣṇa-tudat folyamata a legjobb út, amelybe az odaadó szolgálat teljes elfoglaltsága

beletartozik. Ha valaki figyelmen kívül akarja hagyni az odaadó szolgálat (a *bhakti-yoga*) folyamatát, akkor azt kockáztatja, hogy ateistává fog válni. E vers szerint az embernek sohasem szabad — főleg ebben a mai korszakban — arra biztatnia másokat, hogy ahhoz a folyamathoz forduljanak, ahol a megnyilvánulatlanra, felfoghatatlanra és az érzékszerveken túlira kell összpontosítani. Az Úr Kṛṣṇa tehát nem ajánlja ezt a folyamatot.

6-7. VERS

ये तु सर्वाणि कर्माणि मयि संन्यस्य मत्पराः ।
 अनन्येनैव योगेन मां ध्यायन्त उपासते ॥ ६ ॥
 तेषामहं समुद्धर्ता मृत्युसंसारसागरात् ।
 भवामि न चिरात्पार्थ मग्न्यावेशितचेतसाम् ॥ ७ ॥

*ye tu sarvāṇi karmāṇi
 mayi sannasya mat-parāḥ
 ananyenaiva yogena
 mām dhyāyanta upāsate*

*teṣām aham samuddhartā
 mṛtyu-samsāra-sāgarāt
 bhavāmi na cirāt pārtha
 mayy āveśita-cetasām*

ye—aki; *tu*—de; *sarvāṇi*—minden; *karmāṇi*—tettek; *mayi*—Nekem; *sannasya*—feladván; *mat-parāḥ*—Hozzám vonzódván; *ananyena*—eltérés nélkül; *eva*—bizonyára; *yogena*—az ilyen *bhakti-yoga* gyakorlása által; *mām*—Rajtam; *dhyāyantaḥ*—meditálva; *upāsate*—imádva; *teṣām*—számukra; *aham*—Én; *samuddhartā*—felszabadító; *mṛtyu*—halál; *samsāra*—az anyagi lét körforgása; *sāgarāt*—az óceánból; *bhavāmi*—leszek; *na*—nem; *cirāt*—hosszú idő; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *mayi*—Rám; *āveśita*—szögezett; *cetasām*—elméjük

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, gyorsan felszabadítom a születés és halál óceánjából azt, aki minden tettét Nekem felajánlva Engem imád, eltérés nélkül átadja magát Nekem, odaadó szolgálatban él, és elméjét Rám szögezve mindig Rajtam meditál.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan kifejezi, hogy a bhakták nagyon szerencsések, mert az Úr rövid időn belül felszabadítja őket az anyagi létből. Isten hatalmas, az egyéni lélek pedig az alárendeltje, ezért a kötelessége, hogy hódoljon az Úr előtt. A tiszta odaadó szolgálattal ezt megvalósíthatja az ember. Ha pedig elutasítja, akkor a mǎyāt fogja szolgálni.

Amint az előzőekben már olvashattuk, a Legfelsőbb Urat csakis az odaadó szolgálat, a *bhakti-yoga* által lehet igazán méltányolni, ezért az ember hiánytalan odaadással legyen Öiránta. Kṛṣṇa eléréséhez szükséges, hogy az elmét teljesen Őrá szögezzük, s minden munkát kizárólag érte végezzünk. Az nem számít, hogy mit dolgozik az ember, egy a lényeg — csak Kṛṣṇának tegye. Ez az odaadó szolgálat követelménye. A bhakta másra nem vágyik, csak az Istenség Legfelsőbb Személyiségének kedvébe járni. Életének missziója a Kṛṣṇának való kedveskedés, ennek érdekében kész minden áldozatra, mint Arjuna is a kurukṣetrai csatamezőn. A folyamat nagyon egyszerű: az ember végezze munkáját, ugyanakkor mantrázzon, és énekelje a mahā-mantrát — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. E transzcendentális hangvibráció hatására a bhakta vonzódni fog Śrī Kṛṣṇához, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez. Ebben a versben a Legfelsőbb Úr megígéri, hogy késedelem nélkül kiszabadítja az ily módon cselekvő bhaktát az anyagi lét óceánjából.

A fejlett *aṣṭāṅga-yogik* a yoga folyamata által, kívánságuk szerint bármikor, bármelyik bolygóra eljuthattatják lelküket, mások pedig másféle módszerekkel érik el ugyanezt. Ami a bhaktákat illeti: ez a vers világosan kijelenti, hogy róluk Maga az Úr kezeskedik, nem szükséges arra várniuk, hogy efféle gyakorlatokban váljanak kiválókká annak érdekében, hogy a lelki világba jussanak. Ezzel kapcsolatban így ír a *Varāha Purāṇa*:

*nayāmi paramam sthānam arcirādi-gatim vinā
garuḍa skandham āropya yatheccham anivāritaḥ*

Ennek a versnek a következő magyarázata: a bhaktának nem szükséges az *aṣṭāṅga-yogát* gyakorolnia ahhoz, hogy a teste elhagyása után elérhesse a lelki bolygókat. Erről a Legfelsőbb Úr kezeskedik. A *Bhagavad-gītā* e versében érthetően kijelenti: Ő Maga lesz a felszabadító. Miként a gyermekről a szülei teljes mértékben gondoskodnak, s így az ő helyzete biztonságos, így egy bhaktának sem kell arra törekednie, hogy a misztikus

yoga folyamatával eljusson más bolygókra. Ehelyett a Legfelsőbb Úr kegyesen eljön Garuḍa, a madártestű hordozója vállán, és nyomban felszabadítja bhaktáját az anyagi létből. Az óceán vizében vergődő embernek nincsen esélye az életben maradásra, még akkor sem, ha kiváló úszó, és nagyon keményen is küzd. Ha egy arra járó hajó kimentí, akkor azonban szerencsésen megmenekül. Az Úr hasonló módon szabadítja ki bhaktáját az anyagi létből. Csupán arra van szükség, hogy az ember gyakorolja a Kṛṣṇa-tudat viszonylag könnyű folyamatát, és teljesen lefoglalja magát az odaadó szolgálatban. Az értelmes emberek mindig ezt a folyamatot kell előnyben részesítenie a többi úttal szemben. A *Nārāyaṇīya* az alábbi verssel erősíti meg ezt:

*yā vai sādhana-sampatti-puruṣārtha-catuṣṭaye
tayā vinā tad-āpnoti naro nārāyaṇāśrayaḥ*

E vers szerint az embernek nem szabadna a gyümölcsöző cselekvés különböző folyamatait üznie, sem az elmebeli spekuláció által művelni tudást. Aki odaadóan szolgálja a Legfelsőbb Személyiséget, az minden külön erőfeszítés nélkül képes elérni a más yogafolyamatokból, spekulációból, rituációból, áldozatokból, adományozásokból stb. származó eredményeket. Ez az odaadó szolgálat különleges áldása.

Az Úr bhaktája Kṛṣṇa Szent Neveinek vibrálása által (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) képes könnyen és boldogan elérni a legvégső célállomást, amire semmilyen más vallási folyamat nem képes. A *Bhagavad-gītā* végkövetkeztetése így hangzik:

*sarva-dharmān parityajya mām ekam śaraṇam vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Add fel a vallás minden változatát, s hódolj meg egyedül Énelöttem! Én megszabadítlak minden bűnös visszahatástól, ne félj!” (Bg. 18.66.) Az ember tehát adjon fel minden más önmegvalósítási folyamatot, és kizárólag odaadó szolgálatot végezzen a Kṛṣṇa-tudatban. Ez képessé teszi majd legmagasabb tökéletességének elérésére. A bhaktának előző életei bűnös tettei miatt sem kell aggódnia, mert a Legfelsőbb Úr teljesen a gondját viseli. Ezért ne próbálkozzék senki haszontalanul, hogy felszabadítsa magát a lelki megvalósítás által, hanem ehelyett keressen menedéket a Legfelsőbb Mindenható Istenségnél, Kṛṣṇánál. Ez az élet legmagasabb tökéletessége.

8. VERS

मग्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय ।
निवसिष्यसि मग्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः ॥ ८ ॥

*mayy eva mana ādhatsva
mayi buddhim niveśaya
nivasīṣyasi mayy eva
ata ūrdhvaṁ na saṁśayaḥ*

mayi—Rám; *eva*—bizonyára; *manaḥ*—elme; *ādhatsva*—rögzítsd; *mayi*—Énrám; *buddhim*—értelmet; *niveśaya*—alkalmazd (vonatkoztatd); *nivasīṣyasi*—tartózkodni fogsz; *mayi*—Velem; *eva*—bizonyára; *ataḥ*—ezért; *ūrdhvaṁ*—fel; *na*—sohasem; *saṁśayaḥ*—kétség

FORDÍTÁS

Elmédet szögezd Rám, az Istenség Legfelsőbb Személyiségére, és Velem kapcsolatban használd minden értelmedet; így kétségtelen, hogy mindig Velem fogsz élni.

MAGYARÁZAT

Aki az Úr Kṛṣṇát odaadással szolgálja, az közvetlen kapcsolatban él Vele, s így semmi kétség afelől, hogy helyzete már kezdettől fogva transzcendentális. A bhakta nem az anyagi sikon, hanem Kṛṣṇában él.

Az Úr Szent Neve nem különbözik Magától az Úrtól, így amikor a bhakta a Hare Kṛṣṇa mantrát vibrálja, akkor Kṛṣṇa és az Ő belső energiája (Hara) a bhakta nyelvén táncolnak. Amikor a bhakta ételt ajánl fel Kṛṣṇának, Ő azonnal elfogadja azt, és a maradékot később elfogyasztó bhakta ily módon Kṛṣṇával telítődik. Aki nem végzi maga is ezt a folyamatot, az nem érti meg ezeket a dolgokat még annak ellenére sem, hogy a *Bhagavad-gītā* és más Védikus Írások ezt a folyamatot ajánlják.

9. VERS

अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम् ।
अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छानुं धनंजय ॥ ९ ॥

*atha cittam samādhātum
na śaknoṣi mayi sthiram
abhyāsa-yogena tato
mām icchāptum dhanañjaya*

atha—ha; *cittam*—elmét; *samādhātum*—rögzítve; *na*—nem; *śaknoṣi*—képes; *mayi*—Rám; *sthiram*—rögzített; *abhyāsa*—gyakorlat; *yogena*—odaadó szolgálat által; *tataḥ*—ezért; *mām*—Engem; *icchā*—vágy; *āptum*—kapni; *dhanañjaya*—óh, Arjuna

FORDÍTÁS

Kedves Arjunám, gazdagság meghódítója, ha képtelen vagy elmédet eltérés nélkül Rám szögezni, akkor kövesd a bhakti-yoga szabályozó elveit. Ily módon majd felébred a vágy benned, hogy elérj Engem.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a *bhakti-yoga* két különböző fajtáját említi. Az elsőbe azok tartoznak, akiket transzcendentális szeretetük által már tényleges kötelék fűzi Kṛṣṇához, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez. A második fajtába azok sorolhatók, akik még nem érték el ezt a szintet. Az ő számukra különféle előírások és szabályok vannak, melyeket követve végül eljutnak a Śrī Kṛṣṇa iránti vonzódás síkjára.

A *bhakti-yoga* az érzékszervek megtisztítását jelenti. Az anyagi létben ugyanis mindig befertőzöttek, mert az ember materiális élvezetekre használja őket. Azonban a *bhakti-yoga* gyakorlásával megtisztíthatóak, és az ilyen érzékszervekkel már közvetlen kapcsolatot lehet teremteni a Legfelsőbb Úrral.

Az anyagi létben általában mindig szolgál valakit az ember, de ez nem szeretetteljes, csupán a pénzszerzés kedvéért történik. A mester nem szereti inasát, csak elvárja és megfizeti a szolgálatait. Az anyagi sikon tehát szó sincs szeretetről. A lelki élethez azonban elengedhetetlenül szükséges a tiszta szeretet síkjának elérése, melyet a jelenlegi érzékszerveinkkel végzett odaadó szolgálattal lehet megvalósítani. Ez az Istenszeretet még szunnyadó állapotban van mindenki szívében, és — befertőződve az anyagi társulástól — eltérő módon nyilvánul meg. Tehát az egész folyamat abból áll, hogy meg kell tisztulnunk az anyagi szennytől, és fel kell élesztenünk a Kṛṣṇa iránti, természetes, lappangó szeretetünket. Egy arra hivatott lelki tanítómester irányítása alatt, a *bhakti-yoga* szabályozó elveinek betartása végett az embernek követnie kell bizonyos szabályokat: korán kelés, fürdés, mantrá-

zás és imádkozás a templomban, virágok gyűjtése és felajánlása a Mूर्tinak, főzés a Mूर्ti számára, prasād fogyasztás stb. Sokféle szabály és előírás van, amit a tanítványnak be kell tartania. Ezenkívül ajánlatos a tiszta bhakták ajkairól állandóan hallgatni a *Bhagavad-gītā* és a *Śrīmad-Bhāgavatam* tanítását. Ez a gyakorlat bárkit eljuttathat az Istenszeretet szintjére, ahonnan biztosan tovább halad Isten lelki birodalmába. A lelki tanítómester vezetése alatt a szabályok és előírások betartásával gyakorolt *bhakti-yoga* tehát biztosan eljuttatja az embert az Istenszeretet síkjára.

10. VERS

अभ्यासेऽप्यसमर्थोऽसि मत्कर्मपरमो भव ।
मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥१०॥

abhyāse'py asamartho'si
mat-karma-paramo bhava
mad-artham api karmāṇi
kurvan siddhim avāpsyasi

abhyāse—a gyakorlásban; *api*—még; *asamarthaḥ*—képtelen; *asi*—vagy; *mat-karma*—az Én munkám; *paramaḥ*—a legfelsőbb; *bhava*—leszel; *mat-artham*—az Én kedvemért; *api*—habár; *karmāṇi*—tetteket; *kurvan*—végre-hajtva; *siddhim*—tökéletességet; *avāpsyasi*—fogsz elérni

FORDÍTÁS

Ha nem tudod gyakorolni a bhakti-yoga szabályait, akkor próbálj csak Nekem dolgozni, mert ha Értem cselekszel, akkor majd eléred a tökéletes szintet.

MAGYARÁZAT

Aki képtelen egy lelki tanítómester vezetése alatt a *bhakti-yoga* szabályozó elveit követni, az még mindig elérheti a tökéletes szintet, ha a Legfelsőbb Úrnak dolgozik. Hogy miképpen kell végezni ezt a munkát, azt a Tizenegyedik Fejezet ötvenötödik verse már megmagyarázta.

Ha valaki képtelen a *bhakti-yoga* szabályozó elveinek közvetlen gyakorlására, akkor szimpatizáljon a Kṛṣṇa-tudat terjesztésével. Sok bhakta fáradozik a Kṛṣṇa-tudat közzétételel, s nekik támogatásra van szükségük. Minden törekvés igényel valamelyes szervezést, valamennyi tőkét, földet és fáradságot. Egy üzleti vállalkozáshoz hasonlóan Kṛṣṇa szolgálatában is

szükség van lakóhelyre, pénzre, munkára és szervezésre, hogy a tanítás terjedhessen. Az egyetlen különbség abból áll, hogy az üzletelő materialistát érzékei kielégítésének vágya hajtja. Ugyanaz a munka azonban lelkivé válik, ha Kṛṣṇa kielégítéséért végzi az ember. Ha van elegendő pénz, akkor a Kṛṣṇa-tudat terjedése érdekében segíthet egy irodaépület vagy egy templom felépítésében, vagy a Kṛṣṇa-tudatú irodalom nyomtatásában. Sokféle területen könnyíthet az ember, csak akarnia kell. Ha valaki képtelen munkájának teljes eredményét felajánlani, akkor legalább egy bizonyos százalékát szentelje a Kṛṣṇa-tudat terjesztésére. A Kṛṣṇa-tudat ügyének önkéntes szolgálata segíteni fogja az Istenszeretet síkjának elérésére, ahol az ember tökéletessé válik.

11. VERS

अथैतदप्यशक्तोऽसि कर्तुं मद्योगमाश्रितः ।
सर्वकर्मफलत्यागं ततः कुरु यतात्मवान् ॥१॥

*athaitad apy aśakto'si
kartum mad-yogam āśritaḥ
sarva-karma-phala-tyāgam
tataḥ kuru yatātmavān*

atha—még ha; *etat*—ezt; *api*—is; *aśaktaḥ*—képtelen; *asi*—vagy; *kartum*—végezni; *mat*—Nekem; *yogam*—odaadó szolgálatot; *āśritaḥ*—menedék; *sarva-karma*—minden tett; *phala*—eredmény; *tyāgam*—lemondani; *tataḥ*—ezért; *kuru*—tegyél; *yata-ātmavan*—az önvalóban gyökerező

FORDÍTÁS

Ha képtelen vagy ilyen tudatban dolgozni, akkor próbálj lemondani munkád minden gyümölcséről, s horgonyozz az önvalóban.

MAGYARÁZAT

Előfordulhat, hogy társadalmi, családi, vallási vagy más akadályok miatt az ember képtelenné válik még arra is, hogy szimpatizáljon a Kṛṣṇa-tudat terjesztésének munkájával. Ha közvetlenül venne részt a Kṛṣṇa-tudatú tettekben, akkor ezzel kivívná családjá tiltakozását, vagy más akadályok merülnének fel. Az ilyen embernek azt ajánlják, hogy áldozza fel tettei összegyülemlett eredményét valami jó célra. A Védikus Irodalom részletes leírást közöl sokféle áldozatról és a különleges munka (*pumundi*) sajátosság

szerepéről, amikor az ember előző tetteinek gyümölcsét használja fel. Az ily módon cselekvő fokozatosan elérheti a tudás szintjét. Arra is akad példa, hogy valaki (akit még a Kṛṣṇa-tudatú tettek sem érdekelnek) jótékonykodik egy kórház vagy más társadalmi intézmény javára, és ezáltal lemond munkája gyümölcseiről, melyekért különben keményen megdolgozott. A fenti vers is ajánlja ezt, mert a munka gyümölcsének feladását gyakorolván az ember fokozatosan, de biztosan megtisztítja elméjét, s ezen a szinten már képes lesz megérteni a Kṛṣṇa-tudatot. Természetesen a Kṛṣṇa-tudatú személy nem függ semmilyen más tapasztalattól, mivel képes önmaga megtisztítani az elmét, de ha valaki — bizonyos akadályoknál fogva — képtelen közvetlenül a Kṛṣṇa-tudat szerint élni, akkor próbáljon legalább megválni munkája gyümölcsétől. Ebből a szempontból nézve elfogadható a társadalmi, nemzeti stb. szolgálat is, hogy ezáltal az ember elérhesse egy napon a Legfelsőbb Úrhoz irányuló, tiszta odaadó szolgálatot. A *Bhagavad-gītā* ezzel kapcsolatban ezt írja: ha valaki elhatározta, hogy áldozatot hoz a Legfelsőbb Célnak, akkor — még ha előzőleg nem is tudta — az ilyen cselekedetek által fokozatosan megérti, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb (*yataḥ pravṛttir bhūtanām; Bg. 18.46.*).

12. VERS

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥१२॥

*śreya hi jñānam abhyāsāj
jñānād dhyānam viśiṣyate
dhyānāt karma-phala-tyāgaḥ
tyāgāc chāntir anantaram*

śreyaḥ—jobb; *hi*—bizonyára; *jñānam*—tudás; *abhyāsāt*—gyakorlás által; *jñānāt*—a tudásnál (jobb); *dhyānam*—meditáció; *viśiṣyate*—felülmúlja; *dhyānāt*—a meditációnál; *karma-phala-tyāgaḥ*—a munka gyümölcseiről való lemondás; *tyāgāt*—(az ilyen) lemondás által; *śāntiḥ*—béke; *anantaram*—azután

FORDÍTÁS

Ha ezt sem tudod megtenni, akkor fogj a tudás művelésébe. A meditáció azonban jobb a tudásnál, a meditációnál pedig a munka gyümölcseiről való lemondás, mert ezáltal lelki nyugalomhoz jut az ember.

MAGYARÁZAT

Miként az előző versekben olvashattuk, kétféle odaadó szolgálat létezik: 1.) a szabályozó elvek szigorú betartása, 2.) teljes vonzódás és spontán szeretet az Istenség Legfelsőbb Személyisége iránt. Akik tényleg nem képesek követni a Kṛṣṇa-tudat elveit, azok számára jobb a tudás művelése, mert annak segítségével megérthető az ember igazi helyzete. A tudás fokozatosan meditálássá fejlődik, mely által lépésről-lépésre jobban meg lehet érteni az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. Vannak olyan folyamatok, melyek által az ember a Legfelsőbbnek tekinti magát. Ezeket azok részesítik előnyben, akik képtelenek odaadó szolgálatot végezni. Ha valaki még így sem tud meditálni, az kövesse az előírt kötelességeit. A Védikus Irodalom részletesen ír a brāhmaṇák, kṣatriyák, vaiśyák vagy śūdrák feladatairól, s ezekről a *Bhagavad-gītā* utolsó fejezetében is olvashatunk. De az ember mindegyik esetben adja fel munkája gyümölcseit, vagyis áldozza azt fel valami jó cél érdekében. Mindent összefoglalva, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének elérésére két mód van: a fokozatos fejlődés és a közvetlen folyamat. A Kṛṣṇa-tudatú, odaadó szolgálat az utóbbi, az első pedig a tettek gyümölcseről való lemondás. Ezután juthat el az ember a tudás, majd a meditáció, aztán a Felsőlélek megértésének, végül pedig az Istenség Személyisége közvetlen szolgálatának síkjára. Tehát az ember választhatja a közvetlen vagy a fokozatos folyamatot, s az utóbbi szintén jó, mivel az előbbi gyakorlása nem mindenki számára lehetséges. Meg kell azonban értenünk, hogy Arjunának azért nem javasolják a fokozatosságot, mert ő már azon a sikon van, ahol szerettel szolgálja a Legfelsőbb Urat. A közvetett vagy fokozatos folyamat azok számára való, akik még nem jutottak el ilyen messzire. Nekik a lemondás, a tudás, a meditáció, a Brahman és a Felsőlélek megvalósításának lépésről lépésre történő menete ajánlott. A *Bhagavad-gītā* viszont a közvetlen folyamatot hangsúlyozza, és mindenkinek azt tanácsolja, hogy fogjon hozzá, és hódoljon meg Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt.

13-14. VERS

अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करुण एव च ।
 निर्ममो निरहंकारः समदुःखसुखः क्षमी ॥१३॥
 संतुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः ।
 मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥१४॥

*adveṣṭā sarva-bhūtānām
maitraḥ karuṇa eva ca
nirmamo nīrahaṅkāraḥ
sama-duḥkha-sukhaḥ kṣamī*

*santuṣṭaḥ satatam yogī
yatātmā dṛḍha-niścayaḥ
mayy-arpita-mano-buddhir
yo mad-bhaktaḥ sa me priyaḥ*

adveṣṭāḥ—nem irigy; *sarva-bhūtānām*—minden élőlényel szemben; *maitraḥ*—barátságos; *karuṇaḥ*—kedves; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *nirma-maḥ*—birtoklásérzet nélkül; *nīrahaṅkāraḥ*—hamis ego nélkül; *sama*—egyenlően; *duḥkhaḥ*—boldogtalanság; *sukhaḥ*—boldogság; *kṣamī*—meg-bocsátó; *santuṣṭaḥ*—elégedett; *satatam*—mindig; *yogī*—az odaadó szol-gálatban élő; *yatā-ātmā*—igyekező; *dṛḍhaniścayaḥ*—elszántsággal; *mayi*—Rám; *arpita*—szögezve; *manaḥ*—elme; *buddhiḥ*—értelem; *yaḥ*—aki; *mat-bhaktaḥ*—az Én bhaktám; *saḥ*—ő; *me*—Nekem; *priyaḥ*—kedves

FORDÍTÁS

Aki nem irigy, hanem minden élőlény kedves barátja, nem képze-li tulajdonosnak magát, mentes a hamis egótól, azonos a boldogságban és boldogtalanságban, mindig elégedett, odaadó szolgálatban él, eltökélten igyekszik, elméje és értelme egyetértésben van Velem, s az Én bhaktám — az nagyon kedves Számomra.

MAGYARÁZAT

Az Úr ismét a tiszta odaadó szolgálatról beszél, és ebben a két versben leírja a tiszta bhakta transzcendentális tulajdonságait. A tiszta bhaktát soha, semmilyen körülmény nem zavarja, és nem is irigy senkire. Nem válik ellensége ellenségévé sem, mert ellenfele magatartását saját, előző bűnös tettei eredményének véli. Ily módon jobbnak látja a belenyugvást és az esetleges szenvedést, mint a tiltakozást. A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja: Ha a bhaktát valamilyen probléma vagy baj éri, akkor ezt az Úr kegyének tekinti (*tat te 'nukampāṁ su-samīkṣyamaṇo*). Eképpen vélekedik: „Előző, bűnös cselekedeteim visszahatásaként sokkal többet kellene szenvednem. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége kegyéből azonban csak egy parányi hányadát kapom a megérdemelt büntetésnek.” A bhakta éppen ezért, a sok

szenvedést okozó körülmény ellenére is állandóan nyugodt, csendes és türelmes. Mindig kedves mindenkivel, még ellenségeivel szemben is.

Nirmama arra utal, hogy a bhakta nem tulajdonít nagy fontosságot a testtel kapcsolatos kényelemnek és bajnak, mert jól tudja, hogy nem az anyagi test az éne. Miután nem azonosítja magát a testtel, mentes a hamis egótól, valamint kiegyensúlyozott a boldogságban és boldogtalanságban egyaránt. Ezenkívül béketűrő is, és megelégszik mindazzal, amit a Legfelsőbb Úr kegye által kap, ezért nem is törekszik a nehezen elérhető anyagi dolgok után, minek következtében mindig örömteli. Ő a teljes és tökéletes misztikus, mert rendíthetetlen a lelki tanítómesterétől kapott utasítások követésében. Érzékszervei fegyelmeztettek, ezért nagy az akaratereje. A hamis ellenérvek nem ingatják meg szilárd odaadó szolgálatát. Teljesen tudatában van annak, hogy Kṛṣṇa az örökkévaló Úr, ezért senki sem képes zavarba hozni őt. Mindezek a tulajdonságok lehetővé teszik számára, hogy teljes egészében a Legfelsőbb Úrtól függjön. Az odaadó szolgálat e fejlett sikjét minden bizonnyal nagyon kevesen érik el, de a *bhakti-yoga* szabályozó elveit követő ember biztos sikerre számíthat.

Az Úr végül kijelenti, hogy az ilyen bhakta nagyon kedves Számára, mert Ő mindig elégedett a teljesen Kṛṣṇa-tudatú tettekkel.

15. VERS

यस्मान्नोद्विजते लोको तोकाम्नोद्विजते च यः ।
हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः ॥ १५ ॥

*yasmān nodvijate loko
lokān nodvijate ca yaḥ
harṣāmarṣa-bhayodvegair
mukto yaḥ sa ca me priyaḥ*

yasmāt—akitől; *na*—sohasem; *udvijate*—zaklat; *lokaḥ*—személyeket; *lokāt*—személyektől; *na*—sohasem; *advijate*—zaklatott; *ca*—is; *yaḥ*—bárki; *harṣa*—öröm; *amarṣa*—baj; *bhaya*—félelem; *udvegaiḥ*—aggodalomtól; *muktaḥ*—mentes; *yaḥ*—aki; *ca*—is; *me*—Nekem; *priyaḥ*—nagyon kedves

FORDÍTÁS

Aki nem okoz problémát senkinek sem, az aggodalom nem zavarja, s változatlan úgy a boldogságban, mint a boldogtalanságban — az nagyon kedves Nekem.

MAGYARÁZAT

Ez a vers folytatja a bhakta tulajdonságainak leírását. A bhakta kedves mindenkihez, ezért senkinek sem okoz nehézséget, aggodalmat, félelmet vagy elégedetlenséget. Ugyanakkor az sem hat rá, ha mások akarnak aggodalmat okozni neki. Az Úr kegye által vált ilyenné, így semmilyen külső kellemetlenség nem zavarja. A bhakta állandóan elmélyül a Kṛṣṇa-tudatban és az odaadó szolgálatban, éppen ezért egyetlen anyagi tényező sem befolyásolhatja.

A materialista általában nagyon boldog, ha valami olyasmire jut, ami megfelel érzékei és teste kielégítésére, de rögtön szomorú és irigy lesz, ha látja, hogy mások olyan érzéki élvezetben részesülnek, amivel ő nem rendelkezik. Ellenségei bosszújától tartva állandóan félelemben él, ha pedig képtelen sikeresen végrehajtani valamit, akkor lehangoltta válik. A bhakta viszont mindig transzcendentális az összes ilyen zavarral szemben, és ezért nagyon kedves Kṛṣṇa előtt.

16. VERS

अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः ।
सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥१६॥

*anapekṣaḥ śuciḥ dakṣa
udāsīno gata-vyathāḥ
sarvārambha-parityāgī
yo mad-bhaktaḥ sa me priyaḥ*

anapekṣaḥ—semleges; *śuciḥ*—tisztá; *dakṣa*—kiváló; *udāsīnaḥ*—gondok nélküli; *gata-vyathāḥ*—minden szenvedéstől mentes; *sarva-ārambha*—minden erőfeszítés; *parityāgī*—lemondó; *yaḥ*—aki; *mat-bhaktaḥ*—az Én bhaktám; *saḥ*—ő; *me*—Nekem; *priyaḥ*—nagyon kedves

FORDÍTÁS

Az a bhaktám, aki nem függ a tettek szokásos folyásától, tisztá, ügyes, gondok nélküli, mentes minden fájdalomtól, s egy tettében sem törekszik a munka gyümölcsére — az nagyon kedves Nekem.

MAGYARÁZAT

A bhakta elfogadhatja a felajánlott pénzt, de nem szabad különösebb erőfeszítést tennie ezért. Ha a Legfelsőbb kegyéből, külön küzdelem nélkül

pénzhez jut, akkor ez nem befolyásolja.

Egy bhakta természetesnek tartja a minimum kétszeri fürdést naponta, és korán kel, hogy minél több odaadó szolgálatot végezhesen. Ily módon ő kívül és belül is egyaránt tiszta. Mindenhez ért, mert nagyon is jól ismeri az élet valamennyi tétének értelmét, és meg van győződve az Írások hitelességéről. A bhakta nem csatlakozik egy párthoz sem, ezért gondok nélküli. A fájdalmak sohasem érintik, mert mentes minden hamis megjelöléstől, vagyis tudja, hogy a test csupán egy burkolat, így a testi fájdalmak nem hatnak rá. A tiszta bhakta nem küzd semmiért, ami ellenkezik az odaadó szolgálattal elveivel. Egy nagy épület fölépítéséhez például rendkívüli erőfeszítés szükséges, de ha ezáltal nem fejlődik az odaadó szolgálatban, akkor a bhakta sohasem fog ilyen feladatba. Az Úr számára azonban építhet templomot, és ennek érdekében vállalhat mindenféle aggodalmat, ám személyes érdekből soha.

17. VERS

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति ।
शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥१७॥

*yo na hr̥ṣyati na dveṣṭi
na śocati na kāṅkṣati
śubhāśubha-parityāgī
bhaktimān yaḥ sa me priyaḥ*

yaḥ—aki; *na*—sohasem; *hr̥ṣyati*—élvhajhászó; *na*—sohasem; *dveṣṭi*—gyűlöl; *na*—sohasem; *kāṅkṣati*—vágyakozik; *śubha*—kedvező; *aśubha*—baljóslatú; *parityāgī*—lemondó; *bhaktimān*—bhakta; *yaḥ*—aki; *saḥ*—ő; *me*—Nekem; *priyaḥ*—kedves

FORDÍTÁS

Az olyan bhakta, aki nem vonzódik az anyagi örömhöz, de nem is gyűlöl, nem bánkódik és nem vágyakozik, lemond úgy a kedvező, mint a kedvezőtlen dolgokról — az nagyon kedves Nekem.

MAGYARÁZAT

A tiszta bhakta nem örül, és nem bánkódik az anyagi nyereség vagy veszteség felett. Nem vágyódik különösképpen arra, hogy fiúgyermek vagy tanítványa legyen, de az sem aggasztja, ha lesz neki. Nem bánkódik, ha

elveszít valami olyasmit, ami nagyon kedves számára. Hasonlóan, ha nem kapja meg azt, amit kívánt, akkor nem boldogtalan. Ő transzcendentális mindenféle kedvező, kedvezőtlen és bűnös tettel szemben. A Legfelsőbb Úr kielégítése érdekében kész bármiféle veszélyt vállalni. Számára az odaadó szolgálat végzésében semmi sem jelent akadályt. Az ilyen bhakta nagyon kedves Kṛṣṇának.

18-19. VERS

समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः ।
 शीतोष्णसुखदुःखेषु समः सङ्गविवर्जितः ॥१८॥
 तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनी संतुष्टो येन केन चित् ।
 अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्तिमान्मे प्रियो नरः ॥१९॥

*samaḥ śatrau ca mitre ca
 tathā mānāpamānayoḥ
 śītoṣṇa-sukha-duḥkheṣu
 samaḥ saṅga-vivarjitaḥ*

*tulya-nindā-stutiḥ maunī
 santuṣṭo yena kenacit
 aniketaḥ sthira-matir
 bhaktimān me priyo naraḥ*

samaḥ—egyenlő; *śatrau*—az ellenséggel szemben; *ca*—is; *mitre*—barátokkal; *ca*—is; *tatha*—így; *māna*—tisztelet; *apamānayoḥ*—szégyen; *śīta*—hideg; *uṣṇa*—meleg; *sukha*—boldogság; *duḥkheṣu*—boldogtalanságban; *samaḥ*—kiegyensúlyozott; *saṅga-vivarjitaḥ*—mentes minden anyagi társulástól; *tulya*—egyenlő; *nindā*—becsmérlés; *stutiḥ*—hírnév; *maunī*—csendes; *santuṣṭaḥ*—elégedett; *yena*—így; *kena*—vagy úgy; *cit*—ha; *aniketaḥ*—hajlék nélkül; *sthira*—rendületlen; *matih*—eltökéletség; *bhaktimān*—odaadó szolgálatot végző; *me*—Nekem; *priyaḥ*—kedves; *naraḥ*—ember

FORDÍTÁS

Aki egyenlő barátaival és ellenségeivel szemben, kiegyensúlyozott a tiszteletben és szégyenben, hidegben és melegben, boldogságban és boldogtalanságban, jó és rossz hírben, mindig mentes az anyagi társulás szennyeződésétől, állandóan csendes, mindennel elégedett, nem törődik

semmilyen hajlékkal, szilárd a tudásban, és odaadó szolgálattal foglalja le magát — az nagyon kedves Nekem.

MAGYARÁZAT

A bhakta állandóan mentes minden rossz társaságtól. Az emberi társadalom jellemzője, hogy egyszer dicséret, másszor rágalmazás éri az egyént. A bhakta azonban mindig felette áll a mesterkélt hírnévnek, szégyennek, boldogságnak vagy boldogtalanságnak. Nagyon türelmes, s mert kizárólag Śrī Kṛṣṇával kapcsolatos témákról beszél, ezért csendesnek hívják. A *maunī* (hallgatag) szó nem némaságot jelent, hanem hogy nem szabad ostobaságról beszélni. Csak a lényegét kell mondania, s a bhakta számára a leglényegesebb, ha a Legfelsőbb Úrról beszél. Minden körülmény között boldog: néha izes ételeket kap, máskor semmit sem eszik, de ennek ellenére mindig elégedett. A lakhelyre sem fordít gondot; néha egy fa alatt út tanyát, másszor egy palotában lakik, de egyikhez sem ragaszkodik. Rendíthetetlennek azért hívják, mert szilárd az elhatározásban és a tudásban.

A bhakta ezen tulajdonságait a versek néha megismétlik. Ez azért van, hogy így még nagyobb nyomatékot kapjon a tény: minden bhaktának el kell sajátítani ezeket. E jótulajdonságok nélkül senki sem válhat tiszta bhaktává. Ebből az következik, hogy aki nem bhakta, annak nincsenek jótulajdonságai. Ezért aki bhakta szeretne lenni, annak ki kell fejlesztenie e vonásokat. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy erre külön erőfeszítést fordít, ugyanis a Kṛṣṇa-tudat elveinek követése és az odaadó szolgálat teljesítése automatikusan hozzásegíti a jótulajdonságok elnyeréséhez.

20. VERS

ये तु धर्म्यामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते ।
श्रद्धधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः ॥२०॥

*ye tu dharmyāmṛtam idam
yathoktam paryupāsate
śraddadhānā mat-paramā
bhaktās te'tīva me priyāḥ*

ye—aki; *tu*—de; *dharmya*—az odaadó szolgálattal megegyező; *amṛtam*—halhatatlan; *idam*—ezt; *yathā*—miként; *uktam*—mondtam; *paryu-*

pāsate—teljesen lefoglalja magát; *śraddadhānāḥ*—hittel; *mat-paramāḥ*—Engem tekintve a legvégső célnak; *bhaktāḥ*—bhakták; *te*—az ilyen személyek; *atīva*—nagyon, nagyon; *me*—nekem; *priyāḥ*—kedvesek

FORDÍTÁS

Az a bhakta, aki az odaadó szolgálat e maradandó útját járja, hittel szolgál, s Engem tekint legfelsőbb céljaként — az főleg nagyon kedves Nekem.

MAGYARÁZAT

Ez a fejezet az örökkévaló kötelezettség vállalását tárgyalja, vagyis megmagyarázza annak a transzcendentális szolgálatnak a menetét, amivel el lehet érni a Legfelsőbb Urat. Ez a folyamat nagyon kedves az Úr számára, s Ő elfogadja annak komoly követőjét. A fejezet elején Arjuna azt kérdezte: „Ki a jobb? A személytelen Brahman útját járó, vagy pedig az Istenség Legfelsőbb Személyiségét közvetlenül szolgáló?” Az Úr válaszában félreérthetetlenül kifejezte: a lelki megvalósítás összes folyamata közül kétség-telenül az Istenség Személyiségének odaadó szolgálata a legjobb. Más szóval, ez a fejezet leszögezi, hogy a megfelelő társulás segítségével az emberben vonzalom ébred a tiszta, odaadó szolgálat iránt, aminek eredményeképpen elfogad vezetőjéül egy hiteles lelki tanítómestert. Az ő irányítása alatt azután elkezd a hallás (*śravaṇam*) és az ismétlés, azaz a vibrálás (*kīrtanam*) folyamatát, valamint az odaadó szolgálat szabályozó elveinek hittel, ragaszkodással és lelkesedéssel való követését, s ily módon teljesen lefoglalja magát az Úr transzcendentális szolgálatában. Ezt az utat ajánlja a Tizenkettedik Fejezet. Kétségtelen tehát, hogy az odaadó szolgálat az önmegvalósítás és az Istenség Legfelsőbb Személyiségének egyetlen, abszolút módja. A Legfelsőbb Abszolút Igazság személytelen felfogása (amiről a fejezet kezdetén olvashatunk) csupán addig ajánlott, amíg az ember át nem adja magát az önmegvalósítás igazi céljának. Tehát a személytelen felfogás addig hasznos csak, amíg az embernek nincs esélye arra, hogy egy tiszta bhaktával társuljon. Ezzel a tudattal az ember nem vesz részt a gyümölcöző munkában, hanem medítál, s a lélek és az anyag megértése érdekében a tudást műveli. Ez tehát csak addig szükségszerű, amíg nincs lehetőség egy tiszta bhakta társaságára. Szerencsére, ha valaki arra vágyik, hogy közvetlenül a tiszta odaadó szolgálat által vegyen részt a Kṛṣṇa-tudatban, akkor nem szükséges a lelki megvalósítás előző lépéseit fokról-fokra végigjárnia. Ezért az odaadó szolgálat — amit a *Bhagavad-gītā*

középső hat fejezete ír le — megnyerőbb. Az odaadó szolgálatban nem kell aggódnia afelől, miképpen maradjon ép a test és a lélek, mert az Úr kegye által mindez automatikusan történik.

Ily módon végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizenkettedik fejezetéhez, melynek címe: Az odaadó szolgálat.

TIZENHARMADIK FEJEZET

A prakṛti, a puruṣa és a tudat

1-2. VERS

अर्जुन उवाच ।
प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च ।
एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव ॥ १ ॥
श्रीभगवानुवाच ।
इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते ।
एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः ॥ २ ॥

*arjuna uvāca
prakṛtiṁ puruṣaṁ caiva
kṣetraṁ kṣetrajñam eva ca
etad veditum icchāmi
jñānam jñeyam ca keśava*

*śrī bhagavān uvāca
idam śarīram kaunteya
kṣetram ity abhidhīyate
etat yo vetti tam prāhuḥ
kṣetrajñāḥ iti tad-vidaḥ*

arjuna uvāca—Arjuna mondta; *prakṛtim*—a természetet; *puruṣam*—az élvezőt; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *kṣetram*—a testet; *kṣetrajñam*—a test ismerőjét; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *etat*—mindezt; *veditum*—megérteni; *icchāmi*—kivánom; *jñānam*—a tudást; *jñeyam*—a tudás tárgyát; *ca*—is; *keśava*—óh, Keśi demon legyőzője (Kṛṣṇa); *śrī bhagavān uvāca*—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *idam*—ezt; *śarīram*—a testet; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *kṣetram*—mező; *iti*—így; *abhidhīyate*—hívják; *etat*—ezt; *yaḥ*—aki; *vetti*—tudja; *tam*—öt; *prāhuḥ*—nevezik; *kṣetrajñāḥ*—a mező ismerőjének; *iti*—így; *tad-vidaḥ*—aki tudja

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Kedves Kṛṣṇa, szeretném megérteni a prakṛtit, a puruṣát, a kṣetrát, a kṣetrajñát, a jñānát és a jñeyamot.

A Magasztos Úr így válaszolt:

Óh, Kuntī fia, az anyagi testet hívják kṣetrának, ismerőjét pedig kṣetrajñának.

MAGYARÁZAT

Arjuna kíváncsi volt a *prakṛtira*, a *puruṣára*, a *kṣetrára*, a *kṣetrajñára*, a *jñānára* és a *jñeyamra*. Śrī Kṛṣṇa válaszából kitűnik, hogy az anyagi testet hívják *kṣetrának*, vagyis a tettek mezejének, ismerőjét pedig *kṣetrajñának*, a mező ismerőjének. A feltételekhez kötött lélek számára az anyagi test a cselekvés mezeje. Az anyagi lét rabjaként megpróbál ura lenni az anyagi természetnek, s a cselekvés mezejéhez ily módon, az uralkodási vágy mértékétől függően jut. A test érzékszervekből áll, így a feltételekhez kötött, érzékei kielégítésére vágyó lélek élvezőképessége szerint kap egy testet, amit ezért *kṣetrának*, vagyis az egyéni lélek cselekvési mezejének hívnak.

Azt a személyt, aki nem azonosítja magát az anyagi testtel, *kṣetrajñának*, azaz a mező ismerőjének nevezik. A különbséget elég könnyű megérteni a mező és az ismerője, azaz a test és a test ismerője között. Bárki megértheti, hogy teste a gyermekkortól az öregkorig sok változáson megy keresztül, ám ő

mégis ugyanaz a személy marad. Láthatjuk tehát, hogy különbség van a tettek mezejének ismerője és a tettek tényleges mezeje között. A feltételekhez kötött lélek ily módon megértheti, hogy az éne különbözik a testtől. A Második Fejezetben arról olvashattunk, hogy az élőlény az anyagi testen belül foglal helyet, amely állandóan cserélődik: a gyermekkori testből előbb serdülő, majd kifejlett és végül öreg test lesz. A test birtokosa tudja, hogy csupán az anyagi teste van kitéve a változásnak (*dehino 'sminn yathā dehe... Bg. 2.13.*). Tehát őt *kṣetrajñának* hívják, mert megértette, hogy az éne különbözik a testtől. A magát a testével azonosító élőlény hiszi csak azt, hogy ő férfi, nő, fehér, fekete, boldog, nyomorult, esetleg kutya vagy macska stb. Ez a felfogás hamis, mert a test nem más, mint öltözék. Bár oly sok mindent magunkra öltünk (ruhát, cipőt, ékszereket stb.), mégis tudjuk, hogy nem válunk azonossá velük. Hasonlóan, ha egy kicsit elgondolkozunk, akkor azt is megérthetjük, hogy különbözünk ettől az anyagi testtől.

A *Bhagavad-gītā* első hat fejezete a test ismerőjéről, vagyis az élőlényről ír, s arról, miképpen érthető meg a Legfelsőbb Úr. A középso hat fejezetben az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről találunk leírást, valamint a kapcsolatról, amely az egyéni lélek és a Felsőlélek között az odaadó szolgálat által létezik. Ezek a fejezetek félreérthetetlenül meghatározzák az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felsőbbrendű, és az egyéni lélek alárendelt helyzetét. Az élőlények szerepe minden körülmény között alárendelt, s ennek a ténynek elfeledése az oka minden szenvedésnek. Arról is szó esik, hogy amikor az élőlények a jámbor cselekedetek eredményeként felvilágosulnak, akkor különböző indítóokkal fordulnak a Legfelsőbb Úrhoz: szenvedés, anyagi nyomor, kíváncsiság, és az abszolút tudás iránti vágy.

Most a Tizenharmadik Fejezettől kezdve arról lesz szó, hogy az élőlény miképpen kerül kapcsolatba az anyagi természettel, s hogyan szabadítja fel őt a Legfelsőbb Úr a különféle folyamatok — a gyümölcsöző cselekvés (*karma-kāṇḍa*), a tudás művelése (*jñāna-kāṇḍa*) és az odaadó szolgálat (*bhakti-yoga*) — által. Szó lesz arról is, hogy az élőlény, bár teljesen különbözik az anyagi testtől, valamiképpen mégis kapcsolatban van vele.

3. VERS

क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मतं मम ॥ ३ ॥

*kṣetrajñam cāpi mām viddhi
sarva-kṣetreṣu bhārata
kṣetra-kṣetrajñayor jñānam
yat taj jñānam matam mama*

kṣetrajñam—a mező ismerője; *ca*—is; *api*—bizonyára; *mām*—Engem; *viddhi*—tudj; *sarva*—minden; *kṣetreṣu*—mezőben; *bhārata*—óh, Bharata leszármazottja; *kṣetra*—a cselekvés mezeje; *kṣetrajñayoḥ*—a mező ismerőjét; *jñānam*—tudás; *yat*—amit; *taj*—azt; *jñānam*—tudás; *matam*—vélemény; *mama*—Enyém

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, értsd meg, hogy szintén Én vagyok a kṣetrajña minden testben. Jñānának a testre, valamint annak birtokosára vonatkozó tudást hívják. Ez az Én véleményem.

MAGYARÁZAT

A testről és birtokosáról, valamint a lélekről és a Felsőlélekről tárgyalva három különböző tanulmánytémát találunk: 1.) az Úr, 2.) az élőlény és 3.) az anyag. Minden cselekvésmezőben két lélek van: az individuális és a Paramātmā. Az utóbbi Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének teljesértékű kiterjedése. Ezért mondja Śrī Kṛṣṇa: „Én is *kṣetrajña* vagyok, de abban különbözöm a jīva *kṣetrajñától*, hogy Én (Felsőlélekként) minden testben jelen vagyok, tehát az összeset ismerem.” Az élőlény ismerheti a saját testét, de másokét nem. A Felsőlélekként minden testben jelenlevő Istenség Személyisége azonban tökéletesen ismeri mindegyik *kṣetrát*, a különféle fajokét is. Egy polgár tudhat mindent a saját kis földjéről, de a király nemcsak a saját palotájáról, hanem az egyes polgárok tulajdonáról is tud, mert ő az ország elsődleges birtokosa. Hasonlóképpen, az Úr a legfőbb birtokosa minden testnek, míg a jīva csak a saját testének birtokosa.

A test érzékszervekből áll, s ezeknek Hṛṣīkeśa¹, a Legfelsőbb Úr az eredeti szabályozója, pontosan úgy, mint ahogyan az állam tetteinek is a király a legfőbb irányítója, míg a polgárok csak másodlagos irányítók. Ezért, amikor az Úr azt mondja: „Én vagyok az ismerő, a tudó” — akkor ez annyit jelent, hogy Ő a felsőbbrendű tudó, s az egyéni lélek pedig csak a saját testét ismeri.

1. *hṛṣīka-tīsa* — „az Érzékek Ura”

A tettek mezeje, annak birtokosa és a Legfelsőbb Birtokos közötti különbségről a Védikus Irodalom az alábbiakat írja:

*kṣetrāṇi hi śarīrāṇi bijam cāpi śubhāśubhe
tāni vetti sa yogātmā tataḥ kṣetrajña ucyate*

„Az anyagi testet *kṣetrānak* hívják, ezen belül lakozik a test tulajdonosa, valamint a Legfelsőbb Úr, aki ismeri a testeket és azok tulajdonosait is, ezért Őt az összes *kṣetra* ismerőjének is nevezik.”

A test, az egyéni lélek és a Felsőlélek természetéről szóló tökéletes tudást hívja a Védikus Irodalom *jñānának*. Ez Śrī Kṛṣṇa véleménye. A tudáshoz annak megértése is hozzátartozik, hogy a lélek és a Felsőlélek egy, mégis különböző. Aki nem érti meg a cselekvés mezejét, az nem rendelkezhet tökéletes tudással. Ha viszont az ember a *Bhagavad-gītān* keresztül behatóan tanulmányozza a cselekvés mezejét és annak ismerőjét is, akkor tudáshoz juthat.

Meg kell értenünk a *prakṛtit* (a természetet), a *puruṣát* (az élőlényt, azaz a természet élvezőjét) és az *īśvarāt* (a természet és az élőlények irányítóját, ill. ismerőjét). Nem szabad összekevernünk ezt a hármat! Ez körülbelül azt jelentené, mintha összetévesztenénk a festőt, a festményt és az ecsetet. A természetet, az anyagi világ alatt azt értjük, ahol az anyagi tettek végbemennek, s amelynek az élvezője a *jīva*, az élőlény. Mindkettő felett áll a Legfelsőbb Irányító, az Istenség Személyisége. Ezzel kapcsolatban így írnak a *Vedák*:

*bhoktā bhogyam preritāram ca matvā
sarvam proktam trividham brahman etat*

„Brahman alatt az alábbi hármat értjük: 1.) a *prakṛtit*, vagyis az anyagi világot, amit szintén a cselekvés mezejének hívnak, 2.) a *jīvát*, aki megpróbál uralkodni a *prakṛtin* és 3.) a Legfelsőbb Urat, az igazi irányítót, aki mindkettejüket vezérli.” (*Śvet. Up.* 1.12.)

Ez a fejezet arra is fényt derít, hogy a két *kṣetrajña* közül az egyik esendő (hibázásra hajló) és alárendelt, míg a másik csalhatatlan és felsőbbrendű. Aki a két *kṣetrajñát* egynek és azonosnak véli, az ellentmond az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, aki nagyon is világosan kijelenti: „Én is ismerem a cselekvés mezejét.” Aki a kötelet kigyónak véli, arról nem mondható, hogy tudása van.

Az anyagi testek aszerint különbözőek, hogyan kíván uralkodni az élőlény a világon. A testeknek tehát a sajátos birtokosuk szerint sokféle változata létezik. A Legfelsőbb viszont irányítóként minden testben jelen van.

A *ca* szó jelentése fontos, mert az összes test totális számára utal. Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa véleménye szerint Kṛṣṇa, a Felsőlélek a jivatól függetlenül van jelen minden egyes testben.

4. VERS

तत्क्षेत्रं यच्च यादृक् यद्विकारि यतश्च यत् ।
स च यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु ॥ ४ ॥

*tat kṣetram yac ca yādṛk ca
yad vikāri yataś ca yat
sa ca yo yat prabhāvaś ca
tat samāsenā me śṛṇu*

tat—azt; *kṣetram*—a cselekvés mezejét; *yat*—milyen; *ca*—is; *yādṛk*—milyen természetű; *ca*—is; *yat*—miféle; *vikāri*—változások; *yataḥ*—miből; *ca*—szintén; *yat*—mi; *saḥ*—ő; *ca*—is; *yaḥ*—aki; *yat*—mi; *prabhāvaḥ*—hatások; *ca*—is; *tat*—azt; *samāsenā*—röviden; *me*—Tőlem; *śṛṇu*—halld meg

FORDÍTÁS

Kérlek, halld most részletes leírásom a tett mezejéről, annak felépítéséről, változásairól, keletkezéséről, ismerőjéről és hatásairól.

MAGYARÁZAT

Az Úr most a cselekvés mezejéről és annak ismerőjéről fog beszélni. Ismernünk kell a test felépítését, az alkotó elemeit, hogy kinek az irányítása alatt működik, s miképpen, milyen okokból alakul át. Ezen kívül ismernünk kell még az egyéni lélek végső célját és igazi természetét, a közötte és a Felsőlélek között létező különbséget, különféle hatásait és képességeiket stb. Mindez tisztázódni fog, az embernek csupán meg kell értenie a *Bhagavad-gītát* közvetlenül az Istenség Legfelsőbb Személyiségének szavain keresztül. Vigyáznunk kell azonban, nehogy összetévezzük a minden testben jelenlevő Istenség Legfelsőbb Személyiségét a jívával. Az olyan lenne, mintha a hathatóst a hatástalannal cserélnénk össze.

5. VERS

ऋषिभिर्बहुधा गीतं छन्दोभिर्विविधैः पृथक् ।
ब्रह्मसूत्रपदैश्चैव हेतुमद्भिर्विनिश्चितैः ॥ ५ ॥

*ṛṣibhir bahudhā gītam
chandobhir vividhaiḥ pṛthak
brahma-sūtra-padaiś caiva
hetumadbhir viniścitaiḥ*

ṛṣibhiḥ—a bölcsek által; *bahudhā*—sokféleképpen; *gītam*—leirt; *chandobhiḥ*—védikus himnuszok; *vividhaiḥ*—különfélék; *pṛthak*—különbözően; *brahma-sūtra*—a *Vedānta-sūtra*; *padaiḥ*—aforizmák; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *hetumadbhiḥ*—okkal és okozattal; *viniścitaiḥ*—megállapított

FORDÍTÁS

A különféle bölcsek a Veda könyvekben [főleg a *Vedānta-sūtrában*] írnak a tettek ismerőjéről és a tudásról, amely a tettek mezejéről szól, ezt nagyon logikusan ok és okozatként mutatják be.

MAGYARÁZAT

Ennek a tudásnak a magyarázásában Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége a legfőbb tekintély. A művelt Írásszakértők és az élenjáró tekintélyek a szokások szerint mégis mindig az előző, hiteles forrásokra hivatkozva bizonyítanak. Ezért Śrī Kṛṣṇa ezt a legellentmondásosabb pontot — a lélek és a Felsőlélek kettősségét és egységét — az Írásokra, név szerint a tekintélyként elfogadott *Vedānta-sūtrára* hivatkozva magyarázza meg. Először is azt mondja, hogy ezzel sok bölcs egyetért. A bölcsek alatt elsősorban Vyāsadevát, a *Vedānta-sūtra* szerzőjét érti. Ez a nagy gondolkodó a *Vedānta-sūtrában* tökéletesen megvilágítja a kettősséget. Parāśara, Vyāsadeva apja egy másik nagy bölcs, aki vallásos témájú könyvében eképpen ír: „Mi mindannyian transzcendentálisak vagyunk, én, te és a többi különféle élőlény is, noha anyagi testet öltöttünk. Cselekvésünket most különböző karmánk szerint az anyagi természet három kötőereje határozza meg. Ezért van az, hogy néhányan magasabb, mások alacsonyabb szinten állnak. Az élőlénynek ez a magasabb — vagy alacsonyabbrendű léte tudatlansága mértékétől függ. A tudatlanság végtelen számú élőlényben nyilvánul meg. A Felsőlélek azonban csalhatatlan, transzcendentális, s így

mentes a természet három kötőerejéből fakadó szennyezettségtől.” (*aham tvaṃ ca athānye...*) Hasonlóan, az eredeti *Vedák* is — különösképpen a *Kaṣha Upaniṣad* — különbséget tesznek a lélek, a Felsőlélek és a test között.

A Legfelsőbb Úr energiájának azt a megvalósítását, amikor az embert létérdekében csak az étel érdekli, *annamayá*-nak hívják. Ez a Legfelsőbb materialista megvalósítása. A következő szint a *prāṇamaya*, amikor az ember az Abszolút Igazságot a léttüneteken keresztül valósítja meg. *Jñānamayá*-nak (vagy *manamayá*-nak) az elme síkját hívjuk, ami magában foglalja a kifejtett gondolkodást, az érzést és az akaratot. A *viññānamaya* ugyanaz, mint a Brahman megvalósítás, vagyis amikor az ember különválasztja a testet, az elmét és a léttüneteket magától az átmától. Az Abszolútnak a teljes gyönyör megvalósítása a végső és a legfelsőbb, amit szanszkritul *ānandamayá*-nak hívnak. A Legfelsőbb megvalósítása ily módon öt fokozatból áll (*brahma puccam*). Ezek közül az első három (*annamaya*, *prāṇamaya* és *jñānamaya*) az élőlények cselekvésmezejével kapcsolatos. A Legfelsőbb Úr, akit *ānandamayának* is hívnak, transzcendentális a cselekvések mezejével szemben. A *Vedānta-sūtra* írja: „*Ānandamaya a Legfelsőbb Úr ...*” (*ānandamayo 'bhyāsāt; Vś. 1.1.12.*). Az Istenség Legfelsőbb Személyisége természetéből adódóan örömteli, és hogy ezt a transzcendentális örömet élvezhesse, kiterjed mint *viññānamaya*, *prāṇamaya*, *jñānamaya* és *annamaya*. Az *ānandamaya* különbözik az élőlénytől, akit a cselekvés mezejének tekintenek. Ez azt jelenti, hogy az élőlény akkor válik tökéletessé, ha elhatározza, hogy az *ānandamayával* összhangban lesz boldog. Ez az igazi kép a Legfelsőbb Úrról (a cselekvés mezejének legfőbb ismerőjéről), az élőlényről (a cselekvés mezejének alárendelt ismerőjéről) és a cselekvés mezejének természetéről.

6-7. VERS

महाभूतान्यहङ्गारो बुद्धिरव्यक्तमेव च ।
 इन्द्रियाणि दशैकं च पञ्च चेन्द्रियगोचराः ॥ ६ ॥
 इच्छा द्वेषः सुखं दुःखं सङ्घातश्चेतना धृतिः ।
 एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतम् ॥ ७ ॥

*mahā-bhūtāny ahaṅkāro
 buddhir avyaktam eva ca*

*indriyāṇi daśaikam ca
pañca cendriya-gocarāḥ*

*icchā dveṣaḥ sukham duḥkham
saṅghātaś cetanā dhṛtiḥ
etat kṣetram samāsenā
sa-vikāram udāhṛtam*

mahā-bhūtāni—főbb elemek; *ahankāraḥ*—hamis ego; *buddhiḥ*—értelem; *avyaktam*—a megnyilvánulatlan; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *indriyāṇi*—érezkszervek; *daśa ekam*—tizenegy; *ca*—is; *pañca*—öt; *ca*—is; *indriya-gocarāḥ*—az érezkszervek tárgyai; *icchā*—vágy; *dveṣaḥ*—gyűlölet; *sukham*—boldogság; *duḥkham*—boldogtalanság; *saṅghātaḥ*—az összesség; *cetanā*—léttünetek; *dhṛtiḥ*—meggyőződés; *etat*—mindez; *kṣetram*—a cselekvés mezeje; *samāsenā*—összefoglalóan; *sa-vikāram*—kölcsonhatás; *udāhṛtam*—szemléltetett

FORDÍTÁS

Az öt durva fizikai elem, a hamis ego, az értelem, a megnyilvánulatlan, a tíz érzék, az elme, az öt érzéki tárgy, vágy, irtózat, boldogság, az aggregátum, a léttünetek és a meggyőzések — ezeket együttesen a tettek mezejének és visszahatásainak tekintik.

MAGYARÁZAT

A kiváló bölcsek, a védikus himnuszok és a *Vedānta-sūtra* aforizmái szerint ez a világ a *mahābhūtā*-ból, vagyis az öt főbb anyagi elemből (föld, víz, levegő, tűz és éter), valamint a hamis egóból, értelemből és a természet három megnyilvánulatlan kötőerejéből áll. Ezenkívül van még öt információ-szerző érzékszerv (szem, fül, orr, nyelv és tapintó érzék vagy bőrfelület), öt cselekvő érzékszerv (hang, kéz, láb, végbél és nemi szerv) és az elme, amit belső érzéknek is hívhatunk, mivel a testen belül van. Az elmével együtt tehát tizenegy érzékszerv van. Ehhez hozzájárul még az érezkszervek öt tárgya: az illat, íz, hang, hő és forma. Ezek együtteséből áll a cselekvés mezeje, amit nagyon jól megérthet az ember, ha ezt a huszonnegy elemet tanulmányozza. A vágy, a gyűlölet, a gyönyör és a fájdalom a durva fizikai test öt fő eleméből, azok kölcsonhatásai miatt keletkeznek. A lét tüneteit a tudat és a meggyőződés képviseli, melyek a finom-fizikai test (értelem, elme és a hamis ego) megnyilvánulásai. Ezek a finom-fizikai elemek is a cselekvés mezejéhez tartoznak. Az öt fő elem az anyagi fogalom szerint a finom-fizikai

hamis ego durva megnyilvánulásai. A tudatot az értelem képviseli, melynek megnyilvánulatlan állapota az anyagi természet három kötőereje. *Pradhāna* az az állapot, amikor a három *guṇa* megnyilvánulatlan.

Ezekből az elemekből nyilvánul meg a test, és hatféle változásnak van kitéve: születés, növekvés, állandósulás, utódok létrehozása, romlás és végül elmúlás. A cselekvés mezeje tehát ideiglenes anyagi tényező, míg ismerője, a *kṣetrajña* örökkévaló és lelki.

Aki részletes ismeretet akar szerezni a huszonnégyszerelemről és azok kölcsönhatásairól, annak behatóbban kell tanulmányoznia az ezzel kapcsolatos filozófiát, mert a *Bhagavad-gītā* csupán összefoglalóan szól erről.

8-12. VERS

अमानित्वमदम्भित्वमहिंसा क्षान्तिरार्जवम् ।
 आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्मविनिश्चयः ॥ ८ ॥
 इन्द्रियार्थेषु वैराग्यमनहङ्कार एव च ।
 जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम् ॥ ९ ॥
 असक्तिरनभिष्वङ्गः पुत्रदारगृहादिषु ।
 नित्यं च सप्तचित्तत्वयिष्टानिष्टोपपत्तिषु ॥ १० ॥
 मयि चानन्ययोगेन भक्तिरव्यभिचारिणी ।
 विविक्तदेशसेवित्वपरतिर्जवसंसदि ॥ ११ ॥
 अध्यात्मज्ञाननित्यत्वं तच्चज्ञानार्थदर्शनम् ।
 एतज्ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानं यदतोऽन्यथा ॥ १२ ॥

*amānitvam adambhitvam
 ahimsā kṣāntir ārjavam
 ācāryopāsanam śaucam
 sthairyam ātma-vinigrahaḥ*

*indriyārtheṣu vairāgyam
 anahaṅkāra eva ca
 janma-mṛtyu-jarā-vyādhi-
 duḥkha-doṣānudarśanam*

*asaktir anabhiṣvaṅgaḥ
putra-dāra-grhādiṣu
nityam ca sama-cittatvam
iṣṭāniṣṭopapattiṣu*

*mayi cānanya-yogena
bhaktir avyabhicāriṇī
vivikta-deśa-sevitvam
aratir jana-samsadi*

*adhyātma-jñāna-nityatvam
tattva-jñānārtha-darśanam
etaj jñānam iti proktam
ajñānam yad ato'nyathā*

amānitvam—alázatosság; *adambhītvam*—büszkeség nélküliség; *ahi-
mṣa*—erőszak nélküliség; *kṣāntiḥ*—béketűrés; *ārjavam*—őszinteség; *ācā-
rya-upāsanam*—egy hiteles lelki tanítómester felkutatása; *śaucam*—tisztaság; *sthairyam*—rendületlenség; *ātma-vinigrāhaḥ*—önfegyelem; *indriya-
artheṣu*—az érzékekkel kapcsolatos; *vairāgyam*—lemondás; *anahankā-
rah*—a hamis ego nélkül; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *janma*—születés; *mṛtyu*—halál; *jarā*—öregség; *vyādhi*—betegség; *duḥkha*—boldogtalanság; *doṣa*—hiba; *anudarśanam*—meglátván; *asaktiḥ*—kötődés nélkül; *anabhiṣ-
vaṅgaḥ*—társulás nélkül; *putra*—fiú gyermek; *dāra*—feleség; *grha-ādiṣu*—
ház és a vele kapcsolatos többi dolog; *nityam*—örökkévaló; *ca*—is; *sama-
cittatvam*—az elme kiegyensúlyozottsága; *iṣṭa*—kivánatos; *aniṣṭaḥ*—nem
kivánatos; *upapattiṣu*—elérvén; *mayi*—Irántam; *ca*—is; *ananya-yogena*—
osztatlan szolgálattal; *bhaktiḥ*—odaadás; *avyabhicāriṇī*—állandó, vegyítet-
len; *vivikta*—magányos; *deśa*—hely; *sevitvam*—törekvés; *aratiḥ*—elkülö-
nülés; *jana*—átlagemberek; *samsadi*—tömegétől; *adhyātma*—a lélekre
vonatkozó; *jñāna*—tudás; *nityatvam*—örökkévalóság; *tattva-jñāna*—az i-
gazságról szóló tudás; *artha*—a tárgy; *darśanam*—filozófia; *etat*—mindez;
jñānam—tudást; *iti*—ily módon; *proktam*—kijelentett; *ajñānam*—tudatlan-
ság; *yat*—ami; *ataḥ*—ettől; *anyathā*—különböző

FORDÍTÁS

Alázatosság, büszkeség, erőszak nélküliség, béketűrés, egyszerűség, egy hiteles lelki tanítómester elfogadása, tisztaság, kitartás, önszabályozás, az érzékkielégítés tárgyairól való lemondás, mentesség a hamis egótól, a születés, öregség, betegség és halál okozta bajok meglátása,

nem kötődés a gyermekekhez, feleséghez, otthonhoz és a többihez, valamint kiegyensúlyozottság a kívánt és a nem kívánt esetekben, állandó és vegyítetlen odaadás Irántam, elhagyatott helyen való élés, elkülönülés az emberek általános tömegétől, az önmegvalósítás fontosságának felismerése és az Abszolút Igazság utáni filozófiai kutatás — ezt mind tudásnak nyilvánítom, az ezzel ellenkezőt pedig tudatlanságnak.

MAGYARÁZAT

A kevésbé értelmes emberek néha félreértik a tudás ezen tényezőit, és úgy vélik, hogy ezek a cselekvés mezeje elemeinek kölcsönhatásai. Tény azonban, hogy ez a tudás igazi folyamata. Ez tehát nem a tíz elem kölcsönhatásának az eredménye, hanem az azoktól való megszabadulás eszköze. Ha valaki elfogadja ezt, akkor lehetősége nyílik az Abszolút Igazság elérésére. A tudás felsorolt tényezői közül az a legfontosabb, amelyikről a tizenegyedik vers első két sora ír: az Úr vegyítetlen, odaadó szolgálata. Tehát, ha valaki nem jut el, illetve nem képes eljutni az Úr transzcendentális szolgálatához, akkor a többi tizenkilenc tényezőnek gyakorlatilag nincsen értéke. Ellenben, ha valaki az odaadó szolgálatba fog, és teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá válik, akkor a tudás többi alkotóelemére is automatikusan szert tesz. A lelki tanítómester elfogadása — miként a nyolcadik vers írja — nagyon lényeges, még az odaadó szolgálatot végző számára is. A transzcendentális élet a hiteles lelki tanítómester elfogadásával kezdődik. Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége világosan kijelenti, hogy ez a folyamat a tudás igazi útja, és minden más, kitalált próbálkozás csupán a tudatlansághoz vezet. A fenti versek által körvonalázott tudás tételei a következőképpen elemezhetők:

Amānitvam (alázatosság) azt jelenti, hogy az ember ne vágyjon mások tiszteletére és az abból származó elégedettségre. Az anyagi életfelfogás nagyon mohóvá tesz bennünket mások megbecsülésének elérésére. De a teljes tudással rendelkező ember szemszögéből — aki tudja, hogy nem a test az éne — teljesen jelentéktelen a tisztelet és a becstelenség, s minden más testi vonatkozás. Senki ne vágyódjék az ilyen anyagi, s ezért félrevezető dolgok után. Bizonyos emberek például arra áhítoznak, hogy vallásuk által híressé váljanak. Ezzel magyarázható az, ha valaki, hogy lelki vezetőnek adhassa ki magát, a vallás elvének ismerete nélkül tagja lesz egy olyan csoportnak, amely valójában nem is tartja be a vallási elveket. A lelki tudományban való igazi fejlődésről mindenkinek próba által kell meggyőződnie, a következtetést pedig az ezekben a versekben felsorolt lelki tulajdonságok alapján szűrheti le.

Ahimsā alatt az emberek általában a test elpusztítása vagy meggyilkolása elleni tilalmat értik, holott az igazi jelentése az, hogy ne okozunk senkinek sem bajt vagy aggodalmat. Általában az emberek — az anyagi életfelfogásuk révén — a tudatlanság csapdájának rabjai, és állandóan anyagi fájdalmaknak vannak kitéve. Ezért az ember mindaddig erőszakot követ el, míg csak azon nem fáradozik, hogy a lelki tudás síkjára emelje felebarátait. Próbáljunk megtenni minden tőlünk telhetőt az igazi tudás terjesztésére, hogy a felebarátainknak ily módon esélyük legyen a felvilágosulásra, és képesek legyenek kikerülni az anyagi fogságból. Ezt értjük tehát erőszak nélküiség alatt.

Kṣāntiḥ azt jelenti, hogy az ember tanulja meg eltűrni a sértést és a gyalázatot. A lelki tudás művelőjét sok sértés és gyalázat fogja érni. Erre számítani kell, mert ez az anyagi természet tulajdonságaihoz tartozik. Még a mindössze öt éves Prahlāda is veszélybe került, amikor az apja, látván az odaadását és fejlődését a lelki tudásban, a saját gyermekének ellenségévé vált. Prahlāda béketűrően viselkedett apja iránt, bár az sokféle módon kívánta halálát. Sok álakadály bukkanhat fel a lelki tudásban fejlődni kívánó ember útjában, de béketűrőnek kell lennie, és elszántan kell haladnia tovább.

Ārjavam: az a jelentése, hogy az embernek kétszínűség nélkül nyitnak és őszintének kell lennie, olyanak, aki még az ellensége előtt is feltárja az igazat.

Ācārya-upāsanam: ez a tulajdonság nélkülözhetetlen, mivel egy hiteles lelki tanítómester utasítása nélkül senki sem haladhat a lelki tudományban. A lelki tanítómesterhez teljes alázatossággal kell fordulnunk, felajánlván állandó szolgálatunkat, mert így szívesen részesít áldásában bennünket. A hiteles ācārya Kṛṣṇa képviselője, ezért ha valamiképpen megáldja a tanítványt, akkor az fejlődhet a lelki életben, még ha esetleg nem is követné a szabályozó elveket. Másrészt, aki fenntartás nélkül szolgálja a lelki tanítómestert, annak könnyebb lesz a szabályozó elvek betartása is.

Śaucam nagyon alapvető a lelki fejlődéshez. Kétféle tisztaság van: külső és belső. Az előbbit rendszeres fürdéssel érheti el az ember, az utóbbit pedig úgy, hogy mindig Kṛṣṇára gondol, és vibrálja a mahā-mantrát: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Ez a folyamat megtisztítja az elme tükrét az előző karmák porától.

Sthairyam azt jelenti, hogy az embernek rendületlennek kell lennie, ha fejlődést szeretne a lelki életben. Az ilyen rendületlenség hiányában nem lehet valóságos, tartós eredményhez jutni.

Az *ātma-vinigrahaḥ* jelentése: nem szabad elfogadni vagy használni semmit, ami hátráltatja a lelki fejlődést. Meg kell szoknunk, hogy elutasít-

sunk mindent, ami gátolja előrehaladásunkat a Kṛṣṇa-tudatban. Ezt kell érteni az igazi lemondás alatt. Az érzékszervek nagyon hatalmasak, és mindig érzéki örömök után sóvárognak. Ezek a vágyak fölöslegesek, ezért nem szabad kielégíteni őket. Az érzékszerveket csak minimálisan szabad kielégíteni, annak érdekében, hogy a test egészséges maradjon és alkalmas legyen a lelki fejlődést szolgáló kötelességek vérehajtására. A nyelv a legfontosabb és egyben a legnehezebben fékezhető érzékszerv. Ha valaki képes nyelve megfékezésére, annak minden esélye megvan a többi érzékszerv sikeres szabályozására is. A nyelv feladatához az izlelés és a hangadás tartozik, ezért rendszeres szabályozás által mindig le kell foglalni a Kṛṣṇának felajánlott étel maradékának izlelésével és a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálásával. Ami pedig a szem fegyelmezését illeti, nem szabad engednünk, hogy Kṛṣṇa gyönyörűség formáján kívül mást is lásson. Hasonlóan, a fület csak arra kell használni, hogy Kṛṣṇáról halljon, az orrot pedig, hogy az Óneki ajánlott virágot szagoljuk. Ilyen az önfegyelmezés folyamata az odaadó szolgálatban. Láthatjuk, hogy a *Bhagavad-gītā* az odaadó szolgálat tudományát részletesen tárgyalja. Az odaadó szolgálat az egyetlen és legfontosabb cél. A *Bhagavad-gītā* ostoba magyarázói megpróbálják az olvasók figyelmét más témákra terelni, ám az odaadó szolgálaton kívül nincs más cél ebben a műben.

Anahankārah, vagy hamis ego alatt azt kell értenünk, amikor valaki a testét hiszi énjének. A valódi ego pedig az, ha megértjük, hogy nem ez az anyagi test, hanem a szellemi-lélek az énünk. Az ego létezik és való, ezért csupán a hamis egot itélik el, s nem az igazit. A Védikus Irodalom kijelentése szerint: „Brahman, vagyis lélek vagyok.” (*aham brahmāsmi*). Ez a „vagyok”, vagy más szóval énértet tovább létezik, még az önmegvalósítás felszabadult síkján is. Ezt hívják egonak, de ha az anyagi testre vonatkoztatják, akkor hamissá válik. Amikor tehát az énértet az igazi énünkkel kapcsolatos, igazi egonak hívják. Némely filozófus azt hangoztatja, hogy váljunk meg az énértetünktől. Ez azonban nem lehetséges, mert az ego azonosságot jelent. Ellenben, amivel természetesen fel kell hagynunk, az a testtel való hamis azonosulás.

Az embernek meg kell próbálnia megérteni, hogy az igazi bajt a születés, a betegség, az öregség és a halál jelenti. A Védikus Irodalom különféle könyvei a születésről is írnak. A *Śrīmad Bhāgavatam* például nagyon szemléletesen ecseteli a még meg nem született embrió világát, szenvedését stb. Alaposan meg kell értenünk, hogy megszületni felettebb fájdalmas dolog. Ennek az elfelejtése okozza, hogy egyáltalán nem próbálunk megoldást keresni az ismétlődő születés problémájára. A halál ehhez hasonlóan szintén sok

szenvedést jelent, s a hiteles Írások erről is bővebben szólnak. Ezeket a témákat nem szabad megvitatáson kívül hagyni. A betegségről és öregségről mindenki tapasztalatot szerezhet az életben. Senki sem kíván megbetegedni vagy megöregedni, ám ezek elől nincsen kibúvó. Az embernek mindaddig nincsen indítóoka a fejlődésre a lelki életben, amíg a születés, a betegség, az öregség, és a halál okozta szenvedést figyelembe véve, nem rendelkezik pesszimista felfogással az anyagi életről. Ami azt illeti, hogy ne kötődjünk a gyermekekhez, feleséghez és otthonhoz, ez nem azt jelenti, hogy érzéketlenek legyünk velük szemben. Ezek a ragaszkodás természetes tárgyai, s csak akkor kell megválni tőlük, ha nem segítik elő a lelki fejlődést. A Kṛṣṇa-tudat a legjobb mód arra, hogy kellemessé tegyük otthonunkat. Ha valaki teljesen Kṛṣṇa-tudatú, akkor nagyon boldog otthont teremthet a Kṛṣṇa-tudat könnyen követhető folyamatával. Csupán arra kell ügyelnie, hogy vibrálják a mahā-mantrát (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare), fogyasszák a Śrī Kṛṣṇának felajánlott étel maradványait, tanulmányozzák az Írásokat (pl. a *Bhagavad-gītā* és a *Śrīmad-Bhāgavatamot*), valamint imádják a Mūrtikat. E négyfajta cselekedet boldoggá teszi a családot. Az embernek ily módon kell nevelnie hozzátartozóit. Reggelként és estétként leülhetnek, hogy együtt énekeljék: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Ha az ember képes a családi életét eszerint formálni, és e négy folyamatot követően kifejleszteni a Kṛṣṇa-tudatot, akkor nem szükséges áttérnie a lemondott (sannyāsi) életrendre. Ha azonban a családi állapota nem megfelelő, s nem kedvező a fejlődéshez a lelki életben, akkor meg kell válnia a családjától. Kṛṣṇa megvalósítása vagy szolgálata érdekében mindent fel kell áldozni, úgy ahogy Arjuna is tette. Arjuna vonakodott elpusztítani családját, de miután megértette, hogy ezek akadályozták őt Kṛṣṇa megvalósításában, elfogadta Kṛṣṇa utasítását, harcolt és végül megölte őket. Az ember minden esetben legyen független a családi élet örömeitől és bajaitól, ugyanis ebben a világban senki sem lehet soha csak boldog vagy csak boldogtalan. Az öröm és a szenvedés az anyagi lét velejárója. A *Bhagavad-gītā* ezért azt tanácsolja, hogy tanuljuk meg eltűrni őket. Az öröm és szenvedés jön-megy, ezt soha nem szabályozhatjuk, ezért különüljünk el a materialista életmódtól, s így képesek leszünk elsajátítani azt a tudományt, hogy miképpen őrizzük meg a lelki egyensúlyunkat a boldog és boldogtalan körülmények közepette is. Általában az jellemző az emberekre, hogy akkor boldogok, ha valami kívánatos éri őket, ellenkező esetben pedig boldogtalanok. Ha elérjük az igazi lelki szintet, akkor ezek a kettősségek nem fognak többé befolyásolni, nyugtalanítani

bennünket. Ennek a síknak az elérése megköveteli a töretlen odaadó szolgálatot. Ezen azt értjük, hogy Kṛṣṇát eltérés nélkül, az odaadó szolgálat kilenc folyamatának végzésével kell szolgálni, ahogy a Kilencedik Fejezet utolsó verse is írja. Ez az az út, amit követni kell. Természetesen, aki a lelki élethez már hozzászokott, az nem kíván materialista emberekkel társulni, hiszen ez ellenkezne a természetével. Az ember próbára teheti magát, hogy láthassa, mennyire is hajlandó elhagyni a kedvezőtlen társaságot, és magányos helyen élni. A bhaktának természetesen nincsen kedve a felesleges sportolásra, moziba járásra, vagy egy társadalmi ünnepély, rendezvény élvezetére, mihelyt megértette, hogy ezzel csupán a drága idejét pazarolja.

Sok kutató és filozófus tanulmányozza a nemi életet és más hasonló tárgyat, de a *Bhagavad-gītā* szerint az ilyen kutatómunka és filozófiai spekuláció értéktelen. Az ilyen munka többé-kevésbé ostobaság. A *Bhagavad-gītā* a lélek természetének filozófiai tanulmányozását ajánlja. E vers szerint az embernek az ilyen kutatás által a lélek igazi érdekét kell megértenie.

Ami az önmegvalósítást illeti, fény derül rá, hogy a *bhakti-yoga* a legcélszerűbb. Ha szóba kerül az odaadás, akkor a Felsőlélek és az egyéni lélek viszonyára kell gondolnunk. A Felsőlélek és az egyéni lélek nem lehet egy és ugyanaz, legalábbis nem a bhakti, vagyis az odaadás életfelfogása szerint. Itt az is világossá válik, hogy az egyéni lélek a Legfelsőbb Lélek szolgálja örökké (*nityam*). Az odaadó szolgálat, vagyis bhakti tehát örökkévaló. Az embernek rendíthetetlen filozófiai meggyőződést kell szereznie efelől, máskülönben csak vesztegeti az idejét a tudatlanságban. A *Śrīmad-Bhāgavatam* így ír ezzel kapcsolatban:

*vadanti tat tattva-vidas
tattvam yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmeti
bhagavān iti śabdyate*

„Az Abszolút Igazság valódi ismerői tudják, hogy Őt három fokozatban, Brahmanként, Paramātmaként és Bhagavānként valósítják meg.” (*Bhāg.* 1.2.11.) Bhagavān az Istenség Legfelsőbb Személyisége, az Abszolút Igazság teljes és végső megvalósítása, ezért a tudás tökéletessége e szint elérését, az odaadó szolgálatot jelenti.

Ez a folyamat az alázatosság gyakorlásával kezdődik, és az Abszolút Igazságnak, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megvalósításáig tart. Hasonlatos egy lépcsőhöz, amely a földszintről a legfelső emeletre vezet.

Ezt sok ember járja, némelyikük még az elején, mások pedig már a második vagy a harmadik stb. emeleten tartanak. Kṛṣṇa megértése a legfelső emelet, s amíg ezt el nem érik, addig mindannyian a tudás kezdeti szintjén vannak. Ha valaki fejlődni szeretne a lelki ismeretekben, de ugyanakkor verseng Istennel, az csalódní fog, mert e vers is világosan utal rá, hogy veszélyes a tudás alázatosság nélkül. A magát Istennek képzelő ember a legfelfuvalkodottabb. Habár az anyagi természet szigorú törvényei szüntelenül megleckéztetik az élőlényt, tudatlansága következtében továbbra is Istennek véli magát. Az ember legyen alázatos, és értse meg, hogy a Legfelsőbb Úr alárendeltje. Az Isten iránti lázadás az oka annak, hogy az élőlény az anyagi természet hatása alá kerül. Meg kell győződnünk erről az igazságról!

13. VERS

ज्ञेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वाऽमृतमश्नुते ।
अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्नासदुच्यते ॥१३॥

*jñeyam yat tat pravakṣyāmi
yaj jñātvā'mṛtam aśnute
anādimat param brahma
na sat tan nāsad ucyate*

jñeyam—tudás tárgyát; *yat*—azt; *tat*—amit; *pravakṣyāmi*—meg fogom magyarázni; *yaj*—amit; *jñātvā*—ismervén; *amṛtam*—nektárt; *aśnute*—élvezni; *anādi*—kezdet nélküli; *mat-param*—alsóbbrendű Hozzám viszonyítva; *brahma*—lélek; *na*—sem; *sat*—ok; *tat*—azt; *na*—sem; *asat*—okozat; *ucyate*—hívják

FORDÍTÁS

Most megmagyarázom a jñeyamot, melynek ismeretével megízlelheted a hallhatatlanságot, a kezdet nélkülit, a Nekem alárendeltet. Neve Brahman, vagyis lélek, s ez túl van az anyagi világ ok és okozat törvényén.

MAGYARÁZAT

Az előzőekben Śrī Kṛṣṇa megmagyarázta a cselekvés mezejét és ismerőjét, valamint azt a folyamatot, ami által tudást szerezhetünk mindkettőről. Most a tudás tárgyaról, azaz a lélekről, ill. a Felsőlélekről fog szólni. Ezeket megismervén élvezheti az ember az élet nektárját.

Mint ahogy a Második Fejezet már kifejtette, ez a vers is megerősíti, hogy az élőlény örökévaló. A jīva kezdet nélküli, ezért senki sem képes kideríteni, mikor nyilvánult meg a Legfelsőbb Úrból. Erre a Védikus Irodalomban találhatunk utalást: „A test ismerőjére jellemző, hogy tudással teli, valamint sohasem született meg, és sohasem fog meghalni.” (*na jāyate mrjāyate vā vipāścīt; Kaṭha Upaniṣad 2.18.*) A Védikus Irodalom szerint a Legfelsőbb Úr, mint Felsőlélek a test fő ismerője, és az anyagi természet három kötőerejének mestere (*pradhāna-kṣetrajña-patir guṇeśaḥ; Śvetāśvatara Upaniṣad 6.16.*). A *smṛtibhen* pedig ez áll: „Az élőlények örökké a Legfelsőbb Úr szolgálatában állnak.” (*dāsa-bhūto harer eva nānyasvaiva kadācana*). Tanításában ezt az Úr Caitanya is megerősítette. Láthatjuk tehát, hogy az ebben a versben említett Brahman szó az egyéni lélekre vonatkozik, és ilyen esetben nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ő *vijñānam-brahma*, nem pedig *ananta-brahma*. Ez utóbbi ugyanis az Istenség Legfelsőbb Személyiségét jelöli.

14. VERS

सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोऽक्षिशिरोमुखम् ।
सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥१४॥

sarvataḥ pāṇi-pādam tat
sarvato 'kṣi-śiro-mukham
sarvataḥ śrutimat loke
sarvam āvr̥tya tiṣṭhati

sarvataḥ—mindenhol; *pāṇi*—kéz; *pādam*—láb; *tat*—azt; *sarvataḥ*—mindenhol; *akṣi*—szem; *śiraḥ*—fej; *mukham*—arc; *sarvataḥ*—mindenhol; *śrutimat*—hall; *loke*—ebben a világban; *sarvam*—mindent; *āvr̥tya*—befedve; *tiṣṭhati*—létezik

FORDÍTÁS

Mindenhová elnyúlnak karjai és lábai, arcai és szemei mindenhol jelen vannak, s mindent hall — így létezik a Felsőlélek.

MAGYARÁZAT

A Felsőlélek a végtelen sugarakat árasztó Naphoz hasonlítható. Mindentátható formájában mindenhol létezik, az egyéni élőlények pedig mind

Öbenne élnek kezdve a nagy tanítótól, Brahmától egészen a hangyáig. Megszámlalhatatlanul sok élőlény létezik, s mind a Felsőlélekben, mindennek a fenntartójában él. Ezért a Felsőlélek mindent-átható. Az egyéni lélek azonban nem mondhatja azt magáról, hogy mindenhol van keze, lába és szeme. Számára ez lehetetlen. Ha mégis azt hiszi, gondolván, hogy bár tudatlanságában nem tudatos erről, de az igazi tudást megszerezve meggyőződik majd róla, akkor ezzel ellentmond önmagának. Ez azt jelenti, hogy az élőlény nem lehet azonos a Legfelsővel, hiszen az anyagi természet alárendeltjévé vált. Nagyon fontos megértenünk a jīvák és a Legfelsőbb közötti különbséget. Az Úr képes a karját bármilyen hosszúra kinyújtani, az élőlény viszont nem. A Kilencedik Fejezet huszonhatodik versében azt mondja Śrī Kṛṣṇa, hogy elfogadja a szeretettel ajánlott virágot, gyümölcsöt vagy kevéske vizet. „Ő olyan távol van, hogyan képes bármit is elfogadni?” — kérdezhetné valaki. Ilyen az Úr mindenhatósága: bár messze a Földtől, Saját hajlékán tartózkodik, mégis kinyújthatja kezét, hogy átvegye az ember áldozatát. Ilyen az Úr hatalma. A *Brahma-samhitā* is írja: „Habár Kṛṣṇa örökkön örökké Isteni kedvtelésének él transzcendentális lakhelyén, ugyanakkor mindent-átható is.” (*goloka eva nivasati; Bs. 5.37.*). A jīva viszont nem állíthatja ezt magáról. Ezért a *Bhagavad-gītā* e verse az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről beszél, nem pedig a jīváról.

15. VERS

सर्वेन्द्रियगुणाभासं सर्वेन्द्रियविवर्जितम् ।
असक्तं सर्वभृच्चैव निर्गुणं गुणभोक्तृ च ॥१५॥

sarvendriya-guṇābhāsam
sarvendriya-vivarjitam
asaktam sarva-bhṛt caiva
nirguṇam guṇa-bhoktṛ ca

sarve—mindennek; *indriya*—érezkszerv; *guṇa*—tulajdonság; *ābhāsam*—eredeti forrása; *sarva*—minden; *indriya*—érezkszerv; *vivarjitam*—nélküli; *asaktam*—kötődés nélküli; *sarva-bhṛt*—mindenki fenntartója; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *nirguṇam*—anyagi tudajdonságok nélkül; *guṇa-bhoktṛ*—a guṇák mestere; *ca*—is

FORDÍTÁS

A Felsőlélek az eredeti forrása minden érzéknek, ám Ő mégis érzékek nélküli. Bár Ő minden lény fenntartója, mégis kötetlen. A természet fölött áll, ugyanakkor az anyagi természet összes kötőerejének mestere.

MAGYARÁZAT

Bár a Legfelsőbb Úr a forrása az élőlények érzékszervének, mégis sincsenek anyagi érzékei. Valójában az egyéni lélek érzékszervei is lelkiek, de a feltételekhez kötött létben beborítják őket az anyagi elemek, ezért az érzékek cselekedetei az anyagon keresztül nyilvánulnak meg. A Legfelsőbb Úr érzékei azonban transzcendentálisak, vagyis nem takarják be az anyagi elemek, s ezért *nirgunának* (anyagi tulajdonságok nélkülinek) hívják őket. Meg kell értenünk, hogy az Ő érzékszervei nem olyanok, mint a miénk. Habár Ő minden érzéki cselekedetünk forrása, az érzékszervei transzcendentálisak, és mentesek az anyagi fertőtől. Ezt nagyon szépen megmagyarázza a *Śvetāsvatara Upaniṣad* egyik verse: „Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének nincs anyagi keze, de van lelki, amivel elfogadja a Számára felajánlott áldozatot.” (*sarvataḥ pāṇi-pādam; Śvet. Up. 3.16.*) Ez a különbség a feltételekhez kötött lélek és a Felsőlélek között. Fizikai szeme nincs, de mégis van szeme, máskülönben hogyan láthatna? Az élőlények szívében él, és lát mindent, nemcsak a jelen, de a múltban elkövetett tetteinket, s ezenkívül azt is, ami a jövőben vár ránk. A *Bhagavad-gītā* is megerősíti, hogy Ő mindenről tud, ám Őt senki sem ismeri. Úgy mondják, hogy a Legfelsőbb Úrnak nincsen lába, mint nekünk, de mégis képes járni az űrben, mert transzcendentális lába van. Más szóval Isten nem személytelen — van szeme, lába, keze stb. Mi a Legfelsőbb Úr szerves részei vagyunk, ezért nekünk is vannak érzékszerveink. Az Ő kezét, lábát, szemét és érzékeit viszont nem fertőzi be az anyagi természet.

A *Bhagavad-gītā* is megerősíti, hogy Kṛṣṇa a belső energiája által, eredeti formájában jelenik meg az anyagi univerzumban. Mivel Ő az anyag ura, ezért nem fertőzheti meg az anyag. A Védikus Irodalom kijelenti, hogy Kṛṣṇa teste teljes egészében lelki, ezért azt *sac-cid-ānanda-vigrahának*, vagyis örökkévaló, teljes tudással és gyönyörrel teli formának hívják. Ő az összes fennséges tulajdonsággal azok teljességében rendelkezik. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének néhány ismertetőjele: minden gazdagság birtokosa, az összes energia forrása, a legokosabb, teljes tudással rendelkezik, az élőlények fenntartója és tanúja az összes cselekedetnek. A Védikus Irodalomból kitűnik, hogy a Legfelsőbb Úr mindig transzcendentális. Bár nem

látjuk, mégis van keze, lába, arca és formája, amit csak akkor fogunk megpillantani, ha majd elértük a transzcendentális sikot. Jelenleg az érzékszerveink az anyagtól szennyezettek, így nem láthatjuk meg Isten formáját. Ezért van az is, hogy az imperszonalisták képtelenek megérteni az Istenség Személyiségét.

16. VERS

बहिरन्तश्च भूतानामचरं चरमेव च ।
सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत् ॥१६॥

*bahir antaś ca bhūtānām
acaram caram eva ca
sūkṣmatvāt tad avijñeyam
dūrastham cāntike ca tat*

bahih—kívül; *antaḥ*—belül; *ca*—is; *bhūtānām*—minden élőlényben; *acaram*—mozdulatlan; *caram*—mozgó; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *sūkṣmatvāt*—mert parányi; *tat*—az; *avijñeyam*—ismeretlen; *dūrastham*—nagyon távol; *ca*—is; *antike*—közel; *ca*—és; *tat*—az

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Igazság kívül is, belül is, a mozgóban és a mozdulatlanban is létezik. Ő túl van a látás és a tudás anyagi érzékszervének hatalmán. Bár nagyon-nagyon távol van, mégis megtalálható mindenki közelében is.

MAGYARÁZAT

A Védikus Irodalmat olvasva megérthetjük: „A Legfelsőbb Személy, Nārāyaṇa minden élőlényben jelen van, kívül is és belül is, és egyidejűleg az anyagi és a lelki világban is. Habár nagyon-nagyon messze van, ugyanakkor egészen közel is van hozzánk.” (*āsīno dūram vrajati śayāno yāti sarvataḥ; Kaṭha Upaniṣad* 2.21.) Az anyagi érzékszerveinkkel képtelenek vagyunk megérteni, hogy miképpen élvezi Ő transzcendentális kedvteléseit fenséges tulajdonságai által. Ezért mondják a *Vedák*, hogy anyagi elmével és anyagi érzékszervekkel nem lehet megismerni Istent. De aki a Kṛṣṇa-tudatban, az odaadó szolgálat által megtisztította elméjét és érzékeit, az állandóan láthatja Őt. A *Brahma-sarṅhitā* is írja, hogy az Istenszeretetet

kifejlesztett bhakta mindig, megszakítás nélkül láthatja Kṛṣṇát (*Bs.* 5.38.). A *Bhagavad-gītā* Tizennegyedik Fejezetének ötvennegyedik verse megerősíti, hogy Őt csakis odaadó szolgálat által lehet megérteni és meglátni.

17. VERS

अविभक्तं च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितम् ।
भूतभर्तृ च तज्ज्ञेयं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च ॥१७॥

avibhaktam ca bhūteṣu
vibhaktam iva ca sthitam
bhūta-bharṭṛ ca taj jñeyam
grasiṣṇu prabhaviṣṇu ca

avibhaktam—felosztatlan; *ca*—is; *bhūteṣu*—minden élőlényben; *vibhaktam*—felosztott; *iva*—mintha; *ca*—is; *sthitam*—helyezkedik; *bhūta-bharṭṛ*—az élőlények fenntartója; *ca*—is; *taj*—azt; *jñeyam*—meg kell érteni; *grasiṣṇu*—elnyel; *prabhaviṣṇu*—létrehoz; *ca*—is

FORDÍTÁS

Bár a Felsőlélek felosztottnak tűnik, valójában ez soha sincs így: Ő egy. Habár valamennyi élőlény fenntartója, tudni kell Róla, hogy mégis Ő az, aki elpusztít és megteremt mindent.

MAGYARÁZAT

Felsőlélekként Isten mindenki szívében jelen van. Azt jelentené ez, hogy Ő felosztott? Nem, mert Ő valóban egy. Ezzel kapcsolatban a Nap példáját lehet alkalmazni: a Nap egy ugyan, de mégis többnek tűnik, mert ugyanabban az időpontban a Föld különböző pontjain más-más helyen látják. Ezt a példát azért adják a *Vedák*, hogy ilusztrálják: habár az Úr felosztottnak tűnik, mégis osztatlan. Tehát az Úr a mindenhatósága által jelen van mindenhol, mint ahogy a Nap is egyszerre sok helyen, sok ember számára látható. Habár Ő minden élőlény fenntartója, az anyagi világ végével elpusztít mégis mindent. Ezt a Második Fejezetben erősíti meg, amikor azt mondja, azért jött el, hogy megölje a Kuruksetra mezején összegyűlt harcosokat. Azt is megemlíti, hogy az idő formájában is rombol. Ő tehát a pusztító, mindenki végzete. Majd amikor ismét eljön a teremtés ideje, Ő újra létrehoz mindenkit eredeti állapotából. A védikus himnuszok

(*Tait. Up.* 3.1.) megerősítik, hogy Ő minden élőlény forrása és egyben nyugóhelye is. A teremtés után minden az Ő mindenhatóságán nyugszik, a megsemmisülés után pedig ismét Őbele tér vissza minden:

*yato vā imāni bhūtāni jāyante yena jātāni jīvanti
yat prayanty abhisamviśanti tat brahma tad vijijñāsasva*

18. VERS

ज्योतिषामपि तज्ज्योतिस्तमसः परमुच्यते ।
ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम् ॥१८॥

*jyotiṣām api taj jyotis
tamaśaḥ param ucyate
jñānam jñeyam jñāna-gamyam
hṛdi sarvasya viṣṭhitam*

jyotiṣām—minden fénylő tárgynak; *api*—is; *tat*—az; *jyotiḥ*—a fény forrása; *tamaśaḥ*—a sötétségen; *param*—túl; *ucyate*—mondják; *jñānam*—tudás; *jñeyam*—a tudás tárgya; *jñāna-gamyam*—a tudás célja; *hṛdi*—a szívben; *sarvasya*—mindenkiében; *viṣṭhitam*—lakozik

FORDÍTÁS

Ő a fényforrása minden fénylő tárgynak, túl van az anyag sötétségén és megnyilvánulatlan. Ő a tudás tárgya és célja. Mindenki szívében jelen van.

MAGYARÁZAT

Az Istenség Legfelsőbb Személyisége, a Felsőlélek a forrása minden fénylő tárgy fényének, mint például a Napénak, a Holdénak és a csillagokénak stb. A Védikus Irodalom leírása szerint a lelki világban a Legfelsőbb Úr ragyogása (a brahmajyoti) világít, és így nincs szükség Napra vagy Holdra. Az anyagi világban a *maḥat-tattva* beborítja a brahmajyotit, ezért szükséges a Nap, a Hold, az elektromos áram stb. által nyújtott fény. A *Vedák* egyértelműen leírják, hogy a lelki világban az Úr brahmajyotija ragyog be mindent. Ebből nyilvánvaló, hogy Ő nem az anyagi világban, hanem messze-messze, a lelki világban lakozik. A *Vedák* megerősítik mindezt:

*vedāham etaṁ puruṣaṁ mahāntam
āditya-varṇaṁ tamaśaḥ praśtā*

„Ő örökkön ragyogó, mint a Nap, és messze túl van a sötét anyagi világon.” (Śvet. Up. 3.7.)

Az Úr tudása transzcendentális. A *Vedák* szerint Brahman sűrített transzcendentális tudás. A mindenki szívében jelenlevő Legfelsőbb Úr tudásban tévesíti azt, aki igazán el szeretne jutni a lelki világba. Egy védikus mantra így ír erről:

*taṁ ha devam ātma-buddhi-prakāśaṁ
mumukṣur vai śaraṇam aham prapadya*

„Ha az ember akarja a felszabadulást, akkor meg kell hódolnia az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt.” (Śvet. Up. 6.18.) A tudás végső céljáról pedig így szólnak: „Egyedül a Rólad szóló ismerettel rázható le a születés és halál bilincse.” (*taṁ eva viditvāti mṛtyum eti; Śvet. Up. 3.8.*)

Az Úr Legfelsőbb Irányítóként mindenki szívében jelen van. Ezért mondható Róla az, hogy mindenhol ott a keze és a lába. Viszont az élőlény esetében ez nem igaz. Ezért be kell látni, hogy a cselekvés mezejének két ismerője van: az egyéni lélek és a Felsőlélek. Az előző keze és lába helyhez kötött, míg Kṛṣṇāé mindenhol jelen van. Ezt a *Śvetāśvatara Upaniṣad* így írja: „Az Istenség Legfelsőbb Személyisége, a Felsőlélek a *prabhu*, vagyis minden élőlény mestere, ezért Ő a végső menedéke mindenkinek.” (*sarvasya prabhum īśānaṁ sarvasya śaraṇaṁ bṛhat; 3.17.*) Nem lehet tehát megcáfolni azt a tényt, hogy a Felsőlélek és a jīva mindig különbözik egymástól.

19. VERS

इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः ।
मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायोपपद्यते ॥१९॥

*iti kṣetraṁ tathā jñānaṁ
jñeyaṁ caktuṁ samāsataḥ
mad-bhakta etad vijñāya
mad-bhāvāyopapadyate*

iti—ily módon; *kṣetram*—a cselekvés mezeje; *tathā*—is; *jñānam*—tudást; *jñeyam*—a tudás tárgyát; *ca*—is; *uktam*—leírtam; *samāsataḥ*—összefoglalóan; *mat-bhaktāḥ*—az Én hívem; *etat*—mindezt; *vijñāya*—(azután, hogy) megértette; *mat-bhāvāya*—az Én természetemet; *upapadyate*—eléri

FORDÍTÁS

Összefoglalóan leírtam a tettek mezejét, a tudást, valamint a tudás tárgyát. Teljességében csak a bhaktáim érthetik meg ezeket, s így elérhetik az Én természetemet.

MAGYARÁZAT

Isten röviden leírta a testet, a tudást és a tudás tárgyát. A tudót, a tudás tárgyát és a tudás folyamatát együttesen *vijñānam*-nak nevezik, vagyis a tudás tudományának. A tökéletes tudáshoz az Úr tiszta bhaktája közvetlenül jut, míg mások képtelenek ilyen megértésre szert tenni. A māyāvādik szerint végső fokon ez a három tényező eggyé válik, ám a bhakták nem fogadják ezt el. A tudás és a tudás kifejlesztése azt jelenti, hogy az ember megvalósítja az igazi énjét a Kṛṣṇa-tudatban. Mindenki az anyagi tudat irányítása alatt áll, ám mihelyt Kṛṣṇa tetteire irányítjuk tudatunkat, és megértjük, hogy Ő minden, akkor azonnal igazi tudáshoz jutunk. Más szóval, a tudás nem más, mint az odaadó szolgálat tökéletes megértésének előzetes szintje.

20. VERS

प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि ।

विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसंभवान् ॥२०॥

prakṛtiṁ puruṣam caiva
viddhyanādī ubhāv api
vikārāṁś ca guṇāṁś caiva
viddhi prakṛti-sambhāvān

prakṛtiṁ—az anyagi természet; *puruṣam*—az élőlények; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *viddhi*—tudnod kell; *anādī*—kezdet nélkül; *ubhau*—mindkettő; *api*—szintén; *vikārān*—átalakulás; *ca*—is; *guṇān*—a természet három kötőerejét; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *viddhi*—tudd meg; *prakṛti*—az anyagi természet; *sambhāvān*—terméke

FORDÍTÁS

Tudni kell, hogy az anyagi természet és az élőlények kezdet nélküliek. Változásaik, valamint a három kötőerő az anyagi természet termékei.

MAGYARÁZAT

E tudás által meg lehet ismerni a testet és annak ismerőit (az egyéni lelket és a Felsőlelket). A test a cselekvés mezeje, és az anyagi elemekből tevődik össze. Tetteit a *puruša*, vagyis a megtestesült lélek élvezi. Ő a cselekvés mezejének egyik ismerője, a másik pedig a Felsőlélek. Természetesen azt is meg kell értenünk, hogy a Felsőlélek és a *jīva* egyaránt az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megnyilvánulása. A Felsőlélek az Ő személyének kiterjedése, az élőlény pedig az energiájának számít.

Az anyagi természet és az élőlény is örökkévaló, vagyis léteztek az univerzum teremtése előtt is. Ezek a Legfelsőbb Úr energiájának megnyilvánulásai, de az élőlények a felsőbbrendű energiához tartoznak. A megnyilvánulatlan anyagi természet előbb Mahā-Viṣṇunak, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének a testében van, majd a *mahat-tattva* tevékenysége által a kellő időben megnyilvánul. Hasonló módon vannak ott az élőlények is, s feltételekhez kötött állapotuk következtében viszolyognak a Legfelsőbb Úr szolgálatától, ezért nem jutnak a lelki világba. Később ismét esélyt kapnak, hogy az anyagi univerzumban cselekedve felkészülhessenek a lelki világra való eljutáshoz. Ez az anyagi teremtés misztériuma.

Eredetileg az élőlény a Legfelsőbb Úr lelki szerves része, de lázongó természete révén az anyagi természet alárendeltjévé vált. Az valóban nem számít, hogy a Legfelsőbb Úr felsőbbrendű energiája miképpen került kapcsolatba az anyagi természettel. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége tudja, hogy valójában mi módon és miért is lett ez így. A *Vedákban* azt mondja az Úr, hogy aki vonzódik az anyagi természethez, az keményen küzd a létért. Az előző néhány vers alapján azonban tudnunk kell jól, hogy az anyag átalakulásai, a három kötőerő és ezek befolyásai is az anyagi természet termékei. Az élőlényvel kapcsolatos minden változás és variáció a testnek tulajdonítható. Az élőlények lelki természetük következtében mind azonosak.

21. VERS

कार्यकारणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते ।
पुरुषः सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते ॥२१॥

*kārya-kāraṇa-kartṛtve
hetuḥ prakṛtir ucyate
puruṣaḥ sukha-duḥkhānām
bhokṛtve hetur ucyate*

kārya—okozat; *kāraṇa*—ok; *kartṛtve*—a teremtéssel kapcsolatos; *hetuḥ*—eredet; *prakṛtiḥ*—anyagi természet; *ucyate*—mondják; *puruṣaḥ*—az élőlények; *sukha*—boldogság; *duḥkhānām*—a boldogtalanságé; *bhokṛtve*—élvezetben; *hetuḥ*—eredet; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

Úgy mondják, a természet az oka minden anyagi tettnek és visszahatásnak, míg az élőlény a szenvedések és élvezetek okozója világban.

MAGYARÁZAT

Az élőlények különféle testeinek és érzékeinek megnyilvánulását az anyagi természet okozza. Összesen 8 400 000 létfajta van, és ez mind az anyagi természet terméke. Az élőlények a sajátos érzéki vágyaik alapján más és más testhez jutnak, így a vágyak szülik a testeket. A sajátos alakot öltött élőlény meghatározott örömhöz és bánathoz jut. Tehát az anyagi boldogság és boldogtalanság közvetve nem az élőlénynek, hanem testének tulajdonítható. Kétségtelen, hogy az élőlény eredeti állapotában teljesen boldog. Ezért a végnélküli boldogság a lélek igazi természetéhez tartozik. Az anyagi léte annak tudható be, hogy ura akar lenni a világnak. A lelki világban nem fordulhat elő ilyesmi, mivel az mentes minden anyagi szennyeződéstől, ellenben az anyagi világban — ahol mindenki keményen küzd, hogy áldozatokat szerezzen, akik majd különféle gyönyört adnak a testnek — ez nagyon is lehetséges. Hogy még világosabbá váljon: a test az érzékek vágyainak terméke. Az érzékszervek eszköz gyanánt szolgálnak, melyek által az ember kielégítheti vágyait. A testet és az érzékszerveket az anyagi természet szolgáltatja, és mint a következő vers azt felfedi, az élőlény előző kívánsága és tettei szerint jut kedvező vagy kedvezőtlen körülmények közé. Az anyagi természet az embert vágyai és tettei szerint különböző hajlékokba helyezi. Tehát maga az élőlény az oka a testének és a velejáró örömnak és szenvedésnek is. Az élőlény egy sajátos testbe jutva a természet befolyása alá kerül, mivel az anyagból álló test a természet törvényei szerint működik. Ebben a helyzetben az élőlénynek nincs módjában változtatni ezeken a törvényeken. Tételizzük fel, hogy a lélek egy kutya testét ölti fel. Amint megszületik, azonnal kutya módjára cselekszik, s máshogy nem is

képes. Ha pedig valaki sertésként születik újra, akaratlanul úgy is fog viselkedni, és ürüléket fog fogyasztani. Hasonló módon: a félistenként megszülető is az új teste szerint kezd cselekedni — ez a természet törvénye. A *Vedák* azonban megmagyarázzák, hogy a Felsőlélek minden körülmény között követi az egyéni lelket (*dvā suparnā sayujā sakhāyā; Śvet. Up. 4.6.*). A Legfelsőbb Úr annyira kedves az élőlényhez, hogy állandóan mellette van, mint Felsőlélek.

22. VERS

पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुङ्क्ते प्रकृतिजान्गुणान् ।
कारणं गुणसङ्गोऽस्य सदसद्योनिजन्मसु ॥२२॥

*puruṣaḥ prakṛti-stho hi
bhunkte prakṛti-jān guṇān
kāraṇam guṇa-saṅgo'sya
sad-asad-yoni-janmasu*

puruṣaḥ—az élőlény; *prakṛti-sthaḥ*—az anyagi energiába helyezkedve; *hi*—bizonyára; *bhunkte*—élvez; *prakṛti-jān*—az anyagi természet termékeit; *guṇān*—a természet kötőerőit; *kāraṇam*—okot; *guṇa-saṅgaḥ*—a guṇákkal való társulás; *asya*—az övé (az élőlényé); *sat-asat*—jó és rossz; *yoni*—fajok; *janmasu*—születésben

FORDÍTÁS

Ily módon élvezi az anyagi világgal kapcsolatba került élőlény a természet három kötőerejének termékeit. A guṇákkal való társulás következtében különféle fajokban születik meg, s hol jó, hol rossz éri őt.

MAGYARÁZAT

Ez a vers nagy fontosságot játszik annak a megértésében, hogyan vándorol az élőlény egyik testből a másikba. A Második Fejezet magyarázata szerint az élőlény úgy váltja a testét, mint az ember a ruháját. Ez a „ruhacsere” az anyagi léthez való ragaszkodásnak köszönhető. Amíg csak vonzódunk ehhez a hamis anyagi megnyilvánuláshoz, addig kényszerítve vagyunk arra, hogy az egyik testből a másikba vándoroljunk. Azért kényszerülünk ilyen nem kívánatos körülmények közé, mert az anyagi természet ura akarunk lenni. Anyagi vágyai hatásaként az élőlény néha félistenként, néha emberként, esetleg vadállatként, vagy madárként, ku-

kacként, halként, szent emberként, bogárként stb. születik meg. Az élőlény mindegyik esetben a helyzet urának hiszi magát, holott az anyagi természet alárendeltje. Ez a vers azt magyarázza meg, hogy az élőlény a természet guṇáival társulván jut a különféle testekhez. Az embernek ezért felül kell emelkednie a természet három kötőerején, és el kell érnie azt a transzcendentális szintet, amit Kṛṣṇa-tudatnak hívnak. Amíg ez meg nem történik, addig az ősrégi vágyai és az anyagi tudata kényszeríteni fogja, hogy egyik testből a másikba vándoroljon. Hogy ettől megszabadulhasson, változtatnia kell a vágyain. Erre pedig csak akkor lesz képes, ha a hiteles forrásokra hallgat. A legjobb példát Arjuna esete szolgáltatja, aki Kṛṣṇától hallotta az Isteni tudományt. Ha az élőlény alárendeli magát a hallás folyamatának, akkor megszabadulhat régóta dédelgetett vágyától, hogy uralkodhasson az anyagi természetben, és a vágy csökkenésével fordított arányban egyre inkább képes lesz élvezni a lelki boldogságot. A *Vedák* egyik mantrája szerint, olyan fokban vagyunk képesek élvezni az örökkévaló és örömteli lelki életet, amilyen mértékben felvilágosulunk az Istenség Legfelsőbb Személyisége társaságában.

23. VERS

उपद्रष्टानुमन्ता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः ।
परमात्मेति चाप्युक्तो देहेऽस्मिन्पुरुषः परः ॥२३॥

*upadraṣṭānumantā ca
bhartā bhoktā maheśvaraḥ
paramātmēti cāpy uktaḥ
dehe'smin puruṣaḥ paraḥ*

upadraṣṭā—felülvigyzó; *anumantā*—engedélyező; *ca*—is; *bhartā*—mester; *bhoktā*—legfelsőbb élvező; *maheśvaraḥ*—a Legfelsőbb Úr, *paramātmā*—a Felsőlélek; *iti*—így; *ca*—is; *api uktaḥ*—mondják; *dehe*—ebben a testben; *asmin*—ez; *puruṣaḥ*—élvező; *paraḥ*—transzcendentális

FORDÍTÁS

Az anyagi testben van egy másik, egy transzcendentális élvező is — az Úr, a Legfelsőbb Birtokos, aki felülvigyzóként és engedélyezőként létezik, s akit Felsőlélekként ismernek.

MAGYARÁZAT

E vers kijelenti, hogy a Felsőlélek, aki mindig az egyéni lélekkel van, nem közönséges lény, hanem a Legfelsőbb Úr képviselője. A māyāvādī filozófu-

sok felfogása szerint csupán egy ismerője van a testnek, ezért nem tesznek különbséget a Felsőlélek és a jīva között. E téves nézet eloszlátása végett mondja itt az Úr, hogy Őt képviseli minden testben a Paramātmā, aki különbözik az egyéni lélektől. Ezért hívják Őt *paraḥ*-nak (transzcendentálisnak). A jīva egy sajátos test cselekedeteinek élvezője, de a Felsőlélek nem osztozik a testi tettek élvezetében. Nem mint véges élvező, hanem mint tanú, felülvizsgáló, engedélyező és legfelsőbb élvező van jelen a testben. Őt sohasem fertőzi be az anyag, ezért is hívják Paramātmának (ellentétben a jīvával, aki ātmā). Ebből a versből világosan kitűnik, hogy az ātmā és a Paramātmā különbözik egymástól. A Paramātmának pl. mindenhová elér a karja és a lába, de a jīvának nem. Ő a Legfelsőbb Úr, aki mindig együtt van az egyéni lélekkel, hogy szentesítse annak anyagi élvezetre törő vágyait. A Felsőlélek beleegyezése nélkül az élőlény semmire sem képes. Az élőlény *bhakta*, vagyis az eltartott, a Paramātmā pedig *bhukta*, azaz fenntartó. Megszámlálhatatlan sokaságú élőlény létezik, s az Úr barátként jelen van mindegyikben.

Tény és való, hogy a jīva örökké a Legfelsőbb Úr szerves része, és nagyon bensőséges baráti viszonyban áll Vele. Ugyanakkor hajlamos az Úr vezetős szerepének elutasítására, hogy azután a természetben való uralkodás reményében önállóan cselekedjék — ezért hívják a Legfelsőbb Úr szélső energiájának. Más szóval az élőlény a kívánsága szerint lehet lelki vagy pedig az anyagi energia felügyelete alatt. Amíg az anyagi energia felügyelete alatt tartózkodik, a Paramātmā barátjaként mindig vele marad, hogy vissza segítse a lelki energiába. Az Úr mindig ezt szeretné, ám az élőlény a parányi függetlenségével visszaélve sorozatosan elutasítja a lelki fényvel való társulás lehetőségét. Ez a visszaélés az oka az anyagi természetben való küzdelmének. Ezért az Úr kívülről, és belülről is mindig tanácsokkal látja el a jívát. Belülről Paramātmaként próbálja meggyőzni arról, hogy az anyagi sikon végzett tettek nem vezethetnek az igazi boldogsághoz, kívülről pedig pl. a *Bhagavad-gītā* révén utasít. „Add fel az anyagi tetteket és fordulj Felém, így majd boldog leszel!” — mondja az Úr. Az okos ember tehát megbizik az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, a Paramātmának szavaiban, s rendíthetetlenül halad az örökkévaló, tudással és gyönyörrel teli élet felé.

24. VERS

य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि न स भूयोऽभिजायते ॥२४॥

*ya evaṃ vetti puruṣaṃ
prakṛtiṃ ca guṇaiḥ saha
sarvathā vartamāno'pi
na sa bhūyo'bhijāyate*

yaḥ—bárki; *evaṃ*—ily módon; *vetti*—megérti; *puruṣaṃ*—az élőlényt; *prakṛtiṃ*—az anyagi természetet; *ca*—és; *guṇaiḥ*—az anyagi természet kötéőit; *saha*—együtt; *sarvathā*—mindenféleképpen; *vartamānaḥ*—létezve; *api*—habár; *na*—soha; *saḥ*—ő; *bhūyaḥ*—ismét; *abhijāyate*—megszületik

FORDÍTÁS

Aki megérti az anyagi természetről, az élőlényről és a természet kötőerőinek egymásra hatásáról szóló filozófiát, az biztosan felszabaduláshoz jut. Az ilyen személy nem fog újra megszületni ebben a világban, függetlenül a jelenlegi helyzetétől.

MAGYARÁZAT

Az anyagi természet, a Felsőlélek, az egyéni lélek és a közöttük levő kapcsolatok világos megértése lehetővé teszi az ember számára, hogy felszabaduljon és visszatérhessen a lelki atmoszférába, valamint biztosítékot ad, hogy soha többé nem lesz arra kényszerítve, hogy az anyagi természetben kelljen élnie. Ez ennek a tudásnak az eredménye, a célja pedig az, hogy félreérthetetlenül megértsük: az élőlény valamiképpen az anyagi létbe került. Az autentikus személyek, a szent életű emberek és a lelki tanítómester felügyelete alatt, a személyes törekvése segítségével kell az embernek megértenie helyzetét, majd az Istenség Személyisége által oktatott *Bhagavad-gītā*t megértve át kell térnie a lelki-, vagyis a Kṛṣṇa-tudathoz. Ezek után bizonyossá válik, hogy sohasem kell visszatérnie az anyagi létbe, hanem eljut a lelki világba, ahol örök, tudással és boldogsággal telített élet vár rá.

25. VERS

ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना ।
अन्ये साङ्ख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥२५॥

*dhyānenātmani paśyanti
kecid ātmānam ātmanā
anye sāṅkhyena yogena
karma-yogena cāpāre*

dhyānena—meditáció által; *ātmani*—az önvalót; *paśyanti*—látják; *kecit*—egyedül; *ātmānam*—a Felsőlelket; *ātmanā*—az elmével; *anye*—mások; *sāriḥyena*—filozófiai viták által; *yogena*—a yoga-rendszer segítségével; *karma-yogena*—a gyümölcsökre való vágyakozás nélküli munkával; *ca*—is; *apare*—mások

FORDÍTÁS

A Felsőlelket néhányan meditáció által, egyesek a tudás művelése révén, mások pedig a gyümölcsöző vágyaktól mentes munka segítségével látják meg.

MAGYARÁZAT

Az Úr arról tájékoztatja Arjunát, hogy az önmegvalósításra való törekvés milyensége szerint két csoportra oszthatók a feltételekhez kötött lelkek. Az elsőbe tartoznak az ateisták, az agnosztikusok és szkeptikusok. Ők nem rendelkeznek megértéssel a lelki tudás iránt. A második csoportot azok képezik, akik hűek a lelki tudáshoz — őket a munkájuk gyümölcséről lemondó cselekvőknek hívjuk. Akik állandóan a monista doktrína megalapozásán fáradoznak, azokat szintén az ateisták és agnosztikusok közé lehet sorolni. Ezek szerint egyedül az Istenség Legfelsőbb Személyiségének hívei képesek igazán a lelki tudás elsajátítására, mert megértették, hogy az anyagi természetén túl létezik egy lelki világ, és hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége az, aki mindent-átható Paramātmaként kiterjedve jelen van mindenki szívében.

Aki az Abszolút Igazságot a tudás művelésével próbálja megérteni, azt természetesen a második csoportba kell sorolni. Az ateista filozófusok a huszonnégyszeres elem keresztlül analizálják ezt az anyagi világot, magát az egyéni lelket pedig a huszonötödik elemnek vélik. Amikor képesek megérteni azt, hogy a jīva természete transzcendentális az anyagi elemekhez képest, akkor azt is megérthetik majd, hogy az egyéni lelken kívül az Istenség Legfelsőbb Személyisége is létezik, Ő a huszonhatodik elem. Így ők szintén eljutnak fokozatosan a Kṛṣṇa-tudatú odaadó szolgálat síkjára. Annak is tökéletes az állásfoglalása, aki a munka gyümölcsére nem vágyva dolgozik. Ő is esélyt kap az odaadó szolgálat szintjének elérésére. E vers szerint van olyan ember, akinek tiszta a tudata, s aki meditáció által próbálja a szívében felfedezni a Felsőlelket, s ha ez sikerül, akkor eléri a transzcendentális sikot. Mások a *haṭha-yogát* művelik és gyerekes tettekkel próbálják kielégíteni az Istenség Legfelsőbb Személyiségét.

26. VERS

अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते ।
तेऽपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥२६॥

*anye tv evam ajānantaḥ
śrutvānyebhya upāsate
te'pi cātitaranty eva
mṛtyum śruti-parāyaṇāḥ*

anye—mások; *tu*—de; *evam*—ezt; *ajānantaḥ*—lelki tudás nélkül; *śrutvā*—hallván; *anyebhyaḥ*—másoktól; *upāsate*—elkezdik imádni; *te*—ők; *api*—is; *ca*—és; *atitaranti*—tüllépi; *eva*—bizonyára; *mṛtyum*—a halál (birodalmát); *śruti-parāyaṇāḥ*—hajlamosak a hallásra

FORDÍTÁS

Azután vannak olyanok is, akik másoktól hallottak a Legfelsőbb Személyről, s bár nem jártasak a lelki tudásban, elkezdtek imádni Őt. Ők is túljutnak a halál birodalmán, s ezt éppen annak a képességüknek köszönhetik, hogy a hiteles forrásokra hallgattak.

MAGYARÁZAT

Különösen a modern társadalomra alkalmazható ez a vers, ugyanis a mai társadalomban gyakorlatilag semmiféle szellemi nevelés nem folyik. Ateisták, agnosztikusok és ún. filozófusok léteznek, de tényleges filozófiai tudás nincs. Ami a közönséges embert illeti, neki akkor van esélye a fejlődésre, ha jó lélek, és vonzódik a hallás folyamatához. Ez a folyamat nagyon fontos. Az Úr Caitanya (a Kṛṣṇa-tudat prédikátora a modern világban) nagyon hangsúlyozta ezt, mert ha az egyszerű ember csupán csak hall a hiteles forrásoktól, akkor haladhat a lelki életben, főleg ha hallja a mahā-mantra transzcendentális vibrációját: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Éppen ezért ajánlatos, hogy mindenki használja ki az önmegvalósult lelkek hallgatásának lehetőségét, hogy így fokozatosan mindent megérthessen, s végül kétségtelenül eljusson a Legfelsőbb Úr imádatához. Az Úr Caitanya szerint ebben a korszakban senkinek sem szükséges a társadalmi helyzetén változtatnia, viszont meg kell válnia a spekuláló fejtegetésektől, ha még szeretné érteni az Abszolút Igazságot. Meg kell tanulni azoknak a szolgájává válnunk, akik tudással rendelkeznek a Legfelsőbb Úrról. Ha valaki olyan szerencsés, hogy

egy tiszta bhaktánál keres védelmet, tanul tőle az önmegvalósításról és a nyomdokaiban jár, akkor fokozatosan maga is tiszta bhaktává válik.

Ez a vers főleg a hallás folyamatát hangsúlyozza, és ez nagyon helyénvaló. Bár a közönséges embernek többnyire nincs akkora esélye, mint az ún. filozófusnak, mégis, ha egy hiteles személyre hallgat, akkor ez segíteni fogja őt, hogy felülkerekedhessen az anyagi léten és hazatérhessen, vissza az Istenséghez.

27. VERS

यावत्संजायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम् ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥२७॥

*yāvat saṁjāyate kiñcit
sattvaṁ sthāvara-jaṅgamam
kṣetra-kṣetrajña-samyogāt
tat viddhi bharatarṣabha*

yāvat—bármilyen; *saṁjāyate*—történik; *kiñcit*—akármilyen; *sattvam*—lét; *sthāvara*—mozdulatlan; *jaṅgamam*—mozgó; *kṣetra*—a test; *kṣetrajña*—a test ismerője; *samyogāt*—(a kettő közötti) egyesítés; *tat*—azt; *viddhi*—tudnod kell; *bharatarṣabha*—óh, Bhāraták vezére

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták vezére, minden létező, mozgó és mozdulatlan egyaránt, csupán összetevője a tettek mezejének és az azt ismerőnek.

MAGYARÁZAT

Ez a vers az anyagi természetről és az élőlényekről szól, akik léteztek már a kozmosz megteremtése előtt is. A teremtésben kivétel nélkül minden az anyagi természet és az élőlény kombinációja. Vannak nem mozgó megnyilvánulások, mint pl. a fák, a hegyek és a dombok, míg sok más lény mozgó. Mindegyik az alsóbbrendű (az anyagi) és a felsőbbrendű természet (az élőlény) kombinációja. A felsőbbrendű természettel, azaz az élőlényvel való kapcsolat nélkül semmi sem képes növekedni. Az anyag és a lélek kapcsolata ezért örök időktől fogva létezik, és ezt a Legfelsőbb Úr befolyásolja, mert Ő a felsőbb- és az alsóbbrendű természet irányítója is. Ő teremti az anyagi természetet, majd megtermékenyíti azt a felsőbbrendűvel (a jívákkal), s így jön létre az összes megnyilvánulás és tett.

28. VERS

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम् ।
विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥२८॥

*samaṁ sarveṣu bhūteṣu
tiṣṭhantaṁ parameśvaram
vinaśyatsv avinaśyantaṁ
yaḥ paśyati sa paśyati*

samaṁ—egyenlően; *sarveṣu*—mindenben; *bhūteṣu*—élőlényben; *tiṣṭhantaṁ*—lakozva; *parameśvaram*—a Felsőlélek; *vinaśyatsv*—a lerombolhatóban; *avinaśyantaṁ*—nem pusztítható el; *yaḥ*—bárki; *paśyati*—látja; *saḥ*—ő; *paśyati*—(valóban) lát

FORDÍTÁS

Aki minden testben látja az egyéni lelket kísérő Paramātmát, és aki megérti, hogy sem az egyéni lélek, sem pedig a Felsőlélek nem semmisül meg soha, az valóban lát.

MAGYARÁZAT

Az rendelkezik igazi tudással, aki három dolgot lát az emberben: a testet, a test birtokosát (a jīvát) és jó barátját, a Felsőlelket. Aki nem tud a lélek barátjáról, az tudatlan, mert csak a testet látja, s így helytelenül úgy véli, hogy a test halálával mindennek vége. A test halála után azonban továbbra is létezik a lélek és a Felsőlélek, s együtt vándorolnak tovább a különféle mozgó és mozdulatlan testekbe.

A szanszkrit *parameśvaram* szót néha egyéni léleknek fordítják, mert ő a test mestere (*īśvara*), aki a test halálával újabb formát ölt. Mások viszont Felsőlélekként fordítják ugyanezt a szót. Mindkettő helytálló, ugyanis a Paramātmā is és a jīva is folytatja létét, egyikük sem pusztul el a test halálakor. Aki látja ezt, az valóban lát.

29. VERS

समं पश्यन्हि सर्वत्र समवस्थितमीश्वरम् ।
न हिनस्त्यात्मनात्मानं ततो याति परां गतिम् ॥२९॥

*samaṁ paśyan hi sarvatra
samavasthitam išvaram
na hinasty ātmanātmānam
tato yāti parām gatim*

samaṁ—egyenlően; *paśyan*—látván; *hi*—bizonyára; *sarvatra*—mindenhol; *samavasthitam*—ugyanolyan helyzetű; *iśvaram*—a Felsőlélek; *na*—nem; *hinasty*—degradálódik; *ātmanā*—az elme által; *ātmānam*—a lélek; *tataḥ*—azután; *yāti*—eléri; *parām*—a transzcendentálisat; *gatim*—cél

FORDÍTÁS

Aki a Felsőlelket minden élőlényben, mindig, mindenhol egyenlőnek látja, az nem degradálódik elméje által, s így eléri a legvégső célt.

MAGYARÁZAT

Az élőlény csak úgy nyerheti vissza lelki létét, ha belátja, hogy az anyagi lét csupa szenvedés. Ha megértette, hogy a Legfelső mindenhol jelen van a Paramātmā aspektusában, vagyis ha minden élőlényben látja az Istenség Személyiségét, akkor nem degradálódik, hanem fokozatosan halad a lelki világ felé. Az elme általában ragaszkodik az önző célokat szolgáló folyamatokhoz, de ha a Felsőlélek felé fordítjuk, akkor fejlődhetünk a lelki tudásban.

30. VERS

प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः ।
यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ॥३०॥

*prakṛtyaiva ca karmāṇi
kriyamāṇāni sarvaśaḥ
yaḥ paśyati tathātmānam
akartāram sa paśyati*

prakṛtyā—az anyagi természet által; *eva*—bizonyára; *ca*—szintén; *karmāṇi*—tettek; *kriyamāṇāni*—végezve; *sarvaśaḥ*—minden tekintetben; *yaḥ*—bárki; *paśyati*—látja; *tathā*—szintén; *ātmānam*—magát; *akartāram*—nem cselekvőt; *śaḥ*—ő; *paśyati*—tökéletesen lát

FORDÍTÁS

Aki látja, hogy minden tettet az anyagi természet alkotta test hajt végre, és az önvaló nem tesz semmit, az valóban lát.

MAGYARÁZAT

Ezt a testet a Felsőlélek irányítása alatt az anyagi természet hozza létre. A testtel kapcsolatos tetteket nem az egyéni lélek végzi. Bármit is tegyen az ember, s hozzon az jót vagy rosszat, arra a test természete kényszeríti csak. Az önvaló azonban független minden testi cselekedettől. A testet a vágyai alapján kapta az élőlény, hogy azok szerint cselekedhessen. A test gépezetéhez hasonlítható, amit a Legfelsőbb Úr tervezett, hogy az élőlény ily módon képes legyen kielégíteni vágyait. A vágy az oka tehát annak, hogy az élőlény különféle örömet vagy szenvedést okozó körülmények közé kerül. Ha kifejleszti a transzcendentális látóképességet, akkor elkülönül a testi cselekedetektől. Az lát igazán, aki ily módon lát.

31. VERS

यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनुपश्यति ।
तत एव च विस्तारं ब्रह्म संपद्यते तदा ॥३१॥

yadā bhūta-pṛthag-bhāvam
eka-stham anupaśyati
tata eva ca vistāram
brahma sampadyate tadā

yadā—amikor; *bhūta*—az élőlények; *pṛthag-bhāvam*—más természetűek; *eka-stham*—egy helyzetű; *anupaśyati*—megpróbál látni (a hiteles forrásokon keresztül); *tataḥ*—azután; *eva*—bizonyára; *ca*—szintén; *vistāram*—kiterjedt; *brahma*—az Abszolút; *sampadyate*—eléri; *tadā*—akkor

FORDÍTÁS

Amikor a bölcs ember többé nem látja a különbségeket, melyek a különféle anyagi testeknek tudhatók be, akkor eljut a Brahman-felfogáshoz, s így meglátja, hogy az élőlények mindenhová elterjednek.

MAGYARÁZAT

Akkor lát igazán az ember, ha látja, hogy a különféle testeket az élőlény vágyai szülik, ezért a test valójában nem tartozik az énhez. Az anyagi életfelfogás szerint látunk valakit félistennek, embernek, kutyanak vagy macskának stb. Ez azonban nem igazi, hanem anyagi látásmód. Az ebből származó különbözőség anyagi életfelfogásnak tulajdonítható. A lélek mindig ugyanaz marad, még az anyagi test pusztulása után is. Ha valaki képes megérteni, hogy a lélek az anyagi természettel való kapcsolat eredményeként kapja a különféle testeket, az lelki látásmódhoz jut, s így számára eltűnnek az olyan testi különbségek, mint pl. az ember, állat, nagy, kicsi stb. megjelölés. Az ilyen személy tudata tisztábbá válik, és lelki azonosságát visszanyervén képes lesz a Kṛṣṇa-tudat kifejllesztésére. Hogy ezután miképpen látja a dolgokat, arról a következő vers szól.

32. VERS

अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः ।
शरीरस्थोऽपि कौन्तेय न करोति न लिप्यते ॥३२॥

*anāditvān nirguṇatvāt
paramātmāyam avyayaḥ
śarīra-stho'pi kaunteya
na karoti na lipyate*

anāditvāt—mert kezdet nélküli; *nirguṇatvāt*—mert mentes a kötőerőktől; *param*—transzcendentális; *ātmā*—lélek; *ayam*—ez; *avyayaḥ*—kimeríthetetlen; *śarīra-sthaḥ*—testben tartózkodó; *api*—habár; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *na*—sohasem; *karoti*—cselekszik; *na*—sem; *lipyate*—bonyodalmakba keveredik

FORDÍTÁS

Az örökkévalóság látomásával rendelkezők tudják, hogy a lélek transzcendentális, örökké létező, s túl van a természet kötőerőin. Óh, Kuntī fia, a lélek nem cselekszik soha, és nem is kötődik, habár kapcsolatban áll az anyagi testtel.

MAGYARÁZAT

Az anyagi test születésekor úgy tűnik, hogy az élőlény is akkor keletkezik, ám az valójában kezdet nélküli, ezért sohasem született, és nem is lehet

elpusztítani soha. A lélek tehát transzcendentális, bár az anyagi testben van. A természetéhez tartozik az is, hogy örömmel teli. A lélek nem végez semmilyen anyagi tettet, s ez azt jelenti, hogy sohasem kötik meg a különféle anyagi testekkel való kapcsolatából származó cselekedetek.

33. VERS

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते ।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथात्मा नोपलिप्यते ॥३३॥

*yathā sarva-gatam saukṣmyāt
ākāśam nopalipyate
sarvatrāvasthito dehe
tathātmā nopalipyate*

yathā—miként; *sarva-gatam*—mindent átható; *saukṣmyāt*—finom-fizikai természeténél fogva; *ākāśam*—az ég; *na*—sohasem; *upalipyate*—keveredik; *sarvatra*—mindenhol; *avasthitaḥ*—van; *dehe*—a testben; *tathā*—hasonlóan; *ātmā*—az önvaló; *na*—sohasem; *upalipyate*—keveredik (beszennyeződik)

FORDÍTÁS

Finom fizikai természetéből adódóan az éter nem keveredik semmivel, bár mindent áthat. Hasonlóan, a lélek sem vegyül a testtel, bár abban foglal helyet.

MAGYARÁZAT

Az éter behatol a vízbe, a sárba, az ürlékbe stb., de mégsem keveredik semmivel. Az élőlény ehhez hasonlóan, transzcendentális természeténél fogva külön áll attól a testtől, melyben lakozik. Anyagi szemmel ezért lehetetlen meglátni, miképpen van kapcsolatban a testtel, s annak halálakor miként távozik el. Ezt egy tudós sem képes észlelni.

34. VERS

यथा प्रकाशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः ।
क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत ॥३४॥

*yathā prakāśayaty ekaḥ
kṛtsnam lokam imam raviḥ
kṣetram kṣetrī tathā kṛtsnam
prakāśayati bhārata*

yathā—miként; *prakāśayati*—beragyogja; *ekaḥ*—egy; *kṛtsnam*—az egészet; *lokam*—univerzumot; *imam*—ez; *raviḥ*—a Nap; *kṣetram*—a testet; *kṣetrī*—a lélek; *tathā*—hasonlóan; *kṛtsnam*—az egészet; *prakāśayati*—beragyogja; *bhārata*—óh, Bharata fia

FORDÍTÁS

Óh, Bharata fia, ahogy a Nap egyedül beragyogja ezt az egész bolygórendszert, úgy világítja meg belülről a lélek az egész testet a tudat sugaraival.

MAGYARÁZAT

A tudatról többféle elmélet létezik. A *Bhagavad-gītā* itt a Nap és a napfény példáját hozza fel. Miként a Nap egy helyből bevilágítja az egész kozmoszt, úgy ragyogja be a tudat által az egész testet a szívben levő parányi lélek. Ily módon a tudat bizonyítja a lélek jelenlétét, mint ahogy a napsugár ill. a fény a Nap létét igazolja. A lélek jelenlétével a tudat áthatja az egész testet, ám távoztával a tudat is megszűnik. Ezt bármelyik értelmes ember megértheti. A tudat tehát nem az anyagi elemek kombinációjának terméke, hanem az élőlény velejárója és létének tünete. Bár az élőlény tudata minőségileg megegyezik a legfelsőbb tudattal, mégsem nevezhető legfelsőbbnek, mivel csak egy sajátos testre korlátozódik. Ezzel ellentétben a Felsőlélek minden testről tudatos, mert az élőlény barátjaként jelen van minden testben. Ez a különbség a Legfelsőbb tudata és a jīva tudata között.

35. VERS

क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमन्तरं ज्ञानचक्षुषा ।
भूतप्रकृतिमोक्षं च ये विदुर्यान्ति ते परम् ॥३५॥

*kṣetra-kṣetrajñayor evam
antaram jñāna-cakṣuṣā
bhūta-prakṛti-mokṣam ca
ye vidur yānti te param*

kṣetra—a test; *kṣetrajñayoḥ*—a test tulajdonságait; *evam*—azt; *anta-ram*—különbséget; *jñāna-cakṣuṣā*—a tudós szemével; *bhūta*—az élőlény; *prakṛti*—az anyagi természet; *mokṣam*—felszabadulást; *ca*—szintén; *ye*—akik; *viduḥ*—ismerik; *yānti*—elérlik; *te*—ők; *param*—a Legfelsőbbet

FORDÍTÁS

Aki tudatosan látja a különbséget a tettek mezeje és annak tulajdonosa között, s képes megérteni a felszabadulás folyamatát az anyagi kötelékek alól, az szintén eléri a Legfelsőbbet.

MAGYARÁZAT

A Tizenharmadik Fejezetnek az a célja, hogy megismertesse az olvasóval a tettek mezeje, annak birtokosa és a Felsőlélek közötti különbséget. A reménykedő ember először is szerezzen megfelelő társaságot, ahol hallhat Istenről és így fokozatosan felvilágosulhat. Ha valaki elfogad egy hiteles lelki tanítómestert, akkor megtanulhat különbséget tenni a lélek és az anyag között, amely egy lépcsőfokot jelent a lelki megvalósításban. A lelki tanítómester különféle utasításokkal oktatja tanítványát, hogy az megszabadulhasson az anyagi életfelfogástól. Pl. a *Bhagavad-gītában* e célból oktatja Kṛṣṇa Arjunát.

A huszonnégy elemet analizálva az embernek nem nehéz megértenie, hogy a test anyagi. Ezek az elemek alkotják a durva és a finom-fizikai testet, vagyis az elmét és a pszichológiai megnyilvánulásokat, az élettünetek pedig ezek kölcsönhatásaiból keletkeznek. Viszont az anyagi elemeken túl létezik lélek és a Felsőlélek, melyek különböznek egymástól. Az anyagi világ a huszonnégy anyagi elem és a lélek kombinációjának hatására működik. Aki képes megérteni, hogy az egész anyagi megnyilvánulás a lélek és az anyagi őselemek kombinációja, és ezenkívül ismeri a Legfelső Lélek helyzetét, az alkalmassá válik a lelki világba való eljutásra.

Az e fejezetben tárgyalt dolgokat alaposan át kell gondolnunk, s egy lelki tanítómester segítségével meg kell értenünk.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizenharmadik fejezetéhez, melynek címe: A prakṛti, a puruṣa és a tudat.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Az anyagi természet három kötőereje

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम् ।

यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः ॥ १ ॥

*śrī bhagavān uvāca
param bhūyaḥ pravakṣyāmi
jñānānām jñānam uttamam
yaj jñātvā munayaḥ sarve
parām siddhim ito gatāḥ*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *param*—transzcendentálisat; *bhūyaḥ*—ismét; *pravakṣyāmi*—el fogom mondani; *jñānānām*—minden tudásé; *jñānam*—tudást; *uttamam*—a legfelsőt; *yaj*—amelyet; *jñātvā*—megismervén; *munayaḥ*—a bölcsek; *sarve*—minden; *parām*—transzcendentális; *siddhim*—tökéletességet; *itaḥ*—ebből (a világból); *gatāḥ*—elérték

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólt:

Ismét kinyilvánítom neked ezt a legfelsőbb bölcsességet, a tudományok legkiválóbbját, melyet megismervén minden bölcs elérte a legmagasabb tökéletességet.

MAGYARÁZAT

A Hetedikről a Tizenkettedik Fejezet végéig Śrī Kṛṣṇa részletesen feltárja az Abszolút Igazságról, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről szóló tudást. A Tizenharmadik Fejezet világosan megmagyarázta, hogy a tudás alázatos művelése által az ember megszabadulhat az anyagi kötöttségektől. Arról is szó volt, hogy az élőlények rabságának oka a természet kötőerejével való társulásban rejlik. Kṛṣṇa most tovább folytatja Arjuna felvilágosítását, s ebben a fejezetben megmagyarázza, hogy mik is azok a kötőerők, hogyan működnek, miképpen kötik le az élőlényt, s mi módon lehet megszabadulni tőlük. Az előző fejezetekben tanítottakhoz képest az itt ismertetett tudást az Úr felsőbbfokúnak nyilvánítja. Ezt megismervén már sok nagy bölcs vált tökéletessé, és jutott el a lelki világba. Az Úr most részletesebben fogja megmagyarázni ugyanazt a tudományt. Aki a filozófia segítségével megérti ezt a fejezetet, az elérkezik az odaadó szolgálathoz, és tökéletessé fog válni.

2. VERS

इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः ।
सर्गेऽपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च ॥ २ ॥

*idaṁ jñānam upāśritya
mama sādharmaṁ āgatāḥ
sarge'pi nopajāyante
pralaye na vyathanti ca*

idaṁ—ezt; *jñānam*—tudást; *upāśritya*—menedéket keresvén; *mama*—Enyém; *sādharmaṁ*—természetemet; *āgatāḥ*—elérvén; *sarge*—a teremtésben; *api*—még; *na*—sohasem; *upajāyante*—beleszületnek; *pralaye*—a megsemmisülésben; *na*—sem; *vyathanti*—háboritva lesznek; *ca*—szintén

FORDÍTÁS

E tudásban biztos menedéket találván az ember elérheti a transzcendentális természetet, amely az Én természetemhez hasonló. Így nem

születik meg az újabb teremtéskor, s az anyagi világ megsemmisülése sem fogja nyugtalanítani.

MAGYARÁZAT

A transzcendentális tudás elsajátítása után az ember megszabadul az ismétlődő születéstől és haláltól, majd minőségileg eggyé válik az Istenség Legfelsőbb Személyiségével. A lélek azonban még ezek után sem veszíti el egyéni azonosságát. A Védikus Irodalom szerint a lelki világ bolygóit elérő felszabadult lélek örökké transzcendentális szeretettel szolgálja a Legfelsőbb Úr lótuszvirág lábát. Láthatjuk tehát, hogy a bhakta még az anyagi világból való felszabadulás után sem veszíti el egyéni létazonosságát.

Bármilyen ismeretet is szerezzünk az anyagi világban, az általában nem mentes az anyagi természet három kötőerejének szennyeződésétől. Transzcendentálisnak azt a tudást nevezik, amely megtisztult a guṇák minden fertőződésétől. Ha valaki elsajátította azt a természetfeletti tudást, akkor azonnal ugyanarra a transzcendentális szintre kerül, mint a Legfelsőbb Személy. A lelki világról mit sem tudó ember szerint az anyagi testtől és a materiális tettektől való felszabadulás után a lelki lét minden formát és változatosságot mellőzni fog. A lelki világot azonban az anyagihoz hasonlóan szintén változatosság jellemzi. A tudatlanok azt hiszik, hogy a transzcendentális lét teljesen ellentéte az anyagi változatosságnak. Viszont tény és való, hogy az élőlénynek a transzcendentális világban lelki teste van, amivel lelki tetteket hajt végre. Ezt hívják odaadó szolgálatnak, s ez jellemzi a lelki létet. Arról a világról azt mondják, hogy mentes az anyagi szennyeződéstől, s a lélek ott minőségileg egyenlő a Legfelsőbb Úrral.

Az ilyen tudás kifejlesztéséhez szükséges az összes lelki jótulajdonság kifejlesztése. Ha ez megtörtént, akkor az élőlényt nem befolyásolja többé az anyagi világ teremtése és megsemmisülése.

3. VERS

मम योनिर्ब्रह्म तस्मिन्गर्भं दधाम्यहम् ।
संभवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥ ३ ॥

*mama yonir mahad-brahma
tasmin garbham dadhāmy aham
sambhavaḥ sarva-bhūtānām
tato bhavati bhārata*

mama—Enyém; *yoniḥ*—anyaméh; *mahaḥ brahma*—a totális anyagi lét; *tasmin*—abban; *garbham*—embriót; *dadhāmi*—teremtek; *aham*—Én; *sambhavaḥ*—lehetőség; *sarva-bhūtānām*—minden élőlény számára; *ta-taḥ*—ezek után; *bhavati*—lesz; *bhārata*—óh, Bharata fia

FORDÍTÁS

Óh, Bharata fia, a Brahmanként ismert teljes anyagállomány az anyaméh, amit Én termékenyíték meg, így adván lehetőséget az élőlénynek a születésre.

MAGYARÁZAT

Ez a vers megmagyarázza az anyagi világ működését: a *kṣetra* és a *kṣetrajña* párosulása okoz mindent, ami történik. Az anyagi természetet és az élőlényt csakis Maga a Legfelsőbb Személy egyesítheti. A teljes kozmikus megnyilvánulás együttes oka a *mahaḥ-tattva*, és miután e totális állomány tartalmazza a három kötőerőt, néha Brahmannak is hívják. A Legfelsőbb Személy megtermékenyíti ezt az együttes állományt, s így keletkezik a számtalan univerzum. A Védikus Irodalom tehát Brahmannak nevezi a totális anyagállományt, a *mahaḥ-tattvát* (*tasmād etad brahma nāma-rūpam annam ca jāyate; Muṇḍaka Upaniṣad* 1.1.9.). Ezt a Brahmant termékenyíti meg a Legfelsőbb Személy az élőlényekből álló magjával. A huszonnégy elem (föld, víz stb.) mind az anyagi energiához tartozik, amit *mahā-brahman*-nak („nagy Brahman”-nak) is hívják. A Hetedik Fejezet már megmagyarázta, hogy ezen az anyagi természetén kívül létezik egy másik, egy felsőbbrendű is, az élőlény. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének akaratából keveredik a felsőbbrendű természet az alsóbbal, s ezután szüli meg az élőlényeket az anyagi természet. Látszatra úgy tűnik tehát, hogy az élőlények az anyagi természet termékei. Valójában azonban nem így van, mert az Istenség Legfelsőbb Személyisége a magot adó Atya. Erre a rizshalmaz és a skorpió esete szolgáltat szép példát. A skorpió a rizshalmazba tojja a rizsszemekhez hasonló tojásait, s úgy tűnik, hogy a kicsi skorpiók a rizsből születnek. Hasonlóan, a látszat ellenére nem az anyagi természet szüli az élőlényeket. Az Úr a magot adó Atya, az egyes élőlények testét pedig az anyagi természet gyártja az előző tetteik alapján, hogy az élőlény azok szerint részesüljön az anyagi örömből és szenvedésből. Láthatjuk tehát, hogy az Úr az oka minden létmegnyilvánulásnak az anyagi világban.

4. VERS

सर्वयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः संभवन्ति याः ।
तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥ ४ ॥

*sarva-yoniṣu kaunteya
mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ
tāsāṃ brahma mahad yonir
aham̐ bija-pradaḥ pitā*

sarva-yoniṣu—minden életfajtában; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *mūrta-*
yaḥ—fornák; *sambhavanti*—(miképpen) megjelennek; *yāḥ*—amelyek; *tā-*
sām—mindegyikük; *brahma*—a legfelső; *mahat*—az anyagi természetben;
yonih̐—az anyaméh; *aham*—Magam; *bija-pradaḥ*—magot adó; *pitā*—atya

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, tudni kell, hogy minden faj születés által jöhet létre, s
Én vagyok a magot adó Atya.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan megmagyarázza, hogy Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége az eredeti atya az élőlényeknek, akiket ebben a világban a lelki és az anyagi természet összetétele jellemez. Az ilyen élőlények nemcsak a mi bolygónkon, hanem még a legfejlettebb égitesten, Brahma lakóhelyén is jelen vannak. Megtalálhatók mindenhol: a földben, vízben, levegőben, sőt még a tűzben is. Megjelenésük az Anyának, az anyagi természetnek köszönhető, míg Kṛṣṇa a magot adó Atya.

Összefoglalva: az anyagi univerzumba beoltott élőlények a teremtéskor különböző formákban születnek meg az előző cselekedeteikhez mérten.

5. VERS

सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसंभवाः ।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥ ५ ॥

*sattvaṃ rajas tama iti
guṇāḥ prakṛti-sambhavāḥ
nibadhnanti mahā-bāho
dehe dehinam avyayam*

sattvam—a jóság kötőereje; *rajaḥ*—a szenvedély kötőereje; *tamaḥ*—a tudatlanság kötőereje; *iti*—ily módon; *guṇāḥ*—tulajdonságok; *prakṛti*—az anyagi természet; *sambhavāḥ*—terméke; *nibadhnanti*—megkötnek; *mahā-bāho*—óh, Erőskarú; *dehe*—ebben a testben; *dehinam*—a testet öltött (az élőlény); *avyayam*—örökkévaló

FORDÍTÁS

Óh, Erőskarú, az anyagi természet három kötőerőből áll: jóság, szenvedély és tudatlanság. Az élőlény alárendeltjévé válik e kötőerőknek, mihelyt kapcsolatba kerül az anyagi természettel.

MAGYARÁZAT

Mivel az élőlény transzcendentális, ezért semmi köze az anyagi természethez. Ám mégis a három kötőerő varázsa alatt cselekszik, mert az anyagi világ rabjává vált. Különféle testeket vesz fel a természet kötőerői szerint, s ezért késztetve van arra, hogy a kötőerők jellegzetessége szerint cselekedjék. Ez az oka az anyagi boldogtalanság és boldogság sokféle változatának.

6. VERS

तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम् ।
सुखसङ्गेन बध्नाति ज्ञानसङ्गेन चानघ ॥ ६ ॥

tatra sattvam nirmalatvāt
prakāśakam anāmayam
sukha-saṅgena badhnāti
jñāna-saṅgena cānagha

tatra—ezután; *sattvam*—a jóság minősége; *nirmalatvāt*—mert a legtisztább (ebben az anyagi világban); *prakāśakam*—ragyogó; *anāmayam*—bűnös visszahatások nélküli; *sukha*—boldogság; *saṅgena*—társulással; *badhnāti*—megköt; *jñāna*—tudás; *saṅgena*—társulással; *badhnāti*—megköt; *jñāna*—tudás; *saṅgena*—társulással; *ca*—szintén; *anagha*—óh, Bűntelen

FORDÍTÁS

Óh, Bűntelen, mivel tisztább a többinél, a jóság minősége ragyogó, és megszabadítja az embert a bűnös cselekedetek visszahatásaitól. A jóságban élők tudást fejlesztenek ki, de ez és a boldogság fogalma megköti őket.

MAGYARÁZAT

Az anyagi természet által megkötött élőlények többféle típusba sorolhatók: az egyik nagyon boldog, a másik felettebb aktív, a harmadik ügyefogyott. E pszichológiai megnyilvánulások az élőlények e világban kötöttségének eredménye. Hogy ez miképpen történik, arról ez a fejezet szól.

Vegyük először a jóság minőségét. Ennek kifejlesztése azt eredményezi, hogy az ember bölcsebb lesz a más kötőerőkben lévőknel. A jóság minőségében előre nem hatnak annyira a szenvedések, s képes fejlődni a tudásban. Ezt a réteget a bráhmanák képviselik (legalábbis a jóság minőségében kellene lenniük). A boldogság-érzet abból adódik, hogy a jóság minőségében levő többnyire megszabadult a bűnös visszahatásoktól. A Védikus Irodalom szerint ezt a kötőerőt a szokottnál nagyobb tudás és boldogság-érzet jellemzi. A nehézség abból adódik, hogy a jóság minőségét elért élőlény műveltebbnek és jobbnak hiszi magát a többinél, és éppen ez a felfogás az, ami megköti. Erre a tudós és a filozófus esete szolgáltatja a legjobb példát. Mindkettő nagyon büszke a tudására, és mivel életkörülményeiket általánosan javítják, egyfajta anyagi boldogságot is éreznek. A *sattva-guṇában* éppen ez a fejlettebb boldogságérzet az, ami az anyagi léthez köti az élőlényt, aki ennek eredményeként ragaszkodni fog a jóság minőségében levő munkához. Mindaddig, amíg fennáll ez a vonzódás, testet kell öltenie a természet e kötőereje szerint. Felszabadulásról, vagy arról, hogy a lelki világba jusson, szó sem lehet ebben az esetben. Újra meg újra megszületik filozófusként, tudósként vagy költőként, és ismét szenvedni kényszerül a születéstől és haláltól. Az anyagi energia illúziója azonban olyannyira hatásos, hogy az ilyenfajta életet kellemesnek véljük.

7. VERS

राजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम् ।
तन्निवध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनम् ॥ ७ ॥

*rajo rāgātmakam viddhi
tṛṣṇā-saṅga-samudbhavam
tan nibadhnāti kaunteya
karma-saṅgena dehinam*

rajaḥ—a szenvedély kötőereje; *rāga-ātmakam*—a vágy és a kéj szülötte; *viddhi*—tudd hát; *tṛṣṇā*—sóvárogván; *saṅga*—társulás; *samudbhavam*—

eredménye; *tat*—azt; *nibadhnāti*—megköt; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *karma-saṅgena*—a gyümölcsöző cselekedetekkel való társulással; *dehinam*—a megtestesültté

FORDÍTÁS

Óh, Kuntī fia, tudd meg, hogy a szenvedély minősége a vég nélküli vágyból és kéjből születik, ezért az anyagi, gyümölcsöző tettekhez köti az embert.

MAGYARÁZAT

A szenvedély kötőerejét a férfi és a nő közötti vonzalom jellemzi. E kötőerő növekedésével sóvárgás keletkezik az anyagi, érzéki élvezet iránt. A szenvedély gunájában levő ember az érzékielégités érdekében tiszteletre vágyik a társadalomban vagy nemzetében, s boldog családi életet, szép feleséget, gyermeket és házat szeretne. Ezek a szenvedély kötőerejének termékei. Mindaddig nagyon keményen kell dolgoznia, amíg ilyesmi után sóvárog. Ezért mondja nagyon is világosan a fenti vers, hogy az ilyen, a munkája gyümölcsére vágyó embert megkötik tettei.

A feleség, a gyermek és a társadalom kedvéért valamint a presztizs érdekében az embernek dolgoznia kell. Ezért mondható az, hogy a szenvedély kötőereje többé-kevésbé az egész világra jellemző. A modern civilizáció csak a szenvedély oldaláról nézve tekinthető fejlettnak, de ezt megelőzően (a védikus társadalomban) a jóság minőségében levő életet tartották fejlettnak. Ha a jóságban élők sem szabadulnak fel, akkor mi mondható azokra, akik a szenvedély kötőerejének rabjai?

8. VERS

तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम् ।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निवध्नाति भारत ॥ ८ ॥

*tamaḥ tu ajñāna-jam viddhi
mohanam sarva-dehinām
pramādālasya-nidrābhis
tan nibadhnāti bhārata*

tamaḥ—a sötétség kötőereje; *tu*—de; *ajñāna-jam*—a tudatlanság terméke; *viddhi*—tudd meg; *mohanam*—illúzióval; *sarva-dehinām*—minden megtestesült élőlényé; *pramāda*—örület; *ālasya*—tunyaságé; *nidrābhiḥ*—alvás; *tat*—az; *nibadhnāti*—megköt; *bhārata*—óh, Bharata fia

FORDÍTÁS

Óh, Bharata fia, tudd meg hát, hogy a tudatlanság okozza az élőlények illúzióját. E kötőerőnek elmezavar, tunyaság és alvás az eredménye — így ejti rabul a feltételekhez kötött élőlényeket.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben a *tu* szó sajátosságos alkalmazása nagy fontosságú. Eszerint a tudatlanság kötőereje a testet öltött lélek sajátosságos jellemzője. Ez a kötőerő éppen ellenkezője a jóság minőségének, melyben az ember tudást fejleszthet ki, és megértheti, hogy mi micsoda. A tudatlanság kötőerejének bővületében mindenki örültté válik, s egy örült nem tudhatja, hogy mi micsoda. Így fejlődés helyett csak degradálódik az ember. A Védikus Irodalom szerint a tudatlanság varázsa alatt képtelenek vagyunk megérteni, hogy mi micsoda. Például: mindenki láthatja, hogy a halál elkerülhetetlen, hiszen az előttünk élők, így családunk idősebb tagjai is, már mind meghaltak, s ezért érthető, hogy ez a sors vár ránk és gyermekeinkre is. Ám ennek ellenére az emberek nem törődnek az örökkévaló lélekkel, hanem éjt nappá téve keményen dolgoznak, örülten halmozván a pénzt. Ez balgaság. A tudatlanság kötőerejében levők nagyon lusták, és vonakodnak elsajátítani a lelki tudományt. Érdeklődést még akkor sem tanúsítanak, amikor lehetőséget kapnak, hogy a lelki tudást műveljék. Mégcsak nem is aktívak, mint a szenvedély kötőerejében levők. Egy másik jellemzőjük, hogy a szükségesnél többet alszanak. Hat órai alvás bőven elegendő a felnőtt számára, ám a *tamo-guṇában* lévő legalább napi 10-12 órát alszik. Az ilyen ember mindig kedvetlen, és szenvedélye a részegség és az álom. Ezek jellemzik tehát a tudatlanság kötőerejének rabját.

9. VERS

सत्त्वं सुखे संजयति रजः कर्मणि भारत ।
ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे संजयत्युत ॥ ९ ॥

*sattvaṁ sukhe sañjayati
rajaḥ karmaṇi bhārata
jñānam āvṛtya tu tamaḥ
pramāde sañjayaty uta*

sattvaṁ—a jóság minősége; *sukhe*—boldogságban; *sañjayati*—kifejleszt; *rajaḥ*—a szenvedély kötőereje; *karmaṇi*—a tettek gyümölcsseit; *bhārata*—

óh, Bharata fia; *jñānam*—tudást; *āvṛtya*—befedve; *tu*—de; *tamaḥ*—a tudatlanság kötőereje; *pramāde*—örültségben; *sarījyati*—kifejleszt; *uta*—mondják

FORDÍTÁS

A jóság kötőereje a boldogsághoz, a szenvedély a tett gyümölcseihez, a tudatlanság pedig az elmezavarhoz láncolja az embert.

MAGYARÁZAT

A jóság minőségében levő embert kielégíti munkája, vagyis intellektuális kutatása. A filozófus, tudós vagy tanár például meglegedhet a munkájához tartozó sajátságos tudásmezővel. A szenvedély kötőerejében élő — amikor a szenvedély keveredik a jósággal — gyümölcsöző cselekedetekkel foglalkozik, s annyit keres, amennyit csak bír. A kereset egy részét jótékonyasági célokra költi, pl. kórházépítésre. A *tamo-guṇa* azonban teljesen elfedi a tudást, így az ilyen ember bármit is tegyen, az sem neki, sem pedig másoknak nem lesz jó.

10. VERS

रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत ।
रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥१०॥

rajas tamaś cābhibhūya
sattvaṃ bhavati bhārata
rajaḥ sattvaṃ tamaś caiva
tamaḥ sattvaṃ rajas tathā

rajaḥ—a szenvedély kötőereje; *tamaḥ*—a tudatlanság kötőereje; *ca*—szintén; *abhibhūya*—felülmúlván; *sattvaṃ*—a jóság minőségét; *bhavati*—(kiemelkedő) lesz; *bhārata*—óh, Bharata fia; *rajaḥ*—a szenvedély kötőereje; *sattvaṃ*—a jóság guṇája; *tamaḥ*—a tudatlanság guṇája; *ca*—szintén; *eva*—bizonyára; *tamaḥ*—a tudatlanság guṇája; *sattvaṃ*—a jóság minősége; *rajaḥ*—a szenvedély kötőereje; *tathā*—miképpen

FORDÍTÁS

Óh, Bhārata, néha a szenvedély kerül túlsúlyba, elnyomván a jóság minőségét, néha a jóság győzi le a szenvedélyt, máskor pedig a tudatlanság uralkodik a jóság és a szenvedély kötőerei felett. Ily módon mindig küzdelem folyik az elsőbségért.

MAGYARÁZAT

Ha a szenvedély kötőereje kerekedik felül, akkor a jóság és a tudatlanság gunái legyőzötté válnak. A jóság kiemelkedésével a szenvedély és a tudatlanság kötőerői, a tudatlanság előretörésekor pedig a jóság és a szenvedély szorul háttérbe. Ez a versengés sohasem szűnik meg. Ezért, aki komoly szándékkal szeretne fejlődni a Kṛṣṇa-tudatban, annak túl kell jutnia e három kötőerő hatáskörén. A jellemző kötőerő felülkerekedéséről az ember viselkedése, szokásai (pl. mit és hogyan eszik), tettei stb. tanúskodnak. Ezeket a későbbi fejezetek mind megmagyarázzák. Az ember sajátos cselekedetei tehát fényt derítenek arra, hogy túlnyomó részben a természet melyik kötőereje uralkodik felette. Ha valaki úgy akarja, akkor gyakorlással kifejlesztheti a jóság minőségét, s így legyűrheti a szenvedély vagy a tudatlanság kötőerejét. (Ugyanígy kifejleszthető a szenvedély vagy a tudatlanság kötőereje is!) Ha valaki elszánt, akkor részesülhet a jóság áldásában, hogy azután túllépve rajta elérje a transzcendentális szintet, amit *vāsudevā*-nak (vagy *śuddha-sattvānak*, azaz tiszta jóságnak) hívnak. Azon a sikon értheti meg az ember az Istenről szóló tudományt.

11. VERS

सर्वद्वारेषु देहेऽस्मिन्प्रकाश उपजायते ।
ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत ॥ ११ ॥

sarva-dvāreṣu dehe'smin
prakāśa upajāyate
jñānam yadā tadā vidyād
vivrddham sattvam ity uta

sarva-dvāreṣu—minden kapuban; *dehe*—a testben; *asmin*—ebben; *prakāśaḥ*—ragyogás; *upajāyate*—fejlődik; *jñānam*—tudást; *yadā*—amikor; *tadā*—akkor; *vidyāt*—tudni kell; *vivrddham*—megnövekedett; *sattvam*—a jóság minősége; *iti*—ily módon; *uta*—mondják

FORDÍTÁS

A jóság kötőereje akkor tapasztalható, amikor a test minden kapuját tudás ragyogja be.

MAGYARÁZAT

A testnek kilenc kapuja van: két szem, két fül, két orrlyuk, a száj, a nemiszerv és a végbél. Amikor a boldogság jelei beragyogják az összes kaput, akkor tudjuk, hogy az ember elérte a jóság minőségét. Ebben az állapotban az emberhelyes perspektívájában láthatja a dolgokat, de izlelni és hallani is kellőképpen tud, kívül is, belül is megtisztul. A boldogság jelei kezdenek mutatkozni a test minden kapuján; ez jellemzi a jóság minőségét.

12. VERS

लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा ।
रजसेतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ ॥१२॥

*lobhaḥ pravṛttir ārambhaḥ
karmanām aśamaḥ sprhā
rajasy etāni jāyante
vivṛddhe bharatarṣabha*

lobhaḥ—kapzsiság; *pravṛttiḥ*—sóvárgás; *ārambhaḥ*—törekvés; *karma-nām*—tettek; *aśamaḥ*—féktelenek; *sprhā*—vágy; *rajasi*—a szenvedély kötőerejében; *etāni*—mindez; *jāyante*—kifejlődnek; *vivṛddhe*—túlsúly eseten; *bharatarṣabha*—óh, Bharata leszármazottak vezére

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták vezére, ha a szenvedély minősége van növekvőben, akkor erős ragaszkodás, féktelen vágy, bujaság és intenzív törekvés jelentkezik.

MAGYARÁZAT

A szenvedély kötőerejében az ember sohasem elégedett az elért helyzettel, hanem mindig többre vágyik. Ha lakhelyet akar építeni, akkor megtesz minden tőle telhetőt, hogy az olyan legyen, mint egy palota, pedig örökké abban sem lakhat. Azonkívül heves sóvárgást fejleszt ki az érzékielégítés után, melynek végét nem ismeri. Mindig a házában szeretne maradni, a családjával, hogy szüntelenül, zavartalanul folytathassa az érzékei kielégítését. E jelekről tudnunk kell, hogy a szenvedély kötőerejéhez tartoznak.

13. VERS

अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च ।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन ॥१३॥

*aprakāśo'pravṛttiś ca
pramādo moha eva ca
tamasy etāni jāyante
vivṛddhe kuru-nandana*

aprakāśaḥ—sötétség; *apavṛttiḥ*—tétlenség; *ca*—és; *pramādaḥ*—elmezavar; *mohaḥ*—illúzió; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *tamasi*—a tudatlanság kötőerejéé; *etāni*—ezek; *jāyante*—megnyilvánulnak; *vivṛddhe*—túlsúlyban; *kuru-nandana*—óh, Kuruk öröme

FORDÍTÁS

Óh, Kuruk öröme, a tudatlanság gyarapodásával elmezavar, illúzió, tétlenség és sötétség nyilvánul meg.

MAGYARÁZAT

A ragyogás hiányakor a tudás sincs jelen. Ezért a *tamo-guṇa* kötőerejében levő nem a szabályozó elvek szerint, hanem szeszélyesen és céltalanul cselekszik. Habár alkalmas rá, mégsem törekszik, hogy tegyen valamit. Ezt hívják illúziónak. Bár tudatos, mégis tétlen. Ezek a tudatlanság kötőerejének jellemzői.

14. VERS

यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत् ।
तदोत्तमविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥१४॥

*yadā sattve pravṛddhe tu
pralayam yāti deha-bhṛt
tadottama-vidām lokān
amalān pratipadyate*

yadā—amikor; *sattve*—a jóság minőségében; *pravṛddhe*—túlnyomórészt; *tu*—de; *pralayam*—feloszlás; *yāti*—megy; *deha-bhṛt*—a test birtokosa; *tadā*—akkor; *uttama-vidām*—a nagy bölcsek; *lokān*—bolygóit; *amalān*—tisztát; *pratipadyate*—eléri

FORDÍTÁS

Ha valaki a jóság kötőerejében hal meg, akkor a tisztább felsőbb bolygókra jut.

MAGYARÁZAT

A különféle kötőerőkben élő lények számára különböző bolygók vannak. A jóság minőségében távozó a nagy bölcsek és bhakták lakhelyére, a felsőbb bolygókra jut, pl. a Brahmlokára vagy Janalokára, hogy ott mennyei boldogságot élvezzen. Ebben a versben az *amalān* szó nagy fontosságú. Jelentése: a szenvedély és tudatlanság kötőerejétől mentesen. A fertőzőtt anyagi világban a jóság minősége jelenti a lét legtisztább formáját.

15. VERS

रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्गिषु जायते ।
तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते ॥१५॥

*rajasi pralayam gatvā
karma-saṅgiṣu jāyate
tathā pralīnas tamasi
mūḍha-yoniṣu jāyate*

rajasi—a szenvedélyben; *pralayam*—feloszlás; *gatvā*—elérvén; *karma-saṅgiṣu*—a gyümölcsöző munkások társaságában; *jāyate*—születik; *tathā*—ezután; *pralīnaḥ*—a feloszlással; *tamasi*—a tudatlanságban; *mūḍha*—állat; *yoniṣu*—fajokban; *jāyate*—születik

FORDÍTÁS

A szenvedély minőségében távozó a munka gyümölcseért dolgozók között fog megszületni, aki pedig a tudatlanság kötőerejében hal meg, az az állatok világában születik újra.

MAGYARÁZAT

Némelyek abban a tévhitben élnek, hogy az emberi létformát elérő lélek már soha többé nem születik meg alacsonyabb létformában. Ez — mint láthatjuk — helytelen, hiszen a fenti vers szerint aki túlnyomórészt a tudatlanság kötőerejében van, az a halála után állati létbe alacsonyodik le. Onnan később az evolúció folyamatában fokozatosan fejlődik, hogy azután

ismét elérje az emberi létet. Ezért akik komolyan veszik az emberi létet, azoknak el kell jutniuk a jóság minőségébe, majd a megfelelő társulás segítségével ki kell szabadulniuk a három kötőerőből, hogy elérhessék a Kṛṣṇa-tudat síkját. Ez az emberi élet rendeltetése. Máskülönben nincs biztosíték, hogy az élőlény emberként születik meg.

16. VERS

कर्मणः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलम् ।
 राजसस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम् ॥१६॥

*karmaṇaḥ sukṛtasyāhuḥ
 sātṭvikam nirmalam phalam
 rajasas tu phalam duḥkham
 ajñānam tamaśaḥ phalam*

karmaṇaḥ—munkáé; *sukṛtasya*—a jó munkát végzőé; *āhuḥ*—mondják; *sātṭvikam*—a jóság minősége; *nirmalam*—megtisztulás; *phalam*—eredmény; *rajasas*—a szenvedélyé; *tu*—de; *phalam*—eredmény; *duḥkham*—szenvedés; *ajñānam*—ostobaság; *tamaśaḥ*—a tudatlanság kötőerejéé; *phalam*—az eredmény

FORDÍTÁS

A jóság kötőerejében cselekedvén megtisztul az ember. A szenvedély minőségében végzett munka szenvedést, a tudatlanságban végrehajtott tett pedig ostobaságot eredményez.

MAGYARÁZAT

A jóság minőségében végzett jámbor tettek megtisztítják az embert, ezért boldogok mindig az illúziótól teljesen szabad bölcsek. A szenvedély kötőerejében végzett tettek ezzel ellentétben csupán szenvedést eredményeznek. Ha valaki például felhőkarcolót akar építeni, akkor nagyon sok gondot és szenvedést kell elvállalnia, míg terve végre sikerül. A vállalkozónak sok problémát jelent a hatalmas vagyon megszerzése, az építőmunkásoknak pedig komoly fizikai megpróbáltatást a munka. A szenvedéssel tehát számolni kell. Ezért mondja azt a *Bhagavad-gītā*, hogy a szenvedély kötőerejének varázsa alatt végrehajtott tett mindig nagy szenvedést von maga után. Lehet, hogy az ember érez valamennyi boldogságot az elme

sikján: „Ez a ház az enyém. Ez a sok pénz mind az enyém”- de ez nem valódi boldogság. Az anyagi boldogság reményében végzett tettek mind kudarcra vannak ítélve. A tudatlanság kötőerejében cselekvőnek nincsen tudása, ezért minden tette fájdalmat eredményez ebben az életben, a következőben pedig állati létformát. Az állati élet mindig nyomorúságos, bár a māyā, vagyis az illúzórius energia varázsa alatt ezt nem értik meg az állatok. Az ártatlan állatok mézszárlása is a tudatlanság kötőerejének eredménye. Aki ezt akarja, nem tudja, hogy a leölt állat a jövőben olyan testet kap, amivel hasonló módon bosszút áll gyilkosán. Ez a természet törvénye: „Szemet szemért, fogat fogért.” Az emberi társadalomban például felakasztják azt, aki embert öl, mert ez az állam törvényéhez tartozik. Tudatlanságuk révén az emberek nem látják, hogy egy teljes állam létezik Kṛṣṇa irányítása alatt. Minden élőlény a Legfelsőbb Úr fia, ezért Ő nem tűri el még egy hangya meggyilkolását sem. Ha valaki megszegi ezt a törvényt, akkor felelnie kell bűnéért. Az állatok megölése a nyelv kielégítésének érdekében a tudatlanság legdurvább fajtája. Az embernek nem szükséges állatot ölnie, mert Isten annyiféle finom eledelt bocsátott rendelkezésére. Ha valaki ennek ellenére húst eszik, akkor tudnunk kell, hogy a tudatlanság kötőereje alatt cselekszik, s így nagyon baljósá teszi jövőjét. Az összes állat közül a tehén ölése a legszörnyűbb, mert a tejet adó tehén nagy szolgálatot tesz az embereknek. A tehének mézszárlása ezért a tudatlanság legdurvább fajtájának tekinthető. A *Vedákban* a *gobhiḥ śrīṇita-matsaram* szavak arra utalnak, hogy aki nem elégszik meg a tejjel, s ezért megöli a tehenet, az a legsötétebb tudatlanságban van (*Ṛg Veda* 9.4.64.). A *Vedák* egyik imája így hangzik:

*namo brahmaṇya-devāya go-brāhmaṇa-hitāya ca
jagad-dhitāya kṛṣṇāya govindāya namo namaḥ*

„Kedves Uram, Te vagy a brāhmaṇák, a tehének, valamint az egész emberi társadalom és a világ jóakarója.” (*Viṣṇu Purāṇa* 1.19.65.) Ez a vers külön megemlíti a tehének és a brāhmaṇák védelmezését. A brāhmaṇák a lelki oktatás szimbólumai, a tehének pedig a legértékesebb élelemé. Ezt a két teremtményt mindenképpen, minden körülmény között meg kell védelmezni — ez jelenti a civilizáció igazi fejlődését. A modern emberi társadalomban elhanyagolják a lelki tudást, de a tehénmészárlást támogatják. Következésképpen tudnunk kell, hogy az emberi társadalom rossz irányba fejlődik, és csak a saját pusztulását készíti elő. Minden bizonnyal nem emberi társadalom az, ami úgy irányítja a polgárokat, hogy azok a következő életükben állatok legyenek. A jelen kor emberi társadalmát a szenvedély és a

tudatlanság kötőereje vezérli. Ez egy nagyon veszélyes korszak, ezért minden nemzetnek el kellene fogadnia a legkönnyebb folyamatot, a Kṛṣṇa-tudatot, hogy megmentse az emberiséget a legnagyobb veszélytől.

17. VERS

सत्त्वात्संजायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च ।
प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च ॥१७॥

*sattvāt sañjāyate jñānam
rajaso lobha eva ca
pramāda-mohau tamaso
bhavato'jñānam eva ca*

sattvāt—a jóság kötőerejéből; *sañjāyate*—fejlődik; *jñānam*—tudás; *rajasah*—a tudatlanság kötőerejéből; *lobhah*—mohóság; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *pramāda*—elmezavar; *mohau*—illúzió; *tamasah*—a tudatlanság kötőerejéből; *bhavatah*—fejlődik; *ajñānam*—tudatlanság; *eva*—bizonyára; *ca*—is

FORDÍTÁS

A jóság kötőerejéből igazi tudás keletkezik, a szenvedélyéből kapzsiság és fájdalom, a tudatlanságéból ostobaság, elmezavar és illúzió.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudat elengedhetetlenül szükséges és ajánlott is, mert az élőlények számára nem túl kedvező a jelenlegi civilizáció. A Kṛṣṇa-tudat segítségével a társadalom a jóság szintjére fog fejlődni. Az emberek csak azután fogják azok valójában látni a dolgokat. A tudatlanság kötőerejében az emberek olyanok, mint az állatok, nem látják a dolgokat világosan. Például azt sem látják, hogy az állatok mészárlásával azt veszélyeztetik, hogy a következő életükben ugyanaz az állat fogja leólni őket. Az igazi tudás és oktatás hiányában válnak ennyire felelőtlennek az emberek. E nemtörődöm-ség megállítása végett szükséges a köznép olyan oktatása, amely a jóság minőségét eredményezi. Ha valóban a jóság minőségére tanítják őket, akkor józanná válnak, és teljes tudásuk lesz mindenről. Akkor lesznek csak boldogok, s lesz virágzó az életük. Még ha az emberek legtöbbször nem is boldog, és nem is virágzó az életük, ám a népesség egy bizonyos százaléka Kṛṣṇa-tudatúvá válik és eléri a jóság szintjét, akkor az egész világ esélyt kap

a békére és jólétre. Máskülönb, ha a világot a szenvedély és a tudatlanság kötőerői irányítják, szó sem lehet békéről vagy jólétről. A szenvedély minőségében az ember kapzsvá válik, és az érzéki élvezet utáni vágyódása nem ismer határt. Láthatjuk, hogy lehet valakinek elég pénze és megfelelő lehetősége az érzékkelégítésre, mégsem boldog, és lelki békéje sincs. Ez lehetetlen a szenvedély kötőerejében levő ember számára. Ha valaki igazán kívánja a boldogságot, akkor tudnia kell, hogy a pénze egyáltalán nem segítheti. A Kṛṣṇa-tudat gyakorlásával a jóság szintjére kell emelkednie. A szenvedély kötőerejében levő ember nemcsak az elméjében boldogtalan, hanem szakképzettsége és munkája is sok gondot okoz. Rengeteg tervet kell készítenie, hogy elegendő pénzt szerezzen, amivel fenntarthatja status quoját. Ez mind csak szenvedést jelent, ezért a tudatlanság kötőerejében az emberek örültek és nagyon lesúlytottak lesznek. Ilyen körülmények között a mámorító szereknél keresnek menedéket, s így még mélyebbre süllyednek a tudatlanságban. A jövőjük tehát nagyon sötét.

18. VERS

ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्या मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः ।
जघन्यगुणवृत्तिस्या अधो गच्छन्ति तामसाः ॥१८॥

*ūrdhvaṃ gacchanti sattva-sthā
madhye tiṣṭhanti rājasāḥ
jaghanya-guṇa-vṛtti-sthā
adho gacchanti tāmasāḥ*

ūrdhvaṃ—felfelé; *gacchanti*—mennek; *sattva-sthāḥ*—akik a jóság minőségében vannak; *madhye*—a közepén; *tiṣṭhanti*—lakoznak; *rājasāḥ*—a szenvedély kötőerejében levők; *jaghanya*—szörnyüség; *guṇa*—minőség; *vṛtti-sthāḥ*—foglalkozás; *adhaḥ*—lefelé; *gacchanti*—mennek; *tāmasāḥ*—a tudatlanság kötőerejében levő személyek

FORDÍTÁS

A jóság minőségében élők fokozatosan felfelé, a felsőbb bolygók irányába haladnak. Akiket a szenvedély köteléke jellemez, azok a földi bolygókon élnek, a tudatlanság rabjai pedig a pokoli világokba jutnak.

MAGYARÁZAT

Ez a vers még pontosabban megmagyarázza a természet három kötőerejében végzett tettek eredményeit. Van egy felsőbb, anyagi bolygórendszer, ami a mennyei bolygókból áll, s ahol mindenki nagyon magas szinten van. Attól függően juthat el az élőlény ezekre a bolygókra, amilyen mértékben kifejlesztette a jóság minőségét. A legfejlettebb bolygó a Satyaloka vagy Brahmaloka, ahol az univerzum első személye, az Úr Brahma lakozik. Az előzőekben már láthattuk, hogy Brahmalokán elképesztően hosszú az élet. De a lét legfejlettebb szintje, a jóság minősége mindenkit eljuttathat oda.

A szenvedély kötőereje kevert, a jóság és a tudatlanság között van. Egy személyt sohasem jellemez csak egyetlen kötőerő, de még akkor is a Földön fog újra születni, gazdag családban vagy nemesként, ha egyedül a szenvedély kötőerejében van. De a guṇák keveréke miatt előfordulhat az is, hogy az ember lefelé jut. A szenvedély kötőerejében az is megtörténhet, hogy az ember a következő életében örült lesz.

Az emberek ezen a bolygón a szenvedély és a tudatlanság kötőerejében vannak, így nyilvánvaló, hogy pusztá mechanika segítségével, erőnek erejével nem képesek elérni a felsőbb bolygókat.

Ez a vers förtelmesnek írja le a tudatlanság minőségét, amely az anyagi természet legalacsonyabb szintű kötőereje, és belekeveredni nagyon-nagyon veszélyes. Az emberi létszint alatt nyolcmillió létforma van: madarak, állatok, rovarok, fák stb. A tudatlanság kötőerejének megnyilvánulási fokától függően születnek újra az emberek ilyen förtelmes körülmények közé.

A *tāmasāḥ* szó itt nagyon jelentős. Azokra utal, akik mindig a tudatlanság kötőerejében maradnak, ahelyett, hogy egy felsőbb guṇába jutnának. Az ő jövőjük nagyon sötét.

A tudatlanság és szenvedély minőségében élőknek is esélyük van a jóság minőségének elérésére. Azt a folyamatot, amely ezt lehetővé teszi számukra, Kṛṣṇa-tudatnak hívjuk. De aki nem használja ki az adott lehetőséget, az egészen biztosan az alacsonyabb kötőerőkben folytatja életét.

19. VERS

नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति ।
गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोऽधिगच्छति ॥१९॥

*nānyam guṇebhyaḥ kartāram
yadā draṣṭānupaśyati*

*guṇebhyaś ca param vetti
mad-bhāvam so'dhigacchati*

na—sohasem; *anyam*—mást; *guṇebhyaḥ*—a tulajdonságoktól; *kartāram*—a végrehajtó; *yadā*—amikor; *draṣṭā*—helyesen; *anupaśyati*—lát; *guṇebhyaḥ*—a természet kötőerőitől; *ca*—is; *param*—transzcendentális; *vetti*—tudd meg; *mat-bhāvam*—az Én lelki természetem; *saḥ*—ő; *adhigacchati*—eléri

FORDÍTÁS

Lelki természetemet akkor értheted majd meg, amikor az összes tettben csak az anyagi természet kötőerőinek működését látod, s azt, hogy a Legfelsőbb Úr e kötőerők fölött áll.

MAGYARÁZAT

Az ember túljuthat az anyagi természet kötőerejének összes tettén, csupán azzal, hogy a megfelelő lelkektől, megfelelő módon tanul ezekről. Az igazi lelki tanítómester Kṛṣṇa, aki ezt a lelki tudást Arjunának oktatta. Hasonlóan, a természet kötőerejének tetteiről szóló tudományt olyanoktól kell megtanulni, akik teljesen Kṛṣṇa-tudatúak. Máskülönben az ember élete rossz irányba tér. A hiteles lelki tanítómester utasításai által az élőlény megismerheti lelki helyzetét, az anyagi testét és az érzékeit, valamint azt, hogy miképpen lett az illúzió rabja, és hogyan él a természet kötőerejének varázsa alatt. Az ember helyzete teljesen reménytelen a kötőerők karmai között, de ha képes meglátni az igazi helyzetét, akkor a lelki élet szemszögével ismét elérheti a transzcendentális sikot.

Valójában nem az élőlény a különféle tettek végrehajtója. Készítette van a cselekvésre, mert egy sajátságos testben van, melyet az anyagi természet bizonyos kötőerői irányítanak. Mindaddig nem értheti meg a jelenlegi helyzetét, amíg nem rendelkezik autentikus vezetéssel. A hiteles lelki tanítómester segítségével azonban megláthatja valódi helyzetét, és ezáltal szilárdná válhat a teljes Kṛṣṇa-tudatban. A Kṛṣṇa-tudatú embert nem befolyásolja a természet anyagi kötőerőinek varázsa. A Hetedik Fejezet már megírta, hogy aki meghódol Kṛṣṇa előtt, az megmenekül az anyagi természetben végzett tettek visszahatásaitól. Ezért aki a dolgokat azok valójában képes látni, számára az anyagi természet befolyása fokozatosan megszűnik.

20. VERS

गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान् ।
जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोऽमृतमश्नुते ॥२०॥

*guṇān etān atītya trīn
dehī deha-samudbhavān
janma-mṛtyu-jarā-duḥkhair
vimukto'mṛtam aśnute*

guṇān—tulajdonságokat; *etān*—mindezeket; *atītya*—túllépvén; *trīn*—hármat; *dehī*—a testet öltött; *deha*—test; *samudbhavān*—termékeny; *janma*—születés; *mṛtyu*—halál; *jarā*—öregség; *duḥkhair*—szenvedésektől; *vimuktaḥ*—megszabadulván; *amṛtam*—nektárt; *aśnute*—élvez

FORDÍTÁS

Ha a megtestesült lény képes túljutni e három kötőerőn, akkor megszabadulhat a születéstől, haláltól, öregségtől és a velük járó fájdalomtól, s élvezheti a lelki élet nektárját még ebben az életben.

MAGYARÁZAT

Ez a vers magyarázatot ad arra, hogyan maradhat az ember a transzcendentális síkon, teljes Kṛṣṇa-tudatban, még a testi lét ideje alatt is. A *dehī* szanszkrit szó jelentése: testetöltött. Habár az élőlény az anyagi testen belül van, a lelki tudás fejlesztésével megszabadulhat a természet kötőerőinek befolyásától. Még ebben a testben képes lesz élvezni a lelki élet boldogságát, a test elhagyása után pedig biztosan visszatér a lelki világba. Más szóval: a Kṛṣṇa-tudatú odaadó szolgálat annak a jele, hogy az ember megszabadult az anyagi bonyodalmaktól. Ezt majd a Tizennyolcadik Fejezet is megmagyarázza.

21. VERS

अर्जुन उवाच ।
कैर्लिङ्गैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो ।
किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते ॥२१॥

arjuna uvāca
kair līngais trīn guṇān etān
atīto bhavati prabho
kim ācāraḥ katham caitāms
trīn guṇān ativartate

arjunaḥ—Arjuna; *uvāca*—mondta; *kaiḥ*—miáltal; *līngaiḥ*—jelek által; *trīn*—a hármat; *guṇān*—kötőerőket; *etān*—ezeket; *atītaḥ*—túlhaladja; *bhavati*—lesz; *prabho*—uram; *kim*—mi; *ācāraḥ*—viselkedés; *katham*—hogyan; *ca*—is; *etān*—ezeket; *trīn*—hármat; *guṇān*—tulajdonságokat; *ativartate*—tüllépi

FORDÍTÁS

Arjuna kérdezett:

Óh, kedves Uram, milyen jelekről ismerhetjük fel azt, aki a három kötőerő felett áll? Miképpen viselkedik az ilyen személy, s hogyan jut túl az anyagi természet kötőerőin?

MAGYARÁZAT

Arjuna kérdései ebben a versben nagyon is helyénvalóak. Tudni szeretné az ismertetőjeleit annak, aki már túljutott az anyagi kötőerőkön. Először is azt szeretné megtudni, hogyan viselkedik az ilyen transzcendentális személy. Miből érthetjük meg, hogy már túljutott az anyagi természet hatáskörén? Majd az ilyen személy tetteiről és életéről kérdez. Szabályozottak-e cselekedetei, vagy nem? Azután Arjuna tudakozódik az eszközökről is, melyek által el lehet érni a transzcendentális természetet. Ez nagyon fontos. Amíg az ember nem ismeri a közvetlen eszközt, ami által mindig a lelki síkon marad, addig nincs lehetősége a transzcendentális jelek felmutatására. Ezek a kérdések tehát nagyon fontosak, s az Úr most megválaszolja őket.

22-25. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव ।

न द्वेष्टि संप्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति ॥२२॥

उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते ।

गुणा वर्तन्त इत्येवं योऽवतिष्ठति नेङ्गते ॥२३॥

समदुःखसुखः स्वस्यः समलोष्टाश्मकाञ्चनः ।
 तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः ॥२४॥
 मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः ।
 सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते ॥२५॥

*śrī bhagavān uvāca
 prakāśam ca pravṛttim ca
 moham eva ca pāṇḍava
 na dveṣṭi sampravṛttāni
 na nivṛttāni kāṅkṣati*

*udāsinavad āsīno
 guṇair yo na vicālyate
 guṇā vartanta ity evam
 yo 'vatiṣṭhati neigate*

*sama-duḥkha-sukhaḥ svasthaḥ
 sama-loṣṭāśma-kāñcanaḥ
 tulya-piyāpriyo dhīras
 tulya-nindātma-samstutiḥ*

*mānāpamānayos tulyas
 tulyo mitrāri-pakṣayoḥ
 sarvārambha-parityāgī
 guṇātītaḥ sa ucyate*

śrī bhagavān—az Istenség Legfelsőbb Személyisége; *uvāca*—mondta; *prakāśam*—ragyogás; *ca*—is; *pravṛttim*—vonzódás; *ca*—is; *moham*—illúzió; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *pāṇḍava*—óh, Pāṇḍu fia; *na*—nem; *dveṣṭi*—gyűlöl; *sampravṛttāni*—(habár) fejlett; *na*—nem; *nivṛttāni*—visszafelé haladó; *kāṅkṣati*—vágyakozik; *udāsinavat*—mintha semleges; *āsinaḥ*—helyzetű; *guṇaiḥ*—a tulajdonságok által; *yaḥ*—aki; *na*—sohasem; *vicālyate*—zaklatott lesz; *guṇaḥ*—a tulajdonságok; *vartante*—van; *iti*—így; *evam*—bizonyára; *yaḥ*—aki; *avatiṣṭhati*—marad; *na*—sohasem; *ingate*—imbolyog; *sama*—egyenlően; *duḥkha*—a boldogtalanságban; *sukhaḥ*—a boldogságban; *svasthaḥ*—helyzetben; *sama*—ugyanúgy; *loṣṭa*—földrög; *aśma*—kő; *kāñcanaḥ*—arany; *tulya*—egyenlően (viselkedik irántuk); *priya*—kedves; *apriyaḥ*—kellemetlen; *dhīraḥ*—szilárdan; *tulya*—egyenlő-

en; *nindā*—becstelenségben; *ātma-saṁstutiḥ*—a dicséretben; *māna*—tisztelet; *apamānayoḥ*—becstelenségben; *tulyaḥ*—egyenlően; *tulyaḥ*—egyenlően; *mitre*—barát; *ari*—ellenség; *pakṣayoḥ*—csoportban; *sarva*—minden; *ārambhaḥ*—törekvés; *parityāgi*—lemondó; *guṇa-atītaḥ*—transzcendentális az anyagi természet kötőerőéhez; *saḥ*—ő; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr így válaszolt:

Óh, Pāṇḍava, az olyan emberről mondják azt, hogy túljutott az anyagi természet kötőerőinek hatáskörén, aki nem gyűlöli a jelenlevő ragyogást, ragaszkodást, s illúziót, de nem is vágyik utánuk, ha nincsenek jelen; semleges, mert túl van a kötőerőkön; mindig rendíthetetlen marad, mert tudja, hogy csupán a kötőerők működnek; ugyanúgy tekint az öröme és a fájdalomra; egyenlőnek látja a földgöröngyöt, a ködarabot és az aranyrögöt; bölcsen egynek véli a dicséretet és a bírálatot; változatlan a becsben és a becstelenségben egyaránt; a barátot is és az ellenséget is ugyanúgy kezeli, és felhagyott minden gyümölcsöző próbálkozással.

MAGYARÁZAT

Arjuna három kérdést tesz fel, az Úr pedig sorra megválaszolja azokat. Ezekben a versekben Kṛṣṇa először arra utal, hogy a transzcendentális sikot elérő ember nem irigykedik senkire, és nem is vágyakozik semmi után. Meg kell értenünk, hogy amikor az élőlény az anyagi világban testet ölt fel, akkor az anyagi természet három kötőerejének valamelyike alatt van. Az anyagi természet kötőerőinek markából akkor kerül ki, amikor végleg elhagyja a testet. De amíg nem hagyja el az anyagi testet, addig legyen semleges. Foglalja le magát úgy az Úr odaadó szolgálatában, hogy automatikusan elfelejthesse az anyagi testtel való azonosítását. Amikor az ember csak az anyagi testről tudatos, akkor egyedül az érzékkielégítésért cselekszik, de ha tudatát Kṛṣṇára irányítja, akkor az érzékkielégítés önmagától megszűnik. Az élőlénynek nincs szüksége az anyagi testre, sem arra, hogy elfogadja a test parancsait. Az anyagi kötőerők a testben működnek, de az önvaló, mint szellemi lélek különbözik az ilyen tettektől. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy nem kívánja élvezni a testet, de arra sem vágyik, hogy kikerüljön belőle. Ilyen transzcendentális helyzetben a bhakta automatikusan felszabadul. Nem szükséges külön erőfeszítést tennie, hogy megszabadulhasson az anyagi természet kötőerejének befolyásától.

A következő kérdés a transzcendentális helyzetet elért személy szokásaira irányul. A materialistát befolyásolja az ún. tisztelet és becsmérés, ami a testtel együtt jár, de a transzcendentális sikra ért emberre nem hat az ilyen hamis tisztelet és gyalázat. Végzi Kṛṣṇa-tudatú kötelességét, és nem törődik azzal, hogy tisztelik-e vagy sem. Elfogadja mindazt, ami kedvező Kṛṣṇa-tudatos kötelessége végrehajtásában, azonkívül nincs szüksége semmi anyagira, legyen akár kő, akár arany. Mindenkit kedves barátjának tart, aki segíti a Kṛṣṇa-tudatban, az úgynevezett ellenséget pedig nem gyűlöli. Egyenlően viselkedik mindenkivel, és mindent azonos szintűnek lát, mert nagyon jól tudja, hogy semmi köze az anyagi léhez. Szociális és politikai viták nem hatnak rá, mert tudja, hogy milyenek az ideiglenes felfordulások és zavarok. A saját érdekében nem kísérel meg semmit. Kṛṣṇa kedvéért bármire képes, de személyes érdekből nem vágyik semmire sem. Az ilyen viselkedéssel éri el az ember valójában a transzcendentális helyzetet.

26. VERS

मां च योऽव्यभिचारेण भक्तियोगेन सेवते ।
स गुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥२६॥

*mām ca yo'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatīyātān
brahma-bhūyāya kalpate*

mām—Írántam; *ca*—is; *yaḥ*—személy; *avyabhicāreṇa*—visszaesés nélkül; *bhakti-yogena*—az odaadó szolgálat által; *sevate*—szolgál; *saḥ*—ő; *guṇān*—az anyagi természet minden kötőerejét; *samatīya*—túlhaladván; *etān*—mindezt; *brahma-bhūyāya*—a Brahman szintre való fölemelkedés; *kalpate*—figyelembe véve

FORDÍTÁS

Aki teljesen az odaadó szolgálattal foglalja le magát, és nem esik vissza semmilyen körülmények között, az egyszerűen túllép az anyagi természet kötőerőin, s így elér a Brahman síkjára.

MAGYARÁZAT

Ez a vers válasz Arjuna harmadik kérdésére, hogy milyen eszközzel lehet elérni a transzcendentális sikot? Mint már előzőleg megmagyarázták, az anyagi világ az anyagi természet kötőerejének varázsa alatt működik. Nem szabad, hogy a természet kötőerejének tettei megzavarják az embert. Az anyagi tettek helyett Kṛṣṇa-tudatú tettekre kell irányítania az elméjét. A Kṛṣṇa-tudatú tetteket *bhakti-yogának* ismerik, s ez nem más, mint állandóan Kṛṣṇa érdekében cselekedni. Ez nem csak Maga Kṛṣṇa szolgálatát jelenti, de a különféle teljesértékű kiterjedéseit is, mint pl. Rāma és Nārāyaṇa. Aki Kṛṣṇát vagy számtalan teljesértékű kiterjedésének egyikét szolgálja, arra úgy kell tekinteni, mint aki már elérte a transzcendentális sikot. Itt meg kell jegyezni, hogy Kṛṣṇa valamennyi formája teljesen transzcendentális, örökkévaló, tudással és gyönyörrel teli. Az Istenség Személyiségei mindentudóak és mindenhatóak, és rendelkeznek az összes transzcendentális tulajdonsággal. Ha tehát rendíthetetlen elszántsággal lefoglaljuk magunkat Kṛṣṇa, vagy teljesértékű kiterjedésének szolgálatával, akkor könnyen legyőzhetjük a máskülönben felettébb hatalmas anyagi természet kötőerőit. A Hetedik Fejezet már megmagyarázta, hogy aki meghódol Kṛṣṇa előtt, az egycsapásra legyőzi az anyagi természet kötőerőinek befolyását. Kṛṣṇa-tudatúnak lenni, vagyis az odaadó szolgálatban élni azt jelenti, hogy az ember elsajátítja Kṛṣṇa természetét. Az Úr mondja, hogy az Ő természetét örökkévalóság, teljes gyönyör és tudás jellemzi. Az élőlények a Legfelsőbb szerves részei, miképpen az aranytárgyak is szerves részei az aranybányának. Ezért az élőlény lelki helyzetében ugyanolyan minőségű, mint Kṛṣṇa. Hozzá kell azonban tennünk, hogy az individuális különbség továbbra is meglesz, különben szó sem lehetne a *bhakti-yogáról*. A *bhakti-yoga* magában foglalja az Úr, a bhakta, valamint a kettőjük közötti szeretetteljes cselekedet létét. Ezért az Istenség Legfelsőbb Személyisége és a bhakta is mindig megőrzi egyéniségét, különben a *bhakti-yoga* értelmetlenné válna. Ha valaki nem érte el az Úréval egyenlő transzcendentális helyzetet, akkor nem szolgálhatja tökéletesen a Legfelsőbb Urat. Ha pl. valaki a király személyes társa akar lenni, akkor előbb el kell sajátítania a szükséges képzettséget. A Kṛṣṇa-tudat esetében a Brahman-sík elérése, vagyis az anyagi szennyeződéstől való megtisztulás a szükséges képzettség. A Védikus Irodalom írja: „A Legfelsőbb Brahmant úgy érheti el az ember, hogy Brahmáná válik.” (*brahmaiva san brahmāpyeti; Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad 4.4.5.*). Ez azt jelenti, hogy az embernek minőségileg eggyé kell válnia Brahmannel. Azonban azt nem jelenti, hogy a lélek elveszíti örökkévaló Brahman azonosságát és egyéni létét.

27. VERS

ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्य च ।
शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च ॥ २७॥

*brahmaṇo hi pratiṣṭhāham
amṛtasyāvvyasya ca
śāśvatasya ca dharmasya
sukhasyaikāntikasya ca*

brahmaṇaḥ—a személytelen brahmajyoti; *hi*—bizonyára; *pratiṣṭhā*—a bölcsője; *aham*—Én; *amṛtasya*—az elpusztíthatatlané; *avyayasya*—a hallhatatlané; *ca*—is; *śāśvatasya*—az örökkévalóé; *dharmasya*—az eredeti természeté; *sukhasya*—a boldogságé; *aikāntikasya*—a végsőé; *ca*—is

FORDÍTÁS

Én vagyok a hajléka a személytelen Brahmannak, amely halhatatlan, elpusztíthatatlan, örök, és aminek a végső boldogság az igazi természete.

MAGYARÁZAT

A Brahman halhatatlanságból, elpusztíthatatlanságból, örökkévalóságból és boldogságból áll. Brahman a transzcendentális megvalósítás kezdete. A Paramātmā, vagyis a Felsőlélek megvalósítása a második fok, az Abszolút Igazság megvalósításának végső szakasza pedig az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megvalósítása. A Legfelsőbb Személy megvalósítása ezért magában foglalja a Paramātmā és a személytelen Brahman realizálását is. A Hetedik Fejezet már megmagyarázta, hogy az anyagi természet a Legfelsőbb Úr alsóbbrendű energiájának megnyilvánulása. Az Úr a felsőbbrendű természet részecskéivel termékenyíti meg, s ezek alkotják az anyagi természet lelki aspektusát. Amikor az anyagi természet által feltételekhez kötött élőlény elkezd a lelki tudás művelését, akkor az anyagi lét sikjéről fokozatosan fölemelkedik a Legfelsőbb Brahman megvalósításának szintjére. Ez a Brahman életfelfogás képezi tehát az önmegvalósítás első szakaszát. Az ember e sikon anyagi helyzetéhez viszonyítva transzcendentális, de még nem érte el a lelki megvalósítás tökéletességét. Viszont — ha akarja — módjában áll a Brahman sikról a Paramātmā, majd végül a Bhagavān megvalósítás szintjére jutni. A Védikus Irodalom sok példával szolgál erre. A négy Kumāra először a személytelen Brahman sikon volt, de később fokozatosan fölemelkedett Bhagavānnak, az Istenség Legfelsőbb

Személyiségének szeretetteljes szolgálatáig. Aki nem képes túljutni a személytelen Brahman felfogáson, az megkockáztatja a visszaesést. A *Śrīmad-Bhāgavatam* írja¹: „Ha el is érte valaki a személytelen Brahman sikjét, ha nem tud a Legfelsőbb Személyről, akkor nem juthat tovább, és az értelm sem lesz tökéletesen világos. Ezért, annak ellenére, hogy elérte a Brahman sikot, még van esélye a visszaesésre, ha nem foglalja le magát az Úr odaadó szolgálatában.” A *Vedák* írják: „Az ember akkor lesz igazán, transzcendentálisan boldog, ha megértette, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Kṛṣṇa a gyönyör forrása.” (*raso vai saḥ; rasam hy evāyam labdhvānandī bhavati; Taittirīya Upaniṣad* 2.6.1.) A Legfelsőbb Úr teljességében rendelkezik a hat fenséges tulajdonsággal, amiket a bhakta megízlelhet, ha kapcsolatba kerül vele. A király szolgálja majdnem olyan élvezetben részesül, mint maga a király. Hasonlóan, az elpusztíthatatlan boldogság és az örök élet az odaadó szolgálat következménye. Az odaadó szolgálatot végző személy ezért már megvalósította Brahmant, annak örökkévalóságával és megsemmisíthetlenségével együtt.

Annak ellenére, hogy az élőlény természetéből adódóan Brahman, mégis uralkodni akar az anyagi világ felett, s ezért alábukik az anyagi világba. Eredeti helyzetében felette áll az anyagi természet három kötőerejének, azonban az anyagi természettel társulván belebonyolódik azokba. A kötőerőkkel való kapcsolat fokozza a vágyat, hogy uralkodjon az anyagi világ felett. A teljesen Kṛṣṇa-tudatban végzett odaadó szolgálattal viszont azonnal eléri a transzcendentális sikot, és az anyagi természet feletti törvénytelen uralkodási vágya szertefoszlik. Ezért az odaadó szolgálat folyamatát kell gyakorolni a bhakták társaságában, ami a hallással, vibrálással és emlékezéssel kezdődik. Az odaadó szolgálat kilenc folyamatból áll. Az ilyen társulás és a lelki tanítómester hatására az uralkodás anyagi vágya eltűnik, és az ember szilárd helyzetet ér el az Úr transzcendentális szerető szolgálatában. Ezt a folyamatot ez a fejezet magyarázza meg a huszonkettedik versről az utolsóig. Az Úr odaadó szolgálata nagyon egyszerű, de állandóan kell gyakorolni: a Múrtinak följánlott étel maradékát kell fogyasztani, az Úr lótuszvirág lábainak ajánlott virágokat kell szagolni, az Úr transzcendentális kedvteléseivel kapcsolatos helyeket kell megtekinteni, különféle tetteiről és bhaktáival való szeretetteljes viszonyáról kell olvasni, és mindig vibrálni kell transzcendentális Nevét: Hare Kṛṣṇa,

1.) ye 'nye ravindākṣa vimukta-māninas
 tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
 (Bhāg. 10.2.32.)

Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, valamint be kell tartani az Úrnak és bhaktáinak megjelenésével és eltávozásával kapcsolatos böjtnapokat. Ezt a folyamatot követvén az ember teljesen elkülönül minden anyagi tettől. Aki ily módon képes elérni a brahmajyoti szintjét, az minőségileg egyenlővé válik az Istenség Legfelsőbb Személyiségével.

Ily módon végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizennegyedik fejezetéhez, melynek címe: Az anyagi természet három kötőereje.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

A Legfelsőbb Úrról szóló yoga

1. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् ।

छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥ १ ॥

*śrī bhagavān uvāca
ūrdhva-mūlam adhaḥ-sākham
asvattham prāhur avyayam
chandānsi yasya parṇāni
yas taṁ veda sa veda-vit*

śrī bhagavān—az Istenség Legfelsőbb Személyisége; *uvāca*—mondta; *ūrdhva-mūlam*—gyökerekkel felfelé; *adhaḥ*—lefelé; *sākham*—ágak; *asvattham*—banjanfa; *prāhuḥ*—mondják; *avyayam*—örökkévaló; *chandānsi*—védikus himnuszok; *yasya*—melyeké; *parṇāni*—a levelek; *yaḥ*—bárki; *taṁ*—azt; *veda*—ismeri; *aḥ*—ő; *veda-vit*—a *Vedák* tudója

FORDÍTÁS

Szólt a Magasztos Úr:

Van egy banjanfa, amelynek gyökerei felfelé, ágai pedig lefelé nőnek, s melynek védikus himnuszok a levelei. Aki ismeri ezt a fát, az ismeri a Vedákat.

MAGYARÁZAT

A *bhakti-yoga* fontosságának megvitatása után az ember megkérdezheti, hogy mi a *Vedák* célja. Ez a fejezet fényt derít arra, hogy a *Vedák* tanulmányozásának célja Kṛṣṇa megértése. Ezért, aki tudatos Kṛṣṇáról, és állandóan Őt szolgálja, az már ismeri a *Vedákat*.

Az anyagi világbeli rabságot itt a banjanfához hasonlítják. A gyümölcsöző cselekedeteket végző számára ez a fa vég nélküli; az egyik ágról a másikra vándorol a végtelenségig. Az anyagi világ fája végtelen, ezért aki vonzódik hozzá, annak nincs reménye a felszabadulásra. Az ember felemelését szolgáló védikus himnuszok képezik e fa leveleit. A gyökerei felfelé nőnek, mert az univerzum legfelső bolygójánál, Brahmā hajlékánál kezdődnek. Ha valaki képes megérteni az illúzió elpusztíthatatlan fáját, az kikerülhet a sűrüből.

Az előző fejezetek megmagyarázták, hogy több folyamat létezik, ami által kikerülhetünk az anyagi fogságból, de egészen a Tizenharmadik Fejezetig azt láthattuk, hogy erre a Legfelsőbb Úr iránti odaadó szolgálat a legjobb módszer. A *bhakti-yoga* alapelve: elkülönülés az anyagi tettektől, és kapcsolatteremtés az Úr transzcendentális szolgálatával. Ez a fejezet először is arról a folyamatról ír, amellyel az anyagi világhoz fűződő kötelékek elvághatók. Az anyagi lét gyökere felfelé nő. Ez azt jelenti, hogy a teljes anyagi szubsztanciában, a világmindenség legmagasabb bolygójától kezdődik. Innen távol ki az egész univerzum megannyi ággal, melyek a különféle bolygórendszereket képviselik. A gyümölcs képviseli az élőlény tetteinek eredményét, név szerint a vallást, gazdasági fejlődést, érzékkielégítést és a felszabadulást. Ebben a világban nem tudunk olyan fáról, melynek ágai lefelé, gyökerei pedig fölfelé nőnének. Ám mégis létezik ilyen, a tóparton magunk is láthatjuk. A parton álló fa tükröződik a vízben, ezért úgy tűnik, hogy az ágai lefelé, gyökerei pedig felfelé nőnek. Más szóval, az anyagi csupán tükörképe a lelki világ igazi fájának. A lelki világ fája tükörképét a vágyak hozzák létre, mint ahogy a fa tükröződését a víz. A vágy okozza tehát, hogy e tükrözött anyagi fényben léteznek a dolgok. Aki ki szeretne kerülni ebből az anyagi létből, annak az analitikus tanulmányozás által alaposan ismernie kell ezt a fát. Ezzel a tudással vághatja csak le a hozzá fűződő kötelékeit.

Az anyagi világ fája pontos tükörképe a lelki világ igazi fájának, így az is valónak tűnik. Minden, ami itt létezik, létezik a lelki világban is. Az imperszonalisták úgy vélik, hogy Brahmā a gyökere az anyagi világ fájának, s a sánkha filozófia szerint ebből a gyökérből hajt ki *aprakṛti*, *puruṣa*, majd a három *guṇa*, az öt durva-fizikai elem (a *pañca-mahābhūta*), a tiz érzékszerv (a *daśendriya*), az elme stb. Ilyen módon osztják fel az egész anyagi világot. Ha Brahmā minden megnyilvánulás középpontja, akkor ez az anyagi világ olyan megnyilvánulás, ami a középponttól 180°-ot képez, a másik 180°-ot pedig a lelki világ alkotja. Az anyagi világ eltorzult világgép, ami azt jelenti, hogy a lelki világ is rendelkezik ugyanazzal a sokféleséggel, de valóságosan. A *Bhagavad-gītā* megmagyarázza, hogy a *puruṣa* Maga a Legfelsőbb Úr, *aprakṛti* pedig a külső energiája. Mivel ez a megnyilvánulás anyagi, ezért ideiglenes. A tükröződés ideiglenes, mert néha látható, néha pedig nem. Az eredete azonban örökkévaló. Csupán az igazi fa anyagi tükörképétől kell megszabadulnunk. Az ismeri valójában a *Vedák*at, aki tudja, miképpen kell elvágni az anyagi világhoz fűződő kötelékeket. A *Vedák* rituális formuláihoz vonzódó ember tulajdonképpen a fa gyönyörű zöld leveleihez vonzódik, ezért nem ismeri igazán a *Vedák* célját. Az Istenség Személyisége Maga fedi fel, hogy a *Vedák* igazi célja a tükörkép-fa kivágása, és a lelki világot szimbolizáló igazi fa elérése.

2. VERS

अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा
 गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः ।
 अधश्च मूलान्यनुसंततानि
 कर्मानुबन्धीनि मनुष्यलोके ॥ २ ॥

adhaś cordhvaṃ prasṛtās tasya śākhā
guṇa-pravṛddhā viṣaya-pravālāḥ
adhaś ca mūlāny anusantatāni
karmānubandhīni manuṣya-loke

adhaḥ—lefelé; *ca*—is; *ūrdhvaṃ*—felfelé; *prasṛtāḥ*—szétterjed; *tasya*—ezé; *śākhāḥ*—ágak; *guṇa*—az anyagi természet kötőerői; *pravṛddhāḥ*—kifejlettek; *viṣaya*—érzéki tárgyak; *pravālāḥ*—rügyek; *adhaḥ*—lefelé; *ca*—

is; *mūlāni*—gyökerek; *anusantatāni*—kiterjedtek; *karma*—a munka szerinti; *anubandhini*—megkötöttek; *manuṣya-loke*—az emberi társadalom világában

FORDÍTÁS

E faágak le és fel egyaránt nőnek, s az anyagi természet három kötőereje táplálja őket. Rügyei az érzékek tárgyai. Vannak olyan gyökerei is, melyek lefelé nőnek, s ezek az emberi társadalom gyümölcsöző cselekedeteihez kötődnek.

MAGYARÁZAT

Ez a vers folytatja a banjanfa leírását. Az ágai minden irányban kiterjednek, az alsóbb ágakon élőlények sokaságát találhatjuk: embereket, lovakat, teheneket, kutyákat, macskákat stb., a felsőbb ágakon pedig az élet magasabbrendű fajtáit: félisteneket, gandharvákat (tündéreket) és más hasonló lényeket. Míképpen egy fát a víz élteti, ezt a fát az anyagi természet három kötőereje táplálja. Azt tapasztalhatjuk, hogy a tájak váltakoznak: egyik sivár, míg a másik szép zöld. Ez a csapadéktól függ. Az élet különféle fajainak megnyilvánulása ehhez hasonlóan az anyagi természet kötőerőinek függvénye.

E fa rügyei és levelei képezik az érzékek tárgyait. A természet különféle kötőerőinek kifejlesztésével más és más érzékeket kapunk, amelyekkel az érzéki tárgyak különféle változatait élvezzük. Az érzékszervek (fül, orr, szem stb.) képezik a felsőbb rügyeket, melyek az érzéki tárgyak élvezetéhez alkalmazkodnak. A levelek alkotják az érzékek tárgyait, vagyis a hangot, a formát stb. Az alárendelt gyökerek a szenvedésnek és az érzékkielégítésnek felelnek meg, s az ember ezek által fejleszt ki vonzalmat és gyűlöletet. A hajlam a jámborságra és az istentelenségre a másodlagos gyökerek, amelyek minden irányban elágaznak. A fő gyökér Brahmalokából ered, a többi pedig más, alacsonyabb bolygórendszerekből. Az ember, miután élvezte a jámbor tettek eredményét a felsőbb bolygókön, visszakerül a Földre, s ha ismét a felsőbb bolygókra szeretne jutni, akkor fel kell, hogy újítsa a karmáját jámbor cselekedetek végzésével. A tettek mezejének az emberek bolygóját tekintik.

3-4. VERS

न रूपमस्येह तथोपलभ्यते
नान्तो न चादिर्न च संप्रतिष्ठा ।

अश्वत्थमेनं सुविरूढमूल-
 मसङ्गशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा ॥ ३ ॥
 ततः पदं तत्परिमार्गितव्यं
 यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः ।
 तमेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये
 यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी ॥ ४ ॥

*na rūpam asyeha tathopalabhyate
 nānto na cādir na ca sampratiṣṭhā
 aśvattham enam suvirūḍha-mūlam
 asaṅga-śastreṇa dṛḍhena chittvā
 tataḥ padam tat parimārgitavyam
 yasmin gatā na nivartanti bhūyaḥ
 tam eva cādyam puruṣam prapadye
 yataḥ pravṛttiḥ prasṛtā purāṇī*

na —nem; *rūpam* —forma; *asya* —ezé (a fáé); *iha* —ebben; *tathā* —szintén; *upalabhyate* —látható; *na* —soha; *antaḥ* —vége; *na* —soha; *ca* —is; *ādiḥ* —eleje; *na* —soha; *ca* —is; *sampratiṣṭhā* —az alapja; *aśvattham* —banjanfa; *enam* —ezt; *svirūḍha* —erősen; *mūlam* —gyökerező; *asaṅga-śastreṇa* —az elkülönülés fegyverével; *dṛḍhena* —erős; *chittvā* —levágván; *tataḥ* —ezután; *padam* —helyzetet; *tat* —azt; *parimārgitavyam* —fel kell kutatni; *yasmin* —hol; *gatāḥ* —eljutván; *na* —soha; *nivartanti* —visszatérnek; *bhūyaḥ* —ismét; *tam* —ahhoz; *eva* —bizonyára; *ca* —is; *ādyam* —eredeti; *puruṣam* —az Isten-ség Személyisége; *prapadye* —meghódol; *yataḥ* —akitől; *pravṛttiḥ* —kezdet; *prasṛtā* —kiterjedés; *purāṇī* —nagyon ősi

FORDÍTÁS

Ebben a világban lehetetlen meglátni e fa igazi formáját. Senki sem tudja, hol kezdődik és hol végződik, vagy hol van az alapja. De nagy elszántsággal, az elkülönülés fegyverével le kell dönteni. Azután fel kell kutatni azt a helyet, ahova egyszer eljutván soha többé nem kell visszatérni, és ott meg kell hódolni az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt, aki mindennek a kezdete, s akiben időtlen idők óta jelen van minden.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan állítja, hogy e banjanfa igazi formáját lehetetlen megérteni ebben az anyagi világban. Miután a gyökerek felfelé állnak, így az igazi fa a másik végén található. Azt viszont senki sem láthatja, hogy ez a fa milyen messzire nyúlik le, s így a kezdetét sem ismerik. Ám mégis meg kell találnunk az eredetét. Ez a magunk eredetének tanulmányozásával lehetséges. Megérthetjük, hogy egy apától származunk, akinek szintén volt apja és így tovább. Ha ily módon megyünk vissza, akkor eljutunk az eredeti atyához, Brahmához. Őt viszont Garbhodakaśāyī Viṣṇu teremtette. Így végül az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez jutunk, s ez a kutatómunkánk végét jelenti. Tehát a fa eredetét, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét kell felkutatnunk, olyan személyek társaságában, akik tudással rendelkeznek Róla. Ilyen tudással az ember fokozatosan elkülönül a valóság e hamis tükrözésétől, és a tudás fegyverével levághatja a kötelékeket, hogy végül is elérje az igazi fát.

Ezzel kapcsolatban az *asaṅga* szó nagyon fontos. Az érzéki élvezethez és az anyagi természet feletti uralkodási vágyhoz fűződő vonzódás nagyon erős. Ezért el kell különülnünk ezektől, mégpedig úgy, hogy a hiteles Írásokon alapuló lelki tudományt tárgyaljuk, és olyan személytől tanulunk, aki igazi tudással rendelkezik. A bhakták társasága és az ilyen beszélgetések azt eredményezik, hogy az ember eljut az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez. Akkor pedig az első és legfontosabb dolog az, hogy meghódoljunk Őelőtte. Ez a vers leírja azt a helyet, ahová ha eljutunk egyszer, nem térünk vissza többé az anyagi világba, vagyis a lelki világ hamis tükörképébe. Az eredeti gyökér Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Belőle árad minden. Kṛṣṇa kegyének elnyeréséhez csupán az szükséges, hogy meghódoljunk Előtte, s azt az odaadó szolgálat végrehajtásával — hallással, vibrálással stb. — lehet elérni. Kṛṣṇa tehát az anyagi világ oka, amint ezt már korábban is kijelentette: „Én vagyok mindennek az eredete.” (*aham sarvasya prabhavaḥ; Bg. 10.8.*) Tehát ha ki szeretnének szabadulni az anyagi élet banjanfájának fojtogató indáiból, akkor meg kell hódolnunk Kṛṣṇa előtt. Mihelyt ez megtörténik, azonnal, automatikusan elkülönülünk az anyagi világtól.

5. VERS

निर्मानमोहा जितसङ्गदोषा
अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः ।

द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञै-
र्गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत् ॥ ५ ॥

*nirmāna-mohā jita-saṅga-doṣā
adhyātma-nityā vinivṛtta-kāmāḥ
dvandvair vimuktāḥ sukha-duḥkha-samjñair
gacchanty amūḍhāḥ padam avyayam tat*

nir—nélkül; *māna*—tisztélet; *mohāḥ*—illúzió; *jita*—legyőzvéen; *saṅga*—társulás; *doṣāḥ*—hibás; *adhyātma*—lelki; *nityāḥ*—örökkévalóság; *vinivṛtta*—társult; *kāmāḥ*—vágyak; *dvandvaiḥ*—kettősségtől; *vimuktāḥ*—mentes; *sukha-duḥkha*—boldogság és boldogtalanság; *samjñaiḥ*—nevezett; *gacchanti*—elérnek; *amūḍhāḥ*—zavartalan; *padam*—helyzetet; *avyayam*—örökkévalót; *tat*—azt

FORDÍTÁS

Aki mentes az illúziótól, az áltekingintélytől és a hamis társulástól, megértette az örökkévalót, és felhagyott minden anyagi vágygal, meg szabadult a boldogság és az aggodalom kettősségétől, s tudja, miképpen kell meghódolnia a Legfelsőbb Személy előtt — az eléri azt az örök birodalmat.

MAGYARÁZAT

Ez a vers nagyon szépen leírja a meghódolás folyamatát. A szükséges első tulajdonság az, hogy ne legyen büszke az ember. Ha a feltételekhez kötött lélek felfuvalkodott, és magát hiszi az egész természet urának, akkor nagyon nehéz meghódolnia az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt. Az igazi tudás művelésével kell rájönnünk, hogy nem mi vagyunk az anyagi természet ura, hanem az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Az odaadás folyamatát akkor lehet elkezdni, miután az ember megszabadult a büszkeségből fakadó illúziótól. Az sem képes meghódolni a Legfelsőbb Személy előtt, aki az anyagi világban mindig arra vágyik, hogy tiszteljek. A büszkeség az illúzióknak tudható be. Azt hiszi, hogy ő a világ ura, még annak ellenére is, hogy ebbe a testbe jutott, ahol marad egy rövid ideig és aztán el kell távoznia. Ezért mindent nagyon bonyolulttá tesz, állandóan bajban van. Az egész világ ezzel a tévhitel működik. Az emberek úgy vélik, hogy ez a bolygó, a Föld az emberi társadalom tulajdona, és e hamis felfogás eredményeképpen felosztották a területét. Meg kell szabadulnunk a hamis elgondolástól, hogy a világ az emberi társadalom birtoka. Csak ezután válhatunk meg a családhoz,

társadalomhoz és nemzethez fűződő öszes hamis köteléktől, melyek az anyagi világhoz kötnek bennünket. A következő lépés, hogy ki kell fejlesztenünk a lelki tudást. Meg kell tanulnunk, mi tartozik valóban hozzánk és mi nem. Ha az ember megértette a dolgokat azok valójában, akkor megszabadul a boldogság és boldogtalanság, élvezet és fájdalom stb. ellentétpárjaitól. Akkor teljes lesz a tudása, és azután képes lesz meghódolni az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt.

6. VERS

न तद्भासयत सूर्यो न शशाङ्को न पावकः ।
यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ ६ ॥

*na tad bhāsayate sūrya
na śaśāṅko na pāvakaḥ
yat gatvā na nivartante
tad dhāma paramam mama*

na—nem; *tad*—azt; *bhāsayate*—beragyogja; *sūryaḥ*—a Nap; *na*—sem; *śaśāṅkaḥ*—a Hold; *na*—sem; *pāvakaḥ*—a tűz (az elektromosság); *yat*—ahová; *gatvā*—menvén; *na*—sohasem; *nivartante*—visszajönnek; *tad*—azt; *dhāma*—hajlék; *paramam*—legfelsőbb; *mama*—Enyém

FORDÍTÁS

Az Én legfelsőbb hajlékomat nem Nap, Hold, vagy elektromosság ragyogja be. És legyen az bárki, ha egyszer eljut oda, többé már nem tér vissza az anyagi világba.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a lelki világról, vagyis Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének hajlékáról szól, amit Kṛṣṇalokának vagy Goloka Vṛndāvanának ismernek. A lelki világban nincs szükség a Nap, a Hold, a tűz vagy az elektromosság fényére, mert az ottani bolygók önragyogóak. Ebben az univerzumban csak a Napról tudjuk azt, hogy önragyogó, de a lelki világban minden bolygó ilyen. Az ottani bolygók (a Vaikuṅthák) tündöklése alkotja a brahmajyotiként ismert lelki fényt. Valójában ez a ragyogás Kṛṣṇa bolygójából, a Goloka Vṛndāvanából ered, s egy részét beborítja a *mahat-tattva*, illetve az anyagi világ. A tündöklő lelki ég nagyobbik részét a Vaikuṅthalokának ismert lelki bolygók töltik be, melyek közül Goloka Vṛndāvana a legfőbb.

Az élőlény élete mindaddig feltételektől függ, amíg e sötét anyagi világban van, ám mihelyt elvágja a kötelekeket, melyek az illuzórikus tükörkép-fához kötik, azonnal felszabadul, és eljut a lelki világba. Onnan sohasem fog visszatérni. Feltételekhez kötött életében az élőlény önmagát hiszi az anyagi világ urának, de a felszabadulás után a lelki birodalomba jut, és a Legfelsőbb Úrral társulván élvezi az örökkévaló, teljes tudásból és gyönyörből álló életet.

Minden embernek vonzódnia kellene ehhez a leíráshoz, és akarnia kellene, hogy elváljon a valóság e hamis tükröződésétől, és az örökkévaló világba jusson. Az anyagi világhoz vonzó ember nagyon nehezen vágja el a köteleket, de ha elkezdí az odaadó szolgálat folyamatát, akkor esélyt kap a fokozatos elkülönülésre. A bhaktákkal, vagyis a Kṛṣṇa-tudatú személyekkel való társulás szükségszerű. Az ember kutasson fel egy olyan társaságot, amely Kṛṣṇának szentelte életét, és tanulja meg tőlük az odaadó szolgálat folyamatát. Ily módon lehet elválni az anyagi világhoz fűződő kötelekeket. Az nem segít, ha csupán narancsszínű ruhába öltözünk. Életünket az Úr odaadó szolgálatával kell egybefűzni. Ezért nagyon komolyan kell vennünk a Tizenkettedik Fejezet szavait, miszerint az odaadó szolgálat az egyetlen mód, hogy megszabadulhassunk az igazi fa hamis tükröződésétől. A Tizenegyedik Fejezet az anyagi természet szennyező kötőerejéről szól. Egyedül az odaadó szolgálatról írják azt, hogy teljesen transzcendentális.

A *paramam mama* szavak nagyon fontosak. Tulajdonképpen minden létező a Legfelsőbb Úr birtokát képezi, ám a hat fenséges jellemmel azok teljességében rendelkező lelki világ az Ő *parama*, vagyis legfelsőbb tulajdona. Az *Upaniṣadok* is megerősítik, hogy a lelki világban nincs szükség napfényre vagy holdfényre, mert ott mindent a Legfelsőbb Úr belső energiája ragyog be. Abba a legfelsőbb hajlékba csakis odaadás által lehet bejutni. Ez az egyetlen út.

7. VERS

ममैवांशो जीवलोकै जीवमृतः सनातनः ।
मनःषष्टानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥ ७ ॥

*mamaivāṁśo jīva-loke
jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ
manaḥ ṣaṣṭhāndriyāṇi
prakṛti-sthāni karṣati*

mama—Enyém; *eva*—bizonyára; *amśaḥ*—parányi részecskék; *jīva-loke*—a feltételekhez kötött lét világa; *jīva-bhūtaḥ*—a feltételekhez kötött élőlények; *sanātanaḥ*—örökkévaló; *manaḥ*—elme; *śaṣṭhāni*—hat; *indriyāṇi*—érzékek; *prakṛti*—anyagi természet; *sthāni*—helyzet; *karṣati*—keményen küzd

FORDÍTÁS

Ebben a feltételekhez kötött világban az élőlények az Én örökkévaló, parányi részeim. Feltételekhez kötött létük miatt nagyon keményen küzdenek a hat érzékszervvel, melyhez az elme is hozzátartozik.

MAGYARÁZAT

Ez a vers világosan ír az élőlény azonosságáról. Az élőlény örökké a Legfelsőbb Úr parányi, szerves része. Az a feltevés nem helytálló, miszerint csupán a feltételekhez kötött létben van egyénisége, míg felszabadult állapotában egyé válik a Legfelsőbb Úral. Ez a vers félreérthetetlenül kijelenti, hogy az élőlény örökké (*sanātana*) parányi.

A *Vedák* tanítása szerint a Legfelsőbb Személy kiterjedéseinek és megnyilvánulásainak száma végtelen. Az elsődleges kiterjedéseket *viṣṇu-tattvának*, a másodlagosakat pedig *jīva-tattvának*, vagyis élőlényeknek hívják. Más szóval a *viṣṇu-tattva* személyes, az élőlények pedig elkülönült kiterjedések. Személyes kiterjedése által az Úr különféle formákban nyilvánul meg, mint pl. Rāma, Nṛsiṃhadeva, Viṣṇumūrti és a Vaikuṅṭha bolygókon uralkodó Istenségek. Az elkülönült kiterjedések, vagyis az élőlények örökké az Ő szolgálai. Az Úr személyes kiterjedései, vagyis az Istenség egyéni azonosságai mind örökkévalóak, de ugyanez mondható a különálló kiterjedésekre, vagyis az élőlényekre is. Az élőlények tehát a Legfelsőbb Úr parányi szerves részei, ezért csöppnyi mennyiségben rendelkeznek a tulajdonságaival is, s ezek közül az egyik a függetlenség. Minden élőlény egyéni lélek, személyes egyénisége és parányi függetlensége van. Ha visszaél a függetlenségével, feltételekhez kötött létbe jut, ha helyesen alkalmazza, örökre felszabadul. Ám mindkét esetben örökkévaló, hasonlóan a Legfelsőbb Személyhez. Ha felszabadult, akkor mentes az anyagi feltételektől, és az Úr transzcendentális szolgálatának él. Ha viszont feltételekhez kötött, akkor a természet anyagi kötőerejének irányítása alatt áll, és megfelelkezik Isten transzcendentális szerető szolgálatáról. Ez azt eredményezi, hogy nagyon keményen kell küzdenie az anyagi lét fenntartásáért.

Az élőlények mind a Legfelsőbb Úr szerves részei. Az élőlény fogalma alatt nemcsak az állatokat és az embereket értjük, hanem az anyagi világ nagyhatalmú irányítóit is, mint Brahmát, az Úr Śívát, sőt még Viṣṇut is. Mindegyikük örökkévaló, s nem ideiglenes megnyilvánulás.

A *karṣati* (keményen küzd) szó nagyon jelentőségteljes. A lelket az anyagi létben vasbilincshez hasonló feltételek kötik. Közéjük tartozik a hamis ego is. Az elme az érzékek fő ügynöke, amely az élőlényt az anyagi létbe hajtja. Ha az elme a jóság minőségében van, akkor az élőlény tettei jók, ha a szenvedély kötőerejében, akkor szenved a cselekedetei miatt, ha pedig a tudatlanság kötőerejében, akkor alacsonyabb létformába jut. Ebből a versből azonban világossá válik, hogy a feltételekhez kötött lelket az anyagi test, s ezzel együtt az elme és az érzékek takarják be, ám e takaró rétegek feloszlanak, ha felszabadul, és helyettük megnyilvánul a lelki teste, az egyéni képességei szerint. A *Mādhyandi-nāyana-śruti* az alábbi információval szolgál:

*sa vā eṣa brahma-niṣṭha idaṁ śarīraṁ marttyam atisṛjya brahmābhisam-
padya brahmaṇā paśyati brahmaṇā śṛṇoti brahmaṇaivedaṁ sarvam
anubhavati*

E vers szerint az anyagi testtől megvált élőlény a lelki világba jut, ahol visszanyeri lelki testét, amelyben szemtől szemben megláthatja az Istenség Legfelsőbb Személyiségét. Személyesen beszélhet Vele, és hallhatja Őt, sőt képes lesz igazán megérteni Őt. A *smṛtik* szerint a lelki bolygókon az Istenség Legfelsőbb Személyisége testéhez hasonlít mindenki teste. A test felépítésében tehát nincs különbség a Viṣṇumūrti kiterjedések és a szerves részek, az élőlények között. Más szóval, az Istenség Legfelsőbb Személyisége kegyéből az élőlény lelki testet kap, ha felszabadul.

A *mamaivāṁśaḥ* szó (a Legfelsőbb Úr parányi szerves részei) szintén nagyon jelentős. A parányi szerves részek nem hasonlíthatóak letört anyagdarabkához. A Második Fejezet már megtárgyalta, hogy a lelket nem lehet feldarabolni. Ezért nem szabad a szerves részt anyagi módon felfogni, vagy összetéveszteni az anyaggal, amit ellenben fel lehet darabolni, és össze is illeszthető. Itt nem lehet ezt a felfogást alkalmazni, mivel a szanszkrit *sanātana* (örök) kifejezést használják. A parányi szerves rész örökkévaló. A Második Fejezet elején is olvashattuk, hogy a Legfelsőbb Úr parányi részei minden egyes testben jelen vannak. Ha felszabadul a test rabságából, akkor visszanyeri az eredeti lelki testét, és a lelki világ egyik bolygóján a Legfelsőbb Személy társaságát fogja élvezni. Most viszont meg kell értenünk azt is, hogy mint Isten parányi szerves része, minőségileg azonos Vele, mint ahogy egyféle az aranyrög és az aranybánya is.

8. VERS

शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।
 गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धान्निवाशयात् ॥ ८ ॥

*śarīram yad avāpnoti
 yac cāpy utkrāmatīśvaraḥ
 grhītvaitāni samyāti
 vāyur gandhān ivāśayāt*

śarīram—testet; *yad*—annyyira, amennyire; *avāpnoti*—kapja; *yad*—amit; *ca*—is; *api*—gyakorlatilag; *utkrāmatī*—feladja; *īśvaraḥ*—a test ura; *grhītvā*—felvéve; *etāni*—mindezt; *samyāti*—elmegey; *vāyuh*—a levegő; *gandhān*—az illat; *iva*—mint; *āśayāt*—a virágból

FORDÍTÁS

Az anyagi világban az élőlény különböző életfelfogásait úgy viszi egyik testből a másikba, mint ahogyan a szél szállítja az illatot egyik helyről a másikra.

MAGYARÁZAT

Ez a vers *īśvarā*-nak, vagyis a test irányítójának írja le az élőlényt, aki kívánsága szerint juthat felsőbbrendű vagy alacsonyabbrendű testbe. Mint már említettük, az élőlény is rendelkezik parányi függetlenséggel, hiszen a testben végbemenő változások tőle függenek, s halálakor a saját maga teremtette tudata határozza meg a következő testét. Ha a macska vagy kutya tudatához hasonlóra alakította tudatát, akkor minden bizonnyal a macska vagy kutya testét kapja. De ha isteni tulajdonságok jellemzik, akkor félistenként fog megszületni. A Kṛṣṇa-tudatú személy pedig a lelki világba, Kṛṣṇalokára jut, ahol magával Śrī Kṛṣṇával fog társulni.

Hamis az az állítás, hogy a test megsemmisülése után mindennek vége van. Az egyéni lélek egyik testből a másikba vándorol, és a mostani teste, valamint tettei alapozzák meg a következő testét. Az ember a karma törvénye szerint kapja a különféle testeket, melyeket egy idő után el kell hagynia. E vers szerint a durva-fizikai forma halála után a lélek a finom-fizikai testbe ágyazva kerül a következő testbe. Ezért a finom-fizikai test határozza meg a következő létünket. Az egyik testből a másikba való vándorlást és a testi létben folytatott küzdelmet *karṣatinak*, vagyis a létért folytatott küzdelemnek hívják.

9. VERS

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।
अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥ ९ ॥

*śrotram cakṣuḥ sparśanam ca
rasanam ghrāṇam eva ca
adhiṣṭhāya manas cāyam
viṣayān upasevate*

śrotram—fül; *cakṣuḥ*—szem; *sparśanam*—érintés; *ca*—is; *rasanam*—nyelv; *ghrāṇam*—szaglóképesség; *eva*—is; *ca*—is; *adhiṣṭhāya*—helyezkedik; *manas*—az elme; *ca*—is; *ayam*—ezt; *viṣayān*—érzéki tárgyakat; *upasevate*—élvez

FORDÍTÁS

Így az élőlény egy újabb durva-fizikai testet kap, bizonyos fajta füllel, nyelvvel, orral és érintőszervvel, melyek az elme körül csoportosulnak. Ily módon élvezi az érzékek tárgyainak egy bizonyos csoportját.

MAGYARÁZAT

Ha az élőlény tudata a kutya vagy macska szintjére jut, akkor a következő életében kutya vagy macska testet fog kapni. A tudat eredetileg tiszta, mint a víz. Ha a vízbe színes festéket keverünk, akkor megváltozik. Ugyanúgy változik meg az eredetileg tiszta tudat az anyagi tulajdonságokkal való társulás következtében. Az igazi tudat a Kṛṣṇa-tudat, ezért az él valóban tiszta életet, aki visszanyerte Kṛṣṇa-tudatát. Ha ezt beszennyezi az anyagi mentalitás valamilyen fajtája, akkor ettől függően kapnak anyagi testet a következő életükben. Nem feltétlenül emberi testet, lehet hogy macska, kutya, sertés, félisten vagy a 8 400 000 fajta valamelyikét.

10. VERS

उत्क्रामन्तं स्थितं वाऽपि भुञ्जानं वा गुणान्वितम् ।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः ॥१०॥

*utkrāmantaṃ sthitaṃ vāpi
bhuñjānaṃ vā guṇānviṭam
vimūḍhā nānupaśyanti
paśyanti jñāna-cakṣuṣaḥ*

utkrāmantaṃ—elhagyván (a testet); *sthitaṃ*—(a testben) helyezkedve; *vāpi*—sem; *bhuñjānaṃ*—élvezvén; *vā*—vagy; *guṇa-anvitam*—az anyagi természet kötőerejének varázsa alatt; *vimūḍhāḥ*—az ostobák; *na*—sohasem; *anupaśyanti*—látják; *paśyanti*—meglátják; *jñāna-cakṣuṣaḥ*—(akik) a tudás szemével néznek

FORDÍTÁS

Az ostoba nem tudja megérteni, miképpen képes az élőlény elhagyni testét, s azt sem, miféle testből merít örömet az anyagi természet kötőerőinek varázsa alatt. De aki a tudás szemével néz, az látja mindezt.

MAGYARÁZAT

A *jñāna-cakṣuṣaḥ* szó nagyon jelentős. Kellő tudás nélkül az ember képtelen megérteni, hogy az élőlény miképpen hagyja el a testét, milyen formát kap majd a következő életében, és miért épp olyat. Hogy ezt megértessük, nagy tudásra van szükségünk, melyet a *Bhagavad-gītából* és más hasonló irodalomból, egy hiteles lelki tanítómaster közvetítése által szerezhetünk meg. Nagyon szerencsés az az ember, akit úgy tanítanak, hogy végül is felfogja ezeket a dolgokat. Minden élőlény bizonyos körülmények között hagyja el testét, bizonyos körülmények között él, s élvezi az érzéki örömeket az anyagi természet varázsa alatt. Ennek eredményeként különféle anyagi boldogságban és szenvedésben vesz részt az érzékielégítés illúziójában. Akit becsap a vágy és a kéj, az elveszíti minden képességét, hogy megértse, miképpen lakozik a testben, és milyen módon cseréli azt. Aki viszont lelki tudásra tett szert, az képes meglátni, hogy a lélek különbözik a testtől, és a testeket cserélve más és más módon élvezi az anyagi létet. Az ilyen ismerettel rendelkező személy képes megérteni, hogy a feltételekhez kötött élőlény miképpen szenved ebben az anyagi létben. Ezért a Kṛṣṇa-tudatban nagyon fejlett minden tőle telhetőt megpróbál, hogy ismertesse ezt a tudományt az emberekkel, akiknek meg kell ragadnia ezt az alkalmat, hogy a Kṛṣṇa-tudat segítségével felszabadulhassanak és a lelki világba juthassanak.

11. VERS

यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम् ।
यतन्तोऽप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः ॥११॥

*yatanto yogināś cainam
paśyanti ātmany avasthitam
yatanto 'py akṛtātmāno
nainam paśyanti acetasaḥ*

yatantaḥ—törekedvén; *yogīnaḥ*—a transzcendentalisták; *ca*—is; *en am*—ezt; *paśyanti*—láthatják; *ātmani*—az önvalóban; *avasthitam*—helyezkedett; *yatantaḥ*—törekedvén; *api*—habár; *akṛta-ātmānaḥ*—önmegvalósítás nélkül; *na*—nem; *enam*—ezt; *paśyanti*—láthatják; *acetasaḥ*—fejetlen elmével

FORDÍTÁS

A törekvő transzcendentalista, aki az önmegvalósításnak él, világosan látja mindezt. De az önmegvalósítás folyamatát mellőző nem képes erre, bármennyire próbálkozzék is.

MAGYARÁZAT

A lelki önmegvalósítás útját sok transzcendentalista járja, de akik még nem valósították meg az igazi énjüket, azok képtelenek megérteni, hogy mi megy végbe az élőlény testében. Ezzel kapcsolatban a *yogīnaḥ* szó igen fontos. Manapság sok úgynevezett yogi és yogatársaság létezik, de tulajdonképpen az önmegvalósítás terén mind vakok. Csupán bizonyos gimnasztikai gyakorlatokat végeznek, és megelégszenek azzal, ha a test egészséges és erős lesz. A tudományukból csak ennyire futja. Őket hívják *yatanto 'py akṛtātmānaḥ*-nak, azaz olyan embereknek, akik nem érik el az önmegvalósítás szintjét, bár igyekeznek az úgynevezett yogagyakorlatok végzésében. Az ilyenek képtelenek megérteni a lélekvándorlás folyamatát. Csak az képes felfogni ezeket a dolgokat, aki igazi yogát végez, és megvalósította lelki énjét, a világot és a Legfelsőbb Urat, vagyis, a tiszta odaadó szolgálatot végző Kṛṣṇa-tudatú *bhakti-yogi*.

12. VERS

यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम् ।
यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम् ॥१२॥

*yad āditya-gatam tejo
jagad bhāsayate'khilam
yac candramasi yac cāgnau
tat tejo viddhi māmakam*

yat—ami; *āditya-gatam*—a napfényben; *tejah*—a ragyogás; *jagat*—az egész világ; *bhāsayate*—beragyogja; *akhilam*—teljesen; *yat*—amit; *candramasi*—a Holdon; *yat*—ami; *ca*—is; *agnau*—a tűzben; *tejah*—a ragyogás; *tat*—azt; *viddhi*—értsd meg; *māmakam*—Tőlem

FORDÍTÁS

Tudd meg, hogy a világ sötétségét szétesztató Nap ragyogása, a Holdnak sugárzása, tűznek fényessége is mind Tőlem árad.

MAGYARÁZAT

Aki nem értelmes, az nem láthatja, mi hogyan megy végbe. A tudást úgy lehet megalapozni, hogy megértjük, mit mond itt az Úr. Mindenki ismeri a Napot, a Holdat, a tüzet és az elektromosságot. Csúpan annyit próbáljunk megérteni, hogy a Nap, a Hold, az elektromosság és a tűz fénye mind az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől árad. Ez a felfogás jelzi a Kṛṣṇa-tudat kezdetét, és sokat jelent a feltételekhez kötött lélek lelki fejlődésében. Az élőlények tulajdonképpen a Legfelsőbb Személy szerves részei. Kṛṣṇa itt arra céloz, miképpen térhetnek vissza az élőlények az őshazába, vissza az Istenséghez.

Ebből a versből azt is megtudhatjuk, hogy a Nap beragyogja az egész naprendszert. Különböféle univerzumok és naprendszerek vannak, más-más Napokkal, Holdakkal és bolygókkal. A napfény a lelki világban tartózkodó Legfelsőbb Úr ragyogásának tudható be. Az emberek általában akkor kezdenek el tevékenykedni, ha felkel a Nap. A főzéshez is tűz kell, s tüzet igényel a gyárak működtetése is. A tűz tehát nagyon sok dologhoz szükséges. Láthatjuk, hogy a napfény, a holdfény és a tűz nagyon kellemes az élőlények számára. Enélkül senki sem élhetne. De ha megértjük, hogy a Nap, a Hold és a tűz fénye mind Kṛṣṇából, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéből árad, akkor elkezdjük a Kṛṣṇa-tudatot. A Hold fénye táplálja a zöldségeket. A

holdfény olyannyira kellemes, hogy az embereknek, nem nehéz megérteni ebből, hogy Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének a kegyéből élnek. Az Ő kegye nélkül ugyanis nem lenne Nap, Hold és tűz, s ezek nélkül senki sem élhetne.

E gondolatok célja az, hogy felélessze a Kṛṣṇa-tudatot a feltételekhez kötött lelkekben.

13. VERS

गामाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा ।
पुष्णामि चौषधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः॥१३॥

*gām āviśya ca bhūtāni
dhārayāmy aham ojasā
puṣṇāmi cauṣadhīḥ sarvāḥ
somo bhūtvā rasātmakaḥ*

gām—a bolygókat; *āviśya*—behatolván; *ca*—is; *bhūtāni*—az élőlényeket; *dhārayāmi*—fenntartom; *aham*—Én; *ojasā*—az energiám által; *puṣṇāmi*—táplálom; *ca*—és; *auṣadhīḥ*—a zöldségeket; *sarvāḥ*—minden; *somaḥ*—a Hold; *bhūtvā*—válva; *rasa-ātmakaḥ*—íztadó

FORDÍTÁS

Behatolok minden bolygóba, s az Én energiám tartja őket pályájukon. Holddá válva Én látom el a zöldségeket az élet izes levével.

MAGYARÁZAT

Ebből megérthetjük, hogy a bolygók az Úr energiájának jóvoltából lebegnek az űrben. Isten belehatol minden atomba, minden égitestbe és minden élőlénybe. Erről a *Brahma-samhitā* ír: „Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének teljesértékű kiterjedése, a Paramātmā behatol az univerzumba, minden bolygóba, az élőlényekbe, sőt még az atomba is.” Az Ő jelenlétének köszönhető, hogy kellőképpen nyilvánul meg minden. Az élő ember lebeghet a vízen, mert a lélek jelen van a testben, de annak távoztával a test halottá válik, és lesüllyed. Természetesen a felpuffadt test is úszhat szalmaként a habok tetején, de ha valakit a vízben ér a halál, akkor azonnal elmerül. Hasonlóan, az űrben az Istenség Legfelsőbb Személyiségének energiája tartja fenn a bolygókat, ugyanúgy, mint ahogyan az ember a markában tartja a homokot. A marokban tartott homok nem hullik le, csak

akkor, ha feldobjuk a levegőbe. Az űrben lebegő bolygókat is hasonlóképpen tartja markában a Legfelsőbb Személy univerzális formája. Az Ő ereje és energiája által marad minden mozgó és mozdulatlan a helyén. A *Vedák* azt írják, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége révén süt a Nap és mozog minden égitest. Ha Ő nem lenne, akkor megszűnne az összes bolygó törvényszerű mozgása, és mind elpusztulna. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének köszönhető az is, hogy a Hold táplálja és teszi izletessé a zöldségeket. A *rasa-ātmakah* szó nagyon jelentős: a Legfelsőbb Úr ügynökének, a Holdnak fénye nélkül a zöldségfélék nem nőnének, és nem lennének izletesek sem. Az emberi társadalom a Legfelsőbb Személy szolgáltatásainak köszönheti kényelmes életét, munkáját, és élvezetes életét. Ezek nélkül az emberiség képtelen lenne életben maradni.

14. VERS

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ॥१४॥

*aham vaiśvānaro bhūtvā
prāṇinām deham āśritaḥ
prāṇāpāna-samāyuktaḥ
pacāmy annam catur-vidham*

aham—Én; *vaiśvānaraḥ*—(az Én részaspektusom által, mint) az emésztő tűz; *bhūtvā*—váltván; *prāṇinām*—minden élőlényé; *deham*—test; *āśritaḥ*—helyezkedvén; *prāṇa*—kilélegzés; *apāna*—belélegzés; *samāyuktaḥ*—a kettő közötti egyensúly; *pacāmi*—emészték; *annam*—ételt; *catur-vidham*—négyfélé

FORDÍTÁS

Én vagyok az emésztés tüze minden testben, és Én vagyok a ki- és bemenő életlevegő is, mely által a négyféle étel megemésztődik.

MAGYARÁZAT

Az *Āyur-veda* sástrából megtudhatjuk, hogy a gyomorban hő (tűz) emészt meg az ételt. Ha ez a tűz nem lángol, akkor nem vagyunk éhesek, de ha rendesen működik, akkor megéhezünk. Bizonyos esetekben nem ég megfelelően, és akkor kezelésre van szükség. Ez a tűz is az Istenség Legfelsőbb Személyiségét képviseli. A védikus mantrák megerősítik, hogy a

Legfelsőbb Úr, vagyis Brahman a tűz formájában van jelen a gyomorban, s így emészti meg a különféle ételeket. Ezért az élőlény nem független az evés folyamatában sem. Ha a Legfelsőbb Személy nem segitené az emésztésben, akkor nem is ehetne. Tehát Ő az, aki megtermeli és megemészti az ételeket, ezért az Ő kegyéből élvezzük az életet. Ezt a *Vedānta-sūtra* is megerősíti: *śabdādibhyo 'ntaḥ pratiṣṭhānāc ca...* (1.2.27.) Az Úr tehát jelen van az ételben, a testben, a levegőben, sőt emésztő hőként még a gyomorban is.

Négyféle étel van: 1.) a könnyen nyelhető, 2.) a rágható, 3.) a nyalható és 4.) az iható. Mindegyik emésztését az Úr segíti elő.

15. VERS

सर्वस्य चाहं हृदि सन्निविष्टो
 मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च ।
 वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो
 वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥१५॥

*sarvasya cāham hṛdi sanniviṣṭho
 mattaḥ smṛtir jñānam apohanam ca
 vedaiś ca sarvair aham eva vedyo
 vedānta-kṛd veda-vid eva cāham*

sarvasya—mindenkiében; *ca*—is; *aham*—Én; *hṛdi*—szívben; *sanniviṣṭha*—helyezkedvén; *mattaḥ*—Tőlem; *smṛtiḥ*—emlékezés; *jñānam*—tudás; *apohanam*—feledékenység; *ca*—is; *vedaiḥ*—a Vedák közül; *ca*—szintén; *sarvaiḥ*—mindegyik közül; *aham*—Én; *eva*—bizonyára; *vedyaḥ*—a tudás célja; *vedānta-kṛt*—a Vedānta szerkesztője; *veda-vid*—a Vedák ismerője; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *aham*—Én

FORDÍTÁS

Én minden szívben ott lakozom. Tőlem jön az emlékezet, a tudás és a feledékenység. Én vagyok az, akit az összes Veda közül ismerni kell, hiszen Én vagyok a Vedānta szerkesztője és a Vedák ismerője.

MAGYARÁZAT

A Legfelsőbb Személy Paramātmaként mindenki szívében jelen van, és Ő minden tettek a kezdeményezője. Az élőlény ugyan elfelejti az előző életet,

de a Legfelsőbb Úr tanúja minden tettének, és az Ő irányítása szerint kell cselekednie. Az új testében ezért az előző cselekedetei szerint fog a munkához. Elegendő tudást és emlékezetet kap, viszont előző életét elfelejti. Az Úr tehát nemcsak mindent-átható, hanem az élőlények szívében helyhez kötött is. Ő az, aki kiosztja a munka különféle gyümölcsseit. Őt nemcsak a személytelen Brahmanként, helyhez kötött Paramátmaként, és az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként imádják, hanem a Védikus Irodalom formájában is.

A *Vedák* adják meg a helyes útmutatást ahhoz, hogy az emberek megfelelően irányíthassák életüket, és visszatérhessenek az őshazába, vissza az Istenséghez. A *Vedák* Kṛṣṇáról, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről közölnek információt, akinek egyik inkarnációja Vyāsadeva, a *Vedānta-sūtra* szerzője. Ennek a műnek a *Śrīmad-Bhāgavatam* adja az igazi magyarázatát, s azt szintén Vyāsadeva írta. A Legfelsőbb Úr annyira kedves, hogy a feltételekhez kötött lelkeket a felszabadulásuk érdekében étellel látja el, amit még megemészteni is segít, valamint tanúja a cselekedeteiknek, és a *Vedák* formájában tudást szolgáltat, sőt Saját Maga (Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége) tanítja a *Bhagavad-gītát*. Ő igazán méltó a feltételekhez kötött lelkek imádatára. Isten tehát teljesen jó és kegyes.

Antaḥpraviṣṭaḥ śāstā janānām. Az élőlény megfelel a megelőző életéről, mihelyt feladta a testét, de a Legfelsőbb Személy ösztönzésére ismét cselekvésbe fog. Feledékenységére ellenére az Úr megadja neki a kellő értelmet, hogy tevékenységeit ott folytassa, ahol előző életében abbahagyta. Az élőlény tehát nemcsak örül és szenved ebben a világban a szívben lakozó Legfelsőbb Személy irányítása szerint, hanem megkapja Tőle az eshetőséget a *Vedák* megértésére is. Ha valaki komoly az elhatározásában, hogy megértse a védikus tudást, akkor Kṛṣṇa megadja az ehhez szükséges értelmet. Hogy miért tárja fel a védikus bölcsességet? Mert minden egyes élőlénynek szüksége van Kṛṣṇa megértésére. Ezt a Védikus Irodalom így erősíti meg: *yo' sau sarvair vedair gīyate.* Kezdve a négy *Vedával* és a *Vedānta-sūtrával* egészen az *Upaniṣadokig* és a *Purāṇákig*, az egész Védikus Irodalom a Legfelsőbb Úr, Śrī Kṛṣṇa dicsőségét hirdeti. A *Vedák* azt is ismertetik, hogy miképpen, milyen folyamattal érthetjük meg Őt. A védikus rituációk végzésével, a veda filozófia tanulmányozásával és az odaadó szolgálatban végzett imádatlal lehet Őt elérni. A *Vedānta-sūtra* is megerősíti, hogy a *Vedák* végső célja az Istenség Legfelsőbb Személyisége: *tat tu samanvayāt* (Vs. 1.1.4.). A *Vedák* megértésével tökéletességet érhet el az ember, és a különféle folyamatok gyakorlásával megértheti az Istenséget

Legfelsőbb Személyiségéhez fűződő kapcsolatát. Az ember tehát közvetlenül kapcsolatba léphet a Legfelsőbb Úrral és elérheti a végső célt, vagyis Öt Magát. Ez a vers tehát a *Vedák* szándékáról és céljáról, valamint megértésükről szól világosan.

16. VERS

द्राविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च ।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते ॥१६॥

*dvāv imau puruṣau loke
kṣaraś cākṣara eva ca
kṣaraḥ sarvāṇi bhūtāni
kūṭastho 'kṣara ucyaṭe*

dvau—kettőben; *imau*—ebben; *puruṣau*—élőlényekben; *loke*—világban; *kṣaraḥ*—a gyarló; *ca*—és; *akṣaraḥ*—a csalhatatlan; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *kṣaraḥ*—a gyarló; *sarvāṇi*—minden; *bhūtāni*—élőlények; *kūṭasthaḥ*—egységben; *akṣaraḥ*—csalhatatlan; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

Kétféle lény létezik: a gyarló és a tévedhetetlen. Az anyagi világban minden lény gyarló, a lelki világban pedig mindenki tévedhetetlen.

MAGYARÁZAT

Kétféle lény létezik: a gyarló és a tévedhetetlen. Az anyagi világban minden lény gyarló, a lelki világbeliekről pedig azt mondják, hogy tévedhetetlenek. Az előzőekben már volt szó arról, hogy a *Vedānta-sūtrāt* Kṛṣṇa egyik avatárja, Vyāsadeva szerkesztette. Ebben a versben Śrī Kṛṣṇa összefoglalóan szól a *Vedānta-sūtra* tartalmáról: az élőlények megszámlálhatatlanok és két csoportra oszthatók — gyarlókra és tévedhetetlenekre. A jivák örökké az Istenség Legfelsőbb Személyiségének különálló szerves részei. Ha kapcsolatban állnak az anyagi világgal, *jīva-bhūtāḥ*-nak hívják őket. Ebben a helyzetben az élőlények gyarlóak, s ezt a *sarvāṇi bhūtāni* szanszkrit szavak fejezik ki. Velük ellentétben a tévedhetetlenek egységben vannak az Istenség Legfelsőbb Személyiségével, ám ez nem az individuális lét megszűnését jelenti, inkább a megbontottság hiányára utal. Ők mindannyian összhangban vannak a teremtés szándékával. A lelki világban

természetesen nem létezik teremtés, de miután a *Vedānta-sūtra* kijelenti hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége a forrása az összes kiadásnak, ezért használjuk ezt a kifejezést.

Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének kijelentése szerint az embereknek két csoportja van. Ezt a *Vedák* is bizonyítják, így hát kétség nem fér hozzá. Az anyagi világban az elméjünkkel és az öt érzékkel küzdő élőlények kénytelenek mindaddig egyik anyagi testet a másik után felöltöni, amíg csak a feltételekhez kötött állapotban vannak. Az anyag állandóan változik, ezért úgy tűnik, hogy így tesz az élőlény is. Ez azonban nem így van. Az élőlény nem változik soha, csak a teste. De a test a lelki világban nem anyagból van, s ezért nem változik. Az anyagi világban a test hat változáson megy keresztül: születés, növekvés, állandósulás, szaporodás, sorvadás és végül pusztulás. Ezzel ellentétben a lelki világban nincsen se születés, sem öregedés sem halál, azaz a test semmit nem változik. Ott ez minden testre vonatkozik, tehát létezik egy bizonyos fajta egység. A *sarvāṇi bhūtāni* szavak még világosabban megmagyarázzák ezt: az anyaggal kapcsolatba került élőlény cseréli a testét, tehát esendő, kezdve Brahmától egészen a parányi hangyáig. A lelki világban az élőlények viszont mindig szabadok az egységben.

17. VERS

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ।

यो लोकत्रयमाविश्य विभर्त्यव्यय ईश्वरः ॥१७॥

*uttamaḥ puruṣas tv anyaḥ
paramātmety udāhṛtaḥ
yo loka-trayam āviśya
bibharty avyaya īśvaraḥ*

uttamaḥ—a legjobb; *puruṣaḥ*—személyiség; *tu*—de; *anyaḥ*—egy másik; *param*—a Legfelsőbb; *ātmā*—Lélek; *iti*—ily módon; *udāhṛtaḥ*—mondják; *yaḥ*—aki; *loka-trayam*—a három részre osztott univerzumban; *āviśya*—behatolván; *bibharti*—fenntartja; *avyayaḥ*—a kimeríthetetlen; *īśvaraḥ*—az Úr

FORDÍTÁS

E kettőn kívül létezik a legnagyobb élő személyiség, Maga az Úr, aki behatolt a három világba, és fenntartja azokat.

MAGYARÁZAT

A *Kaṭha Upaniṣad* (5.13.) és a *Śvetāśvatara Upaniṣad* (6.13.) nagyon szépen ír ugyanerről a témáról: *nityo nityānām cetanaś cetanānām...* Magyarul: „Meggzámálhatatlanul sok élőlény létezik, egynémelyik feltételekhez kötött létállapotban, a többi felszabadultan, de rajtuk kívül létezik egy legfelsőbb élő Személyiség, a Paramātmā is, aki fenntartja őket, és sajátságos munkájuk szerint megadja számukra a lehetőséget, hogy élvezzék az életet. A Felsőlélek az Istenség Legfelsőbb Személyiségének egyik aspektusa, aki jelen van mindenki szívében. Egyedül az a bölcs képes elérni a tökéletes békét, aki megértette Őt.”

Helytelen a Legfelsőbb Urat és az élőlényeket egy szintre helyezni, illetve minden tekintetben egyenlőnek vélni. Mindnyájan személyek, de Isten mindig felsőbbrendű az élőlényeknél. Ezzel kapcsolatban a sajátságos *uttama* szó nagyon jelentőségteljes. E szerint az Istenség Legfelsőbb Személyiségét senki sem szárnyalhatja túl. A *loke* szó szintén fontos, mert a Védikus Irodalom közli: *lokyate vedārtho 'nena (Pauruṣa)*. A Legfelsőbb Úr lokalizált aspektusában, mint Paramātmā magyarázza meg a *Vedák* szándékát. Az alábbi vers szintén a *Vedákból* származik:

*tāvad eṣa samprasādo 'smāc
charīrāt samutthāya param
jyoti-rūpam sampadya svena
rūpeṅbhiniṣpadyate sa uttamaḥ puruṣaḥ*

„A testet elhagyó Felsőlélek a személytelen brahmajyotiba hatol, majd a saját formájában megtartja lelki azonosságát. Őt hívják a Legfelsőbb Személyiségnek.” (*Chāndogya Upaniṣad* 8.12.3.) Ez azt jelenti, hogy a Legfelsőbb Személyiség feltárja és szétosztja lelki ragyogását, amely mindennél tündöklőbb. A Legfelsőbb Személyiség lokalizált aspektusát hívják Paramātmának. Ő száll alá Satyavatī és Parāśara fiaként (Vyāsa-devaként), hogy megmagyarázza a védikus tudományt.

18. VERS

यसात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोऽसि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः ॥१८॥

*yasmāt kṣaram atīto'ham
akṣarād api cottamaḥ
ato'smi loke vede ca
prathitaḥ puruṣottamaḥ*

yasmāt—mivel; *kṣaram*—gyarló; *atītaḥ*—felette álló; *aham*—Én; *akṣarāt*—a tévedhetetlentől; *api*—még (annál is jobb); *ca*—és; *uttamaḥ*—a legjobb; *ataḥ*—ezért; *asmi*—vagyok; *loke*—a világban; *vede*—a Védikus Irodalomban; *ca*—és; *prathitaḥ*—ünnepelt; *puruṣottamaḥ*—a Legfelsőbb személyiség(ként)

FORDÍTÁS

Miután Én transzcendentális vagyok, túl a gyarlón és a csalhatatlanon, s mert Én vagyok a leghatalmasabb, ezért a Legfelsőbb Személyként magasztalnak Engem a Vedák és a világ.

MAGYARÁZAT

Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét senki sem múlhatja felül, sem a feltételekhez kötött, sem pedig a felszabadult lelkek. Ezért Ő minden személyiség legnagyobbja. Ez a vers tisztázza, hogy Isten és az élőlények is egyének, személyiségek. A kettőjük közötti különbség abból áll, hogy az élőlény egyik létállapotában sem tudja mennyiségileg fölülmúlni az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felfoghatatlan képességeit.

19. VERS

यो माधेवमसंमूढो जानाति पुरुषोत्तमम् ।
स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत ॥१९॥

*yo mām evam asammūḍho
jānāti puruṣottamam
sa sarva-vid bhajati mām
sarva-bhāvena bhārata*

yaḥ—bárki; *mām*—Engem; *evam*—bizonyára; *asammūḍhaḥ*—kétség nélkül; *jānāti*—ismer; *puruṣottamam*—(mint) az Istenség Legfelsőbb

Személyisége; *saḥ*—ő; *sarva-vit*—mindentudó; *bhajati*—odaadóan szolgál; *mām*—Engem; *sarva-bhāvena*—minden tekintetben; *bhārata*—öh, Bharata fia

FORDÍTÁS

Öh, Bharata fia, legyen az bárki, mindentudóként kell ismerni, ha kétség nélkül tudja Rólam, hogy Én vagyok az Istenség Legfelsőbb Személyisége, s ezért teljesen lefoglalja magát az odaadó szolgálattal.

MAGYARÁZAT

Sokféle filozófiai spekuláció létezik az élőlények és a Legfelsőbb Abszolút Igazság valóságos helyzetéről. Ebben a versben Isten világosan kijelenti: valójában az az ember mindentudó, aki Őt, az Úr Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként ismeri. A tökéletlen ember tovább spekulál az Abszolút Igazságról, de a tökéletes ismerettel rendelkező nem pazarolja értékes idejét, hanem közvetlenül a Kṛṣṇa-tudathoz, a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálatához fog. Ennek fontosságát hangsúlyozza a *Bhagavad-gītā* minden oldala. Mégis vannak makacs magyarázók, akik nem tesznek különbséget az élőlény és a Legfelsőbb Abszolút Igazság között.

A védikus bölceletet *śruti*-nak, vagyis hallás általi tudásnak hívják. A transzcendentális tudást ezért olyan hiteles forrásoktól kell hallanunk, mint Śrī Kṛṣṇa és az Ő képviselői. A *Bhagavad-gītāban* Kṛṣṇa szépen megkülönböztet mindent, ezért Tőle, az eredeti forrástól kell hallani. Az állatok módjára való hallás nem elegendő. Mindent a hiteles forrásokon keresztül kell megérteni. Az akadémikus (elvont) spekulálást is kerülni kell. Ehelyett hallgassuk alázatosan a *Bhagavad-gītā* tanítását, miszerint az élőlények mindig alárendeltjei az Istenség Legfelsőbb Személyiségének. Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége szerint az ismeri egyedül a *Vedák* tanításának lényegét, aki ezt képes megérteni.

A *bhajate* szó nagyon jelentőségteljes. Sok helyütt a Legfelsőbb Úr szolgálatával kapcsolatban használják. Ha valaki teljesen Kṛṣṇa-tudatban, odaadóan szolgálja az Urat, arról tudnunk kell, hogy birtokában van az összes védikus tudásnak. A vaiṣṇava paramparā tanítása szerint a Śrī Kṛṣṇát odaadóan szolgáló számára nem szükséges egy külön lelki folyamat a Legfelsőbb Abszolút Igazság megértésére. Hogy elérte már ezt a szintet, abból láthatjuk, hogy lefoglalta magát az Úr odaadó szolgálatában, így ő már végzett a tudásszerzés minden előzetes folyamatával. Ebből érthetővé válik, hogy az hiába pazarolta idejét és energiáját, aki sok ezer életem át tartó spekulálás után sem értette meg, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, ezért meg kell hódolnunk Előtte.

20. VERS

इति गुह्यतमं शास्त्रमिदमुक्तं मयाऽनघ ।
एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत ॥२०॥

*iti guhyatamaṁ sāstram
idam uktam mayānagha
etat buddhvā buddhimān syāt
kṛta-kṛtyaś ca bhārata*

iti—ily módon; *guhyatamaṁ*—a legtitkosabb; *sāstram*—kinyilatkoztatott Írás; *idam*—ez; *uktam*—felfedve; *mayā*—Általam; *anagha*—óh, Büntelen; *etat*—ezt; *buddhvā*—megértvén; *buddhimān*—értelmessé; *syāt*—válik; *kṛta-kṛtyaś*—a legtökéletesebb; *ca*—és; *bhārata*—óh, Bharata fia

FORDÍTÁS

Óh, Büntelen, amit most feltártam előtted, az a Védikus Írások legmeghittebb része. Bárki is legyen, ha megérti ezt, bölccsé válik, és törekvését tökéletesség fogja koronázni.

MAGYARÁZAT

Itt Śrī Kṛṣṇa világosan kijelenti, hogy ez az összes kinyilatkoztatott Írás lényege. Változás nélkül kell megérteni, úgy, ahogyan az Istenség Legfelsőbb Személyisége elmondta. Más szóval, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről szóló filozófia és az Ő odaadó szolgálata által mindenki megtisztulhat az anyagi természet kötőerőinek szennyeződésétől. Az odaadó szolgálat a lelki megértés folyamata, és bárhol is végezzék, ott anyagi fertőzés nem lehet jelen. Maga az Úr és az Ő odaadó szolgálata (a Legfelsőbb lelki energiája) lelki, ezért egy és ugyanaz. Istent a Naphoz hasonlítják, a tudatlanságot pedig a sötétséghez. Ha feltűnik a Nap, szó sem lehet sötétségről. Hasonlóan, a tudatlanság léte ki van zárva ott, ahol egy hiteles lelki tanítómester irányítása alatt odaadó szolgálatot végeznek.

Az *anagha* szó, amivel Arjunát illetik, nagyon jelentős. Arra utal, hogy mindaddig lehetetlen megérteni Kṛṣṇát, amíg valaki meg nem szabadul az összes bűnös visszahatástól és szennyeződéstől. Az odaadó szolgálat azonban olyannyira tisztító és hathatós, hogy az azt végzőt automatikusan eljuttatja a büntelenség síkjára.

Miközben végezzük az odaadó szolgálatot a teljesen Kṛṣṇa-tudatú, tiszta bhakták társaságában, ügyelnünk kell arra is, hogy némely dologtól teljesen

megszabaduljunk. A legfontosabb, hogy legyőzzük a szív gyengeségét. Az élőlény első bukását az anyagi természet feletti uralkodás óhaja okozta. Ennek hatására vált meg a Legfelsőbb Úr transzcendentális szerető szolgáltatótól. A szív második gyengesége: az anyagi természet feletti uralkodási hajlam növelésével az élőlény ragaszkodni fog az anyaghoz és a birtoklásérzethez. Az anyagi lét problémái tehát a szív e gyengeségeinek tudhatók be.

Mindenkinek el kellene kezdenie a Kṛṣṇa-tudat folyamatát, az odaadó szolgálatot, hogy megtisztuljon és bölcsé váljon. Senkit sem lehet egészen okosnak nevezni, ha nem jut el az odaadó szolgálat szintjére, s nem érti meg Kṛṣṇát, bármennyire is tartásák annak őt a közönséges emberek.

Ily módon végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizenötödik fejezetéhez, melynek címe: Puruṣottama-yoga, a Legfelsőbb Személy yogája.

TIZENHATODIK FEJEZET

Az isteni és démoni természet

1-3. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ।

दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥ १ ॥

अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम् ।

दया भूतेष्वलोलुप्त्वंमार्दवं ह्रीरचापलम् ॥ २ ॥

तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।

भवन्ति संपदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥ ३ ॥

*śrī bhagavān uvāca
abhayaṁ sattva-saṁsuddhir
jñāna-yoga-vyavasthitiḥ
dānaṁ damaś ca yajñaś ca
svādhyāyas tapa ārjavam*

*ahimsā satyam akrodhas
tyāgaḥ śāntir apaiśunam
dayā bhūteṣv aloluptvaṁ
mārdavaṁ hrīr acāpalam*

*tejaḥ kṣamā dhṛtiḥ śaucam
adroho nātimānitā
bhavanti sampadam daivīm
abhijātasya bhārata*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *abhayam*—félelemnélküliség; *sattva-saṁsuddhiḥ*—léttisztítás; *jñāna*—tudás; *yoga*—összekapcsolás; *vyavasthitiḥ*—a helyzet; *dānam*—adományozás; *damaḥ*—az elme fegyelmzése; *ca*—és; *yajñāḥ*—az áldozat; *ca*—és; *svādhyāyaḥ*—a Védikus Irodalom tanulmányozása; *tapāḥ*—önszigor; *ārjavam*—egyszerűség; *ahimsā*—erőszaknélküliség; *satyam*—igazság; *akrodhaḥ*—mentesség a dühtől; *tyāgaḥ*—lemondás; *śāntiḥ*—kiegyensúlyozottság; *apaiśunam*—idegenkedés a hibakereséstől; *dayā*—könyörület; *bhūteṣu*—(minden) élőlény iránt; *aloluptvam*—mentesség a kapzsiságtól; *mārdavam*—kedvesség; *hrīḥ*—erkölcsösség; *acāpalam*—elszántság; *tejaḥ*—életerő; *kṣamā*—megbocsátás; *dhṛtiḥ*—kitartás; *śaucam*—tisztaság; *adrohaḥ*—mentesség az irigységtől; *na*—nem; *atimānitā*—becsvágy; *bhavanti*—lesznek; *sampadam*—tulajdonságok; *daivīm*—transzcendentálisak; *abhijātasya*—a megszületetté; *bhārata*—óh, Bharata fia

FORDÍTÁS

A Magasztos Úr szólott:

Félelemnélküliség, léttisztítás, a lelki tudás művelése, adományozás, önszabályozás, áldozatok végrehajtása, a Vedák tanulmányozása, vezeklés, egyszerűség, erőszak nélküliség, igazmondás, mentesség a haragtól, lemondás, békesség, idegenkedés a hibakereséstől, könyörületesség, mentesség a kapzsiságtól, kedvesség, szerénység, rendíthetetlen elszántság, életerő, megbocsátás, kitartás, tisztaság, valamint mentesség az irigységtől és a becsvágytól — óh, Bharata fia, ezek a transzcendentális tulajdonságok az isteni természettel megáldott ember jellemzői.

MAGYARÁZAT

A Tizenötödik Fejezet eleje az anyagi világ banjanfájáról szolt. A mellékgyökereit az élőlények tetteihez hasonlították, amelyek lehetnek

kedvezőek vagy kedvezőtlenek. A védikus rituációk szerint a jóság minőségében végzett tettek kedvezőek a felszabadulás felé haladónak, és ezeket *daivi-prakṛti*-nek, azaz a természetükből adódóan transzcendentális tetteknek hívják. Aki elérte a transzcendentális természetet, az előrehalad a felszabadulás útján, ellenben a szenvedély és a tudatlanság kötőerejében cselekvőnek nincsen reménye a felszabadulásra. Vagy emberként maradnak az anyagi világban, vagy pedig állati, esetleg még alacsonyabb fajokba süllyednek le. Ebben a fejezetben az Úr Kṛṣṇa megmagyarázza a transzcendentális természetet és a vele járó tulajdonságokat, a démoni természetet és jellemzőit. A két természet előnyeit és hátrányait is ismerteti. A Kilencedik Fejezetben is már szó volt a devákról és az asurákról, azaz az isteni és a démoni személyekről.

Az *abhijātasya* szó jelentős, mert a transzcendentális jellemeikkel, vagyis az isteni hajlamokkal született emberre utal. A Védikus Irodalom *garbhā-dhāna-saṁskāra*-nak hívja a folyamatot, ami az ilyen tulajdonságokkal rendelkező gyermek nemzését szolgálja. Ha a szülők szeretnék, hogy gyermeküknek isteni tulajdonságai legyenek, akkor követniük kell az emberek számára előírt tiz elvet. A *Bhagavad-gītā* az előzőekben már említette, hogy a jó gyermek nemzését szolgáló nemi élet Maga Kṛṣṇa. A nemi életet tehát nem ítélik el, ha a Kṛṣṇa-tudat célját szolgálja. Legalább a bhakták ne nemzzenek úgy gyereket, mint a kutyák és macskák, hanem úgy, hogy Kṛṣṇa-tudatúvá válhassanak a születésük után. Ez a Kṛṣṇa-tudatban elmélyült szülők gyermekének nagy előnye.

A varṇāśrama-dharma társadalmi intézménye négy csoportra, vagy kasztra osztja az embereket, de ennek nem szabad a születés szerint történnie. A felosztás a kiképzés és a tulajdonságok alapján jön létre. Céljuk a társadalom békéjének és anyagi jólétének megszilárdítása. Ez a vers transzcendentálisnak említi a felsorolt jellemeket, melyeknek az a rendeltetésük, hogy elősegítsék az ember fejlődését, hogy az ily módon felszabadulhasson az anyagi világból. A varṇāśrama intézményben a sannyāsīt, vagyis a lemondott élet rendjében élőt tekintik az összes többi csoport és rend vezetőjének, lelki tanítómesterének. A brāhmaṇa a másik három osztály, név szerint a kṣatriyák, a vaiśyák, és a śūdrák lelki tanítómestere, de a sannyāsī még a brāhmaṇáknak is felette áll, őket is tanítja. A sannyāsī legfőbb tulajdonsága a félelemnélküliség (*abhayaṁ*) kell, hogy legyen. Az oka az alábbiakban rejlik: egyedül kell élnie, minden támogatás vagy segítség nélkül, s csupán az Istenség Legfelsőbb Személyiségének könyörületére kell támaszkodnia. Ha felmerül benne a gondolat: „Ki fog védelmet nyújtani nekem, ha megválok környezetemtől és kapcsolataimtól?“, akkor nem

szabad, hogy a lemondott életrendbe lépjen. Teljesen meg kell győződnie róla, hogy Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége a lokalizált aspektusában, vagyis Paramātmaként állandóan jelen van mindenki szívében, mindent lát, s mindig ismeri az élőlények szándékait. Legyen meggyőződve, hogy Kṛṣṇa, Paramātmaként, mindig gondoskodik a meghódolt lélekről. Így gondolkodjon: „Sohasem maradok egyedül, mert Kṛṣṇa mindig velem tart, és megoltalmaz, még ha a legsűrűbb erdő mélyén is élek.” Ezt a meggyőződést hívják *abhayam*-nak, vagyis félelemnélküliségnek, és elengedhetetlenül szükséges a lemondott életrendben élő számára.

A sannyásinak ezután arra kell ügyelnie, hogy megtisztítsa létét (*sattva-samśuddhiḥ*). A lemondott életrendben sok szabályt és előírást kell betartani! Ezek közül a legfontosabb az, hogy a sannyásnak szigorúan tilos bármilyen jellegű közeli vagy intim kapcsolatot tartania egy nővel. Az sincs engedélyezve, hogy félreeső helyen kettesben beszélgessenek. Az Úr Caitanya ideális sannyási volt. Amikor Purī városában lakott, még azt sem engedte meg, hogy a női tanítványai közelről ajánlják fel tiszteletüket. Ezért mindig távolabbról borultak le Előtte. Ezek a szigorú szabályok nem a nőgyűlölet jelei, hanem a sannyási élet velejárói, hogy a lemondott életrendbe lépett személynek ne legyen esélye a nővel való közeli kapcsolatra. A léttisztítás megkívánja, hogy az ember kövesse sajátosság életrendjének szabályait és előírásait. A sannyásnak szigorúan tilos közeli kapcsolatban lennie nővel, és érzékielégítést szolgáló javakat birtokolnia. Az Úr Caitanya élete példaként szolgál arra, hogy milyen az ideális sannyási. Őt az Istenség legliberalisabb avatárjának tartják, mert a legbűnösebb lelkeket is megszánja, ám ennek ellenére szigorúan betartotta a sannyása élet összes szabályát, így a gyengébb nimmal való kapcsolat tilalmát is. Annyira szigorú volt, hogy azonnal kizárta intim társasága köréből Choṭa Haridását, mert az valamiképpen egyszer kéjesen pillantott egy nőre. Az Úr Caitanya kijelentette: „Ha egy sannyási (vagy bárki más, aki igyekszik kikerülni az anyagi természet karmaiból, hogy a lelki természetet elérve visszatérjen az őshazába, vissza az Istenséghez) vágyakozva, az érzékei kielégítésének reményében néz anyagi javakra, vagy nőkre, — még ha nem is élvezi azokat, csak ilyen hajlammal pillant rájuk —, akkor ez annyira elítélendő, hogy jobb, ha az illető öngyilkos lesz, még mielőtt valóra váltaná törvénytelen vágyait.” Mindezek tehát a léttisztítás folyamatát segítik elő.

Jñāna-yoga-vyavasthitih: a tudás művelése. A sannyási élete arra való, hogy a tudást terjessze a háztartók és mások között, akik elfelejtették az igazi, lelki életüket. A sannyási házról-házra járva, koldulva éljen, ám ez

nem jelenti azt, hogy ő koldus. Ugyanis az alázatosság szintén a transzcendentális szintre elért személy egyik jellemzője, ezért a sannyāsī nem a kéregetés miatt, hanem pusztán alázatosságból látogatja a családosokat, hogy újra felélessze szunnyadó Kṛṣṇa-tudatukat. Ez a sannyāsī feladata. Ha erre utasította a lelki tanítómestere, és igazán fejlett, akkor értelmesen és logikusan terjeszti a Kṛṣṇa-tudatot, de ha nem olyan fejlett, akkor nem szabad belépnie a lemondott élet rendjébe. Ha a hiányos tudása ellenére ez mégis megtörtént, akkor a tudás művelése érdekében foglalja le magát teljesen azzal, hogy egy hiteles lelki tanítómestertől hall. A sannyāsī díszé tehát az *abhaya* (félelemnélküliség), a *sattva-samsuddhiḥ* (léttisztítás) és a *jñāna-yoga* (a tudás művelése) kell, hogy legyen.

A *dānam*, vagy adományozás a családosok kötelessége. A megélhetéhez szükséges pénzt tisztességes munkával és eszközökkel kell megszerezniük, a jövedelmük ötven százalékát pedig a Kṛṣṇa-tudat világ méretű terjesztésére kell áldozniuk. A háztartók tehát olyan intézményeknek vagy szervezeteknek ajándékozzanak, amelyeknek a Kṛṣṇa-tudat elterjesztése a céljuk. Vigyázniuk kell, hogy az adomány megfelelő kezekbe kerüljön. A *Bhagavad-gītā* a későbbiekben megmagyarázza, hogy a jóság, a szenvedély és a tudatlanság szerint különbség van adományozás és adományozás között is. Az Írások a jóság minőségében végzett adományozást ajánlják a szenvedély és a tudatlanság szerinti adományozás ellenében, mert az utóbbiak csupán pénzpazarlásnak számítanak. A jóság minőségébe az az adományozás tartozik, amely a Kṛṣṇa-tudat világméretű terjesztését segíti elő.

A *damah*, vagyis önszabályozás főleg a családosokra vonatkozik, nemcsak a lelki élet másik három rendjére. Az természetes, hogy a háztartónak van felesége, de ez nem jelentheti azt, hogy az érzékeit szükségtelen nemi élet foglalkoztassa. A nemi élet egyedüli célja a jó gyermekek nemzése kell, hogy legyen; ezért szabályozottnak kell lennie. Ha nem akar gyermeket, akkor a háztartónak sem szabad nemi életet élnie feleségével. A modern társadalom embereinek célja a korlátlan nemi élet, és hogy a gyermektartás felelősségét elhárítsák, fogamzásgátló szerekhez, és más, még szörnyűbb folyamatokhoz fordulnak. Ez viszont nem transzcendentális, hanem démoni jellemvonás. Ha valaki fejlődni szeretne a lelki életben, akkor fegyelmeznie kell nemi vágyát, ha pedig gṛhastha, akkor csak akkor éljen nemi életet, ha a célja a gyermeknemzés és ezáltal Kṛṣṇa szolgálat. Ha képes Kṛṣṇa-tudatú gyermekeket nemzeni és nevelni, akkor akár száz gyereke is lehet, de az ilyen képesség hiányában kerülnie kell a csupán érzéki nemi életet.

Az áldozatok végzése (yajña) szintén a háztartókra vonatkozik, mert

ezekhez nagy mennyiségű pénz szükséges. A többi életrend tagjainak, név szerint a brahmacāriknak, a vānaprastháknak és a sannyāsiknak nincsen pénzük, mert kéregetésből élnek. A különféle áldozati folyamatok végzése éppen ezért a háztartók feladata. A Védikus Irodalom előírásai szerint a háztartóknak az *agni-hotra* áldozatokat kell végezniük, ám a mai emberek számára ez lehetetlen feladat, a yajñák hatalmas költsége miatt. Ezért a mai korszakban élők számára legjobban a saṅkirtana-yajñát ajánlják, vagyis a mahā-mantra vibrálását:

hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare
hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare

Ez a legjobb és egyben a legolcsóbb áldozat, bárki élvezheti és lelki hasznot húzhat belőle. Így hát a *dānam*, *damaḥ* és yajña a háztartók életéhez tartozik.

A *svādhyāyaḥ* (a *Vedák* tanulmányozása), a tapasya és az *ārjavam* (vezeklés és egyszerűség) a brahmacarya vagy tanulóélet jellemzői. A brahmacāriknak nem szabad kapcsolatot tartaniuk nőekkel, hanem a cölibátus fogadalmával és a Védikus Irodalom tanulmányozásával kell lefoglalniuk elméjüket a lelki tudás művelése érdekében. Ezt hívják *svādhyāyaḥ*-nak. A tapasya vagy önszigor főleg a visszavonult életrendbe tartozóknak való. Nem szabad, hogy az ember egész életében háztartó maradjon! Emlékeznie kell mindig arra, hogy az életnek négy rendje van: brahmacāri, gṛhastha, vānaprastha és sannyāsa. Tehát a gṛhastha élet után vissza kell vonulnia a családi élettől. Ha az emberi életet száz évnek vesszük, akkor ebből huszonötöt brahmacāriként, huszonötöt háztartóként, huszonötöt vānaprasthaként, a maradékot pedig sannyāsiként kell leélni. Ezek a védikus vallásos élet előírásai. A családi élettől visszavonult személy a test, az elme és a nyelv szabályozását, a tapasyát gyakorolja. A tapasya a varṇāśrama-dharma intézmény minden tagjára vonatkozik. Tapasya vagy önszigor nélkül egy ember sem juthat felszabaduláshoz. Sem a Védikus Irodalom, sem a *Bhagavad-gītā* nem támogatja azt az elméletet, miszerint az életben nincs szükség önszigorra, hanem csak nyugodtan spekuláljon továbbra is az ember, és majd minden jóra fordul. Ezeket az elméleteket mondvacsinált „lelki tanítók” terjesztik, hogy minél több követőhöz jussanak. Ha nincsenek korlátozó előírások és szabályok, akkor sokkal több embert fog vonzani a tanítás. Ezért, akik a vallás köntöse alatt követőkhöz, s így hírnévhez, anyagi javakhoz szeretnének jutni, azok nem korlátozzák sem a tanítványaik, sem a maguk életét. Az ilyen folyamatokat azonban nem támogatják a *Vedák*.

A lelki élethez az is hozzátartozik, hogy minél egyszerűbb életet éljünk. Ezért az *ārjavam* nemcsak a brahmacārikra, hanem a gr̥hastha-āśramra és a vānaprastha-āśramra is vonatkozik.

Az *ahimsā* pontos jelentése: nem szabad meggátolni egy élőlény fejlődését sem. Ne higgyük azt, hogy nem bűn az állatok legyilkolása az érzékek kielégítése miatt, mondván, hogy csak a test múlik el, a lélek sohasem. Manapság elegendő mennyiségű gabonaféle, gyümölcs és tejtermék áll az emberek rendelkezésére, akik mégis, természetellenes módon rászoktak a húsfogyasztásra. Ez nagyon sajnálatos, hiszen láthatjuk, hogy semmi szükség az állatok legyilkolására. Ez a tilalom mindenkire vonatkozik. Ha nincs más alternatívája, akkor ölhet az ember állatot, de áldozat gyanánt azt is fel kell ajánlania. Szó ami szó, ha elegendő mennyiségű természetes eledel áll az emberek rendelkezésére, akkor a lelki megvalósításban fejlődni kívánóknak nem szabad erőszakot elkövetniük. Az igazi *ahimsā* tehát azt jelenti, hogy tilos bárkinek is a fejlődését megakadályozni. Az állatok is fejlődnek, mert az evolúció folyamatában ők is egyre magasabb létbe emelkednek. Ezért, ha megölnek egy állatot, akkor a fejlődésében gátolják meg. Ugyanis az idő előtt, természetellenes módon megölt állatnak vissza kell térnie ugyanabba a formába, hogy letöltse a maradék életét, és továbbfejlődhessen egy magasabb létformába. Ezt a fejlődési folyamatot tehát nem szabad megzavarni, csupán azért, hogy az ember kielégítse féktelen ízlelőszervét.

Satyam: senkinek sem szabad személyes érdekből eltorzítania az igazságot. A Védikus Irodalom némelyik részét nagyon nehéz megérteni, de nem szabad spekulálnunk vagy elferdítenünk az igazságot, hanem egy hiteles lelki tanítómestertől kell megtanulnunk a a védikus aforizmak jelentését. A *śruti* szó arra utal, hogy az embernek hiteles forrástól kell hallania az igazságot. Ne magyarázzuk félre személyes érdekből az igazságot! Oly sok értelmezője van a *Bhagavad-gītának*, aki elferdíti Śrī Kṛṣṇa eredeti szavait. A valódi, szó szerinti jelentést kell előadnunk, ezt pedig egy hiteles lelki tanítómestertől kell megtanulnunk.

Az *akrodhaḥ* szó a düh megfékezésére utal. Az ember legyen béketűrő még provokáció esetén is, mert ha mérgessé válik, akkor a düh megfertőzi az egész testet. A düh a szenvedély kötőerejének és a kéjnek a terméke, ezért óvakodnia kell tőle annak, aki a transzcendentális szintre jutott.

Apaśunam azt jelenti, hogy az ember ne legyen hibakereső, ne próbáljon meg szükségtelenül kijavítani másokat. Az természetesen nem hibakeresés, ha a tolvajra tolvajt kiáltunk, de egy becsületes embert tolvajnak szólítani nagyon sértő attól, aki a lelki élet útján halad.

Hrih: az ember legyen nagyon erényes, és tartózkodjék a szörnyű tettek minden fajtájától.

Az *acāpalam* azt jelenti, hogy az ember legyen elszánt és kitartó, ne szegje kedvét semmi kudarc. A próbálkozásaink néha sikertelenül végződhetnek, de nem szabad bánkódnunk, mert csak a türelem és a kitartás segíthet.

A *tejah* szó itt főleg a kṣatriyákra utal. A kṣatriya legyen mindig nagyon erős, hogy megvédhesse a rászorulókat és a gyengéket. Nem szabad az ahimsā elvét követnie, mert neki szükség esetén erőszakot kell alkalmaznia.

Śaucam tisztaságot jelent, de ezt nemcsak a testre és az elmére kell vonatkoztatni, hanem a cselekedetekre is. Ez főként a vaiśyáknak szól, hogy igazságosan, a feketepiac elkerülésével üzleteljenek.

A *nātimānitā* vagy mentesség a becsvágytól a sūdrákra, azaz a dolgozókra vonatkozik, akik a védikus tanítások szerint az utolsó, a negyedik osztályt képviselik. Kötelességükhöz tartozik, hogy a társadalmi rend és béke érdekében tisztelettel viseltessenek a magasabb osztályok iránt, és ezért vigyázniuk kell, nehogy a szükségtelen presztízis és becsvágy felfuvalkodottá tegye őket, s a megfelelő képesítés megszerzése nélkül próbáljanak a helyzetükön változtatni.

A fentiekben felsorolt tulajdonságok mind transzcendentálisak, és a megfelelő társadalmi osztály ill. rend alapján kell őket kifejleszteni. Összegzésül annyit: habár az anyagi létfeltételek sok szenvedést okoznak, a transzcendentális tulajdonságok folytonos gyakorlat általi kifejlesztése az emberek minden rétegét és osztályát fokozatosan felemeli a lelki megvalósítás legmagasabb szintjére.

4. VERS

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ।

अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ संपदमासुरीम् ॥ ४ ॥

*dambho darpo`bhimānaś ca
krodhaḥ pāruṣyam eva ca
ajñānam cābhijātasya
pārtha sampadam āsurīm*

dambhaḥ—büszkeség; *darpaḥ*—dölyf; *abhimānaḥ*—beképzeltség; *ca*—és; *krodhaḥ*—düh; *pāruṣyam*—durvaság; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *ajñānam*—tudatlanság; *ca*—és; *abhijātasya*—a születetté; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *sampadam*—természet; *āsurīm*—démoni

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, büszkeség, dölyf, beképzeltség, düh, durvaság és tudatlanság tartozik a démoni természethez.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a pokolba vezető gyors utat írja le. A démoni emberek megjártsszák a vallásosat és a jártasat a lelki tudományban, ám a szabályozó elveket nem követik. Mindig dölyfösek és felettébb büszkék az iskolázottságukra vagy a vagyonukra. Arra vágnak, hogy mások imádják őket, és megkövetelik a tiszteletet, bár egyáltalán nem érdemlik meg. Ha nézeteltérés merül fel, dühbe gurulnak és sértően beszélnek. Nem tudják, hogy mit kell és mit nem szabad tenni. Mindent szeszélyesen, a maguk akarata szerint, és a hiteles források figyelembe vétele nélkül csinálnak. Ezekhez a démoni tulajdonságokhoz már anyjuk méhében, a test fejlődésének korai szakaszában jutnak, és ahogy felnőnek, egyre nyilvánvalóbbá válnak a kedvezőtlen tulajdonságok.

5. VERS

दैवी संपद्धिमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ।
मा शुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव ॥ ५ ॥

*daivī sampad vimokṣāya
nibandhāyāsūrī matā
mā śucaḥ sampadam daivīm
abhijāto 'si pāṇḍava*

daivī—transzcendentális; *sampad*—természettől; *vimokṣāya*—a felszabadulás számára; *nibandhāya*—a megkötöttségnek; *āsūrī*—a démoni jelleme; *matā*—így vélik; *mā*—ne; *śucaḥ*—aggódj; *sampadam*—természet; *daivīm*—transzcendentális; *abhijātaḥ*—születésű; *asi*—vagy; *pāṇḍava*—óh, Pāṇḍu fia

FORDÍTÁS

A transzcendentális tulajdonságok elősegítik a felszabadulást, míg a démoniak kötöttséget eredményeznek. Ne aggódj, óh, Pāṇḍava, mert te isteni jellemmel születted!

MAGYARÁZAT

Az Úr Kṛṣṇa biztatja Arjunát, mondván: nem démoni jellemmel született. Ezzel arra is utal, hogy Arjuna részvétele a csatában nem tekinthető démoninak, miután a pro és kontra érveket is figyelembe vette. Átgondolta részletesen, hogy meg lehet-e ölni az olyan tiszteletre méltó személyeket, mint Bhīṣma és Droṇa, s ezért nem állítható-e az, hogy a düh, hamis presztizs vagy a durvaság hatása alatt cselekedett. Mindez arra utal, hogy Arjuna nem volt démoni alkatú. A kṣatriya részéről transzcendentálisnak tekinthető, ha lenyilazza az ellenséget, de démoninak, ha eláll az ilyen kötelességektől. Arjunának tehát nem volt oka a búslakodásra. Ha valaki betartja a varṇāśrama-dharma intézmény szerinti sajátos feladatának szabályozó elveit, akkor a helyzete transzcendentálisnak tekinthető.

6. VERS

द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च ।
दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥ ६ ॥

*dvau bhūta-sargau loke'smin
daiva āsura eva ca
daivo vistaraśaḥ prokta
āsuram pārtha me śṛṇu*

dvau—kétféle; *bhūta-sargau*—teremtett lény; *loke*—a világban; *asmin*—ez; *daivaḥ*—isteni; *āsurah*—démoni; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *daivaḥ*—isteni; *vistaraśaḥ*—hosszan; *proktaḥ*—elmondtam; *āsuram*—a démonit; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *me*—Tölem; *śṛṇu*—halld hát

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, kétféle teremtett lény van ebben a világban: az egyiket isteninek, a másikat démoninak hívják. Az isteni tulajdonságokról már bővebben szoltam. Hallj most Tölem a démoniról is!

MAGYARÁZAT

Az Úr Kṛṣṇa először megnyugtatta Arjunát, hogy isteni jellemmel született, majd hozzáfogott a démoni természet leírásához. Szavaiból megtudhatjuk, hogy az élőlények két csoportra oszthatók ebben a világban. Aki isteni jellemmel született, szabályozott életutat követ, azaz betartja a

hiteles források és az Írások parancsait. Az ilyen mentalitást hívják isteninek. Az ember az autentikus Írások szerint végezze kötelességeit. Ha nem követi ezeknek a szabályozó elveit, hanem a szeszélyei szerint cselekszik, akkor démoninak, vagy asurának hívják. Az egyetlen kritérium az Írások szabályozó elveinek betartása. A Védikus Irodalom szerint ugyanis a félistenek és a devák is ugyanattól a Prajāpatitól születtek. Az egyetlen különbség az, hogy az egyik csoport betartja a védikus parancsokat, míg a másik nem.

7. VERS

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः ।
न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥ ७ ॥

*pravṛttim ca nivṛttim ca
janā na vidur āsurāḥ
na śaucam nāpi cācāro
na satyam teṣu vidyate*

pravṛttim—helyes cselekedet; *ca*—és; *nivṛttim*—helytelen cselekedet; *ca*—és; *janāḥ*—személyek; *na*—sohasem; *viduḥ*—tudják; *āsurāḥ*—a démonok; *na*—sohasem; *śaucam*—tisztaság; *na*—nem; *api*—és; *ca*—és; *ācārah*—viselkedés; *na*—sohasem; *satyam*—igazság; *teṣu*—bennük; *vidyate*—létezik

FORDÍTÁS

A démoni emberek nem tudják, mi a helyes és mi a helytelen cselekvés. Sem tisztaság, sem helyes viselkedés, sem pedig igazlelkűség nem található bennük.

MAGYARÁZAT

Az emberek az összes civilizált társadalomban valamelyik Írás szabályai és előírásai szerint élnek, és ezeket ősidők óta követik. Leginkább az áryanokra vonatkozik ez, ők alkották a védikus civilizációt, és a legkultúraltabb emberekként ismertek. Démonnak azt nevezik, aki nem tartja be az Írások parancsait. Ezért mondja ez a vers, hogy a démonok nem ismerik a helyes cselekvés folyamatát, mert nem hajlandók betartani az Írások szabályait. Legtöbbjük nem is ismeri ezeket, míg mások ugyan tudnak róluk, de nem kívánják betartani őket. A démonoknak nincsen hitük, és sajnos sem kívül, sem belül nem tiszták, mert nem hajlandók betartani az erre vonatkozó

elveket. Az ember fordítson mindig nagy gondot teste tisztán tartására, rendszeresen mosson fogat, fürödjön és váltson tiszta ruhát. A belső tisztaságot úgy lehet elérni, ha mindig az elmékezetünkben tartjuk Isten Szent Neveit, és vibráljuk a mahā-mantrát:

*hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare
hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare*

Sok szabály és előírás határozza meg az ember helyes viselkedését is, s ezekről főleg a *Manu-samhitā*, az emberi faj törvénykönyve ír. A hinduk mind a mai napig a *Manu-samhitā* szerint élnek. Ebből a könyvből merítik az öröklésre és a többi jogi intézkedésre vonatkozó törvényeket. A *Manu-samhitā* többek között világosan kijelenti: megengedhetetlen, hogy a nők függetlenek legyenek. Ez nem azt jelenti, hogy rabszolgaként kell tartani őket, de tudatában kell lennünk, hogy a nő olyan, mint a gyerek. A gyerekek sem adnak teljes szabadságot, mégsem tekinthető rabszolgának. A démonok figyelmen kívül hagyják az ilyen védikus parancsokat. Szerintük a nő legyen éppen olyan független, mint a férfi. Ez a felfogás azonban, amint már tapasztalhattuk, nem segített a világ szociális helyzetén. A nő felett az élete minden szakaszán gyámkodni kell: fiatalabb éveiben az apjának, később a férjének, öregkorában pedig a felnőtt gyermekeinek. A *Manu-samhitā* szerint ez a helyes szociális viselkedés. A modern közoktatás természetellenes módon bevezette az önálló, felfuvalkodott női élet fogalmát, s ennek következtében a mai társadalomban kötött házasságok majdnem mind sikertelenek és boldogtalanok. Ez természetesen a nők erkölcsi helyzetén is rontott.

A démonok tehát nem akarják elfogadni a tanácsokat, amelyek a társadalom jólétét szolgálják, és mivel nem követik a tapasztalt nagy szenteket és az általuk hátrahagyott szabályokat és előírásokat, a szociális helyzetük nagyon szánalomra méltó.

8. VERS

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।
अपरस्परसंभूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥ ८ ॥

*asatyam apratiṣṭham te
jagad āhur anīśvaram
aparaspara-sambhūtam
kim anyat kāma-haitukam*

asatyam—valótlan; *apraṭiṣṭham*—alap nélküli; *te*—ők; *jagat*—a kozmikus megnyilvánulást; *āhuḥ*—mondják; *anīśvaram*—irányító nélküli; *aparaspara*—kölcsonösen; *sambhūtam*—teremtett; *kim*—mi; *anyat*—más (oka lenne); *kāma-haitukam*—egyedül a kěj terméke

FORDÍTÁS

Azt mondják, hogy ez a világ irreális, s nincsen alapja, sem irányító Istene. Szerintük a nemi vágy hozta létre, semmi más.

MAGYARÁZAT

A démoni lények szerint ez a világ fantazmagória. Nincsen oka, hatása, irányítója, sem célja — minden valótlan. Azt mondják, hogy a kozmikus megnyilvánulás az anyagi hatások és ellenhatások révén, véletlenül keletkezett. Nem látják be, hogy az anyagi világot Isten teremtette meghatározott céllal. Megvan a saját elméletük: a világmindenség a véletlen folytán keletkezett, és az embernek nincs oka elhinnie, hogy Isten áll az anyagi megnyilvánulás mögött. Az ilyen materialisták számára nincsen különbség a lélek és az anyag között, a Legfelsőbb Lélekről pedig hallani sem akarnak. Számukra minden csak anyag, s az egész kozmosz tudatlan anyagmassza. Egy másik csoportjuk azt hangoztatja, hogy semmi nem létezik, minden megnyilvánulás tudatlan felfogásunk eredménye csupán. Bizonyosra veszik, hogy a változatosság minden megnyilvánulása a tudatlanság terméke. Véleményük szerint az egész álomhoz hasonló. Álom hatása alatt oly sok, a valóságban nem is létező dolgot kitalál az ember, és csak amikor felébred, jön rá; mindez csak álom volt. A démonok azt hangoztatják, hogy az élet álom, mégis tudvalevő, hogy nagyon ügyesek az „álom” élvezetében. Így az igazi tudás elérése helyett egyre inkább belebonyolódnak álomviláguk szövevényeibe. A következtetésük szerint ennek a világnak nem a lélek az alapja, hanem az anyag véletlenszerű egymásrahatása, mint ahogyan a gyermek is kizárólag a férfi és a nő nemi kapcsolatának következménye. Nem hisznek tehát a lélek létében, s így az élőlényeket is az anyagi kombináció hatásának vélik. Szerintük a világmindenség is, és az élőlények is így keletkeztek, mint ahogyan, látszólag minden ok nélkül, a halott testből és az izzadásból is élőlények látnak napvilágot. Nem hisznek Kṛṣṇa szavaiban, pedig azt mondja a *Bhagavad-gītában*: „Az egész anyagi világ az Én irányításom alatt működik,” (*mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram*; 9.10.). Ezért az anyagi természetén kívül nem ismernek el más okot a világ létrejöttére. Más szóval, a démonok nem tudnak a világ teremtéséről, s erre vonatkozólag mindegyiküknek saját variációjú elmélete van. Véle-

ményük szerint nincs különbség az Írásokhoz fűzött különféle magyarázatokban, mert nem hisznek az Írások tanításainak egységes értelmezésében.

9. VERS

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः ।
प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥ ९ ॥

*etām dṛṣṭim avaṣṭabhya
naṣṭātmāno 'lpa-buddhayaḥ
prabhavanty ugra-karmāṇaḥ
kṣayāya jagato 'hitāḥ*

etām—ily módon; *dṛṣṭim*—látomást; *avaṣṭabhya*—elfogadván; *naṣṭa*—elveszett; *ātmānaḥ*—lelkek; *alpa-buddhayaḥ*—kevésbé értelmesek; *prabhavanti*—tevékenykednek; *ugra-karmāṇaḥ*—szörnyű tettekben; *kṣayāya*—rombolására; *jagataḥ*—az egész világnak; *ahitāḥ*—kedvezőtlenek

FORDÍTÁS

Az efféle végkövetkeztetéseket követve, az énüket vesztett, értelmetlen, démoni emberek kedvezőtlen, szörnyű tettekbe fognak, hogy romba döntsek a világot.

MAGYARÁZAT

A démonokat olyan tervek foglalkoztatják, melyek pusztulásba fogják dönteni a világot. Az Istenről mit sem tudó materialista úgy véli, hogy fejlődik, holott a *Bhagavad-gītā* e verse szerint ostoba, s teljesen elvesztette a józan eszét. Az élvezet céljából megpróbálja kihasználni a végsőkig az anyagi világot, ezért mindig feltalál valami újat, ami tulajdonképpen csak az érzékielégítést szolgálja. Az ilyen materialista találmányokat az emberi civilizáció előrelépésének vélik, de valójában csak azt eredményezik, hogy az emberek egyre inkább erőszakosak és kegyetlenek lesznek egymás iránt is, és az állatokhoz is. A démoni emberek egyik fő jellemzője, hogy lemészárolják az állatokat, arról pedig halvány fogalmuk sincs, hogyan viselkedjenek helyesen az embertársaikkal szemben. Ezek a démonok jelentik a világ igazi ellenségeit, mert végül is fel fognak találni valami olyat, ami mindenkit elpusztít. Ez a vers közvetve előrejelzést ad az atomfegyverekről, amikre oly büszke a mai világ. Bármelyik pillanatban kitörhet a

háború, és akkor ezek az atomfegyverek szörnyű pusztítást fognak okozni. Mint ahogy ez a vers is utal rá, az efféle találmányokat csupán a világ rombadöntése céljából teremtették. Ám mindenesetre annyi bizonyos, hogy nem a világ békéjének és boldogságának az ügyét szolgálják, s feltűnésük az emberi társadalomban egyedül az istentelenségnek köszönhető.

10. VERS

काममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः ।
मोहाद्गृहीत्वासद्राहान्प्रवर्तन्तेऽशुचित्रताः ॥१०॥

*kāmam āśritya duṣpūram
dambha-māna-madānvitāḥ
mohād gṛhītvāsad-grāhān
pravartante'suci-vratāḥ*

kāmam—kém; *āśritya*—menedéket keresvén; *duṣpūram*—kielégíthetetlen; *dambha*—büszkeség; *māna*—hamis presztizs; *mada-anvitāḥ*—elmélyülvén az önteltségben; *mohāt*—illúzió által; *gṛhītvā*—megragadván; *asat*—az ideiglenes; *grāhān*—dolgokat; *pravartante*—kibontakoznak; *aśuci*—tisztátalanul; *vrataḥ*—fogadalmak

FORDÍTÁS

A kielégíthetetlen kéjnél, a gögnél és hamis tekintélynél keresnek menedéket, a múlandó vonzza őket, s ily módon az illúzió hatása alatt mindig tisztátalan munkára tesznek fogadalmat.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a démoni mentalitást írja le. A démonok kéje mindig kielégíthetetlen, ezért folyton-folyvást gyarapszanak az anyagi élvezettel kapcsolatos vágyaik. Az illúzió hatása alatt folytatják az ilyen tetteket, annak ellenére is, hogy az ideiglenes dolgok elfogadása állandó aggodalmat jelent számukra. Tudásuk nincsen, s így nem láthatják, hogy helytelen irányba haladnak. Az ideiglenes dolgokat elfogadván megteremtik a maguk istenét, imáit és énekeit. Ennek eredményeként egyre inkább vonzódnak két dologhoz: a nemi élvezethez és az anyagi vagyon felhalmozásához. Ezzel kapcsolatban az *aśuci-vratāḥ* (tisztátalan fogadalmak) kifejezésnek van nagy jelentősége. A démoni emberek ugyanis kizárólag a szeszes italhoz, a

nökhöz, a szerencsejátékhoz és a húsevéshez vonzódnak, ezek az ő *ásuci*-juk, vagyis tisztátalan szokásaik. A dölyftől és hamis presztizstől késztetve ún. vallásos elveket teremtenek, amik ellenkeznek a védikus tanítással. Habár ezek a démonok a világ legvisszataszítóbb emberei, természetellenes módon mégis a világ hamis tisztelete övezi őket. Nagyon fejtetteknek és civilizáltaknak tekintik magukat, holott az útjuk lefelé, a pokoli létbe vezet.

11-12. VERS

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः ।

कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥११॥

आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः ।

ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसंचयान् ॥१२॥

*cintām aparimeyām ca
pralayāntām upāśritāḥ
kāmapabhoga-paramā
etāvad iti niścitāḥ*

*āśā-pāśa-śatair baddhāḥ
kāma-krodha-parāyaṇāḥ
īhante kāma-bhogārtham
anyāyenārtha-sañcayān*

cintām—félelem és aggodalom; *aparimeyām*—mérhetetlen; *ca*—és; *pralaya-antām*—a halál pillanatáig; *upāśritāḥ*—védelmet keresvén (azoknál); *kāma-upabhoga*—érzékielégítés; *paramāḥ*—az élet legvégső célja; *etāvat*—eképpen; *iti*—ily módon; *niścitāḥ*—megállapított; *āśā-pāśa*—a remény hálózata; *śataiḥ*—sok százé; *baddhāḥ*—megkötve; *kāma*—kém; *krodha*—düh; *parāyaṇāḥ*—mindig ilyen mentalitással; *īhante*—kivánnak; *kāma*—kém; *bhoga*—érzékielégítés; *artham*—e célból; *anyāyena*—illegálisan; *artha*—vagyont; *sañcayān*—gyűjtenek

FORDÍTÁS

Hiszik, hogy az élet végéig tartó érzékielégítés az emberi civilizáció legfontosabb szüksége, ezért aggodalmuk nem ismer határt. Sok-sok ezer vágy, kém és düh köti őket, s az érzekek kielégítéséhez szükséges pénzt illegális eszközökkel szerzik meg.

MAGYARÁZAT

A démoni személyek úgy vélik, hogy az érzékek élvezete jelenti az élet végső célját, és e felfogás szerint élnek egészen a halálukig. Nem hisznek a halálon túli életben, sem abban, hogy az ember a saját karmája, azaz tettei szerint kapja a különféle testeket. Buzgón teremtik az egyik tervet a másik után, ám ezek sohasem teljesülnek. Ilyen démoni mentalitást tapasztalhattunk egyszer magunk is egy haldokló esetében, aki az életének négy éves meghosszabításáért könyörgött a doktornak, mondván, hogy a terveit nem sikerült még teljesítenie. Ezek az ostoba emberek képtelenek megérteni, hogy az orvosok még egy pillanattal sem tudják meghosszabítani az életüket. A természet szigorú törvényei ugyanis nem engedik, hogy az ember akár csak egy pillanattal is tovább éljen, és élvezze az életet, mint amennyit a karmája szerint megérdemel.

A démoni ember nem hisz Istenben, és érzékei kielégítése céljából mindenféle bűnös tettet végez. Arról viszont nem tud, hogy a Felsőlélek jelen van mindenki szívében, így az övében is, és figyelemmel kíséri az egyéni lélek minden tettetét. Az *Upanisadok* tanítása szerint két madár ül a test fáján, a lélek és a Felsőlélek. Az első madár a cselekedetek különféle ágaival van lefoglalva, és élvezi vagy szenved azok gyümölcsseit, míg a Felsőlélek csupán tanúja mindennek.¹ A démonok azonban nem ismerik a Védikus Irodalom tanítását, és teljesen hitetlenek. Ezért érzik úgy, hogy az érzékielégítés érdekében szabadon cselekedhetnek, vagyis bármit megtehetnek a következményekre való tekintet nélkül.

13-15. VERS

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् ।
 इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम् ॥१३॥
 असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ।
 ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान्सुखी ॥१४॥
 आढ्योऽभिजनवानसि कौऽन्योस्ति सदृशो मया ।
 यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः ॥१५॥

1.) *dvā suparṇā sayujā sakhāyā samānam vṛkṣam pariśvasjāte*
tayor anyah pippalam svā dvatty anaśnannanyo abhicakāś Iti
 (Śvet. Up. 4.6., és Mund. Up. 3.1.1.)

*idam adya mayā labdham
 imam prāpsye manoratham
 idam astīdam api me
 bhaviṣyati punar dhanam*

*asau mayā hataḥ śatrur
 haniṣye cāparān api
 īsvaro'ham aham bhogī
 siddho'ham balavān sukhi*

*aḍhyo'bhijanavān asmi
 ko'nyo'sti sadṛśo mayā
 yakṣye dāsyāmi modiṣya
 ity ajñāna-vimohitāḥ*

idam—ezt; *adya*—ma; *mayā*—általam; *labdham*—nyereség; *imam*—azt; *prāpsye*—nyerni fogok; *manoratham*—az elképzeléseim szerint; *idam*—ez; *asti*—van; *idam*—ez; *api*—szintén; *me*—enyém; *bhaviṣyati*—lesz; *punaḥ*—ismét; *dhanam*—vagyon; *asau*—azt; *mayā*—általam; *hataḥ*—megölt; *śatruḥ*—ellenség; *haniṣye*—meg fogom ölni; *ca*—szintén; *aparān*—másokat; *api*—bizonyára; *īsvaraḥ*—az úr; *aham*—én; *aham*—én; *bhogī*—élvező; *siddhaḥ*—tökéletes; *aham*—én; *balavān*—hatalmas; *sukhi*—boldog; *aḍhyaḥ*—gazdag; *abhijanavān*—arisztokratikus vérrokonságtól övezve; *asmi*—vagyok; *kaḥ*—kik; *anyaḥ*—mások; *asti*—van; *sadṛśaḥ*—hasonlóak; *mayā*—általam; *yakṣye*—áldozni fogok; *dāsyāmi*—adományozni fogok; *modiṣye*—örvendezni fogok; *iti*—ily módon; *ajñāna*—a tudatlanság; *vimohitāḥ*—megtévesztette

FORDÍTÁS

A démoni ember így gondolkodik: „Milyen nagy vagyonnal rendelkezem! A terveim szerint ez még egyre gyarapodni fog. Mind az enyém most, de a jövőben még több lesz... Volt egy ellenségem, de már megöltem. Előbb-utóbb a többivel is elbánok majd... Én vagyok mindennek az ura, mindennek az élvezője, tökéletes, hatalmas és boldog. Én vagyok a leggazdagabb, és arisztokratikus családból származom. Nincs nálam hatalmasabb és boldogabb... Áldozatokat hajtok majd végre, valamennyit adományozni is fogok, így élvezem majd az életet.” Ily módon téveszti meg a démont a tudatlanság.

16. VERS

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः ।
प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ ॥१६॥

*aneka-citta-vibhrāntā
moha-jāla-samāvṛtāḥ
prasaktāḥ kāma-bhogeṣu
patanti narake'sucau*

aneka—számtalan; *citta-vibhrāntāḥ*—aggodalmaktól megzavarodott; *moha*—az illúzió; *jāla*—hálójától; *samāvṛtāḥ*—körülvevett; *prasaktāḥ*—kötődött; *kāma*—kém; *bhogeṣu*—érzékkielégítésben; *patanti*—lecsúsznak; *narake*—a pokolba; *asucau*—az undorítóba

FORDÍTÁS

A számtalan aggodalomtól megzavarodva, a káprázatok szövevényébe keveredve, erősen kötődnek az érzéki örömhöz, és ocsmány pokolba csúsznak.

MAGYARÁZAT

Pénzszerzési vágyában a démoni ember nem ismer határokat. Csak az jár a fejében, mennyi vagyona van most, és tervezgeti, hogyan növelhetné a tőkét egyre nagyobbra. Ennek érdekében nem vonakodik semmilyen bűnös cselekedetet megtenni, és tiltott vágyainak kielégítése érdekében a fekete-piacon köti az üzleteit. A már tulajdonában levő dolgok (mint pl. a föld, ház, bankbetét és a család), teljesen elbűvölik, és állandóan újabb és újabb terveket sző azok növelésére. Nagyon bizik a saját hatalmában, s nem tudja, hogy a nyereség az előző élet jó cselekedeteinek az eredménye. Most megkapta a gazdagság lehetőségét, de ennek múltbeli okairól fogalma sincs. Ezért azt hiszi, hogy a nagy vagyon egyedül a mostani erőfeszítéseinek köszönhető. Viszont a karma törvénye szerint gazdag, arisztokratikus családban születni, vagyonhoz jutni, magas fokú műveltséget szerezni, és a négy testi szépség annak tudható be, hogy az ember az előző életében jó cselekedetekkel foglalkozott. A démoni személy ennek ellenére mindezt véletlennek, ill. saját ereje és személyes képessége hatásának véli. Nem lát semmilyen törvényszerű elrendezést az emberek nagyfokú változatossága mögött, melyek a szépség, a műveltség és a vagyon különféle arányaiból adódnak.

A démoni ember ellenségének tekint mindenkit, aki veszélyezteti az érdekeit vagy versenyt jelent. A sok démoni ember mind ellensége egymásnak. Ez a gyűlölködés egyre jobban elfajul, előbb az egyének, később a családok, majd a közösségek és végül a nemzetek között is. Ezért van állandóan viszály, ellenségeskedés és háború világszerte.

Minden démoni ember úgy véli, hogy élhet akár mindenki más áldozata árán is. A démon általában a Legfelsőbb Istennek képzeli magát, és ha tanítónak adja ki magát, akkor eképpen beszél: „Miért kutatjátok Istent máshol? Ti vagytok Isten! Mindent megtehettek, amit csak akartok. Ne higgyetek egy külön Istenben! Az már halott, váljatok meg hát ettől a gondolattól!”

A démon még akkor is azt hiszi, hogy nála nincsen gazdagabb vagy befolyásosabb ember, ha gazdagabbakat és befolyásosabbakat lát. A yajñák vagy áldozatok végzésében és eredményében, a felsőbb bolygók elérésében sem hisz. Bizik a maga által kiötlött áldozati folyamatban, s különféle gépezeteket szerkeszt, amikkel el szeretné érni a felsőbb bolygókat. Az ilyen démoni mentalitásra Rāvaṇa szolgáltatja a legjobb példát. A terve az volt az emberek számára, hogy épít egy hatalmas toronylépcsőt, melynek segítségével — gondolta ő — bárki elérheti a felsőbb bolygókat, anélkül, hogy végrehajtaná a *Vedák* ajánlotta áldozatokat. A mai korszak démoni emberei is hasonlóan, mechanikai úton próbálnak eljutni a felsőbb bolygórendszerbe. Ezek mind a megzavarodottság példái. Ennek az lesz az eredménye, hogy tudás nélkül lecsúsznak a pokolba. Ezzel kapcsolatban a szanszkrit *mohajala* szó nagyon fontos. *Jala* hálót jelent: a hálóba került halakhoz hasonlóan, nekik sincs reményük a felszabadulásra.

17. VERS

आत्मसंभाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः।
यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥ १७

*ātma-sambhāvitāḥ stabdhā
dhana-māna-madānvitāḥ
yajante nāma-yajñais te
dambhenāvidhi-pūrvakam*

ātma-sambhāvitāḥ—önelégültek; *stabdhāḥ*—szemtelenek; *dhana-māna*—vagyon és hamis presztizs; *mada-anvitāḥ*—a büszkeségtől elvakultan; *yajante*—áldozatokat hajtanak végre; *nāma*—csak névleg; *yajñaiḥ*—(az

ilyen) áldozatokkal; *te*—ők; *dambhena*—önteltségből; *avidhi-pūrvakam*—minden szabály és előírás mellőzésével

FORDÍTÁS

Önelégültek, örökké szemtelenek, s a vagyontól és a hamis tekintélytől megmámosodván néha áldozatokat hajtanak végre, de csak névleg, mellőzvé az Írások minden előírását és szabályát.

MAGYARÁZAT

A démonok el vannak telve önmagukkal, s így nem vesznek figyelembe semmilyen hiteles forrást vagy Írást, amikor nagy ritkán ún. vallásos vagy áldozati rituációkat hajtanak végre. Miután semmilyen hiteles forrásban nem hisznek, nagyon arcátlanok. Mindez az illúzióból származik, ami a vagyongyűjtésnek és a hamis presztízsnak köszönhető. Ezek a démonok néha prédikátor szerepét öltik magukra, és vallásalapítóként, vagy Isten „inkarnációjaként” híressé válnak, holott félrevezetik a népet. Kérdésből néha nagy parádét csinálnak az áldozati ceremóniákból, de az is lehet, hogy a félisteneket imádják, vagy éppen egy saját „istent” állítanak elő. Az egyszerű emberek azt hirdetik, hogy az ilyen démon maga Isten, és imádják ezért. Csak az ostoba hiszi, hogy az ilyenek fejtettek a vallás elveinek betartásában vagy a lelki tudás művelésében. Ezek a démonok a lemondott élet rendjének ruháját öltik magukra, és abban folytatják a szélhámos cselekedetek minden fajtáját. Valójában nagyon sok tilalom és betartandó szabály szól a világról lemondott sannyási számára. A démonok azonban nem törődnek az előírásokkal. Szerintük bármilyen utat is teremtsen és járjon az ember, az mind ugyanoda visz. Más szóval, a véleményük szerint nem létezik egy alapvető, egységes út, amit mindenkinek követnie kell. A vers ezért hangsúlyozza külön az *avidhi-pūrvakam* szót, melynek jelentése: a szabályok és előírások figyelmen kívül hagyása. Ez mindig a tudatlanság és az illúzió hatására történik.

18. VERS

अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ।
मायात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः ॥१७॥

*ahankāram balaṁ darpam
kāmam krodham ca saṁsritāḥ
mām ātma-para-deheṣu
pradviṣanto 'bhyasūyakāḥ*

ahankāram—hamis egó; *balaṁ*—erő; *darpam*—dölyf; *kāmam*—kém; *krodham*—düh; *ca*—és; *saṁsritāḥ*—menedéket keresvén; *mām*—Engem; *ātma*—sajátja; *para-deheṣu*—más testekben; *pradviṣantaḥ*—gyalázzák; *abhyasūyakāḥ*—irigyek

FORDÍTÁS

A démonok a hamis egónál, hatalomnál, dölyfnél, bujaságnál és dühnél keresnek menedéket, gyalázzák az igazi vallást, és irigyek lesznek az Istenség Legfelsőbb Személyiségére, aki nemcsak mások testében, de az övékében is ott lakozik.

MAGYARÁZAT

A démonok mindig ellenzik Isten felsőbbségét, így, érthető módon, nem akarnak hinni sem az Írásokban, sem az Istenség Legfelsőbb Személyiségének a létében. Ez az ún. tekintélyüknek, felhalmozott vagyonuknak és hatalmuknak a következménye. Nem tudják, hogy jelen életünk előkészület a következőre, így nemcsak másoknak, de saját maguknak is a rosszakaróivá válnak, mert rosszat tesznek más testével is és a sajátjukkal is. Nem rendelkeznek igazi tudással, ezért figyelmen kívül hagyják az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felsőbbrendű irányító szerepét. Irgyék az Írásokra és az Istenség Legfelsőbb Személyiségére, ezért hamis érvekkel szembeszállnak Isten létevel, és az Írások tekintélyének megdöntésén fáradoznak. Minden tetteben függetlennek és hatalmasnak képzelik magukat. Úgy vélik, mindent megtehetnek, és elképzeléseiknek senki sem vethet gátat, mivel senki sem vetekedhet velük erőben, hatalomban és vagyonban. És ha feltűnne valaki, aki megakadályozhatná őket az érzéki gyönyör fejlődését szolgáló tetteikben, akkor azonnal terveket szőnének, s hatalmuk bedobásával eltávolítanák.

19. VERS

तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् ।
क्षिपाम्यजस्रपशुयानासुरीश्वेव योनिषु ॥१९॥

*tān aham dviṣataḥ krūrān
samsāreṣu narādhamān
kṣipāmy ajasram aśubhān
āsurīṣu eva yoniṣu*

tān—öket; *aham*—Én; *dviṣataḥ*—a gyűlölködöket; *krūrān*—a gonoszokat; *samsāreṣu*—az anyagi lét óceánjába; *narādhamān*—az emberiség legalját; *kṣipāmi*—küldöm; *ajasram*—megszámlálhatatlan; *aśubhān*—kedvezőtlen; *āsurīṣu*—démoniba; *eva*—bizonyára; *yoniṣu*—anyaméhbe

FORDÍTÁS

Az anyagi lét óceánjába, a különféle démoni fajok néhébe dobom a gyűlölködöket és gonoszokat, akik az emberiség alját képezik.

MAGYARÁZAT

Ebből a versből világossá válik, hogy az egyéni lélek bejuttatása egy bizonyos testbe a Legfelsőbb Akarat kiváltsága. A démon lehet, hogy nem egyezik bele az Úr felsőbbségébe, sőt azt is megteheti, hogy saját szeszélyei és elképzelései szerint cselekszik, de a következő teste mégsem tőle, hanem az Istenség Legfelsőbb Személyiségének határozatától függ. A *Śrīmad-Bhāgavatam* Harmadik Éneke leírja, hogy halála után a felsőbb hatalom felügyelete alatt miképpen jut az egyéni lélek egy újabb, sajátos testhez, s hogyan fejlődik az anyaméhben. Ezért találunk az anyagi létben oly sok fajt az állatok, rovarok, emberek stb. között. Ezek nem véletlenül jöttek létre, hanem a felsőbb hatalom elrendezése szerint.

A démonok jövőjét világosan jelzi ez a vers, miszerint ők újra meg újra démoni méhekbe kerülnek, s továbbra is gyűlölködőként, az emberiség aljaként fognak létezni. Az ilyen démoni fajokra az állandósult kék, erőszak, gyűlölet és tisztatlanság jellemző. Ezért nem különböznek a dzsungel fenevadjaitól.

20. VERS

आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनिजन्मनि ।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम् ॥२०॥

*āsurīm yonim āpannā
mūḍhā janmani janmani
mām aprāpyaiva kaunteya
tato yānty adhamām gatim*

āsurīm—démoni; *yonim*—fajt; *āpannāḥ*—nyervén; *mūḍhāḥ*—a balgák; *janmani janmani*—születésről születésre; *mām*—Engem; *aprāpya*—nem érvén el; *eva*—bizonyára; *kaunteya*—öh, Kuntī fia; *tataḥ*—azután; *yānti*—mennek; *adhamām*—elátkozott; *gatim*—célt

FORDÍTÁS

Öh, Kuntī fia, ezek a balgák ismételten démoni fajokban fognak megszületni, Engem sohasem érhetnek el. Fokozatosan a lét legförtel-mesebb fajtájába süllyednek.

MAGYARÁZAT

Közismert, hogy Isten a legkönyörületesebb, ám ebben a versben mégis azt olvassuk, hogy a démonokkal szemben soha nem az. Itt világossá válik, hogy a démoni embereket életről-életre a hasonló démonok anyaméhébe küldik. A Legfelsőbb Úr kegyét nem érik el, egyre lejjebb és lejjebb csúsznak, míg végül macskák, kutyák, disznók és más hasonló állatok testében születnek újra. A fenti versekből nyilvánvalóvá vált, hogy az ilyen démonoknak gyakorlatilag jövendő életük egyik szakaszában sincs esélyük, hogy visszanyerhessék Isten kegyét. A *Vedák* is megerősítik, hogy az ilyen lények egyre lejjebb süllyednek, hogy aztán kutya és sertés legyen belőlük. Ezzel kapcsolatban valaki úgy érvelhetne, hogy ha Isten nem könyörületes a démonokkal szemben, akkor nem szabadna azt hirdetni, hogy Ő a legkönyörületesebb. Erre a kételyre a *Vedānta-sūtra* adja meg a választ, amikor azt írja, hogy a Legfelsőbb Úr nem gyűlöl senkit. Csupán kegyének egy másik arculata az, hogy az asurákat alacsonyabb fajokba helyezi. A Legfelsőbb Személy néha legyilkolja az asurákat, de ez nagyon jó a számukra, mert a Védikus Irodalom szerint a Legfelsőbb Úr által megölt lények mind felszabadulnak. A történelem sok példával szolgál arra, hogyan jelent meg az Úr különböző avatárjaiként, csak azért, hogy elpusztítson olyan démonokat, mint Rāvaṇa, Kaṁsa, Hiraṇyakaśipu stb. Tehát, ha az asurák eléggé szerencsések, akkor előttük is megnyilvánul Isten kegye azáltal, hogy végez velük.

21. VERS

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।
कामः क्रोधस्तथा लोभस्तसादेतश्चयं त्यजेत् ॥२१॥

*tri-vidham narakasyedam
dvaram nāsanam ātmanah
kāmah krodhas tathā lobhas
tasmād etat trayam tyajet*

tri-vidham—háromféle; *narakasya*—a pokolé; *idam*—ez; *dvaram*—kapu; *nāsanam*—pusztító; *ātmanah*—az önvalóé; *kāmah*—kém; *krodhah*—düh; *tathā*—valamint; *lobhah*—kapzsiság; *tasmāt*—ezért; *etat*—ezeket; *trayam*—a háromat; *tyajet*—fel kell adni

FORDÍTÁS

Három kapu vezet a pokolba: kém, düh és kapzsiság. Minden józan embernek meg kell válnia tőlük, mert a lélek degradálásához vezetnek.

MAGYARÁZAT

Ez a vers a démoni élet kezdetét írja le. Az ember először megpróbálja kielégíteni a kését, de amikor ez nem sikerül neki, dühössé és egyre kapzsisbbá válik. A józan embernek, aki nem akar lecsúszni a démoni létfajokba, komoly kísérletet kell tennie e három ellenség lerázására, amelyek annyira pusztítóak az önvaló számára, hogy lehetetlenné teszik a felszabadulást az anyagi kötelékek alól.

22. VERS

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः ।
आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥२२॥

*etair vimuktaḥ kaunteya
tamo-dvārais tribhir naraḥ
ācaratya ātmanah śreyas
tato yāti parāṁ gatim*

etaiḥ—ezektől; *vimuktaḥ*—felszabadultak; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *tama-dvāraiḥ*—a tudatlanság kapuitól; *tribhiḥ*—a háromféletől; *naraḥ*—az ember; *ācarati*—végez; *ātmanaḥ*—az önvalónak; *śreyaḥ*—hasznosat; *tataḥ*—ezután; *yāti*—eléri; *parām*—a legmagasabb; *gatim*—célt

FORDÍTÁS

Óh, Kaunteya, aki kikerülte a tudatlanság e három kapuját, az olyan tettekbe fog, melyek elősegítik az önmegvalósítást. Ily módon fokozatosan eléri a legvégső célt.

MAGYARÁZAT

Nagyon kell óvakodnunk az emberi élet három ellenségétől: a kéjtől, a dühtől és a kapzsiságtól. Minél jobban megszabadulunk ezektől, annál inkább megtisztul a létünk. Így leszünk képesek a Védikus Irodalom szabályainak és előírásainak betartására. Az emberi élet ezen szabályozó elveinek követésével fokozatosan elérjük a lelki megvalósítás szintjét. Ha valaki annyira szerencsés, hogy e gyakorlatok által eléri a Kṛṣṇa-tudat síkját, akkor biztosított számára a siker. A Védikus Irodalom a tett és visszahatás tanításáról ír, hogy segítse az embert a léttisztítás szintjének elérésére. Az egész folyamat a kēj, düh és kapzsiság feladására alapszik. Az erről a folyamatról szóló tudás művelésével elérheti az ember az önmegvalósítás legmagasabb szintjét, amely az odaadó szolgálatban tetőzik. A feltételekhez kötött lélek felszabadulását az odaadó szolgálat garantálja. A védikus rendszer ezért a varṇāśrama-dharma intézményén alapul, amely négy osztályra (kasztra) és négy lelki rendre osztja az embereket. A különféle osztályok és rendek mind sajátos előírásokkal és szabályokkal rendelkeznek, s ha valaki képes ezeknek a betartására, akkor automatikusan felemelkedik a lelki megvalósítás legmagasabb szintjére, ahonnan kétség-telenül fel fog szabadulni.

23. VERS

यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः ।
न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥२३॥

*yaḥ śāstra-vidhim utsṛjya
vartate kāma-kārataḥ
na sa siddhim avāpnoti
na sukhaṁ na parāṁ gatim*

yaḥ—akárki; *sāstra-vidhim*—az Írások szabályozó elveit; *utsrjya*—feladván; *vartate*—marad; *kāma-kārataḥ*—a kěj hatására szeszélyesen cselekvő; *na*—sohasem; *saḥ*—ő; *siddhim*—a tökéletességet; *avāpnoti*—eléri; *na*—sohasem; *sukham*—boldogságot; *na*—sohasem; *parām*—a legfelsőbbet; *gatim*—cél

FORDÍTÁS

De aki félredobja az Írások szabályozó parancsait, és a kéjtől indítva a saját szeszélyeire hallgatva cselekszik, az sem a tökéletességet, sem a boldogságot, sem pedig a legvégső célt nem éri el.

MAGYARÁZAT

Az előzőekben már említettük, hogy a *sāstra-vidhim*, vagyis az Írások irányadása a társadalom osztályaira és rendjeire vonatkozik. Mindenkitől elvárják, hogy kövesse ezeket a szabályokat és előírásokat. Ha valaki mégsem tesz így, hanem a kéjtől, kapzsiságtól és dühtől hajtva szeszélyesen cselekszik, akkor sohasem lesz tökéletes élete. Más szavakba öntve: lehet, hogy valaki tudja mindezt elméletileg, de ha nem alkalmazza az életében, akkor őt is úgy ismerik, mint az emberiség legalját. Az emberi életformát elérő élőlénytől elvárják, hogy józanul cselekedjék, és kövesse a szabályokat, amelyek azt segítik elő, hogy az élete magasabb szintre jusson. Ha nem így tesz, akkor degradálódik. De még ha követi is a szabályokat és előírásokat az erkölcs elveivel együtt, ha végül nem jut el a Legfelsőbb Úr megértésének szintjére, akkor minden tudása hiábavalóvá válik. Ezért az ember fokozatosan emelkedjék a Kṛṣṇa-tudat és az odaadó szolgálat síkjára. Egyedül ott és akkor fogja elérni a legtökéletesebb szintet.

A *kāma-cārataḥ* szó nagyon jelentőségteljes. Olyan személyre utal, aki tudatosan megszegi a szabályokat, és a kěj szerint cselekszik. Tudja, hogy ez tilos, ám mégis megteszi. Ezt értik szeszélyes cselekvés alatt. Az ilyen személy kivívja magának a Legfelsőbb Úr ítéletét. Az emberi élet a léttisztításra és a tökéletesség elérésére való, de erre képtelen az, aki nem tartja be az Írások szabályait és parancsait, s így nem juthat el az igazi boldogság szintjére sem.

24. VERS

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।
ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥२४॥

*tasmāc chāstram pramāṇam te
kāryākārya-vyavasthitau
jñātvā śāstra-vidhānoktam
karma kartum ihārhasi*

tasmāt—ezért; *śāstram*—az Írások; *pramāṇam*—bizonyítékot; *te*—tiéd; *kārya*—kötelesség; *akārya*—tiltott cselekedetek; *vyavasthitau*—a meghatározásban; *jñātvā*—tudván; *śāstra*—az Írások; *vidhāna*—előírásai; *uktam*—ahogyan mondják; *karma*—munka; *kartum*—végezni; *iha arhasi*—meg kell tenned

FORDÍTÁS

Az Írások irányadásából kell megérteni, hogy mi a kötelesség és mi nem. Miután az ember megismerte e szabályokat, cselekedjék úgy, hogy fokozatosan fejlődhessék általuk.

MAGYARÁZAT

Mint ahogy a Tizenötödik Fejezet tizenötödik verse is kijelentette, a *Vedák* minden szabályának és előírásának a célja Śrī Kṛṣṇa megértése. Az ember akkor érte el a Védikus Irodalom által ajánlott tudás legtokéletesebb szintjét, ha megértette Kṛṣṇát a *Bhagavad-gītából*, s így szilárdá vált a Kṛṣṇa-tudatban, és odaadó szolgálatot végez. Az Úr Caitanya Mahāprabhu nagyon egyszerűvé tette ezt a folyamatot, csupán arra kérte az embereket, hogy vibrálják a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare /Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare mantrát, szolgálják odaadóan az Urat, és fogyasszák a Mūrtiknak felajánlott étel maradékait. Aki közvetlenül lefoglalja magát ezekkel az odaadó tettekkel, arról tudni kell, hogy már tanulmányozta az összes Védikus Irodalmat, és tökéletesen megértette a végkövetkeztetést. Természetesen a közönséges, nem Kṛṣṇa-tudatú embernek, vagy azoknak, akik nem végeznek odaadó szolgálatot, a *Vedák* utasításaiból kell megtudniuk, hogy mit kell, és mit nem szabad tenniük. Az Írások parancsainak betartása a vita nélkül való követést is magában foglalja. A sástrák ugyanis mentesek a feltételekhez kötött lélek fő hibáitól, ami a következő négy: tökéletlenek az érzékei, hajlamos a csalásra, biztos, hogy hibázik és biztos, hogy illúzióban van. A feltételekhez kötött élet e négy fő hibája alkalmatlanná teszi az embert arra, hogy szabályokat és előírásokat teremtsen. Ezért a négy hibán felülálló sástrák előírásait és kijelentéseit az összes nagy szent, ācārya és nagy lélek módosítás nélkül elfogadja.

Indiában a lelki tudomány művelőinek sok csoportja van, de általában két irányzatot különböztetnek meg, az imperszonalistákat és a perszonalistákat. De mind a két csoportra jellemző a *Vedák* elvei szerinti élet. Az Írások elveinek követése nélkül ugyanis senki sem érheti el a tökéletesség szintjét. Ezért tekinthető szerencsésnek az, aki valójában megértette a sástrák szándékát.

Az emberi társadalom minden problémáját és degradálódását az okozza, hogy elfordultunk az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megértését szolgáló elvektől. Ez képezi az emberi élet legnagyobb vétkét, s ezért a mǎyā, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségének anyagi energiája a háromféle szenvedés formájában állandóan gondot okoz nekünk.

Az anyagi energia az anyagi természet három kötőerejéből áll. Az ember legalább a jóság szintjére emelkedjék fel, hogy rátérhessen a Legfelsőbb Úrról szóló tudás útjára. Ha nem jut el a jóságig, akkor a tudatlanságban és a szenvedélyben kell maradnia, melyek a démoni lét okozói. A szenvedély és tudatlanság kötőerejének rabjai nem törődnek a szabályozó elvekkkel, sőt gúnyt űznek az Írásokból, a szent emberekből, és a lelki tanítómester helyes megértéséből. Annak ellenére, hogy hallottak az odaadó szolgálat dicsőségéről, mégsem vonzódnak hozzá. Helyette saját utakat ötlnek ki a „fejlődéshez”. Ez néhány az emberi társadalom azon hibáiból, amelyek a démoni létbe vezetnek. Ha azonban valaki képes követni az irányítását egy megfelelő, hiteles lelki tanítómesternek, aki el tudja vezetni a magasabb, lelki szintre, akkor sikeressé válik az élete.

Így végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizenhatodik fejezetéhez, melynek címe: Az isteni és démoni természet.

TIZENHETEDIK FEJEZET

A háromféle hit

1. VERS

अर्जुन उवाच ।

ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।

तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्त्वमाहो रजस्तमः ॥ १ ॥

arjuna uvāca
ye śāstra-vidhim utsṛjya
yajante śraddhayānvitāḥ
teṣāṃ niṣṭhā tu kā kṛṣṇa
sattvam āho rajas tamaḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna mondta; *ye*—akik; *śāstra-vidhim*—az Írások szabályait; *utsṛjya*—feladván; *yajante*—imádnak; *śraddhayā*—teljes hittel; *anvitāḥ*—rendelkezők; *teṣāṃ*—az övék; *niṣṭhā*—hit; *tu*—de; *kā*—mi az; *kṛṣṇa*—óh, Kṛṣṇa; *sattvam*—jóság; *āho*—mondható; *rajaḥ*—szenvedély; *tamaḥ*—tudatlanság

FORDÍTÁS

Arjuna kérdezett:

Óh, Kṛṣṇa, mi a helyzet azokkal, akik nem követik az Írások elveit, hanem a saját elképzeléseik szerint imádnak? Melyik kötőerőben vannak ők; a jóságban, a szenvedélyben vagy a tudatlanságban?

MAGYARÁZAT

A Negyedik Fejezet harminckilencedik versében az áll, hogy aki hűséges egy bizonyos fajta imádathoz, az fokozatosan felemelkedik a tudás szintjére, és eléri a béke és jólét legtökéletesebb állapotát. A Tizenhatodik Fejezetben azt a végkövetkeztetést találjuk, hogy asurának, vagy démonnak hívják azt, aki nem követi az Írásokban lefektetett elveket (ellentétben a devákkal, vagy félistenekkel, akik hűségesen betartják ezeket). De mi a helyzet azokkal, akik olyan előírásokat követnek hűségesen, melyeket az Írások nem említenek? A jóság, a szenvedély vagy a tudatlanság kötőereje szerint imádnak-e azok, akik emberi lényt választanak meg valamiféle istenné, és a hitüket belé helyezik? Elérhetik-e ők az élet tökéletes állapotát és az igazi tudást? Sikert érhetnek-e el az igyekezetükben azok, akik ugyan nem követik az Írások szabályait és előírásait, de hisznek valamiben, s isteneket, félisteneket vagy embereket imádnak? Arjunának ezeket a kétségeit fogja most Śrī Kṛṣṇa tisztázni.

2. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा ।

सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु ॥२॥

śrī bhagavān uvāca
tri-vidhā bhavati śraddhā
dehinām sā svabhāva-jā
sāttvikī rājasī caiva
tāmasī ceti tām śṅṅru

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *tri-vidhā*—háromféle; *bhavati*—lesz; *śraddhā*—hit; *dehinām*—a megtestestülte; *sā*—ő; *sva-bhāva-jā*—a saját kötőereje szerint; *sāttvikī*—jó; *rājasī*—

szenvedélyes; *ca*—szintén; *eva*—bizonyára; *tāmasī*—tudatlan; *ca*—és; *iti*—ily módon; *tam*—azt; *sr̥ṇu*—halld hát

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Úr szólott:

A hit háromféle lehet: jó, szenvedélyes és tudatlan, attól függően, hogy a megtestesült lélekre melyik kötőerő jellemző. Hallj hát most ezekről!

MAGYARÁZAT

Ha valaki a lustasága és tétlensége miatt feladja az Írások szabályainak és előírásainak követését — bár ismeri azokat —, akkor az anyagi természet kötőerőinek irányítása alatt áll. Az ember a jóság, a szenvedély vagy a tudatlanság minőségében előzőleg végrehajtott tettei szerint sajátságos jellemű természetet kap. Az élőlény szünet nélkül társul a kötőerőkkel, attól a ponttól kezdve, amikor kapcsolatba lépett az anyagi természettel. Így, a kötőerőkkel való társulás hatására, több fajta mentalitást fejleszt ki. Ha viszont társul egy hiteles lelki tanítómesterrel, s betartja az ő és az Írások utasításait, akkor megváltoztathatja a természetét, és a tudatlanságból vagy szenvedélyből fokozatosan a jóságba emelkedhet. Következtetésként: egy sajátságos kötőerő vak hite nem segíthet a tökéletesség állapotának elérésében. A dolgokat gondosan, okosan kell megfontolni egy hiteles lelki tanítómester társaságában, s így az ember változtathat helyzetén és magasabb szintre juthat.

3. VERS

सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारत ।
श्रद्धामयोऽयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः ॥ ३ ॥

sattvānurūpā sarvasya
śraddhā bhavati bhārata
śraddhāmayo 'yaṁ puruṣo
yo yac chraddhaḥ sa eva saḥ

sattva-anurūpā—a lét szerint; *sarvasya*—mindenkié; *śraddhā*—hit; *bhavati*—lesz; *bhārata*—óh, Bharata fia; *śraddhā*—hit; *mayah*—teljes; *ayam*—ez; *puruṣah*—az élőlény; *yaḥ*—bárki; *yat*—aki; *śraddhaḥ*—hitet; *saḥ*—ő; *eva*—bizonyára; *saḥ*—ő

FORDÍTÁS

Az ember egy bizonyos fajta hitet fejleszt ki, amelyik megegyezik azzal a kötőerővel, amelynek a hatása alatt áll. Úgy mondják: amilyen az élőlényre jellemző kötőerő, olyan a hite is.

MAGYARÁZAT

Minden ember rendelkezik sajátos hittel, fajra való tekintet nélkül. Ez a személy természete szerint lehet jó, szenvedélyes vagy tudatlan. Így, sajátos hite szerint az ember bizonyos fajta személyekkel társul.

A Tizenötödik Fejezet is megerősíti azt a tényt, hogy az élőlény eredetileg a Legfelsőbb Úr töredék szerves része. Ezért a jiva tulajdonképpen transzcendentális az anyagi természet kötőerőihöz képest, de az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez fűződő viszonyáról megfélemlítve élete feltételekhez kötötté válik, kapcsolatba kerül az anyagi természettel, s annak különféle változataival társulva kifejleszti sajátos helyzetét. Az ebből származó műhit és lét azonban csak anyagi.

Az élőlény eredetileg *nirguṇa*, vagyis transzcendentális, annak ellenére, hogy jelenleg anyagi benyomások hatása alatt áll. Ezért, hogy feljújtsa a Legfelsőbb Úrhoz fűződő kapcsolatát, meg kell tisztulnia az anyagi fertőzéstől. Ez tehát a Kṛṣṇa-tudat, az egyetlen félelem nélküli út, amely visszavezet a lelki világba. Ha Kṛṣṇa-tudatú az ember, akkor garantáltan felemelkedik a tökéletesség szintjére. Ha azonban nem fog az önmegvalósítás e folyamatába, akkor biztosan a kötőerők hatása alatt marad.

Ebben a versben a *śraddha* szó különösen jelentős. Az igazi *śraddha*, azaz hit mindig a jóság minőségében levő tettekből származik. Az ember hihet egy félistenben, vagy valami elméleti spekulációban, esetleg egy kitalált istenben. Úgy tűnik, hogy az anyagi jóság tettei akkor gyümölcsözőek, ha erősen hisz valamiben az ember. De a feltételekhez kötött létben minden tett kevert, vagyis egyik sincs a teljes jóságban. A tiszta jóság transzcendentális, és csak ezen a szinten érthető meg az Istenség Legfelsőbb Személyiségének természete. Ha az ember nincs a megtisztult jóságban, akkor a hitét az anyagi természet bármelyik kötőereje befertőzheti, s e fertőzöttség a szívre is kiterjedhet. Ezért a hit aszerint szilárdul meg, hogy az ember szíve a kötőerők mely fajtájával van kapcsolatban. Ha a szív (vagyis az elme) a jóság minőségében van, akkor a hitet is ez a kötőerő jellemzi, ha pedig a szenvedély vagy esetleg a sötétség, az illúzió a jellemző, akkor a hit is azoknak a hatása alatt fog állni. Ezért található a világban annyiféle hit, és emiatt annyiféle változata a vallásnak. A vallásos hit igazi elve a tiszta jóság

szintjén található, ezért az egymástól eltérő különféle vallások a szív fertőzöttségének tudhatók be. Összefoglalva: a hit különféle változatai szerint az imádatnak is különféle fajtái találhatók meg.

4. VERS

यजन्ते सात्त्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसाः ।
प्रेतान्भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः ॥ ४ ॥

yajante sāttvikā devān
yakṣa-rakṣāṁsi rājasāḥ
pretān bhūta-gaṇāṁś cānye
yajante tāmasā janāḥ

yajante—imádnak; *sāttvikāḥ*—a jóság kötőerejében levők; *devān*—a félisteneket; *yakṣa-rakṣāṁsi*—démonokat; *rājasāḥ*—a szenvedély kötőerejében levők; *pretān*—a szellemeket; *bhūta-gaṇān*—a kísérteteket; *ca*—és; *anye*—másokat; *yajante*—imádnak; *tāmasāḥ*—a tudatlanságban levők; *janāḥ*—emberek

FORDÍTÁS

A jószág kötőerejében élők a félisteneket, a szenvedélyben levők a démonokat, a tudatlanság kötelékének rabjai pedig a szellemeket és a hasonló lényeket imádják.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben az Istenség Legfelsőbb Személyisége leírja az imádók fajtáit, a külsődleges tevékenységeik alapján. Az Írások parancsai szerint egyedül az Istenség Legfelsőbb Személyisége imálandó, de akik nem ismerik eléggé az Írások tanítását, vagy nem hűségesek ahhoz, azok az anyagi természet kötőerőiben való sajátos helyzetük szerint mást és mást imádnak. Például a jószág minőségében élők általában a félisteneket imádják. Félistenek alatt olyan nagyhatalmú élőlényeket értünk, mint pl. Brahmā, Śiva, Indra, Candra, Viśvan stb. A jószág kötőerejében levő emberek egy sajátos cél érdekében egy bizonyos félistent imádnak. A szenvedély kötőerejében levők hasonló indítóokból a démonokat imádják. Még emlékszünk arra, hogy a második világháború alatt egy kalkuttai ember Hitlert imádtá, mert neki köszönhette a háborút, pontosabban a feketepiacot, aminek következtében hatalmas vagyon halmozott fel. A szenvedély és a

tudatlanság kötelékének rabjai tehát általában egy hatalmas embert választanak meg imádandó istenükként. Véleményük szerint bárkit lehet istenként imádni, az eredmény minden esetben ugyanaz lesz.

E versből világossá válik, hogy a szenvedély kötőerejében levők milyen isteneket teremtenek és imádnak, s hogy a tudatlanság emberei a kísérteteket imádják. Egyes emberek a temetőben, egy halott sírjánál végeznek imádatot. A szexuális élményekkel egybekötött imádat (pl. a fekete mise) is a sötétség gúnyjában van. India egyes eldugott falvaiban mind a mai napig élnek szellemimádók. Ha az ilyen primitív emberek tudomást szereznek róla, hogy egy fában szellem lakozik, akkor rendszeresen eljárnak oda, s áldozatok bemutatásával imádják. Nyilvánvaló, hogy ezek nem nevezhetők Istenimádatnak. Isten imádata a transzcendentális, tiszta jóságban levő emberek számára való. Ezzel kapcsolatban így ír a *Śrīmad-Bhāgavatam*: „Aki elérte a tiszta jóságot, Vāsudevát imádjá.” (*sattvam viśuddham vāsudevaśabdītam*) Az anyagi természet kötőerőitől teljesen megtisztult, transzcendentális szintre jutott személyek tehát az Istenség Legfelsőbb Személyiségét imádják.

Az imperszonalisták, akiről azt tartják, hogy a jóság kötőerejében vannak, őt félistent, ezenkívül Viṣṇu személytelen arculatát, vagy pedig univerzális formáját imádják, melyet filozófiai vagy elképzelt Viṣṇuként ismernek. Viṣṇu Śrī Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének kiterjedése, de az imperszonalisták — akik végső soron nem hisznek az Istenség Legfelsőbb Személyiségében — a Viṣṇu formát csupán a személytelen Brahman egyik aspektusának vélik. Hasonlóképpen, az Úr Brahmáról is azt tartják, hogy a személytelen Brahman megtestesülése — a szenvedély kötőerejében. Ily módon őt félistent (Brahmā, Viṣṇu, Śiva, Gaṇeśa és Durgā) imádatát írják elő, de mivel a végső igazságnak a személytelen Brahmant tartják, ezt elérve feladnak minden imádandó formát.

Végkövetkeztetésként: az anyagi természet kötőerőinek különféle tulajdonságaitól a transzcendentális személyek társasága segítségével lehet megtisztulni.

5-6. VERS

अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः ।

दम्भाहङ्कारसंयुक्ताः कामरागव्रलान्विताः ॥ ५ ॥

कर्षयन्तः शरीरस्थं भूतग्राममचेतसः ।

मां चैवान्तःशरीरस्थं तान्विद्ध्यासुरनिश्चयान् ॥ ६ ॥

*aśāstra-vihitam ghoram
tapyante ye tapo hanāḥ
dambhāhaṅkāra-samyuktāḥ
kāma-rāga-balānvitāḥ*

*karṣayantaḥ śarīra-stham
bhūta-grāmam acetasaḥ
mām caivāntaḥ śarīra-stham
tān viddhy āsura-niścayān*

aśāstra—az Írásokban nem említett; *vihitam*—irányított; *ghoram*—ártalmas; *tapyante*—önszigort gyakorolnak; *ye*—azok; *tapāḥ*—vezeklések; *janāḥ*—személyek; *dambha*—büszkeség; *ahaṅkāra*—egoizmus; *samyuktāḥ*—lefoglaltak; *kāma*—kém; *rāga*—ragaszkodás; *bala*—erő; *anvitāḥ*—hajtottak; *karṣayantaḥ*—kínözva; *śarīra-stham*—a testben helyezkedőt; *bhūta-grāmam*—az anyagi elemek kombinációja; *acetasaḥ*—(az ilyen) félrevezető mentalitás által; *mām*—Engem; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *antaḥ*—belül; *śarīra-stham*—a testben lakozót; *tān*—öket; *viddhi*—értsd meg; *āsura*—a démoné; *niścayān*—bizonyára

FORDÍTÁS

Tudd meg, hogy akik büszkeségből, önzésből, bujaságból és ragaszkodásból olyan szigorú vezeklésbe és önmegtartóztatásba fognak, melyet az Írások nem ajánlanak, akiket a szenvedély hajt, és sanyargatják testszerveiket, valamint a testen belül lakozó Felsőlelket, azokat démonokként ismerik.

MAGYARÁZAT

Egyes emberek olyan vezeklő és önfegyelmező szokásokat agyalnak ki, melyeket az Írások nem említenek, pl. tisztán politikai célból böjtölnek. De az Írások a böjtöt nem valamiféle politikai vagy társadalmi cél, hanem a lelki fejlődés érdekében ajánlják. Akik ilyen indítóokoktól hajtva fognak vezeklésbe, azok a *Bhagavad-gītā* szerint minden bizonnyal démoniak. Tetteik ellenkeznek az Írások parancsaival, így nem hasznosak a néptömegeknek. Valójában a büszkeség, a hamis ego, a kém és az anyagi élvezetekhez való ragaszkodás készteti őket az ilyen tettekre. Ezek a cselekedetek nemcsak a testet felépítő anyagi elemek rendjét bontják meg, hanem kedvezőtlenek a testben lakozó Istenség Legfelsőbb Személyiségének részére is. A politikai vagy más anyagi célból végrehajtott, nem hiteles böjt vagy vezeklés

bizonyára nagyon zavaró mások számára is. A Védikus Irodalom tehát nem erre tanít. A démoni személy úgy véli, ily módon képes lesz az ellenségét vagy a másik pártot kérésének teljesítésére kényszeríteni. De az ilyen esetek néha a böjtölő halálával végződnek. Ezért az Istenség Személyisége nem helyesli ezt az önsanyargatást, és aki így tesz, azt démonnak nyilvánítja. Ezek a mutatóványok azért sértik az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, mert ellenkeznek a Védikus Írások parancsaival. Ezzel kapcsolatban az *acetasaḥ* szó nagyon jelentős: a józan eszű embernek engedelmeskednie kell az Írások utasításainak. A többiek mellőzik ezeket, és saját utat agyalnak ki a vezeklések és önmegtartóztatások végzésére. Mindig emlékezzünk a démoni emberek végső sorsára, amiről az előző fejezet írt: az Úr arra kényszeríti őket, hogy asurák méhében szülessenek újra, s következőképpen démoni elvek alapján fognak élni életről-életre, anélkül, hogy tudnának az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez fűződő kapcsolatukról. Azonban, ha elég szerencsések, hogy egy lelki tanítómester a védikus bölcsesség útjára terelje őket, akkor kikerülhetnek az anyag szövevényéből, és végül ők is elérhetik a legvégső célt.

7. VERS

आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः ।
यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं शृणु ॥ ७ ॥

*āhāras tv api sarvasya
tri-vidho bhavati priyaḥ
yajñas tapas tathā dānam
teṣām bhedaṁ imaṁ śṛṇu*

āhāraḥ—évs; *tu*—bizonyára; *api*—is; *sarvasya*—mindenkié; *trividhaḥ*—háromféle; *bhavati*—lesz; *priyaḥ*—kedvező; *yajñāḥ*—áldozat; *tapāḥ*—vezeklés; *tathā*—szintén; *dānam*—adományozás; *teṣām*—azokkal; *bhedam*—különböző; *imam*—ezt; *śṛṇu*—halld

FORDÍTÁS

Az étel, amiből mindenki részesül, szintén háromféle, az anyagi természet kötőerői szerint. Ugyanez vonatkozik az áldozásra, vezeklésre és adományozásra is. Most elmondom megkülönböztetésüket, figyelj jól!

MAGYARÁZAT

Az anyagi természet kötőerői és az emberek különféle helyzete alapján különbségek vannak az evés, áldozás, vezeklés és adományozás terén. Az igazán bölcs, aki az analízálás révén képes megérteni, hogy melyik tett az anyagi természet melyik kötőerejében van. Az viszont ostoba, aki nem tud különbséget tenni, s így egynek véli a különféle ételeket, áldozat és adományozás folyamatokat. Egyes misszionáriusok azt hirdetik, hogy az ember adományozhat bármit, és bárhogyan is tegyen „jót”, mindenféleképpen elérheti a tökéletességet. Tudnunk kell, hogy az ilyen ostoba vezetők nem az Írások útmutatása alapján cselekszenek. Saját utakat agyalnak ki, s így félrevezetik az emberek tömegeit.

8-10. VERS

आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्धनाः ।
 रस्याःस्निग्धाःस्थिरा हृद्या आहाराःसात्त्विकप्रियाः ॥ ८ ॥
 कटुम्लतवणात्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः ।
 आहारा राजस्येष्टा दुःखशोकामयप्रदाः ॥ १ ॥
 यातयामं गतरसं पूति पर्युषितं च यत् ।
 उच्छिष्टमपि चामेध्यं भोजनं तामसप्रियम् ॥ १० ॥

*āyuh sattva-balārogya-
 sukha-prīti-vivardhanāḥ
 rasyāḥ snigdhāḥ sthirā hr̥dyā
 āhārāḥ sāttvika-priyāḥ*

*kaṭv-amlā-lavaṇāty-uṣṇa-
 tīkṣṇa-rūkṣa-vidāhinaḥ
 āhārā rājasasyeṣṭā
 duḥkha-śokāmaya-pradāḥ*

*yāta-yāmam gata-rasam
 pūti paryuṣitam ca yat
 ucchiṣṭam api cāmedhyam
 bhojanam tāmasa-priyam*

āyuh—időtartam; *sattva*—lét; *bala*—erő; *ārogya*—egészség; *sukha*—boldogság; *prīti*—elégedettség; *vivardhanāḥ*—növelő; *rasyāḥ*—lédús; *snigdḥāḥ*—zsíros; *sthirāḥ*—tartós; *hr̥dyāḥ*—kellemes a szívnek; *āhārāḥ*—ételek; *sāttvika*—jóság; *priyāḥ*—finom; *kaṭu*—keserű; *amla*—savanyú; *lavaṇa*—sós; *ati-uṣṇa*—nagyon meleg; *tikṣṇa*—csipős; *rūkṣa*—száraz; *vidāhinaḥ*—égető; *āhārāḥ*—ételek; *rājasasya*—a szenvedély kötőerejéé; *iṣṭāḥ*—kívánatosak; *duḥkha*—szenvedés; *śoka*—baj; *āmaya-pradāḥ*—betegséget okozó; *yāta-yāmam*—három óránál tovább főzött; *gata-rasam*—ízetlen; *pūti*—rossz szagú; *paryuṣitam*—romlott; *ca*—szintén; *yat*—ami; *ucchiṣṭam*—mások maradéka; *api*—szintén; *ca*—és; *amedhyam*—érintetlen; *bhojanam*—evés; *tāmasa*—a tudatlanság kötőerejében; *priyam*—kedves

FORDÍTÁS

A jóság minőségében levő étel meghosszabbítja az élettartamot, megtisztítja az ember létét, erőt, egészséget, boldogságot és elégedettséget ad. Az ilyen tápláló étel édes, lédús, zsíros és izes. A túl keserű, túlságosan savanyú, sós, csipős, száraz és égető ételt a szenvedély kötőerejében levők kedvelik. Az ilyen étel fájdalmat, kedvetlenséget és betegséget okoz. A tudatlanság minőségében élők a fogyasztás előtt három óránál tovább főzött, ízetlen, állott, bűzös, rothadó és tisztátlan ételt szeretik.

MAGYARÁZAT

Az étel feladata az élettartam növelése, az elme tisztítása és a fizikai erő növelése kell, hogy legyen. A nagy, hiteles tekintélyek már a múltban kiválasztották azokat az ételeket, amelyek a legjobban segítik az egészség fenntartását s az élettartam növelését. Ide sorolhatók a tejtermékek, a cukor, a gabona, a rizs, a gyümölcsök és a főzelékfélék. A jóság minőségében levők nagyon kedvelik az ilyen étrendet. Egyes ételek, mint például a kukorica és a melasz, önmagukban nem ízletesek, mégis finomak lehetnek, ha tejjel vagy más étellel együtt fogyasztják őket. Mindezek az élelmiszerek a természetüktől fogva tiszták, így a jóság minőségébe tartoznak. Teljesen különböznek az olyan érinthetetlen dolgoktól, mint a hús és az alkohol. A nyolcadik versben említett zsíros ételnek semmi köze sincs az állatok mészárlásából származó zsiradékhoz. Az állati zsiradékot megkaphatjuk a legcsodálatosabb étel, a tej formájában is. A tej, vaj, sajt és egyéb tejtermékek olyan formában adnak állati zsírt, amely kizárja az ártatlan teremtmények leölésének bármilyen szükségességét. Ez a gyilkolás csupán a barbári mentalitás következménye.

A szükséges állati zsiradék beszerzésének civilizált formája a tejtermékek felhasználásával történik. Az állatok mézárálása nem méltó az emberi nemhez. Fehérje bőségesen beszerezhető a felesborsóból, dhalból, barnalisztből stb.

A keserű, túl sós, túl csipős étel a szenvedély kötőerejében van. A túl erős paprika (csili) nyálkát termel a gyomorban, ez pedig betegségekhez és szenvedéshez vezet.

A tudatlanság vagy sötétség kötőerejében lévő ételekre főleg az jellemző, hogy nem frissek. Minden olyan étel, amit három óránál tovább főztek, a sötétség kötőerejében van. (Ez alól kivételt képez a prasádam, vagyis az Istennek szeretettel felajánlott étel.) Az ilyen étel rothadó, és ezért rossz szagot is áraszt, ami érdekes módon gyakran vonzza a tudatlanság minőségében levőket, de vizsatetszést vált ki a jóság embereiben. Csak olyan étel maradékait szabad fogyasztani, amit előzőleg már felajánlottak a Legfelsőbb Úrnak, vagy amit egy szent személy — legfőképpen a lelki tanítómester — hagyott. Más ételmaradék a sötétség minőségében van, és fertőzést vagy betegséget okoz. A jóság minőségében levő emberek még csak meg sem érinthetik a tudatlanság ételeit, bár lehet, hogy a sötétség kötőerejében lévő emberek számára azok nagyon ízletesek.

A legjobb étel az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felajánlott étel maradéka. Śrī Kṛṣṇa azt mondja a Kilencedik Fejezet huszonhatodik versében, hogy elfogadja az odaadással felajánlott, zöldségekből, gabonafélékből és tejtermékekből készült ételeket (*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam*). Természetesen az odaadás és a szeretet az, amit az Istenség Legfelsőbb Személyisége főleg elfogad. A prasádam adott módon való elkészítését is előírják. Tehát az Írások parancsai szerint főzött, és az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felajánlott étel még akkor is fogyasztható, ha az elkészítése óta már sok idő eltelt, mert az ilyen étel transzcendentális. Ha tehát az ételt antiszeptikussá, ehetővé és ízletessé szeretnénk tenni mindenki számára, akkor fel kell ajánlanunk az Istenség Legfelsőbb Személyiségének.

11. VERS

अफलाकाङ्क्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते ।
यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्त्विकः ॥११॥

*aphalākāṅkṣibhir yajño
vidhi-dṛṣṭo ya ijyate*

*yaṣṭavyam eveti manaḥ
samādhāya sa sāttvikah*

aphala-kāṅkṣibhiḥ—munkája eredményére nem vágyó; *yajñah*—áldozat; *vidhi*—az szerinti; *dṛṣṭah*—irány; *yaḥ*—bárki; *ijyate*—végez; *yaṣṭavyam*—végre kell hajtani; *eva*—bizonyára; *iti*—ily módon; *manaḥ*—elme; *samādhāya*—rögzített; *saḥ*—ő; *sāttvikah*—a jóság minőségében

FORDÍTÁS

Az áldozatok közül az van a jóság minőségében, amelyet a szilárd kötelességtudat és az Írások szabályai szerint hajtanak végre, anélkül, hogy ennek fejében valami jutalomra vágnának.

MAGYARÁZAT

Az emberek általában hajlamosak arra, hogy valamilyen hátsó szándékkal áldozzanak, ám ebben a versben az áll, hogy az áldozást eredményre való vágy nélkül, csupán kötelességből kell végezni. Vegyük például a templomokban vagy imaházakban végzett rituációkat. Általában anyagi haszontól hajtva végzik őket, ezért nem a jóság jellemző rájuk.

Az embernek kötelességből kellene templomba járnia, hogy a tiszteletével együtt virágot és ételt ajánljon fel az Istenség Legfelsőbb Személyiségének. Általános vélemény szerint semmi haszna csupán Isten imádásáért templomba járni. De az Írások nem ajánlják az anyagi haszonért végzett imádatot. Az segít bennünket felemelkedni a jóság minőségébe, ha kizárólag azért járunk templomba, hogy tiszteletünket és hódolatunkat ajánljuk a Múrtiknak. Minden civilizált ember kötelessége, hogy tisztelje az Istenség Legfelsőbb Személyiségét, és engedelmeskedjék az Írások parancsainak.

12. VERS

अभिसंधाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत् ।
इज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसम् ॥१२॥

*abhisandhāya tu phalam
dambhārtham api caiva yat
ijyate bharata-śreṣṭha
taṁ yajñam vidधि rājasam*

abhisandhāya—sóvárogván; *tu*—de; *phalam*—gyümölcsöt; *dambha*—dölyf; *artham*—anyagi javak; *api*—is; *ca*—és; *eva*—bizonyára; *yat*—ami; *ijyate*—imád; *bharata-sreṣṭha*—óh, Bhāraták legjobbjá; *tam*—ők; *yajñam*—áldozatot; *viddhi*—tudd; *rājasam*—a szenvedély minőségében

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták legjobbjá, a szenvedély kötőereje jellemzi azt az áldozatot, melyet valamilyen anyagi célból, haszonlesően és kérkedően hajtanak végre.

MAGYARÁZAT

Az áldozatok és rituációk célja néha az, hogy a felsőbb bolygókra jusson az ember, vagy valamilyen más anyagi, evilági haszon. Akik ezek reményében áldoznak, vagy végzik a rituációkat, azok a szenvedély kötőerejében vannak.

13. VERS

विधिहीनमसृष्टाच्चं मन्त्रहीनमदक्षिणम् ।
श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते ॥१३॥

vidhi-hīnam asṛṣṭānnaṁ
mantra-hīnam adakṣiṇam
śraddhā-virahitam yajñam
tāmasaṁ paricakṣate

vidhi-hīnam—az Írások útmutatása nélkül; *asṛṣṭa-annaṁ*—prasādam-osztogatás nélkül; *mantra-hīnam*—a védikus himnuszok, mantrák vibrálása nélkül; *adakṣiṇam*—a papok megjutalmazása nélkül; *śraddhā*—hit; *virahitam*—nélkül; *yajñam*—áldozat; *tāmasam*—a tudatlanság minőségében; *paricakṣate*—igy kell tekinteni

FORDÍTÁS

A tudatlanság kötőerejében lévőnek kell tekinteni az Írások parancsaival ellenszegülő áldozatot, amelyikben nem osztanak lelki ételt, nem zengenek himnuszokat, nem jutalmazzák meg a papokat, és amelyik hit nélküli.

MAGYARÁZAT

A tudatlanság vagy sötétség kötőerejében lévő hit valójában hitetlenség. Az emberek csupán pénzszerzés céljából imádják a félisteneket, hogy azután az Írások parancsait mellőzve, szórakozásra költsek a pénzt. A vallásosság efféle ceremóniai mutatványa nem fogadható el hitelesnek. Ezek a rituációk a sötétség kötőerejében vannak, ezért nem kedvezőek az emberi társadalom számára, és csak démoni mentalitást eredményeznek.

14. VERS

देवद्विजगुरुप्राज्ञपूजनं शौचमार्जवम् ।
ब्रह्मचर्यमहिंसा च शरीरं तप उच्यते ॥१४॥

*deva-dvija-guru-prājña-
pūjanam śaucam ārjavam
brahma-caryam ahimsā ca
śarīram tapa ucyate*

deva—a Legfelsőbb Úr; *dvija*—a bráhmana; *guru*—a lelki tanítómester; *prājña*—imádandó személyek; *pūjanam*—imádata; *śaucam*—tisztaság; *ārjavam*—egyszerűség; *brahma-caryam*—nőtlenség; *ahimsā*—erőszak nélküliség; *ca*—is; *śārīram*—a testre vonatkozó; *tapaḥ*—önszigor; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

A test fegyelmezése a Legfelsőbb Úr, a bráhmanának, a lelki tanítómester, valamint az olyan feljebbvalók, mint a szülők imádatából áll. A tisztaság, egyszerűség, cölibátus és erőszak nélküliség is ide sorolható.

MAGYARÁZAT

Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége most a vezeklés és önmegtartóztatás különféle fajtáiról szól. A leírást a testre vonatkozó vezeklésekkel kezdi. Az embernek fel kell ajánlania, ill. meg kell tanulnia felajánlani a tiszteletét Istennek, a félisteneknek, a képzett, tökéletes bráhmanának, a lelki tanítómesternek és a feljebbvalóknak, mint például az apának, anyának, és mindenkinek, aki jártas a védikus tudásban.

15. VERS

अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत् ।
स्वाध्यायाभ्यासनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते ॥१५॥

*anudvega-karam vākyaṃ
satyaṃ priya-hitam ca yat
svādhyāyābhyasanam caiva
vāṅmayam tapa ucyate*

anudvega—nem sértő; *karam*—teremtven; *vākyaṃ*—szavakat; *satyam*—igaz; *priya*—kedves; *hitam*—jóakaró; *ca*—is; *yat*—ami; *svādhyāya*—a Vedák tanulmányozása; *abhyasanam*—gyakorlat; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *vāṅmayam*—a beszédé; *tapaḥ*—fegyelmezés; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

A beszéd fegyelmezése abból áll, hogy az ember igazmondó, jót akaróan, kedvesen, másokat nem sértve szól, és a Védákat rendszeresen idézi.

MAGYARÁZAT

Az ember ne mondjon olyat, ami izgathatja mások elméjét. A tanítványait oktató tanár természetesen kimondhatja az igazságot a sikeres oktatás kedvéért, de másokhoz ne szóljon így, ha ezzel az elméjüket nyugtalanítaná. Ez a beszéd fegyelmezése. Ehhez az is hozzátartozik, hogy az ember ne beszéljen badarságokat. Ha valaki lelki témáról beszél, állításait mindig alá kell támasztania az Írásokkal. Kijelentésének védelmezésére legyen képes azonnal idézni az írásos tekintélyt. Ugyanakkor az ilyen beszéd legyen nagyon kellemes is a fülnek. Az efféle társalgás által az ember a legmagasabb haszonhoz jut, és az emberi társadalmat is felemelheti. Tanulmányoznunk kell tehát a Védikus Irodalmat, melyből határtalan készlet áll rendelkezésünkre.

16. VERS

मनःप्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिग्रहः ।
भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो मानसमुच्यते ॥१६॥

*manah-prasādah saumyatvam
maunam ātma-vinigrahaḥ
bhāva-samśuddhir ity etat
tapo mānasam ucyate*

manah-prasādah—az elme elégedettsége; *saumyatvam*—kétszínűség nélkül; *maunam*—higgadtság, hallgatagság; *ātma-vinigrahaḥ*—önszabályozás; *bhāva*—természet; *samśuddhiḥ*—megtisztítás; *iti*—ily módon; *etat*—ez; *tapaḥ*—fegyelmezés; *mānasam*—az elméé; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

Az elme fegyelmezését pedig a lelki nyugalom, egyszerűség, higgadtság és a gondolatok tisztasága alkotja.

MAGYARÁZAT

Az elme fegyelmezése abból áll, hogy az ember elkülöníti azt az érzékielégitéstől. Oly módon kell szabályoznunk elménket, hogy mindig mások jólétén fáradozzon. Erre legjobban a higgadt gondolkodással lehet felkészíteni. Nem szabad eltérnünk a Kṛṣṇa-tudattól, s mindig ügyelnünk kell arra, hogy távol tartsuk magunkat az érzékielégitéstől. A létünk megtisztítása azt jelenti, hogy Kṛṣṇa-tudatúvá válunk. Az elme csak akkor válik elégedetté, ha elkülönítjük az érzékielégitéssel foglalkozó gondolatoktól. Ugyanis minél inkább vágyódik az érzékielégitésre, annál elégedetlenebb lesz. A jelenlegi korszak emberei nagyon sokféle módon foglalkoztatják felesleges érzékielégitéssel az elmét, ám így nincs esélyük az elégedettségre. A legjobb, ha a Védikus Irodalomra, pl. a *Purāṇákra* és a *Mahā-bhāratára* tereljük az elménket. Ezek rengeteg történetet közölnek, amelyek igazi kielégülést adnak. Az ember megragadhatja az e tudásban kínálkozó lehetőséget, hogy ily módon megtisztuljon.

Az elmének mentesnek kell lennie a kétszínűségtől, s mindenki jólétéért kell fáradoznia.

A *maunam* vagy hallgatagság azt jelenti, hogy az ember csak az önmegvalósítással kapcsolatos dolgokról beszél, és mindig ezekre gondol. Ebben az értelemben a Kṛṣṇa-tudatú személy teljesen hallgató. Az elme irányítása pedig azt jelenti, hogy eltereljük az érzékielégitéstől. Az ember legyen őszinte minden tetteiben, és tisztítsa meg a létét. Az őszinteség és a léttisztítás alkotja az elméleti tettek fegyelmezését.

17. VERS

श्रद्धया परया तप्तं तपस्तत्रिविधं नरैः ।
अफलाकाङ्क्षिभिर्युक्तैः सात्त्विकं परिचक्षते ॥१७॥

*śraddhayā parayā taptam
tapas tat tri-vidham naraiḥ
aphalākāṅkṣibhir yuktaiḥ
sāttvikam paricakṣate*

śraddhayā—hittel; *parayā*—transzcendentálissal; *taptam*—végzett; *tapaḥ*—vezeklés; *tata*—az; *tri-vidham*—háromféle; *naraiḥ*—ember által; *aphala-ākāṅkṣibhiḥ*—gyümölcsökre nem vágyó; *yuktaiḥ*—lefooglalt; *sāttvikam*—a jóság minőségében; *pari-cakṣate*—hivják

FORDÍTÁS

A fegyelmezettség e három fajtája a jóság természetéhez tartozik, és az olyan emberek gyakorolják, akiknek nem az anyagi haszon a céljuk, hanem a Legfelsőbb kielégítése.

18. VERS

सत्कारमानपूजार्थं तपो दम्भेन चैव यत् ।
क्रियते तदिह प्रोक्तं राजसं चतमध्रुवम् ॥१८॥

*satkāra-māna-pūjārtham
tapo dambhena caiva yat
kriyate tad iha proktam
rājasam calam adhruvam*

satkāra—tisztelet; *māna*—megbecsülés; *pūjā-artham*—az imádat kedvéért; *tapaḥ*—vezeklés; *dambhena*—büszkeséggel; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *yat*—ami; *kriyate*—végzett; *tat*—az; *iha*—ebben a világban; *proktam*—mondják; *rājasam*—a szenvedély minőségében; *calam*—csapongó; *adhruvam*—ideiglenes

FORDÍTÁS

A hivalkodó vezeklés és önszigor a szenvedély kötöerejéhez tartozik, csapongó és ideiglenes, s azért végzik, hogy tiszteletet, megbecsülést és magasztalást szerezzenek.

MAGYARÁZAT

Az emberek néha azért vállalnak vezeklést és önmegtartóztatást, hogy másokat magukhoz vonzzanak, s ily módon tiszteletet, megbecsülést és imádatot kapjanak. A szenvedély kötőerejében levő ember igyekszik, hogy alattvalói imádják őt, megmossák a lábát és felajánlják neki a vagyonukat. A mesterkéltén vállalt vezeklésekről tudnunk kell, hogy a szenvedély kötőerejébe tartoznak, és az eredményük ideiglenes, vagyis egy ideig létezik, de nem maradandó.

19. VERS

मूढग्राहेणात्मनो यत्पीडया क्रियते तपः ।
परस्योत्सादनार्थं वा तत्तामसमुदाहृतम् ॥१९॥

*mūḍha-grāheṇātmanah yat
pīḍayā kriyate tapaḥ
parasyotsādanārtham vā
tat tāmasam udāhṛtam*

mūḍha—ostoba; *grāheṇa*—igyekezettel; *ātmanah*—önmagáé; *yat*—ami; *pīḍayā*—kinzással; *kriyate*—végzett; *tapaḥ*—vezeklés; *parasya*—másoké; *utsādanārtham*—megsemmisülést okoz; *vā*—vagy; *tat*—az; *tāmasam*—a sötétség kötőerejében; *udāhṛtam*—mondják

FORDÍTÁS

Az olyan vezeklésről és önszigorról, melyet ostobán, állhatatos önkínzással gyakorolnak, vagy mások megsebesítésével, esetleg megsemmisítésével jár, azt mondják, hogy a tudatlanság kötőerejében van.

MAGYARÁZAT

Bizonyos esetekben a démonok ostoba önmegtartóztatást vállalnak, mint például Hírányakasípu. Szigorú vezekléseket végzett, hogy hallhatatlanná váljon és megölhesse a félisteneket. Emiatt Brahmához könyörgött, ám végül is az Istenség Legfelsőbb Személyisége elpusztította. A lehetetlen dolgok megszerzéséért vállalt önfegyelmzés biztosan a tudatlanság kötőerejében van.

20. VERS

दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे ।
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम् ॥२०॥

*dātavyam iti yad dānam
dīyate'nupakāriṇe
deśe kāle ca pātre ca
tat dānam sāttvikam smṛtam*

dātavyam—méltó az elajándékozásra; *iti*—így; *yad*—ami; *dānam*—adomány; *dīyate*—adott; *anupakāriṇe*—bárkinek (tekintet nélkül arra, hogy az viszonozza-e azt vagy sem); *deśe*—helyben; *kāle*—időben; *ca*—és; *pātre*—megfelelő körülmények között (megfelelő személynek); *ca*—és; *tat*—az; *dānam*—az adomány; *sāttvikam*—a jóság minőségében; *smṛtam*—gondolják

FORDÍTÁS

A kötelességből, helyes időben és megfelelő helyen, érdemes személynek adott ajándékot, amely mentes az ellenszolgáltatás reményétől, a jóság minőségében végzett adományozásnak kell tekinteni.

MAGYARÁZAT

A Védikus Irodalom az olyan személyeknek való adományozást ajánlja, akik lelki tettekkel foglalkoznak. Válogatás nélkül adományozni nem ajánlatos. Mindig a lelki tökéletességet kell figyelembe venni, ezért az adományozás az alábbi helyen és időben ajánlott: zarándokhelyen, a templomokban, hold- és napfogyatkozáskor, a hónap végén, egy képzett brāhmaṇának vagy Vaiṣṇavának (bhaktának). Anélkül kell megtenni, hogy ellenszolgáltatást várnánk. Néha szánalomból szegény embernek adományoznak, de ha az érdemtelen erre, akkor ez nem jelent lelki fejlődést az adományozó számára. Más szóval, a válogatás nélküli adományozást a Védikus Irodalom nem ajánlja.

21. VERS

यत्तु प्रत्युपकारार्थं फलमुद्दिश्य वा पुनः ।
दीयते च परिक्रिष्टं तद्दानं राजसं स्मृतम् ॥२१॥

*yat tu pratyupakārārtham
phalam uddiśya vā punaḥ
dīyate ca parikliṣtam
tat dānam rājasam smṛtam*

yat—ami; *tu*—de; *prati-upakāra-artham*—a viszonzás reményében; *phalam*—gyümölcsöt; *uddiśya*—kivánván; *vā*—vagy; *punaḥ*—ismét; *dīyate*—adományozott; *ca*—is; *parikliṣtam*—kelletlenül; *tat*—az; *dānam*—az adomány; *rājasam*—a szenvedély minőségében; *smṛtam*—értett

FORDÍTÁS

De a viszonzás reményében, gyümölcsöző eredményekre vágyva, vagy kelletlenül végzett adományozásról azt mondják, hogy a szenvedély kötőerejébe tartozik.

MAGYARÁZAT

Néha azért adományoznak az emberek, hogy a felső bolygórendszerbe emelkedhessenek, ám az ilyen adományozás nagy nehézséggel jár általában, sőt, később még meg is bánják: „Miért is költöttem el oly sok pénzt erre?” Szoktak kötelezettségből és egy feljebbvaló kérésére is adományozni. Az ilyenfajta adományozásokról azt mondják, hogy mind a szenvedély kötőerejébe tartoznak.

Sok jótékony célú alapítvány létezik, melyek érzékielégítéssel foglalkozó intézményeknek ajánlanak fel adományokat. A Védikus Írások viszont csak a jóság minőségében lévő adományozást javasolják.

22. VERS

अदेशकाले यद्दानमपात्रेभ्यश्च दीयते ।
असत्कृतमवज्ञातं तच्चाप्तमुदाहृतम् ॥२२॥

*adeśa-kāle yad dānam
apātrebhyas ca dīyate
asatkṛtam avajñātam
tat tāmasam udāhṛtam*

adeśa—tisztátlan hely; *kāle*—(helytelen) időben; *ya-*—ami; *dānam*—adományozás; *apātrebhyaḥ*—méltatlan személyeknek; *ca*—is; *dīyate*—adott; *asatkṛtam*—tisztelet nélkül; *avajñātam*—megfelelő figyelem nélkül; *tat*—az; *tāmasam*—a tudatlanság kötőerejében; *udāhṛtam*—mondják

FORDÍTÁS

A nem megfelelő időben és rossz helyen, méltatlan személyeknek, tisztelet nélkül, megvetéssel történő adományozás a tudatlanság kötőerejében van.

MAGYARÁZAT

Ez a vers nem helyesli a mámorosító szerek fogyasztásához és a szerencsejátékok üzéséhez adott hozzájárulásokat. Az ilyen adományozások a tudatlanság kötőerejében vannak, egyáltalán nem hasznosak, sőt csak táplálják a bünt. A sötétség kötőereje jellemző arra is, aki ugyan alkalmas személynek ad, de tiszteletlenül és figyelmetlenül.

23. VERS

ओंतत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः ।

ब्राह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा ॥२३॥

om-tat-sad iti nirdeśo
brahmaṇas tri-vidhaḥ smṛtaḥ
brāhmaṇās tena vedāś ca
yajñāś ca vihitāḥ purā

om—(utalás a Legfelsőbre); *tat*—az; *sat*—örökkévaló; *iti*—igy; *nirdeśaḥ*—jelölés; *brāhmaṇaḥ*—a Legfelsőbbé; *tri-vidhaḥ*—háromféle; *smṛtaḥ*—tekintik; *brāhmaṇaḥ*—a brāhmaṇák; *tena*—ezért; *vedāḥ*—a Védikus Irodalom; *ca*—is; *yajñāḥ*—áldozatok; *ca*—is; *vihitāḥ*—felajánlások; *purā*—előzőleg

FORDÍTÁS

Om, tat, sat: e három szót a teremtés kezdete óta a Legfelsőbb Abszolút Igazság (Brahman) megjelölésére használják. A brāhmaṇák a védikus himnuszok zengése közben, az áldozások alatt, a Legfelsőbb megörvendeztetése végett ejtik ki e szavakat.

MAGYARÁZAT

Már szó volt arról, hogy a jóság, a szenvedély és a tudatlanság kötőereje szerint háromféle önszigor, áldozat, adomány és étel van. Azonban tartozzanak akár az első, akár a második vagy a harmadik csoportba, feltételekhez vannak kötve, mert az anyagi természet kötőerői fertőzik be őket. Viszont, ha a Legfelsőbb felé irányulnak, akit az *om tat sat* (az örökkévaló Istenség Legfelsőbb Személyisége) szavak jelölnek, akkor a lelki fejlődés eszközeivé válnak. Az Írások parancsai ilyen szándékot fejeznek ki. Aki nem követi az Írások szabályait, az képtelen elérni az Abszolút Igazságot. Némi ideiglenes eredményhez hozzájuthat ugyan, de az élet végső céljához nem. A végkövetkeztetés tehát az, hogy a tiszta jóság minőségében kell adományozni, áldozni és vezetelni. Ezek a tettek minden bizonnyal alsóbbrendűek, ha a szenvedély és a tudatlanság kötőerejében vannak. Az említett három szó a védikus himnuszokból származik, s a Legfelsőbb Úr Szent Nevével kapcsolatban ejtik ki, pl. *om tad viṣṇoḥ (Ṛg Veda; 1.22.20.)*. Az *om*, *tat* és *sat* tehát sajátosságosan az Abszolút Igazságot, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét jelöli. Ezért lehető fel minden Védikus Himnuszban az *om* szó. Az *om* szót mindig a Védikus Himnuszokkal vagy a Legfelsőbb Úr Szent Nevével kapcsolatban ejtik ki. Az *om ity etad brahmaṇo nediṣṭam nāma* az első célra, a *tat tvam asi* a másodikra, a *sad eva saumya* pedig a harmadikra utal. Ezek egyesítéséből származik az *om tat sat*. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének ezt a három nevet ejtette ki Brahmā, az első teremtett lény, amikor előzőleg áldozatokat mutatott be Neki. A tanítványi lánc ugyanezt az elvet követi. Ezért ennek a három szónak nagyon nagy jelentősége van. A *Bhagavad-gītā* ajánlata szerint minden munkát az *om tat sat*-nak, vagyis az Istenség Legfelsőbb Személyiségének kell tenni. Ha valaki e három szóval végzi a vezeklést, adományozást és áldozatot, az Kṛṣṇa-tudatban cselekszik. A Kṛṣṇa-tudat azoknak a transzcendentális cselekedeteknek a tudományos végrehajtása, melyek képessé teszik az embert, hogy hazatérjen, vissza az Istenséghez. Ha ilyen transzcendentális módon cselekszünk, akkor az energiánk nem vész kárba.

24. VERS

तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः ।

प्रवर्तन्ते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम् ॥२४॥

*tasmād om ity udāhṛtya
yajña-dāna-tapaḥ-kriyāḥ
pravartante vidhānuktāḥ
satatam brahma-vādinām*

tasmāt—ezért; *om*—(kezdve az) *om*(mal); *iti*—ily módon; *udāhṛtya*—jeleztvén; *yajña*—áldozat; *dāna*—adomány; *tapaḥ*—vezeclés; *kriyāḥ*—cselekedetek; *pravartante*—kezdődnek; *vidhāna-uktāḥ*—az Írások szabályai szerint; *satatam*—mindig; *brahma-vādinām*—a transzcendentalistáké

FORDÍTÁS

Ezért a transzcendentalisták a Legfelsőbb elérése érdekében mindig az *om* szóval kezdik az áldozatokat, adományozásokat és vezecléseket.

MAGYARÁZAT

Az odaadó szolgálat legfelsőbb szintjének célját Viṣṇu lótuszvirág lábai jelentik (*om tad viṣṇoḥ paramam padam; Rg Veda. 1.22.20.*). Ha az ember az Istenség Legfelsőbb Személyiségének a nevében, az Ő kedvéért végez mindent, akkor biztosan minden tette tökéletes lesz.

25. VERS

तदित्यनभिसंधाय फलं यज्ञतपःक्रियाः ।
दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकाङ्क्षिभिः ॥२५॥

*tad ity anabhisandhāya
phalam yajña-tapaḥ-kriyāḥ
dāna-kriyās ca vividhāḥ
kriyante mokṣa-kāṅkṣibhiḥ*

tat—azt; *iti*—igy; *anabhisandhāya*—érdek nélkül; *phalam*—gyümölcs; *yajña*—áldozat; *tapaḥ*—vezeclés; *kriyāḥ*—cselekedetek; *dāna*—adományozás; *kriyāḥ*—cselekedetek; *ca*—is; *vividhāḥ*—változatok; *kriyante*—végeznek; *mokṣa-kāṅkṣibhiḥ*—akik valójában kívánják a felszabadulást

FORDÍTÁS

Az áldozatot, önfegyelmézést és adományozást önérdék nélkül, a *tat* szóval kell végrehajtani. E transzcendentális tetteknek az anyagi kötelékekből való kiszabadulás a céljuk.

MAGYARÁZAT

A lelki szint elérése érdekében óvakodnunk kell az anyagi nyereség reményében végzett munkától. Minden cselekedetünknek a végső célt kell szolgálnia: visszakerülni az őshazába, vissza az Istenség Személyiségéhez a lelki világba.

26-27. VERS

सद्भावे साधुभावे च सदित्येतत्प्रयुज्यते ।
 प्रशस्ते कर्मणि तथा सच्छब्दः पार्थ युज्यते ॥२६॥
 यज्ञे तपसि दाने च स्थितिः सदिति चोच्यते ।
 कर्म चैव तदर्थीयं सदित्येवाभिधीयते ॥२७॥

*sad-bhāve sādhu-bhāve ca
 sad ity etat prayujyate
 praśaste karmaṇi tathā
 sac-chabdah pārtha yujyate
 yajñe tapasi dāne ca
 sthitiḥ sad iti cocyate
 karma caiva tad-arthīyam
 sad ity evābhidhīyate*

sat-bhāva—a Legfelsőbb természete szerint; *sādhu-bhave*—az odaadás szellemében; *ca*—is; *sat*—a Legfelsőbb; *iti*—ily módon; *etat*—ezt; *prayujyate*—használták; *praśaste*—hiteles; *karmaṇi*—tettek; *tathā*—szintén; *sat-śabdhaḥ*—lelki hang; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *yujyate*—használták; *yajñe*—áldozatban; *tapasi*—vezelekléskor; *dāne*—adományozásban; *ca*—is; *sthitiḥ*—szituációban; *sat*—a Legfelsőbb; *iti*—ily módon; *ca*—és; *ucyate*—kiejtett; *karma*—munka; *ca*—szintén; *eva*—bizonyára; *tad*—azt; *arthīyam*—arra való; *sat*—a Legfelsőbb; *iti*—ily módon; *eva*—bizonyára; *abhidhīyate*—gyakorolják

FORDÍTÁS

Az odaadó szolgálat tárgya az Abszolút Igazság, amit a *sat* szó jelöl. Óh, Pārtha, ezeket az áldozásokat, vezeleléseket és adományozásokat a Legfelsőbb Személy öröme végzik, hűen az abszolút természethez.

MAGYARÁZAT

A *praśaste karmaṇi*, vagyis előirt kötelességek kifejezés a Védikus Irodalomban közölt sok tisztító folyamatra utal, a szülői gondoskodástól kezdve a halálig bezáróan. Ezek a tisztító folyamatok az élőlény végső felszabadulását segítik elő.

A *sad-bhāve* és *sādhu-bhave* szavak a transzcendentális helyzetet jelölik. Aki Kṛṣṇa-tudatúan cselekszik, azt *sad-bhāvé*-nek hívják, aki pedig teljesen tudatában van a Kṛṣṇa-tudatú tetteknek, azt *sādhu*-nak nevezik. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* az áll, hogy a transzcendentális téma a bhakták társaságában válik világossá. Jó társaság hiányában nem juthat transzcendentális tudáshoz az ember.

Ajánlott, hogy minden tisztító cselekedet során vibráljuk: *om tat sat*. Akkor is az *om tat sat*-ot vibrálják, ha felavatnak, illetve ha a szentelt zsinórral brāhmaṇává avatnak valakit. Hasonlóan, mindenféle yoga-folyamatban az *om tat sat* segítségével utalnak a Legfelsőbbre. Ezeket a szavakat arra használják, hogy tökéletessé tegyenek minden tettet. A transzcendentális *om tat sat* tehát mindent teljessé tesz.

28. VERS

अश्रद्धया हुतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत् ।
असदित्युच्यते पार्थ न च तत्प्रेत्य नो इह ॥२८॥

*āśraddhayā hutam dattam
tapas taptam kṛtam ca yat
asad ity ucyate pārtha
na ca tat pretya no iha*

āśraddhayā—hit nélkül; *hutam*—végzett; *dattam*—adott; *tapah*—vezeklés; *taptam*—végrehajtott; *kṛtam*—végzett; *ca*—is; *yat*—ami; *asad*—hamis, ideiglenes; *iti*—ily módon; *ucyate*—mondják; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *na*—sohasem; *ca*—szintén; *tat*—az; *pretya*—a halál után; *no*—sem; *iha*—ebben (az életben)

FORDÍTÁS

De ideiglenesek az olyan áldozatok, vezeklések és adományozások, melyeket a Legfelsőbben való hit nélkül végeznek, óh Pṛthā fia, függetlenül attól, hogy milyen rituációk kísérték őket. Ezeket asatnak hívják, s nem érnek semmit, sem ebben, sem a következő életben.

MAGYARÁZAT

Transzcendentális hit nélkül nem ér semmit az áldozat, adomány vagy önmegtartóztatás. Ezért jelenti ki ez a vers, hogy az ilyen cselekedetek haszontalanok. Mindent Kṛṣṇa-tudatúan, a Legfelsőbbért kell tenni. Az ilyen hit és megfelelő vezetés nélkül sohasem hozzák meg gyümölcsüket ezek a tettek. Az összes Védikus Írás a Legfelsőbbbe vetett hitet ajánlja. Minden Védikus parancs mögött Kṛṣṇa megértése a végső cél. Ha nem követi ezt az elvet, senki sem járhat sikerrel. Ezért az a legjobb, ha a kezdettől fogva Kṛṣṇa-tudatban, egy hiteles lelki tanítómester vezetése alatt dolgozunk. Ez a siker titka.

A feltételekhez kötött létállapotban az emberek vonzódnak a félistenek, szellemek és yakšák (pl. Kuvera) imádatához. A jóság minősége jobb a szenvedélyénél és a tudatlanságénál, de ha valaki közvetlenül a Kṛṣṇa-tudatba fog, az túllépi az anyagi természet mindhárom kötőerejét. Bár létezik egy fokozatos fejlődési folyamat, mégis, a legjobb, ha a tiszta bhaktákkal való társulás révén közvetlenül hozzáfogunk a Kṛṣṇa-tudathoz. Ez az, amit ez a fejezet ajánl. Hogy ily módon sikert érhessünk el, először találnunk kell egy hiteles lelki tanítómestert, aki kiképezhet bennünket. Ezután tudunk csak hitet táplálni a Legfelsőbbben. Idővel a hit megérlelődik és Istenszeretetté válik. Ez a szeretet az élőlények végső célja. Ezért szükségszerű, hogy azonnal, közvetlenül elkezdjük a Kṛṣṇa-tudatot. Ez a Tizenhetedik Fejezet üzenete.

Igy végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizenhetedik fejezetéhez, melynek címe: Az háromféle hit.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Végkövetkeztetés — a tökéletes lemondás

1. VERS

अर्जुन उवाच ।

संन्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम् ।

त्यागस्य च हृषीकेश पृथकेशिनिषूदन ॥ १ ॥

arjuna uvāca
sannyāsasya mahābāho
tattvam icchāmi veditum
tyāgasya ca hṛṣīkeśa
pṛthak keśiniṣūdana

arjuna uvāca—Arjuna mondta; *sannyāsasya*—a lemondott élet rendjét; *mahā-bāho*—óh, Erőskarú; *tattvam*—igazság; *icchāmi*—kivánom; *veditum*—megérteni; *tyāgasya*—a lemondásét; *ca*—szintén; *hṛṣīkeśa*—óh, Érzékek Ura; *pṛthak*—külön; *keśi-nisūdana*—óh, Keśi démon megsemmisítője

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Óh, Hṛṣīkeśa, óh, Keśi démon legyőzője, szeretném megérteni a lemondás (tyāga) és a lemondott életrend (sannyāsa) célját.

MAGYARÁZAT

A Tizennyolcadik Fejezet a már megtárgyalt témák kiegészítő összegezése, így a *Bhagavad-gītā* tulajdonképpen tizenhét fejezetből áll.

Az Úr Kṛṣṇa mindegyik fejezetben kihangsúlyozza az élet végső célját, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének odaadó szolgálatát. Ugyanezt a mondanivalót összegezi a Tizennyolcadik Fejezet a tudás legbizalmasabb útjaként. Az első hat fejezet az odaadó szolgálat jelentőségét hangsúlyozta: „Az összes yogī és transzcendentalista közül az a legjobb, aki mindig szeretettel gondol Rám.” (*yoginām api sarveṣām*; 6.47.) A középső hat fejezet a tiszta odaadó szolgálatot, annak természetét és tetteit tárgyalja. Az utolsó hat fejezet a tudásról, a lemondásról, az anyagi és a transzcendentális természetjellemzőiről, valamint az odaadó szolgálatról szól. A Tizenhetedik Fejezet következtetése szerint minden tettet a Legfelsőbb Úrral kapcsolatban kell végrehajtani, összefoglalóan az *om tat sat*-tal, amely Viṣṇut, a Legfelsőbb Személyt jelöli. A *Bhagavad-gītā* harmadik részében Śrī Kṛṣṇa megalapozza az odaadó szolgálatot az előző ācāryák és a *Brahma-sūtra* (a *Vedānta-sūtra*) példájával, s ezek szerint az élet végső célja az odaadó szolgálat, semmi más. Egyes imperszonalisták úgy tekintenek magukra, mint a vedānta bölcelet kisajátítóira, de a *Vedānta-sūtra* valójában az odaadó szolgálat megértését szolgálja, mivel a Tizenötödik Fejezet tizenötödik verse szerint Maga az Úr e mű szerkesztője és ismerője. Az odaadó szolgálat célja minden Írásnak, minden *Vedának*. Erről szól a *Bhagavad-gītā*.

Mint ahogyan a Második Fejezet az egész anyag áttekintését adta, hasonlóképpen összegzi a Tizennyolcadik Fejezet az elhangzottakat. Az élet céljaként a lemondást és az anyagi természet három kötőerején túli transzcendentális helyzet elérését jelöli meg. Arjuna tisztázni szeretné a *Bhagavad-gītā* két témáját, nevezetesen a lemondást (a *tyāgát*) és az élet lemondott rendjét (a *sannyāsát*). Ezért kérdezi e két szó jelentését.

Ebben a versben nagyon fontos a *hṛṣīkeśa* és *keśinīsūdāna* szavak, melyekkel Arjuna a Legfelsőbb Urat szólítja. Hṛṣīkeśa Maga Kṛṣṇa, az érzékek ura, aki mindig kész támogatni minket a lelki nyugalom elérésében. Arjuna arra kéri Őt: segítsen mindent oly módon összegezni, hogy kiegyensúlyozott maradjon. Mégis vannak még kétségei, melyeket

mindig démonokhoz szoktak hasonlítani. Ezért szólítja Kṛṣṇát Keśinisūdánának. Kesí egy roppant szörnyű démon volt, akit végül is megölt az Úr. Arjuna most reméli, hogy Kṛṣṇa a kétely démonával is végezni fog.

2. VERS

श्रीभगवानुवाच ।

काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः ।

सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः ॥ २ ॥

*śrī bhagavān uvāca
kāmyānām karmaṇām nyāsam
sannyāsam kavayo viduḥ
sarva-karma-phala-tyāgam
prāhus tyāgam vicakṣaṇāḥ*

śrī bhagavān uvāca—az Istenség Legfelsőbb Személyisége mondta; *kāmyānām*—vággyal; *karmaṇām*—a tetteket; *nyāsam*—lemondás; *sannyāsam*—a lemondott élet rendje; *kavayaḥ*—a bölcsek; *viduḥ*—ismerik; *sarva*—minden; *karma*—tett; *phala*—gyümölcs; *tyāgam*—lemondását; *prāhuḥ*—hívják; *tyāgam*—lemondásnak; *vicakṣaṇāḥ*—a tapasztaltak

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Úr szólott:

A tapasztalt bölcsek az összes tett eredményének feladását hívják tyágának, s azt az állapotot, vagyis a vágyakkal végzett tettektől való elállást nevezik sannyásának.

MAGYARAZAT

A *Bhagavad-gītā* utasítása szerint fel kell hagynunk az eredményekért végzett tettekkel. Viszont a fejlett lelki tudáshoz vezető cselekedetektől nem szabad megválni. Erről majd a következő vers szól világosabban. A Védikus Irodalomban bő leírás található a meghatározott célért végzett áldozat folyamatokról. Vannak áldozatok, melyek végzése egy jó fiúgyermekhez vagy felső bolygóbeli élethez stb. juttatják az embert. Az ilyen, materialista vágyaktól fűtött áldozatoktól meg kell válnunk, de sohasem szabad feladni azokat, amelyek a szív tisztítását vagy a lelki tudományban való fejlődést szolgálják.

3. VERS

त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म प्राहुर्मनीषिणः ।
यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥ ३ ॥

*tyājyam doṣavad ity eke
karma prāhur maṇiṣiṇaḥ
yajña-dāna-tapaḥ-karma
na tyājyam iti cāpare*

tyājyam—fel kell adni; *doṣavat*—mert rossz; *iti*—ily módon; *eke*—egyben; *karma*—munka; *prāhuḥ*—mondták; *maṇiṣiṇaḥ*—a nagy gondolkodóké; *yajña*—áldozat; *dāna*—adományt; *tapaḥ*—vezeklés; *karma*—munka; *na*—sohasem; *tyājyam*—fel kell adni; *iti*—ily módon; *ca*—bizonyára; *apare*—mások

FORDÍTÁS

Némely tanult ember úgy véli, hogy mindenfajta gyümölcsöző tett rossz, ezért fel kell hagyni velük, míg más bölcsek azt állítják, hogy az áldozat, adományozás és önszigor tetteiről sohasem szabad lemondani.

MAGYARÁZAT

A Védikus Irodalomban sok olyan dolog akad, ami vita tárgyát képezheti. Például, az egyik helyen azt olvashatjuk, hogy áldozáshoz lehet állatot ölni, míg egy másik helyen azt, hogy az állat megölése szörnyű tett, és ezért tilos. Bár a Védikus Irodalom ajánlja az állatáldozatot, ám ebben az esetben ez mégsem tekinthető ölésnek. E folyamat ugyanis azonnal új életet ad az állatnak, tehát azonnal más, néha egy újabb állati, néha pedig rögtön egy emberi testhez jut. A bölcsek véleménye tehát megoszlik erről. Némelyikük szerint mindig kerülni kell az állatok mézárását, mások pedig azt állítják, hogy bizonyos áldozatok során helyes ez. Most majd Maga az Úr tisztázza az áldozati tevékenységekre vonatkozó különböző véleményeket.

4. VERS

निश्चयं ऋणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम ।
त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः संप्रकीर्तितः ॥ ४ ॥

*nīścayaṃ śṛṇu me tatra
tyāge bharata-sattama
tyāgo hi puruṣa-vyāghra
tri-vidhaḥ samprakīrtitaḥ*

nīścayam—bizonyára; *śṛṇu*—hallj; *me*—Tölem; *tatra*—ott; *tyāga*—a lemondás ügyében; *bharata-sattama*—óh, Bhāraták legjobbjá; *tyāgaḥ*—a lemondás; *hi*—bizonyára; *puruṣa-vyāghra*—óh, Tigris-az-emberek-között; *tri-vidhaḥ*—háromféle; *samprakīrtitaḥ*—kijelentették

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták legkiválóbbja, hallj most Tölem a lemondásról! Óh, Tigris-az-emberek-között, háromféle lemondásról tesznek említést az Írások.

MAGYARÁZAT

Habár a lemondásról alkotott vélemények megoszlanak, itt Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége kimondja a döntő szót. Tudnunk kell, hogy a *Vedákat* végső soron azok a törvények alkotják, amiket az Úr adott. Most viszont az Úr személyesen van jelen, így az Ő szavát kell véglegesnek tekintenünk. Itt azt mondja, hogy a lemondás folyamatát aszerint kell megítélnünk, hogy az anyagi természet melyik kötőereje szerint végezték.

5. VERS

यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत् ।
यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम् ॥ ५ ॥

*yajña-dāna-tapaḥ-karma
na tyājyaṃ kāryam eva tat
yajño dānaṃ tapaś caiva
pāvanāni maṇiṣiṇām*

yajña—áldozat; *dāna*—adomány; *tapaḥ*—vezeklés; *karma*—tett; *na*—sohasem; *tyājyaṃ*—fel kell adni; *kāryam*—el kell végezni; *eva*—bizonyára; *tat*—azt; *yajñaḥ*—áldozat; *dānam*—adományozás; *tapaḥ*—vezeklés; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *pāvanāni*—tisztító; *maṇiṣiṇām*—még a nagy lelkek számára is

FORDÍTÁS

Az áldozás, adományozás és önfegyelmzés tetteit nem szabad feladni, sőt ezeket mindig végre kell hajtani. Tény, hogy mindhárom tisztítóan hat még a nagy lelkekre is.

MAGYARÁZAT

A yogiknak olyan tettekkel kell foglalkozniuk, amelyek elősegítik az emberi társadalom fejlődését. Sok tisztító, az embert a lelki élet felé vezető folyamat létezik. Ilyen áldozat például a házassági ceremónia, amit *vivāha-yajñā*-nak hívnak. Szabad-e egy sannyásinak, aki már megvált minden családi kapcsolattól, másokat házasságra biztatni? Az Úr véleménye szerint az emberek jólétét szolgáló áldozatoktól sohasem szabad megválni. A *vivāha-yajña* az elme szabályozására való, hogy az megnyugodjék, és képes legyen a lelki fejlődésre. Ezért még a lemondott életrend tagjainak is a legtöbb embert biztatniuk kell a *vivāha-yajñāra*. A sannyásinak sohasem szabad növel társulnia, ám ez nem jelenti azt, hogy az alacsonyabb szinten álló — pl. egy fiatal férfi — ne vegyen el egy nőt a házassági ceremónia keretei között. Minden előirt áldozat célja a Legfelsőbb Úr elérése. Az alacsonyabb szinten ezért nem szabad megválni az ilyen áldozatoktól. Hasonlóan, az adományozás célja a szív megtisztítása. Mint ahogy az előbbieken már volt szó róla, ha a megfelelő személyeknek adományoz az ember, akkor az elősegíti fejlődését a lelki életben.

6. VERS

एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च ।
कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं मतमुत्तमम् ॥ ६ ॥

*etāny api tu karmāṇi
saṅgam tyaktvā phalāni ca
kartavyānīti me pārtha
niścitam matam uttamam*

etāni—mindezek; *api*—bizonyára; *tu*—kell; *karmāṇi*—tettek; *saṅgam*—társulás; *tyaktvā*—feladván; *phalāni*—a gyümölcsöket; *ca*—is; *kartavyāni*—kötelességként; *iti*—ily módon; *me*—Enyém; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *niścitam*—határozott; *matam*—vélemény; *uttamam*—a legjobb

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, mindezt kötelességérzetből, és a haszonlesés leghalványabb óhaja nélkül kell végrehajtani. Ez az Én határozott véleményem.

MAGYARÁZAT

Noha minden áldozat tisztító hatású, ezek végrehajtásától nem szabad semmiféle eredményt várni. Más szóval, a materialista fejlődést szolgáló valamennyi áldozattól meg kell válni, míg a léttisztító, a lelki sikra segítő áldozatokat folytatni kell. Minden ajánlatos, ami a Kṛṣṇa-tudathoz viszi az embert. A *Śrīmad-Bhāgavatam* szerint is el kell fogadnunk bármilyen tettet, ami csak az Úr odaadó szolgálatához vezet. Ez a vallás legfőbb kritériuma. Az Úr bhaktájának el kell fogadnia minden munkát, áldozatot és adományt, ami segíti őt az Úr odaadó szolgálatának végzésében.

7. VERS

नियतस्य तु संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते ।
मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिकीर्तितः ॥ ७ ॥

*niyatasya tu sannyāsaḥ
karmaṇo nopapadyate
mohāt tasya parityāgaḥ
tāmasaḥ parikīrtitaḥ*

niyatasya—az előirt kötelességeké; *tu*—de; *sannyāsaḥ*—a lemondás; *karmaṇaḥ*—a tetteket; *na*—sohasem; *upapadyate*—érdemes; *mohāt*—illúziótól; *tasya*—amelyiké; *parityāgaḥ*—lemondás; *tāmasaḥ*—a tudatlanság kötőerejében; *parikīrtitaḥ*—kijelentették

FORDÍTÁS

Az előirt kötelességeket sohasem szabad feladni. Ha valaki az illúziótól megtevesztve mégis megválnak tőlük, akkor lemondását a tudatlanság kötőerejébe sorolják.

MAGYARÁZAT

Az anyagi kielégülést szolgáló munkától meg kell válnunk, de sohasem az olyantól, ami elősegíti a lelki tevékenységet, mint pl. főzés a Legfelsőbb Úr számára, az étel felajánlása, majd a maradék (a prasāda) elfogyasztása. Úgy

mondják, hogy a lemondott rendben senki se főzzön magának, mert ez tilos. De az, hogy a Legfelsőbb Úr számára főzzön, nincs megtiltva. Hasonlóan, egy sannyāsi végezheti a házassági ceremóniát, hogy ezzel is segítse a tanítványa fejlődését a Kṛṣṇa-tudatban. Ha valaki lemond az ilyen tettekről, akkor, érthető módon, a tudatlanság kötőerejében cselekszik.

8. VERS

दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयाच्चजेत् ।
स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत् ॥ ८ ॥

*duḥkham ity eva yat karma
kāya-kleśa-bhayāt tyajet
sa kṛtvā rājasam tyāgam
naiva tyāga-phalam labhet*

duḥkham—boldogtalan; *iti*—ily módon; *eva*—bizonyára; *yat*—ami; *karma*—munka; *kāya*—test; *kleśa*—fáradtságos; *bhayāt*—félelemből; *tyajet*—fel kell adni; *saḥ*—ő; *kṛtvā*—miután megtette; *rājasam*—a szenvedély minőségében; *tyāgam*—lemondást; *na*—nem; *eva*—bizonyára; *tyāga*—lemondás; *phalam*—eredményt; *labhet*—nyer

FORDÍTÁS

Aki félelemből, vagy mert fáradtságosak, feladja az előirt kötelességeit, az a szenvedély kötelékében van. Így sohasem lehet elérni a lemondás eredményét.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú ember nem mondhat le a pénzkeresésről attól való félelmében, hogy így gyümölcsöző cselekedeteket végez. Ha a munkája által szerzett pénzt képes felhasználni a Kṛṣṇa-tudatban, vagy ha a kora reggeli felkelés segíti a lelki életben, akkor az embernek nem szabad meghátrálnia, csak azért, mert fél, vagy mert az ilyen tetteket fáradtságosnak véli. Az ilyen lemondás a szenvedély kötőerejébe tartozik. A szenvedélyes munka mindig boldogtalanságban végződik. Még ha fel is adja valaki a munkáját, ilyen szellemben soha sem kapja meg a lemondás eredményét.

9. VERS

कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन ।
सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥ ९ ॥

*kāryam ity eva yat karma
niyatam kriyate' rjuna
saṅgam tyaktvā phalam caiva
sa tyāgaḥ sāttviko mataḥ*

kāryam—meg kell tenni; *iti*—ily módon; *eva*—bizonyára; *yat*—ami; *karma*—munka; *niyatam*—előirt; *kriyate*—végzett; *arjuna*—óh, Arjuna; *saṅgam*—társulást; *tyaktvā*—feladván; *phalam*—eredményt; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *saḥ*—ő; *tyāgaḥ*—a lemondás; *sāttvikaḥ*—a jóság minőségében; *mataḥ*—véleményem szerint

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, aki csak azért hajtja végre az előirt kötelességét, mert annak így kell lennie, és felhagy a tett gyümölcseihez való ragaszkodással, annak lemondása a jóság minőségébe tartozik.

MAGYARÁZAT

Az előirt kötelességeket ezzel a mentalitással kell végrehajtani. Az ember úgy cselekedjék, hogy ne akarja magának a munka gyümölcsét, és meg kell válnia a munkához való kötődéstől is. A gyárban dolgozó bhakta nem azonosítja magát sem a munkával, sem a gyárral, sem pedig az ottani munkásokkal. Egyedül csak Kṛṣṇának dolgozik, és a cselekedetei transzcendentálisak, ha munkája gyümölcsét Neki adja.

10. VERS

न द्वेष्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते ।
त्यागी सत्त्वसमाविष्टो मेधावी छिन्नसंशयः ॥१०॥

*na dveṣṭya kuśalam karma
kuśale nānuṣajjate
tyāgī sattva-samāviṣṭo
medhāvī chinna-saṁśayaḥ*

na—sohasem; *dveṣṭi*—gyűlöl; *akuśalam*—kedvezőtlen; *karma*—munka; *kuśale*—kedvezőben; *na*—sem; *anusajjate*—kötődik; *tyāgī*—a lemondó; *sattva*—jóság; *samāviṣṭaḥ*—elmélyült; *medhāvī*—okos; *chinna*—levágott; *saṁśayaḥ*—minden kételyt

FORDÍTÁS

A jóságban élők nem utálják a kedvezőtlen munkát, de nem is ragaszkodnak a kedvezőhöz, okos emberek, s nincsenek kétségeik a munkát illetően.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személy (vagy aki a jóság minőségében van), nem gyűlöl senkit és semmit sem, ha az szenvedést okoz is a testének. A megfelelő helyen, megfelelő időben dolgozik, és nem fél a munkájának visszaható problémáitól. Az ilyen személyről tudni kell, hogy transzszendens szinten van, nagyon okos és tettei minden kétségen felül állnak.

11. VERS

न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः ।
यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥११॥

na hi deha-bhṛtā śakyam
tyaktum karmāṇy aśeṣataḥ
yaś tu karma-phala-tyāgī
sa tyāgīty abhidhīyate

na—sohasem; *hi*—bizonyára; *deha-bhṛtā*—a megtestesülté; *śakyam*—lehetséges; *tyaktum*—lemondani; *karmāṇi*—a tettekről; *aśeṣataḥ*—mindről; *yaḥ*—bárki; *tu*—de; *karma*—munka; *phala*—eredmény; *tyāgī*—lemondó; *saḥ*—ő; *tyāgī*—lemondó; *iti*—ily módon; *abhidhīyate*—vélik

FORDÍTÁS

A megtestesült lélek valójában képtelen minden tettől megválni. Ezért mondják, hogy az igazi lemondás az, ha valaki a tettei gyümölcseről mond le.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* itt és másutt is írja (3.5.), hogy az ember sohasem válhat meg a cselekvéstől. Ezért az az igazi lemondó, aki nem élvezi a munkája gyümölcsét, hanem Kṛṣṇának dolgozik, és mindent Neki ajánl fel. A Kṛṣṇa-tudat Nemzetközi Szervezetének sok tagja van, akik mind nagyon keményen dolgoznak irodáikban, a gyárakban, vagy más munkahelyen, és minden keresetüket a Szervezetnek adják. Az ilyen magas szintet elért lelkek az igazi, az élet lemondott rendjében élő sannyásik. Ez a fejezet világos magyarázatot ad arra, hogy miképpen és milyen célból mondjon le az ember munkája gyümölcséről.

12. VERS

अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् ।
भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु संन्यासिनां क्वचित् ॥१२॥

*aniṣṭam iṣṭam miśram ca
tri-vidham karmaṇaḥ phalam
bhavaty atyāginām pretya
na tu sannyāsinām kvacit*

aniṣṭam—pokolba vezető; *iṣṭam*—a mennybe vezető; *miśram*—vegyes; *ca*—és; *tri-vidham*—háromféle; *karmaṇaḥ*—munkák; *phalam*—eredmény; *bhavaty*—lesz; *atyāginām*—a nem lemondóé; *pretya*—halál után; *na*—nem; *tu*—de; *sannyāsinām*—a lemondott rendé; *kvacit*—bármikor

FORDÍTÁS

Aki nem lemondó, annak tettei háromféle gyümölcsöt teremnek a halál után: kedvezőt, kedvezőtlent és vegyeset. Ez viszont sohasem vonatkozik a lemondott rendben élőkre.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú személy, aki a Kṛṣṇához fűződő kapcsolatáról szóló tudás szerint cselekszik, mindig felszabadult. Így nincs arra kötelezve, hogy a halál után a tetteinek eredménye szerint szenvedjen vagy élvezzen.

13-14. VERS

पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे ।
 साङ्ख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणां ॥१३॥
 अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् ।
 विविधाश्च पृथक्केष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥१४॥

*pañcāitāni mahā-bāho
 kāraṇāni nibodha me
 sāṅkhye kṛtānte proktāni
 siddhaye sarva-karmaṇām*

*adhiṣṭhānam tathā kartā
 karaṇam ca pṛthag-vidham
 vividhās ca pṛthak ceṣṭā
 daivam caivātra pañcamam*

pañca—öt; *etāni*—mindez; *mahā-bāho*—óh, Erőskarú; *kāraṇāni*—okok; *nibodha*—értsd meg; *me*—Tölem; *sāṅkhye*—a *Vedák* ismertette *sāṅkhya* filozófiában; *kṛtānte*—miután elvégezték; *proktāni*—kijelentették; *siddhaye*—tökéletesen; *sarva*—minden; *karmaṇām*—mozgásba hozott; *adhiṣṭhānam*—hely; *tathā*—is; *kartā*—a cselekvő; *karaṇam*—az eszközök; *ca*—és; *pṛthag-vidham*—különlélek; *vividhāḥ*—variációk; *ca*—és; *pṛthak*—külön; *ceṣṭāḥ*—törekvés; *daivam*—a Legfelsőbb; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *atra*—itt; *pañcanam*—az ötödik

FORDÍTÁS

Óh, erőskarú Arjuna, hallj most Tölem az öt tényezőről, az összes tett teljesítésének elősegítőjéről! A *sāṅkhya* filozófia szerint ezek az alábbiak: a tett színhelye, a végrehajtó, az érzékek, a törekvés és végül a Felsőlélek.

MAGYARÁZAT

Felmerülhet a következő kérdés: „Mivel bármilyen végrehajtott cselekedetnek van valamilyen visszahatása, hogyan lehetséges az, hogy egy *Kṛṣṇa*-tudatú személynek nem kell elszenvednie vagy élveznie munkája visszahatásait?” Annak a bizonyítására, hogy ez miképpen lehetséges, az *Ūr* most a *vedānta* filozófiát idézi. Azt mondja, hogy minden cselekedetnek öt oka van,

s ezeket ismernie kell az embernek, hogy mindenben sikert érhessen el. Śāṅkhya a tudás lényegét jelenti, s ennek a végső állomása a *Vedānta*, amit minden vezető ācārya elfogadott. Még Śāṅkara is ugyanigy fogadta el a *Vedānta-sūtrát*. Ezért kell az ilyen tekintélyhez fordulni.

Miképpen a *Bhagavad-gītā* is írja, a Felsőléleké a végső akarat. (*sarvasya cāham hr̥di sannaviṣṭha*; 15.15.) Ő készíttet mindenkit bizonyos tettekre. Az Ő hatáskörében, az Ő irányításával végrehajtott cselekedetek nem idéznek elő visszahatást sem ebben, sem a halál utáni életben.

A tettek eszközei az érzékek, melyek segítségével a lélek sokféleképpen cselekedhet. Minden egyes cselekedetre más törekvés jellemző. Végső soron az ember minden tette a Felsőlélek akaratától függ, aki barátként a szívében lakozik. Ő a legfőbb ok. Aki Kṛṣṇa-tudatban, a Felsőlélek útmutatása szerint cselekszik, azt természetesen semmilyen tett nem köti. A teljesen Kṛṣṇa-tudatú ember végső soron nem vonható felelősségre a tetteiért. Minden a legfőbb akarattól, a Felsőlélektől, az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől függ.

15. VERS

शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नरः ।
न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ॥१५॥

*śarīra-vānmanobhir yat
karma prārabhate naraḥ
nyāyyaṁ vā viparītaṁ vā
pañcaite tasya hetavaḥ*

śarīra—test; *vāk*—beszéd; *manobhiḥ*—az elme által; *yat*—bármilyen; *karma*—munka; *prārabhate*—kezdődik; *naraḥ*—egy személy; *nyāyyaṁ*—helyes; *vā*—vagy; *viparītaṁ*—az ellenkező; *vā*—vagy; *pañca*—öt; *ete*—mindez; *tasya*—ezé; *hetavaḥ*—okok

FORDÍTÁS

Ez az öt tényező okoz minden jó vagy rossz tettet, amit az ember a tetteivel, elméjével és beszédével végrehajt.

MAGYARÁZAT

A „helyes” és „helytelen” szavak nagyon fontosak ebben a versben. Helyes munkán az Írások paracsái szerint végzett, helytelen munkán pedig

az Írások elveivel ellentétes munkát értik. De erre az öt tényezőre minden tett tökéletes végzéséhez szükség van.

16. VERS

तत्रैवं सति कर्तारमात्मानं केवलं तु यः ।
पश्यत्यकृतबुद्धित्वात् स पश्यति दुर्मतिः ॥१६॥

*tatraivam sati kartāram
ātmānam kevalam tu yaḥ
paśyaty akṛta-buddhitvān
na sa paśyati durmatih*

tatra—ott; *evam*—bizonyára; *sati*—létezik; *kartāram*—a munkásé; *ātmānam*—a léleké; *kevalam*—egyedül; *tu*—de; *yaḥ*—bárki; *paśyati*—lát; *akṛta-buddhitvāt*—butaság miatt; *na*—sohasem; *saḥ*—ő; *paśyati*—lát; *durmatih*—a döre

FORDÍTÁS

Ezért, aki figyelmen kívül hagyja ezt az öt tényezőt, s az énjét hiszi egyedüli cselekvőnek, az nem látja a dolgokat azok valójában, így érthető módon egyáltalán nem okos.

MAGYARÁZAT

Az ostoba képtelen megérteni, hogy a Felsőlélek barátként a szívében lakozik, és irányítja tetteit. A hely, a cselekvő, a törekvés és az érzékek az anyagi okok, míg a végső ok a Legfelsőbb, az Istenség Személyisége. Tehát nemcsak a négy anyagi, hanem a legfőként hatékony okot is látnunk kell. Aki figyelmen kívül hagyja a Legfelsőbbet, az magát hiszi a legfőbb oknak.

17. VERS

यस्य नाहंकृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।
हत्वाऽपि स इमाँल्लोकाभ हन्ति न निबध्यते ॥१७॥

*yasya nāhankṛto bhāvo
buddhir yasya na lipyate
hatvāpi sa imāṅllokābh hanti n nibadhyate*

yasya—akié; *na*—sohasem; *ahankṛtaḥ*—a hamis ego; *bhāvaḥ*—a természet; *buddhiḥ*—értelem; *yasya*—akié; *na*—sohasem; *lipyate*—kötődik; *hatvā*—gyilkolván; *api*—habár; *saḥ*—ő; *imān*—ezt; *lokān*—világot; *na*—sohasem; *hanti*—öl; *na*—sohasem; *nibadhyate*—kötődik

FORDÍTÁS

Akit nem a hamis ego ösztönöz, és értelme mentes az anyagi kötelekektől, azt tettei nem kötik, s nem is gyilkos ő, még ha embereket is öl e világban.

MAGYARÁZAT

Ebben a versben az Úr arról tájékoztatja Arjunát, hogy a harcot ellenző vágya hamis egójából fakad. Arjuna egyedül magát hitte cselekvőnek, figyelmen kívül hagyván a Legfelsőbb külső és belső szentesítését. Miért is cselekedjen az ember, ha nem tud a felsőbb jóváhagyásról? De aki ismeri a munka összes eszközét, és tudja, hogy a Legfelsőbb Úr a végső szentesítő, s ő maga pedig csak a végrehajtó, az mindent tökéletesen végez. Az ilyen személy soha nincs illúzióban. A személyes tevékenység és felelősség a hamis egóból és istentelenségből, ill. a Kṛṣṇa-tudat hiányából származik. Aki Kṛṣṇa-tudatban, a Felsőlélek, vagy az Istenség Legfelsőbb Személyiségének irányítása alatt cselekszik, az nem öl, még ha úgy is tűnik, s az ölés visszahatásai sem fognak hatni rá soha. Azt a katonát sem ítélik el, aki a feljebbvalójának parancsára öl. De ha személyes érdekéből ont vért, akkor tettével minden bizonnyal magára vonja a törvény büntető ítéletét.

18. VERS

ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना ।
करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसंग्रहः ॥१८॥

jñānam jñeyam pariñātā
tri-vidhā karma-codanā
karaṇam karma karteti
tri-vidhaḥ karma saṅgrahaḥ

jñānam—tudás; *jñeyam*—a tudás tárgya; *pariñātā*—a tudó; *tri-vidhā*—háromféle; *karma*—munka; *codanā*—hajtóerő; *karaṇam*—az érzékek; *karma*—a munka; *kartā*—a cselekvő; *iti*—ily módon; *tri-vidhaḥ*—háromféle; *karma*—munka; *saṅgrahaḥ*—együttesen

FORDÍTÁS

A tudás, a tudás tárgya és a tudó a tett három ösztönző tényezője, az érzékek, a munka és a cselekvő pedig a tett háromrétegű alapját képezik.

MAGYARÁZAT

A mindennapi munkának három lendítőereje van: a tudás, a tudás tárgya és a tudó. A munka alkotórészeit az eszközök, maga a munka és a munkás képezik. Ezek a tényezők jelen vannak az összes munkában, amit csak végezhet ember. A tettet lendítőerő előzi meg, amit inspirációnak hívnak. Mielőtt cselekednénk, gondolatban felvázolunk egy tervet. Ez a finom-fizikai tett vezet később a fizikai cselekvéshez. Az elsődleges tehát az a pszichológiai folyamat, ami a gondolkodásból, érzésekből és akaratból áll, s ez adja meg a hajtóerőt. Az ebből a folyamatból származó elképzelést hívják tudásnak, s ez az, ami cselekvésre készíteti az embert. A cselekvésre szólító inspiráció ugyanaz, akár az Írásokból, akár a lelki tanítómester utasításaiból származik. Miután megszületett az inspiráció, az érzékek segítségével kiformalódik a tett. Az elme, azaz a belső érzék a központja az összes érzéknek, melyeknek tárgyát maga a munka képezi. A *karma-saṅgrahaḥ* (a cselekedetek együttese) a tett három alkotóelemére utal. Ily módon írja le a *Bhagavad-gītā* a munka különböző szakaszait.

19. VERS

ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिषैव गुणभेदतः ।
प्रोच्यते गुणसंख्यानं यथावच्छृणु तान्यपि ॥१९॥

*jñānam karma ca kartā ca
tridhaiva guṇa-bhedaṭṭha
procyate guṇa-saṅkhyāne
yathāvac chṛṇu tāny api*

jñānam—tudás; *karma*—munka; *ca*—is; *kartā*—a cselekvő; *ca*—is; *tridhā*—háromféle; *eva*—bizonyára; *guṇa-bhedaṭṭha*—az anyagi természet különbözőféle kötőerői szerint; *procyate*—mondják; *guṇa-saṅkhyāne*—a különféle guṇák szerint; *yathāvat*—ahogyan cselekszenek; *śṛṇu*—halld; *tāni*—mindezt; *api*—szintén

FORDÍTÁS

Az anyagi természet három kötőerejével párhuzamosan háromféle a tudás, a tett és a cselekvő is. Íme, halld ezt is!

MAGYARÁZAT

A Tizennegyedik Fejezet részletesen írt az anyagi természet három kötőerejéről. Eszerint a jóság ragyogáshoz, a szenvedély materializmushoz, a tudatlanság pedig lustasághoz és hanyagsághoz vezet. Egyik guṇa sem vezet a felszabaduláshoz, sőt, még a jóság minősége is megköti az embert.

Később a Tizenhetedik Fejezet a kötőerők szerinti különféle imádatokról írt. Most az Úr a tudásról, a cselekvőről és a tettről kíván szólni a három guṇa alapján.

20. VERS

सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते ।
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकमु ॥२०॥

*sarva-bhūteṣu yenaikam
bhāvam avyayam iṅṣate
avibhaktam vibhakteṣu
taj jñānam vidhi sāttvikam*

sarva-bhūteṣu—minden élőlényben; *yena*—ami által; *ekam*—egy; *bhāvam*—természetet; *avyayam*—elpusztíthatatlant; *iṅṣate*—lát; *avi-bhaktam*—felosztathatlant; *vibhakteṣu*—a sok felosztottban; *taj*—azt; *jñānam*—a tudást; *vidhi*—tudd; *sāttvikam*—a jóság minőségében

FORDÍTÁS

A jóság minőségébe az a tudás tartozik, ami által az ember minden létben az egy és örökkévaló lelki természetet látja, a fel nem oszthatót a felosztottban.

MAGYARÁZAT

Aki ugyanolyan természetű lelket lát mindenkiben, legyen az félisten, ember, állat, madár, vízi élőlény vagy növény, az a jóság szerinti tudással rendelkezik. A lélek ugyanolyan minden egyes élőlényben, bár az előző tetteik szerint más és más testet kaptak. A Hetedik Fejezet megmagyarázta,

hogy a testükben jelenlevő életerő, vagyis a lélek a Legfelsőbb Úr felsőbb természetéhez tartozik. Az ember látásmódja akkor tartozik a jóság minőségébe, amikor minden testben ezt a felsőbb természetet látja. Habár az anyagi test mulandó, az életerő nem az. Az élőlények közötti különbség csupán az anyagi sikon létezik, mert a feltételekhez kötött életben sokféle létforma létezik. Ezért tűnnek felosztottnak, holott mindegyik lélek ugyanahhoz az elpusztíthatatlan természetéhez tartozik. Ez a tudás, amelyik Isten személytelen aspektusáról szól, végül is az önmegvalósításhoz vezet.

21. VERS

पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् ।
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम् ॥२१॥

*pr̥thaktvena tu yaj jñānam
nānā-bhāvān-pr̥thag-vidhān
vet̥ti sarveṣu bhūteṣu
tat̥ jñānam vid̥dhi rājasam*

pr̥thaktvena—a felosztottság miatt; *tu*—de; *yaj*—ami; *jñānam*—tudás; *nānā-bhāvān*—a sokféle létet; *pr̥thag-vidhān*—különbözően; *vet̥ti*—ismeri; *sarveṣu*—mindenben; *bhūteṣu*—élőlényben; *tat̥*—azt; *jñānam*—a tudást; *vid̥dhi*—tudni kell; *rājasam*—a szenvedély szerint

FORDÍTÁS

A szenvedély kötőerejébe az a tudás tartozik, ami által a különböző testek szerint lát különféle élőlényeket az ember.

MAGYARÁZAT

Azt az elképzelést, miszerint az élőlény az anyagi testtel azonos, s a test pusztulásával a tudat is megsemmisül, a szenvedély kötelékébe tartozó tudásnak hívják. E felfogás szerint a testek közötti eltérés a tudatszint fejlődésének különbözőségével magyarázható, és nincs különálló lélek, amelyből a tudat fakad. A lélek azonos a testtel, ezért a tudat is ideiglenes, tehát nem létezik sem a testtől különálló egyéni lélek, sem a Legfelsőbb Lélek. Egy másik felfogás szerint, bár nincsenek egyéni lelkek, de egy mindent átható, tudással teli Lélek mégis létezik, melynek ideiglenes megnyilvánulásai a különféle tudatlan anyagi testek. Ezek az elméletek mind a szenvedély kötőerejének termékei.

22. VERS

यत्तु कृत्स्नवदेकसिन्कार्ये सक्तमहैतुकम् ।
अतत्त्वार्थदल्पं च तत्तामसमुदाहृतम् ॥२२॥

*yat tu kṛtsnavad ekasmin
kārye saktam ahaitukam
atattvārthavad alpam ca
tat tāmasam udāhṛtam*

yat—ami; *tu*—de; *kṛtsnavat*—mintha az egész; *ekasmin*—egyben; *kārye*—munkában; *saktam*—ragaszkodás; *ahaitukam*—ok nélküli; *atattvārthavat*—realitás nélküli; *alpam*—nagyon csekély; *ca*—és; *tat*—azt; *tāmasam*—a sötétség kötőerejében; *udāhṛtam*—mondják

FORDÍTÁS

Az igazságról mit sem tudó, csekély, realitás és ok nélküli ismeretről — amely által úgy vonzódik az ember egy bizonyos fajta munkához, mint az egyetlenhez — azt mondják, hogy a tudatlanság kötőerejébe tartozik.

MAGYARÁZAT

A közönséges ember „tudása” mindig a sötétség kötőerejében van, mert az összes feltételekhez kötött lélek ebben a kötőerőben születik meg. Ezért a helyes tudás megszerzése érdekében a hiteles forrásokhoz, vagyis a lelki tanítómesterhez és a kinyilatkoztatott Írásokhoz kell fordulnunk. Aki nem így tesz, annak a tudása a test szerint korlátozott marad. Az ilyen tudás egyetlen célja, hogy a testi érzékek vágyait kielégítse. Az ilyen embernek a pénz az istene, s a tudásának nincsen kapcsolata az Abszolút Igazsággal, hanem többé-kevésbé az állatok szintjén van, vagyis egyedül az evés, alvás, nemi élet és védekezés ismereteit foglalja magába. Erről a tudásról azt írják tehát, hogy a sötétség kötőerejének terméke.

Összefoglalva: a testen túli lélekről szóló tudás a jóság minőségébe, a közönséges logikára és intellektuális gondolkodásra alapuló, sokféle elméletnek és doktrínának teret adó ismeret a szenvedély kötőerejébe, míg az olyan tudás, mely egyedül a test kényelmét szolgálja, a tudatlanság kötőerejébe tartozik.

23. VERS

नियतं सङ्गरहितमरागद्वेषतः कृतम् ।
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते ॥२३॥

*niyatam saṅga-rahitam
arāga-dveṣataḥ kṛtam
aphala-prepsunā karma
yat tat sāttvikam ucyate*

niyatam—szabályozó; *saṅga-rahitam*—kötődés nélkül; *arāga-dveṣataḥ*—vonzódás és gyűlölet nélkül; *kṛtam*—végzett; *aphala-prepsunā*—gyümölcsöző eredmény nélkül; *karma*—tett; *yat*—ami; *tat*—az; *sāttvikam*—a jóság minőségében; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

A kötelesség szerinti tettet, amit az eredmények gyümölcseről lemondott ember kötődés, vonzódás vagy gyűlölet nélkül hajt végre, a jóság kötőerejébe sorolják.

MAGYARÁZAT

A jóság minőségébe azok a kötelesség szerinti tettek tartoznak, amit a varnāśrama rendszer alapján, a Kṛṣṇa-tudatban, a Legfelsőbb örömeire hajtanak végre, minden önző motívumtól mentesen, kötődöttség, birtoklás-jog, s ezért vonzódás és gyűlölet nélkül.

24. VERS

यत्तु कामेप्सुना कर्म साहकारेण वा पुनः ।
क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम् ॥२४॥

*yat tu kāmeṣunā karma
sāhankāreṇa vā punaḥ
kriyate bahulāyaśam
tad rājasam udāhṛtam*

yat—ami; *tu*—de; *kāma-ṣunā*—a gyümölcsök utáni vággyal; *karma*—munka; *sāhankāreṇa*—egoval; *vā*—vagy; *punaḥ*—ismét; *kriyate*—végre-

hajtott; *bahula-āyāsam*—nagy erőlködéssel; *tat*—azt; *rājasam*—a szenvedély kötőerejében; *udāhṛtam*—sorolják

FORDÍTÁS

Viszont, amit nagy erőlködéssel végez a vágyait kielégíteni óhajtó, s ami a hamis egóból származik, azt a szenvedély kötőerejébe sorolják.

25. VERS

अनुबन्धं क्षयं हिंसामनपेक्ष्य च पौरुषम् ।
मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते ॥२५॥

*anubandham kṣayam hiṁsām
anapekṣya ca pauruṣam
mohād ārabhyate karma
yat tat tāmasam ucyate*

anubandham—jövöbeli kötelek; *kṣayam*—háborodott; *hiṁsām*—erőszak; *anapekṣya*—a következményekre való tekintet nélkül; *ca*—is; *pauruṣam*—másoknak; *mohāt*—illúzió miatt; *ārabhyate*—kezdett; *karma*—munka; *yat*—ami; *tat*—az; *tāmasam*—a tudatlanság kötőerejében; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

A tudatlanságban és illúzióban végrehajtott, a jövőbeli kötöttséget és a következményeket figyelmen kívül hagyó, a mások számára ártalmas, célszerűtlen tettről pedig azt mondják, hogy a tudatlanság kötőereje jellemzi.

MAGYARÁZAT

Az ember felelős a tetteiért az állam előtt, de még a Legfelsőbb Úr ügynökei, a Yamaduták előtt is. A felelőtlen cselekvés nagyon zavaró, mivel lerombolja az Írások szabályozó elveit. Az ilyen munka általában az erőszakon alapszik, és szenvedést okoz a többi élőlénynek, s mivel az ember a saját, személyes tapasztalatának fényében hajtja végre, illuzórikus is. Minden illuzórikus munka a tudatlanság kötőerejének terméke.

26. VERS

युक्तसङ्गोनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ।
सिद्ध्यसिद्ध्योनिर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते ॥२६॥

*mukta-saṅga'nahamvādī
dhṛty-utsāha-samanvitaḥ
siddhy-asiddhyor nirvikāraḥ
kartā sāttvika ucyate*

mukta-saṅgaḥ—mentes minden anyagi társulástól; *anaham-vādī*—hamis ego nélkül; *dhṛti-utsāha*—nagy lelkesedéssel; *samanvitaḥ*—ily módon képzett; *siddhi*—siker; *asiddhyoḥ*—bukásban; *nirvikāraḥ*—változás nélkül; *kartā*—munkás; *sāttvikaḥ*—a jóság minőségében; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

Az anyagi ragaszkodástól és a hamis egotól megszabadult, lelkes, határozott, a sikerrel és kudarccal szemben egyaránt közömbös cselekvő a jóság kötőréjébe tartozik.

MAGYARÁZAT

A Kṛṣṇa-tudatú ember mindig transzcendentális az anyagi természet kötőerőivel szemben. Személyes érdekek nem fűzik a rábizott munka gyümölcseihez, mert túl van a hamis egón és büszkeségen. Ennek ellenére mégis mindig lelkesen végrehajtja munkáját. Az ezzel járó nehézségek nem okoznak neki gondot, mindig lelkes marad. A siker vagy kudarc nem befolyásolja, és a boldogság vagy boldogtalanság sem ingatja meg — minden helyzetben kigyensúlyozott marad. Az ilyen cselekvő a jóság minőségében van.

27. VERS

रागी कर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो हिंसात्मकोऽशुचिः ।
हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥२७॥

*rāgī karma-phala-prepsur
lubdho himsātmako 'śuciḥ
harṣa-śokānvitaḥ kartā
rājaṣaḥ parikīrtaḥ*

rāgī—aki nagyon kötődik; *karma-phala*—a munkája gyümölcseihez; *prepsuh*—vágyakozván; *lubdhaḥ*—a kapzsi; *himsā-ātmakaḥ*—az irigy; *aśuciḥ*—tisztátlan; *harṣa-śoka-anvitaḥ*—az öröm és bánat játékszere; *kartā*—cselekvő; *rājasah*—a szenvedély minőségében; *parikīrtitaḥ*—kijelentik

FORDÍTÁS

A munkája gyümölcsehez ragaszkodó, azt szenvedélyesen élvezni akaró, kapzsi, irigy, tisztátlan, az örömtől és bánattól befolyásolt cselekvő a szenvedély kötőerejében van.

MAGYARÁZAT

Ha valaki nagy materialista, és erősen kötődik az otthonhoz, feleséghez, gyermekekhez stb., akkor egy bizonyos fajta munkához is nagyon fog ragaszkodni, ill. pontosabban, az abból származó gyümölcsökhöz. Nem kíván fejlettebb létbe jutni, csupán az érdekl, hogy ezt a világot minél kényelmesebbé tegye a maga számára. Általában szerfölött kapzsi, s azt hiszi, soha nem fog semmi sem elveszni abból, amit egyszer már megszerzett. Az ilyen ember irigy a többiekre, és kész megtenni bármily rosszat az érzékei kielégítése érdekében. Ezért mindig tisztátlan, s nem érdekl, hogy a pénzt tisztességes vagy pedig tisztességtelen úton szerzi-e meg. Ha sikerül valami, nagyon boldog, de nagyon letörök, ha munkája nem jár eredménnyel. Az ilyen cselekvő tehát a szenvedély kötőerejének rabja.

28. VERS

अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोऽलसः ।
विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते ॥२८॥

ayuktaḥ prākṛtaḥ stabdhaḥ
śaṭho naiṣkṛtiko'lasaḥ
viśādī dīrgha-sūtrī ca
kartā tāmasa ucyate

ayuktaḥ—az Írások parancsaival ellentétes; *prākṛtaḥ*—materialista; *stabdhaḥ*—önfejú; *śaṭhaḥ*—csaló; *naiṣkṛtikaḥ*—ügyes mások sértegetésében; *alasaḥ*—lusta; *viśādī*—mogorva; *dīrgha-sūtrī*—halogató; *ca*—is; *kartā*—munkás; *tāmasaḥ*—a tudatlanság kötőerejében; *ucyate*—mondják

FORDÍTÁS

Az a munkás pedig, aki mindig az Írások parancsaival ellenkező munkát végez, materialista, önféjű, csaló, lusta, állandóan mogorva, halogató és nagyon ért mások megsértéséhez — a tudatlanság kötőerejébe tartozik.

MAGYARÁZAT

Az Írásokban útmutatást találunk arra, milyen cselekedeteket ajánlatos végrehajtani, s milyenektől kell tartózkodni. Akik az Írások tanácsait figyelmen kívül hagyják, nem ajánlott tettekbe fognak. Ezek általában materialisták. Az Írások tanácsadását mellőzván, az anyagi természet kötőerői szerint dolgoznak. Ezek a munkások nem kedvesek, hanem általában nagyon alattomosak, és ügyesek mások sértegetésében. Feltűnően lusták, és még a feladatukat sem végzik el rendesen, azt is későbbre hagyják. Ezért olyan mogorvák mindig. Nagyon halogatóak, amit más egy óra alatt megcsinálna, az nekik évekbe telik. Az ilyen munkások a tudatlanság kötőerejében vannak.

29. VERS

बुद्धेर्मेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं शृणु ।
प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनंजय ॥२९॥

*buddher bhedaṁ dhṛteś caiva
guṇataś tri-vidhaṁ śṛṇu
procyamānam aśeṣeṇa
pṛthaktvena dhanañjaya*

buddheḥ—értelemé; *bhedam*—különbség; *dhṛteḥ*—határozottságé; *ca*—is; *eva*—bizonyára; *guṇataḥ*—az anyagi természet kötőerői által; *tri-vidham*—háromféle; *śṛṇu*—halld hát; *procyamānam*—amint leirom; *aśeṣeṇa*—részletesen; *pṛthaktvena*—külön-külön; *dhanañjaya*—óh, Gazdagsághódító

FORDÍTÁS

Óh, Dhanañjaya, figyelj, amint részletesen leirom neked az anyagi természet kötőerői szerinti háromféle értelmet és határozottságot.

MAGYARÁZAT

Az Úr, miután megmagyarázta az anyagi természet három kötőereje szerinti tudást, tettet és cselekvőt, most ugyanilyen módon részletezni fogja a cselekvő értelmét és határozottságát.

30. VERS

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्ये भयाभये ।
बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥३०॥

*pravṛttim ca nivṛttim ca
kāryākārye bhayābhaye
bandham mokṣam ca yā vetti
buddhiḥ sā pārtha sāttvikī*

pravṛttim—szükséges; *ca*—is; *nivṛttim*—nem kell; *kārya*—munka; *akārye*—visszahatás; *bhaya*—félelem; *abhaye*—félelem nélküliségben; *bandham*—kötelék; *mokṣam*—felszabadulás; *ca*—és; *yā*—aki; *vetti*—ismeri; *buddhiḥ*—értelem; *sā*—azé; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *sāttvikī*—a jóság minőségében

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, az illúzió és sötétség varázsa alatt a vallástalanságot vallásnak, a vallást vallástalanságnak vélő, mindig rossz irányba törekvő értelem a tudatlanság kötőerejébe tartozik.

MAGYARÁZAT

Az Írások útmutatásai szerint végzett tetteket *pravṛtti*-nek, azaz végrehajtandóknak nevezik. Ezzel ellentétes a *nivṛtti*, vagyis az olyan tett, amit nem szabad elvégezni, mivel az Írások tiltják. Aki nem ismeri az Írások útmutatásait, ill. nem azok szerint él, azt megköti a munka és annak visszahatása. A megkülönböztető képességgel rendelkező értelem tehát a jóság minőségében van.

31. VERS

यथा धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च ।
अयथावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी ॥ ३१ ॥

*yayā dharmam adharmam ca
kāryam cākāryam eva ca
ayathāvat prajānāti
buddhiḥ sā pārtha rājasī*

yayā—ami által; *dharmam*—a vallás elvei; *adharmam*—vallástalanság; *ca*—és; *kāryam*—munka; *ca*—is; *akāryam*—elkerülendő tettek; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *ayathāvat*—mert nem tökéletes; *prajānāti*—ismeri; *buddhiḥ*—értelem; *sā*—azé; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *rājasī*—a szenvedély kötőerejében

FORDÍTÁS

Az a tökéletlen értelem, amely nem tud különbséget tenni a vallásos és az ateista élet, valamint a végrehajtandó és az elkerülendő tettek között, a szenvedély kötőerejében van, óh, Pṛthā fia.

MAGYARÁZAT

Az értelem a szenvedély kötőerejében mindig természetellenesen működik. Az igazi vallást elutasítja, de azt elfogadja, ami a valójában nem is vallás. A szenvedély minőségében minden vélemény és tett eltér a helyes iránytól. A szenvedély kötőereje szerinti értelemmel rendelkező a nagy lelket közönségesnek véli, egy közönséges embert pedig nagy léleknek tekint. Az igazságot valótlanak találja, a valótlanságot pedig igaznak látja. Minden tevékenységében egész egyszerűen a rossz utat választja, ezért értelme a szenvedély kötőerejében van.

32. VERS

अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसावृता ।
सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी ॥ ३२ ॥

*adharmam dharmam iti yā
manyate tamasāvṛtā
sarvārthān viparītāṃś ca
buddhiḥ sā pārtha tāmasī*

adharmam—vallástalanság; *dharmam*—vallás; *iti*—ily módon; *yā*—amit; *manyate*—gondol; *tamasā*—az illúzió által; *āvṛtā*—befedett; *sarvārthān*—minden dolgot; *viparītān*—rossz irányban; *ca*—is; *buddhiḥ*—értelem; *sā*—az; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *tāmasī*—a tudatlanság kötőerejében

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, az illúzió és a sötétség varázsa alatt a vallástalanságot vallásnak, a vallást vallástalanságnak vélő, mindig rossz irányba törekvő értelem a tudatlanság kötőerejébe tartozik.

33. VERS

धृत्या यया धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः ।
योगेनाव्यभिचारिण्या धृतिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥३३॥

dhṛtyā yayā dhārayate
manah prāṇendriya-kriyāḥ
yogenāvvyabhicāriṇyā
dhṛtiḥ sā pārtha sāttvikī

dhṛtyā—határozottsággal; *yayā*—ami által; *dhārayate*—fenntartja; *manah*—az elme; *prāṇa*—élet; *indriya*—érzékek; *kriyāḥ*—tettek; *yogena*—a yoga-gyakorlatok által; *avyabhicāriṇyā*—megszakítás nélkül; *dhṛtiḥ*—el-szántság; *sā*—az; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *sāttvikī*—a jóság minőségében

FORDÍTÁS

Óh, Pṛthā fia, az a rendületlen határozottság, amely a yoga gyakorlása által marad szilárd, s szabályozza az elmét, az életet és az érzékek működését, a jóság minőségében van.

MAGYARÁZAT

Yoga alatt a Legfelsőbb Lélek megértését szolgáló folyamatot értjük. Aki szilárd határozottsággal horgonyzik a Legfelsőbb Lélekben, elméjét, életét és érzéki tetteit Őrá összpontosítva, az a Kṛṣṇa-tudatban él. Ez a fajta határozottság a jóság minőségében van.

Az *avyabhicāriṇaya* szó nagyon fontos, mert arra a személyre utal, aki a Kṛṣṇa-tudat szerint él és tevékenykedik, s akit más tettek sohasem vezetnek tévútra.

34. VERS

यया तु धर्मकामार्थान्धृत्या धारयतेऽर्जुन ।
प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी ॥३४॥ ।

*yayā tu dharma-kāmārthān
dhṛtyā dhārayate' rjuna
prasāṅgena phalākāṅkṣī
dhṛtiḥ sā pārtha rājasī*

yayā—ami által; *tu*—de; *dharma-kāma-arthān*—vallásért, érzékkielégítésért és gazdasági fejlődésért; *dhṛtyā*—határozottsággal; *dhārayate*—fenntartja; *arjuna*—óh, Arjuna; *prasāṅgena*—nagy előszeretettel; *phalākāṅkṣī*—gyümölcsöző eredményekre vágyva; *dhṛtiḥ*—határozottság; *sā*—azé; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *rājasī*—a szenvedély kötőerejében

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, az a határozottság, amely által szorosan kötődik az ember a gyümölcsöző eredményhez a vallásban, gazdasági fejlődésben és érzékkielégítésben, a szenvedély minőségében van.

MAGYARÁZAT

A szenvedély kötőerejének embere a gyümölcsöző eredményekre vágyik mindig, a gazdasági és vallásos tettekben egyaránt. Érzékeinek kielégítése egyetlen vágya, s így elméje, élete, valamint érzékei is e cél köré összpontosulnak.

35. VERS

यया स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च ।
न विमुञ्चति दुर्मेधा धृतिः सा पार्थ तामसी ॥३५॥

*yayā svapnam bhayam śokam
viśādam madam eva ca
na vimuñcati durmedhā
dhṛtiḥ sā pārtha tāmasī*

yayā—ami által; *svapnam*—álmom; *bhayam*—félelem; *śokam*—bánat; *viśādam*—mogorvaság; *madam*—illúzió; *eva*—bizonyára; *ca*—is; *na*—sohasem; *vimuñcati*—felszabadul; *durmedhā*—ostoba; *dhṛtiḥ*—elszántság; *sā*—azé; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *tāmasī*—a tudatlanság kötőerejében

FORDÍTÁS

Az az ostoba határozottság pedig, óh, Pārtha, amely nem képes túljutni az álmon, félelmen, bánkódáson, mogorvaságon és illúzión, a tudatlanság kötőerejébe tartozik.

MAGYARÁZAT

Ebből nem szabad arra következtetnünk, hogy a jóság minőségében nem álmodik az ember. Az álom természetes esemény, amely mindig jelen van, a jóság, a szenvedély és a tudatlanság kötőerejében is. Ezért, az ebben a versben említett álom a túl sok alvásra utal. Ezek szerint, aki képtelen elkerülni a felesleges alvást, az anyagi tárgyak élvezetéből adódó büszkeséget, és mindig az anyagi világ uralkodásáról ábrándozik, egész életét, elméjét és érzékeit ezzel foglalkoztatva, azt a tudatlanság rabjának vélik.

36-37. VERS

सुखं त्विदानीं त्रिविधं शृणु मे भरतर्षभ ।
 अभ्यासाद्रमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति ॥३६॥
 यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम् ।
 तत्सुखं सात्त्विकं शोक्तयात्स बुद्धिप्रसादजम् ॥३७॥

*sukham tv idānīm tri-vidham
 śṛṇu me bharatarṣabha
 abhyāsād ramate yatra
 duḥkhāntam ca nigacchati*

*yat tad agre viṣam iva
 pariṇāme'mṛtopamam
 tat sukham sāttvikam proktam
 ātma-buddhi-prasāda-jam*

sukham—boldogságot; *tu*—de; *idānīm*—most; *tri-vidham*—háromfélétt; *śṛṇu*—halld; *me*—Tőlem; *bharatarṣabha*—óh, Bhāraták legjobbjá; *abhyāsāt*—gyakorlás által; *ramate*—élvez; *yatra*—ahol; *duḥkha*—boldogtalanság; *antam*—vége; *ca*—is; *nigacchati*—elnyeri; *yat*—amit; *tat*—azt; *agre*—az elején; *viṣam iva*—méréghez hasonló; *pariṇāme*—a végén; *amṛta*—nektár; *upamam*—hasonlatos; *tat*—az; *sukham*—a boldogság; *sāttvikam*—

jóság minőségében; *proktam*—mondják; *ātma*—önvaló; *buddhi*—értelem; *prasāda-jam*—kielégítő

FORDÍTÁS

Óh, Bhāraták legkiválóbbja, kérlek, hallj most Tőlem a háromféle örömről, amit a feltételekhez kötött lélek élvez, s amely néha minden fájdalmának véget vet. Az eleinte méregnek tűnő öröm, amely végül nektárédessé válik, s gyakorlása által ráébreszti az embert az önmegvalósításra — azt a jóság kötőereje szerint valónak nevezik.

MAGYARÁZAT

A feltételekhez kötött lélek újra meg újra megpróbálja élvezni az anyagi boldogságot, ily módon rágva a már megrágottat¹. Egy tiszta lélek társaságában azonban megszabadulhat az anyagi béklyóktól. A feltételekhez kötött lélek mindig az érzékielégítés valamilyen fajtájával foglalkozik, de a jó társaság hatására megértheti, hogy az érzékielégítés körkörös, s ezért mindig kudarcba fulladó folyamat. Ily módon felébresztheti a szunnyadó, igazi Kṛṣṇa-tudatát, megszabadulhat az anyagi léttől, és az ún. ideiglenes és ismétlődő boldogságtól.

Annak az embernek, aki törekszik az önmegvalósításra, sok szabályt és előírást kell követnie, hogy képes legyen az elmét és az érzékeket szabályozni, illetve elméjét a Legfelsőbbre rögzíteni. Mindezt nagyon nehéz megtenni. E szabályok olyan keserűnek tűnnek, mint a méreg, de ha az embernek sikerül követnie őket, és eléri a transzcendentális szintet, akkor végre megízlelheti az igazi nektárt, és élvezheti az élet valódi örömét.

38. VERS

विषयेन्द्रियसंयोगाद्यत्तदयेऽमृतोपमम् ।
परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम् ॥३८॥

1.) E kifejezés alatt azt értjük, amikor valaki ismételten olyasmivel próbálkozik, amit azelőtt már megkísérelt, de eredménytelenül. Ez tehát főleg a kéjből és az anyagi vágyakból eredő anyagi boldogság ismétlődő élvezetét jelenti, amit egy már megrágott, ízét és levét vesztett narancszelethez hasonlítanak.

*viṣayendriya-saṃyogād
yat tad agre'mṛtopamam
pariṇāme viṣam iva
tat sukham rājasam smṛtam*

viṣaya—az érzékek tárgyai; *indriya*—érzékek; *saṃyogāt*—egyesítéséből; *yat*—ami; *tat*—az; *agre*—az elején; *amṛta-upamam*—nektári ízű; *pariṇāme*—a végén; *viṣam*—méreg; *iva*—mint; *tat*—az; *sukham*—boldogság; *rājasam*—a szenvedély kötőerejében; *smṛtam*—vélik

FORDÍTÁS

Azt az örömet, amit az ember az érzékeknek az érzéktárgyakkal való kapcsolatából merit, s ami az elején nektárnak, ám később méregnek tűnik, a szenvedély minőségébe sorolják.

MAGYARÁZAT

Amikor egy fiatalember találkozik egy fiatal nővel, az érzékek arra készítetik, hogy végigmustrálja a nőt, megérintse, és nemi kapcsolatba lépjen vele. Eleinte lehet, hogy mindez nagyon kielégítő az érzékek számára, de a végén, vagyis egy kicsit később már méregnek tűnik: ismét külön élnek, vagy elválnak, nagy az aggodalom, a bánat stb. Az ilyen érzéki boldogság mindig a szenvedély kötőerejébe tartozik. Mindenképpen el kell kerülnünk azt a boldogságot, amely az érzékek és az érzéki tárgyak kombinációjából ered, mert az az eredete minden szenvedésnek.

39. VERS

यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः ।
निद्रालसप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम् ॥३९॥

*yad agre cānubandhe ca
sukham mohanam ātmanaḥ
nidrālasya-pramādottham
tat tāmasam udāhṛtam*

yat—ami; *agre*—az elején; *ca*—is; *anubandhe*—megkötvéen; *ca*—is; *sukham*—boldogság; *mohanam*—illúzió általi; *ātmanaḥ*—az önvalóé; *nidrā*—alvás; *ālasya*—lustaság; *pramāda*—illúzió; *uttham*—terméke; *tat*—az; *tāmasam*—a tudatlanság kötőerejében; *udāhṛtam*—mondják

FORDÍTÁS

Az az öröm pedig, ami kötve és távol tartja az embert az önmegvalósítástól, ami az elejétől a végéig illúzió, s alvásból, tunyaságból és tévhitből születik, a tudatlanság kötőerejében van.

MAGYARÁZAT

Aki a tunyaságban és alvásban leli örömét, az minden bizonnyal a sötétség kötőerejében van, mint ahogy az is, aki nem tudja, mit kell és mit nem kell tenni. Aki a tudatlanság kötőerejének rabja, számára minden illúzió. Boldogságot nem lel sem az elején, sem a végén. A szenvedély kötőerejében eleinte még talál egyfajta futó örömet az ember, amit szenvedés követ később. De a tudatlanságban lévő ember számára egyedül csak szenvedés létezik elejétől végig.

40. VERS

न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः ।
सत्त्वं प्रकृतिजैर्मुक्तं यदेभिः स्यान्निभिर्गुणैः ॥४०॥

*na tad asti pṛthivyām vā
divi deveṣu vā punaḥ
sattvaṁ prakṛti-jair muktam
yad ebhiḥ syāt tribhir guṇaiḥ*

na—nem; *tad*—az; *asti*—van; *pṛthivyām*—az univerzumon belül; *vā*—vagy; *divi*—a felsőbb bolygórendszerben; *deveṣu*—a félistenek között; *vā*—vagy; *punaḥ*—ismét; *sattvaṁ*—lét; *prakṛti-jaiḥ*—az anyagi természet hatása alatt; *muktam*—felszabadult; *yad*—az; *ebhiḥ*—ezáltal; *syāt*—lesz; *tribhiḥ*—a három által; *guṇaiḥ*—az anyagi természet kötőerői által

FORDÍTÁS

Nincsen olyan lény, sem itt, sem a felsőbb bolygók félistenei között, aki mentes lenne az anyagi természet három kötőerejétől.

MAGYARÁZAT

Összegezvén az elmondottakat, az Úr most megemlíti, hogy a három kötőerő befolyása mindenhol megtalálható az univerzumban.

41. VERS

ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परंतप ।
कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः ॥४१॥

*brāhmaṇa-kṣatriya-viśāṃ
śūdrāṇāṃ ca parantapa
karmāṇi pravibhaktāni
svabhāva-prabhavair guṇaiḥ*

brāhmaṇa—a brāhmaṇák; *kṣatriya*—a kṣatriyák; *viśāṃ*—a vaiśyák; *śūdrāṇāṃ*—a śūdráké; *ca*—és; *parantapa*—óh, Ellenség-legyőzője; *karmāṇi*—testek; *pravibhaktāni*—felosztottak; *svabhāva*—saját természetük; *prabhavaiḥ*—szülötte; *guṇaiḥ*—az anyagi természet kötőerői szerint

FORDÍTÁS

Óh, Ellenség-fenyítője, a brāhmaṇákat, kṣatriyákat, vaiśyákat és śūdrákat cselekedeteik minősége szerint, az anyagi természet kötőerőinek megfelelően csoportosítják.

42. VERS

शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च ।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम् ॥४२॥

*śamo damas tapaḥ śaucam
kṣāntir ārjavam eva ca
jñānam vijñānam āstikyam
brahma-karma svabhāva-jam*

śamaḥ—nyugodtság (az elme szabályozása); *damaḥ*—az érzékek szabályozása; *tapaḥ*—vezeklés; *śaucam*—tisztaság; *kṣāntiḥ*—béketérés; *ārjavam*—becsületesség; *eva*—bizonyára; *ca*—és; *jñānam*—bölcesség; *vijñānam*—tudás; *āstikyam*—vallásosság; *brahma*—a brāhmaṇa; *karma*—kötelessége; *svabhāva-jam*—saját természetéből adódó

FORDÍTÁS

A bráhmanák munkáját az alábbi, természetükből adódó tulajdonságok jellemzik: nyugodtság, önfegyelmezés, tisztaság, béketűrés, becsületesség, bölcsesség, tudás és vallásosság.

43. VERS

शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपालयनम् ।
दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावञ्चम् ॥४३॥

*śauryam tejo dhṛtir dākṣyam
yuddhe cāpy apalāyanam
dānam īśvara-bhāvaś ca
kṣātram karma svabhāva-jam*

śauryam—hősiesség; *tejaḥ*—erő; *dhṛtiḥ*—elszántság; *dākṣyam*—leleményesség; *yuddhe*—a csatában; *ca*—és; *api*—szintén; *apalāyanam*—nem meghátrálás a csatában; *dānam*—bőkezűség; *īśvara*—vezetőképesség; *bhāvaḥ*—természet; *ca*—és; *kṣātram*—a kṣatriyáé; *karma*—kötelesség; *svabhāvajam*—saját természetéből születő

FORDÍTÁS

Hősiesség, erő, elszántság, leleményesség, bátorság a csatában, nagylelkűség és vezetőképesség képezi a kṣatriyák feladatát.

44. VERS

कृषिगोरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावञ्चम् ।
परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावञ्चम् ॥४४॥

*kṛṣi-goraḥkṣya-vāṇijyam
vaiśya-karma svabhāva-jam
paricaryātmakam karma
śūdrasyāpi svabhāva-jam*

kṛṣi—szántás; *go*—tehén; *rakṣya*—védelem; *vāṇijyam*—kereskedés; *vaiśya*—vaiśya; *karma*—kötelesség; *svabhāva-jam*—saját természetéből

születő; *paricaryā*—szolgálat; *ātmakam*—természetéhez tartozó; *karma*—kötelesség; *sūdrasya*—a sūdráé; *api*—is; *svabhāva-jam*—természetéből adódó

FORDÍTÁS

A vaiśyák természetéből adódó kötelességét földművelés, tehénvédelem és kereskedés, a sūdrákét pedig a fizikai munka és mások szolgálata jellemzi.

45. VERS

स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः ।
स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥४५॥

*sve sve karmaṇy abhirataḥ
saṁsiddhim labhate naraḥ
svakarma-nirataḥ siddhim
yathā vindati tac chr̥ṇu*

sve—saját; *sve*—saját; *karmaṇi*—tetteket; *abhirataḥ*—követvén; *saṁsiddhim*—tökéletességet; *labhate*—elér; *naraḥ*—az ember; *svakarma*—saját kötelességével; *nirataḥ*—lefoglalt; *siddhim*—tökéletességet; *yatha*—miképpen; *vindati*—elér; *tat*—azt; *śr̥ṇu*—halld

FORDÍTÁS

Mindenki elérheti a tökélyt saját kötelessége végrehajtásával. Halld most Tölem, miképpen lehetséges ez!

46. VERS

यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम् ।
स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः ॥४६॥

*yataḥ pravṛttir bhūtānām
yena sarvam idaṁ tatam
svakarmanā tam abhyarcya
siddhim vindati mānavaḥ*

yataḥ—akiből; *pravṛttiḥ*—kiáradás; *bhūtānām*—minden élőlényé; *ye-na*—aki által; *sarvam*—minden; *idam*—ez; *tatam*—áthatott; *svakarma-ṇā*—saját kötelességével; *tam*—Őt; *abhyarcya*—imádással; *siddhim*—tökéletességet; *vindati*—elér; *mānavaḥ*—az ember

FORDÍTÁS

Ha kötelessége teljesítése közben a mindent-átható Urat, az összes élőlény eredetét imádjá az ember, akkor elérheti a tökéletességet.

MAGYARÁZAT

A Tizenötödik Fejezet írja, hogy minden élőlény a Legfelsőbb Úr töredék szerves része. Más szóval ez azt jelenti, hogy Isten minden élőlény eredete. Ezt a *Vedānta-sūtra* is megerősíti: *janmādy asya yataḥ* (1.1.2.). Tehát a Legfelsőbb Úr az eredete minden élőnek, s a kétféle energiája, a belső és a külső által mindent áthat. Ezért a Legfelsőbb Urat az energiáival együtt kell imádnunk. A Vaiṣṇavák általában a belső energiájával együtt imádják Őt. Ennek az energiának eltorzult tükröződése a külső energia, amely egy háttér, de a Legfelsőbb Úr a teljesrész kiterjedésében, mint Paramātmā jelen van mindenhol. Ő a Felsőlélek az összes félistenben, az emberben és az állatban. Ezért tudnunk kell, hogy a Legfelsőbb Úr szerves részeiként kötelességünk Őt szolgálni és imádni. Ez a vers azt ajánlja, hogy mindenki végezzen teljes Kṛṣṇa-tudatban odaadó szolgálatot az Úrnak.

Mindenkinek meg kell értenie, hogy Hṛṣīkeśa, az Érzékszervek Mestere foglalkoztatja őt egy bizonyos fajta munkával, s hogy a tetteinek gyümölcset Śrī Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének imádatára kell felhasználnia. Ha valaki ily módon, teljesen a Kṛṣṇa-tudat szerint gondolkodik, akkor az Úr kegye által tökéletesen tudatossá válik mindenről. Ez az élet tökéletessége. Az Úr azt mondja a *Bhagavad-gītāban*, hogy Ő Maga szabadítja fel az ilyen bhaktát (*teṣāṃ ahaṃ samuddhartā*; 12.7.). Bárki, aki a Legfelsőbb Urat szolgálja, eléri a legmagasabb tökéletességet, függetlenül attól, hogy mi a munkája.

47. VERS

श्रेयान्स्वर्गमो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति कित्त्विषम् ॥४७॥

*śreyān sva-dharmaḥ viguṇaḥ
para-dharmāt svanuṣṭhitāt
svabhāva-niyatam karma
kurvan nāpnoti kilbiṣam*

śreyān—jobb; *sva-dharmaḥ*—az ember saját kötelessége; *viguṇaḥ*—tökéletlenül (végzett); *para-dharmāt*—más kötelességénél; *svanuṣṭhitāt*—a tökéletesen végzettnél; *svabhāva-niyatam*—az ember természeté szerinti; *karma*—munka; *kurvan*—végezvén; *na*—sohasem; *āpnoti*—élér; *kilbiṣam*—bűnös visszahatás

FORDÍTÁS

Jobb az embernek a saját kötelességét végeznie, ha hibásan is, mint hogy elvegye másét, és tökéletesen megcsinálja azt. Az ember saját természetéhez igazodó, előirt kötelességeit sohasem éri a bűnös visszahatás.

MAGYARÁZAT

Az előzőekben már szó volt arról, hogy a brāhmaṇa, kṣatriya, vaiśya és śūdra kötelességei az anyagi természet jellemző kötőerői szerint vannak kiszabva. Tehát az ember foglalkozás szerinti kötelességéről a *Bhagavad-gītā* ír. Mindenki ragaszkodik a saját munkaköréhez, és ne próbálja másét végezni. Egy ember, akinek a természetéhez a śūdra munkakör illik, ne adja ki magát brāhmaṇának még akkor sem, ha netalán brāhmaṇa családban született volna. Az ember a saját képességei és természete szerint cselekedjen, és mindig emlékezzen arra, hogy a Legfelsőbb Úr szolgálatában nem létezik olyan munka, ami visszataszító lenne. A brāhmaṇa foglalkozás szerinti kötelessége minden bizonnyal a jóság minőségében van, de ha valaki természeténél fogva nincs ebben a kötőerőben, akkor nem szabad egy brāhmaṇa munkáját végeznie. A kṣatriya munkaköréhez például oly sok szörnyű dolog hozzá tartozik: erőszakot kell alkalmaznia, hogy elpusztíthassa az ellenségeit, néha pedig diplomáciai okokból hazudnia kell. Mindez szerves része a politikai életnek, ám a kṣatriyának mégsem szabad feladnia soha előirt kötelességét, hogy ahelyett egy brāhmaṇa munkáját végezze.

Az ember dolgozzék úgy, hogy munkájával a Legfelsőbb Úr örömet szolgálja. Arjuna például kṣatriya volt, ám mégis habozott felvenni a harcot az ellenséggel. Viszont, ha a harc Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének az ügyét szolgálja, akkor nem kell félni a degradálódástól.

Ugyanez mondható a vaisyák munkaköréről is. Egy kereskedőnek oly gyakran hazudnia kell a haszon érdekében. Ha nem így tenne, akkor nem tudna a nyereségre szert tenni. Az üzletemberek sokszor mondják: „Óh, kedves vevő, magának odaadom ezt a felvásárlási áráért!” Tudnunk kell azonban, hogy a kereskedő képtelen nyereség nélkül létezni. Ha tehát azt mondja, hogy az áruját ilyen olcsón, haszon nélkül adja, akkor nyilvánvalóan hazudik. Ennek ellenére mégsem szabad azt hinnie, hogy mivel a foglalkozása megköveteli a hazudozást, ezért meg kell válnia tőle, és inkább bráhmanaként kell cselekednie. Ez nem ajánlott. Ha valaki a munkája által az Istenség Legfelsőbb Személyiségét szolgálja, akkor nem számít, hogy az illető kṣatriya, vaisya vagy śūdra-e. Néha még a bráhmanáknak is kell állatot ölni, ha olyan áldozatot végeznek, ami megköveteli ezt. Hasonlóan, ha egy kṣatriya a kötelessége teljesítése közben megöli az ellenségét, akkor ezzel nem von bünt maga után. Minderről nagyon világosan és részletesen szolt a Harmadik Fejezet: „Minden embernek Yajña, vagyis Viṣṇu, az Istenség Legfelsőbb Személyisége érdekében kell dolgoznia. Bármi mást is tegyünk személyes érzékielégítésünkre, az kötődést fog okozni az anyagi világban.” Véggökövetkeztetésül: mindenki a felvett sajátságos kötőerő szerint dolgozzék, azzal az egyedüli szándékkal, hogy a Legfelsőbb Úr legfelsőbb érdekét szolgálja.

48. VERS

सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् ।
सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः ॥४८॥

*saha-jam karma kaunteya
sa-doṣam api na tyajet
sarvārambhā hi doṣeṇa
dhūmenāgnir ivāvṛtāḥ*

saha-jam—vele született; *karma*—munka; *kaunteya*—óh, Kuntí fia; *sa-doṣam*—hibával; *api*—habár; *na*—sohasem; *tyajet*—fel kell adni; *sarvārambhāḥ*—minden próbálkozást; *hi*—bizonyára; *doṣeṇa*—hibával; *dhūmena*—füsttel; *agnih*—tüz; *iva*—miként; *āvṛtāḥ*—befedett

FORDÍTÁS

Mint lángot a füst, úgy takar be minden igyekezetet valamilyen hiba. Óh, Kaunteya, ezért az embernek nem szabad feladnia a természetéből fakadó munkát még akkor sem, ha az hibákkal teli.

MAGYARÁZAT

A feltételekhez kötött létben az anyagi természet kötőerői beszennyeznek minden tettet. Még a bráhmanának is végeznie kell olyan áldozatokat, amelyek szükségessé teszik az állatok leölését. Hasonlóan, bármennyire is legyen jámbor, a kšatrijának küzdenie kell az ellenséggel, ez alól nem bújhat ki. A munkája fenntartása érdekében még a becsületes kereskedő is kell, hogy titkolja néha a nyereségét, s esetleg arra kényszerül, hogy a feketepiacon tevékenykedjen. Ezek a dolgok szükségesek, lehetetlen kikerülni őket. Még a rossz urat szolgáló südrának is végre kell hajtania gazdája parancsait, ha azokat látszólag nem is szabadna megtennie. Mindenkinék folytatnia kell előírt kötelessége végrehajtását e hiányok ellenére is, mert az a saját természetéből született. A fenti vers szép példával illusztrálja ezt. Habár a tűz tiszta, mégis füstöl, de a füst nem teszi tisztátlanná a tüzet. Füstje ellenére mégis csak a tüzet tartják minden elem közül a legtisztábbnak. Ha valaki fel akarja adni kšatriya kötelességét, hogy egy bráhmana foglalkozását üzze, akkor sincs biztosítéka arra, hogy az új munkakörében nem lesznek kellemetlen feladatok. Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy az anyagi világban senki sem mentesül teljesen a szennyeződéstől. Visszatérve a tűz és a füst példájára, ami nagyon idevágó: télen, amikor a tüzet kezeljük, a szemünk és testünk más részei is sokat szenvednek a füsttől, ám a zavaró körülmények ellenére, a meleg érdekében nem szabad felhagynunk a tűz használatával. Hasonlóan, az embernek nem szabad megválnia természetes foglalkozásától csupán azért, mert szembe kell néznie néhány zavaró tényezővel. Inkább legyen határozott abban a szándékában, hogy az előírt kötelességével Kṛṣṇa-tudatban szolgálja a Legfelsőbb Urat. Ez a tökéletesség szintje. Ha valaki a sajátos foglalkozását a Legfelsőbb Úr örömeért végzi, akkor munkájának minden hibája megtisztul. Amikor az odaadó szolgálattal összekapcsolt munka eredményei tisztává válnak, az ember alkalmassá válik az éne meg tapasztalására, s ezt hívják önmegvalósításnak.

49. VERS

असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः ।
नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति ॥४९॥

*asakta-buddhiḥ sarvatra
jitatmā vigata-spr̥haḥ
naiṣkarmya-siddhiṁ paramāṁ
sannyāsenādhigacchati*

asakta-buddhiḥ—kötetlen értelem; *sarvatra*—mindenhol; *jita-ātmā*—az elme szabályozása; *vigata-sprhaḥ*—anyagi vágyak nélkül; *naiṣkarmya-siddhim*—a visszahatások nélküli lét tökéletessége; *paramām*—legfelsőbb; *sannyāsenā*—a lemondott életrend által; *adhigacchati*—eléri

FORDÍTÁS

Az éri el a lemondás legtökéletesebb fokát, aki fegyelmezi érzékeit, értelmével elrugaszkodik az anyagi dolgoktól, s figyelmen kívül hagyja az anyagi élvezetet.

MAGYARÁZAT

Az igazi lemondás azt jelenti, hogy az ember mindig a Legfelsőbb Úr szerves részének tekinti magát, mert akkor látja, hogy nincsen joga a munka gyümölcésének élvezetére. Ha ő a Legfelsőbb szerves része, akkor a tetteinek az eredményeit is Neki kell élveznie. Ez az igazi Kṛṣṇa-tudat. Ha valaki minden tettét a Legfelsőbbnek szenteli, akkor az ilyen mentalitás által valóban elégedett, boldog emberré válik. Ezt az elmeállapotot hívják *yogarudhā*-nak, vagyis a yoga tökéletes szintjének. Ily módon nem kötődik semmi anyagihoz, s az Úr szolgálatából adódó transzcendentális boldogságon kívül semmiféle más öröm nem vonzza. A Harmadik Fejezet is megerősíti: *yas tv ātma-ratir eva syāt* (3.17.). Aki az önvalóból meríti örömét, annak nem kell tartania a tett semmilyen visszahatásától.

A Kṛṣṇa-tudatban cselekvő az igazi *sannyāsi*. A sannyāsiról úgy tudják, hogy mentes előző életei minden visszahatásától. Ezt a tökéletességet egy Kṛṣṇa-tudatú ember automatikusan eléri, még az ún. lemondás rendjének elfogadása nélkül is.

50. VERS

सिद्धिं प्राप्नो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे ।
समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा ॥५०॥

*siddhim prāpto yathā brahma
tathāpnoti nibodha me
samāsenaiṣva kaunteya
niṣṭhā jñānasya yā parā*

siddhim—tökéletességet; *prāptaḥ*—elérvén; *yathā*—miképpen; *brahma*—a Legfelsőbbet; *tathā*—úgy; *āpnoti*—eléri; *nibodha*—próbáld megérteni;

me—Tölem; *samāsenā*—összefoglalóan; *eva*—bizonyára; *kaunteya*—óh, Kuntü fia; *niṣṭhā*—szintet; *jñānasya*—a tudását; *yā*—amely; *parā*—transzcendentális

FORDÍTÁS

Óh, Kuntü fia, tanuld meg Tölem, amit most összefoglalok: milyen módon cselekedve érheti el valaki Brahmant, a tökéletesség legfelsőbb szintjét.

MAGYARÁZAT

Az Úr leírja Arjunának, miképpen érheti el valaki a legtökéletesebb sikot csupán a foglalkozás szerinti munkájával, amit kötelességből, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének az érdekében végez. A Legfelsőbb Brahman szintet tehát úgy éri el az ember, hogy a Legfelsőbb Úr kielégítése érdekében lemond munkája eredményéről. Ez az önmegvalósítás folyamata. A tudás valódi tökéletessége a tiszta Kṛṣṇa-tudat elérése, erről szólnak a következő versek is.

51-53. VERS

बुद्ध्या विशुद्धया युक्तो धृत्यात्मानं नियम्य च।
 शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च ॥५१॥
 विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाक्कायमानसः ।
 ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः ॥५२॥
 अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम् ।
 विमुच्य निर्ममः श्रान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥५३॥

buddhyā viśuddhayā yukto
dhrtyātmānam niyamy ca
śabdādīn viṣayāms tyaktvā
rāga-dveṣau vyudasya ca

vivikta-sevī laghv-āśī
yata-vāk-kāya-mānaśḥ
dhyāna-yoga-paro nityam
vairāgyam samupāśritaḥ

*ahankāram balam darpam
kāmam krodham parigraham
vimucya nirmamaḥ sānto
brahma-bhūyāya kalpate*

buddhyā—értelem által; *viśuddhayā*—teljesen megtisztult; *yuktaḥ*—elfoglaltság; *dhṛtyā*—határozottsággal; *ātmānam*—az önvalót; *niyamya*—szabályozván; *ca*—is; *śabdādīn*—kezdve a hanggal; *viśayān*—az érzékek tárgyait; *tyaktvā*—feladván; *rāga*—vonzódást; *dveṣau*—gyűlölettel; *vyudasya*—felhagyott; *ca*—is; *vivikta-sevī*—magányos helyen élni; *laghu-āśī*—keveset enni; *yata-vāk*—a beszéd szabályozása; *kāya*—test; *mānasaḥ*—(és) az elme (szabályozása); *dhyāna-yoga-paraḥ*—a transzban elmélyülvén; *nityam*—mindig (napi huszonnégy órán át); *vairāgyam*—lemondásnál; *samupāśritaḥ*—menedéket keresvén; *ahankāram*—hamis ego; *balam*—(hamis) erő; *darpam*—(hamis) büszkeség; *kāmam*—kém; *krodham*—düh; *parigraham*—az anyagi dolgok elfogadásától; *vimucya*—felszabadulván; *nirmamaḥ*—birtoklásérzet nélkül; *sāntaḥ*—békés; *brahma-bhūyāya*—önmegvalósulttá válni; *kalpate*—érti

FORDÍTÁS

Aki az értelme által megtisztult, elméjét szilárd határozottsággal fegyelmezi, megvált az érzékkielégítés tárgyaitól, mentes a ragaszkodástól és a gyűlölettel, magányos helyen él, keveset eszik, testét és nyelvét fegyelmezi, mindig transzban van, lemondó, mentes a hamis egótól, az álhatalomtól, hamis büszkeségtől, kéjtől, dühtől és birtoklásérzettől, s békés, az biztosan felemelkedik az önmegvalósítás síkjára.

MAGYARÁZAT

A tudás által megtisztult ember a jóság minőségében tartózkodik, s így képes elméjét szabályozni, s mindig transzban maradni. Nem vonzódik az érzékkielégítés tárgyaihoz, ezért nem eszik a kelletténél többet, és szabályozza a test, valamint az elme tetteit. Nem hiszi magát a testének, ezért nincsen hamis egoja. Arra sem vágyik, hogy anyagi dolgokat gyűjtsön, és a testét erőssé vagy kövérré tegye. Miután nem testi életfelfogásban él, ezért hamis büszkeség sem lelhető fel benne. Nagyon elégedett mindennel, amit Isten kegye által kap, s az érzékkielégítés hiányában sohasem lesz mérges. Arra sem törekszik, hogy az érzékek tárgyait gyűjtse. Ha teljesen megszabadul a hamis egótól, akkor az anyagi dolgokhoz fűződő összes köteléket

elvágja — ezt a szintet hívják *brahma-bhūtā*-nak vagy brahman-megvalósításnak. Ezen a sikon — mentesen az anyagi életfelfogástól — az ember békessé válik, és soha semmi sem fogja zavarni.

54. VERS

ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति ।
समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥५४॥

brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktim labhate parām

brahma-bhūtaḥ—a Legfelsőbbel való egység; *prasanna-ātmā*—örömteli; *na*—sohasem; *śocati*—bánkódik; *na*—sohasem; *kāṅkṣati*—vágyakozik; *samaḥ*—egyenlő; *sarveṣu*—mindenhez; *bhūteṣu*—élőlényhez; *mat-bhaktim*—az Én odaadó szolgálatomat; *labhate*—nyeri; *parām*—transzcendentálisat

FORDÍTÁS

Aki ilyenformán eljutott a transzcendentális síkra, az egyszerre megvalósítja a Legfelsőbb Brahmant. Sohasem banksódik, és nem is vágyik semmire, egyenlő minden élőlénnyel szemben. Ebben az állapotban tiszta odaadó szolgálatot ér el Énirántam.

MAGYARÁZAT

Az imperszonalista számára a *brahma-bhūta* szint elérése, vagyis az Abszolúttal való eggyé válás a végső cél. De ahhoz, hogy valaki perszonalista, vagyis tiszta bhakta legyen, még tovább kell lépnie, hogy elérje a tiszta odaadó szolgálatot. Más szóval ez azt jelenti, hogy aki tisztán, odaadóan szolgálja a Legfelsőbb Személyt, az már a *brahma-bhūta*, vagyis az Abszolúttal való egység felszabadult szintjén van. Az ember képtelen a Legfelsőbbet, az Abszolútat szolgálni, ha nem vált eggyé Vele. Hogy ezt jobban megértsük, tudnunk kell, hogy az Abszolút szinten nincs különbség a szolga és a szolgált között. Ugyanakkor egy magasabb lelki értelemben véve mégis van eltérés a kettő között.

A materiális létfelfogásban azért van szenvedés, mert az embert az érzékielégítés készletti munkára, de az abszolút világban, ahol a lélek tiszta

odaadó szolgálatot végez, nem létezik szenvedés. A Kṛṣṇa-tudatú bhakta semmit sem kíván, és semmin sem bánkodik. Mivel Isten teljes Magában, ezért a szolgálatában élő, Kṛṣṇa-tudatú lélek is teljessé válik. Olyan lesz, mint egy folyó, ami megtisztult minden szennytől. A tiszta bhakta csak Kṛṣṇára gondol, s ezért természetesen mindig örömteli. Teljes az Úr odaadó szolgálatában, ezért nem bánkodik semmiféle anyagi veszteségen, de a nyereség sem befolyásolja. Nem vágyik anyagi élvezetre, mert tudja, hogy minden élőlény a Legfelsőbb Úr töredék, szerves része, és ezért örök szolgálja. Az anyagi világbeli különbségeket nem veszi figyelembe, mert az ún. magas pozíció és az alacsony helyzet mind tiszavirág-életű, s tudvalevő, hogy ezek a mulandó megnyilvánulások nem érdeklik a bhaktát. Számára az anyagi univerzum legnagyobb személyisége sem jelentősebb a hangyánál, s nem tesz különbséget a kődarab és az aranyrög között. Ez tehát a *brahma-bhūta* szint, amit a tiszta bhakta könnyedén elér. Számára a Legfelsőbb Brahmannel minden tekintetben való eggyé válás pokoli ötletnek tűnik, mert ez magába foglalja az individuális lét megszűnését. Az anyagi világ felsőbb bolygóinak, a mennyei létnek az elérését sem tartja többre a délibáb kergetésénél. Érzékeit képes automatikusan szabályozni, ezért nem kell tartania tőlük, miként a kitört fogú kigyó is ártalmatlan. Az anyagi lázban égő ember számára nyomorúságosnak tűnik ez az anyagi világ, míg egy bhaktának az egész ugyanolyan jó, mint Vaikuṅṭha, vagyis a lelki világ. Ezt a szintet az Úr Caitanya kegye által lehet elérni, aki ebben a korszakban a tiszta, odaadó szolgálat folyamatát tanította.

55. VERS

भक्त्या मामभिजानाति यावान्यश्चास्मि तत्त्वतः ।
ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम् ॥५५॥

bhaktiā mām abhijānāti
yāvān yaś cāsmi tattvataḥ
tato mām tattvato jñātvā
viśate tad-anantaram

bhaktiā—tiszta odaadó szolgálat által; *mām*—Engem; *abhijānāti*—megismerhet; *yāvān*—úgy; *yaś ca*—ahogyan; *asmi*—Vagyok; *tattvataḥ*—igazságban; *tataḥ*—azután; *mām*—Engem; *tattvataḥ*—az igazsággal; *jñātvā*—ismervén; *viśate*—behatol; *tat*—az; *anantaram*—lelki világba

FORDÍTÁS

A Legfelsőbb Személyt kizárólag az odaadó szolgálat által lehet igazán megérteni, s ha valaki az ilyen odaadás által teljesen tudatossá vált Istenről, akkor bejuthat az Ő birodalmába.

MAGYARÁZAT

Elmebeli spekuláció révén lehetetlen megérteni Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét vagy teljes-rész kiterjedéseit. Más szóval, aki nem bhakta, az nem értheti meg Őt. Ha valaki az Istenség Legfelsőbb Személyiségének megértésére vágyik, akkor el kell kezdenie a tiszta odaadó szolgálat végzését egy tiszta bhakta irányítása alatt. Máskülönben az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről szóló igazság mindig rejtve marad előtte. Az előzőekben már volt szó róla, hogy Kṛṣṇa nem nyilvánul meg bárki előtt (*nāham prakāśaḥ sarvasya*; 7.25.). Kizárólag akadémikus tudás vagy intellektuális spekuláció által senki sem értheti meg Istent. Ebben az egyetemen szerzett diplomák sem tudnak segíteni. Egyedül csak az képes megérteni Őt, aki valóban Kṛṣṇa-tudatú, és odaadó szolgálatot végez.

Aki teljesen elsajátítja a Kṛṣṇáról szóló tudományt, az alkalmassá válik arra, hogy behatoljon a lelki királyságba, Kṛṣṇa hajlékára. A Brahmánna válás nem jelenti azt, hogy az ember elvesziti azonosságát. Az odaadó szolgálat ott is létezik, és ez azt jelenti, hogy nemcsak Isten, hanem hívei is léteznek. Az ilyen tudás soha, még a felszabadulás után sem szűnik meg. Felszabadulás alatt azt értjük, hogy az ember megszabadul az anyagi létfelfogástól. A lelki életben is létezik individualitás, vagyis egyéni lét, de ott tiszta Kṛṣṇa-tudatban. Nem szabad félreérteni a *viśate* („behatol”) szót, mert ez nem arra az imperszonalista elméletre utal, hogy a lélek teljesen egygé válik a személytelen Brahmánnal. Nem, a *viśate* a Legfelsőbb Úr hajlékába való jutásra utal, ahol az egyéni lélek az Ő társaságában él, és Őt szolgálja.

Például, ha egy zöld madár beleszáll a zöld erdőbe, ezzel nem válik egygé vele, sőt, ezt csak azért teszi, hogy élvezze a fa gyümölcsseit. Az imperszonalisták általában az óceánba ömlő folyó példájával támogatják elképzelésüket. Lehet, hogy ez örömet okoz nekik, de a személyes filozófia követői megtartják azonosságukat, mint a tenger vizi lényei. Az óceán mélyén oly sok lény él. A tenger megértéséhez nem elég, ha csak a felszint látjuk, hanem teljes tudással kell rendelkezniünk a benne élő vízi lényekről is.

Az anyagi felfogástól való felszabadulást követően, vagyis a *brahma-bhūta* sik elérése után kezdődik az odaadó szolgálat oly módon, hogy az

ember hall az Úrról. A hallás folyamata olyannyira hatásos, hogy még ha nem is érte volna el a *brahma-bhūta* szintet az ember, ha a Legfelsőbb Úrról hall komolyan, akkor automatikusan megtisztul a kapzsiságtól, az érzék-kielégítés vágyától és a többi anyagi szennyeződéstől, s végül eljut erre a szintre. Minél inkább eltűnik a kěj és a vágy a bhakta szívéből, ezzel egyenes arányosságban egyre jobban fog ragaszkodni az Úr szolgálatához. Ez az a ragaszkodás, ami teljesen megtisztítja minden anyagi szennytől. E tiszta szinten képes megérteni a Legfelsőbb Urat. Ez a *Śrīmad-Bhāgavatam* véleménye is. A bhakti, vagyis a transzcendentális szolgálat tehát még a felszabadulás után is folytatódik. Ezt a *Vedānta-sūtra* is megerősíti:

āprāyaṇāt tatrāpi hi dṛṣṭam

„A kinyilatkoztatott Írások szerint az odaadó szolgálat még a felszabadulás után is folytatódik.” (*Vs.* 4.1.12.) A *Śrīmad-Bhāgavatam* úgy definiálja az igazi felszabadulást, mint az élőlény valódi természetének, saját azonosságának visszaállítását. Az élőlények igazi természetéről már szó volt: minden lélek a Legfelsőbb Úr töredék szerves része, ezért az eredeti természetéhez tartozik az Úr szolgálata. Ez még a felszabadulás után sem szűnik meg. A felszabadulás tehát nem a lélek egyéni létének vagy azonosságának elvesztését, hanem a téves létfelfogástól való megszabadulást jelenti.

Tiszta odaadó szolgálata révén a bhakta képes igazán megérteni a Legfelsőbb Úr transzcendentális tulajdonságait és fenségét. A Tizenegyedik Fejezet is utalt már arra, hogy ezt csakis az odaadó szolgálat által lehet felfogni. Ez a vers ugyanazt erősíti meg, s hozzáteszi, hogy ezután lehet csak behatolni az Ő birodalmába.

56. VERS

सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्यपाश्रयः ।
मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥५६॥

*sarva-karmāṇy api sadā
kurvāṇo mad-vyapāśrayaḥ
mat-prasādād avāpnoti
śāśvataṁ padam avyayam*

sarva—minden; *karmāṇi*—tett; *api*—habár; *sadā*—mindig; *kurvāṇaḥ*—végeztvén; *mat*—Tőlem; *vyapāśrayaḥ*—védelmet; *mat*—Tőlem; *prasādāt*—

kegyemből; *avāpnoti*—eléri; *śāśvatam*—az örökkévalót; *padam*—hajlékot; *avyayam*—az elpusztíthatatlant

FORDÍTÁS

Az Én hivem, bár állandóan sokféle tettet végez, az Én védelmem alatt, kegyem révén eléri örökkévaló és elpusztíthatatlan lakhelyemet.

MAGYARÁZAT

A *mad-vyapāśrayaḥ* szó jelentése: a Legfelsőbb Úr védelme alatt. Hogy az anyagi szennyeződéstől távol tartsa magát, a tiszta bhakta a Legfelsőbb Úr vagy az Ő képviselője, a lelki tanítómester irányítása alatt cselekszik. A tiszta bhakta számára nincs korlátja az időnek. Mindig, napi huszonnégy órán át, száz százalékosan az odaadó szolgálatnak él a Legfelsőbb Úr útmutatása szerint. Az Úr nagyon-nagyon kedves a Kṛṣṇa-tudatban ennyire elmélyült személyhez. Az ilyen bhakta a sok nehézség ellenére is végül Kṛṣṇa-lokára, Kṛṣṇa transzcendentális hajlékára kerül. Az ő bejutása garantált, ehhez semmi kétség sem fér. Ott, Kṛṣṇa transzcendentális hajlékán semmi sem változik, minden örökkévaló, elpusztíthatatlan és teljes tudással rendelkezik.

57. VERS

चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः ।
बुद्धियोगमपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव ॥५७॥

*cetasā sarva-karmāṇi
mayi sannasya mat-paraḥ
buddhi-yogam upāśritya
mac-cittaḥ satatam bhava*

cetasā—értelem által; *sarva-karmāṇi*—mindenféle tettet; *mayi*—Nálam; *sannasya*—feladván; *mat-paraḥ*—az Én védelmemnél; *buddhi-yogam*—odaadó szolgálat; *upāśritya*—védelmet keresvén; *mat-cittaḥ*—tudatosan Rólam; *satatam*—állandóan (napi huszonnégy órán át); *bhava*—legyél

FORDÍTÁS

Minden cselekedetedben csak Énrám bízd magad, s dolgozz mindig az Én védelmem alatt! Légy teljesen tudatos Rólam az ilyen odaadó szolgálatban!

MAGYARÁZAT

Amikor valaki Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, akkor nem úgy viselkedik, mintha a világ ura lenne. Az embernek szolgálként, teljesen a Legfelsőbb Úr irányítása alatt kell munkálkodnia. A szolgának nincsen egyéni függetlensége, csakis az ura parancsára tevékenykedik. A Legfelsőbb Úr érdekében dolgozó szolga nem vágyik a nyereségre, és a veszteségek sem befolyásolják őt. Nagy hittel végzi kötelességét az Úr parancsai szerint. Most valaki azzal érvelhetne, hogy Arjuna Kṛṣṇa személyes irányítása alatt cselekedett, de mit tegyünk mi most, amikor Kṛṣṇa nincs jelen? A válasz: ha valaki e könyv alapján, Kṛṣṇa utasítása szerint, valamint az Őt képviselő hiteles lelki tanítómester irányítása alatt cselekszik, akkor az eredmény ugyanaz lesz.

Ebben a versben a szanszkrit *mat-parah* szó nagyon jelentős. Arra utal, hogy az embernek Kṛṣṇa örömén és a Kṛṣṇa-tudatban végzett munkán kívül ne legyen más életcélja. Csakis Kṛṣṇára gondoljon miközben dolgozik: „E sajtóságos feladat végrehajtására Kṛṣṇa kért fel.” Ha ily módon cselekszik az ember, akkor természetes módon Kṛṣṇára kell gondolnia. Ez a tökéletes Kṛṣṇa-tudat. Ugyanakkor jusson az eszünkbe mindig, hogy a felelőtlenül végzett munka eredményét nem szabad felajánlanunk a Legfelsőbb Úrnak. Az ugyanis nem fogható fel Kṛṣṇa-tudatú, odaadó szolgálatnak. Nagyon fontos, hogy mindent Kṛṣṇa utasításai szerint kell végezzünk. Kṛṣṇa utasításait a tanítványi láncon keresztül, a hiteles lelki tanítómestertől tudhatjuk meg. Ezért kell a lelki tanítómester utasításait az élet legfontosabb kötelességének tekinteni. Ha valaki kapott egy hiteles lelki tanítómestert és az ő irányítása szerint cselekszik, akkor a Kṛṣṇa-tudatú, tökéletes élete biztosítva van.

58. VERS

मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि ।
अथ चेत्त्वमहङ्कारान्न श्रोष्यसि विनङ्क्ष्यसि ॥५८॥

mac-cittaḥ sarva-durgāṇi
mat-prasādāt tariṣyasi
atha cet tvam ahankārān
na śroṣyasi vinankṣyasi

mat—Rólam; *cittaḥ*—tudatos; *sarva*—minden; *durgāṇi*—akadályt; *mat*—Enyemből; *prasādāt*—kegyemből; *tariṣyasi*—le fogsz győzni; *atha*—ezért; *cet*—ha; *tvam*—te; *ahankārāt*—a hamis ego által; *na*—nem; *śroṣyasi*—hallani fogsz; *vinankṣyasi*—el fogsz veszni

FORDÍTÁS

Ha tudatos leszel Rólam, akkor kegyem által túl fogsz jutni a feltételekhez kötött élet minden akadályán. Azonban, ha nem ilyen tudatban, hanem a hamis egon keresztül cselekszel — nem hallván Engem —, akkor elvesztél.

MAGYARÁZAT

A teljesen Kṛṣṇa-tudatú embert nem érdeklik túlságosan a létfenntartáshoz szükséges tettek. Az ostoba képtelen megérteni ezt az aggodalmaktól való nagy szabadságot. Az Úr Kṛṣṇa nagyon intim barátjává válik annak, aki a Kṛṣṇa-tudatban cselekszik. Mindig törődik a barátja kényelmével, teljesen átadja Magát annak, aki oly odaadóan szolgálja Őt napi huszonnégy órán át. Ezért nem szabad, hogy bárkit is elragadjon a testi életfelfogás hamis egoja. Az ember hamis módon ne higgye függetlennek magát az anyagi természet törvényeitől, sem azt, hogy szabadon megtehet bármit, hiszen már a szigorú anyagi törvények alatt van. A Kṛṣṇa-tudatban cselekedvén azonban rögtön felszabadul, s mentessé válik minden anyagi zavartól. Itt mindenki véssé jól az emlékezetébe, hogy aki nem aktív a Kṛṣṇa-tudatban, azt a születés és halál óceánjának örvénye visszahúzza. Tulajdonképpen egyetlen egy feltételekhez kötött lélek sem tudja, hogy mit kell tenni és mit nem, de a Kṛṣṇa-tudatú személy a cselekvés teljes szabadságával rendelkezik, mert belülről Kṛṣṇa, kívülről pedig a lelki tanítómester irányítását élvezzi.

59. VERS

यदहङ्कारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे ।
मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वांनियोक्ष्यति ॥५९॥

*yad ahankāram āśritya
na yotsya iti manyase
mithyaiṣa vyavasāyas te
prakṛtiṣ tvām niyokṣyati*

yat—ezért; *ahankāram*—hamis ego; *āśritya*—menedéket keresvén; *na*—nem; *yotsya*—harcolni fogsz; *iti*—ily módon; *manyase*—gondolod; *mithyā*—valótlan; *eṣaḥ*—ez mind; *vyavasāyaḥ*—határozottságot; *te*—tiéd; *prakṛtiḥ*—az anyagi természet; *tvām*—téged; *niyokṣyati*—foglalkoztatni fog

FORDÍTÁS

Ha nem cselekszel az utasításaim szerint, és megtagadod a harcot, akkor tévútra térsz. Természetedből adódóan amúgy is a jövőben küzdened kell majd.

MAGYARÁZAT

Arjuna katona, született kṣatriya volt a természetéből adódóan, s ezért a harc a kötelessége volt. Ő azonban megtagadta ezt, attól tartván, hogy bűnös visszahatásoknak teszi ki magát, ha legyilkolja a tanárait, nagyatyáit és barátait. Valójában a tettei urának hitte magát, mintha ő irányítaná a munka jó és rossz eredményét. Arról megfeledkezett, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége lokalizált aspektusában, Felsőlélekként jelen van minden lény szívében, s onnan irányítja őket. A testcserét követően az élőlény elfelejti előző tetteit, de a múltat, jelent és jövőt ismerő Felsőlélek tanúja minden cselekedetünknek. Ily módon irányít minden élőlényt. Az élőlény azt kapja, amit megérdemel, és a Felsőlélek irányítása alatt az anyagi energia Legfelsőbb Úr utasításai szerint dolgozunk. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, vagy az Ő képviselőjének, a lelki tanítómesternek utasítását senkinek sem szabad figyelmen kívül hagynia. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének parancsát habozás nélkül végre kell hajtani. Ez garantálja az ember biztonságát minden körülmény között.

60. VERS

स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः खेन कर्मणा ।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्यवशोपि तत् ॥६०॥

*svabhāva-jena kaunteya
nibaddhaḥ svena karmaṇā
kartuṁ necchasi yan mohāt
kariṣyasi avaśo'pi tat*

sva-bhāva-jena—természetedből adódóan; *kaunteya*—óh, Kuntī fia; *nibaddhaḥ*—feltételekhez kötött; *svena*—sajátod által; *karmaṇā*—tettekkel; *kartum*—cselekedni; *na*—nem; *icchasi*—kivánsz; *yat*—azt; *mohāt*—illúzióból; *kariṣyasi*—cselekedni fogsz; *avaśaḥ*—észrevétlenül; *api*—még; *tat*—azt

FORDÍTÁS

Óh, Kaunteya, illúziód révén ugyan most megtagadod az utasításaim szerinti cselekvést, de saját természeted később csak arra kényszerít, hogy ezt a munkát végezd.

MAGYARÁZAT

Ha valaki megtagadja a Legfelsőbb Úr parancsainak követését, akkor arra kényszerül, hogy a reá jellemző kötőerő szerint cselekedjék. Mindenki az anyagi guṇák sajátságos kombinációjának varázsa alatt van, és aszerint cselekszik. De ha valaki önszántából meghódol a Legfelsőbb Úr vezetésé elött, az dicsővé válik.

61. VERS

ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।
 भ्रामयन्सर्वभूतानि यत्रारूढानि मायया ॥६१॥

*īśvaraḥ sarva-bhūtānām
 hṛd-deśe'arjuna tiṣṭhati
 bhrāmayan sarva-bhūtāni
 yantrārūḍhāni māyayā*

īśvaraḥ—a Legfelsőbb Úr; *sarva-bhūtānām*—minden élőlényben; *hṛd-deśe*—a szívben; *arjuna*—óh, Arjuna; *tiṣṭhati*—lakozik; *bhrāmayan*—vándorolni kényszerít; *sarva-bhūtāni*—minden élőlényt; *yantra*—gépezet; *ārūḍhāni*—ilyen helyzetek; *māyayā*—az anyagi energia varázsa alatt

FORDÍTÁS

Óh, Arjuna, a Legfelsőbb Úr mindenki szívében jelen van. Ő irányítja az élőlények vándorlását, akik az anyagi energia teremtette gépezetben foglalnak helyet.

MAGYARÁZAT

Arjuna nem volt mindentudó, így korlátozott látóképességétől függött elhatározása is, hogy harcoljon-e vagy ne. Az Úr Kṛṣṇa arra tanít, hogy nemcsak az egyéni lélek létezik, hanem Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége a lokalizált aspektusában, Felsőlélekként jelen van minden lény szívében, s onnan irányítja őket. A testcserét követően az élőlény elfelejti előző tetteit, de a múltat, jelent és jövőt ismerő Felsőlélek tanúja

minden cselekedetünknek. Ily módon irányít minden élőlényt. Az élőlény azt kapja, amit megérdemel, és a Felsőlélek irányítása alatt az anyagi energia teremtette test rabjává válik. Amint belekerül egy sajátságos testbe, azonnal annak feltételei szerint kényszerül cselekedni. A Felsőlélek parancsára az anyagi természet szabja meg az élőlény sajátságos testét, annak vágyai alapján. Így, bár a lélek minden testben ugyanaz, a testek között mégis van különbség, miképpen egy gyorsan robogó versenyautó és egy lassú jármű között is van különbség. Be kell látnunk tehát, hogy az élőlény nem független, hanem mindig Isten irányítása alatt van. Ezért sohasem szabad azt hinnünk, hogy függetlenek vagyunk az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől, hanem kötelességünk meghódolnunk Őelőtte, miképpen arra a következő vers is utasít.

62. VERS

तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत ।
तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम् ॥६२॥

*tam eva śaraṇam gaccha
sarva-bhāvena bhārata
tat prasādāt parām śāntim
sthānam prāpsyasi śāśvatam*

tam—Előtte; *eva*—bizonyára; *śaraṇam*—meghódolás; *gaccha*—menj; *sarva-bhāvena*—minden tekintetben; *bhārata*—óh, Bharata fia; *tat-prasādāt*—az Ő kegye által; *parām*—transzcendentálisat; *śāntim*—békét; *sthānam*—hajlékot; *prāpsyasi*—el fogod érni; *śāśvatam*—az örökkévalót

FORDÍTÁS

Óh, Bharata leszármazottja, hódolj meg Előtte teljes egészszedben! Az Ő kegye által transzcendentális békéhez fogsz jutni, és eléred a legfelsőbb, örök lakhelyet.

MAGYARÁZAT

Az élőlénynek meg kell hódolnia a szívében lakozó Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt, s így meg fog szabadulni az anyagi lét minden szenvedésétől. Ha átadta magát teljesen, akkor nemcsak a szenvedéseknek vet véget, de végül a Legfelsőbb Istent is el fogja érni.

A *Bhagavad-gītā* Tizenötödik Fejezetének tizenötödik verse mondja: Śrī Kṛṣṇa mindenki szívében jelen van (*sarvasya cāham hṛdi sanniviṣṭaḥ*). Ezért a fenti vers felszólítása tulajdonképpen azt jelenti, hogy az ember hódoljon meg Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtt. Arjuna a Tizedik Fejezetben már elfogadta Kṛṣṇát, mint a Legfelsőbbet (*param brahma param dhāma*). Megértette, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége és az összes élőlény menedéke. Nemcsak a saját, hanem a nagy tekintélyek, mint pl. Nārada, Asita, Devala és Vyāsa véleményére is hivatkozott.

A Védikus Irodalom eképpen ír a transzcendentális világról: *tad viṣṇoḥ paramam padam* (*Rg Veda* 1.22.20.). Miután az egész teremtés Isten birodalma, ezért igazában lelkinek számít még az anyag is, de itt a *paramam padam* főleg az örökkévaló lakhelyre, a lelki világra (a Vairakunthára) utal.

63. VERS

इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं मया ।
विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु ॥६३॥

iti te jñānam ākhyātam
guhyād guhyataram mayā
vimṛśyaitad aśeṣeṇa
yathecchasi tathā kuru

iti—ily módon; *te*—neked; *jñānam*—tudást; *ākhyātam*—leírtam; *guhyāt*—a titkosból; *guhyataram*—a legtitkosabbat; *mayā*—Általam; *vimṛśya*—megfontolással; *etat*—azt; *aśeṣeṇa*—teljesen; *yathā*—ahogyan; *icchasi*—kivánod; *tathā*—úgy; *kuru*—tegyél

FORDÍTÁS

Íme, kinyilatkoztattam neked a titkok titkát. Fontold meg jól, s aztán tégy úgy, ahogyan jónak látod!

MAGYARÁZAT

Az Úr már megmagyarázta Arjunának a *brahma-bhūtā*-ról szóló tudást. A *brahma-bhūta* szintre jutott ember mindig örömteli, nem bánkodik semmi felett, és nem is kíván semmit. Ezt a birtokában lévő titkos tudásnak

köszönheti. Śrī Kṛṣṇa azután a Felsőlélekről tanított. Ez is brahman-tudásnak számít, de egy fokkal fejlettebb az előzőnél.

A *Bhagavad-gītában* az Úr részletesen kifejtette, miképpen emelkedhet az ember magasabb szintre. Az Arjunának szóló legfontosabb tanácsa az volt, hogy hódoljon meg a szívében lakozó Felsőlélek előtt. Az ember a józan ítélőképességének segítségével egyezzen bele, hogy a Felsőlélek utasításai szerint fog cselekedni. Ez segíteni fogja abban, hogy állandóan a Kṛṣṇa-tudatban, az emberi élet legtökéletesebb szintjén maradjon. Arjunát közvetlenül az Istenség Legfelsőbb Személyisége utasította a harcra.

Az Úr Kṛṣṇa itt azt mondja Arjunának, hogy cselekedjen a maga kívánsága szerint. Isten nem szól bele az élőlény csöppnyi függetlenségébe. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtti meghódolás nem a Legfelsőbb, hanem az élőlények érdekében van. Mielőtt ez megtörténne, az embernek megadatik az a lehetőség, hogy — amennyire értelme megengedi — átgondolja a dolgot. Ez a legjobb módja az Istenség Legfelsőbb Személyisége parancsának elfogadására. A parancsok Kṛṣṇa hiteles képviselőjén, a lelki tanítómesteren keresztül is jöhetnek.

64. VERS

सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे परमं वचः ।
इष्टोऽसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम् ॥६४॥

*sarva-guhyatamaṁ bhūyaḥ
śṛṇu me paramaṁ vacaḥ
iṣṭo'si me dṛḍham iti
tato vakṣyāmi te hitam*

sarva-guhyatamaṁ—a legtitkosabbat; *bhūyaḥ*—ismét; *śṛṇu*—halld; *me*—az Enyém; *paramaṁ*—a legfőbbet; *vacaḥ*—utasítást; *iṣṭaḥ*—kedves; *asi*—vagy; *me*—Enyém; *dṛḍham*—nagyon; *iti*—ily módon; *tataḥ*—ezért; *vakṣyāmi*—beszélni fogok; *te*—tiéd; *hitam*—javadat

FORDÍTÁS

Mivel kedves barátom vagy, ezért ismét feltárom előtted a tudás legbizalmasabb részét. Halld hát Tőlem, mert a javadat szolgálja!

MAGYARÁZAT

Az Úr már megajándékozta Arjunát a titkos tudással, ami a szivben lakozó Felsőlélekről szól, most pedig a tudás legbizalmasabb részéről, az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtti teljes meghódolásról fog szólni. A Kilencedik Fejezet végén azt mondta Śrī Kṛṣṇa: „Gondolj mindig Rám!” A következő versben újra megismétli ezt, kihangsúlyozva a *Bhagavad-gītā* tanításának lényegét. A közönséges ember képtelen felfogni e tanítás lényegét, de aki igazán kedves Kṛṣṇának, vagyis Kṛṣṇa tiszta bhaktája, az megértheti ezt. A Védikus Irodalom leglényegesebb tanítását az Istenség Legfelsőbb Személyisége előtti teljes meghódolás képezi. Amit Kṛṣṇa ezzel kapcsolatban mond, az a tudás legfontosabb része, s nemcsak Arjunának, hanem minden élőlénynek így kellene tennie.

65. VERS

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे ॥६५॥

*man-manā bhava mad-bhaktō
mad-yājī mām namaskuru
mām evaiṣyasi satyaṁ te
pratijāne priyo'si me*

man-manāḥ—gondolj Rám; *bhava*—legyél; *mat-bhaktah*—az Én hívem; *mat-yājī*—az Én imádóm; *mām*—Engem; *namaskuru*—tisztelj; *mām*—Hozzám; *eva*—bizonyára; *eṣyasi*—jönni fogsz; *satyam*—igazán; *te*—neked; *pratijāne*—ígérem; *priyaḥ*—kedves; *asi*—vagy; *me*—Nekem

FORDÍTÁS

Gondolj mindig Rám, légy az Én hívem! Imádj Engem, és ajánld tiszteleted Elöttem; így kétségtelenül el fogsz jutni Hozzám. Ezt megígérem neked, mert nagyon kedves barátom vagy.

MAGYARÁZAT

A tudás legbizalmasabb része az, hogy az ember legyen Kṛṣṇa tiszta bhaktája, gondoljon mindig Rá, és Őerte tegyen mindent. Nem szabad, hogy a manapság oktatott folyamatokat követve álmeditálóvá váljunk! Mindig Kṛṣṇára kell gondolni szeretettel, ez az igazi meditálás. Ezért az életünket is

úgy kell alakítani, hogy képesek legyünk napi huszonnégy órán át Śrī Kṛṣṇára gondolni. Ami pedig a cselekvést illeti: legyen minden tettünk Kṛṣṇával kapcsolatos. Az Úr megígéri, hogy aki ennyire tisztán Kṛṣṇa-tudatú, az egészen biztosan vissza fog térni az Ő hajlékára, ahol szemtől szemben élvezheti az Ő társaságát.

E vers azt hangsúlyozza, hogy az ember összpontosítsa gondolatát Kṛṣṇára, a kétkarú, kékes, fuvolázó fiúra, akinek nagyon gyönyörű arca van, és pávatollat hord a hajában. Ezek a Kṛṣṇáról szóló leírások a *Brahma-samhitában* és más Védikus Irodalomban találhatók. Az ember tehát rögzítse elméjét az Istenség eredeti formájára, Kṛṣṇára. Ne engedje azt sem, hogy figyelme az Úr más formáira terelődjék. Az Úrnak tudvalevőleg sok formája van (Viṣṇu, Nārāyaṇa, Rāma, Varāha stb.), de a bhakta rögzítse elméjét arra a formára, ami jelen volt Arjuna előtt is. A tudás legbizalmasabb részét az elme Kṛṣṇára való szögezése jelenti, s ezt azért tárták fel Arjunának, mert nagyon kedves barátja volt Neki. Más is Kṛṣṇa barátjává válhat, s így elérheti ugyanazt a tökéletességet, mint Arjuna, feltéve, ha követi az ő nyomdokait.

66. VERS

सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।
अहं त्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥६६॥

*sarva-dharmān parityajya
mām ekam śaraṇam vraja
aham tvām sarva-pāpebhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

sarva-dharmān—a vallás minden változatát; *parityajya*—feladván; *mām*—Elöttem; *ekam*—egyedül; *śaraṇam*—meghódolást; *vraja*—menj; *aham*—Én; *tvām*—téged; *sarva*—minden; *pāpebhyah*—bűnös visszahatástól; *mokṣayiṣyāmi*—meg foglak szabadítani; *mā*—ne; *śucaḥ*—aggódj

FORDÍTÁS

**Add fel a vallás minden változatát, s hódolj meg egyedül Énelöttem!
Én megszabadítalak minden bűnös visszahatástól, ne félj!**

MAGYARÁZAT

Az Úr leírta a különféle vallásos folyamatokat, s egyebek között beszélt a Legfelsőbből (a Brahmanról és a Paramátmáról), a társadalmi élet osztályairól és rendjeiről (főleg a sannyása rendről), a meditációról, az érzékek és az elme szabályozásáról, valamint a kötődésektől való menteségről szóló tudásról is. Most a *Bhagavad-gītát* összefoglalva azt tanácsolja Arjunának, hogy adja fel az eddigiekben ismertetett összes vallási folyamatot, s hódoljon meg Előtte. Ez a lépés meg fogja óvni a karma minden visszahatásától, az Úr ezt személyesen szavatolja.

A Nyolcadik Fejezetben elhangzott, hogy egyedül az foghat az Úr Kṛṣṇa imádásába, aki már megszabadult az összes bűnös visszahatástól. Ennek alapján azt hihetné valaki, hogy mindaddig nem hódolhat meg Isten előtt, amíg meg nem szabadul a karma visszahatásaitól. Az efféle kételyek elosztatása végett Śrī Kṛṣṇa most kijelenti, hogy még ha nem is mentes az ember a visszahatásoktól, mégis automatikusan megszabadul azoktól, ha meghódol Előtte. Nincs szükség tehát egyéni erőfeszítésre, ehelyett fogadjuk el Kṛṣṇát, az élőlények egyedüli megmentőjeként habozás nélkül, s hódoljunk meg egyedül Előtte hittel és szeretettel.

A bhakti-folyamat szerint az ember csak azokat a vallásos elveket fogadja el, melyek az Úr odaadó szolgálatához vezetnek. Végezheti valaki a szociális helyzete szerinti kötelességét, de ha ezúton nem jut el a Kṛṣṇa-tudatig, akkor minden tette hiábavaló volt. Mindent el kell kerülni, ami nem segíti a Kṛṣṇa-tudat tökéletes szintjének elérését.

Az ember legyen biztos affelől, hogy Kṛṣṇa megvédi őt a problémáktól minden helyzetben. Nem kell aggódnia a test és a lélek egybetartása miatt, Kṛṣṇa gondoskodni fog mindenről. Soha ne gondolja, hogy tud magán segíteni, inkább ismerje el, hogy Kṛṣṇa a fejlődése egyetlen alapja. Amint komolyan nekilát az Úr odaadó szolgálatához teljes Kṛṣṇa-tudatban, azonnal megszabadul az anyagi természet minden szennyeződésétől. Sokféle vallás és tisztító folyamat létezik, mint pl. a tudás művelése (*jñāna-yoga*), meditáció a nyolcfokú yoga szerint stb., de aki meghódolt Śrī Kṛṣṇa előtt, annak nem kell törődnie ezekkel. Egyedül a meghódolás megmenti őt a felesleges időpazarlástól. Ily módon egyetlen lépéssel is hatalmas fejlődést tehet, és megszabadulhat minden bűnös visszahatástól.

Az embert Kṛṣṇa szépséges látványa kell, hogy vonzza. Azért hívják Kṛṣṇának, mert Ő a legeslegvonzóbb. Nagyon szerencsésnek mondható az, akit elbűvölt a gyönyörűsége, mindenható Śrī Kṛṣṇa. A transzcendentalistáknak több csoportja van, némelyiket a személytelen Brahman látványa, másokat Kṛṣṇa Felsőlélek formája, megint másokat pedig az Istenség

Személyisége vonzza, de az a legtökéletesebb valamennyi közül, aki Magához Kṛṣṇához, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez vonzódik.

Más szóval, Kṛṣṇa teljesen tudatos, odaadó szolgálata a tudás legbizalmasabb része, s ez az egész *Bhagavad-gītā* lényege. A *karma-yogikat*, az empirikus filozófusokat (a *jñānikat*), az *aṣṭāṅga-yogikat* és a bhaktákat mind transzcendentalistáknak hívják, de ezek közül a tiszta bhakta a legjobb.

A sajátságos *mā śucaḥ* szavak („ne félj, ne aggódj, ne késlekedj”) nagyon jelentősek. Lehet, hogy valaki zavarba jön, ha arra gondol miképpen lehet feladni a vallás összes formáját, hogy azután egyetlen szükségként meghódoljon Kṛṣṇa előtt, de tudnunk kell mégis, hogy az ilyen aggodalom felesleges.

67. VERS

इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन ।
न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योऽभ्यसूयति ॥६७॥

*idam te nātapaskāya
nābhaktāya kadācana
na cāśuśrūṣave vācyam
na ca mām yo'bhyaśūyati*

idam—ezt; *te*—neked; *na*—sohasem; *atapaskāya*—annak, aki nem mértékletes; *na*—sohasem; *abhaktāya*—annak, aki nem bhakta; *kadācana*—bármikor; *na*—sohasem; *ca*—is; *śuśrūṣave*—aki nem végez odaadó szolgálatot; *vācyam*—elmondani; *na*—sohasem; *ca*—is; *mām*—Rám; *yaḥ*—bárki; *abhyaśūyati*—irigykedik

FORDÍTÁS

Ezt a meghitt tudást soha nem szabad ismertetni azokkal, akik nem önfegyelmезettek, nem odaadóak, nem folytatnak odaadó szolgálatot, vagy irigyek Rám.

MAGYARÁZAT

A tudás legbizalmasab részét nem szabad elmondani azoknak, akik nem követik a vallás szabályozó elveit, és sohasem akartak Kṛṣṇa-tudatú odaadó szolgálatot végezni, vagy nem szolgáltak egy tiszta bhaktát. Főként azokat kell elkerülni, akik Kṛṣṇát történelmi alaknak vélik, vagy irigyek a

nagyságára. Néha az is előfordul, hogy a Kṛṣṇára irigy, démoni emberek, akik nem a megfelelő módon „imádják” Kṛṣṇát, a jó üzlet reményében a *Bhagavad-gītā* saját felfogásuk szerinti magyarázását választják foglalkozásuknak. Aki szeretné igazán megérteni Kṛṣṇát, az kerülje el az efféle magyarázatokat. Az ember mindaddig ne próbáljon magyarázatot fűzni a *Bhagavad-gītához*, amíg egy hiteles, tiszta bhakta révén nem értette meg Kṛṣṇát.

Tulajdonképpen a *Bhagavad-gītā* mondanivalóját sem az érzéki emberek nem képesek felfogni, sem azok, akik szigorúan követik ugyan a Védikus Irodalomban lefektetett diszciplínát, de nem bhakták. Sőt még azok sem érthetik meg Kṛṣṇát, akik bhaktáknak tüntetik fel magukat, de nem végeznek Kṛṣṇa-tudatos tetteket. Sokan irigyek Kṛṣṇára, mert a *Bhagavad-gītában* kifejtette, hogy senki sem egyenlő Vele és senki sem nagyobb Nála, vagyis Ő a Legfelsőbb. Az ilyen irigy embereknek nem szabad elmondani a *Bhagavad-gītát*, mert úgysem tudják megérteni. A hitetlen személynek lehetetlen felfognia a *Bhagavad-gītā* mondanivalóját, vagy Kṛṣṇát.

68. VERS

य इदं परमं गुह्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति ।
भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥६८॥

*ya idam paramam guhyam
mad-bhaktesv abhidhāsyati
bhaktim mayi parām kṛtvā
mām evaiṣyaty asaṁśayaḥ*

yaḥ—aki; *idam*—ezt; *paramam*—legfőbb; *guhyam*—titkot; *mat*—Tölem; *bhaktesu*—a bhakták között; *abhidhāsyati*—elmagyarázza; *bhaktim*—odaadó szolgálatot; *mayi*—Nálam; *parām*—transzcendentálisat; *kṛtvā*—végzett; *mām*—Hozzám; *eva*—bizonyára; *eṣyati*—jönni fog; *asaṁśayaḥ*—kétség kívül

FORDÍTÁS

Aki ezt a legnagyobb titkot a bhaktáknak elmagyarázza, számára az odaadó szolgálat garantált, a végén pedig visszatér Hozzám.

MAGYARÁZAT

Tanácsos, hogy a *Bhagavad-gītát* egyedül a bhakták között tárgyaljuk, mert az abhakták sem Kṛṣṇát, sem pedig a *Bhagavad-gītát* nem fogják megérteni. Nem szabad, hogy azok, akik nem fogadják el Kṛṣṇát, ahogyan Ó van, és a *Bhagavad-gītát*, ahogyan az van, saját véleményük szerint magyarázzák e művet, s ily módon vétkessé váljanak. A *Bhagavad-gītát* csak olyan személyeknek lehet elmagyarázni, akik már elfogadták Kṛṣṇát az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként. Ez a téma csak a bhaktákat illeti, nem pedig az intellektuális spekulálókat. Ezért, ha valaki megpróbálja komolyan ismertetni a *Bhagavad-gītát*, úgy ahogy az van, fejlődni fog az odaadó szolgálatban, és eléri a tiszta bhakti szintjét. Ennek eredményeként egészen biztosan visszatér az őshazába, vissza az Istenséghez.

69. VERS

न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रियकृत्तमः ।
भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि ॥६९॥

*na ca tasmān manuṣyeṣu
kaścīn me priya-kṛttamaḥ
bhavitā na ca me tasmān
anyaḥ priyataro bhuvī*

na—sohasem; *ca*—is; *tasmāt*—ezért; *manuṣyeṣu*—az emberiség között; *kaścīn*—bárki; *me*—Nekem; *priya-kṛttamaḥ*—kedvesebb; *bhavitā*—lesz; *na*—sem; *ca*—és; *me*—Nekem; *tasmāt*—nálánál; *anyaḥ*—más; *priyataro*—kedvesebb; *bhuvī*—ebben a világban

FORDÍTÁS

Nincs és nem is lesz soha nála kedvesebb szolgám.

70. VERS

अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः ।
ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः ॥७०॥

*adhyeṣyate ca ya imam
dharmaṃ samvādam āvayoḥ
jñāna-yajñena tenāham
iṣṭaḥ syām iti me matiḥ*

adhyeṣyate—tanulmányozni fogja; *ca*—is; *yaḥ*—ő; *imam*—ezt; *dharmaṃ*—szentelt; *samvādam*—párbeszédet; *āvayoḥ*—kettőnkét; *jñāna*—tudás; *yajñena*—áldozat által; *tena*—általa; *aham*—Én; *iṣṭaḥ*—imádott; *syām*—leszek; *iti*—ily módon; *me*—Enyém; *matiḥ*—vélemény

FORDÍTÁS

Kijelentem, hogy aki tanulmányozza ezt a szent párbeszédet, az az értelmével imád Engem.

71. VERS

श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयादपि यो नरः ।
सोपि मुक्तः शुभल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम् ॥७१॥

*śraddhāvān anasūyaś ca
śṛṇuyād api yo naraḥ
so'pi muktaḥ śubhāl lokān
prāpnuyāt puṇya-karmaṇām*

śraddhāvan—hívő; *anasūyaḥ*—nem irigy; *ca*—is; *śṛṇuyāt*—hall; *api*—bizonyára; *yaḥ*—aki; *naraḥ*—ember; *saḥ*—ő; *api*—szintén; *muktaḥ*—felszabadult; *śubhān*—kedvezőeket; *lokān*—bolygokat; *prāpnuyāt*—eléri; *puṇya-karmaṇām*—a jámbor tetteket végzőkét

FORDÍTÁS

Aki pedig hittel és irigység nélkül hallja, megszabadul a karma összes bűnös visszahatásától, s eljut a jámborok lakta bolygókra.

MAGYARÁZAT

A hatvanhetedik versben az Úr félreérthetetlenül megtiltotta, hogy a *Bhagavad-gītát* elmondjuk azoknak, akik irigyek Istenre. Ez a tan tehát csak a bhaktákat illeti. Néha megtörténik azonban, hogy az Úr bhaktája nyilvános előadást tart, ahol nemcsak bhakták a hallgatók. Miért fordulhat ilyesmi elő?

E versből kiderül, hogy ha nem is bhakta mindenki, azért sokan vannak, akik nem irigyek Kṛṣṇára, és hiszik, hogy Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Az ilyenek, ha egy hiteles bhaktától hallanak az Úrról, azonnal megszabadulnak a karma minden visszahatásától, és eljutnak abba a bolygórendszerbe, ahol a jámbor lények lakoznak. Ezért a *Bhagavad-gītā* hallása által még az is hozzájut a jámbor tettek eredményéhez, aki esetleg nem akar tiszta bhakta lenni. Ily módon a tiszta bhakta mindenkinek esélyt ad arra, hogy megszabaduljon a bűnös visszahatásoktól, és az Úr bhaktájává váljon.

Itt a *puṇya-karmaṇām* szó jelentős, mert a nagy áldozatok végzésére utal. A bűnös tettektől mentes ember általában jámbor, s könnyen Kṛṣṇa-tudatúvá válhat. Azok a jámbor emberek, akik odaadó szolgálatot végeznek ugyan, de nem tiszták, eljuthatnak a Sarkcsillagra vagy Dhruvalokára, ahol Dhruva Mahārāja lakozik (nagy bhakta, akit az Úr egy teljes bolygóval, a Sarkcsillaggal ajándékozott meg).

72. VERS

कच्चिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा ।
कच्चिदज्ञानसंमोहः प्रनष्टस्ते धनंजय ॥७२॥

*kaccid etac chrutam pārtha
tvayaikāgreṇa cetasā
kaccid ajñāna-sammohaḥ
praṇaṣtas te dhanañjaya*

kaccit—vajon; *etat*—ezt; *śrutam*—hallottad; *pārtha*—óh, Pṛthā fia; *tvayā*—általad; *ekāgreṇa*—összpontosított; *cetasā*—figyelemmel; *kaccit*—vajon; *ajñāna*—tudatlan; *sammohaḥ*—az illúzió; *praṇaṣtaḥ*—szertefoszlott; *te*—tiéd; *dhanañjaya*—óh, Gazdagság-elnyerője

FORDÍTÁS

Óh, Pārtha, teljes figyelemmel hallgattad-e ezt? Szertefoszlott-e már illúziód és tudatlanságod, óh, bőség meghódítója?

MAGYARÁZAT

Az Úr Kṛṣṇa Arjuna lelki tanítómestereként tevékenykedett, ezért kötelességéhez tartozott, hogy megkérdezze tanítványát: megértette-e az egész *Bhagavad-gītát* a helyes perspektíva szerint. Ha nem, akkor az Úr

kész bármely rész, sőt az egész *Bhagavad-gītā* megismétlésére is, ha a helyzet úgy kívánja. Vitathatatlan tény, hogy ha valaki Kṛṣṇától vagy az Őt képviselő, hiteles lelki tanítómestertől hallja a *Bhagavad-gītā*t, akkor látni fogja, hogy minden tudatlansága és tévhite eloszlik. A *Bhagavad-gītā*t az Istenség Legfelsőbb Személyisége beszélte el, tehát ez nem közönséges könyv, holmi költő vagy regényíró műve. Bárki is legyen, ha olyan szerencsésnek mondható, hogy ezt a tant Kṛṣṇától, vagy az Őt képviselő hiteles lelki tanítómestertől hallhatja, az biztosan kitalál a tudatlanság sötétjéből, s felszabadul.

73. VERS

अर्जुन उवाच ।

नाष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाऽच्युत ।
स्थितोऽस्मि गतसंदेहः करिष्ये वचनं तव ॥७६॥

arjuna uvāca
naṣṭo mohah smṛtir labdhā
tvat prasādān mayācyuta
sthito'smi gata-sandehah
kariṣye vacanam tava

arjunah uvāca—Arjuna mondta; *naṣṭah*—elozlott; *mohah*—az illúzió; *smṛtiḥ*—az emlékezetet; *labdhā*—visszanyertem; *tvat-prasādāt*—a Te kegyed által; *mayā*—általam; *acyuta*—őh, Csalhatatlan; *sthitah*—helyzetben; *asmi*—vagyok; *gata*—eltávoztak; *sandehah*—a kételyek; *kariṣye*—végre fogom hajtani; *vacanam*—a parancsot; *tava*—Tiéd

FORDÍTÁS

Arjuna szólt:

Kedves Kṛṣṇám, őh, Csalhatatlan, tévhiem már elozlott. Kegyed által visszanyertem emlékezetem, s most szilárd vagyok, kételyektől mentes, készen arra, hogy utasításaid szerint cselekedjem.

MAGYARÁZAT

Arjuna az élőlényeket képviseli, s ezek eredeti helyzetéhez tartozik, hogy a Legfelsőbb Úr parancsa szerint kell cselekedniük. Az élőlény tehát önfegyelemre rendeltetett. Śrī Caitanya Mahāprabhu azt mondta, hogy az élőlény igazi természetéből adódóan a Legfelsőbb Úr örök szolgálja. Erről

megfeledkezvén az anyagi természet rabjává válik. Ha azonban ismét a Legfelsőbb Úr szolgálatába fog, akkor Isten felszabadult híve lesz. Az élőlény tehát az eredeti természete szerint szolga; vagy a mǎyát, vagy pedig a Legfelsőbb Urat kell szolgálnia. Ha az utóbbi mellett dönt, akkor természetes helyzetében van, de ha az illuzórikus, külső energia szolgálatát választja, akkor bizonyára az anyagi kötelékekbe bonyolódik. Az élőlény az anyagi világban illúzió alatt szolgál. Vágyainak és kéjének rabja, ám mégis a világ urának hiszi magát — ezt hívják illúzióknak. Ha véget vet ennek, felszabadul, önszántából meghódol a Legfelsőbb előtt, s kívánsága szerint cselekszik.

A *moha* szó nagyon jelentős ebben a versben. Arra utal, ami a tudás ellentéte. Az igazi tudást az a megértés képezi, hogy minden élőlény az Úr örök szolgálója. De az élőlény hajlamos azt hinni, hogy ő nem szolga, hanem a világ ura, mert az anyagi természetet szeretné irányítani. Ezt hívják *mohá*-nak, vagyis illúzióknak. Az illúzió azzal az ajánlattal állítja fel utolsó csapdáját, hogy az élőlény Isten. Vagyis az élőlény többé nem a feltételek rabjának, hanem Istennek hiszi magát. Olyannyira buta, hogy nem jön rá: ha Isten lenne, hogyan is kerülhetett valaha illúzióba? Erre nem gondol. Ez tehát a mǎyá utolsó hurka. Az illuzórikus energiából úgy lehet kikerülni, hogy megértjük Kṛṣṇát, az Istenség Legfelsőbb Személyiségét és beleegye-zünk utasításainak követésébe. Ez pedig az Úrnak és tiszta bhaktájának kegye által lehetséges. A bhakta, ha szertefoszlott az illúziója, beleegyezik abba, hogy a Kṛṣṇa-tudatban cselekedjen. A Kṛṣṇa-tudat azt jelenti, hogy az ember Kṛṣṇa utasításai szerint cselekszik. Aki a külső, illuzórikus energia rabja, az nem tudja, hogy a mindentudó, mindent birtokló Legfelsőbb Személy az igazi Úr. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége kívánsága szerint képes odaadni bármit egy bhaktának, sőt még Önmagát is. Ő mindenkinek barátja, de főleg a bhaktáihoz hajlik. Ő az anyagi természet, az élőlények, valamint a múlhatatlan idő irányítója, s minden fenséges jellemmel és hatalommal azok teljességében rendelkezik.

Arjuna, miután a *Bhagavad-gītā*t az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől hallotta, megszabadult minden illúziótól. Megértette, hogy Kṛṣṇa nemcsak a barátja, de az Istenség Legfelsőbb Személyisége is. Arjuna tehát valójában megértette Kṛṣṇát. A *Bhagavad-gītā* tanulmányozásának célja Kṛṣṇa megértése. Aki nem ismeri Őt, az illúzióban van, s nem bhakta, hanem a mǎyá szolgálója lesz. A teljes tudást elérő ember viszont természetes módon meghódol Kṛṣṇa előtt. Amikor Arjuna megértette, hogy Kṛṣṇa terve a felesleges népességszaporulat meggátlása volt, akkor beleegyezett, hogy harcoljon az Ő kérésére. Ismét felragadta hát íját és nyilát, és felkészült, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyiségének utasításai szerint harcoljon.

74. VERS

सञ्जय उवाच ।

इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः ।

संवादमिममश्रौषमद्भुतं रोमहर्षणम् ॥७४॥

*sañjaya uvāca
iti aham vāsudevasya
pārthasya ca mahātmanaḥ
sañvādam imam aśrauṣam
adbhutaṁ roma-harṣaṇam*

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya mondta; *iti*—így; *aham*—én; *vāsudevasya*—Vāsudeváét; *pārthasya*—Pártháét; *ca*—és; *mahātmanaḥ*—a két nagy lelket; *sañvādam*—párbeszédet; *imam*—ezt; *aśrauṣam*—hallottam; *adbhutam*—csoda; *roma-harṣaṇam*—égnek álló haj

FORDÍTÁS

Sañjaya szólt:

Így hallottam a két nagy lélek, Kṛṣṇa és Arjuna párbeszédét. E mondanivaló olyannyira csodálatos, hogy égnek áll tőle a hajam¹.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* elején Dhṛtarāṣṭra a titkárától, Sañjayától érdeklődött afelől, mi történik a kuruksetrai csatamezőn. Az egész történetet Vyāsa, Sañjaya lelki tanító mestere tárta fel Sañjayanak, a szívének keresztül. Ily módon derült fény a csatatéren történetekre. A dialógus nagyon csodálatos volt, hiszen ilyen fontos párbeszéd a két nagy lélek között még soha nem hangzott el, és nem is fog. És azért is csodálatos, mert az Istenség Legfelsőbb Személyisége Önmagáról és energiáiról beszélt az élőlény Arjunának, a nagy bhaktának. Ha Arjuna nyomdokaiba lépünk, hogy megértsük Kṛṣṇát, akkor boldog és sikeres életünk lesz. Sañjaya rájött erre, s ahogyan érteni kezdte, elmesélte a hallottakat Dhṛtarāṣṭrának.

A végkövetkeztetés az lesz majd, hogy Kṛṣṇa és Arjuna megjelenését mindenhol győzelem kíséri.

1.) A lelki extázis egyik jele.

75. VERS

व्यासप्रसादाच्छ्रुतवाचेतद्रुषणं परम् ।

योगं योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतः स्वयम् ॥७५॥

*vyāsa-prasādāc chrutavān
etaḍ guhyam ahaṁ param
yogaṁ yogeśvarāt kṛṣṇāt
sākṣāt kathayataḥ svayam*

vyāsa-prasādāt—Vyāsadeva kegye által; *śrutavān*—meghallottam; *etaḍ*—ezt; *guhyam*—titkot; *ahaṁ*—én; *param*—a legfőbb; *yogaṁ*—misztikát; *yogeśvarāt*—Yogeśvarától, az összes misztika mesterétől; *kṛṣṇāt*—Kṛṣṇától; *sākṣāt*—közvetlenül; *kathayataḥ*—elmondván; *svayam*—személyesen

FORDÍTÁS

Vyāsa kegyéből ezt a legtitkosabb dialógust közvetlenül a misztikák mesterétől, Kṛṣṇától hallottam, amint személyesen beszélt Arjunával.

MAGYARÁZAT

Saṅjaya lelki tanítómestere Vyāsa volt. Saṅjaya bevallja, az ő kegyelmének köszönhető, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyiségét megérthette. Ez annyit jelent, hogy az embernek Kṛṣṇát nem közvetlenül, hanem a lelki tanítómester közvetítő közegén keresztül kell megértenie. A guru tiszta közvetítő, bár az igaz, hogy a tapasztalás közvetlen. Ez a tanítványi lánc rejtélye. Ha a lelki tanítómester hiteles, akkor tanítványa közvetlenül hallhatja a *Bhagavad-gītát*, mint ahogy Arjuna is hallhatta.

A *Bhagavad-gītā* megmagyarázza a yoga-rendszert: a *karma-yogát*, *jñāna-yogát* és a *bhakti-yogát*. Sok misztikus és yogī él a világon, de az összes yoga-folyamat mestere Kṛṣṇa. Tanítása világosan kifejezésre jut a *Bhagavad-gītában*: meg kell hódolnunk Őelőtte. Aki eszerint cselekszik, az a legfőbb yogī. Ezt erősíti meg a Hatodik Fejezet utolsó versszaka is (*yoginām api sarveṣām*).

Nārada Kṛṣṇa közvetlen tanítványa és Vyāsa lelki tanítómestere volt. Ezért Vyāsa éppen olyan hiteles, mint Arjuna, mivel a tanítványi láncba tartozik. Saṅjaya pedig Vyāsa közvetlen tanítványa, ezért tanítómestere kegyelméből érzelmei megtisztultak, s közvetlenül láthatta, hallhatta Kṛṣṇát. Aki így hallhatja Őt, az meg tudja érteni ezt a legbensőségesebb tudást.

Kṛṣṇát képtelen meghallani az, aki nem fordul a tanítványi lánchoz, mivel tudása tökéletlen marad, legalábbis a *Bhagavad-gītā* megértését illetően. Tudvalevő, hogy Arjuna kivételesen szerencsés volt, mert Kṛṣṇát közvetlenül hallhatta. Vyāsa kegyelméből Sañjaya szintén közvetlenül hallhatta az Urat. Ténylegesen nincs különbség abban, ha közvetlenül Kṛṣṇától vagy pedig a hiteles lelki tanítómesteren keresztül (mint amilyen Vyāsa) halljuk ezt a tanítást.

A lelki tanítómester Vyāsadeva képviselője is. Ezért a védikus szokások szerint a lelki tanítómester születésnapján tanítványai a *vyāsa-puja* („Vyāsa imádata”) nevű ceremóniát végzik tiszteletére.

76. VERS

राजसंस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम् ।
केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः ॥ ७६ ॥

*rājan saṁsmṛtya saṁsmṛtya
saṁvādam imam adbhutam
keśavārjunayoḥ puṇyam
hṛṣyāmi ca muhur muhuḥ*

rājan—őh, király; *saṁsmṛtya*—emlékezve; *saṁsmṛtya*—emlékezve; *saṁvādam*—az üzenet(re); *imam*—ez; *adbhutam*—csodálatos; *keśava*—Keśava (Kṛṣṇa); *arjunayoḥ*—(és) Arjunáét; *puṇyam*—jámbor; *hṛṣyāmi*—örömöm lelem; *ca*—szintén; *muhur muhuḥ*—újra meg újra

FORDÍTÁS

Óh, király, amint ismételten visszaemlékezem Keśava és Arjuna szent párbeszédére, az öröm hullámai járnak át újra meg újra.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* megértésének annyira transzcendentális a hatása, hogy bárki, aki jártassá válik Arjuna és Kṛṣṇa párbeszédének tanában, jámbor lesz, s nem tudja elfelejteni e párbeszédet. Ez a lelki élet transzcendentális jellemzője. Más szóval, aki a *Gītát* a megfelelő forrástól, egyenesen Kṛṣṇától hallja, az teljesen Kṛṣṇa-tudatúvá válik. Ennek eredményeként egyre jobban felvilágosul, s nemcsak ideig-óráig, hanem minden pillanatban örömmel élvezi az életet.

77. VERS

तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः ।
 विस्रयो मे महान्राजन्हृष्यामि च पुनःपुनः ॥७७॥

*tac ca saṁsmṛtya saṁsmṛtya
 rūpam atyadbhutam hareḥ
 vismayo me mahān rājan
 hr̥ṣyāmi ca punaḥ punaḥ*

tat—azt; *ca*—is; *saṁsmṛtya*—emlékezőn; *saṁsmṛtya*—emlékezőn; *rūpam*—formát; *ati*—nagy; *adbhutam*—csodálatos; *hareḥ*—Hariét (az Úr Kṛṣṇét); *vismayaḥ*—a csodálat; *me*—enyém; *mahān*—nagyobb; *rājan*—őh, király; *hr̥ṣyāmi*—élvezem; *ca*—is; *punaḥ punaḥ*—újra meg újra

FORDÍTÁS

Óh, király, az Úr Kṛṣṇa formájára emlékezve még nagyobb csodálat tölt el, örömöm lankadatlan!

MAGYARÁZAT

Úgy tűnik, Sañjaya Vyāsa kegyelméből szintén megláthatta Kṛṣṇa univerzális formáját, amit Arjunának megmutatott. Természetesen arról is szó volt, hogy Kṛṣṇa ezelőtt sohasem nyilvánította ki e formáját. Csak Arjuna és vele egyidejűleg még néhány nagy bhakta láthatta azt. Vyāsa egyike volt ezeknek. Ő az Úr egyik nagy bhaktája, akit Kṛṣṇa hatalmas avatárjának tartanak. Az univerzális formát Vyāsa feltárta tanítványának, Sañjayanak, aki most emlékezik e csodálatos látványra, és ismételten örömét leli benne.

78. VERS

यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ।
 तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम ॥७८॥

*yatra yogeśvaraḥ kṛṣṇo
 yatra pārtho dhanur-dharaḥ
 tatra śrīr vijayo bhūtir
 dhruvā nītir matir mama*

yatra—ahol; *yogésvaraḥ*—Yogésvara, a misztikák mestere; *kṛṣṇaḥ*—az Úr Kṛṣṇa; *yatra*—ahol; *pārthaḥ*—Pārtha; *dhanur-dharaḥ*—az íj és a nyíl hordozója; *tatra*—ott; *śriḥ*—bőség; *vijayaḥ*—győzelem; *bhūtiḥ*—kivételes hatalom; *dhruvā*—bizonyosan; *nītiḥ*—erkölcs; *matih mama*—véleményem szerint

FORDÍTÁS

Bárhon is legyen Kṛṣṇa, a misztikák mestere, és Arjuna, a legkiválóbb íjász, ott biztos a bőség, a győzelem, a rendkívüli erő és az erény. Ez az én véleményem.

MAGYARÁZAT

A *Bhagavad-gītā* Dhṛtarāṣṭra érdeklődésével kezdődött. A vak király reménykedett fiaí győzelmében, akiket oly nagy harcosok, mint Bhīṣma, Droṇa és Karṇa segített. Bizakodott benne, hogy a győzelem az ő oldalán lesz. De a csatamezei jelenet leírása után Sañjaya így szólt a királyhoz: „Őn győzelemre számít, de véleményem szerint ott van minden jószerencse, ahol Kṛṣṇa és Arjuna.” Közvetlenül megerősítette, hogy Dhṛtarāṣṭra nem várhat győzelmet seregétől. A diadal Arjunáékát illette, mert Kṛṣṇa velük volt. Kṛṣṇa Arjuna kocsihajtójának a szerepét vállalta, s ez fensége egy másik megnyilvánulása volt. Kṛṣṇa bővelkedik az összes fenséges jellemvonással, s a lemondás egy ezek közül. Sok példa mutatja, hogy Ő mestere a lemondásnak is.

A harc ténylegesen Duryodhana és Yudhiṣṭhira ügye volt. Arjuna az idősebb fivére, Yudhiṣṭhira érdekében küzdött. S mivel Kṛṣṇa is és Arjuna is Yudhiṣṭhira oldalán állt, Yudhiṣṭhira győzelme biztosítva volt. A csata arra szolgált, hogy eldöntse, ki fog uralkodni a világon. Sañjaya már előre megjósolta, hogy a hatalom Yudhiṣṭhirára fog szállni. Itt arra is fény derül, hogy a csata megnyerése után Yudhiṣṭhira hatalma egyre jobban kibontakozik majd, mivel nemcsak igazságos és kegyes, de szigorúan erkölcsös ember is volt. Például, egy hazug szó sem hagyta el az ajkát egész életében.

Vannak kevésbé értelmes emberek, akik úgy tekintenek a *Bhagavad-gītára*, mint két közönséges barát csatatéri beszélgetésére. De az olyan könyv nem lehetne Szent Írás. Néhányan tiltakozhatnak, mondván: Kṛṣṇa erkölcsstelen módon harcra ösztönözte Arjunát. Ám fény derül az igazságra, s eszerint a *Bhagavad-gītā* képezi az erkölcsösség legfelső szintjét. Az erre vonatkozó legfontosabb utasítást a Kilencedik Fejezet harmincnyedik verse fogalmazza meg: Az ember gondoljon mindig Kṛṣṇára, és legyen az Ő odaadó bhaktája (*man-mana bhava mad-bhaktaḥ*). Minden vallás lényege

a Kṛṣṇa előtti meghódolás (*sarva-dharman parityajya*; 18.66.). A *Bhagavad-gītā* tételei a vallás és erkölcs legfőbb folyamatát alapozzák meg. Talán más lelki folyamat is tisztító, s végül ide vezethet, ám az összes vallás és erkölcsi folyamat a *Bhagavad-gītā* utolsó utasításában rejlik: „Hódolj meg Kṛṣṇa előtt!” Ez a Tizennyolcadik Fejezet tényleges üzenete.

A *Bhagavad-gītā*ból megérthetjük, hogy a meditáció és az elmebeli spekuláció az önmegvalósítás egyik folyamata, de a legteljesebb tökéletesség a Kṛṣṇa előtti teljes meghódolás. Ez a *Bhagavad-gītā* tanításának lényege. A varṇāśrama-dharma, s a különböző vallásos folyamatok elveinek útja a tudás bensőséges útjává válhatnak, abban a mértékben, amennyire a vallás szertartásai bensőségesek, de az embernek mégis kapcsolata van a meditációval (a *karma-kāṇḍā*-val) és a tudás művelésével (a *jñāna-kāṇḍā*-val). A Tizennyolcadik Fejezet lényege és legbizalmasabb utasítása viszont az, hogy hódoljunk meg teljesen Kṛṣṇa előtt, és szolgáljuk Őt.

A *Bhagavad-gītā* azt is feltárja, hogy a végső Abszolút Igazság Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Az Abszolút Igazságot három fokon, személytelen Brahmanként, helyhezkötött Paramátmaként és végül az Istenség Legfelsőbb Személyiségeként (mint Śrī Kṛṣṇa) valósítják meg. Ezért az Abszolút Igazságról szóló tökéletes tudás ugyanaz, mint Kṛṣṇa tökéletes ismerete. Ha valaki megértette Kṛṣṇát, akkor egyidejűleg a személytelen Brahmant, a helyhezkötött Paramátmát, valamint az összes többi transzcendentális aspektust is megismeri. Kṛṣṇa megértésével a tudás összes többi részét is megismeri az ember, mert azok ismeretének szerves részét képezik.

A *Bhagavad-gītā* öt fő témáról tanít: az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről (az *īśvaráról*), az anyagi természetről (a *prakṛtiről*), az élőlényről (a *jiváról*), az örök időről (a *kāláról*) és a tettekről (a *karmáról*). Az utóbbi négy Kṛṣṇától, az Istenség Legfelsőbb Személyiségétől függ. Kṛṣṇa transzcendentális, mert sohasem befolyásolja a külső, anyagi energia, hanem mindig az örökkévaló, belső energiájában tartózkodik. Külsőleg talán úgy tűnhet, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége, az élőlény, az anyagi természet és az idő különböznek egymástól, de valójában ez nem így van, mert végső soron semmi sem különbözik a Legfelsőbbtől. Ugyanakkor Ő mégis különbözik mindig mindentől. Ez az Úr Mahāprabhu ismertette filozófia: „Felfoghatatlanul egy és mégis különböző¹.” Ez a filozófiai rendszer képezi az Abszolút Igazságról szóló tökéletes tudást.

1.) *acintya bhedābheda tattva*

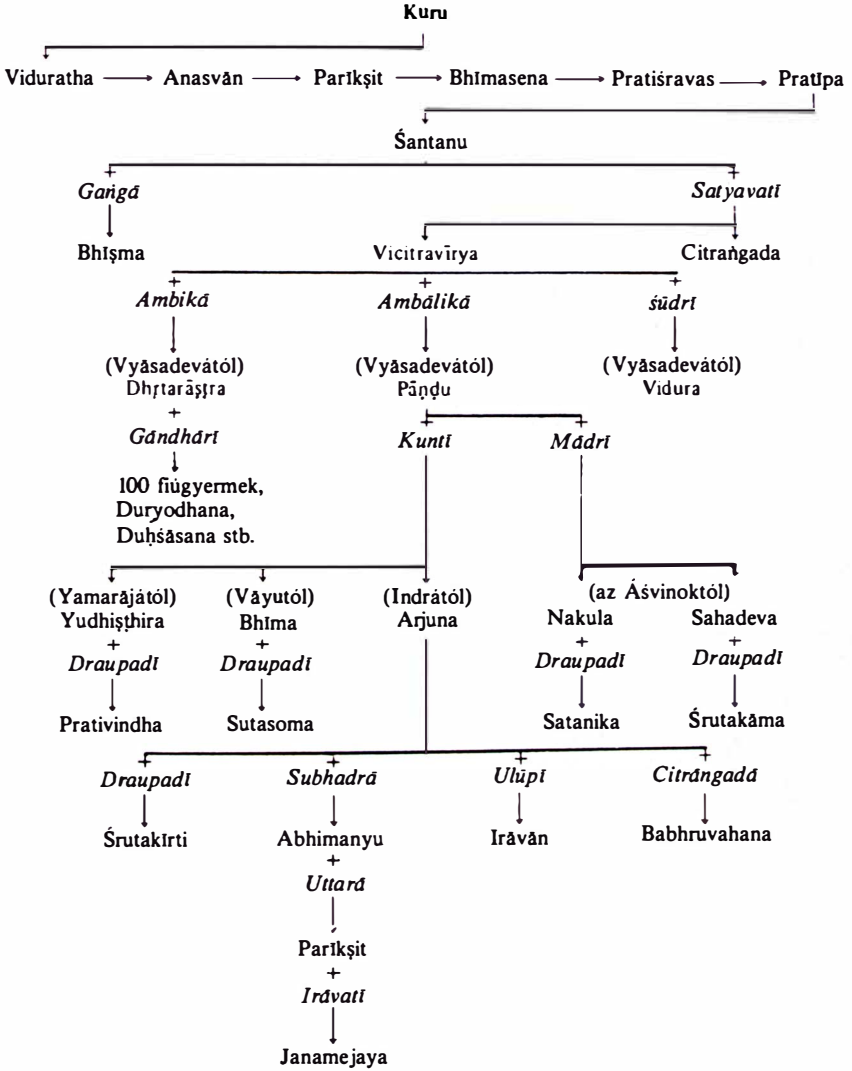
Az anyagi energia huszonnégy elemben nyilvánul meg. Az örök idő befolyásolja a teremtést, amely a külső energia révén ismételten megnyilvánul ill. megsemmisül.

Az élőlények két csoportra oszthatók: az örökre feltételekhez kötöttekre és az örökké szabadokra. Megszámlálhatatlanul sok élőlény létezik, s mind Kṛṣṇa parányi, töredék szerves része. A jīva eredeti helyzete szerint tiszta lélek, a Legfelsőbb Lélek atomnyi részecskéje. Az Ūr szélső energiáját alkotja, ami más szóval azt jelenti, hogy hajlamos a lelki, de az anyagi energiával való kapcsolatra is. Az Ūr két (a belső és a külső) energiája között van, de miután parányi, szerves része Kṛṣṇának, így rendelkezik valamennyi függetlenséggel is. Ha ezt a megfelelő módon használja, akkor Kṛṣṇa közvetlen irányítása alá kerül, s ily módon visszanyeri normális helyzetét az örömet adó lelki energiában.

Ily módon végződnek a Bhaktivedanta magyarázatok a Śrīmad-Bhagavad-gītā tizennyolcadik fejezetéhez, melynek címe: Végkövetkeztetés — a tökéletes lemondás.

FÜGGELÉK

A Kuru Dinasztia családfája

Az idézett irodalom jegyzéke

A Bhagavad-gītā tanítását az összes védikus szaktekintély megerősíti. Az eredeti *Bhagavad-gītā*-ban idézett hiteles Írások jegyzéke az alábbi:

Atharva Veda: 10.8.

Ātharvana Upaniṣad: 4.9.

Baladeva Vidyābhūṣana művei: 2.61; 3.14.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu (Rūpa Gosvāmī): 4.10; 5.2; 5.11; 6.10; 6.31; 7.3; 7.16; 11.55.

Brahma-saṁhitā: 29; 35; 2.2; 3.13; 4.1; 4.5; 4.9; 4.12; 6.15; 6.30; 7.3; 7.7; 8.21; 9.4; 9.11; 11.55; 13.14.

Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad: 2.7; 3.15; 4.37; 7.29; 14.26.

Bṛhan-nāradiya Purāṇa: 6.11-12.

Caitanya-caritāmṛta (Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī): 41; 2.8; 2.41; 4.8; 7.20.

Chāndogya Upaniṣad: 3.11; 4.9; 9.2; 15.17.

Gopāla-pūrva-tāpani Upaniṣad: 6.31; 6.47; 9.11.

Īsopaniṣad: 2.71.

Kaṭha Upaniṣad: 29; 2.12; 2.20; 2.29; 6.34; 7.6; 11.32; 13.13; 13.16; 15.17.

Kuṣītaki-brāhmaṇa Upaniṣad: 5.15.

Kūrma Purāṇa: 9.34.

Mahābhārata: 2.56; 4.1.

Mahānārāyaṇa Upaniṣad: 3.10.

Mahā Upaniṣad: 10.8.

Maitreyi Upaniṣad: 6.5.

Matsya Purāṇa: 6.31.

Mādhavendra Puri művei: 2.52.

Mādhyaṇḍī-nāyana-śruti: 15.7.

Māṇḍūkya Upaniṣad: 5.10.

Mokṣa-dharma: 10.8.

Muṇḍaka Upaniṣad: 45; 2.17; 5.10; 14.3; 16.11-12.

Nārada-pañcarātra: 6.31.

Nārāyaṇa Upaniṣad: 10.8.

Nārāyaṇīya: 12.6-7.

Nirukti (védikus szótár): 2.44.

Padma Purāṇa: 2.8; 5.22; 5.26; 6.8; 7.3.

Parāśara-smṛti: 2.32; 13.5.

Pauruṣa: 15.17.

Rg Veda: 14.16; 17.23-24; 18.62.

Śankarācārya művei: 48; 7.3.

Śikṣāṣṭaka: 43; 6.1.

Śrī śrī gurv-aṣṭaka (Visvanātha Cakravarti): 2.41.

Śrīmad-Bhāgavatam: 27; 28; 45; 1.28; 1.30; 1.41; 2.2; 2.17; 2.38; 2.40;
2.46; 2.61; 3.5; 3.10; 3.24; 3.37; 3.40-41; 4.11; 4.34-35; 5.2; 5.22;
5.26; 6.14; 6.18; 6.40; 6.44; 6.47; 7.1; 7.5; 7.18; 7.25; 9.1-2;
10.18; 10.20; 12.13-14; 13.8-12; 17.4.

Svatvata Tantra: 7.4.

Śvetāsvatara Upaniṣad: 29; 41; 2.12; 2.17; 2.22; 3.22; 4.9; 5.13; 6.15;
6.47; 7.7; 7.14; 11.52; 13.3; 13.13; 13.15; 13.18; 13.21; 15.17;
16.11-12.

Taittirīya Upaniṣad: 7.10; 13.17; 14.27.

Upadeśāmṛta: 6.24.

Varāha Purāṇa: 10.8; 12.6-7.

Vedānta-sūtra: 22; 34; 3.37; 4.14; 5.15; 9.2; 13.5; 15.14-15; 18.46; 18.55.

Viṣṇu Purāṇa: 41; 2.16; 3.9; 11.40; 14.16.

Yāmunācārya művei: 5.21.

Yajñavalkya művei: 6.13-14.

Yoga-sūtra (Patañjali): 6.20-23.

Szójegyzék

A

- Acintya**—elképzelhetetlen, felfoghatatlan.
- Acintya-bhedābheda-tattva**—Az Úr Caitanya „egyidejűleg egy és különböző” tantétele, mely megállapítja az Abszolút Igazság felfoghatatlan, mely egyszerre személyes és személytelen létezését.
- Acyuta**—(szó szerint: aki soha nem esik le) csalhatatlan, Kṛṣṇa egyik jellemző tulajdonsága.
- Adhibūtam**—a fizikai természet.
- Adhidaivatam**—a Legfelsőbb Úr univerzális formája.
- Adhiyajña**—a Felsőlélek, Kṛṣṇa kiterjedése minden élőlény szívében.
- Adhyātma-cetasā**—aki egyedül Kṛṣṇától függ.
- Aditi**—a félistenek anyja.
- Advaita**—nem kettős (mutatja — mikor az Úrra utal — hogy nincs különbség a teste és Ő Maga között)
- Advaitācārya**—Az Úr Caitanya Mahāprabhu négy közvetlen társának egyike; Maga Mahāviṣṇu.
- Agni**—a tűz félistene.
- Agnihotra-yajña**—tűzáldozat.
- Ahimsā**—erőszaknélküliség.
- Ajam**—megszületetlen.
- Akarma (naiṣkarma)**—olyan tett, amelyért a cselekvő nem szenved visszahatást, mivel Kṛṣṇa-tudatban hajtotta végre.
- Ananta**—a végtelen sok fejű kígyó neve, melyen Viṣṇu pihen.
- Aṅu-ātmā**—a parányi lélek, Kṛṣṇa szerves része.
- Apāna-vāpu**—az *aṣṭāṅga-yoga* által befolyásolt testlevegők egyike; lefelé halad.
- Aparā-prakṛti**—az anyagi energia, az Úr alsóbbrendű természete.
- Apauruṣeya**—nem emberi alkotás (azaz isteni kinyilatkoztatás).
- Arcanā**—a Mūrti-imádás folyamata, vagy minden érzék lefoglalása az Úr szolgálatában.
- Arca-vigraha**—a Legfelsőbb Úr megtestesülése oly formában, mely látszólag anyagból készült, hogy megkönnyítse az újonnan megtért bhaktáknak az imádatot (Mūrti).
- Asāṅga**—elkülönülés az anyagi tudattól.
- Asat**—ideiglenes.

Aṣṭāṅga-yoga—(*aṣṭa* — 8 + *aṅga* — rész) misztikus yoga-rendszer, melyet Patañjali adott elő a *Yoga-sūtráiban*, és amely nyolc részből áll: *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyama*, *pratyāhāra*, *dhāraṇā*, *dhyāna* és *samādhi*.

Asura—(*a* — nem + *sura* — isteni) démon, olyan ember, aki nem követi az Írások alapelveit.

Avatāra—(szó szerint: aki leszáll) az Úr inkarnációja, aki az Írásokban előre leírt sájátságos misszióval leereszkedik a lelki világból az anyagi univerzumba.

Avidya—(*a* — nem, + *vidya* — tudás) tudatlanság.

Avyakta—megnyilvánulatlan.

Ā

Ācārya—lelki tanítómester, aki követendő példát mutatva tanít.

Ādityák—Aditi félistennő tizenkét bhakta fia.

Ānanda—a lelki boldogság.

Āryan—az élet fennkölt értékeit ismerő, akinek műveltsége a lelki megvalósításon alapul.

Āśrama—a lelki élet négy (brahmacarī, gr̥hastha, vānaprastha és sannyāsa) rendjének egyike.

Ātmā—az önvaló (de néha utalhat a testre vagy az érzékekre is).

B

Bhagavān—(*bhaga* — bőség + *van* — birtokolni) az összes bőség tulajdonosa, amelyek: gazdagság, erő, hírnév, szépség, tudás és lemondás. A Legfelsőbb Személy jelzője.

Bhakta—Śrī Kṛṣṇa híve, aki az odaadó szolgálatot (a bhaktit) gyakorolja.

Bhakti—Istenszeretet, amikor az ember a megtisztított érzékeivel szolgálja az Úr érzékeit.

Bhakti-yoga—a bhakti, azaz a tiszta odaadó szolgálat rendszere, amely mentes az érzékielégítéstől, vagy filozófiai spekulációtól.

Bhāva—a transzcendentális Istenszeretet bevezető állapota.

Bhīma—A Pāṇḍava fivérek egyike.

Bhīṣma—nagy bhakta, a Kuru dinasztia idősebb családtagja.

Brahmā—az első teremtett élőlény, a kozmosz teremtője.

Brahma-bhūta—az anyagi szennyeződéstől való függetlenség állapota. Ebben a helyzetben a bhaktát a transzc. boldogság jellemzi, és a Legfelsőbb Úr szolgálatával van elfoglalva.

Brahmacārī—a hiteles lelki tanítómester felügyelete alatt álló, cölibátusban élő tanuló.

Brahmacarya—a szexuális élvezettől való szigorú tartózkodás fogadalma.

Brahma-jijñāsa—(ejtsd: brahmadzsigásza) lelki kérdezősködés az önvalóról.

Brahmajyoti—(*brahma* — lelki + *jyoti* — fény) a Kṛṣṇa testéből kiáradó személytelen ragyogás.

Brahmaloka—Az Úr Brahma lakhelye.

Brahman—1.) a végtelenül kicsiny lélek,

2.) Kṛṣṇa mindent átható személytelen aspektusa,

3.) az Istenség Legfelsőbb Személyisége és

4.) a teljes anyagállomány.

Brāhmaṇa—a varṇārama rendszerben az emberek intelligens osztálya.

Brahma-saṁhita—nagyon ősi szanszkrit Írás, mely Brahmā Govindához szóló imáit tartalmazza. Az Úr Caitanya fedezte fel újra Dél-India egyik templomában.

Brahma-sūtra—ld. *Vedānta-sūtra*.

Buddhi-yoga—(*buddhi* — értelem + *yoga* — összekapcsolás) az odaadó szolgálat gyakorlata. A Kṛṣṇa-tudatban való cselekvés *buddhi-yoga*, ezért a legmagasabb értelem.

C

Caitanya-caritāmṛta—Kṛṣṇadāsa Kavirāja autentikus írása, mely az Úr Caitanya tanításait és kedvteléseit írja le.

Caitanya Mahāprabhu—Maga Kṛṣṇa inkarnációja, aki a XV. sz.-ban jelent meg Bengálban, Navadvīpa városában. Ő vezette be a Hare Kṛṣṇa mahāmantra együttes, széleskörű éneklését. Élete a legtökéletesebb példa volt arra, hogyan kell a *Bhagavad-gītā* tanítását a gyakorlatban megvalósítani.

Cāṅkya Paṇḍita—nagy vaiṣṇava, Candragupta király (Nagy Sándor kortársa) minisztere és tanácsosa.

Caṅḍāla—„kutyaevő”, az emberi társadalom legalacsonyabb osztálya.

Candra—a Hold félistene.

Candraloka—a Hold.

Cāturmāsya—mértékletesség fogadalom az év 4 hónapjára, az esős évszak ideje alatt.

Citi-śakti—(*citi* — tudás + *śakti* — erő) az Úr belső vagy felvilágosító energiája.

D

- Daśendriya**—a tiz érzékszerv: fül, szem, nyelv, orr, bőr, kezek, lábak, beszéd, végbél nyílás és a nemszervek.
- Devakī**—az Úr Kṛṣṇa édesanyja. Mielőtt Kṛṣṇa megjelenne az anyagi világban, elküldi néhány bhaktáját, hogy azok apjaként, anyjaként stb. cselekedjenek.
- Dharma**—az odaadó szolgálat képessége, mely az élőlény alapvető tulajdonsága.
- Dharmakṣetra**—szent zarándokhely.
- Dhīra**—olyan személy, akit nem zavar az anyagi energia.
- Dhṛtstadyumna**—Drupadā fia, aki a kurukṣetrai csatamezőn a Pāṇḍavák seregét felállította és vezényelte.
- Dhṛtarāṣṭra**—a Kuruk világtalan apja.
- Draupadī**—Drupadā király lánya, és a Pāṇḍavák felesége.
- Droṇācārya**—Arjuna és a többi Pāṇḍava katonai oktatója, és a Kuruk fővezére a kurukṣetrai csatamezőn.
- Drupadā**—Pāṇḍava harcos a kurukṣetrai csatamezőn. Lánya, Draupadī a Pāṇḍavák felesége volt, és fia, Dhṛtstadyumna rendezte el a Pāṇḍavák katonai falanxát.
- Duryodhana**—Dhṛtarāṣṭra rosszindulatú fiai közül a legfőbb. A Kuruk azért akarták a háborút, hogy Duryodhana lehessen a Föld királya.
- Dvāpara-yuga**—a mahā-yuga ciklus harmadik korszaka, 864 000 évig tart.

E

- Ekādaśī**—különleges nap a Kṛṣṇára való emlékezés fokozására. Havonta kétszer (holdtölte és újhold után 11 nappal) tartják böjtöléssel, mantrázással, és az Úr dicsőségéről való hallással.

G

- Gandharvák**—a felsőbb bolygók énekesei.
- Gangesz**—szent folyó, amely Viṣṇu lótuszvirág lábától ered, s végigfolyik az egész univerzumon. A megtisztulás kedvéért ajánlatos megfürödni benne.
- Garbhodakaśāyī Viṣṇu**—a Legfelsőbb Úr, Kṛṣṇa kiterjedése, aki minden univerzumba behatol, hogy különbözőséget teremtsen.
- Garuda**—Úr Viṣṇut szállító hatalmas sasmadár.

Gāyatrī—transzcendentális vibráció, melyet a lelki megvalósítás végett a megfelelően minősített kétszer született osztály, a brāhmaṇák vibrálnak.

Godāsa—az érzékek szolgálója.

Goloka—Kṛṣṇa lelki bolygója.

Gosvāmī—(*go* — érzék + *svāmī* — úr) az érzékek mestere; a lemondott rendben élő.

Govinda—Kṛṣṇa neve: „Aki örömet ad a földnek, a teheneknek és az érzékeknek.”

Gṛhastha—háztartó élet; aki Isten-tudatos házaseletet él és családját a Kṛṣṇa-tudatban neveli.

Guṇa—szószerint: „kötél”; anyagi tulajdonság, melyből három van: tudatlanság, szenvedély és jóság.

Guṇāvatārāk—a három megtestülés, akik az anyagi természet kötőerejét ellenőrzik. Brahmā ügyel a szenvedélyre, Viṣṇu a jóságra és Śiva a tudatlanságra.

Guru—szószerint: „szigurú”; a lelki tanítómester.

H

Hanumān—a híres majom-bhakta, aki a legfelsőbb Úr inkarnációját Rāma-candrát szolgálta, és segített Neki legyőzni a démon Rāvaṇát.

Haridāsa Ṭhākura—nagy bhakta, akit az Úr Caitanya a megtisztelő nāmācārya (a Szent Név vibrálásának példás oktatója) címmel tüntetett ki.

Hiraṇyakaśipu—nagy ateista, akit Kṛṣṇa Nṛṣimhadeva inkarnációja megölt. Fia a nagy bhakta, Prahlāda Mahārāja.

I

Indra—az anyagi világ felsőbb (mennyei) bolygók királya.

Indraloka—az a bolygó, ahol Indra lakik.

Īśāvāsyā—(*īśa* — az Úr + *vāsyā* — irányít, szabályoz) az a felfogás, hogy mindent az Úr birtokol és irányít, ezért mindent az Ő szolgálatában kell használni.

Īśvara—„irányító”. Kṛṣṇa *paramēśvara*, vagyis Ő a legfelsőbb irányító.

J

- Janaka**—önmegvalósított nagy király, az Úr Rāmacandra apósa.
- Japa**—Isten Szent Neveinek halk vibrálása a 108 golyóból álló japalánc segítségével.
- Jīva**—(jīvātmā) a lélek, vagyis az atomnyi élőlény.
- Jñāna**—(ejtsd: gjána) tudomány. Az anyagi *jñāna* nem terjed a testen túlra. A transzcendentális, tökéletes jñāna különbséget tesz a test (az anyag) és a lélek között, s teljes ismeretet ad az anyagról, a lélekről és a Legfelsőbb Úrról.
- Jñāna-kaṇḍa**—a *Vedák* része, amely az igazság keresésére az empirikus spekuláció folyamatát alkalmazza.
- Jñāna-yoga**—a Legfelsőbbel való összekapcsolódás főként empirikus folyamata, amelyet a mentális spekulációhoz vonzódo végez.
- Jñānī**—aki a *jñāna-yogát* műveli.

K

- Kāla**—örök idő.
- Kālī**—az anyagi energiát képviselő félistennő, imádói húst szoktak felajánlani neki.
- Kali-yuga**—a nézeteltérések kora, a Mahā-yuga ciklusában a negyedik és utolsó korszak. Most ebben a korban élünk. 432 000 évig tart, melyből kb. 5 000 év már eltelt.
- Kalpa**—egy nap az Úr Brahma bolygóján.
- Kāmsa**—Kṛṣṇa démoni nagybátyja, aki mindig azon fáradozott, hogy megölje Kṛṣṇát.
- Kapila**—Kṛṣṇa egyik avatárja, aki a Satya-yugában jelent meg Devahūti és Kardama Muni fiaként, és a bhakti-sāṅkhya filozófiát tanította. (Van egy ateista Kapila is, de az nem az Úr inkarnációja.)
- Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu (Mahā-Viṣṇu)**—az Úr Kṛṣṇa Viṣṇu kiterjedése, akiből az egész anyagi univerzum árad.
- Karma**—1.) az Írások szerint végrehajtott anyagi cselekedet,
2.) a test fejlődése érdekében végzett cselekedet,
3.) bármely anyagi cselekedet, amely később ellenhatást von maga után,
4.) az anyagi cselekedeteket követő ellenhatás.
- Karma-kāṇḍa**—a *Vedák* olyan része, amely a gyümölcsöző cselekedetekkel foglalkozik, azzal a céllal, hogy a megrögzött materialisták fokozatosan fejlődhessenek.

- Karma-yoga**—1.) cselekvés az odaadó szolgálatban,
2.) az olyan személy tettei, aki tudja, hogy Kṛṣṇa az élet célja, ám mégis számít a munkája gyümölcésére.
- Karna**—Kuntí és a napisten fia, s így Arjuna féltestvére; a Pāṇḍavák ellen harcolt a kurukṣetrai csatamezőn.
- Kirtana**—A Legfelsőbb Úr dicsőítése (általában hangszerekkel, együttesen).
- Kṛpaṇa**—fösvény ember, akit nem a lelki élet, hanem csak a pénz érdekel.
- Kṛṣṇa-karma**—az Úr Kṛṣṇa kedvéért végzett tettek.
- Kṛṣṇaloka**—a lelki világ legfőbb bolygója, az Úr Kṛṣṇa lakhelye.
- Kṣara**—„mulandó”.
- Kṣatriya**—a négy társadalmi osztály (varṇa) egyike, tagjai az adminisztrátorok és a harcosok.
- Kṣetra**—a cselekvések mezeje, a feltételekhez kötött lélek teste.
- Kṣetrajña**—(*kṣetra* — mező + *jña* — ismerő) a test ismerője. Ez a jelző a lélekre és a Felsőlélekre is utal.
- Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu**—Kṛṣṇa egyik Viṣṇu kiterjedése, aki behatol az univerzum minden atomjába, valamint az élőlények szívébe. Felsőlélekként is ismerik.
- Kumārák**—négy imperszonalista bölcs, Brahmā fiai, akik az Úr nagy bhaktáivá és az odaadó szolgálat nagy tekintélyeivé váltak.
- Kumbhaka-yoga**—a nyolcfokú, misztikus yoga része, a testben áramló életlevegő teljes leállítására.
- Kuntī**—Prthā, Arjuna édesanyja, és az Úr Kṛṣṇa nagynénje.
- Kurukṣetra**—ősidők óta szentnek tartott zárandokhely. Indiában, New-Delhitől Észak-nyugatra található.
- Kuruk**—Kuru király leszármazottai, de különösen Dhṛtarāṣṭra 100 fia. A Pāṇḍavák szintén Kuru király leszármazottai voltak.
- Kuvera**—a félistenek kincstárnoka.

L

- Lakṣmī**—a szerencse istennője, az Úr Viṣṇu hitvese.
- Līlā**—kedvtelés, időtöltés.
- Līlāvātara**—Kṛṣṇa inkarnációja, mint pl.: Matsya, Kūrma, Rāma, és Nṛsiṁha, aki azért száll alá az anyagi világba, hogy bemutassa az Istenség Legfelsőbb Személyisége lelki kedvteléseit.
- Loka**—bolygó.

Lokāyaika—a buddhistákhoz hasonló filozófus. Már a *Bhagavad-gītā* elbeszélésekor is léteztek. Véleményük szerint az élet csupán az anyagi elemek bizonyos kombinációja. Carvakā Muni követői.

M

Mahābhārata—a világ legterjedelmesebb epikai költeménye, melynek egy része a *Bhagavad-gītā*. Vyāsadeva a szerzője.

Mahābhūta—(*mahā* — nagy + *bhūta* — elem) az öt fő anyagi elem: föld, víz, tűz, levegő, és éter.

Mahā-mantra—a Felszabadulás Nagy Éneke: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Hare Isten Gyönyör-energiájára utal, Kṛṣṇa legvonzóbbat, Rāma pedig lelki boldogságot jelent.

Mahātmā—nagy lélek, aki valóban megértette, hogy Kṛṣṇa minden, és ezért meghódol Őelőtte.

Mahat-tattva—a teljes anyagi energia.

Mahā-Viṣṇu—ld.: Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu.

Mantra—(*man* — elme + *tra* — megszabadás) tiszta hangvibráció az elme anyagi hajlamoktól való megszabadására.

Manu—közigazgatási félisten, az emberiség ősatya.

Manu-saṁhitā—az emberiség törvénykönyve, amelyet Manu írt.

Manvantara avatāra—Manu-inkarnáció. Brahmā egy napjában tizennégy létezik.

Māyā—(*mā* — nem + *yā* — ez) illúzió, Kṛṣṇa egyik energiája.

Māyāvādī—imperszonalista, azaz személytelen filozófus, aki abban a hiedelemben él, hogy Isten végsősoron forma és személyiség nélküli, s hogy a lélek minden tekintetben egyenlő Istennel.

Mukti—felszabadulás az anyagi lét alól.

Muni—bölc, önmegvalósított lélek.

N

Naiskarma—ld.: Akarma

Nakula—Arjuna legfiatalabb fivére, Sahadeva ikertestvére.

Nanda Mahārāja—az Úr Kṛṣṇa nevelőapja.

Nārada Muni—Śrī Kṛṣṇa nagy bhaktája, aki a lelki és az anyagi világban vándorol és az Úr dicsőségéről prédikál.

- Narādhama**—(szó szerint: „az emberiség legalja”) olyan ember, aki lehet, hogy „művelt” vagy magas pozícióval rendelkezik, ám a vallásos elveket nem követi.
- Nārāyaṇa**—Kṛṣṇa négykarú kiterjedése.
- Nirguṇa**—(*nir* — nélkül + *guṇa* — tulajdonság) tulajdonságok nélküli (de Istennel kapcsolatban csupán az anyagi tulajdonságok hiányára utal).
- Nirmama**—tudatosság arról, hogy semmit nem mondhatunk a magunkénak.
- Nirvāṇa**—az anyagi lét vége.
- Nitya-baddha**—örökösen feltételekhez kötött.
- Nṛsimha**—Kṛṣṇa egyik avatárja, félig oroszlán, félig emberi formában.

O

- Omkāra-om**—a Kṛṣṇát képviselő transzcendentális szó, amelyet a transzcendentalisták vibrálnak.
- Om-tat-sat**—a három transzcendentális szó amelyet a brāhmaṇák vibrálnak a Legfelsőbb kielégítésére a védikus himnuszok éneklése vagy az áldozatok felajánlása közben.

P

- Pañca-mahābhūta**—az öt anyagi elem: föld, víz, tűz, levegő és éter.
- Pāṇḍavák**—Pāṇḍu király öt fia: Yudhiṣṭhira, Arjuna, Bhīma, Nakula és Sahadeva.
- Pāṇḍu**—Dhṛtarāṣṭra egyik öccse, aki korán meghalt.
- Parag-ātmā**—az érzéki élvezetekhez vonzó lélek.
- Paramahansa**—szó szerint: „a legkiválóbb hattyú”, az Istent megvalósított bhakták legmagasabb osztálya.
- Paramātmā**—a Felsőlélek, a Legfelsőbb Úr lokalizált aspektusa minden élőlény szívében.
- Param Brahman**—a Legfelsőbb Brahman, az Istenség Személyisége, Śrī Kṛṣṇa.
- Param-dhāma**—a lelki világ örök bolygói.
- Paramparā**—a tanítványi lánc, melyen keresztül alászáll a lelki tudomány.
- Parā-prakṛti**—az Úr felső, lelki energiája, természete.
- Parāśara Muni**—nagy szent, Vyāsadeva apja.
- Paraśurāma**—az Úr Kṛṣṇa avatárja, aki azért jelent meg, hogy csatabárdjával szétzúzza a züllött kṣatriya rendet.
- Pāṣaṇḍī**—ateista, aki Istent és a félisteneket ugyanarra a szintre helyezi.

Patañjali—az *aṣṭāṅga-yoga* nagy szaktekintélye és a *Yoga-sūtrák* szerzője.

Pavitram—tisztta.

Pitṛloka—az elhunyt ősök bolygója.

Prajāpati—1.) az élőlények ősnemzője,

2.) az Úr Brahmā.

Prahlāda Mahārāja—az Úr Kṛṣṇa nagy bhaktája, akit Kṛṣṇa megvédett démoni apjától.

Prakṛti—természet (szó szerint: „az alárendelt”). Két *prakṛti* van, az *aparā-* (az anyagi természet) és a *para-prakṛti* (a lelki természet, vagyis az élőlények). Az Istenség Legfelsőbb Személyisége mindkettőt irányítja.

Prāṇa—az életlevegő.

Pranāva omkāra—ld.: Omkāra.

Prāṇāyāma—a légzésfolyamat szabályozása (az *aṣṭāṅga-yoga* egyik gyakorlata).

Prasādam—a Kṛṣṇának felajánlott étel, ami lelki jellege révén megtisztítja a fogyasztóját.

Pratyag-ātmā—az anyagi vonzódástól megtisztult lélek.

Pratyahāra—visszavonulás az érzéki tevékenységektől (az *aṣṭāṅga-yoga* egyik fokozata).

Prema—Istenszeretet, az élet legmagasabb tökéletessége, a *Vedák* ötödik s egyben végső célja.

Pṛthā—(Kuntī) Pāṇḍu király felesége, a Pāṇḍavák édesanyja és az Úr Kṛṣṇa nagynénje.

Purākā—a lélegzés egyensúly állapota.

Purāṇāk—tizennyolc kötetű mű történelmi leírásokkal erről, és más bolygókról.

Pūrṇam—teljes.

Puruṣam—a legfelsőbb élvező.

Puruṣāvatāra—Kṛṣṇa elsődleges Viṣṇu kiterjedései, akik az anyagi univerzum teremtését, fenntartását és rombolását bonyolítják le.

R

Rajo-guṇa—az anyagi természet szenvedély kötőereje.

Rakṣasa—emberevő démon.

Rāma—1.) az Abszolút Igazság neve, „a végnélküli gyönyör”, 2.) Kṛṣṇa egyik avatárja, Śrī Rāmacandra, a tökéletes király.

Rasa—az élőlények eredeti kapcsolata Istennel, ötféle létezik:

- 1.) semleges (*śānta-rasa*),
- 2.) szolgálai (*dāsya-rasa*),
- 3.) baráti (*sākhya-rasa*),
- 4.) szülői (*vātsalya-rasa*) és
- 5.) intim szeretői (*mādhurya-rasa*).

Rāvaṇa—hatalmas démon, aki elrabolta Sítát, Rāma hitvesét, s akit ezért az Úr Rāma elpusztított.

Recaka—az egyensúly állapota, melyet úgy lehet elérni, hogy a kilélegzett levegőt a belélegzett levegőbe ajánlják.

Rūpa Gosvāmī—Vṛndāvana hat lelki vezetőjének a legfőbbje, akit az Úr Caitanya Mahāprabhu arra hatalmazott fel, hogy alapítsa meg és terjessze a Kṛṣṇa-tudat filozófiáját.

S

Śabda-brahma—a *Vedák* és az *Upaniṣadok* utasításai.

Sac-cid-ānanda vigraha—(*sat* — örök lét + *cit* — tudomány + *ānanda* — gyönyör + *vigraha* — forma) A Legfelsőbb Úr örökkévaló, tudással és gyönyörrel telített formája.

Sādhaka—a felszabadulásra alkalmas jelölt.

Sādhū—szent ember, bhakta.

Saguṇa—tulajdonságokkal rendelkező (Istennel kapcsolatban a lelki tulajdonságokra utal).

Sahadeva—Arjuna egyik öccse, Nakula ikertestvére.

Samādhi—transz, elmerülés az Isten-tudatban.

Samāna-vāyu—belső testlevegő, amely az egyensúllyal kapcsolatos. A test öt levegőjének egyike, az *aṣṭāṅga-yoga* célja ezek szabályozása.

Sanātana—örök.

Sanātana-dhāma—az örök lakhely, a Vaikuṅṭha bolygók a lelki világban.

Sanātana-dharma—az élőlény örök vallása: a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálata.

Sanātana Gosvāmī—a vṛndāvani hat Gosvāmī egyike, Rūpa Gosvāmī fivére.

Sanātana-yoga—örökkévaló lelki tettek (odaadó szolgálat).

Śaṅkarācārya—az Úr Śiva egy inkarnációja, aki a VIII. sz.-ban jelent meg, hogy az imperszonalista filozófiát propagálja. Ezt abból a célból tette, hogy eltörölje a buddhizmust Indiában, és visszaállítsa a *Vedák* tekintélyét.

- Sāṅkhyā**—1.) a *bhakti-yoga* folyamata, melyet az Úr Kapila írt le a *Śrīmad-Bhāgavatam*-ban. 2.) A test és lélek analitikus tanulmányozása.
- Sāṅkīrtana-yajña**—a Kali korszak ajánlott áldozat folyamata; az Istenség Legfelsőbb Személyisége Nevének, hírének és kedvteléseinek együttes dicsőítése.
- Sannyāsa**—a lemondott életrend, amikor az ember teljesen eláll minden érzékielégítéstől, s egyedül Kṛṣṇa-tudatú tetteket végez.
- Sarasvati**—a tudás félistennöje.
- Śāstra**—kinyilatkoztatott Írás.
- Sattva**—az anyagi természet jószág kötőereje.
- Satya-yuga**—a *mahā-yuga* négy korszak közül az első. Bölcsesség, vallásosság és erény a jellemzői, s 1 728 000 évig tart.
- Sītā**—Kṛṣṇa egyik inkarnációjának, az Úr Rāmacandrának a felesége.
- Śiva**—a tudatlanság kötőerejével és az anyagi univerzum lerombolásával megbízott személyiség.
- Smarāṇam**—a Kṛṣṇára való állandó emlékezés (az odaadó szolgálat kilenc folyamatának egyike).
- Smṛti**—a művelt és tiszta bhakták által szerkesztett Írás.
- Soma-rasa**—a Holdon fogyasztott mennyei bor.
- Śravaṇam**—hallás az autentikus forrástól (az odaadó szolgálat első és legfontosabb folyamata).
- Śrīmad-Bhāgavatam**—Vyāsadeva műve, a *Vedānta-sūtra* természetes magyarázata, amely Śrī Kṛṣṇa kedvteléseit írja le.
- Śruti**—a közvetlenül Isten által kinyilatkoztatott Írások.
- Sthita-dhīra-muni**—(*sthita* — szilárd + *dhīra* — zavartalan + *muni* — bölcs) a Kṛṣṇa-tudatban szilárd bölcs, akit nem háborgat az anyagi természet.
- Śūdra**—a négy varṇa utolsó osztálya, a dolgozó.
- Śukadeva Gosvāmī**—Vyāsadeva fia, a *Śrīmad-Bhāgavatam* elbeszélője.
- Sukham**—anyagi boldogság, öröm.
- Sukṛtina**—jámbor személy, aki engedelmeskedik az Írások szabályainak és hűséges a Legfelsőbb Úrhoz.
- Surabhi**—Kṛṣṇaloka tehene, határtalan mennyiségű tejet ad.
- Suryaloka**—a Nap.
- Svadharmā**—egy személy sajátosság kötelessége a vallásos elvek szerint, a felszabadulás érdekében.
- Svāmī**—aki képes szabályozni az elméjét és az érzékeit; a lemondott életrend tagja.

Svargaloka—a mennyei bolygók, a félistenek lakhelyei.

Svarūpa—(*sva* — saját + *rūpa* — forma) az élőlény eredeti helyzete, az Úr odaadó szolgálata.

Svarūpa-siddhi—az élőlény eredeti helyzetének tökéletessége.

Śyāmasundara—(*śyāma* — fekete + *sundara* — nagyon gyönyörű) az Úr Kṛṣṇa eredeti formájának neve.

T

Tamo-guṇa—az anyagi természet tudatlanság kötőereje.

Tapasya—a nehézségek önkéntes elfogadása a lelki életben való haladás érdekében.

Tattvavit—az Abszolút Igazság három arculatának ismerője.

Tretā-yuga—egy mahā-yuga ciklusban a második korszak. 864 000 évig tart.

Tulasī—Kṛṣṇa kedvenc cserjéje, aki növény teste ellenére nagy bhakta. Leveleit Kṛṣṇa lótuszvirág lábának ajánlják.

Tyāga—lemondás az anyagi tudattal véghezvitt cselekedetéről.

U

Uccaiḥśravā—a tejóceán köpülésekor a nektárból született ló.

Udāna-vāyu—az *aṣṭāṅga-yoga* légzőgyakorlataival szabályozott élettelen, amely felfelé halad.

Upaniṣadok—a *Vedák* filozofiai részei, 108 van belőlük, mint pl. *Īśa*, *Kena* stb.

V

Vaibhāṣikák—a buddhistákhoz hasonló filozófusok osztálya, akik már akkor is léteztek, mikor Kṛṣṇa elmondta a *Bhagavad-gītát*. Úgy vélik, hogy az élet az anyagi elemek esedékes kombinációjának a terméke.

Vaikuṇṭha—(szó szerint: aggodalom nélkül) a lelki világ örök bolygója.

Vairāgya—elkülönülés az anyagtól és az elme lelkiekkel való elfoglaltsága.

Vaiṣṇava—Viṣṇu (Kṛṣṇa) hívője.

Vaiśya—a varṇa harmadik, kereskedelemmel és gazdasággal foglalkozó osztálya.

Vānaprastha—visszavonult élet, melyben az ember elhagyja otthonát és egyik szent helyről a másikra vándorol, s felkészül a lemondott életrendre.

- Varāha**—az Úr Kṛṣṇa hatalmas vadkan megtestesülése.
- Vasudeva**—Az Úr Kṛṣṇa édesapja.
- Vāsudeva**—1.) „Vasudeva fia”, az Úr Kṛṣṇa,
2.) a tiszta jóság állapota, amely felülemelkedik az anyagi kötőerőkön és amelyben megérthetjük a Legfelsőbb Urat.
- Vedānta-sūtra**—(*brahma-sūtra*) Vyāsadeva filozófiai műve, a *Vedák* végkövetkeztetése.
- Vedák**—a négy Védikus Irodalom (*Rg, Yajur, Sāma* és *Atharva*), valamint kiegészítéseik, a *Purāṇák*, a *Mahābhārata*, a *Vedānta-sūtra* stb.
- Vibhu-ātmā**—a Felsőlélek.
- Vibhūti**—Kṛṣṇa fensége, ami által az egész anyagi megnyilvánulást irányítja.
- Vijñānam**—sajátságos ismeret a lélek eredeti helyzetéről és a Felsőlélekkel való kapcsolatáról.
- Vikarma**—nem autentikus, bűnös tett, amely ellenkezik a védikus elvekkel.
- Virāṭa-rūpa**—ld.: Viśva-rūpa.
- Viṣṇu**—a mindent-átható Istenség Személyisége, aki behatol az anyagi teremtésbe.
- Viṣṇu-tattva**—Kṛṣṇa megszámlálhatatlan elsődleges vagy Viṣṇu-kiterjedése.
- Viśvakośa**—ösi szanszkrit értelmező szótár.
- Viśva-rūpa**—(virāṭa-rūpa) az Úr Kṛṣṇa univerzális formája.
- Vivasvān**—a jelenlegi napisten. Kṛṣṇa neki is elbeszélte a *Bhagavad-gītát* kb. 120 millió évvel ezelőtt.
- Vṛndāvana**—Kṛṣṇa transcendentalis kedvteléseinek színhelye. Ma is létező falu, Delhitől kb. 200 km-re délre található.
- Vyāna-vāpu**—az *aṣṭāṅga-yoga* által szabályozott belső testlevegők egyike, az összehúzóást és a kiterjedést működteti.
- Vyāsadeva**—a múlt legnagyobb filozófusa, Viṣṇu irodalmi képességének felhatalmazott inkarnációja. Ő írta a *Vedákat*, a *Purāṇákat*, a *Mahābhārátát*, a *Vedānta-sūtrát* stb.
- Vyāsa-puja**—a lelki tanítómester imádata.

Y

- Yajña**—(ejtsd: jagja) áldozat.
- Yajñeśvara**—„az áldozatok Ura”, az Úr Kṛṣṇa egyik neve.
- Yakṣa**—kísérteties, démoni lény, a félisten Kuvera hive.
- Yamarāja**—az a félisten, aki megbünteti a bűnös élőlényeket haláluk után.

- Yamunācārya**—az egyik hiteles tanítványi lánc, a Śrī-sampradāya nagy lelki tanítómestere.
- Yaśodā**—az Úr Kṛṣṇa nevelőanyja.
- Yaśoda-nandana**—Yaśoda kedvence, Kṛṣṇa.
- Yoga**—összekapcsolódás a Legfelsőbbel.
- Yoga-māyā**—az Úr belső energiája, mely elrejtí Öt az abhakták elől.
- Yogārūḍha**—a yoga legmagasabb szintje.
- Yogārurukṣa**—a yoga kezdő szintje.
- Yogeśvara**—„az összes misztika mestere”, Kṛṣṇa egyik neve.
- Yudhiṣṭhira**—az öt Pāṇḍava-testvér legidősebbike.
- Yuga**—az univerzum négy (Satya, Tretā, Dvāpara és Kali) korszakának egyike.
- Yugāvatāra**—az Úr inkarnációja, aki a négy yuga mindegyikében megjelenik, hogy ismertesse a *yuga-dharmát*, vagyis a korszak előírt önmegvalósítási folyamatát.

Szanszkrit Kalauz

Magánhangzók

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ऋ ṛ ॠ ṝ
लृ! ए e ऐ ai ओ o औ au
◌̣ ṁ (anusvāra) ◌̣ḥ (visarga)

Mássalhangzók

Gutturális:	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
Palatális:	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
Cerebrális:	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
Dentális:	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
Labiális:	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
Félhangzó:	य ya	र ra	ल la	व va	
Sziszegő hang:	श śa	ष ṣa	स sa		
Aspiráta:	ह ha	ऽ ' aposztróf (hiányjel)			

A számjegyek a következők:

०-0 १-1 २-2 ३-3 ४-4 ५-5 ६-6 ७-7 ८-8 ९-9

A magánhangzók kiejtése:

a — mint a magyar a

ā — megfelel a magyar á betűnek

- i — mint a magyar i betű
 ī — mint a magyar i betű
 u — mint a magyar u betű
 ṛ — mint ri a karika szóban
 ṛī — mint rī a rimel szóban
 ṛ — mint ṛ-vel együtt (ṛ)
 e — mint a magyar e
 ai — mint ai a bogarai szóban
 o — mint a magyar ó
 au — mint au az autó szóban
 ṁ — (anusvāra) — zengő orrhang (mint n a francia bon szóban)
 ḥ (visarga) — befejező h hang: az aḥ aha-, az iḥ ihi-ként ejtendő

A magánhangzókat a következőképp csatoljuk a mássalhangzókhoz:

Ṛ ā ṛ ī ī ṛ u ṛ ū ṛ ṛ ē ṛ ṛ e ṛ ai ṛ o ṛ au

Például: क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū
 कृ kṛ कृ kṛ के ke कै kai को ko कौ kau

Ha a mássalhangzón nincs más jel, akkor magába foglalja az „a” magánhangzót.

A virāma jel arra utal, hogy a befejező magánhangzó elmarad:

pl. ka क helyett k क्

A mássalhangzók kiejtése a következő:

- k — mint a magyar k
 kh — mint kh a Kheopsz szóban
 g — mint a magyar g
 gh — mint gh a Ghana szóban
 ṅ — mint n a magyar ing szóban (hálul, a nyelv hegyével képzett n)
 c — mint a magyar cs
 ch — mint cs és h együtt

j — mint **dzs ländzsa** szóban

jh — mint **dzs és h** együtt

ñ — mint a magyar **ny**

ṭ — mint a magyar **t** (de cerebláris)

ṭh — mint **t és h** együtt (de cerebláris)

ḍ — mint a magyar **d** (de cerebláris)

ḍha — mint **d, h és a** együtt (de cerebláris)

ṇ — mint **na** (mintha **r-t** akarnánk mondani, de **na** lesz belőle, cerebláris)

t — mint magyar **t**, de foghoz préselt nyelvvel

th — mint **t és h** együtt, de foghoz préselt nyelvvel

d — mint magyar **d**, de foghoz préselt nyelvvel

dh — mint **d és h** együtt, de foghoz préselt nyelvvel

n — mint magyar **n**, de nyelvvel a fogak között

p — mint a magyar **p**

ph — mint **p és h** együtt (nem **f**)

b — mint a magyar **b**

bh — mint **b és h** együtt

m — mint a magyar **m**

y — mint a magyar **j**

r — mint a magyar **r**

v — mint a magyar **v**

ś — (palatális) szájadlason képzett **s**, mint a német **sprechen** szóban

ṣ — (cerebrális) a nyelv csúcsával képzett hang, mint **sh** az angol **shine** szóban

s — mint a magyar **sz**

h — mint a magyar **h**

Két vagy több mássalhangzó összekapcsolva általában egy sajátos formát alkot, például **ka + ṣa = क्ष kṣa**; **ta + ra = त्र tra**

A szanszkritban nincs sem kemény szótaghangsúlyozás, sem pedig szünet egy sorban a szavak között, csupán rövid és hosszú (kétszer olyan hosszú, mint a rövid) szótagok folyékony váltakozása. A hosszú szótagok azok, amelyek magánhangzói hosszúak (**ā, ī, ū, e, ai, o, au**), vagy amelyek rövid magánhangzóit egynél több mássalhangzó követi (beleértve az anusvárát és viśargát). A hehezve ejtett mássalhangzók (mint **kha** és **gha**) egyes mássalhangzónak számítanak.

Versmutató

A

<i>abhayam sattva-samsuddhiḥ</i>	16.1	<i>āgamāpāyino'nit'yāḥ</i>	2.14
<i>abhisandhāya tu phalam</i>	17.12	<i>aghāyur indriyārāmaḥ</i>	3.16
<i>abhito brahma-nirvāṇam</i>	5.26	<i>agnir jyotir ahaḥ śuklaḥ</i>	8.24
<i>abhyāsād ramate yatra</i>	18.36	<i>aham ādir hi devānām</i>	10.2
<i>abhyāsa-yoga-yuktena</i>	8.8	<i>aham ādis ca madhyam ca</i>	10.20
<i>abhyāsa-yogena tataḥ</i>	12.9	<i>aham ātmā guḍākeśa</i>	10.20
<i>abhyāsena tu kaunteya</i>	6.35	<i>aham evākṣayaḥ kālaḥ</i>	10.33
<i>abhyāse'py asamartho'si</i>	12.10	<i>aham hi sarva-yajñānām</i>	9.24
<i>abhyutthānam adharmasya</i>	4.7	<i>aham kratur aham yajñāḥ</i>	9.16
<i>ābhrama-bhuvanāl lokāḥ</i>	8.16	<i>aham kṛtsnasya jagataḥ</i>	7.6
<i>ācaraty ātmanaḥ śreyāḥ</i>	16.22	<i>aham sarvasya prabhavaḥ</i>	10.8
<i>ācāryāḥ pitarāḥ putrāḥ</i>	1.33	<i>aham tvām sarva-pāpebhyaḥ</i>	18.66
<i>ācāryam upasaṅgamyā</i>	1.2	<i>aham vaiśvānaro bhūtvā</i>	15.14
<i>ācāryān mātulān bhrātrn</i>	1.26	<i>ahankāra itiyam me</i>	7.4
<i>ācāryopāsanam śaucam</i>	13.8	<i>ahankāram balam darpam</i>	16.18
<i>acchedyo'yam adāhyo'yam</i>	2.24	<i>ahankāram balam darpam</i>	18.53
<i>adeśa-kāle yad dānam</i>	17.22	<i>ahankāra-vimūḍhātma</i>	3.27
<i>adharmābhībhavāt kṛṣṇa</i>	1.40	<i>āhārā rajasayeṣṭāḥ</i>	17.9
<i>adharmam dharmam iti yā</i>	18.32	<i>āhāras tv api sarvasya</i>	17.7
<i>adhaś ca mūlāny anusantatāni</i>	15.2	<i>ahimsā samatā tuṣṭiḥ</i>	10.5
<i>adhaś cordhvam prasṛtās tasya</i>	15.2	<i>ahimsā satyam akrodhaḥ</i>	16.2
<i>adhibhūtam ca kim proktam</i>	8.1	<i>aho bata mahat-pāpam</i>	1.44
<i>adhibhūtam kṣaro bhavaḥ</i>	8.4	<i>āhus tvām ṛṣayaḥ sarve</i>	10.13
<i>adhiṣṭhānam tathā kartā</i>	18.14	<i>airāvataḥ gajendrāṇām</i>	10.27
<i>adhiṣṭhāya manaś cāyam</i>	15.9	<i>ajānatā mahimānam tavedam</i>	11.41
<i>adhi-yajñāḥ katham ko'tra</i>	8.2	<i>ajñānam cābhijātasya</i>	16.4
<i>adhīyajño'ham evātra</i>	8.4	<i>ajñānenāvṛtam jñānam</i>	5.15
<i>adhyātma-jñāna-nityatvam</i>	13.12	<i>ajñās cāsṛaddadhānas ca</i>	4.40
<i>adhyātma-vidyā vīdyānām</i>	10.32	<i>ajo nityaḥ sāsṛato'yam purāṇaḥ</i>	2.20
<i>adhyeṣyate ca ya imam</i>	18.70	<i>ajo'pi sann avyayātmā</i>	4.6
<i>ādhyo'bhijanavān asmi</i>	16.15	<i>akarmanās ca boddhavyam</i>	4.17
<i>ādityānām aham viṣṇuḥ</i>	10.21	<i>ākhyāhi me ko bhavān ugra-rūpaḥ</i>	11.31
<i>adrṣṭa-pūrvam hrṣṭo'smi dṛṣṭvā</i>	11.45	<i>akīrtim cāpi bhūtāni</i>	2.34
<i>adveṣṭā sarva-bhūtānām</i>	12.13	<i>akṣaram brahma paramam</i>	8.3
<i>ady-antavantaḥ kaunteya</i>	5.22	<i>akṣarāṇām akāro'smi</i>	10.33

<i>amānitvam adambhitvam</i>	13.8	<i>aphalākāṅkṣibhir yajñāḥ</i>	17.11
<i>amī ca tvām dhṛtarāṣṭrasya putrāḥ</i>	11.26	<i>aphalākāṅkṣibhir yuktaiḥ</i>	17.17
<i>amī hi tvām sura-saṅghā viśanti</i>	11.21	<i>aphala-prepsunā karma</i>	18.23
<i>amṛtam caiva mṛtyuś ca</i>	9.19	<i>api cet asi pāpebhyaḥ</i>	4.36
<i>anādi-madhāntam ananta-vīryam</i>	11.19	<i>api cet sudur-ācāraḥ</i>	9.30
<i>anādimat param brahma</i>	13.13	<i>api trailokya-rājyasya</i>	1.35
<i>anādītvān nirguṇatvāt</i>	13.32	<i>aprakāśo'pravṛttiś ca</i>	14.13
<i>ananta deveśa jagan-nivāsa</i>	11.37	<i>aprāpya mām nivartante</i>	9.3
<i>anantaś cāsmi nāgānām</i>	10.29	<i>aprāpya yoga-samsiddhim</i>	6.37
<i>anantavijayam rājā</i>	1.16	<i>apraṭiṣṭho mahā-bāho</i>	6.38
<i>ananta-vīryāmīta-vikramas tvam</i>	11.40	<i>āpūryamāṇam acala-praṭiṣṭham</i>	2.70
<i>ananya-cetāḥ satatam</i>	8.14	<i>ārto jījñāsur arthārthi</i>	7.16
<i>ananyāś cintayanto mām</i>	9.22	<i>ārusukṣor muner yogam</i>	6.3
<i>ananyenaiva yogena</i>	12.6	<i>asad ity ucyate pārtha</i>	17.28
<i>anapekṣaḥ śucir dakṣaḥ</i>	12.16	<i>asakta-buddhiḥ sarvatra</i>	18.49
<i>anārya-juṣṭam asvargyam</i>	2.2	<i>asaktam sarva-bhṛc caiva</i>	13.15
<i>anāśino'prameyasya</i>	2.18	<i>asaktir anabhiṣvaigāḥ</i>	13.10
<i>anāśritaḥ karma-phalam</i>	6.1	<i>asakto hy ācāran karma</i>	3.19
<i>anātmanas tu śatrutve</i>	6.6	<i>asamīdhaḥ sa martyeṣu</i>	10.3
<i>aneka-bāhūdara-vaktra-netram</i>	11.16	<i>asamśayam mahā-bāho</i>	6.35
<i>aneka-citta-vibhrāntāḥ</i>	16.16	<i>asamśayam samagram mām</i>	7.1
<i>aneka-dīvyābharaṇam</i>	11.10	<i>asamyatātmanā yogāḥ</i>	6.36
<i>aneka-janma-samsiddhaḥ</i>	6.45	<i>āśā-pāśa-śatair baddhāḥ</i>	16.12
<i>aneka-vaktra-vayanam</i>	11.10	<i>āśāstra-vihitam ghoram</i>	17.5
<i>anena prasaviṣyadhvam</i>	3.10	<i>asatkṛtam avajīñātam</i>	17.22
<i>anicchann api vārṣṇeya</i>	3.36	<i>asatya apraṭiṣṭham te</i>	16.8
<i>aniketaḥ sthira-matih</i>	12.19	<i>asau mayā hataḥ śatruḥ</i>	16.14
<i>aniṣṭam iṣṭam miśram ca</i>	18.12	<i>āścaryavac cainam anyāḥ śṛṇoti</i>	2.29
<i>anītyam asukham lokam</i>	9.33	<i>āścaryavat paśyati kaścit enam</i>	2.29
<i>annād bhavanti bhūtāni</i>	3.14	<i>asito devalo vyāsaḥ</i>	10.13
<i>anta-kāle ca mām eva</i>	8.5	<i>asmākam tu viśiṣṭā ye</i>	1.7
<i>antavanta ime dehāḥ</i>	2.18	<i>āsocyān anvaśocas tvam</i>	2.11
<i>antavat tu phalam teṣām</i>	7.23	<i>āsraddadhānāḥ puruṣā</i>	9.3
<i>anubandham ksayam himsām</i>	18.25	<i>āsraddhaya hutam dattam</i>	17.28
<i>anudvega-karam vākyam</i>	17.15	<i>āsthitaḥ sa hi yuktātmā</i>	7.18
<i>anye ca bahavaḥ sūrāḥ</i>	1.9	<i>āsuriṃ yonim āpannāḥ</i>	16.20
<i>anye sāṅkhyena yogena</i>	13.25	<i>āsvāsayāmāsa ca bhītam enam</i>	11.50
<i>anye tv evam ajānantaḥ</i>	13.26	<i>āsvatthaḥ sarva-vṛkṣāṇām</i>	10.26
<i>apāne juhvati prāṇam</i>	4.29	<i>āsvatthāmā vikarnaś ca</i>	1.8
<i>aparām bhavato janma</i>	4.4	<i>āsvattham enam suvirūḍha-mulam</i>	15.3
<i>aparaspara-sambhūtam</i>	16.8	<i>atattvārthavad alpam ca</i>	18.22
<i>apare niyatāhārāḥ</i>	4.30	<i>atha cainam nitya-jātam</i>	2.26
<i>apareyam itas tv anyām</i>	7.5	<i>atha cet tvam ahankārāt</i>	18.58
<i>aparyāptam tad asmākam</i>	1.10	<i>atha cet tvam imam dharmyam</i>	2.33
<i>apaśyad deva-devasya</i>	11.13	<i>atha cittam samādātum</i>	12.9

<i>athaitad apy ásakto'si</i>	12.11	<i>bahūny adṛṣṭa-pūrvāṇi</i>	11.6
<i>atha kena prayukto'yam</i>	3.36	<i>bahu-sákhā hy anantás ca</i>	2.41
<i>athavā bahunaitena</i>	10.42	<i>balam̐ balavatām cáham</i>	7.11
<i>athavā yoginām eva</i>	6.42	<i>bandham̐ mokṣam̐ ca yā veti</i>	18.30
<i>atha vyavasthitān dṛṣṭvā</i>	1.20	<i>bandhur ātmāmanas tasya</i>	6.6
<i>ātmaiva hy ātmano bandhuḥ</i>	6.5	<i>bāhya-sparśeṣv asaktātmā</i>	5.21
<i>ātmany eva ca santuṣṭaḥ</i>	3.17	<i>bhājanty ananya-manasaḥ</i>	9.13
<i>ātmany evātmanā tuṣṭaḥ</i>	2.55	<i>bhaktim̐ mayi parām̐ kṛtvā</i>	18.68
<i>ātma-sambhāvitāḥ stabdhāḥ</i>	16.17	<i>bhakto'si me sakhā ceti</i>	4.3
<i>ātma-samstham̐ manaḥ kṛtvā</i>	6.25	<i>bhaktýā mām̐ abhijānāti</i>	18.55
<i>ātma-saṃyama-yogāgnau</i>	4.27	<i>bhaktýā tv ananyayā śakyah</i>	11.54
<i>ātmaupamyena sarvatra</i>	6.32	<i>bhavāmi na cirāt pārtha</i>	12.7
<i>ātma-vantam̐ na karmāṇi</i>	4.41	<i>bhavān bhīṣmaś ca karṇaś ca</i>	1.8
<i>ātma-vaśyair vidheyātmā</i>	2.64	<i>bhavanti bhāvā bhūtānām</i>	10.5
<i>ato'smi loke vede ca</i>	15.18	<i>bhavanti sampadam̐ daivim̐</i>	16.3
<i>atra sūrā maheśvāsā</i>	1.4	<i>bhavāp̐pyayau hi bhūtānām</i>	11.2
<i>atyeti tat sarvam̐ idam̐ viditvā</i>	8.28	<i>bhāva-saṃsuddhir ity etat</i>	17.16
<i>avācya-vādām̐ś ca bahūn</i>	2.36	<i>bhavaty atyāginām̐ pretya</i>	18.12
<i>avajānanti mām̐ mūḍhā</i>	9.11	<i>bhaviṣyāṇi ca bhūtāni</i>	7.26
<i>avāpya bhūimāv asapatnam̐ ṛddham̐</i>	2.8	<i>bhavitā na ca me tasmāt</i>	18.69
<i>avibhaktam̐ ca bhūteṣu</i>	13.17	<i>bhayād raṇād uparatam̐</i>	2.35
<i>avibhaktam̐ vibhakteṣu</i>	18.20	<i>bhīṣma-droṇa-pramukhataḥ</i>	1.25
<i>avināsi tu tad vidḍhi</i>	2.17	<i>bhīṣmam̐ evābhirakṣantu</i>	1.11
<i>āvṛtam̐ jñānam̐ etena</i>	3.39	<i>bhīṣmo droṇaḥ sūta-putras tathāsau</i>	11.26
<i>avyaktādīni bhūtāni</i>	2.28	<i>bhogaiśvarya-prasaktānām̐</i>	2.44
<i>avyaktād vyaktayah sarvāḥ</i>	8.18	<i>bhoktāram̐ yajña-tapasām̐</i>	5.29
<i>avyattā hi gatir duḥkham̐</i>	12.5	<i>bhrām̐ayan sarva-bhūtāni</i>	18.61
<i>avyaktam̐ vyaktim̐ āpannam̐</i>	7.24	<i>bhrūvor madhye prāṇam̐ āveśya</i>	8.10
<i>avyakta-nidhanāny eva</i>	2.28	<i>bhūmir āpo'nalo vāyuh</i>	7.4
<i>avyakto'kṣara ity karaḥ</i>	8.21	<i>bhuñjate te tv agham̐ pāpāḥ</i>	3.13
<i>avyakto'yam̐ acintyo'yam̐</i>	2.25	<i>bhūta-bhartṛ ca taj jñeyam̐</i>	13.17
<i>ayaneṣu ca sarveṣu</i>	1.11	<i>bhūta-bhāvāna bhūteṣa</i>	10.15
<i>ayathāvat prajānāti</i>	18.31	<i>bhūta-bhāvodbhava-karaḥ</i>	8.3
<i>āyatīḥ śraddhayopetaḥ</i>	6.37	<i>bhūta-grāmaḥ sa evāyam̐</i>	8.19
<i>āyudhānām̐ aham̐ vajram̐</i>	10.28	<i>bhūta-grāmam̐ i mam̐ kṛtsnam̐</i>	9.8
<i>āyuhī sattva-balārogya-</i>	17.8	<i>bhūta-bhṛṇ na ca bhūta-sthaḥ</i>	9.5
<i>ayuktaḥ kāma-kāreṇa</i>	5.12	<i>bhūta-prakṛti-mokṣam̐ ca</i>	13.35
<i>ayuktaḥ prakṛtaḥ stabdhāḥ</i>	18.28	<i>bhūtāni yānti bhūtejyaḥ</i>	9.25
		<i>bhūya eva mahā-bāho</i>	10.1
		<i>bhūyāḥ kathaya tṛptir hi</i>	10.18
		<i>bijam̐ mām̐ sarva-bhūtānām̐</i>	7.10
<i>bahavo jñāna-tapasa</i>	4.10	<i>brahma-bhūtaḥ prasannātmā</i>	18.54
<i>bahir antas ca bhūtānām̐</i>	13.16	<i>brahma-caryam̐ ahimsā ca</i>	17.14
<i>bahūdaram̐ bahu dam̐ṣṭrā-karālam̐</i>	11.23	<i>brahmāgnāv apare yajñam̐</i>	4.25
<i>bahūnām̐ janmanām̐ ante</i>	7.19	<i>brahmaiva tena gantavyam̐</i>	4.24
<i>bahūni me vyatitāni</i>	4.5		

B

<i>brāhmaṇa-kṣatriya-viśām</i>	18.41	<i>dehi ityam avadhyo'yam</i>	2.30
<i>brahmāṇam iśam kamalāsana-</i>	11.15	<i>dehino'smin yathā dehe</i>	2.13
<i>brāhmaṇas tena vedās ca</i>	17.23	<i>dese kāle ca pātre ca</i>	17.20
<i>brahmaṇo hi pratiṣṭhāham</i>	14.27	<i>deva' apy asya rūpasya</i>	11.52
<i>brahmaṇy ādhāya karmāṇi</i>	5.10	<i>deva-dvija-guru-prājña-</i>	17.14
<i>brahmārpaṇam brahma haviḥ</i>	4.24	<i>devān bhāvayatānena</i>	3.11
<i>brahma-sūtra-padais caiva</i>	13.5	<i>devān deva-yajo yānti</i>	7.23
<i>bṛhat-sāma tathā sāmnam</i>	10.35	<i>dharma-kṣetre kuru-kṣetre</i>	1.1
<i>buddhau śaraṇam anviccha</i>	2.49	<i>dharma-saṁsthāpanāpanārthāya</i>	4.8
<i>buddher bhedaṁ dhṛteś caiva</i>	18.29	<i>dharmāviroddho bhūteṣu</i>	7.11
<i>buddhir buddhimatām asmi</i>	7.10	<i>dharme naṣṭe kulam kṛtsnam</i>	1.39
<i>buddhir jñānam asammoḥaḥ</i>	10.4	<i>dharmyāddhi yuddhāc chreyo'nyat</i>	2.31
<i>buddhi-yogam upāśritya</i>	18.57	<i>dhārtarāṣṭrā raṇe hanyuh</i>	1.45
<i>buddhi-yukto jahātiha</i>	2.50	<i>dhārtarāṣṭrasya durbuddheḥ</i>	1.23
<i>buddhyā viśuddhayā yukah</i>	18.51	<i>dhṛṣṭadyumno virātas ca</i>	1.17
<i>buddhyā yukto yayā pārtha</i>	2.39	<i>dhṛṣṭaketuś cekitānaḥ</i>	1.5
		<i>dhṛtyā yayā dhārayate</i>	18.33
		<i>dhūmenāvriyate vahniḥ</i>	3.38
		<i>dhūmo rātris tathā kṛṣṇaḥ</i>	8.25
		<i>dhyanāt karma-phala-tyagaḥ</i>	12.12
		<i>dhyanā-yoga-paro nityam</i>	18.52
		<i>dhyanenātmani paśyanti</i>	13.25
		<i>dhyaṇato visayān pumsaḥ</i>	2.62
		<i>diśo na jāne na labhe ca śarma</i>	11.25
		<i>divi sūrya-sahasrasya</i>	11.12
		<i>divya-mālyāmbara-dharam</i>	11.11
		<i>divyam dadāmi te cakṣuḥ</i>	11.8
		<i>diyate ca parikliṣṭam</i>	17.21
		<i>doṣair etaiḥ kula-ghnānam</i>	1.42
		<i>draṣṭum icchāmi te rūpam</i>	11.3
		<i>dravya-yajñās tapo-yajñāḥ</i>	4.28
		<i>droṇam ca bhīṣmam ca</i>	11.34
		<i>drṣṭvābhutam rūpam ugram</i>	11.20
		<i>drṣṭvā hi tvam pravryathitāntarātmā</i>	11.24
		<i>drṣṭvā tu pāṇḍavanīkam</i>	1.2
		<i>drṣṭvedam mānuṣam rūpam</i>	11.51
		<i>drṣṭvemam svajanam kṛṣṇa</i>	1.28
		<i>drupado draupadeyās ca</i>	1.18
		<i>duḥkham ity eva yat karma</i>	18.8
		<i>duḥkheṣv anudvigna-manāḥ</i>	2.56
		<i>dūreṇa hy avaram karma</i>	2.49
		<i>dvandvair vimuktāḥ sukha-duḥkha</i>	15.5
		<i>dvau bhūta-sargau loke'smin</i>	16.6
		<i>dvāv imau puruṣau loke</i>	15.16
		<i>dyār aprthivyor idam antaram hi</i>	11.20
		<i>dyūtam chalayātām asmi</i>	10.36

C

<i>cañcalam hi manah kṛṣṇa</i>	6.34
<i>cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam</i>	4.13
<i>catur-vidhā bhajante mām</i>	7.16
<i>cetasā sarva-karmāṇi</i>	18.57
<i>chandāmsi yasya parṇāni</i>	15.1
<i>chinna-dvaidhā yatātmānaḥ</i>	5.25
<i>chittvainam saṁsayaṁ yogam</i>	4.42
<i>cintām aparimeyām ca</i>	16.11

D

<i>dadāmi buddhi-yogam tam</i>	10.10
<i>daivam evāpare yajñam</i>	4.25
<i>daivī hy eṣā guṇamayī</i>	7.14
<i>daivī sampad vimokṣāya</i>	16.5
<i>daivo vistaraśaḥ proktaḥ</i>	16.6
<i>dambhāhankāra-samyuktāḥ</i>	17.5
<i>dambho darpo 'bhimānaḥ</i>	16.4
<i>damṣṭrā karālāni ca te mukhāni</i>	11.25
<i>dāna-kriyās ca vividhāḥ</i>	17.25
<i>dānam damaś ca yajñās ca</i>	16.1
<i>dānam iśvara-bhāvas ca</i>	18.43
<i>daṇḍo damayatām asmi</i>	10.38
<i>darsayāmāsa pārthāya</i>	11.9
<i>dātavyam iti yad dānam</i>	17.20
<i>dayā bhūteṣv aloluptvam</i>	16.2

E

<i>ekaki yata-cittātma</i>	6.10
<i>ekam apy āsthitāḥ samyak</i>	5.4
<i>ekam sāṅkhyam ca yogam ca</i>	5.5
<i>eka-tvena pṛthak-tvena</i>	9.15
<i>ekayā yāty anāvṛttim</i>	8.26
<i>eko'thavāpy acyuta tat samakṣām</i>	11.42
<i>eṣā brāmi sthitiḥ pārtha</i>	2.72
<i>eṣā te'bhīhitā sāṅkhye</i>	2.39
<i>eṣa tūddeṣataḥ proktaḥ</i>	10.40
<i>etad buddhvā buddhimān syāt</i>	15.20
<i>etaddhi durlabhataram</i>	6.42
<i>etad vedītam icchāmi</i>	13.1
<i>etad yonini bhūtāni</i>	7.6
<i>etad yo vetti tam prāhuḥ</i>	13.2
<i>etair vimohayatya eṣaḥ</i>	3.40
<i>etair vimuktaḥ kaunteya</i>	16.22
<i>etaj jñānam iti proktaḥ</i>	13.12
<i>etām dṛṣṭim avaṣṭabhya</i>	16.9
<i>etām vibhūtim yogam ca</i>	10.7
<i>etan me samśayam kṛṣṇa</i>	6.39
<i>etān na hantum icchāmi</i>	1.34
<i>etāny api tu karmāṇi</i>	18.6
<i>etasyāham na paśyāmi</i>	6.33
<i>etat kṣetram samāseṇa</i>	13.7
<i>etat śrutvā vacanam keśavaśya</i>	11.35
<i>evam bahu-vidhā yajñāḥ</i>	4.32
<i>evam buddheḥ param buddhvā</i>	3.43
<i>evam etad yathāttha</i>	11.3
<i>evam jñātvā kṛtam karma</i>	4.15
<i>evam paramparā-prāptam</i>	4.2
<i>evam pravartitam cakram</i>	3.16
<i>evam rūpaḥ śakya aham nṛloke</i>	11.4
<i>evam satata-yuktā ye</i>	12.1
<i>evam trayi-dharmam anuprapannāḥ</i>	9.21
<i>evam ukto hr̥ṣikeśaḥ</i>	1.24
<i>evam uktvā hr̥ṣikeśam</i>	2.9
<i>evam uktvārjunaḥ saṅkhye</i>	1.46
<i>evam uktvā tato rājan</i>	11.9

G

<i>gacchanty apunar-āvṛttim</i>	5.17
<i>gām āviśya ca bhūtāni</i>	15.13
<i>gandharvāṅgām citrarathaḥ</i>	10.26

<i>gandharva-yakṣāsura-siddha-</i>	11.22
<i>gāṅḍīvaṃ sramsate hastāt</i>	1.29
<i>gata-saṅgasa muktasya</i>	4.23
<i>gatāsūn agatāsūmś ca</i>	2.11
<i>gatir bhartā prabhuḥ sākṣi</i>	9.18
<i>gṛhītvaitāni samyāti</i>	15.8
<i>guṇā guṇeṣu vartante</i>	3.28
<i>guṇān etān atītya trin</i>	14.20
<i>guṇā vartanta ity evam</i>	14.23
<i>guṇebhyaś ca param vetti</i>	14.19
<i>gurūn ahatvā hi mahānubhāvān</i>	2.5

H

<i>hanta te kathayiṣyāmi</i>	10.19
<i>harṣāmarṣa-bhayodvegaiḥ</i>	12.15
<i>harṣa-śokānvitāḥ kartā</i>	18.27
<i>hato vā prāpsyasi svargam</i>	2.37
<i>hatvāpi sa imāl lokān</i>	18.17
<i>hatvārtha-kāmāms tu gurūn ihaiva</i>	2.5
<i>hetunānena kaunteya</i>	9.10
<i>hr̥ṣikeśam tadā vākyam</i>	1.20

I

<i>icchā dveṣaḥ sukham duḥkham</i>	13.7
<i>icchā-dveṣa samutthena</i>	7.27
<i>idam adya mayā labdham</i>	16.13
<i>idam astīdam api me</i>	16.13
<i>idam jñānam upāśritya</i>	14.2
<i>idam śariram kaunteya</i>	13.2
<i>idam te nātapaskāya</i>	18.67
<i>idam tu te guhyatamam</i>	9.1
<i>idānim asmi samivṛttaḥ</i>	11.51
<i>ihaikastham jagat kṛtsnam</i>	11.7
<i>ihaiva tair jitaḥ sargaḥ</i>	5.19
<i>ihante kāma-bhogārtham</i>	16.12
<i>ījyate bhārata-śreṣṭha</i>	17.12
<i>ikṣate yoga-yukta-ātmā-</i>	6.29
<i>imam vīvasvate yogam</i>	4.1
<i>indriyāṅgām hi caratām</i>	2.67
<i>indriyāṅgām manaś cāsmi</i>	10.22
<i>indriyāṇi daśasikam ca</i>	13.6
<i>indriyāni mano buddhiḥ</i>	3.40
<i>indriyāṇīndriyārthebhyaḥ</i>	2.58

<i>indriyāṇindriyārthebhyaḥ</i>	2.68
<i>indriyāṇindriyārtheṣu</i>	5.9
<i>indriyāṇi parāṇy ahuḥ</i>	3.42
<i>indriyāṇi pramāthini</i>	2.60
<i>indriyārthān vimūḍhātāmā</i>	3.6
<i>indriyārtheṣu vairāgyam</i>	13.9
<i>indriyasyendriyasyārthe</i>	3.34
<i>iṣṭān bhogān hi vo devāḥ</i>	3.12
<i>iṣṭo 'si me dṛḍam iti</i>	18.64
<i>iṣubhiḥ pratiyotsyāmi</i>	2.4
<i>īśvaraḥ sarva-bhūtānām</i>	18.61
<i>īśvaro 'ham aham bhogī</i>	16.14
<i>iti guhyatamam śāstram</i>	15.20
<i>iti kṣetram tathā jñānam</i>	13.19
<i>iti mām yo 'bhijānāti</i>	4.14
<i>iti matvā bhajante mām</i>	10.8
<i>iti te jñānam ākhyātām</i>	18.63
<i>ity aham vāsudevasya</i>	18.74
<i>ity arjunam vāsuevas tathoktvā</i>	11.50

J

<i>jaḡhanya-guṇa-vṛtti-sthāḥ</i>	14.18
<i>jahi śatrum mahā-bāho</i>	3.43
<i>janma-bandha-vinirmuktāḥ</i>	2.51
<i>janma karma ca me divyam</i>	4.9
<i>janma-mṛtyu-jarā-duḥkhaiḥ</i>	14.20
<i>janma-mṛtyu-jarā-vyādhi-</i>	13.9
<i>jarā-maraṇa-mokṣāya</i>	7.29
<i>jātasya hi dhruvo mṛtyuḥ</i>	2.27
<i>jayo 'smi vyavasāyo 'smi</i>	10.36
<i>jhaṣāṇām makarāś cāsmi</i>	10.31
<i>jijñāsur api yogasya</i>	6.44
<i>jitātmanah praśāntasya</i>	6.7
<i>jīva-bhūtām mahā-bāho</i>	7.5
<i>jīvanam sarva-bhūteṣu</i>	7.9
<i>jñānāgni-dagdha-karmāṇam</i>	4.19
<i>jñānāgniḥ sarva-karmāṇi</i>	4.37
<i>jñānam dvṛtya tu tamah</i>	14.9
<i>jñānam jñeyam jñāna-gamyam</i>	13.18
<i>jñānam jñeyam pariñātā</i>	18.18
<i>jñānam karma ca kartā ca</i>	18.19
<i>jñānam labdhvā parām śāntim</i>	4.39
<i>jñānam te'ham sa-vijñānam</i>	7.2
<i>jñānam vijñānam āstikyam</i>	18.42

<i>jñānam vijñāna-sahitam</i>	9.1
<i>jñānam yadā tadā vidyat</i>	14.11
<i>jñāna-vijñāna-tṛptātmā</i>	6.8
<i>jñāna-yajñena cāpy anye</i>	9.15
<i>jñāna-yajñena tenāham</i>	18.70
<i>jñāna-yogena sānikhyānām</i>	3.3
<i>jñānena tu tad ajñānam</i>	5.16
<i>jñātum draṣṭum ca tattvena</i>	11.54
<i>jñātvā śāstra-vidhānoktim</i>	16.24
<i>jñeyah sa nitya-sannyāsī</i>	5.3
<i>jñeyam yat tat pravakṣyāmi</i>	13.13
<i>joṣayet sarva-karmāṇi</i>	3.26
<i>vyāyāsi cet karmaṇas te</i>	3.1
<i>jyotiṣām api taj jyotiḥ</i>	13.18

K

<i>kaccid ajñāna-sam̐mohaḥ</i>	18.72
<i>kaccid etac chrutam pārtha</i>	18.72
<i>kaccin nobhaya-vibhraṣṭah</i>	6.38
<i>kair lingais trin guṇān etān</i>	14.21
<i>kair mayā saha yoddhavyam</i>	1.22
<i>kālo'smi loke-kṣaya-kṛt pravṛddhaḥ</i>	11.32
<i>kalpa-kṣaye punas tāni</i>	9.7
<i>kāma esa krodha eṣaḥ</i>	3.37
<i>kāmah krodhas tathā lobhaḥ</i>	16.21
<i>kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ</i>	7.20
<i>kāma-krodha-vimuktānām</i>	5.26
<i>kāma-krodhadbhavam vegam</i>	5.23
<i>kāmam āsṛitya duṣpūram</i>	16.10
<i>kāma-rūpeṇa kaunteya</i>	3.39
<i>kāmātmānaḥ svarga-parāḥ</i>	2.43
<i>kāmopabhoga-paramāḥ</i>	16.11
<i>kāmyānām karmaṇām nyāsam</i>	18.2
<i>kānikṣantah karmaṇām siddhim</i>	4.12
<i>kāraṇam guṇa-sarigo'sya</i>	13.22
<i>karaṇam karma karteti</i>	18.18
<i>karma brahmodhavam viddhi</i>	3.15
<i>karma caiva tad-arthiyam</i>	17.27
<i>karma-jam buddhi-yuktā hi</i>	2.15
<i>karma-jān viddhi tān sarvān</i>	4.32
<i>karmaṇah sukṛtasyāhuḥ</i>	14.16
<i>karmaṇaiva hi sam̐siddhim</i>	3.20
<i>karmāṇi pravibhaktāni</i>	18.41
<i>karmaṇo by api bodhavyam</i>	4.17

<i>mama vartmānuvartante</i>	3.23
<i>mama vartmānuvartante</i>	4.11
<i>mama yonir mahad-brahma</i>	14.3
<i>mām caivāntaḥ śarīra-stham</i>	17.6
<i>mām ca yo'vyabhicāreṇa</i>	14.26
<i>mām evaiṣyasi satyam te</i>	18.65
<i>mām evaiṣyasi yuktvaivam</i>	9.34
<i>mām eva yad prapadyante</i>	7.14
<i>mām hi pārtha vyapāśritya</i>	9.32
<i>mām upetya punar janma</i>	8.15
<i>mām upetya tu kaunteya</i>	8.16
<i>manaḥ-prasādaḥ saumyatvam</i>	17.16
<i>manaḥ samyamya mac-cittaḥ</i>	6.14
<i>manaḥ śaṣṭhānindriyāṇi</i>	15.7
<i>mānāpamānayoḥ tulyaḥ</i>	14.25
<i>manasaivendriya-grāmam</i>	6.24
<i>manasas tu parā buddhiḥ</i>	3.42
<i>manmanā bhava mad-bhaktaḥ</i>	18.65
<i>man-manā bhava mad-bhaktaḥ</i>	9.34
<i>mantra'ham aham evājyam</i>	9.16
<i>manuṣyāṇām sahasreṣu</i>	7.3
<i>manyase yadi tac chakryam</i>	11.4
<i>marīcīr marutām asmi</i>	10.21
<i>masanām mārga-śrīṣo'ham</i>	10.35
<i>mā śucaḥ sampadam daivim</i>	16.5
<i>mā te vyathā mā ca vimūḍha-bhāvaḥ</i>	11.49
<i>mat-karma-kṛṇ mat-paramaḥ</i>	11.55
<i>mat-prasādād avāpnoti</i>	18.56
<i>mātrā-sparśās tu kaunteya</i>	2.14
<i>mat sthāni sarva-bhūtāni</i>	9.4
<i>matta eveti tāt viddhi</i>	7.12
<i>mattaḥ paratarām nānyat</i>	7.7
<i>mātulāḥ śvaśurāḥ pautrāḥ</i>	1.34
<i>maunam caivāsmi guhyānām</i>	10.38
<i>mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ</i>	9.10
<i>mayā hatāms tvam jahi mā</i>	11.34
<i>mayaiṣaite nihatāḥ pūrvam eva</i>	11.33
<i>mayā prasannena tavārjunedam</i>	11.47
<i>mayā tatam idam sarvam</i>	9.4
<i>māyāyāpahṛta-jñānā</i>	7.15
<i>mayi cānaya-yogena</i>	13.11
<i>mayi sarvam idam protam</i>	7.7
<i>mayi sarvaṇi karmāṇi</i>	3.30
<i>mayy-arpita-mano-buddhiḥ</i>	12.14
<i>mayy arpita-mano buddhiḥ</i>	8.7

<i>mayy āsakta-manāḥ pārtha</i>	7.1
<i>mayy dveṣya mano ye mām</i>	12.2
<i>mayy eva mana ādhasva</i>	12.8
<i>mithyaiṣa vyavasāyas te</i>	18.59
<i>moghāśā mogha-karmāṇaḥ</i>	9.12
<i>mohād ārabhyate karma</i>	18.25
<i>mohād grhītvāsad-grāhān</i>	16.10
<i>mohāt tasya parityāgaḥ</i>	18.7
<i>mohitam nābhijānāti</i>	7.13
<i>mṛgaṇam ca mṛgendro'ham</i>	10.30
<i>mṛtyuḥ sarva-haraś cāham</i>	10.34
<i>mūḍha-grāheṇātmanaḥ yat</i>	17.19
<i>mūḍho'yaṁ nābhijānāti</i>	7.25
<i>mukta-saṅgo'nahamvādi</i>	18.26
<i>muninām apy aham vyāsaḥ</i>	10.37
<i>mūrdhny ādhāyātmanaḥ prāṇam</i>	8.12

N

<i>nabhaḥ spṛśam dīptam aneka-</i>	11.24
<i>nabhaś ca pṛthivīm caiva</i>	1.19
<i>nābhinandati na dveṣti</i>	2.57
<i>na buddhi-bhedam janayet</i>	3.26
<i>na cābhāvayataḥ śāntiḥ</i>	2.66
<i>na cainam kledayanty āpaḥ</i>	2.23
<i>na caitad vidmaḥ kataran no gariyaḥ</i>	2.6
<i>na caiva na bhaviṣyāmaḥ</i>	2.12
<i>na ca mām tāni karmāṇi</i>	9.9
<i>na ca mat-sthāni bhūtāni</i>	9.5
<i>na ca śaknomy avasthātum</i>	1.30
<i>na ca sannyanād eva</i>	3.4
<i>na ca śreyo'nupaśyāmi</i>	1.31
<i>na cāśusrūṣave vācyam</i>	18.67
<i>na cāśya sarva-bhūteṣu</i>	3.18
<i>na ca tasmān manuṣyeṣu</i>	18.69
<i>na cāti svapna-śilasya</i>	6.16
<i>nādatte kasyacit pāpam</i>	5.15
<i>na dveṣti sampravṛttāni</i>	14.22
<i>na dveṣty akuśalam karma</i>	18.10
<i>nāham prakāśaḥ sarvasya</i>	7.25
<i>nāham vedair na tapasā</i>	11.53
<i>na hi deha-bhṛtā śakyam</i>	18.11
<i>na hi jñānena sadṛśam</i>	4.38
<i>na hi kalyāṇa-kṛt kaścit</i>	6.40

<i>na hi kaścit kṣaṇam api</i>	3.5	<i>na tvat-samo'sty abhyadhikāḥ</i>	11.43
<i>na hinasty ātmanātmānam</i>	13.29	<i>na tv evāham jātu nāsam</i>	2.12
<i>na hi prapaśyāmi mamāpanudyāt</i>	2.8	<i>nātyaśnatas tu yogo'sti</i>	6.16
<i>na hi te bhagavan vaiktīm</i>	10.14	<i>nāty-ucchrītam nātinīcam</i>	6.11
<i>na hy asannyasta-saikalpaḥ</i>	6.2	<i>nava-dvāre pure dehi</i>	5.13
<i>nainam chindanti śaśtrāṇi</i>	2.23	<i>na veda-yajñādhyayanair na dānaḥ</i>	11.48
<i>naiṣkarmya-siddhim paramām</i>	18.49	<i>na vimuñcati durmedhāḥ</i>	18.35
<i>naite sṛtī pārtha jānan</i>	8.27	<i>nāyakā mama sainyasya</i>	1.7
<i>naiva kiñcit karomīti</i>	5.8	<i>nāyam loko'sti na paraḥ</i>	4.40
<i>naiva tasya kṛtenārthaḥ</i>	3.18	<i>nāyam loko'sty ayajñasya</i>	4.31
<i>na jāyate mriyate vā kadācit</i>	2.20	<i>na yotsya iti govindam</i>	2.9
<i>na kāñkṣe vijayam kṛṣṇa</i>	1.31	<i>nehābhīkrama-nāśo'sti</i>	2.40
<i>na karmaṇām anārambhāt</i>	3.4	<i>nibadhnanti mahā-bāho</i>	14.5
<i>na karma phala samīyogam</i>	5.14	<i>nidrālasya-pramādottham</i>	18.39
<i>na kartṛtvam na karmāṇi</i>	5.14	<i>nihatya dhārtarāṣṭraṇ naḥ</i>	1.35
<i>nakulaḥ sahadevaś ca</i>	1.16	<i>nimittāni ca paśyāmi</i>	1.31
<i>namaḥ purastād atha pṛṣṭhatas te</i>	11.40	<i>nindantas tava sāmartyam</i>	2.36
<i>na mām duṣkṛtino mūḍhāḥ</i>	7.15	<i>nirāśir nirmamo bhūtvā</i>	3.30
<i>na mām karmāṇi limpanti</i>	4.14	<i>nirāśir yata-cittātmā</i>	4.21
<i>namaskṛtvā bhūya evāha kṛṣṇam</i>	11.35	<i>nirdoṣam hi samam brahma</i>	5.19
<i>namasyantaś ca mām bhaktyā</i>	9.14	<i>nirdvandvo hi mahā-bāho</i>	5.3
<i>na me pārthāsti karttavayam</i>	3.22	<i>nirdvandvo nitya-sattva-sthaḥ</i>	2.45
<i>na me viduḥ sura-gaṇāḥ</i>	10.2	<i>nirmamo nirahankārah</i>	12.13
<i>namo namas te'stu sahasra-kṛtvāḥ</i>	11.39	<i>nirmamo nirahankārah</i>	2.71
<i>nānā-śastra-praharaṇāḥ</i>	1.9	<i>nirmāna-mohā jita-saṅga-doṣāḥ</i>	15.5
<i>nānavāptam avāptavyam</i>	3.22	<i>nirvairāḥ sarva-bhūteṣu</i>	11.55
<i>nānā vidhāni divyāni</i>	11.5	<i>nīścayam śṛṇu me tatra</i>	18.4
<i>nāntam na madhyam na punas</i>	11.16	<i>nīsprhaḥ sarva-kāmebhyaḥ</i>	6.18
<i>nānto'sti mama divyānām</i>	10.40	<i>nityaḥ sarva-gataḥ sthānuḥ</i>	2.24
<i>nānyam guṇebhyaḥ kartāram</i>	14.19	<i>nityam ca sama-cittatvam</i>	13.10
<i>nāpnuvanti mahātmānaḥ</i>	8.15	<i>nivasiṣyasi mayy eva</i>	12.8
<i>na prahr̥ṣyet priyam prāpya</i>	5.20	<i>nīyatam kuru karma tvam</i>	3.8
<i>narake niyatam vāsaḥ</i>	1.43	<i>niyatam saṅga-rahitam</i>	18.23
<i>na rūpam asyeha tathopalabhyate</i>	15.3	<i>niyatasya tu sanniyāsah</i>	18.7
<i>na sa siddhim avāpnoti</i>	16.23	<i>nyāyām vā viparītām vā</i>	18.15
<i>nāsato vidyate bhāvaḥ</i>	2.16		
<i>na śaucam nā pi cācārah</i>	16.7		
<i>nāśayāmy ātma-bhāvasthaḥ</i>	10.11		
<i>nāsti buddhir ayuktasya</i>	2.66		
<i>naṣṭo mohāḥ smṛtir labdhā</i>	18.73		
<i>na tad asti pṛthivyām vā</i>	18.40		
<i>na tad asti vinā yat syān</i>	10.39		
<i>na tad bhāsayate sūryaḥ</i>	15.6		
<i>na tu mām abhijānanti</i>	9.24		
<i>na tu mām śakyaś draṣṭum</i>	11.8		
		O	
		<i>om ity ekākṣaram brahma</i>	8.13
		<i>om-tat-sad iti nirdeśaḥ</i>	17.23
		P	
		<i>pañcāitāni mahā-bāho</i>	18.13
		<i>pañcajanayam hr̥ṣīkeśaḥ</i>	1.15
		<i>pāpam evāśrayed asmān</i>	1.36

<i>pāpmānam prajahi hy enam</i>	3.41	<i>prakṛtyaiva ca karmāṇi</i>	13.30
<i>paramaṃ puruṣam divyam</i>	8.8	<i>pralapan viśṛjan gṛhṇan</i>	5.9
<i>paramātmēti cāpy uktaḥ</i>	13.23	<i>pramādālasya-nidrābhīḥ</i>	14.8
<i>paraṃ bhāvam ajānantaḥ</i>	9.11	<i>pramāda-mohau tamasah</i>	14.17
<i>paraṃ bhāvam ajānantaḥ</i>	7.24	<i>praṇamya śirasā devam</i>	11.14
<i>paraṃ bhūyaḥ pravakṣyāmi</i>	14.1	<i>prāṇāpāna-gatī ruddhvā</i>	4.29
<i>paraṃ brahma paraṃ dhāma</i>	10.12	<i>prāṇāpāna-samāyuktaḥ</i>	15.14
<i>parasparaṃ bhāvayantaḥ</i>	3.11	<i>prāṇāpānau samau kṛtvā</i>	5.27
<i>paras tasmāt tu bhāvo 'nyaḥ</i>	8.20	<i>praṇavaḥ sarva-vedeṣu</i>	7.8
<i>parasyotsādanārtham vā</i>	17.19	<i>prāpya puṇya-kṛtām lokān</i>	6.41
<i>paricaryātmakam karma</i>	18.44	<i>prasāde sarva-duḥkhānām</i>	2.65
<i>pariṇāme viṣam iva</i>	18.38	<i>prasaktāḥ kāma-bhogeṣu</i>	16.16
<i>paritrāṇāya sādhnām</i>	4.8	<i>prasaṅgena phalākāṅkṣī</i>	18.34
<i>pārtha naiveha nāmutra</i>	6.40	<i>prasanna-cetaso hy aśu</i>	2.65
<i>paryāptam tv idam eteṣām</i>	1.10	<i>praśānta-manasaṃ hy enam</i>	6.27
<i>paśyādityān vasūn rudrān</i>	11.6	<i>praśāntātmā vigata-bhīḥ</i>	6.14
<i>paśyātām pāṇḍu-putrāṇām</i>	1.3	<i>praśaste karmaṇi tatā</i>	17.26
<i>paśya me pārtha nūpāni</i>	11.5	<i>pratyakṣāvagamam dharmyam</i>	9.2
<i>paśyāmi devāms tava deva dehe</i>	11.15	<i>pravartante vidhānoktāḥ</i>	17.24
<i>paśyāmi tvām dipta-hutāsa-vaktram</i>	11.19	<i>pravṛtte śāstra-sampāte</i>	1.20
<i>paśyāmi tvām durmīrksyam</i>	11.17	<i>pravṛttim ca nivṛttim ca</i>	16.7
<i>paśyaṇ śṛṇvan sprśān jighran</i>	5.8	<i>pravṛttim ca nivṛttim ca</i>	18.30
<i>paśyaty akṛta-buddhivāt</i>	18.16	<i>prayāna-kāle ca katham</i>	8.2
<i>patanti pītaro hy eṣām</i>	1.41	<i>prayāna kāle manasā'calena</i>	8.10
<i>patraṃ puṣpam phalam toyam</i>	9.26	<i>prayāna-kāle'pi ca mām</i>	7.30
<i>paunḍram dadhmau mahā-śanikham</i>	1.15	<i>prayātā yānti tam kālam</i>	8.23
<i>pavanaḥ pavatām asmi</i>	10.31	<i>prayatnād yatamānas tu</i>	6.45
<i>pitāham asya jagataḥ</i>	9.17	<i>pretān bhūta-guṇāmś cānye</i>	17.4
<i>pitāsi lokasya carācarasya</i>	11.43	<i>priyo hi jñānino'tyartham</i>	7.17
<i>pīteva putrasya sakheva sakhyuḥ</i>	11.44	<i>procyamānam aśeṣeṇa</i>	18.29
<i>pitṛṇām aryamā cāsmi</i>	10.29	<i>procyate guṇa-saṅkhyāne</i>	18.19
<i>prābhavaḥ pralayaḥ sthānam</i>	9.18	<i>pṛthaktvena tu yaj jñānam</i>	18.21
<i>prābhavanty ugra-karmāṇaḥ</i>	16.9	<i>puṇyo gandhaḥ pṛthivyām ca</i>	7.9
<i>prādhānyataḥ kuru-śreṣṭha</i>	10.19	<i>purodhasām ca mukhyam mām</i>	10.24
<i>prahlādaś cāsmi daityānām</i>	10.30	<i>puruhit kuntibhojās ca</i>	1.5
<i>prajāhāti yadā kāmān</i>	2.55	<i>puruṣaḥ prakṛti-stho hi</i>	13.22
<i>prajānaś cāsmi kandarpaḥ</i>	10.28	<i>puruṣaḥ sa paraḥ pārtha</i>	8.22
<i>prakāśam ca pravṛttim ca</i>	14.22	<i>puruṣaḥ sukha-duḥkhānām</i>	13.21
<i>prakṛteḥ kriyamāṇāni</i>	3.27	<i>puruṣam śāśvatam divyam</i>	10.12
<i>prakṛter guṇa-samūḍhāḥ</i>	3.29	<i>pūrvābhyaśena tenaiva</i>	6.44
<i>prakṛtīm puruṣam caiva</i>	13.1	<i>puṣṇāmi cauṣadhīḥ sarvāḥ</i>	15.13
<i>prakṛtīm puruṣam caiva</i>	13.20		
<i>prakṛtīm svām adhiṣṭhāya</i>	4.6		
<i>prakṛtīm svām avaṣṭabhya</i>	9.8		
<i>prakṛtīm yānti bhūtāni</i>	3.33		
		R	
		<i>rāga-dveṣa-viyuktais tu</i>	2.64

<i>rāgi karma-phala-prepsuh</i>	18.27
<i>rajaḥ sattvaṃ tamaś caiva</i>	14.10
<i>rājan samsmṛtya samsmṛtya</i>	18.76
<i>rajasas tu phalaṃ duḥkham</i>	14.16
<i>rajasi pralayam gatvā</i>	14.15
<i>rajas tamaś cābhibhūya</i>	14.10
<i>rajasy etāni jāyante</i>	14.12
<i>rāja-vidyā rāja-guhyam</i>	9.2
<i>rajo rāgātmakam viddhi</i>	14.7
<i>rakṣāmsi bhītāni diśo dravanti</i>	11.36
<i>rākṣasim āsurim caiva</i>	9.12
<i>rasa-varjām raso'py asya</i>	2.59
<i>raso'ham apsu kaunteya</i>	7.8
<i>rasyāḥ snigdhaḥ sthirā hrđyāḥ</i>	17.8
<i>rātrim yuga-sahasrāntām</i>	8.17
<i>rātry-āgame praliyante</i>	8.18
<i>rātry-āgame'vaśaḥ pārtha</i>	8.19
<i>ṛṣibhir bahodhā gitam</i>	13.5
<i>ṛte'pi tvām na bhaviṣyanti sarve</i>	11.32
<i>radrādityā vasavo ye ca sādhyāḥ</i>	11.22
<i>rudrānām śankarāś cāsmi</i>	10.23
<i>nūpaṃ mahat te bahu-vaktra-</i>	11.23

S

<i>śabdādīn viṣayāms tyaktvā</i>	18.51
<i>śabdādīn viṣayān anye</i>	4.26
<i>sa brahma-yoga-yuktātmā</i>	5.21
<i>sa buddhimān manuṣyeṣu</i>	4.18
<i>sa ca yo yat prabhāvaś ca</i>	13.4
<i>sad-bhāve sādhu-bhāve ca</i>	17.26
<i>sādhibhūtādhidaiṣam nām</i>	7.30
<i>sādhur eva sa mantavyaḥ</i>	9.30
<i>sādhuṣv api ca pāpeṣu</i>	6.9
<i>sadṛśam ceṣṭate svasyāḥ</i>	3.33
<i>sa evāyam mayā te'dya</i>	4.3
<i>sa ghoṣo dhārtarāṣṭrānām</i>	1.19
<i>sa guṇān samatityaitān</i>	14.26
<i>saha-jam karma kaunteya</i>	18.48
<i>sahasaiṅvābhyahanyanta</i>	1.13
<i>sahasra-yuga-paryantam</i>	8.17
<i>saha-yajñāḥ prajāḥ sṛṣṭvā</i>	3.10
<i>sa kalēna mahatā</i>	4.2
<i>sakheti matvā prasabham yad uktam</i>	11.41
<i>śaknotihaiva yaḥ soḍhum</i>	5.23

<i>sa kṛtvā rājasam tyāgam</i>	18.8
<i>saktāḥ karmaṇy avidvāmsaḥ</i>	3.25
<i>śakya evam vidho draṣṭum</i>	11.53
<i>samādhāv acalā buddhiḥ</i>	2.53
<i>sama-duḥkha-sukhaḥ svasthaḥ</i>	14.24
<i>sama-duḥkha-sukham dhīram</i>	2.15
<i>samaḥ sarveṣu bhūteṣu</i>	18.54
<i>samaḥ śatrau ca mitre ca</i>	12.18
<i>samaḥ siddhāv asiddhau ca</i>	4.22
<i>samam kāya-śiro-grīvam</i>	6.13
<i>samam paśyan hi sarvatra</i>	13.29
<i>samam sarveṣu bhūteṣu</i>	13.28
<i>samāsenaiṣa kaunteya</i>	18.50
<i>sambhavaḥ sarva-bhūtānām</i>	14.3
<i>sambhāvitasya cākirtih</i>	2.34
<i>śamo damas tapaḥ śaucam</i>	18.42
<i>samo'ham sarva-bhūteṣu</i>	9.29
<i>samprekṣya nāsikāgram svam</i>	6.13
<i>samvādām imam āsrauṣam</i>	18.74
<i>śanaiḥ śarair uparamet</i>	6.25
<i>saṅgam tyaktvā phalaṃ caiva</i>	18.9
<i>saṅgāt sarjāyate kāmaḥ</i>	2.62
<i>sa nīcayena yoktavyaḥ</i>	6.23
<i>saṅkalpa-prabhavān kāmān</i>	6.24
<i>saṅkarasya ca kartā syām</i>	3.24
<i>saṅkaro narakāyaiva</i>	1.41
<i>sāṅkhyā-yogau pṛthag bālāḥ</i>	5.4
<i>sāṅkhye kṛtānte proktāni</i>	18.13
<i>sanniyamyendriya-grāmam</i>	12.4
<i>sannyāsaḥ karma-yogaś ca</i>	5.2
<i>sannyāsam karmaṇām kṛṣṇa</i>	5.1
<i>sannyāsas tu mahā-bāho</i>	5.6
<i>sannyāsasya mahā-bāho</i>	18.1
<i>sannyāsa-yoga-yuktātmā</i>	9.28
<i>śāntim nirvāṇa-paramām</i>	6.15
<i>santuṣṭaḥ satatam yogi</i>	12.14
<i>sargānām ādir antaś ca</i>	10.32
<i>sarge'pi nopajāyante</i>	14.2
<i>śārīram kevalam karma</i>	4.21
<i>śārīram yad avāpnoti</i>	15.8
<i>śārīra-stho'pi kaunteya</i>	13.32
<i>śārīra-vānmanobhir yat</i>	18.15
<i>śārīra-yātrāpi ca te</i>	3.8
<i>sarva-bhūtāni kaunteya</i>	9.7
<i>sarva-bhūtāni sammoḥam</i>	7.27

<i>sarva-bhūta-stham ātmānam</i>	6.29	<i>sātviki rājasī caiva</i>	17.2
<i>sarva-bhūta-sthitam yo mām</i>	6.31	<i>saubhadraś ca mahā-bāhuḥ</i>	1.18
<i>sarvabhūtātmbhūtātma</i>	5.7	<i>saubhadro draupadeyaś ca</i>	1.6
<i>sarva-bhūteṣu yenaikam</i>	18.20	<i>sauryam tejo dhṛtīr dākṣyam</i>	18.43
<i>sarva-dharmān paritayajya</i>	18.66	<i>sa yat pramāṇaṁ kurute</i>	3.21
<i>sarva-dvārāṇi saṁyamyā</i>	8.12	<i>sa yogī brahma-nirvāṇam</i>	5.24
<i>sarva-dvāreṣu dehe'smin</i>	14.11	<i>senāntām aham skandaḥ</i>	10.24
<i>sarva-guhyatamam bhūyaḥ</i>	18.64	<i>senayor ubhayor madhye</i>	1.21
<i>sarva-jñāna-vimūḍhāms tām</i>	3.32	<i>senayor ubhayor madhye</i>	1.24
<i>sarva-karmāṇi manasā</i>	5.13	<i>senayor ubhayor madhye</i>	2.10
<i>sarva-karmaṇy api sadā</i>	18.56	<i>śidanti mama gātrāṇi</i>	1.28
<i>sarva-karma-phala-tyāgam</i>	18.2	<i>śiddhim prāpto yathā brahma</i>	18.50
<i>sarva-karma-phala-tyāgam</i>	12.11	<i>śiddhy-asiddhayanirvikārah</i>	18.26
<i>sarvam etad ṛtam manye</i>	10.14	<i>śiddhy-asiddhyoḥ samo bhūtvā</i>	2.48
<i>sarvam jñāna-palvenaiva</i>	4.36	<i>śimha-nādam vinadyoccaiḥ</i>	1.12
<i>sarvam karmākhilam pārtha</i>	4.33	<i>śiṭoṣṇa-sukha-duḥkheṣu</i>	6.7
<i>sarvāṇīndriyā-karmāṇi</i>	4.27	<i>śiṭoṣṇa-sukha-duḥkheṣu</i>	12.18
<i>sarvārambhā hi doṣeṇa</i>	18.48	<i>smṛti-bhramśād buddhī-nāśaḥ</i>	2.63
<i>sarvārambha-parityāgi</i>	12.16	<i>so'pi muktaḥ śubhāl lokān</i>	18.71
<i>sarvārambha-parityāgi</i>	14.25	<i>so 'vikalpena yogena</i>	10.7
<i>sarvārthān viparītāms ca</i>	18.32	<i>sparsān kṛtvā bahir bhāyān</i>	5.27
<i>sarva-saṅkalpa-sannyāsi</i>	6.4	<i>śraddhadhānā mat-paramāḥ</i>	12.20
<i>sarvāścaryamayam devam</i>	11.11	<i>śraddhāmāyo 'yam puruṣaḥ</i>	17.3
<i>sarvasya cāham hṛdi sanniviṣṭhaḥ</i>	15.15	<i>śraddhāval labhate jñānam</i>	4.39
<i>sarvasya dhātāram acintya-rūpam</i>	8.9	<i>śraddhāvān ansūyaś ca</i>	18.71
<i>sarvataḥ pāṇi-pādām tat</i>	13.14	<i>śraddhāvān bhajate yo mām</i>	6.47
<i>sarvataḥ śrutimal loke</i>	13.14	<i>śraddhāvānto 'nasūyanto</i>	3.31
<i>sarvathā vartamāno'pi</i>	6.31	<i>śraddhā-virahitam yajñam</i>	17.13
<i>sarvathā vartamāno'pi</i>	13.24	<i>śraddhayā parayā taptam</i>	17.17
<i>sarvatra-gam acintyam ca</i>	12.3	<i>śraddhayā parayopetāḥ</i>	1.22
<i>sarvatrāvasthito dehe</i>	13.33	<i>śreyān dravyamayād yajñāt</i>	4.33
<i>sarva-yoniṣu kaunteya</i>	14.4	<i>śreyān sva-dharmo viguṇaḥ</i>	18.47
<i>sarvendriya-guṇābhāsam</i>	13.15	<i>śreyān sva-dharmo viguṇaḥ</i>	3.35
<i>sarve'py ete yajña-vidāḥ</i>	4.30	<i>śreyo hi jñānam abhyāsāt</i>	12.12
<i>sa sannyāsi ca yogī ca</i>	6.1	<i>śrotarādīndriyāṇy anye</i>	4.26
<i>sa sarva-vid bhajati mām</i>	15.19	<i>śrotam cakṣuḥ sparśanam ca</i>	15.9
<i>śāśvatasya ca dharmasya</i>	14.27	<i>śruti-vipratipannā te</i>	2.53
<i>sataṭam kirtayanto mām</i>	9.14	<i>sthāne hṛṣikeṣa tava prakīrtya</i>	11.36
<i>sa tayā śraddhayā yuktaḥ</i>	7.22	<i>sthira-buddhir asammūḍhaḥ</i>	5.20
<i>satkāra-māna-pūjārtham</i>	17.18	<i>sthita-dhīḥ kim prabhāṣeta</i>	2.54
<i>sattvaṁ prakṛti-jair muktam</i>	18.40	<i>sthita-prajñasya kā bhāṣā</i>	2.54
<i>sattvaṁ rajas tama iti</i>	14.5	<i>sthito 'smi gata-sandehaḥ</i>	18.73
<i>sattvaṁ sukhe sañjāyati</i>	14.9	<i>sthitvāsyām anta-kāle 'pi</i>	2.72
<i>sattvānurūpā sarvasya</i>	17.3	<i>striṣu duṣṭāsu vārṣṇeya</i>	1.40
<i>sattvāt sañjāyate jñānam</i>	14.17	<i>striyo vaiṣyās tathā śūdrāḥ</i>	9.32

<i>utsádyante játi-dharmāḥ</i>	1.42
<i>utsanna-kula-dharmāṅam</i>	1.43
<i>utsádeyur ime lokāḥ</i>	3.24
<i>uttamah puruṣas tv anyah</i>	15.17
<i>uvāca pārtha paśyaitān</i>	1.25

V

<i>vaktrāṇi te tvaramāṇā viśanti</i>	11.27
<i>vaktum arhasy aśeṣeṇa</i>	10.16
<i>vāsāmsi jirṇāni yathā vihāya</i>	2.22
<i>vaśe hi yasyendriyāṇi</i>	2.16
<i>vāsudevaḥ sarvam iti</i>	7.19
<i>vasūnām pāvakaś cāsmi</i>	10.23
<i>vaśyātmanā tu yatatā</i>	6.36
<i>vāyur yamo 'gnir varuṇaḥ śasāṅkaḥ</i>	11.39
<i>vedāham samatītāni</i>	7.26
<i>vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ</i>	15.15
<i>vedānām sāma-vedo'smi</i>	10.22
<i>veda-vāda-ratāḥ pārtha</i>	2.42
<i>vedāvināśīnam nityam</i>	2.21
<i>vedeṣu yajñeṣu tapaḥsu caiva</i>	8.28
<i>vedyaṁ pavitram omkāraḥ</i>	9.17
<i>vepathuś ca śarīre me</i>	1.29
<i>vettāsi vedyaṁ ca param ca dhāma</i>	11.38
<i>vetti sarveṣu bhūteṣu</i>	18.21
<i>vetti yatra na caivāyam</i>	6.21
<i>vidhi-hīnam aśṛṣṭānnam</i>	17.13
<i>vidyā-vinaya-sampanne</i>	5.18
<i>vigatecchā-bhaya-krodhaḥ</i>	5.28
<i>vihāya kāmān yaḥ sarvān</i>	2.71
<i>vijñātum icchāmi bhavantam ādyam</i>	11.31
<i>vikārāms ca guṇāms caiva</i>	13.20
<i>vimṛśyaitad aśeṣeṇa</i>	18.63
<i>vimucya nirmamaḥ śāntaḥ</i>	18.53
<i>vimūḍhā nānupaśyanti</i>	15.10
<i>vināśam avyayasyāsya</i>	2.17
<i>vināśyatsv avināśyantam</i>	13.28
<i>viṣ ādī dirgha-sūtri ca</i>	18.28
<i>viṣayā vinivartante</i>	2.59
<i>viṣayendriya-samyogāt</i>	18.38
<i>viṣīdantam idam vākyam</i>	2.1
<i>vismayo me mahān rājan</i>	18.77
<i>viśrjya sa-śaram cāpam</i>	1.46
<i>viṣṭabhyāham idam kṛtsnam</i>	10.42

<i>vistareṇātmano yogam</i>	10.18
<i>vīta-rāga-bhaya-krodhāḥ</i>	4.10
<i>vīta-rāga-bhaya-krodhaḥ</i>	2.56
<i>vivasvān manave prāha</i>	4.1
<i>vividhās ca pṛthak ceṣṭāḥ</i>	18.14
<i>vivikta-deśa-sevitvam</i>	13.11
<i>vivikta-sevī laghv-āśi</i>	18.52
<i>vṛṣṇīnām vāsudevo'smi</i>	10.37
<i>vyāmiśreṇeva vākyena</i>	3.2
<i>vyapetabhīḥ pṛita-manāḥ punas tvam</i>	11.49
<i>vyāsa-prasādāc chrutavān</i>	18.75
<i>vyavasāyātmikā buddhiḥ</i>	2.14
<i>vyavasāyātmikā buddhiḥ</i>	2.44
<i>vyūḍhām drupada-putreṇa</i>	1.3

Y

<i>yābhir vibhūtibhir lokān</i>	10.16
<i>yac candramasi yac cāgnau</i>	15.12
<i>yac cāpi sarva-bhūtānām</i>	10.39
<i>yac cāvahāsārtham asatkṛto'si</i>	11.42
<i>yac chreya etayor ekam</i>	5.1
<i>yac chreyaḥ syān niścitam brūhi tan</i>	2.7
<i>yadā bhūta pṛthag-bhāvam</i>	13.31
<i>yad āditya-gatam tejah</i>	15.12
<i>yad agre cānubandhe ca</i>	18.39
<i>yad ahankāram āśritya</i>	18.59
<i>yadā hi nendriyārtheṣu</i>	6.4
<i>yad akṣaram veda-vido vadanti</i>	8.11
<i>yadā samharate cāyam</i>	2.58
<i>yadā te moha-kalilam</i>	2.52
<i>yadā viniyatam cittam</i>	6.18
<i>yadā yadā hi dharmasya</i>	4.7
<i>yad gatvā na nivartante</i>	15.6
<i>yadi bhāḥ sadṛśī s ā syāt</i>	11.12
<i>yad icchanto brahmacaryam caranti</i>	8.11
<i>yadi hy aham na varteyam</i>	3.23
<i>yadi mām aprattkāram</i>	1.45
<i>yad rājya-sukha-lobhena</i>	1.44
<i>yad ṛccha-lābha-santuṣṭaḥ</i>	4.22
<i>yad ṛcchayā copapannam</i>	2.32
<i>yad yad ācarati śreṣṭhaḥ</i>	3.21
<i>yad yad vibhūtimat sattvam</i>	10.41
<i>yadyapy ete na paśyanti</i>	1.37

<i>ya enam vetti hantāram</i>	2.19	<i>yasya sarve samārambhāḥ</i>	4.19
<i>ya evam vetti puruṣam</i>	13.24	<i>yataḥ pravṛttir bhūtānām</i>	18.46
<i>yaḥ paśyati tathātmānam</i>	13.30	<i>yatanto 'py akṛtātmanāḥ</i>	15.11
<i>yaḥ prayāti sa mad-bhāvam</i>	8.5	<i>yatanto yogināḥ cainam</i>	15.11
<i>yaḥ prayāti tyajan deham</i>	8.13	<i>yatatām api siddhānām</i>	7.3
<i>yaḥ sarvatrānabhisnehaḥ</i>	2.57	<i>yatante ca tato bhūyaḥ</i>	6.43
<i>yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu</i>	8.20	<i>yatato hy api kaunteya</i>	2.60
<i>yaḥ śāstra-vidhim utsṛjya</i>	16.23	<i>yāta-yāmam gata-rasam</i>	17.10
<i>ya idam paramam guhyam</i>	18.68	<i>yatendriya-mano-buddhiḥ</i>	5.28
<i>yajante nāma-yajñāis te</i>	16.17	<i>yathā dīpo nivāstasthaḥ</i>	6.19
<i>yajante sāttvikā devān</i>	17.4	<i>yathaidhāmsi samiddho 'gniḥ</i>	4.37
<i>yajjñātvā munayaḥ sarve</i>	14.1	<i>yathākāśa-ssthito nityam</i>	9.6
<i>yajjñātvā na punar moham</i>	4.35	<i>yathā nadīnām bahavo 'mbu-vegāḥ</i>	11.28
<i>yajjñātvā neha bhūyo 'nyat</i>	7.2	<i>yathā pradiptam jvalanam patanḡāḥ</i>	11.29
<i>yajña-dāna-tapaḥ-karma</i>	18.3	<i>yathā prakāśayat y ekaḥ</i>	13.34
<i>yajña-dāna-tapaḥ-karma</i>	18.5	<i>yathā sarva-gatam saukṣmyāt</i>	13.33
<i>yajñād bhavati parjanyaḥ</i>	1.14	<i>yatholbenāvṛto garbhaḥ</i>	3.38
<i>yajñānām japa-yajño 'smi</i>	10.25	<i>yat karoṣi yad aśnāsi</i>	9.27
<i>yajñārthāt karmaṇo 'nyatra</i>	3.9	<i>yato yato niścalati</i>	6.26
<i>yajña-śiṣṭāmṛta-bhujāḥ</i>	4.31	<i>yatra caivātmanātmānam</i>	6.20
<i>yajña-śiṣṭāśīnaḥ santāḥ</i>	3.13	<i>yatra kāle tv anāvṛttim</i>	8.23
<i>yajñās tapas tathā dānam</i>	17.7	<i>yatra yogeśvaraḥ kṛṣṇaḥ</i>	18.78
<i>yajñādyacarataḥ karma</i>	4.23	<i>yatroparamate cittam</i>	6.20
<i>yajñe tapasi dāne ca</i>	17.27	<i>yat sānkyaiḥ prāpyate sthānam</i>	5.5
<i>yajño dānam tapas caiva</i>	18.5	<i>yat tad agre viṣam iva</i>	18.37
<i>yakṣye dāsyaṃ modīṣye</i>	16.15	<i>yat tapasyasi kaunteya</i>	9.27
<i>yam hi na vyathayanti ete</i>	2.15	<i>yat te 'ham priyamāṇāya</i>	10.1
<i>yām imām puṣpitām vācam</i>	2.42	<i>yat tu kāmepsunā karma</i>	18.24
<i>yām labdhvā cāparam lābham</i>	6.22	<i>yat tu kṛtsnavad ekasmin</i>	18.22
<i>yām prāpya na nivartante</i>	8.21	<i>yat tu pratyupakārārtham</i>	17.21
<i>yām sannyāsam iti prāhuḥ</i>	6.2	<i>yat tvayoktam vacas tena</i>	11.1
<i>yām yām vāpi smaran bhāvam</i>	8.6	<i>yāvad etān nirikṣe 'ham</i>	1.22
<i>yān eva hatvā na jītvīṣāmaḥ</i>	2.6	<i>yāvān artha udapāne</i>	2.46
<i>yā niśā sarva-bhūtānām</i>	2.69	<i>yāvāt samjāyate kiñcit</i>	13.27
<i>yānti deva-vratā devān</i>	9.25	<i>yayā dharmam adharmam ca</i>	18.31
<i>yasmān nodvijate lokaḥ</i>	12.15	<i>yayā svapnam bhayam śokam</i>	18.35
<i>yasmāt kṣaram atīto 'ham</i>	15.18	<i>yayā tu dharmā-kāmārthān</i>	18.34
<i>yasmin sthito na duḥkhena</i>	6.22	<i>ye bhajanti tu mām bhaktyā</i>	9.29
<i>yaśṭavyam eveti manaḥ</i>	17.11	<i>ye caiva sāttikā bhāvāḥ</i>	7.12
<i>yas tu karma-phala-tyāgt</i>	18.11	<i>ye cāpy akṣaram avyaktam</i>	12.1
<i>yas tv ātma-ratir eva syāt</i>	3.17	<i>ye hi samsparsaja bhogāḥ</i>	5.22
<i>yas tv indriyāni manasa</i>	3.7	<i>ye me matam idam nityam</i>	3.31
<i>yasyām jāgrati bhūtāni</i>	2.69	<i>yena bhūtāny aśeṣāni</i>	4.35
<i>yasya nāhanīkṛto bhāvāḥ</i>	18.17	<i>ye 'py anya-devatā-bhaktāḥ</i>	9.23
<i>yasyāntaḥsthāni bhūtāni</i>	8.22	<i>yeṣām arthe kāñkṣitam naḥ</i>	1.32

<i>yeṣām ca tvam̐ buho-mataḥ</i>	2.35
<i>yeṣām tv anta-gataṁ pāpam</i>	7.28
<i>ye śāstra-vidhim utsṛjya</i>	17.1
<i>ye tu dharmyāmṛtam idam</i>	12.20
<i>ye tu sarvāṇi karmāṇi</i>	12.6
<i>ye tv akṣaram anirdeśyam</i>	12.3
<i>ye tv etad abhyasūyantaḥ</i>	3.32
<i>ye yathā mām prapadyante</i>	4.11
<i>yogaṁ योगेश्वरात् कृच्छ्रन्त</i>	18.75
<i>yogārūḍhasya tasyaiva</i>	6.3
<i>yoga-sannyasta-karmāṅgam</i>	4.41
<i>yoga-sthaḥ kuru karmāṇi</i>	2.48
<i>yoga-yukto viśuddhātma</i>	5.7
<i>yogenāv yabhicāriṇyā</i>	18.33
<i>yogेश्वरा ततो मे त्वम</i>	11.4
<i>yoginaḥ karma kurvanti</i>	5.11
<i>yoginām api sarveṣām</i>	6.47
<i>yogino yata-cittasya</i>	6.19
<i>yogi yuñjita satatam</i>	6.10
<i>yo loka-trayam āviśya</i>	15.17
<i>yo mām ajam anādim̐ ca</i>	10.3
<i>yo mām evam asam̐mūḍhaḥ</i>	15.19
<i>yo mām paśyati sarvatra</i>	6.30
<i>yo na hr̥ṣyati na dveṣṭi</i>	12.17
<i>yo 'ntaḥ-sukho 'ntarāramah</i>	5.24
<i>yotsyamānān avekṣe'ham</i>	1.23
<i>yo'yaṁ yogas tvayā proktaḥ</i>	6.33
<i>yo yo yām tanum bhaktaḥ</i>	7.21
<i>yudhāmanyuś ca vikrāntaḥ</i>	1.6
<i>yuktāhāra-vihārasya</i>	6.17
<i>yuktaḥ karma-phalaṁ tyaktvā</i>	5.12
<i>yukta ity ucyate yogī</i>	6.8
<i>yukta-svapnāvabodhasya</i>	6.17
<i>yuñjann evaṁ sadātmānam</i>	6.15
<i>yuñjann evaṁ sadātmānam</i>	6.28
<i>yuyudhāno virāṭś ca</i>	1.4

A magyarázatok versmutatója

A

<i>advaitam acyutam anādim ananta:</i>	4.5; 4.9
<i>aham bhakta-parādhīno:</i>	7.18
<i>aham brahmāsmi:</i>	7.29; 13.8-12.
<i>aham sarveṣu bhūteṣu:</i>	9.11.
<i>aham tvam ca athānye:</i>	13.5.
<i>aho bata śvapaco 'to gariyān:</i>	2.46; 6.44.
<i>ajani ca yanmayam tad avimucya niyantr:</i>	7.5.
<i>ajño jantur aṅiṣo 'yam ātmanah:</i>	5.15.
<i>akāmah sarva-kāmo va:</i>	4.11; 7.20.
<i>anāsaktasya viṣayān yathārtham:</i>	6.10.
<i>anityam asukham lokam:</i>	9.33.
<i>aṅor aṅiyām mahato mahiyān:</i>	2.20.
<i>antaḥpraviṣṭaḥ śāstā janānām:</i>	15.15.
<i>anyābhilāṣitāśūnyam:</i>	7.16; 11.55.
<i>aparimitā dhruvās tanubhṛto yadi:</i>	7.5.
<i>asya mahato bhūtasya:</i>	3.15.
<i>ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi:</i>	6.8; 7.3.
<i>atha puruṣo ha vai:</i>	10.8.
<i>athāsaktis tato bhāvas tataḥ premabhyu:</i>	4.10.
<i>athāto brahma-jijñāsā:</i>	3.37.

Ā

<i>ācāryavān puruṣo veda:</i>	9.2.
<i>ādau śraddhā tataḥ:</i>	4.10.
<i>āditya-varṇam tamaśah:</i>	13.18.
<i>āhāra-śudhau sattva-śuddhiḥ:</i>	3.11.
<i>āhaveṣu mitho 'nyonyam:</i>	2.31.
<i>ānandamayo 'bhīyāsāt:</i>	34; 13.5.
<i>ānukūlyasya saṅkalpaḥ:</i>	11.55.
<i>āprāyaṅāt tatrāpi hi dṛṣṭam:</i>	18.55.
<i>ārodharma ca:</i>	47.
<i>āścaryo vaktā kuśalo 'sya:</i>	2.29.
<i>āsīno dūram vrajati:</i>	13.16.
<i>ātataivāc ca mātrivād:</i>	6.29.
<i>ātmānam rathinam vidhi:</i>	6.34.

B

<i>bālāgra-śata-bhāgasya:</i>	2.17.
<i>bhaktir asya bhajanam:</i>	6.47.
<i>bhāvambudhir vatsa-padam padam:</i>	2.51.
<i>bhayaṁ dvitīyā-bhiniveśataḥ:</i>	1.30; 6.13-14.
<i>bhidyate hṛdaya-granthiḥ:</i>	7.1.
<i>bhoktā bhogyam preritāram ca matvā:</i>	13.3.
<i>brahmaiva san brahmāpyeti:</i>	14.26.
<i>brahmaṅyo devaki-putrah:</i>	10.8.

D

<i>darsana-dhyāna-saṁsarpasair:</i>	5.26.
<i>dāsa-bhūto harer eva:</i>	13.13.
<i>deha-dehi-vibhedo 'yam:</i>	9.34.
<i>devarṣi-bhūtāpta-nṛṅām pitṛnām:</i>	1.41; 2.38.
<i>dharmam tu sāksād bhagavat-praṅitam:</i>	4.7; 4.16; 4.34.
<i>dik-kālādy-anavacchinne:</i>	6.31.
<i>dvandvair vimuktāḥ sukha:</i>	37.
<i>dvā suparnā sayujā sakhāyā:</i>	13.21; 16.11-12.

E

<i>eka eva paro viṣṇuḥ sarvatrā 'ni:</i>	6.31.
<i>ekale īśvara kṛṣṇa:</i>	7.20.
<i>eko devo nitya-lilānurakto:</i>	4.9.
<i>eko ha vai nārāyaṇa:</i>	10.8.
<i>eko vai nārāyaṇa āsin:</i>	10.8.
<i>eko vasi sarvasaḥ kṛṣṇaḥ idyaḥ:</i>	6.31.
<i>eṣa u hy eva sādhu karma kārayati:</i>	5.15.
<i>eṣo 'nurātmā cetasā veditavyo:</i>	2.17.
<i>ete cāmśa-kalāḥ puṁsaḥ:</i>	2.2; 11.46.
<i>evam manah karma vaśam:</i>	5.2.
<i>evam prasanna-manaso:</i>	7.1; 9.2.

G

<i>ghrñam ca tat-páda-saroja saurabhe:</i>	2.61.
<i>gítá bhayan silasya:</i>	46.
<i>gítá-suhita kartabhyah:</i>	47.
<i>gobhiḥ śrñita matsaram:</i>	14.16.
<i>goloka eva nivasaty akhilátma-bhūtaḥ:</i>	
	35; 6.15; 9.11; 13.14.

H

<i>harāv abhaktasya kuto mahad guṇā:</i>	1.28.
<i>harer nāma harer nāma:</i>	6.11-12.

I

<i>indriyāṇi hayānāhur viṣayāms teṣu:</i>	6.34.
<i>ihā yasya harer dāsye:</i>	5.11.
<i>īśāvāsyaṃ idam sarvaṃ:</i>	2.71.
<i>īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ:</i>	
	29; 2.2; 4.12; 7.2; 7.7; 9.11.
<i>īśvarāṇām vacaḥ satyaṃ tathaiṅvacaritam:</i>	
	3.24.

J

<i>janmādy asya yataḥ:</i>	9.21; 18.46.
<i>janmādy asya yato 'nvayād itartaś:</i>	3.37.
<i>jayas tu pāṇḍu-putrāṇām:</i>	1.14.
<i>jñānāgniḥ sarva-karmāni:</i>	5.16.
<i>jñānaṃ parama-guhyam me:</i>	3.41.
<i>juṣtaṃ yadā paśyat y anyam īśam:</i>	2.22.
<i>jyotiṃśi viṣṇur bhavanāni viṣṇuḥ:</i>	2.16.
<i>jyoti-rūpaṃ sampadyasvena:</i>	15.17.

K

<i>karau harer mandira mārjanādiṣu:</i>	2.61.
<i>karmaṇā manasā vācā:</i>	6.13-14.
<i>kāmaṃ ca dāsya na tu kāma:</i>	2.61.
<i>keśagra-śata-manasā vācā:</i>	6.13-14.
<i>kibā vipra, kibā nyāsī, sūdra kene:</i>	2.8.
<i>kr̥taniyaḥ sadā hariḥ:</i>	43.
<i>kṛṣṇas tu bhagavān:</i>	19; 11.54.
<i>kṛṣṇaḥ svayam samabhavat paramaḥ:</i>	4.5.
<i>kṛṣṇa varṇam̐ tvisakṛṣṇām:</i>	3.10.

<i>kṣatriyo hi prajā rakṣan:</i>	2.32.
<i>kṣetrāṇi hi śarirāṇi:</i>	13.3.

L

<i>lokayate vedārtho 'nena:</i>	15.17.
---------------------------------	--------

M

<i>mad-bhakti-prabhāvena:</i>	2.61.
<i>mahat-sevām dvāram dhur:</i>	7.28.
<i>mama yonir mahad brahma:</i>	5.10.
<i>mana eva manuṣyāṇām:</i>	6.5.
<i>māhimsyāt sarva-bhūtāni:</i>	2.19.
<i>māyā mugdha jiver nāhi svataḥ:</i>	41.
<i>māyām tu prakṛtim vidyān:</i>	7.17.
<i>māyānta paravyome savāra:</i>	4.8.
<i>muhyanti yat sūrayaḥ:</i>	7.3.
<i>mukti-pradātā sarveṣām:</i>	7.14.
<i>muktir hitvānyathā rūpaṃ:</i>	27; 4.35.
<i>mukunda-liṅgālaya-darsane:</i>	2.61; 6.18.

N

<i>na dhanam̐ na janam̐ na:</i>	6.1.
<i>na hi jñānena sadṛśam:</i>	5.16.
<i>naitat samācarej jātu manasāpi:</i>	3.24.
<i>na jāyate mriyate vā vipaścīn:</i>	2.20; 13.13.
<i>namo brahmaṇya-devāya:</i>	14.16.
<i>nārāyaṇād brahmā jāyate:</i>	10.8.
<i>nārāyaṇaḥ paro 'vyaktāt:</i>	7.3.
<i>nāsau munir yasya matam̐:</i>	2.56.
<i>naṣṭa-prāyeṣu abhadreṣu:</i>	7.1.
<i>na tad bhāsaiyate sūryo: a bevezetésben</i>	
<i>na tasmāt kaścīd me priya:</i>	6.32.
<i>na tasya kāryam̐ karaṇam̐ ca:</i>	3.22.
<i>nava-dvāre pure dehi:</i>	5.13.
<i>nāyam̐ deho deha-bhājām:</i>	5.22.
<i>nayāmi paramam̐ sthānam:</i>	12.6-7.
<i>nikhileṣu avasthāsu jīvanmukta:</i>	6.31.
<i>nimitta-mātram̐ evāsau:</i>	4.14.
<i>nityasyoktāḥ śaririṇaḥ:</i>	2.28.
<i>nityo nityānām̐ cetanaś cetanānām:</i>	
	29; 2.12; 4.12; 7.6; 15.17.
<i>nūnam̐ pramattaḥ kurute:</i>	5.2.

O

<i>om ajñāna timirāndhasya: a</i> vevezetésben <i>om ity etad brahmaṇo nediṣṭam:</i> 17.23.	
<i>om tad viṣṇoḥ paramam padam:</i>	17.23; 17.24; 18.62.

P

<i>parābhavas tāvad abodha-jāto:</i> 5.2.	
<i>parāśya śaktir vividhaiva śrūyate:</i>	29; 41; 3.22.
<i>patim patinām paramam parastād:</i> 3.22.	
<i>patim viśvasyātmeśvaram:</i> 3.10.	
<i>patir gatiś cāndhaka vṛṣṇi-sātvatām:</i> 3.10.	
<i>patram puṣpam phalam toyam:</i>	9.2; 17.8-10.
<i>pādaḥ hareḥ kṣetra-padānusarpaṇe:</i>	2.61; 6.18.
<i>pradhāna-kṣetrajñā-patir guṇeṣaḥ:</i> 13.13.	
<i>prajāpatim ca rudram cāpy:</i> 10.8.	
<i>prakāśaś ca karmaṇy abhyāsāt:</i> 9.2.	
<i>prāṇapaharac ca:</i> 28.	
<i>prāṇaiś cittam sarvam otam prajānām:</i>	2.17.
<i>prāpañcikatayā buddhyā:</i> 5.2.	
<i>premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena:</i>	3.13; 6.30; 9.4; 11.55; 13.16.
<i>puruṣārtha-śunyanām:</i> 6.20-23.	

R

<i>rāmādi mūrttiṣu kalā-niyamena:</i> 4.5.	
<i>ramante yogino 'nante:</i> 5.22.	
<i>raso vai saḥ:</i> 14.27.	

S

<i>śabdādibhyo 'ntaḥ pratiṣṭhānāc:</i> 15.14.	
<i>śac-cid-ānanda-rūpāya kṛṣṇāya:</i> 9.11.	
<i>samāne vṛkṣe puruṣo nimagno:</i> 2.22.	
<i>samāśritā ye padapallava-:</i> 2.51.	
<i>samyag ādhyate 'sminn:</i> 2.44.	
<i>sandhyā-vandana bhādrām astu:</i> 2.52.	
<i>sarvam etad brahma:</i> 5.10.	
<i>sarvapaniṣado-gāvo:</i> 48.	
<i>sarvasya prabhum iśānam:</i> 13.18.	

<i>sarvataḥ pāṇi-pādam:</i> 13.15.	
<i>sarvātmanā yāḥ śaraṇam śaraṇyam:</i>	1.41; 2.38.
<i>ṣaṭ-karma-nipuṇo vipro:</i> 2.8.	
<i>sattvam viśuddham vāsudeva-śabdītam:</i>	17.4.
<i>sa vā eṣa brahma-niṣṭha idam:</i> 15.7.	
<i>sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayor:</i>	2.61; 6.15; 6.18; 6.27; 6.34.
<i>śiva-viriñci nutam:</i> 4.12.	
<i>smarane majanam pumsam:</i> 47.	
<i>śraddhā-śabde viśvās kahe sudṛḍha:</i> 2.41.	
<i>śravaṇam kirtanam viṣṇoḥ:</i> 45; 9.2.; 9.14.	
<i>śravaṇyāpi bahubhir yo na:</i> 2.29.	
<i>śriyāḥ-patir yajña-patiḥ prajā-:</i> 3.10.	
<i>śṛṇvatām sva-kathāḥ kṛṣṇaḥ:</i> 7.1.	
<i>śṛṣṭi-hetu yei mūrti prapañce:</i> 4.8.	
<i>śruti-smṛti-purāṇādi:</i> 7.3.	

T

<i>tadā rajas-tamo-bhāvāḥ:</i> 7.1.	
<i>tadavadhi bata nāri-sarigame:</i> 5.21.	
<i>tadvan na rikta matayo yatayo:</i> 5.26.	
<i>tad-vijñānārtham sa gurum:</i> 45.	
<i>tad viṣṇoḥ paramam padam:</i> 18.62.	
<i>tam akraṭuḥ paśyati vītaśokāḥ:</i> 2.20.	
<i>tam ātmastham ye 'nupaśyanti:</i> 2.12.	
<i>tam ekam govindam:</i> 9.11.	
<i>tam eva viditvāti mṛtyum eti:</i>	4.9; 6.15; 7.14; 13.18.
<i>tam ha devam ātma-buddhi-:</i> 13.18.	
<i>tam iśvarāñām paramam:</i> 3.22; 5.29.	
<i>tapo divyam putrakā yena sattvam:</i> 5.22.	
<i>tarko 'pratiṣṭhāḥ śrūṭayo vibhinnā:</i> 2.56.	
<i>tasmād etad brahma nām:</i> 5.10; 14.3.	
<i>tato yad uttarataram tad arūpam:</i> 7.7.	
<i>tat te 'nukampām su-samīkṣyamaṇo:</i>	12.13-14.
<i>tat tu samanvayāt:</i> 15.15.	
<i>tat tvam asi:</i> 4.9.	
<i>tāvad eṣa samprasādo 'smāc:</i> 15.17.	
<i>tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā:</i>	2.46; 6.44.
<i>trētā-yugādaḥ ca tato vivasvān:</i> 4.1.	
<i>tvam eva viditvā:</i> 7.14.	
<i>tyaktvā sva-dharmam:</i> 2.40; 3.5; 6.40.	

U

<i>ubhe uhaivaiṣa ete taraty:</i>	4.37.
<i>utsāhān niścayād dhairyāt:</i>	6.24.

V

<i>vadanti tat tattva-vidas:</i>	2.1; 13.8-12.
<i>vaiṣamya-nairghṛṇye na:</i>	4.14; 5.15.
<i>vaiṣṇavera kriyā mudrā:</i>	9.28.
<i>varṇāśramācāra-vatā:</i>	3.9.
<i>vayam tu na viṭṭpyāma:</i>	10.18.
<i>vedāham etam puruṣam:</i>	7.7; 13.18.
<i>vedeṣu durllabham adurllabham:</i>	4.5.
<i>venum kvanantam:</i>	8.21.
<i>viṣṇoḥ tu trīṇi rūpāṇi puruṣākhyāny:</i>	7.4.
<i>viṣṇuḥ-śaktiḥ parā proktā:</i>	41.

Y

<i>yac-cakṣur eṣa savitā sakala-:</i>	4.1; 9.6.
<i>yadāvadhi mama cetah kṛṣṇa-:</i>	5.21.
<i>ya eṣām puruṣam sāksād:</i>	6.47.
<i>yajñeṣu paśavo brahman hanyante:</i>	2.31.
<i>yajño vai viṣṇuḥ:</i>	3.9.
<i>yam śyāmasundaram acintya-guṇa-:</i>	6.30.
<i>yasmāt param nāparam asti kiñcid:</i>	7.7.
<i>yasmīn vijñate sarvam eva vijñātam:</i>	7.2.
<i>yasya brahme ca kṣātram ca:</i>	11.32.
<i>yasya deva parā bhaktir yathā:</i>	6.47; 11.52.
<i>yasyājñayā bhramati sambhṛta:</i>	4.1.
<i>yasya prasādād bhagavad-prasādo:</i>	2.41.
<i>yasyāsti bhaktir bhagavaty akiñcanā:</i>	1.28.
<i>yasyātma-buddhiḥ kuṇāpe tri-:</i>	27; 3.40.
<i>yato vā imāni bhūtāni jāyante:</i>	7.10; 13.17.
<i>yat-pāda-pañkaja-palāśa-vilāsa:</i>	5.26.
<i>yatra kvāpi nisadya yādava-:</i>	2.52.
<i>yatra kva vābhadram abhūd:</i>	2.40; 3.5; 6.40.
<i>yat-tīrtha buddhiḥ salite na:</i>	2.40; 3.40.
<i>yā vai sādhanā-sampatti:</i>	12.6-7.
<i>ye indrādy-aṅga-tayāvasthitam:</i>	3.14.
<i>ye 'nye ravindākṣa vimukta-māninas:</i>	14.27.
<i>yo brahmāṇam vidadhāti pūrvam:</i>	10.8.
<i>yo 'sau sarvair vedair gīyate:</i>	15.15.
<i>yo vā etad akṣaram gārgy:</i>	2.7.
<i>yo 'yam tavāgato deva samīpam:</i>	11.40.

Tárgymutató

A

Abhakta (nem bhakta)
Arjuna miatta kérdez, 4.4.
a *Gítához* való közeledését a méhecskéhez hasonlítják, 2.12.
Kṛṣṇa sohasem nyilvánul meg az ostoba előtt, 7.25.
nem értheti meg Kṛṣṇát, 7.3; 7.24; 18.55.
nem képes a bhaktit gyakorolni, 7.3.
nincs jótulajdonsága, 9.31.

Abhimanyu: Kurukṣetránál elítélték, 1.18.

Abszolút Igazság
anandamaya, 7.24.
Bhagaván, 2.2; 13.12.
az élet célja, 2.2.
ha a *māyā* befedi, anyagnak hívják, 4.24.
három aspektusa van, 2.2; 3.28; 10.15.
Kṛṣṇa, 21; 4.6; 6.38; 7.7; 10.12.
Kṛṣṇa és a *Gítá* kijelenti, 5.17.
Kṛṣṇa-tudathoz vezet, 3.3.
Kṛṣṇa tulajdonának ismerete, 4.35.
legyőzi az érzéki élvezetet, 3.28.
a lelki tanítómester ismeri, 4.34.
létezik kívül és belül is, 13.16.
minden aspektusát megvalósítják Kṛṣṇában, 18.78.
mindennek a forrása, 7.10.
a Naphoz, a napsugárhoz és a napistenhez hasonlítják, 2.2.
az odaadás tárgya, 17.26.
om tat sat jelzi, 17.23.
az önmegvalósítottak ismerik, 5.20.
a Róla való tudatlanság aggodalomhoz vezet, 5.12.
spekulációval nem érhető el, 10.11.
személyes, 29; 7.7; 7.24.
személytelen, 29.
teljes egész, 29.
a tudás folyamatával érik el, 13.12.
a yoga célja, 6.46.

Ācārya
családjában születni szerencsés, 6.42.
jó útra téríti a feltételekhez kötött lelkeket, 32.

Ācārya

önmegvalósítás a vele való társulás által, 4.40.
példájával tanít, 3.21.
szabályokat és előírásokat ad, 9.14.
személyiségét megtartja a lelki síkon is, 2.12.
változtatás nélkül elfogadja az előírásokat, 16.24.
(lásd még: lelki tanítómester, tanító)

Acintya-bhedābheda
a Caitanya alapította filozófia, 7.8.
kettősség Kṛṣṇában, 5.17.
Kṛṣṇa mint minden, de független, 7.12; 9.4; 9.5.
a Paramātmā szétosztott, és mégis egy, 13.17.
tökéletes tudás az Abszolútról, 18.78.

Acyuta
Kṛṣṇát írják le így, 4.5.
Kṛṣṇát szólítják így, 18.73.

Adomány
Caitanya Mahāprabhu a legbőkezűbb az adakozásban, 11.54.
dravyamaya-yajña, 4.28.
az elme megtisztításának eszköze, 12.11.
haszontalan a Legfelsőbbben való hit nélkül, 17.28.
a házasok dolga, 16.1-3.
isteni tulajdonság, 16.1-3.
a jóság minőségében, 10.4-5; 11.54; 16.1-3; 17.20.
Kṛṣṇa teremtette, 10.4-5.
a Legfelsőbb Személy megörvendeztetéséért, 17.26-27.
még a nagy lelkeket is megtisztítja, 18.5.
az *om*-mal kezdődik, 17.23.
segítségével nem lehet Kṛṣṇa kétkarú formáját meglátni, 11.53.
segítségével nem lehet Kṛṣṇa univerzális formáját meglátni, 11.48.
sohasem szabad feladni, 18.3; 18.5.
a szenvedély minőségében, 14.9; 17.21.
a *tat* és *sat* szavak kiejtésével, 17.25; 17.26-27.

- Adomány**
 a természet három kötőereje szerint, **17.7; 17.20-22.**
 a tudatlanság kötőerejében, **17.22.**
- Aditi:** az *Āditya bhakták* anyja, **10.30.**
- Ādityák**
 csodálkozva nézik az univerzális formát, **11.22.**
 közöttük van *Kṛṣṇa*, *Viṣṇu*, **10.21.**
 láthatók a z univerzális formában, **11.6.**
 tizenkettő született *Nārāyaṇātól*, **10.8.**
- Advaitācārya**
 hódolat neki, **18.**
 idézik, **8.14.**
 a tanítványi láncban, **50.**
- Aggodalom**
 aki kedves *Kṛṣṇának*, azt nem zavarja, **2.22; 12.15.**
 állandó azoknak, akik nem ismerik a jövőt, **10.4-5.**
Arjunát arra buzdították, hogy emelkedjen túl rajta, **2.45.**
 az anyagi létben, **22.**
 a démonok jellemzője, **16.10; 16.11-12.**
 a *Kali-yuga* jellemvonása, **6.12.**
 a kettősség okozza, **2.45; 5.12.**
 a *Kṛṣṇa*-tudatos munka megszabadít tőle, **18.57.**
 a test gyümölcseit fogyasztva a lélek elmerül benne, **2.22.**
 (lásd még: nyomorúság, szenvedés)
- Agresszor:** hatféle, akiket meg lehet ölni, **1.36.**
- Agni**
 harci szekeret adott *Arjunának*, **1.14.**
Kṛṣṇa, **10.23.**
- Agnihotra*-yajñák:** a mesterkelt sannyásk semmibe veszik, **6.1.**
- Aham brahmāsmi***
 igazi azonosság, **13.8-12.**
 a lélek megvalósítása, **7.29.**
- Airāvata**
 azonosítják, **10.27.**
Kṛṣṇa, **10.27.**
- Alázatosság**
 a *Bhagavad-gītā* megértéséhez, **22.**
Kṛṣṇa akaratával szemben, **1.30.**
 a lelki tanítómester megközelítéséhez, **4.34.**
 a sannyásfi tulajdonsága, **16.1-3.**
- Alázatosság**
 tudás, **13.8-12.**
 (lásd: meghódolás)
- Áldozat**
 adomány, **4.28.**
 aki nem végzi, bűnös, **3.16.**
 állatoké, **2.31; 18.47; 18.48.**
 az anyagi boldogságé, **6.38.**
 anyagilag fertőzött, **3.16; 4.33; 4.42; 17.12; 17.28; 18.2.**
 az anyagi univerzum célja, **3.10.**
 anyagi vagyontárgyaké, **4.28.**
Arjuna az áldozat Uráról kérdez, **8.2.**
Brahman, **4.24.**
 a *Brahmannak*, **4.25.**
 a démonok visszaautasítják, **16.16.**
 esőt és gabonát teremt, **3.14.**
 az étel feláldozása megszabadít a büntől, **3.13.**
 a félisteneknek, **3.11-12; 4.25.**
 a fokozatos megvalósítás ösztönzéséért van, **2.46.**
 a három kötőerő szerint, **3.13; 17.7; 17.11-13.**
 a *haṭha-yoga* lélegzésszabályozása, **4.29.**
 a házasembereknek való, **16.1-3.**
 a házasság mint *vivāha-yajña*, **18.5.**
 a hit szerint különféle formákat ölt, **4.33.**
 a Hold elérésének eszköze, **8.25.**
 isteni tulajdonság, **16.1-3.**
karma-kāṇḍa és *jñāna-kāṇḍa*, **4.33.**
 a kényelem feláldozása, *tapomaya-yajña*, **4.28.**
 körforgása, **8.3**
Kṛṣṇa, **9.16.**
Kṛṣṇa a *jyotiṣṭoma* és a *mahāyajña*, **9.16.**
Kṛṣṇa a végső tárgy és élvezője, **2.66; 3.9; 3.11; 3.12; 3.30; 5.29; 9.23-24; 17.26-27.**
Kṛṣṇa tartja fenn, **7.30.**
 a *Kṛṣṇa*-tudat elérésének eszköze, **2.29; 3.16; 3.26; 4.42; 12.10-11.**
 lelkivé teszi az atmoszférát, **4.24.**
 a mantrázás által már elvégzett, **2.46; 6.44.**
 a megtisztulásért és az érzékek ellenőrzéséért, **3.16; 3.19; 4.25; 4.30; 18.3; 18.5.**
 mindené *Kṛṣṇa*ért, **4.25; 13.8-12.**

Áldozat

- a munka áldozata a tudásban tetőzik, **4.33.**
- a munkára és kötelességre utal, **3.9; 3.14; 4.24; 4.25; 4.32; 12.10; 17.11; 18.47.**
- nélküle nincs boldogság sem ebben, sem a következő életben, **4.31.**
- nem hiteles, **16.17.**
- a nemi élet mint, **4.26.**
- nem könnyű a Kali-yugában, **3.10.**
- nem szükséges a transzcendentalistáknak, **2.52; 3.16.**
- azom tat sat*-ot közben ejtik ki, **17.23-27.**
- a *pañca-mahájajña* közönséges embe-
reknek való, **3.12.**
- puñya-karmaṇām*, **18.71.**
- sankirtana-yajña*, **3.10; 16.1-3.**
- sohasem szabad feladni, **18.3-5.**
- a személytelen beleolvadás, **4.25.**
- a teremtés kezdetén előre küldték, **3.10.**
- a transzcendencia benne található, **3.15.**
- a tudás feláldozása nagyobb a vagyontárgyakénál, **4.33.**
- az univerzális formát nem tárja fel, **11.48.**
- vagyont és élvezetet ad, **3.10; 3.14; 3.16; 4.31.**
- a Vaikuṅthák és a felsőbb bolygók elérésének eszköze, **2.31; 2.42-43; 4.24; 4.30; 8.3; 8.16.**
- a Védikus Irodalom tanulmányozásának feláldozása, **4.28.**
- végül is felszabaduláshoz vezet, **3.11.**
- yajña*, Viṣṇu, **3.9.**
- yoga-yajña*, **4.28.**

Állatmészárlás

- az áldozati tűzben nem erőszak, **2.31.**
- Buddha megállította, **4.7.**
- bűn az emberek számára, **31.**
- karmája, **14.16.**
- nagymértékű a démonok között, **16.9.**
- nem szükséges, **2.19; 16.1-3.**
- a tehéné a legbűnösebb, **14.16.**
- a tudatlanság kötőerejében van, **14.16.**
- a zsír a tejből is beszerezhető, **17.8-10.**

Állatok

- a banjanfa alsóbb ágain helyezkednek el, **15.2.**
- a bráhmanák feláldozzák őket, **18.48.**

Állatok

- a családi ragaszkodás bennük is megtalálható, **2.7.**
- emberi életet kapnak, ha a yajñában feláldozzák őket, **2.31.**
- az embereket általában azok hajlamai jellemzik, **7.3.**
- evolúciós fejlődésüket nem szabad gátolni, **16.1-3.**
- fogyasztójuk a tudatlanság kötőerejében van, **6.16.**
- gabona hulladékot esznek, **3.14.**
- helyzetüket a bhaktákéhoz hasonlítják, **4.21.**
- Káli istennőnek áldozzák fel őket, **3.12.**
- nem értelmesek, mert a máyá hatása alatt állnak, **14.16.**
- nincs szükség a leölésükre, **16.1-3.**
- az önmegvalósított személy nem tesz különbséget közöttük és az emberek között, **12.3-4.**
- a szabályokat nem követő embereket hozzájuk hasonlítják, **6.40; 7.13.**
- számukra nem bűn az ölés, **31.**
- a tudatlanság közöttük való születéshez vezet, **14.15.**

Álom

- az anyagi testet hozzá hasonlítják, **2.28.**
- jelen van minden kötőerőben, **18.35.**
- természetes esemény, **18.35.**
- a tudatlanságban lévő határozottságot megköti, **18.35.**
- a túlzott evés maga után vonja, **6.16.**

Átvallás: a materialista filozófián alapul, **2.26.**

Álvás

- a bhakta legyőzi, **1.24.**
- a belőle származó boldogság, **18.39.**
- Gudákesa legyőzte, **10.20.**
- hat órányi elegendő, **6.17; 14.8.**
- a mértékletessége tanácsolt, **6.17.**
- Rüpa Gosvámí példát állít, **6.17.**
- (lásd: tudatlanság)

Ambariṣa Mahárája

- legyőzte Durvasá Munit, **2.60.**
- minden érzékét Kṛṣṇa szolgálatával foglalta le, **2.61.**
- példaként említett, **2.67.**
- transzcendentális elfoglaltságai, **6.18.**

Ānandamaya

Abszolút Igazság, 7.24.
Kṛṣṇa, aki transzcendentális a tettekhez,
13.5.

Ananta

Kṛṣṇa, mint kigyó, 10.29.
végtelen energia és befolyás, 11.37.

Aniruddha

a bhaktákkal társul, 40.
teljes kiterjedés, 8.22.

Anyagi lét

a bűn és a tudatlanság következménye,
4.31.
az erdőtűzhöz hasonlítják, 2.7.
a hánykolódó óceánhoz hasonlítják,
5.14.
háromféle szenvedése a bhakta számára
nem létezik, 2.65.
az irigyet az óceánjába vetik, 16.19.
megszűnésével az ember eléri a legfel-
sőbb hajlékot, 6.15.
négy alapelve, 36.
problémáit a *Bhagavad-gītā* oldja meg,
47.
problémáit vagyonnal nem lehet legyőzni,
2.8.
a zavar forrása mindenki számára, 2.7.

Anyagi természet (*prakṛti*)

az ateisták terveit meghiúsítja, 7.15.
a banjanfa gyökerétől ered, 15.1.
definíciója, 24.
a démonok a megnyilvánulás okának tek-
intik, 16.8.
egy pillanat alatt megsemmisítheti az
ember vagyont, 2.8.
az élőlények átalakulásainak oka,
13.20.
az élőlényvel időtlen idők óta kapcsolat-
ban áll, 5.14.
az élőlénytől különbözik, 24.
három kötőerőből áll, 24; 14.5.
huszonnégy elemből áll, 29; 13.6-7.
kezdetnélküli, 13.20
Kṛṣṇa energiája, 24.
Kṛṣṇa irányítja, 24; 2.16; 5.29; 7.4; 7.14;
9.10.
Kṛṣṇa nem alárendeltje, 7.12.
Kṛṣṇa pillantása termékenyíti meg, 3.15;
9.10.
a lét alapja, 13.27.

Anyagi természet (*prakṛti*)

a *mahātmā* nincs az irányítása alatt,
9.13.
Maha-Viṣṇuba merül és a *mahat-tattva*
által nyilvánul meg, 13.20.
megbünteti azokat, akik rosszul használ-
ják fel, 3.12.
megértésével felszabadulást érnek el,
13.24.
megkötő erő, 2.13; 2.22; 2.29; 3.27;
3.36; 7.5; 7.14; 18.48.
nem oka a születésnek, 14.3.
nem tudatos, 24.
nyolcmillió négyszázezer fajt teremt,
13.21.
örökké változik, 25; 8.4.
szörnyű formája Kālī, 3.12.
teljes magában, 29.
a teremtés közvetlen oka, 4.14; 9.10;
14.3.
tervszerint működik, 11.33.
a tettek oka és végrehajtója, 3.27; 13.21.
a Tizenharmadik Fejezet témája, 13.1-
13.35.
az univerzális formához hasonlítják,
11.5.
a vágy szerint teremti a testet, 18.61.

Anyagi test
adhibhūtam, 8.4.
alkata, változásai, eredete és az ismerője,
13.4.
analitikus tanulmányozása a Második
Fejezetben, 2.1.
a cselekvés oka, 13.30; 18.13-14; 18.61.
a démoni személyek kinozzák, 17.5-6.
egyéni képessége van az uralkodásra,
13.3.
élvezője az élőlény, 13.20.
az ember elfelejti, mikor hagyja el, 15.15.
az értelem hajtotta kocsihoz hasonlítják,
6.34.
az érzékekkel való kapcsolata, 2.70;
3.42; 13.1-2; 13.21; 15.9.
a felajánlott étel immunissá teszi, 3.14.
a félistenek tartják el, 3.11.
a Felsőlélekkel való kapcsolata, 2.20;
2.22; 13.3; 13.23.
felszabaduláskor elpusztul, 15.7.
a formája szerint kell cselekedni, 13.21.
gabonaféléken él, 3.14.

Anyagi test

géphez és álomhoz hasonlítják, 2.28; 13.30; **18.61.**

a gyönyör és fájdalom oka, 2.17; 5.14; 13.21.

halál a sorsa, 2.11; **2.18.**

huszonnégy elemből áll, 13.6-7; 13.35.

ismerőjét *kṣetrañának* hívják, **13.1-2.**

kapuit a jóság világitja meg, **14.11.**

kilenc kapus városhoz hasonlítják, **5.13.**

a kötőerőkkel való kapcsolata, 2.45; 3.27; 5.18; 14.22-25.

a következőt felsőbb hatalmak döntik el, 40.

kṣetra-ként ismerik, **13.1-2.**

különbözik a lélektől, 2.1; 2.11; 2.30; 4.5; **13.32-35.**

Kṛṣṇához tartozik, 5.11.

a lélek az alapja, **2.17-18;** 3.5; 7.6; 10.20.

a lélek vándorlásával kapcsolatos, **2.13;** **15.8.**

a lélekkel való egységének elmélete, 18.21.

a lelki testtel hozzák ellentétbe, 4.10.

materialista látásmódja, 2.2.

meggyilkolását nem ösztönzik, 2.19.

megszabadulás tőle, 39; 2.28; **5.11-13;** 5.20; 10.12-13; 12.13-14.

munkával kell fenntartani, 43; **3.8.**

nem állandó, 4.6.

négy igénye, 6.20-23.

nem ismeri a múltat, a jelent és a jövőt, 7.26.

nem szabad érte búsulni, 2.1; **2.25.**

a nyolcmillió négyszázezerből választják ki, 8.3.

a szellemek nem kaphatnak, 1.41.

a szenvedés forrása, 39; 2.51; 5.14; 5.25. szükségleteit előírások szabályozzák, 3.34.

a tettek szerint kapják, 2.18; 5.2.

a Tizenharmadik Fejezet témája, 13.1-35.

a többszám nem rá utal, 2.12; 4.35.

a tudat határozza meg, 15.9.

változásai, 26; 2.16; 2.20; **2.22;** 8.4; 13.1-2; 13.6-7; 15.16.

változásai nem befolyásolják a lelket, 2.20.

Anyagi test

a vele való téves azonosítás, 3.29; 5.13; 12.5; **13.31.**

Anyagi világ

az áldozat-végrehajtás megtanulásának céljából teremtették, 3.10.

Arjuna kérdez róla, **8.1.**

a banjanfához hasonlítják, 37; **15.1.**

egy borjú patanyomában lévő vízhez hasonlítják, 2.51.

Brahman megnyilvánulása, 5.10.

démoni elméletek róla, **16.8.**

az élőlények tartják fenn, 7.5.

fertőzéseit a prasádam legyőzi, 3.14.

Garbhodakaśāyī Viṣṇu beléhatol, 7.4; 9.8.

huszonnégy elemre bontják, 13.25.

ideiglenes energia, 25; 7.4; **9.33.**

időtartamát yugákban és kalpákban számítják, 8.17.

kedvezőtlen oldalai, 25; 2.51; 2.57; 7.4; 10.3.

a kéj kielégítéséért teremtették, 3.37.

Kṛṣṇa az atyja, az anyja és az ellátója, **9.17.**

Kṛṣṇa a kormányzó elve, **7.30;** 9.6.

Kṛṣṇa az egyetlen menedéke, **11.38.**

Kṛṣṇa az eredete és feloszlása, **7.6;** **9.8;** **10.6.**

Kṛṣṇával való kapcsolata, 9.10.

Kṛṣṇa formájaként imádják, 9.15.

Kṛṣṇa hatja át és látja el, **9.4;** **9.6;** **10.42.**

Kṛṣṇa kozmikus formája, **8.4.**

Kṛṣṇa sugárzása melegíti, **11.19.**

Kṛṣṇa testében sok ezernyi látható, 11.13.

a *kṣetra* és a *kṣetrañña* kombinációja, 14.3.

a különféle univerzumok, 36; 10.6; 15.12.

lehetőség az Istenséghez való visszatérésre, 3.10.

a lelki energia alapján nyilvánul meg, 7.6.

a lelki világ tükörképe, 37; 7.19; 15.1; 18.62.

Mahā-Viṣṇu lélegezte ki, 9.8.

a korszak végén behatol Kṛṣṇa természetébe, **9.7.**

minden élőlénye gyarló, **15.16.**

Anyagi világ

- a négy szenvedés mindenhol jelen van, 19-20; 2.51; **8.16; 9.33.**
- a nemi élet béklyójának hívják, 3.39.
- az odaadás növénye átfürödik a borításán, **10.8.**
- a Paramátmá következtében fejlődik ki, 7.6.
- sok ezer billiónyi bolygót, Napot, stb. tartalmaz, 40.
- teljes magában, 29.
- a teremtésnek csupán egynegyede, 40.
- a tudatlanság óceánjához és az erdőtűzhöz hasonlítják, 4.36.
- Vişnu a benne lévő lélek, 5.4.

Antropológia: a lélekről szóló materialista filozófián alpul, 2.26.

Antropomorfizmus: az ostoba vezetők imádata, 4.12.

Apána

- az ötféle levegő egyike, 2.17.
- légzőmódok, 4.29.

Arca-vigraha

- imádata Brahman megvalósításához vezet, 7.29.
- imádata haszontalan a Felsőlélek imádata nélkül, 9.11.
- imádatáról, 12.5.
- a Legfelsőbb Úr inkarnációja, 12.5.
- nem anyagi, 12.5.

Arjuna

- aki követi, nem téved meg, 4.16.
- anaghának*, büntetlennek szólítják, **15.20.**
- arra vágyott, hogy Maga Kṛṣṇa ölje meg a rokonait, 1.35.
- az atomnyi lélek képviselője, 2.13; 2.20.
- azt akarja, hogy Kṛṣṇa megölje a félreértés démonát, 2.1.
- bánata nyomasztó, **1.46; 2.1; 2.8.**
- beleegyezik a harcba, visszanyeri emlékezetét, 31; **11.1; 18.73.**
- Bharata fia, **13.34; 14.3; 14.8; 14.10; 14.12; 15.19; 16.1-3.**
- Bharaták legjobbjá, **3.41; 7.16; 8.23; 11.6; 13.27; 18.4; 18.36.**
- Bharata leszármazottja, 2.14; 7.27; 13.3; 18.62.
- a Bhāraták ura, 7.11.
- borjúhoz hasonlítják, 48.
- a családi ragaszkodás a problémái gyökere, 2.7.

Arjuna

- a csatatéren megpillantja az összes barátját és rokonát, 1.26.
- Dhanañjayaként, **1.15; 2.49; 4.41; 9.9; 12.9; 18.29; 18.72.**
- Dronácarya diákja, 1.3.
- Duryodhana hősi nyilasként említi, 1.4.
- ég a vágytól, hogy lássa, kivel kell harcolnia, **1.21-23.**
- elfelejti a kṣatriya törvényeket, 1.31.
- elfelejti Kṛṣṇa természetét, 4.5.
- elméjét Kṛṣṇa megérti, 1.25.
- előre látja a fenyegető halált, 1.28.
- az emberek legjobbjá, 2.15.
- érdeklődik a sikertelen yogi sorsa felől, **6.37-39.**
- érzékeit Kṛṣṇa irányítja és elégti ki, 1.15; 1.32-35.
- a félelem jeleit tapasztalja, **1.28-30.**
- felesége Draupadi, Draupada király leánya, 1.3.
- felesége, Draupadi levetkőztetése, 1.11.
- fél, hogy a barátságuk miatt vétkezett Kṛṣṇa ellen, **11.41-42.**
- felvilágosodása csalódást okoz Dhṛtarāṣṭrának, 2.9.
- a *Gītā* ideális tanítványa, 5-6; 23; 1.1; 2.7.
- Guḍākeśa, **1.24; 2.10; 10.20.**
- győzelme biztos, 1.14; 1.20; 1.23.
- harci szekere képes meghódítani mind a három világot, 1.14.
- harci szekeren Hanumán és Rāma is ott van, 1.20.
- harci szekerét a tűzisten, Agni adományozta, 1.14.
- imái és hódolata az univerzális forma előtt, **11.14-31; 11.35-46.**
- Indra katonai tiszteletet ad neki, 2.33.
- jelentősége, mint Pārtha, 1.25.
- jelen volt, mikor a *Gītā*-t a napistennek először elbeszélték, 4.5.
- Karṇa az ő féltestvére, 1.8.
- képtelen a problémákat lelki tanítómaster nélkül megoldani, 2.7-8.
- kéri, hogy megláthassa a négykarú Nārāyaṇa formát, 11.45-46.
- kijelenti, hogy a yoga rendszert lehetetlen végezni, 44; **6.33.**
- könnyőrületes és lágszívű, **1.28; 1.32-35; 1.45; 2.1; 2.36.**

Arjuna

a közönséges emberek és a démonok nevében érdeklődik, 4.4; 10.16.
 kötelessége, hogy harcoljon, 1.37-38; 2.19; 2.21; 2.30; 2.32; 2.33; 2.71; 3.8; 5.7; 16.5.
 Kṛṣṇát utasítja, hogy hajtsa a harci sze-kerét a két sereg közé, 1.21-22.
 Kṛṣṇa barátja és rokona, 20; 2.3; 2.10; 2.12; 4.3.
 Kṛṣṇa bocsánatát és türelmét kéri, 11.44.
 Kṛṣṇa eszköze a csatában, 1.32-35; 11.33.
 Kṛṣṇát Legfelsőbbnek fogadja el, 10.12.
 Kṛṣṇa mint ő, 10.37.
 Kṛṣṇa tanítványa és bhaktája, 22; 2.7; 2.9; 2.39; 4.3.
 Kṛṣṇa zavarba hozta őt, 5.1.
 Kuntī fia, 2.14; 2.37; 3.9; 5.22; 6.35; 7.8; 8.16; 9.7; 9.10; 9.23; 9.27; 13.1-2; 14.4; 14.7; 16.22; 18.48; 18.50; 18.60.
 Kuruk legjobbjá, 4.31; 11.48.
 Kurukşetra kedvezően befolyásolta, 1.1.
 Kuru fia, 6.43; 14.13.
 a Kuruk szeretett gyermeke, 2.41.
 legyőzte Śívát, és megkapta a *páśu-pata-astrát*, 2.33.
 mindig Kṛṣṇára gondol, 44; 1.24.
 mindent, amit Kṛṣṇa mond, igazságként fogad el, 21; 31; 10.14.
 nagy örökségének (mint Kaunteya és Bhārata) jelentősége, 2.14.
 nem egyenlő Kṛṣṇával, 2.13; 2.23.
 nem érdekli a négykarú forma, 11.50.
 Paṇḍu fia, 16.5.
 Pārtha, 1.25; 2.21; 2.32; 2.55; 3.23; 8.8; 8.19; 18.32.
 pozitív tulajdonságai, 1.1; 1.24; 1.36; 1.44; 1.46; 2.7; 5.33; 16.5.
 Pṛthā fia, 2.3; 2.39; 3.22; 4.11; 4.33; 7.1; 7.10; 8.14; 9.13; 9.32; 11.5; 12.6-7; 16.4; 17.7; 17.26-27; 18.6; 18.30.
 Savyasācin, 11.33.
 számára a becstelenség rosszabb a halál-nál, 2.34.
 a tanítványi láncot helyreállítják vele, 20.
 a test fáján evő madárhoz hasonlítják, 2.22.

Arjuna

tévedései és tisztátlanságai, 14-15; 1.31; 2.2; 2.7; 2.11; 2.13; 4.35.
 tigris az emberek között, 18.4.
 tudatlanná vált, hogy a *Gītā* elbeszél-hessék, 7, 11.
 az univerzális forma megrémisztette és megtévesztette, 11.23-25; 11.55.
 visszautasítja a vaibhāṣikák elméletét, 2.26.
 vonakodása és a harc megtagadása, 1.21-22; 1.30-39; 1.45-46; 2.2; 2.5-2.7; 2.9.
 Aryamā: Kṛṣṇa, 10.29.
 Āryan
 az Írások szabályait követik, 16.7.
 a legjobb az, aki mantrázik, 2.46.
 lelki civilizáció, 2.2.
 Āsana: az *aṣṭāṅga-yogában*, 5.27-29.
 Asat
 az anyagi test jellemvonása, 40.
 áldozat és adomány mint, 17.28.
 nemlét, 22.
 Asita
 befolyásolja Arjunát, 18.62.
 hitelesíti Arjuna imáját, 10.12-13.
 kijelenti, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb, 21.
 tanult vezető, 7.15.
 Aṣṭāṅga-yoga
 általa Kṛṣṇát nem lehet megérteni, 9.2.
 az érzékek korlátozásának alsóbbrendű módszere, 2.59.
 a *jñāna-yoga* eredménye, 6.47.
 Kṛṣṇa leírja, 5.27-28.
 a Kṛṣṇa-tudat automatikusan magába foglalja, 5.29.
 nehezebb, mint a Kṛṣṇa-tudat, 5.27-28.
 nem szükséges a lelki bolygókrajutáshoz, 12.6-7.
 tökéletességekért gyakorolják, 4.28.
 Asura: lásd démon.
 Ásvatthamā
 Arjuna megpillantja a csatatéren, 1.26.
 Droṇācārya fia, 1.8.
 Duryodhana nagy harcosként említi, 1.8.
 Ásvinok: az univerzális formát csodálkozva szemlélik, 11.22.
 Ateista
āsuram bhāvam āsrita, 7.15.
 a démon, 16.18.

Ateista

- elrejt a lélek létét, 2.28.
 az ember ne társuljon vele, 11.55.
 fél az univerzális formától, és zokon veszi
 Kṛṣṇa dicsőítését, 11.36.
 felszabadulása, gyümölcsöző cselekedete
 és tudása meghiúsul, 9.12.
 Kapila, és sánkhya filozófiája, 2.39.
 képtelen a lélek megértésére, 13.25.
 Kṛṣṇát emberfeletti lényként ismerheti,
 4.4.
 Kṛṣṇát félistennek tekinti, 4.12; 10.42.
 nem értheti meg Kṛṣṇa formáit, 11.52.
 nem rendelkezhet isteni látóképességgel,
 11.48.
 nem szükséges, hogy Maga Kṛṣṇa pusztítsa
 el őt, 4.9.
 sánkhya filozófus, 7.4.
 terveit a természet keresztülhúzza, 7.15.

Atharva-veda

- idézet belőle, 10.8.
 Kṛṣṇa, 9.17.
 Kṛṣṇából árad, 3.15.
 a négy Veda egyike, 11.48.
Āyur-vedikus śāstra: megemlítik, 15.14.

B

- Báhlkák: 1.8.
 Baladeva: Vasudeva fia, 10.37.
 Baladeva Vidyābhūṣaṇa
 idézik, 2.61; 3.14.
 megemlítik, 8.23; 8.26; 13.3.
 a tanítványi láncban, 49.
 Bali: művelt vezető, 7.15.
 Banjanfa
 az anyagi univerzumot hozzá hasonlítják,
 37; 15.1-5.
 gyakran imádják, 10.26.
 Kṛṣṇa, 10.26.
 Barátság
 Arjuna és Kṛṣṇa között, 2.10; 11.14;
 11.41-42; 11.45; 18.64-64.
 a bhakta barátsága Kṛṣṇával, 20; 9.29.
 Kṛṣṇa minden élőlény barátja, 2.66;
 9.18.
 Kṛṣṇával, Arjunát követve érhető el,
 18.65.
 a Kṛṣṇával való legyőzi az alvást és a
 tudatlanságot, 1.24.

Barátság

- a Paramātmā a jīvamā között, 2.22;
 13.23.

(lásd még: kapcsolatok)

Béke

- alapelve, 2.71.
 a bhakták elérik, 2.68; 5.11; 6.15; 8.14;
 9.30.
 a brāhmaṇák tulajdonsága, 18.42.
 a Brahmannal való azonosságon keresztül,
 6.27.
 elérése a Kṛṣṇa-tudaton keresztül, 2.8;
 2.12; 2.66; 5.29; 14.17.
 elérése az önfegyelmzésen és meghódoláson
 keresztül, 2.70-71; 4.39;
 6.7; 12.12; 18.62.
 képlete, 5.29.
 kiegyensúlyozottságként isteni tulajdon-
 ság, 16.1-3.
 Kṛṣṇa lerombolná, ha Ő Maga nem dolgozna,
 3.24.
 a szenvedély kötőerejében lehetetlen,
 14.17.
 a tudás által az önvalóban élvezik, 4.38.

Békétűrés

- a bhakta jellemvonása, 12.13-14.
 a boldogság és a szomorúság eltérése,
 2.14.
 a brāhmaṇa tulajdonsága,
 18.42.
 a kellemetlen kötelességé, 2.14.
 Kṛṣṇa békétűrő apaként, barátként, szer-
 retőként, 11.44.
 tudás, 13.8-12.

Beleolvadás

- az áldozat viszonzása, 4.30.
 a Brahmanba, 20; 6.1.
 a démoni gonosztevők elmélete, 9.12.
 az imperszonalista elképzelések félrevezetőek,
 18.55.
 lelki megsemmisülés, 6.30.
 mint áldozat, 4.25.
 olyan, mint amikor a zöld madár belerépül
 a zöld erdőbe, 18.55.
 önző dolog, 6.1.
 az örökkévalóság megvalósítása, 12.5.
 a Patañjali yogarendszer által, 4.28.
 pokoli a bhakta számára, 18.54.
 a személytelen felszabadulás folyamata,
 4.9; 4.10.

Betegség

- az anyagi lét négy jellemzőjének egyike, 37; 2.51.
- az anyagi testnek köszönhető, 13.20.
- a felajánlott étel legyőzi, 3.14.
- a lelki testre nem jellemző, 7.29.
- nem lehet megakadályozni, 13.8-12.
- rosszként fogják fel, 13.8-12.
- a szenvedély minőségében lévő étel okozza, 17.8-10.
- a vagyon nem képes legyőzni, 2.8.

Bhagavad-gītā

- alaptémái és tanításai, 23; 2.17; 2.50; 2.72; 13.8-12.
- általános Írás az egész világ számára, 48.
- az anyagi ferlőzéstől megtisztult tanít-hatja, 27.
- azért beszélte el Kṛṣṇa, hogy megszűn-tesse a bánatot, 2.1.
- a belőle származó haszon, 27-28; 2.8; 4.1; 13.8-12.
- a bhakták témája, 20; 2.12; 18.68.
- egyedülálló, 18.74.
- elbeszélője és szelleme, 19.
- eloszlatja a tudatlanságot, 2.16; 18.72.
- elvész, ha a tanítványi lánc megtörik, 4.2; 10.14.
- eredeti versei világosak mint a Nap, 11.51.
- fő célja, 21; 26; 18.66; 18.78.
- a Gangeszvizhez hasonló, 49.
- a *Gītā-māhātmyában* összegzik, 1.1.
- hallása által elérik a felsőbb bolygórend-szert, 18.71.
- hallásának és megértésének módja, 20; 31; 50; 1.1; 2.7; 4.1; 4.2; 4.42; 8.28; 12.9.
- haszontalan lenne, ha az elbeszélője fele-dékeny, 2.20.
- az irigyek nem nagyarázhatják vagy ért-hetik meg, 2.12; 9.1; 18.67.
- ismerete emberfeletti, 4.1.
- Isten tudománya, 23; 1.1.
- kiért beszélnek el, 23; 1.1; 2.10; 11.55.
- Kṛṣṇa tényleges ismeretét jelenti, 18.73.
- a legfelsőbb erkölcsi oktatás, 18.78.
- misztériumát Arjuna kérdései tisztázzák, 3.2.
- a napistennek beszélték el először, 20; 4.1.

Bhagavad-gītā

- nektár, 47.
 - nem hiteles magyarázatai és fordításai, 19; 30; 2.12; 4.2-3; 7.15; 10.15.
 - nem lehet a világi könyvekhez hason-lítani, 2.12.
 - nem spekulációra való, 4.1; 4.8.
 - az ötödik Veda része, 2.45.
 - tanítása különbözik a buddhizmustól, 2.72.
 - tanulmányozása az értelemmel való imá-datot jelenti, 18.70.
 - tehénhez hasonló, 48.
 - története nyomon követhető, 4.1.
 - az *Upanisadok* elvein alapul, 2.29.
 - az Úr kegye, 23.
 - a *Vedák* lényege és a legteljesebb Írás, 19; 29; 30-31; 48; 1.1; 4.40.
 - Vyása által összefügg Sañjaya szívével, 18.74.
 - Vyása kegyéből hallják, 18.74-75.
- Bhagaván**
- definíciója és magyarázata, 2.2.
 - az élet célja, 2.2.
 - hat fenségének magyarázata, 2.2.
 - az imperszonalisták néha elfogadják, 10.15.
 - Kṛṣṇa neve a *Gītān* keresztül, 2.2.
 - megvalósítását a samādhi magába fog-lalja, 2.53.
 - Śrī Kṛṣṇát jelöli, 19.
 - az az utolsó szó az Abszolút megvalósítá-sában, 13.12.
 - valóságként ismert, 5.17.
- Bhakták**
- adományt kell adni nekik, 11.54.
 - automatikusan minden jótulajdonsággal rendelkeznek, 1.28.
 - békét érnek el, 2.70; 5.12.
 - a büntől az étel felajánlásával szabadul-nak meg, 3.13.
 - csak a kétkarú Kṛṣṇa érdekli, 9.13; 11.49; 11.55.
 - egyenlő látásmóddal rendelkeznek, 6.29; 7.15; 14.22-25; 18.54.
 - eljutnak a legfelsőbb hajlékba, 40; 7.23; 8.13; 18.56.
 - elkülönülnek a pénztől és a vagyontól, 1.35; 4.22; 7.20; 12.15; 12.18-19.

Bhakták

- elmélyülnek Kṛṣṇában, 1.24; 6.30; 7.19; 8.2; 8.14; 9.11.
- életüket kockáztatják, hogy az Istentudatot terjesszék, 3.29; 11.55.
- felszabadulást érnek el, 4.9; 5.26.
- félistenekként definiálják, 11.48.
- a filozófusok gyakran kigúnyolják őket, 10.11.
- a Földet Vaikuṅṭhának tekintik, 18.54.
- a förtelmes tettek ellenére is szenteknek tekintendők, 9.30.
- a *Gita* különösen nekik van, 13; 20; 48; 2.12; 4.3.
- három osztálya, 9.3.
- helyes tettekre kell tanítaniuk, 3.21.
- az indítékkal rendelkező bhaktákat is elfogadja az Úr, 7.18.
- irányítják az érzékeiket, 1.15; 2.58.
- irtóznak az érzékkielégítéstől, 6.14; 13.12.
- kedvesebbek Kṛṣṇánál, 3.29.
- kegye nélkülözhetetlen, 2.29; 4.9.
- a kezdő bhakták az *arca-mūrtinak* nagyobb figyelmet tanúsítanak, 9.11.
- kétszer fürödnek naponta, 12.16.
- közömbösek a rituációkkal szemben, 2.52; 9.28.
- közömbösek a test elhagyásával szemben, 4.29; 8.24; 8.27.
- közönséges embernek tűnhetnek, 27.
- Kṛṣṇa állandó társai, 4.5.
- Kṛṣṇa iránti szeretetük, 3.13; 6.30; 7.18; 11.8.
- Kṛṣṇa kielégíti a szükségleteiket, 2.70; 9.22.
- Kṛṣṇa különösen azért jelenik meg, hogy megörvendeztesse őket, 4.5; 4.8; 7.3; 7.25.
- Kṛṣṇa különösen feléjük hajlik, 1.36; 9.29; 18.73.
- Kṛṣṇa nem tűri el a bhaktái iránti rosszcselkedetet, 1.35.
- Kṛṣṇa szolgálatához minden pompát elfogadhatnak, 1.35.
- Kṛṣṇa szolgálatával és kielégítésével foglalkoznak, 1.21-22; 1.35; 2.63; 11.55; 12.2; 18.56.
- Kṛṣṇának parancsolgatva örömet okoznak Neki, 1.21-22.

Bhakták

- Kṛṣṇával együtt élvezik pompájukat, 14.27.
- különféle tetteket végeznek, 3.13.
- a legfelsőbb transzcendentalisták, 2.2; 6.10; 18.66.
- legyőzhetik az alvást és a tudatlanságot, 1.24.
- Mahārāja Ambariṣa tettei tiszták, 6.18.
- más bolygókról láthatták az univerzális formát, 11.47.
- megteremthetik Vṛndávana atmoszféráját, 8.14.
- a megtisztulása folyamata, 7.16.
- mindenkiben látják Kṛṣṇát, 9.11.
- mindenkinek barátai, 5.7; 6.32; 11.55; 12.15.
- mindent feláldoznak Kṛṣṇaért, 4.25.
- Mukunda minden kötelezettségtől megszabadítja őket, 1.41.
- nagyon vágnak arra, hogy Kṛṣṇát Vṛndávanában meglássák, 4.8.
- Nārada a legnagyobb közöttük, 10.26.
- nem érzik az anyagi szenvedéseket, 5.26.
- nem fogadják el az ál-inkarnációkat, 11.48.
- nem intéznek megtorlást a gonosztevők ellen, 1.35.
- nem jutalmazták anyagi haszonnal, 7.22.
- nem önzöek, 8.14.
- nem vágnak a lelki bolygókra, vagy a felszabadulásra, 8.14.
- nem zavarják meg a félrevezető *Gita*-magyarázatok, 11.51.
- négyfajta nem-tiszta, 7.29.
- nincs szükségük a yogára, hogy a lelki világba jussanak, 12.7.
- örülnek Kṛṣṇa pompájának, 10.19.
- összehasonlítják őket a gyümölcsöző yogikkal, 6.32.
- sādhuk*, még ha nem műveltek is, 4.8.
- segítség a *Gita* hallásához, 1.1; 8.28; 18.71.
- sohasem buknak el, 9.34.
- sohasem vesznek el, 9.31.
- Śrī Kṛṣṇával való kapcsolatuk, 20; 4.11; 7.18; 10.11; 11.14.
- szent helyeken lagnak, 6.11-12.
- a szenvedést Kṛṣṇa kegyének tekintik, 12.13-14.

Bhakták

szeretetük szerint jutalmazták őket, 4.11.
szükségeik kielégítéséért sohasem fordulnak a félistenekhez, 7.20; 7.22.
társulás velük, 3.21; 4.16-17; 6.24; 7.1;
7.17; 7.28; 9.1; 9.3; 9.13; 9.32;
13.26; 15.6.

teljesen megvalósítják Kṛṣṇát, 4.11; 7.3.
terveik éppolyan jók, mint Kṛṣṇaé, 11.34.
tetteik ellenőrzése, 10-11; 2.64; 4.20-
4.22.

törődnek a feltételekhez kötött lelkekkel,
7.28; 10.17.

transzcendentálisak a kedvezőhöz és a
kedvezőtlenhez egyaránt,
12.17.

transzcendentálisak minden ragaszko-
dáshoz, 2.64.

transzcendentálisak a négy varnához,
4.13.

transzcendentálisak a természet három
kötőerejéhez, 28.

a transzcendentális formák bármelyikét
szolgálhatják, 8.14.

tudásuk Kṛṣṇáról, 4.4; 4.5; 7.1; 7.17;
7.29; 10.3; 10.19; 11.36; 13.19.

tulajdonságaik és jellemvonásaik, 1.28;
1.44; 2.54-58; 2.70; 5.7; 7.18;
7.27; 10.9; 12.13-20; 13.25;
18.54.

az univerzális forma megtekintése nem
érdekli őket, 11.48; 11.49; 11.54.

a *Vedák* virágos nyelve nem téveszti meg
őket, 2.53.

vonzódnak az Úr Caitanya saṅkirtana
mozgalmához, 4.8.

(lásd még: bölcs, lelki tanítómester, vaiṣ-
ṇavák)

Bhakti

buddhi-yoga, 2.39.

cselekedetei közönségesnek tűnhetnek,
27.

elvei képessé teszik az embert Kṛṣṇa
elérésére, 46.

értelme, 6.2.

eszköz a felszabadulásra és a Vaikuṅ-
ṭhára jutáshoz, 39; 8.22.

a feleség és a szerető példájára, 43.

felszabadulás után is folytatódik, 18.55.
kilenc folyamata, *śravaṇam* stb., 45.

Bhakti

megtisztított cselekedeteket jelent, 27.

śaṅkhya, 2.39.

szükséges az univerzális forma látásához,
11.52.

útja nem könnyű, 7.3.

(lásd még: *bhakti-yoga*, odaadó szol-
gálat, szolgálát, imádat.)

Bhaktisiddhānta Sarasvatī

jāmbor családban született, 6.42.

megemlítik, 9.34.

a tanítványi lánc tagja, 50.

Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda

a tanítványi lánc tagja, 50.

vaiṣṇava családban született, 6.42.

Bhaktivinoda Ṭhākura

összefoglalta a Második Fejezetet, 2.72.

a tanítványi lánc tagja, 50.

Bhakti-yoga

az anyagi ragaszkodás csomóját szétvá-
lasztja, 7.1.

célszerű az önmegvalósításra, 13.12.

csak Kṛṣṇára vágni, 8.14.

definíciója, 10.10.

dr̥gha-vrata, az elszánt hitkezdetek, 7.30.

eszköz arra, hogy a halálkor Kṛṣṇára
emlékezhessünk, 8.10.

eszköz a transzcendentális gyönyör elé-
résére, 6.20-23.

a *Gītā* témája, 2.72.

a házasoknak megengedi a nemi életet,
6.14.

Kṛṣṇa-tudat, 5.29.

Kṛṣṇaért, Rāmaért, Nārāyaṇért való cse-
lekvés, 14.26.

különbözik a *jñāna-yogától*, 12.5.

a legfelsőbb cél elérésének eszköze, 6.37;
6.46; 8.16.

a legjobb megvalósítási módszer, 12.1;
6.47.

mantrázás, 8.14.

nincsenek akadályok, 6.20-23.

az összes yoga csúcsa, 6.47.

öt különböző útja, 8.14.

a siker titkát Rūpa Gosvāmī adja, 6.24.

tanácsolt szabályozó elvei, 12.9.

a yoga-létra legfelső foka, 6.3.

Bharata Mahārāja

következő életében özként született meg,
8.6.

Bharata Mahārāja

testcserejének története, 6.43.

Bhāratavarṣa: a félistenek így ismerik a Földet, 6.43.

Bhāva

a Kṛṣṇa iránti szeretet előzetes állapota, 4.10.

az odaadó élet utolsó szakasza, 4.10.

Bhīma

Duryodhana irigy rá, 1.10.

eltörpül Bhīṣma jelenlétében, 1.10.

a herkulesi feladatok végrehajtója, 1.15.

a Hidimba démon gyilkosa, 1.15.

hősies nyílasként említi Duryodhana, 1.4.

megfújja kagylókürtjét, 1.15.

a Pāṇḍavák seregét védi, 1.10.

Vṛkodara, 1.15.

Bhīṣma

Arjuna kifogásként használja, hogy ne kelljen harcolnia, 2.3; 2.4; 2.30; 16.5.

Arjuna megpillantja a csatatéren, 1.26.

Bhīma felljebbvalója, 1.10.

Duryodhana nagy harcosként említi, 1.8.

Duryodhana seregének nyújt védelmet, 1.10.

halál vártra Kurukṣetránál, 1.18; 11.34.

a harcosok nagyatyjaként említik, 1.12.

jelenlétében beszélt Kṛṣṇa, 1.25.

kagylókürtje nem zavarta a Pāṇḍavákat, 1.19.

következő életében lelki vagy felsőbb bolygóbeli testet kapna, 2.13.

követni kell, 4.16.

megfújja kagylókürtjét, és ezzel Duryodhanának örömet okoz, 1.12.

megsemmisül az univerzális forma szájában, 11.27.

mint feljebbvaló, imádandó, 2.4.

mint tanár elvesztette tisztességét, 2.5.

nem szükséges gyászolni, 2.13.

nem tiltakozott Draupadī levetkőztetésekor, 1.12; 11.49.

a pénzügyi helyzet Duryodhana oldalára kényszerítette, 2.5.

támogatását Duryodhana sürgeti, 1.11.

támogatta Kṛṣṇát a Kuruk gyülekezetében, 7.25.

Bhīṣma

tudja, hogy a győzelem Kṛṣṇa oldalán lesz, 1.12.

Bhṛgu: Kṛṣṇa mint, 10.25.

Bhūriśravā

Arjuna megpillantja a csatatéren, 1.26.

a Bāhlikák királyának fia, 1.8.

Duryodhana nagy harcosként említi, 1.8.

Birtoklásérzet

a félistenek nem felejtik el Kṛṣṇaét, 7.22. hamis érzete, 15.5.

Kṛṣṇa a birtokosa mindennek, 4.20; 4.35; 6.32; 13.3; 15.6.

Kṛṣṇaé a béke képlete, 5.29.

Kṛṣṇaét az Īsopaniṣad megemlíti, 5.10. lemondása, 2.71; 3.30; 4.21; 4.28; 5.2; 12.13-14.

a személyi vagyontárgyaktól való mentesség, 6.10.

a test birtoklását a Paramātmā teszi lehetővé, 13.23.

a tudás áldozata nagyobb, 4.33.

Boldogság

aki egyenlő benne, az kedves Kṛṣṇának, 12.13-14; 12.15.

aki szilárd benne, alkalmas a felszabadulásra, 2.15.

áldozat nélkül lehetetlen elérni ebben, vagy a következő életben, 4.31.

alvásból, lustaságból és illúzióból ered, 18.39.

annak tényleges tapasztalata által élvezhető, 5.24.

az anyagi test miatt, 13.21.

az anyagi boldogság feláldozása, 6.38.

befejeződik, ha az ember jámbor tetteinek eredménye letelik, 2.8.

béke nélkül lehetetlen, 2.66.

a bölcssek nem mámorosodnak meg tőle, 2.56; 2.69.

a családért, 13.8-12.

csapongó, ha a védikus elvekből ered, 9.21.

a csatatéren Arjunának nehezen megfoghatónak tűnik, 1.30.

az elején mérge, a végén nektár, 18.36-37.

az elején nektár, a végén mérge, 18.38.

el kell tünni, 2.14; 2.45.

ellensége az érzéseket élvezőnek, 3.39.

Boldogság

- eredeti helyzete a Brahman, 14.27.
 életjel, 13.6-7.
 az élőlény teljesen függő helyzetben van tőle, 5.15.
 értékét Arjuna megkérdőjelezi, 1.32-35.
 az érzékek ellenőrzésében, 5.13; 5.23.
 az érzékek örömet a gosvámí ismeri, 6.26.
 az érzéki sikon, 2.39; 2.43; 3.41.
 feltételekhez köt, 14.6.
 a gyümölcsöző munkások anyagi módon keresik, 6.40.
 a harcban nem veszik figyelembe, 2.38.
 hit nélkül lehetetlen, 4.40.
 ideiglenes, ha érzékfelfogásból ered, 2.14.
 a jóság minőségében, 14.11; 18.36-37.
 a jóság minőségében lévő étel által, 17.8-10.
 a kételkedő számára nincs sem ebben, sem a következő életben, 4.40.
 Kṛṣṇa az oka, 1.31; 2.8.
 Kṛṣṇa előtti meghódolás által, 7.5; 7.21.
 a Kṛṣṇa iránti tetteiben élvezhető, 4.18.
 Kṛṣṇa nem vágyik a mennyeire, 4.14.
 Kṛṣṇa örök szolgálója, 2.55.
 Kṛṣṇában, 2.8; 6.32.
 a Kṛṣṇára való koncentráció által, 5.21; 6.27-28.
 a legyőzött elme túlszámolja, 6.7.
 a lelki világban, 34; 37; 4.31.
 már e testben is élvezhető, 14.20.
 minden élőlény keresi, 34.
 nem korlátozható, 13.8-12.
 odaadó szolgálat nélkül, a pusztá lemondás által nem lehetséges, 5.6.
 a pénz nem hoz, 14.17.
 a samádhiban, 6.20-23.
 a saṅkīrtana-yajña által, 3.13.
 a szenvedély kötőerejében, 14.16; 18.38.
 szeszélyes tettekkel nem érhető el, 16.23.
 a tökéletes misztikus számára belül van, 5.24.
 a tudatlanság kötőerejében, 18.39.
 az uralkodási vágy megszűnésével élvezhető, 13.22.

Bolygók

- aki nem tisztá, a pokolbolygókra jut, 1.43.

Bolygók

- áldozat a felsőbbre való emelkedésért, 2.42-43; 4.28; 8.3.
 az *ānandamaya-cinmayā*k a brahmanyoti sugaraiban lebegnek, 19.
 egy élőlény nem teremthet, 7.6.
 a fáké, 10.29.
 a felsőbbekről vissza kell térni, 8.16.
 a felsőbbre emelkedés, 37; 2.24; 2.31-32; 2.42-43; 8.16; 18.71.
 a felsőbbekben magasabb az életszínvonal, 4.31; 9.20; 9.21.
 a felsőbb bolygórendszerek, mint Kṛṣṇa feje, 8.4.
 a félistenek bolygóit imádók érik el, 7.23; 7.24; 9.25.
 a Föld a középső bolygórendszerbe tartozik, 37.
 gépek által, erőnek erejével nem érhető el, 2.8; 14.18; 16.16.
 három rendszerre oszlanak, 37.
 Kṛṣṇa az irányítójuk, 5.29; 9.6; 15.13.
 Kṛṣṇa bolygóját a bhakták érik el, 40; 7.23; 7.24.
 Kṛṣṇa energiája által lebegnek, 8.9.
 Kṛṣṇa szétterjed bennük, 11.20.
 a legfelsőbbtől a legalacsonyabbig a szenvedések helye, 36; 8.16.
 a lelki világban Goloka Vṛndāvana a legfelsőbb bolygó, 37.
 a lelki világban önragyogók, 36.; 6.15; 15.6.
 a lelki világban több létezik, mint az anyagiban, 40.
 a materialistákat a felsőbb bolygókra jutás érdekli, 6.38.
 más bolygókon az emberi élet más formái léteznek, 10.5.
 mindegyik univerzumban számtalan van, 10.6.
 mindegyiken találhatók élőlények, 14.4
 a Nap és a Hold a felsőbb bolygókhoz tartoznak, 37.
 a Nārāyaṇa megnyilvánulások uralkodnak rajtuk, 8.22; 11.45.
 némelyikük földből, aranyból vagy drágakövekből van, 11.13.
 a sikertelen yogi a felsőbbekre születik, 6.41.

Bolygók

- a soma ital ivásával, **9.20.**
- a Védikus Irodalom leírja, **38.**

Bójt

- a démoni, **17.5-6.**
- az Írások ajánlata szerint kell betartani, **6.16.**
- hogyan végezzük, **10.4-5.**
- elszánt cselekedet, **9.14.**
- a politikai célokért végzettet elítélik, **17.5-6.**

Bölcssek

- Arjuna imáját hitelesítik, **10.12-13.**
- a *Bhagavad-gītā* nektárját isszák, **48.**
- boldogságuk, **5.21; 14.16.**
- a Brahmanba hatolásuk módja, **8.11.**
- egyenlő látásmóddal rendelkeznek, **5.18; 6.8-9.**
- egyetértenek a lélek örökkévalóságával, **2.16.**
- ha meghódoltak Kṛṣṇa előtt, nincsenek kétségeik, **2.38.**
- hét nagy született Kṛṣṇa elméjéből, **10.6.**
- ismerik a test és a lélek közti különbséget, **2.11.**
- jellemük és ismertetőjeleik, **2.54-58; 2.69; 3.18; 3.28; 5.20-22; 5.24; 5.26; 14.22-25; 18.51-53.**
- következtetések a létezőről és a nemlétezőről, **2.16.**
- Kṛṣṇa a forrásuk, **10.2.**
- Kṛṣṇa Bhṛguként van közöttük, **10.25.**
- Kṛṣṇa Náradaaként van közöttük, **10.26.**
- Kṛṣṇa tekintélyeként említi, **13.5.**
- Kṛṣṇánál keresnek menedéket, **2.51.**
- Kṛṣṇát imádják, tudván, hogy Ő a forrás, **10.8.**
- a legfelsőbb bölcsesség által eléri a tökéletességet, **14.1.**
- a lélekvándorlás nem téveszti meg őket, **2.13.**
- még a legnagyobbak is elbukhatnak, **2.60.**
- Mukunda bhaktájának nincs kötelezettsége irántuk, **1.41.**
- a *muni* definíciója, **2.56.**
- a nappaluk másoknak éjszaka, **2.69.**
- Nárada a társaságuk által fejlesztí ki az odaadás vágyát, **9.2.**
- nem egyenlők Kṛṣṇával, **6.39.**
- nem ismerik Kṛṣṇa eredetét vagy személyiségét, **10.2.**

Bölcssek

- nem kell a rituációkat betartaniuk, **3.26.**
 - nem ölhetnek, vagy okozhatnak halált, **2.21.**
 - nincs ellentmondás köztük, a *śāstra*, és a lelki tanítómaster között, **10.3.**
 - az odaadás által megtisztulva elérik Kṛṣṇát, **5.6.**
 - sādhu, ha Kṛṣṇa-tudatúak, **4.8.**
 - a *sthita-dhī-muni* különbözik a közönséges muniktól, **2.56.**
 - teljes tudással rendelkeznek, **4.19.**
 - tettük és munkájuk, **3.18; 3.33; 4.15; 4.20-34.21.**
 - a tudatlan számára példát kell mutatniuk, **3.25-26; 3.29.**
 - tudják, hogy a lélek nem öl, sem pedig öt megölni nem lehet, **2.19.**
 - tudják, hogy Kṛṣṇa az áldozat célja, **5.29.**
 - az univerzális formában, **11.15.**
 - az univerzum huszonöt ösátyja, **10.6.**
- Brahma**
- Bhṛgu atyja, **10.25.**
 - cseréli testét, **15.16.**
 - éjjelekor a megsemmisülésre, nappal-
kor a teremtésre kerül sor, **8.18-**
 - élettartamának hossza, **8.17; 9.7.**
 - az érzékszervek befolyásolják, **2.62; 7.14.**
 - a Felsőlélekben létezik, **13.14.**
 - a félistenek vezetője, **7.7; 10.7.**
 - a Gāyatrī bevezetője, **10.35.**
 - Hiraṇyagarbhatól született, **10.6.**
 - az idő megsemmisíti, **11.32.**
 - imáit idézik, **4.1.**
 - a jóság minőségében levők imádják, **17.4.**
 - kiejtette az *om tat sat* szavakat, **17.23.**
 - követni kell, **4.16.**
 - Kṛṣṇa az atyja, **10.3; 11.39.**
 - Kṛṣṇa formáit és inkarnációit dicsóiti, **4.5.**
 - Kṛṣṇa kétkarú formájának meglátására vágyik, **11.52.**
 - Kṛṣṇa része, **5.29; 10.42; 11.37; 15.7.**
 - Kṛṣṇát a Legfelsőbbként imádják, **2.2; 4.12.**
 - a lelki univerzumba jut a megsemmisüléskor, **8.16; 8.17.**
 - másodlagos teremtő, **10.32.**
 - nagyatya, *pitāmaha*, **10.6.**
 - nem rendelkezik teljes bölcséggel, **2.2.**

Brahmá

- négy, nyolc, tizenhat stb. fejjel rendelkezik, 10.33.
- a *rájo-guna* inkarnációja, ezért nem adhat felszabadulást, 7.14.
- a sokarcú *Kṛṣṇa*, 10.33.
- számtalan, 8.17.
- a szenvedély formája, 17.4.
- a tanítványi láncban, 30; 50; 4.7; 10.8.
- tanult vezető, 7.15.
- a teremtés előtt ezeréves vezeklést végez, 10.6.
- az univerzális formában lótuszvirágon ül, 11.15.
- az univerzum első élőlénye, 2.29.
- utódai, 10.6.
- a *Vedákat* először neki beszélték el, 4.7.

Brahma-bhūta

- Brahman megvalósítása, 18.51-53.
- Kṛṣṇa*ról hallva elérhető, 18.55.
- mentesség a fertőzéstől, 6.27.
- az odaadó szolgálat ezután kezdődik, 9.2.
- az odaadó szolgálattal elérhető, 18.54.
- örömteli, vágy nélküli állapot, 5.24; 18.63.

Brahmacári

- cőlibátusra és az *omkārara* tanítják, 8.11.
- az elméjét a mantrázással szabályozza, 4.26.
- tevékenysége a lelki tanítómesterrel élve, 8.28.
- a *Vedák* tanulmányozására, vezeklésre és szelidségre való, 16.1-3.

Brahmacarya

- a házasságon belüli szabályozott nemi élet megegyezik vele, 6.23.
- manapság lehetetlen, 8.11.
- a nemi élettől való teljes tartózkodás, 6.14.

Brahmajyoti

- befedi *Kṛṣṇa* forrását, 7.25.
- beragyogja a lelki világot, 35; 13.18.
- az ember akkor éri el, ha a tűzisten hatásának ideje alatt hal meg, 8.24.
- az imperszonalisták célja, 40; 4.9; 7.4; 8.13; 11.55.
- Kṛṣṇa* testi sugarai, 35; 4.24; 6.47.
- a legfelsőbb hajlékból, *Kṛṣṇa*lokából árad, 35.

Brahmajyoti

- lelki bolygókat tartalmaz, 35; 39; 15.6.
- a *māyā* fátyla takarja, 4.24; 13.18.
- minden benne helyezkedik el, 4.24.
- a napfény belőle árad, 7.8; 15.12.
- nincs lelki változatosság benne, 9.16.
- az odaadó szolgálat növénye beléhatol, 10.9.
- az oda való felemelkedés az ášramakon keresztül, 8.28.
- részleges megvalósítás, 4.11; 7.1.
- a test elhagyása után a Felsőlélek oda jut, 15.17.

Brahmaloka

- akik a jóság minőségében halnak meg, elérik, 14.14; 14.17.
- a banjanfa gyökerei onnan erednek, 15.2.
- csodái meghaladnak minden elképzelést, 14.18.
- az elérésére való áldozat, 8.16.
- fejlett sannyásik oda jutnak, 8.18.
- az összes felsőbb bolygót túléli, 8.17.
- a születés, öregkor, betegség és halál ott is megtalálható, 36.
- vissza kell térni onnan, 8.16.
- (lásd még: bolygók)

Brahman

- aki az anyagi természet hatása alatt áll, nem képes túlszárnyalni, 7.13.
- aki ismeri, a tűzisten uralkodása alatt hal meg, 8.24.
- amikor az ember nem lát többé különbséget a különféle élőlények között, eléri megvalósítását, 13.31.
- Arjuna érdeklődik felőle, 8.1.
- áldozat, 4.24.
- a beleolvadás tárgya, 40; 2.12; 4.25; 6.1; 8.11.
- ellentétes a Parambrahmannel, 21; 7.10; 8.3.
- az érzékek ellenőrzése által elérhető, 4.30.
- felszabadulás a vele való azonosságon keresztül, 6.27.
- Gāyatrī a hanginkarnációja, 10.35.
- a gyomorban lévő tűz formája, 15.14.
- háromféle felfogása, mint prakti, jīva és az irányító, 13.3.
- jīva, 2.72; 8.1; 8.3; 13.3; 13.13.
- koncentrált transzcendentális tudás, 13.18.

Brahman

- a közönséges ember is megvalósíthatja, 10.15.
- Kṛṣṇa az alapja, 28; 2.12; 5.17; 7.15; 11.38; 13.13; 14.27.
- Kṛṣṇa megtermékenyíti, 14.3.
- Kṛṣṇa, 21; 10.12-13.
- Kṛṣṇa személyes ragyogása, 4.24; 4.35; 6.10.
- különféle aspektusainak megvalósítása, 8.11.
- mahat-tattva*, 14.3.
- a meditáció tárgya, 12.1.
- megvalósítása *aham brahmásmi*-ként, 7.29.
- megvalósítása az *arcd* imádatával, 7.29.
- megvalósítása az odaadó szolgálat által, 14.25.
- megvalósítása mint svarüpa, 5.20; 7.29; 18.55.
- megvalósítása sok születésbe kerül, 6.38.
- megvalósítását a samādhi tartalmazza, 2.53.
- megvalósításának módjai, 2.72; 4.30; 6.10; 7.29; 8.11; 8.24; 13.31; 14.26; 18.50-54.
- minden eredete, 3.37.
- a Nap sugaraihoz hasonlítják, 28.
- nem különbözik Kṛṣṇától, vagy az *om-tól*, 8.13.
- az *om tat sat* jelzi, 17.23.
- sat* aspektus, 29.
- a személytelen meditáció tárgya, 5.6; 10.2; 12.1.
- a teljes anyagi szubsztancia, a születés forrása, 5.10; 13.3; 14.3.
- a teljes egész része, 29; 2.2; 5.17.
- a vele való azonosság, 5.20; 7.29; 18.55.
- a végső boldogság eredeti helyzete, 14.27.
- vijñānamaya* megvalósítása, 13.5.
- vijñānam brahma* és *ananta-brahma*, 13.13.
- a Viṣṇun túli igazság, 17.3.
- a yogik áldozatot végeznek neki, 4.25.

Brāhmaṇa

- áldozatok által a felsőbb bolygókra jut, 2.31.
- a családjában való újrászületés, 2.40.
- az ember ne utánozza a kötelességét, 18.47.

Brāhmaṇa

- érdemes az adományok elfogadására, 10.4-5.
 - érdemtelen, ha nem jámbor, 2.3.
 - a Gāyatrī naponta vibrálja, 10.35.
 - ha nem vaiṣṇava, nem lehet lelki tanító-mester, 2.8.
 - imádata vezeklés, 17.14.
 - ismernie kell Brahmant, 4.13.
 - a jóság minőségének képviselője, 7.13; 14.6.
 - kötelességei elkerülhetetlenek, 2.31.
 - Kṛṣṇa a jóakarója, 14.16.
 - Kṛṣṇa energiájából született, 10.6.
 - a Legfelsőbb testének feje, 7.23.
 - minden védelmet meg kell adni neki, 14.16.
 - munkája által különböztetik meg, 18.41.
 - néha állatot kell ölnie, 18.47.
 - az *om tat sat*-ot vibrálja, 17.23.
 - a Paramātmá a forrása és a szívében is megtalálható, 6.29.
 - a szintjén való munka, 3.15.
 - szintjét a Kṛṣṇa-tudatban túlhaladják, 4.13.
 - természetét és kötelességét a kṣatriyáké-hoz hasonlítják, 3.35.
 - tulajdonságai, 2.7; 18.42.
 - a varṇák lelki tanítómestere, 14.16; 16.1-3.
 - a varṇák osztálya, 24; 4.13.
 - (lásd még: varṇa)
- Brahmavādi**
- fejlődésének foka, 2.2.
 - a háromfajta transzcendentalista egyike, 40.
- Brahma-yoga**: ezt gyakorolván az ember elveszti az anyagi gyönyörök iránti vágyát, 5.21.
- Bṛhaspati**
- azonossága, 10.24.
 - Kṛṣṇa mint, 10.24.
- Buddha**
- a féktelen materializmus idején jelent meg, 4.7.
 - filozófus, 9.2.
 - megjelenésének oka, 4.7.
- Buddhi-yoga**
- magyarázata, 10.10.
 - a Második Fejezet rendszertelenül mutatja be, 3.2.

Buddhi-yoga

megszabadít a tettek kötelékétől, 3.3.

nem tétlenség, 3.1.

odaadó szolgálat, 2.39; 2.49; 3.3.

Büszkeség

az általa végzett áldozat,

17.12.

démoni tulajdonság, 16.4; 16.10.

a démonokat megteveszti, 16.18.

a meghódolás akadályozója,

15.5.

a szigorú vezeklést büszkeségből végzik,

17.5-6.

Bűn

aki mentes tőle, felszabadul, 5.25.

Arjuna fél, hogy a rabja lesz, 1.36.

Arjuna kérdez róla, 3.36.

Arjuna mentes tőle, 15.20.

az áldozat megtisztít tőle, 2.22;

4.29.

a Brahmannal való azonosítás megsza-

badít tőle, 6.27.

a fel nem ajánlott étel okozza, 1.41; 3.13-

14; 6.16.

a hatféle agresszor megölése nem vonja

maga után, 1.36.

kéj a szimbóluma, 3.41.

a kiegyensúlyozott embert nem éri, 2.38.

Kṛṣṇa igéri, hogy megszabadítja Arjunát

tőle, 18.66.

Kṛṣṇa semlegesíti a múltbanit, 12.7.

magja és gyümölcse, 9.2.

megszabadulás tőle a jóság kötőerején

keresztül, 14.6.

a Legfelsőbb Lélek nem vállalja,

5.15.

a lelki tudás semlegesíti, 2.52; 4.36-38;

10.3; 18.71.

a munkával és a tettekkel kapcsolatban,

2.21; 2.33; 4.16; 4.21; 5.10;

18.47.

nem a Felsőlélek az oka, 3.36.

nem tartozik az élőlény természetéhez,

3.36.

az odaadó szolgálat semlegesíti, 5.25;

7.28; 9.2; 10.12-13.

okai, 1.44; 2.47; 3.17; 3.36; 4.31.

a *Padma Purāṇa* analizálja, 9.2.

törlesztése a *prāyaścitta* folyamat által,

1.43.

vikarma, 3.15.

C**Caitanya Mahāprabhu**

akárhöl is tartózkodott, ott volt Vṛndāvan

is, 8.14.

a bhāgavata-dharmát propagálja, 7.15.

bevezette a saṅkirtana-yañját, 3.10; 3.12.

béketerőbb a fánál és szerényebb a fűnél,

8.5.

elkerüli a nőket, 16.1-3.

elutasította Choṭa Haridásat, mert az

nőre nézett, 16.1-3.

felsőbb okból korán fogadta el a sannyá-

sát, 2.15.

a hallás és vibrálás folyamatát ajánlja,

44; 6.34; 8.11; 13.26; 16.24.

Haridásat nāmācāryává teszi, 6.44.

hódolat nyilvánítás Neki, 17-18.

idézik, 2.8; 6.1; 6.12; 6.20-23.

inkarnáció, 3.10; 4.8.

az Írások rejtve írják Róla, 4.8.

Kṛṣṇát a Legfelsőbbként ismeri el, 19.

a legnagyobbkűbb, 11.54.

megadja az igazi hírnév definícióját, 10.5.

megalapítja az *acintya-bheda-abheda* fi-

lozófiát, 7.8; 18.78.

meghatározza a *svarūpāt*, 33; 13.13;

18.73.

megjósolja a saṅkirtana elterjedését az

egész világon, 4.8.

megtiltja a *Gītā* māvādvī magyaráza-

tainak olvasását, 2.12.

az odaadó szolgálatot a szívben lévő

maghoz hasonlítja, 10.9.

példájával tanított, 3.21.

Prakāśānanda kigúnyolta, 10.11.

a tanítványi láncban, 50.

tanult vezető, 7.15.

a transzcendentális állapot a z ő kegyéből

érhető el, 18.54.

válaszol Prakāśānandának, hogy miért

mantrázik, 2.46.

Caṅkya Pāṇḍit: szerinte a nők nem intelli-

gensek és nem megbízhatóak, 1.40.

Caṅḍāla

egy bhakta segítségével fejlődhet, 9.32.

a mantrázás miatt magasabb szinten van,

2.46.

Candra

imádata a jóság minőségében van, 17.4.

kinevezett tisztviselő, 3.14.

- Candraloka: a cél, 9.18.
Cáturmásya: vezeklés bőjtöléssel és nem-
 borotválkozással, 4.28.
 Cekitána: Duryodhana nagy harcosként em-
 liti, 1.5.

CS

Család

- a családi boldogság folyamata, 13.8-12.
- a családi előírásoknak Kṛṣṇa engedelmeskedik, 3.23.
- a család iránti szeretet elborítja Arjunát, 2.9.
- a családi ragaszkodást „bőrbetegségként” írják le, 2.7.
- a családi tradíciók megszűnésének veszélye, 1.39; 1.42-43.
- csupán Kṛṣṇa, 9.17.
- fel kell adni, ha akadályozza a lelki fejlődést, 13.8-12.
- ha a vallástalanság kerül túlsúlyba, a nőtagjai erkölcsstelené válnak, 1.40.
- mindenki a fenntartásáért dolgozik, 6.1. a megtisztulás folyamata, 1.39.
- Mukunda bhaktájának nincs iránta kötelezettsége, 1.41.
- nehéz a sannyásinak lemondania róla, 2.15.
- a nemkívánatos népesség pokoli helyzetet teremt, 1.41.
- az odaadó szolgálatban élő felszabadíthatja, 1.41.
- az ösatyák iránti tiszteletadás szükség-szerű, 2.52.
- az ösatyák segítésének tradíciója a prasadam felajánlásával, 1.41.
- ragaszkodás iránta a szenvedély kötő-rejében, 1.47; 14.12.
- a romlott mellőzi az ösöknek szánt áldo-zatot, 1.41.
- szerpe a transzcendentalisták tanításá-ban, 6.42.
- a tudatlan elfogadja a testi kapcsolatokat, 3.29.

Cselekvés

- aki mentes a hamis éntől, azt nem köti, 18.17.

Cselekvés

- amelyet végre kell hajtani, és amelyet el kell kerülni, 18.30.
- a bhaktákról kell példát venni, 4.16.
- bonyodalmá elkerülhető az állhatatos-sággal, 4.21.
- bonyolultságát nehéz megérteni, 4.17.
- csupán a pusztá szükségletekért, 4.21.
- a tétlenségben, 4.18.
- egyenlő az érzékek tevékenységével, 3.42.
- az embernek minden pillanatban csele-
kednie kell, 3.5.
- az embernek nincs joga a gyümölcsseire, 2.47.
- életének tettei határozzák meg az élőlény jövőbeni helyzetét, 8.5.
- az élőlény mint oka, 2.47.
- az érzékek, a munka, és a cselekvő az alapja, 18.18.
- a feltételekhez kötött lélek cselekvőnek hiszi magát, 3.27.
- fogságát legyőzi a *buddhi-yoga*, 3.3.
- a gyümölcsözöt feladja a bölcs, 4.20.
- az Írások szerint, 16.24.
- jobb, mint a mesterkelt lemondás, 5.2.
- jobb, mint a tétlenség, 3.8.
- a jóság minőségében, 18.23.
- kárna, 8.3; 18.12.
- a kötőerőkbenü eredményei, 14.5; 14.17.
- Kṛṣṇa iránti szeretetből, 4.20.
- Kṛṣṇa nem vágyakozik gyümölcsseire, 4.14.
- Kṛṣṇa-tudatban, 14-15; 3.19; 3.26; 5.11.
- Kṛṣṇa utasítása szerint, 18.57-59.
- lelki szinten a felszabadulásért, 4.41; 5.2; 5.3.
- lemondó, 3.19; 3.25; 4.41; 5.3; 5.13.
- a lélek Kṛṣṇával függ össze, 5.5.
- a lélek nem idézi elő, 5.14.
- a lélek velejárója, 9.2.
- megerősíti a tudást, 5.2.
- mentes a kettősségtől, 4.22.
- mentesség tőle, 2.50; 3.31.
- még az értelmes is zavarban van a meg-határozásakor, 4.16
- a nagy embereket követik, 3.21.
- öt előidéző tényezője van, 18.13-14.
- a szenvedély kötőerejében, 18.24.
- a természet kötőerői kényszerítik rá az embert, 3.5; 18.59.

Cselekvés

- a tökéletes, 3.19.
- a tudatlanság minőségében, 14.13; **18.25.**
- a tudás, a tudás tárgya és a tudó az indi-
tőoka, **18.18.**
- a tudás tüze felégeti, **4.19.**
- (lásd még: karma, munka, tevékenység)

D

Daityák

- azonosságuk, 10.30.
- Kṛṣṇa Prahládaként szerepel közöttük,
10.30.

Devahüti: Kapila neki magyarázta el a
sáňhya filozófiát, 2.39.

Devaki

- Karṣa üldözte, 4.8.
- Kṛṣṇa anyja, 1.15; 4.4.
- Kṛṣṇa először Nārāyaňaként jelent meg
előtte, 9.11; 11.50; 11.53.

Devala

- befolyásolja Arjunát, 18.62.
- hitelesíti Arjuna imáját, **10.12-13.**
- Kṛṣṇát a Legfelsőbbként ismeri el, 21;
10.12-13.

Démon

- borzalmas fajokba sülyed le, **16.19-20.**
- az érzékkielégítést hiszi az élet céljának,
16.11.
- félmagyarázza Kṛṣṇát és a *Gitát*, 4.2;
4.4.
- a felsőbb bolygókat gépek segítségével
próbálja elérni, 4.16.
- felszabadulása, gyümölcsöző cselekedete
és tudása megghiúsul, **9.12.**
- fél Kṛṣṇától és ezért menekül, **11.46.**
- a *Gita* megzavarja, 4.3.
- illegálisan szerez pénzt, **16.12.**
- irigy Kṛṣṇára, **16.18.**
- jellemzői, **16.6-23.**
- az ideiglenes és a tisztátlan munka
vonzza, 16.10.
- kedvéért érdeklődik Arjuna, **4.4.**
- a kék, a büszkeség, és a hamis pesztizs
illúzió aláhelyezi, **16.10; 16.18.**
- a kéjt tartja a világ okának, **16.8.**
- kinzó vezelekéseket visel el, **17.5-6; 17.19.**
- Kṛṣṇa kegyes iránta, 16.20.
- Kṛṣṇa megöli, 8.2.

Démon

- Kṛṣṇa ügynökei semmisítik meg, 4.8.
 - Kṛṣṇával kapcsolatban zavarban van,
4.4; 4.5; **7.24; 10.14.**
 - a lelki tanítómester a bölcsesség felé
irányítja, 17.6.
 - magát tartja istennek, **16.13-16.17.**
 - nem-hiteles áldozatokat végez, **16.17.**
 - a nőknek „szabadságot” akar, **16.7.**
 - semmibe veszi a védikus parancsokat,
16.7.
 - a szenvedély kötőerejében lévők imádják,
17.4.
 - szidalmazza a vallást, **16.18.**
 - a Tizenhatodik Fejezet témája, **16.1-24.**
 - tudatlan a Felsőlélekről, mint a tanúról,
16.11-12.
 - tudatlan a kötelességről, 16.7.
 - Usanā a lelki tanítómestere, 10.37.
 - ügyes az élet álmának élvezetében, 16.8.
 - a vágy, a kék és a düh megkötik, **16.11.**
 - a világ lerombolása érdekében borzal-
mas tettekkel foglalkozik,
16.9.
 - visszautasítja az áldozatokat, 16.16.
 - zaklatja a bhaktákat, 4.8.
- Dharma
- definíciója, 32.
 - elvei Kṛṣṇa parancsai, 4.7.
 - fel kell adni Kṛṣṇaért, **18.66.**
 - (lásd még: vallás, *sanātana-dharma*)
- Dhr̥ṣṭadyumna
- Dronácáryának nem jelent komoly aka-
dályt, 1.4.
 - megfújja kagylókürtjét, **1.18.**
 - ügyesen elrendezte Pāňḍu fiainak sere-
gét, 1.3.
- Dhr̥tarāṣṭra
- Arjuna vonakodik megölni a fiait, **1.36;**
1.45.
 - Bharata leszármazottjának szólítják,
2.10.
 - bitorolní akarja a Pāňḍavák királyságát,
1.23.
 - biztos volt abban, hogy fiai sohasem
tudnának megegyezni a Pāňḍa-
vakkal, 1.2.
 - felelős a kurukṣetrai katasztrófaért, 1.16-
18.
 - fél, hogy Kurukṣetra befolyásolni fogja a
csata kimenetelét, 1.2.

Dhṛtarasṭra

fiai megsemmisülnek az univerzális forma szájában, **11.27.**

fiainak szívét megrázkódtatták a kagylókürtök, **1.19.**

fiait elcsüggesztette a Pāṇḍava sereg látványa, **20.**

fiai vakok lelkileg, **1.2.**

fizikailag és lelkileg is vak, **1.2.**

kételkedik fiai győzelmében, **1.1.**

kizárja Pāṇḍu fiait az örökségből, **1.1.**

a Kuruk atyja, **1.1.**

nem akart kompromisszumot, **1.1.**

nem számíthatott győzelemre, **18.78.**

örömét elrontja Arjuna felvilágosodása, **2.9.**

örült, hogy Arjuna megtagadta a harcot, **2.9.**

Sañjaya informálja, hogy tervei nem épen dicséretre méltóak, **1.18.**

Sañjyától érdeklődik a csatáról, **1.1.**

Dhruva Mahārāja: bolygójának elérése, **18.71.**

Dhyāna-yoga

nem engedélyezi a házasságot, **6.14.**

sok akadálya van, **6.20-23.**

a yoga-létra része, **6.3.**

Draupadī: levetköztetése és igazságért való könyörgése, **1.11; 11.49.**

fiai megfűjják kagylókürtjeiket, **1.18.**

fiait Duryodhana nagy harcosként említi, **1.6.**

Droṇa

Arjuna és a Pāṇḍavák tanára, **1.3.**

Arjuna megpillantja a csatatéren, **1.26.**

Arjuna vonakodik megtámadni, **2.4; 2.30; 16.5.**

Arjunának olyan fegyvert adományoz, ami még őt is képes megölni, **2.33.**

az a sorsa, hogy Draupada fia fogja megölni, **1.3.**

csendben marad Draupadī levetköztetésekor, **1.11; 11.49.**

Duryodhana megszólítja, **1.3.**

Duryodhana nagy harcosként említi, **1.8.**

hibáira Duryodhana rámutat, **1.3.**

elveszti tanítói tisztességét, **2.5.**

hatalmas katonai erejét nem félemlítette meg Dhṛṣṭadyumna, **1.4.**

katonai titkokat közölt Dhṛṣṭadyumnával, **1.3.**

Droṇa

következő életében lelki vagy felsőbb bolygóbeli testet kapna, **2.13.**

már halottnak tekintik, **11.34.**

megfűjja kagylókürtjét, **1.18.**

megsemmisül az univerzális forma szájában, **11.27.**

megsiratására nincs szükség, **2.13.**

mint feljebbvalót imálandónak tekintik, **2.4.**

a pénzügyi helyzet Duryodhana oldalára kényszerítette, **2.5.**

politikai összetűzése Draupada királlyal, **1.3.**

testvére Kṛpácáryához ment feleségül, **1.8.**

Drupada

áldozata és áldása, **1.3.**

fia, Dhṛṣṭadyumna ügyesen elrendezi a sereget, **1.3.**

Draupadī, Arjuna feleségének apja, **1.3.**

Duryodhana nagy harcosként említi, **1.4.**

Durvāsā Muni

büszkesége miatt nem volt képes az érzelmi szabályozására, **2.61.**

Mahārāja Ambariṣa legyőzte, **2.60-61.**

Duryodhana

Arjunát harcra kényszeríti, **1.21-22.**

az a sorsa, hogy meg fog halni a csatatéren, **1.9.**

azt állítja, hogy ereje felmérhetetlen, **1.10.**

Bhīṣma kagylókürtje felbátorítja, **1.12.**

biztos a győzelemben, **1.10.**

diplomatikusan viselkedik, **1.2; 1.3.**

egy nemkívánatos növényhez hasonlítják, **1.1.**

figyelmezteti Droṇácáryát, hogy ne legyen elnéző a Pāṇḍavákkal szemben, **1.3.**

irigy Bhīmára, **1.10.**

katonái hajlandók meghalni a kedvéért, **1.10.**

katonái ügyesek és jól felszereltek, **1.10.** kihívta Arjunát, **1.37-38.**

királyként említi, **1.2.**

Kṛṣṇa miatt lehetetlen a győzelme, **1.12.**

látta Kṛṣṇa univerzális formáját, **11.47.** megmutatja a hadsereget Droṇácáryának, **1.3-10.**

Duryodhana

- a Pāṇḍavák királyságának bitorlására vágyik, 1.23.
- a Pāṇḍavák seregének láttára félelem fogja el, 1.2.
- a Pāṇḍavák seregét korlátozottnak tekint, 1.10.
- reméli, hogy Bhīṣma és Droṇa feladják a Pāṇḍavák iránti érzelmeiket, 1.11.
- rosszindulatúnak tartják, 1.23.
- seregét Bhīṣma támogatására ösztönzi, 1.11.

Düh

- Arjuna félt a hatása alatt cselekedni, 16.5.
- beszennyezi az egész testet, 16.1-3.
- démoni tulajdonság, 16.4.
- a démonokat megköti, 16.11-12.
- az élőlényt legyőzi, 7.27.
- eltűrése, 5.23.
- Hanumán szolgálatként alkalmazta, 3.37.
- az illúzió oka, 2.63; 3.37.
- a kéjből fejlődik ki, 2.62; 3.37; 16.1-3.
- a kötelesség végrehajtása megakadályozza, 5.29.
- a Kṛṣṇa-tudatban baráttá válik, 3.38.
- a lélegzet beszüntetése és a meditáció megszabadít tőle, 5.27-28.
- mentesség tőle, 2.56; 4.10; 5.26; 16.1-3.
- az önmegvalósított erőt vesz rajta, 18.51-53.
- a pokolba vezető kapu, 16.21.
- szolgálni kell, ha az elme nincs szabályozva, 6.6.
- a tudatlanság megnyilvánulása, 3.37.

Dvāpara-yuga

- hossza és jellemzői, 4.1; 8.17.
- végén jelenik meg Kṛṣṇa, 4.7.
- (lásd még: yuga)

E

Egyéniség

- a Brahman tüzeben feláldozzák, 4.25.
- a felszabadulás után is megtartják, 2.39; 4.25; 5.16; 14.2.
- jelen van az egységben, 15.16.
- Kṛṣṇaé és az élőlényé, 29; 2.39; 5.16; 6.39.

Egyéniség

- a lelki sikon is megmarad, 2.12; 18.55.
- lényeges a *bhakti-yogához*, 14.26.
- megsemmisülése pokoli lenne, 18.54.
- örök, jelenti ki Kṛṣṇa, 2.12; 2.23; 2.39.

Egyszerűség

- az elme önszigora, 17.15.
- isteni tulajdonság, 16.1-3.
- minden életrendnek ajánlott, 16.1-3.
- a test önszigora, 17.14.
- tudás, 13.8-12.

Együtműködés

- a Legfelsőbbel, 28.
- nélküle nincs boldogság, 3.30.
- Ekādāsi*: napján böjtölés, 9.14.

Elégedettség

- bármivel, 12.18-19.
- a bhakta jellemzője, 12.13-14.
- az elméé, 17.16.
- a jóság minőségébeni étel által, 17.8-10.
- Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.

Élelem

- annamaya*, a tőle való függés, 13.5.
- az áldozat szentesíti, 3.11.
- a bhakták csak a Kṛṣṇának felajánlottat fogyasztják, 3.14.
- a brahmacārī a lelki tanítómaster utasítására fogyasztja, 8.28.
- célja, 17.8-10.
- az ember nem állíthatja elő, 3.12.
- az emberi lények által fogyasztott, 3.14.
- az esőből és az áldozatból származik, 3.14; 4.31.
- felajánlható és fel nem ajánlható, 6.16; 9.26.
- a felajánlott étel a testet immunizálja, 3.14.
- a három kötőerő szerint, 17.7-10.
- hiányát a saṅkīrtana-yajñhával ellensúlyozzák, 3.14.
- a Hold teszi izletessé, 15.13.
- a jóság minőségében, 3.12.
- Kṛṣṇa elérésének módja, 11.55; 12.8.
- Kṛṣṇa elfogadja a levelet, virágot, gyümölcsöt vagy vizet, 9.26.
- Kṛṣṇa tüze emészti meg, 15.14.
- maradékai megszabadítanak a büntől, 1.41; 3.13.
- megtisztítja a létet és a memóriát, 3.11.
- a mértékletesség ajánlott, 6.16.
- nem szabad feladni, 2.63; 18.7.

Élelem

négyféle, 15.14.
 az ősöknek, 1.41.
 a tehén, mint a legértékesebb élelem
 képviselője, 14.16.
 (lásd még: prasádam)

Elemek

eredete, 2.28.
 felfoghatatlanok, 7.25; 8.9.
 huszonnégy van, 29.
 Kṛṣṇa felfogásának eszköze, 7.8.
 mindent áthatnak, 8.22; 9.4; 11.37;
 18.46.

Elme

Arjunáé elborul, 1.30; 1.46.
 barát is és ellenség is, 6.5-6.
 békéjét a lemondáson keresztül érik el,
 12.12.
 a bölcsek elbukását okozza, 2.60.
 a Brahmannal való azonosítás által el-
 hagyható, 6.27.
 az elferdült a félisteneket imádja, 7.20.
 az emberi élet megértésére kell használni,
 10.4-5.
 az érzékek elragadják, 2.60.
 az érzékekkel való kapcsolata, 2.67; 3.6;
 3.40; 3.42; 4.26; 4.27; 6.24; 15.9;
 17.16.
 az érzékeknél felsőbbrendű, az értelem-
 nél alsóbbrendű, 3.42.
 az értelem megerősíti, 3.42.
 foglalkoztatása, 3.42; 5.25; 6.18.
 a fogság és a felszabadulás oka, 6.5; 15.7.
 a halálkor előnetheti a pánik, 8.2.
 irányításával az ember eléri a legfelsőbb
 hajlékot, 6.15.
 izgatottsága miatt az imperszonalisták
 elbuknak, 2.63.
 a kéj nyugvóhelye, 3.40.
 Kṛṣṇa, 10.22.
 Kṛṣṇa elméje és önvalója nem külön-
 bözik, 9.5.
 Kṛṣṇa lótszlabára rögzítik, 6.18; 8.2.
 a Kṛṣṇa-tudat nélkül nincs célja, 2.66.
 Kṛṣṇára rögzítése a halálkor, 8.10.
 Kṛṣṇára koncentráció, 3.30; 5.7; 5.17;
 6.18; 6.28; 6.34-35; 8.2; 8.7; 8.8;
 12.2; 12.8.
 legyőzi a születést és a halált, 5.19.
 legyőzője eléri a Felsőlelket, 6.7.

Elme

meg kell engednie a felsőbb irányítást,
 6.7.
 megtisztítása, 5.11; 12.11.
 nem alacsonyítja le azt, aki a Felsőlelket
 mindenben látja, 13.29.
 néha legyőzi az intelligenciát, 6.34.
 a nyolc különálló energia egyike, 7.4.
 nyughatatlan és ingatag, 44; 6.26; 6.33-
 34.
 őnszigora, 17.16.
 az önvalón való meditáció, 2.55; 6.19;
 6.20-23; 6.25-27.
 az önvaló transzcendentális hozzá, 3.43.
 samádhiban, 2.44; 4.24; 6.20-23.
 szabályozása, 2.60; 2.66; 2.67; 4.21;
 5.7; 5.27-28; 6.10; 6.13-13; 6.26;
 6.34-36; 8.8; 17.16; 18.33; 18.51-
 53.
 a szilárd elmével rendelkező bölcs jelei,
 2.56.
 szilárdsága, *sthira-buddhi*, 5.20.
 a test alkotórésze, 13.6-7.
 a test kocsjának gyepelőjéhez hasonlítják,
 6.34.
 tükrét a mantrázás tisztítja, 3.38.
 a *Vedák* virágos nyelve ne zavarja, 2.53.
 a yogában, 2.48; 5.27-28; 6.5-6; 6.11-
 12.

Élölény

anu (atomnyi), 5.15; 8.9.
 áthatja a teremtést, minden elembe jelen
 van, 2.63.
 boldogságát Kṛṣṇa szolgálatában találja,
 34.
 Brahman, 21; 8.1; 8.3; 13.13.
 csupán egy testről tudatos, 27; 13.3.
 egyéni, 29; 2.39.
 egy gép utasához hasonlítják, 6.34;
 18.61.
 eredeti helyzete (*svarūpa*) a szolgálat,
 28-29; 32-33; 3.41; 4.17; 6.29;
 6.47; 18.73.
 eredetileg lelki, tiszta, 3.36.
 érzékei Kṛṣṇa érzékeinek a része, 1.15.
 érzékeit annyira elégítheti ki, amennyire
 megérdemli, 1.35.
 fajtainak száma, 7.15.
 felelős saját tetteiért, 4.14.
 felfogását testről-testre viszi, 15.8.

Élőlény

felsőbbrendű energia, 25; 41; 2.16; 4.35; 6.2; 6.29; 7.5; 9.17; 13.20; 15.7.
 a Felsőlélek kíséri és vezeti, 2.20; **13.28**.
 feltételekhez kötöttségének természete, 26; 24; 3.10; 4.14; 4.35; 5.15; 5.29; 7.14; **7.27**; 13.20; 13.22.
 fényként minősítik, 2.18.
 függetlensége részleges, 3.37.
 gyarló és csalhatatlan, **15.16**.
 a gyönyör után vágyódik, 28; 34.
 hat alapvető változása, 10.34; 15.16.
 határ energia, 6.2; 8.3; 13.23; 18.78.
 hite a kötőerők szerint, **17.3**.
 isteni és démoni, **16.6**.
 keményen küzd az érzékekkel, 2.45; 15.7.
 kéj borítja, **3.37-40**.
 Kṛṣṇa a jötevője és jóakarója, **5.29**.
 Kṛṣṇa fia, 32; 3.15; 7.14.
 Kṛṣṇa irányítása alatt áll, 2.5; 2.13; 3.30; 7.15; 7.5.
 Kṛṣṇával minőségileg megegyezik, mennyiségileg nem, 25; 2.2; 2.51; 5.14; 7.5.
 Kṛṣṇa része, 25; 2.23; 2.46; 2.71; 3.37; **4.35**; 5.7; 8.3; **9.4**; **15.7**.
 Kṛṣṇa szeretetével örökkévalóságot ér el, 6.30.
 Kṛṣṇa tartja el, 2.12; **10.39**; 13.23.
 különbözik a Felsőlélektől, 2.13.
 a különféle életfajtákban jóval és rosszal találkozunk, **13.22**.
 küzd a természettel és fenntartja az univerzumot, **7.5**.
 legmagasabb tökéletessége, 2.46.
 alélek megegyezik mindegyikben, 13.20.
 a megtermékenyítés folyamata, 8.3.
 memóriája Kṛṣṇáéval összehasonlítva, 4.5.
 mind a Felsőlélekben léteznek, 13.14.
 mindegyik egyéni lélek, 2.13.
 mindig cseréli testét, 27; 2.13; 13.1-2.
 mozgó és tétlen, 7.10.
 a múltbani tettei szerint teremtik, 9.8.
 nem gyilkol, és nem is ölik meg, **2.19**.
 nem határozhatja meg következő testét, 39.
 nem lehet vágy vagy érzékek nélküli, 2.71.
 négy alapvető tökéletlensége, 30.

Élőlény

a test növekedéséhez szükséges, 13.27.
 örök, 26; 32; **2.18**; 13.1-2; 13.13; **13.20**.
 sem tulajdonosa, sem pedig irányítója a test tetteinek, 5.14; 13.21.
 sohasem a legfelsőbb tudatos, 26.
 sohasem született és sohasem fog meghalni, 32.
 sok ezer közül egy próbálkozik a tökéletesség elérésével, **7.3**.
 a sok milliányi fajérzéki gyönyörből ered, 13.21.
 a szenvedés és az élvezés oka, 5.15; **13.21**.
 a természet kötőerőibe való bonyolódása, 26; 4.14; 5.14; **7.5**; 7.13-14; **13.22**; **14.5**.
 természeténél fogva tudással teli, 5.15.
 a test és annak ismerőjének kombinációja, **13.27**.
 tudat, 26; 13.5; **13.34**.
 tudata torzultan tükröződik, 27; 7.14.
 úrnak hiszi magát, 5.16; 5.29; 13.22.
 a vágy és a gyűlölet kettőssége legyőzi, **7.27**.
vijñānam brahma, 13.13.
 a yogi egyenlőnek látja mindet, 6.32.
 (lásd még: feltételekhez kötött lélek, *jivātmā*, lélek)

Elszántság
 a banjanfa kivágásához, **15.4**.
 egy mahātmā jellemvonása, **9.14**.
 isteni tulajdonság, **16.1-3**.
 a jóság minőségében, **18.33**.
 a ksatriyák tulajdonsága, **18.43**.
 az odaadó szolgálatban, **12.14**.
 a szenvedély minőségében, **18.34**.
 a tudatlanság kötőerőjében, **18.35**.
 a veréb példája, 6.24.
 a yoga gyakorlásában, 6.24.

Élvező: lásd *Puruṣa*

Emberi élet
 áldozatra és tisztulásra való, 3.12; 16.23.
 általában evéssel, alvással, védekezéssel és párosodással telik el, 7.3.
 az ásramák követésére való, nem az érzékielégítésre, 4.26.
 az egyetlen kiút az anyagi életből, 4.31.
 a fősvény emberek nem megfelelően használják fel, 2.7.

Emberi élet

- az Isten-szeretetet a legmagasabb tökéletessége, 3.41.
- Kṛṣṇa meghosszabbíthatja, vagy megrövidítheti, 7.9.
- a Kṛṣṇa-tudatban garantált, 2.40.
- a legértékesebb, 2.7.
- lehetőség a kēj legyőzésére, 3.38.
- más bolygókon is létezik, 10.4-5.
- nem csupán a kemény gürcölésre való, 31.
- négyszázezer emberi faj van, 7.15.
- önmegvalósításra való, 22; 3.16; 3.38; 4.1; 7.15; 7.30.
- szabályozott és nem-szabályozott, 6.40.
- az Úrral való társulás által tökéletesíthető, 31.
- a varnáśrama-dharmával kezdődik, 2.31.

Emésztés: Kṛṣṇa a tüze, 15.14.

Emlékezés

- a halál pillanatában, 8.5; 8.10.
- ha zavart, az értelem elveszik, 2.63.
- a Hare Kṛṣṇa vibrálása elősegíti, 8.5.
- határai, 4.6; 6.14.
- Kṛṣṇa eléréséhez, 42-43; 8.8; 8.14.
- Kṛṣṇától ered, 15.15.
- Kṛṣṇa lótuszlabára, 6.18.
- megszabadít a bűnöktől, 2.52.
- a tisztátalannak lehetetlen, 8.5.

Energia

- az alsóbbrendű energia durva és finom fizikai elemeket tartalmaz, 7.5.
- az *annamaya*, *prānamaya*, *jñānamaya*, és *vijnānamaya*, 13.5.
- az élőlény mint felsőbbrendű, 7.5.
- az élőlény viszonya a háromféléhez, 6.2.
- fagyökrént terjed, 7.7.
- három részre oszlik, 41.
- az Istenségé tömérdek, 29.
- képessé teszi a bolygókat, hogy az űrben lebegjenek, 15.13.
- Kṛṣṇa a *mahat-tattva* lelke, 10.20.
- Kṛṣṇa az eredete és a vége, 7.6.
- Kṛṣṇa az irányítója, 9.11.
- Kṛṣṇa az energiái által ismeri Magát, 10.15.
- Kṛṣṇán nehéz felülkerekedni, 7.14.
- Kṛṣṇa energiájának témája gyönyört ad, 10.19.

Energia

- Kṛṣṇa mindig a felsőbbrendűben van, 10.3.
 - Kṛṣṇa energiáinak megvalósítása, 9.1.
 - Kṛṣṇaét nem lehet legyőzni, 15.18.
 - Kṛṣṇa utasíthatja, hogy engedje el a feltetelekhez kötött lelket, 7.14.
 - különbözik, meg nem is az engeriaforrástól, 2.16.
 - külső és belső, 7.14; 18.46.
 - a lelki az anyagi alapja, 7.6; 18.62.
 - a lelkibe való jutás a halál pillanatában, 41.
 - mahat-tattvaként* indul be, 9.8.
 - a korszak végén felszámolják, 9.7.
 - mindent Kṛṣṇaé nyilvánít meg és tart fenn, 29; 5.12; 9.5; 9.17; 10.6; 13.20.
 - mint árnyék, 7.15.
 - nyolc különálló, 7.4.
 - örökkévalósága, 7.14; 8.20.
 - fenségként oszlik szét, 10.19.
 - prabhaként* írják le, 2.17.
 - a szivbőljövőt a tudósok képtelenek megmagyarázni, 2.22.
 - a természet kötőerői Kṛṣṇa energiájának megnyilvánulása, 7.12.
 - a transzcendentális út háború az illuzórikus energia ellen, 6.37.
 - vonzza az elme síkján levőket, 1.28.
- Erőszaknélküliség**
- ahimsá, 2.19; 10.4-5; 16.1-3.
 - Arjunának fel kell adnia, 2.3; 2.32.
 - egy bráhmañától elvárják, 3.35.
 - elveit Buddha alapozta meg, 4.7.
 - a Hare Kṛṣṇa mantra áldozatában nincs, 10.25.
 - isteni tulajdonság, 16.1-3.
 - Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.
 - a lélek halhatatlansága ellenére az erőszakot nem ösztönzik, 2.30.
 - a politikában diplomácia, de nem elv, 2.31.
 - személyes ragaszkodás, 3.19.
 - a születés és halál körforgása nem igazolja a háborút, 2.27.
 - a test önszigora, 17.14.
 - tudás, 13.8-12.
 - a tudással rendelkező nem ől, 2.21.
 - világi tevékenység, 3.29.

Érzékek

akadályok az önmegvalósítás útján, **3.34.**
 aki élvezi őket, hiába él, **3.16.**
 az anyagi test alkotórészei és okai, **13.6-7; 13.21; 15.9.**
 az anyagnál felsőbbrendű, az elménél alsóbbrendű, **3.42.**
 Arjuna teljes irányítással rendelkezett felettük, **2.6.**
 Arjunáét a bánat kiszáritotta, **2.8.**
 a banjanfa részei, **15.1-2.**
 a belőlük származó boldogság, **2.14; 18.38.**
 elfoglaltságuk, **43; 25.8; 2.62; 2.64; 2.67; 5.8-9; 6.18; 8.8.**
 az elme a központja, **3.40.**
 elragadhatják az értelmet, **2.60; 2.67.**
 erősek és féktelenek, **2.60.**
 az élőlények keményen küzdenek velük, **15.7.**
 élvezete a démonoknak a végső célt jelenti, **16.11-12.**
 forrása a Felsőlélek, **13.15.**
 ha az ember képes követeléseit eltűrni, akkor boldog, **5.23.**
 a kěj nyugvóhelye és kijáratai, **3.40.**
 kigyókhöz hasonlítják, **2.58; 3.42; 18.54.**
 Kṛṣṇa ad gyönyört nekik, **1.15; 1.32-35.**
 Kṛṣṇa az irányítójuk, **1.15; 1.21-22; 13.3.**
 Kṛṣṇaé, **3.15; 3.22; 9.2; 11.43; 13.15.**
 a legtöbben szolgálai, **2.58.**
 legyőzésük szükséges a békéhez, **4.39.**
 Mahárája Ambariṣa szabályozta őket, **2.61; 6.18.**
 megtszittatása a *bhakti-yogán* keresztül, **6.23; 12.9.**
 mesterként nem lehet irányítani, **2.62; 2.68.**
 nem érthetik meg vagy foghatják fel Kṛṣṇát, **6.8; 7.3; 9.4; 10.19; 11.4; 13.16.**
 a nyelv a legféktelenebb, **13.8-12.**
 az önvaló a transzcendentális érzékeken keresztül élvez, **6.20-23.**
 az önvaló transzcendentális hozzájuk, **3.43; 5.8-9.**
 a *prāṇa-vāyu* funkciói, **4.27.**
 szabályozása, **2.60; 2.61; 2.64; 3.3; 3.7; 4.29; 5.7; 5.26; 6.24; 12.3-4; 13.8-12; 18.33.**

Érzékek

szolgáját *godásának* hívják, **6.26.**
 a teknősbéka behúzott végtagjaihoz hasonlítják, **2.58.**
 a test koszját húzó lovakhoz hasonlítják, **6.34.**
 a tettek oka és alapja, **18.13-14; 18.18.**
 tevékenységük ideiglenes, **3.28.**
 tudás és értelem a korlátozások által érhető el, **2.6; 2.68.**
 tulajdonképpen lelkiek, de az anyagban nyilvánulnak meg, **13.15.**
 a vágyak kielégítésének eszközei, **13.21.**
 vonzódás hozzájuk, **2.62; 3.34; 6.5.**
 a yogában ellenőrzik, **6.11-12; 8.12.**

Érzékkielégítés

az anyagi test tevékenysége, **2.70; 14.22-25.**
 Arjuna vizsgálása ezen alapult, **2.39.**
 befejeztével leketőség nyílik a lelki megvalósításra, **2.45.**
 a belőle való felemelkedés, **2.45; 4.18.**
 a békét lerombolja, **2.71; 5.12.**
 a bölcsék elkerülik, **3.28; 5.21; 6.2; 6.4.**
 démoni elfoglaltság, **2.43-44; 2.69; 3.6; 16.9; 16.11-12.**
 eltérítheti a bhaktát, **2.67.**
 az emberek elmerülnek benne, **2.29; 5.2.**
 gyümölcsöző eredménye, **18.34.**
 haszontalan élet, **3.16.**
 kizárja a samādhit, **2.45.**
 korlátozásai, **2.59; 4.26; 4.31.**
 lemondás róla, **13.8-12.**
 a munka és a fogságoka, **2.39; 3.34; 4.14; 4.30; 5.22; 13.1.**
 munka nélküle, **2.40; 6.17.**
 nem bátorítják, **2.62; 3.9; 6.25.**
 a ragaszkodás jele, **2.56.**
 szelleme általános, **3.34.**
 a szenvedély kötőerejében, **14.7; 14.12.**
 a teljes tudás mentes tőle, **4.18.**
 a *Vedákat* miatta tanulmányozzák, **2.42-43; 2.63.**
 veszélyes, még ha szabályozott is, **2.59; 3.34.**
 a vezetők imádata érte van, **4.12.**
 visszahatást szül, **2.38.**

Értelem

akie egyetért Kṛṣṇával, az nagyon kedves Neki, **12.13-14.**

Értelem

- analizáló erő, 10.4-5.
 a bölcs tökéletesen irányítja, 4.21.
 a *buddhi-yogában*, 10.10.
 csak megtisztulásra használják, 5.11.
 a démoni személyeket félrevezetik, vagy nem rendelkeznek vele, 7.15; 16.9.
 az ember a transz állapotában rögzíti, 6.25.
 erősíti az elmét, 3.42.
 felsőbbrendű az elménél, de alsóbbrendű a léleknél, 3.42.
 a *Gītā* tanulmányozása a vele való imádat, 18.70.
 ha elveszik, az ember beleesik az anyagi mocsárba, 2.63.
 a határozatlané sokágú, 2.41.
 a jóságé, 18.30.
 a kēj lakhelye, 3.40.
 kétfajta értelmes ember van, 2.69.
 Kṛṣṇa, 7.10; 10.34.
 Kṛṣṇa a *Vedák* megértéséhez adta, 15.15.
 Kṛṣṇa eléréséhez ki kell fejleszteni, 46.
 Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.
 Kṛṣṇára való rögzítésének szükségessége, 45; 2.65; 2.68; 5.17; 8.7; 12.8.
 meditációval és lélegzetbeszünetléssel irányítják, 5.27-28.
 megszabadít a munka kötelekétől, 2.39.
 néha az elme legyőzi, 6.34.
 a nőknek általában nincsen, 1.40.
 a nyolc különálló energia egyike, 7.4.
 az önvaló transzcendentális hozzá, 3.43.
 a szellemi lélek szomszédja, 3.40.
 a szenvedély kötőerejében romlott, 18.31.
 szilárd, ha az érzékeket szabályozzák, 2.61; 2.66; 2.67.
 a test alkotóeleme, 13.6-7.
 a test kocsijának hajtójához hasonlítják, 6.34.
 a tudatlanság kötőerejében, 18.32.
vyavasátmiká, 2.41.
- Éter
 Kṛṣṇa a benne lévő hang, 7.8.
 a levegő belőle ered, 2.28.
 a nyolc különálló energia egyike, 7.4.
 az öt nagy elem egyike, 13.6-7.

F

Fájdalom

- aki mentes tőle, az kedves Kṛṣṇának, 12.16.
 Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.
 a szenvedély kötőerejében lévő étel okozza, 17.8-10.

Fegyverek

- Arjuna megkapta a *pāśupata-āstrát*, 2.33.
 az atombombát megjósolták, 16.9.
 Kṛṣṇa, mint villám közöttük, 10.28.
 különböző fajtái, 2.13.
 a lelket nem sérthetik meg, 2.23.

Felszabadulás (*mukti*)

- áldozat által, 3.11; 4.32; 5.26; 16.1-3.
 az anyagi fogságból, az Áryanok jellemvonása, 2.2.
 az anyagi testben tartózkodva, 5.13.
 a bhakták, 2.63; 4.29; 5.26; 7.28.
 a bhakti folytatódik utána, 18.55.
 a Brahmannal való azonosságon keresztül, 6.27.
brahmi sthitiḥ, 2.72.
 a *buddhi-yogában* való tettek által, 2.39.
 definíciója, 27; 18.55.
 a démonoké és az ateistáké, 9.12.
 az elme megtisztítása által, 3.11; 6.5; 6.20-23; 18.55.
 az érte törekvők Kṛṣṇában keresnek menedéket, 7.29.
 a *haṭha-yoga* által, 5.27-28.
 a három Viṣṇu ismerőjének, 7.4.
 imperszonalista elméletei, 2.12; 2.39; 3.19; 6.20-23.
 a *jñāna* nem elegendő hozzá, 5.2.
 a kedvező cselekedetek célja, 6.40.
 a kiegyensúlyozott elme által, 4.22; 5.19.
 Kṛṣṇa előtti meghódolással, 7.5; 13.18.
 a Kṛṣṇa iránti szeretet átlépi, 6.30.
 a Kṛṣṇa okozta halál által, 11.55; 16.20.
 Kṛṣṇa szolgálatának vágya által, 9.1.
 Kṛṣṇa természetének ismeretével, 4.9; 10.3.
 a Kṛṣṇával való kapcsolat megvalósításával, 5.25.
 a Kṛṣṇával való örök élet kapuja, 2.13.
 a lelki test a felszabaduláskor nyilvánul meg, 15.7.

Felszabadulás (*mukti*)

- a lelki világ elérésekor, 15.6.
 - a lemondó tettek által, 2.31; **2.39**; 2.47; 3.9; 3.30; 4.18; **4.35**; 5.2-3; 5.11; **5.24**; 9.28; 16.1-3.
 - a lélek a brahmajyotiban maradhat, vagy a Vaikunṭha bolygókra juthat, 2.24.
 - minden segédeszközt fel kell használni az érdekében, 3.12.
 - Mukunda adja, 1.41.
 - nehéz, 4.9; 7.14.
 - nem lehetséges annak, aki ragaszkodik az anyagi világhoz, 15.1.
 - a *sannyāsa* egy lépés hozzá, 2.15.
 - Śiva megerősíti, hogy csak Viṣṇu adhatja, 7.14.
 - szabadság az anyagi energiáktól, 7.5.
 - a szenvedély kötőerejében nem lehetséges, 14.7.
 - szükséges a múlt, a jelen és a jövő ismeretéhez, 7.26.
 - szükséges tulajdonságai, 2.6; **2.15**; 2.68; **16.5**.
 - a tett és a tétlenség ismerete által, **4.16**; 4.17.
 - a tettek körforgása meghüsitja, 2.27.
 - a tiszta bhakta nem sóvárog utána, 8.14.
 - a tudás által 2.6; 4.22; 4.37; **5.17**; 7.7; **13.24**; **13.35**.
 - Vāsudeva szerető szolgálatában, 5.2.
 - a *Vedák* tekintélyének elfogadása által, 4.9.
- Feltételekhez kötött lélek
- az anyagi természettel való kapcsolata, 3.10; 3.15; 13.1-2.
 - az anyagi természet törvényei alatt áll, 5.29; **8.18**; **8.19**.
 - a cselekvőnek hiszi magát, **3.28**.
 - elfelejti az igazi érdekét, 1.30.
 - az elméje barátja és ellensége is, **6.5**.
 - fajtái, 14.6; 14.7.
 - fél az eltorzult emlékezete következtében, 6.14.
 - az Írások számára vannak, 3.15; 11.55.
 - isteni és démoni, 13.25; **16.6**.
 - különbözik a Legfelsőbbtől, 26.
 - mindig hajlamos az illúzióra, 2.13; 2.23; 7.14.
 - mindig kész az anyagi élvezetre, 3.15; 5.26.

Feltételekhez kötött lélek

- négy hibája, 16.24.
 - az egyéniség megmarad utána, 2.13; 2.23; 2.39; 5.16; 6.20-23; 18.55.
 - a természet kötőerői csábítják, 6.37.
 - a testi kapcsolatok vonzzák, 1.31.
 - tettei kétfajta, 9.30.
 - tudatlansága, 18.22; 18.58.
 - a *Vedákat* érzelmielégitésért tanulmányozzák, 3.26.
 - Viṣṇu testében maradnak, 8.18.
 - (lásd még: jivatmā, élőlény, lélek)
- Félelem
- Arjunáé barátai és rokonai láttán, **1.28-1.30**.
 - Arjunáé az univerzális forma láttán, 11.45; 11.54.
 - a *Bhagavad-gītā* olvasása enyhíti, 46.
 - az előrehaladás megvéd a legveszélyesebb fajtájától is, **2.40**.
 - Kṛṣṇa ráparancsol Arjunára, hogy ne féljen, **18.66**.
 - Kṛṣṇa teremt, **10.4-5**.
 - a lélegzés beszüntetése és a meditáció megszabadít tőle, **5.27-28**.
 - a materializmus miatt, 10.4-5; 2.15.
 - a megvalósított lelkek mentesek tőle, 1.19; 1.29; **2.56**; 6.14.
 - menedék Kṛṣṇában legyőzi, 1.19.
 - mentesség tőle nélkülözhetetlen a szertetthez, **5.25**.
 - miatta nem szabad a kötelességet feladni, **18.8**.
 - a tudatlanság kötőerejében lévő elszánt-ságot megköti, **18.35**.
- Félistenek
- áldásuk Kṛṣṇától jön, **7.22**.
 - a *ḍarsa-paurnamāsi*-val imádják, 9.25.
 - Arjuna kérdez felőlük, **8.1**.
 - a démonok imádják, 16.17.
 - elenyésznek a megsemmisüléskor, 4.12.
 - imádatuk nem javasolt, 34; 3.14; 10.42.
 - imádóik az ő bolygóikat érik el, **7.23**; 7.24; 9.25.
 - imádóik sohasem jutnak el Kṛṣṇához, 7.29.
 - a jóság minőségében lévők imádják, **17.4**.
 - a kötőerők és az érzékek hatása alatt állnak, 2.62; **18.40**.
 - Kṛṣṇa az eredetük és irányítójuk, **5.29**; **7.30**; **10.2**; 11.54.

Félistenek

- Kṛṣṇa közöttük, **10.22; 10.26.**
 Kṛṣṇa testének tagjai, 3.11; 4.12; **11.15.**
 Kṛṣṇát imádják, 3.22; 4.14; **11.48.**
 tudatlanok Kṛṣṇáról, 7.3; **10.2; 10.14.**
 az ostobák, **7.23.**
 vágnak a kétkarú forma megpillantásá-
 ra, **11.52.**
 a yogik imádják, 4.25.

Filantrópia

- lépés a Kṛṣṇa-tudat felé, 12.11.
 a máyávdái sannyásik anyagi elfoglalt-
 sága, 5.6.
 a szenvedély kötőerejében van, 14.9.
 a yogi a legjobb filantróp, 6.23.

Filozófia

- az álszenteké, 3.6.
 elméleti tevékenységgel foglalkozik, 7.4.
 Indiában hét fő filozófus van, 9.2.
 a modern korban nem ismerik, 13.26.
 vallás nélkül elméleti spekuláció, 3.3.

Finom-fizikai test

- az anyagi természet alkotása, 3.27.
 az elme és a pszichológiai hatások, 13.35.
 az élethelek megnyilvánulásai, 13.6-7.
 kifejleszti a durva fizikai testet, 15.8.
 a szellemek rendelkeznek vele, 1.41.

Fogság

- a démonoké, **16.4; 16.16.**
 az engedetlenek sorsa, **3.32.**
 figyelembevétel nélküli cselekvés,
18.25.

- a gyümölcsöző cselekedetek állandósít-
 ják, 5.2; **5.12; 14.7.**
 a jó és a rossz munka is okozója, 3.9.
 kitartással elkerülhető, **4.22.**
 a kötelesség szerinti munka legyőzi, 3.3;
3.9; 3.10.

- Kṛṣṇa, vagy a lelki tanítómester szolgálá-
 ta legyőzi, 4.18; 7.14.
 a lemondás, a tudás és az önmegvalósítás
 által legyőzhető, **4.41; 5.3.**
 a létért való küzdelemben, 15.7.
 okai, 2.47; 3.37; 4.38; 6.5; 7.8.
 a világi tudás ellenére, 3.33.

Föld

- eredeti illata Kṛṣṇa, **7.9.**
 a nyolc különálló energia egyike, **7.4.**
 az öt nagy elem egyike, 13.6-7.
 a vízből származik, 2.28.

Függetlenség

- Arjuna rendelkezett vele, 18.63.
 az élőlényé részleges, 3.37.
 Kṛṣṇa nem avatkozik bele az élőlénye-
 kébe, 5.15.
 a Legfelsőbb akarata korlátozza, 7.21.
 megfelelő felhasználása, 18.78.
 mindenkinek van, 7.21.
 örökkévaló töredék rész, **15.7.**
 rossz felhasználása, 3.37; 4.43; 13.23;
 16.18.
 a test irányításához, 15.8.

G

Gandharvák

- a banjanfa felsőbb ágain helyezkednek el,
 15.2.
 Kṛṣṇa Citrarathaként van közöttük,
10.26.
 az univerzális formát csodálkozva szem-
 lélik, **11.22.**

Gangesz

- Kṛṣṇa, **10.31.**
 Kṛṣṇa lábaitól ered, 47.
 szent folyó, 6.22.
 vizét a *Bhagavad-gītához* hasonlítják,
 47.

Gaṇja (marijuana): Śiva ál-bhaktái szivják,
3.24.

Garbhodakaśayī Viṣṇu

- Brahmā a köldökéből született, 11.37.
 minden univerzumba behatol, 7.4; 9.8.
puruṣa-avatára, 10.20.
 a Vāsuki kigyón fekszik, 11.15.

Garuda

- Kṛṣṇa, **10.30.**
 Kṛṣṇa rajta lovagol, 12.6-7.
 az óceánt a veréb tojásainak visszaadásá-
 ra készíti, 6.24.

Gaurakisora: a tanítványi lánc tagja, 50.

Gāyatrī: Kṛṣṇa, **10.35.**

Goloka Vṛndāvana

- a bhakták elérik, 8.13.
 a bhakták nem akarnak oda jutni, 11.55.
 a Brahma-megvalósítottak nem érhetik
 el, 7.29.
 a fő Vaikuṅṭha bolygó, 15.6.

Goloka Vṛndavana

Kṛṣṇa ismerete által elérhető, 6.15; 7.30.
 Kṛṣṇa szeretetével érhető el, 8.28.
 leírása, 8.21.
 minden ügyet onnan irányítanak, 8.22.
 nem különbözik Kṛṣṇától, 8.21.
 nem Nap, Hold vagy elektromosság világitja be, 15.6.
 az odaadás növénye behatol oda, 10.9.
 onnan nincs visszatérés, 8.15; 15.6.
 a *surabhi* tehének ott élnek, 10.28.
 végső cél, 11.55.

Gonosztevő

démonikus szülők méhében születik meg, 16.19.
duṣkṛtam, az emberiség alja, 4.8.
 fő büntetője Yama, 10.29.
 hamis nézőpontja és csalódása, 9.12.
 Kṛṣṇa a büntetővesszője, 10.38.
 Kṛṣṇa kegyéből felszabadul, 4.8.
 Kṛṣṇa megsemmisíti, 4.8.
 Kṛṣṇa sohasem nyilvánul meg előtte, 7.25.
 négy osztálya, 7.15.
 nincs jó tulajdonsága, 9.31.
 számára az odaadó szolgálat nehéz, 7.16.

Gosvámī

a családjában való születés szerencsés, 6.42.
 ismeri a transzcendentális érzékek boldogságát, 6.26.
 szabályozza az elmjét, 6.26.
 szabályozza az érzékeit, 5.23.

Govardhana hegy

felemelése nem utánozható, 3.24.
 Kṛṣṇa felemelte, 10.36.

Govinda

azok látják, akik szemüket szeretettel kenték be, 6.30; 9.4.
 érzékeit kell az élőlénynek kielégítenie, 1.32-35.
 az érzékek és a tehének öröme, 9.11.
 Kṛṣṇa, mint az elsődleges, 2.2.
 Kṛṣṇát így szólítják, 1.32-35; 2.9.
 megjelenik Goloka Vṛndavanában, 8.21.
 a név jelentése, 1.15; 1.32-35.

Gög: démoni tulajdonság, 16.4.

Gṛhastha

az adományozás, az érzékek ellenőrzése és az áldozat a feladata, 16.1-3.

Gṛhastha

a megvilágosodásért áldozatot végez, 8.28.
 a tökéletességet korlátozó szabályok által éri el, 4.26.

Guḍākeśa

Arjuna, 2.10; 10.20.
 jelentése, 1.24; 10.20.

Gyermekek

Kṛṣṇa-tudatúvá kell tenni őket, 7.11; 7.15.
 nem kapnak szabadságot, 16.7.
 nem ragaszkodni hozzájuk — tudás, 13.8-12.
 ötéves kortól brahmacāriként nevelik, 6.12.
 ragaszkodás hozzájuk, 2.7; 2.15.
 védelemre szorulnak, 1.40.

Gyönyör

aki nem sóvárog utána, kedves Kṛṣṇának, 12.17.

a bölcské, 2.69; 5.21.

a bujálkodók ragaszkodnak hozzá, 2.43.

csupán a Legfelsőbb gyönyörére kellene gondolni, 6.25.

az ember egyedül a saját testében érzékei, 2.17.

az érzékekének kezdete és vége is van, 5.22.

a *Gītā* tanulmányozásában, 8.28.

a Hare Kṛṣṇa vibrálásából, 9.2.

a kemény munkáé a sertés számára is elérhető, 5.22.

a királyságból származó nem állandó, 1.36.

Kṛṣṇa a gyűjtömedencéje, 34.

Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.

a Kṛṣṇa-tudatnak kedvező dolgokban kell keresni, 10.4-5.

a Kṛṣṇáról való hallásban és az Ő dicsőítésében, 1.35; 5.22; 7.30; 10.9; 10.19.

a monisták nem fogadják el, 6.20-23.

a Pātañjali yoga rendszerben, 6.20-23.

a szolgálatban nagyobb, 1.21-22.

a tehéneknek és az érzékeknek Kṛṣṇa ad, 1.15.

utána kutat minden élőlény, 34.

a yoga végső célja, 6.20-23.

H

Halál

az anyagi lét négy alapelvekének egyike, 19.
a becsstelenség rosszabb nála, 2.34.
a bölcsék érzéketlenek iránta, 6.23.
Brahmá és a Brahmaloka is alárendeltje,
8.17.

Dayānidhi, a tanítványi lánc tagja, 49.
elkerülhetetlensége, 2.7; 2.8; 2.20; 2.27;
2.51; 11.32; 16.11-12.

az előtte való megtisztulás folyamata
1.43.

az ember gondolatai és tettei jelentősek a
halál idejekor, 8.2; 8.6.

az embert cselekedetei hozzákötik, 2.49.
idejekor a Kṛṣṇáról szóló tudás és a Rá
való emlékezés, 40; 6.25; 7.30;
8.5; 8.10; 8.27; 13.18.

idejekor a következő testet a természet
kötőerői határozzák meg, 14.15.

ismétlődése, 2.51; 8.16.

kapu Isten birodalmába, 2.72.

kőrforgása a tettek szerint, 2.27.

Kṛṣṇa megszabadít tőle, 12.6-7.

Kṛṣṇa mint Yama, a megszemélyesítője,
9.19; 10.29; 10.34.

Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.

legyőzésének módjai, 2.51; 5.19; 7.29;
13.18; 13.26; 14.20.

a lélek nem alárendeltje, 32; 2.20; 10.4-5.

a lélek vándorlása a halál idejekor, 2.13;
8.23-27.

nem létezik a lelki világban, 7.29; 15.16.

nincs ok a kesergésre miatta, 2.13.

rosszként kell felfogni, 13.8-12.

Śiva utánzása invitálja, 3.24.

a test hat átalakulásának egyike, 2.20.

tisztító az oltáron és a csatatéren, 2.22.

Halálbüntetés

feloldoz a karma alól, 2.21.

a *Manu-samhitā* alátámasztja, 2.21.

Hamis én

akí mentes tőle, békét érhet el, 2.71.

Arjunában, 31; 18.59.

definíciója, 27; 13.8-12.

a démonokat megtéveszti, 16.18.

az ember adja fel a belőle fakadó vágya-
kat, 6.24.

az ember nem gyilkos, ha nem a hamis én
készteti, 18.17.

Hamis én

az embert arra készteti, hogy önmagát
higgye a cselekvőnek, 3.27.

a hamis éntől mentes tett, 18.26.

az illúzió és a kettősség következménye,
7.5; 7.27.

a kéjes értelem miatt kapják, 3.40.

a Kṛṣṇával való viszony elfeledésére
készítet, 3.27.

megkötő erő, 27; 15.7.

mentesség tőle, 3.30; 5.11; 12.13-14; 12;
18.51-53.

a nyolc különálló energia egyike, 7.4.

romlást hoz, 18.58.

a szigorú vezeklést miatta végzik, 17.5-6.

a test alkotóeleme, 14.6-7.

a testi megjelölésekhez való ragaszkodás,
38; 5.14; 7.13.

tettei, 18.24.

tíz érzékszervet tartalmaz, 7.4.

Hamis tudat

Arjunában, 1.30-31.

a feltételekhez kötött lélek önmagát hiszi
a cselekvőnek, 3.27.

a számárhoz teszi hasonlóvá az embert,
3.40.

jellemző tettei, 3.29.

megkísérli az anyag feletti uralkodást,
8.3.

okai és jellemzői, 11.

a tévedés kettőségeinek köszönhető,
7.27.

Hanumān

Arjuna zászlaján, 1.20.

haragját az Ūr szolgálatában alkalmazta,
3.37.

az Ūr Rámát segítette, 1.20.

Hardwar: szent hely, 6.11-12.

Hare Kṛṣṇa

a belső energia táncol a nyelven, 12.8.

belső tisztaságért vibrálják, 4.39; 13.8-
12; 16.7.

a brahmačárfi foglalkozása, 4.26.

Caitanya hirdette Benáreszban, 10.11.

az egész világ számára, 48.

emlékezési folyamat, 8.5; 8.8; 8.14.

fejlődés a hallása által, 13.26.

Haridása Ṭhākur naponta 300 000-szer
vibrálta, 6.44.

könnyű út a felemelkedéshez, 16.24.

Kṛṣṇa a legtisztább képviselője, 10.25.

Hare Kṛṣṇa

- Kṛṣṇa megértésének eszköze, 7.24.
 Kṛṣṇa megörvendeztetésének eszköze, 12.6-7.
 a legfelsőbb rendeltetés eléréseért, 8.13; 12.8.
 a legjobb áldozat, 16.1-3.
 a legjobb folyamat az otthon kellemessé tételére, 13.8-12.
 a mantrázásból származó gyönyör, 9.2. meditáció, 6.34; 8.8.
 megállás nélkül kell vibrálni, 9.31.
 megvédi a bhaktát a bukástól, 9.31.
 a nyelv szabályozásának eszköze, 13.8-12.
 odaadó szolgálat, 4.39; 8.14; 9.20; 10.9; 12.9; 14.27.
 az *om*-ot is tartalmazza, 8.13.
 a teremtés és a megsemmisülés elkerülése, 8.18.
 a transzcendentális test elnyeréséért vibrálják, 8.7; 9.30.
 vibrálása az egyetlen út a Kali-yugában, 8.11.

Haridāsa Ṭhākura

- ellenállt a Māyā Devinek, 2.62.
 az Isten-tudat terjesztéséért szenvedett, 11.55.
 a *nāmācārya* szintjére emelkedett, nem evett addig, amíg nem vibrálta el 300 000-szer a Hare Kṛṣṇa mantrát, 6.44; 6.17.

Haṭha-yoga

- az embernek alkalmas időpontban kell meghalnia, 8.24.
 gyerekes út a Legfelsőbb kielégítésére, 13.25.
 misztikus képességeikért gyakorolják, 4.28.
 az ötfele levegő irányítására való, 2.17.
 sok akadálya van, 6.20-23.
 a yoga-légzés folyamatának leírása, 4.29.

Háború

- démoni okai, 16.16.
 elkerülhetetlen a törvény és a rend fenntartásához, 2.27.
 a kṣatriyák számára transzcendentális, 16.5.
 minden lehető megtettek a csata elkerülésére, 3.20.
 a nemkívánatos népesség okozza, 1.40.

Háború

- szükséges, ha az érvek nem hatnak, 3.20.
 a születés és halál körforgása nem támogatja, 2.27.

Házasság

- nem ragaszkodás a tudást jelent, 13.8-12.
 korlátozott nemi élet, 3.34; 4.26; 4.31; 6.14; 17.14.
 a mai társadalomban képzeletbeli, 16.7.
 megtisztító ceremónia, 18.5.
vivāha-yajña, ösztönözni kell, 18.5.

Házasságtörés

- felelőtlen emberek idézik elő, 1.40.
 a vallás gyakorlása visszatartja a nőket tőle, 1.40.

Hiranyakāshipu

- az anyagi energia meghiúsította terveit, 7.15.
 kinozta a fiát, 4.8.
 Kṛṣṇa megölte, 16.20.
 a tudatlanság kötőerejében végzett önszűrgőt, 17.19.

Hírnév

- akit nem folyásol be, az kedves Kṛṣṇának, 12.18-19.
 Kṛṣṇa, 10.34.
 Kṛṣṇa teremtette, 10.4-5.
 a vallás motivációja, 13.8-12.

Hit

- aki rendelkezik vele, nagyon kedves Kṛṣṇának, 12.20.
 a bhaktákkal való társulás teremti, 9.8.
 bizalom a fenségesben, 2.41.
dr̥dha-vrata, elszánt, 7.30.
 a félistenekbe vetett Kṛṣṇa erősíti meg, 7.21.
 a *Gita* hallásában, 8.28; 18.71.
 ha vak, nem segít a fejlődésben, 17.2.
 a három kötőerő szerint, 17.2.
 hiányzik a démonokból, 16.7; 16.11-12.
 Istenszeretetté érik, 17.28.
 Kṛṣṇa, 10.34.
 a Kṛṣṇába és a lelki tanítómesterbe vetett feltárja a tudást, 6.47.
 Kṛṣṇában és a *Vedákban*, 2.6; 3.31; 4.9; 5.17; 12.1.
 a Kṛṣṇába vetett három részre oszlik, 9.3.
 a legfejlettebb yogi tulajdonsága, 6.47.
 meghatározza az áldozat formáját, 4.33.
 minden Védikus Irodalom tanácsolja, 17.28.

Hit

az odaadó szolgálatban, 4.39; 9.3.
śraddha, mindig a jóságból ered, 17.3.
 a sziv szerint, 17.3.
 szükségessége, 4.39-40; 6.24; 17.28.
 a tettek végrehajtásához, 18.18.
 a tiszta jóság minőségében, 17.3.
 a Tizenhetedik Fejezet témája, 17.1-28.
 a tudatlanság minőségében, 17.13.

Hold

áldozat és gyümölcsöző cselekedetek ál-
 tal érik el, 8.25.
 felsőbbrendű lények lakják, 8.25.
 Kṛṣṇa, 10.21; 15.13.
 Kṛṣṇa egyik szeme, 11.19.
 Kṛṣṇa utasítása szerint mozog, 9.6.
 a legfelsőbb hajlékon nem világít, 15.6.
 a Paramátmá a fényforrása, 13.18.
 ragyogása Kṛṣṇából árad, 15.12.
 a *soma-rasát* ott isszák, 8.25.
 a test elhagyásának időpontja szerinti
 helyzetek, 8.24-25.
 az univerzális formát így szölik, 11.39.
 a zöldsféléket táplálja, 14.12; 15.13.

Hṛīṣkeśa

azt jelzi, hogy Kṛṣṇa mindent tud, 1.25.
 Kṛṣṇa, 1.19; 1.25; 2.10; 18.1.
 megértette, hogy Arjuna miért akarta
 megtekinteni a hadsereget, 1.24.
 a megszólítás jelentősége, 1.15; 18.1.
 az összes érzék Ura, 1.21-22; 6.26; 13.3;
 18.46.
 szenthely, 6.11-12.
 teljesértékű kiterjedés, 8.22.
 a tudatlan ember elfelejti, 3.27.
 az univerzális formát szölik, 11.36.

Hűség

a Brahmanba hatolás eszköze, 8.11.
 a nőké szükséges a jó népszerűséghez, 1.40.

I

Idő

definiója, 23.
 Kāla az uralkodó istensége, 8.23.
 Kṛṣṇa, 10.30; 10.33.
 Kṛṣṇa formája, 11.55; 13.17.
 mint univerzális forma, a világok lerom-
 bolója, 11.32.
 az univerzális forma az alárendeltje,
 11.5.

Idő

a végső pusztító, 10.30; 10.33.

Igazságosság

isteni tulajdonság, 16.1-3.
 Kṛṣṇa teremti, a tények helyes előadása,
 10.4-5.

Ikṣvāku

a Raghu dinasztia ősatya, 4.1.
 a tanítványi láncon keresztül oktatták,
 19; 4.1; 4.16.

Illúzió: lásd māyā

Imádat

az *arcāé* Brahman magyarázatának meg-
 ismeréséért, 7.29.
 az *arcā-vigraha* templomi imádata nem
 bálványimádás, 12.5.
 Arjunának Kṛṣṇa imádatát tanácsolják,
 18.65.
 az általa való tökéletesség, 18.46.
 a betegek a Napot imádják, 7.20.
 a félisteneké, 3.12; 3.14; 4.12; 4.25;
 6.47; 7.20-21; 9.23; 9.25; 17.4.
 a *Gītā* tanulmányozásával Kṛṣṇaé,
 18.70.

a három kötőerő szerint, 17.4.
 különbözik a *bhajate*-tól, 6.47.
 Kṛṣṇaé az univerzális formában, 9.15.
 Kṛṣṇaé, a bráhmanáké és a lelki tanító-
 mesteré, 17.14.
 Kṛṣṇaé és a Felsőléleké, 6.31.
 a mahátmák Kṛṣṇát imádják, 6.47; 9.14.
 a megnyilvánulatlané, 12.3-4.
 nem tárja fel a kétkarú formát, 11.53.
 saját magát a Legfelsőbb Úrként, 9.15.
 a szellemeké, az ősöké és Kṛṣṇaé, 9.25.
 a templomot az imperszonalisták kigü-
 nyolják, 9.11.
 (lásd: bhakti, bhakti-yoga, odaadó szol-
 gálat, szolgálat)

Imperszonalisták

beleolvadnak a brahmajyotiba, 40; 4.10;
 4.11; 4.25; 7.4; 8.13; 18.55.
 a brahmajyoti burkolat miatt nem láthat-
 ják Kṛṣṇát, 7.25.
 fejlettségük foka, 2.2.
 feláldozzák az egyéniséget, 4.25.
 felszabadulásuk nehéz és ideiglenes, 4.9.
 fenntartják, hogy a Brahman elveszi a jīva
 formáját., 8.3.
 fenntartják, hogy Kṛṣṇának nincsen for-
 mája, 7.7; 7.24.

Imperszonalisták

- félelemből megszüntetik a tetteket, 4.18.
 kigúnyolják a templomi imádatot, 9.11.
 kockáztatják az Abszolút megvalósítását, 12.6-7.
 közvetetten Kṛṣṇa-tudatúak, 6.10.
 lemondásuk tökéletlen, 2.63.
 a lélek örökkévalóságával egyetértenek, 2.16.
 magukat a Legfelsőbbként imádják, 9.15.
 meditációjuk célja Brahman, 12.1.
 még Śaṅkarācāryát sem követik, 7.24.
 nem élvezhetik az életet, 2.63.
 nem érthetik meg Kṛṣṇát, 7.3; 10.19.
 nem képesek az érzésekről számot adni, 1.15.
 nem láthatják az univerzális formát, 11.48.
 nem lehetnek mahátmák, 9.14.
 nem tudnak Kṛṣṇa törvényének megsértéséről, 7.28.
 néha elfogadják Kṛṣṇát Bhagavānként, 10.15.
 az *om* vibrálását részesítik előnyben, 7.8.
 ötféle félistent imádnak, 17.4.
 ragaszkodásuk, 4.10.
 rettegnek a személyiség megtartásától, 4.10.
 számukra a felszabadulás a legfelsőbb, 3.19.
 a transzcendentális szolgálatot nem izlelhetik meg, 4.11.
 a *Vedānta-sūtra* monopolizálói, 18.1.
 vezetőjük, Śaṅkarācārya elfogadja Kṛṣṇát, 4.12.
 visszatérnek az anyagi univerzumba, 2.63; 4.11.
 (lásd: brahmavādi, māvādi)

Indra

- áldozat, 4.25.
 Arjunának katonai tiszteletet ad, 2.33.
 bolygójának elérése, 7.23.
 Bṛhaspati a papja, 10.24.
 imádatát Kṛṣṇa nem ajánlja, 34.
 a jóság minőségében lévők imádják, 17.4.
 kinevezett tisztviselő, 3.14.
 Kṛṣṇa, 10.22.
 Kṛṣṇa a *Bṛhat-sāma*, amit Indrának élénekelnek, 10.35.
 Nārāyaṇától született, 10.8.

Indra

- a tisztviselő félistenek főnöke, 8.2.
 Indraloka
 cél, 9.18; 9.20.
 Indra hajléka, 10.24.
 a *soma* fogyasztói ott születnek meg, 9.20.

Inkarnációk

- arca-vigraha*, 12.5
 bárhol megjelenhetnek, 4.7.
 a belső energia megnyilvánulásai, 9.11.
 a *Brahma-samhitāban* található információ, 4.5.
 Caitanya a Kali-yugában jelenik meg, 4.8.
 a csalók annak adják ki magukat, 3.24; 7.15; 11.48; 16.17.
 elsődleges és másodlagos, 4.7.
 hatféle van, 4.8.
 kritériumát az univerzális forma szabja meg, 11.3.
 Kṛṣṇa anyagi tulajdonságainak inkarnációja, 10.32.
 Kṛṣṇa az forrásuk, 2.2; 4.8-9; 4.35; 11.1; 11.54.
 Kṛṣṇa a vallástalanság növekedésekor száll alá, 4.6; 4.7.
 leírásukat a *Bhāgavatam* adja, 2.2; 11.54.
 megemlítik, 6.47.
 missziójuk, 32; 4.7-8.
 nem szabad elfogadni, ha az Írások nem említik őket, 4.7.
 a *Purāṇák* imak róluk, 10.18.
puṣya megnyilvánulások, 10.20.
 a *rājo-guṇa* és a *tamo-guṇa* inkarnációi, 7.14.
 tervszerűen jelennek meg, 4.6; 4.7; 4.8.

Irányító

- az energiaké, a természeté és a léleké, 24; 9.11; 13.3.
 az élőlény a teste irányítója, 15.8.
 Hṛṣīkeśa, 13.3.
 az Ísvarák helyzete felsőbbrendű, 3.24.
 a kozmosz Kṛṣṇa akaratóból nyilvánult meg, 9.8-11.
 Kṛṣṇa a végső, 25-26; 3.22; 4.6; 9.8-11; 13.18.

Irigység

- aki nem irigy, az kedves Kṛṣṇa előtt, 12.13-14.

Irigység

az alacsonyabbrendű születés oka, **16.19.**
 Arjuna sohasem irigy Kṛṣṇára, **9.1.**
 diszkvalifikál, **9.1.**
 a Felsőlélek megértése gyökerestől kitépi, **12.3-4.**
 eredménye a tanítás mellözése, **3.32.**
 az igazi yogi nem irigy, **4.21;** **6.32.**
 az irigy a szenvedély minőségében tevékenykedik, **18.27.**
 Kṛṣṇára és a *Gītára*, **2.12;** **3.31;** **7.15;** **7.27;** **16.18;** **18.67;** **18.71.**
 Kṛṣṇa kigúnyolásának oka, **9.12.**
 Kṛṣṇa senkire sem irigy, **9.29.**
 a materialisták jellemvonása, **12.15.**
 mentesség tőle isteni tulajdonság, **16.1-3.**
 a tanítás elhanyagolásának oka, **3.32.**
 a tanítást nélküle kell követni, **3.31.**
 a tudást nem szabad felfedni annak, aki irigy Kṛṣṇára, **18.67.**

Irodalom

elég a *Bhagavad-gītā* olvasni, **47.**
 materialista, **41.**
 a világba az ember belefárad, **10.18.**

Īśāvāsya

békeformula, **2.66;** **5.29.**
 az *Īśopaniṣad* idézi, **5.10.**
 Kṛṣṇa az univerzum birtokosa, **30;** **2.66;** **4.35.**
 mindent Kṛṣṇa kielégítésére használnak, **2.71.**
 a teljes lemondás megköveteli a zismertét, **5.2.**

Ismétlés

az eksztázis jele, nem pedig irodalmi hiba, **11.19.**
 szükséges a tanuláshoz, **2.25.**

Istenség Legfelsőbb Személyisége

Abszolút akarat, **7.21.**
 a banjanfa eredete, **15.4.**
 a Brahman és a Paramátmá felett áll, **29;** **2.2.**
 az egyetlen mester, **7.20.**
 elégedett, ha a lelki tanítómester is az, **2.41.**
 eredetileg kétkarú, **11.51.**
 hatféle bőséggel rendelkezik, **2.22.**
 imádandó alany, **4.11;** **17.4.**
 kinyilvánítja a *Vedákat*, **3.15.**
 kiterjed a *vijnánamayába* és a *prāṇamayába*, **13.5.**

Istenség Legfelsőbb Személyisége

kiterjed, hogy fokozza a gyönyört, **3.37.**
 Kṛṣṇa, **21;** **2.2;** **2.29;** **4.35;** **9.13.**
 a legfelsőbb egyéni személy, **2.12.**
 megszabadít minden kötelezettségtől, **1.41.**
 mindenki szívében jelen van, **2.12;** **5.13.**
 mindig az egyéni lélek felett áll, **2.25.**
 nincs kötelessége, **3.22.**
sac-cid-ānanda-vigrahá-nak hívják, **29.**
 teljes megvalósítás, **29;** **15.19.**
 a *Vedák* leírják, **3.22.**
 vegyítetlen odaadással érhető el, **8.22.**
 az utolsó szó az Abszolútban, **5.17.**

Isten-tudomány

aki elsajátította, az lelki tanítómester, **2.8.**
 a *Bhagavad-gītā* megmagyarázza, **23;** **1.1.**
 Isten és energiáinak helyzetét analizálja, **7.4.**

Kṛṣṇa, **10.32.**

az odaadó szolgálaton keresztül érhető meg, **7.1.**
 a tanítványi láncon keresztül tanítják, **4.1.**
 a tiszta jóságban lehet megérteni, **14.10.**
 a transzcendenciában helyezkedők ismerik, **6.20.**

J

Janaka

a kötelességén keresztül érte el a tökéletességet, **3.20.**
 követni kell, **4.16.**
 önmegvalósított személy, Sītā apja, **3.20.**
 tanult vezető, **7.15.**

Japa

a legjobb folyamat, **9.27.**
 a logika bizonyítéka, **10.32.**

Jézus Krisztus: életét az Isten-tudat terjesztésére áldozta, **11.55.***Jīva*: lásd feltételekhez kötött lélek, élőlény, lélek

Jīva Gosvāmi

figyelmeztet, hogy Kṛṣṇát mindenkiten tisztelni kell, **9.11.**

Jñāna-yoga

az Abszolút Igazsággal való összekapcsolódás eszköze, **6.46.**

Jñāna-yoga

- a *bhakti-yogához* vezet, 5.29.
- a *bhakti-yogától* való különbözősége, 12.5.
- definíciója, 10.10.
- a *Gītā* témája, 2.72.
- ezt gyakorolván alkalmas időpontban kell meghalni, 9.6.
- a harmadosztályú bhaktának hajlama van iránta, 9.3.
- a *karma-yoga* eredménye, 6.47.
- Kṛṣṇát nem lehet megérteni általa, 9.2.
- nehéz út, 6.20-23; 12.5.
- nem engedélyezi a házaseletet, 6.14.
- a yoga-létra része, 6.3.

Jñāni

- ha csalódott, eljut az odaadó szolgálat szintjére, 7.16.
- a jámborok legjobbjá, kedves Kṛṣṇának, 7.17.
- Kṛṣṇa megértésének kísérletében zavarba jön, 7.3.
- Kṛṣṇában lakik, 7.18.
- a legkiválóbb az, aki Kṛṣṇára gondol, 44.

Jóság

- adományozása, 17.20.
- az adományozásnak, áldozatnak és vezeklésnek a jóság minőségében kell lennie, 17.23.
- boldogsága, 18.36-37.
- egy bráhmanától elvárják, 3.35.
- el kell érni Kṛṣṇa megértéséhez, 16.24.
- elszántsága, 18.33.
- az embert a boldogság elképzeléséhez köti, 14.6; 14.9.
- az embert képessé teszi, hogy helyes cselekedeteket fogadjon el,
- a kötőerejében dolgozó, 18.26.
- a kötőerejében lévők Viṣṇut imádják, 3.12.
- halála a felsőbb bolygókra vezet, 14.14; 14.18.
- a kötőereje szerinti cselekvés tisztiz, 14.16.
- Kṛṣṇa energiájának megnyilvánulása, 7.12.
- a Kṛṣṇa-tudat felülmúlja, 17.28.
- a lét legtisztább formája, 14.14.
- a megnyilvánulását a tudáson keresztül tapasztaljuk, 14.11.
- a minőségében lévők a félisteneket imádják, 17.4.

Jóság

- a minősége szerinti oktatás fontossága, 14.17.
- néha legyőzi a szenvedélyt, 14.10.
- az odaadó szolgálat megszilárdítja a minőségében lévő helyzetet, 7.1.
- önszigora, 17.17.
- ragyogó jellemvonásai, 14.6.
- a természet kötőereje, 8.
- tettei, 2.47; 18.23.
- a tiszta jóságban lévő hit, 17.3.
- a tiszta transzcendentális, 17.3.
- a tiszta *vāsudeva* állapotban az ember megértheti Istent, 14.10.
- tudása, 18.20.
- tudást teremt, 14.17.

Jyotiṣṭoma

- a felsőbb bolygórendszerbe vezető áldozat, 2.42-43.
- Kṛṣṇa, 9.16.

K*Kaivalya*

- eredeti helyzet, 6.20-23.
- a Legfelsőbbel való egység, 6.20-23.

Kāla: az idő műrtija, 8.23.

Kālī: imádatát a hűsevőknek ajánlják, 3.12.

Kali-yuga

- Caitanya az inkarnációja, 4.8.
- az emberek jellemzői, 2.46; 6.12.
- jellemzői és időtartama, 4.1; 8.17.
- a mantrázás az ajánlott folyamata, 2.46; 3.10; 6.12; 8.11.
- a yogát nehéz végezni, 5.1; 6.33.

Kalki: megsemmisíti a démonokat, 8.17.

Kalpák: kiszámítása, 8.17.

Kalpa-sūtrák: az áldozatok tanulmányozásának része, 11.48.

Karṇa

- Kṛṣṇa megölte, 4.8; 16.20.
- Kṛṣṇát ellenségeként szólítják, 2.52.
- mindig Kṛṣṇa megölésén fáradozott, 9.34; 11.55.
- üldözte Vasudevát és Devakit, 4.8.

Kaṇada: filozófus, 9.2.

Kandarpa: Kṛṣṇa a szerelem istene, 10.28.

Kapcsolat

- az Arjuna és Kṛṣṇa közötti barátságból csodálkozássá változik, 11.14.

Kapcsolat

- Arjuna fél, hogy barátságból megsértette Kṛṣṇát, **11.41-42**; 11.45.
 a jívátmá és a Paramátmá között, 2.22.
 Kṛṣṇa elfogadja, 2.10.
 Kṛṣṇa és a bhakták között, 20; 1.21-22; 2.46; 7.18; 9.29; 11.41-42.
 a Kṛṣṇa iránti szeretetben, 6.30.
 Kṛṣṇa mindegyik gyűjtömedencéje, 11.14.
 a Kṛṣṇának kedves jellemzői, **12.13-14**.
 Kṛṣṇát gyermekként, férjként, barátként stb. lehet kezelni, 11.44.
 Kṛṣṇával mindenben 7.19.
 Kṛṣṇával a lelki világban, 4.11.
 Kṛṣṇával csupán a lelki tanítómesteren keresztül ismerhető meg, 5.16.
 Kṛṣṇával eltávolítja a tudatlanságot, 2.16.
 a mahátmák által elért, 9.14.
 megértése közönyt szül a rituációk iránt, 2.52.
 megféleklkedés róla a testek cserejét okozza, 2.22.
 öt különféle szolgálat, 8.14.
 a tehénpásztorfiúk Kṛṣṇával, 11.8.
 (lásd még: barátság)

Kapila

- csaló és az ateista *sāṅkhya* szerzője, 2.39.
 fő filozófus, 9.2.
 az inkarnáció az igazi sāṅkhyát tanította, 2.39.
 követni kell, 4.16.
 Kṛṣṇa, **10.26**.
 tanult vezető, 7.15.

Kapzsiség: a pokolba vezető kapu, **16.21**.

Karma

- a banjanfa gyökereit megköti, **15.2**.
 a *Bhagavad-gītā* semlegesíti a bűnös visszahatásokat, 47.
 a bűn karmája, 9.2.
 a démonok tagadják, 16.11-12; 16.16.
 az ember élvezi vagy szenved, 25.
 az embert a természet kötőerői alá helyezi, 13.5.
 eredményének jó célra való felhasználása, 12.12.
 a gyilkolásé, 14.16.
 az időhöz és a természet kötőerőihöz való kapcsolata, 24.

Karma

- lélekvándorlást idéz elő, 26; 8.3.
 meg lehet változtatni, 25.
 mentesség tőle, 3.31; 4.14; 4.18; **4.37**; 13.8-12.
 növekszik azoknak, akik nem mondanak le, **18.12**.
 a Paramátmá vezérelte tettek nem okoznak, 18.13-14.
 a születés eszerint történik, 9.8; 9.10; 14.4; 15.8.
 a vagyon az eredménye, 16.16.
 yajñára való, 7.15.
 (lásd még: tett, tevékenység, munka)

Karma-kāṇḍa

- áldozatok Kṛṣṇa, 9.16.
 az érzékkielégítésért végzett tettek, 2.46.
 gyümölcsöző áldozat, 4.33.
 ösztönzi a fokozatos megvalósítást, 2.46.
 a *Vedák* részei, 2.42-52.

Karma-yoga

- az Abszolút Igazsággal való összekapcsolódás eszköze, 6.46.
 általa nem lehet Kṛṣṇát megérteni, 9.2.
 a bhaktihoz vezető út kezdete, 6.47.
buddhi-yoga, 2.39.
 definíciója, 10.10.
 ezt gyakorolva alkalmas időpontban kell meghalni, 8.23.
 a *Gītā* témája, 2.72.
 a Harmadik Fejezet témája, 3.1-43.
 a harmadosztályú bhakta hajlik feléje, 9.3.
 a Kali-yugában jobb, mint a *sāṅkhya-yoga*, 6.1.
 Kṛṣṇa-tudatban lévő tettek, az Ötödik Fejezet témája, 5.1-29.
 nem különbözik a *sāṅkhya-yogától*, 5.4.
 nincs akadálya, 6.20-23.
- Karmī (gyümölcsöző munkás)
 elszántsága, **18.34**.
 az eredményét Kṛṣṇa adja, 4.11.
 felemelkedhet a felsőbb bolygórendszerbe, 6.40.
 a szenvedély minőségében dolgozó, **18.27**.
 a szenvedés idején Kṛṣṇához fordul, 7.16.

Karṇa

- Arjuna féltestvére, 1.8.
 Duryodhana nagy harcosként említi, **1.8**.

Karna

már halottnak tekinthető, **11.34.**
az univerzális forma szájában megsemmisül, **11.27.**

Kárttikeya: Śivától és Párvatitól született, **2.62.**

Kāśirāja

Duryodhana nagy harcosként említi, **1.5.**
megfújja kagylókürtjét, **1.16-18.**

Kasztrendszer: lásd *varṇa*

Kedvtelés (lilā)

a bhakta mindig Kṛṣṇáéra gondol, **1.24;**
10.18.

az érzéseken keresztül nem lehet megérteni, **6.8.**

Kṛṣṇa földi kedvtelése prototípusai a hajlékán végrehajtottaknak, **19.**

Kṛṣṇa Vṛndávanában hajtotta végre, **18;**
4.8.

a mahátmák dicsőítik, **9.14.**

Kegy

Arjuna kérdései, **10.17;** **11.44.**

Arjuna meg van győződve Kṛṣṇáéról, **11.1.**

a bhaktáé szükséges a felszabaduláshoz, **4.9.**

bizonyítéka a Nap, a Hold és a tűz, **15.12.**

a démonok alsóbbrendű fajokba helyezése, **16.20.**

a démonok megölése Kṛṣṇáé, **16.20.**

a démonoktól megtagadják, **16.20.**

az előírások követésével érik el, **2.64.**

az eredeti formában való megjelenés, **4.6.**
eszerinti végzett tettek, **4.16.**

eszköz Kṛṣṇa tervének megértéséhez, **11.34.**

a gonosztevőket ezáltal szabadják fel, **4.8.**

képessé teszi Arjunát, hogy mindent lás-
son, **11.7;** **18.73;** **11.15.**

Kṛṣṇa megértésének eszköze, **4.5;** **11.4.**

Kṛṣṇáé, a bhakták iránt, **7.23;** **8.14;** **10.2.**

Kṛṣṇáé meghosszabbíthatja vagy csök-
kenetheti az életet, **7.9.**

Kṛṣṇáé mindent elvégez automatikusan, **12.20.**

Kṛṣṇáé lehetőséget nyújt a tökéletesség
elérésére, **6.43.**

Kṛṣṇáé lehetővé teszi a boldogságot, **2.56.**

Kegy

a Felsőléleké teszi lehetővé a lélekván-
dorlást, **2.22.**

Kṛṣṇáé felszabadít, **7.14;** **12.6-7.**

Kṛṣṇáé minden, **7.19.**

Kṛṣṇáét a nehézségekben látják, **12.13-14.**

Kṛṣṇát általa ismerik meg, **2.29;** **4.11;**
4.28; **7.24.**

a legfelsőbb hajlék általa érhető el, **18.56;**
18.62.

lehetővé teszi az emésztést, **15.14.**

a lelki test általa érhető el, **15.7.**

a máyát legyőzi, **18.73.**

megvilágítja a kötelességet, **3.17.**

Saṅjaya a *Gītā* Vyása kegyéből hallja,
8.75.

a sannyási függ tőle, **16.1-3.**

a spekulálóknak kegyet mutat Kṛṣṇa,
10.2.

a szenvedéseket Kṛṣṇa kegyeként fogad-
ják el, **2.56;** **3.28.**

Kesergés

az anyagi gazdagság nem űzheti el, **2.8.**

a bölcs elhagyja, **2.11;** **5.20;** **18.54.**

Kṛṣṇa szétoszlatja, **2.1;** **2.8;** **2.22;** **12.17.**

a lelki tanítómaster megszünteti, **2.22.**

megkötí a tudatlanságban lévőek elszánt-
ságát, **18.35.**

nem illik Arjunához, **2.1;** **2.22.**

szükségtelen, **2.1;** **2.12;** **2.13;** **2.18;** **2.25-2.28;** **2.30.**

Kettősség

az áldozat szükségtelen azoknak, akik
túlhaladták, **3.16.**

az aggodalom oka, **5.12.**

Arjunát legyőzésére buzdítják, **2.45.**

a bölcsnek mentesek tőle, **4.22.**

a bűnös nehezen jut túl rajta, **7.28.**

el kell viselni, **2.45.**

az élőlények és a Legfelsőbb között,
13.3-5; **1.12;** **13.1;** **13.23;** **15.17.**

az élőlényt legyőzi, **7.27.**

Kṛṣṇa transzcendentális hozzá, **9.9.**

a Kṛṣṇa-tudatban túlhaladják, **2.38;**
2.41; **2.57;** **5.12.**

Kṛṣṇában, mint az egyidejű azonosság és
egyeniség, **5.17.**

a legyőzött elme túlhaladja, **6.7.**

nincs jelen Kṛṣṇa testében, **4.6.**

mentesség tőle, **4.22;** **5.3;** **5.25;** **15.5.**

Kettősség

a tudó és a tudását a monisták elutasítják, 6.20-23.

Kéj

befedi az élőlényt, 3.38.

befedi a tiszta tudatot és a tudást, 3.39.

a bűn jele, 3.41.

a démonokat megköti, 16.10-12; 16.18-19.

a démonok a világ okának tartják, 16.8.

az emberi létben le lehet győzni, 3.38.

eredete Kṛṣṇa, 3.37.

az értekeken keresztül szabad folyást adnak neki, 3.42.

az érzéktárgyak iránti ragaszkodásból fejlődik ki, 2.62.

a fa-lét oka, 3.38.

a félisten-imádat oka, 18; 7.22.

fogságot okoz az anyagi világban, 3.37.

a függetlenség rossz felhasználásának következménye, 3.37.

a hamis én oka, 3.40.

később haraggá alakul át, 3.37.

a Kṛṣṇa iránti szeretet eltorzulása, 3.37; 3.41.

lakhelye az értekek, az elme és az értelem, 3.40.

megjelölést és ragaszkodást okoz, 21.

mentesség tőle, 3.38; 3.40; 3.42; 7.1; 7.20; 15.50; 18.51-53.

mindent elnyelő bűnös ellenség, 3.37; 3.39.

a pokolba vezető kapu, 16.21.

sohasem elégül ki, tüzként lobog, 3.39.

a szenvedély kötőerejével kapcsolatban születik, 3.37.

a szigorú vezeklést emiatt végzik, 17.5-6. szolgálunk kell, ha nem szabályozzuk az elmét, 6.6.

a tudatlanság jele, 3.39.

Kétség

Arjuna kérdéseinek okozója, 8.2.

Arjuna mentes tőle, 10.12-13; 18.73.

Arjunáét csak Kṛṣṇa tudja elűzni, 6.39.

a bhakták társasága eloszlatja, 8.28.

Dhṛtaráṣṭraán, 1.1.

a felszabadult személy túl van rajta, 5.25. gátolja az Isten-tudatot, 4.40.

a *Glā* követése eloszlatja, 4.42.

a Keśi démonhoz hasonlítják, 18.1.

Kétség

megakadályozza a boldogságot ebben és a következő életben, 4.40.

mentességet tőle Kṛṣṇa teremt, 10.4-5.

a tudás eloszlatja, 4.42; 5.17.

tudatlanságból merül fel a szívben, 4.42.

Khaṭvānga Mahārāja: Kṛṣṇa-tudatot ért el, 2.72.

Kiegyensúlyozottság

annál, aki transzcendentális a természet kötőerőéhez, 14.22-25.

az elmében, 5.19.

a jóakarót, a barátot és az ellenséget illetően, 6.9.

a kavics, a kő és az arany szemléletében, 6.8.

Kṛṣṇa teremtette, 10.4-5.

a megvalósítás jele, 5.19.

mentesség a ragaszkodástól és az irtó-zattól, 10.4-5.

nagyon kedves Kṛṣṇának, 12.13-14; 12.18-19.

Kigyók

Kṛṣṇa, mint Ananta a Nágák között, 10.29.

Kṛṣṇa mint Vāsuki közöttük, 10.28.

az univerzális formában, 11.15.

Vāsuki, Garbhodakaśāyī Viṣṇu ágya, 11.15.

Kiterjedések: lásd teljes kiterjedések

Könyörület

Arjunáé nem illő az Áryanokhoz, 2.2; 2.36.

isteni tudajdonság, 16.1-3.

Kṛṣṇáé lerombolja a tudatlanságot, 10.11.

az örök lélekért, 2.1.

a testért, 2.1.

tudáson alapszik, meghatározása, 13.8-12.

Kötelesség

a bűn nem befolyásolja, 18.47.

a démonok nem ismerik, 16.7.

az ember természete szerint előírt, 3.35.

a felszabadulás lelkivé teszi, 2.31.

hogyan kell végrehajtani, 3.30.

az Írások előírásai által érthető meg, 16.24.

jobb, ha az ember a sajátját végzi, még ha hibásan is, mint másokét, 3.35; 18.47.

Kötelesség

két fajtája, 2.31.
 Kṛṣṇa kegye megvilágítja, 3.17.
 a Kṛṣṇa-tudatban kell végezni, **4.15; 8.7; 18.66.**
 Kṛṣṇát nem köti, 3.22.
 a kṣatriyáké, 2.27; 2.30; 2.32.
 a különféle varṇáké meditáció helyett, 12.12.
 a lelki tanítómester parancsa, 3.35; 18.57.
 lemondással végrehajtva, **2.47; 5.10; 18.9.**
 megszabadít a tettek fogságából, 3.31.
 mellőzése bünt von maga után, 2.27; **2.33.**
 a nehézségek ellenére sem szabad feladni, 2.14; 2.30; **18.8; 18.48.**
 az önmegvalósítottat nem köti, **3.17-18.**
 szerinti áldozat, **17.11.**
 szerinti tettek, **18.23.**
 szükséges az érzékek ellenőrzéséhez, **5.29.**
 teljes Kṛṣṇa-tudat nélkül nem szabad feladni, 3.33.
 a természet kötőerői szerinti tettek, 2.47.
 tisztító, 3.8; 18.48.
 tökéletesség a kötelesség végrehajtása által, **18.46.**
 a tudatlan ragaszkodással végzi, **3.25.**
 tudás hiányában alsóbbrendű, **3.29.**
 végrehajtásának szükségessége, **2.47; 3.8; 3.18; 6.40; 18.6-7.**
 végrehajtását tanácsolták Arjunának, 3.9.
 végrehajtásával Janaka tökéletességet ért el, **3.20.**
 yajñát szül, 3.14.

Kötőerő (guṇa)

az anyagi testre vonatkozik, 2.45; 14.22-25.
 Arjunát arra buzdítják, hogy kerüljön fölébe, **2.45.**
 a belőlük származó eredmény, **14.17.**
 a banjanfa gyökerétől ered, 15.1.
 egymásra hatása, **14.10.**
 az élőlény befertőzi, **14.5.**
 az élőlény élvezi, **13.22.**
 felemelkedés, 17.2.
 a felsőlélek transzcendentális hozzá, de a jiva nem, 13.5.
 feltételekhez köt, **3.27-29; 14.1; 14.5-10; 14.27; 18.19.**

Kötőerő (guṇa)

a feltételekhez kötött lelket elcsábítja, 6.37.
 a hozzá nem ragaszkodó tettei, **4.23.**
 a hozzá viszonyuló tett és tevékenység, 31; 3.5; 5.12; **5.14; 14.16; 14.19; 18.23-26; 18.60.**
 jelei, **14.11-13.**
 Kṛṣṇa energiájának megnyilvánulása, 7.12.
 Kṛṣṇa transzcendentális hozzá, 27; **7.12, 11.38; 14.19.**
 legyőzősének folyamata, 38; 3.35; **14.24; 14.22-25; 15.20.**
 a lélek szert tesz rá, 3.5.
 a lélek túl van raja, **13.32.**
 minden élőlényt megteveszt, **3.33; 7.13; 18.40.**
 megnyilvánítja és táplálja az anyagi világot, 5.10; **15.2.**
 megnyilvánulatlan, *pradhāna*, 13.6-7.
 nehéz legyőzni, **7.14.**
 semmi sincs rajta kívül, **14.19.**
 szerint dolgozó, **18.26-28.**
 szerinti adakozás, **17.7; 17.20-22.**
 szerinti áldozat, 3.12; **17.7; 17.11-13.**
 szerinti boldogság, **18.36-39.**
 szerinti elszántság, **18.33-35.**
 szerinti étel, **17.7-10.**
 szerinti felfogás, **18.29-32.**
 szerinti halál, **14.15.**
 szerinti hit, **17.2.**
 szerinti önszigor, **17.7; 17.14-19.**
 szerinti rendeltetési hely, **14.18.**
 szerinti tudás, **18.20-22.**
 a Tizennegyedik Fejezet témája, **14.1-27.**

a tudást megfertőzi, 14.2.

ura a Paramātmā, **13.15.**

a *Vedák* főleg velük foglalkoznak, **2.45.**

a velük való társulás, 17.2.

viszonyulása a varṇákhoz, **4.13; 7.13; 9.32; 18.41.**

Kṛpā

Arjuna megpillantja a csatatéren, 1.26.
 Droṇacārya hugát vette el feleségül, 1.8.
 Duryodhana nagy harcosként említi, 1.8.

Kṛpāna (fősvény)

aki a munka gyümölcsseit élvezi, **2.49.**
 azt hiszi, hogy képes megvédeni családját a haláltól, 2.7.

Kṛpaṇa (fösvény)

az élet problémáit nem oldja meg, 2.7.
nem tudja, hogyan használja a vagyont,
2.49.

túlságosan vonzódik a családjához, 2.7.
Kṛṣṇától való különálló lét, 4.35; 10.38.
megtéveszti Arjunát, 2.13.
odaadással és tudással elkerülhető, 2.14.
a tudatlanság kötőerejében nyilvánul
meg, 14.13.

vagy Kṛṣṇát, vagy a máyat szolgálják,
12.6-7.

Viṣṇu az egyetlen ura, 7.14.
utolsó csapdája, 2.39; 18.73.

Kṛṣṇa

az A betű, 10.33.

az Abszolút Igazság, 21; 29; 6.38; 10.12-
13.

acyuta, 4.5; 18.73.

a Ādityák közül Viṣṇu, 10.21.

Arjuna érzékeit irányítja, 1.15.

advaita, 4.5; 9.34.

az Airāvata elefánt, 10.27.

az anyagi boldogság oka, 1.31.

Arjunával való kapcsolata, 2.10.

az *aśvattha* fűgefája, 10.26.

az aszkéták vezeklése, 7.9.

a barát, 2.3; 5.25; 9.18.

Bhagaván, 2.2.

a bhaktákkal való kapcsolata, 20; 45;
1.21-22; 3.9; 4.11.

a bhaktáknak felfedi Magát, 7.3.

Bhṛgu, 10.25.

Bhūteśa, 10.15.

a birtokos, 30; 4.35; 5.25.

a bölcs bölcsessége, 10.38.

a bölcsek között Nārada, 10.26.

a Brahman forrása, 2.2; 2.12; 7.15.

Brahmá és a összes lény atyja, 30; 3.24;
7.15; 9.17; 10.6; 11.39; 11.43.

Brahmá, Śiva és a félistenek teremtője,
10.3.

Bṛhaspati, 10.24.

a *Bṛhat-sāma*, 10.35.

a bűn minden visszahatásától megvéd,
47.

a büntetőpálca, 10.38.

Caitanya Mahāprabhu, 3.10.

a csalás közül a szerencsejáték, 10.36.
csalhatatlan, 1.21-22.

Kṛṣṇa

cselekedetei természetes sorrendben tör-
ténnek, 3.22.

csend, 10.38.

csupán egy tiszta bhakta kegyéből lehet
megismerni, 2.29.

a démonok megtagadják és kigúnyolják,
16.8.

az egyetlen Isten az egész világ számára,
48; 11.44.

egyidejűleg egy és mégis különböző,
6.29; 7.12; 9.4.

az elme és az életerő, 10.22.

elméje, teste és önvalója azonos, 4.5;
9.34.

az előírt tetteknek nem alárendeltje, 3.22;
9.9.

elszánt a gonosztevők gyilkolásában,
1.32-35.

az eltávozott ősök közül Aryamā, 10.29.

előzi a kesergést, 2.1.

az emberek eltartója, 1.43.

az embert jámbor és nem-jámbor tettek-
kel foglalkoztatja, 5.15.

az erős ereje, 7.11.

az élethevegő, 15.14.

eljövetelének jellemzői és okai, 12; 32;
18-19; 3.24; 4.6; 4.8.

az emberek között az uralkodó, 10.27.

az emésztés tüze, 15.14.

az eredeti lelki tanítómaster, 2.7; 2.9; 4.1;
4.34; 11.43.

az eredet, kezdet, közép és végnélkül, 19.

az erkölcs, 10.38.

az élet minden szűkségletével ellát, 3.12.
érzékei, 3.15; 3.22; 13.15.

az éterben a hang, 7.8.

a fegyverek között a villám, 10.28.

a felajánlások elfogadásához kiterjeszti
kezét, 13.14-15.

felsőbbrendű, 2.10; 2.12; 2.13; 11.43.

a Felsőlélek, 1.25; 6.29; 10.20.

a Felsőlélek forrása, 2.2; 2.20; 7.15.

felül áll a gyarlón és a csalhatatlanon,
15.18.

formája, 29; 4.5; 4.6; 11.50; 18.66.

a Föld eredeti illata, 7.9.

a Gandharvák közül Citraratha, 10.26.

a Gangesz folyó, 10.31.

a Garuḍa madár, 10.30.

Kṛṣṇa

- a Gāyatrī vers, **10.35**.
 a *Gītā* elbeszélője, **1.1**.
 a *Gītā* az emberiség vezetéseért beszélt el, **1.1**.
 Govinda, **1.15**; **1.32-35**; **2.9**.
 a gyógyító fű, **9.16**.
 a győzelem, a kaland és az erő, **10.36**.
 a halak közt a cápa, **10.31**.
 a halál, **9.19**; **10.29**; **10.34**; **11.25**.
 a halhatatlanság, **9.19**.
 a harci szekeret a seregek közé hajtja, **1.24**.
 a harcosokat már a csata előtt megöli, **1.35**.
 a hatalmasak hatalma, **7.8**; **7.10**.
 a házasemberre vonatkozó előírásokat betartotta, **3.23**.
 a Himaláyák, **10.25**.
 Hṛṣikeśa, **1.15**; **1.20**; **1.21-22**; **1.25**; **1.25**; **2.10**; **11.36**.
 az idő, **10.30**; **10.34**; **11.32**.
 Indra, **10.22**.
 az inkarnációk forrása, **2.2**; **4.8**; **10.2**.
 az Isteniség Legfelsőbb Személyisége, **19**; **21**; **2.2**; **10.12-13**; **11.18**; **11.38**.
 Janārdana, **1.37-38**; **3.1**; **10.18**.
 a japa, **10.25**.
 Kandarpa, a szerelem istene, **10.28**.
 Kapila, a bölcs, **10.26**.
 a kēj eredete, **3.37**.
 Keśava, **3.1**.
 Keśinīśūdana, **1.30**; **18.1**.
 a kezdet, a közép és a vég, **10.20**; **10.31**.
 kinyilvánítja az univerzális formát, **11.8**.
 kimeríthetetlen, **7.25**.
 kiterjedéseinek neve és leírása, **8.22**.
 Kurukṣetrán kiirtja a gonosztevőket, **1.1**.
 Kuvera, **10.23**.
 a Legfelsőbb Brahman, **7.10**; **10.12-13**.
 a legfelsőbb cél, **9.18**; **11.18**.
 a legfelsőbb élvező, **5.0**; **12.0**; **18.0**; **5.25**.
 a legfelsőbb hajlék, **21**; **9.18**; **10.12-13**.
 a legfelsőbb tekintély, **2.1**; **4.4**.
 legfelsőbb transzcendentális tudat, **26**.
 leírása, **8.21**; **18.65**.
 lélegzés által is képes beszélni, **3.15**.
 a levegő, a tűz, a víz és a Hold, **11.39**.
 a lótszvirág szemű, **11.2**.

Kṛṣṇa

- Mādhava, a szerencse istennőjének férje, **1.14**; **1.36**.
 Madhusūdana, **1.15**; **1.32-35**; **2.1**; **2.4**; **6.33**; **8.2**.
 a mag-adó atya, **14.4**.
 a *mahat-tattva* lelke, **10.20**.
 mahātmā, **11.37**.
 Maheśvara, a máya háttere, **7.14**.
 a mantra, a transzcendentális vibráció, **9.16**.
 a Marutok közül Martci, **10.21**.
 megfeji a *Bhagavad-gītā* tehenét, **48**.
 megfújja kagylókürtjét, **1.14-15**.
 megszabadít a születéstől és a haláltól, **12.6-7**.
 a megvalósítás tárgya és megtestesülése, **4.11**.
 a Meru hegy, **10.23**.
 minden alapja, **6.306 9.18**.
 minden áldozat elfogadója, **3.11**; **3.12**; **3.14**.
 minden bolygóba behatol, és pályáján tartja, **15.13**.
 minden irányítója (*īśvara*), **3.22**; **5.29**; **9.19**; **11.39**.
 mindenki az Ő útját követi, **4.11**.
 mindenki ismerője és a tudás tárgya, **4.9**; **6.38**; **9.17**; **11.38**.
 mindenki jötevője és jóakarója, **5.29**.
 mindenkit barátként kezel, **5.18**.
 minden létező magja, **7.10**; **9.18**; **10.34**; **10.39**.
 minden miszticizmus mestere, **18.75**.
 minden ok oka, **29**; **2.2**; **2.41**; **11.37**.
 mindent-átható, **4.24**; **9.4**; **10.12-13**; **10.42**; **11.20**; **11.38**; **11.40**.
 a Nāga kígyók között Ananta, **10.29**.
 a Nap és a Hold, **4.1**; **10.21**; **11.19**; **15.12**.
 nehéz megismerni, **4.4**; **7.3**.
 nem alárendeltje az illúzióknak, **2.12**; **5.16**.
 nem az univerzális forma, vagy Viṣṇu megnyilvánulása, **11.55**.
 nem felelős az élőlények tetteiért, **4.14**.
 nem hágia át az Írások utasításait, **3.22**.
 a nemi élet, **7.11**.
 nem különbözik Neveitől, **45**; **8.13**, **10.25**.

Kṛṣṇa

- nem szabad utánozni, 3.24.
 a nemszületett, 4.6; 10.3.
 neveit a tettei után kapja, 1.15.
 a November és December, 10.35.
 nyugóhely, 6.29; 7.7; 9.6; 9.18; 11.38.
 az *om* vibráció, 7.8; 8.13; 9.17; 10.25.
 az ostobának sohasem nyilvánul meg, 7.25.
 az óceán, 10.24.
 önszigorként imádják, 17.14.
 az önvaló lelki tudománya, 10.32.
 örök, 2.12; 11.19.
 örökké Golokán tartózkodik, 19.
 örökké fiatal, 4.6; 11.46.
 az összetett szavak közül a kettős szó, 10.33.
 a Pāṇḍavák közül Arjuna, 10.37.
 pártatlan, 4.14; 5.15; 5.18; 6.29; 9.9; 9.29.
 Pārtha-sārathi, 1.15.
 példát mutat munkájával, 3.22; 3.23.
 fensége, 2.2; 5.15; 10.1-42; 11.5.
 Prahláda, 10.30.
 Puruṣottama, a Legfelsőbb Személy, 8.1; 8.9; 10.12-13; 10.15; 15.18.
 a ragyogás ragyogása, 10.36.
 Rāmacandra, 1.20; 10.31.
 rituáció és áldozat, 9.16.
 a *Rk*, *Sāma* és *Yajur Vedák*, 9.17; 2.
 a Rudrák közül Śiva, 10.23.
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ, 12-13; 2.2; 4.5.
 semmilyen rossz tettet nem tűr el a bhaktái iránt, 1.32-35.
 Skanda, a generális, 10.24.
 sohasem hoz balszerencsét senkire, 1.36.
 sohasem vész el az előtt, aki mindenhol látja Őt, 6.30.
 a sokarcú Brahmá, 10.33.
 Śyāmasundara, 19; 6.47.
 szabadon cselekedhet, 4.7.
 a szél, 10.31.
 szüntelenül boldog, 34.
 távol van, és mégis közel, 13.16.
 a tehenek és a bráhmanák jóakarója, 14.16.
 a tehenek és az érzékek gyönyöre, 34; 1.15; 1.32-35.
 a tehenek között a *surabhi*, 10.28.

Kṛṣṇa

- a teljes egész, 29-31.
 teremtés és megsemmisülés, 9.18.
 a teremtő, a fenntartó és a megsemmisítő, 2.39; 3.10; 3.15; 4.13; 9.5; 9.30; 10.6; 10.8; 11.30; 13.17; 14.3.
 a testfáján ülő tanúmadárhoz hasonlítják, 2.22.
 tisztító, 9.17; 10.12-13.
 transzcendentális a kötőerőkhöz, az időhöz és a térhez, 30; 4.4; 4.14; 7.13; 11.37-38.
 a tűz hője, az élet élete, 7.9.
 Uccaiḥśravā, a ló, 10.27.
 az univerzum Ura, 10.15.
 Uśanā, 10.37.
 a vadak közül az oroszlán, 10.30.
 a *vaidurya* köhöz hasonlítják, 4.5.
 a vaj, a tűz és a felajánlás, 9.16.
 a vallás fenntartója, 1.1; 11.18.
 Varuna, a vízilények istene, 10.29.
 a Vasuk közül Agni, 10.23.
 Vāsudeva, Vṛṣṇi, 1.15; 10.37.
 Vāsuki, a kigyók főnöke, 10.28.
 a *Vedák* szerzője, 30; 3.15; 15.15.
 a *Vedānta* szerkesztője, 15.15.
veṇuṇ, fuvolán játszik, 8.21.
 a végkövetkeztetések közül a végső igazság, 10.32.
 a virágot hozó tavasz, 10.35.
 Viṣṇu, 47; 4.23; 7.4.
 a víz ize, a Nap és a Hold fénye, 7.8.
 Vṛṣṇi leszármazottja, 3.36.
 Vyāsa, 10.37.
 Yama, a halál ura, 10.29.
 Yaśoda-nandana, 1.15.
 Yādharma, 11.41-42.
yogeśvara, 11.4; 18.78.
 Kṛṣṇa formája
 az *arca-vigraha* nem anyagi, 12.5.
 az *arūpam* jelzi, 7.7.
 csodálatot váltott ki Saṅjayában, 18.77.
 az eredeti minden korszakban megjelenik, 4.6.
 az érzékszerveken keresztül nem lehet megérteni, 6.8.
 a félistenek és a bhakták a kétkarút kívánják látni, 11.49; 11.52.
 félreértik, 4.10; 7.24-25; 9.12.
 az ideiglenes és örök, 11.54.

Kṛṣṇa formája

- a két- és a négykarú, 4.6; 11.50.
- a kétkarú az eredete minden formának, 11.51; 11.54; 11.55.
- a kétkarú nem látható sem a *Vedák* tanulmányozása, sem vezeklés, sem adományozás, vagy templomi imádat által, 11.53.
- lelki mivoltának bizonyítéka, 7.26.
- a mahátmák dicsőítik, 9.14.
- a meditáció tárgya, 39; 1.24; 6.31; 8.7; 18.65.
- megjelent születése előtt, 10.3.
- a meg nem nyilvánult áthatja az univerzumot, 9.4.
- megnyilvánul az anyagi világban, 35.
- megszámlálhatatlan, 4.5; 4.9; 11.46.
- mindig megnyilvánul a bhakta előtt, 4.5.
- mindig üde, mint egy fiatal, 11.46.
- a Naphoz hasonlítják, 7.26.
- nem olyan, mint egy közönséges élőlény, 3.22.
- az ostobák kigúnyolják, 9.11.
- örökké létezik, 4.7.
- sac-cid-ānanda*, 7.24.
- saumya-vapuḥ*, a leggyönyörűbb, 11.50.
- Śyāmasundara a legszeretettebb, 11.55.
- a személyes imádata az ajánlott, 12.2.
- a transzcendentális sikon lehet felfogni, 13.15.
- a *yoga-māyā* eltakarja, 7.25.

Kṛṣṇa-tudat

- az Abszolút Igazság, 3.3.
- az anyagi világot lelkivé teszi, 5.29.
- Arjuna kérdései tisztázták az útját, 3.2.
- benne az ember mentes a tettektől, 3.17; 3.35; 5.8-9.
- békés, 2.8; 2.66; 4.38.
- a bráhmana státusz felett áll, 4.13.
- a *buddhi-yogában*, 2.39.
- Caitanya terjesztette el Indiában, 4.8.
- egy másodperc alatt elérhető, 2.72.
- az embert megkedvelteti mindenkivel és mindenki kedves lesz neki, 5.7.
- az élet kezdetétől kell tanulni, 3.41.
- az értekek ellenőrzése, 2.59; 3.34; 3.43; 6.10.
- felsőbb születést biztosít, 2.40.
- félelemnélküliséget jelent, 6.14; 17.3.

Kṛṣṇa-tudat

- a fény forrásának megértésével kezdődik, 15.12.
- a *Gītā* hallása után érik el, 18.76.
- hatásköre mindenhová kiterjed, 7.8.
- háromféle ember műveli, 9.3.
- hit, 2.41; 4.40.
- az inkarnációk terjesztik, 4.7.
- jellemzői, 2.52; 2.54; 2.55; 2.57; 2.65.
- a jñāna és a yoga céljait is teljesíti, 6.2.
- kezdetét a tűzhöz hasonlítják, 3.38.
- a kéjt Istenszeretetté alakítja, 3.41.
- a következő életben feléled, 2.40; 6.40; 6.43.
- Kṛṣṇa megértésének egyetlen módja, 7.26.
- Kṛṣṇa segítségével érhető el, 9.22.
- különbféle állapotai, 4.10.
- a különféle yogák a hozzá vezető lépcsőfokok, 7.1.
- a legjobb módszer az otthon kellemessé tételére, 13.8-12.
- a legjobb yoga, 2.48; 2.61; 5.27-28; 6.47.
- legmagasabb tökéletessége, 2.41; 2.71.
- a lelki birodalomba jutás eszköze, 4.24.
- a lelki tanítómestertől függ, 2.41.
- a meghódolásból ered, 2.9.
- megjelenhet az érzéki sikon, 2.64.
- megszabadít a családtól stb., 2.41.
- megtisztult tudatot jelent, 27; 15.9.
- a megvalósítás legközvetlenebb módja, 6.38.
- még az elbukott számára sincs veszteség, 3.5.
- mindenki kötelessége, 6.1.
- minden problémát megold, 4.31.
- nélkülözhetetlen a lelki tanítómester számára, 2.8.
- nincs kettősség benne, 2.38; 5.12.
- az odaadó szolgálat kilenc folyamatával érhető el, 9.1.
- samádhi, 1.24; 2.53; 2.57; 6.31; 8.12; 9.19; 11.55.
- saṅkīrtana-yajña, 3.10.
- a spekulációval hasonlítják össze, 3.3.
- szolgálat, 2.41; 6.10; 6.26.
- szükséges a teljes lemondáshoz, 5.2.
- a tapasztalatlanak nehéz, 2.42-43.
- tisztító folyamat, 2.50; 4.15; 6.45.

Kṛṣṇa-tudat

- tettei, 2.49; 3.1; 2.3; 3.18; 3.25; 4.25; **18.58**; 18.73.
 transzcendentális a kötőerőkhöz, 2.45; 7.13; 12.18-29; 14.17; 14.18; 17.28.
 a tudás tetőfoka, 4.33.
 yajña, 3.9; 3.16.
 a *yoga-yajñā*-hoz és *asvadhya-yajñā*-hoz hasonlítják, 4.28.

Kṛtavarmā

- Arjuna megpillantja a csatatéren, 1.26.
 hajlandó Duryodhanáért meghalni, 1.9.

Kṣatriya

- Arjuna eltért kötelességeitől, 1.31; 2.2.
 eléri a felsőbb bolygókat, 2.31.
 harca transzcendentális, 16.5.
 képes behatolni a Napba, 1.31.
 kötelessége, 2.3; 2.6; 2.14; 2.27; 2.31-32; 3.22; 16.1-3; 18.47.
 a kötőerők szerinti tett különbözteti meg, **18.41**.

- Kṛṣṇa elvégi kötelességét, 3.22.
 Kṛṣṇa energiájából született, 10.4-5.
 a Legfelsőbb karjai, 7.23.
 a megélhetéshez királyságra van szükség, 1.31.
 a napisten a z apja, 4.1.
 ne legyen gyáva, 1.36; 2.30.
 nem foglalkozhat semmilyen más hivatással, 1.31.
 nem szabad a durva fizikai testért keseregniük, 2.1.
 nem támadhat meg fegyvertelen, vagy harcolni nem akaró ellenséget, 1.45.
 nem utasíthat vissza csatát vagy szerencsejátékot, 1.37-38; 2.32.
 örül a keresetlen csatának, 2.32.
 a szenvedély kötőerejében van, 7.13.
 a szó jelentése, 2.31.
 természetét és kötelességét a bráhmanákéhoz hasonlítják, 3.3.
 a tigrissel való harc tradíciója, 2.31.
 tulajdonságai, **18.43**.
varṇa 24; 2.26; 4.13.

Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu

- minden atomban jelen van, 7.4; 9.8.
puṇṣa-avatāra, 10.20.

Kulaśekhara Mahārāja: idézik, 8.2.

Kumārāk

- fő félistenek, 10.7.
 követni kell őket, 4.16.
 a személytelen megvalósításból az odaadó szolgálatba emelkedtek, 14.27.
 tanult vezetők, 7.15.
Kumbhaka-yoga: lélegzetbeszünetés az élet meghosszabítása céljából, 4.29.
 Kuntibhoja: Duryodhana nagy harcosként említi, 1.5.

Kuruk

- Arjunát a fiának szólítják, **2.41**; **6.43**; **14.13**.
 Arjunát a legjobbjának szólítják, **4.31**; **11.48**.
 csak Dhṛtarāṣṭra fiait számítják annak, 1.1.
 Dhṛtarāṣṭra az apja, 1.1.
 győzelme Bhiṣmától függött, 1.12.
 jelek mutatják, hogy az egész dinasztia kipusztul, 1.18.

Küzdelem

- az érzékekkel és az elmével, **15.7**.
 a létért, 15.8.

Kuvera

- a feltételekhez kötött állapotban lévőek imádják, 17.28.
 Kṛṣṇa, **10.23**.

L

Legfelsőbb hajlék

- az anyagi lét megszüntetésével érhető el, **6.15**; **15.5**; **16.22**.
ānanda-cinmaya-rasa, 8.22.
cintāmaṇi-dhāma, 8.21.
 Goloka Vṛndāvana, 37.
 kegy által érhető el, 18.56; 18.62.
 Kṛṣṇa, 8.22; 9.18; **10.12-13**.
 leírása, 35; 8.21.
 meg nem nyilvánult, csalhatatlan, legfelsőbb rendeltetés, **8.21**.
 nem különbözik az odaadó szolgálattól, 2.72.
 odaadással érhető el, 40; 2.72; 4.9; 4.10; 6.1; 11.55; **18.55**.
 odajutás a halál után, **8.5**.
 onnan nincs visszatérés, **8.71**; **15.6**.

Legfelsőbb hajlék

ott nincs újra születés, **8.16.**
 ónragyogó, **2.16;** **15.6.**
sanātana, **31.**
 szeszélyes tettek által nem érhető el,
16.23.
 változatossága, **8.71.**
 (lásd még: Goloka Vṛndavana, lelki világ)

Lemondás

Arjuna érdeklődik felőle, **5.1;** **18.1.**
 általa az ember kedvessé válik Kṛṣṇa előtt, **12.17.**
 eredményeit önszabályozással érik el, **18.49.**
 a három kötőerő szerint, **18.4;** **18.7-9.**
 isteni tulajdonság, **16.1-3.**
 jobb, mint a tudás és a meditáció, **12.12.**
 Kṛṣṇa a mestere, **18.78.**
 Kṛṣṇa-tudat nélkül nem teljes, **3.4;** **5.2;** **5.6;** **6.10.**
 a lelki béke elérésének útja, **12.12.**
 lépcsőfok a felszabaduláshoz, **2.15.**
 megköveteli az Isávásyá ismeretét, **5.2.**
 mesterként, **2.63.**
 a munkái jó a felszabaduláshoz, **5.2.**
 nem a létfenntartásra való, **3.8.**
 a tetről, **2.51;** **4.41;** **5.3;** **5.13;** **18.2.**
 tökéletes állapot, **18.49.**
 tökéletessége a Tizenyolcadik Fejezet témája, **18.1-78.**
 tudás, **13.8-12.**
 ugyanaz, mint az odaadás és a yoga, **5.5;** **6.2.**

Lelki tanítómester

a brahmacárvil való viszonya, **6.14;** **8.11;** **8.28.**
 csak ő, vagy Kṛṣṇa szabadíthat fel, **7.14.**
 elégedettsége fejlődést hoz, **4.34;** **13.8-12.**
 elfogadása az odaadó szolgálat kezdete, **12.20;** **13.8-12.**
 eloszlatja a tudatlanságot, **5.16;** **18.72.**
 feltárja az ember kapcsolatát Kṛṣṇával, **5.16.**
 a *Gītā* az ő irányítása alatt kell tanulmányozni, **4.42.**
 ha vaiṣṇava, lehet alsóbb kasztokból, **2.8.**
 közvetítő, **18.75.**

Lelki tanítómester

Kṛṣṇa az eredeti, **30;** **2.6;** **2.7;** **2.10;** **2.39;** **4.34;** **11.43.**
 Kṛṣṇa képviselője, **2.20;** **5.16;** **18.59.**
 Kṛṣṇa utasításaitól nem térel, **4.42;** **10.3;** **18.59.**
 Kṛṣṇát a Legfelsőbbnek fogadja el, **19.**
 megközelítésének módja, **2.7;** **4.34.**
 megszabadít a keserűségtől, **2.22.**
 sannyási és bráhmana, **16.1-3.**
 segédeszköz az anyagi életfelfogástól való megszabadulásban, **4.10;** **13.35.**
 sohasem állítja, hogy ő Isten, **5.16.**
 szükséges Kṛṣṇa megértéséhez, **2.29;** **2.41;** **11.54.**
 szükséges a *Vedák* céljának megértéséhez, **16.1-3.**
 a tanítvánnyal való viszonya, **2.7;** **2.68;** **4.34.**
 a tudás eszköze, **2.7;** **4.34;** **4.35;** **6.47;** **13.8-12;** **14.19;** **17.6.**
 utasítása kötelesség, **2.41;** **2.53;** **3.35;** **18.57.**
 vezeklésként imádják, **17.14.**
 Vyása képviselője, **18.75.**
 a *vyāsa-pūjā* az ő tiszteletére van, **18.75.**

Lelki test

az anyagi szenvedés nem befolyásolja, **7.29.**
 az emlékezés folyamatával érhető el, **4.5.**
 az élőlénynek csak egy van, **8.3.**
 felszabaduláskor megnyilvánul, **15.7.**
 Kṛṣṇaé, **4.6;** **9.11;** **9.12;** **11.43;** **11.52.**
 a lelki világban kapják, **14.2.**
 nem változik, **15.16.**
 túl van a materialisták elképzelésén, **4.10.**
 nincs különbség közte és az önvaló között, **4.5.**

Lelki világ

áldozaton keresztül elérhető, **4.30.**
avyakta, meg nem nyilvánult, **38.**
 bolygóit a Nārāyaṇa megnyilvánulások irányítják, **11.45.**
 a brahmajyoti világítja be, **35;** **13.18.**
 egy *nirmāna-moha* eléri, **38.**
 a felsőbb bolygókról való felemelkedés, **8.16.**
 az imperszonalisták elérik, **40.**

Lelki világ

- Kṛṣṇa a forrása, 10.8.
 a Kṛṣṇa tudat által elérhető, 2.91; **4.24**;
8.13; 8.28; 11.55; 12.6-7.
 mentes az anyagi lét négy elvétől, 36.
 minden bolygó önragyogó, 6.15; 15.6.
 nem Nap, Hold vagy elektromosság vilá-
 gitja be, **15.6**.
 ott a test nem változik, 15.16.
 ott nincs teremtés, 15.16.
 ott minden élőlény csálhatatlan, **15.16**.
 örökkévaló, 31; 35.
paramam padam, 18.62.
 a tiszta bhakták nem sóvárognak utána,
 8.14.
 a Vaikuṅthalokákön megnyilvánuló elté-
 rés, 7.4.
 valódi boldogságot tartalmaz, 36.
 változatossága, 14.2; 15.1.

Levegő

- egyike a nyolc különálló energiának, 7.4.
 egyike az öt nagy elemnek, 13.6-7.
 az étérből fejlődik ki, és tüzet fejleszt,
 2.28.
 a félistenek képviselője, 11.39.
 a félistenek szolgáltatója, 3.11; 3.12.
 a halálkor rögzíteni kell a szemöldökök
 között, 8.10.
 Kṛṣṇa a ki- és beáramló, **15.13**.
 a *kumbhaka-yogában* beszüntetik, hogy
 meghosszabbítsák az életet, 4.29.
 a lélekhez hasonlítják, **13.33**.
 lélegzet, amit áldozatként felajánlanak,
4.27.
 a lélegzet beszüntetés, **4.29**; **5.27-28**;
8.12.
 tizfélélt irányítanak a yogában, 4.27.
 a univerzális formát szölik így, **11.39**.

Lélek

- az *aṅu-ātmā* parányi részecske, a *vibhu-
 ātmā* a Felsőlélek, 2.20.
 az anyagi testtel való kapcsolata, 2.11;
 2.16; 2.18; 2.20; 2.22; 2.28; 3.5;
 3.40; 3.42; 5.13; 5.18; 6.5; 9.2;
 12.6-7; 13.33; 18.20.
 az anyagi világ lelke Viṣṇu, a Felsőlélek,
 5.4.
 általános jellemvonásai, 2.13; 2.20;
 2.23-25; 3.42; 9.2; 13.32; 13.35.
 bámulatosságnak írják le, **2.29**.

Lélek

- Brahmannak is hívják, 8.1.
 csupán a *Vedákon* keresztül érhető meg,
 2.25; 2.30.
 a démonok letagadják, 16.8.
 az egyéni lelkek többszáma örök tény,
 2.12.
 az eredeti Lélektől nem vágható le, 2.23.
 a Felsőlélekkel való kapcsolata, 2.24-25;
 6.20-23; 13.3; 13.14; 13.18;
 13.28.
 kapcsolatban van az intelligenciával,
 3.40; 3.42.
 a kēj, a harag és a kapzsiság degradálja,
16.21.
 Kṛṣṇával közvetlen kapcsolatot teremt,
 3.42.
 különbözik a *Viṣṇutattvától*, 2.17.
 a lélekvándorlás magyarázata, 2.13;
 2.22.
 a létezését tagadó filozófiák, 2.26.
 a megtévesztett önmagát hiszi a cselek-
 vőnek, **3.27**.
 mindenki szívében jelen van, 2.13; 2.17;
 5.8; 6.29.
 minőségileg megegyezik a Felsőlélekkel,
 5.18.
 a napfényhez hasonlítják, 2.18.
 nem lehet megölni, **2.17**; **2.19-21**.
 nincs mellékterméke, **2.20**.
 örökre rész, 2.13; 2.23.
 ötféle levegőben úszik, 2.17.
 parányi, 2.17; 2.25.
pratyag-ātmā és *parag-ātmā*, 4.27.
 semmi köze az anyagi világhoz, 5.5.
 a szenvedések megállításához meg kell
 érteni, 2.29.
 a test fáján ülő madárhoz hasonlítják,
 2.22.
 a tizféle levegő alárendeltje, 4.27.
 (lásd még: feltételekhez kötött lélek,
jivātmā, élőlény)
- Lélekvándorlás
 az anyagi természethez való ragaszkodás
 következménye, 13.22.
 Bharata története, 6.43.
 a démonok tagadják, 16.11-12.
 az elképzeléseket testről-testre hordo-
 zák, 15.8.
 a Felsőlélek kegye befolyásolja, 2.22.

Lélekvándorlás

- az irigyek démonikus szülők méhébe kerülnek, **16.19.**
- a karma okozza, **5.2;** **8.3.**
- Kṛṣṇa állítja, **4.5.**
- Kṛṣṇa hajlékának elérésével végetér, **8.16.**
- Kṛṣṇa számára nem létezik, **10.3.**
- Kṛṣṇa természetének ismeretével megszűnik, **4.9.**
- a legfelsőbb akarat rendeli el, **16.19.**
- a lemészárolt állatoké, **16.1-3.**
- megmagyarázzák, **2.13.**
- a megtermékenyülés folyamata, **8.3.**
- az odaadó szolgálat felülmúlja, **9.3.**
- az ostobák nem érthetik meg, **15.10.**
- az önmegvalósított lelket nem téveszti meg, **2.13;** **15.11.**
- a ruhaváltáshoz hasonlítják, **2.22.**
- a szenvedés oka, **2.13.**

M

Mādhavendra Purī

- idézet, **2.52.**
- a tanítványi láncban, **50.**

Mahātmā

- aki bármilyen szándékkal Kṛṣṇához fordul, **7.18.**
- aki Kṛṣṇa előtt meghódol, nagyon ritka, **7.19.**
- a bhaktákkal való társulással fejlődik ki, **9.13.**
- az isteni természet védi, **9.13.**
- jelei, **8.15;** **9.13.**
- Kṛṣṇát így szólítják, **11.37.**
- nem lehet valakire ráakasztani e jelzőt, **9.14.**
- önmegvalósított bhaktáktól kapja a transzcendentális üzenetet, **8.15.**
- sohasem tér vissza az anyagi világba, **8.15.**
- teljesen az odaadó szolgálattal foglalkozik, **9.13.**

Mahat-tattva

- befedi a brahmajyotit az anyagi világban, **13.18;** **15.6.**
- a kozmosz oka, **13.20;** **14.3.**
- Kṛṣṇa a lelke, **10.20.**

Mahat-tattva

- Mahā-Viṣṇu belehatol, **9.8.**
- Mahā-Viṣṇu teremti, **7.4.**
- Mahā-Viṣṇu
 - az anyagi energiát teremti, **7.4;** **10.32.**
 - az anyagi természet elmerül benne, **13.20.**
 - Felsőlélek, a *mahat-tattva* lelke, **10.20.**
 - Kṛṣṇa az oka, **11.1;** **11.54.**
 - az Okozati-óceánban fekszik és kilélegzi az univerzumokat, **9.8.**
 - a tiszta bhaktákat nem vonzza, **9.13.**
- Mantrázás
 - a brahmacári elfoglaltsága, **4.26.**
 - Caitanya Mahāprabhu támogatja, **2.46.**
 - a démonok által, **16.10.**
 - a félistenek végzik, az univerzális formába hatolva, **11.21.**
 - filozófia nélkül nem tanácsolt, **3.1.**
 - a gyönyörszerzés eszköze, **9.2.**
 - a Hare Kṛṣṇa vibrálása a transzcendentális test elnyeréséért, **8.6.**
 - Haridása Ṭhākura által, **6.17;** **7.44.**
 - Kṛṣṇa megértésének és az Őrávalóemlékezés eszköze, **45;** **7.24;** **8.5;** **8.8.**
 - Kṛṣṇa megörvendeztetésének eszköze, **12.6-7.**
 - a legfelsőbb rendeltetési hely elérésének eszköze, **2.46;** **12.6-7.**
 - a legjobb módszer a Kali-yugában, **2.46;** **3.10;** **6.12;** **8.11.**
 - a lelki életbeni fejlettség jele, **6.44.**
 - a mahātmák Kṛṣṇa dicsőségét vibrálják, **9.14.**
 - megtisztítja az elme tükrét, **3.38;** **4.39;** **16.7.**
 - mint Kṛṣṇa, **10.25.**
 - odaadó szolgálat, **8.14;** **10.9;** **12.6-7;** **14.27.**
 - az *om tat sat* vibrálása, **17.23.**
- Manu
 - a jelenlegi kora, **4.1.**
 - követni kell, **4.16.**
 - Kṛṣṇa a nyolcadikban jelenik meg, **4.7.**
 - Kṛṣṇa elméjéből született, **10.6.**
 - a napisten oktatta, **4.**
 - a tanítványi láncban, **4.1;** **4.16.**
 - tanult vezető, **7.15.**
- Manu-samhitā
 - kijelenti, hogy a nőknek nem szabad szabadságot adni, **16.7.**

Manu-samhitá

még mindig törvénykönyvként követik, 3.21; 16.7.
támogatja a halálbüntetést, 2.21.

Marutok

közülük Kṛṣṇa Marici, **10.21**.
az univerzális formát csodálattal szemlélük, **11.22**.

Mámor

a csalódott imperszonalisták menedéke, 4.10.
démoni dolog, 16.10.
egy yogi számára ellentmondásos. 6.20-23.
a szenvedély kötőerejében csalódottak menedéke, 14.17.
a tudatlanság kötőerejében, 14.8.

Máyá

az anyagi befolyás fertőzése, 6.20-23.
Aṛjunáé eloszlik, 11.1; **18.73**.
Brahmá és Śiva a befolyása alatt áll, 7.14.
a démonokat becsapja, 16.13-15; 16.16.
diszkvalifikálja a tanárt, 2.13.
elfátyolozza az önvalóról szóló tudást, 3.41.
elméleti tudással nehéz legyőzni, 3.33.
az embert megkötő kötelhez hasonlítják, 7.14.
az élőlények testi különbsége, 4.35.
az élőlény kapcsolata vele, 5.29; 7.27.
fátyolként borítja a brahmajyotit, 4.24.
feledékenységet okoz, 7.15.
a feltételekhez kötött lélek mindig hajlamos hatása alá kerülni, 2.23.
felszabaduláskor elválik a lélektől, 2.12.
háromféle szenvedést okoz, 16.24.
háttere a legfelsőbb varázsló, 7.14.
az imperszonalisták mindent annak gondolnak, 7.24.
a közömbösség kiszabadít belőle, 2.52.
Kṛṣṇa engedi az élőlényt belesenni, 7.21.
a Legfelsőbbet nem fedheti be, 7.26.
Kṛṣṇától való különálló lét, 4.35; 10.38.
megtéveszti Aṛjunát, 2.13.
odaadással és tudással elkerülhető, 2.14.
a tudatlanság kötőerejében nyilvánul meg, **14.13**.

Máyá devl: Haridása Țhákura ellenállt neki, 2.62.

Máyavádi

azt hiszi, hogy Kṛṣṇa elveszti egyéniségét kiterjedéseiben, 4.35.
a *Gítá* máyavádi magyarázata tiltott és félrevezető, 2.12.

Máyavádi

az egyéniséget anyaginak tartja, 2.12.
ideiglenes odaadó szolgálatot végez, 9.2.
Kṛṣṇa formáját anyaginak véli, 7.24.
Kṛṣṇa nem támasztja alá a beleolvasás elméletét, 2.12.
lemondása nem teljes, 5.2.
a lélek egységének elmélete nem tartható fenn, 2.13.
magát a Legfelsőbbként imádja, 9.15.
nem képes a lélek illúzióba kerülését megmagyarázni, 2.12.
sannyásik összehasonlítása a Vaiṣṇava sannyásitokkal, 5.6.
a *Śrīmad-Bhāgavatamból* való idézet, 9.11.
a *Śrīmad-Bhāgavatam* tanulmányozása zavaró számára, 5.6.
(lásd még: brahmavádt, imperszonalisták)

Meditáció

a Brahman megvalósításáért, 7.29.
a Brahmanon problémás, 12.1.
a Felsőlelken, **6.19**; 6.31; **13.25**.
jobb, mint a tudás, **12.12**.
a kilencféle odaadó szolgálat teszi lehetővé, 7.1.
Kṛṣṇa a célja, 5.26; **6.13-14**; **8.8**.
Kṛṣṇa Nevén és formáján, 45; **8.7**.
a Kṛṣṇa-tudat kezdetével automatikus, 6.3.
a Legfelsőbb Személyen, aki minden ismerője, a legöregebb stb., **8.9**.
a nyolcfokú yogarendszer meditációját gyümölcsöző cselekedetnek tekintik, 6.3.
a színlelők műsort csinálnak belőle, 3.6.
a teknősbéka az utódot általa tartja el, 5.26.
ülőlelyzetének módja, **6.13-14**.
Viṣṇun nem üres, ajánlott, 2.61; 8.9.
a zavart számára nem lehetséges, 6.11-12.

Megbocsátás

isteni tulajdonság, **16.1-3**.
Kṛṣṇa teremti, gyakorolni kell, **10.4-5**.

Meghódolás

Aṛjunáé Kṛṣṇa előtt, **2.7**; **18.73**.
az értelemé, 3.42.
a félistenek irántit a vágyak okozzák, **7.20**.

Meghódolás

a *Gítá* legvégső utasítása, 18.78.
 a gonosztevők visszautasítják, 7.15.
 hittel és szeretettel, 18.66.
 Kṛṣṇa szavának elfogadása, 10.14.
 a Kṛṣṇa-tudatot követi, 6.7.
 Kṛṣṇa előtt, a banjanfa kivágása után,
 15.3-4.
 Kṛṣṇa előtt boldogságot hoz, 7.21.
 a legmagasabb vallásos elv, 4.7; 18.66.
 a lelki tanító mesterek, 2.22; 4.34.
 letörli a bűnt, 10.12-13; 18.66.
 a megvalósítás közvetlen módja, 12.12.
 minden munkával Kṛṣṇának, 3.30; 5.10.
 az odaadó szolgálatnak, 2.49.
 sok-sok születés és halál után, 23.9; 7.19;
 12.3-4.
 szerinti viszonzás, 4.11.
 tudás, 2.9; 5.16; 6.46; 18.64.
 út a lelki világba, 7.14; 15.5; 15.6; 18.62.
 (lásd még; alázatosság)

Megjelölések

kéj és vágy az oka, 38.
 szabadság a testi megjelölésektől, 38.

Megtisztulás

áldozat, 3.19; 18.3.
 az elméé adományozás által, 12.11.
 az emberi élet célja, 16.23.
 az érzékeké a *bhakti-yogán* keresztül,
 12.9.
 fokozatos folyamat, 3.35.
 a Hare Kṛṣṇa vibrálásával, 8.8; 9.2.
 a házasság érte van, 18.5.
 isteni tulajdonság, 16.1-3.
 a jóság minőségében lévő étel által, 17.8-
 10.
 a kéj, a harag és a kapzsiság elhagyása
 által, 16.22.
 Kṛṣṇa a megtisztító, 9.17.
 Kṛṣṇa ismerete által, 4.10.
 Kṛṣṇa megtisztítja azt, aki Öróra hall,
 7.1.
 a Kṛṣṇa-tudatos tettek által, 3.8; 5.2; 5.6;
 9.2; 18.48.
 a Kṛṣṇára való emlékezés által, 9.31.
 a négyféle jámbor emberé, 7.16.
 azom *tat sat*-ot azért vibrálják, 17.26-27.
 a *prāyaścitta* rendszeren keresztül, 1.43.
 a szívben lévő szennyes dolgoktól, 4.15.
 szükséges a mantrázás előtt, 6.44.
 szükséges a sannyása előtt, 3.4.

Megtisztulás

a testet, az elmét, az értelmet és az
 érzékeket azért használják, 5.11.
 a yogi gyakorolta folyamat, 6.45.

Megvalósítás

alapja és célja, 2.46; 6.37.
 ami feladójával történik, 6.37.
 az anyagi test nemlétének alapján, 2.28.
 a boldogság elősegíti, 18.36-37.
buddhi-yoga, 3.1.
 elszántság érte, 2.15.
 az emberi élet célja, 3.16.
 az érzékek gátolják, 3.34.
 az érzékek szalályozásával, 3.7; 4.27;
 5.23.
 fejlődés a bhakták követése által, 3.21.
 fokozatos kifejlődése, 2.46.
 három állapota, 14.27.
 három útja, 6.37.
 jellemzői, 38; 2.1; 5.19; 18.51-53.
 a kéj, a harag és a kapzsiság elkerülése
 által, 16.22.
 a kéj lerombolja, 3.41; 5.21.
 közvetlen és közvetett folyamata, 12.12.
 Kṛṣṇa a tárgya, 2.46; 4.11.
 Kṛṣṇa szeretete túl van rajta, 6.30.
 a legmagasabb tökéletesség Kṛṣṇa szol-
 gálatá, 2.53.
 lépcsőhöz hasonlítják, 13.12.
 a munka megtisztulásán keresztül,
 18.48.
 nehézsége, 4.34; 6.11-12; 6.36.
 mantrázással érik el, 2.46; 6.11-12.
 a materialistáknak mítosz, 3.29.
 a meghódolás következménye, 2.9.
 sok ezer közül egy törekszik érte, 7.3.
 spekulációval és odaadással, 3.3.
 szükséges a lelki áldozathoz, 4.43.
 a test és lélek analitikus tanulmányozá-
 sával tanítják, 2.1.
 tudás, 6.8; 6.28; 13.8-12.
 az *Upaṇiśadok* formájában, 2.45.
 a vágy szükséges hozzá, 4.10.
 a yoga egy létrája, 6.2.
 zavartalan transza, 2.53.

Meru

Kṛṣṇa, 10.23.
 néha mozgó; nem olyan nagy, mint a
 Himalayák, 10.25.
Mīmāṃsā-sūtrák: az áldozatok végzésének
 tanulmányozása, 11.48.

Mindent-átható

- Arjuna érdeklődik róla, **10.16.**
 az élőlények, **2.24.**
 a Felsőlélek aspektusa, **13.14.**
 különböző energiák által, **7.8.**
 Kṛṣṇa, **8.22; 9.4; 18.46.**
 Kṛṣṇa a mindent-átható szépség, **10.12-13.**
 Kṛṣṇa mialatt egyidejűleg Vṛndávanában van, **9.11.**
 az univerzális forma, **11.38; 11.40.**
 Viṣṇu, **6.31.**

Monizmus

- amikor valaki magát a Legfelsőbbként imádja, **9.15.**
 ateistának tekintik, **13.25.**
 félrevezető, **7.5.**
 imperszonalista állítása valótlan, **7.24.**
 Kṛṣṇa kegyének bizonyítéka, **15.12.**
 nem fogadja el a transzcendentális gyönyört, **6.20-23.**
 nem támasztják alá, **2.24; 18.55.**

Mūḍhák

- gonosztevők, **7.15.**
 Kṛṣṇa emberi formáját kigúnyoló ostobák, **9.11.**

Mukunda

- aki nála keres mendéket, annak nincs más kötelezettsége, **1.41; 2.38.**
 a *mukti* adományozója, **2.51.**
 a *santák* Őt szeretik, **3.13.**

Munka

- Arjuna érdeklődik, hogy le kell-e mondani róla, vagy sem, **5.1.**
 áldozat, **3.9; 4.23; 4.32-33; 18.47.**
 a *buddhi-yogában*, **2.39; 3.3.**
 csupán a pusztá szükségletekért, **4.21.**
 a démonoké tisztátlan, **16.10.**
 az érzékkielégítésért elítélik, **2.49; 3.16; 5.22; 12.11.**
 hiba borítja, mint füst a tüzet, **18.48.**
 a jó és a rossz is megköt, **3.9.**
 a jóság kötőerejében, **18.26.**
 kötetlenség hozzá, **2.49; 3.19; 4.41; 5.13; 6.1; 18.10.**
 Kṛṣṇa-karma, **11.55.**
 Kṛṣṇa szolgálata megtisztítja, **18.48.**
 a Kṛṣṇa-tudatban, **43-44; 2.40; 3.15; 3.28; 3.30; 5.2; 5.5-7; 5.8-9; 5.10; 5.29; 10.10; 11.55; 12.6-7; 18.58.**

Munka

- Kṛṣṇa védelme alatt, **18.57.**
 Kṛṣṇát nem köti, **3.22; 4.14; 9.9.**
 mértékletessége, **6.17.**
 mindenki jólétéért és oktatásáért, **3.20; 5.25.**
 mindig Kṛṣṇa érdekéhez kell kapcsolni, **6.77.**
 a *mūḍhák* számárként gürccölnek, **7.15.**
 nem szabad feladni, **3.4; 3.8; 18.48.**
 a szenvedély kötőerejében, **18.27.**
 szükségessége, **4.3; 2.40; 3.8; 5.29.**
 a természet kötőerői szerint, **4.13; 18.47.**
 a tett alapja, **18.18.**
 tökéletessége, **18.45.**
 a transzcendensbe olvad teljesen, **4.23.**
 a tudatlanság kötőerejében, **18.22; 18.28.**
 a tudatlant bátorítani kell rá, **3.26.**
 a varnákat a minősége különbözteti meg, **18.41-44.**
vikarma, **3.15.**
 a visszahatások időtlen idők óta gyűlnek, **2.50.**
 yoga, **2.39; 2.50; 6.2; 12.10; 13.25.**
 (lásd még; tett, tevékenység, karma)

N

Nap

- az Abszolút Igazsághoz hasonlítják, **2.2.**
 bevilágítja a naprendszert, **15.12.**
 a bolygók királya, **4.1.**
 élőlények lakják, **2.24.**
 az élőlényhez hasonlítják, **13.34.**
 fénye a brahmajyotiból árad, **7.8; 15.12.**
 a *Gītā* verseit hozzá hasonlítják, **11.51.**
 imádata a betegnek javasolt, **7.20-21.**
 helyzetei a test elhagyásának időpontjában, **8.24.**
 Kṛṣṇa, **7.8; 10.21.**
 Kṛṣṇa egyik szeme, **4.1; 9.6; 10.21; 11.19.**
 Kṛṣṇa kegyének bizonyítéka, **15.12.**
 Kṛṣṇa megjelenéséhez és eltávozásához hasonlítják, **4.6.**
 Kṛṣṇa utatitása szerint mozog, **9.6.**
 Kṛṣṇát hozzá hasonlítják, **8.9; 15.20.**
 a legfelsőbb hajlékot nem világítja be, **15.6.**
 a lélekhez hasonlítják, **2.20.**

Nap

- nagyszerűsége Kṛṣṇából jön, **15.12.**
- a naprendszerben az összes bolygó eredete, **4.1.**
- az odajutás kritériuma, **1.31.**
- a Paramátmá a fénye forrása, **13.18.**
- a Paramátmát hozzá hasonlítják, **10.11; 13.14; 13.17.**
- a sok ezermiyit az univerzális formához hasonlítják, **11.12; 11.17.**
- a tudást hozzá hasonlítják, **5.16.**

Napisten

- Arjuna jelen volt, mikor a *Gítát* elbeszéltek neki, **4.5.**
- Arjunának követnie kell a nyomdokait, **4.15.**
- áldozat neki, **4.25.**
- az energián keresztül felfogott személy, **7.8.**
- imádata a jóság minőségében, **17.4.**
- Kṛṣṇa felidéri tanítását, **7.26.**
- az összes *kṣatriya* atyja, **4.1.**
- a tanítványi lánc tagja, **49.**
- az univerzum legnagyobb bhaktája, Vivasván Kṛṣṇa első tanítványa, **4.1.**

Nārada

- Arjunát befolyásolta, **18.62.**
- Arjuna imáját hitelesíti, **10.12-13.**
- belépése az odaadó szolgálatba, **9.2.**
- követni kell, **4.16.**
- Kṛṣṇa, **10.26.**
- Kṛṣṇát a Legfelsőbbnek tartja, **21; 7.24.**
- a tanítványi lánc tagja, **50.**
- az univerzum legnagyobb bhaktája, **10.26.**
- Vyása lelki tanítómestere, **6.40; 18.75.**

Nārada-pañcarātra

- az odaadó szolgálatban követni kell, **7.3.**
- idézik, **6.31.**

Narādharma

- démoni szülők méhébe vetik, **16.19.**
- gonosztevő, az emberiség legalja, **7.15.**

Nārāyaṇa

- Arjuna kéri a formája meglátását, **11.45-11.46.**
- a bhaktákkal társul, **40.**
- a *bhakti-yoga* Őt célozza, **14.26.**
- az ember nem válik ugyanolyanná, **3.4.**
- a félistenek nem lehetnek egyenlők Vele, **4.12.**

Nārāyaṇa

- a félistenek Tőle születtek, **10.8.**
- a fő formák egyike, **11.46; 18.65.**
- kivül és belül, **13.16.**
- Kṛṣṇa így jelenik meg szülei előtt, **4.6; 11.50.**
- a legfelsőbb élvező, kiterjedés, **8.8; 8.22.**
- nem rendelkezik teljes fenséggel, **2.2.**
- a négykarú forma örök, **11.54.**
- négykarú, a Vaikuṇṭha bolygókon uralkodik, **11.45.**
- transzcendentális az anyagi világhoz képest, **4.12.**

Nemlét: lásd *asat*

Nemi élet

- a cölibátus a test önszigora, **17.14.**
- csak a *bhakti-yogában* engedélyezett, **6.14.**
- egy yoginak nem tanácsolt, **3.34; 5.21;**
- 6.14; 6.18; 6.20-23.**
- a feltételekhez kötött lélek szükséglete, **3.34.**
- a fogamzásgátlást elítélik, **16.1-3.**
- a házaséletben, **4.26; 6.14; 16.1-3.**
- Kandarpa, a szerelem istene, **10.28.**
- Kṛṣṇa mint, **7.11.**
- a legnagyobb anyagi gyönyör, **5.21.**
- mint Kṛṣṇa bilincse, **3.39.**
- az összes tett központja, **3.39.**
- a szenvedély kötőerejében lévő boldogság, **18.38.**
- a szenvedély kötőerejének alapja, **14.7.**
- Vívamitra elbukásának oka, **2.60.**
- Yāmunācārya köp a gondolatára is, **2.60; 5.21.**

Nem-született

- Kṛṣṇa, **21; 4.6; 7.24-25; 10.12-13.**
- Kṛṣṇán belül, az imperszonalisták szerint, **2.7.**
- Kṛṣṇa ismerete megszabadít a büntől, **10.3.**
- természete, **10.3.**

Népesség

- áldozattal elegendő étel nyerhető a növekedése ellenére is, **4.31.**
- a békés népesség szabályai, **3.24.**
- csökkentése Kṛṣṇa terve, **18.73.**
- a jó népesség a béke alapja, **1.40.**
- a Kali-yugában ostoba, **2.46.**

Népesség

kilencvenkilenc egész kilenctized száze-
léka *narādhamā*, 7.15.
varṇa-saṅkara-ként nemkívánatos,
1.40-41, 3.24.

Név

a filozófia ismerete nélkül nem szabad
vibrálni, 3.1.
Haridása Thākura naponta 300 000-
szer vibrálta, 6.17; 6.44.
az imperszonalisták félnek Kṛṣṇāt a
Nevén szólitani, 7.8.
a Kali-yugában a mantrázás a legjobb
módszer, 3.10; 6.11-12.
Kṛṣṇa Neve és Önmaga nem különbözik,
45; 12.8.
Kṛṣṇa Neve a koncentráció tárgya, 45;
1.24.
Kṛṣṇa Nevének hallatára a világ boldog-
gá válik, **11.36.**
Kṛṣṇa Nevét tettei után kapja, 1.15.
Kṛṣṇaé nem szektás, 34.
Kṛṣṇāt az érzékeken keresztül nem lehet
megérteni, 6.8.
a mahātmák magasztalják, 9.14.
a mantrázás a fejlett lelki élet jele, 6.44.
a mantrázás által az ember Kṛṣṇa-lokára
jut, 8.7.
a mantrázás haszna, 2.46; 3.38.
miért Caitanya vibrálta, 2.46.
az *om tat sat*-ot Kṛṣṇa Nevével egyetér-
tésben ejtik ki, 17.23.

Nirvāṇa

az elme tisztítására utal, 6.20-23.
a materialista élet vége, 2.72.
az utána lévő lelki tettek, 6.20-23.

Nityānanda

felszabadította Jagait és Madhait, 7.15.
hódolatnyilvánítás, 18.
Isten inkarnációja, 7.15.
a tanítványi lánc tagja, 50.

Nők

Caitanya nem akarja élvezni, 6.1.
a felsőbb bolygókon is megtalálhatók,
2.42-43.
a felvilágosultat nem érdeklik, 3.17.
hűségük megfelelő népességhez vezet,
1.40.
Kṛṣṇa a hat női ékesség, **10.34.**
megközelíthetik a Legfelsőbbet, **9.32.**

Nők

manapság alacsony a moralitásuk, 16.7.
minden nőt az ember anyjának kell te-
kinteni, 3.34.
nem nagyon intelligensek vagy megbiz-
hatóak, 1.40.
nem szabad szabadságot adni nekik, 16.7.
a sannyásiknak tilos kapcsolatot tartani
velük, 16.1-3.
a vallástalanság előtérbe kerülésével er-
kölcstelenné válnak, **1.40.**
védelmük módja, 16.7.

O

Odaadó szolgálat

aki elszánt benne, az kedves Kṛṣṇának,
12.13-14.
automatikusan jótulajdonságokat fejleszt
ki, 12.19.
azok végzik, akik jámborak és mentesek a
tevedéstől, **7.28.**
bármelyik ásrama végezheti, 9.14.
boldog folyamat, 9.2-14.
a bölcs bátorítsa a tudatlant rá, **3.26.**
a Brahman elérésének eszköze, **14.26.**
a Brahman megvalósítottak elérik, **18.54.**
buddhi-yoga, 2.39.
csökkenti az uralkodási vágyat, 14.27.
egyedül ez juttat békéhez, 5.29.
az egyetlen eszköz arra, hogy Kṛṣṇāt
állandóan láthassuk, 13.16.
az egyetlen mód Kṛṣṇa megértésére,
11.54; 18.55.
elégedettséget eredményez, 6.35.
az elkülönülés folyamata, 15.1.
lemossa a materializmus szennyét, 10.11.
eredeti helyzet, 2.51.
felébreszti a Kṛṣṇával való kapcsolatot,
30-21.
felsőbbrendű a munkáról való lemondás-
nál, 5.2.
felsőbbrendű a spekulációnál, 5.1.
felsőbbrendű a tétlenségnél, 3.7.
felszabadító erő, 2.6; 2.14; **2.49; 2.51;**
2.72; 5.2; 5.7; 7.14; 15.6.
felszámolja a tudatlanságot, 10.12-13.
felülmúlja a rituációkat, 1.41; 8.28.
folytatódik a felszabadulás után, 9.2.

Odaadó szolgálat

garantálja az utat a legfelsőbb hajlékra, 8.22; 8.27; **8.28.**
 garantált annak, aki a *Gítát* magyarázza, **18.68.**
 a *Gítá* fő tárgya, 12.1; 13.8-12; 18.1.
 hadüzenet a máya ellen, 9.30.
 a hallás megerősíti, 10.1.
 a Hare Kṛṣṇa mantra vibrálásával kezdődik, 9.20.
 irányítja az érzékeket, 2.61; 5.26.
 a kéjt szeretetté alakíthatja át, 3.41.
 két fajtája, 12.12.
 a Kilencedik Fejezet témája, 9.1.
 kilenc folyamata, 45; 6.35; 9.1; 11.55; 13.8-12; 14.27.
 kizár más lelki folyamatokat, 15.19.
 könnyebb, mint a személytelen út, 12.5.
 Kṛṣṇa elérésének eszköze, **8.14; 8.22;** 11.54; 11.55; 12.12.
 Kṛṣṇa ismeretének eredménye, **10.7; 10.8; 15.19.**
 Kṛṣṇa támogatja, **9.34.**
 különféle módszerei szerint végeznek áldozatot, 3.13.
 a legjobb yogi végzi, **6.47.**
 legyőzi a bűnt, 9.2.
 lelki tevékenység, 7.16; 7.22; 9.2; 15.20.
 a lemondás az odaadó szolgálatban történő munkát jelenti, 5.5.
 lépcsőfok Kṛṣṇa szeretete felé, 4.10.
 mahátmák végzik, 9.14.
 megszabadít a „jó” és „rossz” tettektől, **2.50; 9.30.**
 megszabadítja az embert a szenvedélytől és tudatlanságtól, 7.1.
 megvilágítja Kṛṣṇa kedvteléseit stb., 8.28.
 minden kötelezettséget kielégít, 1.41.
 nehéz a bujálkodóknak és bűnösöknek, **2.43; 7.16.**
 nem fosztja meg az embert az áldozatok és az adományok eredményétől, **8.28.**
 nem különbözik a *sāṅkhya-yogától*, 5.4.
 nem különbözik Kṛṣṇától és hajlékától, 2.72; 15.20.
 négyféle jámbor végzi, 7.16.
 az odaadó szolgálatban való hit megszűnési a lélekvándorlást, 9.3.
 az önmegvalósítás egyetlen útja, 12.20.

Odaadó szolgálat

az önvaló ismeretének módja, **3.3.**
 örökké létezik, 9.2.
 öt különböző útja, 8.14.
pavitram uttamam, a legtisztább, **9.2.**
 sok ezernyi családtagot felszabadít, 1.41.
 sok-sok születés után érik el, 6.45.
 a szívben lévő maghoz hasonlítják, 10.9.
 szükséges a lemondásban való boldogsághoz, **5.6.**
 szükséges a szív gyengeségeinek legyőzése, 15.20.
 szükséges az univerzális forma meglátásához, **11.52.**
 a Tizenkettedik Fejezet témája, 12.1-12.20.
 tudást jelent, 1.46; 4.38; 9.2; **13.8-12.**
 az Úr Caitanya óhaja életről életre, 6.1.
 zavarkeltő, ha mellőzi az Irásokat, 7.3.
 (lásd még: bhakti, *bhakti-yoga*, szolgálat, imádat)

Ok

az anyagi világ nem különbözik tőle, 5.10.
 démoni elmélete, **16.8.**
 ha valaki ismeri, semmi sem marad ismeretlen előtte, 7.2.
 mint Kṛṣṇa, 12-13; 2.2; 2.41; 2.46; 4.14; 4.35; 7.4; **7.6; 7.10; 7.19; 10.2; 10.39; 11.1; 14.3-4.**
 a Paramátna a végső, 18.13-14.
 a tettek eredményéé, **2.47.**
 a lelki és anyagi világa, **10.8.**
 az univerzális forma, **11.37.**
 az univerzumé a Paramátná, 7.6.

Om

az Abszolút Igazság jelölésére használják, **17.23.**
 az áldozat, az adományozás és a vezeklés vele kezdődik, **17.24.**
 az áldozatokban használják, **17.23.**
 a betűk legfelsőbb kombinációja, **8.13.**
 a Brahmanba hatolás eszköze, **8.11.**
 a Hare Kṛṣṇa mantra tartalmazza, 8.13.
 az imperszonalisták előnyben részesítik, 7.8.
 Kṛṣṇa, **7.8; 9.17; 10.25.**
 nem különbözik a Brahmantól és Kṛṣṇától, 8.13.

Om tat sat

- az összes tevékenység tökéletesítésére, 17.23.
- a vibráció megvitatása, 17.23-26.

Ö

Önérdék

- célja Vişnu elérése, 3.7.
- Kṛṣṇa iránti alázatként, 1.3.
- mindenki érte dolgozik, 6.1.
- a tiszta bhakta nem vágyik rá, 8.14.
- Vişnuban, 1.31.

Önszabályozás

- házasoknak, 16.1-3.
- isten tulajdonság, 16.1-3; 18.42.
- Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.
- elérhető általa a lemondás eredményei, 18.49.
- tudás, 13.8-12.

Önszigor

- a beszédé, 17.15.
- a bráhmanák tulajdonsága, 18.42.
- démoni, ha túlzott, 17.5-6.
- az elméé, 17.16.
- fel kell ajánlani Kṛṣṇának, 9.27.
- a három kötőerő szerint, 17.7; 17.4-19.
- a jóságban Kṛṣṇa kielégítésére, 17.17.
- a Legfelsőbbben való hit nélkül haszontalan, 17.28.
- nem szükséges az odaadó szolgálatban, 9.14.
- a szenvedélyben bizonytalan, 17.18.
- a testé, 17.14.
- a tudatlanság szerint, 17.19.

Önteltség: démoni tulajdonság, 16.4.

Önvaló

- Arjuna kérdez róla, 8.1.
- a boldogság a benne való szilárdsággal, 6.28.
- a Brahman tüzeben feláldozzák, 4.25.
- csak az ő gyönyörére szabad gondolni, 6.25.
- elégedettség benne, 2.55.
- az elme és az alsóbb én irányítója, 3.43; 6.26.
- az elme és az érzékek élvezője vagy szenvedője, 6.34.
- az emberek két osztálya valósítja meg, 3.3.
- az élőlény örök természete, 8.3.

Önvaló

- felfogása, 6.19; 6.20-23; 6.25; 9.2.
- a legkönnyebben a *Gitán* keresztül érthető meg, 2.29.
- önvalóként Kṛṣṇa mindenki szívében jelen van, 10.20.
- semmit sem tesz, 5.8-9; 13.30.
- spekuláció vagy odaadás által ismerhető meg, 3.3.
- a testben lakik, nem lehet megölni, 2.19; 2.30.
- transzcendentális az érzékekhez, az elméhez és az értelemhez képest, 3.43.
- a tudás segítségével élvezik, 4.38.

Öregkor

- az anyagi lét négy elvének egyike, 36.
 - az anyagi univerzumban mindenhol jelen van, 2.51.
 - ismeretlen a lelki test számára, 7.29; 15.16.
 - felszabadulás alóla Kṛṣṇa mendekéke által, 7.29.
 - Kṛṣṇára nem vonatkozik, 4.6.
 - rossz, 13.8-12.
 - mentesség tőle a kötőerők elhagyásával, 14.20.
 - a vagyon nem ellensúlyozhatja, 2.8.
- Örökkévalóság
- az élőlény feltételekhez kötöttségéé, 7.14.
 - az jítváé és a lelki világaé, 31-32.
 - Kṛṣṇaé és az egyéni léleké, 2.12; 2.20; 2.24.
 - a lelki és anyagi természeté, 7.14.
 - a létezőé, 2.16.
 - megvalósítása, 12.5.
 - az odaadó szolgálaté, 32-33; 9.2; 13.12.
 - a *Vedáké* és a Kṛṣṇa-tudaté, 3.31.

P

Pañdavák

- bizalmuk Kṛṣṇában, 1.19.
- Droñacárya szerető tanítványai, 1.3.
- az ellenség kagylókürtjei nem zavarták őket, 1.19.
- győzelmük Kṛṣṇa miatt biztos, 1.14.
- hadseregüket Duryodhana korlátozottan tekintette, 1.10.
- Kṛṣṇa Arjunaként van közöttük, 10.37.
- Kṛṣṇa közvetlen utasításai vezetik, 1.20.
- születésüktől kezdve jámborak, 1.2.

Pāṇḍavák

- a transzcendentális kagylókürtök bátorítják őket, 1.15.
- tudták, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb; 7.25. ugyanahhoz a családhoz tartoznak, mint Dhṛtarāṣṭra fiai, 1.1.

Pāṇḍu

- Arjunát fiaként szólítják, 1.19.
- Duryodhana rámutat fiainak seregére, 1.2-3.
- fiait a Kurukṣetra kedvezően befolyásolta, 1.1.
- fiai Dhṛtarāṣṭra érdeklődésének tárgya, 1.1.
- fiait kirekesztették a családi örökségből, 1.1.
- Kuntival házasodott meg, 1.8.

Parabrahma

- a Brahmanhoz hasonlítják, 8.3.
- minden személyes forrása, 7.10.

Paramātmā

- az Abszolút Igazság lokalizált arculata, 2.2.
- adhijajña*, 8.4.
- az atomokban is jelen van, 4.11; 15.13.
- a Brahman ismereténél felsőbbrendű, 18.63.
- a cselekvés oka, 15.15; 18.13-14; 18.16.
- a démoni emberek kinozzák, 17.5-6.
- a démonok nem tudnak jelenlétéről, 16.11-12.
- az élőlény társa, 2.20; 2.22; 5.15; 13.3; 13.21; 13.28; 15.13.
- az embert nem készíti bűnözésre, 3.36.
- felfogásának módjai, 13.25.
- felosztottnak tűnik, de nem az, 13.17.
- a felszabadulás megértésével érhető el, 13.24.
- a félrevezetett egynek hiszi a lélekkel, 2.29.
- a fény forrása, 13.18.
- irányítja az élőlények vándorlását, 18.61.
- kegye teszi lehetővé a lélek vándorlását, 2.22.
- kezei, lábai, szemei, arcai stb. mindenhol, 13.14.
- kisebb a legkisebbnél, 8.9.
- Kṛṣṇa, 1.25; 6.10; 6.31; 7.21; 8.4.
- Kṛṣṇa a forrása, 12; 2.2; 2.20; 7.15; 13.20.
- Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, 7.4.
- a lelki világban nem örök, 7.4.

Paramātmā

- a lélek vágyait barátként teljesíti, 2.22.
 - Mahā-Viṣṇu, 10.20.
 - megérti az élőlény vágyait, 5.15.
 - megvalósítása, 6.38; 10.15; 12.3-5.
 - minden élőlény szívében jelen van, 10; 2.13; 2.17; 5.18; 6.13-14; 6.29; 6.31; 7.21; 7.26; 8.4; 18.46.
 - mindenkiben egyforma, 6.29; 6.31; 13.29.
 - mindenkiben tisztelni kell, 9.11.
 - mindenkit elnyel és kifejleszt, 13.17.
 - az összes érzék forrása, mégis érzékek nélküli, 13.15.
 - részleges megvalósítás, 29; 2.53; 4.11; 5.17; 6.10; 7.1; 7.24; 14.27.
 - a sannyási védelmezője, 16.1-3.
 - sohasem semmisül meg, 13.28.
 - a természet kötőerőinek mestere, 13.5; 13.15.
 - a test elhagyása után behatol a brahmanyotiba, 15.17.
 - a test élvezője és birtokosa, 13.23.
 - a tudás és a tudás célja, 13.18.
 - a tudó minden testben, 13.3.
 - a tükröződés elmélete, 2.13.
 - az univerzum fenntartója, 5.4; 7.6; 10.42; 13.15; 13.23; 16.13; 15.17.
 - végso akarattal ruházták fel, 18.13-14.
 - a yogan keresztül valósítják meg, 2.39; 6.6-7; 6.13-14; 6.20-23; 6.30.
- Paramātmāvādī**
- fejlettségének mértéke, 2.1.
 - a háromféle transzcendentalista egyike, 22.
 - követve Kṛṣṇa-tudatos, 6.10.
 - (lásd még: yogi)
- Param Brahma** (Legfelsőbb Brahman)
- különbözik a Brahmantól, 21.
 - Kṛṣṇát ennek nyilvánítják, 10.12-13.
 - (lásd még: Brahman)
- Pārvaṭī**
- Śivát nemi életre izgatta, 2.62.
 - Skanda a fia, 10.24.
- Patañjali**
- yoga rendszerének célja a beleolvadás, 4.28.
 - yoga rendszerének leírása, 4.27.
- Prahlāda**
- az apja üldözte, 4.8.
 - a béketűrés példája, 13.8-12.

Prahláda

Kṛṣṇa, 10.30.
követni kell, 4.16.
tanult vezető, 7.15.

Prakāśananda

kigúnyolta Caitanya Mahāprabhu-t,
10.11.
megkérdezte Caitanya Mahāprabhu-t,
hogy miért mantrázik, 2.46.

Prāṇa: az ötféle levegő egyike, 2.17.

Prāṇyāma

az *aṣṭāṅga-yogában*, 5.27-29.
lélegzőfolyamat, 4.29.

Prasādam

amit enni szabad, 6.16.
automatikusan csökkent az evést,
4.29.
a bhakta elfogadja, az abhakta elutasítja,
2.63.
a *bhakti-yoga* alapelve, 12.9.
Caitanya Mahāprabhu ajánlotta,
16.24.
diéta a szenvedő betegnek, 6.35.
ellensúlyozza az anyagi természet fer-
tőzését, 3.14.

Haridāsa Ṭhākur nem evett, amíg a kőreit
be nem fejezte, 6.17.

Kṛṣṇa elérésének módja, 11.55.

Kṛṣṇa levelet, virágot, gyümölcsöt vagy
vizet fogad el, 9.26.

a legjobb ételfajta, 17.8-10.

megfelelő élelmiszerek, 6.17.

Nārada általa szabadult meg a büntől,
9.2.

a nyelv ellenőrzésének eszköze, 13.8-12.
az ősapákat megszabadítja a szellem-
testtől, 1.41.

sokáig kellemes marad, 17.8-10.

(lásd még: étel)

Pratyāhāra

az *aṣṭāṅga-yogában*, 5.27-29.
az érzékek visszavonása az érzékek tár-
gyaitól, 8.12.
az érzéki tettek vége, 6.25.

Ṛṥha

Arjunát fiaként szólítják, 2.2; 2.39; 3.22;
4.11; 4.33; 7.1; 7.10; 8.14; 9.13;
9.32; 11.5; 12.6-7; 16.4; 16.6;
17.26-27; 18.6; 18.30-33.

annak a jelentősége, hogy Arjuna a fia,
1.25.

Kṛṣṇa nagynénje, 2.3.

Purāṇák

Ajuna imáját hitelesítik, 10.12-13.
az áldozati tanulmányok része, 11.48.
időtöltés az elme számára, 17.16.

Kṛṣṇa képviselője, 10.32.

Kṛṣṇát a Legfelsőbbként fogadják el, 3.0.
a Legfelsőbb dicsőségét ünneplik, 15.15.
megemlítik, 10.8.

az odaadó szolgálatban követni kell, 7.3.
történelmi feljegyzések, 42; 10.18.

Puruṣa (élvező)

inkarnációk, 10.20.

Kapila aktívként írja le, 2.39.

Kṛṣṇa, 21; 28; 34.

Mahā-Viṣṇu az első *puruṣa* inkarnáció,
9.8.

minden irányítója, 7.4; 8.9.

Nārāyaṇa, Vāsudeva, 8.8.

a Paramātmā, 13.23.

a Tizenharmadik Fejezet témája, 13.1-
35.

Puruṣottama

Kṛṣṇa, 8.1; 10.15.

a tanítványi lánc tagja, 49.

teljesértékű kiterjedés, 8.22.

R**Ragaszkodás**

az anyagi világhoz valótól meg kell válni,
15.1; 15.3-4; 15.6

Arjuna anyagi dolgokért való ragasz-
kodása, 1.30.

a bölcsek feladják és legyőzik, 2.48; 2.56;
3.25; 4.20; 5.11; 18.51-53.

a családhoz a „bőrbetegség” alapján, 2.7.
a démonoknak az érzéki élvezethez,
16.16.

az érzéki tárgyakhoz, 2.62; 15.3-4.

a fogság oka, 2.47.

az imperszonalistákat analizálják, 4.10.

a Kṛṣṇa iránti odaadás legyőzi, 3.19;
4.10.

Kṛṣṇához a szereteten keresztül, 12.9.

Kṛṣṇához a hallás által, 6.35.

a Kṛṣṇához való három részre oszlik,
9.3.

a Kṛṣṇához való megegyezik az anyagtól
való elkülönüléssel, 5.5.

meghatározzák, 2.56.

- Ragaszkodás**
 nélküle az embernek szilárd a tudása, 2.57.
 a nélküle való cselekvés, 3.19; 5.10; 18.9; 18.23.
 mentesség tőle, 10.4-5.
 a szabályok legyőzik, 2.64.
 a szenvedély jele, 14.11; 18.27.
 a miatta szigorú vezeklést végzik, 17.5-6.
 a tétlenséghez nem tanácsos, 2.47.
 a tőle való mentesség a szeretet kelléke, 4.10.
 a tudatlan ragaszkodik a tettekhez, 3.25; 3.29.
- Ráma**
 a *bhakti-yogát* Érte végzik, 14.26.
 igazságos király, 10.27.
 inkarnáció, 4.5; 6.47.
 az Istenség Személyiségeként is ismert, 5.22.
 Janaka az apósa, 3.20.
 Kṛṣṇa, 10.31.
 Kṛṣṇa kiterjedése, 1.20; 4.13; 11.46; 15.7; 18.65.
 legyőzte Rávanát, 1.20; 1.36; 4.8; 16.20.
 mindenki az Ő királyságában akart élni, 1.36.
 a Raghu dinasztiaiban jelent meg, 4.1.
 sohasem mutatott gyavaságot, 1.36.
 szolgája Hanumán, aki az Ő szolgálatában használja fel haragját, 3.37.
- Rāmānujácārya**
 fenntartja a lelki sikon belüli egyéniséget, 2.12.
 Kṛṣṇát a Legfelsőbbként fogadta el, 19.
 megmagyarazza a *sanātana* szót, 32.
 tanult vezető, 7.15.
 Yāmūnācārya az ő tanítványi láncában van, 7.24.
- Rāvana**
 a démonok példája, 16.16.
 az anyagi energia meghíúsította terveit, 7.15.
 elrabolta Rāma feleségét, 13.6.
 megkísérelt lépcsőt építeni a felsőbb bolygókra, 16.16.
 Rāma legyőzte, 1.20; 1.36; 4.8; 16.20.
- Reinkarnáció:** lásd lélekvándorlás
- Részek**
 az egészsel közreműködve, 29.
 az egészről való különbség, 2.16; 5.3.
 az élőlények örökre töredékrészek, 15.7.
- Részek**
 Kṛṣṇa sugarainak atomnyi szikrái, 2.17.
 minden lény Kṛṣṇa része, 4.35.
 minőségileg egyik a Legfelsőbbel, 2.20.
 örökre különállóak, 15.16.
 a tűzön kívül hajlamosak a kialvásra, 2.23.
- Ṛg Veda**
 Kṛṣṇa, 9.17.
 Kṛṣṇából árad ki, 3.15.
 a négy *Veda* egyike, 11.48.
- Rituáció**
 anyagi indokokból végzik, 17.11.
 a bhakták közömbösek iránta, 2.52.
 a kezdőknek szükséges, 2.52.
 Kṛṣṇa megértésére való, 3.26.
 Kṛṣṇa mint, 10.16.
 a Kṛṣṇában való hit nélkül haszontalan, 2.52; 17.28.
 az odaadó szolgálat mindet meghaladja, 8.28.
 a tiszta bhaktákat nem korlátozza, 3.26; 6.44; 9.28.
 a tudatlanok a legvégsőnek tekintik, 3.29.
 a *Vedák* ritusait a banjanfa leveleihez hasonlítják, 15.1.
- Rudra**
 Brahmától ered, 10.6.
 Kṛṣṇa mint Śiva, 10.23.
- Rudrák**
 Nārāyaṇától születtek, 10.8.
 az univerzális formában láthatók, 11.6.
- Rūpa Gosvāmi**
 Caitanyát a legbökezübbnek tekintette, 11.54.
 csupán napi két órát aludt, 6.17.
 idézik, 5.2; 5.11; 6.10; 6.24; 6.31; 7.3; 11.55.
 ima és hódolatnyilvánítás, 17.
 megemlíti, 8.27.
 megmagyarazza a *yukta-vairāgyát*, 9.28.
 a tanítványi lánc tagja, 49.
- S**
- Samādhi**
 az *aṣṭāṅga-yogában*, 5.27-29.
 definíciója, 2.44.
 elmélyülés Kṛṣṇában, 1.24; 4.24; 6.7; 6.10.
 az elmét benne kell rögzíteni, 6.25.

Samādhi

jellemzői, 6.20-23.
 kétfajta létezik, 6.20-23.
 a Kṛṣṇa-tudat a legjobb út hozzá, 8.12.
 Kṛṣṇa-tudatos tettei, 12.2.
 magába foglalja a Brahman, a Param-
 átmá és a Bhagavān megvalósítá-
 sát, 2.53.
 a materialistáknak nem lehetséges,
 2.44.
 az önmegvalósítotté, 18.51-53.
 teljes tudás által, 5.26.
 túl van a kettősségek befolyásán, 2.57.

Sama-veda

Kṛṣṇa, 9.17; 10.22.
 Kṛṣṇából árad ki, 3.15.
 a négy *Veda* egyike, 11.48.
 tele van gyönyörű dalokkal, 10.35.

Sanātana-dharma

az élőlényé, 32.
 kifejti a jóléti tetteket, 1.42.
 különbözik a vallástól és a hittől, 32-33.
 leírása, 32-33.
 nem szektás, és változatlan, 32-33.
 tradíciójának megtörése káoszt teremt,
 1.42.

(lásd még: dharma, vallás)

Śaṅkarācārya

elfogadja a *Vedānta-sūtrát*, 18.13-14.
 fenntartja, hogy Kṛṣṇa túl van a terem-
 tésen, 4.12.
 az imperszonalisták nem követik,
 7.24.
 Kṛṣṇát a Legfelsőbbként fogadja el, 19;
 7.3.
 a *Śārtraka-bhāṣya* szerzője, 5.6.

Sāṅkhya filozófia

célja, 5.4.
 az első folyamata és következtetése, 5.5.
 a huszonnégy elem a témája, 7.4.
 Kapiláé és Kṛṣṇaé azonos, 2.39.
 Kṛṣṇa tanítja, 2.11-39.
 különbözik az ateista Kapila filozófiájá-
 tól, 2.39.
 a māvādi sannyāsik tanulmányozzák,
 5.6.
 megnevezi a tett okait, 18.13-14.
 nem különbözik a *karma-yogától* és az
 odaadó szolgálattól, 2.39; 5.4.
 a sāṅkhya jelentése, 18.13-14.
 az Úr Kapila fejtette ki, 2.39.
 a védikus szótár definiálja, 2.39.

Sāṅkhya-yoga

a Hatodik Fejezet témája, 6.1-47.
 a Kali-yugában alacsonyabbrendű a
karma-yogánál, 6.1.
 nehéz e korban, 6.37.
 spekulánsoknak és filozófusoknak, 3.3.

Saṅkīrtana-yajña

Caitanya kezdte el, 3.12.
 Caitanya megjósolta, hogy az egész vi-
 lágon el fog terjedni, 4.8.
 és a Kṛṣṇa-tudat jól megférnek egymás-
 sal, 3.10.
 a Kali-yugában ajánlott, 3.10.
 a legkönnyebb és a legjobb áldozat, 3.10;
 3.12; 16.1-3.
 megvéd az éhínségtől, 3.14.
 szükséges a boldogsághoz, 3.13.

Sannyāsa

ajtórol-ajtóra kéreget, 16.1-3.
 Arjuna a céljáról kérdez, 18.1.
 a Brahmalokára jut, 8.17.
 a brāhmaṇa lelki tanítómestere, 16.1-3.
 Caitanya felsőbb okból fogadta el, 2.15.
 definíciója, 9.28; 10.3; 18.49.
 a démonok utánozzák, 16.17.
 az egészért dolgozik, 6.1.
 érdemes a z adomány elfogadására, 10.5.
 fájdalmas helyzet, 2.15.
 feladja a gyümölcsöző tetteket, 18.2;
 18.10.
 a házasoknak tudást nyújt, 16.1-3.
 kötelességei, 10.5; 16.1-3.
 Kṛṣṇa kegyétől kell függnie, 16.1-3.
 a kṣatriyák sohasem fogadják el, 2.31.
 lépcsőfok a megvalósítás felé, 2.15; 3.5;
 4.26; 8.28.
 másokat nem szabad elriasztania a há-
 zasságtól, 18.5.
 a māvādi és a vaiṣṇava sannyāsik
 összehasonlítása, 5.6.
 megtisztulás nélkül zavaró a társadalmi
 rendben, 3.4.
 tilos a nőkkel érintkeznie, 16.1-3.
 a varṇāśrama intézmény feje, 16.1-3.
 végezhet házassági ceremóniát, 18.7.

Śāstrāk

az állításunkat alá kell támasztanunk ve-
 lük, 17.15.
 a bennük kételkedők nem érik el a Kṛṣṇa-
 tudatot, 4.40.
 a démonok visszautasítják, 16.6; 16.18;
 17.1.

Śastrák

az ellenük való áldozat, 17.13.
felette állnak az élőlény négy hibájának, 16.24.
a félistenek imádatát ajánlják, 7.21.
a *Gītā* a legjobb közülük, 4.40.
az isteni emberek követik, 16.6; 16.23-16.24; 17.1.
Kṛṣṇa nem hágia át, 3.22.
Kṛṣṇa tekintélyként említik, 13.5.
a Kṛṣṇa-tudat nélkül haszontalanok, 3.5.
legbizalmasabb részük, 15.20.
a lelki tanítómester vagy a bölcs nem áll velük ellentmondásban, 10.3.
parancsaik megtisztítják a lelket, 3.5.
a tanároknak követniük kell, 3.21.
a tudatlanságban lévők ellenük dolgoznak, 18.28.

Śiva

az anyagi elemek lerombolója, 10.32.
Arjuna legyőzte, 2.33.
Brahmától született, 11.37.
feleségét imádják, 7.21.
fő félisten, 10.7.
kiitta a mérgeőceánt, 3.24; 10.27.
követni kell, 4.16.
Kṛṣṇa, 10.23.
Kṛṣṇa része, 5.29; 10.42; 15.7.
Kṛṣṇa teremtette, 10.3; 10.8.
Kṛṣṇát imádja, 4.12.
látni kívánja Kṛṣṇa kétkarú formáját, 11.52.
megerősíti, hogy felszabadulást csak Viṣṇu adhat, 7.14.
nem rendelkezik teljes fenséggel, 2.2.
nem szabad utánozni, 4.24.
Párvatī nemi életre izgatta, 2.62.
Skanda apja, 10.24.
a *tamo-guṇa* inkarnációja, nem adhat felszabadulást, 7.14.
tanult vezető, 7.15.
az univerzális formában, 11.15.
az univerzális formát csodálkozva szemléli, 11.22.

Skanda

kiléte, 10.24.
Kṛṣṇa, 10.24.

Smaranam: a Kṛṣṇára való emlékezés, 9.34; 10.12-13.

Somarasa

fogyasztása közvetett imádat, 9.20.
a halhatatlanságról isszák, 2.43.

Somarasa

a Holdon isszák, 8.25.

Spekuláció

az Abszolút Igazság nem érhető el általa, 10.11.
alsóbbrendű folyamat, 3.43; 4.34; 5.1; 15.19.
fokozatos út a Kṛṣṇa-tudathoz, 3.3.
a *Gītā* tanulmányozásában haszontalan, 8.28.
az imperszonalisták elfoglaltsága, 4.25; 5.6.
komoly bűn, 10.15.
Kṛṣṇát nem lehet általa megismerni, 7.24; 8.9; 10.2; 11.4; 11.47; 11.53; 11.55; 18.55.
nem állíthat elő vallást, 4.16.
nem ösztönzik, 35; 6.8; 12.6-7.
az önvaló megismerésének módja, 3.3.

Śravaṇam (hallás)

az általa való felszabadulás, 13.26.
a *brahma-bhūta* szint általa érhető el, 18.55.
Caitanya hangsúlyozta, 7.15; 13.26.
csökkenti az uralkodási vágyat, 13.22.
a felvilágosodás folyamata, 9.1.
fontossága az odaadó szolgálatban, 7.1; 10.1; 10.9.
a Hare Kṛṣṇa mantráé, 8.8.
a kilenc folyamat egyike, 26.
a Kṛṣṇáról való hallás jelentősége, 6.35.
a megüsztlás eszköze, 7.1.
a *paramparā* szükséges hozzá, 18.75.

śruti, a tekintélyektől való hallás, 15.19.

Śrīmad-Bhāgavatam

állandóan a tiszta bhaktától kell hallani, 12.9.
Caitanyát leírja, 4.8.
definiálja a felszabadulást, 27.
el kell fogadni, 8.9.
a jelentősebb bolygókat leírja, 38.
Kṛṣṇa képviselője, 10.32.
Kṛṣṇát a Legfelsőbbként fogadja el, 19; 2.16
megemlíti a Gāyātrī-mantrát, 10.35.
a *sāṅkhya* filozófiát megmagyarázza, 2.39.
tanulmányozása boldoggá teszi a családot, 13.8-12.
a vaiṣṇava *sannyāstik* tanulmányozzák, 5.6.

Śrīmad-Bhāgavatam

a *Vedānta-sūtra* igazi magyarázata, 15.15.

a *Vedānta-sūtra* kommentárja, 24.

Śūdra

kesereg a durva fizikai testért, 2.1.

a kötőerők szerinti munka különbözteti meg, 18.41.

megközelítheti a Legfelsőbbet, 9.32.

munkája, 18.44.

nem állíthatja be magát bráhmanának, 18.47.

ne várjon tisztet, 16.1-3.

a társadalmi rend osztálya, 24; 4.13.

a tudatlanság kötőerejében, 7.13.

(lásd még: varṇa)

Svāmī

szabályozza az elmét, 6.26.

szabályozza az érzéseket, 5.23.

Svarūpa

Arjuna képviseli, 18.73.

Brahman megvalósítás, 5.20.

Caitanya Mahāprabhu meghatározta, 33.

felel a létért való küzdelem sikeréről, 4.36.

a felszabadulás nem rombolja le, 6.20-23.

Kṛṣṇāé, 4.6.

minden élőlényé, 21.

örök szolgál, 2.55; 4.35; 18.55.

szerinti tudás és tett, 6.2.

a teljesen Kṛṣṇa-tudatú, 17.26-27.

Śyāmasundara

a bhakták szeretett formája, 6.30; 11.55. nehezebb meglátni, mint az univerzális formát, 11.52.

szépségének leírása, 6.47.

vṛndāvanai kedvtelése, 9.19.

SZ

Szabadság

nyugalom a Kṛṣṇa által teremtett deficienciája, 10.4-5.

csakis Kṛṣṇa megértése által lehetséges, 7.14.

az illúziótól, presztizstől, kéjtől stb., 15.5.

a kétségétől és tévedéstől valót Kṛṣṇa teremti, 10.4-5.

Szabadság

Kṛṣṇa szabadon tehet bármit, 4.7.

nem szabad a nőknek és gyerekeknek megengedni, 16.7.

a szenvedésektől a samādhi által, 6.20-23.

Szelleme

a fákbán imádják, 17.4.

a feltételekhez kötött állapotban imádják, 17.28.

imádóik rakások vagy yakások lesznek, 9.25.

imádóik szellemei között születnek meg, 9.25.

kénytelenek finom anyagi testben maradni, 1.41.

a prasādam felajánlás megszabadítja őket, 1.41.

a tudatlanság kötőerejében lévők imádják, 17.4.

Személyiség

Kṛṣṇa a legnagyobb, 15.17; 15.18.

Kṛṣṇa memóriája megerősíti, 7.26.

Kṛṣṇāé nem vész el a mindent áthatóság miatt, 9.4; 11.2.

Kṛṣṇāét a bölcsék és félistenek sem értik, 10.2; 10.14.

a Legfelsőbbet megerősítik, 8.9.

a Legfelsőbb végső sajátossága, 29.

megtartása a felszabadulás után megrémíti az imperszonalistákat, 4.10.

az ostoba azt hiszi, hogy Kṛṣṇa felölti, 7.24.

Személytelen megvalósítás

akiket a kötőerők befolyásolnak, nem emelkedhetnek föléje, 7.13.

a brahmajyotiba való olvadás elméletét visszautasítják, 2.12.

az elején megvan a hajlandóság iránta, 7.19.

az érzékek által elérhető, 10.2.

fejlettségének foka, 2.2.

a gyönyörtelen lelki én természete ellen van, 12.5.

hasznos lehet, ha nincs lehetőség egy tiszta bhaktával való társulásra, 12.20.

könnyebb, mint Kṛṣṇa megértése, 7.3.

Kṛṣṇa az utolsó szó benne, 7.3.

Kṛṣṇa elérésének eszköze, 12.3-4.

a különböző energiákon keresztül, 7.8.

Személytelen megvalósítás

nehéz a közönséges ember számára, **12.3-4.**

nem teljes, 12-13; 6.10; 7.1.

a *Śvetāsvatara Upaniṣad* alátámasztja, **7.7.**

a teljes megvalósításhoz vezető lépcsőfok, 7.24; 14.27.

tulajdonképpen nem áll ellentétben a perszonalizmussal, 7.8.

az üresség elméletét visszautasítják, 3.43; 6.15.

a visszaesést kockáztatja, 14.27.

Szentírás: lásd sástrák

Szenvedély

adakozás a kötőerejében, **17.21.**

áldozat a kötőerejében, **17.12.**

boldogsága, **18.38.**

Brahmá a *rajo-guṇa* inkarnációja, **7.14.**

a Brahmannal való azonosítás által elhagyható, 6.27.

démoni kötőerő, 16.24.

az egész világ e kötőerőben van, 14.7.

elszántsága, **18.34.**

felfogás, 18.31.

a felszabadulás akadálya, 16.1-3.

a Föld a rendeltetési helyük a minőségében levőknek, **14.18.**

gyümölcsöző cselekedetet végzők közti megszületéshez vezet, **14.15.**

imádat a kötőerejében, **17.4.**

a jóság minőségébe kell emelkedni, 3.37. a kěj oka, **3.37.**

Kṛṣṇa energiájának megnyilvánulása, **7.12.**

lemondás a kötőerejében, **18.8.**

néha legyőzi a jóságot, 14.10.

az odaadó szolgálat csökkenti, 6.27; 7.2.

önsgigor a kötőerejében, **17.5-6; 17.18.**

a ragaszkodás, a vágy, a sóvárgás és a törekvés jele, **14.12.**

a szenvedély kötőerejében dolgozó, **18.27.**

a szenvedély kötőerejében lévő étel, **17.8-10.**

a szenvedély minőségében lévő tett, **14.7-10; 14.16; 18.24.**

a szex az alapja, 14.7.

a szomorúság belőle ered, **14.17.**

tudása, **18.21.**

Szenvedés

aki változatlan benne, az nagyon kedves Kṛṣṇának, 12.13-14; 12.15.

a bhakta nem érzi, 5.26.

a bölcseket nem zavarja a háromféle, **2.56.**

az ember csak saját testében érzékeli, 2.17.

a harc folyamán nem szabad figyelembevenni, 2.38.

ideiglenes, el kell tűrni, 2.14.

a jóság minőségében nem súlyos, 14.6.

Kṛṣṇa kegye csökkenti, 2.56.

Kṛṣṇa kegyeként fogadják el, 2.56.

a mahátmák sohasem térnek vissza hozzá, 8.15.

megtalálható a legmagasabb bolygótól a legalacsonyabbig, 8.16.

még Brahmá sem mentes tőle, 8.17.

mentesség tőle, 2.29; 2.51; 2.65; 4.33; 4.36; 5.29; 6.17; 6.20-23; 9.1; 18.54; 18.62.

okai, 1.30; 5.22; 6.32; 7.7; 16.24.

oka mindig az érzékek, 18.38.

a szenvedély kötőerejében, 14.16; 14.17.

a születése, a öregsége, a betegség és a halálé, 13.8-12.

a tudatlanok számára, 18.39.

Szeretet

bhāva és *prema*, 4.10.

Caitanya szabadon osztogatta a Kṛṣṇa irántit, 11.54.

elfelejti a bhaktával, hogy Kṛṣṇa Isten, 11.8.

a hitből érik meg, 17.28.

kéjjé alakult át, 3.37.

a kěj Kṛṣṇa szeretetének eltorzult formája, 3.41.

Kṛṣṇa a felajánlásban csak ezt fogadja el, 9.2.

Kṛṣṇa eredeti formájával áll fenn, 11.55.

Kṛṣṇa felsőbbségének nem kétségbevonása, 5.25.

Kṛṣṇa iránt a tudás által érik el, **4.10; 7.18.**

a Kṛṣṇa iránti a végső cél, 17.28.

a Kṛṣṇa iránti felülmúlja a felszabadulást, 6.30.

Kṛṣṇa Kandarpa, a szerelem istene, **10.28.**

Szeretet

Kṛṣṇa látásának eszköze, 6.30; 9.4; **10.10**; 11.50; 13.16.

Kṛṣṇaé a szívben szunnyad, 12.9.

Kṛṣṇaé az odaadás csúcspontja, 10.9.

Kṛṣṇaé fejlett állapotban kezdődik, 8.28.

Kṛṣṇaért szeretetből cselekednek, 4.20. munkán és szolgálaton keresztül érik el, 12.10.

ragaszkodás Kṛṣṇához, 12.9.

szükséges ahhoz, hogy Kṛṣṇára gondolkjunk, 10.17.

az univerzális formával nem lehetséges, 11.49.

Vāsudeva szolgálata iránt a felszabadulásért, 6.2.

Szexualitás

a cölibátus a test önszigora, **17.14**.

csak a *bhakti-yogában* engedélyezett, 6.14.

egy yoginak nem tanácsolt, 3.34; 5.21; **6.14**; **6.18**; 6.20-23.

a feltételekhez kötött lélek szükséglete, 3.34.

a fogamzásgátlást elítélik, 16.1-3.

a házaséletben, 4.26; 6.14; 16.1-3.

Kandarpa, a szerelem istene, 10.28.

Kṛṣṇa mint, **7.11**.

a legnagyobb anyagi gyönyör, 5.21.

mint Kṛṣṇa bilincse, 3.39.

az összes tett központja, 3.39.

a szenvedély kötőerejében lévő boldogság, 18.38.

a szenvedély kötőerejének alapja, 14.7.

Viśvāmītra elbukásának oka, 2.60.

Yāmunācārya kőp a gondolatára is, 2.60; 5.21.

Szépség

Kṛṣṇa mint mindent-átható, **10.12-13**.

Kṛṣṇaét leírják, 8.21.

Szolgálat

az áldozat célja, 4.33.

pénzért az anyagi világban, 12.9.

bhājati, 6.37.

buddhi-yoga, 2.49.

felszabadulás a szenvedély kötőerejéből, 6.27.

feltárja Kṛṣṇa Nevét, formáját, tulajdonosságait és kedvtelését, 6.8.

a *jīváé* a Legfelsőbb iránt örök, 13.12.

lépés Kṛṣṇa szeretete felé, 12.10.

Szolgálat

a mahátmák által adott, 9.14.

megszabadít a munka öt okától, 5.8-9.

a megtisztult érzékekkel végzetten Kṛṣṇa-tudatnak hívják, 6.25.

a szolga szolgájává kell válni, 2.48.

(lásd még: *bhakti*, *bhakti-yoga*, odaadó szolgálat, imádat)

Születés

az anyagi lét négy elvének egyike, 19.

az anyagi univerzumban mindenhol jelen van, 2.51.

Arjuna nem emlékszik rá, **4.5**.

bizonyossága és a halállal való egysége, **2.20**; **2.27**.

a csecsemő méhen belüli szenvedését a *Bhāgavatam* írja le, 13.8-12.

a démoni fajok között, **16.20**.

az érte való gyümölcsöző cselekedetek, **2.42-43**; 2.49.

fajtái a különféle kötőerőkben, 14.15.

forrása Brahman, **14.3**.

a higgadt, egykedvű elme legyőzi, 5.19.

ismétlődése, 2.51; **8.16**.

ismétlődése a cselekedetek szerint, **2.27**.

Kṛṣṇa emlékszik a Saját és Arjuna összes születésére, **4.5**.

Kṛṣṇa felszabadít alóla, **12.6-7**.

Kṛṣṇa idézi elő, **10.4-5**; **14.3**.

Kṛṣṇa megértésével legyőzhető, 6.15; 13.18.

Kṛṣṇaé nem közönséges, 4.6; 10.3.

a lélek nem alárendeltje, **2.19-20**; 10.4-5.

a lemondás által elkerülhető, 2.51.

nincs a lelki világban, 7.29; **8.16**; 15.16.

rosszként való felfogása, **13.8-12**.

a tőle való mentesség a kötőerők elhagyása által, **14.20**.

a transzcendentalisták családjában ritka, **6.42**.

a tekintélyektől való hallással elkerülhető, **13.26**.

vagyonnal nem lehet legyőzni, 2.8.

T

Tanár

követnie kell a śāstra elveit, 3.21.

Kṛṣṇa képviselőjének kell lennie, 11.43.

a mājā diszkvalifikálja, 2.13.

Tanár

az oktatás kedvéért kimondhatja az igazságot, 17.15.
a példájával kell tanítania, 3.21.
(lásd még: *acáryak*, lelki tanítómaster)

Tanítványi lánc

Arjuna kezdte, 4.36; 10.12-13; 11.8.
Arjuna utal rá, 1.43.
Brahmával kezdődik, 30.
feltüntetése, 50.
fontos a *Gītā* megértéséhez, 1.1; 4.2.
a Gāyatri általa jutott le, 10.35.
az idő folyamán megszakadt, 4.2.
követni kell, 2.7; 4.16; 4.40.
Kṛṣṇától kell erednie, 11.43.
a lelki tanítómaster kritériuma, 4.34.
a lelki tanítómaster öröktől fogva benne van, 4.42.
a tudásszerzés eszköze, 1.43; 7.2.

Tat

az Abszolút Igazság jelölésére használják, 17.23.
áldozatban használják a Legfelsőbb kielégítésére, 17.25.

Tehenek

Govinda ad gyönyört nekik, 1.15; 1.32-35.
Kṛṣṇa a jóakarójuk, 14.16.
Kṛṣṇa a *surabhi* közöttük, 10.28.
a legértékesebb ételjelképei, 14.16.
leölésük a legnagyobb tudatlanság, 14.16.
minden védelmet meg kell nekik adni, 14.16.
részei Kṛṣṇa kedvteléseinek, 30.
a *surabhik* végtelen mennyiségű tejet szolgáltatnak, 8.21.
trágyájukat tisztának tekintik, 30.
a vaiśyák munkája, 18.44.

Teljesértékű kiterjedések

az anyagi energiát irányítják, 7.4.
a bhakták Velük társulnak, 40.
a *bhakti-yogát* értük végzik, 14.26.
elfogadják a puruṣa inkarnációkat, 10.20.
falevelekhez hasonlítják, 8.22.
Kṛṣṇa mindegyikük eredete, 2.2; 2.16.
Kṛṣṇa nem különbözik tőlük, 11.46.
Kṛṣṇa nem veszti el egyéniségét bennük, 4.35.
némelyik nevének leírása, 8.22.
a Paramátmá, 13.3.

Teljesértékű kiterjedések

sok milliónyi négykarú van, 8.22.
Viṣṇu-tattva, 15.7.

Tétlenség

alacsonyabbrendű a tetteknel, 3.8.
az anyagi tettek beszüntetése, 6.2.
az embernek ismernie kell, 4.17.
az értelmes is zavarban van meghatározásakor, 4.16.
az intelligens egyenlőnek látja a tettekkel, 4.18.
nem ajánlott, 2.47; 3.1.
nem szabadít meg a visszahatástól, 3.4.
a tudatlanság jele, 14.8.
ugyanaz, mint a teljes tudással végzett tett, 5.1.

Tett

ahogyan Kṛṣṇa végzi, 4.42; 9.9; 11.43.
az anyagiak megszűnnek a Kṛṣṇa-tudatban, 6.3.
az anyagiak végetérnek a testtel, 2.40.
az anyagi és lelki világban, 2.72.
az anyagi természet az oka, 13.21.
Arjuna érdeklődik iránta, 8.1.
áldozatként a z ösöknek, 1.41.
a bhaktáké transzcendentális, 27; 6.18.
a démonoké és az ateistáké meghiusul, 9.12.
deva-prakṛti, természeténél fogva transzcendentális, 16.1-3.
elkülönülés tőle, 3.28.
eszköz a lelki világba, 4.24; 6.15.
az érzékekért végezve állandósítja a testcserét, 5.2.
az érzékekért végezve visszahatást idéz elő, 2.38.
egyedül a Kṛṣṇa-tudatban kedvező, 2.49; 6.41.
az eredményeit fel kell adni, 4.20; 5.12; 18.2.
a felemelkedésért és a degradálódásért, 5.15.
a feltételekhez kötött lélek kétfélével rendelkezik, 9.30.
a gyümölcsseiről való lemondás felszabadulást eredményez, 5.3.
a három kötőerő szerint, 2.45; 7.12.
a három Viṣṇu kiterjedés irányítja, 7.4.
ismert azoknak, akik Kṛṣṇánál keresnek menedéket, 7.29.
Janaka által, példaként végzett, 3.20.

Tett

- a kezdők vissza akarnak vonulni tőle, 4.15.
- kötelességként végzett, 18.6.
- a Kṛṣṇa-tudatban az abszolút sikon, 2.18; 2.41; 5.12.
- Kṛṣṇa-tudatban, 2.38; 2.40; 3.27; 4.18.
- lehetetlen feladni, 18.11.
- a lélek nem teremti, 5.14.
- meghatározza a test fajtáját, 39.
- meghiúsul önmegvalósítás nélkül, 2.29.
- megszűnik a yogát elérve, 6.4.
- megtisztított, mint bhakti, 27.
- megváltoztatható, 26.
- mindenegyiknek a Paramátmá az elindítója, 15.15.
- mindegyiket a test hajtja végre, 13.2; 13.30.
- mint az élőlény igazi élete, 6.20-23.
- sadācāra*, megtisztult, 5.11.
- śāntāna-yoga*, 4.42.
- sem a bűnöst, sem a jámbort nem fogadja el Kṛṣṇa, 5.15.
- siker a lelki elfoglaltságokban való részvétellel, 4.24.
- a szabályozatlan sohasem kedvező, 6.40.
- a születésre és halálra vonatkozólag, 2.27.
- a testté és a léleké, 9.1; 9.2.
- a tudás lelkivé teszi, 4.33.
- vallás, gazdasági fejlődés, érzékkielégítés, felszabadulás, 15.1.
- a *Vedákban* előírt, 3.15.

Tisztaság

- belső és külső, 16.7.
- a démonok mellőzik, 16.7.
- isteni tulajdonság, 16.1-3.
- testi önszigor, 17.14.

Transzcendens

- az áldozatban jelen van, 3.15.
- a benne elhelyezkedő jelei, 5.20.
- forma nélküli, túl az anyagon, 7.7.
- a kötetlen munka keleolvad, 4.23.
- a materialistákat nem érdekli, 6.38.
- a természet kötőerői, 2.45.
- a yogi benne helyezkedik, 6.18.

Transzcendentalisták

- a családjában való születés ritka, 6.42.
- egyedül, magányos helyen kell élniük, 6.10.
- elérlik Isten birodalmát, 6.15.
- a fejlettek jellemzői, 18.51-53.

Transzcendentalisták

- felette állnak a rituális elveknek, 6.44.
- három osztálya, 4; 22; 6.40.
- irányítják érzéseiket és tetteiket, 5.20-23; 5.10; 6.40.
- Kṛṣṇán kellene meditálniuk, 6.10.
- leírásuk, 5.24.
- megértik a lélekvándorlást, 15.11.
- még a legnagyobbak is elbukhatnak, 2.60.
- nem tesznek különbséget a kasztok és a fajok között, 5.18.
- nem semmisülnek meg, 6.40.
- nincs okuk aggodalomra, még ha elbuknak is, 6.40.
- az *om*-ot vibrálják az áldozatnál, 17.24.
- perszonalisták és imperszonalisták, 12.1; 12.5.
- szent helyeken laknak, 6.12.
- szilárdak az önvalón való meditációban, 6.19.

Tretá-yuga

- a *Gītā* akkor mondták el, 4.1.
- jellemzői és időtartama, 4.1; 8.17.

Tudás

- alig érdekel valakit, 7.3.
- az anyag és a lélek ismerete, 2.11; 7.2.; 10.4-5; 10.38.
- Arjunával közölték, 1.46; 2.23; 18.64.
- az áldozatot transzcendentálissá teszi, 4.33.
- az általa való elégedettség, 6.8.
- békét ad, 4.38; 4.39.
- a bráhmana tulajdonsága, 18.42.
- a Brahman koncentrált tudás, 13.18.
- a *buddhi-yogában* elnyerhető, 2.39.
- a bűnösöket képessé teszi a szenvedés óceánjának átszelésére, 4.26.
- a csekélytudásúak ragaszkodnak a *Vedákhoz*, 2.42-43.
- a *dharma* definíciója, 2.13.
- felfogása és célja, 2.41; 2.46; 4.33; 4.35; 6.2; 13.24; 16.24.
- felsőbbrendű a vagyion feláldozásánál, 4.33.
- a Felsőlélek felfogásának módja, 13.25.
- felszabadulást hoz, 2.6; 2.14; 4.9; 4.38.
- fenséges és tiszta, 4.38; 9.2.
- a *Gītā* páratlan, 30; 1.1; 4.1.
- a gyűlölcsozó tettet felégeti, 4.19; 4.37.
- a három kötőerőben, 14.2-18.

Tudás

haszontalan, ha az önzés megmarad, 6.2.
fontosabb a vallásnál, 2.11.
jñānam és vijñānam, 3.41.
a jñāna nem elegendő a felszabaduláshoz,
5.2.
a jóság minőségében fejlődik ki, 14.6;
14.17; 18.20.
kapui mindenki előtt nyitva állnak, 46.
a kéj elfátyolozza és lerombolja, 3.40-41.
a kétely lerombolója, 4.41-42; 5.17.
a Kilencedik Fejezet témája a legbizalmasabb, 9.1-34.
Kṛṣṇa az élteterő, 10.22.
Kṛṣṇa fenségének ismerete, 4.35; 10.4-5;
10.7.
Kṛṣṇa, a halál időpontjában uralkodó elv
ismerete, 7.30.
Kṛṣṇa ismeri a múltat, jelent és jövőt,
7.26.
Kṛṣṇa a tárgya, 7.1; 9.17; 18.65.
Kṛṣṇa teremtő, 10.4-5; 15.15.
Kṛṣṇában és a lelki tanítómesterben való
hit által feltárul, 6.47.
Kṛṣṇával és az önvalóval kapcsolatos,
4.43; 13.3.
Kṛṣṇnát senki sem ismeri, 7.26.
a jóság minőségében lévő test kapuit
megvilágítja, 14.11.
a látásmódot egyenlővé teszi, 5.18.
a lélekvándorlás megértéséhez, 2.13;
15.10.
a lelki tanítómester a tanítványi lánc
keresztül közli, 30; 1.43; 4.34;
5.16; 7.2.
materialista, 2.8; 3.33; 6.8; 9.2.
meditációvá fejlődik, 12.12.
a meghódolásra utaló, 2.9; 5.16; 6.46;
7.19.
megszerzésére nem szükséges külön erő-
feszítést tenni, 2.39.
megtisztít és a szeretettséghez vezet, 4.10.
megvalósítás, 2.71; 6.38.
mindené, 7.2; 8.9.
mindent feltár, mint a napfény, 5.16.
a minőség megegyezik, a mennyiség kü-
lönbözők, 5.3.
a miszticizmus érett gyümölcse, 4.38.
a munka beleolvad, 4.23; 4.33.
művelése isteni tulajdonság, 16.1-3.
művelését tanácsolják, 12.12.

Tudás

meg kell fontolni, 18.63.
megszerzéséhez az érzékek irányítása és
megtisztulás szükséges, 2.6; 3.14;
2.58; 7.17.
a Negyedik Fejezet témája, 4.1-43.
nem szabad elmagyarázni azoknak, akik
nem végeznek tapasját és nem
odaadóak, 18.67.
a négy tökéletlenséggel rendelkező nem
nyújthat, 30; 6.32.
az odaadó szolgálat megértése,
13.19.
az önvaló felfogását és élvezetét adja,
4.38; 9.2; 14.2.
a Paramātmā a tudás, a tudás tárgya és a
célja, 13.18.
részletes alkotóelmei, 13.8-12.
a szenvedély kötőerejében, 18.22.
a színlelőké és ateistáké, 3.6; 9.12.
śāṅkhya filozófia, 2.11-38.
a sötétség kötőerejében, 18.22.
śruti, hallás, 15.19.
a tettekre utaló, 2.21; 2.29; 5.2; 5.29.
tökéletes, mikor az ember nem ragasz-
kodik és vágy nélküli, 2.57; 4.19.
a tudatlanság befedi, 2.16; 5.15.
a tudatlanság sötétségét elűző lámpa,
10.11.
a tűzhöz hasonlítják, 4.19; 4.37.
a vallás tökéletessége, örök és örömteli,
9.2.
a Vedák szándékát végre kell hajtani,
2.46.
a Védikus Irodalomra utaló, 29-30; 4.28;
2.40.
vipraścīti, a lélekkel kapcsolatban, 2.20;
2.41.
a yoga ismerete, 2.39-72.

Tudat
anyagiból lelkivé való átalakítása, 3.17;
4.24.
áthajta a testet, 2.17; 13.34.
a béke alapja, 2.66.
a bhaktāe tisztja, 5.7.
definíciója, 27.
az emberi test korlátozza, 2.17.
az élőlény torzultan tükröződik, 26.
az értelem képviseli, 16.3.
a felsőbbrendű iz tapasztalása esetén
megszilárdul, 2.59.

Tudat

- az isteniben az ember tudja, hogy nem tesz semmit, **5.8-9.**
- a kēj és a kötőerők elhomályosítják, **3.38; 3.39; 15.9.**
- Kṛṣṇáét az anyag sohasem befolyásolja, **1026**
- Kṛṣṇával összekapcsolva, **26; 2.61; 4.15.**
- a legfelsőbb és a z anyagi közötti különbség, **2.20; 13.34.**
- a lélekismertetőjele, **25; 2.17; 2.20; 2.25; 13.34.**
- meghatározza az anyagi testet, **15.9.**
- nem származhat az anyagból, **24-25; 10.22.**
- a Tizenharmadik Fejezet témája, **13.1-35.**
- a yogában az Abszolúttal összekapcsolódik, **6.46.**

Tudatlanság

- akadályozza az önmegvalósítást, **4.40; 16.1-3.**
- az állatok közötti születéshez vezet, **14.15.**
- az alvással egyenlő, **1.24.**
- Arjuna legyőzte, **1.24.**
- a bűn, a fogság és a szenvedés oka, **4.31; 4.38; 5.14.**
- démoni, **16.4; 16.13-15; 16.24.**
- az ember magát hiszi a cselekvőnek, **3.27.**
- az engedetlent erre ítélik, **3.32.**
- az eredményekhez való ragaszkodás, **2.42-43; 3.25.**
- az élőlényt csapdába ejti, **5.16.**
- a felsőbb és alacsonyabb szintű természet oka, **13.5.**
- félrevezető a lélek és a Felsőlélek azonosításában, **2.29.**
- a *Gītā*, az odaadás és a guru elosztatja, **2.16; 2.50; 4.43; 7.1; 10.11-13; 15.20; 18.72.**
- haragként nyilvánul meg, **3.37.**
- hatására az ember Kṛṣṇát teszi felelőssé, **5.15.**
- a jele a kēj, **3.39.**
- a kesergés a tudatlanság jele, **2.1.**
- a kötelességet feladják a benne lévők, **2.32; 18.7.**
- a kötőereje szerinti tudás, **18.22.**
- a kötőerejében lévők szellemeket imádnak, **17.4.**

Tudatlanság

- a kötőerejében lévő vezeklés, **17.19.**
 - a kötőerő hatásai, **14.8; 14.13.**
 - Kṛṣṇa energiájának megnyilvánulása, **7.12.**
 - Kṛṣṇa nem hajlamos rá, **5.16.**
 - Kṛṣṇa nem-ismereteként definiált, **4.9.**
 - legutolsó kelepceje, **5.16.**
 - a lelki tanítómester elüzi, **5.16.**
 - megtéveszt és befedi a tudást, **5.15.**
 - miatta az ember megpróbál a világhoz igazodni, **2.51.**
 - mindenkit tigrisként követ, **23.**
 - minden feltételekhez kötött élőlény benne születik meg, **18.22.**
 - négy jele, **3.29.**
 - néha legyőzi a jóságot és a szenvedélyt, **14.10.**
 - az óceánjából való kimentés, **2.1.**
 - a pokolbolygók a kötőerejében lévők rendeltetési helye, **14.18.**
 - Śiva a *tamo-guṇa* inkarnációja, **7.14.**
 - szerinti dolgozó, **18.28.**
 - szerinti adományozás, **17.22.**
 - szerinti áldozat, **17.13.**
 - szerinti boldogság, **18.39.**
 - szerinti elszántság, **18.35.**
 - szerinti élelem, **17.8-10.**
 - szerinti lemondás, **18.7.**
 - szerinti tettek, **14.13; 14.16; 18.25.**
 - teret ad a kételyeknek, **4.42.**
 - a természet kötőereje, **23-24.**
 - a testet az önvalónak gondolni, **3.29.**
 - tévedést okoz és örületben, lustaságban, alvásban végződik, **6.16; 14.8-9; 14.13; 14.17.**
 - a tudás lerombolja, **4.35; 5.16; 6.5.**
- Tűz**
- a Brahmannak benne áldoznak, **4.25.**
 - az élőlényhez hasonlítják, **3.38.**
 - füsttel befedve a munkához hasonlítják, **18.48.**
 - halál a hatásának ideje alatt, **8.24.**
 - idővel mindent elpusztít, **10.33.**
 - a kējhez hozzá hasonlítják, **3.39.**
 - Kṛṣṇa, **9.16.**
 - Kṛṣṇa az emésztésé, **15.14.**
 - Kṛṣṇa hője, **7.9.**
 - Kṛṣṇa kegyének bizonyítéka, **15.12.**
 - Kṛṣṇa mint Agni, **10.23.**
 - a legfelsőbb hajlékot nem tűz világítja, **15.6.**

Tűz

- léteznek benne élőlények, 14.4.
 a mesterként sannyásk mellőzik a tűzáldozatot, 6.1.
 a nyolc különálló energia egyike, 7.4.
 az öt nagy elem egyike, 13.6-7.
 a levegőből ered, abból pedig a víz ered, 2.28.
 ragyogása Kṛṣṇából ered, 15.12.
 szükséges az emésztéshez, 7.9.
 a tudásé kiégeti az anyagi visszahatásokat, 4.37.
 az univerzális formát tűznek szólítják, 11.39.

U

Univerzális Forma

- adhidaivatam*, 8.4.
 Arjuna fél tőle, 11.54.
 Arjuna hódolatát ajánlja neki, 11.14-31.
 Arjuna látni akarta, 11.3.
 Arjuna látta először, 11.47.
 a belső energia mutatta meg, 11.47.
 a bhakták, a félistenek és Vyása látták, 11.22-23; 11.47; 11.48; 18.77.
 a bolygókat az ökle tartja, 15.13.
 csak lelki szemmel pillantható meg, 11.8.
 feltárja a Kurukṣetrán harcoló katonák halálát, 11.27; 11.32-34; 11.49.
 a bhakták nem vágnak a látására, 11.5; 11.48; 11.54.
 a hamis inkarnációk elriasztására mutaták meg, 11.3; 11.54.
 határtalan formákat, hasakat, szájakat, szemeket tartalmaz, 11.16.
 ideiglenes, 11.5; 11.54.
 az imperszonalisták nem látják, 11.48.
 Kṛṣṇának nem az eredeti formája, 11.54.
 Kṛṣṇát imádják benne, 11.34.
 mindent egyszerre feltár, 11.6-7.
 a Naphoz hasonlítják, 11.12; 11.17; 11.47.
 az összes bolygórendszer lakosát megzavarja, 11.20.
 Sañjaya is látta, 18.77.
 a *Vedák* tanulmányozásával, áldozatokkal vagy adományozással nem látható, 11.48.

Univerzális Forma

- végtelen szemeket, szájakat, öltözékeket, diszketek tár fel, 11.10-11.

Upaniśadok

- a *Bhagavad-gītā* alapja, 2.29.
 engedelmessé kell nekik, 7.3.
 eszköz az imperszonalista megvalósításhoz, 12.5.
 a Kṛṣṇa-tudatos felülmúlja, 2.52.
 a Legfelsőbb dicsőségét ünneplik, 15.15.
 leírják Caitanyát, 4.8.
 megerősítik a lélek örökkévalóságát és egyéniségét, 2.13.
 tanulmányozásuk áldozat, 4.28; 11.48.
 a transzcendentális élet kezdete, 2.45.
 utasításait lehetetlen végrehajtani e korban, 2.46.

Utánzás

- Kṛṣṇaé nem ajánlott, 3.24.
 mások kötelességét veszélyes, 3.35.

Ür

- Kṛṣṇa különbözik tőle, 9.5.
 Kṛṣṇa mindent-áthatóságához hasonlítják, 9.6.
 Kṛṣṇa szétterjed benne, 11.20.
 a szél és a kozmosz benne nyugszik, 9.6.

V

Vágyak

- akadály az Istenséghez visszavezető úton, 7.22.
 aki mentes tőlük, alkalmas a felszabadulásra, 5.26.
 az anyagi világ banjanfája bennük tükröződik, 15.1.
 áradatát folyóhoz hasonlítják, 2.70.
 a bhaktáké megegyezik Kṛṣṇaéval, 4.21.
 a Brahman megvalósított túlhalad rajtuk, 6.27; 18.54.
 a démonoké telhetetlen, 16.10; 16.11-12.
 életjelek, 13.6-7.
 az élőlényeket legyőzik, 7.27.
 eltérésük esetén békét és boldogságot érnek el, 2.70; 2.71; 5.23.
 az érzelmeik a kielégítés eszköze, 13.21.
 az érzékszerveken való meditálásból fakadnak, 2.62.

Vágyak

- a feltételekhez kötés finom formája, 5.15.
- a feltételekhez kötött lelkek legnagyobb ellensége, 3.43.
- a félistenek iránti meghódolás oka, 7.20.
- a gyümölcsöző cselekedetek irántiaknak olyan mély a gyökere, hogy nagyon nehéz legyőzni őket, 5.26.
- haragot termelnek, izgatják az elmét, a szemet és a mellkast, 5.23.
- a kielégítésükre való tettek, 18.24.
- Kṛṣṇa nem avatkozik bele az élőlényekébe, 5.15.
- Kṛṣṇa teljesíti, 5.15; 7.21; 9.24.
- a Kṛṣṇa-tudat elüzi, 2.55; 2.71; 5.15; 5.29; 7.20.
- Mahārāja Ambarīṣa Kṛṣṇáéval egyezettette össze a sajátjait, 2.61.
- mesterként nem lehet megállítani, 2.55.
- minőségét meg kell változtatni, 2.71.
- a nyereség irántiakat nem bátorítják, 3.30; 5.3.
- spekulációból erednek, 2.55.
- a szenvedély alapja és jele, 14.7; 14.8.
- a test okozója, 13.21; 13.22; 13.30-31.
- a yoga kiküszöböli, 5.27-28; 6.4; 6.10; 6.18; 6.24.

Vagyon

- az anyagi lét problémáit nem ellensúlyozhatja, 2.8.
- Caitanya nem akar gyűjteni, 6.1.
- a démonok illegális módon szerzik be, 16.11-12.
- a démonok nem tudnak okairól, 16.16.
- a démonokat vonzza, 16.10; 16.13-17.
- a karma eredménye, 16.16.
- a természet egy pillanat alatt megsemmisítheti, 2.8.

Vaibhaṣikák

- Arjuna elutasítja elméletüket, 2.26.
- materialista lélek-elméletük, 2.26.

Vaiṣṇava

- az egyetlen képzett lelki tanítómester, 2.8.
- a belső energiát imádja, 18.46.
- hódolatnyilvánítás neki, 18.
- a sannyást összehasonlítja a máyavádt sannyásival, 5.6.

Vaiśya

- elérheti a Legfelsőbbet, 9.32.

Vaiśya

- a kötőerők szerinti munka különbözteti meg, 18.41.
- munkája, 18.44.
- ne foglalkozzon feketepiaccaal, 16.3.
- a társadalmi rend osztálya, 42; 4.1.3.
- a tudatlanság és a szenvedély kötőerejében, 7.13.

Vallás

- Arjunának azt tanácsolták, hogy áldozza fel a testét érte, 2.18.
 - Arjuna érvei ezen alapszanak, 2.8.
 - a bráhmaṇa tulajdonsága, 18.42.
 - a démonok káromolják, 16.18.
 - elvei a harc legjobb oka, 2.31.
 - elvei képessé teszik a jó népességet az uralkodásra, 1.40.
 - elveit követni kell, 2.14.
 - filozófia nélkül fanatizmus, 3.3.
 - a gyümölcsöző cselekedet eredménye, 18.34.
 - hanyatlásakor Kṛṣṇa megjelenik, 4.7.
 - a hit különféle fajtáiból fejlődik ki, 17.3.
 - az idő és körülmények alapján, 4.7.
 - Isten nélkül nincs, 7.15.
 - Kṛṣṇa a fenntartója, 11.18.
 - Kṛṣṇa alapította, 1.1; 3.23; 4.7; 4.8; 4.16; 4.34.
 - a Kṛṣṇa előtti meghódoláshoz fel kell adni mindegyiket, 18.66.
 - különbözik a *sanātana-dharmától*, 32-33.
 - megoldja a gazdasági problémákat, 4.31.
 - néhányan hírnévért követik, 13.8-12.
 - nem olyan fontos, mint a tudás, 2.11.
 - a szenvedélyes félrevezeti az embert, 18.31.
 - a tudás a tökéletessége, 9.2.
 - a tudatlanság kötőerejében vallástalanságnak tekintik, 18.32.
 - a *Vedákban* található elvei, 4.7.
- Vallástalanság
- a családi tradíciók megsemmisülésének eredménye, 1.39.
 - fokozódásakor Kṛṣṇa alá száll, 4.7.
 - az idős családtagok halálával kezdődik, 1.39.
 - megrontja a nököt, 1.40.
- Valóság
- a démonok tagadják, 16.8.
 - mint Brahman, Paramátmá és Bhagavān, 5.17.

- Valóság**
örökkévalóságát megerősítik, **2.16.**
paratattva, legfelsőbb, 5.17.
- Vánaprastha**
az erdőben szigorú önszigort végez, 8.28.
a házaseset után fogadják el, 16.1-3.
az önmegvalósítást segíti, 4.26.
- Varṇa**
a bráhmana a lelki tanítómester, 16.1-3.
ideiglenes, 7.13.
a kötőerők szerinti munka különbözteti meg, **18.41; 18.42-44.**
Kṛṣṇa teremtette, **4.13.**
a lelki tanítómester az alsóbb kasztokból is jöhet, 2.8.
mindegyik elérheti Kṛṣṇát, 4.6.
a munkának az ember természete szerintek kell lennie, 18.47.
az odaadó szolgálatban nincs megkülönböztetés, 9.32.
a természet kötőerői szerint, 7.13; 9.30.
- Varṇa-śaikara**: nemkívánatos népesség, 3.24.
- Varṇāśrama**
az ászramák fejlődése, 8.28.
a cél Viṣṇu elérése, 3.7.
a felemelkedés módja, 1.39; 16.22.
kudarca esetén a nők házasságtörésre adják fejüket, 1.40.
magasabb vallási elvek, 4.7.
a négy ászrama, 4.26.
az odaadó szolgálat felülmúlja, 8.28.
a sannyása nehéz állapot, 2.15.
a sannyási a feje, 16.1-3.
Viṣṇu kielégítéséért, 3.9.
- Varṇāśrama-dharma**
felébreszti a Kṛṣṇa-tudatot, 4.42.
nem a társadalom születés szerinti felosztásáért van, 16.1-3.
tapasnyáért, önszigorért van, 16.1-3.
a testi felfogás szintjén, 2.31.
Viṣṇu kielégítését célozza, 2.48; 9.24.
- Varuṇa**
kinevezett tisztviselő, 3.14.
Kṛṣṇa, **10.29.**
- Vasudeva**
Kaṁsa üldözte, 4.8.
Kṛṣṇa apja, 1.25; 2.3.
Kṛṣṇa először Nārāyanaként jelent meg előtte, 11.50; 11.53.
- Vasudeva**
az Iránta való szeretet felszabaduláshoz vezet, 5.2.
a jóság minőségében lévőek imádják, 17.4.
Kṛṣṇa, 8.8; 8.22; **10.37.**
meghódolás előtte, 2.39; 7.20.
minden ok gyökere, 2.41.
a név jelentése, 1.15.
- Vasuk**
közülük Kṛṣṇa Agni, **10.23.**
Nārāyanától születtek, 10.8.
az univerzális formát csodálkozva szemlélik, 11.22.
- Vedák**
az általuk ajánlott áldozatok, 2.42-43; 3.12; 3.14; **4.32; 9.25.**
a banjanfa ismerője ismeri őket is, **15.1.**
az előírt szabályozott tettek, **3.15.**
főleg a három kötőerővel foglalkoznak, **2.45.**
a karakter formálására valók, 8.28.
karma-kāṇḍa részének megvitatása, 2.42-43.
Kṛṣṇa az *om* bennük, 7.8.
Kṛṣṇa a *Sāma-veda*, **10.22.**
Kṛṣṇa eredetileg Brahmának mondta el, 4.7.
Kṛṣṇa ismeretéért, 2.46; 3.10; 3.26; 9.17; 15.1; **15.15; 16.24.**
Kṛṣṇa az ismerőjük, **15.15.**
Kṛṣṇa képviselői, 10.32.
Kṛṣṇa lélegzéséből nyilvánultak meg, **3.15.**
Kṛṣṇa törvényei, 4.7; 18.4.
a Kṛṣṇa-tudatú felülmúlja, 2.52.
Kṛṣṇát a fenntartónak tartják, 2.12.
Kṛṣṇát a Legfelsőbb Személyként ünneplik, **15.18.**
lehetőséget adnak a felszabadulásra, 4.31.
a lélek megértésének egyetlen eszköze, 2.25.
a lelket és a Felsőlelket két madárhoz hasonlítják, 2.22.
a lelki tanítómester vezetése alatt kell tanulmányozni, 8.28; 16.1-3.
lényegük, 2.46; 3.31; 9.2; **15.19; 18.1.**
megerősítik az egyéni lelkek többszámát, 8.12.
megerősítik, hogy Kṛṣṇa nem-született, 4.6.

Yoga

- Kr̥ṣṇa a mestere, **18.75**.
 Kr̥ṣṇa teljes ismeretének eszköze, **7.1**.
 a Legfelsőbbel való összekapcsolódás eszköze, **6.3**; **6.46**.
 a létrához hasonlítják, **6.3**.
 a meditáció, a lélegzésszabályozás módja, **4.26**; **5.27-28**; **6.11-12**; **8.10**; **8.12**.
 mesterként tartózkodással nem gyakorolható, **6.16**.
 mesterként testtartások nem segítenek, **3.43**.
 a munkával kapcsolatban, **2.39**; **2.50**.
 a nagyvárosokban nem lehetséges, **6.11-12**.
 nyolcfokú rendszere, **4.28**; **6.1**; **6.3**; **6.6**; **6.37**; **6.40**.
 a Paramátmá megvalósítása, **6.6**; **6.13-14**.
 a samádhihoz vezet, **6.20-23**.
sandātana-yoga, **4.42**.
 tökéletesség a Kr̥ṣṇa-tudatban, **2.61**; **6.14-15**; **6.41**; **6.47**; **7.1**; **12.2**.
 tudományát a nap-istennek tanították, **4.1**.
 ugyanaz, mint a lemondás, **6.2**.
 a védikus szótár meghatározása, **2.39**.
- Yogi
 Arjuna a sikertelen sorsáról érdeklődött, **6.37**.
 automatikusan vonzódik a yoga elveihez, **6.44**.
 csupán a megtisztulás érdekében használja testét, **5.11**.
 az egészért dolgozik, **6.1**.
 a félisteneket imádó, **4.25**.
 felszabadulása nehéz és ideiglenes, **4.9**.
 irányítja az érzékeit, **2.58**; **5.22-23**; **6.2**; **6.18**; **6.20-23**.
 jobb, mint az askéta, az empirikus filozófus vagy a gyümölcsöző munkás, **6.46**.
 a kavicsot, követ vagy aranyat egyenlőnek látja, **4.8**.
 közvetve Kr̥ṣṇa-tudatos, **6.10**.
 Kr̥ṣṇa adja az eredményt, **4.11**.
 Kr̥ṣṇát így szólítják, **10.17**.
 Kr̥ṣṇát imádja, **6.31**.
 Kr̥ṣṇa-tudat nélkül nem lehet sikeres, **6.36**.

Yogi

- a *kumbhaka-yoga* által meghosszabbítja életét, **4.29**.
 mindenki legkomolyabb barátja, **6.32**.
 minden lényt Kr̥ṣṇában lát és Kr̥ṣṇát látja minden lényben, **6.29**; **6.32**.
 mindig látja a Paramátmát a szívében, **2.61**; **6.30**.
 a négy árama segít a tökéletessé váláshoz, **4.26**.
 nem aludhat vagy ehét túl sokat, vagy túl keveset, **6.16**.
 nem értheti meg Kr̥ṣṇát, **7.3**.
 nem vonzódik a rituális elvekhez, **6.44**.
 a sikertelen sorsa, **6.41-45**.
 sok születés után eléri a célt, **6.45**.
 Śyāmasundarára koncentrált, **6.47**.
 szent helyen lakik, **6.11-12**.
 a színlelő, **3.6**.
 a teste elhagyásának időpontját ő határozza meg, **8.24**.
 tökéletessége a Kr̥ṣṇa-tudatban, **26**; **4.25**; **6.15**; **6.47**.
 a tudás kielégíti, **4.8**.
 útmutató a meditációhoz, **6.11-12**.
 (lásd még: *Paramātmavādi*)
- Yudhiṣṭira
 győzelme biztos, **18.78**.
 igazságos király, **10.27**.
 megfújja kagylókürtjét, **1.18**.

Yugák

- ezernyi Brahmá egy nappala, **8.17**.
 jellemzőik és időtartamuk, **4.1**; **8.17**.

Z

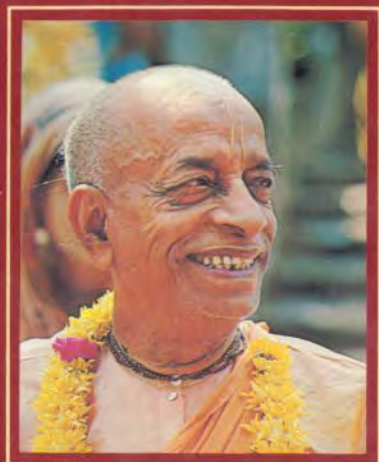
- Zoomorfizmus: ostoba vezetők imádata, **4.12**.

A kiadásért felelős a BBT igazgatója
A munkálatokat vezette: Ciran Jeeva
Fedőterv: Loka Shastri és Dvarakeša das
Szedés: Krpa Siddha
Technikai munkatársak:
Loka Shastri, Vaikuntha Nath, Ishvara Candra, Karma Yeshe Nyingpo

Ára: 89— DM vagy 43— US \$

„Nem fedeztem fel és nem találtam ki semmi újat. A *Bhagavad-gītát* az eredetijében adtam elő, ennyi az egész.”

**A. C. Bhaktivedanta Swami
Prabhupāda**

„Amikor a *Bhagavad-gītát* olvasom, azt kérdezem magamtól, hogyan teremtette Isten az univerzumot. Minden más feleslegesnek tűnik.”

Albert Einstein

„Olyan megnyugvást találok a *Bhagavad-gītában*, amelyet még a Biblia sem ad számomra. Amikor csalódás ér, és már a remény halvány sugarát sem látom, akkor a *Bhagavad-gītához* fordulok. Rálelek egy-egy versre, és hamarosan mosolyra derülök magamban a tengernyi bánat közepette. Kivülről nézve tragédiákkal teli az életem, de a *Bhagavad-gītā* tanításának köszönhetően mindez nem hagyott bennem maradandó nyomot.”

Mahatma Gandhi

„A lenyűgöző *Bhagavad-gītā* határozott képet ad, segítségével felfoghatjuk az indiai vallás és filozófia egészét és végső célját.”

G. W. Hegel.

„Nem is tudom, mit dicsérjek jobban: Bhaktivedanta Swami fordítását, vagy pedig a szöveghez fűzött bölcs és nélkülözhetetlen magyarázatait. Még soha nem találkoztam a *Bhagavad-gītának* ennél jelentősebb és hitelesebb prezentálásával. Ez a mű hosszú időre fontos helyet fog elfoglalni a modern ember intellektuális és etikai életében.”

Shaligram Shukla

a Georgetown Egyetem lingvisztika professzora